UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Conciliorvm Omnivm Generalivm Et Provincialivm Collectio Regia

Ab anno MDLX. ad annum MDCXXIII.

Parisiis, 1644

urn:nbn:de:hbz:466:1-15522

Visual Library

Th. 1001a.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

CONCILIORVM

TOMVS TRIGESIMVS SEXTVS.

Ab anno MDLX. ad annum MDCXXIII.

PARISIIS,
E TYPOGRAPHIA REGIA.

M. DC. XLIV.

Ferdinandus Dei et Apostolicæ sedis gratiâ Episcopus Paderbornensis,
Coadjutor Monasteriensis, S. R. I. Princeps, Comes Pyrmontanus &
Theodoriano Societatis Jesu Collegio
Paderbornæ donavit
Anno 1673
29 Dec.

CONCILIORVM

TOMVS TRIGESIMVS SEXTVS

Ab anno MDLX. ad annum MDCXXIII.

PARISIIS

E TYPOGRAPHIA REGIA

M. DC. XLIV.

INDEX CONCILIORVM

QVÆ IN HOC TOMO XXXVI. CONTINENTVR.

Pontifices.	*Anni Christi.*	*Concilia.*	
PIVS P.IV.	1560		
	1565	Concilium Mediolanense I.	*pag.*3
PIVS P. V.	1566		
	1569	Concilium Mediolanense II.	145
GREGORIVS P. XIII.	1572		
	1575	Concilium Mediolanense III.	189
	1576	Concilium Mediolanense IV.	253
	1579	Concilium Mediolanense V.	476
	1582	Concilium Mediolanense VI.	704
SIXTVS P.V.	1585		
VRBANVS P. VII.	1590		
GREGORIVS P. XIV.	1590		
INNOCENT. P. IX.	1591		
CLEMENS P. VIII.	1592		
	1596	Concilium Aquileiense.	780
LEO P. X. vulgo XI.	1605		
PAVLVS P. V.	1605		
GREGORIVS P. XV.	1621		
VRBANVS P. VIII.	1623		

PII *papæ IV. vita.* pag. 1
PII *papæ V. vita.* 144
GREGORII *papæ XIII. vita.* 187
SIXTI *papæ V. vita.* 771
VRBANI *papæ VII. vita.* 773
GREGORII *papæ XIV. vita.* 773
INNOCENTII *papæ IX. vita.* 774
CLEMENTIS *papæ VIII. vita.* 774
LEONIS *papæ X. vulgo XI. vita.* 868
PAVLI *papæ V. vita.* 868
GREGORII *papæ XV. vita.* 872
VRBANI *papæ VIII. vita.* 874

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

VITA
PII PAPAE IV.

ANNO CHRISTI 1560.

IVS quartus Bernardini Medicæi & Cæciliæ Sorbelloniæ Mediolanensis filius, ante pontificatum Ioannes Angelus vocatus fuit, pluribus officiis & dignitatibus exornatus, per Paulum tertium cardinalitia dignitate adauctus, a Iulio tertio legatus ad militiam contra Octauium Farnesium susceptam electus ipsa natiuitatis Domini vigilia, anno 1560. tempore Ferdinandi & Maximiliani secundi imperatoris Paulo quarto e viuis sublato, summus pontifex declaratus est, & ipso regalium die coronatus. Inito pontificatu omnia delicta & excessus in prædecessorem commissos populo remisit. Imperium Ferdinando per Carolum fratrem traditum confirmauit. Pius IV. quando electus?

Plurimos propter hæreseos crimen, vt suspectos vel delatos absoluit, ac inter ceteros cardinalem Moroneum. Puniturus autem Pauli quarti amicos & familiares, sententiis in eos latis ob crimina quæ ipsis obiecta fuerant, cardinalem Carafam strangulari, comitemque Monotorii, Allasanum, Leonardumque cardinalem, capite plecti curauit: Nepotes suos fratrum sororumque filios Romam aduocatos maximis honoribus & amplissimis beneficiis, vel exornauit, vel nobilissimo matrimonio iunxit. Vt vero communibus malis mederetur, finis generali Synodo Tridentinæ eius studio ac vigilantia impositus est, acclamationesque patrum in ea fuere: Beatissimo Pio papæ domino nostro, Quid in pontificatu egerit?

ſanctæ vniuerſalis eccleſiæ pontifici, anni multi ac memoria æterna. Solutis comitiis, Concilioque fine impoſito, prælatis etiam omnibus ad propria remiſſis, plurima loca reſtaurare cœpit, quæ præcedentibus bellorum fragoribus diruta, ruinam minitabantur; Romæ portam & plateam dictam Piam reparauit. Prælum Manutii auctoris vulgatiſſimi reſtituit. Arcem Capitolinam reſtaurauit, aliaque quamplurima loca refecit, quibus omnibus ſumptibus vt ſatisfaceret, montem perpetuum inſtituit, numerum etiam equitum Pii appellatorum ordinauit. Cum vero inter legatos Franciæ & Hiſpaniæ de primatu in præſidendo quæſtio ſuborta fuiſſet, præeminentiam vni non ſine alterius indignatione adiudicauit. Melitæ obſidione cinctæ militibus pecuniaque ſubuenit.

Anno 1560. (inquit Genebrardus) Lutherani & Sacramentarii ardentiſſimo odio inter ſe flagrant, cum ſcriptis contrariis, tum edictis publicis. Nam V Vittembergenſes, quibus præerat Brentius, edictum promulgant contra Sacramentarios: Ienenſes miniſtri edunt ſupplicationem ad Ioannem Fridericum ſecundum ducem Saxoniæ, eiuſque fratres, ac alios principes & ordines confeſſionis Auguſtanæ, pro legitima Synodo, in qua ſoli Lutherani conuenirent, & Zuinglianos atque alios, quibus aduerſantur, condemnarent. Contra ab Heildebergenſi academia poſt publicam diſputationem Zuinglianorum contra Lutheranos, Heshuſius Lutheranus abire iuſſus eſt: & mox ſuperintendentes Heildebergenſes edunt decretum, quo Lutheri & Brentii catechiſmi extra eccleſiam eiiciantur, & eorum ſcripta nullam habeant auctoritatem. Lauaterus Zuinglianus in hiſtoria controuerſiæ Sacramentariorum, Surius in hiſtoria.

Cum tandem diuerſis ordinationibus quadraginta quinque cardinales creaſſet, in quorum vna Laurentium Maſſam nunquam inducere potuit, vt ſecretariatum Venetorum, vt vocant, acceptaret, v. Idus Decembris anni 1565. mortuus eſt, anno ætatis ſuæ 66. menſe octauo, die nono, cum pontificatum tenuiſſet annos ſex minus ſedecim diebus. In ſancto Petro ſepultus eſt. Sedes viginti octo diebus rectore orbata remanſit.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ANNO CHRISTI 1565.

CONCILIVM MEDIOLANENSE I. PROVINCIALE.

Quod Pio quarto pontifice Carolus Borromæus sanctæ Romanæ ecclesiæ presbyter cardinalis tituli sanctæ Praxedis, legatus ad vniuersam Italiam, & archiepiscopus Mediolani habuit anno MDLXV.

EDICTVM DE CONCILIO PROVINCIALI I.

Carolus Borromæus sanctæ Romanæ ecclesiæ tituli sanctæ Praxedis presbyter cardinalis, ac sanctissimi domini nostri papæ & sedis apostolicæ per vniuersam Italiam de latere legatus, Dei & apostolicæ sedis gratia archiepiscopus Mediolanensis.

CVM pro nostri archiepiscopalis officii munere, & antiquorum, & in sacro Tridentino Concilio proxime editorum Canonum obseruatione, ad moderandos mores, corrigendos excessus, controuersias componendas, aliaque sacris Canonibus permissa, prouinciale Concilium conuocare debeamus, vt primum necessaria sanctæ Romanæ & vniuersalis ecclesiæ negotia, quibus apud sanctissimũ dominum nostrum occupati sumus per debitam obedientiam, intermittere licuit, reuerendissimos prouinciæ nostræ episcopos ad proximas Idus Octobris per literas nominatim ad singulos scriptas, ad Synodum in nostra Mediolanensi metropolitana ecclesia euocauimus. Vt igitur aliis etiam omnibus, qui de iure, vel consuetudine interesse debent, nota sit huius Concilii celebratio, neve cui ignorantiam rei excusare, aut se contemptum dicere liceat, Idcirco vniuersis, & singulis prædictis, & aliis qui sua quomodolibet interesse putauerint, etiam exemptis, & nullius diœcesis intra prouinciæ nostræ limites existentibus, per hoc edictum, quod in cathedralis, & aliarum insignium, quæ in singulis prouinciæ nostræ diœcesibus, etiam exemptarum, ac vicinorum nullius diœcesis, si quæ sint, locorum, ecclesiarum valuis affigi, & promulgari iussimus, prouincialis Concilii futuram celebrationem significamus, & denuntiamus, cum comminatione pœnarum a sacris Canonibus statutarum. In quorum fidem hoc edictum con-

fici & per secretarium nostrum subscribi, & nostri sigilli impressione muniri voluimus. Data Romæ die 25. Augusti, anno Domini MDLXV. ANNO CHRISTI 1565.

ORATIO CAROLI CARDINALIS TITVLI SANCTÆ PRAXEDIS, ARCHIEPISCOPI MEDIOLANENSIS,

In Concilio prouinciali I. habita.

DEI summo erga nos beneficio factum est, patres reuerendissimi, vt Tridentinum œcumenicum Concilium, triginta ante annis inchoatum, sed varie intermissum, singulari Pii quarti pontificis maximi pietate, ac prudentia reuocatum, insigni frequentissimorum patrum virtute, atque doctrina, superiore anno mirabiliter absolueretur. Quo in Concilio cum omnia præclare constituta sint, quæ ad explicandam fidei veritatem, & ad restituendam ecclesiasticæ disciplinæ integritatem pertinebant, diuinitus profecto, patres, illud decreuistis, vt Conciliorum prouincialium, quæ iamdiu haberi desierant, vsus aliquando renouaretur, ex quo certissimum est Christianam rempublicam vberrimos salutis fructus esse percepturam. Et quidem natura, & ratione ipsa ducimur, vt in grauioribus rebus deliberandis aliorum consilia exquiramus: vel quod cautior deliberatio est, si ad nostrum iudicium multorum sententia accesserit, vel quia apud illos, quibus consulere maxime cupimus, maiorem auctoritatem, & pondus habet consultatio, in quam plures consenserint. Est huius in ecclesia instituti auctor Christus Dominus, magistrique apostoli. nam eius certa quidem sane est illa promissio, cum suam opem, suumque auxilium, se denique ipsum, eiusmodi patrum conuentibus, rite celebratis, pollicetur & defert. *Vbi fuerint*, inquit, *duo, vel tres congregati in nomine meo, ibi ego sum in medio eorum:* itemque: *Si duo ex vobis consenserint super terram de omni re, quamcumque petierint, fiet illis a Patre meo.* Matth. 18. Apostoli autem, etsi doctore Spiritu sancto vberem omnium rerum cognitionem singuli acceperant, tamen, si quid grauius, publice præsertim, agendum esset, hac consultandi ratione vti consueuerunt, quam vt ceteri etiam conseruarent, lege sanxerunt, vt bis in annos singulos Concilia ab episcopis haberentur. Innumerabiles deinceps sanctiones

Anno Christi 1565. sunt constitutæ, decretaque promulgata, & ab summis pontificibus, & a Conciliis tum œcumenicis, tum prouincialibus de retinenda, aut certe repetenda hac Synodorum consuetudine, quemadmodum temporum ratio postulabat. Atque vtinam quæ a sanctissimis illis viris culta, & posteritati ad salutem ecclesiæ tradita ratio est, prouincialium Conciliorum, eam nos ad hanc diem pie constanterque retinuissemus; & quantam illi consilii & voluntatis ad prodendum posteris optimum institutum, tantum nos pietatis & diligentiæ ad tuendum adhibuissemus. Huius enim consuetudinis intermissio, difficile est dictu, quantas calamitates in Christianam rempublicam inuexerit: nam iudicii metu sublato, cum præter summum Romanum pontificem nemo esset, qui a dominici gregis pastoribus depositi custodiam, tritici dispensationem, vineæ cultum, & villicationis suæ functionem recognosceret, sortem cum fenore exigeret, a singulis grauissimi, multiplicisque officii, more maiorum, rationem exposceret: tum miserabiliter prolapsa est institutio ecclesiasticæ disciplinæ; tum qui alios in officio continere debebant, maxime ipsi ab officii semita declinauerunt. Hic nota sunt vobis, patres, ecclesiæ Dei vulnera, quæ libenter prætereo, quia sine acerbissimo doloris sensu nec a me commemorari, neque a vobis audiri posse existimo. Ergo singulari virtute, ac prudentia vestra, grauissimis malis remedium inuentum est hac renouatione prouincialium Conciliorum: reliquum modo erat, vt sapienter excogitata medicina ægrotis prouinciis salutariter adhiberetur. Cui nos officio pro nostri metropolitani muneris ratione, proque amore in hanc vrbem, quam apud nos, & pietatem parentis, & caritatem filiæ obtinere libentissime profitemur, si per debitam obedientiam licuisset, primo quoque tempore satisfacere studuissemus. Cum primum igitur huius rei data est facultas, eam illam summo studio amplexi sumus, eo animo, atque consilio, vt, Deo auctore, vobis adiutoribus, obeundi muneris tarditatem actionum grauitate, & diligentia compensemus. Itaque huc omnes conuenimus, vt ex hac quasi specula singulis prouinciæ nostræ partibus circumspectis, Ezechielis prophetæ voce diuina admoniti, quod periit, requiramus, quod abiectum est, reducamus, quod confra-

ctum est, alligemus, quod infirmum est, consolidemus, quod pingue & forte, custodiamus. Id omne vt præstare possimus petendum a Deo in primis est summis precibus, summaque vitæ integritate & innocentia, atque in proximos caritate, vt nobis suo lumine præluceat, consilia & actiones nostras sua gratia prosequatur. Quemadmodum autem neminem nostrum, vt cuiusque conditio tulit, aut ætas, aut labor, aut valetudo, aut itineris longitudo retardauit, quominus in hunc locum frequentes ante statutum diem conueniremus, qua in re priuata commoda communi officio posthabuimus: sic ad ipsam consultandi, & decernendi rationem curandum est vt integram optimamque mentem, ac voluntatē afferamus, vim publici muneris priuatis commodis anteponamus eorum vtilitati, quibus præsumus, non nostris rationibus seruiamus. Hoc sane enim est, non quæ nostra, sed quæ Dei sunt, quærere. Hoc munus pastoris, hoc ducis officium, hæ gubernatoris partes sunt, vt gregi, militibus, naui potissimum prospiciant: nam in subditorum salute præfecti incolumitas continetur. Et quia tria præcipue sunt, quæ ex Tridentini Concilii auctoritate in prouincialibus Conciliis agi & confici oportet, vt delicta corrigantur, mores ad optimam disciplinam reuocentur, & tollantur, dirimanturque controuersiæ: primum illud erit iaciendum tamquam firmissimum totius ædificii fundamentum, vt omnibus, & singulis, quæ a sacro Tridentino Concilio definita, ac statuta sunt, palam receptis, detestantes hæreses omnes, quæ a sacris Canonibus, Conciliisque œcumenicis, præsertim vero Tridentino, damnatæ sunt, veram obedientiam summo Romano pontifici spondeamus, fidemque, sine qua impossibile est placere Deo, ex præscripto eiusdem Concilii, ac sanctissimi domini nostri ratione & formula profiteamur, & ad eius in prouincia nostra tuendam integritatem, id quod ad hanc diem nobis præstitisse videtur Dei benignitas, opportuna præsidia, summamque diligentiam & vigilantiam pro locorum & temporum periculo adhibeamus. Deinde in delictis corrigendis illa nobis ineunda ratio est, vt pro vi & modo morborum, ægrorumque natura medicinam accommodemus, nunc lenibus admonitionis & obiurgationis remediis errata castigantes, nunc acriori curatione vtentes, de-

Anno Christi 1565.

ANNO CHRISTI 1565. nique exulceratis partibus ferrum & ignem admouentes, quemadmodum mali ratio, & contagionis periculum poſtulabit, memores ſemper nos eſſe patres, non dominos. Morum autem diſciplinam facile reſtituemus, ſi qua ratione, quibuſve factis primum conſtituta, diuque conſeruata eſt, eamdem nos in reſtituenda adhibebimus, illorum veſtigia perſequentes, qui hanc bonorum amplitudinem nobis, Deo auctore, ſua virtute pepererunt. Proponamus nobis quæſo, patres, illorum vitæ ſanctitatem, & in adminiſtratione ſui officii ſapientiam. Erant integri, caſti, ſimplices, modeſti, humiles, bene morati, in oratione, & lectione aſſidui, ſui deſpicientes, in alienæ ſalutis cura & cogitatione defixi, conſilio, & opera benigni, hoſpitales, in domeſtico cultu & victu parci, in alios benefici & liberales. Erant vigilantes ſuper gregibus ſuis, vineam Domini ſumma diligentia, & labore colentes & cuſtodientes. Paſcebant aſſidue oues ſibi commiſſas triplici ſalutis cibo, verbo, exemplo, & ſacramentis; memores quoque & imitatores ſummi paſtoris Chriſti, qui pro vniuerſo grege ſuo ſanguinem, & vitam profudit, ipſi pro ſuarum ouium incolumitate quemuis excipere laborem, ſubire omnes caſus, omnem vim, atque iniuriam perferre, denique vt bonus ille paſtor euangelicus, animam ſuam pro ouibus ponere non dubitabant, nullum inde huius vitæ fructum expectantes, vt maximos cæleſtis retributionis fructus conſequerentur. Hæc ſi, vt debemus, patres, ante oculos habebimus, facile intelligemus, quid in reſtitutione eccleſiaſticæ diſciplinæ nobis ſit hoc tempore agendum. In quo illud etiam animaduertendum erit, vt, quemadmodum in conformanda, & conſtituenda eccleſiaſtica ratione Chriſtus Dominus ab ipſis apoſtolis, quos Chriſtianæ vitæ magiſtros eſſe voluerat, initium fecit: ſic nos a nobis ipſis paſtoribus, quos viuendi exempla & præcepta aliis tradere oportet, in conformanda reſtituendaque morum diſciplina exordiamur. Hæc officia ſi quo debemus ſtudio præſtiterimus, parui profecto negotii erit ſedare controuerſias, id quod nobis Tridentina Synodus faciendum propoſuit. Nam ſublata cupiditate, quæ eſt omnium radix & ſemen diſſenſionum, facile præſentis temporis diſcordias componemus: nullumque in poſterum diſſidendi locum cuiquam in prouincia

nostra relinquemus. Quare ad piam hanc, necessariamque muneris nostri curam, ac diligentiam, patres, toto pectore incumbamus: hoc acceptabili tempore, hac die salutis, quam fecit Dominus, enitamur, vt, quantum consilio, opera, actionibusque Spiritu sancto duce & moderatore possumus, tantum ad constituendam communis prouinciæ incolumitatem afferamus. Amplissima hæc, & nobilissima ciuitas Mediolanensis caritatem & sapientiam vestram implorat: hanc singuli vniuscuiusque vestrum greges incredibiliter requirunt, tota prouincia re magis quam voce deposcit. Hoc optimus maximus rex Philippus, in cuius regia dignitate, vt verbo complectar, sacerdotalem animum licet agnoscere, hoc ceteri huius prouinciæ principes, de populorum salute soliciti, a nobis desiderant, quorum studia, atque officia non vereor ne nobis sanctisque huius Synodi decretis semper adsint, eamque potestatem, quam a Deo acceperunt, ad Dei & cultum & voluntatem libentissime conferant. Postulat sacrosancta Tridentina Synodus, vt ne tot tantique labores a sanctissimis patribus in ea suscepti breui tempore intereant. Hoc vehementer expectat Pius pontifex maximus ex illo præsertim die, quo nos ab administratione consiliorum suorum, & procuratione ecclesiæ ad vos dimisit. Cui date quæso, vt & profectionis nostræ, & vestrorum laborum vberes fructus deferre possim; præclaras scilicet salutaresque huius Concilii actiones. Hoc ipsum exigit vestra virtus, quam in publico orbis terrarum Conuentu spectatam, & cognitam, nunc in vestrorum populorum vita, ac salute tenenda debetis exprimere. Hoc denique flagitat a nobis Christus Iesus, vt constet sibi ratio officii nostri erga oues, quas precio sanguinis sui redemptas, nostræ fidei prudentiæque commendauit & concredidit: ne quando sanguinem illarum de manu nostra requirat, si, quod Dei benignitas prohibeat, culpa aut negligentia nostra eas diripi, aut dispelli patiemur.

ANNO CHRISTI 1565.

Nos

ANNO CHRISTI 1565. *Nos Carolus Borromæus sanctæ Romanæ ecclesiæ tituli sanctæ Praxedis presbyter cardinalis, ac sanctissimi domini nostri papæ, & sanctæ sedis apostolicæ per vniuersam Italiam legatus de latere, Dei & eiusdem apostolicæ sedis gratia archiepiscopus Mediolanensis, de consilio & assensu reuerendissimorum dominorum coepiscoporum nostrorum, in prouinciali Synodo Mediolanensi hæc statuimus & sancimus.*

CONSTITVTIONVM PARS PRIMA
DE PROFESSIONE FIDEI, ET EIVS TVENDÆ CVRA.

PRIMA & maxima pastorum cura versari debet in iis quæ ad fidem catholicam, quam sancta Romana ecclesia colit & docet, & sine qua impossibile est placere Deo, integre inuiolateque conseruandam pertinent: ideo nos hinc potissimum exordiendum esse duximus, vt, quæ ex eodem spiritu est fides, eamdem vna oris confessione profiteamur.

Sacri igitur Tridentini Concilii auctoritate innixi, mandamus, vt omnes ii, qui beneficia ecclesiastica obtinent, vel in posterum obtinebunt; & qui in Synodum diœcesanam conuenire debent; in ea Synodo, quæ primo quoque tempore celebrabitur, omnia & singula a sancto Concilio Tridentino definita & statuta palam recipiant; veram obedientiam summo Romano pontifici spondeant; simulque hæreses omnes publice detestentur, & anathematizent; fidem profitentes eisdem verbis quibus ex formula a sanctissimo domino nostro Pio IV. pontifice maximo præscripta, nos & coepiscopi nostri initio huius sanctæ Synodi, iurati præstitimus, professi sumus, etiamsi antea in diœcesana Synodo id officium, ad exequendum iussa Tridentini Concilii, quacumque ratione & modo obierint.

Episcopi omnes prouinciæ nostræ constitutionem sanctissimi domini nostri Pii IV. pontificis maximi de professione fidei facienda ab iis, qui de beneficiis curatis, & canonicatibus prouisi sint, & a docentibus literas, & a promouendis ad doctorales vel alios gradus, publicent in suis ciuitatibus, & diœcesibus intra mensem & ab omnibus inuiolate seruandam curent: præsertim vero ab iis,

qui cuiuſcumque ſtatus, conditionis, & dignitatis ſint, quouis modo, vel nomine, publice aut priuatim, domi ſuæ, vel alienæ, etiam ſi pædagogi ſint, pueros, adoleſcentes, alioſve cuiuſuis ſexus, & ætatis, quaſcumque artes literarias, vel alias liberales, etiam ſi ipſa prima grammaticæ rudimenta, legendo, interpretando, vel repetendo, vel alia quauis ratione, etiam ſi gratis doceant; quorum etiam omnium mores, antequam ad docendum accedant, probare debebunt, alioquin de iis pœnas in eadem conſtitutione propoſitas ſumant. ANNO CHRISTI 1565.

Qui vero ne prædicti huic decreto obtemperent impedierint, aut huius temeritatis quacumque ratione illis auctores, aut adiutores fuerint, ſeuere puniantur. Vt autem id facilius ac melius effici poſſit, ſtudioſe inquirant parochi, quinam in ſuis parochiis eo docendi munere fungantur, & eorum nomina ad epiſcopum ad menſem, a die publicationis conſtitutionis eiuſdem numerandum, deferant. Quos vero deinceps eiuſmodi cognouerint, primo quoque tempore epiſcopo indicent.

Parochi diligenter animaduertant, an in ſuis parochiis vllus ſit, quod ad fidem attinet, prauis opinionibus imbutus, vel eo nomine ſuſpectus; eumque ad epiſcopum, vel inquiſitorem deferant. Moneant præterea populum, debere omnes, ſi quos nouerint aliquid feciſſe, vel dixiſſe, quamobrem de huiuſmodi peccato in probabilem ſuſpicionem venerint, ſtatim deferre.

Obſeruent etiam eos, qui ex finibus hæreticorum, vel hæreſis nomine ſuſpectorum veniunt; ſingulorumque dicta, & facta odorentur, ac de eorum vitæ conſuetudine & ratione cognoſcant, &, ſi qua de iis ſuſpicio fuerit, epiſcopum, vel inquiſitorem admoneant.

Principes vero, & ciuitatum magiſtratus hortamur, ac per viſcera miſericordiæ Chriſti Domini obteſtamur, vt cæleſte lucrum terrenis commodis præferentes, commercium, & conſuetudinem hæreticorum, quam fidelibus pernicioſam ac peſtiferam eſſe conſtat, pro ſua pietate, ac ſtudio religionis, e ſuis vrbibus atque opidis amouendam ac tollendam curent.

Prohibeantque ne ſuæ ditionis homines, percipiendæ etiam linguæ cauſa, aut mercaturæ, aliove nomine,

ANNO CHRISTI 1565. in hæreticorum locis instituantur, aut commorentur.

Sacro denique inquisitionis officio in omnibus ex animo faueant, & opitulentur: &, vt eius edicta seruentur, auctoritatem etiam suam rogati interponant. Cumque eis a sancta sede apostolica concessum fuerit, vt causis fidei ad patrocinium catholicæ veritatis assisterent, nihil sibi in illis vsurpare, neque quidquam, quod contra sacros Canones sit, attentare velint.

Episcopi regulas indicis de libris vetitis, ab iis, qui illi negotio a sacrosancta Tridentina Synodo præfecti fuerunt, ex auctoritate sanctissimi domini nostri Pii quarti editas, ab omnibus librorum impressoribus, ac bibliopolis, ceterisque omnibus laicis, & ecclesiasticis personis seruari iubeant. Quorum vero librorum purgatio eiusdem indicis iussu facienda est: eos legi, vendi, aut emi, haberive omnino vetamus; donec ab iis, ad quos pertinet, purgati, & probati fuerint.

De abutentibus sacra scriptura.

Nefaria est eorum temeritas, qui sacræ scripturæ verbis, vel sententiis, ad iocum, assentationem, contumeliam, superstitionem, impietatem, aut ad quosuis profanos sensus abutuntur. Quamobrem episcopi in eos, qui in hoc genere deliquerint, ex sacrorum Canonum, & Tridentini Concilii decretis grauiter animaduertant. Et, vt detestabilis hæc licentia prorsus tollatur, fidelem populum per concionatores, parochos, confessores de huius peccati grauitate frequenter admonendum curabunt.

De ludimagistris.

Principes, & magistratus in Domino vehementer hortamur, vt, nulla sumptus sui habita ratione, publicos ludimagistros in vrbes, & suæ ditionis loca conducant, non minus fidei; & vitæ quam doctrinæ & scientiæ laude commendatos. Qui vero literas docebunt, non solum libros, indice sanctissimi domini nostri Pii quarti auctoritate edito, nominatim vetitos, pueris non interpretentur, aut ab illis legi patiantur; sed neque etiam alios, quibus obscœna, vel turpia contineantur. Præcipimus etiam, vt bonis moribus, & salutaribus præceptis eos erudiant; in primisque in aliqua pia, & Christiana institutione, si episcopo videbitur, exerceant: ceteraque omnia officia, quæ Leo

decimus in Lateranensi Concilio statuit, præstent. In iis si deliquerint, pro delicti genere plectantur. ANNO CHRISTI 1565.

De fidei initiis a parocho tradendis.

Parochi singulis dominicis, & aliis festis diebus, qui ecclesiæ præcepto agi soleant, pueris singuli in suis parochiis initia fidei tradant, eosque ad obedientiam primum Deo, deinde parentibus præstandam, erudiant: ac propterea a prandio stata hora, proprio campanæ sono, ad id munus assignato, ad ecclesiam conuocandos curabunt.

De præbenda theologali.

Quæ ecclesiæ cathedrales, aut collegiatæ in opidis insignibus præbendam, aut stipendium quouis nomine theologiæ interpreti assignatum non habent, cum in illis sacrum Concilium Tridentinum præbendam primo vacaturam ad hunc vsum constituerit, quam ei tantummodo, qui ad hoc munus per se præstandum idoneus sit, deferri voluit, id si adhuc re ipsa effectum non sit, curent episcopi vt quamprimum decreto Concilii satisfiat.

De prædicatione verbi Dei.

Apostoli, in quorum locum episcopi successerunt, satis nobis aperuerunt, verbi Dei prædicationem esse præcipuum illorum munus, qui in episcopali sede collocantur. Quamobrem nos auctoritatem sacrosancti Tridentini Concilii, & veterum patrum secuti, in Domino episcopos hortamur, vt toto pectore in hanc curam incumbentes, greges sibi commissos ipsimet, præsertim in ecclesia sua, verbo Dei pascant. Quod si leui de causa, aut quodam animi languore impediti non fecerint, sciant sibi prætermissi necessarii officii iudici Deo præcipue rationem esse reddendam. Sin autem se interdum vere impeditos cognouerint, per viros idoneos, ex præscripto eiusdem Concilii deligendos, hoc munus studiosissime populo præstent. In aliis vero ecclesiis parochialibus, vel alias curam animarum habentibus, saltem omnibus dominicis, & solennibus diebus festis; ieiuniorum autem, quadragesimæ, & aduentus tempore, quotidie, vel iis saltem diebus, quibus episcopus iusserit, proprio parocho, & curato, oues sibi commissas, pro earum sensu & intelligentia, salutaribus verbis pascendas mandamus. Si qui autem propter inscitiam id præstare non poterunt, ad peritos confugiant, quorum auxilium implo-

Anno Christi 1565. rantes, vel homilias sibi præscriptas, vel Latinos sermones auctoris ab ecclesia recepti, in vulgarem linguam conuersos, approbatos tamen ab ordinario, aut memoriter, aut de scripto pronuntient. Id autem tamdiu fiet, quoad liber homiliarius ad hunc curatorum vsum metropolitani cura prodibit in lucem. Sed, vt norint episcopi, & eorum industriam, qui doctrina sunt præditi, & illorum diligentiam, qui aliorum verbis diuinam legem enuntiant, iubeant, si eis ita videbitur, ab vnoquoque parocho & curato vnum singulis mensibus ab eo habitum in ecclesia sermonem ad se mitti. Qui negligentes, aut contumaces fuerint, eos ordinarii arbitrio suo puniant: & præterea alios deligant qui eorumdem impensa opus illud explere possint, donec ipsi resipiscentes munus suum expleant. Quo etiam modo illis occurrere poterunt, quos etiam vel peritorum industria, vel homiliarum libris, vel alia quacumque ratione adiutos, parum proficere; quosve ei muneri minus aptos esse, vel prædicatione destruere potius, quam ædificare iudicarint.

Extra vrbem vero in vniuersa diœcesi, præter officium, quod curati præstabunt, tam multos distribuant episcopi concionatores, vt in curatis ecclesiis, quæ in frequentioribus locis sitæ sunt, ceterisque omnibus etiam non curatis, in quibus ipsi opportunum iudicauerint, intra cuiusque mensis spatium, saltem semel in aliquo die festo, Dei verbum prædicetur. Eos autem ab illis, in quorum ecclesiis prædicabunt, hospitio recipi volumus, suppeditatis omnibus rebus ad eorum victum necessariis, data etiam eleemosyna aliqua ex fructibus beneficiorum, vel etiam largitione laicorum, si beneficia tenuiora iudicauerint episcopi, quam vt id onus ferre possint, nisi sint, qui iure debeant, vel dare consueuerint.

Iis autem, qui prædicandi officio, aut quacumque ratione fidelibus Christianam doctrinam tradendi munere funguntur, hanc viam, & rationem ineundam proponimus, vt sacram scripturam interpretentur eo sensu, quem catholica ecclesia, & consentiens sanctorum patrum auctoritas comprobauit; neque quidquam ab ecclesia, aut a doctoribus ecclesiæ probatis alienum proferant; vt, si quando ad auditorum vtilitatem vtendum erit allegoriis, eas ex rece-

ANNO CHRISTI 1565.

ptis ab ecclesia scriptis seligant. Ne certum tempus Antichristi aduentus, & extremi iudicii diem prædicent; cum illud Christi Domini ore testatum sit: *Non est vestrum nosse tempora vel momenta.* Act. 1. Neve quidquam præterea futurum ex sacris literis diuinare, eique euentui certam diem præfinire audeant. Neque temere, id sibi diuinitus reuelatum esse, affirment. Ne historias ex apocryphis scriptoribus populo narrent; Neve miracula, quæ probata scriptoris fide non commendentur. Si quæ tamen auditoribus salutaria iudicarint, ita commemorent, vt a certa eorum affirmatione abstineant. Ne ineptas & ridiculas fabulas recenseant: Neve superuacanea & parum fructuosa.

Ne hæreticorum opiniones, & argumenta referant apud imperitam multitudinem. Quod si alicubi necessitas postularit, vt eorum falsa dogmata accuratius, ac liberius confutentur, id non longa disputatione, sed graui redargutione faciant. quod facile assequentur, si catholicam veritatem expromentes, sanctæ ecclesiæ, Conciliorum, & probatæ veteris consuetudinis auctoritate, ac sanctorum doctorum, quos probat ecclesia, testimoniis roborarint; & sacræ scripturæ locos, quorum sensus ab illis ad corrumpendas simplicium hominum mentes deprauantur, & ex aliis eiusdem scripturæ locis, & ex sanctorum patrum sententia fideliter interpretentur. Sic enim fiet, vt dogmatum peruersitas, quæ falsa interpretatione nitebatur, catholicæ veritatis vi, & rectæ interpretationis pondere corruat. Ne quid ambiguum, ancepsve loquantur, quod auditoribus varie intelligendi occasionem præbere possit. Neve concise, & obscure quidquam exponant, qua ex re auditorum animi expectatione incerti & suspensi relinquantur.

Ne ostentandæ doctrinæ, & eloquentiæ causa, difficiles atque inanes quæstiones, fucumve orationis, & pigmenta conquirant, vnde sui ipsius potius quam Iesu Christi prædicatores esse videantur. Sed præcipue in euangelii, symboli, orationis dominicæ, angelicæ salutationis, decem præceptorum, sacramentorum ecclesiæ, & sacrorum rituum dilucida explicatione versentur. In reprehendendis vitiis ita se gerant, vt pietatis, & caritatis studio eos adductos, non hominum, sed peccatorum odio id facere omnes intelligant. Diligentes, ac vehementes sint in iis vitiis & pecca-

ANNO CHRISTI 1565. tis exagitandis, in quibus magis volutatum populum, aut ad ea procliuiorem vident.

In prauas etiam consuetudines inuehantur; & in eas, quæ etsi malæ non videntur, tamen facile peccandi causam afferunt.

Ne quemquam nominatim, aut tacite illum designantes, insectentur.

Ne in ordinem vllum, statum aut vitæ genus ab ecclesia receptum, inuehantur.

Ne episcopos, aliosve prælatos, neve ciuiles magistratus cum auditorum offensione asperius obiurgent, sed pie potius admoneant, populumque doceant, præpositis suis, etiam dyscolis, obedire. Quem etiam sæpissime moneant ex Apostoli sententia, vt faciat obsecrationes, orationes, 1. Tim. 2. postulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus, qui in sublimitate constituti sunt; præsertim vero pro iis, qui peruigilant quasi rationem pro animabus eorum reddituri; vt quietam & tranquillam vitam gerant in omni pietate & castitate.

Ita afficere studeant auditores, vt sua peccata dolenter defleant; quos interdum propositis suppliciis æterni ignis a flagitiis & facinoribus deterreant; interdum commemoratis cælestis vitæ præmiis, ad virtutes, in primis vero ad Dei, & proximi amorem, accendant.

Decreta Concilii Tridentini, præsertim quæ ad mores & disciplinam Christianam restituendam pertinent, & has nostras constitutiones populo studiosius inculcent.

Omnes hortatu & præceptis ad pietatem erudiant, & quæ cuiusque sit propria virtus, quod officium patris, filii, viri, vxoris, domini, serui, laici, clerici, priuati, magistratus, omnium denique ætatum, generum, ordinum partes, & munera assidue commemorent.

Hanc præterea rationem habeant, vt non solum Dei, & ecclesiæ præcepta seruanda esse doceant, sed modum illis tradant, quo ea ex Dei voluntate seruare oporteat. Commoneant vt non solum præceptis seruandis, sed etiam consiliis amplectendis, ad perfectiorem vitam in dies magis contendere studeant.

Doceant quomodo vtendum sit bonis animi, corporis, & externis; quove modo secundis & aduersis rebus: vt

ea sint illis tamquam instrumenta ad consequendam vitam cælestem. ANNO CHRISTI 1565.

Maxime vero caueant, ne, quod præceptis & hortatu ædificant, id vita & moribus destruant: ne, cum aliis prædicauerint, ipsi reprobi efficiantur. Indulgentias populo ne publicent, nisi de consensu episcopi.

Neminem populo paupertatis nomine commendent, nisi is testimonium ab episcopo scriptum attulerit.

Neque ei inter concionem permittatur vt eleemosynam a quoquam petat in ecclesia, sed aut ad fores ecclesiæ stet, aut per eos, qui eam curam susceperint, id negotium ita commode ac celeriter agatur, vt minime concionem impediant.

Sacra concio noctu nunquam, sed opportuno tempore, episcopi præscripto, habeatur.

Dum habetur, nec Missæ aut horæ canonicæ clara aut submissa voce in ea ecclesia dicantur.

Episcopi iis diebus, quibus legitime impediti prædicandi munus in suis ecclesiis per alios præstabunt, eisdem sacris concionibus, quantum poterunt, interesse studebunt. Qui vero dignitates, personatus, vel canonicatus in cathedrali ecclesia obtinent, & alii eiusdem ecclesiæ clerici, dominicis ac festis solennibus diebus semper; quadrageſimæ autem, & aduentus tempore quamsæpissime verbi Dei conciones in eadem ecclesia audiant; quod officium ceteris quoque ciuitatis clericis præstari diligenter curabunt episcopi; vt ipsorum exemplo laici etiam ad audiendum Dei verbum studiosius confluant.

Concionis audiendæ causa, loca virorum, & mulierum, si fieri potest, episcopi cura distinguantur, qui ad id exequendum idoneos aliquot viros adhibeat: & a sæcularibus magistratibus, si opus erit, auxilium petat.

Quæ seruanda sunt in sacris imaginibus effingendis.

CVM sacrosancta Tridentina Synodus decreuerit, nemini licere vllo in loco, vel ecclesia, etiam quomodolibet exempta, vllam insolitam ponere vel ponendam curare imaginem, nisi ab episcopo approbata fuerit, eiusque diligentiæ & curæ commendarit, vt in sacris effingendis imaginibus nihil falsum, nihil profanum, nihil inhonestum, nihil præpostere, nihil non recte atque ordine adhi-

bere-

Anno Christi 1565. beretur, illud in primis caueant episcopi, ne quid pingatur, aut sculpatur, aut veritati scripturarum, traditionum, aut ecclesiasticarum historiarum aduersetur: ne cuius lectio prohibetur, eius imago populo proponatur.

Historiæ quoque, quibus neque ecclesia, neque probati scriptores auctoritatem vllam dederunt; sed sola vulgi vana opinione commendantur, effingi prohibeantur. Deinde vniuscuiusque imaginis os, corpus, corporis habitum, & statum, ornatum, & locum inspiciendum curent episcopi; vt hæc omnia ad prototypi dignitatem & sanctitatem apta sint & decora; atque ex imaginis inspectione pietas excitetur, nulla vero turpis cogitationis detur occasio. Hæc & reliqua huiusmodi ex Tridentini Concilii præscripto, vt commodius episcopi exequantur, conuocent suarum diœceseon pictores, & sculptores; omnesque pariter doceant, a quibus cauere debeant in sacris imaginibus effingendis: curentque ne illi, inconsulto parocho, aliquam sacram imaginem publice, vel priuatim effingant. Quod si qui deliquerint, puniantur tam ipsi artifices, quam ii, quorum sumptibus, vel iussu effictæ erunt imagines.

Parochi vero episcopo significent, quæ ille iudicarit in sacris imaginibus effingendis ad se propter difficultatem deferri debere.

Quod si quæ iam pictæ imagines, fictaue simulacra ob artificum temeritatem, aut inscitiam, eiusmodi fortasse fuerint, vt ferenda nullo modo videantur, ea curent episcopi, doctorum etiam, & peritorum virorum consilio adhibito, vt omnino deleantur, vel saltem aliqua ratione corrigantur.

De actionibus, & repræsentationibus sacris.

QVONIAM pie introducta consuetudo repræsentandi populo venerandam Christi Domini passionem, & gloriosa martyrum certamina, aliorumque sanctorum res gestas, hominum peruersitate eo deducta est, vt multis offensioni, multis etiam risui, & despectui sit, ideo statuimus;

Vt deinceps Saluatoris passio nec in sacro, nec in profano loco agatur, sed docte & grauiter eatenus a concionatoribus exponatur, vt qui sunt vberes concionum fructus, pietatem & lacrymas commoueat auditoribus, quod adiuuabit proposita crucifixi Saluatoris imago, ceterique

pii actus externi, quos ecclesiæ probatos esse episcopus iudicabit. Item sanctorum martyria & actiones ne agantur, sed ita pie narrentur, vt auditores ad eorum imitationem, venerationem, & inuocationem excitentur. ANNO CHRISTI 1565.

De sanctarum reliquiarum veneratione.

VT sanctorum reliquiis, quæ debetur, veneratio & cultus adhibeatur, statuimus: vt in locis honestissimis, ac decoris vasculis, qua debent religione, asseruentur.

Cum populo pietatis causa ostenduntur, lumina accendantur.

Ex loculis vero, & receptaculis, vbi condita sunt, ne educantur.

Ne temere omnium oculis exponantur;

Neve quæstus gratia.

Cetera etiam de reliquiis, quæ a sacra Tridentina Synodo decreta sunt, episcopus inuiolate seruari iubeat.

De magicis artibus, veneficiis, diuinationibusque prohibitis.

MAGOS, & maleficos, qui se ligaturis, nodis, characteribus, verbis occultis mentes hominum perturbare, morbos inducere, vel expellere, corporum figuram, & constitutionem immutare, ventis, tempestati, aeri ac mari incantationibus imperare posse sibi persuadent, aut aliis pollicentur: ceterosque omnes qui quouis artis magicæ, & veneficii genere pactiones, & fœdera expresse, vel tacite cum dæmonibus faciunt, episcopi acriter puniant, & e societate fidelium exterminent.

Deinde omnem diuinationem ex aere, aqua, terra, igne, ex inanimatis, ex vnguium & lineamentorum corporis inspectione, ex sortibus, somniis, mortuis, aliisque rebus, quibus per dæmonum significationem incerta pro certis affirmantur, futura prædicere, furta, thesauros absconditos commonstrare se posse profitẽtur, & huius generis reliqua, per quæ curiosorum, & imperitorum hominum mentes facile decipiuntur, coerceant & eiiciant. In eos etiam, qui huiusmodi diuinatores, sortilegos, coniectores, ariolos & cuiusuis generis magos de aliqua re consuluerint, vel, vt consulerentur, cuique auctores, adiutores, hortatoresve fuerint, vel eis fidem habuerint, seuere animaduertant. Si quis etiam annulos, vel aliud ad magicos vel superstitiosos vsus fecerit, aut vendiderit, graui pœna afficiatur. Astrologi,

ANNO CHRISTI 1565. qui ex Solis, Lunæ, & aliorum astrorum motu, figura, & aspectu, de hominum actionibus, quæ a libero voluntatis arbitrio proficiscuntur, certo aliquid euenturum affirmant, grauibus pœnis plectantur: quæ pœnæ etiam ad eos pertineant, qui ad illos de huiusmodi rebus detulerint. Denique pœnas sumant episcopi de iis omnibus, qui in itineris susceptione, aut cuiusuis rei institutione, vel progressione dies, tempora, & momenta obseruantes, quadrupedum voces, auium garritum, aut volatum notantes, ex occursu etiam hominum vel pecudum suscipiendi operis felicitatem augurantur.

De blasphemia.

BLASPHEMIÆ impudentia & impietas eo prolapsa est, vt in ea coercenda vix satis diligentiæ adhiberi posse videatur, itaque sacris Canonibus, & pontificum decretis, maxime vero iis, quæ Leo X. in Lateranensi Concilio decreuit, innixi hæc mandamus:

Vt quicumque Deo palam seu publice maledixerit, contumelioseque aut obscœnis verbis Dominum nostrum Iesum Christum, vel glorioſam virginem Mariam eius matrem, expresse blasphemauerit; si clericus sit, primum fructibus vnius anni beneficiorum ecclesiasticorum, quæcumque habuerit, mulctetur. Si iterum in eo peccarit, eo beneficio, quod habet, priuetur, & si plura obtineat, eo priuetur, quo ordinarius priuandum censuerit. Si tertio blasphemarit, dignitates, ac beneficia omnia, quæcumque habuerit, eo ipso amittat, ad eaque deinceps retinenda, aut obtinenda inhabilis sit. Si vero laicus fuerit, primum, aut etiam secundo, pecunia mulctetur ex præscripta in eodem Concilio ratione. Tertio grauem pœnitentiam publice agat, eo modo, quo a sacris Canonibus præscriptum est.

Qui vero sanctos blasphemarit, aut in Deum & glorioſam Virginem matrem maledicta, non tamen palam aut publice contulerit, mitius aliquanto iudicis arbitrio puniatur.

In foro autem conscientiæ ei, qui blasphemiæ reus fuerit, grauem pro modo culpæ pœnitentiam confessor imponat. Qui blasphemantem audierit, si possit sine periculo, asperius obiurget: omnino autem intra triduum eius nomen ad iudicem ecclesiasticum, vel sæcularem deferat. Si plures simul audierint, singuli idem faciant: nisi inter eos con-

uenerit, vt vnus pro omnibus eo fungatur officio. Quod si domini, mercatores, aut artifices, famulos, aut miniſtros audierint blaſphemantes, ſemel monitos, ſi iterum in eo genere peccarint, domo eiiciant. Principes autem, & magiſtratus per Dei gloriam, quæ blaſphemia maxime violatur, obſecramus, vt hæc omnia diligentiſſime ſeruari ſtudeant, vberrimam piæ curæ a Deo mercedem expectantes, præter decem annorum indulgentiam, quam Leo X. in eodem Lateranenſi Concilio, & ipſis iudicibus, & deferentibus elargitus eſt. Quod ſi ſæculares iudices, quod minime futurum ſperamus, blaſphemiæ conuictos iuſtis pœnis non affecerint; ſciant iiſdem pœnis, quas de ſontibus ſumere neglexerunt, ex eodem Concilio ſe teneri. ANNO CHRISTI 1565.

De feſtorum dierum cultu.

MAXIMAM in eo diligentiam ac ſtudium epiſcopi ponere debent, vt dies feſti pie ſancteque obſeruentur ab omnibus. Cum enim ii potiſſimum ad celebrandas Dei, & ſanctorum laudes ſalutariter inſtituti ſint, curandum eſt etiam diligenter, vt ne iis ipſis quiſquam ad diuinam offenſionem & animæ ſuæ perniciem abutatur.

Prohibeant igitur ii, ne illiberales artes exerceantur, aut vllum opus fiat eo tempore alienum.

Ne quid ematur, aut vendatur præter id, quod ad victum illius diei, vel ad ægrotorum curationem neceſſarium ſit.

Ne officinæ, aut omnino aut aliqua ex parte, apertæ habeantur. Ne fiant nundinæ, ſed, quæ feſto die fieri conſueuerint, in antecedentem, vel ſequentem diem, qui feſtus non ſit, transferantur. Qui ſecus fecerit, ſeuere plectatur epiſcopi arbitratu.

Pro officinis apertis, rebusve venditis, ſi filius, famulus, miniſtri deliquerint, etiam pater, dominus, & artifex, pœnam ſubeant.

Iis etiam diebus ſtudebunt epiſcopi, ne perſonati homines incedant.

Ne ludi equeſtres, certamina, aut alia ludicra & inania ſpectacula adhibeantur.

Choreæ, ſaltationes in vrbibus, ſuburbiis, opidis, vicis, aut vſquam omnino ne agantur.

Doceant vero populum, debere vnumquemque, eo potiſſimum tempore, in diuinis officiis, & concionibus au-

ANNO CHRISTI 1565. diendis frequentem esse; ac in precibus, recolendisque Dei maximi beneficiis, assidue versari.

CONSTITVTIONVM PARS SECVNDA.

De iis quæ ad sacramentorum administrationem generatim pertinent.

QVO maior & vberior est sacramentorum fructus, quam vt eius vis explicari facile possit; eo diligentius, & intima animi pietate, & externo cultu, ac veneratione tractanda ac percipienda sunt. Quod officium vt omni studio & opera nostra adiuuemus, præter ea, quæ ad salutarem hanc rationem constituit sacra Tridentina Synodus, quæ & episcopi, & parochi inuiolate seruare debebunt, nonnulla etiam, ad tollenda incommoda & abusus, quos in prouincia nostra hominum vel culpa, vel negligentia in sacramentorum administrationem inuexerat, statuenda duximus.

Primum autem magnopere hortamur episcopos, quorum diœceses inter se implicatæ, & confusæ sunt, vt communi voluntate, atque sententia rationem inire studeant, qua explicari & commodius distingui possint; adhibita etiam, si opus erit, prudentia, ac diligentia vicinioris episcopi, vt amice sublatis impedimentis, negotium de communi eorum sententia, sedis apostolicæ auctoritate, conficiatur.

Quæ parochiales ecclesiæ partem habent sui populi extra mœnia vrbium, vel opidorum, vel alibi; quo fiat, vt parochus, præsertim nocturno tempore, illis hominibus sacramenta commode administrare non possit; in illis episcopi aut eam partem commodiori parochiæ vniant; aut etiam, inuitis rectoribus, ex constitutione Alexandri III. & decreto Concilii Tridentini, nouas constituant parochias.

Illis autem sacerdotibus, qui de nouo erunt ecclesiis recenter erectis præficiendi, congruens assignetur portio, arbitrio episcopi, ex fructibus ad ecclesiam matricem quomodocumque pertinentibus: &, si necesse erit, compellant populum ad ea subministranda, quæ sufficiant ad vitam noui rectoris sustentandam.

Quod præterea Tridentina eadem Synodo decretum est, vt ecclesiarum rectoribus tot sacerdotes adiungantur, quot & ad sacramenta parochianis administranda, & ad diuinum cultum satis esse possint, id episcopi omni diligentia exequantur. Parochiarum distinctio, quæ familiis, non certis finibus, facta est; & parochis ad sacramentorum administrationem, & populo ad illorum susceptionem magnum incommodum offerre solet. quare episcopi, sublata intra sex menses diuisione parochiarum per familias facta, eas certis limitibus, terminisque præscribant. ANNO CHRISTI 1565.

Cum sacramenta ecclesiæ non solum sine simoniæ labe, verum etiam sine auaritiæ suspicione præbenda sint; caueant omnes, ne in eorum administratione quidquam exigant, aut etiam verbis, vel signis, directe, vel indirecte petant. Qui secus fecerit, eum & pœnis iure communi statutis, & aliis arbitrio episcopi plecti volumus.

Studeant episcopi, vt in ecclesia sua cathedrali in sacramentorum administratione, in exorcismis fontium, & sponsorum benedictionibus, ritus & cæremoniæ ex more sanctæ Romanæ ecclesiæ adhibeantur.

Omnes vero inferiorum ecclesiarum, quæcumque illæ sint, rectores in his omnibus ab obseruatione cathedralis ecclesiæ nulla ex parte discedant. Sacerdotes in sacramentorum administratione semper superpelliceum & stolam adhibeant.

Episcopi in administrandis sacramentis illorum vim, & vsum, pro eorum, qui sumpserint, & adfuerint, intelligentia, diligenter explicabunt. Idem quoque facient parochi ea ratione, ac sententia, quæ in catechismo, Romæ edendo auctoritate sanctissimi domini nostri, præscribetur. Interim vero aliquo catholici scriptoris catechismo ab episcopo deligendo vtantur.

Parochi crebris cohortationibus in id maxime incumbant, vt populus sibi commissus, ad confessionem, & communionem frequenter, præcipue autem in natiuitate Domini, & pentecostes, ac aliis solennitatibus accedat. Ægrotos vero etiam non vocati inuisant, vt ad sacramentorum susceptionem inducant: & eorum animabus, quacumque ratione possunt, solicite consulant.

Si parochi in aliam ecclesiam transierint, antequam a

ANNO CHRISTI 1565. priore migrent, ſucceſſori libros tradant, in quibus eorum, qui baptizati, confirmati, matrimonio iuncti fuerint, nomina deſcribi, infra iubemus. Qui ſecus fecerit, grauiſſime ab ordinario puniatur.

Quæ pertinent ad baptiſmi adminiſtrationem.

NEMINI liceat quemquam intra domeſticos parietes baptizare, ſed natum infantem ii, quorum eſt ea cura, ante nonum diem ad ſuſcipiendum baptiſmum in eccleſiam deferendum curent: quod ſi neglexerint, excommunicationis pœnam ſubeant. Permiſſa eſt tamen, ſi inſtet periculum, facultas baptizandi in priuatis ædibus ſacerdoti; vel ſi is abſit, alteri ſacris initiato: vel ſi non adfuerint, laicis; primo mari, aut demum feminæ, qui recte nouerint veram baptiſmi formam: Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti. Quibus verbis nihil prorſus ab ipſis addendum, vel detrahendum eſſe, crebro populum ſuum parochus admoneat. Quod ſi domi baptizatus poſtea vixerit, omnino intra nonum ab ortu diem, vel cum primum per valetudinem licuerit, eum in eccleſia ſiſtant, vbi ſi rectam baptiſmi formam ſeruatam eſſe conſtiterit, ei tantum ritus, ac cæremoniæ baptiſmi adhibeantur.

Fideles in baptizandis filiis eos potius eligant compatres qui eorum animæ conſulere, quam qui inopiæ ſubuenire poſſint. Cuius officii ſæpius eos parochus admonebit; curabitque vt compatres tales deligantur, qui fidei & morum ratione ſuſcipiendo muneri ſatisfacere poſſint.

Caueant vero parochi, ne excommunicatos, vel eos, qui eo anno, paſchæ tempore, ex præcepto eccleſiæ peccata confeſſi non fuerint, & ſanctiſſimam euchariſtiam non ſumpſerint, admittant ad leuandum baptizatum de ſacro fonte.

Sacerdos baptizaturus, primum, quam actionem ſuſcepturus ſit, diligenter ipſe animaduertat, & ad tanti muneris functionem ſancte, grauiterque accedat. Deinde compatres moneat, vt iocis omnibus, nugiſque ſemotis, pie, ac religioſe, quid agatur, attendant: intelligentes Chriſto filios ſpiritualiter generari, tenerique ſe pro ſuo ſuſceptionis officio, eos catholica fide, & probatis moribus inſtituere, ſi parentes id facere omiſerint.

Deteſtabilem conſuetudinem baptizatos infantes in al-

tari collocandi, vt muneribus compatrum inde redimantur, episcopi seuerius vindicabunt. Compatres, & commatres nihil infantibus, quos susceperunt, aut eorum parentibus, baptismi tempore largiantur. ANNO CHRISTI 1565.

Cum oleum chrismatis consecratur, omnino interfint, & qui dignitates, seu personatus obtinent, & canonici, ac reliqui cathedralis ecclesiæ clerici: & quos ex aliis ecclesiis suæ ciuitatis & diœcesis episcopus vocandos duxerit.

Caueant parochi, ne sacrum chrisma in baptismo a laicis attingatur; neve linteola, quibus in baptizatis sacri chrismatis vnctio extergitur, ad hoc asseruent, vt iis tangenda tradant, quos parentes baptizati sibi compatres, & commatres fieri cupiunt.

Singulæ parochiales ecclesiæ singulos fontes habeant, in quibus diligenter toto anno seruetur aqua baptismatis solenni ritu benedicta.

Parochus librum habeat, diligenterque custodiat, in quo baptizati parentum, & compatrum nomen, cognomen, diemque natiuitatis, ac baptismi, & an ex legitimis nuptiis procreatus sit, describat: & quotannis singulorum annorum scriptæ eius rationis exemplum det episcopo, qui id fideliter asseruandum curabit.

Moneant parochi puerperas, vt cum primum post partum domo exierint, mox ad ecclesiam, Deo acturæ gratias, accedant, vbi benedictionem a parocho suscipiant.

Quæ pertinent ad sacramenti confirmationis administrationem.

MINORI septennio confirmationis sacramentum nemini præbeatur.

Parochi in ecclesia ante denuntient tempus, quo sacrum chrisma ministrandum erit.

Eos, qui confirmandi sint, eius sacramenti vim ac virtutem edoceant.

Susceptores in sacramento confirmationis, neque iis, quos susceperint, neque eorum parentibus quidquam largiantur: ne cuiquam, quod aliquando commissum est, iterandi hoc sacramentum, quod nefas est, occasionem præbeant.

Omnem diligentiam adhibeant episcopi, vt qua ratione commodius fieri poterit, parochi describant confirma-

ANNO CHRISTI 1565. matos, & compatres: seruatis ceteris omnibus, quæ de libro baptizatis describendis præscripsimus.

Quæ pertinent ad sacramentum sanctæ eucharistiæ.

NEMO paschæ tempore eucharistiæ sumptionem vlla de causa differat.

Qui præstituto tempore non communicarint, eorum nomina parochus ad episcopum, ad sex dies post octauam paschæ, scripto deferat, expositis etiam causis, quas extra confessionem cognouerit: alioqui pœnas det episcopi arbitratu.

In eos vero omnes episcopus censuris, & aliis pœnis acriter animaduertat: iis exceptis, qui eiusdem parochi consilio iusta de causa sumptionem in aliud tempus produxerint.

Huic decreto ne fraus fieri possit, statuimus, vt si quis ex necessitate, vel alia iusta causa, ab episcopo, vel proprio parocho comprobanda, extra parochiam suam dicto tempore eucharistiam sumpserit: parocho suo de eo fidem faciat, sin minus, in eum agatur ac si non communicasset.

Publici concubinarii, feneratores, ac blasphemi, & alii eiusmodi facinorosi homines semel ad pœnitentiam & communionem admissi, si postea eos in eodem luto peccatorum hærere cognitum fuerit, amplius ad sacram communionem ne recipiantur: nisi postea eos vitam, & mores re ipsa emendasse perspexerint.

Eucharistiæ sacramentum, vbi pro ecclesiarum amplitudine commode fieri poterit, maribus seorsum a feminis ministretur.

Qui sumunt, vt ad Deum tali tempore accedentes decet, demisso habitu, & humili vestitu, pœnitentiam & animi submissionem præ se ferant.

Sacerdos sanctissimam eucharistiam iis, qui raro sumunt, non prius ministret, quam eos diligentius admonuerit, quanta reuerentia & humilitate ad tremendum illud sacramentum accedere debeant, quantaque illis supplicia sint parata, qui indigne suscipiunt.

Adolescentibus, qui tunc primum eucharistiam sumere voluerint, parochus non præbeat, nisi eos ante aliquot dies examinarit: & de vi & ratione sacramenti diligenter instruxerit.

Populo, postquam eucharistiam sumpserit, vinum cali-

ce consecrato, vel alio vase, quod ad sacri calicis formam factum sit, ne præbeatur. ANNO CHRISTI 1565.

Episcopus diligentissime curet, vt in cathedrali, collegiatis, parochialibus, & aliis quibusuis ecclesiis, vbi sacrosancta eucharistia custodiri solet, vel debet, in maiori altari collocetur, nisi necessaria, vel graui de causa aliud ei videatur.

Ante ipsam semper lampas accensa colluceat: Tabernaculum, quo asseruatur, ornatum, & bene septum, ac munitum sit.

Vt oratio, quam vocant quadraginta horarum, coram sanctissimo sacramento, quo frequentissimus populus conuenire solet, qua pietate & religione instituta est, eadem retineatur, & propagetur, decernimus.

Vt sacramentum in altari decenter ornato collocetur, quo tempore, vel litaniæ cantentur, vel, si temporis ratio patiatur, Missa celebretur: neq; tamen extra ambitum templi sacra eucharistia deferatur: nisi secus videatur episcopo.

Nemini autem eo, præter orantes custodes, huius orationis causa noctu conuenire liceat.

Interdiu autem mares, quantum fieri potest, separatim a feminis orent.

Die festo corporis Christi Domini, cum sacrosancta eucharistia in solenni supplicatione gestatur, si adfuerit episcopus, is eo ferendæ eucharistiæ officio fungatur; si non adfuerit, id munus exequatur solus is presbyter, qui secundum episcopum, pro eius loci consuetudine, honore ceteris præstat: nisi ex priuilegio, aut consuetudine ad alium presbyterum ea cura pertineat.

Vt sanctissima eucharistia ad ægrotos summa cum religione deferatur; parochi populum sæpissime hortentur, vt frequens semper prosequatur.

Quamobrem etiam sodalitates corporis Christi in parochiis instituant.

Cum vero deferenda erit, tum eum campanæ sonitu præmoneant.

Lumina, tintinnabulum, & decorum vasculum, velo etiam decenter contectum, ac præterea, vbi fieri poterit, vmbellam adhibeant.

Duas autem sacræ eucharistiæ particulas deferant:

ANNO CHRISTI 1565. ne, eis ad ecclesiam redeuntibus, populus inane vasculum adoret.

Quæ pertinent ad celebrationem Missæ.

PRÆCEPIT sacra Tridentina Synodus, vt, quæcumque in Missæ celebrationem irrepserunt a tanti sacrificii dignitate aliena, ea episcopi tollere sedulo studeant. Quamobrem nos eiusdem Concilii decretum exequentes, vt sanctissimum Missæ sacrificium, in qua, illa Deo Patri placens hostia, Iesus Christus in odorem suauitatis offertur, singulari religione ac pietate, & a sacerdotibus celebretur & a populo colatur, hæc statuimus: Episcopus nosse studeat omnes qui in quauis ecclesia Missam celebrare, vel sacerdotem, qui celebret, exhibere debeant: cogatque suo officio satisfacere.

Nemo clericus, vel laicus in suis sæcularibus ecclesiis, capellis, vel oratoriis, quamuis ab ordinario probatis, etiam si iuris patronatus sint, quemquam sæcularem, vel regularem sacerdotem celebrare patiatur; qui scriptam celebrandi facultatem, singulis sex mensibus renouandam, ab episcopo non impetrarit.

Quod si quis onus recipiat ad tempus vel perpetuo ibidem celebrandi, vel eisdem locis inseruiendi: hunc non generatim, sed nominatim eorum locorum causa eiusmodi facultatem impetrare volumus. Qui contra præscriptam rationem vel celebrarit, vel, vt celebretur, permiserit, grauiter puniatur.

Clericis alienæ diœcesis rei diuinæ faciendæ facultatem ne permittat episcopus: nisi ostendant literas testimoniales seu dimissorias ordinarii sui, duobus tantum mensibus ante, si in prouincia, si extra prouinciam in Italia, quatuor, sex vero, si extra Italiam datas; vel si eæ antiquiores sint, afferant etiam scriptum testimonium de vita, & moribus ab iis ordinariis, in quorum diœcesi post illud tempus aliquamdiu permanserint.

Sacerdotes qui publice & notorie criminosi fuerint, a Missæ celebratione arceantur, nisi emendata vita sceleris maculam eluerint.

Facultates, cuicumque ab episcopis ad hanc diem concessæ, plures Missas eodem die celebrandi, posthac irritæ ac nullæ sint.

Nemini sine facultate, ab ordinario scriptis impetrata, in oratoriis sodalitatum sæcularium, quas confraternitates vocant, aliisve ecclesiis, capellis, aut oratoriis sæcularibus, quæ parochialis ecclesiæ finibus continentur, Missam celebrare liceat dominicis, & reliquis festis diebus: nisi absoluta concione, quæ inter Missam in parochiali ecclesia habebitur. ANNO CHRISTI 1565.

Missæ nec ante auroram, nec post meridiem, nisi ex causa iure permissa celebrentur.

In ecclesiis, vbi plures Missæ celebrari solent, is ordo seruetur, vt pro populi commoditate, prima diluculo, reliquis deinceps debito interuallo distributis, postrema autem, quo tardius liceat, celebretur. Quod si eodem tempore pluribus locis Missa celebranda sit, rationem ineant episcopi, ne sacerdotes inter se alius ab alio perturbentur.

Nullus sacerdos, quemadmodum a Tridentina Synodo statutum est, in priuatis ædibus, & omnino extra ecclesiam, & oratoria, quæ diuino tantum cultui dicata, & a locorum episcopis designata, ac visitata sint, Missam celebret.

Oratoriorum autem ædificationem, aut vsum, ne facile, sed magna de causa permittant iidem episcopi.

In eis autem designandis, vel probandis, hæc seruent: Ne sint in interiorum ædium partibus, in quibus domini, vel familia frequentius versentur: sed commodo, & honesto loco, a cubiculis, tricliniis, & ab aula separato, ad templi formam & regulam propius accedant.

Nec ita angusta sint, vt, qui Missam audierint, ad ostium, aut fenestram stare cogantur, aut denique ibi sacris interesse, vbi promiscue profanum aliquod exerceatur: quod fieri omnino prohibemus.

Cui autem id permissum fuerit, is eo rarius vtatur: ne distracti homines illa commoditate, ecclesiam Dei minus frequentent; quod exemplo etiam noceat aliis.

Ornamenta, & instrumenta altarium pro celebratione Missæ, pura ac munda sint: præsertim corporalia, ac purificatoria. Quamobrem etiam in vino albo, vbi possit, tantummodo ad Missæ sacrificium sacerdotes vtantur. Calices ex metalli genere, iure permisso, adhibeantur, eoque pretiosiori, quantum per facultates licuerit.

ANNO CHRISTI 1565. Die sabbati semper Missa de beata Virgine celebretur, nisi diei solennitas, vel ecclesiæ institutum interdum obstiterit: quo casu eius omnino commemoratio fiat; nisi & id ecclesiæ instituto impediatur.

Ne plures tribus, vel ad summum quinque, orationes, seu, vt vocant, collectæ dici possint, nisi vbi ecclesiæ institutum aliud postulet.

Tollant episcopi sumptuosa conuiuia, ludos, choreas, & omne inanium oblectamentorum genus, ceterosque omnes abusus, qui populi temeritate aut sacerdotum auaritia in nouæ, vt vocant, Missæ celebrationem irrepserunt: & in eos, qui in hoc genere aliquid peccarint, episcopus grauiter animaduertat.

Magister cæremoniarum cathedralis ecclesiæ eos, quibus prima Missa celebranda sit, & qui præterea sacerdotes minus perite celebrant, Missæ ritibus, ac cæremoniis instituat. Qui si huic muneri obeundo vnus par esse non poterit, aliis idoneis sacerdotibus episcopus eas officii partes deleget. Neque cuiquam primam Missam celebrare liceat, qui ab iis institutus non sit.

Præcipimus autem, vt sacerdotes in Missæ celebratione cæremonias a Romana ecclesia institutas ad vnguem seruent, neque alias adhibeant.

Vt ab omni indecoro, & absurdo capitis, oris & reliqui corporis motu abstineant.

Vt cum, eleuatione peracta, sacra hostia mouenda, vel sumenda erit, ita moueant, ne iterum sustolli videatur.

Vt præter institutum ecclesiæ Romanæ iis, quæ secreto, vel quæ palam dicuntur, quidquam addi, vel detrahi non liceat.

Vt quæ palam pronuntianda sunt, distincte & clara voce dicant.

Vt secreta, quæ vocantur, secreto etiam pronuntient.

Vt neque tardius, neque celerius, quam par sit, verba proferant.

Vt propter erroris casum, qui in omni parte Missæ grauis, in canone grauior, in ipsa vero consecratione grauissimus est; Missam legant, non memoriter dicant, aut canant.

Vt operto capite celebrare non audeant.

Vt quo puriores ad diuinam rem faciendam accedant,

saltem singulis hebdomadis peccata sua confiteantur: nisi eos ob mortalis peccati culpam frequentius id facere oportuerit. ANNO CHRISTI 1565.

Vt antequam celebrent, se colligant, & orantes mentem in tanti ministerii cogitatione defigant. Quod vt commodius fieri possit; curent episcopi, vt in singulis cathedralium, collegiatarum, & parochialium ecclesiarum sacristiis singulæ cellulæ ad hunc sacerdotum orandi & meditandi vsum instituantur.

Vt antequam ad altare accedant, Missam perlegant, & singulas partes ita præparatas & notatas habeant, vt celebrantes neque errent, neque hæreant.

Vt sacris vestibus induti cum nemine colloquantur, neque loquentibus dent aures, mentemque & oculos ab omnibus amoueant, quibus distrahi possint, neque a sacristia exeant, nisi cum ad altare eundum erit, quod tum graui-ter & modeste fiat.

Vt pileum, birretum, aut subbirretum, chirothecas, sudariolum, aut quodcumque denique huius generis in altari ne ponant.

Vt ibi ne in mora sint sacrificio, cuiusuis expectandi gratia. Neve ob eamdem causam, Missa inchoata subsistant, aut eius initium repetant. Neve, si parochi sint, cuiusquam gratia, metuve Missam anticipent, aut differant: sed illam ea potissimum hora celebrent, quæ populo magis accommodata sit. Neve concionem, quam in ea habere debent, vllo modo omittant. Quod si forte quispiam imperio quodam, aut contumelia, aut minis, aut vi contenderit, vt sacerdos quidquam contra quam hoc decreto sancitum est, faciat: si clericus sit, & beneficium obtineat, eo priuetur: si non habet beneficium, ne habere quidem ad quinquennium possit: si laicus, re ipsa iam tunc excommunicationis pœnam subeat: neque ad decennium feudi, aut emphy-teusis nomine quidquam ab ecclesia consequi possit.

Vt peracta Missa, pro summi beneficii munere Deo gratias agant.

Ne sacerdotes, cum in fine Missæ fuerint, vel eorum ministri, recedant ab altari. Neve vasa, aut linteolos sacros colligant. Ne cuiquam rei tollendæ, vel mouendæ causa manus admoueant.

ANNO CHRISTI 1565. Ne candelas restinguant: nisi absoluto euangelio, quod post benedictionem dicitur.

Celebranti sacerdoti vnus saltem minister adsistat, isque clericus, vbi possit, & talari veste & superpelliceo indutus.

Ministri candelas accendant, missale & vrceolos & alia quæ ad Missæ ministerium requiruntur, prius suis locis in altari collocent, quam eo sacerdos accedat: quem, nisi his omnibus præparatis, confessionem ordiri omnino prohibemus.

Sacerdote rem diuinam faciente, ministri per ecclesiam ne vagentur; neve dent operam collocutionibus, aut candelis venditandis, sed composito corpore, nullo gestu, modeste, vt debent, sacerdoti adsistentes inseruiant.

Moneant parochi frequenter patres familias, vt filios & famulos, quos in bestiis pascendis occupant, saltem diebus festis Missæ iubeant interesse.

Viduæ ob maritorum mortem ad summum ne mense amplius sint sine Missæ auditione. qua in re nulla valeat excusatio cuiusuis consuetudinis, quam irritam decernimus. eas item episcopi, etiam censuris ecclesiasticis, id facere cogant.

Parochi populum frequenter hortentur, vt in sua parochia festis diebus Missam audire ne omittant. Moneantque eum diligenter, debere vnumquemque, vt a sacra Tridentina Synodo traditum est, in parochiam suam, vbi id fieri commode potest, conuenire ad audiendum verbum Dei.

Fideles, cum Missæ intersunt, eodem vestitu sint, quo in publicum prodire solent, & ita se componant, vt corporis habitu animi religionem præ se ferant.

Ne in foribus ecclesiæ, vel extra subsistant, nisi necessitatis causa.

Aperto capite sint; &, quo tempore a sacerdote confessio dicitur, & grauiora Missæ mysteria peragantur, sint flexis genibus.

Ne ita prope ad altare accedant, vt indecorum sit, & sacerdos pertubetur.

Ne prius discedant, quam sacerdos euangelium, quod post benedictionem dicitur, absoluerit.

Quæ pertinent ad sacramenti pœnitentiæ administrationem. ANNO CHRISTI 1565.

INNOCENTII tertii constitutionem, in generali Concilio editam, qua sancitum est, vt fideles, saltem semel in anno, proprio parocho peccata sua confiteantur, inuiolate omnes seruent.

Salutarem eiusdem Innocentii constitutionem, eo item Concilio latam, nos ad vsus reuocantes præcipimus, vt medici ad ægros in lecto iacentes adducti, antequam illorum curam suscipiant, eos plane moneant, vt idoneo confessori de eorum peccatis confiteantur.

Quibus etiam denuntient, se, nisi id quatridui spatio ad summum præstiterint, eorum curationi defuturos, parochum etiam curabunt certiorem fieri de eo, qui in eius parochia morbo affectus teneatur; qui pro sui officii munere, statim ægrum conuenire, & cum eo agere debet, vt per hoc sacramentum Deo reconcilietur.

Iubemus autem medicos excommunicationis pœna iis præposita, quam iure ipso subeant, si secus fecerint, transacto quatriduo ab illorum curatione omnino abstinere, nisi certo cognouerint, eos postquam in eam febrim, morbumve inciderunt, confessos esse; aut episcopo, siue, cui episcopus eius rei facultatem dederit, aliud ex iusta causa videatur.

Hortamur denique omnes, quos aliqua de ægrotis cura attingat, vt nullam occasionem omittant inculcandi eis, quæ ad animæ salutem pertineant.

Episcopi in suis cathedralibus ecclesiis, Tridentini Concilii auctoritate, pœnitentiarium intra tres menses instituant cum vnione præbendæ, quæ primo quoque tempore vacauerit. Negligentes proxima prouinciali Synodo prætermissi officii rationem reddent.

Qui parochialem ecclesiam non obtinent, etiamsi regulares fuerint, confessiones ne audiant, quemadmodum statuit Tridentina Synodus; nisi episcopi scripto approbati fuerint. Qui contra fecerit, excommunicationis pœnam subeat.

In iis probandis hanc rationem habeant episcopi, vt pii, bene morati, docti, prudentes, patientes, de animarum salute soliciti, & fideles custodes sint eorum quæ in confessione dicuntur; prouecta etiam ætate, præsertim illi,

ANNO CHRISTI 1565. illi, quibus confessiones mulierum erunt audiendæ.

In foribus sacristiæ cuiusuis ecclesiæ, vbi confessiones audiri, & confessores plures esse solent, affigatur tabella, in qua nomina & cognomina confessorum approbatorum descripta sint.

Iubeat episcopus clericos frequenter audire magistros, qui casus conscientiæ in monasteriis, vel vbiuis, eius iussu interpretentur.

Confessores omnes casus summo pontifici & episcopis quauis ratione reseruatos scriptos apud se habeant; ne quid per incuriam sibi facultatis assumant.

Sacerdotes, nisi ex causa necessaria, mulieres ante solis ortum, vel post eius occasum, confitentes ne audiant. Neve in cellis, sed publice in ecclesia, in sedibus, in quibus tabella omnino inter confitentem & confessorem interiecta sit. Huiusmodi autem sedes in ecclesiis ab iis, ad quos pertinet, constituendas episcopi quamprimum curabunt.

Nec sine causa necessaria in priuatis ædibus cuiusquam maris, vel feminæ confessionem audiant.

Parochi sæpe cohortentur & moneant fideles, ne confessionem, quæ paschæ tempore fieri debet, vsque ad sanctam hebdomadam differant.

Caueant curati ne iis temporibus, quibus confessiones frequentiores esse solent, præcipue per octo dies ante natalem Domini, & a dominica passionis vsque ad resurrectionis octauam, etiam alio ad funera, & alia sacra officia vocati, illud audiendæ confessionis munus in sua ecclesia, sine causa necessaria prætermittant, aut vllo modo differant.

Ad sacramentum pœnitentiæ, quo a peccatis liberamur, nemo sine debita præparatione accedat, vt in spiritu humilitatis, & amaritudine animæ suæ, non expectata confessoris interrogatione, ipse peccata sua confiteri possit: cuius tamen diligentia adiuuandus erit, vbi aliqua in parte deficere videbitur.

Caueant confessores ne ante debitam satisfactionem illos absoluant, quibus, cum facultas adsit aliena restituendi, vel legata, quæ ad pias causas facta sunt, persoluendi, illisque vt id facerent superiori confessione præceptum sit, præstare tamen neglexerunt; exceptis iis, qui periculose

ægrotant, quos tamen moneant, vt quod debent quam primum persoluant. ANNO CHRISTI 1565.

Et quia interdum in falsi testis manu est, vt non solum facultatibus homines, sed etiam existimatione ac vita spolientur; idcirco neminem absoluant, qui falsum testimonium in iudicio, alterius detrimento dixerit; nisi prius dato damno, quatenus id sarciri poterit & violatæ illius existimationi satisfecerit.

Ne illum quidem absoluant, qui post publicum episcopi monitum de indicandis rebus amissis, quid de iis sciat non indicarit, nisi hoc officium ante persoluerit. Iidem omni adhibita diligentia conscientiam examinent singulorum, qui fenerātur & qui iniquos contractus exercent: neque quemquam in his casibus absoluant, nisi debita restitutio, aut satisfactio ex Canonū præscripto prius intercedat.

Ad eorum etiam criminum, quæ infra ordine adscribuntur, licentiam resecandam, prohibemus ne confessores quemquam vllis iis criminibus alligatum absoluant, nisi facultas eis ab episcopo permissa sit: cuius potestati & eorum sacerdotum, quos ipse ei muneri præposuerit, eiusmodi absolutionem, in sua cuique diœcesi, reseruamus.

Raptores virginum.

Qui moniales violarint.

Qui abortum procurarint.

Qui secundo, vel propinquiori cognationis gradu incestum admiserint.

Incendiarios & qui damni, iniuriæve causa vites, vel arbores alienas inciderint.

Ecclesiam polluentes.

Homicidas voluntarios.

Qui parentes percusserint.

Qui locis piis infantes exposuerint, cum habeant vnde ipsos alant, neque eorum locorum damnum resarcierint.

Notarios, qui legata ad pias causas facta non denuntiarint, ex nostri decreti præscripto.

Qui ad magicas artes, veneficia, superstitiones, & alia huius generis, eucharistia, sacrisve rebus abutuntur.

Qui stateras, mensuras, monetasve adulterarint, corruperintve.

Confessores Canones pœnitentiales bene nouerint; &

ANNO CHRISTI 1565. de pœnitentia, quam cuique peccate præscripserunt, confitentes admoneant: vt tanto diligentius a peccatis cauere studeant, quanto in pœnitentiis Canonum mitigandis benigniorem in se ecclesiam experiuntur.

Iidem, quemadmodum a sancta Tridentina Synodo iussum est, publice peccantibus publicam pœnitentiam imponant, neque illud publicæ pœnitentiæ genus, nisi data ab episcopo facultate, secreta alia pœna commutare audeant.

De ieiunio.

SANCTA Tridentina Synodus pastores omnes hortatur, atque obtestatur, vt omnem adhibeant diligentiam ad fideles cohortandos, vt ea, quæ ad domandam carnem conducunt, præsertim ciborum delectum & ieiunium omni studio amplectantur. Itaque eius nos auctoritati & sacrorum Canonum decretis innitentes edicimus, vt omnes carne, ceterisque omnibus, quæ a carne trahunt originem, vt ouis, lacte, caseo, butyro & huiusmodi per totam quadragesimam abstineant;

Sciantque singulis quadragesimæ diebus, dominicis exceptis, ieiunii lege se obstrictos esse, sunt enim illi quadraginta dies, quasi totius anni decima quædam, quæ oblatione ieiunii, pro fidelium omnium salute, Deo consecratur.

Vt per sacra quatuor anni tempora, vigilias natalis Domini, assumptionis beatissimæ virginis Mariæ, beatorum apostolorum (exceptis Ioannis euangelistæ & Philippi & Iacobi vigiliis) item diei festi omnium sanctorum, natiuitatis Ioannis Baptistæ & beati Laurentii, ieiunium seruent.

Vt triduo etiam rogationum post ascensionem Domini, ex veteri instituto, in Mediolanensi ecclesia ieiunium adhibeatur.

Edicimus præterea, vt in prouincia nostra, proxima quarta feria post quinquagesimam, omnes quadragesimalis obseruantiæ initium faciant, præter ciuitatem Mediolanensem, easque diœcesis partes, vbi ex diui Ambrosii instituto diuina officia celebrantur.

Illorum vero damnamus ingluuiem, qui primis quinque quadragesimæ diebus, Romanæ ecclesiæ more insti-

tutis, Mediolanum sẽ conferunt, patriæ ritum in ieiunio, & ciborum abstinentia fugientes. ANNO CHRISTI 1565.

Caueant autem ieiunii cultores, ne, dum vetitis cibis abstinent, aliarum rerum delicias, luxuriamque consectentur; imo vero moderato cibo & potu carnis vitia coerceant, vt liberi mentes ad cælestium rerum amorem & contemplationem erigant; & ad pietatis opera expediti inueniantur.

Ab his autem omnibus eos excipimus, quos vrgens necessitas, vel imbecilla ætas a ieiunii lege eximit; eos etiam qui euidentis morbi, alteriusve iustæ causæ excusationem habent; sed horum iudicium episcopo tantum, vel iis quos ei muneri ipse præfecerit, scripto faciendum relinquimus; idque quod ad morbum attinet, de medici consilio.

Quod autem ex diuinarum literarum sententia parum homini prodest, se per ieiunium cibo temperasse, si animus in peccatis sit intemperans; idcirco fideles in ieiunio præcipue studeant, vt dum caro ab alimentis abstinet, mens pariter a culpa ieiunet; omnesque in Dei laudibus, eleemosynis, aliisque piis officiis occupentur: hoc est enim ieiunium quod sẽ Dominus Isaiæ ore delegisse testatur.

Quæ pertinent ad extremæ vnctionis administrationem.

EXTREMÆ vnctionis sacramentum curet parochus, vt ægroto, dum integris est sensibus, adhibeatur.

Item cum ad vngendum infirmum accesserit, diligenter eum consoletur & hortetur vt bono animo sit; & a curis ac desideriis huius vitæ ad cælestis beatitudinis cogitationem erigat; vt abiecto mortis metu, se a Deo in æternam requiem vocari gaudeat.

Omnes vero, qui adsunt, moneat, vt preces Christo Domino pro eo faciant.

Quæ ad sacramenti ordinis administrationem pertinent.

ACCVRATE complexa est Tridentina Synodus omnem diligentiæ rationem quam in conferendis ordinibus adhibere debeant episcopi, vt ecclesiæ idoneos sacerdotes & alios ministros habeant: quamobrem eos tantum admonendos duximus, vt idem studium in exequendo præstent, quod in præcipiendo adhibitum esse omnes intelligunt.

Quod a Tridentina Synodo sancitum est, ne in confe-

Anno Christi 1565. rendis ordinibus episcopi, & eorum ministri quidquam, etiam sponte, quauis de causa datum, accipiant; id & ipsi inuiolate seruent; & a suis cubiculariis, ceterisque familiaribus seruandum curent.

Archidiaconus cuiusque cathedralis ecclesiæ, si ea ecclesia archidiaconum habeat; sin minus is, qui proximum post episcopum in ea ecclesia dignitatis gradum obtinet, infra sex menses librum conficiat, in quo diligenter describat clericorum omnium sæcularium nomina, & quo quisque ordinis gradu sit, ac deinceps reliquorum tam sæcularium, quam regularium, qui clericatum, vel aliquem ex minoribus, maioribusve sacris ordinibus assumpserint, locum etiam, & tempus.

Quicumque vero posthac in nostra prouincia a suo episcopo, vel eius permissu ab alio, etiam extra prouinciam, in clericalem militiam adscriptus fuerit, vel altiorem ordinis gradum ascenderit: ad mensem ex eo die, quo ordinem susceperit, nomen suum in clericorum librum referendum curet.

Eum autem librum idem diligenter custodiat, in quem quidquid singulis annis retulerit, id episcopo describendum dabit; vt eius libri exemplum etiam in episcopalibus ædibus asseruetur.

De seminario clericorum.

MANDATVM est a sacro Tridentino Concilio prouincialibus Synodis, quamprimũ in eam curam incumberent, vt seminarium clericorum, vbicumque id fieri posset, constitueretur, omnique ratione propagaretur: quamobrem etiam illis facultatem dedit moderandi, & augendi omnia, & singula, quæ pii & sancti huius operis institutionem & progressionem adiuuare possent. Itaque nos prouinciæ nostræ statu, & ecclesiarum, ac beneficiorum genere diligenter considerato, duximus ad hanc rationem confugiendum esse, vt detrahamus, quemadmodum iam nunc detrahimus, decimam partem fructuum cuiuslibet mensæ episcopalis, & capituli, & quarumcumque dignitatum, personatuum, officiorum, præbendarum, portionum, abbatiarum, & prioratuum cuiuscumque ordinis, etiam regularis, aut qualitatis vel conditionis fuerint, etiam hospitalium, quæ dantur in titulum vel administrationem, iuxta constitutio-

nem Concilii Viennensis, & beneficiorum quorumcumque, etiam regularium, etiamsi iurispatronatus cuiuscumque fuerint, etiamsi exempta, etiamsi nullius diœcesis, vel aliis ecclesiis, monasteriis vel hospitalibus, & aliis quibuscuis locis piis, etiam exemptis annexa, & ex fabricis ecclesiarum, & aliorum locorum, etiam ex quibuscumque aliis ecclesiasticis reditibus, seu prouentibus, etiam aliorum collegiorum; in quibus tamen seminaria discentium, vel docentium, ad commune ecclesiæ bonum promouendum actu non habentur, hæc enim exempta esse volumus, præterquam ratione redituum, qui superflui essent, vltra conuenientem ipsorum seminariorum sustentationem, seu corporum, vel confraternitatum, quæ in nonnullis locis scholæ appellantur, & omnium monasteriorum, non tamen mendicantium, etiam ex decimis quacumque ratione ad laicos, ex quibus subsidia ecclesiastica solui solent, & milites cuiuscumque militiæ, aut ordinis pertinentibus (fratribus sancti Ioannis Hierosolymitani dumtaxat exceptis) eamque suprascriptorum fructuum decimam sic detractam, seminariis, singulis prouinciæ nostræ diœcesibus erigendis, seu iam erectis, applicamus & incorporamus. ANNO CHRISTI 1565.

Possessores autem huiusmodi beneficiorum ad eamdem fructuum decimam non modo pro se, sed pro pensionibus, quas alii forsan ex dictis fructibus soluant, retinendo tamen pro rata quidquid pro dictis pensionibus illis erit soluendum, omnino teneri volumus, & mandamus eiusdem Tridentini Concilii auctoritate quibusuis, quoad omnia, & singula supradicta priuilegiis, & exemptionibus, etiamsi singularem derogationem requirerent, consuetudine etiam immemorabili, & quauis appellatione, & allegatione, quæ executionem non impediat, non obstantibus.

Hanc autem fructuum decimam iuxta maiorem singulorum beneficiorum taxationem, quæ hactenus facta reperiatur, exigi iubemus. Quod si aliqua beneficia non reperiantur taxata; episcopi de consilio eorum, qui sacræ Tridentinæ Synodi iussu ad id munus delecti fuerint, ea taxent.

Quam decimam duobus terminis intra sequentem annum 1566. & deinceps singulis annis eodem modo solui vo-

ANNO CHRISTI 1565. lumus, si quis huius anni taxationem a se impositam exigere cœpisset, eamdem exactionem prosequatur; deinceps vero hanc exigendi rationem a nobis præscriptam seruabit.

Præterea damus auctoritatem singulis prouinciæ nostræ episcopis, vt de eorum qui huic muneri præfecti erunt, consilio, & metropolitani scripto consensu, possint eam decimam augere, ac perducere vsque ad decimam veri annui reditus, & imminuere vel vniuerse vel sigillatim; atque iis etiam beneficiis, quæ tenuiora fuerint, præsertim curatis, totam omnino exactionem remittere.

Decernimus item, vt episcopi, ex auctoritate eiusdem Concilii Tridentini, intra sex menses ecclesiastica aliqua simplicia beneficia, cuiuscumque qualitatis & dignitatis fuerint, vel etiam præstimonia, vel præstimoniales portiones nuncupatas, & etiam nondum vacantes, huic collegio seu seminario applicent & incorporent; ea videlicet quæ illis seminario magis opportuna & idonea videbuntur: sine tamen cultus diuini detrimento, & beneficia obtinentium præiudicio.

Quod si episcopi illorum beneficiorum fructus ad id pium opus non satis esse animaduerterint, dispiciant si quæ alia sint, quæ seminario attribui possint. Deque his metropolitanum admoneant, qui, vt res ex sententia confici possit, a sanctissimo domino nostro opem implorandam, & eius auctoritatem interponendam curabit.

Hæc autem vnio beneficiorum ex præscripta Concilii Tridentini formula locum habeat etiam si beneficia sint reseruata, vel affecta; nec per resignationes ipsorum beneficiorum vniones & applicationes suspendi, vel impediri possint; sed omnino quacumque vacatione, etiamsi in curia effectum suum sortiatur, & quacumque constitutione non obstante; succedente vero casu, quo per vniones effectum suum sortientes, vel aliter seminarium ipsum in totum, vel in partem dotatum reperiatur; tunc portio ex singulis beneficiis, vt supra, detracta, & incorporata, ab episcopo, prout res exegerit, in totum, vel pro parte ad ratam remittatur.

Quæ pertinent ad collationem beneficiorum.

INTERDICIMVS & iis, qui ius habent conferendi quæcumque beneficia ecclesiastica, seu eis prouidendi,

aut ad ea eligendi, præsentandi, vel nominandi, & eorum ministris cuiusuis generis, ne quidquam per quamuis causam eius rei gratia ab aliquo, cui ecclesiasticum beneficium quauis ratione tribuatur, ne sponte quidem datum, accipiant. ANNO CHRISTI 1565.

Neve ita detur beneficium cuiquam, vt is ad nutum eius qui dederit, vel cuiusuis alterius, postea cedat.

Neve in eo dando vlla fructuum pars ab episcopis, & inferioribus, contra sacrorum Canonum instituta, quauis etiam pietatis specie reseruetur.

Qui ex iis, quos diximus, secus fecerit, iure ac facultate eligendi, nominandi, vel præsentandi deinceps vti non possit.

Qui vero beneficium conditionibus eiusmodi acceperit, sciat ex sacrorum Canonum decretis, se nullum in eo ius adeptum esse; atque ideo fructus suos non facere; quosve perceperit, sine conscientiæ labe retinere non posse; ad eorumque restitutionem compellatur.

Omnes item ii ceteras pœnas dent, simoniacis a sacris Canonibus, & constitutione sanctissimi domini nostri Pii IV. constitutas; & quas episcopi præterea de iis sumendas iudicauerint.

Eamdem Pii constitutionem episcopi semper in diœcesana Synodo, ac bis quotannis in celebrioribus suæ diœcesis opidis publice recitari iubeant.

Neminem autem vel præsentatum, vel nominatum, vel electum, vel ab inferioribus prouisum prius admittant, aut instituant episcopi, quam infrascriptum iusiurandum ab eo exegerint: Ego N. præsentatus, vel electus, *&c.* ad beneficium N. iuro per sacrosancta Dei euangelia, quæ meis manibus tango, neque me beneficii obtinendi causa aut vt ad id præsentarer, vel nominarer, *&c.* neque quemquam alium meo nomine, aut consentiente, vel sciente me, quidquam collatori, patrono, seu alii cuiquam ea de causa promisisse, aut dedisse, aut compensasse, aut prius datum confirmasse, vel apud quemquam deposuisse. Neque mutuo dedisse, vel locasse, vel prius mutuo datum, commodatum, locatum, aut quocumque modo debitum remisisse, aut relaxasse; nec de domibus, terris, prædiis, reditibus eius ecclesiæ, fructibusve, decimis, aut oblationibus eiusdem

ANNO CHRISTI 1565. dem præteritis, præsentibus, ac futuris donationem, remissionem, locationemve feciſſe, promiſiſſe, aut iniuiſſe; aut alium, mandante, vel conſentiente me, promiſiſſe, feciſſe, aut iniuiſſe. Ita me Deus adiuuet, & hæc ſancta Dei euangelia.

Notariis, ſcriptoribus, aliiſque epiſcopi miniſtris pro omnium opera, ſumptu, ac labore, in conficiendis literis, quibus beneficii collatio, confirmatio, inſtitutio, prouiſio continetur, non plus duobus aureis ad ſummum perſoluatur.

Epiſcopi munus erit cauere, ne propter iuriſpatronatus occaſionem pluris aliquanto res cui illud ius annexum eſt vendatur, aut transferatur; ſi qui vero nihilo minus ita vendiderint, pœnas contra ſimoniacos editas incurrant.

Ne redimendæ vexationis ſpecie in cauſis beneficiorum ſimoniacæ pactiones intercedant, nemini licere volumus, ad redimendam vexationem, ne in caſibus quidem iure permiſſis, pecuniam dare, quidquamve paciſci, aut tranſigere, niſi epiſcopi conſenſus acceſſerit: cuius partes erunt, & perſpicere diligenter an ſubſit aliqua fraus, & vbi rem fraude carere, & iure permiſſam eſſe cognouerit, non denegare ei qui petierit facultatem ſe a vexatione liberandi. Qui contra quam decretum a nobis eſt fecerit, epiſcopi arbitrio plectatur; &, quod actum fuerit, irritum ſit ac nullum.

Vt omnis ad ſimoniam aditus intercludatur, ſtatuimus vt non ſolum auctores ſimoniæ, ſed eius internuntii, & interpretes, notarii etiam, qui ſimoniaca inſtrumenta conficiunt, iiſdem pœnis teneantur, quibus addicti ſunt ii qui per ſimoniam contraxerint.

Iis etiam pœnis comprehendi volumus eos, qui ſcientes inter eos, qui contrahunt, ſimoniacam pactionem intercedere, in eorum gratiam ſua beneficia obligant.

Monemus & obteſtamur epiſcopos, alioſque, quibus eſt ius conferendi beneficia, vt familiaribus ſuis certam mercedem conſtituant; ne illi hoc ſubſidio deſtituti, beneficia eccleſiaſtica, tamquam ſuæ operæ, & laboris precium, præcipue ſibi proponant: fraudari tamen eccleſias nolumus probatorum hominum miniſterio, ſi qui ſint in eorum familia, quorum doctrinæ & pietati vtiliter ſacrum munus committi poſſit.

Qui beneficium ecclesiasticum vacans multis & ambitiosis precibus per se vel per alios petierit, eo facto ita reddatur indignus, vt per biennium in eum neque illud, neque aliud beneficium conferri possit. ANNO CHRISTI 1565.

Eamdem pœnam illis proponimus, qui beneficia ecclesiastica, quæ nondum vacent, postularint; præter eas, quæ a sacris Canonibus huic iniquitati constitutæ sunt.

De edicto proponendo in examine eorum, qui præficiendi sunt parochialibus ecclesiis.

Qvia sacrum Tridentinum Concilium ad prouinciales Synodos illam cognitionem reiecit, an expediat, vt ii, qui præficiendi sunt parochialibus ecclesiis, ad examen vocandi sint per edictum; re diligenter considerata, statuimus vt, cum primum episcopus parochialem ecclesiam vacare cognouerit, intra triduum ad cathedralis & vacantis ecclesiæ ianuam publicum edictum per totos decem dies, vel aliud longius tempus, eiusdem episcopi arbitrio, propositum esse iubeat; quo omnes inuitentur qui volent examinari, vel alios examinandos nominare: vt transacto præstituto tempore, examen confici possit: ac deinde orbato gregi ex ea formula, quæ in dicto Concilio præscripta est, idoneus rector præficiatur.

De examine & inquisitione in promouendis ad cathedrales ecclesias.

Qvoniam statuit sancta Tridentina Synodus, vt in prouinciali Synodo forma examinis, seu inquisitionis, aut instructionis natalium, vitæ, ætatis, doctrinæ atque aliarum omnium qualitatum, quas sacri Canones, & ipsa Tridentina Synodus in promouendo ad episcopatum postulant præscribatur: nos hanc formulam sanctissimi domini nostri arbitrio comprobandam proponimus.

Cum examen de aliquo ad episcopatum prouinciæ nostræ promouendo faciendum erit, episcopus, in cuius diœcesi is maiorem eius anni partem versatus fuerit, mandato a summo pontifice accepto, ex quinque probatis & doctis ac iuratis, omnique exceptione maioribus testibus, de eius fide, vita, & moribus cognoscat in hunc modum.

An sit bonæ existimationis.

An hæresis nomine, aut schismatis suspectus sit.

An hæreticorum libros legerit, habeatve.

ANNO CHRISTI 1565. An cum hæreticis verſatus fuerit, aut eis aliquo modo fauerit.

An ſtatuto eccleſiæ tempore confiteatur, & euchariſtiam ſumat, ac Miſſæ interſit.

An ſacris ordinibus ſit initiatus, & quampridem.

An ſit criminoſus, vel vitio aut infamia notatus.

An cum aliquo inimicitias gerat capitales, & præſertim in loco epiſcopatus.

An filios habeat non legitimos, & cuius ætatis, & quot.

An familiam ſuam prudenter & catholice regat.

An bigamus ſit.

An excommunicatus, aut ſuſpenſus.

An apoſtata.

An ei publica pœnitentia impoſita fuerit.

An aliquando inſanierit, aut a dæmone vexatus fuerit.

De natalibus vero, ætate, gradu, & corporis habitu, a duobus, vel tribus teſtibus fide dignis, vel ex inſtrumentis publicis hoc modo cognoſcat.

An ex legitimo matrimonio natus ſit.

An hæretici filius neposve ſit.

An trigeſimum annum confecerit.

An in vniuerſitate ſtudiorum magiſter, ſiue doctor, aut licentiatus in ſacra theologia, vel iure canonico, merito ſit promotus, aut publico alicuius academiæ teſtimonio idoneus ad alios docendos oſtendatur.

Et, ſi regularis fuerit, an a ſuperioribus ſuæ religionis ſimilem fidem habeat.

An aliquo vitio, vel inſigni deformitate corporis, & in qua parte laboret.

An comitiali morbo tentetur.

De doctrina autem ſic periculum faciat.

Adhibitis tribus theologiæ, totidemque iuris pontificii peritis, quos, ſi ibi non fuerint, ex vicinioribus locis accerſat, promouendum vndecumque euocatum interroget.

Quid differant inter ſe ſacramenta veteris & nouæ legis.

Quot ſint eccleſiæ ſacramenta, & quomodo ſingula nominentur.

Quæ ſit eorum materia, forma, miniſter.

Quod officium presbyteri, diaconi, & ſubdiaconi, quodve minorum ordinum.

Quæ præcepta diuina, quæve consilia euangelica. ANNO CHRISTI 1563.

Duos item locos ei proponet interpretandos, alterum veteris, alterum noui testamenti, a mane ad vesperam dato spatio cogitandi.

Quibus interpretatis, percunctantibus etiam aliquid de iure pontificio, ita respondebit, vt etiam si theologus sit, tamen se iuris canonici in iis quæ ad episcopi munus pertineant, non omnino rudem esse ostendat.

His confectis, ex formula præscripta a sanctissimo domino nostro, coram eodem episcopo fidei professionem faciat.

Quod si promouendus in pluribus ciuitatibus, vel diœcesibus proximum triennium moratus fuerit, eius fidem, vitam, & mores, illi etiam episcopi, in quorum locis sex menses manserit, a summo pontifice admoniti, vel ab eo, qui processum confecerit, rogati, suo testimonio comprobent: idque scriptum ad eumdem mittant, a quo processus confectus sit. Is vero acta hæc omnia in publicum instrumentum relata ad sanctissimum Romanum pontificem obsignata quamprimum mittat.

De vita & honestate episcoporum & clericorum.

PIE ac sapienter sancta Tridentina Synodus, duce Spiritu sancto, ecclesiæ vtilitati consuluit, cum episcopis, & reliquo clericorum ordini certas officiorum vias, rationesque præscripsit; quibus intelligerent, se, cum in Dei militiam adscripti sunt, non ad commoditates, aut voluptates, sed ad labores, ac solicitudines vocatos esse: & in iis numerari, quos dedit Deus, quosdam quidem apostolos, quosdam autem prophetas, alios vero euangelistas, alios autem pastores & doctores ad consummationem sanctorum, in opus ministerii, in ædificationem corporis Christi. Quare ipsis diligentissime prouidendum est, ne a recta viuendi via, & ab officii sui ratione deflectant; neve quidquam præ se ferant, quod non simplex, castum, integrumque sit; vt modestiæ, frugalitatis, benignitatis, &, quæ nos Deo tantopere commendat, sanctæ humilitatis ac virtutum omnium ceteris exempla præbeant. Est enim vberrima docendi ac pascendi ratio eorum, qui pietatem, quam profitentur, vitæ integritate & innocentia comprobant: & quæcumque verbis alios docent, ea factis exprimunt suis: non

ANNO CHRISTI 1565. iam quæ sua sunt quærentes, sed quæ Iesu Christi. Id autem cum omnium clericorum professio requirat, tum maxime episcoporum dignitas postulat, qui cum sint mundi lumina, religionis ac pietatis exemplo ceteris prælucere debent; neque committere, vt vlla in parte Dei lucem, in ipsis collocatam, propriis tenebris obscurare videantur: qua in cogitatione obeundi sui muneris, illam episcopi perfectam imaginem, digito Dei ab Apostolo descriptam, assidue sibi proponent: *Oportet episcopum irreprehensibilem esse, sobrium, prudentem, ornatum, pudicum, hospitalem, doctorem, non vinolentum, non percussorem, sed modestum, non litigiosum, non cupidum, sed domui suæ bene præpositum.* Hæc autem clericorum, maximeque episcoporum studia & officia, si reliquorum oculis, auribusque obseruabuntur: profecto efficient, vt illi glorificantes Patrem qui in cælis est, magis etiam vitæ exemplis, quam doctrinæ præceptis ad imitationem virtutis incitentur. Itaque nos, qui eo consilio huc conuenimus, vt quæ a sacra Tridentina Synodo sancita sunt, exequentes prouinciæ nostræ mores ad optimam Christianæ religionis disciplinam conformaremus; ecclesiasticis hominibus certas recte pieque viuendi formulas constituimus: quas partim a sacra Tridentina Synodo summatim expositas latius explicauimus; partim haustas ex veterum Canonum fontibus, eiusdem Concilii auctoritate reuocauimus ad vsum, vtilitatemque nostrum hominum; nonnullis etiam additis, quæ maxime ad huius temporis statum rationemque pertinere videbantur. 1. Tim. 3.

De frequenti diuini sacrificii oblatione.

CVM pontifices, vt inquit Apostolus, ex hominibus assumpti, pro hominibus constituantur in iis, quæ sunt ad Deum, vt offerant dona & sacrificia pro peccatis; episcopus dominicis & reliquis festis diebus, nisi iure impediatur, Missam celebret. Heb. 5.

Tridentini etiam Concilii auctoritatem secuti, præcipimus sacerdotibus reliquis, cuiuscumque gradus, conditionis & dignitatis illi sint, vt iisdem diebus Missam celebrare ne omittant.

Curatis vero, vt præterea ter in hebdomada, aut eo etiam sæpius, quo vel loci consuetudo, vel necessitas cre-

briorem diuini sacrificii vsum postulabit. Ceteris etiam clericis, vt singulis mensibus diaconi quidem, & subdiaconi bis saltem; qui vero in minoribus aut etiam clerici tantum sunt, semel sacram eucharistiam sumant. ANNO CHRISTI 1565.

Qui sine necessaria causa id facere omiserint, parochus eos sui officii admoneat; &, nisi paruerint, ad episcopum deferat.

De dignitate ab episcopo retinenda.

ALIENVM est valde ab episcopali dignitate, si episcopi in consuetudine principum sese deprimant & abiiciant.

Ne igitur principibus accumbentibus stent ipsi.

Ne eo quidem nomine, quod, sumpto a principibus cibo, Deo gratias agere debeant.

Neque inter Missam, pacem, aut missale illis exosculandum præbeant.

Denique seruent cetera omnia, quæ illis sacra Tridentina Synodus ea de re grauissimo decreto præcepit.

Principes autem summo studio cohortamur, vt meminerint episcopos eos duces esse, quorum cura & vigilantia fideles ad cælorum regnum diriguntur: Quamobrem eos quo debent honore prosequantur.

Qui clericus episcopo, vel alii superiori cuiusuis generis, quem reuereri, & colere debet, maledixerit, episcopus in eum ex sacris Canonibus animaduertat.

De episcopi vestitu.

EPISCOPVS non profano ornatu, aut apparatu, sed fidei & vitæ splendore sibi auctoritatem quærere debet.

Itaque in vestitu sericum non adhibeat.

Non precioſis pellibus vtatur.

Vnguenta ne sumat, neve alias odorum suauitates consectetur.

Sit annulo episcopali contentus.

Ne mulæ, aut equo episcopali stragulum & ornamentum ex villuto, aut serico, sed ex corio factum aut lana adhibebit.

Ephippiis aut calcaribus, aut frenis inauratis non vtetur.

Lineam tunicam, quam rochetum appellant, ex decreto Innocentii III. in Concilio generali, in ecclesia & in publico habeat.

Sine talari tunica, quæ ad collum adstricta sit, ac moze-

ANNO CHRISTI 1565. ta, neque e cubiculo exeat: neque quemquam, nisi ex familia, admittat, neque eum vestitum ante noctem, vel nisi dimissis omnibus, deponat.

Vestes quibus priuatim vtetur, tales omnino sint, vt modestiæ & grauitati consulatur.

In itinere quoque tam in diœcesi, quam extra, eum vestitum habeat, ex quo illum esse episcopum appareat.

De episcopi supellectili.

IN eius supellectili nihil aureum, aut argenteum sit, præter leuissima ac tenuissima quædam instrumenta ad cibum ori admouendum comparata.

Nihil auro, argentove ornatum.

Nihil sericum, aut serico distinctum.

Non colorum varietas.

Non aulæa, aut tapetia.

Nihil acu pictum.

Nihil varie textum.

Nihil studiosius elaboratum.

Denique non pluris sit artificium & manuprecium, quam rei necessitas postulet.

Simplici tantum corio, aut panno mensas aliave sternere liceat.

Signa & tabulas profanarum rerum reiiciat.

In ædibus duo tantum loca vestiri possint, quæ attributa sint episcopo: alter eius valetudinis causa, alter eorum gratia, qui ad episcopum conueniunt.

Liceat etiam & hospitum gratia, qui accipiendi sunt, habere necessarios apparatus, non tamen diuersi generis, nec maioris precii, quam eos, qui ad ipsius vsum concedun-tur: ita vt in omnibus humilitas & modestia episcopalis eluceat.

Equos ne alat, nisi necessarios.

Domesticam omnem luxuriam, in ædificiis extruendis magnificentiam, picturas & inania ornamenta, ac delicias excludat.

Caueat denique, ne quid in eius domo appareat, quod non simplex, ac purum sit, quod non Dei zelum & omnium inanium rerum contemptionem testetur.

Cum in iis, quæ ad priuatum vsum, cultumque requirantur, eam moderationem adhibuerit, vt sordes & super-

uacaneum ſumptum fugerit; omnem operam & artificis ſplendorem ad publicum Dei templorum cultum & ornamentum conferat. Anno Christi 1565.

De epiſcopi menſa.

Accvmbens epiſcopus menſæ benedicat; & quam decet frugalitatem & temperantiam adhibeat.

In ea præter primam eſcam & vnum iurulentum cibum, alterum lacticinium & duo fructuum genera, vnum aut alterum, vel, vt aliquid conſuetudini & hoſpitum ſtomacho indulgeamus, tertium ad ſummum ſimplicis opſonii ferculum tantum ei apponi liceat; etiam quorumuis hoſpitum cauſa.

Bellaria, placentæ, omniaque ſaccharo artificioſe condita, ceteraque eſcarum lenocinia, exquiſita etiam vinorum genera prohibentur.

Adhibeatur vero in eius menſa lectio ſacrorum librorum; vt conuiuæ non ſolum corporis cibo, ſed etiam epulis animæ recreari poſſint.

Paraſiti, ſanniones, ſcurriles ioci & maledicta non admittantur.

Quemadmodum autem benedictio cibi caput, ſic actio gratiarum clauſula eſſe debet; vt Dei laudes, ſicuti par eſt, vſquequaque celebrentur; & omnia eius benignitati accepta referantur.

De epiſcopi familia.

Episcopvs domui ac familiæ ſuæ bene præſit; curetque vt honeſtas decorumque ſeruetur, tam in internis quam in externis, qui enim domum ſuam regere neſcit, nec Dei eccleſiam recte gubernabit.

Familiæ numerus is tantummodo ſit, quo ſimul eccleſiæ vtilitati & epiſcopi neceſſitati conſulatur.

Eum autem vehementer hortamur, vt in familia, quamplurimos poſſit, habeat clericos, qui non niſi clericali veſtitu vtantur, & in illis, ſi commode fieri poſſit, ad minimum duos ſacris initiatos & bonæ exiſtimationis, qui vigilantem, orantem, in opera miſericordiæ incumbentem, ac diuinarum literarum myſteria ſcrutantem epiſcopum ſtudioſius attendant, eiuſque actionum & ſanctæ conuerſationis quaſi teſtes ſint & imitatores. Habeat deinde eccleſiaſticam perſonam, ſpectatam & probatam, quæ præfecta ſit moribus

ANNO CHRISTI 1565.

bus familiæ, ac de omnium salute solicita; spiritualem curam sustineat, eamque bonis & piis artibus, ac literis, præsertim sacris, pro cuiusque sensu & intelligentia, eruditendam curet.

Familiares arma ne ferant, nisi in itinere, vel necessitatis causa, idque episcopi arbitratu.

Sericum, aurum & argentum, colorumque varietatem omnino excludentes, nigrum tantummodo vel fuscum colorem in vestibus adhibeant. Quibus scissis, aut prætextis ad elegantiam non vtantur.

Calcei inaniter non incidantur.

Non sint turgidæ caligæ, non virgatæ, non sectæ, aut acu pictæ; sed simplices & vnius coloris ac generis. Denique talis sit domesticorum omnium vestitus, vt ex eo etiam appareat, illos esse ministros ministrorum Dei.

De canonicis horis non intermittendis.

MALITIÆ ac negligentiæ clericorum, qui quas debent canonicas horas dicere omittunt, occurrere cupientes, ex decreto Leonis X. in Lateranensi Concilio, mandamus, vt clericus quicumque curatum, vel sine cura ecclesiasticum obtinens beneficium, si post sex menses ab eo die, quo illud obtinuerit, sine iusti impedimenti causa diuinum officium non dixerit, beneficiorum fructus suos non faciat: sed eos tamquam iniuste perceptos, in eius ecclesiæ fabricam, vel pauperum eleemosynas erogare debeat. Si vero canonice admonitus, in eadem negligentia ac malitia perstiterit, beneficio priuetur. Officium autem omittere, vt beneficio priuari possit, is iure dicatur, qui quindecim dierum spatio bis illud omiserit. Quæ pœna ab iis, qui plura obtinent beneficia, toties repetenda est, quoties huius delicti conuicti fuerint, quamquam illud grauius est, quod eos omissi officii rationem Deo reddere oportet. Qui vero, sacris initiati, beneficium ecclesiasticum non habent; si diuinum prætermiserint officium, præter graue peccatum, quod committunt, grauiter etiam ab episcopis in eos animaduertatur.

Qui libri potissimum a clericis legendi.

CLERICI postquam decimumquartum annum attigerint, vt legem Domini, in cuius sorte sunt, dies noctesque meditari possint, habeant sacrorum librorum si non

copiam, certe necessarium delectum; omnino vero testamentum vetus & nouum; catechismum Romæ edendum, cum primum in lucem prodierit; sacrum Tridentinum Concilium; constitutiones has nostras & diœcesanas proprii episcopi; Kalendarium festorum dierum, quod episcopi in sua diœcesi singulis annis edendum curabunt. ANNO CHRISTI 1565.

Parochi vero, vt ecclesiasticos ritus cognoscere, rectèque curam animarum administrare possint, præter eos libros, quos supra diximus, sibi etiam comparent homiliarium ab episcopo eligendum.

Summam Antoninam, vel aliam ab episcopo delectam, & quos præterea ab eis legi episcopus iusserit.

Hortamur autem vt in lectione pastoralis sancti Gregorii & sancti Ioannis Chrysostomi de sacerdotio assidue versentur.

De clericorum vestitu & reliqua vitæ moderatione.

EPISCOPI ex sacri Tridentini Concilii auctoritate per edictum, ad mensem ab eis proponendum, moneant omnes & quascumque ecclesiasticas personas, quæ aut sacris initiatæ sint, aut dignitates, personas, officia, beneficiave qualiacumque ecclesiastica, etiam simplicia, obtineant, etiamsi studii causa absint, re in gymnasiis publicis, aut vbiuis locorum sint, vt, qui in prouincia manent, ad duos menses, qui vero extra prouinciæ fines, ii ad quatuor clericalem habitum sumant, ordini suo ac dignitati congruentem; hac constituta pœna, vt qui non paruerint, si in sacris ordinibus sunt, ab omni ordinum suorum munere sint suspensi & beneficiorum suorum omnibus anni vnius fructibus iure ipso priuati sint: quos episcopus piis locis arbitrio suo attribuet.

Sin autem beneficium ecclesiasticum nullum obtinent, alias pœnas luant episcopi iudicio.

Si qui autem post mensem, transacto tempore, in edicto ad clericalem habitum sumendum præscripto, eum vel non suscepisse vel susceptum abiecisse conuicti fuerint, officiis ac beneficiis ecclesiasticis priuentur, & seuere præterea ab episcopo puniantur.

Presbyteri, diaconi, subdiaconi, ceterique clerici, clericali tonsura sint insigniti ad eam formam, quam ratio vniuscuiusque ordinis, episcopi arbitrio, postulabit.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ANNO CHRISTI 1565.

Ita sint abraso capillo, vt tonsura conspicua sit omnibus.

Comam vero & barbam ne studiose nutriant: capillis simplicem cultum adhibeant.

Barba ab superiore labro ita recidatur, vt pili in sacrificio Missæ Christi Domini corpus & sanguinem sumentem non impediant.

Ne in habitu clericali aut studiosius exquisita cultus elegantia, aut nimis abiecta negligentia & affectatæ sordes appareant.

In omni vestitu color tantum niger adhibeatur; nisi fortasse alium colorem requirat dignitatis gradus. Omnem habitus & ornamenti nouitatem clerici fugiant.

Ne serico vestimento, aut ornamento domi, aut foris vtantur.

Iubemus vero illos laneum & ei ordini decorum vestimentum adhibere.

Reticulum, aut subbirretum, vt vocant, ne ferant, nisi valetudinis causa & sine redimiculis.

Camisas ad collum & ad manus crispas & rugosas, vel artificio elaboratas reiiciant.

Collare, quod dicunt, simplex, ac modice latum honeste reclinetur.

Externa vestis simplex, ac talaris erit, quæ neque a ceruicibus in tergum reflectatur; sed apto ad collum nodo decentissime annexa sit.

Toga vero, quod mantelletum vocant, aut æquetur cum tunicæ longitudine; aut nemini permittatur, nisi sit ex numero prælatorum, quibus ex dignitatis gradu, iudicio episcopi, debeatur.

Interior eiusdem generis ad talos demittatur, quam tamen pro hominum genere proque loci natura ac conditione, ordinariorum arbitrio, in aliquibus moderandam relinquimus.

Pallium, quod ferraiolum appellant, ne sumant, nisi per pluuias; tum vero nec a collo plus duobus digitis emineat, neque eo sine talari toga, vel tunica vtantur. Verumtamen, si iter faciendum sit, illis vti liceat habitu contractiore & ad iter accommodato, sed simplici, & in quo honestas & decorum ordinis eluceat.

Turgidis caligis & dissectis abstineant.

Calceos & crepidas ad elegantiam non incidant. ANNO CHRISTI 1565.
Torques, armillas, ac monilia reſpuant.

Annulum non induant, niſi quibus propter officii munus, aut honoris gradum ſit iure conceſſus, quo loco & vnico, nec magni precii, contenti ſint.

Quæcumque autem de epiſcoporum menſa eiuſque benedictione & cibis, lectione & gratiarum actione, ſupellectili, auro, argento & ſerico, cubiculorum apparatu, ædificiorum magnificentia, ſuperuacaneis ſumptibus, priuata moderatione, templorum cultu & ornamento, familiæ cura & inſtitutione, eiuſque veſtibus, eorumve modo, colore & ornamentis, equorum numero, &, ſi quæ alia decreta ſunt, quæ non ſint epiſcoporum tantum propria, eadem a clericis quibuſcumque cuiuſuis conditionis, ordinis & dignitatis ſint, accurate ſeruari iubemus; etiamſi in alienis ædibus, aut cum propinquis habitent.

Meminerint autem in quibuſdam, quæ epiſcopis permiſſa, ipſis communia eſſe poſſunt, eo maiorem ſibi moderationem adhibendam eſſe, quo dignitatis gradu epiſcopis ſunt inferiores.

Si quis perſonatus veſtes clericales, aut monachales, vel ad eorum formam induerit, & is qui eas aſſumpſerit, & is qui accommodarit, graues pœnas ſubeant.

De clericalibus ædibus.

QVONIAM non ſolum malum cauere, verum etiam omnem mali ſuſpicionem fugere oportet, ne in cuiuſquam offenſionem incurramus; in ædibus ad canonicorum, aliorumve clericorum domicilium & vſum ædificatis, aut aliis, in quibus ipſi habitant, feminas quaſcumque, etiam quouis ſanguinis, cognationis, aut affinitatis vinculo coniunctas habitare prohibemus; niſi epiſcopus in alicuius vrgenti neceſſitate aliter faciendum eſſe duxerit; cuius conſcientiam in hoc valde oneramus.

Ne parochi, aut omnino clerici, quauis etiam dignitate præditi, eccleſiæ, etiamſi commendata ſit, ædes, aut earum partes in vrbe, aut in opidis poſitas, in quibus ipſi habitare ſoleant, aut debeant, vllo modo laico locent; niſi eccleſia magna prematur inopia, & ea domus commode epiſcopi iudicio diuidi poſſit.

Si vero ædes extra vrbem & opida ruri ſitæ ſint, locan-

ANNO CHRISTI 1565. di facultatem habeant; modo earum diuiſio eiuſdem epiſcopi iudicio recte & commode fieri poſſit.

Caueat etiam epiſcopus, ne in vrbe, aut extra, huiuſmodi ædes, vel aliæ ab eccleſia ſeiunctæ, vel etiamſi patrimonii ſint, ac propriæ, locentur iis quorum fidem, vitam, moreſve ſuſpectos eſſe iudicauerit.

Canonici cathedralium, & collegiatarum eccleſiarum habitent in canonicalibus ædibus, in quibus commode epiſcopi iudicio commorari poſſunt: qui inſpectis ædibus, ſi quid reparandum, inſtituendumve ſit ad habitationis commoditatem, pro modo fructuum præbendæ, ab eo, qui canonicatum obtinet, reparari ac reſtitui iubeat. Quo facto curet vt in illis ædibus habitent, quibus ſi abeſſe etiam iuſta de cauſa contigerit, nemini præterea, niſi canonicus ſit, in eis habitandi facultas concedatur ſine iuſſu epiſcopi.

Quarum ædium atrium, vbi claudi poteſt, vna claue concludatur; quæ a decano, vel alio, epiſcopi & capituli arbitratu, aſſeruetur.

Quota autem hora atrii ianua aperiri, claudive debeat, quidque ad honeſte ibi viuendum pro loci ratione requiratur, iudicium ſit epiſcopi.

Rectores parochialium ſeu curatarum eccleſiarum, quicumque ſint, in earum ædibus tantum habitent; ibique cibum & ſomnum capiant: niſi aliud epiſcopus cenſuerit ex cauſa neceſſaria.

Clerici ne de nocte poſt primam horam, niſi ex iuſta cauſa, & cum lumine, domo exeant.

De armis, ludis, ſpectaculis, & eiuſmodi a clerico vitandis.

CLERICORVM arma ſunt orationes & lacrymæ: idcirco edicimus, ne clerici arma cuiuſuis generis ad offenſionem, vel etiam ad defenſionem ferant, exceptis cultellis ad domeſticum vitæ vſum accommodatis, niſi forte extra ciuitatem ſuſpectis locis iter eis faciendum ſit.

Quod ſi epiſcopus probabili iuſtaque de cauſa id eis permittendum iudicauerit; tunc, ſcripto impetrata venia, ipſis vti liceat: non tamen publice, niſi rei aut facti neceſſitas poſtulet.

Omnino baliſta, haſtis, & ſclopeto, telis, aliiſque huius generis inſtrumentis ipſis interdicimus.

Clerici perſonati non incedent.

Choreas priuatas aut publicas non agent, nec ſpecta- ANNO CHRISTI 1565.
bunt.

A venatione abſtinebunt.

Fabulis, comœdiis, & haſtiludiis, aliisve profanis & inanibus ſpectaculis non intererunt; ne aures & oculi, ſacris officiis addicti, ludicris, & impuris actionibus, ſermonibuſque diſtracti polluantur. Clericalis ordinis hominibus omni genere ſaltationis, & ludi, præſertim vero aleæ, & teſſerarum, ac talorum interdicimus.

Prohibemus etiam globos, qui malleis ligneis impelluntur: item follis ludum, id eſt, pilæ maioris.

Nec ſolum ludere vetamus, ſed eos ludorum ſpectatores eſſe nolumus; aut quemquam ludentem in ædibus ſuis permittere.

Si autem valetudinis interdum cauſa, parua pila, aut alio non indecoro eiuſmodi exercitationis genere vti contigerit; nec publice id faciant, nec pecunia intercedat in ludo, nec quidquam quod facile pecunia æſtimari poſſit.

Non in comeſſationibus & ebrietatibus, ſed vt ſobrie viuamus, prædicat Apoſtolus: ideo clerici minus honeſtis conuiuiis ne interſint, neve ad bibendum quemquam incitent.

Quod ſi interdum ſolennibus feſtis diebus, vel cum ſacrorum, aut exequiarum cauſa in vnum congregantur, aliqui ſint inuitandi; ne plures ſex, & eos clericos, ad ſuam menſam adhibeant.

Vt flagitii occaſionem, quæ in cauponis & tabernis deeſſe non ſolet, clericis adimamus, cauponarum aditu & vſu eis omnino interdicimus, niſi in itinere neceſſitatis cauſa: quo loco cum mulieribus ne diſcumbant. Monemus autem epiſcopos, & vehementer hortamur, vt in ſingulis eorum ciuitatibus curent parandum vnum aut alterum pudicum & honeſtum diuerſorium, quo ſuarum diœceſeon clericis ruſticanis neceſſitatis cauſa conuenire liceat, nec in eo hoſpitio improbis aut nequam hominibus locus ſit; neve feminis vllo modo; ſed tantum clerici, ac religioſi viri, ſi fieri poſſit, in eo recipiantur.

De negotiis ſæcularibus a clerico fugiendis.

QVI Deo militat, implicare ſe negotiis ſæcularibus prohibetur; idcirco edicimus;

ANNO CHRISTI 1565. Ne clericus, sacris initiatus, aut ecclesiastico beneficio præditus, coram iudice sæculari aduocati aut procuratoris nomine causas agat: nisi ab aliis in iudicium vocatus, suam vel ecclesiæ suæ, propinquorum etiam, si necesse erit, & miserabilium personarum causas, ab episcopo facultate prius scripto concessa, tueatur.

Ne in profanis negotiis officium tabellionatus exerceat.

Ne artem medendi faciat.

Ne in negotiationibus & mercaturis se interpretem, & medium interponat.

Negotiationem etiam omnis generis omnino prohibemus.

Artes vero honestas concedimus, vt aliquid manibus suis lucretur, quo sibi quæ ad victum necessaria comparare possit.

Ne aliena prædia lucri causa conducat.

Ne aliorum tutelam aut curam suscipiat.

Ne pro aliis fideiubeat.

Ne alicuius principis, aut alterius, negotiorum procurator sit sine facultate ab episcopo prius per literas impetrata, singulis annis renouanda.

Neve parum memor ordinis ac dignitatis suæ, sit in famulatu laicorum, etiam principum, eorumve, quibusvis aliis obsequiis, nisi cui ex causa, & ad officium, sacerdotali munere non indignum, episcopus huius rei potestatem ante scripto fecerit. Huiusmodi autem licentiæ, scripto permissæ, quotannis renouentur; alioquin irritæ ac nullæ sint.

Neve præcursor, aut assecla feminarum, aut eis discumbentibus adsistat aut ancilletur.

Qui autem huiusmodi sæcularia negotia exercendi facultatem, seu dispensationem impetrarit, intra duos menses episcopo exhibeat: qui concessas ante sacri Tridentini Concilii confirmationem auctoritate generalis bullæ sanctissimi domini nostri Pii IV. pontificis maximi non admittat.

Quæcumque in hac vniuersa, quæ ad vitam, & honestatem clericorum pertinet, parte variis titulis expressa præcepta continentur, efficiat episcopus vt ea omnia ab omnibus, ad quos spectat, diligenter & inuiolate seruentur.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Qui vero clericus, cuiuſuis etiam gradus, ordinis, dignitatis, in aliqua re iis non obtemperarit; is aut ſalutari pœnitentia, aut pecunia, ſuſpenſione ab ordinum munere, & beneficiorum adminiſtratione, aut ipſis etiam beneficiis, aut carcere, aut exilio, aut pluribus ſimul ex iis pœnis, aut etiam grauioribus pro modo culpæ epiſcopi arbitratu mulctetur. Qui iterum in eadem re peccarit, duplicata is pœna pro ratione criminis ab eodem plectetur. ANNO CHRISTI 1565.

De reſidentia.

DECREVIT ſacra Tridentina Synodus vt ii, qui non legitime a ſuis eccleſiis abeſſent, pro rata temporis abſentiæ, eccleſiarum, quibus præeſſent, fructus ſuos non facerent; ſe vt in fabricam eccleſiæ, aut in pauperes loci erogarent: quod ſi non exequerentur, ſtatuit vt eorum ſuperiores eccleſiaſtici omiſſas ab illis huiuſmodi officii partes ipſi ſuſciperent.

Si qui igitur prouinciæ noſtræ epiſcopi poſt confirmationem Concilii Tridentini in eccleſiis ſuis ex eiuſdem Concilii præſcripto, non reſederint; neque metropolitanum, aut, eo abſente, antiquiorem prouinciæ epiſcopum intra menſem docuerint cauſam ſuæ abſentiæ ſanctiſſimi domini noſtri vel metropolitani, vel antiquioris epiſcopi ſcripto comprobatam eſſe; aut ſe fructus illos iis, quibus eiuſdem ſacri Concilii decreto propterea debebant, perſoluiſſe; nos illam ipſam fructuum partem iam nunc hoſpitali vniuſcuiuſque ciuitatis, cuius illi ſint epiſcopi, quod maioribus prematur ſumptibus, in vſum pauperum loci erogandam aſſignamus. Et ſi id hoſpitale intra duos menſes eos fructus auctoritate ſuperioris eccleſiaſtici non exegerit, alteri hoſpitali eiuſdem ciuitatis, quod in eorumdem fructuum petitione iudicio præuenerit. Quod ſi aut nullum in ea ſit hoſpitale, aut quæ ſint hoſpitalia, ſex menſibus eos fructus non exegerint, fabricæ eccleſiæ attribuimus.

Si qui vero poſthac abfuerint, fructus, quos ſuos non fecerint, iam nunc eiſdem locis, qua ſupra dictum eſt ratione adſcribimus; niſi ipſi epiſcopi intra tres menſes a die abſentiæ iis, quibus ex Concilii decreto debent, perſoluerint.

Itaque mandamus hoſpitalium, & fabricarum miniſtra-

ANNO CHRISTI 1565. ſtratoribus ac procuratoribus, cum denuntiatione etiam periculi eorum conſcientiæ, vt totam ſummam ſine vlla vel pactione, vel remiſſione primo quoque tempore exigant.

Statuimus etiam, vt ex capitulo ſingularum cathedralium eccleſiarum tres primi præſentes, ſingulis ſex menſibus, metropolitanum, vel, eo abſente, eumdem antiquiorem prouinciæ epiſcopum certiorem faciant, an eorum epiſcopi in ſuis eccleſiis reſideant: & qui, & quamdiu ab eis abfuerint; ſin minus, iidem diſtributionem vnius menſis fructus ſuos non faciant.

In reliquis etiam inferioribus curatis beneficiis, ſi qui poſt confirmationem Concilii abfuerint ſine licentia, ab ordinario ſcripto permiſſa, quam ad menſem eidem ordinario exhiberi volumus, vel non probarint ſe eos fructus, quos pro rata temporis abſentiæ ſuos non fecerunt, iis, quibus ex eiuſdem Tridentini Concilii debebantur, ſoluiſſe; eos omnes iam nunc reficiendis & ornandis eorum eccleſiis attributos eſſe decernimus. Quam attributionem epiſcopi, quorum conſcientiæ hoc onus imponimus, ad ſex menſes, implorato etiam, ſi opus ſit, principum & magiſtratuum auxilio, omnino exequendam curabunt.

Quod ſi contigerit eos, qui propter abſentiam a ſuis beneficiis fructus ſuos non fecerint, ipſis beneficiis poſtea ceſſiſſe, curent epiſcopi, vt vel ex fructibus penſionum, ſi quæ illis, qui ceſſerint, fuerint reſeruatæ; vel ex eorum bonis, cuiuſcumque illa generis ſint, ſatisfiat eccleſiæ.

Qui ſi in his negligentes fuerint, ſciant ſe prima quoque prouinciali Synodo prætermiſſi huius officii rationem reddituros eſſe.

Si quid interceſſerit quamobrem id minus exequi poſſint, ad metropolitanum referant; vt ad rem conficiendam ipſe quoque ſuam operam conferat; & in ea auctoritatem ſanctiſſimi domini noſtri interponendam curet.

Quoniam vero multorum, beneficia curata obtinentium, ea eſt contumacia, vt neque decretis Tridentini Concilii, neque conſtitutione ſanctiſſimi domini noſtri Pii IV. neque epiſcoporum edictis moniti, adduci poſſint vt beneficiorum ſuorum reſidentiæ præſentes ſatisfaciant, ſtatuimus vt epiſcopi ad menſem edicto propoſito iubeant omnes, qui in eorum ciuitatibus, diœceſibuſve beneficium

eiusmodi in titulum, vel commendam obtinent, si in pro- ANNO CHRISTI 1565.
uincia illi sunt, ad duos menses, si extra, ad tres, ad eadem beneficia accedere, in iisque residere: ea proposita in edicto pœna, vt qui non paruerint, etiamsi præter curatum illud beneficium, dignitates, personatus, aut canonicatus in ecclesiis etiam cathedralibus obtineant, præter pœnas, quæ eodem Concilio, & Pii IV. constitutione contra non residentes propositæ sunt, ordinum suorum munere officiove suspensi, & eo beneficio iure ipso priuati censeantur.

Transacto tempore in edicto præstituto, episcopi eos, qui non resideant, propositam priuationis pœnam subiisse declarent.

Interim vero eos fructus, quos suos absentes non facient, iidem episcopi suo arbitratu aut ecclesiarum fabricis, aut pauperibus loci adiudicent.

Intra mensem publice edicant episcopi, vt quibuscumque studii causa non residendi in beneficiis curatis licentia permissa est, eam suo quisque episcopo intra spatium trium mensium exhibeat. Qui si illam a die confirmationis sacri Concilii Tridentini ad diem regulæ, a sanctissimo domino nostro Pio IV. latæ, compererit, nisi, quemadmodum ab ipsa præscribitur, ordinarii consensus accesserit, nullam & irritam declaret, proptereaque eum, qui huiusmodi facultatem impetrarit, ex decreto Concilii Tridentini residere cogat in ipso beneficio.

In iis autem facultatibus absentiæ studiorum causa, quæ deinceps concedentur, hæc necessario ponenda sunt: vt vere in publico, celebrique gymnasio theologiæ, vel sacris Canonibus studeant.

Vt minores sint triginta annis, aut fuerint, cum in publico gymnasio iisdem studiis operam dare cœperunt, quæ nunc cupiunt absoluere.

Vt illud beneficium, antequam sacrum Tridentinum Concilium a sanctissimo domino nostro Pio IV. confirmaretur, obtinuerint.

Vt intra annum ad ordinem saltem subdiaconatus promoueantur.

Vt singulis sex mensibus episcopo scriptum sui doctoris exhibeāt, quo is ipsos in eo studii genere proficere testetur, quod etiam episcopus secreto ab aliis cognoscere studeat.

ANNO CHRISTI 1563. Quod si omnes suprascriptæ conditiones in licentia expressæ non fuerint; aut is, qui impetrat, qualitates omnes, quæ in scripta licentia requiruntur, non habeat; aut quæ ipsi seruanda proponuntur, deinceps non præstiterit; facultates irritæ ac nullæ sint: & qui impetrarit, sciat se fructus suos non fecisse, neque facere; ac pœnis, quæ non residentibus propositæ sunt, teneri.

Concedatur autem ad quinquennium tantum, ab eo die numerandum, quo eum in publico gymnasio theologiæ aut sacris Canonibus constet operam dare cœpisse.

Quicumque plures parochiales ecclesias retinentes, intra tempus a sacro Tridentino Concilio præstitutum non demiserint; eos episcopi intra duos menses beneficiis omnibus ecclesiasticis iam ipso iure priuatos esse declarent.

Fructus vero, & quos ex eodem decreto suos facere non potuerunt, & qui deinceps, quamdiu vacauerit ecclesia, percipientur, fabricæ vel ornamentis eorumdem beneficiorum, vti magis expedire censuerit episcopus, iam nunc attribuimus; excepta tamen congrua portione, idoneis vicariis ab episcopo assignanda, quos ipse, facta declaratione, statim in illis ecclesiis constituere debebit.

Præterea, qui ecclesiastica quæcumque beneficia obtinent, in quibus, & si curata non sunt, tamen residere iure, vel consuetudine debent; si muneri suo defuerint, in eos episcopi, & illis pœnis, quæ a sacro Tridentino Concilio statutæ sunt, & aliis arbitrio suo seuere agant: fructusq; quibus ex eodem Concilio mulctandi erunt, piis locis attribuant.

Vt autem episcopi pœnas de contumacibus in hoc genere possint sumere, statuimus vt in singulis collegiatis, & cathedralibus ecclesiis, singulis tribus mensibus, tres primi ex capitulo præsentes, canonicorum, & eorum, qui præpositi ecclesiis, & aliorum, qui in eis huiusmodi beneficia possidentes non resideant, nomina ad episcopum deferant.

Parochi vero episcopum admoneant, si qui intra fines suæ parochiæ, eiusmodi habentes beneficia, quæ personalem item residentiam requirant, non resideant.

Vicarii etiam foranei eamdem diligentiam adhibeant, si qui curati in regione sibi ab episcopo commissa non resederint.

Qui huic officio deerit, ſicuti epiſcopo videbitur, plectatur. ANNO CHRISTI 1565.

De diligentia ab epiſcopo adhibenda in ſtatu vniuſcuiuſque parochiæ cognoſcendo.

SVMMAM vim ac neceſſitatem habet illa Domini ſententia, *Speculatorem dedi te domui Iſrael*; & alio item loco, *Diligenter agnoſce vultum pecoris tui, & conſidera ſuper greges tuos*; vt epiſcopi quanta maxima poſſunt diligentia obſeruent ſibi commendatum gregem, neque ab eo vnquam oculos deiiciant, quid ei opus ſit animaduertentes, vt ex prophetæ ſententia, confractas partes alligare, infirmas conſolidare, ægrotas ſanare, abiectas oues reducere, perditas requirere & recuperare poſſint.

Ezech. 3. *Prouer. 27.*

Quoniam vero luſtrare omnia propriis oculis nequeunt, in ſingulis parochiis deligant certos ac probatos viros, qui inueſtigent an populus ambulet in viis Domini; an aliquid ſit, quod epiſcopi cognitionem & medicinam deſideret; an aliquid quod corrigi & emendari debeat: quæque compererint, fideliter ad epiſcopum deferant.

Parochus etiam librum habeat, in quo omnium, qui in eius parochia ſunt, nomina, & cognomina quamprimum deſcribat, ſingulorumque ſexum, ætatem & ſtatum. In eo deinceps deſcribat & recenter natos, & mortuos, & in parochiam habitatum venientes, & inde emigrantes. Quem librum epiſcopo, quoties is petierit, vel inſpiciendum, vel deſcribendum dabit.

Obſeruabit etiam ſuæ parochiæ nouos inquilinos, deque eorum orthodoxa fide, & ſacramentorum perceptione, deque mulieribus, quas ſecum habuerint, an matrimonii, cognationis, affinitatis vinculo vere coniunctæ ſint, an impudicitiæ nomine ſuſpectæ, ab eo ſacerdote, in cuius parochia proxime habitarint, & a parochiæ incolis accurate cognoſcet.

Inquirat autem ſtudioſe de pauperibus ſuæ parochiæ, præſertim puellis nubilibus, de viduis, orphanis, pupillis, ægrotis, ſenio confectis, aliiſque perſonis temporali vel etiam ſpirituali miſericordia indigentibus: quibus & ipſe pro viribus opitulari, & alios ſuo exemplo & hortatu ad id officium incitare ſtudeat.

Præcipue vero de iis omnibus ſæpe certiorem faciat epi-

ANNO CHRISTI 1565. ſcopum, vt qui communis eorum pater eſt, iiſdem paternam curam & pietatē quacumque poterit ratione præſtet.

Quamobrem etiam epiſcopus quotannis per ſacra quatuor anni tempora ſuæ ciuitatis parochos adhibebit: & illis de eorum animarum ſtatu, quarum curæ præpoſiti ſunt, diligenter interrogatis, omnia commemoret, quæ eorum officii munus contineant, eiſque & doctoris diligentiam & paſtoris vigilantiam præſtabit.

De vicariis foraneis conſtituendis.

VT epiſcopus in vrbe etiam externum gregem facilius quaſi præſens intueri & curare poſſit, deligat aliquot probatos ſacerdotes, quibus ſingulis, impoſito vicarii foranei nomine, tribuat certas regiones diœceſis ſuæ.

Id autem munus ad archipresbyteros, archidiaconos, qui in diœceſi ſunt, & præpoſitos, alioſve eccleſiaſtica dignitate præditos, quos idoneos iudicauerit, potiſſimum deferet, ſin minus, ad alios auctores, qui apti ſint ad huiuſmodi officium.

Hi autem vicarii regionis, ſibi per epiſcopum commiſſæ, presbyteros cuiuſcumque conditionis, curam animarum habentes, ſemel ſingulis menſibus modo in vnam, modo in aliam eius regionis parochialem eccleſiam cogant, idque in orbem eodem ordine ſemper faciant.

Pridie eius diei quam in vnum locum conueniant, peccata ſua omnes confiteantur; ſequenti die in ea eccleſia, in qua coacti fuerint, Miſſam ſinguli celebrent.

Tum vniuerſi in choro Miſſam conuentualem pro mortuis, vel de ſancto Spiritu, ſolenni more canent; in qua eorum aliquis, a vicario prius admonitus, concionem ad populum habeat.

Confectis ſacris & habita proceſſione circa cœmeterium, orationibuſque conſuetis, in domo rectoris illius eccleſiæ, vnico tantum ferculo contenti, ea qua decet modeſtia & caritate cibum capiant.

Deinde conferant inter ſe quæ ad boni paſtoris officium & ad curam animarum recte gerendam pertinent: & conſulant de difficultatibus & incommodis ſuæ parochiæ, quorum explicatio, vel remedium, aliorum conſilium & operam requirat. Iidem autem vicarii libellum de caſibus conſcientiæ epiſcopis, ac ſedi apoſtolicæ reſeruatis, metro-

politani cura edendum, reliquis sacerdotibus legent; & aliquot capita tum harum constitutionum, tum earum quæ in Synodo diœcesana decernētur, simulque quidpiam ex probata summa de casibus conscientiæ explicabunt. ANNO CHRISTI 1565.

Præcipue autem de presbyterorum vita & moribus quærant & quales se in pastorali præbeant cura.

An eorum culpa diuinus in ecclesia cultus desideretur.

An re ipsa præstentur ea, quæ episcopi, vel alii eorum nomine in ecclesiarum necessitatem, earumve reparationem impendi iusserint.

An libros habeant, quos ex decreto nostro habere debēt.

An reliqua in hac Synodo decreta seruentur.

De his omnibus, &, si quid proprie mandarit episcopus, deque aliis, quæ ad vtilitatem animarum episcopi cognitionem desiderant, ipsum per literas diligenter certiorem faciant.

Quoties in vrbem venerint, primum episcopum adeant; deque eorum statu, qui sibi commissi sunt, accurate edoceant.

Curati vero quicumque, etiamsi quauis dignitate præditi, in iis, quæ ad officium suum spectant, vicariis quos diximus obtemperent.

Quod si aliqui ad conueniendum negligentes, vel ad mandata eorumdem vicariorum exequenda contumaces fuerint; episcopi in illos pro modo culpæ animaduertant.

Hi autem vicarii voluntate episcopi ab officio amoueri semper possint; ac si male id administrarint, pœnas dent eiusdem episcopi iudicio.

De visitatione.

INTER episcopalis officii munera, præcipua est & ad salutem gregis maxime necessaria visitatio; ideo monemus episcopos omnes vt singuli ex decreto sacri Tridentini Concilii ecclesiam suam, ac diœcesin visitent intra tempus ab eodem Concilio præstitutum.

Meminerint autem visitationem ad salutem eorum, qui visitandi sunt, institutam esse: quamobrem illis maxime propositum esse debet, vt in eis incorruptam, orthodoxamque doctrinam, probatam morum disciplinam tueantur ac restituant.

Visitationis ordo is adhibebitur, vt primum ciuitatem,

Anno Christi 1565. deinde diœceſin viſitent ; niſi forte aliud epiſcopo videatur. In ciuitate cathedralis eccleſia primo loco viſitetur ; tum ſingulæ collegiatæ ; deinceps parochiales omnes ; quo & parochi & quicumque præterea ſacerdotes & clerici in parochiis commorantur, euocandi ſunt. Scholas, ſeminaria, ſodalitates, hoſpitalia, ac cetera pia loca viſitantes, ſtudioſe ac diligenter inſpicient.

Studebunt, verbi Dei prædicatione, vehementi cohortatione, ad religionem, vitæ innocentiam, pacemque & concordiam omnes adhortari.

Si vero priuata admonitione opus eſſe intelligent, in eam, docendo, arguendo, obſecrando pro rei, perſonæ, ac temporis ratione incumbent.

Confirmationis ſacramentum, vbi opus erit, miniſtrabunt.

Omnes ad pœnitentiam cohortabuntur; & quos aliquo peccato teneri cognouerint, cuius abſolutio epiſcopo reſeruata ſit ; eos pie confitentes & humiliter veniam petentes, vel ipſi, vel per alios, ad id munus delectos, abſoluent.

In ſingulis locis a viris ætate, vſu & probitate commendatis, de omnibus ſubtiliter inquirent, quæ eos pro officii ſui munere ſcire oportebit.

Eccleſiam & eius partes omnes inſpicient.

An eo cultu & nitore teneatur, qui domum Dei decet : ſi quid reſtituendum, reparandum, reconcinnandumve ſit, iubeant ab iis, ad quos pertinet, reſarciri.

An ſanctorum reliquiæ, tuto, ornate, decenterque conditæ aſſeruentur.

An quæ de ſepulcris, ac cœmeteriis a nobis ſancita ſunt, re ipſa præſtentur.

Si conſecranda ſint altaria, conſecrabunt.

Si qua eccleſia aut cœmeterium pollutum ſit, reconciliabunt.

Videndum etiam an deſint veſtes, libri, calices, patenæ, corporalia, & reliqua eius generis inſtrumenta & ornamenta, quæ ad altaris miniſterium & ad diuina officia ſint neceſſaria.

An illa munda & purgata ſeruentur.

An Miſſæ, aliaque diuina officia, qua oportet pietate, ac deuotione celebrentur.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

An ecclesiæ libri, vetera scripta, instrumenta & priuilegia custodiantur. Anno Christi 1565.

An eorum extet ratio, quæ in inuentarium relata sunt.

Tum de dignitatibus, canonicis, & aliis ecclesiæ ministris quærendum erit;

An rite sint ordinati.

An ordinibus initiati, quos eorum officii munus requirit.

An ecclesias, beneficia, seu ecclesiastica officia legitime obtineant.

An in ea se quisquam intruserit.

An resideant & administrationi sacramentorum & Missarum, diuinorum officiorum celebrationi & anniuersariorum persolutioni, aliisque oneribus & muneribus satisfaciant.

Quæ sit eorum vitæ, ac morum ratio; qui vestitus, quibuscum versari soleant, qualis sit eorum familia.

An sordidis & illiberalibus artibus, & ab eorum gradu alienis, operam dent.

An ecclesiæ iura & bonorum ecclesiasticorum possessionem defendant.

An eorum fructus recte dispensent.

An pacem inter se habeant; se in aliorum pacificationem interponant; inimicitiarum & odiorum causas tollere studeant.

An populus pie versetur in ecclesia, Missamque & alia diuina officia reuerenter attendat.

In parochiis præter ea omnia quæ diximus, videant;

An parochi ex decreto, in hac Synodo edito, libros habeant, in quibus baptizatorum, confirmatorum, compatrum, eorum qui matrimonio coniunguntur, ac mortuorum nomina & cognomina describantur.

An rite sacramenta præbeantur.

An sacrosanctum eucharistiæ sacramentum, chrisma, & reliqua sacra, ea munditia, cura & custodia qua debent conseruentur, & suo tempore mutentur.

An eucharistia pie & honorifice, prosequente fidelium comitatu, ad ægrotos afferatur.

An legitime matrimonia & in ecclesia, adhibitis ex decreto Tridentini Concilii denuntiationibus, debito tempore contrahantur.

An

ANNO CHRISTI 1565. An suæ curæ commissas ecclesias, maxime diebus festis, deserant, vt inseruiant alienis.

An Dei verbum prædicent, & pueros rudimentis fidei instruant.

An libros, quos nos in hac Synodo habendos præscripsimus, habeant.

Denique dispicient an in populo sint hæretici, vsurarii, concubinarii, aliique flagitiosi & facinorosi homines, qui inimicitias gerant; qui quadragesimam, alia ieiunia, festos dies, & reliquos ecclesiæ ritus non seruent; quique saltem semel in anno peccata sua confessi non sint, aut sanctam eucharistiam non sumpserint.

An sint qui legata pia non exequantur.

An domestica disciplina patrumfamilias in educandis liberis diligens, pia, & honesta sit.

His exquisitis, cognoscere studeant, quinam ex regularibus prædicandi munere fungantur, & fidelium confessiones audiant; an & eorum probata sit doctrina, & probatæ doctrinæ vita respondeat.

An hospitalia & alia pia loca recte administrentur; eorumque bona prudenter, fideliterque in eum vsum, cui addicta sunt, distribuantur.

An qui in hospitalibus sunt, pie viuant.

De scholis, sciant quos libros discipulis magistri interpretentur; & an illi officio suo satisfaciant.

An magistri tales sint & ita admissi, quemadmodum in hac Synodo mandauimus; si secus, amoueantur.

De bibliothecis diligenter quærant, an in eis sint hæretici libri, aut qui aliter iure prohibeantur.

Si quid in omnibus iis tollendum, corrigendumve fuerit, tollent & corrigent; & ad puniendos delinquentes, censuras & alia iuris remedia adhibebunt.

Omnes vero summo studio monebunt & hortabuntur, vt officii sibi commissi munus fideliter ac diligenter exerceant.

Neque solum hæc, sed quæcumque a Tridentino Concilio, & a nobis præcipiuntur, & alia multa, quæ pro eorum prudentia ac pietate ad vtilitatem ac salutem populorum eis in mentem venire poterunt, exquirent & exequentur.

Caueant vero ne legem victu, procuratione, & mune-

ribus a sacro Tridentino Concilio definitam transeant. ANNO CHRISTI 1565.

Comitatum non habeant nisi necessarium; in quo plures omnino ne sint quindecim hominibus, & iumentis duodecim. Si plures duxerint, alant suis sumptibus. In mensa duo tantum fercula afferre liceat.

Quod ad reliqua attinet, decretum in hac Synodo factum de episcopalis mensæ moderatione seruetur.

Si visitator gradu inferior sit episcopo, propositam a nobis visitandi formulam in reliquis omnibus diligenter obseruet, in comitatuque octo hominibus ad summum & sex iumentis contentus sit.

Si præter huius decreti præscriptum cuiquam graues fuerint, dupli restitutione teneantur: Præterea inferiores, episcopi arbitrio, episcopus Synodi prouincialis iudicio, alias pœnas subeat. Dent autem operam, vt non solum quamdiligentissime, sed etiam quamcelerrime visitationem conficiant.

De iudiciali foro episcopi.

VT a foro episcopali, quantum fieri potest, auaritiæ labes amoueatur: & quam minimis possint incommodis, atque sumptibus causæ in eo agantur; nos, præter eam diligentiam, quam in ea re maximam episcopi in sua quisque diœcesi adhibere debent, hæc statuenda censuimus.

De notariis & scribis.

EPISCOPI intra sex menses omnibus notariis & scribis sui fori, tam ciuitatis, quam diœcesis, communem taxam præfiniant, quam pro opere & officii sui mercede ab vnoquoque in singulis causarum generibus pro loci & cuiuscumque rei ac personæ conditione exigi liceat.

Qui non obtemperarit, in eum vehementer animaduertant.

Singuli collegium notariorum curiæ episcopalis primo quoque tempore instituendum curent, quod certum numerum pro suæ diœcesis conditione contineat.

Collegium statuta episcopo probanda conficiat; officiales deligat, qui iudicent de eorum inter ipsos controuersiis, quæ ad eorumdem officium pertineant. In causas autem, quæ inter notarios & litigatores extiterint, se omnino non interponant, sed eas episcopi iudicio relinquant. In aliis vero causis, si cuiquam cum eis in iudicio

ANNO CHRISTI 1565. agere contingat, eorum iura, priuilegiaque seruentur.

Postulantibus testimonium formulæ curiæ, quam stylum vocant, de aliqua causa, nec detur, nec datum vim habeat; nisi ei maior collegii pars subscripserit. Cuius etiam formulæ exemplum, ab episcopo approbatum & subscriptum, publice in collegio asseruetur.

Qui in collegium notariorum adscribi voluerint, eos episcopus diligenter examine probet; tantũ idoneos recipiat.

Excommunicatos, infames, & omnes qui a testimonio dicendo iure repelluntur, reiiciat.

Eos qui vigesimumquintum annum non attigerint, quique per quadriennium in notariatus officio integre, peritequè non sint versati, non admittat.

Probatos prius non recipiat, quam iurarint episcopo ea iusiurandi formula, quæ infra scripta est; quam etiam ab iis, qui in notariorum collegium adscripti iam sint, ad duos menses præstari iubemus:

Ego N. notarius a reuerendissimo domino N. episcopo, vel domino N. eius vicario delectus, nihil vel dedi, vel pollicitus sum gratia huius officii obtinendi.

Commissum mihi munus diligẽter ac fideliter exercebo.

A litigatoribus, quorum fuero notarius, vel a quocumque alio, eorum nomine, quauis de causa, nihil, ne sponte quidem datum, accipiam, præter id quod episcopi taxatione præfinitum fuerit.

Nihil agam, neque me, aut quemquam alium interponam, quo mihi vlla causa scribenda committatur.

Non ero promotor, vel procurator in causis, quæ agentur coram reuerendissimo domino episcopo, seu eius reuerendo domino vicario generali, vel aliquo ab eis constituto, seu eorum ministro.

In causis vero, in quibus sum vel fuero notarius, omnes actus iudiciales substantialiter in manuali, seu memoriali coram reuerendissimo domino episcopo, seu eius vicariis, aut alio ab eis præposito, & etiam coram ipsis litigatoribus, si expectare voluerint, conscribam. Conscriptos eos & instrumenta, & omnia alia & singula in causis producta cum reuerendissimus dominus episcopus, vel alii supradicti, seu litigatores, vel eorum aliquis, petierint;

in regestum fideliter quamcelerrime referam, vel referenda curabo. ANNO CHRISTI 1563.

Litigatorum postulatu, vel alicuius eorum, in singulis terminis successiue litigatoribus ipsis copiam dabo, cum per reuerendissimum dominum episcopum, seu alios supradictos decreta fuerit, sine recusatione & fraude, contentus mercede episcopi taxatione præfinita.

Secreta eiusdem officii & causarum nemini patefaciam, præsertim attestationes testium & consilia assessorum, attestationesque & sententias, donec publicatæ & sententiatæ, & per reuerendissimum dominum episcopum, seu alios supradictos subscriptæ fuerint. Constitutionibus & mandatis reuerendissimi domini episcopi obtemperabo.

Instituta quoque officii, & officialium collegii honesta iussa seruabo;

Nec vllo vnquam tempore contra faciam; & omnia & singula suprascripta omni dolo & fraude omnino remotis inuiolate præstabo: & ita promitto & iuro; sic me Deus adiuuet, & hæc sancta Dei euangelia.

Nullus notarius iudicibus ordinarii delegatis, arbitris, nec arbitratoribus originales processus deferat, sed eorum tantum exempla & regesta fideliter collata, nisi alicuius inopia aliud aliquando episcopo suaderet.

In huiusmodi exemplis, seu regestis nihil superuacaneum scribant.

Quare nec dies festos ad substantiam rei non necessarios apponant.

Nec productarum citationum repetitiones cum inhibitione, vel sine ea, sed illarum executionem tantum his vel similibus verbis adscribant: Eo die, *&c.* reproducta fuit citatio de qua supra, quæ fuit executa vt supra.

Nec dignitates iudicum, vel litigatorum repetant, sed ponant tantum his vel huiusmodi verbis: Reuerendissimus episcopus N. iudex. N. actor. N. reus.

Nec in charta bibula scribant, nec ea litera, quæ legi facile non possit; sin minus, male scripta episcopus notarii impensa scribi melius iubeat; vel ab iis, qui regestum petierunt, dimidiam tantum partem taxæ, vel maiorem, vel minorem, si ei videbitur, solui iubeat.

Notarii in literis dimissoriis, seu testimonialibus, sacri

ANNO CHRISTI 1565. Concilii Tridentini decretum seruent; in aliis, quæ mere spirituales sunt, etiamsi nullum stipendium eis constitutum sit, nihil omnino accipiant, præter scripturæ meredem ab ordinario statuendam.

Qui notarii contra hæc decreta peccarint, vel alioqui in officio suo deliquerint, eos episcopi ab officii vsu submoueant ad tempus, vel etiam in perpetuum, si id delicti grauitas postularit; & aliis pœnis suo arbitratu coerceant.

Quæcumque de notariis sancita sunt, iis etiam scribas & cancellarios teneri volumus.

Pensiones in cancellariis episcoporum assignatas, vel quæ cuicumque soluantur, irritas & nullas decernimus; nisi quæ iure tolli non possunt.

Cancellarias vero deinceps vendi, locari, vel earum nomine, vel occasione, quouis prætextu cuiusuis personæ, quidquam solui prohibemus.

Notarii, &, si qui præterea in hoc deliquerint, plectantur amissione officii; & aliis præterea pœnis episcopi arbitratu.

De causidicis, & aduocatis fiscalibus.

CAVSIDICI, & aduocati fiscales, ad causas in foro episcopi ne adhibeantur, priusquam iureiurando episcopo se obstrinxerint, se nullam causam suscepturos, quam a iustitia, & æquitate alienam existimauerint.

Hortamur etiam principes, & magistratus, vt idem in laicorum causis seruandum curent.

De ceteris custodibus, & reis.

PRÆSCRIBANT episcopi taxam executoribus, vel ministris & carceris custodibus, vt ab iis, qui capti & in carcerem inclusi sunt, pro comprehensione, & carceris commoratione, & victu id tantummodo exigatur, quod æquitas, & ciborum precium postulet. Si qui carcere tenentur, sibi, quæ ad victum pertinent, ab aliis, quam custodibus, & ministris carceris suppeditari voluerint, id eis facere liceat; neque propterea asperius tractentur; aut in deteriora loca compellantur.

Mandent præterea, vt si quamcumque pecuniam, vestes, arma, aliasve res secum habeant ii, qui in carcerem includuntur, tuto loco collocentur, & asseruentur. Qui locus duabus claudetur clauibus, quarum altera apud ianitorem

carceris sit, altera apud pauperum procuratorem. ANNO CHRISTI 1565.

Ex illis autem rebus, quæcumque, & quotcumque sint, nihil vel ianitori, vel executori, vel ceteris ministris attingere liceat; sed eis, si inde exierint, vel eorum heredibus, vel illis quibus a iudice attributæ fuerint, integræ & intactæ asseruentur.

Qui contra fecerit, duplo mulctetur: quæ mulcta ei, cui damnum datum sit, attribuatur.

Curent etiam per certos homines, ab eis deligendos, semel in hebdomada visitandos eos, qui in carcere tenentur; qui si illos indignius & acerbius tractari compererint, referant ad episcopum, qui pro sua prudentia, ac pietate, ne quid iniquius fiat omnino prouideat.

Designent vero episcopi aliquos, qui miserabilium personarum causas gratis defendant.

Magnopere autem hortamur laicos magistratus, vt eiusmodi in re eadem ratione vtantur.

De ministris ecclesiæ, & diuinis officiis.

NE studium ac pietas eorum, & qui celebrant, & qui audiunt diuina officia, perturbetur; neque quisquam alieni muneris partes vsurpet, sed suum quisque officium diligenter exequatur; omniaque vt debent in domo Dei ordine fiant: decreto sacri Tridentini Concilii obtemperantes, quod in prouincialibus Synodis certam diuinis officiis, & ecclesiæ ministris formulam pro cuiusque prouinciæ ritu, & moribus præscribi voluit, hæc statuimus.

Communia de ministris.

CATHEDRALIVM, & collegiatarum ecclesiarum capitula, quibus ius est creandi cuiusvis generis officiales & ministros, in eisdem ecclesiis initio anni semper tres deligant canonicos, quorum munus sit, cum huiusmodi creatio facienda erit, prius diligenter de eorum, qui creandi erunt, moribus inquirere; deinde coram episcopo iurare eos, quod ipsi sciant, probos, idoneos, & dignos esse qui ei muneri præponantur. Quod si aliter officiales creentur, eorum creatio nulla & irrita sit.

Archidiaconi, archipresbyteri, aliique in dignitate ecclesiastica constituti, canonici, & reliqui ecclesiarum ministri in sacris ecclesiæ officiis munus suum ipsi obeant, non per alios exerceant.

ANNO CHRISTI 1565. Singulorum autem munera, atque officia, ad res diuinas obeundas pertinentia, hac Synodo explicanda illa quidem videbantur; sed quoniam quæ iis de rebus sacrorum Canonum legibus olim explicata sunt, ea partim vsu eorum neglecto obscurata sunt, partim pro varia & locorum & temporum ratione iam pene omnino mutata videntur; non certa quædam præcepta tradi, ac præscribi facile possunt, ad quorum sane rationem omnis vniuscuiusque eorum munerum regula, atque vsus dirigeretur: eam ob causam his nostris decretis ea tantum munera præscribenda censuimus, quæ ad ecclesiarum, quæ in nostra prouincia sunt, administrationem hoc tempore pertinere maxime viderentur. Sed quæcumque alia etiam munera vel communi iure, vel probatis cuiusque ecclesiæ constitutionibus, vel dignitatum, personatuum, portionum, aliorumve officiorum ecclesiasticorum institutione ipsis ecclesiæ ministris in officiis diuinis attribuuntur: ea omnia magna cura, summaque diligentia studeant episcopi ab omnibus seruari, & quæ antiquata sunt, ad vsum reuocari. Nec vero ab iis præstandis cuiquam se propterea excusare liceat, quod his nostris constitutionibus ex iis officiis aliqua aliis ministris, vel alio nomine appellatis, adscripta sint.

Quod si aliqua dignitas, personatus, aut officium in ecclesia fuerit, cui neque ab institutione, neque a iure communi, neque a propriis constitutionibus, quæ probatæ sint, neque his decretis proprium munus in diuinis officiis sit attributum, aut quod sit, non satis constet; episcopi, duobus adhibitis de capitulo, quorum alter ab episcopo, alter a capitulo deligatur, assignent singulis dignitatibus & officiis proprium munus, quemadmodum cum sententia sacrorum Canonum, & cum propriæ ecclesiæ probatis constitutionibus, & cum his sanctionibus pro ratione loci magis congruere iudicabunt.

Ceteris etiam beneficiis, quæcumque iam ab ecclesiasticis officiis immunia reperiuntur, siue canonicatus, siue clericatus, siue etiam simplicium nomine appellentur, iis episcopus pristina munera restituat: ac, si non constat satis qualia ea essent, pro fructuum ratione onera imponat aut Missas, diuinaque officia celebrandi, aut si clericatus, simpliciave beneficia sint, minorum etiam ordinum functio-

nes obeundi ad diuini cultus propagationem. Nec vero tamen vetamus, quin talia beneficia vnire episcopo liceat ex facultate sibi communi iure Concilioque Tridentino permissa. ANNO CHRISTI 1565.

Ea vero officia, & cetera quæ in diuinis rebus a nobis hac Synodo præcipiuntur, episcopi, propositis censuris, & aliis pœnis efficient, vt ab omnibus ea ratione, qua dictum est, diligenter præstentur.

Ne multis ecclesiæ ministris eodem tempore absentibus diuinus cultus deseratur, canonici, & qui præterea choro, vel ecclesiæ addicti sunt, quo tempore eis a iure communi, vel a sacro Tridentino Concilio permissum est vt ab ecclesia abesse possint, a præsidente chori, si triduo reuersuri sunt, si diutius abfuturi, ab ordinario facultatem discedendi petant.

Si quid præterea ab eo, qui discessurus est, eius ecclesiæ constitutiones requirunt, in eo constitutionibus pareat.

Nemini autem ita prosit absentiæ licentia, vt eo tempore distributiones quotidianas percipiat.

Nixi etiam constitutione Bonifacii VIII. & Tridentini Concilii auctoritate, decernimus vt nulla canonicorum aut aliorum pactio, remissio, vel collusio fiat, factave vim habeat; nullumve statutum aut consuetudo, quæcumque illa sit, valeat, quibus aut absenti quauis de causa eius diei, vel sacræ horæ, in qua muneri suo defuerit, aut omnino cuiquam contra quam iure communi, & eiusdem Tridentini Concilii, & his nostris constitutionibus definitum sit, distributiones quotidianæ dari possint. Si datæ fuerint, qui acceperit, suas non faciat, sed eas restituat: quæ iure ipso accrescant aliis inseruientibus, qui huiusmodi pactioni, remissioni, collusioni, vel præbitioni assensi non fuerint; nisi ex constitutionibus ecclesiæ probatis alteri debeantur. Si vero omnes consenserint, vsibus ecclesiæ iam tunc addictæ intelligantur.

Declaramus autem in his excipi eos, qui ob infirmitatem, vel aliam necessitatem, aut manifestam ecclesiæ vtilitatem, ex ipsa constitutione Bonifacii, aut sacris Canonibus, vel Tridentina Synodo excusantur.

Efficiant episcopi intra sex menses, vt in ecclesiis cathedralibus, & collegiatis, in quibus vel nullæ, vel tenues sunt distri-

ANNO CHRISTI 1565. distributiones quotidianæ, tertia fructuum pars omnium dignitatum, & canonicatuum, aliorumque redituum, quemadmodum a Tridentino Concilio præceptum est, in quotidianas distributiones conuertantur.

De officio eius qui choro præsidet.

IN cathedralibus, & collegiatis ecclesiis, qui choro præsidet, vigilet diligenter, ne quid prætermittatur in diuini officii institutione, vel progressione, vel in reliquis, quæ ad probatam chori rationem pertinent, & aliis, quæ communibus, vel propriis constitutionibus in diuinis officiis obeundis præscribuntur: Neve absurde, indecore, vel præpostere quidquam fiat. Si qui suo officio non satisfaciant, eos grauiter, & amanter obiurget; si non resipuerint, iubeat punctatorem in libro illos describere, & ad episcopum deferre, cui dignas pœnas pendant. Sin ipse in suo munere obeundo negligens fuerit, ab episcopo, vel ab alio, qui ecclesiæ præsit, puniatur.

Si quæ autem ecclesia non habet, qui huic muneri nominatim præpositus sit, vel si habet, is non adsit in choro, præsidentis officio fungatur, qui primo chori loco tunc sedet ex iis, qui dignitates, aut canonicatus in ea ecclesia obtinent.

De iis qui dignitates, personatus, aut canonicatus habent.

QVI dignitates, aut personatus in ecclesiis obtinent, & canonici nominis, ac institutionis suæ memores ea pietate, & assiduitate diuina officia colere debent, vt alii eorum exemplo ad studium & amorem diuini cultus accendantur.

Itaque auctoritate etiam Tridentini Concilii præcipimus, vt cum in choro psallendum est, ipsi quoque quantum honoris gradu ceteris præstant, tanto studiosius psalmis, hymnis, & canticis vna cum aliis modulantes, Dei laudes concelebrent. Cui officio si defuerint, pro absentibus habeantur; & earum horarum, quas ea ratione non obierint, distributionibus mulctentur.

Constituatur ex canonicis sacerdotibus hebdomadarius qui diebus infra statutis Missam, & vesperas canat; cui octauo die succedat alius eiusdem ordinis: idque semper, aut in orbem fiat, aut alio modo, pro ecclesiæ consuetudine. Is, si suo officio defuerit, trium dierum distributio-

nibus careat; quas episcopus arbitrio suo, vel ceteris choro operam dantibus diuidat; vel in locorum piorum vsum conferat: tributa tamen aliqua parte canonico, qui collegæ munus expleuerit. ANNO CHRISTI 1565.

Reliqui canonici decoro cantu antiphonas exordiantur, quas mansionarius dictarit.

Si celebranti episcopo, aut alia pontificalia exercenti, diligenter non adstiterint, & inseruierint; pœnam subeant, quæ ei videbitur.

Quibus canonicatibus, præbendis, dignitatibus, aut personatibus, & officiis adiunctum est munus aliquod presbyteri, diaconatus, aut subdiaconatus; qui ea obtinent, si, quemadmodum a Tridentino Concilio præscriptum est, suo officio per se non fungantur, priuentur eius officii distributionibus, in quo muneri suo defuerint: nisi legitime impediti, impetrata licentia ab eo, qui choro præsederit, vel superiore ordinario, per alios satisfecerint.

Quibus autem canonicatus, ac portionibus non est annexus ordo presbyteratus, diaconatus, & subdiaconatus, iis episcopus, cum consilio capituli, singulis singulos ordines annectat; quemadmodum a Tridentina Synodo præscriptum est.

Canonici, quo tempore diuina officia celebrantur, non habeant capitula, nisi fortasse aliter euidens necessitas postularit. Qui contra fecerint, distributionem ne capiant eius horæ, in qua id commiserint.

Neque etiam diebus festis capitula habeantur: nisi probabilis causa interceserit.

De officio magistri chori, & ceremoniarum.

CHORI vel ceremoniarum magister, siue alio huiusmodi nomine appelletur, qui diuinis officiis celebrandis tamquam magister est, denuntiet officium simplex, vel solenne celebrandum.

Quando de dominica, de festo, vel de feria.

Quæ antiphonæ, orationes, psalmi, lectiones recitandæ, aut canendæ.

Quando standum, sedendum, caput submittendum, aut flectenda genua.

Omnes ecclesiæ ministros sui officii admoneat.

Adolescentes, vel rudes, quibus euangelium, epistola,

ANNO CHRISTI 1565. vel aliquid eius generis publice recitandum sit, prius in sacristia audiat, & erudiat.

Eum omnes audiant; qui non audierint, ab eo, qui choro præsidet, corripiantur: &, si opus erit, ad episcopum deferantur.

Tabellam in sacristia affigendam conficiat, in qua præscribat, quid a singulis canonicis, vel aliis beneficiatis in singulis horis per hebdomadam, aut etiam per plures dies recitandum, cantandumve sit: qui, quo tempore, & ordine Missam celebrare, vel horas dicere, aut alia munera obire debeant.

Qui autem, quod ei in tabella præscriptum fuerit, non fecerit; in quam horam peccarit, eius distributiones amittat.

Si magister in officio suo deliquerit, a præsidente chori obiurgetur; & ab ordinario puniatur pro delicti modo. Si in aliqua ecclesia non fuerit huiusmodi officium, episcopus, capitulo adhibito, ad id constituat clericum aliquem probatis moribus, & in diuinis officiis exercitatum: cui stipendium det communibus etiam sumptibus, si opus erit.

In qua vero ecclesia fuerint magister cæremoniarum & magister chori distincti, suas cuique munerum partes ex his regulis episcopus, de capituli consilio, arbitrio suo attribuat.

De officio sacristæ.

SACRISTA habeat custodiam sacrorum vasorum, vestimentorum ecclesiasticorum, & totius thesauri ecclesiastici.

Vasorum, vestimentorum, instrumentorum, & ornamentorum, omnium altarium, & reliquorum omnium munditiæ, nitorique consulat.

Eiusdem curæ sint lumina, cera, & oleum.

Vinum, hostias, candelas, & cereos, ceteraque e sacristia necessaria ad diuina officia præparet.

Aquam benedictam singulis hebdomadis, vel etiam sæpius, si opus erit, ipse renouet; vel ab aliis renouādam curet.

Altare maius, & omnia alia, præcipue diebus festis, decenter ornet.

Hora congrua ipse, vel alius eius vice, campanæ sono det signum matutini, Missæ, & aliarum horarum canonicarum.

Habeat in sacristia tres tabellas: vnam, in qua omnes

Missæ, & officia pro mortuis, & reliqua descripta sint, quæ ex imposito onere, ac munere, quacumque de causa in ea ecclesia celebrari oporteat; alteram, in qua vniuscuiusque dignitatis, canonicatus, præbendæ, capellæ, altaris, seu alterius beneficii & officii eius ecclesiæ, in Missis, & aliis diuinis officiis obeundis debita munera contineantur: tertiam, quam supra diximus a magistro chori conficiendam esse. Curetque, vt quæ tribus his tabellis præscripta sunt munera, a quibus debent, omnino præstentur. ANNO CHRISTI 1565.

Eiusdem officium erit operam dare, vt e sacristia sermones de inanibus, profanisque rebus, multoque magis iurgia, rixæ, & turbæ omnes arceantur.

Laicos ibidem versari ne patiatur.

Nemini permittat, vt sacris vestibus induatur, nisi tunc cum ei Missa celebranda sit.

In iis qui primo, qui secundo loco, qui deinceps Missam celebrare debeant, ordinem tabulæ seruandum curet.

Si quis autem suo tempori præsto non fuerit; vel ei quem absens suo nomine substituerit, vel proximo post absentem, suo arbitrio Missæ locum det.

Duobus autem ad summum potestatem faciat eodem tempore parandi se ad Missæ celebrationem.

De officio mansionarii.

MANSIONARII, qui chori sunt quasi quædam columnæ, totum fere horarum, ac diuinorum officiorum pondus sustinentes, munus suum accurate obeant.

Cum oportuerit, ad lectorile accedant, vt antiphonas, responsoria, gradualia, & alia huius generis canant.

Solennibus festis diebus, & quoties opus erit, pluuialia induant, nisi alii nominatim huic officio præfecti sint.

Si muneri suo defuerint, illius horæ, in qua non satisfecerint, distributione priuentur: & alii eius arbitratu qui choro præsidet, illorum officii partes suscipiant.

Iidem, vt muneri suo commodius satisfacere possint, ab iis oneribus liberentur, quibus ad chori vtilitatem, magistri ceremoniarum, & eius qui choro præsit arbitrio leuandi videbuntur, neque quo tempore diuina officia in choro fiunt, paruam Missam celebrent: nisi necessitas postularit.

Eisdem episcopi honestum stipendium constituendum

Anno Christi 1565. curent. Quod si illis etiam dantur distributiones, eodem tempore, quo canonici, pro officii & laboris modo eas percipiant.

Ex mansionariis duo in singulas hebdomadas deligantur, idque in orbem fiat, nisi aliud probatus ecclesiæ mos requirat.

Horum alter officium ordiatur & perficiat, consistens in medio choro, vel ad lectorile, quod ab ea parte sit, vbi is fuerit: Missam etiam festis diebus semiduplicibus canat, nisi alii sint ei muneri præpositi.

Alter psalmorum tonum instituat pro tempore, & antiphonarum, quæ vbi legendæ fuerint, ab ipso tantum, vel solum ab alio legantur.

Diebus vero festis in decantandis antiphonis, canonicis & alii voce præeat: & quæ cantanda, vel legenda sunt, ipsis indicet. Is, antequam officium inchoetur, chorum ingressus, libros præparet: Missam, psalmos, antiphonas & alia, quæ vsus requisierit, inueniat.

Mansionarii in suo munere contumaces, vel negligentes, pro modo culpæ, iudicio eius, qui choro præsit, distributionibus careant.

De officio punctatoris.

Pvnctatoris creandi morem in omnibus ecclesiis cathedralibus vel collegiatis retineri iubemus.

Is in mensem, vel in aliud certum tempus pro cuiusque ecclesiæ consuetudine a capitulo constitutus, iuret, se in officio suo obeundo fidem, ac diligentiam præstiturum.

Studiose exploret & in libro punctationum notet omnes, quicumque ii fuerint, qui sacras horas & diuina officia non obierint: quique contra quam his, aliisve constitutionibus præscriptum est, in choro quidquam fecerint: qua in re is nullius non odio, non amore, non spe, non metu moueatur.

Si aliquem iniuria notarit, de suo ei satisfaciet: si vero notandum prætermiserit, de suo item tantumdem det, quod in ecclesiæ vsum conuertatur, & integras vnius hebdomadæ distributiones amittat.

Libros punctationum diligenter custodiat, & episcopo & capitulo singulis mensibus exhibeat, & quoties id episcopus vel capitulum postularit.

Quo tempore is in officio punctatoris permanserit, sacris horis & officiis omnibus interfit: nisi absit de eius licentia qui choro præsidet: quo tempore alium, ab eodem chori præfecto probandum, substituat, qui suo muneri satisfaciat. Si secus fecerit, pro singulis vicibus vnius diei distributionem amittat. Anno Christi 1563.

Vt autem hoc officium melius exerceatur, neminique aliquid iniuste aut remitti aut adimi possit, præter delectum a capitulo alter punctator ab episcopo creetur. Is, suprascripto iureiurando apud episcopum præstito, altero in libro omnes, qui suo muneri defuerint, notet. Singulis hebdomadis ambo punctatores libros inter se conferant; & si qua in re discreparint, episcopus, vel eius vicarius illico omnem eorum controuersiam sine vlla forma iudicii, sublato quocumque etiam appellationis impedimento, dirimant.

Episcopus deligat ad id punctatoris officium, quem voluerit, idoneum clericum.

Eidem episcopo facultas sit, de ea cathedrali, vel collegiata ecclesia, in qua punctator creandus sit, omnes, quoscumque libuerit, propositis pœnis suspensionis a diuinis, & aliis suo arbitratu cogendi, vt id munus suscipiant & obeāt.

De officio thesaurarii.

THESAVRARIVS capituli, siue alius quocumque is nomine dicatur, qui quotidianas distributiones partitur, curet ipsas vnicuique distribuendas pro rata parte laboris & officii ex iuris & harum constitutionum præscripto & ex ordine librorum punctatoris.

Is distributiones eorum, qui absentia, vel errati causa notati fuerint, ne persoluat: si id fecerit, tantumdem de suo det, quod in ecclesiæ vsum conferatur: & ob eam causam etiam vnius mensis distributiones amittat.

De officio custodum.

CVSTODES ecclesiæ, vel quicumque alio nomine id negotium curant, obseruent diligentissime & clericos & laicos, contra decorum, & honestatem ecclesiæ delinquentes: eosque sui officii moneant; ac si non resipuerint, ad chori præfectum, vel episcopum deferant.

Omnia quæ ecclesiarum honestati, ornamento, decoroue officere possint, prohibeant & arceant.

ANNO CHRISTI 1565.

Neve quemquam in ecclesia morari sinant.

Maxime autem vigilent, ne altaria spolientur, aut quidquam ex ecclesia surripiatur.

De functionibus minorum ordinum ad vsum reuocandis.

EPISCOPI ex Tridentini Concilii præscripto veteres sacrorum ordinum functiones, quibus in locis intermissæ sunt, ad vsum reuocandas omni diligentia curent.

Atque ideo in cathedralibus saltem ecclesiis, sex mensium spatio, singulis minoribus ordinibus instituant aliquos, quibus ex eiusdem Concilii formula stipendium attribuant: vt non ea solum munera, quæ illis infra præscribimus, in eisdem ecclesiis expleant; verum etiam cetera, quæ sacris antiquorum Canonum decretis ad eos pertinere episcopi cognouerint, ac si quæ item alia ad cuiusque ecclesiæ vtilitatem, dignitatemve eisdem pro temporis ratione imponenda duxerint.

Quibus sic constitutis licebit episcopo ab eorum officiorum, quæ ab iis deinceps præstanda erunt, munere alios liberare, quibus id oneris ex nostris constitutionibus supra impositum est.

De ostiario.

OSTIARIVS fores ecclesiæ custodiat.

Ecclesiam suo tempore claudat & aperiat.

Infideles, hæreticos, excommunicatos, & alios, quibus iure interdictum est, ab ecclesia arceat & eiiciat.

Ne populum propius ad sacerdotem, rem diuinam facientem, accedere patiatur.

Campanas pulset.

In ecclesia dormientes, vendentes, ementes, deambulantes, colloquentes, aliave ratione diuina officia perturbantes, & quouis modo indecore atque irreuerenter se habentes, moneat. Si pertinaces sint, expellat, aut ad superiorem deferat.

Mendicantes excludat.

Ecclesiam verrendam curet.

Bruta denique, canesque expellat.

Quidquidve in ecclesia dedecet, amoueat.

De lectore.

LECTOR in ecclesia prophetias, quæ in Missa legendæ sunt, & lectiones pronuntiet, quæ ex veteri & nouo testamento in matutinis dicuntur.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Pueros, si ita episcopo videatur, prima fidei rudimenta doceat. ANNO CHRISTI 1565.

De exorcista.

NEMO energumenis manus imponere, aut causa eiiciendi dæmones exorcismos legere audeat; nisi exorcistæ ordine sit initiatus.

Is exorcismos memoriæ mandare studeat, idque ex libris, episcopi iudicio comprobatis: & cum res postulauerit vt eo munere fungi oporteat, id ne agat, nisi consulto & consentiente episcopo.

Episcopus autem nemini, ne sacerdoti quidem, permittat vt id munus exequatur, nisi eius ætatem & mores probarit.

Caueat etiam ne intercedat vllus in exorcismis quæstus, neve vlla curiosa percunctatio, præsertim quæ ad diuinationem pertineat.

De acolutho.

ACOLVTHVS subdiaconos & diaconos ad altaris obsequium assectans, eis inseruiat.

Lumina accendat & deferat.

Vrceolos vini & aquæ ad Missæ sacrificium paret.

Communia de ratione diuinorum officiorum.

VIDEANT episcopi, aliis doctis & piis viris adhibitis, ne quid apocryphum legatur in diuinis officiis, & quoad eius fieri possit, a communi Romanæ ecclesiæ officio ne discedatur.

Diuina officia ex ordine Kalendarii & ecclesiæ instituto celebrentur: nec ea ratio sine iusta causa mutetur. quamobrem a magistro chori cathedralis ecclesiæ, vel alio, cuius id munus sit, edatur singulis annis Kalendarium dierum festorum; quo singulorum dierum officii ratio præscribatur.

Omnes inferiores ecclesiæ, quæcumque illæ sint, diuinorum officiorum rationem dirigant ad regulam Kalendarii cathedralis ecclesiæ, neque ab ea discedant. Si quæ vero ecclesiæ diuinorum officiorum alios ritus habent apostolica auctoritate concessos, eis vtantur; verumtamen ea quoque, quæ hic de diuinorum officiorum ratione præscribuntur, vbi apostolicæ concessioni expresse non aduersentur, inuiolate seruent.

In

ANNO CHRISTI 1565. In vrbibus, opidis, aut vicis nullum signum communium officiorum campana detur ante signum cathedralis, vel cuiusque loci matricis ecclesiæ, nisi episcopo aliud videatur : maxime vero sabbato hebdomadæ sanctæ, & in angelica salutatione matutina, meridiana & vespertina; qua in re matutinum excipimus, quod non vbique eodem tempore dici soleat.

Horæ canonicæ omnes quotidie in choro dicantur; quæ ratio neque concione, neque solenni Missa, neque alia causa impediatur, nisi euidens necessitas intercesserit, de qua iudicium sit episcopi.

Nec horæ aliquæ beatæ Virginis, ne in matutino quidem, in choro omittantur; exceptis diebus & locis, quibus ex ratione officii eas prætermittere licet.

Horæ ita commode diuidantur, vt mane aliquod interuallum, si id fieri poterit sine detrimento diuini cultus, detur canonicis, & aliis ad studium diuinæ scripturæ, aut sacrorum Canonum.

Chorus ita vel sepiatur, vel constituatur, vt tempore diuini officii laicis aditus in eum esse non possit; vel saltem a clericis seiuncti sint.

In choro, vel omnino in ecclesia, nemo ministret sine superpelliceo, aut ceteris indumentis, quæ pro ratione officii requiruntur.

Superpellicea latis sint manicis, non angustis, instar rocheti.

Candelæ & cerei in Missa & aliis diuinis officiis ea exiguitate ne adhibeantur, quæ in tanto mysterio dedeceat, & adstantibus offensionem afferre possit.

Episcopi ne patiantur circulatores, circumforaneos, & id fallax hominum genus, tempore diuinorum officiorum in foris & plateis ecclesiarum versari; vt ne populus illecebris eorum & artificiis ab ecclesiis euocatus, salutares cogitationes abiiciat.

Curent iidem, vt ex eo more pulsandi in tenebris sanctæ hebdomadæ ad repræsentandam creatarum rerum perturbationem in passione creatoris, omnis licentia & indecorus tumultus amoueatur.

De musica & cantoribus.

IN diuinis officiis, aut omnino in ecclesiis, nec profana

cantica, sonive, nec in sacris canticis molles flexiones, voces magis gutture oppressæ quam ore expressæ, aut denique lasciua vlla canendi ratio adhibeatur. ANNO CHRISTI 1565.

Cantus & soni graues sint, pii, ac distincti, & domui Dei, ac diuinis laudibus accommodati: vt simul & verba intelligantur, & ad pietatem auditores excitentur. Cantores, vbi fieri potest, clerici sint: omnino autem in choro clericalibus vestibus, & superpelliceo vtantur. Organo tantum in ecclesia locus sit, tibiæ, cornua, & reliqua musica instrumenta excludantur.

Et si in hymnis, psalmis & canticis, suis vicibus organo canatur, omnes tamen eorum versiculi in choro distincte pronuntientur.

Quando & quomodo ad diuina officia conueniendum.

CVM in ecclesiam ad diuina officia diurna, vel nocturna conueniendum erit, id campanæ sono significetur; ea interposita mora, qua omnes facile possint conuenire. Signo audito, qui dignitates in ecclesia, etiamsi præfecti sint, personatusve, aut canonicatus habeant, ceterique omnes, qui interesse debent, præparent se ad diuinas laudes, & mature ad ecclesiam progrediantur.

Ingressi in ecclesiam, factisque ad sacrosanctam eucharistiam, vel, vbi ea non seruatur, ad altare maius precibus, recta in sacristiam proficiscantur.

Quo loco, retenta talari veste, superpelliceum assumant, & reliquum vestitum ad sacrum munus necessarium. quod vt seruos Dei decet, tacite & modeste faciant.

In ingressu chori ad matutinum & alias horas & diuina officia, is ordo seruetur:

Vt paulo post vltimum campanæ signum ad rem diuinam faciendam, vniuersis in sacristia paratis, pulsetur paruula campana, qua egressus sacerdotum ad Missas celebrandas significari solet: vt omnes, qui in ecclesia, vel circum eam sunt, diuini officii celebrationē instare intelligant.

Postea omnes, de sacristia ordine procedentes, exeant: & vbi se ad altare humiliter inclinarint, suum quisque locum in choro adeat.

Ibi flexis genibus & submissa voce saltem orationem dominicam dicant.

Deinde dato signo, vel pronuntiato Pater noster, per

ANNO CHRISTI 1565. hebdomadarium, ad initium officii omnes surgant & officium inchoetur.

Qui vero in ecclesia, vel circum eam, aut in sacristia fuerit, & eo ordine chorum ingredi neglexerit, dimidia parte distributionum illius horæ priuetur, nisi aliqua de causa, quæ ei, qui choro præsidet, vel ordinario probetur, impeditus fuerit.

Si quis ausus fuerit inchoare officium, priusquam eo ordine in chorum conuenerint, & distributionem vnius horæ amittat, & grauiori etiam pœna ab episcopo plectatur.

Si quis autem aliis in choro iam consistentibus aduenerit, idem institutum seruet, & in sacristia & in choro.

Si quis non venerit ad matutinum ante finem capituli de beata Maria virgine, cum de ipsa officium celebratur: alioqui ante finem psalmi, *Venite exultemus*: in aliis etiam horis, ante finem primi psalmi, pro absente habeatur, illiusque horæ distributione careat.

In Missa vero nisi venerit ante finem vltimi Kyrie eleison, eamdem negligentiæ pœnam subeat.

Si quis cum possit initio officii, vel supplicationum conuenire, aduentum suum in extremum a nobis præfiniti temporis punctũ de industria distulerit, absentis loco habeatur.

Quomodo versandum in choro.

OMNES in choro diuina officia, vt temporis ratio postularit, alternis vocibus canant, recitent, attenteque audiant.

Id non cursim, non perturbate, non oscitanter, sed leniter, distincte, ac studiose faciant.

In choro pro temporis & officii ratione, ex instituto, & more ecclesiæ sedeant, stent, flectant genua, caput aperiant, & submittant, ceteraque eius generis adhibeant: omnes vero æque idem faciant.

In choro etiam in matutino officio, clericali birreto, non pileo vtantur: alioqui moneantur a præsidente chori, vel ab eo, qui proximo loco sedet: & nisi paruerint, pro absentibus habeantur.

Faceſſant somnus, risus, ioci, rixæ, colloquia.

Ne vagentur in choro, vel ecclesia.

Neve locum mutent, ne occasione quidem genua flectendi.

Ne in choro, vbi communi officio opera datur, priuatim officium dicant. ANNO CHRISTI 1565.

Neve literas, libros, aliaue scripta legant.

Ne exeant, nisi diuino officio confecto, ne causa quidem de communi re agendi, si necessitas non coegerit, tumque a præfecto venia petita.

Si cum diuina celebrantur officia, sacerdoti, vel clerico, vel ministro, interdum per ecclesiam necessario sit incedendum, grauiter & modeste id faciat. Neque cum vllo sermonem habeat de rebus inanibus.

Qui dignitates aut personatus habent, canonici & alii omnes, qui aliquid in his commiserint; si moniti a præsidente chori non resipuerint, & horæ illius distributione careant, & pro modo culpæ alias pœnas dent, episcopi, aut eius, qui ecclesiæ præsit, arbitratu.

Quomodo a choro recedendum.

POST diuinum officium in choro flexis genibus submissa voce saltem orationem dominicam dicant.

Tum vel surgente, vel signum dante hebdomadario, consurgant omnes.

Et inter se consalutantes, & ordine procedentes, simul exeant, & de more ante altare se inclinent.

Eodemque ordine ad sacristiam progrediantur, vbi modeste & quiete superpelliceum exuant, non in ecclesia. Qui secus fecerit, monitus a præfecto chori, nisi resipuerit, distributionem illius horæ ne capiat, & ab ordinario pro modo culpæ plectatur.

De matutino & prima.

MATVTINVM officium, vel media nocte, vel saltem eo tempore instituatur, vt sub ortum solis absolutum sit; vel ea hora, quam episcopus præscripserit: ea tamen habita ratione vt vere matutinum dici possit, & aliæ horæ, Missæ, & officia mature perfici queant. Sed præterea eorum canonicorum, & clericorum commoditati consulatur, qui prope ecclesiam non habitant.

Matutinum vesperi non dicatur, exceptis tamen diebus octauæ festi & solennis diei corporis Domini nostri Iesu Christi, ceterisque diebus, quibus ex Romanæ ecclesiæ instituto est permissum in iis ecclesiis, vbi hæc consuetudo seruatur.

ANNO CHRISTI 1565. Matutinum in choro ecclesiæ celebretur quouis anni tempore.

At si tamen vehementia frigora sint, vel aliæ vllæ iustæ causæ intercedant, de licentia episcopi in sacristia, vel honesto alio eius ecclesiæ loco dici possit.

Prima oriente sole dicatur, vel paulo post, pro consuetudine ecclesiæ.

De Missa solenni.

EPISCOPVS Missam maiorem, & vesperas, nisi impediatur, paschalibus, & aliis maioribus festis diebus cantet.

Diebus vero dominicis, & festis duplicibus canonicus hebdomadarius id faciat: nisi iis diebus ii, qui in ecclesia dignitates obtinent, id munus obibunt vel ecclesiæ instituto, vel episcopi iussu.

Aliis diebus, nisi de more, vel instituto ecclesiæ id munus sit canonicorum, quod seruari iubemus, idem præstabunt mansionarii, aut alii sacerdotes ad id designati.

Qui sacerdos Missam solennem in ecclesia cathedrali, vel collegiata celebrare debet, & suo muneri defuerit; nisi legitime impeditus eius rei facultatem a præsidente chori, vel sacrista impetrarit, in singulas vices soluat decem solidos, in vsum ecclesiæ vel sacristiæ erogandos, arbitrio episcopi, vel ei dandos, qui illius loco celebrarit.

Qui impeditur, quo minus Missam celebrare possit, sacristam moneat in tempore, vt, accepta eius excusatione, curare possit vt ab alio Missa celebretur.

Episcopo, & ei, qui in ecclesia dignitate præditus sit, & canonico, die festo solennem Missam celebranti, adsistat sacerdos, qui adsistens dicitur, pluuiali indutus.

Si adsistendi munus nemini attributum est, episcopus cum capitulo attribuat: vel certos eligat sacerdotes, qui id in orbem obeant; cuius officii immunes sint hebdomadarii, magister chori, & punctatores.

Diaconus etiam, & subdiaconus eisdem ministrent, sacris vestibus induti.

Aliis vero inferioribus vt ministrent diaconus & subdiaconus, sacris vestibus induti, in maioribus saltem ecclesiis, vbi id fieri poterit, episcopi curabunt.

Curet episcopus, vt, quemadmodum admonuit sacra

Tridentina Synodus, diaconi & subdiaconi, saltem dominicis, & festis solennibus diebus, cum altari ministrauerint, sacram eucharistiam sumant. ANNO CHRISTI 1563.

Diaconi, vel subdiaconi, qui ex iure, statuto, vel consuetudine, certis diebus altari ministrare debent, si defuerint, eius horæ distributionem ne capiant.

Quorum vices subeant ii, quos chori præfectus iusserit, quibus detur aliqua pars distributionis, quæ absentibus est adempta.

Vbi nemini nominatim id munus in ea ecclesia impositum est, quibus diaconis, vel subdiaconis chori præfectus id negotii dederit, id suscipiant, dum singulis præbendis propria munera ab episcopo assignabuntur: vel alii diaconi, & subdiaconi constituantur, qui eo fungantur officio.

Episcopi, quamsæpissime possint, solenni Missæ, ac diuinis officiis interssint. Diebus vero dominicis, aduentus, & quadragesimæ, nisi legitima causa intercesserit, omnino ne desint.

Episcopum ad celebrandam vel audiendam Missam, ad aliave diuina officia solennia venientem, canonici deducant & reducant.

De ecclesiis, & earum cultu.

ECCLESIAS quascumque siue curatas, siue non curatas, sacella & oratoria diruta episcopi ad eam rationem, quæ a sancta Tridentina Synodo præscripta est, restituenda, vel alio transferenda curent. Lapides, cæmentum, & omnis materia eorum locorum ad profana ædificia ne adhibeantur, nisi episcopi auctoritas ex iusta causa intercesserit. Quod enim semel Deo consecratum est, ad priuatos hominum vsus transferri non debet.

Altaria etiam, quæ extra ecclesiam, & quæ sub dio nec septa aut munita sunt, episcopi aut sepienda, si fieri possit, aut demolienda curent.

In ecclesia, præsertim cum diuina celebrantur officia, vel verbum Dei prædicatur, nemo hæc audeat:

Deambulare, nugari, circulos habere, negotiis operam dare.

Cum mulieribus, de quibus suspicio esse possit, colloqui.

Altaribus, fontibus baptismi vel aquæ benedictæ adhærere.

ANNO CHRISTI 1565.

In limine, aut ante fores immorari.

Auersum ab eucharistiæ sacramento irreuerenter sedere, aut, cum in Missa sustollitur, stare.

Aut quouis modo diuina officia perturbare.

Aut irreuerenter in ecclesia versari.

Ne clericus, aut alius quiuis in ecclesiis, earumve cœmeterio, atrio, vestibulo, aut porticu, foribusque quidquam venale proponat: ne si ad vsum quidem sacrificii, vel ecclesiæ futurum sit.

Nemini cum venaticis canibus, vel volucribus in ecclesiam ingredi liceat: neque hastam, vel sclopetos, balistas, aliave eiusdem generis in eam inferre.

Ne mendici eleemosynæ causa in ecclesiis vagentur, sed extra ianuam consistant.

Qui in horum aliquo deliquerit, a rectore per se, vel per alium ecclesiæ ministrum moneatur: nisi paruerit, ab ecclesia expellatur: si id commode fieri non possit, ad episcopum deferatur, qui in eum suo arbitratu animaduertat: qui etiam rectorum, & aliorum ecclesiæ ministrorum huius officii negligentiam coerceat.

Rector cuiusuis ecclesiæ pernoctationes, aut nocturnas vigilias in ea posthac nemini permittat: sed sub noctis horam ecclesiarum fores claudat.

Neque vllo pacto quemquam præter sacerdotes admittat, nisi nocte natalis Christi Domini, cum Missa celebratur.

Neve patiatur, si fieri possit, populum ad eas excubare.

Qui contra fecerit, episcopi arbitratu puniatur.

Magnopere vero a principibus petimus, vt ad rem adiuuandam, suam quoque potestatem conferant.

Sicut ecclesiastica immunitas, Dei præcepto, & canonicis sanctionibus constituta, quamdiligentissime custodienda est, neque permittendum vt confugientibus ad ecclesiam & loca sacra, aliqua vis contra sacros Canones inferatur: ita summopere cauendum, ne facinorosi, nisi necessario ad ea, quasi ad asylum, in sacrarum constitutionum fraudem se recipiant.

Mandamus igitur omnibus, & singulis clericis, proposita pœna excommunicationis, aliisque arbitrio episcopi, vt, quoties ab aliquo exule damnato, vel criminoso, qui in

loco libero sit, postuletur vt illum in eorum ecclesiis, cœmeteriis, vel domibus recipiant, omnino antequam assentiantur, ordinarium consulant: &, quidquid ille tali in re censuerit, faciant. ANNO CHRISTI 1565.

Quod si, clericis minime præmonitis, tales personæ ad huiusmodi loca venerint, iidem clerici, eiusdem pœnæ periculo, episcopum quamprimum certiorem faciant, vt, quidquid ab eo hac in re decretum fuerit, seruent. Ipse autem episcopus de his commonefactus, considerata personarum, locorum, & temporis conditione, ac facti qualitate, decernet, quod ecclesiæ immunitati, sacrorum locorum honestati, & Canonum menti consentaneum iudicabit: ita tamen, vt ecclesiastica immunitas nulla ex parte violetur, neque propterea censeatur data facultas aliqua sæcularibus magistratibus, & potestatibus lædendi immunitatem, aut aliquos de his, quæ diximus, locis extrahendi, contra quam antea iure communi statutum esset.

Ne occisorum cadauera a iudicibus vel notariis maleficiorum in ecclesiis vllo modo inspiciantur: sed eo illata exportentur: & huiusmodi inquisitiones, & omnia, quæ ad cædis cognitionem pertinent, a sacris locis reiiciantur.

Nemo vasa, vestes, vel alia ornamenta, sacris addicta, aut omnino quidquam ex sacra supellectili, profanis hominibus, aut ad profanum vsum commodare audeat. Qui ita commodarit, grauiter arbitrio ordinarii puniatur.

Sacræ campanæ vsum, qui ad fideles præmonendos, vt ad diuina conueniant officia, est introductus, indignum est, ad conuocandos homines ad spectacula suppliciorum adhiberi. Quamobrem principes ac magistratus etiam atque etiam hortamur, vt campanis, quæ ecclesiarum vsui sunt addictæ, si consecratæ sint, ad pœnarum significationem quemquam vti ne patiantur.

De processionibus, & supplicationibus.

GENERALES processiones a cathedrali, vel cuiusque loci maiori ecclesia proficiscantur, & eodem reuertantur, nisi aliud episcopo videatur.

In iis supplicationibus generalibus qui non venerit ante inuocationem sanctissimæ Trinitatis, pro absente habeatur, aut alia pœna ab episcopo plectatur.

Eas canonici & alii clerici, etiam cuiusvis dignitatis sint,

cum

ANNO CHRISTI 1565. cum superpelliceis, & vsitatis aliis sacris vestibus statuto tempore semper obeant.

Præfectis ecclesiarum collegiatarum in vrbibus præcipimus, vt, cum suis quisque canonicis, & beneficiatis vocatus, superpelliceo, vel aliis sacris vestibus indutus, publicas processiones, prælata cruce, semper obeat. Quibus episcopus locum arbitrio suo quamprimum assignabit; neque eius rei effectus vlla appellatione retardari possit.

Ad huiusmodi processiones episcopi, cum eis videbitur, ex Concilio Tridentino vocent regulares omnes, quamuis exemptos.

Si qua controuersia sit de priore loco, ab episcopo ex auctoritate eiusdem Concilii tollatur.

Cruces clerici ferant talari veste, & superpelliceo induti, iique eiusmodi sint, vt eam apte, & decore ferre possint; omnes ordines grauiter, & modeste procedant: colloquiisque exclusis, psalmis, hymnis, & reliquis sacris precibus operam dent.

Nemo ordinem in processione deserat, antequam ad ecclesiam, vnde profecti sunt, redierint.

Laici a clericis, feminæ a viris separatim prosequantur.

Videant episcopi, vt in supplicationibus, & processionibus quibuscumque, præsertim cum sanctissima eucharistia circumfertur, & cum frequentior populus ad ecclesias indulgentiæ, festi diei, sacræ concionis gratia, vel alia de causa conuenire solet, ea modestia, & reuerentia adhibeatur, quæ piis, & religiosis huiusmodi actionibus maxime debetur.

Ne inter viam inaniter spectandi gratia subsistatur.

Ne petulanti facto, dictove cuiquam molestia inferatur.

Ne, quæ minus deceant, spectacula adhibeantur.

Neve actiones pro foribus ædium, aut in via repræsententur.

Qui secus fecerint, seuere coerceantur.

Episcopi præficiant certos viros, quibus curæ sit, vt hæc omnia quæ de supplicationibus præscripta sunt, seruentur: & vt res ea qua decet pietate agatur.

Edendi, ac bibendi consuetudinem, secumve esculenta, & poculenta deferendi, aut ea vendendi in sacris sup-

plicationibus habendis, vineisque lustrandis, & suburbanis ecclesiis visitandis, parochi tollere studeant, fideles sæpius admonentes, præsertim die dominico, qui proxime sacras rogationes antecedit, quam dedeceat, vbi piis orationibus mens & lingua exercenda est, ibi ieiunium, quod ad alliciendam Dei gratiam magnam vim habet, & tantisper seruare non posse. Anno Christi 1565.

De funere episcopi.

PIVM sanctorum patrum institutum ad concelebrandas episcoporum exequias, iamdiu intermissum, reuocantes, statuimus;

Vt episcopo mortuo, vel morti proximo, tres primi de capitulo præsentes vicinum episcopum, vel eo impedito, alium inuitent, qui statim veniat: ac, si viuum episcopum inuenerit, accuratissime consoletur, & ea officia præstet, quæ ad animæ salutem tali tempore requiruntur.

Mortuum vero vna cum sæculari & regulari clero solenni more ad sepulcrum prosequatur.

Nihil autem episcopus, pii huius officii gratia, impensæ, vel quouis alio nomine, a quoquam exigat, vel sponte oblatum accipiat.

Eius tamen expectationis causa corpus antistitis ne amplius quadraginta horis insepultum iaceat.

Interea vero curet capitulum, vt custodiatur corpus, & circum ipsum frequentes ex clero sint, qui pro eius anima preces Deo faciant.

Eidem capitulo hoc munus iniungimus, vt primo quoque tempore prouinciales episcopos omnes de episcopi morte faciat certiores, qui in ecclesiis cathedralibus Missam solenni ceremonia pro eius anima celebrandam curabunt: & publicis supplicationibus, ac precibus indictis, Deum pie sancteque deprecabuntur, vt orbato gregi pastorem dare velit iuxta cor suum.

In exequiis eius plures viginti quatuor cereis non accendantur, idque impensa vacantis ecclesiæ, nisi extent defuncti bona; vel alius sit, qui de iure, aut consuetudine sumptum facere debeat.

Episcopi negligentia in comprouincialis episcopi funere a Synodo prouinciali, canonicorum, & cleri, a successore episcopo grauiter puniatur.

ANNO CHRISTI 1565. Sacra anniuersaria pro mortuo episcopo quotannis fiant in cathedrali ecclesia; quamdiu proximus eius successor in episcopatu vixerit, viuentis episcopi, & capituli sumptibus.

De funeribus, & exequiis.

VT vetus ecclesiæ institutum mortuorum funus piis precibus, & officiis solenni more prosequendi multis locis auaritia, ambitione, vel negligentia deprauatum, ad pristinam pietatis rationem reuocemus, clericis quibuscumque cuiusuis dignitatis sint, etiam canonicis cathedralium, & collegiatarum ecclesiarum, ceteriisque omnibus hæc seruanda proponimus:

Ante solis ortum, & post occasum, mortuum & efferri, & ad sepulturam recipi prohibemus.

Inter maioris Missæ celebrationem, mortuorum corpora sepulturæ causa in ecclesiam ne inferantur.

Singularum cathedralium, collegiatarum & parochialium ecclesiarum clericis, qui in funus venerint, vna tantum suæ ecclesiæ crux præferatur: neque aliæ in funere deferantur, nisi quas suus quamque clerus subsequatur. Quod si alii quoque clerici inuitati fuerint, eius rectoris, qui inuitarit, crucem consequantur.

Ad tollendas controuersias, quæ magna populi offensione inter regulares qui beneficia curata obtinent, vel in eis curam animarum exercent, & parochos sæculares in efferendis mortuis oriuntur, statuimus, vt cum ex parochia, cui sæcularis sacerdos præsit, mortuus effertur, vt in parochiali ecclesia sepeliatur, cui regularis sit præfectus, vel contra, tunc vtique parochi, superpelliceo & stola induti, pares progrediantur. Reliqui vero regulares eum locum teneant, quem in generalibus processionibus tenere consueuerunt, non obstante quauis consuetudine, vel pactione, quam inter se fecerint.

Cum mortuus efferendus erit, cuiusuis ecclesiæ clerus, qui vocabitur, in vnam proximam mortui ædibus ecclesiam, congruo processionis ordine conueniat; vnde omnes ordine prodeuntes, bini canentes psalmos, aliasve sacras preces, mortuum ab eius ædibus ad sepulturam comitentur.

Cum ad ecclesiam venerint, omnes corpus suo item or-

dine circumstent, instituta officia celebrantes: nec prius discedant, quam corpus in sepulcrum illatum fuerit. Anno Christi 1565.

Deinde singularum ecclesiarum clerici eodem ordine, quo venerant, crucem præferentes, ad ecclesiam suam redeant: nisi aliquando aliud episcopo iusta de causa videatur.

Clerici ecclesiæ, in qua mortuus humatur, eius vestes, heredibus inuitis, ne sumant; sed iis, ad quos pertinent, reddant.

Candelæ omnes, cerei, & quæ intortitia vocantur, quæ circum crucem, & cadauer ad ecclesiam adferuntur, & alia, quæ circa feretrum, & in altaribus, ac reliquis in locis, dum diuina officia in funere celebrantur, heredum impensis accenduntur, ita Deo oblata esse intelligantur, vt eius ecclesiæ sacristiæ, in qua mortui corpus humandum erit, continuo addicta sint.

Rectoribus vero vendere illas nullo modo, sed ad Missam, ceteraque diuina officia celebranda tantummodo vti liceat, nisi in alium ecclesiæ vsum ordinarii licentia conuertantur.

Excipimus tantum ea, quæ clericis cuiusuis generis eleemosynæ causa dari solent, & quæ funeralium nomine cathedralibus, & parochialibus ecclesiis ex sacris Canonibus debentur: quibus nihil obsit, quo minus quartam funeralium, quæ solita esset persolui, ex decreto Tridentini Concilii consequi possint.

Si mortuorum heredes ita se impie gesserint, vt religiosum exequiarum institutum negligentes, cruci, clericis, & funeri debita lumina adhibere nolint; ab episcopo ea cogantur comparare, quæ necessaria videbuntur.

Dent operam episcopi diligenti cohortatione, vt in singulis parochiis, communibus eorum sumptibus qui sunt in parochia, comparetur pallium, quod mortuo imponi solet; idque omnibus in funere gratis commodetur. Quod si parochiani id recusarint, singuli parochi, & alii ecclesiarum curatarum rectores pallium ad huiusmodi vsum emant: pro quo mortuorum heredes illis minimum aliquid episcopi arbitratu largiantur.

Si vero nobiles homines aureo, vel serico, vel omnino precioso pallio vti voluerint, pecunia sua faciendum curent, quod ad eiusmodi cadauerum vsum nullo modo in

ANNO CHRISTI 1565. posterum adhibeatur, sed illi ecclesiæ, in qua mortuus sepultus fuerit, illico post funus acquisitum sit, & in eius ornamenta conuertatur.

Statuat episcopus in ciuitate & diœcesi sua pro modo laboris, quantum mercedis causa dandum sit curatoribus exequiarum, ceterisque qui dant operam in funere, & iis qui campanas pulsant. Quibus etiam, quamdiu in exequiis campanas pulsare debeant, arbitrio suo præscribat.

Miserabiles personæ, quibus mortuis aut nihil supereſt, aut ita parum, vt sua impensa humari non possint, a parocho sumptibus ecclesiæ sepeliantur.

Exequiarum, sepulturæ, & anniuersariorum causa nemini quidquam paciſci, aut exigere liceat, neque etiam petere, vel quid aliud committere, quod simoniacæ labis, aut sordidæ auaritiæ suspicionem habeat.

Pias tamen consuetudines in his seruari iubemus, cuius rei episcopus curam suscipiat.

Pia etiam legata exigi volumus, neque ea, quæ eleemosynæ causa vltro data fuerint, accipi prohibemus.

Nemini quemquam in funere laudare liceat, nisi & eum, quem laudare velit, episcopus dignum censuerit, & laudationem scriptam ante probarit.

Liceat tamen in funere concionem habere, quæ tota referatur ad humanam miseriam, fidelium oculis proponendam, omnesque ad vigilandum cohortandos, ne, cum venerit Dominus hora qua non putarint, inueniat eos dormientes.

Caueant autem parochi, & alii ecclesiarum rectores, ne quod pietate adducti suadere debent mortuorum heredibus, vt anniuersaria officia illorum causa celebranda curent, id cupiditate impulsi molestius flagitent. qua in re si peccarint, episcopi arbitrio puniantur.

Quicumque laicus, vel sæcularis clericus in iis deliquerit, quæ his decretis præscripta sunt, ab ordinario loci graui pœna afficiatur.

De sepulturis.

NON est ferenda nostri temporis insolentia sepulcrorum, in quibus putrida cadauera, tamquam sacrorum corporum reliquiæ, excelso & ornato loco in ecclesiis collocantur, circumque arma, vexilla, trophæa, & alia victoriæ

ſigna & monumenta ſuſpenduntur: vt iam non diuina templa, ſed caſtra bellica eſſe videantur. Ambitioſam igitur hanc in mortuorum corporibus decorandis arrogantiam deteſtantes, & eccleſiarum decori conſulentes, eiuſmodi ſepulcra excelſo loco poſita, & ea quæ parietibus incluſa, vel adiuncta etiam in vna parietum parte eminent, niſi marmorea, aut ærea ſint; ſiue illis corpora contegantur, ſiue inania & ibi tantum honoris cauſa ſint conſtituta, & eorum omnis generis ornatum & apparatum ad tres menſes amoueri, ac tolli omnino iubemus, oſſaque ac cineres in ſacro loco altius in terram defodi, ita conditos, vt ſepulcrum e ſolo non emineat. ANNO CHRISTI 1565.

Monemus vero epiſcopos, vt morem, multis locis intermiſſum, mortuos in cœmeteriis ſepeliendi, reſtituendum curent: inde ſubmotis, ſi qui ea vſurparint.

Et ſi cui locus ſepulturæ deinceps dabitur in eccleſia, humi tantum detur: & ſepulcrum, in quo condetur, opere fornicato cum reliquo eccleſiæ pauimento æquatum ſit.

Hæc vt efficiantur, diligenter operam dabunt epiſcopi, adhibito etiam, ſi opus erit, magiſtratuum auxilio.

Quæ pertinent ad bonorum & iurium eccleſiaſticorum conſeruationem, rectam adminiſtrationem, & diſpenſationem.

ECCLESIARVM res quamplurimæ, aut deſtitutæ defenſoribus, aut etiam ab iis, quibus earum procuratio credita erat, proditæ, ita perierunt, vt monimentis vel interceptis vel perditis, nulla ſpes iam reliqua videatur illas in ius ſuum vindicandi. Id ne deinceps accidat, neve quiſquam, quod in Chriſti patrimonio negligentior ſit, quam in ſuo, merito reprehendi poſſit, ſtatuimus;

Vt epiſcopi & capitula tam cathedralium, quam collegiatarum eccleſiarum, hoſpitalium etiam, ac quorumcumque piorum locorum gubernatores, ſeu adminiſtratores & alii quicumque, qui beneficia eccleſiaſtica quæcumque cum cura, vel ſine cura, quocumque nomine nuncupentur, etiam commendata, nunc obtinent, ab huius decreti editione; qui vero in futurum quomodocumque obtinuerint, ab adeptæ poſſeſſionis die, quiſque intra ſpatium ſex menſium, edictis etiam interim publice propoſitis, omnium & ſingulorum bonorum mobilium & immobilium, iurium, annuorum cenſuum, ſiue redituum, nominumve

Anno Christi 1565. debitorum & aliorum quorumcumque ad eorum ecclesias, vel eorum administrationi commissas, monasteria, vel beneficia, eorumve mensas quocumque iure pertinentium, rationem diligentissime conquirendam, & eorum omnium inuentarium, in quo locorum etiam fines, conditionesque omnes sigillatim describantur, per publicum notarium diligenter conficiendum curent. Episcopus quidem, adhibitis duobus, a capitulo cathedralis ecclesiæ delectis: Capitulum autem coram episcopo, aut aliis præfectis ab eo: alii vero coram fide dignis testibus.

Ex eo inuentario exempla duo, notarii publici auctoritate ad certam eorum fidem munita, conficiantur: quorum alterum episcopi & capitula ecclesiarum cathedralium in archiuo, quod vtrisque commune sit, asseruent: alterum ad metropolitanum mittant. Præfecti vero & capitula ecclesiarum, quæ collegiatæ sunt, alterum exemplum in communi eorum archiuo retineant: alterum in archiuo cathedralis ecclesiæ, intra cuius fines sunt, asseruandum tradant.

At vero in quibus ecclesiis vel cathedralibus, vel collegiatis archiuum eiusmodi non sit, ab episcopo instituatur.

Ceteri autem singuli, qui beneficia quæcumque ecclesiastica quouis titulo obtinent, exemplis item duobus eodem modo confectis, vnum in ecclesia sua diligenter custodiant: alterum ad cathedralem ecclesiam perpetuo considerandum mittant: vnde, si vsus postulabit, exemplum sumere eis liceat gratis.

Archiua singula duabus clauibus occludantur.

In ecclesiis cathedralibus, earum vnam episcopus, alteram capitulum custodiat: in collegiatis alteram præfectus, alteram capitulum seruet.

Præterea in visitationibus, eiusmodi inuentaria episcopi secum afferant, & cum iis, quæ seruant ii qui visitandi sunt, sigillatim conferant: perspiciantque diligenter, ne quid eorum, quæ ibi descripta fuerint, desit, quod ecclesiæ vel minimo detrimento esse possit. Et, si quæ forte deerunt, ecclesiæ restitui, omniaque eius damna sarciri studeant. Ipsa quoque inuentaria, si eis videbitur, renouari iubeant. Et vtique quæcumque accessio, vel immutatio facta sit, ea quotannis in inuentaria referatur.

Qui in his, vel negligentia, vel contumacia, vel fraude peccauerint; si capitula, & alii beneficia ecclesiastica obtinentes, episcopi arbitrio: si episcopus, primæ prouincialis cuiusque Synodi, pœnas dabit. ANNO CHRISTI 1565.

Episcopi intra sex menses vniones perpetuas, etiam ecclesiis iurispatronatus factas, & ipsa patronatus iura ex præscripto Tridentini Concilii recognoscant, & traditam eiusdem Concilii decretis de illis rationem diligentissime seruent.

Si quæ laicis concessa ecclesiæ bona, aliquo modo caduca facta sint, caueant episcopi & quicumque beneficia ecclesiastica obtinent, ne pœnam caducitatis remittant: nisi seruatis iis, quæ in hoc genere iura præscribunt: si secus fecerint, episcopi in Synodo prouinciali pœnas dabunt; ceteri ab episcopo plectantur.

Qui bona ecclesiæ feudi nomine obtinent, a successoribus in ea inuestituram intra tempus a iure præstitutum renouandam curent, eisdemque fidelitatis iusiurandū dabunt.

Pari etiam ratione heredes eorum & inuestituram postulent, & iurent iis, qui ecclesiæ præfuerint.

Qui id facere omiserint, constitutas legibus pœnas pendant.

Ne autem res ecclesiasticæ cum aliis confundantur, mandamus, vt feudatarii omnes in eiusmodi renouationibus omnia bona, eorumque fines sigillatim & nominatim publico instrumento describant.

Hanc vero curam præcipuam ordinariorum esse volumus, vt illos cogant hæc omnia exequi, propositis pœnis eorum arbitratu.

Nemini beneficiorum ecclesiasticorum bona propinquis suis intra tertium gradum in emphyteusim, aut ad cuiusuis temporis spatium, etiam per suppositas personas locare liceat, nisi euidens & magna ecclesiæ vtilitas, iudicio episcopi, præter alia iuris requisita, aliud postulare videatur. Si aliter factum fuerit, nulla sit locatio, & qui locarit, ab ordinario puniatur.

Ex auctoritate sacri Concilii Tridentini negotium damus episcopis prouinciæ nostræ, vt singuli vna cum canonico a capitulo & altero de clero ab ipsis deligendo recognoscant, etiam ex officio, quascumque locationes bonorum

ANNO CHRISTI 1565. rum ecclesiasticorum, ad longum tempus a triginta annis factas; & si eas in damnum ecclesiæ & contra canonicas sanctiones contractas fuisse adiudicauerint, irritas & nullas declarent.

Nolumus cedentibus, aut decedentibus iis qui ecclesiastica obtinent beneficia, illorum fructibus fraudari successores, aut saltem eorum recuperationem litibus & controuersiis difficilem reddi: qua re fit, vt interim ecclesia debitis muneribus & officiis destituatur.

Idcirco sancimus, ne ecclesiarum rectores, aut quicumque beneficia ecclesiastica quomodolibet obtinentes, sine ordinarii licentia, scripto permissa, pendentes beneficiorum fructus quouis prætextu vel causa alienent, nisi venditionis, vel locationis nomine: & tunc dilata in id tempus precii vel mercedis solutione, quo fructus erunt a solo separati.

Quod si secus factum fuerit, contractus irritus sit & nullus: & qui fecerit, arbitrio ordinarii pœna afficiatur: quam etiam sustineatis, qui eo in suam rem vti voluerit.

Cum pro cuiusque ecclesiæ consuetudine populus ad oblationes inuitatur, id grauiter & modeste faciendum est. Nec eo vasis, aut sacculi genere pecuniam accipiant, in quo quid quisque dederit, cerni possit: vt fideles pietate adducti, non pudore quodam modo coacti, eleemosynam afferant.

Quæ cum ad subsidium sacerdotum, vel aliorum pauperum, vel ecclesiarum reparationem & ornatum sit instituta, eam populus liberaliter præbere debet.

Ne per inscitiam aut obliuionem id peccatum committatur, vt decimæ iis, quibus legitime debentur, vel omnino non soluantur, vel ex parte tantum: ideo mandamus & parochis, vt inter Missam, & prædicatoribus in concione primo quoque dominico die aduentus & quadragesimæ doceant populum, quid de solutione decimarum sacrum Tridentinum Concilium statuerit; vehementerque hortentur ac moneant, vt debitas decimas integre persoluant, ne propositas ab eadem Tridentina Synodo excommunicationis pœnas subire cogantur.

Quibus etiam diebus eiusdem Tridentini Concilii decretum contra occupantes quouis modo fructus, bona &

iura ecclesiarum & aliorum piorum locorum, communi lingua populo recitent. Anno Christi 1563.

Quia contingit interdum vt clerus vrbanus congregatus, reliquo clero diœcesano non adhibito, aliqua decernat quæ ad clericos vniuersæ diœceſis pertineant, magno nonnunquam absentium damno; idcirco nos communi eorum vtilitati consulentes, statuimus vt clerici, qui extra ciuitatem sunt, cum primum in diœcesanam Synodum conuenerint, aliquos eligant, qui vrbanæ congregationis deliberationibus, quæ ad vniuersum clerum spectant, interſint.

Præcipimus etiam clero ciuitatis, vt antequam congregetur, semper eos, qui delecti fuerint admoneat, vt ad congregationes adesse possint. Si vero non admonuerit, quidquid ibi actum, decretumve sit, externo eius diœceſis clero detrimento esse non possit.

Omnes vero ecclesiasticas personas & eorum bona, libertatem, commoda & iura omnia principibus summopere commendamus, admonentes ecclesiasticam immunitatem, siue ad hominum vitam, siue ad bonorum possessionem, fructusque pertineat: Dei ordinatione, summorum pontificum decretis, & sacrorum Conciliorum auctoritate tributam, nulla ratione violandam esse.

Neque enim principes & magistratus res ecclesiasticas attentare; neque sacros & religiosos homines ad suum iudicium, potestatemque reuocare; neque Deo addictis bonis manum iniicere, aut vllum onus imponere debent, imo vero meminisse oportet, quas a Deo facultates consecuti sunt, eas ad ipsius Dei gloriam, & honorem, hominumque sacrorum salutem & incolumitatem conferendas esse; qui pro eorum quiete, ac felicitate Deo preces assidue faciunt.

Cuius officii cum maxime intelligentes fore confidamus, in primis catholicum, eumdemque potentissimum Hispaniarum regem & reliquos deinceps prouinciæ principes; dubitare non possumus, quin re ipsa efficiant, vt eorum magistratus & communitates nihil aduersus immunitatem & libertatem ecclesiasticam vllo vnquam tempore moliantur, quod ita vt fiat, episcopi pro sui officii munere curare & eniti debebunt.

ANNO CHRISTI 1565. Sacræ Tridentinæ Synodi decretum ſecuti monemus omnes, quicumque beneficia eccleſiaſtica obtinent, vt hoſpitalitatem benigne exerceant, memores Chriſtum Dominum in hoſpitibus recipi; a quo recipientur ipſi in æterna tabernacula.

Hoc autem hoſpitalitatis officium eo magis epiſcopis colendum eſt, quod illis eam virtutem Apoſtolus in primis amplectendam propoſuit.

In hoſpitalitate autem non is habeatur delectus perſonarum, vt diuites potiſſimum inuitentur, qui cum fenore reddant, quod acceperint; ſed cum eccleſiaſticarum perſonarum domum nemini, quantum per facultates licuerit clauſam eſſe deceat, profecto illis maxime patere debet, qui Dei voce, ſanctorum patrum cohortationibus & exemplis, ſacrorum Conciliorum præcepto & auctoritate nobis commendati ſunt.

Et ſacrorum Canonum decretis ſtatutum eſt, & ſanctiſſimorum patrum teſtimoniis celebratum, quæ bona fidelium pietas Deo conſecrauit, ea vel illorum neceſſitatibus honeſte ſubleuandis, qui diuinis dicati obſequiis, Chriſti miniſtri & diſpenſatores myſteriorum Dei effecti eſſent; vel eccleſiis reficiendis, earumque ornamentis ad diuinum cultum neceſſariis comparandis, vel pauperibus ſuſtentandis addicta eſſe; ſiquidem vbi primum eccleſiæ bona eſſe cœperunt, eam naturam, & conditionem conſecuta ſunt, vt in alium quam in ſacrum & pium vſum eorum fructus conuerti nefas eſſet. Quare cauendum eſt, ne cupiditate prolapſi, quæ radix eſt omnium malorum, dum vel propriis, vel propinquorum & familiarium diuitiis & honoribus ſtudemus, quæ Deo dicata ſunt bona & eccleſiæ detrimento, & pauperum gemitu, & bonorum offenſione ad aliorum vſum conuertamus. Itaque nos ſacrorum Canonum, & ſanctorum patrum auctoritate innixi, atque iis adducti quæ ſacra Tridentina Synodus de officio adminiſtrandi bona eccleſiaſtica ſignificauit, eos omnes, qui ea obtinent, vehementer monemus, vt muneris ſui memores, hæc quæ ſequuntur diligentiſſime præſtent. Epiſcopi, abbates, præpoſiti parochi, ac ceteri omnes cuiuſcumque dignitatis & gradus, eccleſias, etiam eorum adminiſtrationi commiſſas,

ac quæcumque beneficia ecclesiastica, etiam simplicia, quomodocumque, etiam commendata, in prouincia nostra obtinentes, omni diligentia cognoscere studeant, quibus oneribus eorum ecclesiæ, & beneficia ex bonorum ecclesiasticorum natura, vel ex illorum, quæ obtinent, propria institutione, vel ex conditione apostolicis literis in prouisione dictorum beneficiorum eis præscripta, vel alia quacumque eius generis ratione subiaceant, illisque integre satisfaciant. Quod si facere omiserint, sed eos fructus sibi vindicare, vel ad alios transferre ausi fuerint, vel in quem debent vsum, non impenderint; se ex sacris Canonibus & sanctorum patrum sententia, sacrilegii reos esse intelligant; & eorum omnium necessaria restitutione teneri: neque vlla omnino, etiam immemorabili, consuetudine excusari. ANNO CHRISTI 1565.

Atque ideo, si metropolitanus tale quid commiserit, antiquior suffraganeus de eo ad Synodum, & Synodus ad sanctissimum dominum nostrum Romanum pontificem deferat; Si episcopus sit & ab archiepiscopo, vel, eo absente, ab antiquiore suffraganeo monitus plene non satisfecerit, ad Synodum prouincialem primo quoque tempore celebrandam, per eumdem deferatur; vbi & restituere cogatur, & pœnas subeat Synodi arbitratu.

Si vero inferiori gradu quam episcopus fuerit, quicumque is sit, si ab ordinario loci monitus non satisfecerit, præter restitutionem eorum, quibus pia opera defraudauit, per sex menses administratione bonorum ecclesiasticorum prohibeatur. Quod si iterum in eo peccarit, grauioribus etiam pœnis plectatur.

Quo in genere tanto etiam grauius animaduertendum erit in eos, qui beneficia ecclesiastica obtinent commendata, quanto magis ex industria peccasse videbuntur, si literis apostolicis præscriptam legem propositam ante oculos habentes violare non veriti fuerint.

Nouerint etiam ii, ad quos scientes huiusmodi fructus, vel aliquid ex illis commodum quouis nomine peruenerit, se eadem restitutionis lege teneri.

Ii vero, qui ecclesias & beneficia ecclesiastica quæcumque obtinent, quorum fructus ad eos, tamquam diuinorum obsequiorum ministros, honeste sustentandos pro-

ANNO CHRISTI 1565. prie sunt attributi, si vberiores sint quam ad tuendam vitam, conditionisque suæ rationem requiratur; dubitare non debent, ad eum finem hanc copiam illis esse attributam, vt præter ea, quæ ad victum, & cultum eorum satis essent, suppeterent etiam, quibus diuini cultus ornatus, ac splendor conseruaretur; & pauperum inopia, & indigentia subleuaretur; quemadmodum etiam Deus plerosque diuitiis cumulat, vt amicos sibi faciant, a quibus cum defecerint, in æterna recipiantur tabernacula. Quamobrem per viscera misericordiæ Iesu Christi obtestamur, atque monemus, vt meminerint ea bona non esse sibi credita ad luxum, neque ad augendos consanguineos, sed ad vitam honeste, vt fidelem Dei ministrum, & pietatis Christianæ magistrum decet, traducendam. Ex eo vero, quod supererit, si necessaria pauperibus alimenta denegarint, intelligant se, quos non pauerint, occidisse; atque ob violatam sanctissimæ caritatis legem mortale peccatum commisisse: quo sibi iram in die iræ thesaurizauerunt.

Modum autem, & rationem, qua metiri se pro conditione, & gradu vnumquemque oporteat ad vitam suam fructibus ecclesiasticis honeste ducendam, eam esse omnes debent intelligere, quæ ab iis non discrepet, quæ in sacris Canonibus, & præsertim in his nostris constitutionibus, de clericali frugalitate & modestia statuta sunt.

Quæ vero de fructibus ecclesiasticis dicta sunt, eadem etiam de supellectili omni, ceterisque rebus, quæ iisdem fructibus comparatæ sunt, dicta esse intelligantur; ne quæ de domestico ecclesiasticorum hominum cultu, & ornatu per nos in hac Synodo decreta sunt, aut ad propriam auaritiam, aut ad propinquorum splendorem statuta esse videantur.

Quæ ad sacramentum matrimonii pertinent.

DILIGENTISSIMI sint episcopi in ea obseruatione, ne quisquam a regula, quam in celebrando matrimonio seruandam statuit Tridentina Synodus, vlla ex parte discedat.

Ne autem matrimoniorum, quæ contrahentur, memoria facile pereat, si quam facultatem episcopi, aut parochi cuiquam alii sacerdoti, vt in contrahendo matrimonio interfit, concedendam aliquando duxerint, id scripto tantum faciant; eiusque exemplum episcopi in aliquo libro

descriptum diligenter asseruent. Parochi autem in eum librum referant, in quo coniugum & testium nomina ex præscripto Tridentini Concilii scribere debent. Quidquid vero eo libro parochi singulis annis scripserint, id in fine anni episcopo describendum tradant. ANNO CHRISTI 1563.

Denuntiationes, quæ matrimonium antecedere debent, festis illis diebus fiant, qui ecclesiæ præcepto seruantur, media ea Missa, ad quam frequentior populus conuenire solet, quo id facilius notum omnibus esse possit.

Si parochus in matrimonio denuntiationes, vel benedictionem sine probabili causa procrastinarit, cuius iudicium deinde sit episcopi, ab eo plectetur.

Parochi, cum sponsis benedicendum erit, id celebrata Missa, cui illi intersint, semper faciant.

Vsum autem illum in ecclesia bibendi, & frangendi cyathi, & alia id generis, quæ indecore fiunt, cum aliqui matrimonio iunguntur, amplius ne adhiberi patiantur.

Episcopi ea quæ de matrimonio Tridentina Synodo in reformatione matrimonii, & in his nostris constitutionibus decreta sunt, communi lingua diuulganda curent; & omnibus suæ diœcesis parochis eorum exempla distribuant: vt illi singulis quibusuis tribus mensibus frequentissimo populo in ecclesiis recitent, nisi aliud episcopo videatur.

De meretricibus, & lenonibus.

VT meretrices ab honestis mulieribus omnino internoscantur, curent episcopi, vt aliquem amictum palam indutæ sint, quo earum turpem conditionem & vitam omnes notam habeant.

Neve eisdem liceat, etiamsi aduenæ sint, in meritoriis tabernis, vel publicis cauponis pernoctare, vel commorari, nisi itineris causa, idque vnum diem tantum. Curent etiam in vnaquaque ciuitate locum eis assignandum, ab hominum frequentia, & a maioribus ecclesiis remotum, vbi omnes habitent, ea lege, vt si extra eius loci fines domum, eiusve partem conduxerint, vel in quacumque domo quauis de causa amplius vnum diem habitauerint, & ipsæ, & domini, seu locatores seuerius puniantur. Quam rem quamprimum efficiendam principes & magistratus pro sua pietate suscipient.

ANNO CHRISTI 1565. Ab iis etiam petimus, vt huiusmodi impudicis mulieribus omni gemmarum, auri, argenti, & serici vsu interdicant.

Omnesque, qui lenocinio quæstum faciunt, ex suis finibus exterminent.

De histrionibus, cingaris, tabernis meritoriis, & aleatoribus.

DE his etiam principes, & magistratus commonendos esse duximus;

Vt histriones, & mimos, ceterosque circulatores, & eius generis perditos homines e suis finibus eiiciant; & in caupones, & alios, quicumque eos receperint, acriter animaduertant.

Vt vagum & fallax cingarorum genus arceant, nisi certis sedibus collocati, vitam honestis artibus, & in reliquis omnibus, vt Christianos homines decet, agere velint.

Vt ganeas, & tabernas meritorias, omnis nequitiæ sentinas, e prouincia tollendas curent.

Quod si quæ ferendæ videbuntur, iubeant neminem in eis hospitio recipi; sed tantum vinum, & edulia venalia proponi.

Et quoniam vsu compertum est, ex aleæ ludo sæpe furta, rapinas, fraudes, blasphemias, aliaque id generis flagitia proficisci; prohibeant taxillis, aut alea ludi: & grauiter in publicos aleatores, & in eos qui huiusmodi ludis interfunt, quive domum ad recipiendos ludentes expositam habent, animaduertant.

Maxime vero efficiant, vt bonis artibus vel instituendis, vel renouandis, otia, quantum fieri poterit, e ciuitatibus tollantur.

De immoderatis sumptibus coercendis.

COPIOSIS & locupletibus illud semper propositum esse debet sancti Ioannis apostoli: *Si quis habuerit substantiam mundi huius, & viderit fratrem suum necesse habere, & clauserit viscera sua ab eo, quomodo caritas Dei manet in illo?* vnde facile intelligunt, quam facultates suas ad paupertum difficultates, & necessitatem subleuandam conferre debeant. Quamobrem magnopere cauendum est, ne subsidia pauperum in superuacaneos sumptus & inanes delicias effundantur.

Proinde admonemus, & enixe hortamur principes, &

magistratus, vt effusam impensam, & omnem intemperantiam certis legibus coercentes, modum statuant non solum quotidianis epulis atque conuiuiis, verum etiam vestibus, equis, rhedis, famulis, aliisque non necessariis apparatibus; & denique omni & domestico & externo ornamento, & instrumento moderationem adhibeant, qua pecuniæ effusione sublata, innumerabilibus malis, quæ inde ortum habent, occurretur. ANNO CHRISTI 1563.

Quod facilius etiam fiet, si principes ipsi, quorum mores, & viuendi rationem populi plerumque imitari solent, non modo leges proposuerint, sed etiam, quemadmodum legibus parendum sit, exemplo docuerint.

De vsuris.

VSVRAM ad perniciem populorum, latius manantem pro nostri muneris cura reprimere cupientes, quædam huius generis delicta ex sacrorum Canonum, & probatorum patrum sententiis delegimus; quæ quoniam frequentius in hac prouincia committi animaduertimus, ea præcipue, ac nominatim prohibenda duximus, eo consilio, vt, si quis in aliis etiam eiusdem generis vetitis contractibus deliquerit, pœnas, a iure constitutas, sibi subeundas esse intelligat.

Ex mutuo, vel depositis, etiam apud Iudæum factis, nihil præter sortem a quouis homine percipi ex conuento, vel principaliter sperari possit, tametsi pecuniæ ipsæ sint pupillorum, aut viduarum, aut locorum piorum, vel etiam dotales, nisi quatenus id iure nominatim permittatur.

Si quis oblatas re ipsa, loco & tempore pecunias, etiam dotales, sibi debitas, accipere recusauerit; nihil præter sortem, etiam ratione damni emergentis, vel lucri cessantis, vel ex quacumque alia causa accipere possit.

Ne fiant cambia, cum literæ ad destinatum locum vere non mittuntur, & ibi non fit solutio, sed vno, & eodem loco pecunia datur & recipitur, vel quando dantur & accipiuntur pecuniæ cum eo pacto, vt habeatur recursus ad domum vel ad respondendum dantis aut accipientis, quod pactum vulgo vocatur *la ricorsa:* atque ita impensæ, aut alterius rei onus imponitur.

Ne cui liceat cum altero ita contrahere, vt is totam pecuniæ summam ei, qui dederit, soluat; cum ille partim pecunia dederit partim nominibus, quæ difficile exigi

pos-

ANNO CHRISTI 1565. possint, vel in rebus pluris quam valeant: æstimatis.

Ne cui, præsentem pecuniam quærenti, quidquam carius vendatur, vt statim ab venditore per se, vel per interpositam personam vilius ematur.

Ne quis rem aliquam, ob dilatam solutionem, carius vendat iusto precio.

Ne ob anticipatam solutionem res minoris ematur iusto precio, vel soluatur minus quam debeatur.

Ne res vendatur, dilata in tempus solutione, ita vt precium, quod interim rei accreuerit, venditori soluatur, si eiusdem periculo non sit diminutio.

Ne res modico precio pignori detur, vel vendatur pacto redimendi intra certum tempus: vt, si ad dictum tempus res redempta non sit, res libera sit emptoris, vel eius, qui pignori accepit.

Ne frumentum, vinum, oleum, aliudve detur, vt eo quod datum est, aliquid amplius exigatur, siue eiusdem generis, siue alterius quomodocumque, etiamsi operæ sint.

Ne quis mutuo det frumentum, vel id genus aliud corruptum, vt tantumdem integri carioris reddatur; etiamsi restitutio differatur in quodcumque tempus debitori commodum.

Ne in societate, in quam alter pecuniam confert, alter operas, lucri distributio constituatur, nisi per quotas partes.

Nec vltra eas, certa pecuniarum summa, vel quid aliud, conferenti pecuniam persoluatur.

Neque fiat pactio, vt sors salua sit, fructus vero communiter diuidantur.

In societate animalium, quæ inæstimata alicui dantur ad custodiam, siue vt operas præstet, omnes casus, etiam fortuiti, semper sint periculo eius qui dederit; nisi id alterius socii dolo, vel magna negligentia accidisse constiterit.

Nec fiat pactum, vt sors sit semper salua, etiam ex primis fetibus.

Neve quidpiam certum, præter sortem, ex fructibus animalium quotannis soluatur.

Et in locationibus animalium, quæ fiunt certo precio, si illa absque dolo, aut negligentia eius qui conduxit, deteriora fiant, id semper sit damno eius qui locarit.

Si autem animalia dentur æstimata, ita vt sors danti salua sit, nihil omnino percipi possit. ANNO CHRISTI 1565.

Ne fiant contractus, qui libellarii, seu ficti libellarii dicuntur, vbi non antecedat emptio certæ rei immobilis precio iusto.

Vel vbi venditor redimere cogatur; vel vbi non possit redimere, nisi post certum tempus.

Vel vbi annuus census, ad cuius solutionem res obligatur, superat æstimationem fructuum, quos ex ipsa re dominus solet aut potest percipere.

Et si loco pecuniæ vinum, frumentum, vel quid aliud in singulos annos promittatur; illud ad pecuniæ, & iusti precii rationem redigatur pro consuetudine locorum.

Si qui autem in aliquo ex his casibus, aut aliis, qui vsuram sapiunt, & a iure, vt iniqui, prohibentur, contraxerint, ipsi contractus, etiam iureiurando muniti, nulli, irriti, & inanes sint. Contrahentes vero, tabelliones, qui instrumenta confecerint, proxenetæ vsurarum, aut lucri participes, ministrique omnes horum scelerum, & pœnis iure statutis, & ecclesiasticis censuris puniantur.

Hortamur vero principes & magistratus, vt ipsi etiam huic pesti, quibus maxime poterunt, remediis occurrant.

CONSTITVTIONVM PARS TERTIA.

De piorum locorum administratione.

VT pia loca omnia fideliter diligenterque administrentur, quæ sacrum Tridentinum Concilium episcoporum curæ ac studio maxime commendauit; hæc mandamus, quæ illi ab omnibus seruanda curabunt:

Qui hospitalia, seu alia pia loca ad peregrinorum, infirmorum, senum, pauperumve vsum præcipue instituta, in commendam, administrationem, aut quemcumque titulum, aut ecclesiis suis vnita, obtinent; domos & ædificia horum locorum ruinosa vel diiecta sarciant & restituant.

Quæ ab aliis occupata, aut amissa, iniusteve alienata sunt, recuperent.

Impositum illis onus & officium omnino obeant.

Hospitalitatemque ex fructibus illi muneri attributis reipsa exerceant.

Anno Christi 1565. Ceteraque omnia præstent, quæ a Viennensi & Tridentino Concilio præscribuntur.

Quod officium si moniti ab ordinario non fecerint, vel per ecclesiasticas censuras, & alia iuris remedia ad sui muneris functionem compellantur; vel eiusdem Tridentini Concilii præscripto eos episcopi ab illa administratione curave in perpetuum amoueant.

Quibus nullo modo condonent, aut remittant eos fructus, quos, contra hospitalium institutionem perceptos, in foro conscientiæ restituere tenentur.

Qui pecuniam ecclesiis, confraternitatibus, aut quibuscumque piis locis debent, illorum procuratores, syndici, ministri esse, aut vllam denique in eis officii aut negotii partem administrare non possint.

Administratores ecclesiastici, vel laici piorum locorum, siue hospitalia, Montes pietatis, confraternitates, misericordiæ, caritates, consortia, disciplinæ, siue alio quocumque nomine nuncupata sint, qui nunc sunt, intra tres menses; qui deinceps deligentur, antequam ad administrationem accedant, iurent se fideliter & accurate munus suum executuros.

Fructus qui pauperibus addicti fuerint, veris pauperibus tantum distribuant, quemadmodum cuiusque inopia, & eius voluntas, a quo bona illa profecta sunt, postularit.

Qua in re, ne vlla fraus fieri possit, ineatur aliqua ratio, episcopo probanda, qua ei constare possit, in quas personas fructus illi erogati fuerint.

Quos autem compererit episcopus, vel inique distribuendo, vel in suum commodum vertendo, vel inutilibus & superuacaneis sumptibus faciendis, male in administratione versari, eos pro modo culpæ puniat, & ad restitutionem legitime compellat, & ab officio etiam, si ei videbitur, amoueat. Quod si contra quam a Tridentino Concilio decretum est, ne rationem administrationis reddant, tribunal episcopi declinare voluerint, ecclesiasticis pœnis ab eodem coerceantur.

Iis qui bona piorum locorum administrant, ea, si immobilia sint, vel preciosa mobilia, vendere, permutare, in emphyteusin dare, aut quouis modo alienare, nisi iis seruatis, quæ a sacris Canonibus requiruntur, & ex consensu

atque auctoritate episcopi, nullo modo liceat. Qui contra fecerint, episcopi arbitrio puniantur; & quod actum est, irritum ac nullum sit. ANNO CHRISTI 1565.

Piorum locorum bona administratorum arbitrio ne locentur; sed publice locanda proponantur, facta omnibus conducendi potestate.

Quos piis locis aliquid debere constiterit, iis eorum locorum bona locari ne liceat.

Qui piorum locorum bona conducere voluerit, det idoneum fideiussorem, cum quo iure agi possit æque atque cum ipso principali conductore. Aliter facta locatio & conductio irrita ac nulla sit.

Vt autem hæc, ceteraque omnia, quæ Tridentina Synodus de hospitalibus, & aliis piis locis statuit, facilius episcopi præstare possint; præcipimus parochis, vt diligenter singula, quæ in parochiis suis sint hospitalia, & pia loca, eaque præsertim, in quibus re ipsa hospitalitas, ceterave administratorum munera non exerceantur; ad episcopum quamprimum deferant, cuius arbitrio parochi huius officii prætermissi pœnas dabunt.

Rogamus autem principes, & magistratus omnes, ne episcopos suo officio fungentes, & contra contumaces iure agentes impediant; sed ea, qua decet pietate, eos omni ope & auxilio iuuent;

In petendis eleemosynis, hospitalium & aliorum locorum piorum nomine, hæc præcipue seruari iubemus;

Vt in illis hospitalibus & piis locis re ipsa quæ debetur hospitalitas, & pia opera exerceantur: vt ea loca sint in illa diœcesi, in qua eleemosyna petenda sit; neque ea ad vtilitatem eiusmodi locorum alienæ diœcesis conuertatur.

Vt, qui petet, sit eiusdem diœcesis.

Sit bonæ existimationis.

Non fuerit ex numero quæstorum, quos damnauit sancta Tridentina Synodus.

Illud officium gratis, vel constituta certa mercede, præstet; nec vllo modo particeps sit eleemosynarum.

Ab episcopo eiusdem diœcesis scriptam licentiam quotannis renouandam impetrarit.

Qui contra quam hoc decreto sancitum est, petierit, ab episcopo grauiter puniatur.

ANNO CHRISTI 1565. Cui etiam curæ erit, vt quæ eleemosynæ collectæ fuerint, vere in pium tantummodo eorum locorum vsum, quorum nomine petitæ fuerint, conferantur.

In hospitalibus, piisque diuersoriis, vbi hospitalitas exercetur, mares cum feminis, etiam specie matrimonii, nisi id certissime constet, versari ne liceat; neve ea loca, quæ bonorum subsidio sunt addicta, circulatoribus, aleatoribus, nebulonibus, & istiusmodi nequissimis hominibus pateant.

Mendici morbum simulantes moneantur, vt se in aliqua arte potius exercentes, inde sibi honestum vitæ subsidium comparent, quam ignauiæ ac desidiæ dediti, ostiatim in triuiis, & in templis miserrime mendicent.

Si id recusauerint, curent episcopi, vt eiiciantur, neque illis domorum hospitalium præterea aditus pateat.

Summopere vero hortamur principes & magistratus, reliquosque omnes Christi fideles, vt mendicos vere ægrotos vnum in locum conducendos, ibique eleemosynis sustentandos, studiosissime curent.

Pœnam excommunicationis eo ipso subeundam proponimus notariis scribisque omnibus, qui testamenta, codicillos, aliasve tabulas de legatis ad pias causas, de rebus, quæ pro male partis, vel furto ablatis, relictæ sunt, quas ipsi rogati conscripserint, aut ab aliis scriptas apud se habeant; nisi ad tres menses episcopo id significauerint. Iis vero qui posthac eius generis negotia scripserint, nisi intra mensem, cuius initium fiat a morte testatoris, eidem episcopo rem notam fecerint, eamque particulam de legatis, vel relictis rebus descriptam & auctoritate publica munitam, debita mercede accepta, illi tradiderint. Quæ omnia sic agantur, nisi iustum interceſſerit impedimentum, quo sublato, ea, quæ supra scripta sunt, notarii exequantur.

Decretum autem hoc nostrum bis quotannis ab omnibus parochis populo sibi commisso recitari volumus.

Curent episcopi vt retento piæ eleemosynæ instituto, tollantur publicæ illæ comessationes, ceteraque huius generis, quæ a sodalitatibus, quas confratrias vel confraternitates vocant, præsertim intra ambitum ecclesiarum die pentecostes & die cœnæ Domini, ac certis aliis solennibus festis diebus, pietatis specie fieri solent, non sine bo-

norum offensione, proposita pœna suo arbitratu. ANNO CHRISTI 1565.

Episcopi omnem curam & operam suam conferant ad erigenda & instituenda ex auctoritate summi pontificis loca pia, quæ Montes pietatis appellantur, in singulis ciuitatibus & insignioribus opidis; vnde mutuas pecunias pauperes possint accipere.

Eaque & quæ iam constituta sunt, studiose & fideliter administranda curent.

Principes autem, & magistratus obsecramus, vt ea in re episcoporum studium & diligentiam omni ope adiuuent; nec in eis quidquam præter sortem, nisi pro ministris & aliis necessariis sumptibus, idque ex summi pontificis auctoritate, accipiatur.

De monialibus.

VT in monasteriis regularium mulierum, quæ in religionem Deo se dicarunt, & integra conseruetur vetus disciplina, & si fortasse vsquam deprauata est, restituatur; ad eamque sese ipsæ conformantes, in rerum diuinarum contemplatione liberius conquiescant: nos has pie rectèque viuendi formulas, partim Concilii Tridentini decretis traditas, partim pro ratione horum temporum ad prouinciæ nostræ vtilitatem constitutas, ab omnibus in hac prouincia monialibus, etiam quæ regularium curæ commissæ, vel alia quauis ratione episcoporum iurisdictioni suctiectæ non sunt, ex facultate a summo pontifice Pio IV. nobis data, seruari omnino iubemus.

De monialium numero.

EX Tridentini Concilii iusso, vnicuique monasterio eum superior monialium numerum constituat, qui pro modo & facultate loci & consuetis eleemosynis sustentari commode possit, idque intra annum facere studeat; neque eum numerum, nisi facta monasterio annua, quæ satis sit, fructuum accessione, augeri vllo modo liceat.

Monasteria, in quibus duodecim non sunt, quæ professæ velo vtantur, quæque eum numerum propriis fructibus aut consuetis eleemosynis alere non possunt, transferre, & cum aliis monasteriis eiusdem aut alterius ordinis vnire studeat episcopus diligenter; vocatis ad id superioribus regularibus, si modo res agatur eius monasterii, cuius cura ad illos pertineat.

ANNO CHRISTI 1565. Si vero eiusmodi vnio minime expedire videatur, eum numerum monialium tempore interire & ad nihilum redigi sinat, adempta omnino illis monialibus facultate recipiendi nouitias.

Earum autem monialium monasteria & monasteriorum fructus iam nunc aliis monasteriis, aut locis, quibus ex legibus eius ordinis deberi videbuntur, attribuantur.

De præfectis & aliis ministris monialium.

EPISCOPI ad duos menses, posteaquam hæ constitutiones in lucem editæ erunt, abbatissas & quascumque præfectas, quæ suum præfecturæ officium perpetuum esse profitentur, edicto etiam, si ita iudicarint, moneant, proposita priuationis pœna, quam ipso facto subeant, vt illa iura, sibi a sede apostolica concessa, ad alterum mensem ipsis, aut eorum vicariis, ac simul illarum superioribus, si regularium curæ commissæ sunt, exhibeant; vt an recte se habeant, cognosci, & de iis, si opus erit, ad summum pontificem referri possit. Quod si eo præscripto tempore non exhibuerint, eo dignitatis gradu illas priuatas episcopus declaret; detque operam earum superior, vt aliæ in earum locum rite sufficiantur.

Nulla monialis ambiat, aut vllo quouis modo, siue directe, siue indirecte per se, aut per aliam, honores, officiaue aut cuiusuis generis sui monasterii quærat, hac constituta pœna, vt & ipsa & quæ sibi in ea re fauerint, in capitulo per tres sextas ferias ad pedes singularum monialium terram deosculantes, suam accusent ambitionem, ipsaque præterea, si id officium consecuta erit, eo ceterisque muneribus priuetur, superioris arbitratu.

Singulæ propria voluntate deposita, & ad obtemperandum paratæ, sibique Dei gloriam & communem monasterii vtilitatem tantummodo proponentes, ad honores & officia eas eligant, quas omni remoto humanitatis affectu, Spiritus sancti impulsu, ad id munus magis idoneas esse iudicauerint.

Præfecta, quocumque nomine appelletur, ex Tridentini Concilii decreto, ne minor quadraginta annis eligatur; quæve in vitæ honestate vixerit octo annis postquam professa est. Quod si in eodem monasterio non eiusmodi reperiatur, ex alio eiusdem ordinis deligi possit. Sin autem su-

periori, qui electioni præest, hoc etiam incommodum esse videatur, episcopo, vel alio superiore consentiente, eligatur ex iis, quæ in eodem monasterio triginta annis maiores natu sint, quæve annis saltem quinque post professionem recte vixerit. In reliquis constitutiones singulorum ordinum monasteriorum seruentur. ANNO CHRISTI 1565.

Huiusmodi præfecta & eius vicaria, discretæ etiam, quæ alio nomine matres consilii vocantur, vbi eæ a capitulo eligi consueuerunt, tacitis suffragiis coram superiore, aut eius ministro eligantur; qui extra monasterium ad cancellos, siue clathros stet ex decreto Tridentini Concilii.

Nequaquam autem ad hæc officia deligi possint, nisi præfecta duas ex tribus partibus calculorum tulerit, vel suffragiis, vel accessu. Vicaria vero & discretæ pluribus dimidia parte suffragiis creentur.

In quibus monasteriis plures germanæ sorores sunt, si earum vna monasterio præficitur, reliquæ sorores neque vicariæ, neque discretæ, neque ianitrices fieri, neque scribæ, aut cellerariæ officio fungi possint.

Minora vero officia, veluti ianuæ, rotæ, sermonibus præpositarum, earumve quæ nouitias docent, sacristiæ præfectarum, & quæ iis præsunt, quæ manuum industria sese exercent; illarum præterea, quæ scribæ, aut ratiocinatoris munere funguntur, & quæ ægrotis ministrant, ab eo, qui electioni præest, vna cum confessore, præfecta, vicaria & discretis pro earum mentis conscientia, quibus opportunum videbitur, tribuantur. Quo decreto nihil derogatum sit iis monasteriis, in quibus ad huiusmodi officia capituli suffragiis moniales deligi solent.

Earum officia, quæ electæ fuerint, sint duorum annorum, aut in quibus ea esset consuetudo, ad summum trium. Illis cum perfunctæ fuerint, tantumdem saltem temporis vacent ab officiis; nec in eisdem confirmari possint a monialibus; nisi grauis causa extiterit, iudicio superioris probata; qui etiam eas ante tempus officio præfinitum inde mouere possit, si id male administrant.

Quæ delectæ fuerint, quemadmodum earum obedientia postulat, officia suscipiant, & eorum munera sine recusatione humiliter exequantur; quæ aliter fecerint sine iusta causa, quæ superiori probata sit, iure suffragii priuentur, vt ne-

ANNO CHRISTI 1565. vt neque ipse alias eligere, neque ab aliis eligi possint, arbitrio superioris.

Præfecta monasterii, tamquam communis omnium monialium mater, ipsarum & corporis & animæ saluti diligentissime consulat, easque studiose admoneat, vt puro corde sint, vitæque integritatem seruent, & ad perfectionem virtutum omnium contendant; siquidem quæ religionem susceperunt, nisi ad summum illum gradum pro viribus peruenire conentur, minus sane efficiunt, quam debent, pro vitæ & ordinis instituto, quod profitentur. Meminerit autem sibi reddendam esse rationem iustissimo iudici eratorum, quæcumque moniales eius negligentia aut culpa admiserint.

In primis vero curet, vt pax & concordia sororum conseruetur, sublatis quantum ab ea fieri poterit, omnibus dissidii ac discordiæ causis, vt quemadmodum debent, vnum corpus & vnus spiritus in earum sponso Iesu Christo, perfecto caritatis vinculo colligetur.

Studeat etiam, vt singulæ suo munere recte fungantur; neque vlla alterius officium occupet, nisi auxilii causa; idque ipsius iussu, & vt omnia ordine perficiantur, in primisque vt silentium horis ac locis præscriptis seruetur. Si vero alicuius importunitas, aut re, aut verbo, sororum pace perturbata, caritatem violarit; acerrime ab ipsa præfecta, &, si opus erit, a superiore etiam monialium puniatur, & eius animi elatio edometur.

Huic autem præfectæ, eiusve vicariæ, quæ, illa absente, eius vim & locum obtinet, moniales omnes omnino obedientiam, & obseruantiam præstent, quemadmodum earum votum postulat.

Quæ vero eius iussa neglexerit, neque pœnitentiam sibi impositam adhibere voluerit, aut superbe, & iniurioſe responderit, non habita eius dignitatis ratione, aut contumaciter defendendo, vel excusando, eam impedierit, quominus illas reprehendat, aut castiget, quæ aliquid commiserint; vt suæ contumaciæ & insolentiæ graues pœnas pendat, apud superiorem accusetur ab iis, quas discretas appellauimus; quæ nisi id fecerint, flagella, disciplinæ nomine, sibi semel adhibere, & humi cibum capere cogantur.

Singulis etiam hebdomadis præfecta monialium conuentum, siue capitulum habeat, corrigendi causa moniales pro erratis, quæ ipsæ publice, vel in suorum officiorum munere admiserint, quorum veniam ipsæ sponte, atque humiliter coram omnibus petant, eisque pœnitentiam imponendi, aliaque adhibendi, quæ earum institutis tradita sunt, ad pias in humilitate & sui contemptione continendas, atque ad virtutes omnes studiose sectandas. ANNO CHRISTI 1563.

Caueant autem moniales, ne pœnitentiam, sibi a præfecta impositam, pertinaciter recusent, neve superioris temporis delicta sibi inuicem iniquo animo obiiciant. Quæ hoc commiserit, ei hæc sit pœna, vt statim ad singularum monialium pedes terram exosculetur; sibique flagella nomine disciplinæ adhibeat.

In negotiis paulo grauioribus præfectæ nihil decernant, nisi scientibus & consentientibus maiori ex parte discretis, seu matribus consilii.

In iis vero, quæ maioris sunt deliberationis, præfectæ vniuersum monialium capitulum conuocent; idque ipsis ratum sit, quod maiori monialium parti placuerit.

In omnibus autem tacitis suffragiis caueant moniales, ne suffragii pilas, vel calculos inter se tradant in manus. Iis, quæ id commiserint, ea pœna sit, vt priuatæ capitulo neque eligere, neque eligi suffragio possint, arbitrio superioris.

Ad suffragia autem de quacumque re ferenda non admittantur, nisi quæ triennium post emissam professionem in monasterio fuerint commoratæ.

Discretæ probitate & prudentia ceteris monialibus antecellant.

Neque sint pauciores quatuor, vbi moniales plures non sint quadraginta; quod si plures sint, saltem sex creentur.

Moniales reliquarum sermonibus audiendis eiusmodi præponantur, quæ ætate matura, & spectata probitate sint. Hæ diligenter, fideliterque suo officio fungantur: & ita loquentibus reliquis adsistant, vt, quidquid tum intus, tum foris dictum, factumve fuerit, ipsæ audiant, ac studiose animaduertant. Nec enim quidquam aut ita secreto proferri, vt eas lateat, aut, quod indignum sit Dei ancillis, dici, aut fieri patientur: in quo si quidquam secus commissum

ANNO CHRISTI 1565. fuerit earum culpa, vel negligentia, grauissima pœna sui superioris arbitrio puniantur.

Nouitiarum curam sola magistra electa, loco a ceteris monialibus separato, habeat: alia præterea nulla.

Hæc nouitias in timore & cultu Dei & in obseruatione religionis erudiat, coneturque & vitæ exemplo, quæ nullam habeat ansam reprehensionis, assiduisque admonitionibus ita eas instituere in spiritualis & sanctæ vitæ ratione, vt progredientes, Deo adiutore, perfectæ eius ancillæ possint euadere.

Quæ autem sibi id temere assumpserit, vt aliquam ex nouitiis erudiat, ius ei suffragii adimatur; vt neque eligere, neque eligi possit, quamdiu superiori placuerit.

Ianuæ septorum monasterii die clausæ sint vna saltem claue; quæ ab antiquiore ianitrice custodiatur, vt cum opus fuerit, aperiri possint. Nequaquam autem aperiantur, nisi duabus ianitricibus præsentibus. At noctu duabus clauibus diuersis claudantur, quarum altera asseruetur a præfecta, altera vero ab eadem ianitrice antiquiore.

Cum autem ianuæ aliqua necessaria causa aperiuntur, moniales non audeant eo accedere, vt externum quidquam adspiciant, vel cum vllo omnino, aut mare, aut femina colloquantur. Quæ id ausa fuerit, includatur in cellam, vbi tamdiu sit, quamdiu superiori videbitur; qua pœna etiam plectatur ea quæ ianuæ præposita est, si aut id permiserit, aut eiusmodi petulantiam statim ad superiorem non detulerit.

Quo tempore mutantur officia, vna aut duæ moniales maturæ ac prudentes præficiantur monialium laboribus.

Hæ ad rotam recipiant quæ elaboranda sunt; iisque distribuant, quæ ad id opus faciendum sunt idoneæ: quibus perfectis, ea ex eadem rota restituant iis, quorum sunt, accepta mercede, semper ea præsente, quæ rotæ est præposita.

Nulla præterea quidquam, quod elaborandum sit, ne cognatorum quidem, aut affinium, accipiat. Quæ contra fecerit, singulis vicibus sibi flagella disciplinæ nomine adhibeat eo loco, quo moniales operibus elaborandis exercentur.

Si quæ vel morbo, vel iusta alia causa non impedita, pi-

gritia, vel desidia, aut pertinacia quadam ab huiusmodi laboribus abstinuerit; opsonio priuetur totum id tempus, quo labori non incubuerit. ANNO CHRISTI 1565.

In loco item vbi moniales in laboribus exercentur, lectio quotidie adhibeatur; qua absoluta, inter se conferant quæ audierint, certatimque eiectis vitiis ad virtutes consequendas seipsas cohortentur.

Curet laborum magistra, ne sermones, aut cantus profani, aut a monialium conditione & instituto abhorrentes inferantur.

Præfectæ, etiamsi earum officium sit perpetuum, scribæ, ac reliquæ, quæ monasterii bona quocumque modo administrant, fideliter & accurate eorum rationem præscriptam habeant.

Singulisque tribus mensibus ad capitulum summatim referant rationes accepti & expensi; vt omnes, quomodo se res monasterii habeant, intelligere possint. Verum quotannis rationem rerum omnium, quas administrarint, seorsim superiori reddant, aut eius vicario, ac si fuerint, monasterii curatoribus deputatis. Quæ autem aut sibi vindicarint, aut perperam perdiderint monasterii bona, superioris arbitratu acerrime puniantur.

Vt autem nulla fraudis occasio relinquatur, in singulis monasteriis singulæ capsæ constituantur ad hunc vsum, vt in illis communis pecunia collocetur: quæ duabus clauibus, iis inter se diuersis, clausæ sint; quarum altera a præfecta monasterii, altera a maiori discreta asseruetur. Nec vero capsa aperiri, aut in ea poni pecunia, aut inde auferri possit, nisi & præfecta & maior discreta & scriba monialis, quæ eius rationem ineat, interfuerint.

Duabus item clauibus, iisque diuersis, horrei, & eius loci, vbi farina asseruetur, ostia concludantur: quæ singulæ a singulis matribus, ei officio præpositis, custodiantur. Ea autem semper adsit, cum triticum, vel farina importatur, vel exportatur.

Præfecta & moniales bona monasterii alienare, permutare, locare, aut contrahere nullo modo possint, nisi sciente, consentiente, ac præsente rerum superiore, aut eius vicario: seruatis item ceteris, quæ iure seruari debent. Aliter contractus irritus ac nullus sit.

ANNO CHRISTI 1565. Neque item ædificare, nisi consentientibus superiore ac ciuibus monasterii curatoribus; qui operam dabunt vt id quam minimo sumptu commode ac decenter fiat.

Quæ præpositæ sunt curæ ægrotantium, pias & misericordes se illis præbeant, quanta maxima possunt & patientia & diligentia: ac tales se illis præstent, quales ceteras vellent, si ipsæ ægrotarent.

Ægrotis cibus, & medicamenta opportuna a præfecta, & ab electis ad id ministris ita adhibeantur, vt monasterii facultates tulerint.

Præfecta autem caritatis causa eas quotidie visitet, vt & solatio sit, & melius ab eis cognoscat, ac curet quæ ipsis sint necessaria.

Si vero aliqua moritur, confessor cum comite, quem superior approbarit, ingrediatur septa monasterii tunc cum eius corpus ad sepulturam dandum fuerit: pieque ac celeriter, quod eo tempore persoluendum sit, officio fungatur.

De puellis ad religionem admittendis.

CVM primum puellæ ad suscipiendum sacrum habitum offeruntur, monialium præfecta parentes, vel eos quorum curæ commissæ sunt, admoneat excommunicationis, quæ proposita est a sacro Tridentino Concilio iis, qui suas puellas, vel alienas inuitas eum cogunt suscipere, aut profiteri religionem. Idem ab earum superiore fiat, cum eius consensus requiretur.

In iis monasteriis, in quibus moniales pauciores sint quinquaginta, duæ tantum germanæ sorores, aut tres, quæ sint vnius generis ac familiæ, recipi possint.

Vbi vero plures sunt quinquaginta monialibus, ibi tres tantummodo sorores, aut quatuor eiusdem familiæ recipi liceat, si ita monialium capitulo videatur.

Præfecta & moniales de puella earum suffragiis ad suscipiendam religionem admittenda, quidquam polliceri, aut capitulum cogere non audeant, priusquam libero loco ab episcopo, aut ab eo cui ipse id munus delegarit, puella secreto examinata ac probata, facultatem suscipiendi in eo monasterio religionem scripto consecuta fuerit, consentiente etiam illius monasterii superiore.

Ab iis autem omnibus prius diligenter inquiratur de

moribus, vita, ætate, quæ maior sit duodecim annis, ac de libera & pia voluntate puellæ. ANNO CHRISTI 1565.

Quæ anno saltem antequam examinetur, & monialium capitulo admittenda proponatur, propositum religionis suscipiendæ in eo monasterio, & episcopo, & monialibus, earumque superiori patefecerit, vt interim huiusmodi inquisitio mature fieri possit.

Quo etiam tempore ipso, confessori illius monasterii, aut cui episcopus eiusmodi munus puellas has audiendi commiserit, semel singulis mensibus peccata sua confiteatur, sacrosanctamque sumat eucharistiam, ac persæpe moniales in locis collocutionum alloquatur, vt ab eis tum explorari accuratius, tum admoneri melius possit de omnibus, quæcumque illi agenda & ferenda erunt religionis causa intra septa monasteriorum, ne vllo vnquam tempore conqueri, & inscitiam excusare possit.

De puella admittenda ad suscipiendam religionem, ac mox etiam nouitia ad professionem, ferantur tacita suffragia, vt singulæ moniales, nullo affectu impeditæ, libere suæ conscientiæ possint satisfacere.

Nec vero huiusmodi puella ad religionem, neve nouitia ad professionem recipiatur, nisi duas ex tribus partibus suffragiorum tulerit.

Puellæ ad religionem admissio aliter facta, quam præscriptum sit, irrita sit & nulla.

Præfecta vero, cuius culpa vel negligentia id factum fuerit, ab officii administratione submota, velo etiam ad sex menses eo ipso priuata esse intelligatur.

Præfecta autem statim de suffragiorum exitu superiorem admoneat, vt in librum, ad huiusmodi vsum institutum, eius nomen, quæ recepta sit, ab eo referatur.

Cum primum suffragiis capituli aliqua recepta est, statim omnes vestium delicias, & inanem ornatum deponat: & nigro vel fusco vestitu, aut albo, at non serico, induatur ea modestia & submissione, vt omnes intelligant, eam mundo renuntiasse, vt Deo religiose inseruiat: quo vestitu semper vtatur, donec in monasterium introeat, & interea a choreis, & spectaculis inanibus abstineat.

Quæ vero eo modo, quo diximus, recepta fuerit, monialium vestibus in monasterio indui non possit, nisi sex

ANNO CHRISTI 1565. mensibus, postquam recepta fuerit, idque concessu episcopi, & monialium superioris; quibus liberum sit, vel producere, vel contrahere illud semestre tempus, quemadmodum eis expedire videbitur.

Tumultus autem euitandi causa deducatur mane ad monasterium ab intimis propinquis mulieribus, nulla pompa, nulloque inuitatu aliorum, & sola introducatur in ecclesiam interiorem monasterii. Missaque audita, & sumpta communione, ceterisque solennibus ceremoniis adhibitis, coram reliquis monialibus, a superiore, aut monasterii confessore vestiatur, qui illam adeo grauem, sacramque actionem aliquo pio sermone prosequatur. Quod etiam in professione seruetur.

Superior, siue confessor hanc cautionem adhibeat, ne puellæ nouitiæ nomen gentilium feminarum imponat, sed sanctarum, quæ ab ecclesia celebrantur.

Quæ puella postquam monialium vestem suscepit, amplius e monasterii septis exire non possit: nisi fortasse nondum professam pœniteret in monasterium introisse. Si vero semel exierit, nulla illi in posterum facultas redeundi concedatur.

Nouitiæ causa ante professionem ex decreto Tridentini Concilii nihil monasterio detur, præter id quod necessarium sit ad victum, & vestitum eius temporis, quo fuerit in nouitiatu, quod totum repræsentari volumus, antequam puella in monasterium ingrediatur.

De nouitiis ad professionem recipiendis.

QVONIAM Tridentini Concilii decreto professio ante decimumsextum annum expletum, & ante annum probationis post susceptum habitum facta, nulla est, nullamque parit obligationem; curent episcopi, ne nouitia vlla ante illam ætatem & tempus ad professionem admittatur.

Præfecta autem monasterio triginta ante diebus episcopo significet, quo tempore nouitia professura sit; vt vel ipse, vel, si is abest, impediturve, alius, cui ille id negotii dederit, nouitiæ voluntatem cognoscat, perspiciatque an eiusmodi conditionibus sit, quas monasterii illius & ordinis regula postulat: an item monasterium idoneum. Ei denique demonstret, quam grauis ea res sit, quamve multas res tria illa religionis vota requirant: vt ea, antequam ad

professionem recipiatur, vinculi vim intelligat, quo se obstringi vult. ANNO CHRISTI 1565.

Si præfecta id facere neglexerit, eiusdem Tridentini Concilii decreto ab eius officio tamdiu amoueatur, quoad episcopo videbitur.

Nouitia ne examinetur intra septa monasterii, sed extra in publica eius monasterii ecclesia, vt libere & fidenter suam voluntatem exponere possit.

Quod vero professione facta, eleemosynæ gratia ad professam sustentandam monasterio datur, id quo tempore puella religionis habitum suscipiet, apud virum, monialibus & earum superiori probatum, deponatur: vt nullo impedimento tum monialibus præsto esse possit.

Nulla autem renuntiatio bonis a nouitia fiat; nisi quem admodum a Concilio Tridentino iussum est, facultate ab episcopo, vel eius vicario permissa, ad duos proximos menses ante professionem fiat.

Et quoniam, quæ moniales, professione facta, velum susceperunt, quotidie suæ religionis diuinum officium dicere debent, nulla ad professionem admittatur, quæ congrue legere, & officium discere nesciat. Id autem experiri debebit is, cuius officium est eas examinandi: qui, se præsente, eam legere iubebit.

Professionis autem, & diei, & anni, quo facta est, in libro ad eum vsum confecto, memoria conseruetur, manu eius monialis, quæ scribæ officio fungitur: adhibita subscriptione eius, quæ professa sit, si modo scribere sciuerit; & superioris, qui eam admiserit.

Quo die puella profitetur, vel monialem habitum induit, in foresteriis, ædibusque monialium, ab eius propinquis, & amicis conuiuia ne fiant, neque bellaria dentur.

De diuinis officiis, precationibus, & lectione monialium.

CVM ad sanctimoniales valde pertineat laudare assidue Deum creatorem, conseruatorem, & redemptorem mundi, eidem gratias agere & supplicare, vt suam misericordiam omnibus hominibus ad salutem impertiat; idcirco moniales omnes die noctuque chorum frequentent: sacrisque officiis distincte, attenteque ab ipsis, & voce, & pio animi affectu celebrandis interfint: illis solum exceptis quarum præfecta iusti impedimenti excusationem acceperit.

Ad-

ANNO CHRISTI 1565.

Adsint autem singulæ initio diuinorum officiorum, congruenti sui ordinis vestitu indutæ, in suis ac propriis locis, & vsque ad finem persistant: non prius inde discedentes, quam præfecta, aut vice eius alia, discessus significationem fecerit; nisi necessitate aliud postulante id eadem permiserit.

Soni, cantus, qui honesti & spirituales non sint, colloquia etiam, risus, quidquid præterea indignum est domo Dei, & eius diuina maiestate, cum qua colloquimur in oratione, omnino amoueantur.

Quæcumque autem contra hæc, quæ iussa sunt, aliquid fecerit, præfectæ arbitrio pro modo culpæ acriter puniatur.

Et quia mentis oratio tanto præstantior est ea, quæ solum ore exprimitur, quanto anima est excellentior corpore; piis incredibile solatium affert, & fructum; eosque quotidie nouis cumulat muneribus, in Deum quodam modo conuertens: ideo moniales, & velatæ, & conuersæ, præter horas canonicas, aliasque orationes, quas ex officio habere debent, quotidie in chorum vniuersæ conuenientes, nisi necessario impediantur, saltem per horam, mentalem orationem adhibeant: semihora videlicet post matutinum, itemque post nonam, aut completorium, sublatis ad Deum mentibus, piis & salutaribus rebus contemplandis; præsertim vero vitam, doctrinamque Domini nostri Iesu Christi, atque eius sancta mysteria studiose meditabuntur, passionem videlicet, mortem, resurrectionem, ascensum in cælum, extremum aduentum ad iudicium, beatorum gloriam, & damnatorum supplicia; aliaque eiusmodi, quæ ad Dei gloriam, & propriam proximorumque salutem pertineant.

Quoniam vero a Tridentina sancta Synodo prohibetur, ne in choro vel monasterii septis, sed in ecclesia publica sanctissimum Christi corpus conseruetur; efficiant superiores, vt eiusmodi decreto vbique obtemperetur.

Diebus festis vt otium, a quo mala omnia oriuntur, euitetur, moniales tempus, quod sibi a diuinis officiis, & consuetis orationibus superfuerit, in sacra aliqua lectione consumant, quæ ad Dei & sui ipsius cognitionem eas ducat, viamque monstret perfectionis, & æternæ vitæ, id-

que vel seperatim, vel coniunctim faciant; cum huiusmodi lectio suauis & fructuosa sit animarum oblectatio; vitia coerceat; ad virtutes inflammet, contra autem, inanium librorum lectio mentes corrumpat. ANNO CHRISTI 1563.

Quod ne accidat, superior, aut confessor omnes monasterii libros perspiciat, & recognoscat; singulas moniales in virtute obedientiæ suos proferre cogens.

De communi vitæ vsu, ac de proprietate tollenda.

IN omnibus monasteriis, quod ad cibum, potum, somnum, ceteraque res attinet, omnes communiter viuant; vt a sacro Tridentino Concilio decretum est. neque quidquam inter eas differat, aut alia alii præferatur, aut posthabeatur, quemadmodum votum paupertatis postulat: vt Tuum & Meum, atque omnis priuata rerum possessio, & re & verbo omnino tollatur, omnis etiam superuacaneus & inanis rerum vsus.

Neque vlla sit, quæ quidquam possideat, aut adhibeat, vt proprium; etiamsi ad necessitatem concessum sit.

Omnes itaque monasterii prouentus, cuiuscumque generis sint, eleemosynæ etiam, & quæstus ex laboribus, libelli præterea, legata & bona mobilia, & immobilia, quæ testamento relicta, & quæ donationis, vel alia quauis causa obtinuerint, a singulis monialibus ad communem monasterii vtilitatem conferantur. Præfecta vero pro sua prudentia, & humanitate ex illis ipsis eius necessitati potissimum consulat, ad quam pertinerent, nisi obstaret paupertatis votum.

Vtque omnis proprietatis occasio tollatur de monasteriis, confessores, ac præfectæ, voti paupertatis accuratius seruandi gratia, monialibus suadere studebunt, vt curent omnes vestes lineas, laneas, vel pelliceas, aut cuiusuis generis in communi loco asseruandas: duasque ex monialibus, quo tempore mutuantur officia, iis excutiendis, purgandis & farciendis præficiendas: quæ etiam sororibus in singulas hebdomadas pro tempore, & vt vsus feret, eas distribuant, nullaque vestes apud se habeat, præter eas, quæ ad quotidianum vsum sunt necessariæ.

Ægrotarum vero vestes, contagionis nomine suspectæ, seperatim custodiantur, aut apud illas ipsas relinquantur.

Dona, quæ singulis mittuntur, ad præfectam afferan-

ANNO CHRISTI 1565. tur: nec vlla possit illa accipere, aut ad vsum adhibere, nisi sciente & consentiente præfecta. Quæ in id omnino incumbere debet, vt ex monasterio vitium proprietatis, tanquam multorum malorum causam euellat. Neque cuique permittat vt pecuniam apud se habeat.

Ter autem in singulos annos, præfecta vna cum discretis, cellas & supellectilem singularum monialium diligenter inquirat; & scrutetur ne vlla quidquam habeat proprii, aut plus, quam quantum ei ad suum vsum concessum fuerit.

Quod si quæ proprii aliquid tenere deprehensa aut conuicta fuerit; ea biennio actiua & passiua voce priuata sit ex Tridentini Concilii decreto; atque etiam iuxta suæ regulæ & ordinis constitutiones puniatur. multoque magis, quæ ex communi, aut ex eo, quod alicuius vsui tributum sit, furtim sibi aliquid vindicauerit.

Si præterea speculum, catellus, vnguenta, aut suffimenta, & huiusmodi inanium rerum quidquam apud aliquam repertum fuerit; superior statim id e monasterio auferendum, & eam apud quam inuentum fuerit, acriter puniendam curabit.

Monialis siue velata, siue conuersa sit, eleemosynam dare, largiri, aut vendere esculentas res, vestes, aut bona cuiusuis generis sint, etiamsi ad vsum ei attributa sint, aut etiam legare omnino non possit. Quæ secus fecerit, velum ei per mensem adimatur; ac ter se verberibus ad disciplinam affligere cogatur.

In quo tamen integrum sit præfectæ concedere facultatem, cui concedi debere iudicarit, aliquid deuotionis, ac religionis causa, vel aliud exiguum elargiendi propinquis, ac bene merentibus.

Ad sonitum minoris campanæ omnes conueniant ad benedictionem mensæ, quam præfecta, vel vicaria, vel, ipsis absentibus, antiquior discreta faciat.

Deinde loco & ordine discumbentes non prius discedant, quam Deo gratiæ actæ fuerint. Quæ non obedierit, vno die opsonio priuetur, ac postremo loco in mensa sedere cogatur.

Mane & vesperi ad primam, & ad secundam mensam aliquis spiritualis liber, qui ad religionem incendat, quoti-

die legatur, omnibus discumbentibus, cum silentio & attentione audientibus: vt vna cum corpore mens etiam recreetur. ANNO CHRISTI 1563.

Vniuersæ moniales, si fieri possit, vno loco dormiant, a præfecta, aut a vicaria optime concluso; cuius claues ab ipsa præfecta asseruentur.

Singulæ autem in singulis lectis omnino dormiant, & in singulis etiam cellis, si tanta ibi sit copia cellarum, vt omnes capere possint. Cellæ vero diu noctuque apertæ sint, vt præfecta in singulas horas inspicere eas possit. Dato autem signo eundi cubitum, locoque vbi dormitur clauso, præfecta, aut eius vicaria, aut aliqua ex discretis, omnes cellas visitet; vt an omnes in suis dormiant locis animaduertat.

De clausura, & quæ ad eam tuendam aliqua ratione pertinent.

MONIALIBVS nulla quidem nimia diligentia videri debet ad eius thesauri custodiam, cuius causa propinquis, rei familiari, ac terrenis omnibus rebus, curisque renuntiantes, in septa monasterii se incluserunt.

Vt igitur sanctum earum propositum, ea ex parte, quæ diaboli insidiis maxime patet, communiatur, curent episcopi, vt ad omnes fenestellas, vbi colloquendum sit, duo ferrei clathri, seu cancelli constituantur; qui saltem palmo distent alter ab altero.

Inter virgas ferreas, quibus singuli cancelli compacti sunt, non plus omnino quam vncia intersit.

Sint autem virgæ ita solidæ, vt neque facile frangi, neque flecti possint.

Intimo vero cancello, quo moniales ad colloquendum accedunt, ferrea lamina appingatur, quæ moueri nequeat: sitque exiguis foraminibus, ad audiendi tantum commoditatem perforata, cui lineus pannus nigri coloris, ligneis tabellis affixus, instar fenestræ, quæ aperiri possit, cum erit colloquendum, apponatur.

In ea lamina fieri possit quadrata fenestellula nouem tantummodo vnciarum, cuius clauis a præfecta custodiatur: neque eam fenestellulam aperire liceat, nisi quo tempore colloquendum sit cum episcopo, vel ordinis superioribus, aut cum parentibus, & fratribus monialium, & aliis arcta propinquitate & genere coniunctis: aut cum

Anno Christi 1565. instrumentum aliquod confici, vel sacrum sermonem audiri oporteat.

Quod vero ad huius fenestellulæ concessionem attinet, excepta sint monasteria, quorum moniales vel lege, vel consuetudine ab externis hominibus conspici nunquam solent.

Ostia locorum, quæ collocutioni solum & intus & foris sunt attributa, semper clausa sint: quorum claues sint apud antiquissimam earum monialium, quæ audiendis sermonibus sint præpositæ, nec nisi cum opus sit longiori collocutione, aperiantur. Ceterum ianitrix ex clathrata ianuæ fenestellula, ianua tamen clausa; rotariæ ex rota respondebunt pulsantibus.

Loca autem intus & foris ad collocutionem attributa, cum ibi sint qui loquantur, semper pateant, vt quinam sint, videri possint.

Ostia, per quæ a septis monasterii in exteriorem ecclesiam patet aditus, ad mensem muro obstruantur. Si quid in hoc præfectæ culpa, vel negligentia commissum fuerit, ea & officio & velo superioris arbitrio priuetur.

Omnes fenestræ & cancelli, & quicumque locus per quem moniales externam ecclesiam introspicere possint, in ædificentur, præter fenestram, in qua collocata est rota; & fenestellulam ad solum sacrosanctæ eucharistiæ sumendæ vsum constitutam; ac illam fenestram per quam corpus & sanguinem Domini nostri Iesu Christi a sacerdote celebrante elatum aspicere possint.

Ea fenestra perpetuo lineo panno contecta sit, qui tantummodo, cum sustollitur sacrosancta eucharistia, amoueatur. Fenestræ autem ratio sit eiusmodi, vt sacerdos ex altari moniales intueri nequeat.

Curent episcopi & alii superiores, ne e vicinorum ædibus, quicumque illi sint, monasteria inspiciantur; maxime vero si fratrum cuiusuis ordinis aut presbyterorum ædes illis immineant: quo casu parietes altius tolli & nouas ædificari iubeant eorum sumptibus quorum episcopi, & ii qui monasteriorum curatores sint, interesse iudicauerint, quacumque appellatione remota.

Quamobrem etiam sæcularium principum auxilium implorent, vt monialibus ab externorum hominum aspe-

ctu, & auditu libris secure per monasterium ambulare liceat. ANNO CHRISTI 1565.

Regulares viri in posterum ne in ea loca migrent, neve areas, monasteriis monialium proximas, ædificandi causa emant, vnde monialium aspectus fieri possit. Moniales in monasteriorum ædificatione vicinia regularium virorum ædibus, aut iis locis, vnde ipsæ ab illis inspici possint, in posterum prohibemus.

Ædes proximæ monasteriis sanctimonialium famosis mulieribus ne locentur.

Neve ibidem spectacula, cantus, saltus, ludi, & huiusmodi profanæ res & inanes exerceantur, quæ eas a sacro officio auocare, aut ipsis offensionis causam præbere possint.

Quemadmodum a sacro Tridentino Concilio sancitum est, moniali professæ nulla ratione e monasterii septis egredi liceat, nisi ex causa legitima quæ ab episcopo probata sit.

Huiusmodi vero licentia egrediendi nullo pacto permittatur, nisi id grauissima res & summa necessitas postularit; neque iis monialibus, quibus nisi ex summi pontificis concessu egredi fas est. Apostatæ, fugitiuæ, & delicti causa eiectæ e monasteriis, quæ cum sacro vestitu, aut sine eo vagantur non sine scandalo religionis, ab episcopis ceterisque earum superioribus, petito etiam sæcularium principum auxilio, ad sua monasteria redire cogantur, vt ibi dignas pœnas pendant suorum scelerum. Quod si superioribus in monasteria restitui debere minime videantur, in earum mulierum numerum, quas conuertitas vocant, cum bonis quæ attulerunt ad monasterium adscribantur. Ea autem bona, illis mortuis, priori monasterio restituantur.

Si quæ monialis in monasterii septa marem aut feminam cuiusuis ætatis conditionisve, etiam matrem, aut sorores, sint introduxerit, tribus mensibus in carcerem concludatur; eique singulis sextis feriis ieiunanti nihil præter panem & aquam ad cibum & potum adhibeatur, atque ad annum velum adimatur. Eamdem pœnam subeant quæ rotæ & ianuæ præpositæ fuerint; præfectæ etiam & quæuis aliæ, quarum consensu id commissum sit.

Quicumque vero clericus, siue sæcularis, siue regularis,

ANNO CHRISTI 1565. cuiuscumque ordinis, aut laicus cuiuscumque status, dignitatis, gradus, conditionis, ipsarum monialium septa interdiu, vel noctu introire ausus fuerit, præter excommunicationis pœnam, quam ex Concilii Tridentini decreto ipso iure subit; aliis etiam grauissimis pœnis, habita personæ criminisque ratione, puniatur. Et si ecclesiasticus sit, aut beneficia obtineat, suorum etiam ordinum munere ex ordinarii voluntate prohibeatur; suisque omnibus beneficiis priuetur. Quo decreto excipimus eos, quibus ob necessariam monasterio eorum operam & industriam superior septa ingrediendi facultatem, quotannis renouandam, scripto permiserit. Is autem meminerit sibi a Tridentino Concilio ius ademptum esse eiusmodi facultates concedendi, nisi in casibus necessariis; ideoque caueat, ne quæ intus officia moniales obire possunt, ad ea præstanda externi in septa monasterii introducantur. Atque vt in hac necessitate dignoscenda vna eademque ratio vbique seruetur, & ille facile concedendi vsus coerceatur; episcopus adhibitis in consilium omnibus monasteriorum superioribus, etiam regularibus, statuat ac præscribat, quæ opera in monasteriis necessarium externorum ingressum requirant. Quam vero rationem in hac re præscripserit, ea ab omnibus, etiam regularibus, inuiolate seruetur.

Intra septa monasterii mares & feminæ cuiusuis generis, etiamsi ipsis monialibus inseruiant, vel sint ætate confecti, nulla de causa pernoctare possint, proposita pœna excommunicationis latæ sententiæ, quam & is qui pernoctarit, & præfecta quæ id permiserit, subeat; quibus addantur aliæ pœnæ superioris arbitratu. Neve intus in eisdem septis boues, equos, & iumenta cuiusuis generis alant.

Si contra fiet, præfecta tres menses ab officii sui munere amoueatur.

Moniales cum nemine externo omnino colloquantur; nisi is licentiam scriptam & obsignatam a superiore monasterii, aut ab eo, quem is suo nomine substituerit, atque in cancellaria episcopali gratis descriptam attulerit. Quæ contra id fecerit, priuetur trium mensium facultate loquendi cum externis omnibus cuiusuis sexus, etiam propinquis; cogaturque singulis sextis feriis eius temporis, disciplinæ

nomine, flagella ſibi publice adhibere, & orare eo pſalmo, *Miſerere mei Deus.* ANNO CHRISTI 1563.

Licentiæ autem, ſcripto permiſſæ, accipiantur ab iis, quæ rotæ ſint præpoſitæ, priuſque ad præfectam deferantur, quam illæ accerſantur, quæ ſcripto nominatæ ſint. Præfecta vbi ſcriptum legerit, manumque & ſignum eius agnouerit, cuius officium ſit facultatem colloquendi concedere, benedictione adhibita, permittat iis, quæ ſcripto nominentur, vt cum illis tantummodo loquantur, qui nominatim deſcripti ſint: idque ad communem collocutionis feneſtellam; non ad ianuam, neque in eccleſia, aut alibi, præſentibus ſemper monialibus arbitris ei muneri præfectis. Quæ vero ad colloquendum acceſſerint, breui finem loquendi faciant: caueantque ne tempus, quo nihil eſt precioſius, inani aut inutili ſermone conſumant.

Non eſt ferendum, vt moniales, præſertim ſacris diebus, aberrantes ab ratione, ceteriſque piis exercitationibus, ſermonibus minime neceſſariis tempus conſumant.

Idcirco, quibus diebus ſumitur ſacroſancta euchariſtia, & quoties dies feſti ex præcepto eccleſiæ celebrantur, tempore etiam aduentus & quadrageſimæ, in vigiliis præterea de præcepto, omni denique tempore, cum diuina fiunt officia, moniales cum externo nemine omnino colloqui poſſint, niſi neceſſitas ita poſtulet.

Moniales vero, tam quæ audiendis ſermonibus præpoſitæ ſunt, quam illæ, quæ loquentur, ne monaſterium abſurdis & inanibus rumoribus compleatur, cum nemine omnino communicent quæ ab externis acceperint, niſi cum præfecta, ſi eis expedire videbitur vt aliqua ad eam referantur.

Vigilent præfectæ, & quæ ſermonibus audiendis præpoſitæ ſunt, ne quiſquam ad colloquendum cum monialibus accedat, ſimulato eius nomine, qui in ſcripta licentia nominatur. Quod ſi id a quoquam commiſſum fuerint, is ab epiſcopo: quæ vero cum eo collocuta fuerit, & quæ ſcientes permiſerint, a ſuperiore, harum conſtitutionum præſcripto, graui pœna eorum arbitratu afficiantur.

Quicumque vero clericus ſiue ſæcularis ſiue regularis, cuiuſcumque ordinis, aut laicus cuiuſcumque ſtatus, dignitatis, gradus & conditionis, ad monialium monaſteria acceſſe-

ANNO CHRISTI 1565. cesserit, & cum earum aliqua, non impetrata, vt præscriptum est, colloquendi facultate, sermonem habuerit, grauiter puniatur.

Hoc autem edicto, neque patres, neque fratres teneri volumus, quibus non impetrata illa colloquendi facultate, sed seruatis ceteris regulis hac ipsa de re latis, cum filiabus & sororibus tantum colloqui, non tamen septa vnquam ingredi licebit.

Nemini omnino, neque sacro, neque profano, neque mari neque feminæ, liceat adire monasteria monialium docendi causa cantum, quem figuratum vocant.

In iis tamen monasteriis, in quibus non in exteriori ecclesia a sæcularibus, sed intus a monialibus organo sonatur, permittere poterit superior alicui viro, moribus & ætate ab episcopo probato, vt foris ad fenestellam collocutionis monialem organistriam tantum sonandi artem edoceat, si in eo studii genere plus proficere necesse habeat.

Hæc autem intus ad ipsam fenestellam discens commorabitur; cui semper assistent duæ ex iis, quæ audiendis sermonibus præpositæ sunt.

Quæ contra fecerit, siue præfecta, siue alia, velo priuetur, aliisque præterea pœnis afficiatur, arbitratu superioris.

Organum autem in posterum ne constituatur, nisi locus, in quo apte locetur, superioris iudicio ante probetur.

Prohibentur etiam moniales ipsæ intus, aut per alios foris sonare musicis instrumentis, præter organa & harpichordium, quo ars organo sonandi discitur.

Ne liceat monialibus depositi, aut custodiæ causa, in monasterio habere pecuniam, gemmas, vestes, aut eius generis res vllas cuiusuis personæ, nec vasa quidem florum, aut fruticum.

Quod si quæ in præsenti habeant, vt omnis incommodi causa tollatur, ad tres menses, quibus debent, ea restituant.

Contumacibus, aut negligentibus pœna sit; præfectis, officii: ceteris, veli spoliatio.

Moniales ne animi quidem relaxandi causa, sæcularium virili aut muliebri vestitu vtantur, cum dedeceat Dei famu-

las veſtes ab earum profeſſione alienas induere. verum decoro ſemper ſeruato omnium & temporum & actionum, permittente præfecta, honeſte, & quemadmodum ſacras Deo virgines decet, animum remittere licebit. ANNO CHRISTI 1565.

Moniales etiam ne offulas, aut cetera huiuſmodi conficiant donandi gratia, prohibemus: propter temporis iacturam & ſumptum, qui in eas impenditur. Quæ contra decretum aliud commiſerit, vel permiſerit, ſuperioris arbitratu puniatur; maxime vero in præfectã animaduertatur.

Nulli moniali fas ſit ad quemquam ſecreto literas ſcribere, præter ſuperiorem & epiſcopum, ſi de aliqua graui re eſſet admonendus.

Neque ad ſe miſſas literas aperire & legere, niſi præfecta prius eas coram vicaria legerit, aut ſe præſente legi iuſſerit.

Quæ contra hanc legem aut ſcripſerit, aut acceperit literas, per duos menſes e ſua cella pedem non efferat: & ſingulis ſextis feriis ita ieiunare cogatur, vt tantum pane & aqua veſcatur. Ac, ſi eæ literæ ſuſpicionem aliquam criminis haberent, ea, ad quam ſcriptæ fuerunt, præter prædictam pœnam, ſex menſes & facultate loquendi ad feneſtellam monialium collocutionis, & velo priuetur.

Verum, ne præfecta falli poſſit, fictis ei literis oſtenſis, quæ aliæ ſint ab acceptis, & ab illis, per quas reſponſum eſt; quæ rotæ præpoſitæ fuerint, omnes accipient literas, quæ ad monaſterium peruenerint, eaſque ſtatim ad præfectam afferent, a qua etiam literas, a monialibus ſcriptas, accipient clauſas & obſignatas coram eadem ipſa. Quas deinceps nuntiis externis tradent.

De conuerſis.

CONVERSIS minimum quadraginta annos natis & ſuperiori probatis, facultas ſit exeundi ſeptis monaſterii, propter negotia monaſterio neceſſaria, permittente tamen præfecta, quotieſcumque exeundum fuerit.

Cui etiam liberum ſit eas, ſi ita videbitur, intra ſepta ſemper retinere. quod vt faciat, ſi modo poſſit, eam vehementer cohortamur.

Ad funera autem ne prodeant, niſi quæ ordinis ſint Mendicantium.

Anno Christi 1565. Exeuntes vero binæ prodeant; neque longius discedant altera ab altera, quam vt se inuicem aspicere & audire possint.

Quibus, si ex vrbe egredi contigerit, semper in eodem lecto somnum capiant.

Caueantque, ne in cuiusquam famosæ personæ domum introeant, etiamsi illa de monasterio benemerita fuerit.

Neve in domiciliis, vbi aliæ honestæ mulieres non habitent, pernoctent.

Neve literas, aut mandata clam perferant.

Aut quidquam inane monialibus renuntient, quod foris viderint, aut audierint.

Delinquentibus pœna sit carcer, aut etiam grauior, arbitratu superioris.

De puellis sæcularibus, quæ in monasteriis educantur.

Pvellæ sæculares cuiusuis generis, conditionis & ætatis, quæ nunc in clausura monasterii, educationis, aliave causa commorantur, post annum e monasterio exire cogantur, nisi omnibus iis præditæ, quæ ad suscipiendam religionem, monasterii institutis, Tridentini Concilii, & harum constitutionum decretis requiruntur, monachalem vestem sumere voluerint. Episcopis tamen facultas permittitur probabili de causa prorogandi tempus suo arbitratu, consentiente superiore regulari in iis monasteriis, quæ ei subiecta fuerint.

In posterum puellæ educationis causa in monasteria ne recipiantur sine licentia scripto permissa ab episcopo, ac superiore regulari, si ei subiectum fuerit monasterium, cui etiam prius accesserit scriptus metropolitani consensus.

Hæc autem licentia non concedatur puellis, quæ habeant a quibus regi & educari commode possint; aut iis quæ decimum annum non compleuerint, aut maioribus quindecim annis.

Quæ semel exeunt e monasterio, amplius aut in illud, aut in vllum præterea aliud admitti non possint, nisi cum moniales fieri voluerint.

Huiusmodi autem puellæ nigri tantummodo, aut fusci, vel albi coloris vestes, non sericas, adhibeant. Nullo præterea exquisito ornamenti genere vtantur; ne sint concin-

natæ; neve habeant inaures, nec monilia; aut eius generis inanes delicias. ANNO CHRISTI 1565.

Cum propinquis, aliisve externis ne colloquantur; nisi eisdem seruatis, quæ supra de monialibus eo in genere decreta sunt.

Dormiant, cibum capiant, versenturque loco separato a monialibus, iis exceptis, quæ ipsis regendis & instituendis præpositæ sunt: cum nullaque moniali consuetudinem habeant, præterquam in ecclesia, cum Missa, aut diuina officia celebrantur.

Puellarum alimenti & educationis causa quotannis monasterio non minus soluatur triginta aureis; cuius pecuniæ dimidium in singulos sex menses repræsentetur. Quod si ea pecunia per ipsos sex menses non numerata fuerit, puellæ ad suos remittantur, quos magistratus monasterio omnino satisfacere cogant.

Quæcumque ex iis puellis monialis fieri voluerit, ad propinquos suos mittatur, aut ad eos, qui ipsius curam habent, apud quos saltem per mensem maneat, priusquam ab episcopo, aut ab eius ministris examinetur; idque, vt facilius ac melius eius libera voluntas exquiri & explorari possit.

Puellas vero domi suæ foris viuentes, neque literas, neque vllam omnino artem monialibus docere liceat; ne ad fenestellas quidem, aliave collocutionis loca: quod si id monialium præfecta quouis modo permiserit, semestri administrandi officio priuetur.

De concionatoribus, confessoribus, visitatoribus & capellanis.

Qvi monasteriis præsunt, doctos, prudentes, ac pios concionatores adhibeant, qui bis saltem in singulos menses ad cancellos collocutionis monialium, vel ad fenestellas ecclesiæ, Dei verbum prædicent, easque erudiant in omnibus, quæ ad Dei cultum, & sempiternam salutem consequendam pertinent.

Concionatoribus autem ne liceat cum monialibus separatim colloqui; nisi eis a superiore monasterii licentia permittatur.

Præficiantur etiam monialibus confessores & ætate prouecti & prudentes & Deum timentes, qui semel saltem

ANNO CHRISTI 1565. in singulos menses audiant peccata monialium: eisque sacrosanctam eucharistiam administrent, quemadmodum sacrum Tridentinum Concilium fieri debere censuit.

Ne regularis peccata monialium possit audire, nisi prius a generali capitulo, aut sui ordinis generali, aut, eo absente, ab ipsius vicario generali probatus fuerit: cuius rei fidem fecerit episcopo eius loci, vbi fuerit monasterium, aut eius vicario.

Omnes monialium, & sæculares & regulares confessores, confecto biennio, aut ad summum triennio, mutentur, nisi iusta aliqua, aut necessaria causa episcopo, aut eius ordinis generali, si regularibus subiectum sit monasterium, postulare videatur vt illis tempus prorogetur.

Iidem monasterii septa ingredi non possint, nisi id eis a superiore aliqua de causa concessum fuerit: excepta causa administrandi sacramenta ægrotis monialibus, cum graui & periculoso morbo laborant.

Quo tempore dum intra septa commorantur, eos duæ aut tres moniales, quæ ætate ceteris præstent, comitentur: Eædemque omnes prosequantur quicumque septa monasterii introierint, etiam superiores, ac visitatores, facta prius significatione sonitu minoris campanæ monialibus se recipiendi. Quam consuetudinem nisi præfecta seruarit, officio moueatur superioris arbitrio.

Confessores in monasteriorum locis, quos foresterias vocant, cibi capiendi causa ne morentur, nisi confessionis tempore.

Neque tum etiam ibi noctu cubent, nisi cum alicui ex monialium numero mors instaret, vt præsto esse possint administrandis sacramentis, & reliquis pietatis officiis; aut cum propinquum monasterio domicilium non habent: vt in multis monasteriis quæ sunt in diœcesi.

Nemini autem confessori sæculari aut regulari assidue habitare liceat foris in foresteriis, & ædibus monialium; aut earum sumptibus ibi viuere; nec, si in iis locis dormitur, quæ monasterium attingunt, fenestræ, aut rotæ sint: &, si sunt, statim muro obstruantur; vt nihil a monialibus, quod in eo loco agatur, aut dicatur, aspici aut audiri possit.

Clathri lamina, & linea tela fenestellulæ eius loci, vbi moniales confitentur, ita compactæ cohæreant, vt remo-

ueri non possint: & inde tantum audiri, aspici autem nullo modo possint. Anno Christi 1565.

Qui vero confessores in iis deliquerint, statim & officio priuentur; & facultas tum adeundi illud monasterium, tum diuina administrandi eis arbitrio superioris adimatur.

Eamdem pœnam subeant omnes regulares, & alii cuiusuis generis clerici, qui cibum aut somnum capient in locis collocutionum, ac foresteriis monialium; aut munera alicui moniali, quæ secundo, arctiorive cognationis gradu coniuncta non sit, dederint, aut ab ea acceperint.

Superiores tamen, suo arbitratu, cum illis colloqui, & in foresteriis vesci & cubare possint, quo tempore visitant monasteria: si tamen ibi fratrum sui ordinis monasteria non habeant: quæ si sunt, apud eos diuersari debent, neque graues esse monialibus.

Iidem pecuniam, munera, aut præmia a monialibus ne accipiant; quo illæ aperte intelligant in eiusmodi visitatione tantummodo ab eis consuli Dei gloriæ, & monialium saluti.

Liceat vero iis superioribus, qui premuntur inopia, sumptu monialium viuere, cum eas visitant, aut adeunt alia de causa quæ ad ipsarum vtilitatem spectet.

Regularibus, qui fratres sint monialium, permissu superiorum, quemadmodum supra dictum est, semel in singulos annos cum sororibus monialibus tantum colloqui liceat, idque præsentibus iis quæ collocutioni præpositæ sunt. Quod si illi aliquos secum adduxerint, ii cum monialibus omnino ne colloquantur, proposita ea pœna, quæ superius colloquentibus sine licentia est constituta.

Socii confessorum regularium sint ætate prouecti, & superiori suo probati, neque cum vlla moniali colloqui possint, nisi cum præfecta, & rotæ aut foresteriæ præposita, si quid opus sit confessoribus tum cum peccata audiunt, eiusdem pœnæ periculo.

Præterea superiores ex decreto sacri Tridentini Concilii quotannis idoneum confessorem extraordinarium monialibus sibi subiectis exhibeant. cui curent, vt vniuersæ confiteantur; vt, quæ huiusmodi indigent medicina propter aliquem occultum animi morbum, neque ipsæ eam postulare, aut accipere ab vsitato confessore vnquam

ANNO CHRISTI 1565. auderent, liberius mederi suis malis possint, ac diaboli laqueos euadere, vna cum reliquis confessori nouo sua peccata confitendo.

Sacerdotes, qui in monialium ecclesiis publicis rem diuinam facturi sunt, bene audiant, & bonis moribus sint: & ab eo etiam approbati qui monasterio præsidet.

Ex quibus, qui a monialibus mercede conducuntur, non ab illis, sed a superiore, aut eius iussu a confessore monialium deligantur.

Qui, nisi eis facultas scripto concessa sit, cum monialibus ne colloquantur: nisi cum iis, quæ sacristiæ præsunt; quibuscum ad rotam ecclesiæ, quambreuissime loquantur de his tantummodo rebus, quæ ad Missæ sacrificium sint necessariæ.

Ne magnifici & sumptuosi apparatus fiant, cum dies festus ecclesiæ monialium celebratur: sed pii ac modesti, & qui religionem, non inanem aliquam speciem, præ se ferant.

Quo non admittantur musici, figuratum cantum, aut quoduis musicum instrumentum adhibentes.

Præfecta monialium neminem ad monasterii famulatum & procurationem admittat, cuius ætas & mores earum superiori probati non sint.

Eiusdem etiam superioris sit approbatio eorum, qui nunc monialibus inseruiunt. Quo in numero medici, tonsores, furno aut pistrino præpositi, ceterique omnes intelligantur, quibus in monialium sepia introeundum sit.

Qui monasterii res procurant, quotannis suæ administrationis rationem reddant iis quos diximus; & ad duos menses bonis prædibus caueant cancellariis episcoporum, se fideliter rationem reddituros suæ administrationis. Quod si facere neglexerint, officio priuati censeantur.

In parochialibus ecclesiis, quæ monialium monasteriis annexæ sunt, perpetui vicarii, ex formula Tridentini Concilii præscripta, ab episcopis constituantur.

De propria regula, & constitutionibus his assidue legendis.

QVIA moniales, quæ professæ sunt, non solum Dei, & sanctæ ecclesiæ præcepta, quæ Christianis omnibus præscripta sunt; sed etiam suæ regulæ, & ordinis leges, & instituta seruare debent; operæ precium erit, illis suæ vocatio-

nis & professionis debitum officium in memoriam quamsæpissime reuocare. ANNO CHRISTI 1565.

Ideo in virtute sanctæ obedientiæ præcipimus, vt in singulis monasteriis ab aliqua moniali, ceteris professis audientibus, quotidie legatur saltem caput vnum constitutionum regulæ, aut ordinis cui adstrictæ sunt.

Cuius lectionis initium fiat a primo, & ita procedatur ad extremum; ac deinceps ad primum caput redeatur: vt eodem ordine ac progressione seruata, nunquam sacræ huius exercitationis vsus intermittatur. Præterea has etiam constitutiones frequenter legi iubemus, vt hac crebra salutarium præceptorum commemoratione moniales in obeundo suo munere diligentiores euadant. Qua in re præfectam monemus, vt ceteras ad summam legum obseruationem non minus exemplo suo inuitet, quam auctoritate compellat.

Denique præcipitur omnibus monialium confessoribus, vt illis vniuersis semel legant & explicent omnia hæc decreta: quæ in vulgarem sermonem conuersa ad communem prouinciæ vtilitatem primo quoque tempore curabimus edenda, eaque vt omnino, quemadmodum debent, seruent, vehementer cohortentur.

Quæ moniales arctioribus constitutionum regulæque vinculis adstrictæ viuunt, non hic est animi nostri sensus, vt ab illis susceptæ vitæ institutis discedant, sed vna cum iis hæc quoque decreta ab illis seruari iubemus.

De Iudæis.

VT, quantum possumus, Iudæis corrumpendi Christianorum mores, & eis bona per fraudem auferendi occasionem adimamus, ipsosque ad viam salutis traducere studentes, ex sacrorum etiam Canonum decretis edicimus;

Vt Iudæi semper, & quocumque iter faciant, viri pileum seu birretum crocei coloris; mulieres impositum reliquo capitis integumento pannum eiusdem coloris ferant.

Ne Christiani ad conuiuia, nuptias, vel dies festos, & synagogas Iudæorum accedant, aut cum eis ludant, vel, quod detestabilius est, choreas cum Iudæis agant.

Ne Iudæis Christiani in famulatu esse possint.

Ne Christiani, si in diem vel horam Iudæis operas suas locauerint, apud illos cibum capiant.

Ne

ANNO CHRISTI 1565. Ne Christianæ mulieres, Iudæorum nutrices, in eorum domibus esse vllo pacto possint. Ne vero extra eorum domos, nisi cum necessitas, ordinario probanda, postularit.

Ne Christiani Iudæos medendi causa ad se accersant.

Ne in coniungendis inter se matrimoniis eorum opera vtantur.

Ne Christianæ mulieres Iudæos fuci, pigmentorum, aut ornandi se causa adhibeant.

Agros, prædia ecclesiastica Iudæis locari, vasa, vestes, aliave sacra, vel ad vsum ecclesiæ destinata, vendi, aut pignori dari ne liceat.

Ne in ædibus, quæ ecclesiis vicinæ sint, Iudæi habitent. Et si qui in eis nunc habitant, intra certum tempus omnino migrare cogantur.

Ne Christiani cum Iudæos in diebus festis, emptionis, venditionis, vel alio nomine contrahere audeant.

Ne tribus ante pascha diebus Iudæi in publicum prodeant; neque quidquam palam, vel secreto in contemptionem Christianæ religionis facere audeant.

Ne dignitatem, vel publicum officium, quod ad Christianos pertinere aliquo modo possit, Iudæi obtineant.

Hæc, & reliqua, quæ de Christianorum cum Iudæis consuetudine sacris Canonibus constituuntur, curent episcopi, & principes, ac magistratus, pro suæ quisque auctoritatis munere, pœnis contra Christianos, & Iudæos acrioribus constitutis, vt inuiolate seruentur.

Vehementer etiam a principibus petimus, vt in singulis ciuitatibus certum locum constituant, vbi Iudæi seperatim a Christianis habitatum conueniant. Et, si quas proprias ædes Iudæi in ciuitate habent, intra sex menses eas vere, non autem simulato contractu, Christianis vendi iubeant.

Illud præterea pro sua pietate principes statuere debebunt; vt Iudæi in quibusuis contractibus, & negotiis, quæ cum Christianis habuerint, in libris suis conscribendis, literis, & lingua vulgari nostra, non autem sermone aut characteribus Hebræis vtantur. Si secus fecerint, seuere puniantur: nullumque inde ius eis esse possit agendi, vel excipiendi.

Omni denique diligentia illos in eo eniti æquum erit, vt fraudulentam & insidiosam Iudæorum cum Christianis contrahendi rationem, & eorum facultatibus inhiantem auaritiam comprimant & coerceant. ANNO CHRISTI 1565.

Monemus vero episcopos, vt ab hominibus piis, ac peritis linguæ Hebraicæ & rituum Iudæorum, vel, si huiusmodi non reperiantur, ab aliis doctis, ac bonis viris curent, fidem ac doctrinam Christianam Iudæis prædicandam.

Ad eas conciones Iudæi omnes iussi conueniant; sed pueri, ac puellæ seorsum a parentibus atque aliis maioribus natu concionatorem audiant: qui ipsos familiariter instituat, & interrogantibus benigne satisfaciat.

In quo signum aliquod conuersionis cognitum fuerit, is ab aliis separetur, & in domum aliquam catechumenorum ad id paratam, deducatur; vbi diligentius omnia, quæ scire Christianum oportet, doceatur.

Catechumeni ne baptizentur, nisi prius diligenter instructi, & examinati fuerint, præsertim si grandiores sint.

Baptizati curæ alicuius probi viri, saltem per annum committantur, qui vitam illorum his rationibus regat ac moderetur;

Vt diebus festis Missam, conciones, ac vesperas obeant.

Aliis diebus aliquo artificio, quo victum quærere possint, vtantur.

Ne cum Iudæis vllam omnino consuetudinem habeant.

Neve cum Christianis, quorum vita flagitiosa sit.

Curet episcopus, vt Iudæus, qui ad fidem se conuerterit, omnia bona sua habeat: ac si filius familias sit, legitima, & quæcumque alia bonorum pars, ei iure debita, a patre etiam viuente, detur. vel si mulier fuerit, ei dos a marito restituatur, vel a patre constituatur vnde ali possit, ex præscripto constitutionis Pauli III. summi pontificis: præsertim in iis, quæ ille statuit de iis facultatibus, quæ ex vsuris comparatæ sunt.

De pœnis, & aliis quæ generatim ad has constitutiones pertinent.

QVIBVS pœnis, nostris in hac prouinciali Synodo decretis, delicta coercemus, nihil de illis animaduersioni-

ANNO CHRISTI 1565. bus derogamus, quas veteres Canones, & sacrum Tridentinum Concilium in eadem peccata constituerant. Quare negligentes, vel contumaces, & illis, & piis pœnis puniendos decernimus.

Quotiescumque delicti causa clerici mulctandi sunt, quæ ab illis exigenda erit pecunia, nullo modo ad episcopum perueniat, in eiusve commoda quauis ratione conuertatur: sed idem episcopus parte pecuniæ, quæ tertiam non superet, assignata delatori, reliquam piis operibus, aut locis, quibus ei videbitur, omnino attribuat. Quam pecuniam si qui piorum locorum, aut operum administratores intra mensem ab eo die, quo solui debet, numerandam non exegerint; ea seminario iam nunc adiudicata intelligatur. Notarius autem, qui attributionis instrumenta confecerit, triduo ea de re loca pia, quorum intererit, admoneat. alioqui eis sua pecunia satisfaciat.

Mulctas vero, quæ ob delicta ecclesiastica vel mixti fori, laicis, a iudicibus ecclesiasticis irrogabuntur, ad hunc modum diuidi volumus;

Vt tertia parte piis locis, aut operibus, eadem qua supra diximus conditione addicta, tertia ad fiscum principum sæcularium pertineat: reliquum accusatori detur.

Quibus vero tum clericis tum laicis pecuniæ mulcta imponenda fuerit, si sint soluendo, ne eis pœnam remittant episcopi, nisi graui de causa. Quod iudicium eorum conscientiæ periculo sit: sin inopes sint, pecuniam aliqua alia salutari pœna commutent, quæ eius generis sit, vt peccatorum vulnera contrariis remediis curentur.

Quidquid consensus, approbationis, sententiæ, vel alio huiusmodi nomine, episcopi ex facultate, in hac Synodo eis permissa, concesserint, & ab ipsis, & ab eorum quibuscuis ministris, gratis omnino detur.

Quamcumque facultatem ex decretis, in hac sacra Synodo editis, habent episcopi, eam ipsos per suos vicarios exequi posse volumus: nisi in iis, quæ proprie ad ordinem episcopalem pertineant: aut in quibus vicarii a sacris Canonibus, aut a Concilio Tridentino, vel a nobis expresse excluſi sunt.

Si in his decretis, ante alteram Mediolanensis prouinciæ Synodum, vlla difficultas orta fuerit, eius, & omnium quæ

ipsis decretis continentur, interpretationem, & explicationem metropolitano reseruamus: salua semper sedis apostolicæ auctoritate. ANNO CHRISTI 1565.

Quidquid de sacramentorum administratione, Missæ celebratione, diuinorumque officiorum modo & ratione in hac Synodo decreuimus, id neque ad Mediolanensem ecclesiam, quæ sancti Ambrosii præscripto & instituto proprios ritus, ac ceremonias habet, neque ad ceteras, quæcumque eodem iure ac modo ex antiquissimo tempore sacra facere consueuerunt, in iis quæ eius institutis ritibus & ceremoniis expresse aduersantur, pertinere volumus. Ceteris vero, & Mediolanensis ecclesia, & quæ eiusdem ritibus vtuntur, æque teneantur, atque aliæ, quæ in prouincia nostra sunt, ecclesiæ.

Episcopi, duobus adhibitis de capitulo illius ecclesiæ, cuius res agitur, quorum alter suo, alter capituli iudicio deligatur, statuta, constitutiones, priuilegia & indulta ecclesiarum cathedralium, & collegiatarum recognoscentes, accurate videant, an in illis quidquam sit, quod ab ipsis sacri Concilii Tridentini decretis sit alienum, ad quorum præscriptum omnia, & ex constitutione sanctissimi domini nostri Pii IV. & ex eodem Concilio corrigant & emendent. Quod si episcopo, & canonicis aliqua de iis acciderit dubitatio, ad metropolitanum referant: qui a summo Romano pontifice explicationem eorum postulet, quæ difficultatem habere videbuntur.

Vt nemini eorum, quæ in hac sancta Synodo decreta sunt, ignorantiam excusare liceat; edicimus, vt ex quo primum die edita, in valuis metropolitanæ ecclesiæ proposita fuerint, ad duos menses, omnes se, & his decretis, & si contra fecerint, pœnis quæ eis continentur, teneri intelligant.

Ab eo etiam affixionis die eorum decretorum temporis initium sumendum decernimus, quibus aliquid intra certum tempus præstari iubemus.

Iubebunt præterea singuli episcopi, si eis expedire videbitur, ea omnia, suæ quoque cathedralis ecclesiæ valuis affigi; & in proxima sua diœcesana Synodo legi ac recitari: quo studiosius eorum præcepta omnium animis inculcentur.

ANNO CHRISTI 1565. Singulæ etiam cathedrales & collegiatæ & parochiales eccleſiæ huius prouinciæ has conſtitutiones certo aliquo loco collocatas perpetuo aſſeruent. Epiſcopi ſingulis quatuor anni temporibus, ſi id opportunum cenſuerint, legi iubeant coram ſe & canonicis eccleſiæ cathedralis & collegiatarum omnia ea, quæ de vita & honeſtate clericorum, deque diuinorum officiorum celebratione in hac noſtra prouinciali Synodo ſtatuta fuerunt: vt ea crebro repetita, facilius in mores inducantur.

Maximas Deo gratias agere debemus, quod quæ pro communi prouinciæ tempore ſtatuenda videbantur, ad optatum exitum perducta ſint: quodque eiuſdem beneficio principes vniuerſæ prouinciæ ii obtigerunt, a quibus omnem opem, auctoritatem, & auxilium in eis exequendis, quæ ſancita ſunt, iure optimo ſperare & expectare liceat. Quod vt ex animo, ac ſummo ſtudio præſtent, pro noſtri officii munere eos vehementer hortamur, & per viſcera Domini noſtri Ieſu Chriſti obſecramus.

Ex præcepto ſacri Tridentini Concilii collegimus & cognouimus abuſus omnes, qui in indulgentias ex ſuperſtitione, ignorantia, irreuerentia, aut quauis cauſa in prouincia Mediolanenſi irrepſerunt; vt metropolitanus de iis, ex ſententia Synodi, ad ſummum Romanum pontificem referat; cuius auctoritate & prudentia conſtitutis iis, quæ huic prouinciæ noſtræ expedire videbuntur, fideles ſalutarem indulgentiarum fructum pie & ſancte percipiant.

Actum eſt diligenter a nobis ex præſcripto ſacri Tridentini Concilii, quæ ratio iniri poſſet, vt aliquæ eccleſiæ cathedrales prouinciæ noſtræ Mediolanenſis, quarum ſunt tenues fructus, ita nouis prouentibus augerentur, vt & ad illarum neceſſitatem & ad epiſcopalem dignitatem ſatis eſſent. Eam autem rationem nomine Synodi metropolitanus ad ſanctiſſimum dominum noſtrum referat. Qui cognita rei neceſſitate, pro ſua prudentia & pietate, & epiſcopis & eccleſiis conſulere poterit.

Quia multa a ſummo Romano pontifice & publicæ totius prouinciæ Mediolanenſis & priuatæ ſingularum eccleſiarum vtilitatis cauſa petenda ſunt; decernimus, vt quidquid ab eius ſanctitate communibus noſtris, & qui ad-

sunt, prouincialium episcoporum literis postulabitur, id huius Synodi nomine & auctoritate ita factum intelligatur, perinde ac si in sessione publice postulatum esset. ANNO CHRISTI 1565.

Omnia & singula, quæ in hac sacra Synodo decreta, actaque sunt, qua debemus obedientia ac reuerentia, auctoritati ac iudicio sanctæ Romanæ ecclesiæ, omnium ecclesiarum matris & magistræ, semper emendanda & corrigenda subiicimus. Laus Deo.

CAROLVS BORROMÆVS MISERATIONE diuina sanctæ Romanæ ecclesiæ tituli sanctæ Praxedis presbyter cardinalis, archiepiscopus Mediolani, prouinciæ nostræ fidelibus salutem in Domino.

QVANTVM mihi onus imponeret archiepiscopalis officii ratio, cogendi prouincialem Synodum, quo die ex grauissimo S. Tridentini Concilii decreto recognoui, mature vt id munus exequi possem vehementer elaboraui, quod & nostræ testantur literæ, quibus prouinciæ episcopos euocamus; & sciunt graues atque ornati viri, qui nostris ea in re studiis & actionibus interfuerunt. Itaque cum primum mihi licuit, Mediolanum veni, quo prouincialibus episcopis conuocatis, cognitisque ab eisdem iis rebus, quæ in singulis ciuitatibus, ac diœcesibus correctionis aut moderationis indigerent, in Synodo de ipsorum episcoporum consilio atque consensu ea statuimus ac decreuimus, quæ perturbatam cleri ac reliquorum vitæ & officii disciplinam restituere, vacillantem confirmare, conseruatam propagare posse viderentur. Synodo dimissa cum a Pio IV. pontifice maximo Romam reuocarer, ne in ipso quidem itinere mihi quidquam maiori curæ fuit, quam vt ea decreta prouinciæ, vt spero salutaria, primo quoque tempore peruulgarem. Quam in cogitationem toto animo incumbentem me & ipsius Pii pontificis auunculi mei mox consecuta mors, & deinceps interregni & pontificiorum comitiorum occupatio, non iam a studio illa in lucem proferendi, quod, & si grauioribus curis maxime distinebar, tamen dimittere non poteram; sed ab eorum editione retardauit: Sed bene, quod quemadmodum Deum assidue precatus sum, & vt ita fieret pro mea parte contendi, breui ipsius Dei

ANNO CHRISTI 1565. benignitate singulari. Pius V. pontifex maximus est renuntiatus. qui pro summa sua cura ac solicitudine religionis salutisque animarum, mihi & facile concessit, vt reuiserem hoc tempore commissum fidei meæ gregem, & inflammatum studium meum edendi has constitutiones prouinciæ nostræ fidelibus pia sane cohortatione magis etiam incendit; & vt eæ ad illos etiam pertinerent, qui alioqui ipsis non tenerentur, literis suis apostolicam interposuit auctoritatem. Damus igitur vobis quæ ex præscripto Tridentini Concilii ad moderandos mores, corrigendos excessus in prouinciali Synodo decreta sunt; eaque non solum præsentium malorum remedia esse confidimus, sed cautionem quoque fore speramus reliqui temporis vitiorum & incommodorum. Rogamus vero omnes, & per viscera misericordiæ Christi Domini obsecramus, vt has constitutiones, quanto maximo potestis amore & pietate amplectamini, legatis, sequamini, totos vos ad earum sententiam, rationemque accommodetis. Imo vero, si quod nostrum esse potest habito, &, vbi primum facultas fuit, edito hoc prouinciali Concilio, meritum id mihi, & piis ipsis ac prudentibus patribus, quibus consentientibus & adiuuantibus hæc acta sunt, præripite. tanto enim maior commendatio est eorum qui colunt, quam qui tulerunt leges; quanto est obedientia officii præceptione præstantior. Ceteris vero etiam hominibus vestra, vel morum mutatione vel innocentia, ac pietatis perseuerantia prælucete; vt isto exemplo ad virtutis & officii cultum reliquæ etiam prouinciæ incitentur. Nobis enim & in his decretis nihil propositum fuit, nisi Dei gloria & vestra salus; sic nihil optatius esse potest, quam, vt ita decreta seruentur; vt pœnis, quæ delinquentibus propositæ sunt, nullus locus relinquatur: magisque in agendo vestra religio ac probitas, qua vna vel maxima voluptate noster compensabitur labor, quam nostra in decernendo diligentia commendetur. Valete in Domino.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

VITA PII PAPÆ V.

ANNO CHRISTI 1566.

Pius V. quando pontifex electus?

PIVS V. Insuber prope Alexandriam in vico quodam Boſco ab incolis nominato, ex nobili Ghiſileriorum proſapia natus, in iuuentute monaſticam vitam profeſſus, a Paulo IV. primum epiſcopus, deinde cardinalis creatus, & ſupremus inquiſitorum declaratus; tandem Pio IV. e viuis ſublato, præter omnium expectationem ſurrogatus eſt in locum eiuſdem Pii IV. anno Domini 1566. VII. Idus Ianuarias, tempore Maximiliani II. imperatoris. Borromæi Columnæque cardinalium precibus Pii V. ſibi nomen impoſuit, ac decimoſexto Kalendas menſis inſequentis, qui dies ei natalis erat, coronam pontificiam accepit. Pileum ſuum Michaeli Bouellino ſuo ex ſorore nepoti ceſſit, qui cardinalis Alexandrinus nominatus eſt. Porro vt gratum animi ſui affectum, quo erga Paulum IV. promotorem ſuum ferebatur, manifeſtaret, cardinalem Carafam eius nepotem, ſub Pio IV. vt ante iam dictum eſt, morte affectum, abſolui procurauit, quod non vſque adeo criminalem inueniſſet. Imperatori Ferdinando bellum contra Turcas in Hungaria gerenti, ſuppetias tulit. Officio inquiſitionis tria aureorum millia adiecit, ex certis arcibus colligenda. Bullas contra aulicos & eccleſiaſticorum luxum ſeuere publicauit. Iudæum quemdam locupletiſſimum, quem ad Chriſtianam religionem conuerterat, baptizauit, ſuæque familiæ adoptatum libere ſuis bonis frui permiſit. Concilii Tridentini rigidus obſeruator, epiſcopos omnes ad propriam reſidentiam redire mandauit. Cumque ſtatuiſſet neminem ſine præuio examine ad beneficium admittendum eſſe, eaque de cauſa quidam illi dixiſſet, id eſſe curiam deſtruere, reſpondit: Minus malum eſt deſtruere curiam, quam cultum Dei negligere. Solo ſuo verbo obſeſſum a malo dæmone liberauit. Contra hæreticos in Galliis ſuccreſcentes catholicis auxilium per comitem ſanctæ Floræ miſit, qui etiam victor inde rediit. Coſmæ Medicæo titulum magni ducis Etruriæ attribuit. Sanctum Thomam Aquinatem in numerum ſanctorum eccleſiæ doctorum retulit. Diuerſis ordinationi-

Res geſtæ Pii V.

bus

bus viginti duo cardinales creauit. Fœdus inter regem Catholicum & Venetos ad optatum finem feliciter deduxit; vnde omnium celeberrima contra Turcas naualis victoria Nonis Octobris anno 1571. consecuta est: quem diem solennem & festiuum esse voluit. Plures legatos ad principes Christianos destinauit, quibus eos ad maius bellum Turcis inferendum inflammaret. Graui calculi morbo pressus solebat exclamare: Adauge Domine dolorem, sed da patientiam. Ex eodem morbo Kalendis Maii anno 1572. cum maximo omnium dolore e viuis excessit, cum pontificatum annis sex, mensibus quatuor minus sex diebus obtinuisset. Sepultus est apud sanctum Petrum. Sedes duodecim diebus vacauit. Maximo semper zelo, quoad vixit, Christianam rempublicam promouere conatus est; in victu frugalitatem, in audientiis assiduitatem, erga pauperes amicitiam reseruauit, ab omni ambitione alienus. Ab omnibus principibus summa ipsi reuerentia exhibebatur, nullusque erat, qui ei & satisfacere & placere non contenderet. Quod ad iustitiæ administrationem spectat, ad seueritatem propensior habitus est.

Anno Christi 1569.

CONCILIVM MEDIOLANENSE II. PROVINCIALE.

Quod Carolus Borromæus sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalis tituli sanctæ Praxedis, archiepiscopus Mediolanensis, habuit anno a Christo nato, MDLXIX. Pio V. pontifice.

EDICTVM DE CONCILIO PROVINCIALI II.

In nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis, Patris & Filii & Spiritus sancti. Amen.

Carolus Borromæus sanctæ Romanæ ecclesiæ tituli sanctæ Praxedis presbyter cardinalis, Dei & apostolicæ sedis gratia archiepiscopus Mediolani, vniuersis prouinciæ nostræ fidelibus salutem in Domino.

QVOS cælestis Sapientia pastores & esse & dici voluit, eorum tanta, tamque grauis, atque adeo sancta solicitudo esse debet, vt in iis, quæ ad castissimum Dei cultum,

ad ecclesiæ auctoritatem ac dignitatem, & ad cleri, populique disciplinam non conseruandam solum, sed augendam etiam pertinent, non voluntas, non diligentia, non pietas denique illorum vllo loco desideretur. Cum igitur ad morum emendationem & ad Christianæ pietatis restitutionem, amplificationemque Tridentini patres, duce Spiritu sancto, optimorũ consiliorum auctore, veterem illam rationem aliis Conciliis decretam, renouandam statuerint, vt tertio quoque anno prouincialis Synodus celebretur; tertiusque is annus iam abierit, quo primum Mediolani synodum eiusmodi habuerimus; & propterea nos, qui Dei & apostolicæ sedis gratia archiepiscopalem hanc curam gerimus, pro ea quam populis fidei nostræ commissis debemus, sancta solicitudine, voluimus iterum prouinciæ nostræ episcopos, literis vnicuique illorum scriptis, in metropolitanam nostram Mediolanensem ecclesiam ad Concilium euocare, huiusque inchoandi diem certum præscribere, nempe qui erit 24. Aprilis proxime sequentis. Vt autem ceteris omnibus, atque singulis, qui possunt, debentve iure, aut consuetudine, aut priuilegio eidem interesse, peruulgata sit ac nota huius nostri Concilii indictio; neve cuiquam vel rei ignorantia ad excusationem vti, vel se contemptum, neglectumve esse, dicere liceat, iis ipsis vniuersis ac singulis, tum ceteris, qui sua interesse quauis ratione putarint; tum illis etiam, qui liberi sint, atque exempti, quique nullius diœcesis intra prouinciæ nostræ fines continentur, hoc edicto publice proposito, illud idem significamus, indicimus, ac denuntiamus; iubemusque item illos ipsos omnes & singulos, qui interesse debent, huc in Concilium conuenire ad constitutam eam diem, pœnis illis propositis, quæ canonicis sanctionibus decretæ sunt. ANNO CHRISTI 1569.

Monemus præterea, ac per viscera Iesu Christi Domini hortamur omnes prouinciæ nostræ fideles, vt assiduis precibus, reliquisque Christianæ pietatis officiis a Deo misericordiarum, & patre totius consolationis, nobis negotium tam salutare tractantibus auxilium implorent; quo facilius nos, eius ope adiuti, in conspectu animi habentes exemplum grauissimæ & sanctissimæ disciplinæ, quæcumque ad eam restituendam accommodata necessariaque sunt, ea sine vllis hæsitationibus decernamus,

ANNO CHRISTI 1569. tum ad Dei ipsius gloriam, tum ad eorum qui in nostra fide, curaque conquiescunt, salutem. In quarum rerum omnium fidem hoc edictum confici, auctoritateque nostra imprimi & nostro signo muniri, tum cancellarii nostri manu signatum, in vulgus publice proponi voluimus. Datum Mediolani die 16. Martii anno 1569.

ORATIO CAROLI CARDINALIS TITVLI S. PRAXEDIS, ARCHIEPISCOPI MEDIOLANENSIS.

Habita in prouinciali Concilio II.

ETSI quod, duce Spiritu sancto, a Tridentinis patribus decretum est, vt tertio quoque anno prouinciales Synodi habeantur, hæc causa, patres reuerendissimi, satis explorata est, & ea quidem iustissima quamobrem iam tribus post primum nostrum congressum annis huc iterum conueniremus: tamen si quis rem ipsam attente intuetur, facile animaduertet, hoc iterati Concilii officium non solum Tridentino iussui debitum, verum etiam & temporum conditioni, & pastorali nostro muneri, & initiis quæ proximo superiori Concilio iecimus, consequens ac plane necessarium. Iam cognoscitis, iam scitis qua in perturbatione reipublicæ Christianæ status versetur; quam funestæ hæreseon faces in finitimis prouinciis iam diu excitatæ, quam turbulenti inde in Gallia motus, quam multæ strages, quot pugnæ editæ sint. Quid? quot templa vel augustissima diruta, delubra religiosissimis imaginibus & signis & ornamentis spoliata, vasa sacra erepta, reliquiæ sanctorum dissipatæ, sacerdotes & religiosi viri interfecti, sacræ virgines iniuriosius tractatæ, diuina polluta, omnia denique prostrata iacent. Quousque tandem irasceris Domine? quousque tandem vineam quam plantauit dextera tua, & populum Christi Iesu Filii tui sanguine expiatum, videbimus ita crudeliter, ita fœde diripi, vastari, dissipari? quousque cibabis nos pane lacrymarum, potum dabis nobis in lacrymis, & in mensura? Hæc autem mala, quæ pestifera sunt, quæ pernicioſa, etsi a nobis interiecto quodam spatio abesse videntur, ita tamen vndique nos circumstant, & in foribus ipsis prope adsunt, vt in

singulas horas, vel momenta potius timendum sit, ne hæc aquarum vis in hanc prouinciam erumpat, totamque fluctibus suis euertat, nisi Dei ope, & pastorum summa vigilantia occuratur. Verum alia incommoda sunt, & ea quidem non leuia, quæ cum in visceribus prouinciæ nostræ hæreant, nos valde admodum commouere debent. Nam etsi superiori nostro Conuentu multa auctore Deo decreuimus, multaque post pastoralibus nostris vigiliis egimus, vt bene constituendæ huius prouinciæ signum aliquod sustulisse videamur: tamen multi adhuc sunt inueterati morum errores, & alia item, quæ a nobis cum emendationem plane desiderent, in iis corrigendis nostræ curæ ac solicitudines hoc tempore euigilare debent. Ea est enim horum temporum conditio, vt homines alii mundi potius quam Dei amatores, animum iis rebus adiungant, quæ ad diuitiarum in primis & carnis solicitudinem curamque spectant; alios vero aliis illecebris, aliis fallaciis quasi vinculis quibusdam irretitos teneat perpetuus ille humani generis hostis, qui tamquam leo rugiens, mortales circumit quærens quem deuoret. Si denique prouinciam vniuersam lustramus, omnia ad carnis occasionem, reclamante Apostolo, traducta in eo statu esse cernimus, vt adumbrata quædam, non solida illa veraque pietatis Christianæ species retineri videatur. Hæc mala quidem intestina cum sint, etsi illis quibus finitimas prouincias afflictas diximus genere inferiora, eiusmodi tamen sunt, ex quibus cum argumenti cuiusdam species, vulgi iudicio, hæreticis subministrari videtur ad tuendos suos errores: tum etiam id, quod Deus auertat, fieri facile posset, vt hominibus nostris, si in conscientiæ prauo habitu eos obsordescere patiemur, quasi fores aperiretur, aditusque patefieret ad nefariam hæresεon labem. Idque cum ex multis aliis, peneque innumerabilibus exemplis, tum ex hoc vno potissimũ cognosci licet, quod populus Israeliticus cum in conuiuiis & comessationibus, viuendique licentia versaretur, impura conscientia inquinatus, procliuius quidem delapsus est ad pernicioſissimum idolorum morbum. hoc ipsum apostolus Paulus cum animaduertisset, Timotheum discipulum propterea illis verbis admonuit: *Conscientiam bonam habe, quam multi repellentes in fide naufragauerunt.* Vnde tandem, patres, tot veteres hæreses, quæ

Anno Christi 1569.

1. Tim. 1.

ANNO CHRISTI 1569. olim reſtinctæ in hæc tempora inciderunt, niſi ex depra-
uatis contaminatiſque gentium moribus? Vt enim vetus
aliquis morbus recrudeſcit, ſi recenti vel leuiſſimo malo
corpus afficitur, ſic hæreſeon peſtem, quibus iam eccleſia
variis temporibus vexata eſt, antiquorum patrum virtuti-
bus, tamquam ſalutaribus remediis, olim compreſſam, no-
ſtrorum temporum corruptela quaſi veterem morbum ite-
rum ingraueſcere videmus. In hoc igitur rerum diſcrimine
videte quanta nobis, qui Chriſtiani exercitus anteſignani,
& animarum medici ſumus, neceſſitas impoſita eſſet, vt
Concilium iniremus, quo plures & ad propulſanda peri-
cula, & ſananda vulnera in vnum, Spiritu ſancto duce,
conuenientes, a Deo miſericordiarum & patre conſola-
tionis auxilium facilius imploraremus; tum etiam quo
cautius res multorum iudicio, & conſenſu conſtitutæ eſ-
ſent, eo promptiori animo, propenſiorique ad obedien-
dum voluntate, ab iis ſuſciperentur, quorum ſaluti maxi-
me conſulere debemus. Hoc noſtrum munus eſt, hoc no-
ſtrum officium, patres. Etenim ſi in epiſcopalis dignitatis
excelſa ſede collocati ſumus, tamquam e ſpecula quadam
pericula proſpicere, eaque propellere nos oportet, ſi quæ
iis imminent, qui in noſtra fide noſtraque cura conquie-
ſcunt: ſi parentes item filiorum incolumitati paternam cu-
ram adhibere: ſi paſtores ab ouibus, quas ſacroſancta ſua
morte Ieſus Chriſtus ex inferi faucibus atque ore eripuit,
nunquam oculos deiicere; & ſi quæ impura vitiorum la-
be extabeſcunt, ſalis acrimonia ſanare: ſi quæ demum in
morum tenebris aberrantes ſunt, iis prælucere debemus.
Nam vt ſummus ille rerum opifex principio cum cælum,
quod intuemur effecit, ſtellarum multitudine ornauit, quæ
ſolis ſplendore illuſtratæ, in nocte ſuper terram lucerent;
ſic in ſpirituali huius ſæculi renouatione, prout in eccleſia,
tamquam in quodam cæli firmamento prophetas & apo-
ſtolos, paſtores & doctores, qui quaſi ſtellæ, ſempiterni
illius ſolis Chriſti Domini lumine illuſtrati, huic tenebri-
coſi ſæculi caligini præeſſent, & ab humanis mentibus te-
nebras depellerent quodam illuſtris ſanctæque diſciplinæ
ſplendore. Hos igitur, quos cæleſtis Sapientia paſtores eſ-
ſe, & in apoſtolorum tamquam in parentum locum ſuc-
cedere voluit; *Pro patribus tuis nati ſunt tibi filii*, inquit *Pſalm. 44.*

Propheta; quid est cur eos parentes, eos duces, eos magistros non imitemur? Illi in constituenda nascente tunc Christiana republica, maximisque rerum difficultatibus, hac Conciliorum ratione vsi, cum confusam illam errorumque tenebris implicitam mundi faciem euangelicæ disciplinæ lumine illustrarint, tum ad eam restituendam exemplum nobis præbuerunt, vt in tanta scilicet rerum perturbatione, & in hac tetra peccatorum caligine nos, qui eorum locum tenemus, osque Domini sumus, & e quorum labiis, tamquam ab angelis Domini exercituum, populi legem requirunt; a fonte lucis Spiritu sancto, in cuius nomine hodierno die congressi sumus, salutares vitæ leges haurientes, doceamus prouinciæ nostræ homines ambulare vt filios lucis, & afferre fructus lucis in omni iustitia & bonitate, & veritate; probantes quid sit beneplacitum Deo, nec communicantes operibus infructuosis tenebrarum. Nec vero existimemus, patres, muneris nostri partes omnino expletas a nobis esse in iis quæ tribus ante annis hoc ipso in loco multa constituimus: quoniam si rem omnem ita spectamus, quemadmodum sane debemus, opus ministerii nostri inchoasse quidem, sed perfeciisse certe non videbimur. At vero est cur expleamus; ita rerum status postulat, ita sæpe multis locis vnumquemque nostrum Apostolus monet: *Vide*, inquit, *vt ministerium, quod in Domino accepisti, expleas: dedit enim pastores & doctores in consummationem sanctorum, in opus ministerii ad ædificationem corporis Christi.* Ergo si ad consummationem, & ad perfectam quamdam sanctitatis disciplinam tota ministerii nostri ratio spectat; inanes profecto conatus nostri, frustraque suscepti essent labores, iactis primum illis fundamentis, nisi reliqua quæ ad ædificii extructionem & consummationem desunt, perfici contendamus omni summo studio. Nam quo tempore huc primo in Concilium conuenimus, populis nostris, tamquam paruulis aut certe infirmioribus, si præter lac escam dedimus, at solidiorem cibum tum præbere vix potuimus; idque Christo Domino magistro, qui multa cum haberet, quæ apostolis diceret, non omnia tamen vno tempore eos docuit, propterea quod ad ea portanda tunc sane essent minus idonei. Et quemadmodum is

Anno Christi 1569.

Epheſ. 4.

ANNO CHRISTI 1569. longo temporis progreſſu, tum excitatis ſanctorum patrum mentibus, tum ſacroſanctis habitis Conciliis, eccleſiam ſuam doctrinæ ſplendore in dies magis atque magis illuſtrare voluit, cum vel momento temporis id ipſum præſtare potuiſſet: ſic nobis qui matrem eccleſiam colimus, atque obſeruamus, illud ab eius benignitate ſperandum eſt, vt & nunc & in poſterum, prout temporum ratio requiret, ea patefaciat atque aperiat, quæcumque ſuperioris noſtri Concilii temporibus non opportuna ipſius Dei Spiritus nobis non ſuggeſſit, vt illa fidelibus noſtris tunc traderemus. Illud præterea accedit, quod quemadmodum agricolis vſu ſæpe venit, vt poſtquam ſemel agrum bene coluerint, eumque a rubis inutilibuſque herbis purgarint, vites putarint, & arbores interlucarint, niſi crebro eamdem culturam adhibuerint, ager, qui illorum ſtudio enituit, horridus, incultuſque fiat; ſic fideles, qui agricultura Dei ſunt, vbi noſtris vigiliis ac ſtudiis, quæ ſuperiori Concilio adhibuimus, ad aliquem nitorem adducti ſunt, niſi ſæpius ad ea, quæ poſt ſuccreuerunt, amputanda redeamus, facile ille priſtinus cultus temporis progreſſu horreſcit: tum ſi quæ etiam deprauata conſuetudo diuturnitate fulcitur, ita alte radices egit, vt velut hedera late ſeſe diffundens, ſæpe vix aut ne vix quidem euelli queat. Itaque cum in perpetua quadam agri dominici colendi ratione noſtrum munus pene totum poſitum eſſe debeat, diligentes agricolas vnicuique noſtrum imitandos Deus apud Ieremiam proponit his verbis: *Ecce conſtitui te ſuper gentes, ſuper regna, vt euellas & deſtruas, & diſperdas, & diſſipes, & ædifices, & plantes.* Quod ſi fortaſſe pauca erunt quæ noſtris aliis conſtitutionibus addi oportere videbuntur, vtilitas tamen non parua neque exiguus fructus ex hoc ipſo Concilio exiſtet, ſi nos ſuperiora decreta in conſpectu quaſi in ſpeculo quodam habentes, contemplabimur, ſi quæ vel noſtra, qui iuſſimus, vel aliorum, quibus iuſſum eſt, culpa contracta eſt in illis exequendis; aut ſi quæ ſunt, quæ certis quibuſdam cauſis nec per nos, nec vero per illos præſtari adhuc licuit: hocque pacto, tum ſi quid culpæ admiſſum eſt, quoniam officio noſtro ante defuimus, id ſedulo emendemus, tum difficultatum ratione hoc ipſo in loco agitata & diligenter explicata, adhibea- Cap. 1.

mus quæ opportuna erunt remedia. Habetis igitur, patres reuerendiſſimi, cauſas, quare huc iterum conuenimus, tum etiam intelligitis, quam grauis rerum tractatio nobis propoſita ſit, quæ tota ad ſananda huius prouinciæ vulnera, ad pericula animarum propulſanda, ad diſiiciendas morum tenebras, ad agri denique dominici cultum pertinet. Idque plane omne, quantum in nobis eſt, ita præſtare debemus, vt primum quæ ſemel per nos decreta ſunt, ea nos quo maximo poſſumus, & quo certe debemus ſtudio, exequi contendamus: deinde ſi omni pietate, certaque animi deliberatione in hoc ipſo Conuentu ſupplere ſtudeamus quæcumque ſuperioris Concilii decretis deſunt, ad reſtituendum illum prope defloreſcentis Chriſtianæ pietatis cultum; poſt ſi qua vitiorum zizania tribus ab hinc annis ſubdolus ille operarius ſatanas in hac prouincia conſeuit, operam demus, vt eorum ſtirpes ſtudiis noſtris omnino conuellamus. Iam hic duce Spiritu ſancto adſumus, reuerendiſſimi patres, vt prouinciale noſtrum Concilium iterum celebremus; in qua muneris tractatione pro rei grauitate animo menteque reputemus, quæ nobis potiſſimum propoſita eſſe debeant. Ac primum quidem perſpicuum eſt, quam turpe, quam deteſtabile ſit in eo quod Chriſti legatione fungimur, Deique miniſtri ſumus, ſi non Chriſtum ipſum, non quæ Dei ſunt, ſed quæ noſtra quæramus: Oportet igitur nos depoſitis cupiditatum noſtrarum perturbationibus, oculiſque mentis in cælum coniectis, non vtilitates noſtras, non commoda, non hominum honores ſpectemus, non rebus noſtris, non popularibus ſtudiis, non laudi, non gloriæ noſtræ, ſed Chriſto ſeruiamus, cui omnem gloriam, omnem laudem, omnem honorem debemus. Neque enim eſt cur aut nobis ipſis aut hominibus placeamus; ſiquidem quis inde fructus, ſi nos ipſos amantes, animæ noſtræ iacturam faciamus? ecquæ vtilitas nobis exiſtet, ſi iram Dei in nos concitantes, hominum beneuolentiam populari quadam indulgentia conciliemus? Audiamus Paulum clamantem: *Si hominibus placerem, Chriſti ſeruus non eſſem. Diſſipat autem Deus oſſa eorum, qui hominibus placent*, inquit Propheta. Ergo ad Dei voluntatem, tamquam certam normam, conſilia, cogitationes, ſtudia & actiones noſtras dirigamus. Deinde hic eo animo,

ANNO CHRISTI 1569.

Galat. 1.

Pſalm. 52.

eaque

Anno Christi 1569. eaque mente adesse debemus, vt non coacti, sed sponte, liberaque voluntate, non, vt in plerisque actionibus fieri solet, aut consuetudine, aut quadam officii specie, nec ficte, nec simulate, sed vera solidaque rerum agendarum deliberatione rem omnem tractemus, ita vt non adumbratam quamdam sed expressam illam disciplinæ Christianæ formam afflante Spiritu sancto decretis nostris restituere curemus, quam nascente ecclesia instituit viuus sermo Dei & efficax, penetrabilior omni gladio ancipiti, pertingens vsque ad diuisionem animæ ac spiritus, compagum quoque ac medullarum, & discretor cogitationum & intentionum cordis. Nam si vitiorum semina non funditus tollere studemus, sed satis id esse putamus, vt externa quædam tantum, quæ oculis offensionem in vulgus præbent, quasi leui manu emendemus; id nobis eueniet quod agricolis, qui dum herbas inutiles radicitus euellere negligunt, quæque solum e terra extant amputant, ne agrum quidem a stirpibus noxiis purgant, sed etiam quod plane nolunt, id sane efficiunt, vt vberiores paucis post diebus emanent. Nec vero est cur a muneris nostri ratione deterreamur, vel quia his pastoralibus nostris studiis actionibusque animos eorum exulcerari videamus, qui filii sunt perditionis; vel quia populares illæ, quibus quasi ficus foliis deformes, prauique mores contegi solent, voces audiantur. Non ferunt hæc tempora veterum Canonum seueritatem: sic iamdiu viximus, sic vixerunt, ita egerunt qui ætate anteceserunt; vitæ institutum nihil est quod mutemus. At nos hæc, atque adeo alia eiusmodi contemnamus, proponamusque nobis ob oculos libertatem illam spiritus, & virtutem, qua armati patres nostri apostoli, qua muniti martyres, qua instructi nostri ordinis sanctissimi homines, Athanasius, Chrysostomus, Ambrosius huius ecclesiæ antistes qua affecti alii religiosi viri, apostolico quodam animorum ardore flagrantes, nullis non minis, non hominum clamoribus, non furoribus, quasi tribunitiis fracti, nec debilitati pro Dei gloria, pro gregis commissi salute, forti, constantique animo adhibuerunt illam quasi censoriam virtutem, acerrimam peccatorum vindicem. Eorum fere exemplo adducti nos quoque apostolica illa constantia & euangelica virtute, qua vna nihil est in ecclesiasticis pa-

ſtoribus illuſtrius, nihil magis neceſſarium, ſine metu, & conſtanter certe agamus, atque adeo perficiamus quod euangelium docet, quod Chriſtus iubet, quod ratio præcipit, quod gregis ſalus, quod eccleſiæ auctoritas dignitaſque poſtulat. Nam ſi contra a nobis fiet, in formidoloſo illo Dei iudicio, cum animarum quæ in fidem & curationem nobis traditæ ſunt rationem reddemus, tum aliorum nos accuſantium vociferationes, & irati iudicis, nos item acerbe obiurgantis, eas voces audiemus; Si ſpeculatores eratis, cur cæci? ſi paſtores, cur gregem vobis commiſſum errare permiſiſtis? ſi ſal terræ, quonam modo euanuiſtis? ſi lux eratis, cur ſedentibus in tenebris & vmbra mortis non illuxiſtis? ſi apoſtoli, cur apoſtolica virtute non vſi, cuncta egiſtis ad hominum oculos? ſi os Domini, cur muti? ſi vos huic oneri impares eſſe ſentiebatis, cur tam ambitioſi? ſi pares, cur ita deſides, ita negligentes? nihil vos prophetarum voces, nihil euangelii leges, nihil apoſtolorum exempla, nihil pietas, nihil religio, nihil eccleſiæ labentis ſtatus, nihil hic formidoloſus iudicii dies, nihil præmia, nihil ſupplicia, æternique cruciatus mouerunt? Has horribiles irati iudicis voces nobiſcum, patres, animo menteque reputemus, vt iis, atque adeo aliis excitati in hac ſacroſancta tam grauium rerum tractatione non remiſſe, non leniter, non timide, non negligenter, non diſſimulanter, ſed ſincere, & conſtanti ſanctaque ſolicitudine, Deum ſolum ſpectantes, quod in noſtro officio noſtroque munere poſitum eſt agamus & perficiamus, duce Spiritu ſancto, omnium actionum, & conſiliorum moderatore. Cui gloria ſit & honos ſempiternis ætatum ſæculis. Amen. ANNO CHRISTI 1569.

IN NOMINE SANCTÆ ET INDIVIDVÆ TRINITATIS, PATRIS, ET FILII, ET SPIRITVS SANCTI.

NOS *Carolus Borromæus, ſanctæ Romanæ eccleſiæ tituli ſanctæ Praxedis presbyter cardinalis, Dei & apoſtolicæ ſedis gratia archiepiſcopus Mediolani, de conſilio & aſſenſu reuerendiſſimorum patrum, coepiſcoporum noſtrorum, in prouinciali noſtro Concilio Mediolanenſi ſecundo, hæc, quæ ſequuntur, conſtituimus ac decernimus.*

ANNO CHRISTI 1569.

TITVLVS I.

QVÆ AD FIDEM TVENDAM, SACRAMENTA miniſtranda, & alia paſtoralia munera pertinent.

Decretum I.

EPISCOPVS, edicto quotannis publice propoſito, omnes & ſingulos ſuæ diœceſis homines, etiam quauis dignitate, gradu, honoreve præditos, moneat, eiſdemque in virtute ſanctæ obedientiæ, ac pœna excommunicationis latæ ſententiæ propoſita, id iubeat, vt ſi eorum quiſpiam iam ſcit cuiuſuis ſectæ hæreticos homines, eove nomine ſuſpectos, aut infames, aut quouis modo a fide catholica aberrantes, aut qui verba hæreticalia protulerint, aut qui hæreticorum libros, ſcriptave, quæ quouis modo auctoritate ſedis apoſtolicæ prohibita ſunt, legunt, vel apud ſe habent, decem ad ſummum diebus poſt edicti promulgationem, ſi vero in poſterum ſciet, decem diebus, poſtquam id norit, illos omnes & ſingulos, vel ipſi epiſcopo, vel hæreticæ prauitatis inquiſitori denuntiet.

Parochis autem ſuis iubeat, vt edictum eiuſmodi in ſingulos annos ſemel quadrageſimæ initio, iterum ineunte Domini aduentu, publice in ſua quiſque parochia, cum in Miſſa frequentior populus adeſt, de ſcripto ipſi pronuntient & promulgent.

Decretum II.

QVO ſtudioſius parochi in eam curam, quæ conſtitutione de fidei initiis, a parocho tradendis, ſuperiori Concilio præſcripta eſt, incumbant; id etiam curet epiſcopus, vt in ſingulis diœceſis ſuæ opidis & vicis doctrinæ Chriſtianæ ſodalitas inſtituatur, quæ in eo munere ipſos parochos adiuuet. Cuius rei cauſa libellus, quem vnuſquiſque epiſcopus in ſuæ diœceſis ſcholis, eo nomine inſtitutis, adhibere poterit, iuſſu noſtro edetur. Quibus autem locis ſodalitas eiuſmodi inſtitui non poterit, in iis duo treſve homines ſaltem deligantur, auctoritate grauiores; qui pro Chriſtiana pietate id ſolicitudinis ſuſcipiant, vt pueros adoleſcenteſve ad parochum inducant, a quo in eccleſia illi fidei rudimentis imbuantur.

Decretum III.

VT deteſtabile blaſphemiæ ſcelus quamdiligentiſſi-

me fieri potest, tollatur; præter ea quæ superiori Concilio prouinciali sancita sunt, id episcopi studeant, vt in sua quisque vrbe & diœcesi, hominum, qui zelo religionis accensi sint, sodalitatem Dei nomine instituant, præscriptis eidem sodalitati regulis vna cum indulgentiis in bulla expressis, quam felicis recordationis Pius quartus eius rei causa confecit. ANNO CHRISTI 1569.

Decretum IV.

QVÆ de quauis scientia problemata, vel axiomata, vel alia quæuis eius generis publice exercendi ingenii causa, aliave ratione proponi solent, curet episcopus ne in posterum antea proponantur, quam ab ipso, aut ab iis, quos huic rei præfecerit, cognitum sit, nihil in iis subesse, quod doctrinæ fidei, & pietati Christianæ repugnet.

Decretum V.

SVMMORVM pontificum bullas, quæ quotannis de quauis causa ab illis edentur, episcopus duobus saltem post mensibus, quam illas Romæ editas cognouerit, in sua diœcesi eas potissimum promulgandas curet, quas promulgari in iis ipsis iussum erit; tum illas item, quas ad ecclesiæ suæ gubernationem pertinere aliqua ratione posse iudicabit. Quarum omnium bullarum librum confici, & in episcopali archiuo asseruari iubeat. Metropolitani autem cura sit, eas omnes, cum primum acceperit, & ad singulos prouinciæ episcopos mittere.

Decretum VI.

EPISCOPVS, cum ad visitationis munus sacerdotes idoneos adhibere potest, ne aliis inferioris ordinis clericis vtatur.

Decretum VII.

QVO magis fideles ad rerum diuinarum cultum excitentur, episcopus non in sacramentorum solum administratione, verum etiam cum consecrationis, quæ cuiquam ecclesiæ, altarive adhibetur, vel benedicendæ campanæ, vel velandæ monialis, vel alterius cuiusuis rei consecrandæ munus in conspectu populi aggreditur, illius mysterii, quod tractat, vim & rationem pie explicet.

Decretum VIII.

QVÆ ecclesiæ vel cathedrales vel collegiatæ peculiarem parochiam habent, neque eius parochiæ curatio ad

ANNO CHRISTI 1569. certas personas ex officio pertinet, in iis curet episcopus, vt quibus ea ipsa cura committetur, certum stipendium aut emolumentum ad eorum vitam honeste sustentandam, ipsius episcopi arbitrio, a capitulo, vel ab iis ad quos spectat, attribuatur.

Decretum IX.

CVI in ecclesia cathedrali id muneris datum est, vt oleum, aut chrisma sacrum plebanis, aliisve distribuat; is in librum, eo nomine confectum, illarum ecclesiarum nomina referat, quibus dederit. Pari ratione præpositi, plebanive, in libro notent eas ecclesias parochiales, quibus singulis annis sacra olea distribuerint.

Ii vero omnes ne illa aliis deferenda dent, nisi iis, qui sacris ordinibus initiati sunt. Hoc ipsum etiam seruetur, cum parochus ad sacrum oleum ægris ministrandum accedit, vt ipse scilicet, non laicus homo, illud in itinere deferat.

Decretum X.

CVM id nostra superiori prouinciali Synodo de compatribus præscriptum sit, vt illi tales deligantur, qui susceptí muneris partes explere possint; id autem ipsi præstare non queant, si ne rudimenta quidem fidei norint: idcirco ea cura sit parochis, vt quos compatres ita imperitos nouerint, vt symbolum fidei, siue ea quæ in symbolo continentur, ignorent, illos eo officio suscipiendi de baptismo infantes, fungi ne patiantur.

Decretum XI.

QVOD superioris Concilii prouincialis decreto de duabus eucharistiæ particulis ad ægrum deferendis constitutum est, id quoniam non sine difficultate vbique & semper obseruari potest; ideo vbi episcopi iudicio, vel loci distantia, vel itineris temporisve difficultas, vel alia causa impedit, quo minus illud præstari possit, tum licebit sacerdoti eam sanctissimæ eucharistiæ particulã solum deferre, quam æger percepturus est; ita tamen vt cum inde parochus redit, non superpelliceo, non stola indutus sit, neque tintinnabulum pulsetur, neque vmbella adhibeatur, extinctis etiam luminibus, non palam vasculum deferatur.

Decretum XII.

PAROCHI paschæ tempore, sanctissimæ eucharistiæ

sacramentum iis tantum ministrent, qui non modo tunc in parochiæ suæ finibus habitant, verum etiam maiorem anni partem, aut sex saltem menses in ea habitarint: nisi sint qui paucioribus ante diebus mensibusve illuc habitatum venerint eo animo, vt in ea domicilium habeant; nisi item qui ab episcopo, propriove parocho facultatem scripto concessam exhibuerint alio loco communicandi; tum præterea nisi peregrini sint & aduenæ homines, idque in parochia aliqua diœcesis; quod si in vrbe, tum in cathedrali ecclesia eucharistiæ sacramentum ii perceperint. Horum autem peregrinorum & aduenarum, eucharistiæ sacramentum percipientium, nomina, cognomina, originis seu domicilii locus vno in libro fideliter asseruando a parocho ante omnia annotentur. Quare singulis diebus, cum in pascha resurrectionis Domini nostri Iesu Christi sacramentum eucharistiæ administrabunt, ante quam illud cuiquam præbeant, ad populum conuersi, denuntient, vt si quis eorum, qui adsunt, parochiæ suæ incola non est, ad suam quisque parochialem ecclesiam abeat, vbi quemadmodum Canonum sanctionibus iussum est, eo tempore sacram eucharistiam sumat. ANNO CHRISTI 1569.

Parochi vero vrbani admoneant atque hortentur crebro eos qui rus ire sæpius solent, vt festis diebus illis solennibus, nempe die natali Domini, in quadragesima & hebdomada sancta potissimum, paschæ tempore, ascensionis Domini die, in celebritate corporis Domini, die pentecostes, ruri non habitent, sed in vrbe, atque in frequentioribus opidis; vbi a rusticatione feriati, sacris & diuinis officiis interfint; de verbo Dei conciones audiant; ceteraque Christianæ pietatis munera præstent: quæ ab vnoquoque Christiano homine debita solennes & stati illi dies maxime requirunt.

Decretum XIII.

QVI paschæ tempore eucharistiæ sacramentum non sumpserint, si postquam ter aut vnica monitione, quæ vna pro tribus satis sit, etiam generatim moniti, in contumacia perseuerarint: iubeat episcopus, eos ipsos ecclesiæ ingressu & ecclesiastica sepultura interdictos, in propria parochiali ecclesia denuntiari; tum eorum nomina descripta ad cathedralis & parochialis ecclesiæ valuas affigi: si ve-

ANNO CHRISTI 1569. ro in contumacia perseuerarint, in eos præterea, prout iuris est, animaduertat.

Decretum XIV.

EPISCOPVS de vita & moribus mendicorum vagantium diligenter inquirat; initaque aliqua ratione curet omnino, vt sacro paschæ tempore illi communicent.

Decretum XV.

PAROCHVS cum vel sacrosanctam eucharistiam, vel extremæ vnctionis sanctum oleum ad ægrum defert, in via septem psalmos ex animo pieque dicat, vel alias religiosas preces.

Decretum XVI.

ORATIO, quæ quadraginta horarum dicitur, ne vlla in ecclesia extra ordinem constituatur, sine episcopi concessu. Isque eam ita sancte geri curet, vt pii illius instituti ratio exigit.

Decretum XVII.

QVOD summus pontifex Pius V. propositis excommunicationis, aliisque pœnis iussit, medicos ab ægrotantis curatione post triduum abstinere, nisi eo tridui spatio, de peccatis suis confessus ille sit; id episcopus curet quamdiligentissime obseruari. Rationemque præterea aliquam statuat, qua medicis ipsis facilius exploratum esse possit, ægrum peccata sua vere confessum esse.

Decretum XVIII.

NE parochi vsurarium manifestum, vt Gregorii X. constitutione sancitum est, etiamsi in testamento, aliaue quadam vltima voluntate ipse mandarit ea restitui quæcumque vsuræ nomine acceperit, in sepulturam ecclesiasticam tradant, nisi pro eorum facultatibus, re ipsa illis satisfactum sit a quibus vsuras exegerit; aut si ii absunt, episcopo, vicariove eius, vel parocho, intra cuius parochiæ fines ille dum vixerat habitarat, vel notario publico de restitutione cautum sit pignoribus, aut idonea sponsione facta.

Qui vero parochus id generis hominem sciens sepelierit, is nouerit se excommunicationis pœna affectum esse ex Clementis quinti constitutione in Concilio Viennensi edita.

Decretum XIX.

SVPERIORIS prouincialis Concilii constitutione, etsi

contractus depositi, ex quibus aliquid vltra sortem percipitur, tum rei venditionis, quæ modico precio fit, adhibita redimendi pactione, tum alios præterea quosdam contractus, ex sacrorum Canonum iure, & probatorum patrum sententiis, tamquam manifeste vsurarios improbauimus; tamen quoniam sæpe, ficto meri depositi & liberæ emptionis nomine, quasi liciti contractus specie vsuræ occultantur, idcirco & cum eis qui eiusmodi contractuum aliorumve specie qui vetiti sunt vsuram commiserint, & cum notariis qui scientes rogati conscripserint, prout iuris est, agatur. Anno Christi 1569.

Decretum XX.

Qvibvs ob infirmam valetudinem, aut ob aliam iustam causam permissum erit, quadragesimæ diebus carne, aut aliis eo tempore vetitis cibis vesci, eos parochi pie illud admoneant, ne publice neve etiam cum domesticis, sed separatim in remotiori ædium loco, eius generis cibum capiant, vt ob corporis imbecillitatem, aut morbum potius, quo laborant, quam ob ingluuiem facere cognoscantur.

Decretum XXI.

Qvo diligentius studeant, qui excommunicationis pœna affecti sunt, in sanctæ matris ecclesiæ gremium restitui, ac ne alii eorumdem commercio consuetudineve per imprudentiam vtantur, nos veterum Canonum auctoritatem secuti, id iubemus, vt episcopus, cum excommunicationis sententiam contra aliquem tulerit, eumque excommunicatum palam denuntiari iusserit, eius nomen & cognomentum ad cathedralis & propriæ parochialis ecclesiæ valuas affigi; tum descriptum mitti curet parochis & vrbanis & diœcesanis, qui primo saltem cuiusque mensis dominico die illum populo excommunicatum denuntient: neque hoc agere desistant, quoad ipsis episcopus significarit eumdem matri ecclesiæ reconciliatum esse. Quod si tres menses is excommunicationis vinculo irretitus permanserit, illius nomen & cognomen episcopus tum reliquis huius prouinciæ episcopis, tum illis præterea denuntiet ac significet, quorum diœceses sibi finitimæ sunt. Cum autem ille ipse ad matris ecclesiæ gremium redierit, quibus antea illum excommunicatum epi-

scopus

ANNO CHRISTI 1569. ſcopus denuntiauerat, iis eumdem abſolutum quamprimum ſignificet. Quod ſi quis per annum in excommunicatione permanſerit, ad epiſcopum parochus eum deferat, vt contra illum agatur, quemadmodum & Canonum iure, & ſummorum pontificum ſanctionibus decretum eſt.

Decretum XXII.

IVBEAT epiſcopus, vt dominico illo die, qui quatuor ſtatuta ieiunii tempora, quibus ordinis ſacramentum miniſtratur, proxime antecedit, parochi non ſolum ſolenne illud ieiunium huius rei cauſa inſtitutum denuntient, verum etiam in ſua vnuſquiſque eorum parochiali eccleſia ſupplicationes litaniaſque pie ac religioſe vel intus habeat, vel proſequente fidelium multitudine, foris eccleſiam, ſicut moris eſt, obeat: vt Dei, ſanctorumque ope implorata, tum epiſcopus in eorum delectu, quibus ordines conferet, Spiritus ſancti lumine illuſtretur; tum illi, quibus conferuntur, in vitæ ſanctitate, doctrina, religioſiſque virtutibus proficiant.

Decretum XXIII.

VT quod ſummus pontifex Pius quintus in explicatione decreti Tridentini, quod eſt ſeſſione VII. cap. 2. conſtituit, executionem habeat; epiſcopus ne clericum vllum regularem, neque ſæcularem, qui regularium more in communi vitæ diſciplina ſit, beneficiumque eccleſiaſticum non habeat, ordinibus ſacris adſcribat, niſi a ſuperiore fidem ille atttulerit, ſe religionis, cui adſcriptus eſt, profeſſionem confeciſſe, iuratuſque affirmet, ſcripto manu ſua ſubſignato, coram epiſcopo ſe id ſponte feciſſe, aut ratum habuiſſe. Illud autem ſcriptum in archiuo aſſeruandum epiſcopus curet.

Decretum XXIV.

QVICVMQVE aliquem eccleſiaſticum ordinem ſuſcipit, is, vt Tridentino Concilio iuſſum eſt, certæ eccleſiæ adſcribatur, in qua functiones, quas ei epiſcopus præſcripſerit, obeat: nec vero alius eidem ordo ante conferatur, quam ipſi epiſcopo fidem teſtimoniumque ille attulerit ſe in eccleſia, cui adſcriptus eſt, præſtitiſſe præſcriptas ſibi functiones. Si vero aliqua de cauſa eodem tempore ex ſacrorum Canonum permiſſu, plures ordines mino-

res clerico episcopus contulerit ; eidem præscribat arbi- ANNO CHRISTI
tratu suo functiones, ad vnumquemque minorem ordi- 1569.
nem, quem ille susceperit, pertinentes.

Decretum XXV.

ILLVD maxime episcopus interdicat, ne animarum curatores, qui in hæreticorum finibus vel in locis finitimis habitant, vbi vnicuique liberum est publice & impune hæreticorum more viuere, matrimonii, quod inter parochiæ suæ & illorum locorum incolas contrahendum est, secundam denuntiationem faciant, neque eos matrimonio coniungant, aut denuntiationum, quæ matrimonio celebrando factæ erunt, fidem ac testimonium ad ea ipsa loca, vbi illud ineundum est, mittant ; nisi prius eius, qui in locis hæreticorum, aut hæresis nomine suspectis habitat, nomen & cognomen episcopo denuntiarint, ab eoque impetrarint facultatem, alias denuntiationes faciendi, matrimoniique celebrandi, vel fidem denuntiationum illuc mittendi, quæ eo nomine factæ sunt. Quam facultatem episcopus ne det, nisi prius de fide catholica illius hominis cognouerit, qui ea loca incolit, aut nisi item sibi omnino exploratum sit, matrimonium eiusmodi non contrahi cum hæreticis.

Decretum XXVI.

TRIDENTINA constitutio de matrimoniis, quæ cum vagabundis hominibus iniri quandoque solent, seruetur a parochis vel diligentissime.

Nec vero ipsis parochis facultatem, vt illos vagos homines matrimonio iungant, episcopus ante det, quam norit, eos & solutos esse, & a catholica communione non alienos. Matrimonii denuntiationes a parochis tum demum fiant, cum vir & mulier, eorumve parentes, vel ii qui puellæ curam habent, id postularint ; sique ambo diuersis in parochiis habitant, tum in vnius & alterius item parochia item fiant. Eas autem denũtiationes ne vlla quidem ex parte remittere eis liceat, nisi proprii episcopi concessu, idque causis iure permissis. Cáueant autem parochi, ne alienæ parochiæ sponsum, sponsamve ante matrimonio iungant, quam testimonium ab illius, qui intra parochiæ suæ fines non habitat, parocho, si eiusdem, vel finitimæ, aut non nimis longinquæ diœcesis ille sit, scriptum acceperit ;

ANNO CHRISTI 1569. cuius testimonii fide sibi testatum fiat, ex Tridentini Concilii præscripto denuntiationes, quæ necessariæ sunt, aut ordinarii sui voluntate omissas esse, aut factas quidem, nullumque legitimum impedimentum ab vllo homine significatum, quo minus tale matrimonium contrahi liceat. Illud vero testimonium si a parocho alienæ diœcesis fiet, ab ordinario loci, aut ab eo cui hoc ille delegarit, subscriptione ac sigillo comprobatum sit.

Decretum XXVII.

QVI sponsalitia contraxerint, si vna ante coierint quam coram parocho & testibus matrimonium inter eos celebratum sit, illius peccati, quoniam in eo sæpe delinquitur, absolutionem episcopo reseruatam esse volumus, grauemque illis pœnitentiam imponi.

Decretum XXVIII.

NE parochus vllo alio loco, quam in ecclesia ipsa, quæ sacramentorum proprius locus est, sponsos matrimonio iungat, nisi ex facultate ab episcopo permissa.

Sponsi autem, cum in ecclesiam conueniunt, vel ad matrimonium contrahendum, vel accipiendam benedictionem, ne parochus vlla cuiusuis generis musica instrumenta afferri patiatur. Quod si ab ipso moniti id facere contempserint, tamdiu eis matrimonii celebrationem aut benedictionem differat, quoad sancte, vti debent, ob id ad ecclesiam accesserint.

Decretum XXIX.

CONCVBINARII legitime admoniti, si concubinas non eiecerint, abduxerintque se omnino ab earum consuetudine, contra eos episcopus etiam Tridentini Concilii auctoritate & excommunicatione, tum aliis præterea pœnis, seuere agat.

TITVLVS II.

QVÆ AD MISSAM, DIVINA OFFICIA, ecclesiæ cultum, & ad ecclesiasticos spectant.

Decretum I.

QVOD patrum decretis & Tridentino Concilio sancitum est, vt ne alienæ diœcesis clerici absque commendatitiis literis ab vllo episcopo recipiantur, quo faci-

lius illud executionem habeat; parochus quispiam, vbi primum cognouerit in parochia sua ecclesiasticum hominem alienæ diœcesis vel domicilium constituisse, vel apud aliquem diuertisse, vel in caupona hospitio exceptum esse vt aliquot dies commoretur, quamcitissime poterit, octo ad summum dierum spatio, eius nomen & patriam, si in vrbe est, episcopo, eiusve vicario; sin autem in diœcesi, foraneo vicario illius regionis denuntiet. Eorum autem cuiusque cura sit, illum ad se accersere, mandareque literas commendatitias sibi ab eodem ostendi; quas tamen vicarius foraneus non comprobabit, nisi consulto episcopo. In iis autem comprobandis ea seruentur, quæ superiori item prouinciali Synodo hoc de genere constituta sunt. ANNO CHRISTI 1569.

Decretum II.

QVÆ Missas celebrandi facultas sexto quoque mense ex superioris Concilii decreto renouanda, ea vel longiori temporis spatio arbitratu episcopi concedi, vel semel concessa, prorogari possit.

Decretum III.

NE in monialium ecclesiis, ac ne in iis quidem quæ episcopi curæ subiectæ non sunt, sæculari cuiquam sacerdoti, etiamsi vbique celebrandi facultas generatim, nisi a sede apostolica ei data esset, Missæ sacrum facere liceat, præterquam cui nominatim id ab episcopo concessum est. Qui contra admiserit, a Missæ celebratione suspensus sit eiusdem arbitratu.

Decretum IV.

ECCLESIASTICA dignitate, aut canonicatu præditus, si in ecclesia, vbi eam eumve obtinet, Missas conuentuales pro ratione ipsius aut dignitatis, aut canonicatus ad episcopi, ex Tridentini Concilii auctoritate, præscriptum celebrare contempserit, vel neglexerit; non solum tridui distributionibus, vt superiori Synodo prouinciali sancitum est, mulctetur, verum etiam ab ordinis sui munere suspendatur ipsius episcopi arbitratu.

Decretum V.

QVI ecclesiasticum beneficium obtinet, cui id oneris iunctum est, vt rector vel toto anno, vel certis diebus Missam celebret; is singulis mensibus saltem semel

ANNO CHRISTI 1569. Missam, quæ de defunctis dicitur, pro illis mortuis celebret, qui vel illud dotarint, vel aliquid ei legarint, vel donarint; idque, nisi sæpius pro mortuis celebrare debet, vel ex institutione, vel ex alia oneris sibi iniuncti ratione.

Decretum VI.

CVM corpus Iesu Christi Domini sustollendum est in Missa conuentuali, & in ea item Missa, quæ in vnaquaque parochiali ecclesia a parocho celebratur, tum signum sono campanæ detur, cuius soni significatione fideles, qui in ecclesia Missæ sacrificio tunc non interfunt, admoniti, ad tanti tamque magni mysterii ac beneficii recordationem animum excitantes, mente supplici religiosas preces pie adhibeant.

Decretum VII.

QVÆ processiones post solennem illam, quæ mane in celebratione corporis Domini fit, vel eodem die, vel reliquis sequentibus septem diebus obiri solent, eæ ne fiant, nisi quibus ecclesiis episcopus concesserit, iisque facultatem tantum det, vt mane, non a prandio habeantur, nisi temporis iniuria impediret quo minus mane obiri possent.

Decretum VIII.

CVM primum metropolitani literis Concilii prouincialis celebrandi dies episcopis significata erit, illud ipsi curent, vt in omnibus & vrbis & diœcesis suæ parochialibus ecclesiis, quinta quaque feria, in singulas hebdomadas, quoad illud de more absolutum ac dimissum erit, Missa de Spiritu sancto celebretur; in cathedrali autem, & collegiatis ecclesiis processionum præter ea munus singulis diebus dominicis obeatur: ex animoque preces fiant pro optimo ipsius Concilii euentu. Hoc idem plane seruetur, vbi a proprio episcopo diœcesanæ Synodi celebrandæ dies indicta erit.

Decretum IX.

CLERICVS cum in aliquam ecclesiam vel ad processiones, vel ad stationes obeundas, vel ad funus conuenerit, illud meminerit, se esse in domo Dei sancta, quæ domus est orationis. Quare nullus cuiusuis ordinis clericus aut sacerdos in ecclesia deambulet: nec in confabulationibus & congressibus, eo loco indignis, versetur: sed vnusquisque aut solus, aut comitibus, sociisque aliis adiunctis,

religiosas preces Deo in causa adhibeat, quamobrem clerus vniuersus conuocatus est. ANNO CHRISTI 1569.

Cum autem statio celebratur, ne vllus interim clericus extra ecclesiam maneat, sed omnes intus sint, omnique pietatis consensione Deo statutas illas preces canant.

Decretum X.

SEXTA quaque feria, in singulas hebdomadas, paulo ante horam nonam, signum in vnaquaque ecclesia, campanæ sono detur, quo fideles admoniti eadem hora Iesu Christi Domini passionem omni intima mentis pietate recolant; terque orationem dominicam, & salutationem angelicam ex animo pronuntiantes, quadraginta dierum indulgentiam, quam in sua quisque episcopus diœcesi concedet, consequantur.

Decretum XI.

EPISCOPI curent, in sua quisque diœcesi, vt officia diuina, quæ singulis canonicis horis præstari debent, & publice in ecclesia, & priuatim a singulis sacerdotibus clericisve inferioris ordinis, qui illa obire debent, celebrentur & peragantur ad præscriptam breuiarii Romani nuper editi rationem: nisi tamen ecclesiæ eiusmodi sint in quibus ex veteri consuetudine, vt summi pontificis Pii quinti literis, eo nomine confectis, cautum est, alius ritus aliaque ratio adhibeatur. Si vero secus a quibusdam factum erit, cum isti, vt eisdem summi pontificis literis nominatim sancitum est, horarum canonicarum officio, quod debent, non satisfacient; eos ipsos episcopi pœnis iis mulctent, quæ Lateranensi Concilio a Leone X. & prouinciali Synodo superiori contra clericos constitutæ sunt, qui canonicarum horarum officium intermittunt.

Decretum XII.

IN vnaquaque plebe episcopus duos, vnumve saltem sacerdotem, ecclesiasticorum rituum vsu peritum, constituere curet, qui alios sacerdotes & clericos ceremoniarum, quæ in Missa, & in diuinis officiis rite obeundis requiruntur, disciplina instruant diligenter. Qua in re libellus de Missæ ceremoniis adhibeatur, qui nostra cura conscriptus in lucem prodibit.

Decretum XIII.

IN singulas hebdomadas canonici cuiusuis ecclesiæ ca-

Anno Christi 1569. pitulum habeant ; in quo cum quæratur , an ſuperioris Concilii decreta de diuinorum officiorum ratione ſeruentur ; an ſi qui item errores in ſacrarum ceremoniarum ritu commiſſi ſint ; tum legatur pars aliqua earum rerum , quæ de vita & honeſtate clericorum noſtris conſtitutionibus præſcriptæ ſunt , vel illarum , quæ catechiſmo Romano , aut aliis item libris expreſſæ ad Chriſtianæ pietatis doctrinam , vitæque eccleſiaſticæ diſciplinam & rationem pertinent : tum etiam in aliis ſpiritualis vitæ exercitationibus ipſi verſentur : idque omne prout epiſcopo , capitulive præfecto viſum erit. Quo in capitulo ne quidquam aliud quod ad rerum temporalium curam , ac procurationem pertineat , prius agatur geraturve , quam ea tractationis ratio habeatur , quæ tota in rebus ſpiritualibus poſita ſit.

Decretum XIV.

Canonici mortui funus , eiuſve , qui eiuſdem eccleſiæ , in eave , dignitatem obtinebat , capituli ſumptibus a reliquis canonicis fiat ; tum pro eius animæ ſalute Miſſa conuentualis celebretur ; & vnuſquiſque item canonicus , miniſterve eiuſdem eccleſiæ , qui ſacerdos ſit , Miſſam itidem pro eo celebret.

Decretum XV.

Parochvm vrbanum ægrotantem & is qui vicinior eſt parochus , & cleri in illa regione , vbi æger eſt , præfectus ; diœceſanum vero itidem & vicinior parochus , & plebanus , vel archipresbyter , vel præpoſitus , in cuius plebaniæ , aut archipresbyteratus , præpoſituræve finibus ægrotus habitat , ſtatim inuiſant ; cum eius ægritudinem , morbumve acceperint ; tum poſt crebro ad eumdem veniant : illaque omnia officia præſtent , quæ ad animæ ſalutem ei tum maxime neceſſaria ſunt ; ſacram euchariſtiam , &, cum opus erit , ſacrum extremæ vnctionis oleum idem parochus vicinior eidem miniſtret ; & illius morientis animam Deo religioſis precibus commendet. Eius mortui funus vniuerſi illius regionis , in qua ille habitarat , præpoſituræve , plebanatus , aut archipresbyteratus parochi obeant ; niſi foraneus illius regionis vicarius minorem numerum ſtatuendum cenſuerint.

Primo item poſt eius obitum die , eorum vnuſquiſque pro ipſius animæ ſalute Miſſæ ſacrificium faciat. Quod ſi eo

die pro mortuis fieri ex ecclesiæ instituto vetitum sit; alio proximo die, quo interdictum non sit, omnino fiat. ANNO CHRISTI 1569.

Decem præterea ad summum dierum spatio omnes in ecclesiam conueniant, quæ eis a clericorum regionis præfecto, aut vicario foraneo præscribetur. Qua in ecclesia pro mortuo rectore Missam conuentualem solenni ritu celebrent: tum supplicationibus & precibus Deum pie sancteque orent, vt orbato gregi rectorem dare velit iuxta cor suum.

Quicumque vero eiusmodi pietatis officia præstiterint, eorum nomine causave nihil neque exigant nec petant.

Is vero cui vacantis ipsius parochialis ecclesiæ administratio commissa est, fideles illius parochiæ incolas sæpe hortetur, vt omni intima animi pietate a Deo rectorem precentur, qui illius ecclesiæ curationem gerere recte possit.

Decretum XVI.

CANDELÆ, cerei, & quæ intortitia vocantur, in mortui funere adhibita, superioris Concilii decreto sacristiæ illius ecclesiæ addicta, in qua funus fit, aut mortui corpus in sepulturam traditum est, si quæ in Missarum celebratione, & reliquis diuinis eiusdem ecclesiæ officiis supererunt, ea omnia vel ipsius ecclesiæ rectori, vel iis ad quos ante illius decreti promulgationem eiusmodi candelæ, cereique pertinebant, in alium eiusdem ecclesiæ vsum, vel ad suæ etiam vitæ sustentationem, arbitratu suo, conuertere liceat.

Decretum XVII.

QVÆ superiori prouinciali Synodo decreta sunt ad tollendas rectorum ecclesiarum in exequiis & funere pactiones, & exactiones illicitas, aut quæ simoniacæ labis, vel sordidæ auaritiæ suspicionem afferrent; ea a plerisque in eam partem accipi animaduertimus, vt occasione inde sumpta, ecclesiæ, non seruato piarum consuetudinum vsu, debitis eleemosynis defraudentur. Quare episcopus habita & locorum & personarum ratione in funeribus, & exequiis, quæ pia instituta & consuetudines laudabiles sibi videbuntur, arbitratu suo seruari iubeat sacrorum Canonum auctoritate; contumaceque compellat omni iuris remedio.

Decre-

Decretum XVIII.

ANNO CHRISTI 1569. CVM Christianæ pietatis rationi illud alienum sit, ad ornatum templorum adhiberi ea, quæ non modo religionem non excitant, sed per ea intuentium mentes facile incidunt in fœdas turpesque cogitationes; propterea, ne quis ad illa ornanda peristromatis aulæisque vtatur, quæ obscœnis figuris intexta sint; neque item pictas imagines, & signa adhibeat, quæ vel Ethnicorum hominum, vel aliarum rerum, loci sanctitati repugnantium, formam ac speciem præ se ferant; in omni præterea publicarum supplicationum, processionumve apparatu, quæ obscœnarum rerum speciem ostendunt, ea ne adhibeantur.

Decretum XIX.

QVÆ pallia, aliaque sacra indumenta, altarium vsui ac ornatui addicta sunt, ea ad sedis episcopi, alteriusve hominis ecclesiastici, vel laici quauis dignitate præditi apparatum, aut ad funeris exequiarumve pompam, aut aliarum rerum, quæ profanæ sint, vsum, siue ornamentum ne adhibeantur.

Decretum XX.

QVÆ vestes & ornamenta cuiusuis generis, ad vsum sacrum comparata, & ecclesiæ instituto benedici debent, ea in Missæ sacrificio, ceterisque diuinis officiis ne prius adhibeantur, quam solennibus precibus ab episcopo, vel ab alio, qui auctoritatem habeat, benedicta sint.

Decretum XXI.

LIBRI sacri veteris & noui testamenti, volumina item sanctorum patrum nostræ fidei interpretum, tum scripta etiam ecclesiastica, quibus & res & verba diuina consignata sunt, etsi temporis vetustate omnino consumpta, ad rerum tamen vilium ac sordidarum vsum ne vllo pacto conuertantur, sed in ignem potius coniiciantur.

Decretum XXII.

ILLVD curet episcopus, vt ne laicorum hominum ædes in posterum ædificentur, quæ ecclesiarum parietes vlla ex parte attingant. Si quæ vero fenestræ, siue ecclesiasticarum, siue laicarum ædium in ipsis ecclesiarum parietibus insunt, vnde in ecclesias conspectus sit, efficiant vt duobus saltem post huius Concilii promulgationem mensibus obstruantur.

Decretum XXIII.

ANNO CHRISTI 1569.

NE in ecclesia laici homines de rebus profanis, aut de iis quæ ad ipsam ecclesiam non pertinent, congregationes, concilia, vel quæ parlamenta publica dicunt, habeant.

Quæ vero Lugdunensi Concilio olim a Gregorio decimo, & nuper a summo pontifice Pio V. ad tollenda in ipsis ecclesiis colloquia, congressus, deambulationes, & ad earum cultum sancita sunt; in iis præstandis episcopus omnem vel maximam diligentiam adhibeat. Canonicos vero, ecclesiarumve rectores, & alios item, ad quos spectat, in munere, quod ad eam curam attinet, obeundo negligentes vel contumaces pœnis afficiat, quas illi eadem summi pontificis sanctione subeunt.

Sique præterea in iis ipsis exequendis regulares negligentes esse animaduerterit, illos ad eiusdem summi pontificis in eadem bulla præscriptum grauissime corripiat.

Decretum XXIV.

ILLVD interdicat episcopus, ne in vllis eleemosynarum oblationibus, quæ cuiuis ecclesiæ fiunt, musica instrumenta, organo excepto, in ecclesia adhibeantur; neve alia fiant vel gerantur, quæ domo Dei indigna sint.

Ne item puellæ eleemosynas ecclesiarum, aut ecclesiasticorum hominum nomine quæritent, id quod non sine earum pudicitiæ discrimine quibusdam in locis introductum erat.

Decretum XXV.

EPISCOPVS ipse, tertio quoque mense saltem, nisi iusta causa impeditus sit, seminarium visitet; in eoque visitationis munere, adhibitis etiam, si modo ei videbitur, aliis doctis & piis viris, tum de magistrorum diligentia, tum de progressibus, quos & in vitæ disciplina, & in literarum studiis seminarii clerus habuerit, accurate inquirat. Idem certas seminarii clericis constitutiones præscribat; quas frequenti eorum conuentu in singulos menses legi curent; quo sæpius repetitæ, illorumque mentibus impressæ, seruentur diligentius.

Decretum XXVI.

DIACONI, subdiaconi, & reliqui clerici inferioris ordinis confessionem, & communionem frequentent, vt

ANNO CHRISTI 1569. superiori Synodo prouinciali præscriptum eis est. Confiteantur autem iis tantum sacerdotibus, quos ad audiendas eorum confessiones idoneos episcopus & in vrbe & in diœcesi comprobabit: dummodo talis sit numerus eiusmodi sacerdotum, vt confiteri volentes delectum habeant inter illos. Sacræ vero eucharistiæ communionem in propria parochia vel in alia ecclesia, quam episcopus statuet, diebus festis percipient, idque in Missa solenni, si modo eo loco eoque die celebrabitur.

Illius autem rei fidem tertio quoque mense episcopo exhibebunt.

Decretum XXVII.

SVPERIORI Concilio iussum est, canonicos & alios clericos sacris concionibus interesse, quod cum ab eisdem non ita præstetur vt debet, pœnis propositis id efficiendum censuimus, quod iussu & cohortationibus fieri non potuit. Quare canonici cathedralium, tum collegiatarum etiam ecclesiarum, & reliqui præterea clerici, si tempore Concilii superioris constitutione præscripto, non interfuerint sacris concionibus, aut ad eas sacrarum literarum interpretationes, lectioneſve non accesserint, quas ipsis episcopus præscripserit, mulctentur eiusdem episcopi arbitratu.

Decretum XXVIII.

CVRET episcopus, vt qui clerici certæ ecclesiæ ministerio adscripti non sunt, ii dominicis festisque singulis diebus in parochiali ecclesia, in cuius finibus eorum quisque habitat, ecclesiasticum beneficium obtinet quod residentiam non requirit, aut in ea, quæ episcopo videbitur, rectori operam, atque adiumentum nauent ad diuina officia celebranda.

Qui vero certis ecclesiis adscripti sunt, in ipsis diebus ad eas conueniant, & in iis functiones eas præstent, quæ vnicuique eorum ab episcopo præscriptæ erunt. Si tamen iis diebus aliquando ad diuina officia obeunda, ad funerave in alias ecclesias vocabuntur, eo illos accedere permittat episcopus.

Rector autem in cuius ecclesiam illi conueniunt, tertio quoque mense episcopo referat, vel literis significet, non solum an huic decreto ab illis obtemperetur; verum

etiam an ea præstentur, quæ superiori prouinciali Concilio illis præscripta sunt, tum de habitu, tum de tonsura clericali, tum de eorum vitæ consuetudine. ANNO CHRISTI 1569.

Decretum XXIX.

EPISCOPVS sacerdotes aliquot vitæ integritate & scientia probatos in vrbe deligat, a quibus clerici inferioris ordinis, sæpe conuocati, vitæ ecclesiasticæ moribus instituantur. Eos autem ipsos clericos vniuersos semel, atque iterum, saltem quotannis episcopus ad se item conuenire iubeat, vt progressiones intelligat, quas quisque eorum ad literarum cognitionem, tum ad vitæ spiritualis disciplinam fecerit.

Decretum XXX.

VT quæ de sacerdotalibus conuentibus, in diœcesi habendis, semel superiori Concilio præscripta sunt, ea, quoad eius fieri potest, recte atque ordine gerantur, hæc eis addenda censuimus;

Ne sacerdotum conuentus festis iis diebus habeantur, quos coli ecclesiæ præcepto institutum est; nec vero illis diebus, quorum præcipua celebritas in locis agitur, vbi is conuentus iis ipsis diebus futurus esset. Parochus vero ecclesiæ, in qua eiusmodi congregatio futura est, die dominico, qui illam proxime antecedit, eius habendæ tempus populo significet, eumque hortetur, vt illo ipso die ad ecclesiam conueniat, tum vt orationum, quæ & pro viuis & pro mortuis ibi fient, particeps sit, ac indulgentiam dierum quadraginta consequatur, quam ab vnoquoque episcopo in sua diœcesi illis concedendam decernimus, qui diuinis officiis, tunc celebrandis, intererunt; tum etiam vt sacram concionem audiat, quæ eo tempore in Missæ celebratione habebitur. Quæ vero quæstionum explicationes singulis mensibus habitæ in iis ipsis conuentibus erunt, & si quæ præterea quæstiones in illis ipsis disputationibus inciderint, quæ non satis tum explicatæ sint, eas omnes, literis consignatas, vicarii foranei quamprimum ad episcopum mittant: cuius iudicio illæ, vel explicatæ, vel comprobatæ, in codicem, eius rei nomine confectum, quem vicarius foraneus custodiat, referatur. Ex eorum conuentuum progressu si vicarii foranei animaduerterent sacerdotes quosdam ad doctrinæ studia, in quibus maxi-

ANNO CHRISTI 1569. me versari debent, desidiam quamdam, vel negligentiam adhibere; eos ad episcopum deferant, cuius auctoritate illorum culpæ, vt opus erit, occurratur. Vt autem in iis studiorum exercitationibus vnusquisque sacerdos maiores progressus habere possit; in qua parochia quinque saltem sacerdotes erunt, eos in singulas hebdomadas bis ad priuatas inter se studiorum disceptationes parochus conuocet, in quibus vel aliquam catechismi Romani lectionem tractent; vel quæstiones aliquas de conscientiæ casibus explicent; vel huius, superioriſve Concilii prouincialis, aut diœcesanæ Synodi, quam eorum episcopus habuerit, partem aliquam studiose legant. Quod si ei parochiæ prope erit aliquod regularium monasterium, vbi aliquis sit ad sacrarum literarum ecclesiasticarumque rerum explicationem aptior, curent etiam illius opera atque studio adiuuari.

Ad has priuatas sacerdotalis studii exercitationes, clericos etiam, qui intra illius parochiæ fines habitant, adhibeant; vt eos rerum ecclesiasticarum cognomine instructiores in ecclesiis habeant.

Quicumque vero huic priuato conuentui interesse recusarit, eum parochus ad episcopum deferat, qui quo maximo poterit studio, curet vt huic decreto obtemperetur.

Decretum XXXI.

VT quod de mantelletti vsu alias prouinciali Synodo per nos decretum est executionem habeat, decernimus, vt ne quiuis alii, nisi abbates, referendarii & protonotarii eo breuiori vtantur, quam tunica talaris interior sit. Metropolitanæ autem nostræ & aliarum huius prouinciæ cathedralium ecclesiarum canonicis, præpositis item & aliis clericis, ecclesiastica, aut doctoratus dignitate præditis, exterioris tunicæ, seu mantelli vsum concedimus, quod tamen interiorem tunicam talarem longitudine adæquet.

Reliquis autem clericis, qui hoc decreto nominatim expressi non sunt, mantelletti & mantelli vsu interdicimus.

Decretum XXXII.

CLERICI in eo officio ne se exerceant, vt vllas mulieres etiam quauis dignitate illustres, doceant legere, scribereve, aut canere, aliove cuiusuis generis musico instrumento sonare, nisi ii sunt, quibus ætate, moribus & vita proba-

tis, episcopi iudicio id permissum est, facultate ab eodem scriptis data. Anno Christi 1569.

Ne libris item, de musico cantu obscœne vel parum pudice scriptis, illi vtantur.

Decretum XXXIII.

QVONIAM superioris Concilii constitutione vetitum est, quo tempore vel sacrorum, vel funeris, exequiarumve causa in vnum clerici conueniunt, non plures ad mensam, quam sex, eosque clericos adhiberi; id cum multis locis facile præstari non queat, propterea quod ecclesiæ sæpe longius inter se distent, graueque sit clericis, de itinere fessis, mane ad ecclesiam suam reuerti, ideo liberum sit parocho tot conuiuas habere, quot sane in mensa adhibere par esse iudicarit; & pro temporis ratione laicum etiam hominem, quem Christianæ pietatis studiosum & sacerdotali conuictu, consuetudineque dignum norit, a mensa non excludere; modo ea seruentur, quæ in parochialibus conuentibus, de frugali, clericalique modestia nostris constitutionibus præscripta sunt; tum sacra item lectio in mensa perpetuo adhibeatur.

Quod vero de mensæ frugalitate & ferculorum numero alias superiori Concilio decretum est, id omnino sic seruetur, vt etiamsi vel vniuersitati, vel cuiuis alii, pacto, consuetudineve, aut vltima quauis voluntate certis quibusdam diebus cibum a sacerdotibus parari oporteat; in eo ab illa decreti ratione ne vllo modo discedatur, nec sacra lectio in mensa desit.

Decretum XXXIV.

IN quibus ecclesiarum ædibus ad rectoris vsum & domicilium constitutis, & laici præterea, facultate impetrata, habitant, in iis ne propter nuptias quidem saltetur, neve comœdiæ aut spectacula agantur.

Decretum XXXV.

EPISCOPVS clericum alienum, qui in propria diœcesi deliquerit & ad suam diœcesim confugerit, proprio illius episcopo petente, & sibi de clerici, qui deliquit, citatione & contumacia, aut condemnatione fidem mittente, comprehendi & ad illum mitti curet, idque sumptibus petentis.

Decretum XXXVI.

QVI impetrata ab ecclesia discedendi facultate, ali-

ANNO CHRISTI 1569. quamdiu abfuerit, menſis ſaltem ſpatio, poſtquam redierit, epiſcopum de ſuo ad eccleſiam reditu certiorem faciat; quod ſi neglexerit, perinde cenſeatur ac ſi non legitime abfuerit.

TITVLVS III.

QVÆ AD BONA ET IVRA ECCLESIARVM, piorumque locorum attinent.

Decretum I.

QVI deinceps eccleſiaſtici beneficii poſſeſſionem adipiſcetur, eius beneficii titulum is, etiam ante non monitus, ad menſem ordinario ſuo oſtendat: quod ſi ſecus fecerit, dimidia parte fructuum & prouentuum vnius anni mulctetur, qui ex eo beneficio ſingulis annis percipiuntur; tum omnibus iuris remediis titulum exhibere cogatur.

Decretum II.

CAVEANT epiſcopi, ne paſſim atque indiſtincte omnes beneficiorum eccleſiaſticorum ceſſiones admittant; ſed in iis ſolum caſibus, qui ſummi pontificis Pii V. literis expreſſi ſunt; meminerintque excommunicationem, quæ earumdem literarum ſanctione contrahitur, apoſtolicæ ſedi reſeruari.

Decretum III.

SACRI Tridentini Concilii auctoritate, ea cathedralium & collegiatarum eccleſiarum ſtatuta conſtitutioneſve quaſcumque, etiam iureiurando & quauis auctoritate communitas, conſuetudineſque illas, etiam immemorabiles, quæ etſi minus expreſſam ſimoniam, at ſordidam tamen auaritiam præ ſe ferunt, antiquamus, abrogamus, atque reſcindimus, quibus illud inductum eſt, vt qui nuper in canonicorum capitulum, aliorumve eccleſiaſticorum hominum collegium adſcriptus, capitulique, aut collegii iudicio ad ea canonicalia, aut alia, quæ ad eos pertinent, obeunda munera idoneus comprobatus eſt; ſex tamen menſibus, qui probationum nomine vocantur, choro inſeruire ante debeat, quam diſtributiones quaſcumque, etiam quotidianas, percipiat; aliiſque canonicis, vel aliis eiuſdem collegii hominibus accreſcat; quæ portio ſibi, eo temporis ſpatio inſeruienti, iure obueniret. Illudque in perpetuum iube-

mus, vt in alicuius ecclesiæ canonicorum capitulum, aliudve ecclesiasticum collegium cooptatus, cum admissus comprobatusque erit ad muneris sui functiones, is statim particeps sit residentiæ fructuum, quotidianarumque distributionum, quæ ab iis, ad quos spectat, eidem præstentur pro ratione canonicarum horarum, quarum officium deinceps in ecclesia ille obierit. ANNO CHRISTI 1569.

Quicumque illas constitutiones, statuta, & consuetudines hoc decreto abrogatas seruarint, contra eos simoniæ pœnis, quæ Canonum iure & summorum pontificum constitutionibus statutæ sunt, ad Tridentini Concilii præscriptum agatur.

Ne huic autem decreto fraus fiat, hoc statuimus, vt quoties is, qui in eiusmodi collegium cooptandus erit, eiusdem collegii præfectum conuenerit ad se probandum, huius probationis examen intra octo dies de eo habeatur: alioquin probationis ius episcopi sit. Quod si octo illis diebus, habito examine, is probatus non sit, sibique persuadeat id iniuste factum esse, ad episcopum confugiat, qui, habitis de eo examinis quæstionibus, si iniuste repulsam illum tulisse animaduertit, capitulum, collegiumve compellat ad eum recipiendum.

Decretum IV.

QVIBVS in ecclesiis ea vel constitutio, vel consuetudo est, vt canonicus nuper creatus quos fructus præbendæ suæ primo anno percipiet, eos omnes, vel aliquam eorum partem fabricæ ecclesiæ, aut sacristiæ, aliive pio loco soluat; in posterum illa ita seruetur, vt si ei præbendæ onus pensionis seu reseruationis fructuum omnium, alicuiusve partis eorum impositum est, is pro rata solum fructuum, quos libere percipiet, soluat; fideiussore tamen caueat, se reliquam item fructuum illius præbendæ partem soluturum quamprimum vel morte, vel concessu, remissioneve eius, cui fructus reseruati sunt, quive pensionem obtinet, adipiscetur. Eam vero fructuum partem, quam soluere debet, ne soluere prius cogatur, quam illorum percipiendorum dies venerit; sed aut fideiussorem det, se eo ipso tempore statim soluturū, aut episcopus apud aliquem illos sequestri nomine asseruari curet, donec quod piis illis locis debebitur, persolutum erit. Curet autem episcopus, vt fru-

ANNO CHRISTI 1569. vt fructus & cuiusuis generis prouentus, ad sacristiam pertinentes, ne in alios sumptus, nisi in ipsius sacristiæ vsum erogentur; ideoque quotannis cognoscat, quomodo distributi, & quas in res erogati illi sint. Liceat tamen eidem episcopo de capituli consilio eos fructus in fabricæ, vel rei alterius, ad eam ipsam ecclesiam spectantis, vsum aliquando conuertere, si modo sacristiæ minus tunc opus esse iudicarit.

Decretum V.

NE ecclesiasticorum beneficiorum bona patronis, neve item eis, quorum cessione ea beneficia obtinentur, neque illis præterea, qui primo, secundove consanguinitatis gradu cum eisdem iuncti sunt, ne per suppositas quidem personas, ac ne ad breue sane tempus locari liceat, idque nisi cognita prius ecclesiæ vtilitate episcopus data scriptis facultate concesserit. Quicumque secus fecerit, fructibus vnius anni mulctetur, quos ex eorum beneficiorum prædiis bonisve capit.

Inquirat præterea episcopus diligenter, an aliqua simoniæ labes contracta inter eos sit.

Decretum VI.

SI canonicorum, aliorumve ecclesiasticorum hominum collegium, aut moniales, aut alii quiuis homines, nulla legitima superioris auctoritate, bona ecclesiastica permutarunt, vel alio quouis pacto alienarunt, aut in posterum id committent, cogat episcopus tum eos, qui alienarunt, contra illum agere, qui talia bona detinet, vt ea restituat; tum detinentem compellat, vt ipsa vna reddat cum fructibus non iure perceptis. Quicumque hac in re sibi non obtemperarint, eos anathemate feriat, aut interdicat, ex Canonumque sanctione aliis præterea pœnis afficiat; ac permutationem item eam, aliamve quamcumque alienationem irritam, planeque nullam declaret.

Decretum VII.

BONORVM ecclesiasticorum quæuis alienatio, ea lege confecta, vt superioris auctoritate muniatur, si is, cui alienata sunt, antequam contractæ alienationi eiusmodi auctoritas accesserit, in eorum possessionem ingressus est, irrita, & nulla ab episcopo declaretur; & qui ea possidet, a possessione statim amoueatur; & qui præ-

terea alienarit, ex Canonum sanctione puniatur. ANNO CHRISTI 1569.

Decretum VIII.

ECCLESIASTICA bona quouis nomine alienata, quacumque ratione ad ecclesiam redierint, etiamsi alicuius ecclesiæ bonis incorporata non sint, ne tamen amplius ad longum tempus locentur, neve quouis nomine alienentur, nisi illud vere tunc ecclesiæ vtilitati aut necessitati sit.

Decretum IX.

LOCATIO bonorum ecclesiasticorum ad longum tempus facta, cum ex Tridentini Concilii auctoritate recognoscenda erit, ne episcopus, qui bona ipsa locarit, quive eius locationis commissarius aut executor fuerit, causam diiudicet, sed huius locationis recognitio ad episcopum viciniorem pertineat, tum ad eos qui his locationis causis recognoscendis in eiusdem episcopi vicinioris diœcesi præfecti fuerint.

Decretum X.

VT bonorum ecclesiasticorum, quæ vel in emphyteusin tradita, vel ad longum tempus alio quouis nomine data sunt, memoria, quoad eius fieri potest, conseruetur; ecclesiasticus quiuis homo, cui aliquid in singulos annos eo quo vis nomine soluitur, cum primum id exiget, notarium adhibeat, a quo instrumenti fide testatum fiat quidquid ab eo, qui soluere debet, ille acceperit; & cuius fundi, vel vineæ, vel prati, vel ædium, aliarumve rerum ecclesiasticarum nomine exegerit, idque, nisi qui ea ecclesiastica bona conductionis nomine nunc possidet, illum tamquam directum illorum bonorum dominum notarii publici fide recognouerit, eadem diligenti, vt supra, descriptione prædiorum adhibita.

Quod si quis clericus, cuius hoc interest, in huius rei cautione adhibenda negligens erit, dimidia parte fructuum vnius anni mulctetur, quos ex eo beneficio consequeretur. Quæ autem huius rei causa, vel confessiones, vel recognitiones instrumenti fide conficientur; earum exemplum ille clericus, ad quem spectat, spatio mensis episcopo tradat in archiuo asseruandum.

Decretum XI.

VSV & diuturna consuetudine compertum est, quantum ecclesiis detrimenti damnique sæpe importet illa

ANNO CHRISTI 1569. prædiorum ecclesiasticorum locatio, quæ ad certum tempus pactionibus iis iniri solet, vt meliora reddi liceat, ac interdum ea conditione, vt qui sumptus facti sunt, ne possint, nisi in ipso extremæ locationis tempore, recuperari; & qui item conduxerint, eiici amouerive a possessione ne possint, nisi quidquid in illis melioribus reddendis pecuniæ erogarint, quidquidve sumptus fecerint, id omne receperint. Quare nos ecclesiarum vtilitati consulentes, & huic rei, vnde tantum detrimenti, tantumque incommodi ipsis ecclesiis accidere sæpe solet, quantum in nobis est, occurrere volentes, ita statuimus;

Quæcumque ecclesiasticorum prædiorum eò locationes ad certum tempus in posterum pacto fient, vt illa meliora reddi liceat, & quidquid in illis sarciendis restituendisve erogatum sit, id ei, qui conduxit, solui oporteat, hæc inita locationum pactio, ne ius tribuat faciendi impensas in quouis ædificii genere vtiles, nisi eas quæ maiorem summam non excedant, quam illa sit, quam conductor retinendo singulis annis, quibus firma est locatio, tertiam partem eius, quod locationis nomine soluere debet, recuperare possit. Eam autem ipsam tertiam partem quolibet anno retineat, quoad, quidquid erogarit, ipse recuperet.

Si quæ vero impensæ, ad vsum necessarium pertinentes, factæ sint, ad quamcumque summam perueniant, tum ob eiusmodi impensas conductor eadem ratione partem tertiam sibi in singulos annos retineat. Sin autem ad sumptus, qui necessario facti sunt, recuperandos non satis fuerit ea tertia pars; ne, completa etiam locationis die, a prædiorum possessione, qui conduxit, antequam ei satisfactum sit, amoueatur: sed ecclesiæ rectori liberum sit, atque integrum, aut comparata aliunde pecunia, aliaue quauis ratione ipsa prædia de conductore redimere, aut eadem illi ipsi conductori iterum, consentiente episcopo, locare; idque tot annis saltem, vt tertiam partem ad minimum in singulos annos eius rei retinendo, quam locationis nomine soluit, id omne, firma adhuc locatione, recuperet quod ipse erogarit.

Si vero qui his conditionibus conduxerint, tertiam ipsam partem quotannis non retinuerint, ne ius sit eis ab ecclesia, nec a rectore, qui succedet, partem, quam non

retinuerint, repetendi; sed eorum culpæ adscribatur. ANNO CHRISTI 1569.

In iis etiam locationibus, quæ a rectoribus, iam ad tempus, ita initæ sunt, vt conductores prædia meliora faciant; huiusque pactionis e vi atque ratione ædificia sarta tecta que sunt, vel in posterum conductoris sumptibus meliora reddantur; hos sumptus, quos fecerit conductor, ea ratione recuperet, quæ a nobis hoc decreto præscribitur: nisi conuentum sit, vt breuiori tempore soluantur, quam a nobis statutum est.

Quod si is, qui iam conduxit, & prædia meliora fecit, tertiam eam partem retinere nolit; sed vna tantum solutione sibi restitui velit id omne quidquid iam erogarit, partem illam, quam sibi retinere licet, apud hominem aliquem, cui tuto committi possit, quolibet anno deponat, vt sperari aliquando possit, prædia ipsa ecclesiastica recuperari aliqua ratione posse.

Si vero conductor eam tertiam partem non deposuerit, sed rectori ecclesiæ soluerit; rector, qui succedet, illam ab eo repetere possit, aut in rerum, quæ meliores factæ sunt, rationem referre; rector autem, qui tertiam hanc partem temere receperit, dimidia parte fructuum, quos quolibet anno ex ipso beneficio ecclesiastico percipit, singulis annis mulctetur.

Si qui præterea, ob sumptus in prædiis quibusuis ecclesiasticis factos, creditores sunt; eaque prædia non ipsi, sed ecclesiæ rector quauis ratione possidet, ne ea hypothecæ diutius sint, (id quod mutua quadam collusione aliquando factum est) in hac ipsa re id curet episcopus, vt eadem tertiæ partis annua solutione, quidquid in sumptus erogatum est, etiam fructibus sequestri nomine depositis, aut alia ratione eis restituatur.

Liberum tamen sit episcopo in his omnibus, si quando pro beneficii tenuitate, aliave iusta causa, aliquid minus tertia ea parte præscripta in singulos annos solui aut retineri consueuerit, id arbitrio suo scriptis concedere.

Vt vero hoc decretum omnibus notum sit, ac plane perspectum, illud nostra auctoritate vulgariter redditum, ab omnibus & singulis vrbis & diœcesis parochis, & festo primo die, postquam ipsi acceperint, publice in eorum ecclesiis legatur, ac populo frequenti recitetur.

ANNO CHRISTI 1569.

Decretum XII.

QVIBVS cancellariæ episcopalis munus commissum est, ipsimet in ea officii exercitatione versentur; si negotiorum tamen multitudo postulat, alios, episcopi iudicio comprobatos, sibi in auxilium adhibere liceat.

Decretum XIII.

EPISCOPVS, qui causis iure permissis subsidium caritatiuum exacturus est, antequam illud sibi persolui curet, clerum, eiusve procuratores, aut negotiorum gestores conuocet, eisque cum causam exponat, quamobrem illud petere atque exigere cogatur, tum humaniter eosdem cohortetur, vt sibi sponte subueniant. Ne vero maiorem summam sibi solui curet, aut patiatur, quam Benedicti duodecimi constitutione, cuius initium est; Vas electionis; præscriptum est: idque nisi consuetudinis ratione aliud obseruatur. Qui contra fecerit, hæc ei pœna sit, vt & restituat quod perceperit, & aliam præterea pœnam iure expressam luat superioris arbitratu.

Decretum XIV.

CVM primum aliquis huius prouinciæ episcopus mortem obierit, archiui episcopalis clauis notarii publici fide, vna capituli vicario, altera vni de capitulo, ad quem vel officii ratione, vel consuetudine pertinet, sique nemo talis est, alii antiquiori residenti tradatur; ab eisdemque vna & item altera asseruetur, quoad alius episcopus creabitur, cui illas restituant, & rationem de scriptis in inuentario notatis, eorumque custodiæ commissis, eidem reddant.

Decretum XV.

NONNVLLI homines ad id temeritatis sæpe veniunt, vt cleri mortui bona inuadant, vnaque cum iis illa sæpe, quæ etiam ecclesiæ ministris, in mortui locum succedentibus, debita sunt, & ecclesiæ item, cui, dum in vita ille esset, inseruierat, bona sacrilege subripiant; quare pœna excommunicationis latæ sententiæ vetamus, ne clerici mortui, qui dum viueret ecclesiasticum beneficium obtinebat, bona, ad ecclesiam eiusve ministros pertinentia, quisquam temere inuadat atque auferat.

Decretum XVI.

HERES vltimarumve voluntatum executor, si quæ

piarum causarum nomine legata relictave sunt ; ea anni spatio ad summum, aut tempore ab ipso testatore præscripto, non præstiterit, ab episcopo, vt ratio iuris postulat, pœnis, ipso iure constitutis, omnino cogatur piam testatoris voluntatem explere. Ne vero præscriptum illud vel a iure, vel a testatore tempus ab episcopo prorogetur, nisi sibi constiterit, quæ earum causarum nomine relicta, aut legata sunt, vere præstari non potuisse. Anno Christi 1569.

Episcopus vero in parochiis, vbi opus erit, duos probatæ vitæ homines, pietatis amantes, & auctoritate præditos deligat, quorum opera, studio, atque adiumento ad piorum locorum, piarumque causarum iura persequenda vtatur, quoad expedire visum sibi erit.

Decretum XVII.

Ne notarii, qui testamenta, codicillos, aliasve tabulas de rebus, quæ piarum causarum nomine legatæ relictæve sunt, vel ipsi rogati conscripserunt, vel ab aliis conscriptas apud se habent, magnos nimis labores in iis omnibus conquirendis sustineant; neve si id quod ipsis superiori Concilio præscriptum est, omiserint, excommunicationem, eodem Concilio propositam, subeant ; idcirco illam sanctionem, piarum causarum nomine a nobis editam, ita interpretamur, ac moderamur, quo faciliorem etiam executionem illa habeat.

Quicumque notarii sciunt, se rogatos, testamenta, aliasve vltimæ voluntatis tabulas de rebus, piarum causarum nomine relictis, confeciſſe, nisi sex mensium spatio, postquam testatoris mortem scierint, illa episcopo significarint, quæcumque in ipsis tabulis a se conscriptis legata pia facta sint ; ii excommunicationis pœnam ipso iure incurrant.

Qui vero in posterum eius generis tabulas, testamentave scripserint, eamdem pœnam ipso facto subeant, nisi tribus post mensibus, quam testatoris mortem cognouerint, pia legata, relictave, episcopo denuntiarint. Hoc autem de sex & trium mensium spatio decretum vim tantum habere statuimus, cum primum Concilium hoc in lucem emissum erit, ac promulgatum.

Vt autem notariorum, qui iam mortem obierunt, exemplaria, & quæuis alia scripta, quibus res, piarum

ANNO CHRISTI 1569. causarum nomine relictæ, aut legatæ, notatæ, ac descriptæ sunt, conquiri possint; episcopus propositis etiam pœnis & censuris, eam quæ sibi facilior videbitur, ineat rei perficiendæ rationem. Qui notarii præterea ex superioris Concilii decreto excommunicationem subierunt, episcopus eos absolutionem humiliter petentes a censuris absoluat, si modo ipsius episcopi arbitratu ante satisfecerint, ad decreti huius præscriptum.

Decretum XVIII.

PROHIBEAT episcopus, vt bona, census, prouentus, aliaque eius generis, quæ ad ecclesiarum fabricas quauis ratione pertinent, ab earum præfectis, aut ministris ad alios vsus auertantur quam institutum est, aut certe debent. Idem præterea ex Tridentini Concilii præscripto fabricarum reditus in vsus ecclesiæ necessarios atque vtiles, vt expedire magis visum fuerit, erogari curet.

Decretum XIX.

QVI bona ecclesiæ, hospitalium, aliorumve piorum locorum, siue solus, siue vna cum aliis administrat; si vel ipse, vel per interpositam personam ea emerit, aut emphyteusis locationisve nomine conduxerit; ab eo administrationis munere statim amoueatur; nec dignus in posterum censeatur, cui talium rerum procuratio, administratiove demandetur; cum eoque præterea ex iuris præscripto agatur.

Decretum XX.

EPISCOPVS id sedulo prohibeat, vt quæ fabricæ, hospitalia, sodalitates, & quæ alia cuiusuis generis pia loca instituta non sunt ad pecuniam mutuo dandam, eorum administratores ne vlla causæ specie cuiquam homini, nec etiam vniuersitati loci, aut viciniis dent mutuo.

Quod si ipsi administratores mutuo vel dederint, vel, quod grauius est, ab iis locis sumpserint, ab earum administratione statim amoti sint, indignique censeantur, qui per sex annos illorum, aliorumve piorum locorum administrationem gerant. Tum etiam illorum præfectus, quouis nomine vocetur, qui huic rei consenserit, excommunicationis pœnam subeat.

Decretum XXI.

NE quisquam pecuniam apud montes pietatis depo-

nat, vel eidem mutuo det, vt inde aliquid, ne minimum quidem lucri, aut eius, quod interest nomine percipiat. Qui vero ex pacto quidquam ea causa perceperit, quod montis pietatis pecuniam vel mutui, vel depositi nomine dederit; cum eo tam quam cum vsurario homine agatur ad iuris præscriptum. ANNO CHRISTI 1569.

Quæ præterea de montibus pietatis decreta superiori Concilio sunt, ea episcopus obseruari curet vel diligentissime; compellatque illorum institutiones sibi ab administratoribus ostendi atque exhiberi.

Decretum XXII.

SODALITATES quascumque, seu confratrias, quæ disciplinatorum nomine vocantur, episcopus, vt Tridentino Concilio iussum est, visitet; librosque vel constitutionum, vel meditationum, orationumve, si qui in eisdem extant, studiose recognoscat, ne quid falsum, commentitiumve, aut apocryphum in illis sit; & si quæ inuenerit, quæ emendationem desiderent, illa vel omnino tollere, vel emendare curet.

Efficiat præterea vt confratres, etiam nominatim non vocati, ad statas & solennes processiones accedant, easque recte atque ordine obeant; vtque non mercede conducti, sed pietatis gratia flagella sibi adhibeant.

Easdem item confratrias in eam pristinam disciplinatorum regulam redigere curet, quæ iussu nostro recognita & emendata, & huius temporis rationi accommodata, ad communem earum sodalitatum vsum edetur.

Si quæ vero hoc decreto præcepta illi vel contempserint, vel neglexerint, aliaque non obierint, quæ ad eorum sodalitatis officium pertinent, pro rei grauitate seuerius ab episcopo corripiantur; sin autem emendari nulla alia ratione poterunt, eorum sodalitates extinguantur eiusdem episcopi iudicio.

CAPITA QVÆDAM AD MONIALES PERTINENTIA.

Caput I.

QVOD de certo monialium numero singulis monasteriis constituendo Tridentina Synodus decreuit; quod-

ANNO CHRISTI 1569. quodque item summus pontifex Pius V. de monialium, etiam earum quæ conuersæ dicuntur, clausura, literis editis, sanxit; id vtrumque episcopus quamdiligentissime potest exequi curet. Quod si aliquid obstiterit, quo minus illud a se præstari queat; ipsum summum pontificem sex mensium spatio consulat, idque exequatur, quod sibi ea de re ab illo rescriptum erit.

Hancque ipsam in iis exequendis diligentiam a regularibus præstari idem sedulo studeat.

Caput II.

VT Tridentinæ constitutioni, quæ est de reformatione regularium capite decimosexto, fraus nulla fiat; illud episcopus, pœna anathematis & dantibus & recipientibus proposita, interdicat, ne moniales, aut puella quæ regularem habitum in earum monasterio susceptura est, parentibus, vel consanguineis, vel curatoribus, nec vero ab aliis, quibus ipsi ob id sponsione caueant, pecuniam mutuo, aut depositi, aliove quouis nomine sumant, antequam illa professionem regularem confecerit.

Episcopus præterea tum impensas æstimet, quæ & in religionis ingressu, & tempore professionis fieri solent pro vestitu, aut pro aliis rebus, ad ipsius puellæ, vel monasterii vsum commoditatemve pertinentibus; tum pecuniæ etiam summam præscribat, quam puella alimentorum nomine monasterio det; nisi census, aut alia bona immobilia, quorum annui fructus, eiusdem iudicio, ad ea alimenta satis sint, monasterio attribuantur.

Ea autem omnis pecuniæ summa, eo nomine ab episcopo decreta, re ipsa apud certum hominem, & virum bonum deponatur, qui professione confecta, illam statim monasterio tradat, vt decretum est superiori Concilio.

Caput III.

FACVLTAS superiori Concilio permissa, vt moniales organista sonandi artem, episcopi concessu, docere possit, abrogata sit, atque ita, vt nemini, nec viro, nec feminæ, etiam cuiusuis superioris facultate, ad monasteriorum quoduis accedere fas sit eius rei causa: sed quæ monialis vel organo sonandi, vel musicæ artis perita est, alias moniales instruere poterit.

Quæ generatim ad hæc decreta pertinent. ANNO CHRISTI 1569.

Decretum I.

QVÆCVMQVE his noſtris, aliiſque ſuperiori Synodo prouinciali editis conſtitutionibus decretiſve ſancita ſunt, ea omnia in ſua quiſque epiſcopus diœceſi diligenter obſeruet, & ab aliis, quorum intereſt, ſeruanda curet omnibus iuris remediis.

Vt autem, quæ in hac prouinciali Synodo decreta ſunt, ad ea præſtanda, vlla ignorantiæ excuſatione nemini huius prouinciæ homini vti liceat; illud edicimus, vt quo primum die in lucem emiſſa, ad noſtræ metropolitanæ eccleſiæ valuas affixa erunt, tunc duorum menſium ſpatio omnes ſe & his decretis, & ſi contra quidquam admiſerint, pœnis, ac mulctis, quæ in eis conſtitutæ ſunt, obſtrictos eſſe ſciant.

Ab eo etiam affixionis & promulgationis die tempus eorum decretorum inchoari decernimus, quibus certo præſcripto dierum ſpatio aliquid præſtari iuſſum eſt.

Vnuſquiſque præterea epiſcopus ea omnia in proxima diœceſana Synodo legi ac recitari iubebit, &, ſi ita expedire cenſuerit, ſuæ etiam cathedralis eccleſiæ valuis proponi; quo ſtudioſius omnium animis præcepta eorum tradantur.

Singulæ item & cathedrales, & collegiatæ, & parochiales eccleſiæ hæc ipſa decreta, certo loco recondita, perpetuo aſſeruari curent.

Decretum II.

SI quæ in his decretis difficultas orta ante erit, quam alia Mediolanenſis prouinciæ Synodus habeatur; eius difficultatis, tum omnium, quæ in ipſis decretis tradita ſunt, interpretationem, & explicationem nobis reſeruamus, ſalua ſemper ſedis apoſtolicæ auctoritate.

Decretum III.

QVA debemus humilitate & obedientia, ſanctæ ſedis apoſtolicæ omnium eccleſiarum matris & magiſtræ iudicio, atque auctoritati, omnia & ſingula quæcumque in hac prouinciali Synodo ſancita, decreta, actaque ſunt, ſemper emendanda & corrigenda ſubiicimus.

Decretum IV.

QVONIAM denique ob publicam huius prouinciæ &

ANNO CHRISTI 1569. priuatam etiam vniuscuiusque ecclesiæ vtilitatem a summo Romano pontifice multa petenda sunt, decernimus, quidquid ab eo communibus nostris, & qui adsunt, episcoporum literis petetur, illud omne Concilii huius nomine, atque auctoritate ita factum intelligi, ac si publice in sessione postulatum esset.

VITA
GREGORII PAPÆ XIII.

ANNO CHRISTI 1572. GREGORIVS XIII. patria Bononiensis, Christophoro Boncompagno parente natus, qui Hugonis nomine appellatus, honeste educatus, & liberalibus disciplinis optime instructus, in iurisprudentia doctorali laurea insignitus; multis officiis & dignitatibus sub variis pontificibus magna cum laude perfunctus, a Pio IV. in numerum cardinalium sub titulo sancti Sixti relatus, ac in Hispaniam legatus, Pio V. e viuis sublato, successor renuntiatus est 13. Maii anno Domini 1572. tempore Maximiliani & Rudolphi II. imperatorum. Pontificiam dignitatem pro tuenda & amplificanda republica Christiana admodum egregie sustinuit; qua ratione expeditionem aduersus Turcas promouere, confœderatos principes animare, & pecunia, aliisque subsidiis liberaliter iuuare cœpit, Marco Antonio Columna classi pontificiæ præfecto. Verum enimuero quia in oriente minus prospere res succedebant, sequente anno ad regem Catholicum archiepiscopum Lancianum, ad regem Christianissimum cardinalem Vrsinum legatos misit, qui eos in societatem fœderis adducerent. Sed longe aliter quam proposuerat accidit; siquidem Veneti fœdus deferentes inducias cum Turca pacti sunt. Quo intellecto optimus pontifex omnes cogitationes, curas, consiliaque eo contulit, vt imperatori succurreret, regem Christianissimum & Catholicum ad extirpandos Lutheranos & Caluinistas, quibus potuit mediis & sumptibus adiuuit. Idem quoque archiduci Carolo, & Melitensibus pietatis officium præstitit. Ad fidem catholicam tuendam propagandamque viginti duo collegia in variis regionibus erexit atque dotauit. Annonæ conseruandæ ergo publica gra-

naria in Vrbe constrvi curauit. Vias aperuit & strauit; publicæque commoditati limpidissimos in eam fontes deriuauit. Anno 1575. confluentibus ad Vrbem religionis studio exteris, annonæ paterna vigilantia & caritate prouidit. Tumultuantibus Genuensibus cardinalem Moronum summæ prudentiæ & auctoritatis virum legatum misit, qui eorum animos ad concordiam reduxit. In diuersas factiones ob regis electionem distractos Poloniæ ordines vnanimes reddidit; vnde Batorius ad capessenda regni gubernacula electus est, qui pontifici postmodum obedientiam iurauit, & per oratorem præstitit. Peste Italiam totam peruagante ad spiritalia medicamenta indicto iubileo perfugit. A contendentibus inter se acriter Polonis & Moscouitis legationem perhumaniter excepit, ac Antonium Possevinum oratorem misit, qui vtriusque principis animum summa dexteritate reconciliauit. Synodum Tridentinam Pauli III. temporibus cœptam & affectam, Pii vero IV. absolutam & confectam, ab omnibus obseruari mandauit, veluti orbi terræ necessariam; seminariaque variis locis religionis Christianæ amplificandæ ergo plurima instituit; sacellum sumptuosissimum apud sanctum Petrum, quod Gregorianum dicitur, extruxit & dotauit, corporeque magni doctoris Gregorii Nazianzeni nobilitauit. In palatio porticum siue ambulacrum artificiose poliri variisque picturis adornari curauit. Anno 1581. Kalendarium emendauit anni cursu ad solis motum reducto. Sub eodem pontifice 1585. 22. Martii Iaponiæ principum legati post longam trium annorum & amplius nauigationem Vrbem ingressi, principum suorum nomine sanctæ sedi apostolicæ obedientiam iurarunt & præstiterunt. Est autem Iaponia in extrema Indiæ parte, vsque adeo vasta, vt amplitudine Italiam duplo excedat, tantaque locorum intercapedine a nobis dissita, vt eius incolæ nobis antipodes dici possint. Tandem post exhibita reipublicæ Christianæ tot & tanta beneficia Gregorius curriculum vitæ suæ beata morte absoluit anno Domini 1585. cum sedisset annos 12. menses decem & dies 27. diuersisque temporibus triginta tres cardinales creauit. Corpus eius sacello Gregoriano illatum est. Vir fuit sane mansuetus, benignus erga pauperes, ac eos qui religionis causa exulabant;

in responsis breuis, acutus & grauis, ad audiendum patiens; omnibus accessu facilis; studiis piis & maxime legum sic addictus, vt quidquid temporis contemplationi grauibusque curis supereſſet, lectioni & studio impenderet.

ANNO CHRISTI 1573.

CONCILIVM MEDIOLANENSE III. PROVINCIALE.

Quod Carolus Borromæus sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalis tituli sanctæ Praxedis, archiepiscopus Mediolanensis, habuit anno a Christo nato MDLXXIII. Gregorio XIII. pontifice.

EDICTVM DE CONCILIO PROVINCIALI III.

In nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis, Patris & Filii & Spiritus sancti. Amen.

Carolus Borromæus sanctæ Romanæ ecclesiæ tituli sanctæ Praxedis presbyter cardinalis, Dei & apostolicæ sedis gratia archiepiscopus sanctæ Mediolanensis ecclesiæ, vniuersis prouinciæ nostræ fidelibus salutem in Christo Domino.

DIVINÆ pietatis abundantia perfectum est, vt cuius disciplinæ vestigia olim a sanctissimis patribus pressa non leuiter, sed fixa ad sempiternam rei Christianæ bene gerendæ rationem, vix in tantis morum erroribus vlla reliqua vsquam apparebant; ea quasi ex tenebris in lucem reuocata sit grauissimis & diuinis sacrosancti Concilii Tridentini sanctionibus: quibus cum omnes sane quidem obtemperare oporteat, tum eos in primis, quos auctor vitæ nostræ & magister salutis æternæ Christus Dominus episcopos & pastores gregis esse voluit, quem is sanguine suo, in ara crucis profuso, redemit. Itaque pastoralis curæ nostræ ratio, quæ in Tridentinis illis iussis, iisque sanctissime exequendis, versari debet, nos commonet, atque adeo commonet, vt hoc anno, qui tertius est, quo Mediolani alteram prouincialem Synodum habuimus, eam ad eiusdem Tridentini Concilii præscriptum tertio conuocemus: idque eo consilio, vt nos, qui metropolitico iure prouinciæ huius curam gerimus, pro debito archiepiscopalis speculationis nostræ officio, sedulo primum perqui-

ramus, si quæ sunt, quæ Tridentinis decretis, aut eorum auctoritate, Canonumque iure a nobis in vna atque in altera item Synodo ad restituendam pristinam illam ecclesiasticam disciplinam iam pridem sancita, nondum ab iis, quorum interest, in hac prouincia præstita sunt; in his exequendis, duce Spiritu sancto, qui spiritus est intellectus, sapientiæ & consilii, pastorali studio & diligentia incumbamus: tum præterea videamus, si quæ alia sunt, quæ subdolo operario satana, morum corruptelis, vel inueterata, vel nuper praue introducta, vllam emendationem, vel in controuersiis prouincialibus iudicium a nobis desiderent. ANNO CHRISTI 1573.

Quamobrem omnes & singulos huius nostræ prouinciæ episcopos, tum literis eo potissimum nomine vnicuique eorum scriptis, tum hoc etiam publico edicto, ad prouincialem Synodum Mediolanum conuocamus: cuius etiam Synodi inchoandæ certum diem, nempe vigesimum quartum mensis Aprilis proxime sequentis, quo statuto die mane in metropolitanam nostram ecclesiam conueniant, præscribimus. Vt autem ceteris omnibus atque singulis, qui possunt, debentve iure aut consuetudine, aut priuilegio eidem interesse, peruulgata sit, ac nota huius nostræ prouincialis Synodi tertiæ indictio; neve cuiquam vel rei ignorantia ad excusationem vti, vel se contemptum, neglectumve esse, dicere liceat; iis ipsis vniuersis ac singulis, tum ceteris qui sua interesse quauis ratione putarint, hoc edicto publice proposito, illam eisdem significamus, indicimus, ac denuntiamus: iubemusque item illos ipsos omnes & singulos, qui interesse debent, huc in prouincialem Synodum conuenire ad constitutam diem, pœnis illis propositis, quæ canonicis sanctionibus decretæ sunt.

Curent autem comprouinciales nostri episcopi, id quod posteriori prouinciali Concilio sancitum est, vt cum primum hoc edictum acceperint, quo prouincialis Synodi celebrandæ certa dies indicta est, in omnibus & vrbis & diœcesis suæ parochialibus ecclesiis, quinta quaque feria in singulas hebdomadas, quo ad illa de more absoluta, ac dimissa erit, Missæ sacrum de Spiritu sancto fiat: In cathedrali autem & collegiatis ecclesiis processionum præterea mu-

ANNO CHRISTI 1573. nus singulis diebus dominicis obeatur, precationibus adhibitis pro optimo conciliarium rerum tractationis euentu.

Omnes præterea prouinciæ nostræ fideles id monemus, & per viscera misericordiæ Christi Domini hortamur, vt omni pietatis Christianæ studio & religiosis precibus, iisque assiduis, a Deo consolationis & misericordiarum patre, nobis, negotium tam salutare tractantibus, auxilium implorent: quo nos adiuti, in hac tractatione omnia consilia, sermones & actiones nostras in finem dirigamus, nempe in Christum Iesum, cui in omni iustitia & sanctitate seruire debemus. In quarum rerum omnium fidem hoc edictum confici, auctoritateque nostra imprimi, & nostro signo muniri, tum nostra etiam manu signatum in vulgus publice proponi, eidemque a synodali secretario nostro subscribi volumus. Datum Mediolani die 20. Februarii 1572.

EDICTVM ALTERVM
DE CONCILIO PROVINCIALI TERTIO,
quod ob causas prorogatum fuerat.

In nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis, Patris & Filii & Spiritus sancti. Amen.

Carolus Borromæus sanctæ Romanæ ecclesiæ tituli sanctæ Praxedis presbyter cardinalis, Dei & apostolicæ sedis gratia archiepiscopus sanctæ Mediolanensis ecclesiæ, vniuersis prouinciæ nostræ fidelibus salutem in Christo Domino.

ÆTERNVS pontifex, vnigenitus dei Filius, Christus Iesus, qui e sinu Patris in terram missus, fidelium animas redemit per effusionem immaculati sanguinis sui, eam nobis pastoribus animarum curam proposuit, vt omni solicitudine oues, fidei nostræ commissas, a vallibus ad montes, a terrenis scilicet rebus ad cælestes, ab humanis ad diuinas, a caducis ad æternas reuocare studeamus.

Hæc sane cura plena studii, plena diligentiæ, refertaque omni labore, cum in ceteris pastoralibus muneribus, tum in iis etiam exequendis nos valde solicitos habere debet, quibus Tridentina Synodus & ipsis patrum officiis & animarum saluti & prouinciarum vtilitati consultum es-

se voluit. In iis vero cum sit illa prouincialium Synodorum ad vsum reuocata ratio; nos superiori anno, qui tertius erat, quo Mediolani alteram prouincialem Synodum habuimus, tertio prouinciæ nostræ episcopos ad Concilium conuocauimus: quod quidem Concilium a nobis de more indictum eas ob causas, conciliaribus nostris literis expressas, celebrare non potuerimus; officii nostri ratio, quæ progressionibus suis tota ad præstantissimam illam curam spectare debet, nos commonet, atque adeo commouet, vt quod proximo superiori anno a nobis intermitti oportuit, id hoc anno omnino præstemus. ANNO CHRISTI 1573.

Quamobrem omnes & singulos huius nostræ prouinciæ episcopos, tum literis eo potissimum nomine vnicuique eorum scriptis, tum hoc etiam publico edicto, ad prouincialem Synodum Mediolanum conuocamus: cuius etiam Synodi inchoandæ certum diem, nempe nonum Aprilis proxime sequentis, quo statuto die mane in metropolitanam nostram ecclesiam conueniant, præscribimus. Vt autem ceteris omnibus atque singulis, qui possunt, debentve iure aut consuetudine, aut priuilegio eidem interesse, peruulgata sit ac nota huius nostræ prouincialis Synodi tertiæ indictio; neve cuiquam vel rei ignorantia ad excusationem vti, vel se contemptum, neglectumve esse, dicere liceat; iis ipsis vniuersis ac singulis, tum ceteris qui sua interesse quauis ratione putarint, hoc edicto publice proposito, illam eisdem significamus, indicimus, ac denuntiamus: iubemusque item illos ipsos omnes & singulos, qui interesse debent, huc in prouincialem Synodum conuenire ad constitutam diem, pœnis & censuris illis propositis, quæ canonicis sanctionibus decretæ sunt.

Curent autem comprouinciales nostri episcopi, id quod posteriori prouinciali Concilio sancitum est, vt cum primum hoc edictum acceperint, quo prouincialis Synodi celebrandæ certa dies indicta est, in omnibus & vrbis & diœcesis suæ parochialibus ecclesiis, quinta quaque feria in singulas hebdomadas, quo ad illa de more absoluta, ac dimissa erit, Missæ sacrum de Spiritu sancto fiat: In cathedrali autem & collegiatis ecclesiis processionum præterea munus singulis diebus dominicis obeatur, precationibus adhibitis pro optimo conciliarium rerum tractationis euentu.

Omnes

ANNO CHRISTI 1573. Omnes præterea prouinciæ noſtræ fideles id monemus, & per viſcera miſericordiæ Chriſti Domini hortamur, vt omni pietatis Chriſtianæ ſtudio & religioſis precibus, iiſque aſſiduis, a Deo conſolationis & miſericordiarum patre, nobis, negotium tam ſalutare tractantibus, Spiritus ſancti lumen implorent, quo lumine adiuti, nos iis initiis inſiſtentes, quæ ſuperioribus annis iecimus, noſtros, gregiſque noſtri greſſus dirigamus in viam ſalutis æternæ. In quarum rerum omnium fidem hoc edictum confici, auctoritateque noſtra imprimi, & noſtro ſigno muniri, tum noſtra etiam manu ſignatum in vulgus publice proponi, eidemque a ſynodali ſecretario noſtro ſubſcribi voluimus. Datum Mediolani die 16. Ianuarii 1573.

PROROGATIO SYNODI, ET PROVINCIALIS ET DIOECESANÆ.

Carolus Borromæus ſanctæ Romanæ eccleſiæ tituli ſanctæ Praxedis presbyter cardinalis, Dei & apoſtolicæ ſedis gratia archiepiſcopus ſanctæ Mediolanenſis eccleſiæ, vniuerſis prouinciæ noſtræ fidelibus ſalutem in Chriſto Domino.

ALIIS noſtris literis, edicti nomine inſcriptis, prouincialem Synodum, quam hoc anno die 24. huius menſis Aprilis habere ſtatueramus, paucis ante diebus de more indiximus, ſed cum per inualetudinem noſtram, vt per literas etiam prouinciæ noſtræ epiſcopis ſignificauimus, id ad conſtitutam diem præſtare nobis non liceat: eam ad diem differimus & prorogamus, quem illi hoc ipſo anno celebrandæ certum, volente Deo, præſcribemus, atque indicemus aliis noſtris literis.

Diœceſanam præterea Synodum, quam indiximus ad diem 14. huius etiam menſis Aprilis, ob eam ipſam cauſam differimus, & prorogamus in diem quem aliis noſtris literis certum ſignificabimus & conſtituemus arbitratu noſtro. In cuius rei fidem has neceſſariæ prorogationis noſtræ literas confici & publice affigi iuſſimus. Datum Mediolani die 9. Aprilis 1573.

ORATIO CAROLI CARDINALIS TITVLI SANCTÆ PRAXEDIS, ARCHIEPISCOPI MEDIOLANENSIS.

ANNO CHRISTI 1571.

Habita in prouinciali Concilio III.

TERTIO iam adsumus, patres sanctissimi, hoc ipso loco, vbi superioribus annis semel atque iterum Spiritu sancto duce congressi, in eam curam incubuimus, vt in hac prouincia pastoralibus nostris studiis succurreremus animarum saluti, & opitularemur pietatis cultui iam pene defloreſcenti. Quo in genere etsi a nobis vel plurimum elaboratum esse videtur, tamen si animaduertimus, prouinciæ huius status, quem vos etiam optime nostis, is est, vt multa adhuc desint ad operis a nobis inchoati consummationem & perfectionem. Primum enim superioribus nostris decretis non omnis erepta est morum corruptela, neque plane omnis instituta Christianæ disciplinæ ratio, quæ vobis, qui adestis, vna mecum expetenda est. Deinde, vt est hominum genus ad carnis sensus procliue, sæpeque præceps fertur ad peccandi licentiam, alii post priores illos congressus nostros sensim in dies irrepserunt morum errores. Præterea quæ olim a nobis sancita sunt, ita se habent, vt vel nostra, vel aliorum culpa illa executi simus non plane omnia. Si quæ autem executionem habuerint, vel pauca, vel multa illa sint, vereor, vt libere dicam, ne ea externa potius quadam specie attigerimus, quam intimis animi sensibus, vereque amplexi simus. Atque hic quidem est rerum nostrarum status. Videte igitur quæ illa sint, quibus, auctore Spiritu sancto, qui spiritus est veritatis & consilii, hoc ipso Conuentu nos tum mente optima, tum salutaribus deliberationibus consulamus oportet; vt aliqua ex parte exsoluamus quod & Christo Domino & nobis, & clero & populo nostro debemus. Propositum igitur nobis sit, patres optimi, magnum quiddam esse ac perfectum, quod præstare debemus: idque nos vix aut ne vix quidem inchoauimus, nedum absoluimus, cum certe non licuerit: nam quemadmodum reliquis in rebus nihil potest statim esse perfectum, sed necesse est, vt initium fiat ab aliquo rudimento, atque paulatim ad sum-

ANNO CHRISTI 1573. mum perueniat: ita opus, quod superioribus annis aggressi sumus, non potuit eo tempore statim peruenire ad eam quam quærimus & debemus, necessariam perfectionem. Quod si quis nostrum secus fortasse existimat, quoniam in hac prouincia aliquod maius pietatis Christianæ studium elucere videt, quam antea solebat, quamque in aliis fortasse quibusdam locis apparet; næ iste plane quidem fallitur: non est enim cur nos vel cum iis, quæ proxime antecesserunt, temporibus, vel cum aliorum, siue mali illi sint, siue aliquo Christianæ virtutis gradu præditi, factis actiones nostras expendamus: sed comparemus oportet cum ea sancte agendi formula nobis diuinitus præscripta: quæ si ob oculos versabitur, facile cernemus quam longe ab ea distemus. Procul certe absumus, patres. Est igitur cur properemus, & ita properemus, vt quod semel aggressi sumus, perficiamus, aspicientes in auctorem & consummatorem operis nobis commissi, Christum Iesum. Is quid non attigit, quid non egit, quid non perpessus est, vt quod ei Pater cæleſtis dedit, opus consummaret? Quid illa crucis ara, in qua redemptionis mysterium peractum est, loquitur? Quæ mens, qui sensus Christi laborum? Quorsum illa verba, *Consummatum est:* an non operis, quod susceperat, perfectionem? an non consummationem indicant? Num Christi magistri exempla, num voces nos commonent? an commouent potius? certe quidem. Ergo pergamus ad consummationem; & quod operi nostro deest, perficiamus; ac ita quidem, vt, cum nos episcopos Deus dederit ad opus ministerii in consummationem sanctorum, tamquam angeli eius & missi in ministerium propter eos qui hereditatem capiunt salutis, non modo purgemus & illuminemus, sed perfectos reddamus eos, qui in custodiæ nostræ fidem traditi sunt. Altera præterea causa est, patres, quamobrem huc tertio nos conuenire oportuit: nam ea est satanæ fraus, ea deprauata hominum natura, eæ mundi illecebræ, vt si quid superioribus nostris sanctionibus communiuimus, in altera eiusdem rei parte violari soleat ecclesiæ disciplinæ institutio: ita vt alio rursus opus sit præsidio. Quemadmodum enim fluuius ab vna parte aggeribus munitus, in alteram sæpe erumpit: itidem vsuenit in sanciendis morum legibus. Si qua igitur par- *Ioan. 19.*

te, vel clero, vel populo ſuperioribus rerum ſanctionibus obſtructus aditus eſt ad peccandum: alia tamen inuenitur via, quam præcludamus oportet hoc noſtro ſynodali ſtudio, quod dum in hoc genere multum eſſe debet, tum plurimum etiam in eo, quod tertio loco a me propoſitum, iam breui exponam. Scitis, patres, quæ ſuperioribus Conciliis præſcripſimus nobis de frequenti ſacrificii oblatione, de dignitate ab epiſcopo retinenda, de ſupellectili, frugalitateque epiſcopali, de paſtoralibus officiis, de familiæ noſtræ inſtitutione, de cleri diſciplina, de gregis commiſſi gubernatione: illa omnia vt acta ſunt a nobis fortaſſe diligenter, ſic certe noſtrum fuit & eſt, eadem exequi vel diligentiſſime. Parum eſt enim optimo conſilio decernere, niſi quod decretum eſt ſedulo præſtetur: nam vt ſcientia debet eſſe cum virtute copulata, ſic decretorum conſtitutio cum executione in primis coniuncta: alioquin paruam affert vtilitatem, vel certe nullam. Itaque cum operis noſtri ſuſcepti ratio conficiatur & quaſi conflетur duabus his partibus, legum ſcilicet optimarum & ſanctione & executione: in hac nos fideles eſſe oportet, in illa prudentes: ſi prudentiam in ſanciendo præſtitimus, fidem in exequendo præſtemus neceſſe eſt, vt & prudentes & fideles ſerui inueniamur. Executio autem noſtra omnis ſit oportet, patres, tum perfecta, tum vera: perfecta quidem, vt decreta omnia vel ad nos, vel ad alios pertinentia exequamur: exequamur autem vere, non externa ſola ſpecie, ſed ea fixa animi deliberatione, vt in veritate nos ambulantes & ad Dei gloriam, & ad animarum ſalutem vberrimum fructum afferamus ex iis rebus, quas ſolido agendi ſtudio exequimur. Alioqui ſi contra quidquam agimus, id quoniam non vlla quaſi radice fixum hæret, ſtatim diffluit, ſtatim euaneſcit. Quare agite, patres ſanctiſſimi, munus noſtrum expleamus, vt, quam debemus, ſanctam ſolicitudinem, quantum in nobis eſt, præſtemus, tum ad operis noſtri inchoati perfectionem, tum ad omnem eccleſiæ diſciplinæ rationem in hac prouincia communiendam, tum ad ſuperiorum noſtrorum decretorum leges, eaſque vere atque omnino exequendas. Spiritus autem Dei habitet in nobis, is Spiritus veritatis, quem in euangelio, quod modo recitatum eſt, ſe

ANNO CHRISTI 1573.

ANNO CHRISTI 1573. Dominus missurum esse promisit; mentibusque nostris lumen præferat, quo omnes muneris nostri pastoralis partes dirigamus in perfectionem & finem, quo spectamus, Christum Iesum; cui laus & gloria sempiternis ætatum sæculis. Amen.

IN NOMINE SANCTÆ ET INDIVIDVÆ TRINITATIS, PATRIS, ET FILII, ET SPIRITVS SANCTI.

NOS *Carolus Borromæus sanctæ Romanæ ecclesiæ tituli sanctæ Praxedis presbyter cardinalis, Dei & apostolicæ sedis gratia archiepiscopus Mediolani, de consilio & assensu reuerendissimorum patrum coepiscoporum nostrorum, in prouinciali nostro Concilio Mediolanensi tertio, hæc, quæ sequuntur, constituimus ac decernimus.*

De festorum dierum cultu.

SACROSANCTA Tridentina Synodus cum statuit fideles religioso festorum dierum cultu abuti non debere ad comessationes, ad luxum, & lasciuiam; tum pastores omnes vehementer in Domino obtestata, debitam sanctamque eorumdem obseruantiam pastorali diligentiæ magnopere commendauit. Quamobrem primo prouinciali Concilio de illorum cultu quamuis a nobis sancitum sit, tamen hac constitutione eo ipso de genere diligentius decernendum censuimus; cum eæ sint morum corruptelæ, is deprauatus vsus, ab omni & diuina & humana lege alienus, vt Deo dicati dies, sanctisque rerum officiis consecrati, ac Spiritus sancti doctrina instituti, tum ad recolenda diuina beneficia, tum ad honores debitos sanctis tribuendos, ad eorumque vitæ imitationem excitandam, non modo, vt oportet, sancte non colantur, sed, quod grauissimum est, nefarie violentur operibus, officiis, rerumque actionibus, ab eorum cultu, & pietatis Christianæ studio alienis.

Itaque in maxima hac offensione, nos sacræ illius Synodi auctoritate, Canonum iure, summorum pontificum sanctionibus, & Pii V. pontificis constitutione eo nomine edita, patrum item institutis, tum ipsis imperatoriis legibus adducti, edicimus, vt ne quid seruilis operis sacris iis

diebus, qui sanctæ matris ecclesiæ instituto, aut vniuscuiusque loci consuetudine, votove publico coluntur, fiat; nec quidquam denique quod in illis agi, geri, fierive non liceat. ANNO CHRISTI 1573.

Et quoniam in iis, quæ sequuntur, maxime peccatur, hæc nominatim vetamus;

Ne iis diebus nundinæ, emporia, mercatusve agantur: ne quidquam præterea fiat, exerceaturve, quod ad earum nundinarum, vel mercatus apparatum pertineat, etiamsi in diem proxime sequentem illæ cadant.

Ne contractus vlli, cuiusuis generis sint, neque vllæ rerum executiones fiant; nisi cum iure nominatim permissum est.

Ne collectæ, taleæve in opidis, pagis, vicis, vt ex deprauata consuetudine quibusdam locis factum est, festis diebus exigantur, præsertim quo tempore vel sacra fiunt, vel concio habetur, vel processiones, vel alia diuina officia celebrantur, vel scholarum doctrinæ Christianæ exercitationes aguntur. Nec vero vllo præterea vnquam die in ecclesia, in cœmeterio, atriove ecclesiæ illa exigi liceat.

Ne libri, imagines, signa, & alia id genus vsquam venalia proponantur, aut circumferantur.

Ne quæ ad aleæ lusum pertinent, neque laruæ itidem, nec vestes ad personatorum hominum vsum vendantur, locenturve.

Ne quas res ad victum necessarias vendi licet, illæ prope ecclesias, in earumve conspectu, venales proponantur.

Neque earum ipsarum rerum, præterquam panis, a sole, aut pluuia defendendi causa, in foro lociſve publicis tentoria, rastrave sint, quibus illæ exponantur.

Neque earumdem rerum occasione, causave officinæ apertæ vllo modo sint: sed earum ostiolum paruulum patens sit, licet reliqua omni parte clausa. Quo in genere præterea episcopus, illarum rerum venditionis certam horam & modum præscribat; ne ex venditione aliquid existat scandali, offensioniſve, aut occasionis, qua distrahantur homines a diuinis officiis.

Tonsoribus præterea, pistoribus, sutoribus, calceariis, aliisque eiusmodi, & reliquis item opificibus, quibus præ-

ANNO CHRISTI 1575. scribi oportet, episcopus certas regulas præscribat, ne deinceps dierum festorum cultum violent, in quo maxime peccare plerique solent.

Quoniam autem vsu iam hac in prouincia nimis compertum est, deprauatis his temporibus & moribus, ad choreas, tripudia, saltationes, & id genus alia nunquam fere conueniri sine multis, & iis quidem grauissimis, Dei offensionibus, idque cum ob turpes cogitationes, obscœne dicta, inhonestas actiones, morum corruptelas, & pernicioſas ad omnia opera carnis illecebras, illis perpetuo coniunctas, tum propter cædes, rixas, dissidia, stupra, adulteria, aliaque mala plurima inde consequentia quamsæpissime, his tot offensionum & peccatorum seminariis locum dari, iis præsertim diebus, qui dies propitiationis sunt; & iis ipsis diebus fideles plerosque nefariis istis satanæ blanditiis illectos, a diuinis officiis, religiosis supplicationibus, lectionibusque sacris abduci, auertique rudes a percipiendis fidei rudimentis; aliosque ab aliis Christianæ pietatis officiis, in quæ eo tempore religiose incumbendum est, abstrahi & amoueri; hoc certe grauissimum est in conspectu Dei, & ecclesiæ. Quare festis iis diebus, saltem horis quibus diuina celebrantur officia, interdicimus, ne saltationes, tripudia, choreæ ducantur aut fiant.

Ne item comœdiæ, ludi scenici, vel theatrales, hastiludia, & alia cuiusuis generis spectacula agantur.

Ne circumforanei circulatores, & id generis nebulones, præstigias suas, inaniaque ea spectacula agant; neque quidquam omnino vendant, ne medicamenti quidem prætextu.

Vt autem hæ omnes de festorum cultu leges ab omnibus seruentur; contra eos, qui non paruerint, episcopus agat pœnis, & aliis item remediis arbitratu suo.

Festis diebus sacrosancto Missæ sacrificio fideles omnes intersint.

Neque vero excusentur puellæ nubiles, neque deinceps viduæ, ne permissu quidem primi nostri Concilii, ob recentem mariti mortem, neque vllo alio cuiusuis consuetudinis prætextu.

Vt vero ii dies omni pietate & religiosius colantur, hæc crebro populum parochi & concionatores admoneant,

atque hortentur, vt illorum dierum tempus, quod Deo, eiusque cultui debetur, in iis actionibus totum consumant, in quibus sancte consumendum est. ANNO CHRISTI 1573.

Vt concionem mane, & sacram lectionem a prandio, vbi explicari solet, audiant.

Vt diuinis, vesperarum præsertim officiis præsentes, pie religioseque adsint.

Vt in Christianæ doctrinæ rudimentis ac præceptis, vel percipiendis, vel recolendis versentur.

Vt in operibus etiam officiisque pietatis se exerceant, ægros homines visitando, mœrentes pie consolando, & alia eiusmodi præstando.

Vt denique ab illis actionibus, vnde omnis peccandi materia atque occasio existit, feriati, in ea opera incumbant, ob quæ sunt illi sacri instituti dies.

Episcopi igitur cura sit, vel litaniarum processiones, vel orationes, aliarumque Christianarum virtutum exercitationes instituere, in quibus per festos dies occupati fideles, abducant se a profanis actionibus.

Sicut principes & magistratus, qui gubernationi præsunt, dignitate præcellunt, ita prælucere debent exemplo, quo reliqui incendantur ad perpetuum pie agendi studium. Quamobrem pro muneris sui officio nos paterne cohortando & admonendo, episcopus curet vt ipsi per annum solennibus diebus, & in quibus potissimum humanæ redemptionis mysteria peraguntur, in natiuitate scilicet Domini, die circumcisionis, & epiphaniarum, in hebdomada sancta, pascha resurrectionis, ascensione, pentecoste, in solenni die corporis Domini, ad cathedralem ecclesiam conueniant; episcopalisque Missæ sacrificio, quod solenni ritu fit, diuinisque vesperarum officiis intersint. Idem præterea efficiat, cum ob iubileum, vel ob aliam publicam causam generales processiones & supplicationes aguntur.

Episcopus id curæ diligentiæque adhibeat, vt tum ex ecclesiæ suæ libris veteribus, manuque scriptis, tum ex publicis ciuitatis scriptis monumentisve, atque aliunde perueſtiget, si qui dies sunt quibus colendis, vel veteri instituto vsuque, vel publico voto ciuitas adstricta est; aut alius item quiuis diœcesis suæ locus.

Qua præterea diligentia vtatur in conquirendis reliquis

tum

ANNO CHRISTI 1573. tum votis, tum piæ consuetudinis institutis. Si quæ vero eiusmodi monimenta compererit; ea diligentius conscripta in episcopali archiuo asseruanda curet. Certosque illos dies festos, iis monimentis notatos, coli, & alia huiusmodi pia instituta præstari iubeat.

Vigiliæ autem, & festi dies sanctorum, qui publico ciuitatis voto, aut consuetudine coli debent, diœcesanæ Synodi constitutione ab episcopo decernantur; & in calendarium quotannis relati, die dominico, prout vniuscuiusque eorum sanctorum festus dies in aliquam hebdomadam inciderit, populo a parocho denuntientur.

Monimenta vero festi diei, vel piorum institutorum, quæ in aliquo solo diœcesis opido, locove voti publici, aut consuetudinis ratione seruari oportet, in eius etiam loci parochiali ecclesia asseruentur: cum autem dies ille festus, vel quo pium institutum seruari debebit, inciderit; parochi sit, die dominico, proxime præcedenti, illum populo indicere ac denuntiare.

Prohibeat vero diligenter episcopus, atque omnino efficiat, vt non modo non saltationes, & choreæ, verum etiam comessationes in honorem sanctorum, ludi, aliæve profanæ actiones, ab eorum festorum dierum, piorum institutorum cultu alienæ, vllo quouis modo, etiam illorum prætextu occasioneve introductæ, publice iis ipsis diebus fiant.

Studeat etiam episcopus, vt quo tempore in septuagesimæ, sexagesimæ, & quinquagesimæ hebdomadis ecclesia mater, & officiorum ritu, & hymnis, canticisque fidelium mentes ad mœstitiam, atque ad pœnitentiam excitantibus, & omni denique tum vestimentorum, tum aliarum rerum apparatu populum Dei instruit, ac præparat tot ante diebus ad sancte recolendam Christi Domini passionem, & crucem; eo potissimum tempore fideles, sibi in curam traditos, spectacula, ludos scenicos, & alia, quæ gentilitatis speciem præ se ferunt, tunc præsertim morum corruptelis introducta, illa ipsa, tamquam a sanctissimis ecclesiæ institutis abhorrentia, omnino fugientes, ad pietatis Christianæ studia, & ad orationem attentiores sint, proposita omni Christianarum actionum exercitatione.

Quo religiosius incolæ vniuscuiusque parochiæ festum

diem colant illius sancti, sanctæve, cuius patrocinio parochialis ecclesia dicata est, cohortationibus agat parochus, vt pridie eius diei illi sancte ieiunent, animo pie repetentes tum ieiunia, tum religiosas alias eius sanctarum virtutum exercitationes; quarum meritis in cælum ille vocatus, cum sempiterna gloria perfruatur, pro caritate, qua abundat, eorum, quorum salutis patrocinium suscepit, preces Deo offert, ieiunia item & lacrymas. Tum idem illos admonere, atque vehementer in Domino cohortari non desistat, vt pietatis Christianæ officiis, sanctis operibus, debitaque veneratione sancti illius diem festum colant; vtque ab omni seruili opere abstinere studeant. ANNO CHRISTI 1573.

Eodem præterea die sancti, qui parochiæ patronus est & custos, quo ad illius imitationem magis fideles inflammentur, id parochus præstet, vt peracto vesperarum officio, cum frequentior in ecclesia populus adest, aut ipse, aut alius in suggestu, aliove loco superiori, de libro, quo illius vita vere expressa continetur, res eius sancte, admirabiliterque gestas, religiosæ vitæ instituta, morum disciplinam, pietatis studia, virtutes pronuntiet.

Quoniam vero sanctissimis summorum pontificum institutionibus, & prouincialis Concilii primi nostri decreto sancitum est, vt quæ apocrypha sunt, in ecclesia ne legantur; de vitis sanctorum, qui in vnaquaque huius prouinciæ vrbe, diœcesiue certis potissimum locis coluntur, liber ab episcopo conficiatur, doctis & piis viris adhibitis, tum ex probatis auctoribus, tum certis suæ ecclesiæ scriptis, ac traditionibus.

Sanctorum, qui in Domino dormierunt, sacris sepulcris, & reliquiis colendis & venerandis, eo maxime augetur gloria Dei, quo religiosius illa coluntur. Quo igitur die sancti alicuius dies festus agitur, si in aliqua vrbis, diœcesiue ecclesia, sancti alicuius corpus reconditum est, sacraue eius membra, vel aliæ insignes reliquiæ asseruantur: eo die & significatio detur frequenti campanarum sonitu, & ille ecclesiæ locus, vbi ea sunt, sacrarum vestium apparatu, & candelarum lumine ornetur; tum ad maiorem cultum diuina officia solennius celebrentur.

De scholis doctrinæ Christianæ.

QVO maior in dies concursus, & progressio fiat ad do-

ANNO CHRISTI 1573. ctrinæ Christianæ scholas, ad earumque studium vehementius excitentur iam institutæ, & in posterum, Deo iuuante, instituendæ eius rei nomine sodalitates: indulgentiarum, quæ & a quinto, & nuper a sanctissimo domino nostro Gregorio XIII. earum sodalitatum hominibus concessæ sunt, donum quotannis per parochos duobus ante Kalendas Maii diebus dominicis proximis promulgetur, cum frequens populus adest. Illis autem constitutis Kalendis, earum sodalitatum homines, vt indulgentias consequantur, confessi, sacram eucharistiam sumant; ac processionem præterea agant solenni ritu. Si vero sæpius id promulgari, vel aliis potius certis diebus hæc ab illis agi, episcopus censuerit, id constituat arbitratu suo.

Quibus in opidis, vicis ac locis, quæ ad suam diœcesim pertinent, episcopus has necessarias doctrinæ Christianæ scholas, & sodalitates, vt altera prouinciali Synodo iussum est, non adhuc instituit, illas quamprimum, & quamdiligentissime institui curet. Studeat vero quamplurimos cuiusuis conditionis, status, & ætatis homines probatos, tum mares, tum feminas, iis scholis iam institutis, vel instituendis, adscribi, adscriptosque operam illis nauare, vt concessi indulgentiarum muneris participes sint.

Eas vero iam institutas, vel in posterũ instituendas scholas & sodalitates, ad illas præscriptas regulas dirigi curet, quæ iussu nostro ad communem earum vsum edentur in lucem.

Scholas præterea quamsæpissime visitari, tum ab earum præfectis, tum ab aliis etiam iubeat, quibus id negotii dederit. Iique diligenter ei referant, cum de omni instituta earum ratione, frequentiaque illorum, qui conueniunt, tum de reliqua earumdem sodalitatum spirituali progressione, eisdem, quo plures poterit, constituat confessarios sacerdotes, & in concionibus habendis exercitatos, quorum & ministerio adiuuentur, & salutaribus monitis, crebrisque cohortationibus inflammentur in dies magis ad illud scholarum & piarum exercitationum institutum atque studium.

Si quam aliquando concionem sacram a prandio populo haberi contigerit, ei certa hora ab episcopo statuatur; ita vt neque concionator a doctrinæ Christianæ scholis, neque hæ ab illo impediantur.

Anno Christi 1573.

Episcopus præterea eam ineat rationem, vt & in hospitalibus, & in aliis piis locis, vbi plures, vel mares vel feminæ, curantur, aut aluntur, hoc tradendæ doctrinæ Christianæ institutum introducatur: quo illi pascantur hoc præterea spirituali cibo.

Quæ ad concionatores pertinent.

ANNIVERSARIA festorum solenniumque dierum quadam quasi vicissitudine, & statis pro solennitatum temporumque ratione sacris ceremoniarum ritibus Dei ecclesia, a Spiritu sancto instructa, redemptionis nostræ mysteria, & sacras alias actiones in anno, tamquam vno libro descriptas, fidelibus proponit; qui si minus ad ea instructi sunt, nec quæ sancte religioseque aguntur, intelligunt, non eum fructum, quem alioqui perciperent, capiunt. Quo igitur diligentius illi instruantur, in diesque magis accendantur ad publicas sacras actiones, & mysteria colenda, quæ statis anni solennitatibus & temporibus ecclesia Dei celebrat; episcopus tum ipse aliquando, tum concionatores, & parochi certis iis diebus, quibus illa agi, celebrarive contigerit, populum doceant cum sacrosancta ea mysteria, tum religiosum eorum anniuersariorum cultum, tum sanctiores statarum in iis colendis sacrarum ceremoniarum ac rituum rationes & significationes.

Itidem cum solennes aliquæ statæ processiones, vel aliæ supplicationes, aliqua publica causa indictæ, aguntur, vel iubileum in vniuersa ecclesia indictum celebratur; conciones ab eisdem habeantur. Quibus præter cetera explicentur causæ, quamobrem aut iubileum celebretur, aut illæ supplicationes fiant; tum excitentur atque admoneantur fideles, quam religiose incumbendum sit ei sanctæ actioni, quidque ab illis præstandum, vt illius iubilei spirituales diuitias ipsi consequantur.

Vt autem religiosa animi præparatione hi solennes dies a fidelibus colantur, non satis illi id esse putent, mysteria illa a se sermonibus concionibusve, iis ipsis diebus, quibus celebrantur, explicari, sed festis etiam, aut dominicis diebus eas sacras vel solennitates vel actiones proxime præcedentibus, eosdem concionibus instruant, & eorum animos menteque præparare atque inflammare studeant, cum ad omnem religiosum mysteriorum, quæ sancte agentur,

ANNO CHRISTI 1573. cultum, tum maxime pro solennitatum ratione, ad pœnitentiæ sacramentum, & ad sacram eucharistiam sumendam.

Id vero etiam seruetur, cum stata ieiuniorum tempora, aduentus Domini, septuagesima, & eiusmodi instant.

De sacramento etiam chrismatis populum instruant in illis pentecostes diebus, quibus potissimum ab episcopo id sacramentum solenniter ministrari solet.

Parochi autem id omne instruendi populi officium præstent ad præscriptum instructionis, quæ eo nomine cura nostra conficietur ad communem prouinciæ vsum.

Ne patiatur parochus, cuiusuis ordinis regulares in ordinis sui ecclesiis, intra fines parochiæ suæ sitis, concionem habere, nisi ex scripto testimonio perspexerit, eos muneris eiusmodi in illis ecclesiis obeundi causa, se ad episcopum cum concionandi facultate, quam a superioribus suis ipsi obtinuerint, contulisse, & benedictionem, vt Tridentino Concilio cautum est, ab eodem petiisse: neque itidem in alienis eiusdem parochiæ ecclesiis, nisi ibi concionandi facultatem sibi ab episcopo literis concessam illi ostendant.

Quæ in Concilio prouinciali primo de prædicatione verbi Dei, & quæcumque item alia concionatoribus a nobis præscripta sunt, ea quo diligentius seruentur, illam cautionem adhibeat vnusquisque episcopus, vt cum eorum cuiquam in sua diœcesi concionandi potestatem faciet, vel benedictionem impartiet, illa omnia, & alia eo de genere in nostram concionatorum instructionem, ad communem prouinciæ vsum simul redacta, & quæ item episcopus ecclesiæ suæ rationibus accommodata, ab illis seruanda censuerit, illis literis describi iubeat, quibus vel concionandi facultas permittetur, vel præsentationis, postulatæque benedictionis testimonium fiet.

Quoniam parocho concionante, nonnulli, parum salutis suæ memores, cum ad illius concionem conueniunt, sæpe discedunt ea non absoluta, ideo debiti in hoc genere officii sui eos crebro parochus admoneat, prout necessarium esse viderit. Quod si quos aliquando monitos ex verbi Dei, vel parochi concionantis contemptu in contumacia perseuerare animaduerterit, illos ad episcopum deferat, qui pro culpæ grauitate eosdem afficiat tum aliis pœnis, tum,

si opus est, sacramentorum communione priuet ad Carthaginensis Concilii præscriptum. ANNO CHRISTI 1573.

Parochus & concionator sæpe, prout opus esse animaduerterit, illam decem annorum indulgentiam edicat, ac denuntiet, quam summus pontifex Leo X. in Lateranensi Concilio toties concessit, quoties aliquem blasphemantem accusarit.

Quæ ad fidei tuendæ studium pertinent.

QVOS oportet, sacri Tridentini, prouincialisque nostri Concilii primi iusso in diœcesana Synodo Canones, & decreta Tridentina recipere, fideique professionem præstare; nisi illos id præstitisse episcopus perspexerit, in ea, quæ proxime futura est, Synodo, ab illis præstari iubeat.

In aliquem vero certum librum, qui in episcopali archiuo asseruetur, eos omnes ac singulos cancellarius episcopalis ordine referat, tum qui antea præstiterunt, tum qui in posterum præstabunt in singulis Synodis deinceps sequentibus.

Quicumque literas & liberales artes quouis nomine, vel publice, vel priuatim docent, ii, quales sint, & reliqui præterea, quibus Pii quarti pontificis maximi constitutione, vel eiusdem prouincialis Concilii decreto fidei professionem facere iussum est, trium mensium spatio illam ad formulam ab eodem pontifice præscriptam, aut iam præstitisse ostendant, aut re ipsa præstent.

Qui vero in posterum illud legendi, interpretandi, docendique munus susceperuri sunt, fidei professionem ad idem præscriptum ante præstent, quam id suscipiant, exerceantve. Hique & illi omnes in libro notentur.

Parochus ne vllo modo patiatur, in suæ parochiæ finibus id, vt supra, munus a quodam deinceps suscipi, aut iam nunc susceptum exerceri, si is scripto episcopi testimonio non ostenderit, se de fidei professione præstitisse: imo vero si ita testatum non fecerit, ei illo munere interdicat: si non paruerit, ad episcopum deferat, qui in eum, prout iuris est, animaduertat.

Et quoniam ad Christianam pietatem hoc valde interest, vt instituendæ pueritiæ atque adolescentiæ munus committatur viris, non scientia solum, sed fide, ac moribus vitaque probatis: eam ob causam a quo fidei profes-

ANNO CHRISTI 1573. sionem episcopus recepturus est, ante ab eo cum vitæ suæ rationes perquirat, tum, si quod testimonium fidei morumque a probatis viris habet, afferri iubeat.

Quod si ea vel non afferuntur, vel eiusmodi sunt, quibus ipsius episcopi conscientiæ ac iudicio non satisfiat, id ipsum aliunde episcopus quærat, ab iis præsertim, apud quos ille diu fuerat, hocque diligentius inuestiget, si vel e longinquis, vel hæresis nomine suspectis, vel morum corruptela inquinatis locis illum esse, aut venire animaduertit.

Hoc præterea diligentiæ adhibeat, vt posteaquam aliquis, fidei professione ad præscriptum facta, docendi curam susceperit; eius etiam vitæ morumque ratio & puerorum institutio aliquando obseruetur, idque in iis potissimum ludimagistris, qui certa pacta mercede, in disciplinam suam traditos pueros domi educant.

Quorum librorum lectione, explicationeve, puerorum aut adolescentium animi deprauantur, & mores facile corrumpuntur, quo in genere ii sunt, qui res obscœnas & turpes continent; eos, vt indice Tridentino sancitum est, a ludimagistris prælegi, explicarive, episcopus non patiatur, ac plane vetet ab illis quidquam exponi, quod bonis moribus repugnet, quodque impietatem inducat, vt Lateranensi vltimo Concilio decretum est.

Iubeat episcopus pueros adolescentesve a ludimagistris Christianæ religionis præcepta, atque fidei rudimenta doceri, adhibitis iis solum libris, quos episcopus ipse præscripserit; prout ad illud instituendi munus eos idoneos esse iudicauerit. Dominicis vero & festis diebus, nullo alio præterea doctrinæ genere illos instrui liceat, quod omnibus eo ipso Concilio Lateranensi præscriptum est.

Illud etiam eisdem præscribat, vt diebus festis scholæ suæ adolescentes, puerosve, aut ipsi conducant, aut frequentes illos conuenire iubeant ad solenne Missæ conuentualis sacrum, ad verbi Dei conciones, ad diuina vesperarum officia, ad sacrarum literarum interpretationes, ad doctrinæ Christianæ scholas, & ad alia denique vitæ spiritualis studia atque exercitationes.

Hæc omnia an ab iis præstentur, episcopus visitando aut ipse, aut alius eius nomine inuestiget diligenter, tum maxime, an libros isti apud se habeant, vel ob fidei doctrinam,

vel ob morum institutionem damnatos improbatosve; tum praeterea, an qui in eorum disciplinam traditi sunt, honeste educentur. ANNO CHRISTI 1573.

Profecturus aliquis ad ea loca, vbi etsi catholico etiam more a multis viuitur, impune tamen & publice ab aliis praedicatur, aut creditur, quod a Romanae ecclesiae doctrina & fide alienum est, perfectionis scriptam facultatem a suo parocho, vel ab eo, quem episcopus constituerit, ante impetret, quam abeat.

Quibus facultatis literis caueatur, vt & reuersionis tempore, & si diutius illis in locis fuerit, singulis annis testatum faciat, se catholico more & vixisse & viuere: vtque id testimonium scriptum sit ab illius loci, vbi fuerit, episcopo, aut parocho, si ibi parochus est, aut a catholicis viris, probatis hominibus, illorum locorum incolis. Hocque is, cui eo proficisci concessum erit, praestet omnino.

Quicumque autem sanctae inquisitionis officium, statum, res & ministros aliquo modo laeserit, violaritve, contra eum, vt Pii V. constitutione sancitum est, episcopus agat ad illius sanctionis praescriptum.

Quam grauissimam sanctionem aliquando, cum expedire censuerit, promulgari iubeat.

Pernicioforum & falsorum librorum, cum perpetua quodam modo pestis sit, cui remedium semper afferri oporteat, de iis saepe & summorum pontificum constitutionibus & sacrorum Canonum iure, cautum est. Postremo autem multa tum Concilii Lateranensis vltimi decreto, tum nuper Tridentino Concilio & indice vtiliter constituta sunt. Quae vt episcopi studio a bibliopolis, impressoribus & reliquis item omnibus, quorum interest, diligentius, quam hactenus factum sit, vbique praestentur; illa fere omnia, aliaque nonnulla, eodem spectantia, quae addenda censuimus, simul complexi, prouinciali hac constitutione toto eo genere sic edicimus propositis, eodem Lateranensi & Tridentino tum Concilio, tum indice, & Pii quarti constitutione de eo indice lata, poenis sancitis, & aliis praeterea episcopi arbitratu.

Vt quicumque artem librariam exercet, ab eo ne patiatur episcopus libros venales proponi, nisi confecto librorum suorum indice, cui ab se, aut ab eo, a quo eam curam

in

ANNO CHRISTI 1573. in recognoscendis libris geriis voluerit, & ab inquisitore etiam subscriptum sit: neque facultate sibi ab eisdem non permissa, vllos alios cuiusvis generis libros ille habeat, aut vendat, aut quauis ratione tradat, illo indice non notatos.

Ne loco publico, portoriis mercibusve importandis constituto, libros ministri publici eius loci exportari patiantur, nisi qui illos importarint, aut bibliopolæ aut alii, quorum sunt, scriptum, eorumdem manu signatum, attulerint, quo exportandi potestas fiat.

Libri non publico mercium loco expositi, sed alio in vrbem inuecti, ab eo qui inuexerit, vel inuehi iusserit, eisdem denuntientur: nec libri a quouis inuecti, vel in vrbem introducti, aliis commodentur, aut quauis alia ratione tradantur, antequam hic, qui introduxerit, illis, ad quos recognitio pertinet, indicem eorum ostenderit, ab eisdemque item facultatem obtinuerit: idque nisi libri id generis sint, vt eos omnibus permissos esse perspicue constet.

Ne quis opuscula, libros commentarios, aliave id generis quouis titulo, & nomine, quæ manu scripta sunt, euulget; nisi ab episcopo, aut ab alio eius iussu, & ab inquisitore recognita sint, atque approbata subscriptionibus.

Ne præterea quis librum, scriptumve cuiusvis generis imprimat, imprimive curet, nisi ab eisdem episcopo & inquisitore recognitum, & scripto comprobatum.

Quod recognitionis & comprobationis scriptum libri imprimendi principio, recognitorum manu notatum, principio item libri imprimatur.

Libri exemplum auctoris manu & nomine notatum, vbi primum impressum est, recognitoribus tradatur asseruandum.

Libris impressis, appositio imprimentis nomine, adscribatur item annus quo impressi sunt.

Libri, quos typis mandari concessum est, in codicem a recognitoribus referantur, notato concessæ facultatis anno & die, de scriptis etiam nominibus eorum, quibus eos imprimendi potestas facta est.

Ne heredes, vltimarumque voluntatum executores, libris a defuncto relictis vtantur, aut aliis vtendos dent, vel vendant, aliave quauis ratione tradant, antequam illos,

aut eorum indicem ipsis episcopo & inquisitori attulerint, facultatemque obtinuerint. ANNO CHRISTI 1573.

De bibliis autem vulgariter redditis, & de testamento nouo in vulgarem etiam sermonem conuerso, de libris præterea, qui de rebus inter catholicos & hæreticos controuersis communi item lingua conscripti sunt, ea diligens cautio adhibeatur, vt illorum vsus iis tantum concedatur, quibus episcopus, aut inquisitor de consilio parochi, aut confessarii permittendum iudicarit.

Libri de officio & precibus horariis beatæ Mariæ virginis vulgariter, vel Italice, vel Hispanice, vel Gallice, vel Germanice, vel partim Latino, partim vulgari sermone expressi, venales ne proponantur neque vendantur. Si qui vero eos adhuc habent, ad sacræ inquisitionis officium statim deferre compellantur, vt edita a Pio V. constitutione sancitum est.

Caueat episcopus, ne libri illi paruuli, quibus preces variæ continentur, falsis superstitiosisque titulis aspersi habeantur aut vendantur, nisi suo, aut inquisitoris aliorumve theologorum, quos huic muneri præfecerit, diligenti studio primum recogniti & purgati sint.

Adhibeat idem aliquando aliquot suæ ciuitatis peritissimos homines, quorum opera & studio accurate cognoscat si qui pestiferi sunt libri, indice Tridentino non notati, quorum vsu & lectione interdicendum sit eiusdem indicis auctoritate.

Quos libros id generis cognouerit, ne in vrbem, aut in diœcesim suam illi inuehantur caueat quamdiligentissime: eorumque nomina cum ad sacræ Romanæ inquisitionis patres deferenda curet, tum aliis prouinciæ episcopis significet, quo diligentius pesti obstruatur aditus.

Qui per vrbes præterea, vicos, opida, aliave loca libros venales circumferunt, eorum etiam indicē habeant, cui ab episcopo & ab inquisitore, aut ab iis, quibus librorum recognitio ab illis delegata est, subscriptum sit.

Hos parochus, in cuius parochiæ finibus illi venales libros exponunt circumferuntve, de improuiso aliquando visitet. Ac si aut illorum indicem non habere, aut alios præterea, eo indice non descriptos, vendere, habereve compererit, tum eos episcopo, aut inquisitori denuntiet: tum

ANNO CHRISTI 1575. libros omnes sequestri nomine, donec aliter ab eo, cui denuntiarit, iussum erit. Si libros, indice Tridentino damnatos, improbatosve apud eos deprehenderit, illos etiam comprehendi, aut suspensione saltem facta sibi ab illis caueri curet, vt ad certum diem sistant in iudicio episcopi, aut inquisitoris.

Quæ ad sacramentalia & sacramenta generatim pertinent.

CHRISTIANÆ pietatis ornamentum, in quo populum fidelem gloriari oportet, altare est cælestis holocausti, sacrosancta illa arbor crucis, in qua auctor humanæ redemptionis pependit Christus Dominus. Quamobrem ad Christianæ religionis gloriam insignis admodum fuit ea veterum pietas, vt crucis signum non in templis solum, sed domi foriſque in parietibus ac vestibulis, passimque in vrbe expressum appareret, tamquam & præclarum populi Christiani trophæum, & clarissimum diuinæ misericordiæ monumentum, & sempiternum denique testimonium, quo palam fieret, fideles cum inimicis crucis Christi, Iudæis, Ethnicis, & hæreticis nihil habere commune, sed contra eos omnes libere profiteri, quem colunt, Dominum Iesum, & hunc crucifixum. Hoc igitur maiorum religioso exemplo, atque instituto, cuius etiam vestigia in hac prouincia aliquot locis perspici licet, excitatus episcopus, illud curet, vt hoc sacrosanctæ crucis insigne, vel ligno, vel lapide, vel vbi commode per facultates fieri potest, marmore expressum, in vrbe & diœcesi sua, vbi triuia frequentiora sunt, publice proponatur atque erigatur: quo crebrius perspecta ea, sacræ crucis ardore fideles sese erigant, tum ad summi mysterii, in ea peracti, gratam memoriam, tum ad veram illam gloriam, ad quam Christo duce populus fidelis, qui populus est acquisitionis, contendere debet.

Quod præterea alias sancitum est, id pro sacrosanctæ crucis cultu & veneratione seruari episcopus iubeat, vt ne ea humi exprimatur, neve sordidis & aliqua labe inquinatis locis.

Singulis diebus dominicis sacerdos, Missæ parochialis sacrum facturus, antequam illud inchoet, aquam sale aspersam benedicendo renouet, eamque vt moris est aspergat.

Sanctissimi domini nostri Gregorii XIII. pontificis constitutio, qua, excommunicationis pœna proposita, ipso facto incurrenda, interdictum est, ne innocentissimi agni imagine figuratæ cereæ illæ formæ & per Romanos pontifices statis temporibus consecratæ minio, auro, aut vllo colore inficiantur; neque venales proponantur, promulgetur in ecclesia eo anno quo illas consecrari mos est in pascha, & quoties item episcopus opus esse censuerit. ANNO CHRISTI 1574.

Quod pietatis & Dei honoris causa ab sancta matre ecclesia institutum est, vt festo die purificationis beatæ Mariæ virginis candelæ, & palmæ aut oliuæ, prout locorum consuetudo est, dominico die, qui de palmis dicitur, in ecclesia solenni ritu benedicantur: eæque candelæ statis illo tempore processionibus circumferantur, non sine sanctissima mysteriorum significatione; id, vt instituti ratio postulat, ita religiose celebrari debet.

Quamobrem edicimus, ne alio loco nisi in ecclesia, neque dum manibus laicorum tenentur, sed constituto loco positæ solennibus ceremoniis benedicantur; & singulæ singulis distributæ, tum palmæ, tum candelæ accensæ manibus per eos, qui acceperint, gestentur, ex ecclesiæ instituto, dum statis illis diebus processiones & sacræ aliæ actiones habentur. Vtque præterea introducto ei vsui occurratur, quo multis locis in hac prouincia fit, vt illæ, vel candelæ, vel palmæ oliuæque sacro eo ritu benedictæ, non in ecclesia a quibusdam sumantur, sed ad eos domum deferantur; & quod grauius est, a laicis quibusdam, quasi tributum quoddam sibi a parochis, vel ab aliis quibusuis debitum, illæ eligantur, decernimus, vt saluo, si quod patronus aliquis beneficii habet, illas exigendi iure, iis solum qui in ecclesia intererunt, & illis item tantum tradi liceat, qui iis ipsis diebus ad illam ecclesiam conuenire solent; sed non potuerunt, vel quia ægroti, vel alia legitima causa impediti.

Ad preces, quæ supra puerperam funduntur, cum post prolem emissam illa actura gratias ad ecclesiam se confert, parochus puerperæ domum ne ingrediatur, etiamsi mulier ob aduersam valetudinem ecclesiam adire nequeat.

Feminis præterea, post puerperium ad ecclesiam ve-

ANNO CHRISTI 1573. nientibus, panis benedictus, sub hostiæ forma, ne præbeatur.

Fons baptismatis ne vsquam in aliis ecclesiis, quam in parochialibus, sit, vel episcopi concessu in illis locis, vbi propterea quod parochialis ecclesia longius distat, idem populi commodo magis consulendum esse censuerit.

Ad sacri chrismatis oleum accipiendum, quotannis ante pascha mittantur, qui accipiant, vt veteri Canone decretum est.

Sancti item chrismatis, & sacri catechumenorum olei vascula, ne alibi, sed in ecclesia, religiose asseruentur in ciborio, aliove eiusdem ecclesiæ certo constituto loco, quem episcopus comprobarit.

Sacrum præterea oleum infirmorum in ecclesia itidem custodiatur vase ab aliorum sacrorum oleorum vasculis distincto; nisi quibus parochis episcopus propter eorum domicilii a parochiali ecclesia distantiam illud domi tunc aliquando solum asseruari concesserit, cum in parochiæ finibus grauius ægrotantes habent, quibus vsuuenire potest, vt quamcelerrime succurrendum sit illius sacramenti administratione.

Moneat sæpe parochus, hocque tum maxime, cum sacramenta ministrat, vt fideles, quibus ea ministrantur, & qui compatres ad sacramenta, baptismum, & confirmationem adhibentur, ensem, pugionem, & eiusmodi deponant, memores se in omni spiritu humilitatis sanctæque pietatis studio adesse oportere sacris illis mysteriis.

De baptismo infantium expositorum.

INFANS expositus, licet appensum collo scriptum habeat, quo ille baptizatus significetur, si tamen, re diligenter perquisita, quemadmodum catechismo Romano expressum est, adhuc dubium sit eum baptizatum esse, ea conditionis formula baptizetur, Si tu es baptizatus, ego te iterum non baptizo, & si nondum baptizatus es, ego te baptizo, *&c.*

De iis quæ ad sacram eucharistiam pertinent.

AD saluberrimum illum sacræ eucharistiæ frequenter sumendæ vsum parochi, vt primo prouinciali Concilio iussum est, & concionatores item, quamsæpissime populum cohortentur, nascentis ecclesiæ institutis atque exemplis,

& grauissimorum patrum vocibus, & vberrima hoc ipso de genere catechismi Romani doctrina, & sententia denique Tridentinæ Synodi, quæ optaret quidem fideles in singulis Missis, non solum spirituali affectu, sed sacramentali etiam eucharistiæ perceptione communicare. ANNO CHRISTI 1575.

Quod si quis concionator, etiam regularis, aliquid contra directe, indirecteve dixerit, aut concionatus sit; episcopus, in cuius vrbe, diœcesive hoc ille admiserit, ei tamquam scandalum disseminanti, Tridentinæ eiusdem Synodi auctoritate, interdicat prædicatione verbi Dei. Ad cuius prædicationis munus ne idem restituatur, nisi primum eiusdem episcopi iudicio satisfecerit eo ipso loco, vbi ea in re scandalum & offensionem præbuerit.

Itidem pro ratione culpæ corripiantur, corriganturve, & satisfacere quoque compellantur, quicumque vel sermonem habendo, vel colloquendo hoc in genere offenderint.

Cum nimbi, procellæ, turbines aut grandines impendent; ne sacerdos ad tempestatis procellam arcendam vasculum adhibeat, in quo sanctissimum eucharistiæ sacramentum asseruatur: sed tabernaculum, vbi illud in altari reconditur, patefaciat licet: tumque in eius conspectu litanias, aliasque religiosas preces, eius rei causa institutas, pie sancteque pronuntiet.

Sacerdos cum corpus Christi Domini ad ægros interdiu in vrbe, aliisque frequentibus locis defert, non superpelliceo solum, sed pluuiali interdum indutus incedat, vbi per facultates, & per loci, temporisque rationem commode fieri potest: tum præterea, vbi etiam potest, aliqui clerici adhibeantur, clericali habitu, ac superpelliceo induti, qui comitantes vna cum deferente, sanctas religiosasque preces recitent.

Perfunctus deferendi sacramenti munere sacerdos, vbi ad ecclesiam redierit, fidelibus, qui in eo deferendo præsentes adfuerant, quam ex illo pietatis officio consecuti sint indulgentiam, denuntiet; paucis verbis eos cohortans, vt in religioso eo instituto sancte perseuerent; tum pronuntiata oratione, quæ est de sanctissimo sacramento, illos dimittat in pace cum benedictione.

Indulgentia autem a Paulo tertio pontifice maximo

ANNO CHRISTI 1573. corporis Domini sodalitatibus concessa, sæpe promulgetur; crebrisque cohortationibus fideles incendantur, quo frequentiores illæ vbique locorum instituantur, institutæque debitum munus obeant.

Quæ præterea sodalitates eo nomine, vt alias prima prouinciali Synodo iussum est, institutæ iam sunt, & in posterum instituentur; regulis vtantur ad communem illarum huius prouinciæ sodalitatum vsum nostro iussu edendis: quibus episcopus addat, quæ pro vrbis, diœcesisque suæ ratione expedire videbuntur.

Parochus iis omnibus, qui intra ecclesiæ suæ fines habitant, in pascha sacram eucharistiam ipse, non sacerdos alius, præbeat; nisi ob frequentem multitudinem necesse sit alterum etiam sacerdotem adhibere.

Quicumque in pascha ab diœcesi abfuerit, is reuersus, se eo tempore sacram communionem sumpsisse testatum faciat scripto sacerdotis, a quo sumpserit. Quod testimonii scriptum manu vel sigillo ordinarii, aut eius, cui id curæ ille dederit, munitum sit; alioquin, vt ecclesiæ præcepto pareat, confessus in propria parochiali ecclesia sacram eucharistiam suscipiat. Quod nisi fecerit, prout iuris est, pœna afficiatur.

Ad communicantium purificationem vasa adhibita, ne alterius rei vsui sint; eaque propterea in sacristia seruentur.

De iis quæ ad pœnitentiæ sacramentum pertinent.

QVI ad confessarium, etiam regularem, in aliena diœcesi commorantem, dedita opera se conferens, peccata sua sit confessus, nisi confessarius ille, & ab episcopo loci, & a confitentis ordinario ad confessiones audiendas probatus erit, ei, tamquam inconfesso, parochus eucharistiæ sacramentum ne præbeat: illius præterea ordinarius, cuius confessionem ille sacerdos confessarius non probatus audierit, ne eum patiatur in sua diœcesi confessiones per biennium audire, neque itidem concionari. Quod decretum quadragesimæ initio a parocho promulgetur, quibus locis episcopo videbitur.

Episcopus id confessarios sacerdotes interdum admoneat; vt si quando quauis facultate auctoritateve eis licebit pœnitentium vota commutare; ne ea illi commutent, nisi in alia maiora pietatis opera, vel Deo gratiora, vel sal-

tem quæ tantidem valeant. Qua in re iudicanda rationem habeant & sumptuum, & laborum, & molestiarum, & omnium denique incommodorum, quæ pœnitentes perpessuri erant, si votum, quod sancte conceperant, re ipsa præstitissent. ANNO CHRISTI 1573.

Ne confessarii sacerdotes, cum sibi facultate, vel ex iubileo, vel ex aliis apostolicis literis concessa, pœnitentium confessiones audire, eosdemque a peccatis etiam grauioribus, quæ admiserunt, & a pœnis item, ac censuris quibus irretiti sunt, absoluere licet, cum eo, qui in irregularitatem incurrerit, dispensent, nisi eius rei facultate illis literis nominatim expressa.

Si pœnitentibus pœnitentia præscribenda est aliqua pecuniæ ratione, ne sibi sacerdotes confessarii eam pecuniam, sed locis piis attribui curent, vt in officia operaque pietatis erogetur: Neque vero huius pecuniæ distribuendæ curam ipsi vllo plane modo suscipiant.

Neque præterea sibi dari curẽt, si quid eleemosynæ causa pœnitenti erogandum est in Missæ sacros ritus faciendos.

Ne confessarii regulares eorum peccatorum, quorum absolutio episcopo reseruata est, vinculis irretitos pœnitentes absoluant, quemadmodum a sancta sede apostolica declaratum est, id eis non licere, quauis priuilegiorum suorum auctoritate.

Confessariis sacerdotibus præscriptæ a nostris prouincialibus Synodis instructiones ad prouinciæ vsum, aliæque item, quas eisdem pro vrbis, diœcesisque suæ rationibus, addi episcopus censuerit, in literas includantur, quibus vel probationis testimonium, vel facultas dabitur illius muneris gerendi.

Studeat episcopus ad sacrorum Canonum, & Tridentini Concilii præscriptum pro publicorum delictorum grauitatis ratione, & publicam, & solennem pœnitentiam in vsum reuocare. Quos vero ita solenniter pœnitere oportet, mense ante quadragesimæ initium ad se per parochos deferri curet; vt primum ineunte quadragesima, illi pœnitentia affici, tum die cœnæ Domini, ecclesiæ reconciliari possint stato solenni ritu.

Grauissima illa a Pio V. summo pontifice de medicis edita constitutio, quotannis semel saltem, de more pro-

ANNO CHRISTI 1573. promulgetur, si id opus esse episcopus censuerit.

Si quibus ecclesiæ ingressu, Christianaque sepultura publice interdictum est, quoniam confessi, vt est sanctæ matris ecclesiæ præceptum, sacro paschæ tempore corpus Domini non sumpserint; vt eorum interdicti vinculum non relaxetur, nisi primum cauerint, se tempore eis a parocho præscribendo, & de peccatis confessuros, & sacram eucharistiam sumpturos esse, & in posterum sanctæ ecclesiæ præceptis, & huic præcipue obedientes fore, quod est de confessione, & de communione paschæ tempore sumenda. Parochus deinde populo significet illos ipsos, quos iam interdicti vinculo irretitos denuntiarit, eodem solutos.

Quo diligentius fideles caueant, ne excommunicationis vllius vinculis irretiantur, hoc parochi sæpe præstent, vt eos doceant, quam grauis excommunicationis pœna sit, & quam valde omni studio cauenda: idque ad præscriptum faciant instructionis, quæ cura nostra ad prouinciæ vsum conficietur.

Idem illi efficiant ex præscripta similis instructionis formula ad ea peccata detestanda, quæ frequentius a suæ parochiæ hominibus committi animaduerterit.

Quæcumque excommunicationum sententiæ, vel a summis pontificibus, vel Tridentini, aliorumque generalium, & prouincialium Mediolanensium Conciliorum decretis, vel diœcesanarum cuiuscumque vrbis Synodorum constitutionibus latæ sunt, quibus ipso facto, vel iure homines irretiuntur; hæ omnes, summatim vulgari sermone expressæ, & in tabellam aliquam ordine relatæ, die primo dominico quadragesimæ in singulis cathedralibus ecclesiis, de suggestu frequenti populo de scripto legantur, quo fideles meminerint, diligenter ab illis cauendum esse; idque etiam fiat in parochialibus illis ecclesiis singulis, vbi id fieri episcopus expedire censuerit.

De iis quæ pertinent ad sacramentum extremæ vnctionis.

PAROCHVS in sacramento extremæ vnctionis ministrando, ex catechismi Romani doctrina ægro, ceterisque præsentibus explicet illius vim, & vtilitates, tum ad animæ salutem, tum etiam ad corporis valetudinem, si hæc ad æternam gloriam profutura sit.

Quod Concilio primo decretum est, vt, dum æger integris est sensibus, extremæ vnctionis sacramentum ei ministretur: si tamen vel curantium negligentia, vel morbi vi, vel repentino aliquo casu sensum omnem amiserit, vt nihil plane intelligat; illius decreti sententia vetitum non esse declaramus, quin hoc extremæ vnctionis sacramentum ei ministrari liceat, si modo adhuc viuat, & dum vsum rationis haberet, pii animi significationem dederit, vt inde iudicari possit, eum hoc sacramentum petiturum, si adhuc integra mente esset. ANNO CHRISTI 1574.

De iis, quæ partim ad ordinis sacramentum, partim ad clericorum honestatem ac studia pertinent.

CONSTITVTIONE Pii secundi pontificis maximi, quicumque clerici sine canonica dispensatione, extra stata tempora, vel ante legitimam ætatem, vel absque dimissoriis ordinarii sui literis, se ad aliquem sacrum ordinem promoueri fecerint, ab suorum ordinum quos susceperint, executione ipso iure suspensi sunt; sique suspensione durante, illorum ordinum ministerium functioneve obierint, statim irregularitatem subeunt; ob quam, præter alias pœnas, contra istos Canonum iure sancitas, beneficiis etiam ecclesiasticis priuari possunt. Iis igitur pœnis ne quis facile illigetur, illam constitutionem quotannis, tum in diœcesana Synodo promulgari, tum pridie illius diei, quo sacræ ordinationes habebuntur, edici clericis iubemus, qui initiabuntur.

Infirma valetudine, aliaue iusta causa impeditus episcopus, si statas sacras ordinationes habere non potest, & aliquem propterea clericum suum ad alium episcopum mittere velit, a quo aliqui ecclesiastico ordini adscribantur; testimonialibus literis ei datis, hæc adscribat, & testata faciat, vitæ in primis & morum probitatem, doctrinam, qua idoneus examine habito, iudicatus est, ecclesiasticum ordinem, quo est proxime initiatus, tum præterea natales, aut dispensationem, si quam super illis obtinuerit: si vero maiori ordini adscribendus est, ætatem item & titulum, sufficientemque censum beneficii, vel pensionis, vel patrimonii, quod ille habet.

Quicumque clericus non huiusmodi literas attulerit, quibus ea omnia adscripta testatave fiant, ordini, cui ad-

ANNO CHRISTI 1575. scribi vult, ne adscribatur, perinde ac si nullas episcopi sui dimissorias literas impetrarit.

De confidentiis constitutio, quam summus pontifex Pius quintus tulit, quotannis in diœcesana Synodo de scripto recitetur, ac promulgetur, de loco illius a Pio IV. confectæ ea de re sanctionis, quæ tota posteriori hac continetur.

Quod ex Concilio Lateranensi vltimo a nobis prouinciali prima Synodo contra clericos iussum est, qui ecclesiastica beneficia obtinentes, canonicarum horarum officium intermiserint; id ex Pii etiam pontificis maximi constitutione, qua hoc diligentius cautum est, contra eosdem episcopos agat. Ad cuius etiam constitutionis præscriptum eum item mulctet, qui pensionem habens, canonicarum horarum officium de beata Maria virgine dicere omiserit.

Quod altera prouinciali Synodo decretum est, vt clerici, certæ ecclesiæ ministerio non addicti, festis diebus in parochialem ecclesiam, in aliamve episcopi arbitratu conueniant ad diuina officia celebranda, id præstent omnes diligenter, etiam qui sacerdotes sunt: idque tum maxime in solennis Missæ sacro, itidemque in vesperarum officio. Quo prætereatempore in eadem ecclesia sanctissimum eucharistiæ sacramentum, vel in altari adorandum fidelibus publice exponitur, vel inde in tabernaculo reconditur, vel professionis ritu per ecclesiam circumfertur, adsint, munusque suum, & operam præstent; idque omne, nisi aliquando episcopi concessu eis alio loco tunc ministrare inseruireve licuerit.

Ne cuiquam, antequam prima tonsura is initietur, clericalem habitum sumere liceat sine episcopi concessu, eoque scripto dato.

Episcopi, qui aut priuata monitione, aut edicto publice proposito, vt ex Tridentini Concilii auctoritate a nobis prouinciali prima Synodo mandatum est, eos non monuerint, qui ecclesiastica quæuis beneficia obtinent, aut sacris ordinibus initiati sunt, vt clericalem habitum induerent; mense post huius Concilii promulgationem, propositis edicto etiam publico pœnis, quæ ipsis Conciliis sancitæ sunt, eos moneant, vt, etiamsi extra prouinciam, & in gymnasiis publicis sint, mensis spatio clericales vestes, or-

dini ſuo congruentes decenter induant, ac deferant. Quos autem ad id temporis non ſumpſiſſe, aut ſemel ſumptas, deinde abieciſſe cognouerint, illos pœnis in monitione expreſſis afficiant, eoſque iterum monitos, ſi in contumacia permanſerint, beneficiis eccleſiaſticis, quæ obtinent, omnino priuent. Epiſcopi vero, qui iam eos beneficia eccleſiaſtica obtinentes ſemel atque iterum monuerint, ſi ii præſcripto tempore clericalem habitum non induerunt, vel indutum depoſuerunt, pœnam in monitione edictam omnino exequantur; eoſque etiam beneficiis eccleſiaſticis priuent, aut priuatos declarent. ANNO CHRISTI 1573.

Ne ſacerdos, neve clericus cuiuſvis ordinis pro foribus eccleſiæ ſtet, aut officinas obeat, aut via incedat, aut extra eccleſiam exeat ſuperpelliceo indutus; niſi cum proceſſiones, aut aliud eccleſiaſticum munus & officium obit, quod ſuperpelliceum requirat.

In hortis, ædibus, aliiſve eccleſiarum, aut eccleſiaſticorum hominum locis, ſi ſigna, imagines, aut picturæ ſunt quæ procaces, vel vllo alio modo aliquam obſcœnitatis, turpitudiniſve ſpeciem præ ſe ferunt, ita reconcinnentur, vt offenſionem oculis ne præbere poſſint, aut tollantur, deleanturve ex omni loco vbicumque extant; neque in poſterum eiuſmodi aliquo modo effingantur aut pingantur.

Et quoniam Chriſtianorum hominum mentes facile corrumpuntur, peccandi libidine inflammatæ ab rerum turpium atque obſcœnarum imagine, ideo illas effingi vetitum eſt Conſtantinopolitanæ Synodi Canone: itaque curet epiſcopus, vt quicumque laici homines id generis imagines habent, vel tabulis, vel parietibus expreſſas, pro pietatis Chriſtianæ, cui addicti eſſe debent, ſtudio eas abiiciant, vel plane deleant, vel ad honeſtatem reconcinnent.

Qui in ædibus canonicalibus habitat, ſi foris pernoctauerit, non probata cauſa ab epiſcopo, aut ab eo, cui is id curæ dederit, vnius diei diſtributione mulctetur, præter pœnam, qua pro culpæ ratione ab ipſo epiſcopo afficietur, cui decreto ne in iis locus ſit, qui ab vrbe, opidove, vbi canonicale domicilium eſt, abſunt.

Qui in ſacerdotio ſancto conſtituti ſunt, ad offerendum illud Deo acceptabile corporis Domini ſacrificium,

ANNO CHRISTI 1573. sicut eam functionem gerunt, qua nulla maior excogitari potest, ita in omni sacerdotalis vitæ officio sic se gerant, vt morum etiam præstantia & splendore alios alliciant, atque excitent ad debitum sacerdotio honorem illis præstãdum.

Episcopus autem, cuius in primis est sacerdotalem dignitatem tueri, vt laici homines discant, illos tamquam parentes, ab ipsis vnice in Christo diligi & coli etiam debere, cum hoc sæpe, prout vsuuenerit, monendos fideles sibi commissos curet; tum efficiat, vt vbicumque vel publico, vel priuato loco sint, semper illis a laicalis ordinis viris debitus tribuatur locus & honor.

Item domi præterea suæ ne patiatur sacerdotem quemquam abiectius se gerere, quam sacerdotis dignitas postulat. Sacerdotes vero morbo, senectutisve incommodis affectos, qui sacerdotale munus præstare nequeunt, inopiaque premuntur, in locum aliquem cogi curet, aut alio modo eis consulat & prouideat, vbi victus ex fidelium eleemosynis, aliave ratione suppeditetur, ne ostiatim miserrime mendicent non sine sacri ordinis contumelia.

Magna & salutaris populo fideli vtilitas ex eo existit, cum clerus is est, qui & doctrina & vitæ moribus præluceat. Quare in præcipuis curis episcopi cum hæc esse debeat, eius tum ad studia, tum ad ecclesiasticæ disciplinæ cultum progressiones omni paterna solicitudine ille adiuuare studeat. Itaque episcopus, inferioris ordinis clericos adolescentes, qui spem aliquam præbent posse eos longius progredi ad doctrinarum eruditionem, ne patiatur ætatem, quæ ad discendum apta est, frustra consumere; sed in iis literarum initiis ac studiis tempus ponere iubeat, quibus aditus eis & progressio fiat, vel ad theologiæ scientiam, vel sacrorum Canonum peritiam, ad ecclesiasticarumque rerum cognitionem.

Parochus vero & alios prouectiori ætate clericos, qui apti sint iis studiis atque exercitationibus, adscribat, vt & in sacrosancti euangelii sensibus ii potissimum cognoscendis ac percipiendis versentur, qui ad populum Christiana disciplina moribusque informandum pertinent: & in comparanda etiam doctrina se exerceant, quæ in explicandis est conscientiæ casuum quæstionibus.

Reliquos autem, de quibus aut ob ingraueſcentem æta-

tem, aut ob ingenii tarditatem, ob aliamve cauſam, ad literarum doctrinam capeſſendam exigua progreſſionis ſpes eſt, in id ſaltem incumbere iubeat, vt in Romano, vel alio breuiori probati auctoris catechiſmo, pro eorum ingenii captu inſtruantur: iique ſi rudiores iam olim ſacerdotio, alicuive ſacro ordini adſcripti ſint, in ſacrificii Miſſæ myſteriorum & ſacrorum rituum, ſtatarumque ceremoniarum cognitione, & in ſanctioribus earum ſignificationibus, atque in ſui ordinis eccleſiaſticarum functionum diſciplina, breui aliqua inſtitutionis ratione erudiantur. ANNO CHRISTI 1573.

Hanc autem diligentiam & in vrbe & in diœceſi epiſcopus exequatur, tum omni qua poterit ratione, tum aut opera publice docentium, theologorumve, ſeu magiſtrorum, qui in ſingulis cathedralibus, collegiatiſque inſignium opidorum eccleſiis ex Tridentino decreto iam inſtituti, inſtituendive ſunt, aut adiumento regularium, in monaſteriis ſacras literas interpretantium, ſiue hoc ipſum munus bonarum artium diſciplinis clericos erudiendi ſuſcipientium; aliqua illis ſtudio ſuo erogata attributave eleemoſyna, vel, ſi opus erit, ab eiſdem etiam clericis contributa, aut ſæcularium ſacerdotum, quos in ſua vrbe, diœceſive, peritiores probatioreſque habuerit, ſtudio.

Quorum ſacerdotum caritati ac diligentiæ clericos imperitiores, aut ſingulos, aut complures ſimul, literis & clericalium virtutum diſciplina inſtituendos commendabit. Diligentiæ huius fructus quo vberior exiſtat, is aliquando per annum doctis adhibitis viris, illorum ſingulorum ad ſtudia progreſſiones, prout expedire exiſtimarit recognoſcat omni paterna ſolicitudine & diligenti ratione, inſtitutis etiam per ſacerdotes homines doctos pro ſtudii ratione, diſciplinarum, quibus ſe eorum quiſque dederit, interrogationibus.

Cognoſcat etiam aliquando progreſſum, quem in ſacrarum ceremoniarum, rituumque diſciplina iidem fecerint; opera adhibita ſacerdotum, eccleſiaſticarum ceremoniarum vſu peritorum, a quibus eos ex alterius prouincialis Synodi decreto inſtrui iuſſerit.

Deinde, vt non ſolum in literarum ſtudiis atque exercitationibus, verum etiam in diſciplinæ morum officiis cle-

ANNO CHRISTI 1573. rus se studiosius contineat, in diesque magis ad clericales virtutes progrediatur; idem & inferioris ordinis clericos vt altera prouinciali Synodo iussum est; & sacerdotes præterea, modo vniuersos, modo partem eorum, modo certos aliquos singulos ad se aliquando conuocet, illorumque vniuscuiusque vitæ rationes, Christianarum virtutum exercitationes & progressus cognoscat; adhibitis sacerdotibus in vitæ spiritualis, clericaliumque virtutum disciplina exercitatis.

Conuocato præterea sæpe per annum, vt alias iussum est, ad se clero, aut ipse, aut sacerdos aliquis vir doctus, in ecclesiasticaque disciplina versatus, eius nomine ad illum remotis laicis, sermones, concionesve habeat de ordinis eorum præstantia & sanctissimis officiis, de virtutibus, quibus clericalis ordinis homines prælucere debent; de vitiis, quibus in populo offensionem præbere possunt, de omni denique clericali morum disciplina, virtutumque perfectione.

Idem quoque præstet pridie eius diei, quo statas sacras ordinationes habebit, conuocatis illo die tum clericis, qui postridie ecclesiasticis ordinibus adscribendi erunt, tum aliis, quos de clero vrbano tunc accersendos esse censuerit.

Idque præstetur præter officium, quod ipse episcopus ex prouincialibus nostris decretis die sequenti præstare debet sermone in explicanda clero populoque doctrina rituum, sanctiorique significatione mysteriorum, quæ tunc in ecclesia publice ipse agit.

Cleri autem sui & doctrinæ & disciplinæ ratio omnis, quo sibi exploratior sit, singulorum tum sacerdotum, tum inferioris ordinis clericorum nomina, vitæ rationem, studia, exercitationes, progressiones, statum omnem denique certo libro notari mandet.

Ne a diœcesi clerico cuipiam, neque ab ecclesiæ suæ residentia alii, ecclesiasticum beneficium obtinenti, quod quacumque ratione personalis residentiæ munus iure vel consuetudine requirat, studii causa abesse liceat, nisi eius rei facultate literis ab episcopo permissa.

Quibus sane literis hæc episcopus nominatim adiungat, ac præscribat iis, qui ad locum alienæ diœcesis studii causa proficiscentur; vt & regulas nostro prouinciali primo &

secundo Concilio de habitus ratione, frequentique sacra- ANNO CHRISTI 1573.
mentorum vsu, clericis præscriptas, & reliqua nostris item prouincialibus, ac suis diœcesanis Synodis decreta, ad honestam clericalis vitæ disciplinam pertinentia, & alia, si quæ præterea eo sibi in genere illi præscribenda videbuntur, seruet diligenter. Vt de iis præscriptis rebus, ab eo præstitis, scriptum testimonium ab episcopo loci, quo studii causa profectus est; de literarum autem progressione ab doctoribus, quos audit, ad tempus, primo nostro prouinciali Concilio præscriptum, sibi exhibeat.

Vt dimissorias eiusmodi literas decem post diebus quam ad gymnasii locum venit, eiusdem loci episcopo exhibeat: de qua exhibitione ad mensis spatium sibi testatum faciat. In iis sic præscriptis rebus, si is nulla legitima causa impeditus defuerit, ne dimissoriæ literæ ei suffragentur, sed irritæ plane sint ac nullæ.

Quidquid præterea prouinciali prima Synodo de parochis, studii causa literas dimissorias expetentibus, constitutum est, id etiam omne inuiolate seruetur.

De iis quæ pertinent ad Missæ sacrificium.

MISSÆ conuentualis sacrum pro diei festi, feriæve ratione, ne in cathedralibus, collegiatisque ecclesiis omittatur, propterea quod eodem die a capitulo etiam pro mortuis, vel ex decretis nostris prouincialibus, vel ex legatis defunctorum, vel alia de causa fieri debeat: sed tunc, vt Honorii III. constitutione cautum est, & semel pro feriæ, festive diei ratione, Missæ conuentualis sacrum fiat, & iterum eodem die pro mortuis.

Quod ad episcopalis ordinis obseruantiam in ecclesia institutum est, id deinceps seruetur, vt quo in altari episcopus Missæ sacrificium fecit, ne illo die in eodem alius quiuis sacerdos faciat, nisi illius concessu.

Quod primo prouinciali Concilio interdictum est, ne peregrino sacerdoti sine dimissoriis testimonialibusve literis Missæ sacrum facere liceat, id ei vetitum sit in regularium etiam cuiusuis ordinis ecclesiis.

Sacerdotem in monialium ecclesiis, sine episcopi concessu, Missæ sacrum in posterum facientem, propositam altero nostro prouinciali Concilio suspensionis censuram, non ipso facto subire, vt tunc constitutum est,

sed

ANNO CHRISTI 1573. sed ab episcopo illi infligendam decernimus.

In Missæ conuentualis sacro introitus, gradualia, offertoria, & alia id generis canantur, quæ ecclesiæ instituto, ad eam sacrificii Missæ actionem, quæ fit, proprie accommodata sint.

Si quando autem, quo tempore sacerdos secreta agit, aliquid canendum videtur, ne quidquam canatur, quod etiam illi actioni apte conueniens, episcopo non ante probatum sit. Idemque, quod ad probationem attinet, in aliis diuinis officiis seruetur. Symbolum vero fidei totum a choro, non alternatim organo canatur.

Quod prouinciali primo Concilio a nobis decretum est, vt in ecclesiis, quæ intra parochialis ecclesiæ fines sunt, dominicis & festis diebus Missæ sacrum ne fiat, nisi absoluta parochi concione, quæ mane inter sacrificium Missæ habetur, id seruari iubemus, nisi parochus ante fieri permittat, certa præscripta hora.

Primam Missam sacerdos celebraturus, a ceremoniarum magistro, vt iussum est primo prouinciali Concilio, institutus sacrarum ceremoniarum disciplina, Missæ sacrificium ante ne faciat, quam illum episcopus, aut is, cui ipse id curæ dederit, illis rite obeundis ceremoniis satis instructum nouerit, ac probarit.

Ne patena, cum oblatio fit, sed crux, aut sacra aliqua imago offerentibus fidelibus ad osculum præbeatur.

Episcopus efficiat, vt qui publice notorieque criminosi sunt, sacris ne interfint, vt Tridentino decreto sancitum est; idque vel monendo agat, vel iubeat a sacerdotibus Missæ sacrum illis præsentibus non inchoari, quoad ipsorum admonitu se inde abduxerint; vel alia quauis ratione seuerius agat, vt illius decreti executioni sit omnino locus. Tum præterea, nisi vitæ emendatione susceptā, isti confessi in sacro pascha sanctissimum eucharistiæ sacramentum susceperint, contra eosdem agatur, prout canonico iure in illos agi sancitum est, qui in pascha non communicant.

Cum audiendæ Missæ rationem populum parochus docet, quo ex propitiatorio illo sacrificio vberiorem ille fructum capere possit, hoc eum sæpe admoneat, vt campanæ signo dato, quo fideles ad Missæ sacrum vocentur,

se se quisque colligens, si sibi alicuius mortiferi peccati conscius est, summo ex eo dolore affectus, vitæque emendandæ certo stabilique proposito suscepto, supplex a Deo veniam petat. ANNO CHRISTI 1575.

Ne vero quis, vel mulier, gradibus altaris hæreat, aut prope altare sit, dum sacrum fit. Ideo sacerdos celebraturus hærentes inde se longius abduci iubeat; quo celebrante, hoc ministrans clericus præstet.

Missæ ita fideles intersint, vt in omni eius parte genibus flexis sint, nisi cum euangelium pronuntiatur, quo tempore stent omnes; ac mulieribus etiam tunc sedere liceat.

De iis quæ ad diuina officia pertinent.

Ne in choro, ecclesia, sacristia, quod ad diuinorum officiorum rationem ritumve pertinet, quisquam alius iubeat, nisi chori præfectus, vel is cui pro officii, quod egerit, ratione id muneris cõpetit, pœna ei constituta episcopi arbitrio.

Quæ hoc de genere nos primo & altero prouinciali Concilio statuimus, id præterea decernimus; vt quicumque canonicus hebdomada sua, aliove tempore, quo vel suo nomine, vel hebdomadarii vice, vbi legitime per alium potest obiri munus, aliquod officium præstare debeat, in tempore non conuenerit, aut officii sui munus, neque ipse, neque eius nomine, si legitimo impedimento distinetur, alius eius ecclesiæ canonicus præstiterit, vel præfectum de impedimento certiorem in tempore non fecerit, aliqua distributionum portione mulctetur episcopi arbitratu.

Quo decreto astringi etiam eos omnes volumus, qui etiamsi canonici non sint, aliquod in ecclesia munus obire debent.

Feria quinta in cœna Domini, singuli, qui in cathedrali, collegiatave ecclesia, vel dignitatem, vel canonicatum obtinent, etiam qui sacerdotalis ordinis sunt, & reliqui item singuli eiusdem ecclesiæ clerici, corpus Domini in solenni Missæ sacro, quod illo die in ea ecclesia fiet, sumant. Idque, nisi ex iis aliqui sint, qui eo ipso die debitum Missæ sacri faciendi munus alio loco præstituri sint.

Religiosis Christianæ pietatis institutis, in vsum introductis, cum ad sancte agendi studium, adiutrice in primis Dei gratia, progressio maior in dies esse soleat: curet episcopus, vt singulis sabbatis sanctissimæ Virgini Deique

ANNO CHRISTI 1573. matri Mariæ dicatis diebus, ſtata illa & ſolennis, quæ veteri eccleſiæ inſtituto, perpetuoque vſu de ea dicitur, antiphona, Salue regina, vel alia pro ratione temporis, in parochiali, tum vrbana, tum diœceſana vnaquaque eccleſia, a parocho & reliquis illius parochiæ clericis, quibus ab epiſcopo iuſſum erit, ſub veſperum ante crepuſculum ſcilicet, pie, religioſeque canatur: conuocatis etiam certo campanæ ſigno fidelibus.

Plena ſanctiſſimis myſteriis cum ſit conſecratio epiſcopi, præter multa, quæ tempore, loco, & formula eius, patrum inſtitutis præcepta ſunt, illud a Felice quarto pontifice maximo conſtitutum etiam eſt, vt anniuerſarius eius conſecrationis dies celebraretur. Quod inſtitutum, iamdiu intermiſſum, vt in hac prouincia ad vſum reuocetur; ſtatuimus, ab vnoquoque epiſcopo anniuerſarium conſecrationis ſuæ diem ſolenni ritu agi.

Si vero in conſecrationis diem feſtus dies inciderit, cuius feſti diei officium ex inſtituto eccleſiæ transferri non liceat, conſecrationis celebritas in alium diem transferatur, quo agi liceat.

Sacerdotes vero, quo die eorum vnuſquiſque ſacerdotio initiatus eſt, illum etiam quotannis recolant Miſſæ ſacrificio & precibus.

Quo die aliqua eccleſia vel cathedralis, vel collegiata, vel parochialis conſecrata eſt, is ſingulis annis ſolenni ritu agatur & Miſſæ ſacrificiis & diuinis officiis & decenti illius eccleſiæ ornatu.

Quod ſi certus conſecrationis dies ignoratur, non eſt tamen de conſecratione dubitatio, illius diem certum epiſcopus ſtatuat.

Qui conſtitutus dies conſecrationis eccleſiæ cathedralis in Kalendarium quotannis referatur, ſtataque eius celebritas ab vniuerſo clero agatur. Collegiatæ vero & parochialis eccleſiæ dedicationis dies celebretur ab illius eccleſiæ clero.

Curet autem epiſcopus, ne eo die, mane ſaltem, quo tempore diuina fiunt, ſi eccleſia parochialis ſit, fideles quicumque in illius eccleſiæ, cuius anniuerſarius conſecrationis dies celebratur, finibus habitant, ſeruilis operis quidquam faciant: neque tabernas, officinaſve aperiant, quo frequentiores conueniant ad illius officii celebritatem.

Postridie illius diei, quo omnium fidelium defunctorum commemoratio fit ex antiquo ecclesiæ instituto, & diuinum officium & Missæ sacrum pro mortuis ritu solenni in ecclesia cathedrali ab episcopo & capitulo fiat pro suæ vrbis episcopis, qui mortem obierunt. Reliqui præterea singuli sacerdotes pro iisdem illo ipso die sacrum faciant. Die proxime sequenti, pro mortuis canonicis & aliis de capitulo ecclesiæ suæ a singulis capitulis & cathedralis & collegiatæ ecclesiæ fiat. ANNO CHRISTI 1573.

Tridentini Concilii auctoritate episcopus cum regularibus agat, propositis etiam censuris & pœnis, vt tum in vrbe, tum in diœcesi, vbicumque ii monasteria habent, vna cum reliquo clero sæculari processiones publicas, ad Tridentini Concilii præscriptum, ipsi obeant, iisque interfint.

Vt erratis quæ in diuinorum officiorum cultu committi solent, non in collegiatis solum, sed in aliis etiam quibusuis ecclesiis & alibi occurratur, vbi vel festi diei, vel funeris, vel anniuersariorum, vel processionum, vel aliarum rerum causa plures clerici conueniunt, episcopus certa tabella descriptas eorum omnium leges, quæ a clero in illorum officiorum & processionum functionibus, aut caueri, aut præstari debent, diligenter præscribat. Quæ leges vt seruentur, eam ineat rationem, vt quibus in ecclesiis vel officiis præfectus est & punctator item; hic, si in eorum cultu erratur, errata notet; ille errantes mulctet; vbi vero non est, cum illa officia, processioneſve ibi obiri contigerit, aliquis ex clero, qui ad ea obeunda conuenerit, certus & punctator sit, qui in eo officiorum cultu errantes notet, & alios præfectus, cui hæc erratorum ratio, errantumque mulcta sit commissa.

De parochis.

QVICVMQVE parochiali ecclesiæ præficiendus erit, is primum episcopo, vt etiam in nonnullis huius prouinciæ ecclesiis consuetudo est, iuret se sanctæ sedi apostolicæ & episcopo, eiusque item successoribus obedientem fore.

Tum præterea se ad Tridentini Concilii præscriptam rationem, residentem in ecclesia futurum, quam obtinuit.

Tum iura etiam illius ecclesiæ se pro viribus conseruaturum, ac defensurum esse.

Bona denique eiusdem se absque legitima auctoritate

ANNO CHRISTI 1573. non alienaturum; quæ vero antea ab iis, qui illius curam gesserunt, iniuste vel vendita, vel alio quouis modo alienata sunt, ea, quantum in se est, recuperaturum.

Quicumque canonicus parochialem ecclesiam obtinet, etiamsi vnionis iure, non quidem perpetuo, sed tantum, dum ipse viuit, canonicatui, vel præbendæ, quam obtinet, coniunctam teneat: in ea tamen parochiali ecclesia, vt summi pontificis pii V. constitutione sancitum est, resideat: nullique parochiali muneri desit.

Si quis parochus, etiam vrbanus, parochiale domicilium non habeat, vbi habitet; intra illius fines domum conducat, quam proxime potest ecclesiæ, cuius rationi præest; si intra fines domus non est, quam conducere possit, extra, vbi propius ecclesiæ potest, conducat; idque iudicio episcopi.

Parochus, cui ob imperitiam, aliamve ob causam sacerdos alius socius, & coadiutor adiunctus est ad parochialem curam gerendam, ipse etiam in propria ecclesia residens adsit, & officia, quorum munus ei interdictum non sit, gregi sibi commisso is etiam præstet.

Parochus ne vllum testificationis genus, e libris suis parochialibus descriptum, cuiquam tradat, nisi episcopi concessu.

Id vero nisi scriptum aliquod sit, quo, petenti testificatio fiat de eius ætate, vel natalibus.

Dominicis diebus parochus non solum festos dies populo denuntiet, sed etiam illum sæpe doceat, quæ officia tum in illis, tum in eorum vigiliis colendis ab eo religiose præstari oporteat. Eidem præterea significet, atque indicat stationes, & indulgentias, quæ episcopi iussu promulgandæ erunt, & publicam, si quæ aliquando ob aliquam indicta est, orationem, & processiones, & officia mortuorum in sua parochiali ecclesia obeunda, si quæ eiusmodi in eam hebdomadam inciderint; vt fideles, parochi sui voce moniti, aut illis intersint, aut si minus possunt, facta sanctorum illorum officiorum significatione campanarum sono, cum iam ante commoniti intelligant, quæ precationes, quæve officia in ecclesia fiant, ipsi etiam quamuis absint, vel domi, vel alio loco, vbicumque sint, pie Deum precentur. Et quoniam præcipit Apostolus, vt fiant omnium

primum obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarumactiones, pro omnibus hominibus, pro regibus, & omnibus qui in sublimitate constituti sunt, vt quietam & tranquillam vitam agamus in omni pietate & castitate: ideo parochus fideles iis ipsis dominicis diebus hoc moneat; vt antequam ab ecclesia discedant, pro omnibus infra descriptis, per orationem dominicam, & salutationem angelicam sancte precando dicant. ANNO CHRISTI 1573.

Pro fidei Christianæ, & sanctæ ecclesiæ propagatione, & pro summo pontifice Romano.

Pro episcopo suo, & reliquis pastoribus animarum.

Pro principibus, & magistratibus.

Pro peccatoribus, vt flagitiorum suorum pœnitentes, a Deo veniam petant, & a male agendo auersi, ambulent in via Domini.

Vt hæretici redeuntes ad sanitatem, catholicæ ecclesiæ præceptis erudiantur.

Vt infideles ab impietatis errore liberentur, & Christi Domini fidem amplectantur.

Pro defunctis, præsertim quorum corpora in illa parochiali ecclesia quiescunt, vt a pœnis purgatorii liberentur.

Tum præterea, si quod malum vel calamitas impendet, itidem faciat.

Tum denique si quid est, quod vel episcopi admonitu, iussuve, vel suæ parochiæ hominum, aliquo incommodo laborantium, rogatu vel alia eiusmodi causa, tunc maxime sanctis orationibus opus esse animaduerterit.

Parochus, in sua quisque parochiali ecclesia, singulis festis diebus, stata hora, vesperarum officium peragat: idque ea ratione, vt si vnum pluresve habeat, quibus adiutoribus vtatur, illos officii psalmos, & preces, vt ritus est, canat, sin minus quempiam adiutorem habet, voce alta & clara ita recitet, vt ab iis, qui præsentes in ecclesia adsunt, exaudiatur.

Id vero caueat, ne quidquam, vel minimum, quod ad statam illius vespertini officii rationem pertineat, vlla causa omittat.

Clericus, quem apud se parochus habuerit, eiusmodi sit, vt non solum Missæ inseruire, sed alia etiam omnia præstare possit, quæ veteri Canone decreta sunt.

ANNO CHRISTI 1573. Tridentini Concilii auctoritate episcopus regulares, ad quos animarum cura quouis iure pertinet, compellat, vt in ecclesiis, in quibus animarum cura exercenda est, dominicis & aliis diebus, eodem Concilio præscriptis, sacram concionem habeant: doctrinæ Christianæ pueris rudimenta tradant; tum alia parochorum munera præstent.

Cum nullum pietatis officium parochus in eorum, qui fidei curæque suæ commissi sunt, salute adiuuanda prætermittere vllo vnquam tempore debeat; tum hoc etiam, audita parochialis cuiuspiam incolæ morte, præstet, vt statim psalmum, *De profundis*, sancte dicat, & omni animi pietate, menteque supplici, orationem ad hoc officii genus pertinentem habeat, vt diues in misericordia sua Deus illius animæ misereatur, cuius etiam ipse in die iræ rationem est redditurus.

Vt vero a fidelibus pro mortuo oratio fiat, idem signum det campanæ sono, quo significetur, Aue Maria.

De iis quæ ad capitulum pertinent.

IN omni clericali conuentu, quem vel publice, vel priuatim episcopus, aut alii quiuis ecclesiastici homines habuerint, a stata illa oratione, quæ de Spiritu sancto dicitur, aut ab alia, ad congregationis vsum accommodata, ille, aut is qui conuentui præest, initium faciat; neque conuentus dimittatur, nisi perorata ab eodem altera eiusdem generis oratione.

Quo facilius episcopus in ecclesia sibi commissa, & diuinum cultum augere, & canonicorum concordiam, mutuamque caritatem conseruare, & canonicalem disciplinam tueri possit; singulis mensibus, aut saltem sæpe in anno, canonicali capitulo interesse studeat, vel eo loco, vbi haberi solet, vel alio, quo illud is ad se conuocare maluerit: conuocet autem cuiusuis rei causa, ob quam expedire iudicarit. Quo in capitulo aliquando videat, an quæ de diuinorum officiorum cultu præscripta sunt, recte, rite, ordine, atque cum dignitate gerantur.

An item, si quæ in capitularium rerum, tum spiritualium, tum temporalium tractatione irrepserint, quibus pastorali sua cura consulendum sit.

An inter canonicos controuersiæ sint, an dissidia.

An præscriptæ capitulo leges inuiolate seruentur.

Tum denique moneat, agatve, quæ & pro muneris sui officio, & pro rerum agendarum ratione expedire cẽsuerit. ANNO CHRISTI 1573.

Quod si capitulum exemptum sit, possit episcopus ex decreto Concilii Tridentini illud conuocare arbitrio suo, eo solo casu, quando ipse vult aliquid canonicis proponere in re, quæ ad suum suorumve commodum non spectat, & tunc in loco dumtaxat, in quo antea solitum fuit capitulum conuenire.

Canonici ad capitulum statis diebus accedant, & aliis item diebus extra ordinem eo vocati, conueniant omnes; neque cuiquam, illo per præfectum non dimisso, ante discedere liceat, nisi ex causa præfecto probata, missioneque ab eodem impetrata. Qui contra fecerit, arbitrio præfecti mulctetur.

Si quis canonicus in capitulo non suo loco & ordine sedere, sententiamve dicere, aut dicentem alium interpellare ausus fuerit, hæc ei mulcta sit, quam præfectus ei irrogarit: & præterea ne ius eidem sit in illo, neque in duobus deinceps sequentibus capitulis, sententiæ dicendæ.

Neque vero cuiquam locus sit, iocose & scurriliter in capitulo loquendi.

Si rixæ & contumeliæ inter aliquos canonicos vel ecclesiæ ministros, altercationesve obortæ sint; eos præfectus adhibitis, si opus fuerit, aliis duobus, tribusve de capitulo, statim reconciliare studeat.

Quos tamen & alios item omnes, qui aliquem eiusmodi ecclesiæ canonicum, aliumve ministrum, quouis modo contumeliosis verbis in capitulo, aut in ecclesia affecerint; idem & punctator episcopalis, aut eorum alter ad episcopum referat, qui pro culpæ ratione illos, qui deliquerint, plectat arbitratu suo. Sin autem præfectus punctatorve huic referendi officio defuerit, eiusdem etiam arbitrio puniatur.

Canonicis, quibus in ecclesiis alia non est, eaque probata consuetudo, hæc sit sedendi, publiceque & collegialiter incedendi præscripta ratio; primum locum post eos qui in illis aliqua præditi dignitate sunt, teneant canonici, qui presbyterales; secundum qui subdiaconales præbendas, canonicatusve obtinent.

Qui ordo seruetur, etiamsi presbyter canonicus aliquis præ-

ANNO CHRISTI 1573. præbendam, canonicatumve presbyteralem post obtinuit, quam diaconus quispiam, aut subdiaconus canonicus. Itidem iuris sit diacono, ratione subdiaconi. In canonicis autem, presbyterales præbendas obtinentibus, is loco prior sit, qui tempore etiam prior, canonicatus, præbendæve possessionem adeptus est.

Hæcque ordinis ratio a diaconis teneatur, eademque propterea a subdiaconis.

Ne cui officium, quod sibi capitulum commiserit, recusare liceat, nisi legitima de causa, quæ satis occulte suffragiis capitulo probetur. Qui aliter recusauerit, quantum pecuniæ caperet, per sex menses ecclesiæ assidue inseruiendo, tantumdem amittat. Qui vero sibi iniuriam a capitulo fieri putat ad episcopum confugiat, qui rem omnem cognoscat & definiat. Vbi autem hoc in genere episcopus plus iuris habet, ne propterea hoc decreto quidquam ei detractum sit.

Quæcumque aut thesaurarii, aut custodis & aliorum id generis officia, munerave a capitulis vel cathedralis, vel collegiatæ ecclesiæ, aut ab aliis, siue canonicis, siue inferioribus eiusdem ecclesiæ ministris committuntur, ne plus biennio ab illis, quibus illorum cura procuratiove commissa est, geratur: nisi de episcopi consensu, capitulum quandoque aliter iudicarit. Hoc autem decreto ne quidquam propterea illius ecclesiæ priuilegio, aut probatæ institutæque consuetudini derogatum sit; qua a capitulo ea munera longiori tempore alteri committere liceat.

Canonici duo a capitulo constituantur, qui capitularis archiui curæ præsint. Hique singuli claues singulas habeant, inter se differentes, ita vt vni sine altero archiuum ingredi non liceat.

In illis autem constituendis ea ratio ineatur, vt in illa cura gerenda duo semper versentur, quorum vnus, qui biennio gesserit, creato in eius locum altero, ab illius curæ munere abeat; alter autem, qui vno solum anno; sicque perpetuo deinceps seruetur.

Archiui præfecti scripta omnia, in archiuo recondita, periculo suo asseruanda, accipiant: idque publici instrumenti testimonio. Si quid vero fortuiti casus acciderit, id obseruetur quod iure cautum est.

Quam quisque eorum clauem archiui habet, eam, & scripta fidei suæ commissa, munere suæ curæ biennalis confecto, successori eadem ratione tradat; idque canonico aliquo præsente, a capitulo delecto. ANNO CHRISTI 1573.

Nihil tamen derogatum sit hoc decreto consuetudini illi, si vsquam est, vt vnus tantum, vel plures canonici capitularis archiui curam gerant, neque item decreto primi prouincialis nostri Concilii, vt in iis archiuis, quæ communia sunt episcopo & capitulo, altera clauis penes episcopum custodiatur.

Instrumenta, & reliqua scripta, ad singulas cathedralis, aut collegiatæ ecclesiæ præbendas pertinentia, quæ apud vnumquemque, qui vel dignitatem, vel canonicatum in ea obtinet, aut in posterum obtinebit, extabunt, is ea, aut illorum exempla, notarii testimonio roborata, in capituli archiuum, mensis spatio deferat. Sin autem aliqua, quo tempore is dignitatem, aut canonicatum obtinet, confecta alii habeant, is suis, eorumve, qui ad id se obstrinxerant, aut alias iure tenentur, sumptibus illa in archiuum referat. Quæcumque autem instrumenta, aut scripta, ad præbendam aliquam spectantia, in posterum conficientur; canonicus, vel dignitatem, personatumve obtinens, ad cuius præbendam illa quacumque ratione attineant, ea, illorumve exempla publico notarii testimonio munita, mense, post quam confecta erunt, in archiuum deferat.

Quæ autem instrumenta, scriptave singulorum, qui præcesserunt, canonicorum dignitatemve obtinentium, tempore conscripta, ad eorum præbendas spectantia, episcopus pro ecclesiæ vtilitate exscribenda censuerit, capituli sumptibus descripta eodem deferantur. Quod si capitulum ad illos, qui iis successerunt, qui instrumenta illa, aut scripta confici curarunt, aliqua ratione id pertinere asserat, iudicet episcopus, cuius sumptibus id præstari debeat. Qui huic decreto, a capituli præfecto admonitus, non paruerit, arbitrio episcopi mulctetur; & mulctatus etiam compellatur ad ipsum præstare.

In eo itidem capituli archiuo liber vnus sit, in quem instrumenta & scripta cuiusuis generis, quibus singulorum canonicatuum, præbendarumve bona, iurave notata sunt, referantur. Scripti alicuius exemplar ex archiuo promi,

ANNO CHRISTI 1573. describive ne liceat, nisi capituli consensu. Si vero alicuius scripti exemplum aliquando exscribi oportet; id in archiuo, si potest, alias in loco capituli, aliquo ex præfectis archiui præsente, describi liceat, neque vllo alio præterea modo.

De fructibus canonicatuum, & præbendarum vacantium, a canonicis aut a capitulo recipiendis, constitutio a Pio quinto pontifice maximo edita, ab iis, quorum interest, seruetur omnino. Vtque in vsum consuetudinemque introducatur, ac plane seruetur, id episcopus pœnis mulctisve agat. Neque, quo minus id præstetur, vllum obstet priuilegium, vllum statutum, neque vlla plane consuetudo, vt ea ipsa constitutione cautum est.

De iis quæ pertinent ad ornatum & cultum ecclesiarum.

Si qua in cathedrali ecclesia episcopalis cathedra loco depresso est, vel ita collocata vt in populi conspectu non sit; id curet episcopus, vt quod & a patribus, & a beatissimo patrono nostro Ambrosio institutum est, & ab Vrbano primo pontifice maximo declaratum, illa ponatur conspicuo & eminentiori loco, vt inde velut e throno speculationis suæ, ipse populum intueatur, rursusque ab eodem conspiciatur.

Nec in ecclesia, quæ consecrata sit, nisi episcopi concessu, ædificiique forma ab eodem præscripta, quidquam noui ædificii fiat; non capellæ item, non altaria, vt Canonum iure sancitum est.

Quæcumque ad ecclesiarum, capellarum, altarium ædificationem & ornatum, ad sacrorum indumentorum, vestiumve apparatum, ad omnem sacrorum vasorum supellectilem, & ad alia eius generis, pertinent; ea ædificentur, construantur, & fiant ad præscriptam formam, quæ institutionibus nostris eo nomine ad communem prouinciæ vsum conficiendis exprimetur. Id vero omne seruetur quantum per facultates præstari licet; nisi aliquando episcopus aliqua de causa aliter censuerit. Si quæ ædes, ædificiave cuiusuis generis a laicis constructa sunt, quæ vel ecclesiæ, vel oratorii parietibus continentia, innixaque hæreant; qua auctoritate, quove iure ædificata sint, cognoscat episcopus: idque sibi ostendi ab eis iubeat, qui ædificari curarint. Si quæ autem rure ædificata non demonstrarint, ea asportari,

amoueri, diruiue mandet; nisi ecclesiæ, cui continentia hærent, cum dominorum consensu, attribuenda potius censeat. ANNO CHR. 1571. 1573.

Sin autem iure constructa sunt, eaque ædificia, aut stabula, aut loca sordido vsui accommodata, addictaue sunt; ea, disiectis & amotis sordibus, ad honestiorem vsum conuerti, episcopus iubeat: hocque ipsum a parochis item, & aliis præstari mandet, etiam in ædibus ecclesiasticis.

Neque in posterum a laicis ita ædificari, aut ædificata ad sordidum vsum a quibusuis adhiberi episcopus permittat.

In atrio vero ecclesiæ vllo modo ædificari a laicis ne permittat, vt Canonum iure interdictum est.

Grauissimis rationibus hoc Paulus apostolus monet, ac præcipit, vt mulieres in ecclesiam conueniant velato capite: hoc ipsum docet princeps apostolorum Petrus; cuius etiam iussu sanctissimus pontifex, qui in eius locum successit, Linus decreto idem sanciuit. Quare apostolicis iis institutis nos adducti, & animaduertentes præterea ab antiquis illis sanctissimarum mulierum exemplis, veterique bene institutarum ciuitatum disciplina atque vsu, ab omni denique ratione, vt ab ecclesiæ patribus explicatum est, hoc valde esse alienum, vt capite aperto illæ incedant, illud admonemus, vt episcopi, vbicumque est, in suis vel vrbibus, vel diœcesibus, is deprauatis moribus introductus vsus, quo maximo possunt, ac debent, pastoralis solicitudinis officio illum eripere studentes, hoc in consuetudinem introducere curent, vt velo caput ipsæ induant, idque præsertim cum vel sacras processiones prosequuntur, vel in ecclesiam conueniunt.

Episcopus ex Tridentini decreti iussu, singula monasteria, in quibus non viget regularis obseruantia, aliaque ecclesiastica beneficia, quæ commendata sunt, quocumque nomine nuncupata, intra diœcesis suæ fines posita, quotannis visitet, idque opportunis omnibus remediis, facta etiam fructuum, ad illa pertinentium, sequestratione prouideat, vt quæ reconcinnari aut instaurari oportet, ea omnino vel reconcinnentur, vel restituantur: tum indumenta præterea, ornamentorum supellex, & sacræ vestes comparentur; ac ministeria, quæ ad diuinum cultum spectant, recte, ordine, & cum dignitate in illis præstentur.

De iis quæ ad bona ecclesiastica tuenda pertinent.

ANNO CHRISTI 1573. EPISCOPVS procuratorem, aduocatumque constituere omni ratione curet, qui in bonorum, iuriumque ecclesiasticorum recuperationem incumbat; vt illis succurratur ecclesiis, quarum rectores, administratoresve, aut præ inopia non possunt, aut præ metu & opibus aduersariorum illa recuperare non audent, vel alia de causa negligunt. Horum vtrique ab illis certam mercedem in singulis causis, quas egerit, persolui iubeat, si per ecclesiarum, quarum patrocinium illi susceperunt, facultates, episcopi iudicio, potest: sin minus, gratis interea omnia ab vno & altero item agi curet: ita tamen vt pro illorum laboris operæve ratione, causis, in quibus elaborarint, peractis, si quid vel iuris, vel emolumenti ecclesiis illorum opera acquisitum sit, de eo illis arbitrio suo satisfieri mandet. Si vero contra acciderit, vberius illi a Deo, bonorum omnium remuneratore præmium expectent.

Si quis clericus, aut sacerdos vlla cuiusuis generis scripta, ad ecclesiæ rationes pertinentia, occultarit, suppresseritve dolose: is pœna afficiatur quæ Agathensi, & Aurelianensi Synodis contra clericos, huius culpæ reos, sancita est.

Quod prouinciali secundo Concilio pœna excommunicationis proposita contra eos sanciuimus, qui ecclesiastici hominis mortui bona, vel temere inuadunt, vel surripiunt, eo decreto illos item astringi volumus, qui vel nulla inuasione, aut vi facta, ex illius mortui clericalis hominis ædibus supellectilem, remve vllam, seu scripta ad ecclesiam, cui ille rector præerat, pertinentia, ante asportant, aut euehunt, quam ab illo, cui id curæ ab episcopo commissum est, in indicem relata sint illius mortui bona mobilia, libri & scripta, ceteraque eius generis, quæ in hereditatem caderent. Hoc itidem decretum, vt illud, quotannis de more promulgetur.

Episcopus, vbi clerici cuiusuis, qui ecclesiasticum beneficium obtinuerit, mortem audierit, eius heredes compellat, vt quæcumque scripta, instrumentave, ad illud beneficium pertinentia, quæ in mortui clerici bonis inueniuntur, alteri clerico qui in beneficium successerit, ab eis tradantur gratis, ac ne vllo quidem, vel minimo precio pa-

cto, aut exacto, etiamsi clericus, qui deceſſit, in illorum exemplis deſcribendis aliquid ſumptus erogarit. Anno Christi 1573.

Decimarum eccleſiaſticarum inueſtituras, quæ laicis hominibus in perpetuum factæ ſunt, epiſcopus pro officii ſui munere diligenter accurateque recognoſcat.

Quod ſi eas legitima auctoritate minus confirmatas eſſe compererit; irritas illas, ac plane nullas declaret ac decernat.

Si quibus in locis generatim ab omnibus fructuum, qui ex prædiis colliguntur, decimæ parochiali eccleſiæ ſoluuntur, in iis quiſpiam forte eſt, qui illas exoluere recuſet, quoniam ſibi perſuadet, alicuius priuilegii, aut cauſæ prætextu immunem ſe eſſe: huic epiſcopus certum breue tempus præſcribat, quo præſcripto tempore is aut priuilegium exhibeat, aut cauſam afferat immunitatis ſuæ.

Quod ſi ille quidquam, quod leue ſit, ad illius immunitatis ius tuendum, vel nihil plane attulerit; id epiſcopus curet diligentiſſime, vt is illas quamprimum præſtet, quippe cum in decimis, & quæ eius generis ſunt, præſcriptioni non ſit locus.

Ne cuipiam bona decimarum iure eccleſiæ obſtricta, e ſolo aſportare liceat, niſi ad aſportationem, aut ad deſcriptionem vocato eccleſiæ rectore parochove, cui illæ ſoluuntur. Itaque qui decimas debet, ea bona domum ſuam, aliove aſportaturus, id biduo ante eidem rectori ſignificet, vel literis, vel certo nuntio; vt præſens illis vel aſportandis, vel deſcribendis adeſſe, ſi velit, vtique poſſit. Quod ſi ille tunc aberit, id vni de eius familia nuntiandum curet, aut illius eccleſiæ, domuſve parochialis valuis ſcriptum affigi iubeat, quo aſportatio ea denuntietur. Quod ſi diutius illa bona in ſolo eſſent, eis detrimentum, damnumve immineret: tum, vel abſente rectore, aſportari liceat. Hoc vero noſtrum prouinciale decretum habere locum declaramus, quibus in locis non aliter expreſſe cautum ſit aliquali ſingulari conſtitutione, aut priuilegio, aut conuentione.

De notariis, legata pia non denuntiantibus, decretum, in altera prouinciali Synodo editum, quotannis die dominico aduentus vltimo & quadrageſimæ ſecundo, in vnaquaque parochiali eccleſia promulgetur.

Quæcumque vero ad pios vſus, vel legata, vel relicta,

ANNO CHRISTI 1573. vel donata sunt; ea sibi iam denuntiata, aut alio modo cognita, episcopus trium mensium spatio in librum certum ordine referri curet.

Quo praterea libro quamprimum eiusdem iussu notentur, quæ deinceps quouis modo scierit ad eos vsus legata, donatave.

Testatorum piæ voluntati ne fraus fiat, episcopalis curæ est: quamobrem, quæcumque vel res, vel pecunia, cuipiam sacerdotum conuentui, vel alii cuipiam homini, legata eo nomine est, vt pauperibus in eleemosynam conferatur, ea neque tota, nec vero pars cuiquam eiusdem conuentus sacerdoti, neque vniuerso etiam illorum conuentui, nec ab illo sibi ipsi, ne paupertatis quidem causa, vel vlla egestatis specie, distribuatur, nisi huius rei facultate ab episcopo, eaque scriptis data.

Quæ legati nomine relicta sunt, certo pio vsui, ea ne necessitatis quidem causa, nec vero heredum eius, qui reliquerit, consensu, ad alterius rei, quæ æque item pia sit, vsum conuertantur: nisi episcopus, re tota primum cognita, illius commutationis potestatem fecerit, quæ iuris permissu ab eo fieri possit.

De iis quæ ad matrimonii sacramentum pertinent.

RELIGIOSAM animi præparationem requirit matrimonii ratio & sanctitas, quam cum minus intelligant laici homines, fit vt sæpe grauiter in re peccent, quam sancte inire debent.

Crebro igitur cum vsuuenerit, parochus hoc ipsum populum doceat, ad idque adhibeat catechismi Romani locos & doctrinam.

Episcopus diligenter perquirat, an in singulis suæ ciuitatis & diœcesis parochialibus ecclesiis Tridentini decreti de matrimoniis clandestinis promulgatio facta sit; & vbi factam esse intellexerit, eius, quæ primo in quacumque parochiali ecclesia facta sit, si scripto testatum esse potest, exemplum, manu notarii signatum, ad se deferri iubeat.

Quod si minus scripto, sed solum testibus probari potest, eo notario adhibito, examinari mandet. Si vero de promulgatione facile constare non potest, aut illa omnino facta non est: illud decretum duorum mensium spatio in singulis eorum parochialibus ecclesiis, notario & testibus

adhibitis, promulgari omnino iubeat: & quidquid ad illius decreti promulgati probationem pertineat, id notarii testimonio munitum, in episcopali archiuo asseruetur. ANNO CHRISTI 1573.

Matrimonii denuntiationes in posterum a parocho ne fiant, nisi iis ipsis petentibus, aut consentientibus, de quorum matrimonio contrahendo agitur. Quod si diuersis in parochiis illi habitant, vtriusque item parochus hoc ipsum seruet. Neque matrimonium alter parochus denuntiet, nisi ab altero parocho certior factus sit de postulatu, aut consensu illius, qui suæ est curæ subiectus.

Inuestiget etiam ipse parochus diligenter, aut alius sacerdos cui facultas data est in matrimonium iungendi sponsos, an quod denuntiaturus est matrimonium, in eo aliquod subsit impedimentum, quo minus contrahi liceat. Quod si in aliqua probabili coniectura extiterit, qua existimet illud inire non licere; episcopum ante consulat, quam vlterius in denuntiationibus progrediatur, sponsosve iungat, quos dubitat matrimonio non licere copulari.

Qui falsum aliquod impedimentum malitiose attulerit, quo futurum legitime matrimonium impediat, si prudens scienſque hoc fecerit, præter alias iuris pœnas, excommunicationis etiam pœna afficiatur.

Ne parochus matrimonio quempiam iungat, qui illud clam contrahere attentarit sine episcopi conceſſu: vt de eo debitas ante possit sumere pœnas ex Concilii Tridentini decreto: id autem, nisi delictum hoc ita est occulte admissum, vt nullum eius rei iudicium legitimum extet.

Ne solennes nuptias liceat celebrari, nisi post diluculum postridie illius diei, qui postremus est temporis, quo Tridentina constitutione nuptiarum celebritas interdicta est.

Quo die de matrimonio contrahendo denuntiatio vltima facta est, ne eo ipso die nisi impetrata ab episcopo facultate, illud celebretur, id autem præterquam si postrema ea denuntiatio facta sit pridie illius diei, quo initium est quadrageſimæ, vel aduentus, ac nisi item parochus populo antecedente denuntiatione significarit, eo die, quo postrema denuntiatio fiet, matrimonium esse contrahendum.

Matrimonium quod in ecclesia celebrari debere sanci-

tum

ANNO CHRISTI 1573. tum est altera prouinciali Synodo, in ea tantum ecclesia celebretur, quæ parochialis est.

Celebretur vero mane non a prandio, idque omne, nisi cum episcopus alio vel loco, vel tempore fieri concesserit.

Si parochus sacerdotem alium coadiutorem habet, cuius etiam ministerio, facultate eidem sacerdoti concessa, vtatur ad matrimonia contrahenda inter parochiæ suæ incolas: is illam cautionem adhibeat, vt in libro, qui est de matrimoniis, illius nomen & cognomen, tum præterea diem & mensem & annum notet, quo ille parochialis curæ socius, atque coadiutor adiunctus, facultatem a se vel ab episcopo consecutus est matrimonia celebrandi. Ne autem matrimonii celebrandi potestatem parochus faciat alii sacerdoti, qui episcopi iudicio nondum probatus est, vt sacramenta ministret.

Ne patiatur parochus, quempiam cuiusuis gradus & conditionis hominem, qui sibi ignotus in suam parochiam ab aliena diœcesi commigrat, cum muliere, quam secum coniugis nomine duxerit, in ea habitare, si modo vel ex infamia, vel alia legitima suspicione coniicere possit, illam habere in concubinam: nisi parochi, a cuius parochia discessit, literis, certo præscripto tempore, testatum ille fecerit, sibi illam legitimo matrimonio iunctam esse. Quod testimonii scriptum vbi attulerit, id in vrbe episcopo, in diœcesi vicario foraneo exhibeat: qui si probandi vim illud habere perspexerit, a parocho, intra cuius parochiæ fines is venit habitatum, illud, eiusve exemplum in matrimoniorum codice asseruari iubeat.

Si vero vicarius foraneus de eo scripto aliquid habet, quod sibi difficultatem, ancipitemque deliberandi curam afferat; illud ad episcopum quamdiligentissime mittat, vt eius iudicio declaretur, an illi fides adhibenda sit.

Sicut vberrimum ab optima institutione præmium paterfamilias capiet, quicumque liberos, familiamque suam ad Dei cultum & ad pietatis, Christianarumque virtutum disciplinam erudierit: ita quicumque debitum hoc paternæ curæ officium neglexerit, vel prætermiserit, is expectet vt in die Domini sibi durissimum iudicium fiat.

De familiæ igitur suæ salute in primis solicitus, tum

bonorum operum exemplo, tum crebris cohortationibus se ei magistrum præbeat ac ducem ad pie sancteque agendum. ANNO CHRISTI 1573.

Curet autem, vt nemo quisquam de familia sua sit, qui Christianæ fidei rudimentis instructus non sit, siue filii sint, siue serui & ancillæ, siue alii in famulatu suo. Quam ob causam ad illius scholas, quos de familia sua rudes norit, conuenire iubeat; sique eam ampliorem habet, domi etiam instrui studeat. Idque ad præscriptas interrogationes paruuli libri, eo nomine editi ad prouinciæ vsum.

Vt stata hora, datis institutæ orationis communis signis campanarum sono, illa omnis certo loco congregata, ad præscriptum temporis spatium, sancte oret & precetur.

Vt frequenter illa vniuersa confiteatur, & sacram eucharistiam sumat.

Vt singulis diebus Missæ sacrificio interfit, aut saltem in vigiliis, statis ieiuniorum temporibus, quadragesimæ diebus id præstet: festis autem diebus, vt ne quis de sua familia interesse vllo modo omittat.

Vt festis præterea diebus ad sacras conciones, lectiones, supplicationes, diuina officia, aliasque pietatis Christianæ exercitationes conueniat.

Vt ne quis iis sacris diebus opus seruile faciat.

Vt vigilias & quatuor temporum & quadragesimæ & alia stata ieiunia illi in familia seruent, quibus ecclesiæ præcepto iussum est.

Quo autem tempore, vel iubilea celebrantur, vel supplicationes publicæ processionibus fiunt, familiam sæpe moneant, illis sanctis actionibus pie interesse.

Certis item piorum hominum institutis sodalitatibus vnumquemque de familia sua ascribi admoneat; quo se quisque ardentiori studio exerceat in operibus pietatis.

Ne patiatur in familia esse quempiam, qui blasphemus sit, qui periurus; qui item corruptis moribus vtatur, qui obscœne quidquam vel loquatur, vel agat; qui aleis ludat, qui denique ceteris turpis vitæ exemplum præbeat. De vitæ præterea spiritualis ratione & piis exercitationibus, aut de vitis sanctorum probatos sacerdotis confessarii iudicio libros, in quorum lectione familia aliquando versetur, domum suam introducat, excluſis obscœne, turpiter, iocose

ANNO CHRISTI 1573. conscriptis, aliisque id generis libris: vnde morum institutionisque corruptela existere possit.

Vt autem in domesticæ disciplinæ, institutionisque officiis illa omnis accuratius se contineat, eam aliquando paterfamilias recognoscat, inspiciatque in primis, quæ vniuersæ suæ domus Christiana institutio, qui singulorum mores, quæ pietatis vitæque spiritualis progressio.

Quicumque vero mercaturam, artemque aliquam exercent, non domi solum, sed in suis officinis & tabernis, Christianæ vitæ rationes has operariis, institoribusve suis constituant.

Has domesticæ institutionis regulas parochus per annum aliquando, prout e re esse viderit, frequenti populo explicet: tum sæpissime & publicis sermonibus & priuatis colloquiis patresfamilias parochiæ suæ incolas id moneat atque hortetur, vt quæ eorum propria officia sunt & munera in familiæ institutione, ea præstare velint paternæ curæ studio.

Quod cohortationis officium, etiam concionatores & confessarii sacerdotes quamfrequentissime, prout opportunum esse censuerint, caritatis zelo præstent.

Parochus præterea, vbi aliquando in artificum, mercatorumve officinis, quæ intra fines parochiæ suæ sunt, ab operariis, aliisve, qui illic artem exercent, aliquid committi intellexerit, quod deprauatæ, dissolutæque disciplinæ sit, quod offensionem in parochia præbeat, quodque a Christianæ institutionis moribus alienum, id officinarum dominos admoneat, vt quidquid in illis locis corruptelarum est, inde eripiatur.

Vna omnium optima indigentiæ nostræ interpres, & conciliatrix eorum quæ necessaria, tum ad animæ, tum ad corporis bona a Deo Patre expetuntur, est oratio sancta. Cuius studium & proprium fidelium est, sic necessarium, atque omnino iussu diuino debitum: id cælestis magister Christus Dominus exemplo docuit, vere præcepit, crebris cohortationibus monuit. Eo igitur studio fideles quo vehementius exardescerent, seseque quotidie singuli certa hora colligentes, id quod Christianarum mentium est, vitæ a se illo die actæ rationes inspicerent, maleque actæ pœnitentes, ardenti oratione veniam precarentur, & Deo gra-

tias agerent de beneficiis, quæ acceperint, instituta est in hac prouincia orationis communis exercitatio : quæ ad Christianæ pietatis progressionem introducta, vt perpetuo conseruetur & augeatur item, id cum omni studio episcopus curet, tum propositis spiritualis gratiæ muneribus, sedis apostolicæ benignitate, eius rei causa concessis. Itaque a parochis suis singulis sanctissimi domini nostri Gregorii XIII. literas de indulgentia, huius prouinciæ hominibus concessa, qui in orationis communis instituto sese exercuerint, ter in singulos annos de scripto, vel summatim pronuntiari iubeat, semel ineunte aduentu, iterum dominico die quadragesimæ primo, tum solenni die pentecostes. ANNO CHRISTI 1573.

Episcopus præterea, pro temporum ratione certam horam statuat, qua datis huius rei causa campanarum signis, patresfamilias, suæ quisque domi, vna cum reliqua familia certo loco ad orandum conueniant. Vt autem, qui in eo precandi instituto se exercuerint, indulgentiæ concessæ donum consequantur, diem itidem dominicum quadragesimæ, proxime præcedentem, is constituat, quo illi confessi omnes simul sacram eucharistiam sumant.

Imminentibus vero calamitatibus, quo tempore cum nullum certius præsidium sit, quam illud, vt fideles ad Deum patrem misericordiarum assiduis precibus confugiant ; certam aliquam præterea rationem is diligenter ineat, vt & a clero & populo sine intermissione, ac religiosius in orationem incumbatur.

De iis quæ ad episcopale forum pertinent.

EPISCOPVS anni spatio ad summum, fori sui iudiciis, causis & iudicibus, aduocatis, procuratoribus, notariis, & ministris quibuscumque, etiam infimis, quibus in rebus opus fuerit, certas constituat leges, ad vrbis diœcesisque suæ vsum accommodatas. Illisque omnibus certam etiam taxam præscribat, quam pro sui, vel operis, vel officii, vel laboris mercede, proque causarum & iudiciorum ratione exigi ab vnoquoque liceat. Quæ fori præscriptæ leges, atque taxæ, in cancellaria publice propositæ semper sint, vt notæ sint & peruulgatæ omnibus.

Causæ quæ decem aureorum nummum summam non excedunt, summarie, simpliciter, ac de plano, sola rei veri-

ANNO CHRISTI 1573. tate perſpecta, ſine forma iudicii cognoſcantur; id quod ab huius prouinciæ epiſcopis agi licet ex facultate a Pio V. pontifice maximo eiſdem epiſcopis conceſſa.

Nullum neque munus, neque donum, neque cuiuſuis generis xenia, ne eſculenta quidem, poculentave vicarii ab iis accipiant, qui coram eis cauſas vel habent, vel agunt. Ne pecuniæ item quidquam ordinarius, delegatuſve iudex accipiat pro recognitione, aut, vt vocant, viſione ſcripturarum ad cauſas, quæ apud ſe aguntur, pertinentium.

Pro ſingulis literis dimiſſoriis, quæ pro ſuſcipiendis pluribus, omnibuſve minoribus, vel etiam maioribus ordinibus concedentur, itemque pro ſingulis literis, quibus notarius teſtatum faciat, plures, omneſve ordines alicui collatos eſſe, decimam partem aurei nummi tantum ad ſummum a cancellario accipi liceat; ac ſi eæ literæ de vno tantum ordine ſuſcipiendo, vel ſuſcepto eſſent datæ. Idque ſi modo nullum ei ſalarium pro officii ſui munere exercendo conſtitutum ſit: neque ad epiſcopum ex notarii commodis aliquid emolumenti ex eiſdem ordinum collationibus, literiſve dimiſſoriis, directe vel indirecte peruenire poſſit: alioqui gratis omnia dentur, vt eſt a Tridentino Concilio ſancitum.

Acta omnia notarii in codicem, non in pagellas referant, quamuis eas chordula infigant; idque præſtent, menſe ſaltem, poſtquam rogati illa confecerint.

Certus in archiuo epiſcopali locus conſtituatur; vbi cauſarum ac iudiciorum codices, inſtrumenta, acta, ſcriptave alia, a cancellario, & notariis fori epiſcopalis, ad ipſum forum pertinentia, ſingulis annis confecta, quotannis recondantur, ita vt inde, cum vſuuenerit, promi poſſit quidquid in eccleſiaſtico foro vnquam agitatum erit.

Is certus archiui locus duabus clauibus claudatur, quarum vnam epiſcopus, alteram eius cancellarius habeat.

Notario autem inſtrumentorum, quæ confecit, exemplum, idque ſumptibus ſuis habere aut retinere liceat.

Si cancellarius, notariuſve aliquis deceſſerit, vel ab officio ſe abdicarit, amotuſve ſit, quæcumque ille, vel inſtrumenta, vel ſcripta, vel acta eiuſmodi confecit, ſtatim epiſcopi iuſſu in eumdem locum deferātur. Quod ſi proceſſus alicuius cauſæ nondum ſit completus, & cauſam, ob quam

confectus est, partes prosequantur, eius in archiuum delatio differri poterit, quoad causa sit peracta. Ex archiui tabellis, exemplaribusve, si quæ vnquam acta, aut instrumenta, quæ notarii manu, signoque munita, fidem faciant, exscribi contigerit; is, qui rogatus notarius illa confecit, si viuit, vt operis sui emolumenta consequatur, eorum exemplum, modo edi liceat, ipse conficiat, si præsens est: si vero abest, id seruetur, quod iure cautum est: sin autem obiit, id episcopalis cancellarius præstet: mercedem autem inde capiant notarii heredes, nisi aliter inter episcopum, & notarios conueniatur. ANNO CHRISTI 1573.

Testium dicta, & attestationes, in causis ciuilibus ne scribantur ab alio, quam ab ipso causæ notario, sine actuario, vel ab alio eius nomine. Quæ attestationes ipsi notario causæ, siue actuario consignentur, & asseruentur, vt post in archiuo vna cum toto processu recondantur, vbi custodiuntur aliorum actorum monimenta.

Idem decernitur de instrumentis, actisve dictæ causæ; quibus decretum iudicis adscribi contigerit.

In aliis vero omnibus, quibus auctoritas, decretumve episcopi sit interponendum, cancellarius tantum vel notarius adhibeatur.

Vicarius foraneus, atque alii, quibus episcopus processum aliquem aliunde, seruata iuris formula, cognoscendum agendumve mandauerit, si in processu conficiendo notarium non habent, quem adhibeant, duos sibi morum vitæque integritate homines, qui acta conscribant, ad præscriptam iuris formam asciscant. Iisque mercedis taxa maior ea ne sit, quæ notariis fori præscripta est, sed aut æqualis, aut minor, pro illius loci ratione.

Procurator, qui causam iniquam in foro ecclesiastico sciens defenderit; quive quidquam negauerit quod verum scierit, fori ecclesiastici auditorio adituve interdicatur, nisi is legitime se purgarit. Qui præterea in publico concubinatu aut adulterio viuunt, aliique publice criminosi; a foro episcopali ita arceantur, vt nec notarii, nec procuratoris, nec aduocati officium, ne in vllo quidem causarum genere, gerant. Inferiores quoque ministri in Christianæ vitæ officiis contineantur: curentque episcopi, vt a ganeis, a meretricibus, a ludo cuiusvis generis, ab improbatis quæ-

ANNO CHRISTI 1573. stionibus abstineant; ne blasphemi sint, nec vitæ moribus reprehendendis. Si quos deliquisse compertum erit, in eos animaduertatur.

Quotannis fori sui tribunal episcopus visitet; inquiratq; an præscripta fori ratio, præfinita taxa seruetur: tum præterea, an si quæ corruptelæ, si quive abusus irrepserint, an si quid denique vel institui, vel emendari oporteat: idque solicite in primis curet, vt eripiantur abusus, tum restituantur quæcumque ad rectam iudiciorum formam attinent.

Episcopus non solum per certos homines, vt primum a nobis constitutum est, sed etiam ipse aliquando in anno carcerem visitet: in eoque inclusos paterna caritate consoletur, pieque in Domino adhortetur.

Videat item, vt eis ad corporis sustentationem, & ad iustum patrocinium non desit quidquam; tum in primis non libri spiritualis lectio, non crebræ religiosorum hominum cohortationes, tum ne denique aliquid ad animæ salutem.

Curet etiam, vt, qui in liberiori custodia sunt, festis saltem & dominicis diebus Missæ sacrum audiant, aliquo, vbi fieri potest, exædificato prope carcerem sacello; tum doctrinæ Christianæ rudimentis instituantur. Idque officium iis præterea præstetur, qui in laicalis fori liberiori carcere sunt.

Vt omnes in pascha confessi sacram eucharistiam pie & salutariter sumant. Quod vt die natali Domini, & aliis anniuersariis redemptionis nostræ solennitatibus, indictisque publice iubileis ac indulgentiis faciant, eosdem cohortetur.

Pupillorum, viduarum, & egentium hominum cura episcopo, communi omnium parenti, a sacrosanctis Canonum legibus potissimum commendata, & commissa, negligi non debet: ne si lædantur, vociferentur ad Dominum, qui exaudiet clamorem eorum. Quamobrem pro sui muneris officio episcopus aliquem constituat ecclesiasticum, vel alium pium hominem, Christianæ caritatis operibus atque officiis deditum, qui misericordiæ viscera indutus, id generis hominum patrocinium in omni causa suscipiat. Quod si aliqui iam huic pio operi præfecti sint, id agat episcopus, vt ii munus sibi creditum exequantur quamdiligentissime.

Episcopus in vrbe sua viros aliquos, auctoritate præstantes, spiritualis vitæ studiosos deligat, quorum adiumento & opera vti possit, & in iis agnoscendis, quæ ad ciuitatis, diœcesisque suæ morum institutionem pertinent, & in adiuuandis Christianarum virtutum exercitationibus, & in aliis denique, quibus populi sibi commissi progressio fiat ad sancte agendi studium. ANNO CHRISTI 1574.

Summorum pontificum constitutionibus promulgandis hæc ratio seruetur, vt qui earum peruulgationi præfinitus in illis est modus, is adhibeatur; si vero nullus, ad peruulgationem satis sit affixio, quæ, vt moris est, fiat certis publicis locis.

Cuius affixionis, & peruulgationis relatio, testificatioque ab eo, qui affixerit, fiat cancellario fori episcopalis, cuius sit illam in librum referre.

Episcopus, id quod vel ab initio nascentis ecclesiæ institutum fuit, vt rerum episcopali studio curaque gestarum monimenta existerent, conquiri diligentissime curet, tum singulorum episcoporum, qui præcesserunt, nomina, genus, & pastorales eorumdem actiones. Quæ omnia literis consignari, ordineque conscripta, in librum certum referri curet, vt eorum memoria conseruetur, & quæ ab iisdem vel acta, vel instituta sunt ad aliquam ecclesiasticæ disciplinæ normam perpetuo vsui esse possint, atque adiumento in illa ecclesia bene gerenda.

Quædam, quæ ad sodalitates pertinent.

MVLTA mala exeunt ex prætermisso & valde his temporibus neglecto fraternæ correctionis officio debito ac necessario: quamobrem curent episcopi, in sua quisque non solum vrbe, sed in diœcesi etiam, aliquam hominum, qui moribus, vitæque innocentia grauiores sint, sodalitatem constituere, quæ in hoc fraternæ correctionis officium Christiana caritate incumbat: aut hoc ipsum officii munus alteri sodalitati adscribi studeant, quæ id recte præstare possit.

Cui sodalitati certas fraterne corrigendi regulas præscribant, studio & opera probatorum theologorum.

Quo maior in dies ad Christianæ pietatis studium progressus sit fidelium; id curet episcopus, vt cum disciplinatorum pœnitentiumque sodalitates, aliasque eiusmodi frequen-

ANNO CHRISTI 1573. quentes instituat; tum institutas omni pastorali studio adiuuet, & ad conseruandas illas disciplinæ ac pœnitentiæ rationes, & ad alias excitandas spiritualium virtutum progressiones. Id quo facilius fiat, ardentiorique studio, quotannis aliquando, prout e re esse viderit, literas promulgari iubeat quibus sanctissimus dominus noster Gregorius XIII. præclarum spiritualis indulgentiæ donum liberaliter in Domino illis concessit, qui iis sodalitatibus adscripti, sibi flagella, disciplinamque certis statutis diebus adhibuerint.

Præscribat item diem certum, quo in singulos annos istarum sodalitatum homines, qui in vrbe sunt, vno loco omnes; qui in diœcesi, omnes item suo quique in opido locove in vnum conuenientes, primum contriti, & confessi sacram eucharistiam sumant; tum solennem processionem agant, perpetua grataque memoria prosequentes concessi sibi spiritualis doni gratiam.

Quædam, quæ ad moniales, & alios regulares pertinent.

QVOD sanctissimus dominus noster Gregorius XIII. de monialibus sanciuit; id episcopus exequatur quamdiligentissime: præsertim quod de certo earum numero constituendo decreuit, quod de eleemosynis præstandis, quod de ostiolo obstruendo, quo aditus e monasterio patet ad exteriorem ecclesiam, quod de clausura ab eisdem non violanda, & a conuersis etiam seruanda, præscripsit.

Idque omne efficiat omnino, vt executionem habeat, cum in monasteriis, quorum curam gerit, tum in illis regularium curationi commissis, idque eiusdem constitutionis auctoritate.

Si quæ autem moniales, conuersæve non iis paruerint quæ eadem sanctione de clausura statuta sunt; pœna violatæ clausuræ plectantur.

Quæ monialium monasteria, extra vrbis, aut opidi mœnia sita, episcopus Tridentini decreti auctoritate, in vrbem vel opida, quæ frequentiora & tuta sint, transferri oportere, aut expedire censuerit: ne ea in ecclesias sæculares transferat, vbi animarum cura geritur.

Puellæ, quæ regularem habitum induere voluerint, vt eo habitu induantur, antequam confirmationis sacra-

mentum suſceperint; ſi facultas ſit breui illud ſuſcipiendi. ANNO CHRISTI 1574.

Qui ordinarius confeſſor in aliquo monialium monaſterio conſtitutus aliquando fuerit, ne idem ad earum confeſſiones extraordinarie audiendas mittatur; ſi modo non aliter quandoque epiſcopus cenſuerit.

Confeſſarii monialium ab eis, aut ſingulis, aut vniuerſis, aut ab earum præfecta, ne monaſterii quidem nomine, quidquam, etiam minimum, dono accipiant; niſi quid eis annuæ certæ portionis epiſcopi iuſſu detur ad vitæ ſuſtentationem.

Conſtitutio illa, qua a Pio quinto ſummo pontifice interdictum eſt omnes cuiuſuis ordinis mulieres, etiam generis ſplendore aut dignitate illuſtres, monaſteria ingredi, quotannis ſemel, atque adeo ſæpius, certis feſtis diebus, arbitrio epiſcopi promulgetur.

Quæ generatim ad hæc decreta, & ad alia pertinent.

QVÆCVMQVE vel ad cleri, vel ad populi conformandos mores, ad eccleſiaſticamque omnem diſciplinam retinendam prouincialibus, aut diœceſanis Synodis a nobis, aut a coepiſcopis noſtris ſancita ſunt, ex illis eo vberior, Deo iuuante, fructus exiſtet, quo ſæpius vel promulgatione, vel certe lectionis ſtudio inculcata, iis notiora fient, a quibus illa & ſciri, & animo comprehendi, reque ipſa præſtari oportet.

Epiſcopus igitur, præter alia, quæ hoc de genere alias decreta ſunt, & canonicis, & parochis, & reliquis clericis certum tempus ſtatuat, quo omnia, quæcumque iis prouincialibus, diœceſaniſque decretis de iis conſtituta ſunt, illis legantur; ita vt quæ decretorum partes ad concionalem diſciplinam pertinent, canonici; & quæ cauſa ſua conſtitutiones latæ ſunt, parochi & clerici itidem, & ii omnes, quæ ad vniuerſum clerum ſpectant, illas, lectione repetita, animo comprehendentes, præſcriptas munerum ſuorum partes ſinguli ſtudioſius exequantur. Si quis autem eorum aliquando epiſcopi iuſſu interrogatus, illas per negligentiam aliamve culpam ignorarit, pro eius culpæ, & perſonæ ratione illum epiſcopus corripiat, aut alias præterea cum eodem agat. In ſeminario quoque itidem ſeruetur; vt earum vel inſtitutis, vel monitis, vel præceptis clerici informentur.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ANNO CHRISTI 1575. Quæ vero decretorum partes ad laicos attinent, illas ſummatim vulgari ſermone expreſſas, & certis anni temporibus diſtributas, prout vſuuenerit, a parochis denuntiari iubeat: quo ſæpius inculcata, ſeruentur diligentius.

Quibus prouincialium noſtrorum Conciliorum eſt aliquis adſcriptus dies, quo vel ſummorum pontificum ſanctiones, vel Tridentinas prouincialeſve conſtitutiones promulgari iuſſum eſt; illis decretis certum præſcriptum diem ad eam promulgationem mutari ab epiſcopo liceat, certumque alium conſtitui, quo die ſingulis annis in ſua diœceſi id opportunius præſtari poſſe cenſeat.

Quibus in decretis mulctæ iis nominatim conſtitutæ ſunt, qui dignitates aut canonicatus obtinent, nec certis locis attributæ, vſui ſacriſtæ, aut fabricæ illorum eccleſiæ, ab epiſcopo attribuantur. Neque vero eas ad alium vſum conuerti, neque eaſdem remitti, nec præterea de iis ipſis etiam ab vniuerſo capitulo trāſigi liceat, niſi epiſcopi auctoritate.

Quod de ſacramentorum adminiſtratione, Miſſæ celebratione diuinorumque officiorum modo & ratione in hac Synodo decreuimus; id neque ad Mediolanenſem eccleſiam, quæ ſancti Ambroſii præſcripto & inſtituto, proprios ritus, & ceremonias habet, neque ad ceteras, quæcumque eodem iure ac modo ex antiquiſſimo tempore ſacra facere conſueuerunt, in iis, quæ eius inſtitutis, ritibus, & ceremoniis expreſſe aduerſantur, pertinere volumus. Ceteris vero, Mediolanenſis eccleſia, & quæ eiuſdem ritibus vtuntur, æque teneantur, ac aliæ quæ in prouincia noſtra ſunt eccleſiæ.

Si in his decretis, ante alteram Mediolanenſis prouinciæ Synodum vlla difficultas orta erit, & eius, & omnium, quæ eiſdem decretis continentur interpretationem, & explicationem nobis reſeruamus, ſalua ſemper ſedis apoſtolicæ auctoritate.

Quamcumque facultatem ex decretis in hac tertia prouinciali Synodo Mediolanenſi a nobis editis habent epiſcopi; eam ipſos per ſuos vicarios generales exequi poſſe volumus: niſi in iis quæ proprie ad ordinem epiſcopalem pertineant; aut in quibus vicarii a ſacris Canonibus, aut a Concilio Tridentino, vel a nobis expreſſe excluſi ſunt.

Vt nemini eorum, quæ in hac tertia prouinciali noſtra

Synodo a nobis decreta sunt, ignorantiam excusare liceat; edicimus, vt ex quo primum die edita, in valuis metropolitanæ ecclesiæ proposita fuerint, ad duos menses omnes se, & his decretis, & si contra fecerint, pœnis, quæ eis continentur, teneri intelligant. Ab eo etiam affixionis die eorum decretorum temporum initium sumendum decernimus, quibus aliquid intra certum tempus præstari iubemus. ANNO CHRISTI 1579.

Vnusquisque præterea episcopus ea omnia & singula in proxima diœcesana Synodo legi ac recitari iubebit. Et si ita expedire censuerit, suæ quoque cathedralis ecclesiæ valuis proponi: quo studiosius omnium animis eorum præcepta fixa inhæreant.

Singulæ etiam cathedrales & collegiatæ, & parochiales ecclesiæ huius prouinciæ, has nostras constitutiones certo aliquo loco collocatas, perpetuo asseruent.

Omnia & singula quæ a nobis in hac tertia prouinciali Synodo decreta, actaque sunt, qua debemus obedientia ac reuerentia, auctoritati ac iudicio sanctæ Romanæ ecclesiæ, omnium ecclesiarum matris & magistræ, semper emendanda & corrigenda subiicimus.

Quia nonnulla a summo Romano pontifice, & publicæ totius prouinciæ Mediolanensis, & priuatæ singularum ecclesiarum vtilitatis causa petenda sunt, decernimus vt quidquid ab eius sanctitate communibus nostris, & qui adsunt, coepiscoporum literis postulabitur, id huius Synodi nomine & auctoritate ita factum intelligatur, perinde ac si in sessione publice postulatum esset.

INDICTIO FVTVRI CONCILII PROVINCIALIS QVARTI.

Carolus miseratione diuina tituli sanctæ Praxedis sanctæ Romanæ ecclesiæ presbyter cardinalis, Borromæus nuncupatus, sanctæque Mediolanensis ecclesiæ archiepiscopus.

OMNIBVS & singulis reuerendissimis dominis episcopis, qui hic adsunt, & Synodo prouinciali Mediolanensi quacumque ratione interesse debent, omnibusque item capitulis, & ecclesiarum cathedralium procuratoribus, qui præsentes intersunt, indicimus, significamus, denuntiamus, & intimamus, proximam sequentem

ANNO CHRISTI 1573. Synodum prouincialem Mediolanensem quartam, Deo omnipotente auctore, & ad eius laudem hac eadem in vrbe, hoc ipso loco, anno 1576. die decimo mensis Maii, qui dies erit feria quinta dominicæ secundæ post resurrectionem Domini nostri Iesu Christi, inchoandam & celebrandam esse.

Quamobrem eos omnes, & singulos reuerendissimos dominos episcopos, qui hic præsentes adsunt, monemus, procuratores vero ecclesiarum cathedralium inuitamus, vt eo die ad Synodum prouincialem quartam, iuuãte Deo, Mediolani celebrandam, constituto, hic omnino intersint; nisi diem celebrationis ipsius Synodi aliqua ex causa a nobis prorogatam fuisse nostris ad eos datis literis intellexerint. Quod si ipsorum reuerendissimorum episcoporum nostrorum aliquis legitimo tunc detentus erit impedimento, nuntium ad se excusandum, atque ad impedimentum probandum ad nos mittat, cui etiam facultas ab ipso detur, ea omnia & singula nomine suo & ecclesiæ suæ recipiendi, quæ Spiritu sancto duce, in ipsa Synodo a nobis de consilio & assensu reuerendissimorum episcoporum nostrorum, decernentur aut constituentur.

ANNO CHRISTI 1576.

CONCILIVM MEDIOLANENSE IV. PROVINCIALE.

Quod Carolus Borromæus sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalis tituli sanctæ Praxedis, archiepiscopus Mediolanensis, habuit anno a Christo nato MDLXXVI. Gregorio XIII. pontifice.

EDICTVM DE CONCILIO PROVINCIALI IV.

In nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis, Patris & Filii & Spiritus sancti. Amen.

Carolus Borromæus sanctæ Romanæ ecclesiæ tituli sanctæ Praxedis presbyter cardinalis, Dei & apostolicæ sedis gratia archiepiscopus sanctæ Mediolanensis ecclesiæ, vniuersis prouinciæ nostræ Christi fidelibus salutem in Domino.

PRO archiepiscopalis officii nostri ratione, quæ progressionibus suis tota ad optimam pastoralis muneris cu-

ram ſpectare debet, nos in Synodo prouinciali tertia, quam ex præſcripto Tridentino, anno 1573. habuimus, decreto edito, Concilium prouinciale quartum indiximus, quod hoc anno, die decimo menſis Maii, auxiliante Dei miſericordia, celebraturi ſumus. Vt autem omnibus, atque ſingulis quibuſcumque, qui iure, aut conſuetudine, aut priuilegio, aut alia quauis ratione Conciliis prouincialibus noſtris intereſſe poſſunt, vel debent, hæc Synodi quartæ prouincialis indictio plane nota atque euulgata ſit; neve cuiquam vel rei ignorantia ad excuſationem vti, vel ſe contemptum neglectumve eſſe dicere liceat, iis ipſis vniuerſis & ſingulis, ac ceteris item, qui ſua intereſſe quauis ratione putarint, hoc edicto publice propoſito eamdem quartam prouincialem Synodum, in ſuperiori illo prouinciali tertio Concilio iam, decreto promulgato, indictam, ſignificamus, indicimus, ac denuntiamus. ANNO CHRISTI 1576.

Quamobrem cum vniuerſos & ſingulos reuerendiſſimos epiſcopos prouinciæ noſtræ, tum ceteros quoſuis omnes, qui vt ſupra, in Synodo prouinciali Mediolanenſi, quacumque ratione intereſſe debent, præter illud indictionis decretum & literas nominatim, ſigillatimque eiſdem reuerendiſſimis epiſcopis per nos ſcriptas, hoc etiam edicto illud monemus, vt eo ipſo, a nobis præſcripto & conſtituto, decimo menſis Maii proxime ſequentis die, Mediolanum in eccleſiam noſtram metropolitanam conueniant, & in Concilio, quod illo ipſo die, ſummo mane, iuuante Domino inchoabimus, præſentes ipſi adſint, pœnis & cenſuris propoſitis, Canonum iure ſancitis.

Curent vero ſinguli prouinciales noſtri epiſcopi, vt, quod Concilio prouinciali ſecundo ſancitum eſt, cum primum edictum hoc acceperint, in omnibus & vrbis & diœceſis ſuæ eccleſiis parochialibus, quinta quaque feria, in ſingulas hebdomadas, quoad Concilium de more dimiſſum atque abſolutum erit, Miſſæ ſacrum de Spiritu ſancto fiat; In cathedrali autem & collegiatis eccleſiis, proceſſionum præterea munus, ſingulis diebus dominicis, intus obeatur; ex animoque preces fiant, quibus a Deo, totius conſolationis & miſericordiarum patre, nobis, tam ſalutare negotium tractantibus, Spiritus ſancti lumen imploretur.

ANNO CHRISTI 1576. Sciant præterea vniuersi & singuli prouinciæ nostræ Christi fideles, conciliarem hanc actionem, a nobis indictam, præcipuum quoddam caritatis & pietatis studium ab iis ipsis postulare; cum illa omnis eo spectet, vt per nos illorum gressus dirigantur in viam salutis. Quare paterna cohortatione eos vehementer in Domino admonemus, vt & sua & nostra causa, orationis, precumque studium, vna nobiscum adhibeant: dieque dominico, Concilium id prouinciale proxime præcedente, qui dies sextus Maii erit, primum vere pœnitentes & confessi, sacram communionem sumant, hoc pie precantes, vt adiutrice Dei gratia nos ea, quæ ad nostram, suamque salutem pertinent, diligenter sanctaque solicitudine agamus. In quarum rerum fidem, hoc edictum confici, auctoritateque nostra imprimi, & sancti Ambrosii sigillo archiepiscopali nostro muniri, tum nostra etiam manu signatum, in vulgus publice proponi, eidemque a synodali secretario nostro subscribi voluimus. Datum Mediolani, in ædibus nostris archiepiscopalibus, Kalendis Martii 1576.

ORATIO CAROLI CARDINALIS TITVLI SANCTÆ PRAXEDIS, ARCHIEPISCOPI MEDIOLANENSIS.

Habita in prouinciali Concilio IV.

QVOVSQVE tandem Concilia prouincialia toties conuocata? quorsum & tot constitutiones & tot decretorum vincula? Vulgaris vox, patres sanctissimi, ac sicut ne tacita quidem cogitatione religiosæ mentis digna, longeque a sensu episcopalis vestri animi aliena, ita hominum vel impiorum est, ecclesiam Dei oppugnantium, vel Christianorum, Christianam disciplinam abhorrentium, vel imperitorum, planeque nescientium, quantas vires habeat frequens Synodorum actio, atque vsus, vel illorum sane, qui angusto paruoque animo omnia metiuntur. Porro nobis, patres, est illud certum atque exploratum, hominem diuina lege, quasi sepimento vallatum, vt est is tum summa naturæ imbecillitate, tum immensa cupiditate, sæpe labi, sæpeque ab officii semita deflectere; proinde plurimis & Conciliis & institutis & decretis opus esse; quibus, quasi

sanctissimis vinculis, ille adstrictus, a recto cursu non declinet: aut aliquando digressus, iisdem adiutus in viam salutis redeat. Et quod caput est, vt salutaris huius Conciliorum instituti auctor est cælestis magister Christus Dominus; sic apostoli eo sæpissime vsi, lege etiam sanxerunt, vt bis in annos singulos Concilia ab episcopis haberentur. Quod deinceps & innumerabilibus summorum pontificum sanctionibus, & Conciliorum tum œcumenicorum, tum prouincialium decretis communitum, & frequenti ecclesiæ vsu consuetudineque diu retentum, eiusmodi fuit; quo aditus patefactus est, non modo ad tradendam, verum etiam ad perpetuo colendam, perpetuisque progressionibus augendam omnem ecclesiasticæ disciplinæ rationem. At vero, vbi id aliquando intermissum, aut plane omissum est, vix dici potest, quot, quamque graues calamitates reipublicæ Christianæ importatæ sint. Prope perierat Christianæ vitæ institutio, conciderat pene rerum salutarium vsus; nulla fere cleri disciplina, quasique nullum populi in caritatis officiis studium; prolapsus denique miserabilem in modum erat totus ille, ab euangelii luce dimanans, Christianarum virtutum ornatus. Quid? ii, qui alios in officio continere debebant, maxime ipsi a muneris debiti cura deflexerant. Atqui hæc vel vna solum recordatio satis nos commonet, atque adeo commouet, vt in tuendo synodalium, episcopaliumque Conuentuum vsu, tantum pietatis, constantisque diligentiæ ponamus, quantum sane voluntatis & consilii, ad prodendum posteris optimum institutum, sanctissimi illi viri adhibuerunt. Sacra præterea œcumenica Tridentina Synodus, salutare illud institutum salutariter ita renouauit, vt si minus bis, aut semel saltem singulis annis, quemadmodum illi censuerunt, at certe tertio quoque anno prouinciales Synodos & conuocari & celebrari decreuerit. Id sane vero nos bene iuuante Deo, cum semel, iterum, ac tertio executi simus, est etiam cur idem perpetuo præstemus. Multa, patres, nostris superioribus Conciliis desunt, ad perfectam illam, quam magnopere expetere debemus, populi Christiani disciplinam: alia item in eisdem decreta sunt, quæ communiri oportet: alioquin operis, a nobis inchoati, iacta fundamenta, breui corruerent: alia item abhinc trien-

ANNO CHRISTI 1576.

nio

ANNO CHRISTI 1576. nio suborta esse possunt corruptelarum semina quæ nostra cultura conuellenda sunt, tum vitiorum spinæ succrescentes amputandæ. Hæc tria proposita quidem nobis esse debent: sed illud etiam profecto est, ad quod cum semper, tum maxime in hac quarta prouinciali Synodo, omnes cogitationes, consilia, studia, conatusque nostros dirigi admodum cupimus, & a vobis, totis in Christo visceribus expetimus; vt decretis iam sancitis, quæ adhuc executionis operam a nobis postulant, omnino exequendis, certam explicatamq; rationem ineamus. Quare cum Tridentinas sanctiones, tum superiorum Conciliorū constitutiones in conspectu, tamquam in speculo quodam habentes, diligenter videamus, quæ in executionis munere officia nostra prætermissa, quæ ita non præstita sint, vt sane debebamus pro gloria Dei, proque populi nobis commissi salute; iam modo est, patres, vt hoc ipso loco, tamquam in augustissimo theatro, spectemus illius muneris nostri partes, quas clero, quas populo, quas ecclesiis fidei nostræ commissis religiosa solicitudine debemus. Hoc autē cum semper nobis ob oculos versari debet, tum certa illa, in nostris & cleri & populi moribus sancte conformandis deliberatio, quam salutaris Cōciliorum actio deposcit, perpetuo a nobis afferenda est; maximeque hoc ipso tempore, tempore autem iubilei, acceptabili, & hac die salutis, quam fecit Dominus. Iam populi cælesti eo dono excitati in officiis atque exercitationibus pietatis religiosius versantur, certatimq; Christianis virtutibus operam dant: quinimo, qui in inueterata quadam peccandi consuetudine obduruerāt, suscepta aliqua vitæ emendatione, animum pene in male agendo obfirmatum ad Christianarū virtutum studium flexerunt. Ergo quid nobis qui populorum patres, qui medici animarum saluti prospicere debemus, in hac ardentissima piaq; omnium voluntate agendum erit? an non in omnes episcopalis officii partes nos excitabimus? an diligentiam nostram acuemus? an in spiritualis vitæ disciplina in dies augenda inuigilabimus? certe quidem. Hoc ipsum sane non modo postulare, sed flagitare videtur expectatio populorum, qui in fide, curaque nostra conquiescentes, ex nostris his episcopalibus conuentibus salutare adiumentum se consecuturos esse sperant, & confidunt quidem certe. quid eorum preces? quid oratio?

quid frequentior concursus loquitur? quæ mens? qui sensus? quæ cogitatio illorum? Hic, patres, sanctissimi, ante oculos ponite ingentem huius prouinciæ hominum multitudinẽ, suæ salutis studio flagrantem, nostrisque monitis vehementius excitatam, tum superioribus diebus, tum hoc potissimum tempore, quo in hac salutari conciliarium rerum tractatione nos causa sua versamur, vbique & in vrbibus & in opidis & in ipsis vicis frequentissimam, pietatis exercitationibus deditam. Videte sacerdotes pro nobis ad altaria supplices: videte vniuersum pene populum pie deprecantem: videte virgines & viduas demisse ac religiose orantes: videte innumerabiles homines sacram communionem sumentes, & alios profusis lacrymis, pio gemitu, iteratisque vocibus Dei misericordiam, sanctorumque patrocinia implorantes. Considerate animo hanc vnam omnium obsecrationem atque orationem summa tacitæ mentis contentione ad cælos vsque emissam. Quousque tandem, Pater cæleſtis, parturimus, neque adhuc tamen parimus? cogitata optima concipimus, at factis non exprimimus? Tu, Domine, ad recte agendum nos vocas atque excitas; at langueſcimus: præclare aliquando inchoamus; at non perficimus: cæleſtes illas coronas, gloriamque sempiternam expetimus; at labores crucemque refugimus. Quo tandem tempore serio agemus? quando vere adiuti, cursum vitæ recte tenebimus? Respice, summe Pater, nos oues pascuæ tuæ, non auro, & argẽto, sed precioso sanguine Filii tui redemptas. Tu nos tamquam precioſum depoſitum horum curæ fideiq; commisisti, tu hos nobis duces, magistros, medicos, pastores, patres constituisti; ac proinde illis, eorumq; dictis audientes nos esse iussisti: tu rursus illos, vtpote de animabus nostris rationem aliquando reddituros, pro nobis inuigilare voluisti: da quæsumus illis, iam causa nostra in Concilio congressis, de salute nostra solicitis, remque nostram agentibus, vt vnum spectent; non sua, sed quæ Iesu Christi sunt, quærant; ac suæ & nostræ saluti seruiant: præfer lumen mentibus eorum, ac dirige voluntates & ad salutaria consilia suscipienda, & ad dandam nobis plebi tuæ scientiam salutis, & ad dirigendos pedes nostros in viam pacis. Sicque illi sancte agendo, & nos eisdem obediendo, omnes ad cæleſtẽ patriam, ad quam vocati sumus, adiutrice tua gratia perueniamus.

ANNO CHRISTI 1574.

ANNO CHRISTI 1576. Hæc patres, populi, fidei noſtræ commiſſi, a Deo ſupplices petunt: hæc eadem rurſus nobis proponamus, hæc aſſidua paternaque ſolicitudine meditemur atque procuremus. Hæ ſunt animæ, quarum ſalutem Deus vt procuraret, non angelum, non archangelum, ſed vnicum Filium Chriſtum Ieſum miſit: qui hinc in cælum abiens, quamdiligentiſſime earum curam beato Petro commendauit his tertio repetitis verbis: *Simon Ioannis, diligis me plus his? paſce oues meas.* Ioan. 21. Qua verborum formula etiam vnicuique noſtrum, qui in ſolicitudinis partem vocati ſumus, optimam paſcendi rationem præſcripſit, & caritatem maxime, muneris noſtri magiſtram, docuit: quam populis, in curam noſtram traditis, & frequenti verbi Dei prædicatione, & ſalutari ſacramentorum adminiſtratione, & vitæ ſanctiſſimæ exemplis, & epiſcopali eleemoſynarum liberalitate, & ſolicita oratione, & Miſſæ ſacri crebra oblatione, & diuinorum officiorum cultu, & precibus aſſiduis, & paternis monitis, & paſtoralibus correctionibus, & conciliaribus ſanctionibus, & omni denique officio curaque perenni, per nos præſtari voluit. Videte igitur, patres, curam, ſolicitudinem, & vigilantiam noſtram, quæ in grege tanta adhibenda eſt, quantam ſane maximam caritatem Chriſto deberi omnes profitemur. Sed *diligis me?* inquit, *paſce oues meas.* Hoc ſane illuſtrius veræ erga illum dilectionis teſtimonium datur, quo maius in omni gregis paſcendi ratione ſtudium operaque collocatur. Certe ſi Chriſtum, vt debemus, diligimus, ſi Chriſti gloriæ ſeruimus, ſi Chriſti regni propagationem cupimus, ſi Chriſto gratificari volumus, id præſtantiſſima erga gregem nobis commiſſum caritate, non declarare ſolum, ſed factis comprobare nos oportet. Id ſane præſtabimus, patres, ſi non laboribus deterriti, non difficultatibus labefactati, non ſatanæ aduerſarii colluctatione fracti, ab inſtituti operis curſu nunquam deſiſtemus: ſed diuini amoris igne accenſi, omni virtutum epiſcopalium ſtudio, eo cum ſemper, tum in conciliaribus actionibus progredi contendemus, vt populum nobis commiſſum & purgemus & illuſtremus & perficiamus; hiſque perpetuis progreſſionum laboribus introducamus in tabernacula cæleſtia: idque munere & gratia Chriſti Domini, cui gloria ſempiternis ætatum ſæculis. Amen.

Anno Christi 1576.

IN NOMINE SANCTÆ ET INDIVIDVÆ TRINITATIS, PATRIS, ET FILII, ET SPIRITVS SANCTI.

NOS *Carolus Borromæus ſanctæ Romanæ eccleſiæ tituli ſanctæ Praxedis presbyter cardinalis, Dei & apoſtolicæ ſedis gratia archiepiſcopus Mediolani, ad Dei omnipotentis, beatæque Mariæ ſemper virginis, ac ſancti Ambroſii confeſſoris, patroni noſtri, laudem & hæc pro Chriſtianæ morum diſciplinæ conformatione, qua clerum populumque fidei noſtræ concreditum præluceret, totis in Chriſto viſceribus expetimus, de conſilio & aſſenſu reuerendiſſimorum dominorum coepiſcoporum noſtrorum, in Concilio prouinciali Mediolanenſi quarto decernimus, ſtatuimus, ac ſancimus.*

CONSTITVTIONVM PARS PRIMA.

De profeſſione fidei.

QVOD ex Pii IV. pontificis maximi ſanctione, in primo & tertio Concilio prouinciali noſtro, de iis, qui fidei profeſſionem facere debent, deque illorum ipſorum vita & moribus ante inquirendis & probandis, decretum eſt: id epiſcopus omnino efficiat vt præſtetur: tum compellat præterea ad idem omnes ac ſingulos, ſicut etiam a ſancta ſede apoſtolica declaratum eſt, quicumque arithmethicam & muſicam, vel artes cuiuſuis generis liberales profitentur.

Formula vero, ad cuius præſcriptum fidei profeſſionem præſtari oportet, pontificia illa ſanctione conceptis verbis tradita, hæc ſane eſt;

Ego N. firma fide credo & profiteor omnia & ſingula, quæ continentur in ſymbolo fidei, quo ſancta Romana eccleſia vtitur, videlicet, Credo in vnum Deum Patrem omnipotentem, factorem cæli & terræ, viſibilium omnium & inuiſibilium; & in vnum Dominum Ieſum Chriſtum, Filium Dei vnigenitum, & ex Patre natum ante omnia ſæcula, Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero; genitum, non factum, conſubſtantialem Patri, per quem omnia facta ſunt; qui propter nos homines & propter noſtram ſalutem deſcendit de cælis & incarnatus eſt

ANNO CHRISTI 1576. de Spiritu sancto ex Maria virgine, & homo factus est; crucifixus etiam pro nobis sub Pontio Pilato, passus & sepultus est; & resurrexit tertia die secundum scripturas, & ascendit in cælum, sedet ad dexteram Patris; & iterum venturus est cum gloria iudicare viuos, & mortuos, cuius regni non erit finis. Et in Spiritum sanctum Dominum, & viuificantem, qui ex Patre Filioque procedit; qui cum Patre, & Filio simul adoratur, & conglorificatur; qui locutus est per prophetas: Et vnam sanctam catholicam & apostolicam ecclesiam. Confiteor vnum baptisma in remissionem peccatorum, & expecto resurrectionem mortuorum, & vitam venturi sæculi. Amen.

Apostolicas, & ecclesiasticas traditiones, reliquasque eiusdem ecclesiæ obseruationes, & constitutiones firmissime admitto & amplector.

Item sacram scripturam iuxta eum sensum, quem tenuit & tenet sancta mater ecclesia, cuius est iudicare de vero sensu & interpretatione sacrarum scripturarum, admitto; nec eam vnquam nisi iuxta vnanimem consensum patrum accipiam & interpretabor.

Profiteor quoque septem esse vere & proprie sacramenta nouæ legis a Iesu Christo Domino nostro instituta, atque ad salutem humani generis, licet non omnia singulis necessaria, scilicet baptismum, confirmationem, eucharistiam, pœnitentiam, extremam vnctionem, ordinem, & matrimonium; illaque gratiam conferre, & ex his baptismum, confirmationem, & ordinem, sine sacrilegio reiterari non posse.

Receptos quoque, ac probatos ecclesiæ catholicæ ritus, in supradictorum omnium sacramentorum solenni administratione recipio & admitto.

Omnia & singula, quæ de peccato originali, & de iustificatione in sacrosancta Tridentina Synodo definita, & declarata fuerunt, amplector & recipio.

Profiteor pariter in Missa offerri Deo verum, proprium, & propitiatorium sacrificium, pro viuis, & defunctis: atque in sanctissimo eucharistiæ sacramento esse vere, realiter, & substantialiter corpus, & sanguinem, vna cum anima, & diuinitate Domini nostri Iesu Christi, fierique conuersionem totius substantiæ panis in corpus, & to-

tius ſubſtantiæ vini in ſanguinem, quam conuerſionem catholica eccleſia tranſſubſtantiationem appellat. ANNO CHRISTI 1576.

Fateor etiam ſub altera tantum ſpecie totum atque integrum Chriſtum, verumque ſacramentum ſumi.

Conſtanter teneo purgatorium eſſe, animaſque ibi detentas fidelium ſuffragiis iuuari: ſimiliter & ſanctos vna cum Chriſto regnantes, venerandos atque inuocandos eſſe, eoſque orationes Deo pro nobis offerre, atque eorum reliquias eſſe venerandas. Firmiſſime aſſero, imagines Chriſti, ac Deiparæ ſemper virginis, nec non aliorum ſanctorum habendas & retinendas eſſe, atque eis debitum honorem, ac venerationem impertiendam.

Indulgentiarum etiam poteſtatem, a Chriſto in eccleſia relictam fuiſſe, illarumque vſum Chriſtiano populo maxime ſalutarem eſſe affirmo.

Sanctam catholicam, & apoſtolicam Romanam eccleſiam, omnium eccleſiarum matrem & magiſtram agnoſco: Romanoque pontifici, beati Petri apoſtolorum principis ſucceſſori, ac Ieſu Chriſti vicario, veram obedientiam ſpondeo ac iuro.

Cetera item omnia a ſacris Canonibus, & œcumenicis Conciliis, ac præcipue a ſacroſancta Tridentina Synodo tradita, definita, & declarata, indubitanter recipio atque profiteor: ſimulque contraria omnia, atque hæreſes quaſcumque ab eccleſia damnatas, & reiectas, & anathematizatas, ego pariter damno, reiicio, & anathematizo.

Hanc veram catholicam fidem, extra quam nemo ſaluus eſſe poteſt, quam in præſenti ſponte profiteor, & veraciter teneo, eamdem integram & inuiolatam vſque ad extremum vitæ ſpiritum conſtantiſſime, Deo iuuante, retinere & confiteri, atque a meis ſubditis, vel illis, quorum cura ad me in munere meo ſpectabit, teneri, doceri, & prædicari, quantum in me erit, curaturum.

Ego idem N. ſpondeo, voueo, ac iuro: Sic me Deus adiuuet, & hæc ſancta Dei euangelia.

ANNO CHRISTI 1576.

QVÆ AD SANCTORVM CVLTVM, SACRORVMQVE CORPORVM CELEBRITATEM PERTINENT.

De sacris reliquiis, miraculis, & imaginibus.

AD ea, quæ de sacris reliquiis per nos primi & tertii Concilii prouincialis decretis sancita sunt, hæc pro religiosa illas & recondendi, & exponendi, & transferendi, & asseruandi ratione, piaque earumdem veneratione atque cultu adiungenda censuimus. Sanctorum corpora, & sacras reliquias, episcopus a religiosis peritisque sacerdotibus, quos eo potissimum nomine deligat, tum in vrbe, tum in diœcesi sua, quibuscumque in ecclesiis locisve illa sint, recognosci quamprimum iubeat. Qua in recognitione hæc præstentur;

Primo, vt scripta, tabulæ, literæ, certi annalium codices, aliave cuiusuis generis monimenta, quæ in iis ipsis ecclesiis, earumve atriis, atque ædibus, aut aliis locis extant, schedulæque vasculis, arcisve sacrarum reliquiarum affixæ inclusæve recognoscantur accurate & diligenter, vnde illarum vel translatio, vel collocatio ibi facta cognosci, aut alia eiusmodi notitia earumdem haberi queat. Testes præterea conquirantur, si qui sunt, qui testimonium dent antiquæ constantisque traditionis, ex qua certa earum cognitio constet: aut alia, sicut opus erit, id generis diligentia ad rei perspicientiam adhibeatur.

Deinde vt singulæ ipsæ sacræ reliquiæ, quas extare compertum est, re ipsa cernantur; ita tamen, vt vbi sub altaribus, aliisve subterraneis eiusmodi locis, corpora sanctorum collata reconditave sunt, nec ostium, neque fenestra insit vnde inspici queant, non aperiantur, aut effodiantur, nisi ob causam aliter episcopus aliquando faciendum censuerit.

Qua omni recognitione facta, diligentiaque adhibita, librum præcipuum certumque confici episcopus curet: in quo singulæ, quæ in ecclesiis & vrbis & diœcesis sunt, reliquiæ sacræ recte atque ordine describantur, notatis etiam diligenter, non solum iis ipsis ecclesiis, vbi reconduntur, sed scriptis etiam, annalibus, tabulis, aliisve mo-

nimentis, e quibus illarum testimonium constet. Is vero liber in archiuo episcopali certo loco custodiatur, & asseruetur perpetuo. ANNO CHRISTI 1576.

In eo item libro recte referantur, si quas deinceps sacras reliquias comperiri, aut aliunde asportari contigerit; vbi primum ab episcopo illæ recognitæ, & probatæ sunt. Nec vero sine scripta episcopi probatione, etiam a regularibus, & aliis exemptis, vllas nouas reliquias euulgari, aut populo exponi, venerandasve proponi patiatur episcopus, antequam a se recognitæ & probatæ illæ sint. Qua in probatione seruet is omnino formulam a Tridentino Concilio ea de re præscriptam.

Reliquiæ sanctorum ne in priuatis ædibus, neve apud laicos homines, sed in ecclesia, loco conspicuo, bene septo, atque vndique ornato collocentur & asseruentur. Atque ita eo loco decenter, ac pie, vel arcis, vel capsulis, vel vasibus, loculisve reconditæ, includantur: vt & pro illarum ratione, ac pro ecclesiarum dignitate, & facultatibus, formæ, instructionibus nostris præfinitæ, omni ex parte respondeatur.

Is porro locus duabus saltem clauibus, iisque diuersis, claudatur: quarum vnam episcopus, alteram rector ecclesiæ, vbi sunt, custodiat diligenter. Vbi vero consuetudinis est, ab vniuersitatis, sodalitatisve hominibus, aut a syndicis, laicis hominibus, clauem etiam teneri; illam tertiam illis permittere poterit episcopus arbitratu suo.

Liceat tamen aliquando, quibus episcopus rationabili, & pia causa id concedendum censuerit, asseruari in priuato oratorio, tuto, ornato, ac decenti, eiusdem episcopi iudicio.

Corpora sanctorum, quæ non sub altari, sed sub ecclesiæ pauimento collocata sunt, nisi decentiori ecclesiæ loco recondenda episcopus censuerit, saltem crate ferrea polite ornateque confecta, ne pedibus eorum locus irreuerentius tractetur, vndique sepiantur, atque obtegantur ex instructionum præscripto.

Quæ reliquiæ inscriptionem habent non vetustate consumptam, sed integram, & ex præscripto instructionum nostrarum confectam, ita vt est illa inscriptio retineatur & conseruetur. Quarum vero inscriptiones aliqua ex parte

ANNO CHRISTI 1576. te exesæ sunt, aut alias non ad præscriptum factæ, eæ in charta pergamena recte exaratæ renouentur.

Quæ nihil inscriptum habent, sed tamen constat quorum sanctorum, sanctarumve illæ sint; iis singulis nomina propria inscribantur, ad institutionum præscriptum.

Sanctorum reliquiæ, præsertim insignes, & sacra corpora, sacraque membra, quæ ex certis monimentis, in vlla quauis ecclesia recondi constat, in tabula ærea, aut marmorea, lapideave literis incisa, quo accuratius memoria perpetuo conseruetur, diligenter, ordineque episcopi cura, describantur: præterea in capellæ maioris columna, latereve, aut in gremio ecclesiæ, loco aperto ac perspicuo, ea tabella, parieti calce conglutinata, in omnium conspectu sit.

Scripta, tabulæ, & antiqua monimenta, ad illas spectantia, in earumdem ecclesiarum sacristia, archiuove reponantur, vbi tuto asseruentur.

Vniuscuiusque sancti, sanctæve, cuius corpus, vel sacræ reliquiæ, præsertim insignes, asseruentur, vitæ, aut martyrii historia, ex probatis auctoribus breuiter collecta, ab episcopo ante recognita, & comprobata, in tabellam, aut in aliquem certum codicem, charta pergamena exarata, referatur. Qui codex in ecclesiæ sacristia certo loco diligenter asseruetur. In illa autem vitæ breui narratione ex certis monimentis, antiquave traditione, omnique alia, quæ constet, ratione, exponatur deinceps, in extrema scilicet parte, ac paucis item verbis, quo tempore, quove modo sacræ illæ reliquiæ eo translatæ vel reconditæ sint.

Sacris autem reliquiis, si sanctissimo eucharistiæ sacramento non ita prope quidem eæ collocatæ sunt, vt illius lampade harum cultui satisfiat; lampas propria assidue præluceat: nisi hanc impensam nimia & ecclesiæ & populi egestas episcopi iudicio non patitur. Ceterum corporibus sanctorum, & reliquiis, episcopi iudicio insignibus, lampas omnibus vna semper colluceat.

Vbi vero plures, aut ex legato, seu alia obligatione, vsuve adhibentur, aut pro reliquiarum ratione, vel ecclesiæ amplitudine, facultatibusve adhiberi episcopus iusserit, id etiam seruetur.

Ne sacræ reliquiæ per laicos, etiam cuiusvis ordinis,

dignitatis homines vllo modo tractentur: nec vero tangantur, cum hoc sacrilegum, ac minus propterea ferendum esse, sanctus Gregorius pontifex scribat. ANNO CHRISTI 1573.

Cum vero ab ecclesiastici ordinis hominibus illæ cum suis loculis vasculisve suscipiuntur, vt vel populo ostendantur, vel in altari exponantur, vel in processionibus ferantur; primum illis thurificatio adhibeatur; sique in via ferantur, tunc acoluthus sacerdoti illas ferenti præeat, qui item thurificet.

Ne passim omni tempore, sed certis tantum festorum dierum celebritatibus, vtpote in natiuitate Domini, epiphania, pascha resurrectionis, ascensione, pentecoste, & eiusmodi, festoque ipso die exponantur ostendanturve, quo illius sancti, cuius reliquiæ sunt, ecclesiæ, in qua reconditæ sunt, celebritas solenni festoque officio agatur; tum præterea quo die ob aliquam causam episcopus iusserit, concesseritve.

Nullo autem modo vnquam illæ ab operimentis, aut a velis nudæ ostendantur, exponanturve.

Cum in altari autem exponuntur, hæc seruentur;

Primo in illis exponendis, processio per ecclesiam, vbi illæ sunt, ab eiusdem clero agatur, certo luminum numero adhibito. Rursus idem præstetur, cum reconduntur.

A sacerdote, qui post episcopum in illa ecclesia digniorem sacerdotalem locum obtinet, nisi aliquando episcopus ipse id munus sibi obeundum censuerit, exponantur, & recondantur.

Isque superpelliceo, & stola, vel pluuiali etiam, pro reliquiarum, ecclesiæve ratione, indutus sit.

Dumque exponuntur, & item cum reconduntur, hymnus, vel de apostolis, vel de martyribus, vel de confessoribus, vel de virginibus, canatur, prout sunt sancti sanctorumve reliquiæ quæ exponuntur; tum antiphonæ, & alia eiusmodi ad rem accommodata, vltimoque loco oratio de sanctis illis; si vero sanctus, sanctave est cuius proprius hymnus, antiphona, oratiove extet, illæ canantur.

Cum item exponuntur, de stato eo libro, tabellave supra præscripta, vniuscuiusque martyrium, aut vitæ historia breuiter explicata, vulgari sermone grauiter in populi frequentia pronuntietur: ad quam rem præterea sacerdotis,

ANNO CHRISTI 1576. de diuinis illorum sanctorum virtutibus, cæleſtique vita, & rebus per eos fortiter ac mirifice geſtis, grauiter, breuique tractantis, officium, vbi poteſt, adhibeatur: quo ardentius populi, ſacras reliquias ſpectantis, animi ad omne pietatis ſtudium inflammentur.

Dum in altari expoſitæ ſunt, candelæ ſaltem quatuor, grandiores accenſæ ibi colluceant: ad earumque cuſtodiam adhibeatur qui ſemper aſſiſtat vnus, duove, ſacris maioribus ordinibus initiati, iique moribus probati, ac ſuperpelliceo induti.

Horum vero clericorum, non laicorum opera, miniſteriove adhibito, liceat fidelibus pietatis & religionis cauſa, calculorum coronis ſacrarum reliquiarum vaſcula, loculoſve attingere, qua hora epiſcopus conceſſerit.

Cum reliquiæ ſanctorum non in altari exponuntur, ſed e loco ſuperiori, aliove in quo reconditæ ſunt, populo oſtenduntur; omnis eadem ratio plene ſeruetur proceſſione excepta.

In quibus autem proceſſionibus illas, vel per eccleſiam, vel extra, portari contigerit; debito cultu, apparatuve ferantur ab iis, qui in ſacerdotio conſtituti, poſt epiſcopum eccleſiaſtica ſacerdotali dignitate, canonicatuve aliis in illa eccleſia præſtant; niſi epiſcopus id munus ipſe obeat.

Sacras porro reliquias de vno in alium locum transferri ne liceat, ſine iuſta ac legitima cauſa, & facultate ſcriptis ab epiſcopo permiſſa.

Sicut ſacrarum reliquiarum tranſlationis memoriam, feſta ſolennive celebritate fieri, religioſe iam fere ab initio vſque naſcentis eccleſiæ inſtitutum, perpetua eccleſiæ conſuetudine ſancte retentum eſt; ita ſi quando ſanctorum corpora, membrave, aut ſacras reliquias, epiſcopi iudicio inſignes, transferri contigerit vel ab vno opido, vrbeve ad aliam; vel in ea ipſa etiam vrbe, opidove ab vna ad aliam eccleſiam, id ritu ſolenni religioſoque cultu præſtari oportet.

Itaque hæc decernimus;

Primum aliquot ante diebus, ſi opus erit, aut certe omnino pridie illius diei, quo ſacræ reliquiæ transferendæ ſunt, ab epiſcopo, aliove, vbi adhiberi poteſt, eccleſiaſtica dignitate prædito, cui nominatim is id muneris dederit,

accurate diligenterque recognoſcantur, teſtibus aliis ſacerdotibus grauioribus adhibitis. Quæ recognitio fiat, vt ſupra, diligenter conquiſito omni monimentorum genere. ANNO CHRISTI 1576.

Recognitæ vbi ſunt, ordine componantur: tum in arca duabus ſaltem, ac diuerſis clauibus, quarum altera ab epiſcopo, aut ab eo, quem ipſe maluerit, aſſeruentur: incluſæque ſigno epiſcopali obſignentur.

Dies tranſlationis, tum in loco, vnde transferuntur, tum ad quem transferuntur, tum etiam quibus locis tranſeundum eſt, per parochos epiſcopi iuſſu, dominico die, vel feſto, proxime præcedenti, nuntietur.

Idemque illis locis iubeatur coli, mane ſaltem, vt dies feſtus.

Significetur etiam proximis ante diebus frequenti ſono campanarum illius eccleſiæ, ad quam tranſlatio facienda eſt.

Pridie vero tranſlationis, veſpere ſignificatio celebritatis detur ſolenni campanarum omnium vtriuſque loci ſono.

Eo die ieiunium a clero eccleſiæ, ad quam transferendæ ſint, ſeruetur: noctuque item arca cum ſacris reliquiis, ſi commode fieri poteſt, ſuper altari eccleſiæ, vnde transferendæ ſunt, ſi vero non poteſt, alio decenti loco collocata, & adhibitis præterea ad earum venerationem ſex ſaltem luminibus, ab eodem clero, & aliis item eccleſiaſticis hominibus, quibus epiſcopus id iuſſerit, vigiliæ fiant: ſtatoque tempore nocturna itidem rite de ſanctis decantentur, quorum reliquiæ transferuntur.

Mane quo die transferuntur, proceſſio ſolennis, pſalmis, hymnis, & canticis, omnique prece agatur, ad eccleſiam, in quam tranſlatio fit; vbi iterum illis recognitis, tum de eorum vita, deque hiſtoria ſanctarum reliquiarum, olim eo loco reconditarum, de cauſis item tranſlationis, ab epiſcopo, vel ab alio, eius iuſſu, ſermo appoſite habeatur; niſi commodius cenſuerit epiſcopus poſtea habendum inter Miſſarum ſolennia: deinde adhibita primum illis thurificatione, clero & populo oſtendantur; ab illiſque iiſdem debitus cultus & veneratio tribuatur.

Transferantur autem incluſæ in arca, pro earum ratione, proque ritu eccleſiæ decenter ornata, & vmbella præterea adhibita, vt epiſcopus cenſuerit.

ANNO CHRISTI 1576.

Arca vero humeris portetur a sacerdotibus, qui digniores sint & in toto clero & in ea ecclesia ad quam translatio fit: illique vicissim, prout episcopus iusserit, id onus subeant sacris vestibus induti, tum capite aperto: præeant vero duo acoluthi semper thurificantes.

Clerici præterea aliquot, superpelliceo amicti, qui capite item aperto sint, lumina deferant hinc inde congruo numero & ordine accensa: hæcque præter cereos, quos accensos reliquus etiam clerus & populus, laicorumque hominum sodalitates & ceteri, eas pie prosequentes, pro sua pietate manibus gestarint.

Verum si episcopus in loco adest, ipse quoque cum sacerdotibus, qui in cathedrali ecclesia, sacerdotali dignitate præditi sint, canonicatumve sacerdotalem habentes digniores sint, humeros sacræ arcæ portandæ subiiciat: idque saltem paululum, tum initio, tum in fine processionis quæ translationis causa agitur. Cum vero arcam non portat, eam proxime subsequatur, reliquo omni clero præeunte.

Vasculo quod ab vno ferri possit, reconditæ sacræ reliquiæ, ab sacerdote item portentur, qui dignior est, ceteris etiam seruatis supra mox præscriptis.

Vbi ad ecclesiam ventum est, in qua collocandæ, recondendæve sunt, per episcopum, aut per alium sacerdotem eius iussu, Missarum solennia celebrentur de sanctis, quorum translatio facta est: idque solenni ritu, nisi horæ tarditas impediat.

Peractis Missarum solennibus, certo loco bene septo & clauso, vt ne populus propius accedat, in altari exponantur, vbi per illum diem sint, accensis saltem sex luminibus, & adhibitis ad custodiam duobus sacerdotibus, vel vno saltem, alioque clerico in sacris ordinibus constituto: quorum sacerdotum cura sit, sacras reliquias custodire, & earum arcam, aut loculos precatoriis fidelium coronis, quæ porrigentur, religiose tangere.

Confecto translationis die sub occasum solis, constituto loco ab episcopo, vel alio, quem miserit, cum thurificatione, psalmis, hymnis, canticis, antiphonisve, religiose recondantur.

Translationis tabulæ, publice a notario confectæ, in li-

brum, in sacristia illius ecclesiæ asseruandum, referantur; tum rei gestæ literæ in ære, vel marmore incisæ, in eo reliquiarum loco, ad perpetuitatem collocentur. ANNO CHRISTI 1576.

Corpora sanctorum, sacrave membra, aut insignes sacræ reliquiæ, cum aliunde e loco longe remoto, transferuntur, si vel nauigio, vel curru vehuntur: illius locus parsve, vbi pro vectione collocantur, pie ornetur, vna etiam, vel duabus pluribusve lampadibus accensis. Si ad vectionem iumentum adhibetur, decenter item sternatur.

Quacumque illis transferendis iter fit, per vrbes, siue per opida, obuiam solenniter procedatur: ita vt psalmis, hymnis & canticis illas, cum clerus vniuersus, sacris vestibus indutus, religiose excipiat; tum populus item, luminum numero, portarum & viarum publicarum apparatu, religioso ornatu, piæque venerationis studio & spiritualis lætitiæ significatione.

Dies translationis in vrbe, opidove, aut saltem in ecclesia, in qua collocantur, vt episcopus iusserit, anniuersario canonicarum horarum officio de sanctis celebretur, quorum sacra corpora, reliquiæve, eiusdem episcopi iudicio insignes transferuntur.

Quod officium vt solenniter & cumulate præstetur, id prospiciatur, vt dies, quo celebritas translationis agenda est, in feriam certam cadat, quæ sanctorum, quorum reliquiæ translatæ sunt, cultui dicari possit, vniuerse, vel in ea saltem ecclesia.

Formam a sacra Synodo Tridentina, miraculis nouis approbandis, & nouis reliquiis recipiendis traditam, episcopi seruent diligenter in omnibus, etiam regularium & aliis exemptis ecclesiis.

Nec vero patiantur, causa a se non cognita & scripto probata, altare propterea erigi, aut imagines vllas extra morem ornari: votave, aut oblationes suspendi, aut quidquam noui ea in re omnino geri. Sed quia plerumque fit, vt vulgi concursu, populique clamore, aliquid pro miraculo, aut sacra reliquia euulgetur, quod re vera non est: studeant hoc summopere, vbi eiusmodi occasio se obtulerit, vt primis illis vulgi clamoribus pie obsistant, donec rei veritas, legitime comprobata, constet. Si quis vero dubius, aut difficilis abusus sit extirpandus, vel omnino aliqua de

ANNO CHRISTI 1576. iis rebus grauior quæstio incidat; episcopus, antequam controuersiam dirimat, metropolitani & prouincialium episcoporum in Concilio prouinciali sententiam expectet: ita tamen vt, quemadmodum ab eodem Tridentino Concilio præscriptum est, nihil inconsulto sanctissimo pontifice nouum, aut in ecclesia hactenus inusitatum decernatur;

Quod de sacrosanctæ crucis effigie, in Concilio prouinciali tertio, per nos sancitum est; itidem interdictum sit, sacras alias scilicet imagines, ac sanctorum, sanctarumque historias, sacrorumve mysteriorum figuras & significationes, in vllo quouis humi strato pauimento, aut loco sordido, etiam extra ecclesiam, insculpi, pingi, effingive.

Effigies iumentorum, canum, aliorumve brutorum animalium, in ecclesia ne fiant: cum aliquid inhonestum, aut profanum in ea apparere nefas sit, ex Tridentini Concilii sanctione; idque plane etiam septima Nicæna Synodo œcumenica vetitum sit.

Si vero historiæ sacræ expressio, ex sanctæ ecclesiæ matris consuetudine, aliter quandoque fieri postulat, hoc sane non vetatur.

Pictoribus & sculptoribus grauis mulcta, ac pœna etiam interdicti ab ecclesia, episcopi arbitratu proposita sit; si quid inordinate, aut præposterе, aut tumultuarie accommodatum, si quid profanum, aut inhonestum pinxerint, aut effinxerint, contra eiusdem Concilii Tridentini decretum.

Rectoribus etiam ecclesiarum, qui vllam sacram imaginem insolitam, contraque illius Concilii sanctionem, suis ecclesiis, etiam exemptis, poni permiserint, pœna etiam excommunicationis, mulctave constituta sit, arbitratu episcopi, pro ratione culpæ irroganda.

Cruces & sanctorum imagines solenniter, statisque precibus, ex ecclesiæ ritu benedicantur.

Imagunculæ illæ paruulæ, fictili opere effectæ, si ita fuco, alioque apparatu concinnatæ sint, vt episcopi iudicio, vanitatem præ se ferre aut offensionem præbere videantur, ad altare ne adhibeantur in posterum.

Si quæ sacræ tabulæ, imagineſve pictæ, nimia vetustate, carie, situ, aut sordibus pene deletæ, indecenti aspectu sunt; eas episcopus pia, religiosaque pictura, ab iis, quo-

rum intereſt, renouari iubeat: aut ſi id non poteſt, omnino deleri. Anno Christi 1576.

Ne tabulæ ſanctorum imaginibus expreſſæ, vetuſtate conſumptæ, in vilem & ſordidum, profanumque vſum conuertantur: ſed, vt de altaris pallis, ac velis, temporis vſura pene confectis, B. Clementis pontificis & martyris decreto ſancitum eſt, in ignem coniiciantur: tum cineres præterea, ne pedibus inquinentur, in pauimenti foſſis collocentur.

Imagines quoque ſacræ ſculptæ, ſi deformatæ ſint, amoueantur, & ſub pauimento eccleſiæ, aut ſaltem ſub cœmeterii ſolo collocentur.

Curet præterea, atque adeo efficiat epiſcopus, vt & per ſe & per alios theologiæ ſcientiæ peritos, ac illos in primis, qui illius interpretandæ, aut populi docendi munus, in vlla quauis eccleſia quouis modo ſuſtinent, fidelibus accurate, enucleateque exponantur, quæcumque & de ſanctorum interceſſione, inuocatione, atque cultu, & de ſacrarum reliquiarum, imaginumque veneratione, & de hiſtoriis myſteriorum noſtræ redemptionis, pictura, aliaue ſimilitudine expreſſis, eos inſtrui, docerique Tridentina œcumenica Synodus iuſſit.

De indulgentiis.

DE ſanctis indulgentiis tractatio, prout vſuuenerit, accurate in ſermonibus item habeatur: vt & earum cæleſtem vim & pietatis officia, ad illas conſequendas neceſſaria, populus intelligat: ſeque propterea omni intima mentis animique religione & Chriſtianæ caritatis actionibus, atque operibus, ad vberrimas ſalutareſque earum vtilitates aſſequendas diligenter paret. Id autem omne officium per parochos & alios, quorum intereſt, præſtari epiſcopus iubeat, iis præſertim inſtructionibus, quæ eo de genere, noſtra in Concilio prouinciali auctoritate confectæ, ad communem prouinciæ huius vſum in lucem emittentur.

Quæcumque indulgentiarum, quæ olim, vel nuper cuiuis, etiam regularium, aut aliter exemptorum, eccleſiæ perpetuo conceſſæ ſunt, tabulæ, ſcripta, monimentave alia omnis eiuſdem generis extant: ea vbi illa ſint, ſiue in vrbe, ſiue in diœceſi, epiſcopus ſtudioſe conquirenda curet; tum illa conquiſita, indeque ſummatim exſcripta, in librum certum,

ANNO CHRISTI 1576. certum, eo nomine confectum, qui in archiuo episcopali asseruetur, diligenter recteque referri iubeat.

Quæ præterea indulgentiæ vrbis, diœcesisque suæ ecclesiis in posterum perpetuo, vel ad certum tempus concedentur, vbi primum ad se, aut ad vicarium episcopalem, qui illas recognoscat, delatæ sunt, eodem, aliove libro notentur, ordineque deinceps describantur.

Singulæ autem ecclesiæ, quibus vel concessæ sunt, vel concedentur, proprium eiusdem generis codicem, in quo illæ exscribantur, accurate confectum, aut tabellam eiusdem generis, in sacristia habeant: illarum exemplari in archiuo, vel in sacristia asseruato.

De superstitionibus.

QVANTVM in religione stabilienda, atque augenda laboris ponendum est, tantum in superstitione, ex hominum mentibus euellenda, curæ ac diligentiæ est impendendum. Quare parochi diligenter ei rei inuigilent: ac si quod superstitionum genus in suæ parochiæ hominibus animaduertant id semper, ante proximam Synodum tempore quod episcopus præstituerit, ad illum in scriptis deferant; vt ei malo occurri opportune possit.

Confessarii quoque diligentes in eo genere se præstent, inuestigentque num pœnitentes aliquod remedium valetudini, aut vulneribus adhibeant, quod non a medica arte & cognitione, sed a superstitione proficiscatur: tum præterea, num tempora, aut loca, aut quid eiusmodi, superstitiosa opinione obseruent: & quos ea in re peccare nouerint, grauiter obiurgent, & ab eiusmodi vano sensu atque errore deterrere & auertere conentur.

De sacris quatuor temporibus.

SACRA quatuor ieiuniorum tempora, ex sancti Spiritus doctrina salutariter instituta, sicut olim & frequenti fidelium conuentu & solenni celebritate & religioso supplicationum officio colebantur; ita ad illorum cultum, pastorali cura eruditis fidelium mentibus, in vsum antiquæ pietatis reuocanda sunt.

Quare in omni prouinciæ nostræ ecclesia, vel cathedrali, vel parochiali, non solum die dominico, illa tempora præcedenti, sed etiam vbi populus erit frequens, feria quarta, proxime sequenti, eo de genere concionem sacram

haberi ſtatuimus: qua fideles excitati, ſolennibus his feriis, quarta ſcilicet, ſexta & ſabbato, pro antiquæ deuotionis conſuetudine, frequentiores Miſſæ ſacro, diuiniſque officiis, vt in Moguntino Concilio primo cautum eſt, interſint: orationes, ieiunia, eleemoſynas, ceteraque pietatis opera præſtent: quibus, quo ſpecialius illæ feriæ præſtitutæ ſunt, eo vehementiori Chriſtianæ virtutis contentione ad illa paratos eſſe oportet. Ad quam diligentiam parochi præterea fidelium caritatem omni religioſo propoſito ita præparare ſtudeant, vt vnanimiter, auxiliante Chriſto, ſtatarum illarum feriarum ſolennitatem religioſa piorum operum ſolicitudine celebrantes, ſabbato ſub veſperum frequentiſſimi ad eccleſiam, vt piæ conſuetudinis fuit, conueniant: vbi ſanctis precibus, cum pro ſacra ordinatione, tum pro his commodis, quæ ſingulorum annorum reuolutione conſequimur, omnium bonorum largitori Deo, gratia habeatur, ſicut & inſtituta illorum temporum ratio & Chriſtianæ religionis cultus depoſcit. ANNO CHRISTI 1576.

Iidem in ſtatis iis temporibus, populo denuntiandis, formulam hanc, ex ſanctiſſimi pontificis Leonis primi verbis conceptam adhibeant: cuius ſententiam, etiam vulgari ſermone explicent vberius.

Formula denuntiationis ieiunii quatuor temporum.

QVOD ſacrorum temporum ratio & deuotionis Chriſtianæ admonet conſuetudo, paterna vobis, dilectiſſimi, ſolicitudine denuntiamus, menſis N. ſacrum celebrandum eſſe ieiunium, diuinitus inſpirata doctrina præceptum, ac ſtatis menſium curriculis diſtributum: vt lege abſtinentiæ omnibus adſcripta temporibus, & aliis Chriſtianæ militiæ præſidiis, ad mentium noſtrarum, corporumque ſanctificationem diuinitus inſtitutis, ſtato dierum interuallo, ſine ceſſatione renouatis, nos ardentiori cura, maiorique ſtudio in ſalutis curſu progrediamur, quo ſpecialius præſtituti ſunt dies ad pietatis officia. Quarta igitur, ſexta feria, & ſabbato ieiunemus: frequentes in cathedrali, parochialique eccleſia ad litanias, orationemque conueniamus; & quo ſacris illis feriis a cibo abſtinentiores eſſe debemus, eo abundantiori eleemoſynarum liberalitate erga Chriſti pauperes effuſiores ſimus: tum ſabbato ſub veſperum orationem parochialem communem celebremus, qua & pro

ANNO CHRISTI 1576. spe felicitatis æternæ, ad quam per fidem currimus, & pro sacra ordinatione, quam eo die a reuerendissimo episcopo haberi solenne est, & pro iis commodis, quæ singulorum annorum reuolutione consequimur, Deo omnipotenti gratias agamus: eumdemque religiosis supplicationibus oremus, quatenus sanctorum, quorum patrocinia imploramus, suffragantibus meritis, eius misericordiam in omnibus impetremus, per Dominum nostrum Iesum Christum, qui cum Patre, *&c.*

De feriis.

QVO tempore ad salutem animæ toto corde, totaque mente, atque omni Christianæ pietatis officio incumbendum est: in iudiciali foro tunc aditus patefieri non debet ad iudicia, ad lites & ad causas, quibus sæpe distrahuntur homines a pietatis officiis; ne aliquando Isaiæ prophetæ illis vocibus nos Dominus grauissime arguat: *Ecce in die ieiunii vestri inuenitur voluntas vestra, & omnes debitores vestros repetitis: ecce ad lites & contentiones ieiunatis.* Isa. 58. Quare ne quadragesimæ, quatuor temporum & aliorum ieiuniorum diebus, id quod & Liberii pontificis maximi & Concilii Triburiensis Canone sancitum est, in aliquo foro, mane quo tempore Missæ sacro, diuinis officiis & verbi Dei prædicationi Christianos homines interesse potius oportet, ius dicatur, iudicia exerceantur, aut quidquam agatur quod ad iudicii forensis ordinem pertineat. Id vero pro pastorali gregis Dei cura, quam suscepit episcopus, ab omnibus præstari quamdiligentissime studeat.

Rei ne festis diebus, diuino cultui dicatis, torqueantur: si modo criminis atrocitas aliud non postulet.

Ac ne testes quidem iis diebus testimonium dicant, etiamsi feriali die iurati id sint, nisi in causis, in quibus licet eisdem diebus iusiurandum illis deferri.

Id omne sane episcopus, cum in episcopali foro, tum in sæcularibus iudiciis caueat vt seruetur.

De sancto Ambrosio.

DEVOTIONE congrua, & debitis honoribus beatus Christi confessor Ambrosius episcopus, sanctæ ecclesiæ metropolitanæ Mediolanensis pater pariter ac patronus, cuius doctrina etiam tota illustratur ecclesia, vt a prouinciæ nostræ fidelibus colatur; eius & diem festum, qui in

septimo Idus Decembris agitur, sicut reliquos dies festos, quos coli præceptum est, quotannis a clero, populoque celebrari, & commemorationem de eo, quibus diebus ex ritu ecclesiæ eiusmodi commemorationes fieri licet, in vespertino, matutinoque officio antiphona & oratione a clero fieri perpetuo, pro suæ pietatis studio, episcopi omni etiam adhortatione curent. ANNO CHRISTI 1574.

De clericorum ad festorum dierum celebritates conuentu.

NE diebus festis, qui præcepto ecclesiæ, aut consuetudine, votove coluntur, ad alienam ecclesiam, Missam celebraturus, parochus accedat: nisi ab eo, cui id curæ episcopus dederit, facultatem scripto exaratam impetrarit. Quam facultatem ille tantum iis det, quos omnibus bene consideratis ad Missarum solennia, diuinaque officia in ecclesia, vbi celebritas in vrbe, diœcesive agitur, rite concelebranda necessarios esse viderit. Qua in celebritate, cum ab aliis ecclesiis sacerdotes euocandi sunt, ne vllo prætextu plures euocentur, quam quatuor, vel sex ad summum: id vero, nisi vel legati pii, vel fundationis iure aliquando plures adhiberi necessarium sit.

Item diligenter hoc episcopus caueat, vt si ad celebritatem sacerdotes alii, quam parochi adhiberi possunt, ne parochos a suis ecclesiis auocari, abesseve ea de causa iis diebus vllo modo patiatur; si vero aliter fieri non potest, vicinioribus solum parochis, paucioremque populi multitudinem habentibus, eam facultatem permittat. Tum præterea videat, vt qui parochus festo die ad celebritatem euocatus, abfuturus est, sacerdotem alium, vel ordinarium, vel conductum habeat: qui illo die Missæ sacrificium in ecclesia parochiali faciat: quique cetera, vt ipse, si præsens adesset, omnino præstet, ante ab episcopo in iis functionibus obeundis probatus.

Si vero sacerdotem eiusmodi quandoque habere non poterit: festo die celebritatem, ad quam vocatus est, præcedenti, populo suo significet, se ob eam causam in ecclesia parochiali Missam celebraturum non esse: sed in ea, ad cuius celebritatem vocatus est: proinde illum moneat, ad eam ipsam ecclesiam, aut aliam propinquiorem, vbi Missæ sacrificio interfit, se conferat.

Si autem pro ecclesiæ, in qua celebritas agitur, amplitu-

ANNO CHRISTI 1576. dine & dignitate, aliquando ad solennitatem concelebrandam sacerdotibus pluribus opus esse censuerit : aliis item aliquot sacerdotibus etiam parochis, hoc det, vt in ecclesiis suis primum sacro peracto, sique parochialis curæ munera præstari debent, tum ad ecclesiam, vbi solennitas celebratur, proficiscantur, illius rectorem in diuinis concelebrandis officiis adiuturi : nec vero desint ecclesiæ suæ reliquis eo die obeundis parochialibus muneribus & officiis.

In euocandis quidem, admittendisve sacerdotibus, & clericis ad dierum festorum celebritates, ratio atque ordo seruetur, infra in decreto de exequiis, eorumdem euocationi præscriptus ad funera concelebranda.

Illi porro omnes, qui euocabuntur, in choro dum diuina officia fiunt, superpelliceo mundo decenter induti semper adsint.

Nec vero præter clerum illius ecclesiæ, alius sacerdos, clericusve, qui ad celebritatem vocatus non sit, in chorum quouis prætextu ascisçatur recipiaturve : neve eleemosynarum, quæ in ea celebritate tributæ sunt, aut tribuuntur, particeps vllo modo sit : nec præterea in mensa excipiatur. Neque rursus quisquam a præposito, archipresbytero, parochove missus, plus capiat, quam si proprio solum nomine esset euocatus.

Quicumque præter constitutum numerum, aliquem asciuerit, qui item minime vocatus, quive sine præscripta facultate accesserit : ac rursus, qui admiserit, quive exceperit, qui denique plus acceperit, mulctetur arbitratu episcopi.

De religiosis peregrinationibus.

VT ex sanctorum patrum institutis fideles prouinciæ nostræ sanctas peregrinationes suscipiant, salutisque vberiorem fructum, diuina auxiliante misericordia inde capiant, hæc illis seruanda proponimus : ac primo ecclesiastici ordinis hominibus, tum laicis item.

Ne quisquam sacerdos, clericusve cuiusuis ordinis, peregrinaturus, itineri, peregrinationis causa, sine literis dimissoriis, ac testimonialibus episcopi, se committat, vt Canone veteri sancitum est : tum præterea nec sine benedictione, quam episcopus sacerdoti clericove peregrinaturo statis precibus, libro sacerdotali, ritualive præscriptis, impartiet.

Iis sane literis a cancellario adscribantur hæc singula capita, sacerdoti clericove peregrinanti infra præscripta, quo accuratius ab eo illa seruentur. ANNO CHRISTI 1576.

Peregrinationis comites, quos sibi adiunxerit, cum in viam se daturus est, episcopo, aut vicario exponat, quorum comitum nomina a cancellario literis dimissoriis adscribantur.

Si quis item peregrinaturus, ecclesiam parochialem, aut capellam, aliudve cuiusvis nominis beneficium ecclesiasticum obtinet, cui ministerium aliquod debeat: is, vt episcopus opus esse censuerit, sacerdotem, vel clericum, qui eidem episcopo, vicariove probatus sit, pro ratione ministerii ante substituat, quam iter suscipiat, ne ecclesia debito ministerio cultuque careat; cuius rei per se præstitæ testimonium scriptum, aut episcopo, aut vicario exhibeat. Ei vero quem substituerit, aut alii, quem episcopus maluerit, si aliquot dierum peregrinationem facturus est, vestes sacras, ornamenta, libros, scripta, omnemque ecclesiasticam supellectilem committat, indice eorum omnium sigillatim ac diligenter confecto, eo scilicet præsente, cui hoc munus episcopus dederit, ne ex eius absentia aliquod detrimentum ecclesia patiatur. Deinde is vel sacerdos, vel clericus, antequam peregrinationi se committat, peccata primo confessus, tum si sacerdos est, Missæ sacrificium, quod est pro iter agentibus, offerre; si clericus inferior, sacram eucharistiam sumere studeant.

In itinere, clericali habitu contractiori ad Conciliorum præscriptum, omnis sacerdos & clericus, dum in peregrinatione est, vti possit: pileum autem induat clericali ordini congruentem, & a laicali vestitu distinctum.

Tonsuram clericalem perpetuo habeat.

Ne itineris causa canonicas horarias diuini officii preces omittat, ac tum etiam stata de præcepto ecclesiæ ieiunia seruet, nisi cum legitime excusatus sit.

Si sacerdos est, vbi probatus fuerit, Missam quotidie celebrare curet: at vero dominicis & festis diebus id facere non omittat.

Singulis vero diebus, siue sacerdos, quando ipse non celebrat, siue clericus, Missæ sacrificio interesse studeat.

Mane singulis diebus præter officium diuinum debi-

ANNO CHRISTI 1576. tum, preces etiam illas pie recitare curet, quæ itinerarii nomine appellantur.

In omni denique itinere quod sanctæ peregrinationis causa suscepit, eum se vitæ moribus, omnique actione præstare studeat, vt pie religioseque peregrinandi exemplum laicis præbeat: quorum si aliquem socium & comitem habet, sanctis peregrinationis exercitationibus, atque rebus ad salutem instruere curet.

Hebræis, & mulieribus comitem non se adiungat, neque eodem curru cum eisdem vehatur: neque item eodem nauigio, vt scandalum euitetur, si aliter sibi consulere poterit.

Neque iis etiam se adiungat in via, nisi necessitas coegerit, qui dum iter faciunt, profanis cantionibus, citharis, aliisve musicis instrumentis vtuntur.

Abstineat item ipse a profanis canticis, & colloquiis eiusdem generis, quorum vsu, pietatis in peregrinatione susceptæ studium refrigescit, psalmis, hymnis, canticis, precariæ coronæ beatæ Mariæ recitationi, ac rerum diuinarum meditationibus vacet; & spiritualibus item sermonibus, si comites habet, quibuscum loquatur, corporis vel animi lassitudinem subleuet.

Ne mendicet, ostiatimve victum quæritet, nisi ex voto, vel alia causa, ab episcopo probata, & facultate nominatim scriptis impetrata.

Cum ad aliquem locum vesperi perueniet; ecclesiam, quæ eo loco est, antequam ad hospitium diuertat, religiose adeat, si potest: vbi supplex litanias, vel alias religiosas preces recitet.

Si apud religiosos homines, vel apud alios viros honestos diuersari potest, ab hospitiis publicis abstineat. Ad cauponas vero si diuertere necesse habet, nec vna cum eisdem Hebræis, aut mulieribus accumbat in publico hospitio, aut alio omni loco & tempore. Antequam discumbat, mensæ benedicat: tum pransus, aut cœnatus gratias agat: ceteraque obseruet, quæ de temperantia, frugalitate, & modestia clericali decretis prouincialibus præscripta, accurate præstare debet.

Cum primum ad peregrinationis locum peruenerit, confessario probato confiteatur, & Missam sacerdos celebrare, & sacram communionem clericus sumere curet,

totusque peregrinationi susceptæ intentus, non rerum nouarum curiositates, non loci antiquitates, non quidquam aliud a peregrinandi proposito alienum consectetur: sed religiosa animi præparatione ecclesias, sacrasque reliquias, quas potissimum deuotionis, votive causa visitatum venit, tum alias etiam solicite visitet: qua visitationis solicitudine, pietatis sibi ardorem excitare studeat, vt maxime potest. ANNO CHRISTI 1576.

Nec vero vbi sanctam peregrinationem absoluerit, alio longius vagetur.

A peregrinatione reuersus, episcopum primo, aut vicarium cum literis dimissoriis, quas dedit, conueniat: sanctæque suæ peregrinationis testimonium ab ordinario loci, aut saltem a præfecto ecclesiæ afferat, ad quam peregrinationis causa iter susceperit, nisi literis dimissoriis alius nominatim ab episcopo exprimatur, cuius allato scripto id testatum facere debet.

Laici item, antequam peregrinationem suscipiant, suum quique parochum conueniant: a quo sancte peregrinandi consilium capiant, & literas habeant ab episcopo canonicas, vt Canone expressum est: quarum etiam fide testimoniove eis liceat vbique, & cuiuis confessario, ab ordinario loci approbato, peccata confiteri.

Deinde benedictionem ab eodem parocho petant, qui superpelliceo, & stola indutus, illis bene precetur, & benedicat, statis religiosis precationibus, quæ ex ecclesiæ instituto peregrinis adhibentur.

Peregrinationis vero iter suscipiant, vbi rite confessi sacram eucharistiam religiose sumpserint.

Peregrinando omnia fugiant, quæ deuotionis studium perturbant, aut impediunt: & illa amplectantur, quibus illud excitari solet.

In itinere stata præcepto ecclesiæ ieiunia seruent, nisi cum legitime excusati fuerint.

Singulis diebus Missæ sacro interesse studeant: dominicis vero, & festis ne vllo modo desint, tum sacram communionem sumere curent.

Mane preces, quas itinerarium vocant, pie recitare studeant, qui legere nouerint.

Eleemosynas, si per facultates possunt, largiantur.

In-

ANNO CHRISTI 1576. Instent potissimum orationi, psalmis, hymnis, canticis, precariæ coronæ beatæ Mariæ recitationi, & rerum spiritualium meditationibus, & sermonibus lassitudinem subleuent.

In curru, nauigio, & hospitio, cum Hebræorum maxime, tum mulierum etiam, nisi quas cognatione affinitateve iunctas, aut etiam ex familia sua sanctæ peregrinationis socias habeant, omne consortium vitent, nisi necessitas aliud coegerit. At sane vero in hoc sancto piæ peregrinationis proposito, ac studio, ad vsum reuocari cupimus quod olim factum esse ex sacris literis, patrumque monimentis animaduertimus, vt scilicet, qui etiam eiusdem familiæ essent, cum templum, locaque sacra visitatum irent, viri a feminis iter separatim facerent.

Abstineant item a profanis canticis, colloquiis, citharis, aliisque musicis instrumentis, atque adeo ab eorum societate, qui in itinere iis, aliisve eius generis actionibus operam dant, quibus pietatis studium in peregrinatione susceptа languefiat.

Ne mendicatim eleemosynam quæritent, nisi ex voto, vel necessitate, aliave causa episcopi literis & testimonio probata.

Ad loca, vbi primum vesperi diuertunt, ecclesiam precandi causa prius adeant, quam in hospitium veniant, si temporis tarditas, aliudve non impedierit.

Ad sacra loca, quæ religiose visitaturi sunt, cum peruenerint, nihil aliud sibi propositum habeant, quam vt aut iubileum indulgentiamve consequantur, aut vota sancte persoluant, sacras reliquias, & sacra loca pie visitent, ab omni curiositate, peccandique occasione abstinentes.

Itaque primo confessi, cum sacram eucharistiam sumpserint, tum religiose statas sanctorum ecclesias visitent; ita vt ex ipsorum locorum admonitione maior affectus in ipsis resurgat ad excitandam pietatem, & sanctorum, quorum auxilium implorant, orationibus adiuuentur.

Reuersi a peregrinatione, primo parochum conueniant, a quo benedicantur, adhibitis ex ecclesiæ instituto præscriptis sanctis orationibus.

DE SACRIS LOCIS, EORVMQVE CVLTV.

ANNO CHRISTI 1576.

De ecclesiarum fabrica.

NOVA ecclesia ne ædificetur inconsulto episcopo, & scripta facultate ab eo non impetrata: qui præter alia, quæ in nouis eiusmodi ædificationibus requiruntur, videat in primis diligenter, an situs decens, honestusque sit; an capax populi: an item disiunctus ab ædibus, vt possit circumdari: curetque omnino ita illam ædificari, ne ab antiquo more, probataque traditione discedatur, vt sacerdos, in altari maiori Missam celebrans, orientem spectet.

Crucis, & Christi Domini in ea affixi imago ligno, aliove genere, pie, decoreque expressa, sub ipso capellæ maioris fornicato arcu, in omni ecclesia, præsertim parochiali proponatur, apteque collocetur. Vbi autem præ depressiori, humiliorique fornicis structura eo loco poni decore non potest; alia ratione in ipso capellæ maioris ingressu omnino statuatur.

In vniuscuiusque item ecclesiæ, præsertim parochialis frontispicio, a superiori scilicet parte ostii maioris, sacræ imagines exprimantur ad præscriptum institutionum, quas de fabrica ecclesiastica edidimus.

Qua in parochiali ecclesia porticus non est, neque item præ inopia extrui potest, hoc in ea omnino curetur, vt ante ianuam maiorem vestibulum extruatur, quod duabus tantum columnis, aut pilis aliquantulum ab ea distantibus, exædificatum, parocho in baptismi administratione, vsui esse possit.

Quo in vestibulo nemo tamen consistat ad Missam audiendam, qui in ecclesia esse possit.

Nulla in ecclesia fenestra permittatur, e qua foris stans Missam quis possit spectare. Fenestræ in ecclesiis, præsertim parochialibus, clathratæ existant, nisi prælte extructæ ita sunt, vt sine clathris etiam ab omni violento, aut furtiuo, aliove per eas ingressu tutæ admodum sint; vitro etiam vel tela saltem muniantur.

Labrum, seu vas aquæ benedictæ intus in ecclesia, non foris existat: atque ad ostium ecclesiæ, a latere vero ingredientis, vbi potest, dextero. E marmore autem, lapideve

ANNO CHRISTI 1576. solido, non lateritio, neque spongioso constet: aspergillumque decens appensum habeat, non spongia, sed e setis confectum, aliave forma in earumdem instructionum libro demonstrata.

In vnaquaque ecclesia, in qua Missa celebratur, sacrarium vnum sit in capella maiori, aut prope sacristiam, aut in ipsa sacristia, si ecclesia frequens est, opportuno loco extructum. In parochiali vero, præter illud quod fontis baptismalis vsui est, alterum etiam loco eiusmodi, nisi vbi pro redituum tenuitate, proque exiguitate populi, illud vnum satis esse episcopus censuerit.

In vnaquaque item ecclesia parochiali suggestus decenter ad instructionum præscriptum extruatur: vnde parochus aliive concionatores sacram concionem, vel lectionem populo frequenti habere possint.

Lampas, quocumq; in altari collocata sit, non a latere, sed e regione posita colluceat. E vitro autem constet, nisi e ferro, aut stanno constare aliquando necesse sit, vt in locis Alpinis accidit, aliisque, vbi ob frigoris rigorem vitrum frangitur: vtraque autē aurichalci opere omnino decore tegatur.

Frequenter autem abstergantur lampades, vt nitidæ, ac perlucidæ sint.

De capellis, & altaribus.

CAPELLARVM, & altarium locus, ne in vlla quauis ecclesia, quouis nomine cuiquam absque episcopi auctoritate detur.

Altaria omnia amoueantur, quæ prope suggestum, aut organum extructa sunt, aut columnæ, pilæve hærentia: aut aduersa altari maiori, aut ecclesiæ ianuis nimis propinqua: aut alias quauis ratione incommoda, aut periculosa, episcopi iudicio sunt.

Oblationes autem, & onera, emolumentave, & iura altarium, quæ amouebuntur, ad alia altaria eiusdem episcopi sententia transferantur.

Nec vero deinceps in eiusmodi locis vlla quauis causa altaria constrvi episcopus permittat: neque vllo modo liceat.

Altare vnumquodque extruatur, aut, si iam extructum est, ad rationes infra præscriptas, ex forma instructionibus constituta, ornetur, & accommodetur, ac reconcinnetur.

Lapideum sit vel saltem lateritium cum tabula lapidea, si consecrandum est. ANNO CHRISTI 1576.

Neque in eo fenestella, foramenve vlla ex parte sit, vbi quidquam asseruari, aut recondi possit: nisi forte reliquiæ sanctorum sint.

Si vero columellis suffultum erit, ne quidquam item subtus ponatur.

Altitudine sit a scabello ligneo, seu bradella altaris, cubitis duobus, & vnciis octo: longitudine vero ad minimum cubitis quatuor, latitudine item cubitis duobus.

Scabellum vero ligneum habeat, quod a fronte altaris cubitos saltem duos productum late pateat.

Tegmen omnino habeat, vel fornicatum, vel saltem ex asseribus, aut e tela cærulea, decenter picta, vel e serico, aut panno precioſiori confectum: vbi scilicet fornix non est, quæ totum altare, ac præterea sacerdotem celebrantem tegat: aut, si fornix est, ab altari tamen ita distet, vt ea sæpe purgari facile, & commode queat.

Fenestella sit in pariete a parte epistolæ constructa, & lapide transuersali distincta, ita vt pars superior vsui sit ad peluim cum vrceolis, dum Missæ sacrificium fit, reponendam: inferior ad aquam ablutionis manuum sacerdotis celebrantis proiiciendam.

Adsit tintinnabulum appensum, vel certe, cum ibi faciendum est Missæ sacrificium, e sacristia deferatur.

Sepiatur omnino altare vnumquodque septo ferreo, vel lapideo, aut quibus locis ob inopiam episcopus id permittendum censuerit, ligneo; quod septum ab altari, congruo spacio distet, ad institutionum præscriptum.

Nec vero illud septum laicus ingrediatur.

Petra sacrata ita mensæ altaris inseratur, vt nullum offensionis calicis periculum adeatur: tactu tamen digiti possit dignosci.

Quæ quidem petra longitudine ne minor sit vnciarum viginti: latitudine sexdecim.

Habeat vnumquodque altare propria indumenta, ac ornamenta, & supellectilem omnem, decretis prouincialibus, aut nostris etiam institutionibus præscriptam, tum ad eius cultum & vsum, tum ad Missæ sacrificium in eo religiose decoreque peragendum.

ANNO CHRISTI 1576. Nec vero quisquam, etiam canonicus, aut alius maiori gradu, dignitateve in ecclesia vlla præditus, excusetur, quo minus altare suum capellamve, quam obtinet, instruat, ornetque, ac propriam illis indumentorum & reliquam omnem supellectilem comparet ad idem præscriptum, etiamsi in eadem ecclesia sit altare, in qua ipse canonicatum aut dignitatem obtinet; aut etiam eidem canonicatui, vel dignitati, eiusve præbendæ, vnionis iure, aut alio quouis annexa sit capella, vel altare illud.

Ad capellas & altaria construenda, vel ornanda, vel reconcinnanda, vel aliis rebus, tum supellectili etiam opportuna instruenda ex præscripto institutionum nostrarum, si reditus debiti ministerii & aliarum rerum necessariam impensam superabunt; episcopus totum illud, quod supereſt, aut partem arbitratu suo transferat: nisi aut alii sint qui iure debeant hæc omnia præstare, aut alia episcopi iudicio opportunior ratio videatur, vnde id fiat, quam ipse iniri iubeat; atque vt id efficiatur quod præscriptum est, omni iuris ratione eos, qui debent, compellat.

Si vero alia ratione id præstari, aut absolui, aut perfici posse episcopus non viderit; subtrahat interea per aliquod tempus aliqua ex parte, vel etiam si opus erit, totum seruitium, reditum vero, vel pecuniam seruitio attributam impensæ applicet, quæ necessaria est ad illud seruitium religiose decoreque explendum.

Episcopali cura diligenter cauendum est, vt cum altarium, onerum, iuriumque ad ea pertinentium, tum etiam titulorum, qui interdum plures vni solum altari attribuuntur, memoriæ consultum sit perpetuo: ea enim, quemadmodum sæpe eueniſſe compertum est, & breui & facile periret, non solum quia ob varias causas illa aliquando amouentur, transferunturve; verum quoniam ob accessiones diminutionesque iis aliquando factas, onera etiam eisdem adiuncta nonnunquam commutãtur, vt crebro item de iis ipsis oneribus ab episcopo interdum ob alias causas, etiam ex decreto Tridentino statuitur, decerniturve. Quamobrem episcopus librum, eumque certum ac perpetuum, confici; illumque in archiuo episcopali diligenter asseruari mandet. Quo in libro, anni spatio, altarium omnium, quæ in singulis vrbis & diœcesis ecclesiis, iurisdictioni suæ,

aut visitationi, etiamsi quouis modo illæ alias exemptæ sint, subiectis, collocata sunt, tituli & emolumenta item, iura, onera, si quæ habent, sigillatim ordine recteque describantur. ANNO CHRISTI 1576.

Altaria præterea omnia & singula notentur, non solum quæ vel ex hominum memoria, vel ex aliis monimentis, scriptisve ad illa ipsa iam alias translata esse cognosci aliquo modo potest, verum etiam, quæ in posterum quauis de causa eodem transferentur, descriptis pariter illorum titulis, iuribus, atque oneribus.

Tum etiam accurate suo loco notetur, si quid deinceps emolumenti, aut oneris ex legato, aliove nomine accesserit.

Rursus onerum commutationes, diminutionesve, si quæ fient, nominatim describantur; ac denique quæcumque de iis ipsis, ob Missarum numerum, obque eleemosynarum tenuitatem, etiam ex decreto Tridentino ab episcopis, aliisve decerni statuique contigerit. Tum præterea certi illi dies, quibus ex Tridentino decreto ob illam causam commemoratio pro mortuis facienda est, qui eo nomine pia legata reliquerunt.

Onera vero hoc libro notata, singula in tabellam referantur; quæ ex decreto prouinciali de ecclesiarum oneribus, in vniuscuiusque ecclesiæ, illa habentis, sacristia affigi debet.

Hoc ipso libro altaria etiam singula, quæ ex concessa ab episcopo facultate in posterum extruentur, cum suis titulis, iuribus, emolumentis, atque oneribus accurate describantur, facultate etiam illa in eum ipsum librum relata. Ideoque qui ita extruxerit, & rector ecclesiæ cancellario episcopali mensis spatio ædificationem etiam absolutam denuntiet.

De sepulcris.

NE sepulturæ locus quouis nomine cuiquam detur: neve sepulcra fiant, construanturve in vlla quauis ecclesia, sine episcopi concessu scriptis exarato.

In choro autem, vel capella maiori, nullo modo.

Nec vero in aliis ecclesiæ locis prope altaria, nisi tam longe sepulcra distent, vt sepulcrale os a scabello, seu bradella altaris procul absit spatio saltem cubitorum trium.

ANNO CHRISTI 1576. Quæ autem propius extructa iam sunt, omnino amoueri, obstruique decernimus.

Fornicato opere sepulcra fiant: quæque e solo ecclesiæ nullo modo extent emineantve: sed illud plane adæquent.

Ab vtroque ecclesiæ latere, dextero scilicet ac siniſtro, eo ordine disposita extruantur, vt e regione sibi singula respondeant.

Operiantur, ne vllo vnquam tempore fœteant, duplici integumento; quod forma quadrata, e lapide solido sit, ita tamen vt inferius integumentum e rudi, illud autem superius e polito lapide struatur, ecclesiæ pauimento æquale, quod item sepulcrali ori vndique apte cohæreat.

In quo superiori integumento, ne crux, sacraque alia imago sculpatur.

Nec rursus imago alia, vel literæ, aut aliud omnino quidquam, quod extet aut emineat: neque quod ab episcopo prius probatum non sit, vel ab eo, cui ille id munus dederit.

Quæ sepulcra modo sunt, marmore, vel petra solida, non tecta, nisi trium mensium spatio apte tegantur, humo oppleantur, adæquato solo: ac nemo præterea in illis deinceps sepeliatur.

De cœmeteriis.

COEMETERIA vt muro, vel alias tute vndique sepiantur, & eorum ingressus bestiis occludatur, curet episcopus diligenter. In eorum medio crux firmiter erecta sit; quam aliquo etiam decenti integumento operiri conueniens sit.

De campanis.

PAROCHIALIS ecclesia, si campanas tres, grandiorem scilicet, mediam & minimam habere non possit, saltem duas, vbi fieri potest, habeat: easque distincto soni concentu inter se recte consentientes, pro varia diuinorum officiorum, quæ fiunt, ratione & significatione.

Simplex ecclesia, oratoriumve, vnam tantum campanulam habeat, vt Ioannis XXII. pontificis constitutione sancitum est.

Campanis autem ipsis res nulla profana deinceps insculpatur, inscribaturve, sed crux & sacra aliqua imago, vtpote sancti patroni ecclesiæ, piave inscriptio.

Neque rursus eæ in turrim campanilem sustollantur, an-

tequam ab episcopo rite precibus, ac benedictione consecratæ sint. ANNO CHRISTI 1576.

De ornatu, decore, ac nitore sacrorum locorum.

NE animalia, pisces grandiores, eorumve membra in ecclesiis appendantur; nisi quæ voti, aut piæ significationis causa episcopus permittenda censuerit.

Consecratæ altarium mensæ totæ, licet aliqua ex parte lateritiæ sint, tela cerata ita contegantur, vt facile a mensa tela non possit amoueri.

Cum ecclesiæ fores patent, tunc altaria singula & mappis tribus mundis, vna oblonga, quæ ad imam eorum partem pertingat, duabusque reliquis breuioribus vestita sint: ita vt gradus etiam ille ligneus, super altari a tergo collocatus, ab indumento nudus non sit, sed mappa munda totus sternatur: & pallio item coloris, quoad eius fieri potest, pro festi diei, feriæve ratione decenter eadem ornata; ac tela viridi, ne mappæ puluere, aliave sorde inquinentur, constrata: & præterea cruce in medio collocata, & candelabris duobus, vno scilicet ab dextera, altero ab siniſtra parte posito, instructa atque ornata semper sint. Idque quotidie in ecclesiis, quæ frequentantur, in ceteris vero ecclesiis, festis saltem diebus.

Tabella secretorum in vnoquoque altari sit item, ea tamen ratione, vt peracta Missa, non erecta sit, sed depressa sub tela, mappave recondatur.

Quibus in ecclesiis, feria quinta hebdomadæ sanctæ, sepulcrum ornatur, aut constituitur, vbi corpus Christi Domini asseruatur, cum illud glorioſum fore Isaias prædixerit, sicut precioso ornatu decorari debet, ita in iis cauendum est, ne profanus & parum decens sit ornamentorum apparatus. Ne igitur cubilis stragula, cortinæ, conopæa, seu tentoria, ad vsum profanum adhibita, ad illum circumuestiendum, atque exornandum vsui sint: nisi ecclesiæ oblata, eius iam propria facta & sacro vsui dicata sint. *Isa.* 11.

Idem sancitur de vestibus & ornamentis, quibus sacræ sanctorum, sanctarumque imagines induuntur.

Ne ecclesiæ oratoriave situ, puluere, aut alio squalore obsordescant.

Vbi præterea inter altare maius & parietem, qui a posteriori eius parte est, locus non multi spatii datur, relinquiturve,

ANNO CHRISTI 1576. turve, quamuis exiguus, qui chorum non capiat, is etiam locus ab omni situ, squalore, ac sorde purus munduſque conseruetur.

Ne in ecclesia, vel pro foribus eius, neve in oratoriis, aliove sacro loco colligendæ eleemosynæ causa, ne ipsius quidem ecclesiæ, aut eius fabricæ, rectorisve nomine, capsula, vasculum, mensa, aliudve eius generis, etiam extraordinarie collocetur, aut iam collocatum in posterum permittatur, nisi episcopi conceſſu literis exarato: tunc que ei capsulæ, vel rei aliæ ad id paratæ, duæ claues apponantur, diuerso fabrili opere fabricatæ: quarum altera teneatur ab eo, quem episcopus nominarit: altera ab iis, quorum nomine eleemosyna colligetur. Si contra fiet, pœna sit arbitratu episcopi, tum eleemosyna collecta locis piis addicatur item illius arbitrio.

Si quæ capsæ episcopi conceſſu in ecclesia constituentur, aut collocabuntur, in quas a fidelibus, vt plerisque in locis pietatis studio fit, vel frumentum, vel legumina, vel alia quæuis eleemosynæ nomine coniiciantur: eæ ne intra capellæ, altarisve, quo fidelium eiusmodi res offerentium concursus fit, cancellos, aut clathra ferrea ita ponantur, vt ipsis fidelibus, eleemosynas collaturis, necesse sit cancellos ingredi.

Vt & ecclesiarum nitori consulatur, & strepitibus ac rixis, quæ sedium muliebrium, quas bradellas vocant, in ecclesiis collocatarum situ existere sæpe solent, occurratur; vtque simul in iis ecclesiis, quæ præsertim anguſtæ admodum sunt, populi frequentiæ spatium maius detur: eæ sedes omnes, vbi constitutæ sunt, amoueantur: nec vero in posterum vllæ vnquam collocentur: communes autem aliquas, easque humiles, simplici fabrili opere confectas, modo & forma in nostrarum instructionum libro præscripta, collocari constituique liceat conceſſu episcopi.

Eæque sedes communes, aut confratriarum, quæ in ecclesiis constitutæ sunt, sumptibus, aut pecunia a populo contributa, fieri poterunt, aut alia quauis ratione, quæ episcopo potior videbitur.

Altaria item, sacræ tabulæ, & imagines, ac parietes ipsi perpetuo eniteant: tum feneſtræ non subobscuræ, sed perlucidæ sint: pauimentum autem saltem quoque octauo die

diligenter verratur. Hæc omnia præstari cura sit rectoris cuiusuis ecclesiæ. ANNO CHRISTI 1576.

Adhibeatur item diligentia, & graui pœna mulctaque agatur, vt & ecclesiæ & oratorii & cœmeterii parietes ab vrina, aliisve cuiusuis generis sordibus mundi conseruentur.

Arbores, stirpes, aliaque eiusmodi arbusta ab ecclesiis, & oratoriis quibusuis remota sint, vt ne radices dilatatæ parietibus officiant: aut rami diffusi tecta operiant, vnde detrimentum ipsis tectis existat. Si qui vero rami eiusmodi tectis iam officiunt, amputentur omnino.

Vites præterea, hederæ, aliæque id generis herbæ, quæ succrescentes exterioribus ecclesiarum, aut oratoriorum parietibus adhæreant, prorsus conuellantur.

A rubis præterea & spinis & aliis id generis, quæ adnasci solent extrinsecus, iidem parietes mundi, & a cæmentorum item, lapidumque congestu remoti custodiantur.

Ex cœmeteriis porro vites, arbores frugiferæ, & aliæ etiam infrugiferæ cuiusuis generis, aut arbusta, stirpesve omnino conuellantur atque excidantur.

Neve in posterum in his sacris locis quidquam conseratur, nec vero seratur.

Nec fenum ex his succidatur, neve herba item viresces quæ bestiis pabulo sit vel detur.

Neve in earum fines res vlla abiiciatur, cuius grauis teterve odor sit, aut aliud quidquam sacris iis locis inhoneste fiat.

Stabula etiam armentorum & cuiusuis generis animalium inde procul sint.

In iisdem ne lignorum strues fiat, ne tigna congerantur, ne cæmentorum, lapidumve aceruus sit: nec denique quidquam loci illius decori, nitorive, ac religioni sanctitative repugnans.

De profano vsu a sacris locis tollendo.

NEædium, agrorum, rerumque aliarum eiusmodi, quæ vel locandæ, vel vendendæ proponi aut proscribi publice solent, neve omnino rei cuiusquam profanæ schedulæ, scriptave vllis ecclesiarum, oratoriorumve, aut cœmeteriorum foribus, valuis, parietibusque, aut in quouis sacro loco in posterum affigantur.

Ne item res venales in ecclesiarum & oratoriorum, cœ-

ANNO CHRISTI 1576. meteriorumve parietibus appendantur, neque intra loci spatium, quod aqua sacra aspergitur, cum ecclesiæ consecratio fit, aut intra stillicidii fines, aliudve loci maius interuallum, episcopi iudicio præscribendum.

Neve item officinæ, tabernæve quouis materiæ genere, etiam tabulis, asseribusve confectæ, vel ipsis parietibus inhærentes, vel in cœmeteriis, sacrisve locis, aut omnino intra illius spatii, aut interualli fines, vllo modo construantur, aut collocentur. Quæ vero iam constructæ, collocatæve sunt, inde quamprimum penitus amoueantur.

Ne ecclesiæ, aut capellæ, aut etiam oratorii, in quo Missæ sacrificium aliquando peragitur, tecta palearum aceruis, neve aliqua lignorum strue onerentur: ne item a parte superiori, vel cœnaculum, vel cubiculum, vel omnino locum habeant, vbi aut dormiatur, aut habitetur, aut quidquam profani fiat. Quæ vero loca iam eiusmodi sunt, omnino amoueantur.

Ne frumentum, milium, hordeum, vllumve tritici, aut leguminum genus, ne poma item, ne instrumenta ad prædiorum rusticorum vsum comparata, ne cuiusuis generis supellectilem profanam, vt ab Innocentio tertio pontifice in Concilio Lateranensi sancitum est, ne denique quidquam a domo Dei alienum in ecclesia, etiam non consecrata, aut in oratorio, aut in cœmeterio recondi, aut asseruari ab vllo quouis homine liceat. Vetitumque præterea sit, nisi cum interdum aliter episcopus faciendum censuerit, clauem illius ecclesiæ aut oratorii, etiam diœcesani, ruralisve, laicis hominibus, præsertim vero colonis, vel conductoribus eiusdem ecclesiæ ædium, vel prædiorum, committi, aut ab illis custodiri, seruarive.

Ne campanæ in eis conflentur, neve aliquid ferruminetur: neve fabrile quidquam, aut aliud huius generis fiat, nisi quæ ad eiusdem ecclesiæ, aut oratorii vsum, ornatumve, alibi fieri non possint.

Ne in cœmeterio frumentum, quasi in area ventiletur; ne tritura fiat: ne palea, frumenta, fruges, expandantur: nec vero telæ, pannive linei, lixiuio, aquave madefacti, soli ibidem exponantur: neque in eo feminæ, maresque colo quidquam neant, neve suant, aut aliud præterea opus faciant, eorum sacrorum locorum rationi alienum.

Ecclesiæ ostia, cœmeteria item, aut rectori, aut etiam aliis vsui ne sint, res profanas, onerave asportantibus, hacque & illac per ecclesiam, sacraque loca, quasi per viam publicam transeuntibus; cui rei plane vt occurratur, cautionem omnem episcopus adhibeat. Anno Christi 156.

Ne grammaticæ humanarumque literarum rudimenta, quæ sæpe inanibus Gentilium fabellis traduntur, aut aliæ omnino literæ, præter sacras in ecclesia, tamquam in ludo literario, pueris aperte exponantur; sed rudimenta solum doctrinæ Christianæ, & cetera quæ in illis scholis pueris tradi consueuerunt.

Si quo tamen in loco ex causis, hoc Concilio probatis, parocho permissum erit alia docere, non vetamus, si domus parochialis angustia necessario postulet, hoc officium ab eo præstari ferialibus diebus in ecclesia permissu eiusdem episcopi.

Quæ permissionis facultas scripto detur, tum præterea locus certus, ac quam longe fieri poterit, ab omni, præsertim maiori, altari remotus, ad id muneris deligatur: extra cuius loci fines pueri ne vagentur, nec vero ob eam causam in ecclesia morentur, nisi cum parochus, qui eos in disciplinam suscepit, præsens adest.

De religiosa in sacris locis conuersatione.

Ne sacris mysteriis dicata, & a Deo electa templa sancta pateant iniquitatibus hominum, quo præsertim tempore, peractis diuinis officiis, nemo adest clericus custos; id curet episcopus, vt ecclesiæ & vrbanæ & diœcesanæ, certa pro ratione locorum constituta hora, claudantur & aperiantur item. Quod si ob causam aliquando diutius, aut per totum diem eas patere oportet; caueat tamen, efficiatque episcopus, vt quo tempore patentes sint, atque apertæ, custos aliquis clericus adhibeatur, qui semper adsit, & quæ loco illo sacro indigna sunt, ibi peragi prohibeat.

Vbi vetus illa consuetudo, cum ab aliis tum ab sancto Chrysostomo in primis testificata, eaque non sine aliqua mysterii significatione instituta, vt separatim scilicet in ecclesia viri a mulieribus essent, in prouincia nostra intermissa, aut nulla est; episcoporum cura plane restituatur, quemadmodum & adhuc in compluribus eiusdem prouinciæ ecclesiis retinetur, & olim in vsu fuisse cognoscitur

ANNO CHRISTI 1576. ex antiquis earumdem eccleſiarum exædificationibus; in quibus ſeparationis ac diſtinctionis huius veſtigia his etiam temporibus extant. Qua in conſuetudine reſtituenda modus, & forma illius diſtinctionis extruendæ, muniendæve per eos, quorum intereſt, ſeruetur ad præſcriptum inſtructionum noſtrarum, de fabrica eccleſiaſtica editarum.

Vniuſcuiuſque autem eccleſiæ rectoris cura ſit, locum in eccleſia, oſtiaque pro ingreſſu, & egreſſu ſeparata, ſexui vtrique aſſignare, ac propterea quibus in eccleſiis opus eſt, plura oſtia loco opportuno aperire, ad præſcriptum epiſcopi, ex inſtitutionibus fabricæ.

Ad loca illa ſub gradibus, altarique maiori extructa, quæ martyria confeſſioneſve ab antiquis vocantur, magna cautio adhibenda eſt, ne viri, & feminæ ingrediantur eodem tempore, præſertim in populi præſentia.

Quare in illis eccleſiis, in quibus ingreſſus ad eiuſmodi loca, mulieribus omnino interdictus non eſt, ſi diuidi commode ea non poterunt, vt viri a feminis ſeparatim ſint, ſaltem quod ad illa attinet, quæ obſcuriora, aut non ſatis ampla ſunt, certus dies, certaque hora ab epiſcopo conſtituatur, qua ad illa alteri ſexui ſeparatim pateat ingreſſus.

Ne quis, ne in atrii quidem eccleſiæ finibus, nedum in eccleſia, aut cœmeterio rixas, ſimultates, aliaſve quaſque res, quæ offenſionem, ſcandalumve pariant, vllo pacto excitet; neve gladium, vt Concilio Triburienſi ſancitum eſt, armaque ſtringat, aut iis quemquam aggrediatur. Si quis contra fecerit, poſtquã ſpatio, quod ei epiſcopus præſtituerit, monitus facti ſui excuſationem defenſionemve iuſtam nullam attulerit, communione eiuſdem arbitrio priuetur.

Pro foribus, atriove eccleſiæ, præſertim quo tempore ſacra, diuinaque officia celebrantur, ne pila ludatur, aut aliud quidquam fiat, agaturve, vnde ſtrepitus, clamoreſve excitentur, quibus diuinæ officiorum preces interturbentur. Qui ſecus fecerit, pœnam, mulctamve ſubeat epiſcopi arbitrio.

Illud parochus ſedulo agat, vt mulieres lenocinio, meretriciove quæſtu infames, ne domicilium habitent, quod vel eccleſiæ, vel ædibus parochialibus, aut virorum, mulierumve monaſteriis continens, aut prope inhæreat.

De eccleſiarum, & altarium conſecrationibus, aliarumque rerum benedictionibus. ANNO CHRISTI 1576.

ECCLESIÆ, ſaltem parochiales, non conſecratæ infra annum in ciuitate, per diœceſim vero infra bienniũ, omnino conſecrentur; item parochialium eccleſiarum maiora altaria, quæ conſecrata non ſunt, quamprimum poterunt.

Cum parochialis eccleſia conſecranda erit, ieiunium in vigiliis cum ſupplicationibus populus ſuæ quiſque parochiæ ſeruet: tum in die etiam ipſo, quo conſecratio fiet, abſtineat ab omni ſeruili opere; eumque diem feſtum colat, & celebret; idque vtrumque propterea a parocho ante denuntietur.

Liber epiſcopo curante conficiatur, idemque in archiuo epiſcopali aſſeruetur, in quem eccleſiarum, altarium, cœmeteriorumque conſecrationes, & campanarum benedictiones ordine relatæ, ad perpetuitatemque poſteris proditæ extent.

In eccleſiæ item vniuſcuiuſque ſacriſtia liber eiuſmodi ſit, aut certe aliud ſcripti genus publica auctoritate munitum, de illius eccleſiæ, ſuique cœmeterii, & altarium conſecratione, & campanarum benedictione.

Quo firmius vero, magiſque perpetuum conſecrationis eccleſiarum, & altarium monimentum poſteritati prodatur, vniuſcuiuſque eccleſiæ conſecrationis diem, annumque literis, etiam in marmore inciſis, recte notari, tabulamque marmoream, in qua tota conſecrationis narratio exaretur, in pariete ab eccleſiæ fonte, non longe a ianua primaria loco illuſtri bene affixam collocari mandamus. Idem iubetur de altarium maiorum conſecratione. Aliorum vero altarium cuiuſuis eccleſiæ conſecratio, pictura ſaltem aliqua, vel alio ſigno exprimatur, vel in altari ipſo, vel loco proximo.

Antiquus ille benedictionis ædium, quæ vel recenter ædificatæ ſunt, vel immundis ſpiritibus, aliaue ratione vexantur, ritus, vbi in vſu eſſe deſiit, epiſcopi cura reſtituetur. In illa porro benedictione parochus ritum, preces, pſalmos, orationes, in libro ſacerdotali, ritualive præſcriptas adhibeat.

De ratione adhibenda in eccleſiis, altaribuſque profanandis.

ECCLESIA, ſi quæ aliquando, quauis auctoritate pro-

ANNO CHRISTI 1576. fananda est, vt ne vario ceremoniarum vsu, sed certa, & vna eademque ratione profanatio fiat, ita vt infra præscribitur, profanetur.

Primo si quæ sacræ reliquiæ corporave sanctorum in ea reconduntur, aliquot ante profanationem diebus, diligenter recognita, ad ecclesiam, in quam transferri episcopo placuerit, rite ex præscripta ratione transferantur. Ad quam sacrarum reliquiarum translationem illius viciniæ, ecclesiæque clericus in primis conueniat, in quam deferuntur, conuocato etiam præsertim eiusdem viciniæ populo.

Sacræ etiam imagines eo tranferantur.

Deinde ecclesiæ altaria per sacerdotem, cui episcopus profanationis facultatem, scripto exaratam, nominatim dederit, hac ceremonia amouebuntur.

Primum aliquantisper, genibus ad altare profanandum flexis, tacite orans, orationem dominicam, salutationem angelicam, & orationem de sancto dicat, cuius nomini altare illud dicatum est; tum vbi orauerit, illud ab omni parte detegat; lapidem consecratum ita apte euellat, vt ne confrigat: tum manibus suis lauet atque abstergat; deinde aquam in sacrarium effundat. Lapide ita amoto, diligenter, religioseque perspiciat, si quæ sacræ reliquiæ insunt, quas inuentas certo honestoque loculo clausas, atque obsignatas asseruet; &, vbi episcopo denuntiarit, in ecclesia, ad quam translatio fit, ad episcopi præscriptum recondendas & asseruandas tradat: tum reliqua altaris pars ab operariis amoueatur. Idque omne in singulis altaribus amouendis rite seruetur.

Præterea alio post altarium amotionem die, per homines, quos episcopus adhibere voluerit, fidelium ossa exhumentur; vnoque loco collecta reponantur præsente eodem sacerdote: qui antequam exhumationis initium fiat, tacitus item, *vt supra*, ad altare maius precetur, cum processione cleri, & populi viciniæ, infra cuius fines ecclesia profanata est, ossa efferentur ad locum, vbi reponenda sunt; dumque efferuntur, vt pro mortuis fit, precum officium dicatur; tum in ecclesiæ loco, vbi reponentur, viciniori pro mortuis itidem Missæ sacrificium fiat.

In ecclesiis autem dirutis, ad vsumque profanum conuersis, crucis insigne figatur, ex Tridentini Concilii

sanctione, quod signum facile amoueri non queat. ANNO CHRISTI 1576.

Altaris item vnius, quod sine ecclesia profanandum est, ratio vt supra de altaribus in ecclesia profanandis præscripta seruetur.

Cœmeterii præterea profanandi modus, vt ecclesiæ, idem teneatur.

De sacristia.

SACRISTIA vnaquæque habeat quæ sequuntur. Primo armarium, vel vestiarium vnum, plurave ad indumenta conseruanda instructa; suis capsulis, aut loculis, aliove modo, opereve multipliciter, ordineque distincta, pro ecclesiæ ratione, vel supellectilis copia.

Tum præterea oratorium separato, quantum possit, loco positum, atque distinctum: vbi possit sacerdos in solitudine se colligere, & orare ante & post Missæ celebrationem.

Labellum item cum manutergio appenso, ad manus abluendas & abstergendas.

Tabulam etiam de orationibus, sacro vnicuique indumento accommodatis.

Tabellam quoque appensam, ad Concilii primi prouincialis præscriptum, in qua tabella & Missæ, & anniuersaria singula ordine notata sunt; quæ vel ab vniuerso illius ecclesiæ clero, vel ab vnoquoque in singulos dies, hebdomadasve peragi præstarive debent.

Ac reliquas item tabellas, ex instructionum præscripto, aliasve episcopi iussu confectas.

Sit in sacristia item tabella, in qua singuli episcopi, qui ecclesiæ illi præfuerunt, notata temporum ratione descripti sint; vt frequentius sacerdotes commeminerint pro illis preces & sacrificia offerre.

Vestes autem sacræ, ceteraque ornamenta, volumina item ecclesiæ vsui ministerioque addicta, ac reliqua ecclesiastica supellex, & parochiales item codices in sacristia certis armariis recte atque ordine asseruentur. Nec vero sordibus, situ, squalore, puluereque obsordescant; sed, quoad eius fieri potest, ab omni sorde, & inquinamento pura omnia & singula sint ac integra: ac nullo præterea modo lacera, sed sartatecta, nec male compacta.

Baptisterii, sacrarii, tabernaculi, lunulæ, vestium; aliarumque eiusmodi rerum forma, instructionum nostrarum

ANNO CHRISTI 1576. rum libro demonstrata, in omni ecclesiæ cathedralis sacristia ponatur: ad cuius similitudinem reliquæ, quæ in aliis ecclesiis adhibentur, recte confici possint.

In sacristia ipsa silentium seruetur accurate: neque in eam pateat aditus laicis, nisi necessario.

Caueant ecclesiarum rectores, aliive ministri, ne aulæa, peristromata, tapetia, aliaque supellectilis, & ornamentorum genera ecclesiæ, aut sacristiæ addicta, ad domesticum vsum vllo modo vnquam adhibeant: nec vero aliis vtenda dent. Vestes autem sacræ, aliaque indumenta, Missæ, diuinorumque officiorum cultui dicata, in vulgus cuiquam exposita ne sint; sed armario, vestiarioque inclusa, claue obserentur; neque laicorum manibus contrectentur, vt antiquo Canone cautum est.

De bibliotheca.

SICVT in libris sacris, voluminibusque sanctorum, & aliis ecclesiasticis cuiusuis generis codicibus, copiose, sumptuoseque comparandis, diligens fuit accurataque maiorum industria: ita in iis ipsis asseruandis, illorum, qui successerunt non negligens studium, nec vero cura minor esse debet, cum ex iis manu scriptis, recteque exaratis voluminibus, in tanta librorum corruptela, his præsertim temporibus per hæreticos introducta, plurimum adiumenti rebus ecclesiasticis publicis afferatur, & ad catholicæ doctrinæ veritatem tuendam, & ad coarguendam illorum, vitiose illa deprauantium, temeritatem.

Bibliothecæ igitur ecclesiæ, vbi ecclesiastica volumina, aliive codices sunt, certus locus, vbi nullus constitutus est, in episcopalibus, aut in canonicalibus, aliisve ecclesiæ ædibus, curante episcopo constituatur.

Quo in loco armaria aliquot extruantur, eaque sitibus distincta, in quibus codices, & volumina quæcumque ibi extant, non aceruatim, sed ordine disponantur.

Index præterea fiat, in quo pro disciplinarum genere, aut pro alphabeti ratione volumina singula notentur.

Isque index certo loco in perpetuum asseruetur, notatis etiam deinceps ordine aliis libris, quicumque in posterum eidem bibliothecæ quouis modo accesserint.

Volumina, quæ pro vetustate, carie, situve obsordescunt, librario opere poliantur.

Dissoluta, & male compacta, conglutinentur. ANNO CHRISTI 1576.
Ab operculo nuda, asseribus, coriove tegantur.

Vetustate, aliove modo consumpta, reconcinnentur, & ad perpetuitatem opere recenti, nouisque librariis integumentis instaurentur.

Si præterea quo anno vnumquodque volumen manu exaratum sit, animaduerti potest, id etiam breuiter in eo indice notetur; tum præterea quo charactere scriptum, vt ex iis antiquitas colligi possit, quæ aliquando vsui, & vtilitati ecclesiasticæ & publicæ esset, ad emendatam voluminum impressionem.

Episcopus, de consilio capituli, canonicum aliquem, vsu peritum, literarum studiosum, instruendæ, augendæque bibliothecæ cupidum constituat, qui illius curæ diligenter præsit. Illius vero officium duret eiusdem episcopi arbitratu. Si qua tamen in ecclesia probatæ consuetudinis est, a capitulo bibliothecarium deligi, ab eodem deligi non vetatur.

Cura vero episcopi omnino sit, bibliothecam aliquando inuisere; sique per eum, & per canonicos ratio aliqua iniri potest, qua in bibliotheca librorum ecclesiasticorum copia augeatur; id solicite curetur, vt eiusmodi librorum apparatu, publicæ, episcopali, canonicali, clericalique commoditati atque vsui consultum sit.

De oratoriis in via sitis.

ORATORIA, vbi Missæ sacrificium non fit, in viis, & eiusmodi locis posita, altare nullum omnino habeant. Valuis, & claue ab ostio muniantur. Quæ clauis a parocho custodiatur, intra cuius parochiæ fines posita illa sunt.

Extruantur non in campis, sed in via publica, vt iter facientes, eorum locorum prospectu pie commoti, paululum precando consistant.

Quæ oratoria si ita angusta sunt, vt ne ostii quidem valuas intus patentes capiant, cancellis ligneis a parte anteriori sepiantur.

Et quoniam sacræ imagines, quæ in exteriori pariete oratorii exprimi solent, cum ita expositæ sint, luto, sordeve inquinari, vel indecentius, iniuriosiusque tractari possunt; ne extrinsecus in ipsis oratorii parietibus pingantur; aut

ANNO CHRISTI 1576. alio modo exprimantur; nisi edito loco fiant, vbi ab omni labe integræ conseruentur.

In ipsis vero oratoriis intus aliqua omnino sacra imago sit.

Quorum oratoriorum ostium si e solido assere constabit, nec vero cancellis erit compactum; fenestella in eo, ac duæ præterea, in pariete anteriori scilicet, ab vtraque ostii parte sint clathris ligneis saltem munitæ, vt intro a prætereuntibus possit sacra ipsa imago inspici, ac veneratione coli.

Pilæ quædam structiles, in viis publicis constructæ, cum sancta aliqua imagine, vel cruce, edito loco picta, aliove modo expressa, a superiori parte tectæ conseruentur, ne corruant.

Cureturque item, vt aliæ eiusmodi pilæ ad hominum pietatem excitandam certis congruis locis ædificentur.

De oratione.

ORATIONIS vespertinæ, olim in hac prouincia institutæ, signum distinctis campanæ ictibus, vt episcopus præscripserit, detur. Vbi vero in vicis, & pagis, ob campanæ exiguitatem, sonus ita difficilius exauditur; non intermisso, sed continenti sono per horæ quadrantem, illius significationem fieri, si ita censuerit, iubeat episcopus.

Rursus qua in ecclesia parochiali, diœcesis præsertim, ob vacationem, vel ob aliam causam, nullus, vel sacerdos, vel clericus aliquando est, qui huius orationis signum campana det; alia per episcopum, vel vicarium foraneum ratio ineatur, qua illius significatio fiat, campanæ item sono.

Vbi domicilia inter se proxima, aut continentia sunt; in ecclesia, tum maxime diebus festis, illam a populo fieri conuenientius est: quem frequentem conuenire omni officio parochus curet.

Ipse vero si adesse neglexerit, intermiseritve; mulctetur episcopi iudicio. Curet autem parochus, vt in ecclesiam non tardius multo ducatur, quam ad statam horam, qua sub crepusculum noctis salutationis angelicæ signum datur.

Si ex pagis & vicis, præsertim frequentioribus, in ecclesia parochiali fideles difficilius conuenire possunt, quoniam ab ea aliquantum illa loca distant; constituat episcopus ecclesiam, aut capellam, oratoriumve illis singulis propin-

quiorem, aut commodiorem; aut denique crucem, sacramve aliam imaginem in triuio erectam; quo etiam sub dio ad orationem vespertinam conuenire liceat. ANNO CHRISTI 1576.

Quæ orationis ratio in capella, in oratorio, vel in ecclesia, quæ parochialis non est, etiam adhiberi poterit.

Si quando præterea, aliis etiam diœcesis locis, pluuiæ vis, niues, aliave temporis grauitas, itineris difficultati adiuncta, difficiliorem fidelium conuentum ad ecclesiam parochialem faciat, ne ob vllam causam a tam salubri orationis instituto, & multiplicibus apostolicæ sedis priuilegiis commendato, vllo die populus desistat. Quo in officio in iis locis adiuuetur maxime opera sacerdotum, & clericorum quorumcumque illius pagi locive.

At vbi neque his rationibus fieri poterit, vt fideles omnes vniuscuiusque loci in vnum conueniant ad hanc orationis communis exercitationem; domi saltem ab vnoquoque, qui ad ecclesiam non conuenerit, cum familia sua certo loco fiat.

Norint porro fideles, quod etiam Concilio Aurelianensi quarto olim iussum est, sibi sæpius singulis diebus orandum esse; quod si aliquando frequentius non possunt, saltem non vesperi solum, sed etiam mane id a se præstari oportere. Quare episcopi cura sit illum vespertinæ orationis quotidianæ communis vsum, mane etiam, paulo scilicet ante auroram, aut sub ortum solis, id quod in plerisque huius prouinciæ locis iam seruari cœptum est, vbique locorum cum in vrbe, tum in diœcesi sua paulatim introduci, atque ea ratione institui, vt vel in ecclesia, vel suæ quique domi cum familia certo loco, vel in officinis, taberniſve, vel in ipsis etiam agris, atque adeo in itinere, vel in aliis denique locis, vbicumque, vt illo Concilio cautum est, ea matutina hora sunt, & patresfamilias, & liberi, & famuli, & artifices, opificesve, & operæ, institoresve, & ceteri, quicumque sunt, siue mares, siue feminæ, huius matutinæ orationis officio, antequam artificium, negotium, remve vllam aggrediantur, precibus, litaniis, omnique oratione, ac toto animo, menteque vacent, sicque quotidianarum actionum, operum, & negotiorum initium, a Deo faciant, finemque itidem.

Nimbis, procelliſve imminentibus, sicut ecclesiasticæ

ANNO CHRISTI 1576. consuetudinis est, campanis sonetur, tum ad tempestatem vi diuina, quæ ex solenni prece, sacraque benedictione illis inest, depellendam, tum ad Dei misericordiam implorandam Christianæ pietatis orationibus: ita fideles, earum sono tunc excitati, in ecclesiam, vel cathedralem, vel parochialem, vel in aliam saltem propinquiorem, ad orandum conueniant: si minus possunt, saltem vbicumque sint, siue domi, siue foris, supplices Deum orent; tum clerici, psalmis, litaniis, precibus, & orationibus, quæ ex ritu sanctæ matris ecclesiæ ad arcendam tempestatem dicuntur, Dei misericordiam deprecentur.

Parochi vero in primis sit, cum in ecclesia sua hoc officium religiose præstare ad præscriptum libri ritualis, aut sacerdotalis: tum solicite conuocare clericos, & populum; vt ob eam causam Deum sancte precaturi, ad ecclesiam frequentes concurrant. Idque ipsum prout in concionando vsuuenerit, aliquando fideles paterne, diligenterque monere meminerit.

De verbi Dei prædicatione.

VERBI Dei prædicatio, tractatione multiplex illa quidem & magna, nos hoc admonet, vt præter illa, quæ superioribus Conciliis nostris prouincialibus eo de genere constituta sunt, hæc etiam pro dignitate rei, proque vtiliori ac faciliori illius muneris præstandi ratione decernamus.

Illud proprium, ac peculiare sit, non solum episcopi, sed etiam parochi, genus docendi, vt beati Pauli apostoli exemplo, sigillatim cuiuscumque status homines vterque instruat, & præcipua virtutum officia demonstret; modo filios, modo parentes, nunc seruos, nunc dominos, nunc viros, nunc vxores, nunc senes, nunc iuuenes erudiens, ac diligenter quæ cuique propria sunt præscribens, paterna caritate & solicitudine fideles sibi commissos a vitiis deterreat; tum ad virtutes accendat, & testimoniis diuinarum literarum, & sanctorum patrum doctrina, atque exemplis, & sacris ecclesiasticæ doctrinæ traditionibus & similitudinibus & sanctioribus etiam figuris.

Quod sane officium, si graui oratione, & ab omni vel artificii, vel hominis sua spectantis, suspicione aliena tractabitur; maiorem inde fructum, iuuante Domino, fore sperandum est. Nec vero minus in publicis sermonibus,

quam in priuatis etiam colloquiis & secretis confessionibus, Apostoli præceptum vterque implere studeat, arguendo, obsecrando, increpando in omni patientia & doctrina. ANNO CHRISTI 575.

Id plane sibi proponat, optime nosse, quæ in populo vitia, peccatave potissimum euellenda, quæ rursus virtutes in primis disseminandæ sint; eoque intendat maxime omnem vim prædicationis suæ. Nec vero semel, atque iterum, sed sæpe, prout vsuuenit, in eodem vnius, vel virtutis suadendæ, vel vitii detestandi studio versetur; quoad, quantum in se est, perenni quadam doctrinæ perseuerantia, & perpetua quasi pugna, & contentione, id quod olim sanctissimos episcopos, Ambrosium, Augustinum, & Chrysostomum fecisse constat, fidelium animos, etiam in male agendo pene obfirmatos, expugnet, deprauatosque viuendi mores iam inueteratos, radicitus iuuante Deo euellat.

Quod ipsum vt concionator omnis præstet atque exequatur, cum ad aliquem locum mittitur; tunc & episcopus & loci parochus & vicarius foraneus, si ad locum diœcesis mittitur, conquisitas, collectasque paulo ante diligenter morum corruptelas, tunc frequentiores eo loci, vbi concio habenda erit, verbi Dei concionatori tempestiue significabit: rursusque eumdem admonebit, si quod pietatis opus est, quod in illa parochia, locove, eo tempore, vel institui, vel vehementius excitari velit.

Parochi præterea, vt & concionando & docendo fideles sibi commissos salutaribus institutis, sanctaque disciplina instituere possint; eos sibi libros, cum per facultates possunt, comparare studeant, qui a probatis auctoribus pie & docte conscripti, viam & rationes aperiunt, partim ad sanctissimam sacrarum literarum explicationem optimamque concionandi normam; partim ad spiritualis vitæ institutionem, virtutumque Christianarum exercitationes, tum denique ad parochialis ecclesiæ curam sancte & religiose gerendam.

Eorum autem in pascendo populo verbi Dei prædicatione, industria & doctrina, & in eo genere salutaris progressus, ab episcopo cognoscatur, vel illis in episcopales ædes, aliove aliquando coram se ad concionandum euocatis, vel etiam ex sermonibus quos habuerint, aliquando

ANNO CHRISTI 1576. ad ipsum episcopum missis, vt prouinciali decreto olim sancitũ est, vel alia omni ratione, quam inierit idem episcopus.

Curent episcopi, quod veteris ecclesiæ instituti est, sermonem, sacramve concionem vbique intra Missarum solennia potissimum haberi, siue ab illo eodem sacerdote, qui Missam tunc celebrat, canitve, siue ab alio habeatur: idque præterea, etiamsi Missæ sacrificium pro mortuis fiat; nisi sermo aliquando episcopi concessu de mortui laudatione in ecclesia habeatur, qui nullo modo in Missa, sed ea peracta, pronuntietur. Cum vero concionis, sermonisve munus in Missæ sacrificio præstatur; id fiat semper statim postquam euangelium recitatum est, vt ecclesiastici ritus ratio postulat, non in alia Missæ parte, aliove tempore.

Episcopus, cum in Missæ solennis sacrificio sermonem, aut concionem habet, mitra, episcopalique sacro omni vestitu, quem in Missa adhibet, indutus sit.

Cui concionanti, ministri ecclesiastici, sacris vestibus rite induti, septem vt antiquo Canone iussum est, vbi potest, sin minus, pauciores ab vtroque eius latere assistant.

Adsit etiam vel dignitate præditus, vel canonicus, vel alius denique, ad quem ex probato instituto spectat baculi pastoralis sustentatio, pluuiali indutus; qui ante ipsum a latere sinistro baculum manu sustineat.

Si vero sermonem in Missæ sacrificio non solenni habet, sacris item vestibus, Missæ sacrificio dicatis, vtatur & mitra, & cum baculo item adsit minister. Eique assistant præterea ministri duo ad minimum, superpelliceo, aut si canonici, vel dignitate præditi sint, suo in chori officiis stato habitu quotidiano induti, nisi pro alicuius celebritatis solennisve actionis, ac populi concursus ratione, aliis sacris vestibus eos amictos esse aliquando iusserit.

Id porro muneris obeat, sedens in medio altari, in faldistorio, aut in sede, loco eminentiori collocata, aut in cathedra episcopali; aut etiam suggestum, ambonemve ascendat: vbi itidem sedens & mitra item ornatus, ceterisque vt supra adhibitis, commodius a populo conspiciatur & audiatur.

In alia vero actione, quam in Missæ sacrificio, aliove tempore, prout actio solennis, populive frequentia est, sermonem iisdem, vt supra, locis, arbitratu suo, habeat, plu-

uiali & mitra etiam indutus, adhibitis quoque, vel pluribus, vel duobus saltem, qui digniores aliis in ecclesia sint, vbi de more illius ecclesiæ episcopo in sacris actionibus ii assistere solent, vel archidiacono & altero diacono, qui digniori loco sedet, aut demum duobus, vt episcopo videbitur, canonicis diaconis, sacro diaconali amictu vestitis. ANNO CHRISTI 1576.

Quod si cappa episcopali & stola potius, quam pluuiali, & mitra vti maluerit: illi duo assistentes, non sacro diaconali amictu, sed & ipsi & alii ministri superpelliceo, aliove sui canonicatus, dignitatisve in chori officiis insigni induantur: adhibeaturque præterea, non solum qui pastoralem baculum, sed alter etiam qui mitram a dextro latere teneat. Cum vero sermonem, aut concionem, minus frequenti populo, aut in actione minus solenni, vel in ecclesia non insigni habebit; poterit rocheto & mozeta indutus id præstare, stola etiam adiuncta. Nec vero propterea omittet, quo minus si per temporis & loci opportunitatem liceat, & assistentes & alios ministros, vt supra, adhibeat, cum insignibus episcopalibus. Si quando autem tunc duo illi canonici, cum superpelliceo, vel indumento, habituve canonicali non assistent: ecclesiastici tamen ordinis homines aliquot grauiores, præsentes adesse conueniens erit. Triplex porro hæc ratio vel pluuiali, vel cappa episcopali, vel rocheto, mozetaque cum stola vtendi cum sermonem non in Missæ sacrificio, sed in alia functione, aliove tempore episcopus habet, non ita ei præscripta est, quin modo vnam, modo alteram, modo tertiam prout maluerit, & temporis, loci, personarumve ratio tulerit, adhibere possit. Nec præterea prohibetur ex tempore, vt aliquando vsuenerit, vbique etiam sine stola gregem suum verbo Dei & salutaribus monitis pascere pro munere suo pastorali, cum eius & dicta & facta quasi perpetuam quamdam prædicationem ministrare, præbereve debeant.

Parochi vero præpositi & alii episcopi inferiores, cum in altari id munus obibunt, tunc capite aperto stare debebunt ad sacerdotalis libri præscriptum.

Quo autem facilius a frequenti populo audiantur, suggestum eos ascendere opportunius erit; tuncque casulam deponere, si maluerint, licebit: quam statim, sermone habito, ad altare reuersi induant.

In

ANNO CHRISTI 1576. In suggestu concionem aut sermonem cum habent, operto sint capite, & sedeant aut stent, prout maluerint.

Cum non is sacerdos, qui sacrificium Missæ faciat, sed alius intra Missæ celebrationem, sermonem, concionemve habiturus est, is suggestum ascendat; interea vero sacerdos celebrans, loco a laicis segregato, & ab altari paululum remoto, non extra tamen capellæ fines, in qua Missa celebratur, sacris vestibus indutus, cum duobus ministris, scilicet diacono & subdiacono, si illi in Missa tunc adhibiti sunt, ab vtroque latere considentibus sedebit.

Episcopus, parochusve sacrum euangelium, aut etiam scripturæ sacræ partem, coram populo, etiam e loco superiori tractans, collocatum ante se aliquando, cum viderit expedire, habeat euangelii aut sacræ scripturæ librum: de quo ipse, aut etiam minister, cum episcopus est, per membra, clausulas & sententias distincte eiusdem euangelii, sacræve scripturæ verba pronuntiet: quæ ipse scilicet, vel episcopus, vel parochus concionando, quo ordine leguntur, sigillatim populo explicet.

Minister vero, in hoc munere legendi, episcopo archidiaconus sit, vel diaconus canonicus, aliusve denique, quem episcopus elegerit; isque ante illum capite aperto stans, de libro verba distincte pronuntiet.

Quod a Clemente quinto pontifice maximo in Concilio Viennensi de prædicatione verbi Dei constitutum est, id omnis ecclesiastica ratio suadet ad vsum vel reuocari, vel introduci. Qua igitur hora episcopus, cuius præcipuum munus est prædicationis, id officium præstat; ne quis alius cuiuscumque ordinis est, illa ipsa hora, in ea vrbe, opido, vico, locove, vbi ille prædicat, etiam in ecclesia regularium, aut alias exempta, sermonem, concionemve habeat, nisi facultate ab illo impetrata.

Ne parochi sacerdotesve alii intra Missarum solennia quidquam, quod profanum sit, quodque ad rerum huiusmodi enuntiationem attinet, de altari populo pronuntient, aut euulgent.

Parochis, non idoneis ad munus suum obeundum, in pascendo sibi commissum populum verbo Dei, coadiutor eo in onere sustinendo, tum toto tempore anni, vt est a Tridentino Concilio sancitum, & primo etiam prouinciali

noſtro decretum, tum maxime in quadrageſima detur ab epiſcopo, cum ea mercede, aut eleemoſyna, ad eius ſuſtentationem a parocho perſoluenda, quæ eidem epiſcopo videbitur congrua. Anno Christi 1576.

Populus & vniuerſitas detrectans ſubminiſtrare victum, vt antea conſueuit, concionatori, ſolitamve eleemoſynam ad eiuſdem vitæ congruam ſuſtentationem, omni iuris ratione, etiam interdicti pœna, ab epiſcopo ad id compellatur.

Dum vel epiſcopus, vel parochus, vel alius ſermonem, concionemve habet; ne eo ipſo tempore in eccleſia, vbi habetur, in eiuſve aliquo ſacello, aut in alia eiuſdem parte, ac ne in ea quidem, quæ ſubterranea ſcuroli nomine vocatur, Miſſæ ſacrificium ab vllo quouis ſacerdote fiat.

Canonici & alii item dignitate præditi, ac reliqui præterea, quicumque ſint, cuiuſuis eccleſiæ clerici, cum in ſua eccleſia, concionibus, lectionibuſve ſacris interſunt, ſuperpelliceis, eoque clericali, canonicalive habitu, quem in choro canonicarumque horarum officiis obeundis veſtiunt, induti omnino ſint.

De ſcholis doctrinæ Chriſtianæ.

VBICVMQVE in diœceſis pagis, aut vicis, præſertim frequentioribus, quoniam ab eccleſia parochiali aliquantulum ea loca diſtent, aliamve ob cauſam epiſcopus expedire cenſuerit, ſcholas doctrinæ Chriſtianæ inſtitui, erigive præter eas, quæ parochialis eccleſiæ loco inſtitutæ ſunt, vicarii foranei diligentia, & parochi cura quamprimum illæ inſtituantur in eccleſia, capella, oratoriove illis propinquiori, aut commodiori, tum maxime opera & adiumento ſacerdotum, & clericorum quorumcumque illius pagi, vici, locive. Si quando præterea in diœceſi per pluuiæ vim, niues, aliamve temporis grauitatem, viæ, aut itineris difficultati adiunctam, ad eiuſmodi ſcholas in parochiali eccleſia, qui debent, conuenire difficilius poſſunt; eiuſdem vicarii & parochi cura ſit, vt tunc in oratoriis, vel capellis propinquioribus, aut ſaltem, ſi id non poteſt, alio honeſto loco, per clericum idoneum, ſeu per alios ſcholæ ſodales, vt vitæ & doctrinæ Chriſtianæ ſtudio inſtructiores, aliqua tum tradendæ, tum percipiendæ eiuſmodi doctrinæ exercitatio fiat; ne ob vllam cauſam ſtatis diebus

ANNO CHRISTI 1576. hoc institutum, atque pabuli spiritalis vsus illis desit.

Clerici, quicumque dominicis festisque diebus, qua hora in choro diuinis officiis concelebrandis astricti non sunt, parochum, intra cuius parochiæ fines habitant, in doctrinæ Christianæ scholis, vbicumque loci intra fines illius parochiæ constitutis, adiuuent, idque in vrbe & diœcesi ad præscriptũ eorum, quibus id curæ ab episcopo datum erit.

CONSTITVTIONVM PARS SECVNDA.

Quæ ad sacramentalia, vel ad sacramenta communiter pertinent.

VNAQVÆQVE parochia vascula duo sacrorum oleorum chrismatis & catechumenorum, vascula item duo extremæ vnctionis habeat: quæ confecta & ornata sint ad formam in libro institutionum præscriptam. idque vt die sacro cœnæ Domini, illa vacua, diligenter ante absterſa, ac bene parata, nec vero ampullæ, aut alia eiusmodi, ad olea sacra recens consecrata ferenda adhibeantur; aliaque rursus retineantur ad asseruandum quod reliquum est sacrum oleum vetus, quod vsui esse possit, si in sua parochiali cura opus esset, dum illa recentia apportantur. Vbi vero plures parochi, animarumve curatores, aut alii sunt, qui parochialis curæ portionem, vel officium habent, totidem vasa olei sacri infirmorum sint.

Parochus vbi primum olea sacra noua acceperit, vetera statim comburat in lampade, quæ ante sanctissimum sacramentum collucet, bombyce in sacrario plane exusto. Vascula autem, vbi anno proximo asseruata sunt, diligenter, politeque absterſa, accurate in sacristia conseruet, vt anno sequenti vsui sint, quibus afferantur itidem olea sacra.

Parochi singuli quatuor ad summum mensium spatio, librum ritualem, sacramentalemve habeant, qui ab episcopo probatus, in ecclesia cathedrali adhibeatur; vt ne, quod prouinciali Concilio primo cautum est, vlla ex parte inferiores ecclesiæ a cathedrali ea in re discordent. Rituales autem libri, qui ab eo cathedrali dissimiles ac diuersi erunt, statim episcopi cura amoueantur.

Sacro oleo deficiente, si tempus non patitur vt aliunde haberi possit, illa ratio ineatur, Canone præscripta, vt cum oleo consecrato misceatur non consecratum: id vero non

consecratum, guttatim ita infundatur, vt semper, quod infunditur, minus sit oleo consecrato, quod vel exiguum in vase reliquum est. Anno Christi 1576.

Et tabernaculi, vbi sacratissimum corpus Domini asseruatur, & armarii item, vbi sacra olea statis vasculis inclusa custodiuntur, & fontis præterea baptismalis claues rector ecclesiæ animarumve curator, diligenter, cauteque apud se custodiat: ac ne clerico quidem ministro illas vllo modo committat. Nec vero prohibetur, quo minus easdem muneris alicuius præstandi causa aliquando sacerdoti committat, quem in officii parochialis cura coadiutorem habet.

Primo prouinciali Concilio aliqua de exorcistis constituimus, in quibus ad illius muneris recte gerendi rationem hæc præterea præscribenda censuimus. Ne igitur sacerdoti, clericove sæculari, aut regulari, exorcismum energumenis adhibere liceat, nisi is exorcizandi facultatem, scripto exaratam, ab episcopo impetrarit.

Quam facultatem, vbi quis probatus obtinuerit, hæc quæ mox infra ordine præscribentur, accurate seruet, atque exequatur.

Antequam exorcizare aliquem aggreditur, perquirat in primis energumeni, energumenæve vitam ac mores, tum exploret actiones; & medicum, si expedire censuerit, consulat, adhibeatve, vt videat an quod ab illo, illave agitur, fiat morbi alicuius, aut bilis atræ vi; an vero sponte, ac dissimulanter; an denique dæmonis malorumque spirituum vexatione.

Videat item, an ille excommunicationis vinculo irretitus vnquam fuerit; anque absolutionem recte acceperit.

In hoc exorcizandi munere, eiusve occasione, non modo quæstum fugiat, sed ne doni, aut muneris quidquam, vel minimum, capiat.

Ne in ædibus laicalibus, lociſve priuatis, sed in ecclesia, loco aperto & conspicuo; neque in omni quauis ecclesia, sed in iis solum, quas certas episcopus statuerit.

Neque in conspectu multitudinis, non remotis tamen arbitris, sed præsentibus viris honestis atque ætate grauibus, in iisque vno saltem, vel duobus ecclesiasticis hominibus.

Mulieri autem energumenæ cum exorcismum adhibet; id præstet, duobus ætate vitaque probatis viris, tum femi-

ANNO CHRISTI 1576. nis etiam, itidem probatis, præsentibus, iisque omnibus, si fieri potest, energumenæ consanguineis, aut affinibus.

Mares autem alios præsentes adesse ne omnino patiatur, nisi vnum ecclesiastici ordinis hominem.

Ne ante ortum, nec vero post occasum solis quemquam exorcizet.

Ne duos simul eodem tempore, sed vnumquemque sigillatim, ac separatim.

In huius muneris functione, grauiter, pie, & religiose in primis se gerat.

Quamobrem pridie illius diei, quo alicui exorcismum adhibere inceperit, se ieiunio & oratione præparare studeat: Tum confessus, conscientia ab omni culpa pura, ac munda, magna cum humilitate, & fide, memor potestatis, quam a Domino accepit, expellendi dæmones, ad id munus obeundum accedat.

Si sacerdos autem est, antequam exorcismum inchoet, Missæ sacrum faciat, si id commode præstare potest.

Energumenis vero exorcismum ne adhibere incipiat; nisi illi primum confessi sint: ad hocque eos cohortetur, vt omnis anteactæ vitæ peccata diligenti conscientiæ discussione confiteantur.

Tum sæpe moneat, vt precibus, orationi, & sanctis meditationibus, & pietatis studiis, atque exercitationi se dent; religiosas ecclesias, vbi sanctorum reliquiæ reconditæ sint, certis diebus pie visitent; ieiunia præterea, & in sexta quaque in primis feria, quo die passionis Iesu Christi Domini memoria recolitur, religiose amplectantur.

Caueat, dum exorcizat, ne energumenæ mulieris capiti, corporive, nisi cum magna honestate, atque cautione manum adhibeat: neve energumenam, energumenumve altari imponat; neve quidquam aliud agat, quod offensionem præbeat.

Ne aliis vero exorcismis, precibus, ritibusque ad id munus vtatur, nisi ad libri, episcopi iudicio comprobati, rationem præscriptam. Cui nihil ab eo addi, detrahi, aut mutari fas sit.

Præscriptas has regulas quo diligentius seruet, tabula descriptas, eo loco sibi proponat, vbi potissimum id munus geret.

Quæ pertinent ad sacramentum baptismi. ANNO CHRISTI 1576.

FONS baptismalis e marmore, aut e solido lapide constet: qui si præ rimulis, aliave ratione, eiusmodi est vt inde aqua sensim effluat, lapis alius bene firmus, solidus, ac tutus quamprimum comparetur. Interea vero ad aquam baptismalem tuto continendam, dum ille alter paretur, non vas fictile, alteriusve generis, sed æreum, stanno ab interiori parte illitum, tanta magnitudine, quanta lapidis vacuitas est, ita ponatur, vt intrinsecus illum vndique strictim attingens, beneque compactum eidem cohæresçat. Habeat operimentum, vel ciborium, ad sacra olea tuto decenterque conseruanda in eo ipso fonte accommodatum, nisi vbi ex instructionibus nostris aliter extruendum est. Conopeo etiam, e tela saltem, opertum sit.

Tabellam habeat item intrinsecus, quæ dimidia tantum aperiatur, fontisque ostium compresse claudens, aquam a puluere, & aliis sordibus cautius tueatur. Quæ tabella in omnibus fontibus sit, in quibus per infusionem baptizatur: in iis vero, in quibus immersio adhibetur, si petra ipsa pro magnitudine id patietur, sine impedimento immersionis.

Sepiatur omnino vnumquodque baptisterium, si ferro, vel lapide, episcopi iudicio, non poterit, saltem ligneis cancellis. Præterea, si extra fornicatam capellam, aut parietis concauitatem, hemicycli instar constructam, totum, aut ex parte sit; tum tegmen habeat, quod ex marmore, vel ex asseribus constet, aut saltem e tela decenter picta.

Decebit etiam in capella, aut in pariete proximo, sancti Ioannis imago, Christum Dominum baptizantis.

In ecclesiæ ingressu collocatus sit fons baptismalis, isque a sinistra ingredientium parte, nisi quibus in ecclesiis pro situs ratione illum ab altera parte potius collocandum episcopus iudicarit. Quæ vero baptisteria in ecclesiis, capellisve, eo potissimum nomine extructis, cathedrali, vel collegiatæ, vel parochiali ecclesiæ fere adhærentibus, extant, illa non amoueantur; sed ecclesiæ, aut capellæ, vbi illa sunt, instaurentur, aut reconcinnentur. Vbi vero in ecclesiis, præsertim insignioribus, non sunt, in posterum eas vel ecclesias, vel capellas ædificari, in illisque baptisterium construi idem episcopus curet.

ANNO CHRISTI 1576. In baptiſmali fonte, vbi per infuſionem baptizatur, id plane caueatur, vt ne aqua capiti infantis infuſa in eumdem fontem recidat; ſed in ſacrarium profluat: idque propterea ſacrarium e marmore, ſolidove lapide prope fontem conſtruatur, ad præſcriptum inſtructionum.

In baptiſmalis fontis ciborio, mantilia duo, eaque candida, ab omnique ſorde munda aſſeruentur, quæ infantis capiti abſtergendo vſui ſint.

Pluraque ideo in ſacriſtia id generis mantilia, certo loco conſeruentur.

Si vero vel mantilia, vel ſudariola ad eum vſum aliquando afferuntur; ea, niſi noua, ne adhibeantur: tum noua adhibita, ne in profanum, ſed in eccleſiæ vſum, cui recte accommodari poſſint, conuertantur: alioqui comburantur.

Vetus illa conſuetudo, quæ adhuc in compluribus huius prouinciæ locis retenta talis eſt, vt a ſabbato ſancto, & ſabbato item pentecoſtes, frequenti ſacerdotum conuentu, ac ſolenni ritu, cum in cathedrali eccleſia, tum in diœceſis etiam locis, eccleſiiſve plebanis, fontis baptiſmalis benedictio fiat, vbi in prouincia noſtra hoc tempore non ſeruatur, omnino introducatur; in vſumque vbi intermiſſa eſt, reuocetur.

Quibus ſtatis, ſolennibuſque ſabbatis, ad illius ſolennis benedictionis officium omnes ſingulique eccleſiarum quarumcumque, quouis etiam dignitatis nomine, titulove inſignium rectores, quibus animarum curationis munus incumbit, qui in vrbe ſunt, in cathedralem; qui in diœceſi, ad ſuam quique plebanam eccleſiam, frequenter conueniant. Si vero exemptionis nomine, aliave ratione quis a plebanæ eccleſiæ iure liber atque immunis ſit, non tamen expreſſe ex priuilegio apoſtolico, huius ſolennis benedictionis officii concelebrandi cauſa in eam plebanam eccleſiam conueniat, intra cuius fines habitat, aut cui propior eſt, vt epiſcopus potius cenſuerit.

Nec vero propterea in ceteris quidquam illius immunitati, libertative derogatum ſit. Hoc autem decreto adſtrictos non teneri ſtatuimus illarum eccleſiarum, etiam quæ parochiales tantum ſunt, rectores, quibus vel ob locorum longinquitatem, vel ob aliam iuſtam cauſam epi-

scopus facultatem scripto exaratam daret fontis baptismalis, in illorum ecclesiis solenniter benedicendi. Hac vero facultate, ne propterea ecclesiæ plebanæ iuri quidquam præiudicii vllo vnquam tempore allatum censeatur. ANNO CHRISTI 1576.

In iis porro ecclesiis, quibus hæc baptismalis fontis solenniter benedicendi potestas aliquando fiet, statis illis duobus sabbatis, is benedictionis ritus celebretur sacerdotibus tribus saltem præsentibus, ad illum adhibitis. Id præterea, de tribus scilicet sacerdotibus adhibendis, locum in omni ecclesia habeat, si quando per annum in aliqua ecclesia, extra illa stata duo sabbata, illius fontis aquam baptismalem ob extraordinariam causam renouari necesse erit.

Ille vero, vbi nullus fons baptismalis est, introductus in aliquot locis mos aquæ benedicendæ consecrandæve, quo tempore baptismum ministrari oportet, tum baptismo celebrato, in sacrarium proiiciendæ, tollatur in posterum omnino.

Fontis baptismalis, quem statis illis solennibus diebus in ecclesia cathedrali consecrari solenne est, consecrandi officium atque munus, nisi episcopus legitima causa impeditus sit, ipse obeat.

Videat parochus, vbi primum infans baptismi causa ad se delatus est, an suæ parochiæ sit: quem si alienæ esse norit, eum, nisi instante necessitate, ne baptizet: sed ad parochum proprium, a quo baptizetur, deferri iubeat.

Si qui infantes intra alicuius vrbanæ parochialis ecclesiæ fines a sabbato sancto, vsque ad sabbatum in albis, & a sabbato item vigiliæ pentecostes, vsque ad sabbatum proximum nati, baptizandi sunt; ad cathedralem ecclesiam, cui pro obseruantiæ officio, proque veteris instituti vsu, statis illis hebdomadis hoc tribui debet, deferantur: si modo cuiquam ob mortis periculum, in parochiali ecclesia, quæ propius abest, baptismum statim ministrare necesse non sit.

Baptizatorum vero eiusmodi nomina, & cetera id generis præscripta, in libro tum cathedralis, tum propriæ parochialis ecclesiæ, vt Tridentino, & prouinciali primo Concilio iussum est, notentur.

Parochus, antequam baptizet, accurate in primis videat, an qui adhibendi sunt in baptismo compatres tales sint,

ANNO CHRISTI 1576. sint, quales eos esse debere, Conciliis prouincialibus nostris præscriptum est: ac si quos aliunde certo non scit, orationem dominicam saltem, salutationem angelicam, & fidei symbolum tenere, eos experiendo cognoscat, quam ob causam ea doctrinæ Christianæ rudimenta sibi ab illis ante recitari mandet.

Baptizandi ritus accurate seruetur: nec vero vllo modo confundatur; ita scilicet, vt pro ecclesiæ vsu, per episcopum probato, vel aquæ infusione, vel immersione baptismus ministretur.

Ad aquam baptismalem infundendam, ne manus, sed vas, quod ob eam causam paratum in fonte baptismali eiusve ciborio asseruari debet, adhibeatur.

Parochus sacerdosve baptizans caueat ne ad infantem baptizandum alio chrismate vtatur, quam eo quod illo ipso anno consecratum est, vt veteri Canone cautum est.

Curet idem, vt infantibus proprio nomine in baptismo appellandis, ea nomina non imponantur, quæ turpia, aut ridicula sunt, quæve Gentilium, atque adeo impiorum, & impurorum hominum memoriam referant, sed illorum, qui ob veræ pietatis, ac sanctæ religionis, virtutisque Christianæ laudem sanctorum numero adscripti sunt: vt & in ipso vitæ ingressu cum Ethnicis ne nomen quidem commune fideles habere velle protestentur; & ipsi infantes etiam, cum ætate processerint, nominum similitudine, ad eorum, a quibus illa accepta sunt, imitationem excitentur; & præterea, quos imitari studeant, eosdem quoque frequentius precentur, ac sperent eos potissimum sibi ad salutem, tum animi, tum corporis aduocatos fore.

Baptizandi formulam ipse non solum, vt primo Concilio prouinciali iussum est, populo generatim, sed etiam priuatim ac præcipue obstetricibus, in ecclesia tamen, plane ostendat, ac tradat: quam etiam an illæ recte teneant, aliquando eodem loco accurate videat, ac diligenter quærat.

Infantis, qui domi ob necessitatem baptizatus est, baptismus in libro baptizatorum a parocho de more referatur; notato patrini nomine; & qui domi ad baptismum, & qui in ecclesia ad catechismum exorcismumque adhibitus est.

Quod pii instituti, sanctæque consuetudinis est, id ad

vsum vbique restitui, introducive nos in Domino cupientes, monemus a parocho, vbi primum parochiæ suæ pueri in ecclesiam introducuntur, illis pia precatione benedici ad sacerdotalis ritualisve libri præscriptum. Anno Christi 1576.

Hoc autem vt diligentius præstet, aliquando, prout vsuenerit, parochialis suæ ecclesiæ fideles instituti huius, & consuetudinis admoneat.

Graue atque immane facinus est, infantes per imprudentiam illorum suffocari, qui eos, ne annum quidem natos, in cubili nulla cautione collocant. Qui quoniam neque alia ratione, neque rei grauitate, qua Deus in primis offenditur, nec vero immanitate nefaria in officio contineri hactenus potuerunt, tale facinus pœnis coerceri censuimus. Itaque quæcumque mulier infantem, anno ætatis non expleto, secum in lecto iacentem, non ex cautione tenuerit, quam ab episcopo præscriptam parochus vnusquisque ei sigillatim demonstrarit, excommunicationis pœnam ipso facto subeat: cuius vinculo irretita, non absoluatur, nisi graui, atque insigni imposita pœnitentia, quæ ceteris exemplo sit.

Parochus vero tum sæpe populum moneat, ne huiusmodi infantes secum in lecto vnquam teneant, tum etiam euulget decretum istud, pœnamque in decreto sancitam.

Quæ pertinent ad sacramentum confirmationis.

PAROCHI, animarumve curatores, qui in vrbe sunt, die dominico, pentecostes solennitatem præcedente, populum doceant, quanto religionis studio suscipiendum sit confirmationis sacramentum, cuius ministrandi solus episcopus ordinariam potestatem habet.

Videant item, ne quis eorum, qui sibi in curam traditi sunt, illud suscipere negligat.

Quare præmoneant, quod etiam Concilii VVormatiensis Canone sancitum est, vt quicumque intra parochiæ suæ fines habitant; neque confirmati adhuc sunt, illud omnes suscipiant, qui ætate sunt, qua episcopus eos duxerit esse debere, qui ad hoc sacramentum tunc accedant.

Si quis vero neglexerit, canonicis subiaceat disciplinis.

Elaborent præterea iidem, vt qui adulta ætate confirmandi sunt, primo de peccatis confiteantur: tum etiam admoneant, vt ieiuni illud suscipiant, cum mane ministratur.

ANNO CHRISTI 1576. Reliqua etiam diligenti cohortatione denuntient, quæ ad hoc sacramentum recte sancteque suscipiendum pertinentia, monitionum tabella comprehendentur, quæ ad communem prouinciæ vsum per nos edetur. Quibus monitionibus, pro ratione locorum suæ diœcesis, ab episcopo addi, tum detrahi, rursusque easdem mutari liceat.

Quæ cuncta diœcesani item parochi præstabunt; ita scilicet, vt singuli parochi vniuscuiusque loci, vbi sacrum chrisma episcopus ministraturus est, dominico die hebdomadam illam proximam, qua ministrabit, antecedente, cum populum omnia & singula doceant ac moneant, mox supra parochis, in vrbe commorantibus, præscripta: tum etiam præstari curent.

Sacrum autem chrisma episcopus, cum id ministrare proprium episcopalis curæ munus sit, ne stata pentecostes solennitate id præstare prætermittat, tum ad singulas vniuersæ diœcesis partes, parochiasve, & loca, vel infima, visitando accurrat, vbi illud ministrari necesse sit.

Caueat porro, ne cum huius ministrationis munus obit, alienæ diœcesis hominibus, de iure non exemptis, qui in sua diœcesi domicilium iam non constituerint, hoc sacramentum ministret; nisi proprii illorum episcopi concessu, aut assensu scripto.

Quo igitur tempore ministrat, populum ea ipsa de re parochos præmonere iubeat.

Quæ ad sanctissimum eucharistiæ sacramentum pertinent.

TABERNACVLVM ligneum, aliave materia constans, in quo sanctissima eucharistia conseruatur, panno serico intrinsecus circumuestitum vndique sit: conopeo etiam decenti pro ecclesiarum facultate, locique dignitate contectum: ac bene præterea, tutoque clausum, atque ita quoque aptatum, vt inde sanctissimum sacramentum commode depromi possit, neque super altare propterea ascendi necesse sit. Vacuum etiam sit a reliquiis, vasculo olei infirmorum, atque inani alio vase, vt omnino sacra eucharistia cum suo vase in eo dumtaxat conseruetur; aliud præterea nihil.

Tabernaculum autem, quod agendis processionibus vel exponendæ sacræ hostiæ vsui est, pellucido vitro vel crystallo, vndique circumdatum sit; lunulamque forma

instructionibus supellectilis ecclesiasticæ præscripta, huiusmodi habet, vt aperiri commode possit & fragmenta colligi, si quæ forte ibi relicta sunt. Ipsa autem lunula saltem cum suppositio paruulo scuto, ex argento constet. Anno Christi 1576.

Duas pyxides vnaquæque parochialis ecclesia saltem habeat, alteram forma maiori ad vsum sacræ communionis, populo in ecclesia ministrandæ, alteram minori, qua sanctissimum sacramentum ad infirmos deferatur. Pro hac pyxide ad ægrotos deferenda, sacculus sericeus ab vnoquoque diœcesis parocho habeatur ornatissimus, cum opus erit, adhibendus.

Quinque saltem particulæ consecratæ seruentur assidue, vbi sanctissimum sacramentum conseruatur; quæ octauo quoque die renouentur.

Idque fiat ex hostiis, non ante viginti dies ad summum confectis.

Parochus autem, cum ad eum frequentissimum sacramentorum vsum parochiæ suæ fideles cohortetur, vt prouinciali tertio Concilio sanciuimus: tum crebris monitis illud, quod Siluerius pontifex maximus statuit, in consuetudinem reuocare studeat, vt qui sæpius non communicant, singulis saltem dominicis diebus in quadragesima corpus Domini sumant, ac præterea diebus dominicis aduentus.

Cum frequenti populo sanctissima eucharistia administratur, licet eius vis, atque virtus explicetur; non facile tamen tota huius generis explicatio, sermoque percipi, audirive ab omnibus potest; nec præterea omnes administrationis initio interesse solent; id propterea magnopere episcopus curet, vt vel per se, vel per alium, in adhortandi munere excitatum, ac probatum, etiam inter communicandum, verborum pondere, & sententiarum quasi iaculis, opportuna aliqua, & crebra, breuique cohortatione, populus collectus ad frequentem sanctissimi sacramenti sumendi vsum excitetur; tum etiam commonefiat, quam periculosum exitiosumque sit, ad sacram diuini illius cibi mensam indigne accedere; ac rursus quam valde admodum in omnes partes vtile, ac fructuosum, pabulo illo cælesti salutariter ac frequenter vti.

Hocque ipsum omne, die festo, frequentem populi

ANNO CHRISTI 1576. communionem proxime præcedente, aliquando longiori, publicaque concione omnino præstetur.

Quod & Toletano quarto & Braccarensi primo Conciliis sancitum est, id de sacra communione ministranda religiose seruetur, vt diaconis scilicet & clericis ad altare, aut in choro illa præbeatur; populo autem loco a choro altarive aliquanto remotiori.

Vt & quod sacrorum Canonum iure statutum est, seruetur, & parochi certam rationem inire eorum possint, qui curæ suæ commissi, sacram communionem in pascha resurrectionis Domini sumpserint; ne eo tempore, etiam in ecclesia cathedrali, iis, qui intra alterius parochiæ fines in vrbe, aut in diœcesi habitant, sanctissimum eucharistiæ sacramentum ministretur, nisi aliqui sint, quibus iusta de causa episcopus, aut proprius eius parochus, facultatem scripto exaratam nominatim dederit.

Peregrinis autem, aduenisve hominibus ex secundi Concilii prouincialis præscripto, præberi ministrarive liceat.

Ne occasione sacræ communionis, etiam in pascha ministratæ, vel ministrandæ, eleemosyna, peluicula, aut vasculo exposito, vllove alio modo directe, aut indirecte, quæritetur.

Cum sacra communio diebus, præsertim solenniori-bus, aut frequentiori fidelium multitudini ministratur; ex veteri instituto antiphona, Dominus dabit benignitatem, & terra nostra dabit fructum suum; & psalmus, Benedixisti Domine, & psalmus item, Dominus regit me, *&c.* & alia in rituali libro præscripta, aut alias ab episcopo præscribenda, a clero canantur, cum id per illius frequentiam fieri potest.

Ad ægrum parochus ipse, nisi inualetudine aliaue necessaria causa impeditus sit, corpus Domini deferat: si vero aliquando in hoc ministerio necesse habet alio sacerdote vti; ne alio, si potest, vtatur, nisi quem ad confessiones audiendas, concessa scriptis facultate, episcopus probauerit, idoneumque iudicauerit; cum sæpe contingat, ægrum, cui sanctissimum corpus Domini defertur, iterum confiteri velle, propterea quod post peractam confessionem aliquid commiserit, vel ante commissum meminerit.

Ægrotantibus, etiam sine mortis periculo, sacræ eucha-

ristiæ frequentius sumendæ desiderio flagrantibus, iis præ- ANNO CHRISTI 1576.
sertim, qui dum integra valetudine sunt, frequenti sacramentorum vsu se religiose salutariterque pascunt, ne parochus quantum per alias necessarias in parochiali munere occupationes sibi licet, spiritualem illam consolationem, salutareque adiumentum, religiosa præparatione ab eisdem adhibita, deneget.

Quid de indulgentia a Paulo tertio pontifice maximo corporis Domini sodalitatibus concessa, sæpius promulganda, Concilio prouinciali tertio sancitum est, id in iis sodalitiis præstetur, quibus illa tributa concessaue est.

Indulgentia vero a sanctissimo domino nostro Gregorio XIII. omnibus & singulis, quæ in hac prouincia institutæ, instituendæue sunt, corporis Domini sodalitatibus data, cuius concessæ indulgentiæ exemplum typis impressum in vltima huius libri parte extabit; vbique in illis sæpeque promulgetur ad excitandos in salutari instituto, eiusque munere solicite obeundo fidelium animos.

Oratio quadraginta horarum religiose instituta, vt perpetuo sanctissime, cum salutarique animarum fructu retineatur, hæc etiam præter cetera, eo de genere alias sancita, constituimus & decernimus;

Primo in iis solum ecclesiis siue sæcularibus, siue regularibus fiat celebreturve, in quibus sanctissimum sacramentum asseruatur: nec vero in iis omnibus, sed in illis tantummodo, quas episcopus statuerit.

Fiat autem in conspectu sanctissimi sacramenti: quod e tabernaculo expositum, in maiori, aliove, si episcopus ita censuerit, altari propalam collocetur. Quod vt cum dignitate, decore, religioseque agatur, altaris, vel capellæ, vbi exponetur, collocabiturve, ornatus decens sit ac religiosus.

Cerei præterea in altari accensi, ad summum decem, minimum vero, sex, decenti crassitudine, ac longitudine colluceant: lampades item ne plures quam duodecim, aut tredecim; nec vero pauciores quam tres. Licebit tamen episcopo ob causam permittere, vt maior luminum numerus aliquando adhibeatur.

Orationis initio, cum sanctissimum sacramentum palam proponendum est, primum datis solenniter de more

ANNO CHRISTI 1576. pridie illius diei, vesperi, & iterum eo die paulo ante, campanarum signis, præsens adsit, cum sacerdos, pluuiali indutus, qui illud religiose proponat; tum illius ecclesiæ, vbi oratio futura est, aut totius parochiæ, si ecclesia parochialis est, clerus superpelliceo vestitus, qui in hac functione illum adiuuet. Si vero, qui conuenerint, clerici vel parochiæ, vel ecclesiæ, pauciores sunt quam sex; alii aliunde euocentur, vt ne eo numero pauciores adsint: hique cum luminibus accensis, tum homines itidem parochiæ, in cuius ecclesia finibusve oratio exponitur, præsertim sanctissimi sacramenti sodalitati adscripti.

Processio in exponendo sanctissimo sacramento per ecclesiam agatur litaniis, statisque antiphonis, precibus, & orationibus, tum cereis accensis: idemque in eo reponendo seruetur.

Dum illud in altari propositum est, interdiu clerici duo, superpelliceo induti, capite aperto, ad altare semper assistant: quorum alter diaconus saltem sit: noctu vero saltem vnus, isque in sacro ordine constitutus.

Ad altaris vero, capellæve, vbi proposito sanctissimo sacramento oratio fit, cancellos affixæ sint tabulæ precum & orationum, quæ pro temporum, calamitatumque ratione, orantium vsui ex sanctæ matris ecclesiæ instituto accommodatæ, eæque literis grandiusculis exscriptæ, loco perspicuo sint.

Ad excitandam præterea populi, in stata hac oratione versantis, pietatem, hoc curetur, vt aliquando, quo præsertim tempore, quave hora frequens est fidelium ad eam concursus, sermo, isque breuis, ad piæ meditationis studium inflammandum appositè habeatur.

Vt autem ad huius constitutionis præscriptum omnia quæ ad huius statæ orationis vsum sancte retinendum pertinent, decore, recte, ordineque agantur, vnicuique vrbis regioni ab episcopo aliquot viri graues, pietatis, spiritualisque vitæ amantes, & in iis saltem vnus ecclesiastici ordinis, qui aliis præsit, constituantur: qui in sua quique regione orationis huius curam gerant, quo tempore illa celebratur. Eorum præter cetera munus erit, cum videre, vt ad huius sanctionis præscriptam normam illa fiat celebreturve; tum quibus in ecclesiis proxime ea futura est, illa-

rum miniſtris ipſam ſignificare, ac prænuntiare.

Anno Christi 1576.

Porro ad ornatum, atque apparatum huius orationis celebrandæ, ne quid ob ſumptus neceſſarios deſit, a parochiæ incolis parocho, in cuius eccleſia illa fiet, adhibitis ſimul aliquot parochialis viciniæ viris, epiſcopo probatis, eleemoſynam eo nomine quæritare & colligere liceat. Quæ eleemoſyna, ſi quæ vnquam ex impenſis illis reliqua erit, epiſcopi arbitrio in vſum & ornatum, qui ad cultum ſpectet ſanctiſſimi ſacramenti, erogetur in illa eccleſia, vel in alia, vbi magis neceſſaria ſit.

Nec vero, hoc vel alio prætextu, illo orationis tempore ad eleemoſynam excipiendam colligendamve pelues, aut vaſa eiuſmodi patula, exponantur: ſed epiſcopi permiſſu conceſſuve capſulas proponi liceat.

Orationis huius curatores videant, vt per quadraginta ipſas horas continenter fiat, ac ne ad momentum quidem temporis, nec die, nec noctu intermittatur. Cui rei quo cautius proſpiciant, ſupputata parochialis viciniæ incolarum, tum marium, tum feminarum ratione, illiſque in certas ob eam curam claſſes congruenter diſtinctis & diſpoſitis, horas ſtatæ orationis pro ſupputatione inita & populi partitione facta, ita ſeparatim, ordineque aſſignent, vt ſua hora claſſes ſingulæ ad orandum conueniant, & intermiſſionis nullum ſpatium relinquatur.

Hoc orationis tempore, in eccleſia, vbi illa celebratur, feminæ a maribus ſeparatæ, tabulato ad inſtructionum præſcriptum interiecto, aut alio interſepto adhibito, orent.

Ne noctu feminis orandi ſtata hora adituſve in eccleſia detur.

Quod ſi noctu orantes deerunt, ſanctiſſimum ſacramentum in tabernaculo reponatur.

Quod ſi forte ex hac vel alia cauſa epiſcopi iuſſu aliquando noctu intermitti contigerit, interdiu compenſetur continenti orandi ſpatio.

Cum oratio noctu celebratur, ne propterea eccleſiæ oſtia pateant, ſed clauſa, pulſantibus & ad orandum conuenientibus, etiam ſingulis, aperiantur.

In eccleſiis monialium, cum oratio hæc celebratur, nemo prorſus noctu in illam ad orandum intromittatur. Verum ibi ſanctiſſimum ſacramentum per noctem in taber-

naculo

ANNO CHRISTI 1576. naculo maiori repositum, moniales solum ab interiori ecclesia adorantes, nocturno eo tempore per statas horas in oratione perseuerent; summo vero mane iterum e tabernaculo illud depromatur.

Præfinito illo quadraginta horarum tempore, nec vero diutius, in ecclesia, vbi concessum est, oratio hæc celebretur. Id vero temporis prorogari ne liceat, nisi episcopi concessu. Tamen cum noctu terminari contigerit, ad lucem produci eiusdem iussu licebit, si quando huius orationis initium, & finem noctu fieri, minus decenter ille animaduerterit.

Per horam, antequam in vna ecclesia oratio hæc terminetur, in altera, vbi proxime futura est, de more rite inchoetur.

Quæcumque loca, ecclesiave, in qua exponenda sit sacra eucharistia pro oratione quadraginta horarum, hac constitutione supra præscripta sunt, aut de aliis ad cultum & venerationem sanctissimi sacramenti, aut ad altaris, capellæve, vbi illud palam proponetur, apparatum, atque ornatum pertinentibus, ea cum in ordinario orationis huius instituto & vsu, tum etiam, si quando extraordinarie idem adhiberi petitum, aut concessum erit inuiolate, accurateque seruentur.

In ecclesia cathedrali, quoties oratio quadraginta horarum, vel inchoatur, vel peracto in aliis ecclesiis illius cursu, in eadem iteratur, aliave ratione exponitur, indicitur ve; omnis ratio suadet, vt splendidiori luminum apparatu, & maiori cleri frequentia, maiorique populi concursu habeatur, atque celebretur. Quare illius orationis initio, quod in ea ecclesia fit, rursusque in eiusdem fine, vt episcopo videbitur, cum illius ecclesiæ clerus, populusque, si quem pro parochiæ ratione peculiarem habet, tum etiam vniuersus vrbis clerus, tam sæcularis, quam regularis, qui supplicationibus publicis interesse solet, ac sodalitates omnes & cunctus præterea populus, suis parochialibus sanctorum insignibus distinctus, in illam matricem ecclesiam generatim vniuersque ad orationis celebritatem conueniat.

Sigillatim vero pro vniuscuiusque parochiæ, viciniæve in classes distinctæ, ratione, quam episcopus certam statuerit inieritve, idem tum clerus sæcularis ac regularis, tum po-

pulus ſtatis horis, ſibi ordine ſpeciatim attributis, ad eam basilicam concurrat, more ſolennium proceſſionum, cruce ſcilicet prælata, & precum, antiphonarum, pſalmorumque pio ac religioſo cantu: vndeque pro ordine proceſſerit, eodem pie deuoteque redeat. Anno Christi 1576.

In ſolenni illa proceſſione, in qua ſanctiſſimum Domini corpus per vrbem religioſo cultu defertur, ne reliquiæ vllæ, ſed illud ſolum, vt veteris inſtituti, eccleſiæque Romanæ matris conſuetudinis eſt, pio, religioſoque apparatu, ſolennique celebritate feratur.

Canonici ſinguli, & qui dignitates obtinent, cum proceſſiones publicas, illam præſertim ſolennem, quæ in celebritate ſacræ diei corporis Domini agitur, atque alias item in portando ſanctiſſimo ſacramento ſingulis menſibus conſtitutas, obeunt; intortitium accenſum in manibus, capite aperto, ferant. Capitulum autem decenti magnitudine & craſſitudine habeat, quot canonicorum numero ſatis ſint.

Reliqui chori miniſtri cereos item accenſos habeant, eoſque forma conuenienti.

Quo autem religioſius prouinciæ noſtræ fideles ſanctiſſimi corporis Chriſti Domini ſolennitatem colant: pietatiſque operibus, quæ ſacro illius ſolennitatis tempore præſtanda ſunt, indulgentias a ſummis pontificibus, Vrbano IV. Clemente quinto, Martino quinto, item & Eugenio IV. conceſſas, conſequantur, parochorum cura ſit, die dominico, ſolennitatem præcedenti, hæc paterna caritate, grauique ſermone illos præmonere atque hortari;

Primo vt confeſſi, vel in ſolennitate, vel intra octauam, ſacram communionem ſumant.

Vt pro facultatibus eleemoſynam dent.

Vt pure caſteque in orationibus frequentes, atque aſſidui ſint, in pietatiſque Chriſtianæ exercitationibus verſentur.

Vt pridie ſolennitatis ieiunent.

Vt & in ſolennitate & reliquis deinceps ſeptem diebus ad veſpertinum & matutinum, aliarumque canonicarum horarum officium & Miſſæ ſolennis ſacrum frequentiſſimi conueniant, proceſſionemque ſolennem item ſupplices obeant.

Vtque ad ea Chriſtianæ pietatis officia fideles magis in-

ANNO CHRISTI 1576. flammentur; per eosdem parochos indulgentiæ, vt infra exponuntur, ab eisdem pontificibus vnicuique vere pœnitenti & confesso datæ, euulgentur.

Ieiunantibus pridie solennitatis, indulgentia concessa annorum centum.

Præsentibus in vesperis primis, indulgentia annorum etiam centum.

Iis qui in solennitate Missæ solennis sacro intererunt, indulgentia annorum totidem.

Qui in matutino aderunt, iis indulgentia annorum totidem.

Qui in secundis vesperis intererunt, iis quoque data indulgentia totidem annorum.

Qui primæ, tertiæ, sextæ, nonæ, completorii officiis aderunt, indulgentia iis datur quadraginta annorum pro singulis horarum officiis.

Qui intra octauam vespertino, matutinoque officio & Missæ solennis sacro aderunt, indulgentia item datur annorum centum.

Quæ pertinent ad sacramentum pœnitentiæ.

ECCLESIA parochialis, eique item annexa, in qua confessiones audiri aliquando solent, confessionale vnum habeat, forma in instructionum libro demonstrata, constructum; duo vero eadem forma & modo, vbi quingentarum animarum & amplius cura geritur. Ecclesia autem, quæ plures habet confessarios, totidem confessionalia quot confessarios habeat, siue parochialis illa sit, siue collegiata, siue cathedralis.

In confessionali hæc affixa sint, sacra scilicet imago, literæ processus die cœnæ Domini quotannis editæ, tabella casuum, quos sibi episcopus reseruarit, forma absolutionis, & orationes præterea præparatoriæ ad sacram confessionem audiendam impressæ.

Ne capsulæ loculive, colligendæ eleemosynæ causa, siue confessarii vsui, siue ecclesiæ vtilitati ea sit, ac ne ob pium quidem vllum aliud opus, loco confessionalibus proximo, nedum ipsis confessionalibus, affigantur, apponanturve.

Excommunicationis pœnam, Concilio prouinciali primo, sacerdotibus, sine approbationis facultate ab episcopo data, pœnitentiæ sacramentum ministrantibus propos-

tam, ipso facto eos, qui contra fecerint, subire decernimus & declaramus. ANNO CHRISTI 1575.

Confessionis sacræ audiendæ munus sacerdotibus regularibus, quamuis ad illud ob peritiam scientiamque idoneis, ne committatur, nisi a monasterii præfecto testatum literis fiat, eos vitæ disciplina, moribusque probatos esse; ac dignos propterea quibus id muneris imponatur. Quo in testimonii genere ipse videat, ne quid testificando admittat, quod religiosæ conscientiæ suæ fraudi sit, labemve afferat.

Vnusquisque monasterii regularis præfectus bis quotannis, semel scilicet ineunte aduentu, iterum quadragesimæ initio, confessariorum sacerdotum sui monasterii probatorum nomina, in folio exscripta, ad episcopum deferat; vt cum regulares ex vno in aliud monasterium commigrare frequenter soleant, eamque ob causam illorum numerus interdum minuatur, aliunde ipse episcopus, alios in eo munere gerendo idoneos, ac probatos opportune habere possit.

Sacerdotum confessariorum, qui probati sint, nomina, in tabella ordine descripta, ad valuas sacristiæ ecclesiæ, vbi complures illi habitant, affixa in omnium conspectu sint.

Episcopus & in vrbe & quo tempore etiam visitationem obit, in frequentioribus diœcesanis locis confessarios sacerdotes, etiam regulares, aliquando ad se, cum singulos, tum vniuersos conuocet. Iisque primo, cum ceteras muneris, quod susceperunt, partes grauiter accurateque ostendat, tum præcipue moneat, quantum quamque graue, vel ad salutem, vel ad perniciem animarum onus sustineant; proinde demonstret item, & quam bene notos casus ipsi habere debeant, in quibus absoluendi auctoritatem nullam habent, & quam studiose propterea caueant, ne in messe aliena falcem ponant, & quam caute item in pœnitentium absolutione agant, cum præsertim vel de restitutione, vel de occasionibus, quibus ad mortalia peccata aditus fit, abiiciendis agitur.

Ne vero facile in eodem peccati genere fideles offendãt, hoc etiam illos ipsos confessarios admoneat, quam prudentes, quam cautos, quam diligentes in pœnitentiis salutaribus imponendis eos esse oporteat: tum prospicere etiam vt

ANNO CHRISTI 1576. non solum vitia, peccataque fideles, sed virtutes, Christianæque vitæ officia, opera, & actiones, cum Christiani nominis splendore congruentes suscipiant ac præstent; maioresque in via Domini progressus in singulos dies habeant, proposita vnicuique, pro eius ingenio, & conditione, ac statu, bene sancteque agendi ratione.

Demonstret denique, quam sedulo caueant, vt ne eorum dicta sanctarum cohortationum, paternarumque obiurgationum plena, a factis vllo modo dissentiant; ac ne item audiendis sacris confessionibus vllam, ne minimam quidem, auaritiæ in primis, suspicionem præbeant.

Instructiones ad sacramentorum, & pœnitentiæ, & sacræ communionis, ministrandorum vsum, cultumque pertinentes, a nobis Concilii prouincialis tertii decreto confectas atque editas, in sua quisque vrbe, diœcesique episcopus seruari omni diligentia curet.

Medici quicumque vel in vrbe, vel in diœcesi sunt, duorum mensium spatio per singulos episcopos, si id ante non præstiterint, iureiurando obstringantur: quo spondeant, se, quod Pii V. pontifex maximus sanctione de medicis edita præscriptum est, integre inuiolateque seruauisse. Qui iusiurandum præstiterint, ne excommunicationis pœna, Concilio prouinciali primo decreta, sed iis tantum pœnis, illa pontificia constitutione sancitis, irretiti teneantur, si contra fecerint.

Nec vero confessarius sacerdos confitendi tempus ægrotanti proroget, nisi primum re cum episcopo, eove, cui ille id curæ dederit, communicata, prorogationis facultatem scripto exaratam ab illo impetrarit.

Casus restitutionis rerum, quæ incertum est quibus restitui debeant, episcopo deinceps reseruati sint.

Confessarius sacerdos, quicumque sit, etiam regularis, ne auditæ sacræ confessionis testimonium scriptum, aut impressum, manu sua suoque sigillo signatum, sibi peccata confessis dare omittat; tum in pascha, vt parochis, tum ægrotationis tempore, vt medicis, quod debent, eos præstitisse plane constet. Confitentium præterea paschæ tempore nomina, & cognomina, vt fraudi multiplici occurratur, in librum certum, notato etiam die & mense referet: quem librum episcopo petenti, pro debito caritatis studio,

non modo non deneget, sed prompte ostendat atque exhibeat, tradatve; testimonii vero formula certa ab episcopo præscribatur: cuius exempla, vbi ars impressoria fit, & vbi opus est, typis impressa, quamplurima vnicuique sacerdoti confessario tradantur. Anno Christi 1574.

Quæ pertinent ad extremam vnctionem, & reliqua erga morientes officia.

QVIBVS parochis Concilio prouinciali secundo permittitur, domi aliquando habere sanctum oleum infirmorum, ii fenestellam in ipsa domo, loco decenti, ac tuto construant; panno serico circumuestiant; valuis, & claue claudant, vt & in honore, & recte custodiatur.

Parochus extremæ vnctionis sacramentum sicut his ministrare debet, adultis scilicet, periculose ægrotantibus, propeque moribundis, senio confectis, etiam non ægrotis, in diem morituris; ita istis ne ministret, nempe pueris rationis vsu carentibus, mulieribus in partu laborantibus, ad bellum proficiscentibus, nauigantibus, peregrinantibus, & iis, qui mox vltimo supplicio mulctandi sunt.

Idem cum pro ægrotis parochialis viciniæ suæ semper oret, sacrificiumque offerat; tum si quem ex iis periculose ægrotare viderit, hoc curet diligenter, vt die noctuque ad extremæ vnctionis sacramentum ei ministrandum præsto sit & paratus.

Cum autem is ad ægrum, qui a parochiali ecclesia longius abest, grauiter, ac non sine periculo mortis, febri, morbove laborantem, sanctissimum corpus Domini defert; ne, vbi ad parochiale domicilium ipse redierit, mortem ille prius obeat, quam ad extremæ vnctionis sacramentum, eidem ministrandum, reuerti possit; vasculum etiam sacræ illius vnctionis secum ferat, illam ei, postquam corpus Domini præbuerit, ministraturus; si ita pro morbi ingrauescentis ratione, mortisque periculo faciendum censuerit.

Id extremæ vnctionis sacramentum ministraturus, quot commode potest presbyteros & clericos adhibere studeat superpelliceo indutos; qui ipsum & ministrantem, & precantem, pietatis orationisque studio in eo ministerio adiuuent.

Quod si plures habere non potest, vnum saltem omnino adhibeat clericum sibi ministrantem.

ANNO CHRISTI 1576. Accedat autem illud miniſtraturus, ſtola & ſuperpelliceo indutus.

Vas ſacri olei ne ſinu brachiove comprehenſum, ſed ſacculo ſerico apte incluſum, chordula ſerica a collo pendens pie reuerenterque ferat.

Cum accerſitur, prope ægrotantis lectum, menſam paruulam, vbi commode fieri poteſt, parari; mappave candida ſterni curet, ſuper qua & vas ſit, vbi bombyx, vbi ſtuppa ad abſtergendas vnctiones, micaque panis ad abſterſionem digitorum præparata, & vas alterum aquæ ad manus lauandas, & candela ceræ item parua. Qua in menſa vas ſacri olei a parte lecto viciniori ponatur; a laico autem homine ne manu teneatur.

Mulieribus miniſtraturus, renes ne inungat.

Vbi ſacramentum ægro miniſtrarit, dum ille ſermonis & ſenſuum vſum non amiſit; eum breuibus & ſuauibus ardentibuſque verbis excitare ad deſiderium vitæ æternæ, & ad ſpem de diuina miſericordia concipiendam, ne opportune deſiſtat; tum, cum prope moribundus eſt, in illius animæ commendatione, quam maxima poteſt, intima animi pietate, ſtatas, religioſas, ſanctaſque preces recitet.

Curetque toto eo tempore, vt domeſtici ſimul omnes, qui adſunt, pro eo Deum pie precentur.

Vbi hoc officium pie accurateque præſtiterit, ſi æger adhuc viuit, aut animam agit; ne eidem præſens adeſſe, omniaque ſalutaria officia præſtare, omittat. Si vero adeſſe aliquando non poteſt, vel quia aliis grauiter ægrotantibus ſacramenta miniſtrare neceſſe habet; vel quia neceſſariis parochialis curæ occupationibus aliis impeditur, tunc ea pietatis officia illi a ſacerdote, ſi quis alius eo loco eſt, ſolicite præſtari curet.

Ad quod etiam officium ſibi hoc ſubſidium, cum opus eſt, comparet, vt confratriæ ſanctiſſimi ſacramenti, aut doctrinæ Chriſtianæ homines aliquos, parochiali ſua diligentia ad conſolationis & ſpei excitandæ officia, aliaque eiuſmodi, inſtructos adhibeat. Hoc etiam parochus domeſticos, qui ægroti curam habent, moneat, vt ne poſt extremæ quidem vnctionis ſacramentum, quod ei ipſe miniſtrauerit, corporis curam deſerant.

Singulis menſibus in diœceſi vnuſquiſque vicarius fo-

raneus, & in vrbe præfectus regionarius, aut alius, cui id muneris episcopus dederit, a suæ regionis parochis de illis perquirat, qui obierint; iisque animam agentibus an ipsi præsentes adfuerint; an curæ, & pietatis omnia officia eisdem moribundis præstiterint; tum, vbi opportune in mortuorum agnatos, affinesve inciderit, parochialium sacerdotum debitum officium, ab illis diligentius recognoscat. ANNO CHRISTI 1574.

Quod si eos negligentiores esse animaduerterit vbi primum illos, vt par est, reprehenderit, tum eorum negligentiam, culpamve ad episcopum deferat.

Episcopus pro sua vigilanti cura, in vrbe, aut in alio loco, in quo ipse sit, cum ægros grauiter laborantes, præsertim vitæ spiritualis amantes, pietatisque laude insignes, paterna caritate aliquando visitare studeat; tum episcopalem benedictionem moribundis impertiat.

Hoc officium quoque diligentius, cum potest, sæpe parochis, sacerdotibus, religiosis viris, ægrotantibus, & moribundis item, præstare idem pie curet.

Parochus vero fidelibus prope morituris suggerat, vt, ex hoc sæculo, antequam migrent, qui præsertim in vrbe sunt, aut alio loco; in quo episcopus sit, ad illum, certũ hominem mittant, qui eis episcopalem benedictionem petat.

Quæ pertinent ad sacramentum ordinis.

VBI primum episcopus, aut parochus aliquem norit, qui vel sponte se clericali militiæ adscribi velit, vel a parentibus adhuc infans destinetur; hoc sedulo curet, vt ille, quo diligentius clericalis disciplinæ, vitæque religiosæ institutis primum imbuatur, ecclesiam frequentius adeat; functiones, quas clerici obeunt, ceteraque id generis ministeria cernat, ipsique parocho, vel alii sacerdoti, quem idem episcopus maluerit, in disciplinam curamve traditus, ecclesiasticorum hominum consuetudine vtatur. Sic multiplici ratione cum paulatim & clericalis vitæ officiis obeundis, & laboribus suscipiendis assuefiat; tum discat etiam, atque animaduertat, quod vitæ genus, si ordinis sacramento initiari vult, sequi debeat; proindeque de re tota maturius ante deliberet.

Parochi vero sit, illiusve, cuius curæ, episcopi iussu, traditus est, eum quæcumque clericalis vocationis institutionisve sunt, aliquando monere, ac docere diligenter.

Vt

ANNO CHRISTI 1576. Vt ad ecclesiæ ministerium complures instituantur, qui ab ineunte pene ætate ad pietatem, vitæque innocentiam, cum literarum doctrina coniunctam, accurate instructi ei sancte, vtiliterque post inseruiant; illud vnusquisque parochus valde studeat, vt quamplurimos potest pueros, præsertim pauperes, bona indole præditos, qui spem afferant, se sacris initiatos, ecclesiæ ministros vtiles fore, ad ecclesiasticæ vitæ normam accurate erudiat, eosdemque præterea, cum ante, tum etiam in primis post susceptam clericalem tonsuram, ac deinceps minoribus ordinibus adscriptos, pro paternæ caritatis studio, optimis moribus, clericali religioni congruentibus, clericaliumque functionum disciplina bene informet; literisque item instruat, eos præsertim, qui ab aliis probatis viris artem literariam profitentibus, ob inopiam, aliamve causam, commodius, diligentiusque erudiri non possunt.

Eorum autem singulorum mores, studia, literarumque progressionem episcopo parochus aliquando significet; vt suo tempore, vel in seminarium cooptati, vel alia quacumque via adiuti, pro ætatis ratione, proque ingenii captu, studiis grauioribus se dedere queant.

Sacræ ordinationes, tum statis solum quatuor anni temporibus, nisi ob vrgentem causam illas alio tempore aliquando, facultate a sede apostolica literis data, haberi necesse sit, tum in ecclesia cathedrali, ritu solenni, canonicisque præsentibus, habeantur. Si vero quandoque in diœcesano loco habentur, in illius loci ecclesia primaria celebrentur, clero eiusdem præsente, vt decreto Tridentino cautum est.

Sæpe illud facileque euenit, vt vel hominis mores mutentur, vel, quod de illius vita minus antea notum atque exploratum erat, id postea aliquo modo patefiat; quo fit, vt quem episcopus superiorve aliquando probarit, dignumque existimarit aliquo etiam sacro ordine initiari, illum ipsum post inueniat indignum, neque idoneum esse cui idem aut maior ordo conferatur. Quare vt & erroribus, multiplicique fraudi occurratur, & plane seruentur decreta illa Tridentina, vnum, quo vetatur ad superioris ordinis gradum illos ascendere, qui in inferiori aliquamdiu, episcopi iudicio, versati non sint; quique cum ætate, vitæ

etiam merito, doctrinaque maiori non processerint; alterum, quo cauetur, nemini licere ab alio episcopo primam tonsuram, aut ordinem aliquem suscipere, nisi eius probitas, & mores, ordinarii sui testimonio primum commendentur; episcopus, aliusve superior, prout pro sua prudentia, pietateque expedire censuerit, in primis videat, ne cuiquam, ante quam sacræ ordinationis tempus proxime instet, literas eiusmodi testimoniales, dimissoriasve pro ordinibus, ab alio episcopo suscipiendis, sine necessaria causa vnquam concedat. Anno Christi 1576.

Neque item iisdem literis facultatem det, plures ordines suscipiendi, quam illos ipsos tantum, quos vno eodemque tempore ab eo suscipi voluerit, ac per sacros Canones, Conciliaque licuerit. Præfiniat præterea in illis ipsis certum suscipiendi ordinis, cui quisquam adscribendus est, tempus, menstruum scilicet, vel bimestre, vel longius, vt pro loci distantia, pro aliave eiusmodi causa opus esse viderit. Quo præstituto tempore transacto, eas literas, illo nomine a se concessas, ei in posterum nihil suffragari, nihilque roboris habere iisdem literis declaret: quas etiam cancellario episcopali ab illo, cui concessæ sunt, reddi decernat.

Nec vero alienæ diœcesis clerico sæculari, neque vlli omnino regulari, literarum auctoritate, quas dimissorias, testimonialesve hic ab superiore, aut ille ab ordinario suo habet, episcopus ordinem aliquem, vel minorem, vel maiorem, ac ne primam quidem tonsuram, tempore illarum literarum præterito, conferat.

Quod si nullum iisdem literis spatium temporis præscriptum sit, ne item in sacra ordinatione quemquam promoueat, nisi eas recenter aut scriptas, aut renouatas, confirmatasve is afferat: atque ita recenter quidem vt non amplius duobus tribusve mensibus ante sacræ ordinationis, qua ille proxime initiandus est, tempus datæ confirmatæve sint; si modo aut loci distantia, aut eius, qui ordinem susceperus est, diuturna ab suo episcopo, superioreve absentia, aliave id generis causa vetustiores literas, eiusdem episcopi iudicio, admitti probarive non postulet. Id ipsum quoque episcopus in testimonialibus morum literis cauebit, quas suæ etiam diœcesis clerici, aliive quicumque eo de genere afferent.

ANNO CHRISTI 1576. Literas autem eiusmodi, de moribus testatum facientes, ab alienæ diœcesis clericis, regularibusve item, qui ab sua diœcesi, monasteriove proxime aliquamdiu abfuerint, sibi afferri exhiberive curet, non solum ab eorum episcopo, superioreve, sed ab illo etiam, apud quem proxime manserint, eiusve auctoritate scriptas atque obsignatas.

Quod idem a suis clericis præstari iubeat, qui in aliena diœcesi, aliquo temporis spatio, proxime fuerint.

Si vero qui eo spatio in literis præfinito, aut si nullum etiam præfinitum sit, duobus aut tribus post datas, renouatasve literas mensibus ordines non susceperit; tunc literas illas, vel dimissorias, vel morum testimoniales, eo nomine sibi ab suo ordinario, vel superiore primum datas, vel recenter confirmatas, renouatasve, quamprimum per loci distantiam potest, eidem per se, vel alium restituat, reddatve.

Cum autem deinceps ordines suscipere vult, iterum recentes illas ab eo impetret.

Qui item ab suo episcopo eos susceperus est, quod ad morum suorum testificationes attinet, a quibus debet, iterum recentes illas ei afferat, exhibeatve.

Si quis vna aliqua culpa, impedimentove, vt infra, irretitus tenetur, ne ad sacram ordinationem contra sacrorum Canonum & Conciliorum præscriptum, accedat, vt ne censuras, pœnasve canonico iure illis, qui tales ad eam accesserint, constitutas, subeat. Rursus diligentiam episcopus adhibeat, ne fraude vel dolo quispiam sacræ ordinationi sese ingerat.

Impedimento irretiti hi sunt.

Minores natu, sacramento chrismatis non confirmati, rudes & ignari, criminosi, solenniter pœnitentes, neophyti, ebrietati & gulæ dediti, impudici, lapsi post ordinem susceptum, periuri, vsurarii manifesti, infames, ratiociniis obligati, serui, corpore vitiati, insigniter deformes, illegitime nati, peregrini, & ignoti, bigami, irregulares quouis alio modo suspensi, interdicti, excommunicati, amentes, morbo caduco laborantes, energumeni, non examinati & probati.

Subdiaconatum susceperus, quo diligentius vitæ perpendat rationem, cui se, illum suscipiendo, sancte obstrin-

git ; ac proinde re tota accuratius deliberata , puriori mente ardentiorique animi voluntate, ad rem tanti momenti accedat, priusquam eo sacro ordine initietur, aliquem semotum locum adeat, vbi ab omnibus curis & occupationibus liber, cum omnis ante actæ vitæ suæ peccata diligenti conscientiæ discussione rite confiteatur: tum in salutaribus meditationibus , aliisque spiritualibus exercitationibus totus versetur , duce & moderatore sibi adhibito, religioso viro, earum vsu perito, quem episcopus in primis probarit. Anno Christi 1576.

In illis autem, vel mense, vel longiori, breuiorive tempore persistat , prout de moderatoris consilio episcopus expedire censuerit. Quas item exercitationes, eodem præscripto, & modo, eo tempore diaconi, cum ad sacerdotii gradum accessuri sunt, pie ineant, ac præstent.

Nemo titulo seminarii sacris maioribus ordinibus adscribatur, neque titulo item beneficii, aut pensionis, alteriusve census , quem ei ad victum , episcopi iudicio satis esse non constet.

Qui maioribus ordinibus initiari volunt, ii, quod Tridentino decreto iussum est, inuiolate plane seruent, vt mense scilicet, aut longiori ante statam sacræ ordinationis diem temporis spatio, prout edicto episcopali præfinitum erit, ad episcopum se conferant.

Quoniam vero prima tonsura, vt catechismi etiam Romani literis traditur, ad ordines suscipiendos, quædam præparatio iis est, qui Dei ministerio dicandi sunt; permultum propterea refert, omnem in illa conferenda, & suscipienda, diligentiam studiose adhiberi. Quamobrem id quoque ab iis, qui prima tonsura initiandi erunt, omnino seruari, ac præstari decernimus, nisi aliquando episcopus aliud ob causam faciendum censuerit.

Præstituto igitur tempore, omnium ac singulorum, tum qui prima tonsura, tum etiam qui maioribus ordinibus initiandi ad episcopum accesserint, nomen, cognomen, parentes, patria, ecclesia parochialis, intra cuius fines quisq; ortus, atque illa item, vbi proxime habitarit, recte notentur episcopi iussu. Ac præterea beneficium ecclesiasticum, pensiove, aut patrimonium, illiusve generis census, cuius nomine, titulove quis sacros ordines susceperus est. Hæc ve-

ANNO CHRISTI 1576. ro ipsa, literis exarata a parocho, ab eove, cui episcopus id negotii dederit, publice de illis proponentur die festo inter Missarum solennia in ecclesia & cathedrali & propria parochiali & in illa quoque, in cuius finibus postremo domicilium habuerit,& vbi præterea episcopus censuerit. Ac quod ad censum attinet, in ea omnino parochiali ecclesia, intra cuius limites maior eius census, siue ecclesiastici, siue alterius generis pars posita est, vt denuntiari queat, si quæ vel confictio sufficientis census, vel alia fraus subest, vel aliud, quamobrem illud beneficium aliumve censum non pacifice possideat, vel si quæ census illius pars ære alieno, aliove modo obstricta teneatur, vnde is, deinde initiatus sacris, non habeat satis vnde viuat, cogaturque propterea turpiter victum quæritare. Hac adhibita ratione, inquirat diligenter is, cui id muneris episcopus dederit, de eorum, qui prima tonsura, vel sacris maioribus ordinibus initiandi sunt, natalibus, ætate, vita & moribus, ac ceteris, quæ oportet, a viris spectata probitate. Nec vero is testimonialibus solum, quæ eorumdem, qui ordinibus initiandi sunt, nomine fient, vel afferentur, contentus omnino sit; aliunde etiam pro officii sui munere ea omnia de illis studiose indaget, vt sibi hoc de genere toto veritas omni ratione constet.

Quinimo, quod ad mores illorum inquirendos attinet, testificatio ab iis nulla conquiratur, quos suæ vitæ testes ipsi attulerint, nominarintve, si id testimonii genus ab aliis, spectata integritate viris, recte haberi queat.

Alia præterea omnis diligens cautio ac ratio in hac ipsa tum indagatione, tum testificatione ab eo, quem huic muneri episcopus constituerit, adhibeatur.

Literæ porro, quibus tota hæc inquisitio, ac testificatio continetur,ad episcopum recte obsignatæ ab eo mittantur, cui id ille curæ mandauerit. At vero, ne propter eiusmodi, aliamve diligentiam, quam pro sui muneris officio episcopus in eorum, qui ordines susceperuri sunt, natalibus, ac moribus, ceterisque id genus perquirendis adhibuerit, eorum quisquam excusetur, quo minus præscriptas sibi de se, suisque conditionibus, qualitatibusve testificationes infra constitutas afferat.

Quas testificationes afferendi id tempus illis præstitu-

tum sit, quo examen subituri, ordinis suscipiendi causa, ad episcopum conuenient. Quod sane tempus, episcopali etiam edicto, significandum illis qui in vrbe sunt, feriam scilicet secundam hebdomadæ, statam sacræ ordinationis diem præcedentis, diœcesanis autem, aliisve ante feriam quartam hebdomadæ, in quam ipsa sacra ordinatio inciderit, constituimus: id vero, nisi vel pro diœcesis exiguæ aut amplioris ratione, vel pro numero eorum, de quorum agetur promotione, breuius aut longius conueniendi tempus edicto suo episcopus præscribendum censuerit. Anno Christi 1576.

Omnis, quicumque vel primam tonsuram, vel ordines minores, maioresve susceperus est, ea singula, quæ mox infra ordine statuuntur, de se literis legitime testata suo episcopo faciat;

Primo se legitimo matrimonio natum esse; aut ob natalium impedimentum secum dispensatum esse.

Præterea se, vel origine, vel beneficio ecclesiastico, quod in diœcesi obtinet, vel decennali domicilio, vel alia quauis legitima ratione diœcesanum esse.

Tum a parocho, a ludique magistro, vt Tridentina Synodus œcumenica iubet, aut ab eo, quem in quouis studiorum genere audit, aut si in seminario adscriptus est, ab illius rectore, aut ab aliis, quos episcopus maluerit, obsignatas literas afferat, quibus de vitæ suæ disciplina, moribusque testatum fiat.

Doctrinæ item Christianæ scholas se frequentasse, id testimonii afferat, vel a præfecto illarum, in parochiali vicinia sua constituto, vel ab eo, qui omnium id generis scholarum curæ præest.

Hæc præterea testimonia afferet, qui se prima tonsura initiari vult;

Sacro chrismate confirmatum esse.

In ecclesia frequentius, religiosiusque versatum esse.

In spe esse, se in clericali disciplina permansurum; hoc vero testimonium a parocho, aut ab eo sacerdote habeat, cui ab episcopo in disciplinam traditus est, postquam clericalis ordinis suscipiendi animum voluntatemque ei patefecit.

Sacram item communionem crebro per annum sumpsisse.

ANNO CHRISTI 1576. Licebit tamen episcopo etiam sine testimonio, tum sumptæ communionis, tum frequentatæ scholæ doctrinæ Christianæ ob causam admittere.

Qui vero aliquo minori, maiorive ordine initiandus est, testimonium, præter ea quæ mox supra præscripta sunt, afferat etiam de his quæ sequuntur;

De prima tonsura, aut de ordine, quem proxime suscepit.

De illius ordinis functionibus a se præstitis; idque testificationis habeat a præfecto ecclesiæ, cui adscriptus est. Nec vero etiam regularis, cuiuscumque ordinis sit, admittatur, qui testimonium non attulerit a suo superiore.

De habitu clericali, ad prouincialium, diœcesanorumque Conciliorum præscriptum, post ordinem proxime susceptum, a se assidue gestato.

Quam testificationem a parocho afferat.

De confessione frequentiori, ex decretorum prouincialium præscripto, cuius rei testimonium obsignatum ab aliquo confessario sacerdote, probato ad audiendas confessiones clericorum, afferat.

De sacra communione, vt decretis prouincialibus iussum est, crebrius sumpta. Hoc autem testatum afferat, vel a parocho, vel a præfecto ecclesiæ, in qua adscriptus est, vel ab alio sacerdote, qui episcopi iussu ministrarit.

Qui subdiaconatum, aliumve sacrum ordinem suscepturus est, scripta præterea afferat, quibus præter cetera testetur, de se ex præscripta formula denuntiationes in ecclesia cathedrali & in aliis locis, per episcopum constitutis, publice die festo inter Missarum solennia factas esse.

Ætatem item, sanctione Tridentina præscriptam, annos scilicet vigintiduos, si subdiaconatum, vigintitres, si diaconatum, vigintiquinque attigisse, si sacerdotium suscepturus est.

Censum item vel ecclesiasticum, vel laicalem, quem & pacifice possideri, & tantum esse constet, quantum ad vitæ eius sustentandæ vsum satis esse episcopus censuerit, secundum prouinciæ, vel loci qualitatem.

De censu præterea denuntiationes præfinitis supra locis factas esse, atque ad huius Concilii præscriptum.

Quicumque vero subdiaconus, aut sacerdos creandus est, id præter alias testificationes afferat, se spirituales exercitationes ad decreti, in hoc prouinciali Concilio editi, præscriptum præstitisse. ANNO CHRISTI 576.

Vt & episcopo sacram ordinationem habituro, & iis qui ordinis sacramento initiandi sunt, satis temporis detur, quo præstare possint quæcumque vel sacri Tridentini Concilii decretis, vel nostris etiam prouincialibus constitutionibus, ante stata illius sacræ ordinationis tempora, in iis præsertim, qui maiores ordines susceperuri sunt, præstari iussum est: primo episcopus statis illis temporibus eam de more solenniter celebraturus, duobus ante mensibus, aut amplius minusve, pro diœcesis amplitudine illius habendæ diem literis indicat: tum edictum, certa verborum formula conscriptum, publice proponi, ecclesiæque cathedralis valuis, aliisque vt consuetudinis est, locis affigi, idemque præterea a singulis parochis promulgari iubeat. Quo edicto omnes quicumque vel primam tonsuram, vel ordines minores maioresve susceperuri sunt, ad sacram ordinationem euocet. Certum præterea, vel menstruum scilicet, vel, quod ad diœcesanos attinet, longius etiam pro diœcesis amplitudine, spatium præstituat, quo ad se omnino illi singuli, qui prima tonsura, aut aliquo sacro ordine initiandi sunt, ante stata ordinationis tempora conueniant.

Certam item diem, sacræ ordinationi proximam, edicat, qua primo qui in vrbe sunt, tum rursus alteram, qua diœcesani, qui prima tonsura, aut aliquo ordine initiandi sunt, cum præscripta testimonia afferant, tum stata examina subituri præsto sint. Reliqua præterea omnia & singula edicat & commoneat, quæ vel a clericis qui initiandi sunt, vel a parochis sacræ ordinationis causa præstari debēt.

Proximo autem post illam edicti promulgationem die dominico, parochi, qui in vrbe sunt, tum vero diœcesani, vbi primum literas indictionis diei sacræ ordinationis celebrandæ acceperint, dominico die proxime sequenti, in sua quique ecclesia illas publice proponant atque affigant vna cum edicto de sacra ordinatione, & episcopi etiam literis pastoralibus, ex præscripta formula per nos edenda, aut alia ratione, argumentove, cum re, quæ sancte

agenda

ANNO CHRISTI 1576. agenda est, consentaneo, prout episcopus aliquando expedire censuerit.

Quo dominico promulgationis die, ob sacram ordinationem proxime futuram, in singulis ecclesiis parochialibus, vt alias decretum est, processio de more agatur, litaniis, supplicationibus publicis, quibus vnusquisque secum mente reputans, quam pauci operarii in messe multa sint, hoc Deum toto corde exoret, vt qui dominus est messis, ipse mittat operarios in messem suam, ac lumen episcopo præbeat, vt in iis deligendis, quos ordinibus adscribat; quos vero episcopus delegerit, ope diuina illa adiuti, in sanctitate, & iustitia illi seruiant, eiusdem gloriam omnibus in rebus sibi proponentes. Quod, vt eo nomine Deum populus supplex sæpius oret, id illum singulis diebus dominicis per mensem ante sacræ ordinationis tempus crebra cohortatione parochi intra Missarum solennia præmoneant; at dominico die, illam proxime præcedente, pastorales etiam illas episcopi literas de scripto accurate iterum recitent: tum præterea admonitione populum ad illud excitent, vt non modo supplicationes ob eam causam, altero Concilio prouinciali decretas, pie, religioseque tunc obeat: sed illis ipsis statis, qui sequuntur, sacræ ordinationis diebus, frequens in oratione pure, sancteque versetur, vt Dei sanctorumque ope, piis fidelium precationibus impetrata, & episcopus ordines iis conferat, quos vtiles operarios ecclesia Dei postulat: & qui ordines suscipient, in dies progressus maiores habeant, in vitæ morumque sanctitate, religione, doctrina, ac prudentia.

Episcopus, quantum sibi per occupationes episcopales licet, maxime curet, cum experimentum, examenve de iis instituitur, qui ordinibus, præsertim maioribus initiandi, quique ecclesiis parochialibus præficiendi sunt, ipse præsens in eo examine adsit.

Quicumque ecclesiasticum aliquem ordinem susceturus est, de eo periculum, experimentumve fiat, non solum in literarum scientia, verum etiam in cantus peritia, ad ordinis quem tunc susciet functiones rite recteque obeundas necessaria: tum præterea, si sacro ordini ascribendus est, in vsu, ac notitia, quam in recitandis diuini officii horariis laudibus precibusque habeat.

In testimonialibus ordinis, ab vnoquoque susceptis, literis, fiat testificatio etiam ecclesiæ, locive pii, cui is tum adscriptus est, ex Tridentino decreto. Nec vero propterea, quo minus alii vel ecclesiæ, vel loco pio, eumdem etiam postea ab episcopo adscribi liceat, vetitum sit. ANNO CHRISTI 1574.

Stata illa temporum interualla, ordinibus tum minoribus, tum maioribus suscipiendis Concilii Tridentini decreto præscripta, ne facile ac passim sine vllo delectu prætermittantur, omittanturve. Quod si de iis aliquid ab episcopo remitti, dispensarive contigerit, id in literis dimissoriis, testimonialibusve ordinum, adscripta etiam dispensationis causa, testatum plane fiat.

Clericus, qui ab suo episcopo literis testimonialibus, dimissoriisve impetratis, ordinem ab alio episcopo susceperit; mense post illum susceptum, aut longiori pro loci distantia temporis spatio, in eisdem literis præscripto, testificationem ordinis, quem susceperit, scriptam suo episcopo afferat: si vero legitima causa impeditus est, id per alium præstet.

At vbi primum poterit, ipse quoque episcopum conueniat, vt & in eorum, qui ordinibus adscripti sunt, librum referatur: & certæ ecclesiæ, si nondum adscriptus est, ex Tridentino decreto adscribatur.

Vt & minorum ordinum functiones ad vsum reuocentur & per eos tantum præstentur, exerceanturve, qui in illis constituti, adscriptive sunt, ad Tridentinæ constitutionis præscriptum hæc decernimus;

Vbi fabricæ ecclesiæ, capitula, monasteria, vniuersitates, confratriæ, collegiave item cuiusuis generis, ac alii præterea quiuis homines, laicum custodis, aut monachi, vel alio nomine, certis etiam olim huic muneri attributis, bonis, fructibus, reditibus, aut alio quouis modo, nomineve, etiam pro libito suo, constituta mercede habere, adhibereve solent, qui ecclesiam custodiat, aperiat, claudatve, campanas pulset, aliasve huiusmodi ecclesiasticas functiones obeat: aut alius census est, quauis ratione huic sustentationi attributus; eius laici hominis loco clericus deligatur, qui pro ratione ordinum minorum quos susceperit, earum functionum munus præstet; atque is constitutam illi mercedem, aut attributos fructus, redituve capiat: qui si

ANNO CHRISTI 1576. satis non sint, illa vel capitula, vel monasteria, vel collegia, vel alii, vt supra, ad quos vllo modo pertinet, quod deest suppleant.

In omni vero parochiali ecclesia clericum talem parochus habeat, vt est Canonum iure & prouincialibus nostris Conciliis præscriptum: sin autem parochus, præ parochialis ecclesiæ tenui reditu, clericum sibi in altari ministrantem sustentare non potest; neque alii sunt qui sustentent, populi sit totam sustentationem, aut partem quæ deest, subministrare.

Quibus etiam in capellis, altaribusve quocumque vel tituli, vel deuotionis & legati nomine Missæ sacrificium fit, in iis item singulis certum aliquem clericum, qui sacerdoti Missam celebranti inseruiat, sustentari iubemus. Quamobrem vbi non confratriæ, scholæve, non monasteria, ecclesiasticæve fabricæ, aut locorum piorum curatores, neque alii sunt, qui hoc clericalis sustentationis munus ibi præstare vltro velint, aut qui iure debeant: pro earumdem capellarum, altariumve ratione præstetur, si ex tituli nomine in iis Missa celebratur, eorum sumptibus, qui titulum gerunt: si ex legato, cuius certa summa sit, mercede ex eo detracta: si ex deuotione, aliove nomine, illorum impensis id præstetur, quorum nomine illud Missæ sacrificium fit, siue locorum piorum homines illi sint, siue sodalitates, siue vniuersitates, siue priuatus aliquis.

Si vero capellæ, altaris, aut legati, census vsque adeo exiguus ac tenuis est, quo clerici sustentandi onus sustineri non possit, ea ratio ab episcopo ineatur, vt contributione vndique ex iis capellis, altaribusve, quæ in eadem ecclesia, vel si ita necesse sit, etiam quæ in parochiæ finibus sunt, pro ratione redituum, vel muneris facta, huic clerico sustentationi satisfiat. Qui clericus omnibus illarum capellarum & altarium sacerdotibus in Missæ sacrificio ministret.

Quibus autem clericis ita vt supra prouisum erit, pro ratione minorum ordinum, quos susceperint, ecclesiasticas functiones iis in ecclesiis, vbi sustentationem capiunt, ipsi præstent. Quibus vero in ecclesiis tempore ab episcopo præstituendo non erit constitutus clericus clericali habitu indutus, qui sacerdoti Missam celebranti ministret, quique ecclesiasticas minorum ordinum functiones: illa-

rum ecclesiarum vsui & cultui necessarias, pro ratione ordinis a se susceptI, obeat; in iis a nullo sacerdote celebretur, nisi rei facultatem ex vrgenti causa concedendam episcopus iudicarit. Anno Christi 1576.

Ne vero laici, neve disciplinatorum confratres, alteriusve cuiusuis confratriæ homines, ne moniales item, vt Canone vetitum est, benedictionem, thurificationemve, sibi mutuo, neque vero aliis, impartiantur.

Clericus ne sacerdoti in altari ante ministret, quam in illius ministerii functione rite instructus sit & ab eo probatus, qui in vrbe, aut etiam in singulis vrbis regionibus & in vnaquaque plebe ceremoniarum muneri, ex secundi prouincialis Concilii decreto, præfectus est.

Nec vero etiam ecclesiasticus homo, cantoris, sacristæ, custodis, clerici in Missæ sacrificio ministrantis, munus, aliamve ecclesiasticam functionem, in quauis ecclesia suscipiat, nisi illius vniuscuiusque muneris in ea ecclesia gerendi ab episcopo facultatem scriptam, quotannis renouandam, vita etiam, ac moribus ab eodem probatus, impetrarit. Qui aliter susceperit, obieritve, qui item aliter, quam præscriptũ est, conduxerit, aut receperit; pro modo culpæ arbitratu episcopi puniatur. De organista item, vel laico, vel ecclesiastico homine idem constitutum sancitumve sit.

Minorum ordinum functiones ac munera a singulis clericis, pro eorum, quibus initiati sunt, ordinum ratione præstentur, quæ non solum Concilio nostro prouinciali primo præscripta sunt, verum etiam cetera, quæcumque ex sacrorum Canonum legibus & comprobatis ecclesiasticæ disciplinæ monimentis, & ecclesiarum huius prouinciæ rationibus, vberius & copiosius expressa, ordineque tradita, ad totius prouinciæ vsum a nobis edentur.

Idque præter functiones, quas episcopus ad ea quauis ratione pertinere decreuerit, vel ad cuiusque ecclesiæ dignitatem, vtilitatemve illis imponendas, tribuendasve censuerit, vt est eodem primo Concilio decretum.

Tabella vero ex earum omnium functionum præscriptarum ratione, in omni ecclesia cathedrali, collegiata & parochiali sit: quæ in sacristiæ loco certo perspicuoque proponatur, vt clerici adscripti suas quique functiones nosse atque exequi rite possint.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ANNO CHRISTI 1576. Clericos quoscumque, certæ ecclesiæ, piove loco adscriptos, si ab ecclesiæ, cui adscripti sunt, clericali statione, sine episcopi facultate, eaque literis exarata, discesserint, ordinum suorum munere, ex eiusdem Concilii Tridentini sanctione, episcopus interdicat. Nec vero propterea quidquam derogatum aliis decretis pœnisve sit, quæ de parochorum, aliorumve curam animarum gerentium, ceterorumque residentia præstanda, vel absentia cauenda, puniendave, Tridentinis decretis, ac nostris prouincialibus constitutionibus, & edictis præterea episcopalibus constitutæ sunt; quin imo illis etiam pœnis, mulctisve contra eos agat episcopus omni iuris ratione.

Episcopus, cum clerum, vt in Concilio prouinciali tertio iussum est, recognoscet, hoc præter cetera videat, an in alicuius clerici titulo, censuve ecclesiastico, vel etiam laicali, cuius nomine iis ordinibus adscriptus est, quidquam innouatum sit. Sique vel beneficii ecclesiastici cessionem, vel patrimonii alienationem, vel pensionis extinctionem, aut remissionem factam esse compererit, Canonum iure, sanctioneque Tridentina agat, vt iuridice recuperetur, restituaturve quod vel cessum, vel alienatum, vel remissum, extinctumve, ipsi clerico præiudicium affert ad vitæ sustentationem: aut si quid alia ratione pactove commissum actumve est, quod vel decreto Tridentino, ea de re edito, sacrisve Canonibus, repugnat, vel fraudem facit: contra quoscumque vero, qui tale quidpiam admiserint, idem pœnis agat iure canonico constitutis, iisdemque ab Synodo etiam Tridentina renouatis.

De beneficiorum collatione ac prouisione.

QVÆCVMQVE & examinis, & approbationis, & collationis, prouisionisve ratio, omnisque alia diligens cautio, in ecclesiis parochialibus cuiquam ex decreto Tridentino sancito, adhiberi debet; illa ipsa omnis in capellaniis, ceterisque beneficiis ecclesiasticis, quocumque nomine nuncupatis, imo vero in ipsis etiam ecclesiæ, vel cathedralis, vel collegiatæ portionibus, quibus ab institutione, vel consuetudine, aliove quouis iure, & nomine, onus, munusve, animarum curæ, vel exercendæ, vel coadiuuandæ incumbit, aut coniunctum est conferendis, in aliove prouisionis eorum modo, teneatur ac seruetur omnino.

Quod Tridentinis decretis de eo, qui præsentatus est, per episcopum comprobando, etiamsi ad inferiores institutio pertineat, constitutum est; id in beneficiis item, vel simplicibus, vel curatis, vel aliis cuiuscumque generis, in quibus etiam electionis, præsentationis, institutionisve ius, monachis, aliisve cuiuscumque ordinis regularibus, ceterisve competit, locum habere episcopus meminerit. Quare si quæ hactenus institutio sine episcopali comprobatione facta comperitur, eam irritam, inanem, ac plane nullam declaret, ac ne in posterum ita fiat, caueat quam diligentissime. ANNO CHRISTI 1576.

Pro auctoritate, Canonum iure, & a Concilio Tridentino sibi tradita, episcopus, si idoneos non compererit, a patronis etiam quibuscumque præsentatos ne probet, admittatve, neve instituat, nec vero eis vllo quouis nomine prouideat; sed plane illos repellat. Idoneos porro ne censeat, quos experimento examinis interrogationibus diligenter facto, & doctrina, & cantus peritia, & aliis qualitatibus, ad recte riteque obeunda munera, eo beneficio, ad quod præsentantur, incumbentia, coniunctave necessariis, præditos esse non viderit.

Neque illos item, quos pro illius beneficii ratione, legitima ætate, sacrorum Canonum iure, Concilioque Tridentino præscripta esse, ex legitimo documento, testificationeve non cognouerit.

Fraudes sæpe per eos committi animaduersum est, qui mandati literas apostolicas, quas vocant de prouidendo in forma dignum, impetrarint, ad duos, qui illas deinceps exequantur, scriptas, ita vt si vnus præstituto tempore non exequatur, exequi debeat.

Ii enim ab vno, quoniam idonei non sint, reiecti, ad alium tacita, quam tulerunt, repulsa, confugientes, beneficii, quod sibi conferri volunt, collationem non idonei aliquando surripiunt. Quamobrem omnibus singulisque notariis, cancellario, actuariisque prohibitum deinceps sit, ne si eiusmodi delegatæ executionis acta confecerint, eorum partem, nisi de prioris iudicis exequentis consensu, concessuve, ad Canonum præscriptum edant: sed temporis, in mandati literis præfiniti, spatio confecto, acta omnia & singula ab se ob eam causam conscripta, illis ipsis ad

ANNO CHRISTI 1576. alterum istiusmodi executionis iudicem dent, pœnis propositis, arbitratu episcopi irrogandis: vt hic quid a priore iudice actum decretumve sit, scire possit, ne in beneficio conferendo surreptio, obreptiove indebite insit, indeque propterea lites existant.

Ecclesia parochialis, ne deinceps cuipiam per sex menses commendetur, sed vel titulo conferatur, vel si iuris patronatus est, præsentatus, electusve, qui ad illius curam gerendam idoneus, disquisitione de more facta, repertus est, ad Concilii Tridentini præscriptum instituatur.

Interea vero dum vacat, ex eiusdem Concilii decreto, vicarius constituatur, qui illam regat.

Liber conficiatur, isque in omni episcopali archiuo asseruetur; in quo libro diœcesanorum beneficiorum cuiusuis generis, cum vacationis certa dies, ratio, modusque describatur, tum collationes, ac prouisiones, vt vocant, quæcumque sint, vel a summo pontifice, vel ab episcopo, vel ab vllo quouis alio factæ, literarum, diplomatumve exempla, vel sententiæ summatim explicatæ, prout potius esse episcopus censuerit, in eumdem referantur. Itidem seruetur de literis ordinum, quibus singuli eiusdem diœcesis clerici initiantur.

Capitula vero, & quicumque sint, qui cuiusvis generis dignitates, canonicatus, aut alia quæcumque beneficia obtinent, literas, diplomata, tabulasve ipsas beneficiorum, quæ quouis etiam vnionis iure possident, episcopo, etiam priuatim postulanti, sine mora exhibeant. Ex quibus tabulis tum si quid oneris obligationisve illis inesse apparuerit, tum quidquid aliud expedire idem episcopus censuerit, id distincte explicateque exscribi iubeat.

Hocque omne vt ab iis, ad quos spectat, plane præstetur, idem omni ratione efficiat.

Nemo, cui beneficium parochiale, alteriusve cuiuscumque generis confertur, approbationis de se, etiam institutis examinis interrogationibus factæ, literas testimoniumve scriptum exhibere, ab ordinario cancellariove cogatur, cum qui beneficium collaturus, aut cuiusuis prouisionis nomine daturus est, ille ipse ordinarius est, qui eum approbauit.

Vt auaritiæ omnis non modo labes, sed suspicio vel mi-

nima ab episcopi domo, atque ab omni etiam ecclesiastico foro tollatur, ne deinceps in beneficiis conferendis, aut quauis prouisione dandis quidquam illo cuiusvis generis, ne sigilli quidem nomine accipi exigive ab vllo liceat, omni prorsus, si quæ huic decreto repugnet, consuetudine & superiorum Conciliorum decreto antiquato, abrogato. Notario tamen, cui pro muneris laboribus certa merces nulla constituta est, aliquid pro opera quam in literarum scriptione ponit, accipere liceat, ad taxæ ab episcopo præfigendæ præscriptum: ita tamen vt pro omni vniuscuiusque beneficii collati, vel prouisionis nomine dati scriptura a se confecta, aliove quouis nomine vel prætextu, plus aureo nummo ad summum ne capiat. ANNO CHRISTI 1576.

Ne pro beneficii ecclesiastici possessione adipiscenda, plus quam par est, impensæ quis in compluribus instrumentis eo nomine conficiendis vel exscribendis faciat, cum eius bona variis locis sita sunt; id propterea decernimus & declaramus liberum esse vnicuique, cui beneficium aliquod collatum, aut quouis prouisionis nomine datum est, & illius solum ecclesiæ, altarisve, in quo beneficii titulus est, & illorum tantum eiusdem beneficii prædiorum bonorumve, quæ ipse maluerit, possessionem capere: modo eam capiat, tabulis publice a notario confectis.

Beneficium etiam simplex obtinenti, quod ad vitæ sustentationem satis est, si alterum simplex, aut ecclesia etiam parochialis, aliudve beneficium cuiusuis generis conferatur, vbi is alterius beneficii cuiuscumque generis illud sit, possessionem pacificam adeptus est, aut si per eum steterit, quo minus duobus mensibus, quos a die, quo alterum collatum est, præstituimus, illam adipiscatur, primum ipso iure vacare censeatur. Cui vacanti prouideatur, cum ex Tridentini Concilii sententia vnum & alterum item ab illo simul retinere nullo modo liceat.

Beneficii quacumque auctoritate deinceps collati, vnde satis ad victum sumitur, possessionem pacificam quis adeptus, si nulla sibi facultate, dispensationeve legitima concessa, beneficii prioris quod obtinebat, censum exegerit, ea pœna illi sit, vt quod exegerit illius duplum ad ecclesiæ vsum restituat, tum alia ratione etiam mulctetur plectaturve episcopi arbitratu.

Vt

ANNO CHRISTI 1576. Vt prædiorum ecclesiasticorum conseruationi consulatur, ac simul occupationibus, vsurpationibus, aliisque fraudibus occurratur, ne clericus quispiam minori ætate, beneficium ecclesiasticum obtinens, cuiquam, etiam quocumque sanguinis cognationisve vinculo vel arctissimo sibi coniuncto, illius beneficii bonorum administrationem, procurationemve, nisi episcopi concessu, literis exarato, committat.

Idem præterea clericus, minor natu, beneficii quod obtinuerit, prædiorum bonorumve omnium inuentarium ex formula in Concilio prouinciali primo præscripta, aliquo viro adhibito, conficiat, quem episcopus ei constituerit. Alioquin pœnam luat, eiusdem episcopi arbitratu irrogandam.

Quæ pertinent ad sanctissimum Missæ sacrificium, & diuina officia.

DVM in ecclesia Missæ sacrificium siue cantu, siue absque cantu episcopus facit, ne interea ab alio sacerdote in ea fiat, quoad illo sacro peracto, de more benedixerit, nisi aliquando secus ob vrgentem causam permittendum duxerit. Quod institutum, cum Missæ conuentuales ab aliis celebrantur, præsertim festis solennibusque ecclesiarum diebus, vbique, tum maxime in opidis pagisve in vsum introduci idem episcopus curabit.

Episcopus omnibus Missam in oratorio priuato celebrandi facultatibus hactenus concessis certos limites modumque præfiniat; ita vt præter causas, quas magnas & vrgentes is iudicauerit, in ipsis priuatis oratoriis Missam celebrari ex facultatibus illis deinceps non liceat, nisi hoc fuerit a sede apostolica indultum. Quam moderationem diligenter adhibeat item, si quando in posterum eiusmodi facultatem concedendam censuerit.

Ne in oratorio, ecclesiave, quæ vel nuper extructa est, vel in posterum extruetur, Missæ celebrandæ facultas detur, permittaturve, nisi saluo iure, ac plane sine præiudicio ecclesiæ parochialis, nisi ob causam episcopo quandoque aliter videatur.

Curandum est omni diligentia, vt salutarem fructum capiat fidelis populus ex laboribus & officiis, quæ a parocho diebus dominicis & festis inter Missarum solennia, aut di-

uina officia, vel alia quacumque occasione præstari, etiam ex Tridentino Concilio debent. Quamobrem Concilii etiam Tridentini auctoritate, vt in ecclesiam parochialem frequenter, saltem dominicis & maioribus festis diebus, fideles conueniant, episcopus eos, quorum pastoralem curam gerit, diligenter ac sæpius moneat. Literas præterea, eo de genere ab eodem episcopo edendas, ac etiam instructiones nostra cura ad communem prouinciæ vsum conficiendas, sæpe populo, prout vsuuenerit, parochus de scripto recitabit. Anno Christi 1576.

Episcopus in facultate quauis Missarum celebrandarum concedenda prorogandave, videat ne ab vllo sacerdote plus muneris, quam ab eo præstari possit suscipi concedat aut permittat: tum maxime perpendat, si parochus est, qui sibi eam facultatem dari petit, an per hebdomadam possit, & suscipiendo nouo celebrandarum Missarum muneri, & ei, quod in ecclesia parochiali, ex Tridentini, aut primi nostri prouincialis Concilii præscripto, aliave quacumque obligationis causa iam debet, satisfacere, & alia præterea officia obire, quibus diebus aut ad festorum celebritatem, aut ad funus, exequiasve vocatum eo illum conuenire, Missasque celebrare contigerit. Quod si per ipsum hæc omnia singulaque præstari non posse viderit, ne potestatem ei faciat noui muneris eo nomine suscipiendi, nisi ob inopiam in ecclesia parochiali, diebus ferialibus, rarius aliquanto parochialis muneris nomine, quam Concilio prouinciali primo iussum est, ideoque in alia, vel in eadem ecclesia parochiali, alio nomine per hebdomadam, iis ipsis, scilicet ferialibus diebus, celebrandi facultatem permitti necessarium episcopus duxerit: cuius religiosæ conscientiæ id permittimus.

In literis concessæ prorogatæve facultatis suscipiendi vel retinendi muneris Missam singulis vel certis statisve diebus, aut ex certa obligatione celebrandi, exprimantur & altaris, capellæve & ecclesiæ, vbi illud situm est, nomen, & locus, & eleemosynæ emolumentum, quod inde capitur; stati item dies, & numerus Missarum, quas ibi celebrare statis illis diebus debebit ex onere a testatoribus, aliisve, aut ab episcopo impositio pro facultate, quam is a iure communi, vel Tridentino Concilio habet. Tum etiam exponatur, si

ANNO CHRISTI 1576. quo alio præterea nomine ipse astrictus sit, Missam alio loco celebrandi; idque etiam a parochialis curæ munere, legati, alteriusve obligationis causa; qua in ecclesia item & altari, quibus item certis vel statis diebus illud præstare debeat, & quantum inde emolumenti, eleemosynæve consequatur. Tum postremo certum ei facultati concessæ vel prorogatæ tempus præfiniatur. Nec vero in illo celebrationis munere ei perseuerare liceat, expleto temporis spatio, episcopi literis præscripto, nisi facultas iterum confirmata, renouataque sit, aut prorogata ad aliud certum tempus, literis item, & ad præscriptum etiam superiorum Conciliorum nostrorum prouincialium.

Quilibet sacerdos, quod suscepit, muneri Missæ sacrificii faciendi, satisfaciat omnino.

Nec vero cuiquam, qui quotidiano eo munere astrictus quouis modo est, ne semel quidem in hebdomada, vt alibi Missam celebret, id prætermittere vllo prætextu liceat, nisi aliquando eius, cui curæ episcopus id dederit, aut, si nemini dederit, rectoris, præfective ecclesiæ consensu sacerdotem alium ante in locum suum substituerit, qui id præstet, quod in ea ecclesia ipse debet.

Sin autem certis hebdomadæ diebus, sacerdotes complures in eadem ecclesia ob aliquam cuiusuis generis causam rationemve, Missæ sacrificium facere debent; id vt statis certisque iis ipsis diebus illi omnino præstent, curet plane rector ecclesiæ, aut, si præsertim ecclesia collegiata, vel alia frequens est, alius, quem ei episcopus præfecerit.

Quod si alii item sacerdotes sunt, qui in illa ecclesia, incertis tamen diebus, munus impositum habent Missæ celebrandæ: tunc idem rector, præfectusve, capellanis sacerdotibus vocatis, reque cum eis tractata, certos vnicuique dies præscribat, quibus in ea ecclesia Missam celebrent: vt singulis, si fieri potest, hebdomadæ diebus Missarum celebrationes recte atque ordine distributæ peragantur.

Qui capellas obtinent, ipsi per se, non alii eorum nomine, Missæ sacrificium, diuinaque officia, quæ illarum rectores præstare debent, in illis celebrent: si modo vel aliud ecclesiasticum beneficium, quod residentiæ personale munus requirat, non habeant: eoque impediti, debita eis capellis officia gerere non queant: vel earumdem institutione,

dotationeve, aut legato, aut donatione, aut facultate ab episcopo impetrata, in illis obeundis capellani officiis aliena opera, ministeriove vti possint, vel alia quauis ratione, causave impediti sint. ANNO CHRISTI 1576.

Singula vero, ob quæ capellanus aliquis se a debito capellani officii munere immunem putet, asseratve, quo minus per se ipsum præstet, ab episcopo cognoscantur, ac probentur item.

Quicumque sacerdos in altari certo Missam celebrare debet, si in alio celebrarit: ne, quod debet, præstitisse censeatur, nisi episcopi, alteriusve, cui ille id curæ commiserit, iussu, concessu, permissuve aliquando fecerit.

Si eodem tempore, & in eadem ecclesia Missæ plures aliquando etiam pro mortuis celebrandæ sunt, in altaribus ita inter se disiunctis celebrentur, vt sacerdos alter ab altero non perturbetur, neque si fieri potest audiatur: sin autem hac de causa tempus non patietur eo die Missas omnes, quæ debent, celebrari, in alium potius diem aliquæ differantur, vt huic decreto pareatur, quod ad religiosum cultum illius sanctissimi sacrificii spectat.

Missæ parochialis sacrificium die festo, circiter duabus post solis ortum horis, aliis etiam diebus ea hora, quæ populo vniuerso, pro loci ratione, episcopi iudicio, magis accommodata erit, in omni ecclesia parochiali celebretur, datis semper ante statis campanæ signis, iisque horæ dimidiæ interuallo distinctis, vt in tempore populus conuenire possit.

Si præter parochum alius etiam sacerdos est, qui in ea ecclesia Missæ sacrificium facere debet; id omni die in aurora celebret, vt qui iter facere, vel aliud quidquam, ruri præsertim, agere necesse habent, interesse possint, neque propterea omittant.

Si vero plures sunt sacerdotes, qui ibi, aut in eiusdem parochiæ finibus Missam celebrent, tunc, vt decretum est prouinciali primo Concilio, vnam in aurora, reliquas deinceps debito interuallo distributas, postremam vero, quo tardius potest, prout populo commodius erit, celebrent ad præscriptum tabellæ a rectore parochialis ecclesiæ, vel ab alio conficiendæ, cui episcopus id munus dederit; nisi dies festus sit, quo excepta illa prima, quæ in aurora celebratur,

ANNO CHRISTI 1576. nullam omnino celebrent ante peractum Missæ parochialis sacrificium, etiam in ecclesiis, capellis, oratoriisve sæcularibus, etiam scholarum & confratriarum, etiam laicalium, intra fines vniuscuiusque parochiæ constitutis, nisi parochus ob causam certa præscripta hora ante facere concesserit.

Quod si die festo etiam per illud Missæ sacrificium, quod in aurora fit, populus a parochiali Missa auocetur; tunc episcopus illud, etiam festo die, post Missam parochialem fieri celebrarive iubeat.

Episcopi vero facultas & iudicium sit, id omne quod ad Missæ celebrandæ horam spectat, pro temporum, locorum, causarumque ratione aliter statuere, permittere, ac iubere. Proinde tabella, in qua certa omnis illa celebrationum distributio, dies scilicet, hora & altare, tum sacerdos, qui celebrare debet, apte descripta appareat, in sacristia loco conspicuo proposita atque affixa sit.

Quo citius atque exploratius episcopus sciat, eorum, qui sacri faciendi causa aliquid pie, vel legarunt, vel dederunt, voluntati per illos, quorum interest, vere satisfactum esse; ac rursus si quid ea in re neglectum, aut omissum, prætermissumve est, id opportune vt fiat, prospicere cauereque possit: hæc decernimus, atque statuimus;

In vnaquaque ecclesia liber deinceps singulis annis, vel alio certo tempore renouandus, perpetuo sit; in quo & anno & mense, & die primum notato, vnusquisque siue parochus, siue capellanus, siue alius sacerdos, qui quouis obligationis nomine in ea ecclesia Missæ sacrificium fecerit, in singulos dies, vbi id perfecerit, manu sua subscribat; & nominatim breuiter exponat, se illud præstitisse, aut parochialis ecclesiæ, aut capellæ, legative pii, aut anniuersarii, aut funeralis officii nomine. Cui præterea libro singulis diebus subscribat is, quem in qualibet ecclesia episcopus statuerit: qui item, si ipse est qui Missæ sacrificium eo quouis nomine fecerit, ipse item manu sua subscribat, quoties aliquo eo nomine Missam celebrarit.

Is liber tuto sacristiæ loco asseruetur.

Quibus vero locis, ecclesiisve Missæ plures quam tres quotidie celebrantur, episcopus præter has cautiones punctatorem etiam secretum, vbi opus esse viderit, constitue-

re item poterit, idque secreto etiam, si ita expedire videbitur, qui iuratus in singulos dies notet, si qui erunt, qui debito Missæ celebrandæ muneri defuerint. Anno Christi 1576.

In vrbe vero aliqui ecclesiastici viri, ab eodem episcopo probati, in diœcesi item vicarii foranei, aliive, ab episcopo etiam constituti, libros Missarum celebrationibus notandis præscriptos, sæpe etiam de improuiso recognoscant: inspicientque præterea notationes, per punctatorem occulte factas: ac singulis mensibus, aut tertio quoque mense, cum vnoquoque capellano præstiti muneris sui rationes inibunt, tum etiam illius testimonium scriptæ initæ rationis dabunt.

Nec vero cuiquam cappellano non titulari, qui munus celebrandi certis statisve diebus, aut ad certum tempus, aut in perpetuum susceperit, quidquam mercedis eleemosynæve ex legatis piis, aliave quauis ratione, a quibusuis soluatur: neque id exigat absque episcopi, eiusve, cui id curæ ille dederit, mandato, eoque scripto: quod ne detur, nisi pro ratione præstiti muneris, cuius testimonium scriptum ab eo, de quo supra, re ipsa exhibuerit.

Anno autem expleto, vel breuiori temporis spatio, quidquid ob prætermissum celebrandarum Missarum munus, capellano tribui non debet: id omne fabricæ ecclesiæ præfectis, aut corporis Domini confratribus, in ea ecclesia constitutis, vbi ille Missarum muneri defuerit, aut aliis depositariis soluatur, ab episcopo constitutis: vt quot Missas celebrari ab eo prætermissum est, totidem eo nomine ab alio sacerdote celebrentur: aut ad ipsum in ornamentorum, quæ eisdem altaribus capellisve vsui sint, apparatum erogetur, prout episcopus expedire existimauerit. Vt autem & hoc diligentius præstetur & sacerdotibus consulatur, qui ob Missæ celebrandæ munus susceptum, ac præstitum, eleemosynas sibi debitas, magno cum negotio, sæpeque cum detrimento ab iis, qui tribuere debent, consequuntur; episcopus, vbi expedire viderit, certos aliquos, probatosque homines depositarios deligat; quorum munus sit, illas exigere, custodire, tum statis temporibus pro ratione supra præscripta, capellanis sine mora soluere.

Et quoniam qui capellas, altaria, aliave beneficia ecclesiastica in titulum obtinent, quibus Missarum munus ali-

ANNO CHRISTI 1576. quod incumbit, non ab heredibus eorum, qui legata pia reliquerunt, vel ab aliis eiusmodi, sed ipsi per se fructus capellarum altariumve suorum exigere solent, cum iis sequestri ratione omnique alio modo episcopus agat: vt si muneri suo illi celebrandis Missis defuerint, fructuum restitutio locum habeat, eaque ad præscriptam, vt supra, rationem, pie vtiliterque erogetur.

Quam sequestri & mulctæ rationem omnes adhibere debent, vt opus fuerit, cum capellanis quoque illis, qui etiam legati nomine, vel alia eiusmodi causa Missas celebrandas ad certum tempus, vel in perpetuum suscipiunt.

Qua in ecclesia, pro frequentiori, qui ob festi diei, indulgentiæve celebritatem, aut ob perpetuum populi, ac præcipuum deuotionis studium fit, ad eam concursu, eleemosyna & crebrior & vberior Missæ celebrandæ nomine datur: in ea ne cuiquam sacerdoti eiusmodi eleemosynam ob Missæ celebrationem, vllo modo aut prætextu flagitare, ac ne sponte quidem oblatam accipere liceat. Verum vnusquisque sacerdos illam in capsula, certo ecclesiæ loco, aut pro sacristiæ foribus eo nomine collocata deponendam curet. Cui capsulæ statis illis frequentioris concursus diebus, rector ecclesiæ, aliusve, cuius interest, aut is, cui episcopus hoc munus dederit, certum aliquem clericum spectata probitate præficiat: cuius sit illis diebus apud capsulam assidere, tum sigillatim, ordineque notare, quæ Missarum aliarumque precum nomine eleemosyna detur accipiaturve, vt pro illius notationis ratione rector aut sacrista, aut ille quem episcopus constituerit, sacerdotibus illius ecclesiæ, aliisve ad diuina officia concelebranda, eo celebritatis nomine euocatis statim præscribat: quid pro eleemosyna oblata vnusquisque eorum illis diebus præstare debeat, quo plenius eorum, qui obtulerint, voluntati satisfiat.

Peractis autem diuinis officiis, quæ eleemosyna eo nomine in capsulam coniecta est, illam idem vel ecclesiæ rector, aut alius, vt mox supra, sacerdotibus ita distribuat, vt eorum vnicuique partem pro ratione ministerii, officiive præstiti, ex episcopi præscripto congruam tradat. Quidquid autem supererit, e capsula depromptum apud virum probum, quem episcopus delegerit, deponatur: vt

aut in aliam, quæ in eadem ecclesia fiet, celebrationem Missarum pie conferatur: liceat tamen in alias res erogari, necessario comparandas ad Missæ sacrificii cultum, decentius in ea ipsa ecclesia peragendum; si ob ecclesiæ inopiam ita episcopus concesserit. Cuius etiam iussu in tabellam sacristiæ referantur, si quæ commemorationes eo nomine, pro iis qui pie contulerunt eleemosynam, deinceps faciendæ erunt ab iis, qui in ecclesia Missæ sacrificium facient. ANNO CHRISTI 1576.

Qui vero parochi prope eas ecclesias habitant, ii iubente episcopo, populum suæ curæ commissum, diebus præsertim qui proxime præcedant illos certos dies frequentioris eleemosynæ, moneant, vt hac constituta eleemosynas eiusmodi recipiendi ratione, quas eleemosynas Missarum celebrationi dare quisque velit, eas non sacerdotibus aut clericis tradat, vel aliis, sed in capsulam deferat eo nomine constitutam.

Missæ initio psalmus, Iudica me Deus, & in fine euangelium sancti Ioannis euangelistæ, In principio erat, *&c.* dici ne vnquam omittatur, nisi cum aliter in Missarum rubricis notatum fuerit. In ceteris item ne quid addatur, nec vero detrahatur, ac ne quidquam mutetur: sed ad vnguem id omne dicatur, quod in Missali nuper Pii quinti pontificis maximi iussu edito præscriptum est.

Si quem parochum, aliumve sacerdotem Missali Romano, quod item Pii quinti pontificis maximi iussu editum est, episcopus ad Missæ sacrificium deinceps non vti compererit, a Missæ celebrandæ munere illum arbitratu suo suspendat: tum pro culpæ contumaciæve ratione, aliis præterea pœnis afficiat.

Vt exploratum sit, an sacerdotes statarum ceremoniarum vsum peritiamque teneant: ipse episcopus cum aliquando Missæ sacrificio, quod illi faciunt, alios peritos sacerdotes præsentes adesse iubeat: tum aliquando singulos euocet, eorumque in Missæ sacrificio rite faciendo exercitationem ac peritiam per examen, experiendove cognoscat.

Quod prouinciali secundo Concilio iussum est, in Missa conuentuali & parochiali, cum corpus Domini eleuatur, signum sono campanæ dari: in aliis Missis id ita præstetur,

ANNO CHRISTI 1576. tur, vt tunc paruulum tintinnabulum, aut a latere altaris appensum, aut e sacristia allatum, a clerico ministro certis distinctis ictibus pulsetur.

Cum sacerdos ad altare accesserit Missæ sacrificium facturus, clericus, qui tunc illi ministraturus est, vbi alius non sit qui tunc hoc officium præstare possit, circumspiciat modeste astantes; & si quempiam animaduerterit marem vel feminam incomposito corporis habitu, aut alias contra præscriptas regulas prouincialibus nostris Conciliis, cum iniuria vel irreuerentia sanctissimi illius sacrificii interesse, moneat grauiter vt opus erit: neque sacerdos ante Missæ initium faciat, quam omnes, qui adsunt, quemadmodum etiam Tridentino Concilio curæ episcopi commissum est, decenter cõposito corporis habitu declarauerint se mente etiam ac deuoto cordis affectu, non solum corpore adesse. Missa vero iam inchoata, si quid eiusmodi fiat, hoc idem officium admonendi itidem ille minister clericus præstet modeste & grauiter. Si quis vero ab iis de eiusmodi monitus non resipuerit, quamprimum eorumdem cura deferatur ad episcopum, vt iure cum eo efficacius agatur.

Clericus sacerdoti Missam celebranti ministrans, semper indutus sit superpelliceo puro & mundo, eoque non lacero, neque vlla alia ratione indecenti: si contra fecerit, tum ipse, tum sacrista, tum ecclesiæ præfectus, tum sacerdos etiam, qui sibi ministrare permiserit, plectatur arbitratu episcopi. Hostias pro sacra eucharistia conficienda non laicus homo, nec vero femina faciat.

Vrceoli, qui ad sacrificii vsum adhibentur, quo distinctius atque certius aqua a vino dignosci possit, ne e stanno, argento, aliove metalli genere sint, sed plane e vitro, eoque perlucido, aut e crystallo confecti: itidem operculum oris habeant.

Caueatur, cum in Missæ sacrificio, quod etiam sine cantu fit, Missalis, aut euangelistaris liber, aut pacis instrumentum cuiquam, vel principi, vel magistratui, vel alii ad osculandum præbetur, ne id munus per laicum hominem, sed per clericum præstetur.

Ea fuit olim vigilantissimorum, sanctorumque episcoporum religiosa pietas, vt non modo in solennioribus anniuersariis celebritatibus, sed fere in singulis festis & do-

minicis diebus, iisque præsertim in aduentu & quadragesima solenniter Missæ sacrificium celebrarent. ANNO CHRISTI 1576.

Quod institutum cum refrigesceret, aliquando Innocentius III. pontifex maximus vehementer doluit. Cui sane rei in prouincia nobis commissa prospiciendum atque consulendum est pastorali cura nostra, iam sanctionibus Tridentinis, auxiliante Christo Domino, excitata ad reuocandam restituendamque ac studiose retinendam pristinæ pietatis disciplinam atque vsum. Etsi igitur multiplicibus aliis episcopalibus curis, iisque variis & quæ etiam ad continendos inobedientiæ disciplinæque Christianæ officiis populos attinent, pluribus hoc tempore episcopi distineantur: at solennioribus tamen diebus, quibus religionis Christianæ mysteria celebrantur, in diuinis officiis sacrisque solenniter faciendis, illos frequentius ac studiosius versari oportet.

Itaque his solennibus festisque diebus infra ordine præscriptis, quibus & patrum monimentis & veteri rituum ceremoniarumque Romanarum codice, eoque comprobato, & antiqua religiosaque nonnullarum huius prouinciæ cathedralium consuetudine, ab episcopis, prout ipsa Christianæ religionis mysteria postulant, solenniter fieri traditum est, Missæ sacrificium solenni pontificalique ceremoniarum ritu ab eisdem celebretur.

In sanctissima natiuitate Domini nostri Iesu Christi.

Die solenni circumcisionis, quæ est octaua natiuitatis Domini.

Die solenni epiphaniorum.

Feria quinta in cœna Domini.

Die sanctissimo paschæ resurrectionis.

Die sanctissimæ ascensionis.

Die sanctissimo pentecostes.

Die solennitatis sanctissimi corporis Christi Domini.

Die natali sancti Ioannis Baptistæ.

Die festo sanctorum apostolorum Petri & Pauli.

Die assumptionis beatissimæ semper virginis Mariæ.

In solennitate omnium sanctorum.

Die festo sancti, sanctæve, cuius nomine ecclesia cathedralis dedicata est: & die præterea festo præcipui patroni ciuitatis.

Die consecrationis ecclesiæ anniuersario.

ANNO CHRISTI 1576.

Die item consecrationis suæ anniuersario.

Die primo Synodi diœcesanæ.

Diebus statis, quibus sacras ordinationes solennes episcopus habebit.

Diebus præterea aliis pro consuetudine suæ ecclesiæ, tum aliis item, quibus ex graui præsertim causa Missæ sacrificium solenni ritu celebrare eorum quisque censuerit.

Quo studiosius autem religiosa sua solicitudine, sanctissimæque pietatis exemplis fidelium animos atque mentes ad religionis Christianæ officia episcopi inflamment; hoc etiam pro pastoralis officii munere curent, vt quibus diebus Missarum solennia in basilica cathedrali concelebrant; iisdem, quod antiqui instituti, consuetudinisque fuit,& vesperarum officium & matutinum solenni ritu ipsi obeant. Tum præterea iis diebus, vt religiosi cultus exemplo, sic sacra pastorali concione aut sermone intra Missarum solennia fideles sibi commissos pascere nullo modo omittant. Fideles vero quo magis a pastoribus suis religiosis vitæ exemplis, consilio, spectatisque virtutibus adiuuantur, eo vehementius se in omnem bene sancteque agendi partem excitare,tum cumulatius Christianæ disciplinæ officia præstare eos oportet.

Quare festis his diebus,cum frequentissimi ad Missarum episcopalium solennia conuenire studeant; tum e sacra benedictione episcopali aliquem salutarem fructum largiente Domino consecuturi, ne ante inde discedant, quam ab episcopo illam demisso humilique animo & genibus flexis de more acceperint. Vt id sane omni studio illi præstent, cum eos crebro præmonere, tum graui sermone cohortari parochi solicite curent.

Missæ sacrificium cum solenniter, præterquam pro mortuis, fit, cui episcopus præsens adsit, canonici & aliqua illius ecclesiæ dignitate præditi, quo tempore hymnus, Gloria in excelsis, & symbolum item & alia eiusmodi canuntur, ad episcopum ordine veniat, in cuius conspectu corona facta, tunc simul cum eo singulas illas Missæ partes dicant, pro ceremoniarum ritu ac ratione.

Quibus in ecclesiis cathedralibus dum vesperarum,aliarumve canonicarum horarum officia, Missarumque solennia ab episcopo solenniter fiunt; canonici item, quique

dignitatem obtinent, pluuialia, aliasve sacras vestes pro libri pontificalis Romani ratione non induunt; in iis ex eiusdem & aliorum item de ceremoniis rite conscriptorum, probatorumque librorum præscripto ad vsum introducatur, aut intermissus reuocetur ille episcopalibus officiis conueniens, pluuialia, aut dalmaticas, aliumve sacrum vestitum, vtpote planetas, certis statis diebus induendi mos. Itaque vbi illa indumenta totidem non sunt, quot pro induentium numero esse deberent, quamprimum ad officiorum pontificio, solennique ritu, vt decet, celebrandorum vsum comparentur communi vniuersi capituli sumptu: nisi iure, aut consuetudine, aliave ratione a sacristia, vel a fabrica, vel a singulis canonicis eum sumptum præstari oportere episcopus censuerit; tuncque a quibus debetur, plane præstetur temporis spatio, quod idem episcopus præscripserit. ANNO CHRISTI 1576.

In ceteris quoque omnibus, quæ ad ceremoniarum rationem ritumque pertinent, regulæ in libro pontificali, ceremonialique item probato de diuinis officiis, pro temporum ratione, ritu Romano præscriptæ diligenter & accurate omnino seruentur. Id autem omne præstari, atque in vsum omnino introduci, episcopi cura sit.

Peracto Missæ conuentualis sacrificio, vesperarum officiis in ecclesia absolutis, in quibus episcopus præsens aderit, diebus dominicis ac festis, & aliis item, quibus ex ceremoniarum Romanarum vsu, rituque moris est, solenniter ipse benedicat. Quod sane etiam præstet peractis solennibus processionibus, aliisque id generis officiis.

Cum episcopus statis præscriptis diebus quibus debet, vel quia abest, vel morbo aliave causa occupatus distinetur, Missam, vesperasve, aut alia diuina officia solenniter non celebrat, tunc eius loco hoc præstet, qui in ecclesia cathedrali primam sacerdotalem dignitatem obtinet. Hic vero si aliquando abest, aut impeditus est; is qui post illum sacerdotalem item dignitatem, vel canonicatum obtinens, aliis dignior non impeditus adest, id munus obeat.

Episcopo, in vrbe etiam extra ecclesiam cathedralem pontificalia munera obeunti, vtpote consecranti vel reconcilianti ecclesias, cœmeteriave, aut ordines sacros, aut con-

ANNO CHRISTI 1576. firmationis sacramentum, aut sanctissimam eucharistiam frequenti populo ministranti, aut alia huiusmodi munera pontificalia exercenti, cum is iusserit, assistant, inseruiant, ministrentve, quicumque ex iis, qui dignitates obtinent, & de capitulo, ac reliquo ecclesiæ clero eidem episcopalia munera in ecclesia cathedrali exercenti, inseruire, assistere, ministrareve solent aut debent.

Archidiaconus, etiamsi sit sacerdos, vel præbendam etiam sacerdotalem, præter archidiaconatum obtineat, Missæ sacrum solenniter episcopo celebrante, vt & in metropolitana, & in aliis huius prouinciæ ecclesiis compluribus moris est, suique muneris, euangelium canat: vel, vbi ex consuetudine id non seruetur, omnino vt diaconus, diaconalibus vestibus indutus, episcopo assistat.

Archipresbyter autem officio assistentis ad librum seruiat, nisi ex consuetudine præposito, vel alteri dignitate sacerdotali prædito, id competat. Cui muneri qui sine causa legitima ab episcopo approbata defuerit, distributionibus illius diei sibi debitis, & grauius ex contumacia eiusdem, episcopi arbitratu mulctetur.

Quod religiosi instituti, piæque consuetudinis fuit, & in compluribus adhuc huius prouinciæ ecclesiis aliqua ex parte retinetur, pontificalique libro antiquo traditur, de diaconi, alteriusve ministri, & chori officio in episcopali benedictione, id ad vsum vbique reuocari, pastoralis curæ est, cum præsertim ad inflammandam fidelium pietatem, præparandamque in episcopali benedictione attentionem attineat. Itaque diebus dominicis festisque, cum episcopus benedictionem de more impartiet, diaconus, vel alius minister, ad quem de more pertineat, cuive episcopus iusserit, ad populum conuersus, his cantu solenni pronuntiandis vocibus præeat: Humiliate vos ad benedictionem; tum a choro respondeatur: Deo gratias.

In maioribus autem solennitatibus aliquanto id solennius præstetur, ritu scilicet qui in antiquo libro pontificali ita præscriptus est, vt chorus primo dicat: Princeps ecclesiæ, pastor ouilis, tu nos benedicere digneris; tum diaconus respondeat: Humiliate vos ad benedictionem: Post clerus humili voce concinat: Deo gratias semper agamus.

Demum episcopus solenniter benedicturus, dicat præ-

scriptas pro temporum ratione orationes, quæ ex libro antiquo pontificali descriptæ edentur. ANNO CHRISTI 1576.

Quod ex Felicis quarti pontificis maximi sanctione in Concilio prouinciali tertio decretum est, episcoporum prouinciæ consecrationes quotannis solenniter celebrari; id ita deinceps præstari decernimus;

Die anniuersario consecrationis, si dominicus, vel festus sit, episcopus solenni celebritate de eo dominico, festove die Missam celebret, adiunctis pro se orationibus, in Missali Romano nuper edito præscriptis.

Si vero consecrationis anniuersarius dies in feriam, aut festum simplex cadit, Missæ sacrificium solenne de consecratione, prout in Missali Romano, faciat.

Quo consecrationis die episcopus exemplum etiam sequatur atque amplectatur sanctissimorum episcoporum, pontificumve, qui suscepti muneris curam, onus, & solicitudinem in memoriam reuocantes, anniuersario eo die non solum sacrificio religiosisque precibus diuinæ bonitati gratias agere non destiterunt; sed concionibus, pastorali caritate plenis, clerum populumque, expositis multiplicis suæ curæ partibus, excitare voluerunt, cum ad opem sibi a Deo implorandam, tum ad omnia religiosæ pietatis officia colenda.

Vtque consecratio episcopi a sacerdotibus, etiam sacrificiis, & a reliquo clero piis precibus recolatur, in calendario anniuersario, die suo notetur: tum populo etiam, vt moris est, denuntietur, vt is quoque sanctius illum diem veneretur: tum pro caritatis officio, quo erga episcopum & patrem esse debet, vehementius excitetur ad preces pro illo pie adhibendas.

Quod pii religiosique instituti in ecclesia fuit, quemadmodum ex sanctorum patrum monimentis, ex antiquo ceremoniali codice accepimus, vt nocte natalis Domini Missa, quæ in aurora celebratur, sicut illa in media nocte, & altera in die ipso natali caneretur; eadem in omni prouinciæ nostræ cathedrali & collegiata ecclesia, sub auroram etiam canatur, præsente omni clero, qui diuinis officiis interesse solet aut debet. Quicumque defuerit, illa distributionis medietate mulctetur, legitimo impedimento cessante, quam proportionabiliter amitteret, si a Missæ sa-

ANNO CHRISTI 1576. crificio solenni, quod media nocte fit, abesset. Idem quoque præstetur in parochiali quacumque ecclesia, vbi aliæ duæ eiusdem diei Missæ canuntur.

Quibus diebus, ex Missalis Romani rubricarum præscripto, in ecclesiis cathedralibus & collegiatis Missas duas conuentuales celebrari oportet, eæ ambæ canantur; tum cantu item celebretur si quæ præterea alia Missa eodem, vel alio die, ex consuetudine legatove pio aut alio iure ibi cani debet.

Quod si capitulum præstare omiserit, neglexeritve, non solum illius diei, in quo huic muneri defuerit, verum alterius etiam diei distributionibus mulctetur; & alio die suppleantur omissa.

Diebus dominicis, festisque aliis, quibus officium duplex peragitur, canonicus hebdomadarius, dum vesperarum officium obit celebratve, pluuiale induat; tum etiam duo ecclesiæ ministri pluuialibus induti adsint, eaque munera præstent, quæ præstari moris est.

Iisdem præterea diebus diuina singularum horarum canonicarum officia, psalmi scilicet, hymni, antiphonæ, responsoria, & reliquæ horariæ preces, non verbis recitentur, sed stata modulatione canantur. In matutino tamen officio, & prima, si ita episcopo videbitur, præterquam in anniuersariis festorum dierum solennioribus celebritatibus, canora, distincta tamen, vocum pronuntiatione psalmos dici liceat; at hymni, antiphonæ, responsoria, & reliqua eiusmodi, tum præterea psalmi ad laudes stata omni cantus modulatione omnino pronuntientur.

Vbi vero, vel instituti, vel consuetudinis est, festis diebus, matutini etiam, vel primæ psalmos, aut aliis præterea ferialibus diebus reliquarum horarum psalmos, & omne officium cantu præstari: illud institutum, consuetudinemve perpetuo retineri iubemus. Si vero quid aliquando inciderit, quamobrem diuina officia diutius, quam temporis ratio postulat, protracta sunt; tum episcopi concessu, iussuve, horaria sextæ & nonæ officia, si minus stato cantu possunt, verbis solum, distincte tamen & in choro pronuntiari & præstari licebit.

Festis vero dominicisque diebus, & aliis, quibus concio aut solennis processio, aut sacra ordinatio habetur, si ma-

tutinum officium media nocte non dicatur, ita saltem anticipata episcopi iudicio hora inchoetur, vt & aliarum deinceps horarum officia, & Missas singuli sacerdotes, & Missam conuentualem collegiatim tempore suo ex instituto peragant, vt concioni interesse possint. ANNO Christi 1576.

Quod de assistente, pluuiali induto, in Concilio prouinciali primo decretum est, ita dumtaxat locum habere decernimus, vt episcopo, & alii episcopalibus insignibus vtenti, is adhibeatur alii, præterea nemini.

Dominicis, & festis, & aliis item diebus, quibus officium duplex peragitur, canonici duo, vnus, qui diaconale, alter, qui subdiaconale ministerium præstet, canonico sacerdoti, Missam conuentualem celebranti, ministrent. Sicubi vero aliis etiam diebus per canonicos id præstari solet, id deinceps etiam seruetur perpetuo.

Vbi vero præ paucitate canonicorum, illis canonicis duobus in Missæ conuentualis sacrificio ministrantibus, numerus eorumdem, qui in choro adsunt, congruus episcopi iudicio non erit; liceat eidem episcopo alios duos non canonicos statuere, qui illis duplicis officii diebus, qui tamen ex præcepto, consuetudineve non coluntur, loco canonicorum diaconale & subdiaconale ministerium obeant. Omnino autem diebus etiam ferialibus diaconus & subdiaconus, dalmaticis induti, Missæ inseruiant in cathedralibus, & collegiatis ecclesiis quibuscumque, nisi vbi episcopus censuerit ministrorum numerum adeo exiguum esse, vt id fieri non possit. Cuius item episcopi ius sit decernere, qui munus huiusmodi præstare debeant, si modo illud iam attributum perpetuo ex institutione vel consuetudine non sit.

Dignitatem obtinenti, & canonico item, & alii cuicumque chori officiis adstricto, almutiam, superpelliceum, cappam, aut aliud canonicale aut proprium sui ordinis vestimentum, pro temporis, vel diuini officii, quod obit, vel pro sui in ecclesia, chorove muneris ratione, non induto, distributio statæ canonicæ horæ ne detur, in qua hic illeve sine eiusmodi indumento adfuerit.

Ne quis canonicus, dignitateve præditus, aut ecclesiæ cuiusuis minister, clericusve quicumque, dum horariis diuinarum precum officiis interest, aut processiones, fune-

ANNO CHRISTI 1576. funera, vel functiones ecclesiasticas obit, superpelliceo, aliove sacro indumento indutus, chirothecis etiam manus induat.

Horæ sextæ & nonæ item officia diuina, ante, aut post Missæ conuentualis sacrificium, pro ratione temporum, & officii diuini, ad præscriptum rubricæ Missalis Romani celebrentur; nisi aliquando vrgens causa incidat, quamobrem illo alio tempore, quam præscriptum est, in choro tamen, celebrari peragique episcopus iusserit.

Quibus in ecclesiis diuinum canonicarum horarum officium de beata Maria virgine recitari aut solet, aut debet, earum clerus vniuersus illud in choro præsens pariter recitet, atque officium, quod de Domino dicitur: id vero ita, vt singulas horas canonicas vnius officii, cum singulis alterius, ex breuiarii Romani præscripto, ordine coniungat.

Quicumque ab vnius horæ officio de beata Maria abfuerit, distributione illius horæ perinde mulctetur, ac si ab horæ eiusdem officio, quod de Domino recitatur, abfuerit.

Calendarium, quod ex Concilii prouincialis primi decreto pro certa diuini officii recitandi ratione, quotannis edi oportet, si minus constat, a quo confici, edive debeat; episcopus deligat, constituatve, qui hoc præstet, neque id cuiquam recusare liceat.

Ita vero, a quo debet, in tempore conficiatur, vt & mense saltem ante natiuitatem Domini in lucem emissum sit. Ante vero quam prodeat, episcopo tradatur, qui recognoscat, aut ab aliquibus, quos eius rei peritos delegerit, recognosci iubeat.

De sancto, cuius sacrum corpus, aut caput, aut brachium, aut crus, aliæve sacræ reliquiæ, episcopi iudicio insignes asseruantur, duplex officium fiat, in ea tantum ecclesia, vbi reconduntur: nec vero in aliis, nisi regulis breuiarii Romani id præscribatur, aut alia causa grauis episcopi iudicio insit.

De sanctis item, quorum altaria in aliqua ecclesia sunt, duplex in ea tantum ecclesia fiat; idque tunc solum, quando scilicet ex antiqua, probataque consuetudine, vel iusta alia causa episcopus censuerit faciendum.

De iis, qui beati dicuntur, neque sedis apostolicæ auctoritate in sanctorum numero adscripti sunt, horarum diuinarum precum officium ne fiat; nisi consulta eadem sede apostolica, facultateque literis pontificiis concessa. ANNO CHRISTI 1576.

Episcopus pro temporum ratione ac vicissitudine certam horam certumque interuallum pulsandis campanis præscribere curet, quibus diuinorum officiorum significatio detur. Quæ certa, interualliſque distincta pulsationis ratio in tabella edita ordine notetur; vt & vrbanis & diœcesanis ecclesiis vsui recte accommodata, vbique eadem ad præscriptum eiusdem episcopi seruetur.

Officia diuina, sicut alia semiduplicia sunt, quædam duplicia, alia simplicia: ita pro eorum ratione certam regulam in iis singulis celebrandis adhiberi oportet.

Quare episcopus duobus de capitulo, quorum alter ab ipso, alter a capitulo deligatur, aliisque ecclesiasticis hominibus rituum scientia & vsu peritis, quos ipse delegerit, in consilium adhibitis, cantus modulationem, hominum numerum, & qualitatem, vestium apparatum, campanarum sonum, ministrorumque rationem pro illorum ritu præscribat, in iis scilicet, quæ adhuc Conciliis prouincialibus præscripta non sunt, donec alio tempore in Concilio prouinciali certa eorum ratio statuatur, & vt rite, & diuino cultui congruenter omnia præstentur.

Quæcumque vero aut in hoc, aut in superioribus Conciliis prouincialibus de festis duplicibus seruari iussum est; ea in ecclesiis, ritu Ambrosiano vtentibus, cum pro illius ritus ratione nulla sit simplicis, aut semiduplicis, aut duplicis officii distinctio, sed tantum solennis, aut non solennis, in festis iis locum habeant, quæ licet ex præcepto, consuetudineve non colantur, officio tamen solenni celebrari in calendario, aut breuiarii rubricis præscribetur.

Sicut sancta mater ecclesia pro temporum officiorumque ratione, sacrarum vestium apparatum, ornatumque coloribus distinctum esse voluit; ita, quemadmodum etiam Missalis Romani rubrica præscribit, in omni ecclesia & altare, & sacerdos celebrans, sique solenniter fit, diaconi etiam & subdiaconi, & alii eiusmodi ministrantes sacro vestium amictu, vt pro ecclesiarum facultatibus fieri potest, induantur: qui colore distinctus, diuino-

ANNO CHRISTI 1576. rum officiorum ritui, & temporum rationi conueniat.

Cum clerici desunt, qui cantorum in diuinis officiis partes præstent, ita vt laicos homines ad id muneris aliquando mercede conduci adhiberive necesse sit; tunc ii non solum in Missa solenni & diuinis officiis, id quod in compluribus huius prouinciæ ecclesiis vsu seruatur, sed & in processionibus, & in funeralibus, & in aliis ecclesiasticis actionibus, ad quas vel in ecclesia vel foris adhibentur, cum id munus gerunt, habitu clericali superpelliceoque decenti, ad Conciliorum prouincialium præscriptum vtantur: vita præterea & moribus ab episcopo scripto ante probati sint. Nec vero contra quam præscriptum est, cuiquam laico in ecclesia musici, cantorisve munus illis diuinis ecclesiasticisve officiis, aut in ecclesia, aut foris concelebrandis committatur: nec rursus ille suscipiat geratve, pœnis mulctisve propositis arbitratu episcopi.

Eas autem pœnas luat, tum qui susceperit, tum qui commiserit, dederit, conduxerit, permiseritve, quicumque sit, siue capitulum, siue fabricæ administratores, siue rector ecclesiæ, siue confratriæ præfecti, siue alius quispiam, ad quem id pertineat.

Triduo illo hebdomadæ sanctæ, quo ex sanctæ ecclesiæ Romanæ consuetudine strepitus & fragor fieri solet ad significandam in Iesu Christi passione illarum rerum omnium commotionem, is semel tantum post extremam matutini officii orationem adhibeatur, ad rubricæ Romanæ præscriptum.

Cura vero sit eorum qui ecclesiis præsunt, cauere, vt a populo religiosa pii mœrentisque animi meditatione ille fiat.

Præfectus chori, vbi ex antiqua probataque ecclesiæ institutione nominatim nemo est, neque alius item, quem huic muneri episcopus præfecerit, eiusmodi officio fungatur, vt primo Concilio prouinciali cauetur, qui digniori chori loco sedet: id vero, quoad alium ei muneri episcopus arbitratu suo proposuerit. A quo officio quandocumque eum amouere, tum rursus confirmare episcopo liberum sit. Qui autem ex antiquo probato instituto gerit, si ei curæ ac vigilantiæ minus aptum aut negligentem, aut alias non recte vtiliterve munus suum præstantem

animaduerterit, illum amouendi, & eidem muneri, illius loco, alium præficiendi, ius item & facultas omnis eidem episcopo libere competat. Anno Christi 1576.

De processionibus.

CVM supplicationes publicas, solennesque fieri opus erit, primum earum causa processiones agantur, deinde Missa solenniter celebretur, nisi aliter ob causam episcopus aliquando iusserit. Clerus etiam regularis, piarumque confratriarum homines, populus denique omnis cum ad ecclesiam, vbi supplicandi causa statio fiat, processerint, inde ordine item redeant ad ecclesiam, vnde discesserint, vt etiam primo Concilio prouinciali decretum est, nisi episcopi præscripto in ecclesia, ad quam ventum est, processio absoluenda, & dimittenda sit: tuncque inde ad suas quique ecclesias, benedictione episcopali, aut missione de more facta, collegiatim cruce præcedente abeant licet, peractis ante supplicationum, prout ritus est, solennibus precibus atque orationibus.

Quæ vero in hoc supplicationis munere precum & orationum officia in ecclesia, ad quam itum est, quæcumque illa sit, peragenda sunt; a capitulo cathedralis, in diœcesi autem a clero primariæ sæcularis ecclesiæ, non illius, ad quam supplicandi causa processum est, rite præstentur, nisi antiqua consuetudo aliud suaserit.

Missæ item sacrificium cum ibi faciendum est, illud a capitulo clerove cathedralis, & in diœcesi primariæ sæcularis ecclesiæ solenniter fiat.

Quo tempore reliquus clerus discedat licet, missione solenniter facta, vt in suis quisque ecclesiis conuentualem parochialemve Missam concelebret: nisi aliter quandoque episcopus iusserit.

Clero ad ecclesiam conuenienti, processionis, supplicationis, alteriusve eiusmodi officii causa, locus aliquis ecclesiæ illius ample quantum potest patens constituatur; vbi simul vniuersus, si potest, alioqui collegiatim saltem vnusquisque ordo conueniat, & tacite precando consistat, donec illas obeat; ne per ecclesiam vagetur, aut quidquam aliud admittat, quod Concilio prouinciali secundo vetitum est.

Clericorum vero sit, ostiarii functiones in ecclesia

ANNO CHRISTI 1576. cathedrali obeuntium, ecclesiasticos homines, supplicationum processionumve causa in eum certum locum congressos, si quos vagantes, deambulantes, colloquentesve animaduerterint, episcopi auctoritate prohibere: tum etiam contumacium nomina ad eumdem deferre.

Constituat episcopus certos homines, qui clerum ad supplicationes procedentem dirigant: tumque aliquando, cum opus est, eumdem subsistere moneant: tum etiam, qui populum in ordine consistere, mulieres velatas incedere, aliaque eiusmodi opportune in ipsa etiam via moneant, præcipiant, atque vt seruentur, efficiant omni solicitudine.

In omni processione, in illa præsertim quæ solenni die corporis Domini agitur, clerus sæcularis, superpelliceo mundo candidoque indutus, vt adsit præmoneatur.

Cum ad processionem clerus vocatur, quid psallendum, quid canendumve ei sit, vt opportunum erit, significetur.

Canant omnes: cum vero aliquot canentibus aliis canere non licet, qui bini incedunt, submissa voce psalmum hymnum, antiphonam, precemve piam inter se dicant, supplicationi, quæ fit, mysteriove conuenientem.

Clerici omnes sæculares, & regulares, & qui in basilica cathedrali dignitates obtinent, bini semper procedant: neque item inter eos vllo modo laici homines, quocumque gradu sint, interiecti incedant, neque item inter episcopum & eosdem laicis locus sit.

Quicumque in processione erratum contra tabellæ præscriptum commiserit; pro præscripta ratione punctator sigillatim nominatimque illum notet.

Sacrarum imaginum insignia, vexillave cleri, ne laicus homo in processione præferat: vbi clericus quisquam est, qui hoc munus præstare possit.

In omni ecclesia, vnde ad statas processiones clerum populumque egredi solenne est, vbi primum procedendi initium fit, campanarum omnium pulsationes solenniter tam diu adhibeantur, quoad inde clerus vniuersus in processionis munere egressus sit. Idemque cum a processione reditur, præstetur.

Itidem in ecclesiis fiat, quæ in vicinia sunt, vbi processio agitur.

Anno Christi 1576.

Musicis vero cuiusuis generis instrumentis in processionibus sonari, ne vllo modo permittatur.

In supplicationibus, processionibusve, quæ summi pontificis, episcopive iussu in exteriori aut interiori ecclesiæ circuitu aguntur, canonicis & aliis chori ministris, qui distributionum quouis modo participes sunt, tantum ex communi residentiæ censu distribuatur, quantum ipsis dari solet, cum in choro præsentes horæ tertiæ officio adsunt. Si vero pro feriæ festique ratione, quo processio agitur, non in circuitu ecclesiæ, sed per vrbem, opidumve illa fiat, agaturve, triplum detur.

Quæ omnis distributionum portio detur iis tantum, scilicet, qui illas præsentes obeunt.

Quod ad alios autem clericos attinet, qui processioni, supplicationive interesse debent; nec vero distributionum participes sunt, cum iis episcopi arbitratu certis mulctis, pœnisve agatur.

Quod in multis huius prouinciæ locis religiosæ consuetudinis est, retinere, aut sicubi non est, introducere episcopi studeant, vt omnes, tum mares, tum feminæ sacro solennitatis sanctissimi corpus Domini, religiosoque die, eam processionis celebritatem non e fenestris, neque omnino e superiori loco inspiciant, sed eam prosequantur, omni piæ religiosæque venerationis studio. Itidem præterea curent de aliis publicis processionibus, cum illas omnes populum supplicem prosequendo pie obire institutum sit.

Si quæ eleemosynæ, panis aut vini, aut aliorum ciborum, certo constituto tempore, pii etiam legati iure, aliove quouis nomine distribui debent; earum distributio processionum supplicationumve tempore fiat: quo minus illa comessationibus, crapulisve occasio præbeatur, sed illis peractis id agi liceat.

Vnusquisque episcopus pro solennium processionum, & eiusmodi actionum ratione decernat, tum qui e clero, tum quibus diebus pluuiale illis obeundis induant.

Interea vero mos & vsus metropolitanæ ecclesiæ hoc in genere seruetur.

In Missæ etiam solenni sacrificio, processionibus, & aliis eiusmodi sacris actionibus cautio sit, vt ecclesiasticas functiones, quas in illis præstari oportet, eiusmodi sint & cum

ANNO CHRISTI 1576. corpus Domini in Missa eleuatur, cereorum accensio & sustentatio & cleri in processionibus item disponendi, dirigendive ratio & id generis alia laicorum hominum opera, ministeriumve ne adhibeatur: sed in iis, aliisve eiusmodi generis functionibus obeundis præsto sint sacristiæ custodes, clerici, tum magistri chori, vel ceremoniarum adiutores, aliique ecclesiastici ordinis homines, quorum ministerium ecclesiasticarum rerum vsui, functionive addictum est, tum alii item clerici, quibus ea munera episcopus assignarit.

De funeribus & exequiis.

SICVT episcopus dum in vita est, sanctæ pastoralis solicitudinis studio debet saluti animarum inuigilare; ita illud cum omni ratione coniunctum est, vt post eius obitum ecclesiastici ordinis homines & laici item, quorum curæ, gubernationique pastorali præfuit, grata piaque memoria episcopales vigilias ac labores, quibus ille in eo munere gerendo perfunctus est, prosequantur, pro illius anima in primis Deum religiose precantes.

Quamobrem præter ea, quæ de episcoporum exequiis primo Concilio prouinciali sancita sunt, hoc etiam decernimus; vt parochi & sacerdotes singuli, tum vrbani, tum diœcesani, vbi primum de obitu episcopi sui nuntiatum est, nouem singulis post eum nuntium diebus, quibus per ecclesiastici officii ritum potest, Missam de mortuis pro illius anima celebrent; aut saltem statam pro defuncto episcopo orationem dicant, vt in æterna recipiatur tabernacula: capituli vero sit, de episcopi obitu diœcesanos parochos certiores quamprimum facere, eosdemque huius officii monere.

Populus itidem pro paternæ solicitudinis, caritatisque officiis, quæ ille viuus pro omnium salute præstitit, hoc communi parenti mortuo reddat, vt religiosis precibus, aliisque piis suffragiis illius animam adiuuet.

Ad quam sane rem suum quisque populum parochus cum vsu venit, iis præsertim nouem diebus hortetur accurate ac diligenter.

Ne quicquã ex vlla cuiusuis ordinis ecclesia mortui cadauer perpetuæ sepulturæ traditum asportari liceat, nisi facultate ab episcopo impetrata, eaq; literis nominatim exarata.

Parochus, intra cuius parochiæ fines aliquis alienæ parochiæ occisus est, eius cadauer libere alio transferri nullo prætextu prohibeat: nihilque ea de causa accipiat. Si vero translatio ea cum funere fit, liberum ei sit vti iure suo. ANNO CHRISTI 1576.

Funeribus defunctorum officiis anniuersariis concelebrandis, cum rector ecclesiæ præter clericum ministrum suum, alios etiam sacerdotes, clericosve, quorum ministerio, operave vtatur, accersere, adhibereve necesse habet. hoc ordine, nisi aliud defunctus, heredesve illius voluerint, illos euocet; primo scilicet, si quos habet illius animarum curæ gerendæ quouis modo socios, collegas, adiutoresve, tum illius ecclesiæ titulares, vel canonicos, vel chori ministros, vel demum capellanos item, deinde clericos alios ecclesiasticæ functioni, officiove in ea ecclesia addictos, adscriptosve; tum præterea alios, quos mortui heres, aut is, cuius interest, accersiri, euocarive maluerit. Nec vero plures adhiberi vllo prætextu etiam huius decreti liceat, quam ille velit, vel sacerdotes, vel alios, etiam clericos tantum, pueroſve clericali vestitu indutos, etiam quos illi euocati secum duxerint; neque rursus ad eleemosynæ, emolumentive cuiusuis generis, eo nomine percipiendi partem vllam, neque denique vllum non vocatum admitti.

Illud præpositi, archipresbyteri, parochi, rectores & alii quicumque clerici caueant, ne ad funus ducendum, aut officia pro mortuis celebranda alios pro se mittant, emolumentum, aut eius partem ipsi percepturi, neque secum pueros aut clericos ea spe perducant, mittantve, vt eleemosynæ, quæ illis data erit, participes ipsi sint; nec sane vero vllam eius partem vllo quouis prætextu etiam sponte oblatam capiant; neque item qui mittuntur, plus capiant, quam si proprio solum nomine vocati essent.

Funeris ducendi certa hora constituatur, qua omnes quicumque euocati sunt, conueniant, vt nulla interposita mora ad illud procedatur.

Cautio sit vt ne simplices homines quidquam superstitionis causa apud mortuum in feretro, aut in eius manibus ponant, aut aliud, quod superstitionis speciem præ se ferat, aut suspicionem habeat, committant.

Vbi ex nostra in Concilio primo prouinciali edita constitu-

ANNO CHRISTI 1576. stitutione pallium ad cadaueris feretrive tegendi vsum, quacumque ratione comparatum est, omnibus illud gratis accommodetur, vbi vero paratum nondum est, parochialis viciniæ hominum non ecclesiæ rectoris sumptibus comparari decernimus.

Sin autem neque illi parent, neque mortui heres item; sine pallio cadauer efferatur, quousque id præstetur.

Cadauer cum effertur, via procedatur, quæ a domo ad ecclesiam recta ac breuis sit: si vero vsque adeo breuis & compendiosa est, vt ordines eorum, qui funus comitantur, intra illius fines contineri non queant, tunc via paulo longiori funus ducatur, idque iussu concessuve sacerdotis, qui funeri præest.

Omnes, tum qui dignitates obtinent, tum canonici, etiam metropolitanæ & cathedralis ecclesiæ, tum alii præterea quicumque clerici, quibus in funere candelæ, aut cerei, intortitiave dantur, eas, eave accensa in funere manibus ipsi deferant.

Sermo si quis in funere habebitur, non domi, aut alio eiusmodi loco, sed in ecclesia habeatur.

Nec cenotaphiis, aut quas vocant, tumbis, pallia altarium adhibeantur.

Eleemosyna, quæ clero ob funus, aut defunctorum officium datur, ne in ecclesia, cœmeteriove, aut spectante populo, sed eo remoto, locoque separato, factis exequiis officiisve distribuatur.

Ne pactiones de funere, aut de exequiis pro mortuo celebrandis cum defuncti herede, aut alio, ad quem pertineat, a parocho, aliove ea conditione fiant, vt certa ceræ pars quæ exequiarum officiis supererit, ipsi heredi, aut alteri restituatur.

Ne parochi, aliive clerici, neque item exequiarum curatores, aliive, quicumque in funere operam ponunt, pignora capiant, quibus sibi caueant de funerali eleemosyna, aut de eorum operæ in funere præstitæ mercede.

Ecclesiæ metropolitanæ, vel cathedralis, vel collegiatæ capitulum, ac singuli de capitulo in funere, funerisve officio, contenti eleemosyna sint, quæ generatim ipsi vniuerso capitulo, aut sigillatim vnicuique de capitulo dari solet.

Idem parochi, rectores, sacristiæ custodes, & alii clerici

inuiolate seruent ad episcopi præscriptum. Pro crucibus autem & quæ circa cadauer aut cenotaphium disponuntur, pro campanis item, lampadibusve, aliove prætextu, aut nomine, nihil præterea capiat, exigatve, nec capitulum, nec quisquam de capitulo, nec rector, nec sacrista, custos, aliusve clericus quicumque, nisi si quid est quod fabricæ, aut sacristiæ, campanarum nomine dari piæ consuetudinis episcopus esse censuerit; idque vere in eum vsum cedat; at pro crucibus nihil omnino, quouis etiam fabricæ, vel sacristiæ nomine accipi liceat. ANNO CHRISTI 1576.

Quantum clericorum vsitato nomine dari solet, tantum custodibus, qui in minoribus ordinibus constituti sunt, detur; si in sacris fuerint, habeant quantum sacerdotum nomine datur.

Qui vero custos vel crucem prætulerit, vel campanas pulsauerit, tunc ille accipiat, quod eo nomine tantum dari statutum est.

Qui funeris curationem aliquam habere solent, vtpote antiani, aliique quocumque nomine vocati, qui item corpori sepeliendo operam nauant; eos accipere non vetamus quod pro officii sui, quod ipsi præstiterint, opera dari consueuit.

Crucis vero, vel campanarum, aliove quouis nomine, ne ab iis quidem quidquam in funere, vel funeris, vel exequiarum causa, exigi accipive liceat.

Eius vero generis homines, & alii qui in funus se ingerunt, nec quidquam operæ ponunt, nihil omnino consequantur.

Quod primo Concilio prouinciali sancitum est, id explicatius nunc vetamus, vt ne scilicet clerici, neve alii quicumque sint, qui aliquam in funere curam ponunt, vestes, indumenta, ornamentave cadaueri adhibita, nisi a sponte offerentibus accipiant, sed gratis ac sine mora iis, ad quos pertinent, omnia plane restituant, reddantve.

Pro loco, in quem mortuus infertur, a nemine, ne sacristiæ quidem aut fabricæ ecclesiæ, aut confraternitatis alicuius, alteriusve pii vsus nomine, quidquam prorsus exigatur: pias tamen & laudabiles consuetudines, vt primo Concilio prouinciali iussum, in hoc etiam episcopus seruari iubebit.

ANNO CHRISTI 1576. Capitula, canonici, & alii ministri, quicumque sint, ecclesiarum, ne cenotaphii, quod in officiis pro mortuis ex tabulis struitur, nomine quidquam capiant.

Qui in funere officiisve funeralibus vel exequiis quidquam vt infra, peccarit, eius funeris officiive funeralis omni eleemosyna, emolumentoque careat omnino; pœnaque sit episcopi arbitrio, tam ei, si acceperit, quam præfecto, rectorive, qui dari curarit, consenserit, permiseritve.

Quicumque a funere, funeralibusve officiis eiusmodi abfuerit.

Qui etiam ante temporis vel officii punctum ab episcopo præstitutum non adfuerit.

Qui funere officiove pro mortuis peracto discesserit, quod fit, dum corpus sepulturæ traditur.

Rursus qui non peractis funeralibus officiis discesserit.

Qui item habitu prout episcopus præscripserit, non conuenerit, interfueritve.

Qui contra decretorum prouincialium præscriptum quidquam in illa peccarit.

Qui item alia commiserit ex iis, ob quæ episcopi iussu pro absente habendus sit.

Qui item funeris, exequiarumve curatores, vtpote antiani, vel alio vocati nomine, per se muneris sui partes non obierint.

De distributionibus.

QVIBVS in ecclesiis tertia pars fructuum redituumve dignitatibus, personatibus, officiisque obuenientium nondum ex Tridentino decreto in distributiones diuisa est; id episcopus, vbi expedire censuerit, præstet. Diuisione vero facta, quicumque ex episcopi præscripto, functiones, ministeriumque debitum quolibet statuto die non expleuerit, distributionem illius diei amittat, quæ Tridentini Concilii iussu, fabricæ ecclesiæ, aut piorum locorum vsui, episcopi arbitratu attribuatur.

De distributionibus item quotidianis ex tertia illa parte fructuum, decreto Tridentino præscripta, vel constituendis, vel augendis, vbi nondum illud actum est, quamprimum episcopus præstet. Quibus etiam in ecclesiis, vel cathedralibus vel collegiatis, quamuis reliquis diuinis officiis congruus quotidianarum distributionum census assi-

gnatus sit, aliquibus tamen canonicis horis, aut ceteris officiis, etiam extraordinariis, quauis auctoritate institutis, nullæ quotidianæ distributiones adscriptæ attributæve sint, aut si attributæ sint, exiguæ illæ quidem atque vsque adeo tenues, vt verisimiliter negligantur; in iis episcopus vel de communi residentiæ, distributionumque quotidianarum censu, si amplius sit, certam portionem arbitrio suo congruam, capituli ac reliquorum, qui eiusdem census participes sunt, consensu detrahat, eamque ipsam statam vnicuique ex illis canonicis horis officiisve attribuat, adscribatve perpetuo, vel omnino ipse auctoritate & facultate sibi eodem Tridentino Concilio data, quemadmodum etiam a sancta sede apostolica declaratum est. Decretum itidem illud Tridentinum exequatur, vt scilicet e fructibus reditibusve cuiusuis generis, qui dignitatibus, canonicatibus, personatibus, aliisve obueniunt, congruam partem, quæ tamen tertiam non excedat, arbitrio suo statuat; quam in quotidianas distributiones conuersam, singulis his diuinis officiis horisve canonicis, quibus nulla vel tenuis tributa est, certam distribuendam perpetuo assignet, vt stata ea congruaque portione constituta vel adiuncta, illæ deinceps verisimiliter non negligantur. ANNO CHRISTI 1576.

In distributionum autem tenuitate dignoscenda, ratio semper habeatur tum canonicorum, tum aliorum omnium, quibus illas percipiendi, si residentes munus suum obeant ius competit: siue illi modo præsentes residentiæ munus vere præstent, siue absentes ob legitimam etiam causam impedimentumve residere, ea cessante, deberent aut possent.

Parochus vero qui canonicatum dignitatemve, ac simul ecclesiam parochialem legitime obtinens, residentiæ parochialis munus obit, vt literis Pii quinti pontificis maximi sancitum est, illius vel dignitatis, vel canonicalis præbendæ fructus redituve capiat: at tertiæ eius partis ne particeps sit, quæ eiusdem Tridentinæ sanctionis auctoritate, in distributiones conuersa, sibi absenti obuenire non potest, nec debet; sed aliis præsentibus, chorique officia obeuntibus, accrescat; aut episcopi arbitratu, fabricæ ecclesiæ, piisve locis attribuatur, ad eiusdem Concilii Tridentini præscriptum.

ANNO CHRISTI 1576. Vt diuinis officiis obeundis, quoad eius fieri potest, apti & idonei ministri adscribantur, cum aliqui deinceps in cathedralibus aut collegiatis ecclesiis se in canonicorum residentium collegium cooptari, & ad ius distributiones percipiendi admitti petunt, hæc seruentur;

Primo, vt ab ea re omnis ambitio absit, qui cooptandus erit, hoc iureiurando obstringatur;

Ego N. per hæc sancta Dei euangelia iuro, me neque precibus, neque precio, neque alia ratione egisse, aut alias curasse, quo minus hoc experimentum integre, fideliterque fieret: sic me Deus adiuuet, & hæc sancta Dei euangelia.

Deinde periculum experimentumve fiat, an qui se cooptari petit, ad omnia ea recte in cantus modulatione præstanda idoneus sit, quæ aliquo modo aut tempore ad eius munus parteſve pertinere possunt; hocque pro ratione & diuersitate presbyteralis, diaconalis, & inferioris etiam functionis. Id vero fiet in conuentu capitulari, duobus ex capitulo adhibitis, qui primo iurati se nihil fraudis in ea re sibi commissa, facturos esse, hoc præstent, vt ei, de cuius cooptatione agitur, certos locos, scriptave, quæ cantu enuntient, primum assignent; tum propius assistendo videant, num is modulatione, aliove modo erret.

De eodem autem approbando postea agetur, resque occultis suffragiis permittetur, quibus statim deliberetur ac decernatur.

Cum de mansionarii, aut alterius ecclesiæ ministri, qui canonico inferior est, cooptatione agetur; is etiam præscripta canonicis cooptandis ratione a capitulo canonicorum probetur. Cui probationi quatuor, pluresve eiusdem ordinis ministri, a præfecto capituli peritiores delecti, interesse possint; quorum de eo cooptando sententiam capituli præfectus rogabit: tum illis remotis de approbatione aut reiectione capitulum decernet, suffragiis occulte latis.

De eo autem, qui in ecclesia cathedrali post episcopum, aut etiam in collegiatis primam dignitatem obtinet, experimentum periculumve fiat ab episcopo solum, eiusve vicario, adhibito in consilium præfecto chori & canonico vno ex capitulo illius ecclesiæ; in qua is, de quo agitur, di-

gnitatem habet, & aliis præterea peritis viris, quos aliunde adhiberi episcopus maluerit. ANNO CHRISTI 1576.

Quibus vero in ecclesiis antiqui probatique instituti est, de eo etiam a capitulo examen experimentumve fieri, id huius decreti auctoritate non abrogetur; sed capitulo præscripta supra in canonicis probandis ratio in ipso etiam probando seruetur.

Si cooptatio, probatiove vlla fiet, illis supra præscriptis rationibus non seruatis, irrita sit ac plane nulla.

In ipso probationis examine, in primis ecclesiæ magis minusve insignis, ratio aliqua habeatur.

Non solum de ea facultate periculum fiat, quæ ab arte, & ab ea exercitatione proficiscatur, sed de ea quoque, quæ est a natura: videndumque num cuiquam natura alicui impedimento sit, quo minus obire munera sua si non perfecte, at saltem aliquo modo possit.

Porro moderatio adhibeatur, vt in iis quidem modulationum generibus, qui cooptari vult, se ex tempore peritum præbeat atque exercitatum, quæ in eius officio frequentiora sunt: quæ vero rarius incidunt, præstare quidem aptus sit, sed congruo spatio temporis dato ad eius generis rationem præuidendam.

Præterea, quibus vniuersæ chori psalmodiæ onus sustinendum est, in iis mediocrem peritiam, artisque cognitionem sufficere, æstimari non conuenit: cum iis vero, quibus id non incumbit, mitius agi debet; in chori magistro perfecta ars, & peritia omnino requiretur: eademque distinctio & ratio habenda est de voce, & eiusmodi naturæ adiumentis.

Si timore, aut aliqua alia perturbatione factum esse præfectus suspicatus erit, vt quis minus idoneus visus sit, is ne reiiciatur, sed octo dierum spatio certa alia dies constituatur, qua rursus periculum fiat: iterum vero id timoris, aut aliud nomen eiusmodi prætendi non possit.

In iis vero, qui iniuria se repulsam tulisse putabunt, aut amplius octo diebus protracti erunt, seruetur decretum nostrum in Concilio prouinciali secundo promulgatum.

Quicumque, dum alicuius statæ horæ officium in choro peragitur, Missam celebrando, tunc a choro abfuerit;

ANNO CHRISTI 1576. illius horæ distributionis, tamquam absens particeps ne sit, vt a sancta sede apostolica declaratum est. Id vero nisi præ absentia sacerdotum, qui in ecclesia tunc Missæ sacrificium faciant, necessitas aliquando inciderit, vt præfectus canonicum aliquem sacerdotem e choro exire, a statæque horæ officio abesse, Missæ celebrandæ causa, iubeat, aut nisi a sede apostolica aliter concessum fuerit.

Aliqua dignitate præditus, & canonicus, aliusve quicumque, qui etiam ob causam, vt puta ob litem eiusdem beneficii sui ecclesiastici sibi illatam, contestatamve, ordinem sacrum, illi ecclesiasticæ suæ dignitati, canonicatuive, beneficiove annexum, suscipere distulerit; ne distributionum quotidianarum, antequam illum suscipiat, particeps sit, cum debiti sui muneris, cuius causa illæ debentur, partes obire, præstareve non possit.

Cum & Tridentinis sanctionibus, & nostris etiam prouincialibus decretis, multa salutariter de diuinis officiis, functionibusque ecclesiasticis, atque aliis eiusdem generis constituta sint, vt ad eorum præscriptum omnes, singulique prouinciæ nostræ canonici, capitula, & dignitate præditi, reliquique omnes ecclesiarum ministri, chori officiis quocumque iure, nomine, titulo, modove astricti, sese conforment; diuinaque officia, processiones, funeralia & alia quæ ecclesiastici muneris, ecclesiasticarumque functionum sunt, recte obeant; ad eaque non solum constitutis horis, ac præscripto modo conueniant; verum etiam in iis ipsis pie deuoteque versentur & persistant, suis quoque functionibus, muneribusque satisfaciant: tum præterea ex eorumdem decretorum præscripto canonici capitula habeant, ad ea conueniant item; in illis denique vt par est, recte versentur, ac rursus ab omnibus & singulis erratis, quæ notata caueri sancitum est, prorsus abstineant: triplicem tabellam ordine explicatam, ex decretisque prouincialibus breuiter descriptam, & quæcumque in earum vnaquaque vel vniuerse, vel sigillatim, aliave ratione præscripta sunt, propositis suo loco pœnis accurate seruari, in executionisque vsum introduci sancimus.

Tum præterea eamdem, cum de scripto statis quibusdam diebus, frequenti capitulo, & reliquis, quorum interest, legi, pronuntiarique mandamus; tum in omni sacri-

ſtia, etiam parochialium eccleſiarum, certo perſpicuo loco decore affixam, in omnium conſpectu proponi, perpetuoque retineri ſancimus. ANNO CHRISTI 1576.

Singulis vero iis tribus tabellis pro eccleſiæ, diœceſiſque ſuis rationibus, ab vnoquoque prouinciæ noſtræ epiſcopo, ex præceptionibus ſuis, probatiſve eccleſiæ ſtatutis, alias præterea erratorum notas, punctationeſve, prout opportunum ipſe cenſuerit, addi perpetuo liceat.

Quod de punctatorum iureiurando in Concilio prouinciali primo ſancitum eſt, id & ab iiſdem, & ab vnoquoque item punctatore, qui vel feſti diei, vel funeris, vel anniuerſariorum, vel proceſſionum, vel aliorum denique diuinorum officiorum cauſa, etiam in collegiatis aliiſve eccleſiis conſtitutus eſt, præſtetur, non modo, cum punctatoris officium ſuſcipiunt; verum etiam in publico diœceſanæ Synodi conuentu, qui habebitur, dum ipſi id officium gerunt; quo religioſius vnuſquiſque eorum excitetur ad debitum in munere ſuo obeundo diligentius officium cum fidelitate coniunctum adhibendum. Iuriſiurandi formula hæc ſit;

Ego N. punctatoris officium, quod ſuſcepi, per hæc ſancta Dei euangelia iuratus ſancte promitto ac ſpondeo, me fideliter & ſincere, quantum in me eſt, executurum. Sic me Deus adiuuet, & hæc ſancta Dei euangelia; Vel ſi iuret ſuper ſacras reliquias, Et hæc ſanctorum pignora.

Punctatoribus ſingulis, vbi primum delecti illi ſunt, præſcripta illa triplex tabella, duobus de capitulo præſentibus, ante legatur, quam iuſiurandum præſtent.

Si quis autem punctator non iuratus id munus inierit aut geſſerit, mulctetur pro modo culpæ, epiſcopi arbitratu.

Vniuſcuiuſque punctatoris officium ac munus deinceps trimeſtre ſit: quod tempus ab epiſcopo, & ab capitulo ſuo cuique punctatori prorogari liceat.

Punctatorum, quos epiſcopus, capitulumque, ex præſcripto primi prouincialis Concilii, conſtituerit, cura & officium ſit, tum capituli vniuerſi, tum vniuſcuiuſque dignitate præditi, canonicive abſentiam & errata notare.

Vnuſquiſque eorum, quod ad notandi rationem attinet, in iis omnibus & ſingulis, quæ Conciliorum prouincia-

ANNO CHRISTI 1576. cialium, & primi præsertim decretis, eo de genere præscripta sunt, sui muneris curæque partes præstet.

Accurate in primis rectèque notet, non eos solum singulos, qui statis canonicis horis a choro abfuerint, verum etiam vnumquemque, contra decretorum prouincialium & tabellarum præscriptum in choro, in processionibus, in funeralibus, diuinisque aliis officiis errantem, peccantemve.

Absentiæ nota, punctatiove, qua punctatores vtentur, vna eademque sit, & aliqua ratione ab iis notis distincta, quæ erratis notandis vsui erunt.

Errata singula in prima tabella descripta, vna eademque punctationis ratione notentur, nisi erratum aliquod eiusmodi sit, ob quod, præter distributionum mulctam, alia etiam pœna arbitratu episcopi proposita est. Tunc enim huiusmodi erratum sigillatim accurateque per punctatores notetur, ac de eo hebdomadæ, aut mensis ad summum spatio episcopus certior fiat, qui errati pœnam exequatur.

Quicumque errata in secunda tabella adscripta commiserit, eius errata, prout sunt, enucleate, explicateque notentur, vt pro culpæ ratione, a chori præfecto, ex facultate sibi data, aut ab episcopo mulctetur, puniaturve. Idem notandis tertiæ tabellæ erratis ad capitulum pertinentibus per eosdem seruetur.

Si quod erratum triplici tabella notatum ab vllo quouis, aut etiam ab vniuerso capitulo, committi punctator vllus animaduertit, idemque sciens libro suo notare prætermiserit; pro prætermissæ, omissæve cuiuslibet notæ, aut punctationis ratione, de suo tantumdem det, quod ad ecclesiæ vsum conuertatur.

Quæ distributiones ab episcopo, sacristiæ, aut alii loco pio adiudicentur; tum aliam etiam grauiorem pœnam, pro culpæ ratione eiusdem episcopi arbitratu pendat.

Vnusquisque præterea punctator singulis diebus, cum diuina officia peracta sunt, quos pro absentiæ, aut erratorum ratione in choro notarit, eos præfecto chori, præsentibus aliis de capitulo, qui eo loco tunc adfuerint, in sacristia, aliove loco, vbi superpellicea, canonicalesve cappas & induunt & exuunt, cum primum eo clerus collegia-

tim a choro redierit, nominet, errataque singula exponat. ANNO CHRISTI 1576.

Si quis vero erit, qui aliquam absentiæ suæ, alteriusve facti causam afferat, quamobrem se contra præscriptas regulas quidquam non egisse, admisisseve, nec propterea absentiæ, vlliusve errati pœnam commisisse putet: id tunc chori præfecto coram punctatoribus plane significet. Nec vero si punctator contradicat, is cum illo non modo non contendat, neque verbum vllum commutet, sed ne respondeat quidem; imo vero statim inde secedat. Præfectus autem ceteris, præter punctatorem, semotis, de re tota deliberet; atque si ita plane rem se habere manifeste compererit, vt nullam vel absentiæ, vel errati culpam ille commiserit, illius punctationem in choro mutatam, deleri iubeat. Si vero ita sane non constiterit, in librum punctationum omnino referri mandet.

Quod si quæ vel difficultas, vel ambiguitas erit, vicarius episcopi consulatur, qui totam rem statim sine forma iudicii libere arbitratu suo statuat, vt primo Concilio sancitum est.

Sin autem hæc, notatos, errataque in sacristia, aut alibi canonicis, capitulove nominandi seu exponendi ratio aliquid vel incommodi, vel turbæ, vel dissensionis, vel rixæ offensionisve afferat, aut punctatores ipsos ab officii sui libertate deterreat; episcopo integrum sit, illam omittere, rescindere, atque abrogare, vt magis expedire censuerit.

Punctator præterea, qui vel idem, vel alius sit, ab episcopo constituatur: cuius officium erit, singulos mansionarios, capellanos, sacristas, custodesve, aliosque ecclesiæ ministros, chori officiis adstrictos, qui statis horis ab illis fuerint, quive contra tabellarum præscripta, aliave, vt supra, errata commiserint, diligenter obseruare; eosdemque in choro quamprimum notare.

Idem statis diebus notet, pro absentiæ, & erratorum, quæ in tabellis explicata sunt, ratione, clericos ecclesiasticosque homines, Tridentini ac prouincialis decreti auctoritate, cathedrali vel collegiatæ ecclesiæ adscriptos, vt ii, quamuis residentiæ distributionum, quibus mulctari possunt, participes non sint; tamen a chori præfecto salutari aliqua pœnitentia afficiantur ac corrigantur; tum

ANNO CHRISTI 1576. etiam pro culpæ, negligentiæ, errative grauitate, episcopi iudicio plectantur.

Hic item punctator iuret, officium tribus mensibus gerat; absentes & errantes obseruet, notet; notatosque in sacristia nominet; & statam in libro punctationem seruet; & in suo munere cetera omnia, quæ aliis punctatoribus præscripta sunt, præstet.

Singulis hebdomadis, vt est primo Concilio prouinciali decretum, punctationum suarum libros conferant inter se punctatores illi, quorum alter ab episcopo, alter a capitulo, ex eodem prouinciali primo Concilio delectus est: ex qua collatione, tum quidquid pro suæ quemque personalis in choro residentiæ munere præstitisse, tum rursus, pro absentiæ, erratorumve ratione, quoties officio suo defuisse, diligenti punctationum supputatione facta constiterit; id firmum ratumve vsque adeo sit, vt eo collato in singulas hebdomadas calculo, tribus primis vniuscuiusque mensis diebus, canonicalis ministerii aut operæ, quam quis in choro præsens, mense proximo superiori recte & rite obierit, certa firmaque supputatio, a præfecto chori, & a punctatoribus constituatur: qui præterea eo nomine constitutæ illi supputationi subscribant.

Eam vero cautionem punctatores adhibeant, vt, cum in libris conferendis aliquid compertum esset, quod vllo quouis modo discreparet, antequam illa punctationum, distributionumve supputata ratio constituatur, quæ stata, firma, & subscriptione munita sit, episcopum, aut eius vicarium consulant: qui ex Concilii prouincialis primi decreto, sine vlla forma iudicii omnem controuersiam dirimat.

Ad certæ illius collatæ & constitutæ supputationis rationem, mense Octobri, aliove, singulis annis, omne, quod ex communi capituli censu habere quis debet, recte pro vniuscuiusque ecclesiæ more supputetur. Cui supputationi, calculove, præfectus capituli, & alter chori, item punctatores, caneparius capituli, &, si ita capitulo videbitur, duo item alii a capitulo delecti, præsentes adsint.

In eo omni calculo cautio omnino sit, vt vnicuique vere detrahatur, quod detrahi par est, pro ratione dierum

& horarum canonicarum, quibus a choro diuiniſque officiis abfuerit: niſi illum iis cauſis abfuiſſe contigerit, ob quas Tridentina ſanctione, conſtitutionibuſque prouincialibus quis, licet abſens, in præſentibus tamen cenſetur. ANNO CHRISTI 1576.

Tum detrahatur item pro ratione erratorum, ſi quæ ille commiſerit.

Huic ſupplicationi ita initæ, ac detractæ, præfectus capituli, & item chori, & illi duo a capitulo delecti, ac punctatores item ſubſcribant.

Tabulæ vero, ſyngraphæ, aut ſcripta huius ſic initæ, & ſubſcriptione obſignatæ ſupputationis, theſaurario, canepariove capituli tradantur, vt, quod vnicuique debetur, ſtatis temporibus, pro illius conſtituti calculi ratione perſoluat. Aut eidem conſentienti, quantum quiſque pro illius ſupputationis ratione habere, capereve debet; tantumdem cedat e communi reſidentiæ cenſu.

Ne capitulum, aut theſaurarius, canepariuſve capituli, aliuſve quicumque qui diſtributiones partitur, cuiquam de capitulo, aliive chori miniſtro, etiam qui præſens diuina officia obierit, ne eo quidem nomine, quod diſtributiones iam ſuas reſidentiæ munere eum feciſſe conſtet, ante ſtata ſolutionis tempora perſoluat, vel eo nomine ceſſionem alicuius exactionis ante faciat.

Cum vero ſolutionis ſtata dies venerit, ne cuiquam item ſoluat, cedatve, niſi tabellam illam, ſyngraphamve acceperit, cui a præfecto capituli, & a præfecto item chori, & a punctatore etiam epiſcopali, & ab altero item capitulari, & ab aliis præterea duobus ſubſcriptum ſit, ſi quos ſupputationi capitulum conſtituerit; ac præterea, niſi mandatum ſolutionis, ceſſioniſve a præfecto capituli acceperit, ab aliove, ad quem de more ſpectat.

Si vero plus ſoluerit, vel ceſſerit, quam ſupputationis ratio tulerit, aut ante ſoluerit, ceſſeritve, quam certæ illius ſupputationis ſyngrapham ſubſcriptione, vt ſupra, obſignatam acceperit: vnius menſis diſtributionibus, & aliis arbitratu epiſcopi mulctis, ſacriſtiæ aut ſodalitati corporis Domini in ea eccleſia conſtitutæ, aliive pio loco attribuendis, plectatur. Quibus pœnis, mulctiſve præfectus etiam capituli, & chori item, & punctatores, atque ad ſupputationem ita delecti illi duo capitulares, qui eiuſmodi

ANNO CHRISTI 1576. solutioni, cessionive vllo modo assenserint, afficiantur.

Quam mulctam, pœnamque iidem subeant, si alio quouis modo in eo assenserint, vt cuiquam soluatur, cedaturve distributio aliqua illorum dierum aut horarum canonicarum, officiorumve, quibus vel præsens ille in choro non adfuerit, vel erratum huiusmodi in diuinis officiis contraxerit, vt prouincialibus decretis, aut præscripto tabellæ, aut alio quocumque iure censeri in absentibus debeat.

Qui vero vel ante solutionis, cessionisve, & syngraphæ tempus, vel plusquam sibi debeatur, vllo quouis modo pactove acceperit; is ab episcopo & restituere cogatur & triplo mulctetur, quod locis piis, eiusdem episcopi arbitratu, attribuatur.

Si vero vlla cuiusuis generis causa, causæve specie, aut prætextu cuiquam distributiones, aut ab vniuerso capitulo, aut ab eorum singulis, contra prouincialia decreta & præscripta dari, donari, remitti, aut quauis collusione concedi contigerit: ne illas quisquam capiat; si perceperit, retinueritve, ne suas faciat; sed restituere cogatur. Capitulo autem, quod tacite vel expresse ei rei consenserit, pœna sit, vt distributiones aliquot episcopi arbitrio, aut sacristiæ, aut confratriæ, sanctissimi corporis Domini in ecclesia constitutæ, aut aliis piis locis attribuendas, soluat.

Hæc omnis ratio in supputatione & solutione distributionum capitularium, supra præscripta, pœnæque ibidem propositæ locum etiam habeant in quouis distributionum censu, qui ad mansionarios, sacristas, custodes, aliosve chori ministros & inferiores canonicis quocumque nomine nuncupatos, pertineat.

Itidem, vt supra, de eorum ipsorum punctatoribus, thesaurariis, canepariisve, si quos a capitulari censu, thesaurario, canepariove & punctatoribus distinctos habuerint, decretum sit. At loco eorum duorum, qui de capitulo ad supputationem adhibendi sunt, alii itidem duo ex ipsis inferioribus chori ministris, distributionum censum a capitulari, canonicalive separatum habentibus, adhibeantur: iique ab iisdem, ad quos census pertinet, eligantur.

Ex punctationum libris, annis singulis expletis, iubeat episcopus ab eo, cui ipse id curæ dederit, diligenter rationem inspici dierum, quibus vnusquisque, vel dignitate

præditus, vel canonicus, vel sacrista, vel custos, aliusve ecclesiæ minister, chori officiis adstrictus, ad illa non conuenerit. Qua perspecta & supputata etiam ratione, si quem diutius tribus mensibus a choro abfuisse compererit, quamuis in vrbe opidove, in quo ecclesia est, manserit; illum tamquam absentem, præter distributionis amissionem, fructibus etiam præbendæ & aliis item pœnis, pro contumaciæ grauitate, ex Concilii Tridentini sanctione contra eos, qui ampliustrimestri spatio abfuerint, edita mulctet. ANNO CHRISTI 1576.

Quæ pertinent ad capitula cathedralium & collegiatarum ecclesiarum.

QVORVM capitulorum episcopi Conciliis prouincialibus Mediolanensibus interesse & constitutiones decretaque illis Conciliis edita, seruare solent aut debent; ea capitula, siue cathedralium siue collegiatarum ecclesiarum in prouincia nostra sint, etiam si quæ ab episcopi, metropolitanique iure se quocumque modo exempta, sedique apostolicæ immediate subiecta esse prætendunt; cum illa, sicut eorumdem episcopi, vt a sancta sede apostolica decretum est, Conciliorum prouincialium constitutionibus & sanctionibus & decretis astricta sint, illas plane vniuersas ac singulas amplectantur, suscipiant, seruent, atque obediendo exequantur, tum vniuersæ eadem capitula, tum sigillatim singuli quicumque de capitulo sunt. Idque vt præstetur, efficiat episcopus omni ratione, omnique iuris remedio.

Quod si quæ capitula, aut si qui de capitulo contra fecerint; ab eorum episcopis pro modo culpæ contumaciæque plectantur. Si quis vero episcopus id efficere neglexerit, vt ab suis capitulis, atque ab iis, qui de capitulo sunt, singulis, prouincialium Conciliorum constitutiones, decretave in executionis vsum vere ac integre inducantur; norit se in proximo Concilio prouinciali negligentiæ huius rationem redditurum esse.

Cum de rebus patrimonii capitularis, de locationibus, de contractibus, de officiis conferendis, ac de aliis item, præfecti iudicio grauioribus in capitulo deliberandum est, earum rerum deliberatio ac tractatio tum suffragiis occultis permittatur, tum illæ res, quo maturius consultentur, in vno capitulo propositæ, in alio deliberentur. Si vero res

ANNO CHRISTI 1576. eiusmodi est, quæ diutius differri non patiatur; triduo saltem ante capitulum indicatur, singulisque canonicis res & causa significetur; de qua in eo capitulo consultatio ac deliberatio futura est. Quod si præterea res sit eiusmodi, quæ instet atque vrgeat, neque longius vllo modo protrahi debeat, ita vt ne triduo quidem consultatio expectanda sit, tunc capituli præfecto liberum & integrum sit breuioris temporis spatio capitulum conuocare, modo, vt supra, vnicuique de capitulo, qui non absit, nuntiari rem iubeat, de qua deliberandum & consultandum sit.

Vbi ex instituto ecclesiæ cathedralis, vel collegiatæ est, qui cancellarii capitularis officium munusque gerat, is officio suo, cum in ceteris vere satisfaciat, tum in eo etiam, vt eiusmodi capituli acta, & quas vocant, capitulares ordinationes, actionesve in librum certum, notatis singulis diebus, sine mora referat. Qui liber in archiuo capitulari diligenter asseruetur. Vbi vero non est, a capitulo deligatur vnus de capitulo, qui certa, si opus est, ex capituli vniuersi censu constituta mercede, id cancellarii munus per biennium gerat; quo tempore confecto, alter in eius locum eligatur, & itidem deinceps.

Notarii autem officio atque opera capitulum in iis potius actionibus vtatur, quæ ad causas, lites, instrumentave publica conficienda, aut ad alia eiusdem generis pertinent.

Qui notarius eiusmodi instrumentorum exemplum, publica auctoritate roboratum, curante in primis canonico cancellario, in archiuum ante annum confectum referat.

Quo iureiurando canonici etiam ex statutis & constitutionibus ecclesiæ probatis inter se obstricti, aliave ratione spondent, se nihil quidquam, quod in capitulari canonicalive conuentu agitur, patefacturos, aut diuulgaturos esse; decernimus atque declaramus, eo non obstrictum aut impeditum quemquam esse, quo minus ad episcopum deferat, si quæ, vel capituli, vel canonicorum, aliorumve, qui de capitulo sunt, errata sint; quæve emendationem, correctionemve desiderent, atque adeo quæcumque eo de genere sibi patefieri, denuntiarive ille iusserit; tum etiam si quæ alia ab eodem sciri, cognoscive expedierit; tum ea

maxime quæ superioribus Conciliis ad episcopum defe- ANNO CHRISTI 1576.
renda esse decretum est.

Ne liceat canonicis, aliisve de capitulo bona, reditus, & prouentus, aut exactiones, emolumentave, etiam incerta, ad capitulum quouis modo spectantia, per se, vel per interpositam personam, ne ad modicum quidem tempus conducere; alioqui contractus omnes irriti sint ac nulli: & tam locatores quam conductores canonici, episcopi arbitratu puniantur.

Idem sancimus de eorum propinquis & consanguineis secundo, vel arctiori gradu iunctis, nisi, quod ad hos attinet, cognita ecclesiæ vtilitate episcopus id scripto concesserit. Exactionem tamen decimarum capituli, etiam ab iis de capitulo suum ad vsum conduci liceat, facultate ab episcopo data, cum grauis causa vrgebit; ac ædes etiam capitulares habitandi causa.

Cum præbendæ canonicales distinctæ non sint, nisi obtinentium nomine, iique, vbi optionum vsus est, modo has, modo illas optent; sæpe fit vt earum bona, prædiaque confundantur, ac iura propterea aliquando intereant. Quamobrem episcopus curet, vt quod in nonnullis etiam huius prouinciæ cathedralibus ecclesiis consuetudinis est, non possidentis, sed sancti alicuius nomine, quod eorum vnicuique de consilio capituli ecclesiæ, de cuius præbendis agitur, semel imposuerit, singulæ distincte appellentur. Hac autem in re hoc caueatur, vt ne, qui eas obtinuerint, titulo sancti, quo illæ nominantur, ipsi appellentur: quippe cum ea titulorum ratio, ex instituto, vsuque amplissimis sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalibus presbyteris solum conueniat.

De parochiis & parochialibus iuribus ac officiis.

ILLVD episcopus solicitudinis studio exequatur, vt quibus ecclesiis parochialibus, inopia laborantibus, nulla adhuc ratione satis suppeditatum est adiumenti; iis aut beneficiorum ecclesiasticorum adiunctione, vnioneve, aut primitiarum, decimarumve attributione, aut parochialis viciniæ incolarum symbolis, collectisve, aut alia, quæ sibi videbitur commodiori ratione omnino succurratur, ad Concilii Tridentini præscriptum.

Quod Concilio prouinciali tertio de ædibus paro-cho, paro-

ANNO CHRISTI 1576. parochiale domicilium nullum habenti, conducendis, decretum est; idem etiam de socii adiutorisve, ad munus parochiale ob quamuis causam ei adiuncti dative habitatione decernimus & constituimus: episcopus vero cum iis, quibuscum oportet, omni iure agat, vt ædes ecclesiæ parochiali quam maxime potest vicinas & parocho & coadiutori etiam quamprimum illi tradant; aut, si ita opus esse censuerit, ædificent: intereaque domicilii conducti pensionem, sumptumve vni & alteri item suppeditent.

Parochum autem, qui quacumque de causa parochialis curationis socium, vel adiutorem habet, tum ipsum, tum illum item in habitatione parochiali manere ac residere cogat & fructuum mulcta & aliis præterea pœnis arbitratu suo irrogandis.

Si vero præ domicilii parochialis angustia vnus & alter item illius habitatione vti, episcopi iudicio, nullo modo potest; tum eorum alterum, quem ipse episcopus, proposita sibi maiori illarum animarum vtilitate, delegerit, in domo parochiali, alterum in domicilio proxime conducto aut tradito habitare, residereve episcopus iubeat, cuius sit efficere, vt id omne & de domo eorum alteri tradenda, ædificandave, & de ea interim conducenda, plane a quibus debet, præstetur.

Qua in ecclesia duo pluresve parochi in animarum cura gerenda constituti sunt, cum ex parochialibus vel portionibus, vel functionibus, quas præstare debent, sæpe inter eos rixæ, contentiones ac dissidia & spiritualia populis damna existant, indeque populis offensionum exempla, scandalaque afferantur; episcopus, vt huic rei a parochiali cura alienæ & parochorum disciplina indignæ occurrat, certos parochialis viciniæ limites pro illorum numero, ædibus aut viis perpetuo distinguat; quos ita distinctos in curam eorum vnicuique pro limitum distinctione tradat, ita vt intra suos quisque fines parochialem curam gerat.

Si quæ vero parochialia officia in illa ecclesia obiri oportet, quorum officiorum functiones recte diuidi non posse aut non expedire censuerit, illa ab iis singulis æque communiterve præstari decernat. Distributa autem parochialis curæ officia, si eorum vnus aut impeditus est, aut adiutore adiumentove ob fidelium, qui suæ curæ sunt, multitudi-

nem aliamve ob cauſam opus habeat, ab altero, aliiſve, ſine vlla mora, exceptione, excuſationeve, prout epiſcopus vel ſtatuerit, vel iuſſerit, obeantur item ac præſtentur. ANNO CHRISTI 1576.

Vbi vero ea perpetuæ parochialis curæ partitione minus ſalutariter proſpectum, conſultumque fore idem cenſuerit; eorum vnum, morum grauitate curæque gerendæ peritia atque vſu præſtantem, alteri aliiſve præficiat: emolumenta item extraordinaria, aliaque id generis, vnde diſcordiarum ſemen in illis exiſtit, in vnum, vt nonnullis locis moris eſt, collata, certo ſtato tempore inter eos diuidi iubeat; aut aliqua denique ratione, quam potiorem duxerit, obuiam eat iſtorum & diſcordiæ & negligentiæ, qua fit, vt alter in alterum ſæpe parochialis muneris curam reiiciat. Nec vero vllo vnquam modo patiatur, permittatve illos certa quadam hebdomadarum partitione, aliave ratione inter ſe inita, munus Miſſæ ſacrificii in parochiali eccleſia faciendi, aut reliquas parochialis officii functiones, quæ ab vtroque etiam diebus eiſdem vtiliter præſtari poſſunt, ita inter ſe diuidere, vt ab vno tantum eorum, alternatim ſcilicet, vel per hebdomadas, vel alia temporis viciſſitudine præſtentur. Non enim ferendum eſt, vt cui eccleſiæ parochiali complurium ſacerdotum, miniſtrorumve ſtipendia, alimentave olim attributa ſunt, quo diligentius & cautius illorum copia tum diuinorum officiorum cultui, tum aliis miniſteriis ad ſpiritualem populi curam neceſſariis, opportuniſve conſultum eſſet; illi aut auaritiæ ſtudio aut diſſidio, negligentiave ducti, vel onus ſibi impoſitum minoris quam par eſt æſtimantes, perinde ei eccleſiæ deſeruiant, ac ſi non plures, vel vnus tantum parochus, animarumve curator conſtitutus in illa eſſet.

Oblationum inſtitutum iampridem ab apoſtolicis vſque temporibus, apoſtolico etiam Canone ſancitum, ſanctiſſimorumq; pontificum Melchiadis, Fabiani & Gregorii conſtitutionibus, & Conciliorum præterea decretis communitum, quo grauius his temporibus a fidei doctrinæque catholicæ hoſtibus exagitatur, & langueſcente pietatis ſtudio quo magis a fidelibus negligitur, hoc diligentius ſeruari, atque ad executionis vſum, vbi intermiſſum eſt, reuocari conuenit, cum præſertim & ad diuinum cultum illud pertineat, & populis ſalutare ſit, ad expiandaque peccata vtile.

ANNO CHRISTI 1576.

Quare episcopi in sua quique diœcesi & suis & concionatorum sermonibus & omni alio persuadendi cohortandique officio, omnique iuris ratione illud, vbi est, retineri; ac vbi negligitur, restitui studiose ad sacrorum Canonum præscriptum ita curent, vt in solennitatibus scilicet Domini, diebusque dominicis ac festis item, quos coli, aut præcepti, aut consuetudinis est, omnis Christianus aliquid, prout sua quisque pietate deuotioneque maluerit, Deo offerre procuret, idque in ecclesia vel cathedrali, cum ad Missæ sacrificium, quod solenniter celebratur, vel in parochiali, cum a parocho conuenerit.

Quo in officio seruetur, vt quod ecclesiasticæ consuetudinis est, primo mares, deinde feminæ offerant.

Sacerdoti Missam celebranti, oblationis accipiendæ causa ab altari paulum se remouere licet; at inde longe discedere, ac per ecclesiam vagari, eamque quasi circuire nullo modo liceat.

Quo gratius autem Deo sit quod offerunt, ad præstandum accedant fideles intima animi pietate, spirituali hilaritate, sancta caritate, omnique Christianæ deuotionis testificatione.

Offerentium autem, prout sanctæ institutionis est, commemoratio in Missæ sacrificio fiat.

Ab iis vero oblationes ne accipiantur, vt antiquo etiam Canone vetitum est, qui scilicet inter se iniquo animo dissidentes, inimicitias exercent, qui vsurarii, meretrices, sacrilegi, raptores, quive alio nomine publice notorieque criminosi sunt.

Quidquid porro oblatum erit, præter illorum dierum oblationes, oblationumve partes, quæ ad episcopos ipsos iure spectant, quæve ad sacerdotes, vel ad ecclesias, vel ad ecclesiarum fabricas, vel ad scholas, vel ad eiusmodi pia collegia, episcopali, aut alia legitima auctoritate, concessuve proprie ac expresse iam pertinent, aut in posterum quouis modo aut iure spectabunt, id omne, si in ecclesia cathedrali oblatio fit, in illius ecclesiæ alteriusve pii loci aut operis vsum, vt episcopus iusserit, conuertatur; si vero in parochiali aliave ecclesia offertur, quidquid datum oblatumve erit, parochi sit, in cuius parochiali, aut in alia ecclesia, intra parochiæ fines oblatio fiet.

Capellanis vero, aliisque sacerdotibus, & aliis item, præter cathedralem, ecclesiis, earumque fabricis, ac scholis, piisque eiusmodi collegiis, atque aliis quibusuis ius parochiale non habentibus, oblationes deinceps inter Missæ sacrum accipere, aut exigere omnino interdictū sit: nisi quibus hæc facultas ab episcopo, aut alias legitime data erit. ANNO CHRISTI 1576.

Si cum parocho de oblationibus diuidendis quisquam pactiones fecerit, vt sibi, aliive sacerdoti liceat oblationes recipere, contra quam præscriptum est; hæc pactio irrita sit ac plane nulla: neque præterea aliter quam supra præscriptum est, oblationes alii exigere accipereve liceat; tum præterea parochus ipse & alius ecclesiæ rector & sacerdos item, aliusve, qui pactum inierit, quive pactioni consenserit, grauiter puniantur.

Quæcumque deinceps oblationes, siue pecunia, siue cereis, siue alio eleemosynæ genere in Missæ sacrificio a populo fient, eæ & fiant, & a sacerdote accipiantur, dum canitur antiphona, quæ offertorium appellatur.

Quod si Missa non conuentualis est, semper tamen, tum etiam fiat, accipiaturque proxime antequam h ostiæ & calicis oblatio fiat.

Si quid vero aliquando non intra Missarum solennia, sed alio tempore offerri contigerit; curet episcopus restitui sanctum vsum & oblationi illi, & offerentibus benedicendi statuta prece, atque oratione in libro sacerdotali, aut rituali præscripta.

Qui vero oblaturi sunt, Missæ sacrificio, in quo oblatio fiet, ab initio pie deuoteque intersint: nec vero inde abeant, nisi vbi peracto sacrificio benedictionem sacerdotalem demum acceperint, quæ in fine Missæ de more fit.

Videat episcopus, vt eleemosynarum & alius cuiusuis generis piis oblationibus, quæcumque a populis fiunt, certam rationem præscribat: quæ & mane potius quam a prandio fiant; & illæ non popularibus spectaculis, non comessationibus, aut tumultibus, non clamoribus, aut profanis actionibus, quæve vllam offensionis speciem præbeant, sed precibus, litaniis, hymnis, atque iis pietatis officiis præstentur, quæ decent eiusmodi religiosas actiones, officiave, & quæ respondent veteri sanctitati, ac disciplinæ huius instituti.

ANNO CHRISTI 1576. Ne imagines cereæ, voti causa, ecclesiis, piisque locis oblatæ, venditari vllo modo possint, ac ne confractæ quidem etiam vetustate temporis, nisi concessu episcopi in vsum ecclesiæ conuertendæ.

Nec vero vllas eiusmodi, vel alterius generis oblationes vel eleemosynas, antequam illæ perceptæ sint, vendi, locari, aut contractus vllos, pactionesve etiam secretas eius generis iniri cuiquam, etiam parocho, vllo pacto modove liceat, pœna graui proposita, episcopi arbitrio irroganda.

Parochialis curæ munera atque officia, non per alios, sed ipsimet parochi, animarumve curatores obeant ac præstent: nisi sint qui aliquando iusta causa ab episcopo approbata impediantur, aut etiam prohibeantur.

Si quis non paruerit, tum fructibus beneficii mulctetur pro rata temporis & officii sui prætermissi, tum aliis etiam pœnis plectatur arbitratu episcopi.

Sacerdotes, capellani, aliive quocumque nomine nuncupati, etiam canonici ecclesiæ cathedralis collegiatæve, qui vel institutione vel consuetudine, vel alio iure, parochum, aliumve animarum curatorem in eo curationis munere adiuuare debent; ab episcopo in illius ecclesiæ, vbi eiusmodi cura geritur, statione manere, residereque ac sua munera per se obire cogantur.

Quod si per aliquam causam parochis, aut iis capellanis aliquando in debito ecclesiæ munere præstando, aliorum opera vti liceat; hoc eodem residentiæ personalis iure æque illi astringatur, qui in eorum locum substituti, ei parochiali, aliive eiusmodi ecclesiæ vicariam operam, ministeriumve præstare debent. Nec vero eorum quemquam facilius, quam ipsos parochos, rectoresve ab ecclesiæ cura stationeque parochiali abesse, neque rursus vlli suo muneri deesse episcopus patiatur, cum hi quoque eadem residentiæ & muneris sui præstandi lege astricti teneantur.

Vsu compertum est, non sine magno detrimento salutaris animarum gubernationis, parochos, dum alia munera quæstus cupiditate, aliave causa ducti suscipiunt exercentve, multiplicem illam & assiduam, quam animabus sibi commissis debent, solicitudinem, parochialesque cu-

ras, & officia sæpe intermittere, interdumque etiam plane deserere, aut certe ita aliquando distrahi & auocari, impedirive, vt illa neque suo tempore, neque qua debent ratione & cura præstent; ac festis præsertim aliisque diebus, quas maxime horas & in confessionibus audiendis, & in sacræ eucharistiæ sacramento ministrando, & in eorum sacramentorum frequenti vsu non instituendo, non conseruando solum, sed etiam augendo, & in pascendis verbo Dei fidelibus, & in frequenti sacrificii Missæ oblatione, & in vesperarum officio canendo, & in Christianorum rudimentorum doctrina tradenda, & in componendis controuersiis, conciliandisque suorum populorum inter se animis, & in aliis denique parochialis curæ officiis, iis opportuno tempore præstandis ponere deberent; eas horas ob quæstus studium, aliamve causam traducere, vel ad diuina officia, canonicasve horarias preces in alia ecclesia, in qua præsertim iam canonici sunt, obeundas, vel ad musici partes, officiumque gerendum, vel ad literarum ludum exercendum, ac ad disciplinas etiam profanas pueris, adolescentibusve tradendas. Quamobrem hæc decernimus; ANNO CHRISTI 1576.

Qui dignitatem, vel canonicatum habet, & parochus etiam est, aut alia quacumque ratione animarum curationi astrictus est, si in ædibus parochialibus non habitarit, ibi cibum, somnumque capiendo, vt de parochis, superioribus Conciliis prouincialibus, & in hoc etiam decretum est, aut si officiis supra descriptis, aliisve, quæ tamquam animarum curator, parochusque in ecclesia sua parochiali præstare debet, obeundis aliquo modo defuerit, aut ea non statis, & ab episcopo præscriptis horis, aut non illa, qua ceteri parochi debent, ratione omnino præstiterit: episcopi arbitratu, & pœnis parocho iam constitutis, & grauioribus mulctetur, puniaturve, ex præscripto etiam sanctionis, a Pio V. pontifice maximo eo de genere, VIII. Idus Iulii MDXVIII. editæ.

Ne item parochus, vel alius quiuis sacerdos, qui animarum curam quouis nomine gerit, cantoris, aut musici munus, parteſve in ecclesia cathedrali, nec vero in alia suscipiat, exerceatve, nisi aliud ob causam episcopus iudicauerit.

Neque præterea literarium ludum domi suæ, aliove

ANNO CHRISTI 1576. loco aperiat exerceatve, nisi ob parochi inopiam aliquando aliud episcopus scripto concesserit: qui tamen hoc munus extra parochiæ suæ fines exercendi, nullo modo facultatem det.

Neque pueros, sibi in disciplinam traditos, certa pacta mercede, domi suæ vllo modo suscipiat atque alat.

At clericos, qui sibi adiumento sint, literis, disciplinaque ecclesiastica erudire curet, item pauperes aliquos parochialis curæ suæ pueros, qui ad idem aspirent, quive aliam nullam facultatem prima ipsa literarum rudimenta percipiendi habent, si eius rei potestatem scripto exaratam ab episcopo habuerit.

Cum omni pietatis ratione coniunctum est, diuinarum precum horaria officia, sicut in ceteris, ita in parochialibus ecclesiis solenniter, anniuersariis potissimum solennitatibus concelebrandis, per parochos præstari, cum & id antiqui instituti fuerit, & populum festis illis præsertim celebritatibus eo conuenire sancitum sit: & vt idem in vsum reuocetur, per episcopos diligenter fideles moneri sacra Tridentina sanctione semel, atque iterum cautum sit. Quare die natali Domini, festo item circumcisionis, qui est octaua, in epiphania, pascha resurrectionis, pentecoste, & ascensione, in annuntiatione, & assumptione beatæ Mariæ virginis, die natali sancti Ioannis Baptistæ, beatorum apostolorum Petri & Pauli, & in solennitate omnium sanctorum, ac festo die sancti, sanctæve, cuius nomine ecclesia parochialis nuncupatur a parocho, & Missæ sacrificium, & matutinum, reliquaque precum diuina officia in ecclesiis collegiatis fit, solenni ritu fiant, cananturve, in iis scilicet ecclesiis parochialibus, vbi id decenter præstari posse episcopus censuerit.

Iis vero ipsis diebus, mox supra præscriptis, singuli sacerdotes, & reliqui inferioris ordinis clerici, in parochialem ecclesiam, intra cuius fines habitant, si eo tempore diuinis officiis in alia ecclesia interesse non debent, ad matutinum, & ad reliqua horaria diuinarum precum officia Missarumque solennia celebranda conueniant.

Parochi in vrbe & in opidis saltem insignioribus constituti, vt a reliquis sacerdotibus animarum curam non gerentibus, internoscantur, caputium, quod est proprium

eorum insigne, in humeris ferant, cum domo exeunt, supra exteriorem vestem, cum processiones aliasque eiusmodi publicas actiones obeunt, supra superpelliceum; liceat tamen episcopo ab hoc decreto eximere, qui in ecclesiis cathedralibus dignitatem, canonicatumve item legitime obtinent, quamdiu illam, illumve retinebunt, non autem si qui deinceps vlla quauis causa modove obtinuerint. ANNO CHRISTI 1576.

Pro locorum & temporum ratione id ab episcopo suis diœcesanis parochis permitti concedive liceat, vt Decembri, & Ianuario mensibus, ob dierum breuitatem, itineris difficultati coniunctam, sacerdotales illos conuentus ipsi non habeant, quos primo prouinciali Concilio in singulos menses haberi decreuimus, ita tamen vt aliis deinceps mensibus, quibus commodius haberi poterunt, resarciatur & præstetur quidquid intermissum est, frequentioribus conuentibus, & omni alia diligenti ratione.

Iis autem conuentibus, vel in vrbe, vel in diœcesi habendis, certas regulas, quæ partim in superioribus Conciliis prouincialibus eo de genere decretæ sunt, partim ordine, ac recte adiungendæ videbuntur, ad communem prouinciæ vsum per nos præscribendas atque edendas, tum parochi, tum alii, ad quos executio spectat, seruent, atque exequantur diligenter.

CONSTITVTIONVM PARS TERTIA.

De episcopis.

VT, quo sponte nos contendere studemus, eo etiam sanctis legibus & cohortationibus, quasi stimulis incitati, adiutrice in primis Dei gratia studiosius properemus, non solum in illis vitæ episcopalis legibus, quas nobis in Concilio prouinciali primo constituimus, insistere, sed longius in dies nos progredi oportet; cum ii scilicet, nos simus, quibus proposita Christi Domini vita, nullus definitus sit progrediendi terminus. In hoc igitur Concilio prouinciali quarto hæc etiam illis addenda censuimus;

Primo episcopi sibi, & gregi attendentes, in omnibus, vt est Apostoli præceptum, laborent, ac ministerium suum impleant; cunctaque ad Dei voluntatem administrare vigilanter studeant, constanti virtutum episcopalium officio.

Sicut

ANNO CHRISTI 1576. Sicut autem præstantibus virtutibus Christiani populi, quorum curam gerunt, ab ipsis instituendi sunt; ita optimam illam, quæ in episcopali animo castissimo, ad diuinasque susciipiendas illuminationes idoneo, inesse debet, vitæ institutionem euangelicis literis explicatam, non verbis solum declarent, sed sanctissimis factis, e caritatis fonte manantibus, comprobent; exemplisque virtutum suarum in omnem sanctæ, vereque Christianæ vitæ vsum illos conformare diligenter curent.

In oratione sanctisque meditationibus cum eos frequentes esse oporteat, certam sibi horam quotidie sumant, quam in contemplationum diuinarum studio exercitationeque attentissimis religiosæ mentis cogitationibus ponant. Qua oratione non sibi ipsis tantum diuini luminis illustrationem deposcant, sed etiam pro fidelibus suæ curæ commissis humiles preces fundant, eorum peccata deplorando; pioque gemitu, & religiosa supplicatione Deum orando, vt disiectis peccatorum nubibus, pluuiam & rorem suæ diuinæ gratiæ ac misericordiæ effundat in hereditatem & agrum ecclesiæ suæ.

Domi item suæ orationis vespertinæ institutum introductum retinere studeant; ad quam ipsi, si modo aliquando impediti non sint, conueniant, tum plane familia omnis.

Missæ sacrificium frequentius celebrare studeant. Dominicis vero festisque diebus, ne id præstare omittant, ex Concilii prouincialis primi decreto. Hoc vero ipsum facere curent crebrius in ecclesia, quam in priuatis oratoriis.

Tum præterea Missæ sacrificium facere studeant, quibus diebus ecclesias, altaria, aut campanas consecrabunt, aut cœmeteria, eave reconciliabunt, & alia eiusdem generis episcopalia munera obibunt; illis præterea diebus, quibus ecclesiastica beneficia conferent; & generalia clericorum, qui initiandi sunt, & confessariorum examina habebunt, ceteraque denique grauiores consultationes, & deliberationes inibunt.

Cum autem ob causam sacrificium non faciunt, religiose intersint.

Nec vero, cum adfuturi sunt, sacerdotem capellanum, sacri faciendi causa indutum, ad altare in mora esse velint,

aut expectare patiantur, dum ipsi aliis rebus incumbunt. ANNO CHRISTI 1576.

Prius autem sacrum facere, aut impediti ei interesse studeant, quam alias occupationes, actionesve externas suscipiant gerantve.

Diuinas laudes, precesque horarias pie, decore, studiose, deuoteque quantum eis Deus dederit, ac supplici mente recitent; ne vero quidquam aliud agendo, debitum hoc munus obeant, id pro religionis studio valde caueant.

Dominicis vero festisque diebus ne ecclesiæ desint, nisi infirmitate impediti, ad Concilii Aurelianensis præscriptum, atque aliis item diebus, quo frequentius per alias quotidianas pastoralis solicitudinis occupationes licebit.

Quod si in ecclesia non possunt, impediti; domi tamen diuinum officium non continenter, sed aptis conuenientibusque horis recitare studeant. Si vero ne illis quidem horis licebit aliquando per negotia; videant, vt præueniendo potius, quam tardando diuinis laudibus satisfaciant.

Confessarium sæcularem aut regularem deligant, adhibeantve, qui vir sit sacra scientia, prudentia, spectatis moribus, & vitæ sanctitate insignis: cuius etiam studio & consilio, & precationis spiritu, in rerum grauiorum deliberationibus aliquando vti possint.

Ne omittant etiam sacræ theologiæ, sacrorumque Canonum, aliarumque ecclesiasticarum doctrinarum officio, munerique episcopali proprie congruentium, studiis quotidie statis horis operam dare; quotidieque aliquid ex sacris bibliis potissimum episcopali fidei religionique commissis studiose legere. Gentilium autem libris, vt Carthaginensis Concilii Canone vetitum est, ne operam dent.

Officii præterea sui esse putent, eos excipere atque audire, qui ipsos, vel tamquam iudices, vel tamquam parentes, vel consultores, adiutoresve adeunt.

Itaque his peractis, quæ ad diuinum cultum, religionis officia, & ad animi, spirituque pia studia spectant, omnibus adeuntibus se faciles benignosque præbeant, ita tamen vt ne a grauitate recedant.

In auditorio omnibus satisfacere studeant: ac ne infi-

ANNO CHRISTI 1576. mos homines audire negligant, sed hos vel in primis, cum adsunt, ad se accersant.

Expediant statim quæ recte possunt. Omnibus vel re, vel consilio, vel consolando prodesse studeant.

Quæ ipsi possunt ac debent ad spiritualem curationem & gubernationem, diuinumque cultum spectantia; hæc per se in primis præstare studeant: cetera, quæ inferiora sunt, potius per vicarios, ministrosve alios exequantur.

Auditorii negotiis postquam satis temporis dederint, tunc a prandio diem etiam distribuant, vt reliquis conficiendis opera ponatur.

Quidquid autem temporis animi relaxationi aliquando ob valetudinem dabitur; id omne vel in spiritualium librorum lectione studiove, vel in consuetudine & colloquio piorum & eruditorum hominum, spiritualisque vitæ amantium ponere studeant.

A nimia laicorum familiaritate meminerint abstinere.

Laicalia conuiuia fugiant.

Lectio in mensa potissimum sit ex sacra scriptura, & pastoralibus libris, ex vitis sanctorum episcoporum, qui episcopale munus egregie gesserunt.

Die autem consecrationis suæ, vt alias vtiliter in Cõcilio Oxonienſi sancitum est, formulam illam promissionis suæ, in ipsa consecratione de pontificali libro prolatam, annis singulis in mensa legi curent; tum certis etiam aliis solennibus diebus, vt diligentius præstent, quo crebrius illa lectione quasi moniti, videant episcopalis muneris partes.

Tridentini item Concilii decretum in sessione xxv. editum capite 1. & Concilii prouincialis primi sanctionem de vita episcoporum, & hanc præterea sæpe sibi recitari curent, tum maxime aliquando, quibus diebus vna cum familia omni cibum capiunt.

Vestitu vtantur ad Concilii prouincialis primi præscriptum, talari scilicet tunica, collo adstricta, rocheto, & humerali indumento, quam mozetam dicunt, ita vt ne domi quidem in vllius conspectu se exponant, nisi eo episcopali vestitu induti.

Rochetum etiam, & mozetam induant, cum per diœcesim iter faciunt: interiorem vero tunicam breuiorem, ac mantellum viatorium adhibeant licet.

Annulo autem episcopali semper vtantur, & vbique tum domi, tum foris, tum in sua, tum in aliena diœcesi, vt perpetuo se ecclesiæ suæ sponsos meminerint. Anno Christi 1576.

Sexta quaque feria, tum præterea in vigiliis, in aduentu, in quadragesima, vestitum induant nigro colore, iis diebus exceptis, quibus ex ritu ecclesiæ nullum mœstitiæ signum vestibus ostendere debent; aliis autem, violacei coloris vestimenta adhibeant.

Cappam episcopalem, cum in ecclesiam, vel ad diuina officia, vel ad conciones, vel ad sacras lectiones, vel ad alias eiusdem generis actiones accedunt, omnino induant.

Familia episcoporum, ecclesiæ sumptibus sustentata, in domibusque ministrorum Dei educata, ceteris proposita esse debet ad imitationem Christianarum virtutum; quamobrem eiusmodi sit, quæ præluceat vitæ & morum exemplis.

In ea ne sint rixosi, impudici, blasphemi, factiosi, scurræ.

Ne episcopi consanguinei, nisi eadem viuendi disciplina qua ceteri vtantur.

Neque item, qui parochialem curam gerunt.

Neque rursus, qui alio residentiæ munere adstricti, illis exceptis, qui licet episcopo operam nauent, possunt tamen debitas ministerii sui functiones in ecclesia præstare. Verumtamen ne & facultati detractum ideo sit, qua canonicos duos habere secum episcopo per sacros Canones licet.

Cubicularii præ ceteris ætate sint, moribusque graues, & boni testimonii; adsintque omnino ex primi Concilii decreto clerici, qui sanctæ episcopalis vitæ, religiosarumque actionum sint non solum testes, sed imitatores etiam, atque adeo eiusmodi denique, qui, vt ad sanctissimum pontificem Eugenium III. sanctus Bernardus scite scribit his verbis, præcipitem etiam frenarent, dormitantem excitarent: quorumque libertas excedentem corrigeret, extollentem reprimeret, constantia & fortitudo nutantem firmaret, erigeret diffidentem, quorumque sanctitas ad omnia bona incitaret.

Qui clerici sunt, vel sacris initiati, vel sacerdotes; eorum opera ne episcopi vtantur ad officii alicuius, quod sacerdotali, clericalive ordini minus conueniat, actiones.

ANNO CHRISTI 1576. Ne quispiam de familia vllo vnquam die prætermittat rei diuinæ interesse, nisi necessario impeditus sit.

Iis qui de familia sunt, præsertim clericis, certus ieiunii dies in singulas hebdomadas instituatur.

In aduentu item curetur, vt familia ieiunet saltem feria quarta & sexta.

Ieiunet familia pridie diei consecrationis episcopi, in vigiliis item sancti cathedralis ecclesiæ, ac patroni ciuitatis, si quando non huius nomine nuncupatur cathedralis.

Vnusquisque de familia, singulis mensibus confessus, sacram eucharistiam sumat vna cum reliquis, qui in familia sunt.

In aduentu, vt Siluerii pontificis decretum est, & præterea in quadragesima singulis diebus dominicis, sacram communionem salutariter accipere studeant, clerici præsertim, & vitæ spiritualis studiosiores.

Duobus ante diebus quam sacra communio fiat, paterna cohortatione ab episcopo ea de re familia præmoneatur.

Singulis hebdomadis, bis minimum, qui de familia sunt, rudiores & Christianæ fidei doctrina & literis ab aliquo instituantur, cui id curæ episcopus dederit.

Quo loco domestici & exteri domi ante cubiculum episcopi conueniunt; eo loco liber, aut de vitis sanctorum, aut de spiritualis vitæ exercitationibus conscriptus, in mensa sit; vt qui conueniunt, lectioni incumbere possint, nec vero inanibus confabulationibus se dedant.

Dum familia cibum capit, lectio etiam adhibeatur.

Ne familia otiosa sit, ne inertiæ aut desidiæ dedita; sed aut in obsequio episcopi, aut in honestis exercitationibus occupata.

A nugis abstinens, silentium cum modestia coniunctum seruare studeat.

Abstineat autem vnusquisque, qui in famulatu episcopi est, cum a flagitiosorum hominum consuetudine, tum a locis vbi turpiter viuatur.

Ne quis præterea foris pernoctet.

Ne rerum nouarum curiositates sectentur.

Ne quæ iocularia sunt, quæ ridicula, vnde cachinni, risusque solutiones excitantur, loquantur.

Conuiuia publica, comeſſationes laicales, frequentemque laicorum hominum conſuetudinem vitet. Libros ne habeat de rebus iocoſis, ſcurrilibus, ridiculis, obſcœnis, impuriſque conſcriptos. Anno Christi 1576.

Super cuſtodia familiæ epiſcopus perpetuo ſtet, tum etiam bis quotannis viſitet, ſemel ineunte quadrageſima, iterum initio aduentus, eiuſque mores paterne inueſtiget, ac videat vt vnuſquiſque religioſe, vitæque ſpiritualis inſtitutis congruenter viuat. Si quos ad Chriſtianas virtutes progredi compererit, eorum ſtudia, progreſſioneſve ſpiritualis vitæ adiumentis excitet: qui vero a bene agendi ſtudio auerſi ſunt, illos moneat atque obiurget; ac ſi contumaces, incorrigibileſque inuenerit, domo eiiciat.

Rurſus epiſcopus familiæ ſuæ confeſſarios ſacerdotes, viros ſpiritualis vitæ vſu exercitatos, conſtituat: quibus etiam tamquam clericalis diſciplinæ & ſanctæ inſtitutionis magiſtris illa vtatur.

Epiſcopo Miſſam celebranti vel audienti frequens familia adſit.

Cum in eccleſia diuina officia ipſe accedit, familiam quoque ſecum adeſſe iubeat.

Nihil denique omittat, vt omnes domeſtici in omni bene ſancteque agendi officio ſe contineant.

Familiarium præterea, cum ægrotant, magnam habeat curam.

Prouideat, vt illorum ſalutis animarum ratio in primis habeatur; tum valetudinis recuperationi per medicum conſulatur, neque vero impenſis parcatur, ita vt ægrotantibus omnia ad conualeſcendum neceſſaria ſuppeditentur.

Illos etiam aliquando inuiſat, tum ſalutaribus conſiliis, & benignitatis officiis conſoletur: quod epiſcopalis caritatis officium etiam infimis familiæ ſuæ præſtet.

Vniuſcuiuſque autem de ſua familia rationem in mercede conſtituenda habeat, pro virtutum meritorumque, & pro eccleſiaſticorum fructuum diſpenſationis ſibi creditæ ratione.

Ab epiſcopali domo abſit omnis picturæ ornatus, quæ profana ſit.

In atrio epiſcopos ordine pingi curet, qui præceſſerunt; ſi minus omnes, eos ſaltem qui ſanctitatis aut do-

ANNO CHRISTI 1576.

ctrinæ aut rerum episcopalium gestarum laude clari sunt.

In cubiculis omnibus reliquisque domus locis frequentioribus ne desit aliqua imago sacra.

Hospitio, mensave recipiendis etiam illustribus & locupletibus hominibus, ne præscriptam episcopalis frugalitatis normam deserat, vt exemplo suo ipsi quoque hospites incitentur ad frugalem vitæ modum.

Eleemosynis dandis promptus ita sit, vt præter illas, quas per eleemosynarium aliosve largiri solet, etiam misericordiæ visceribus indutus, manu sua in pauperes episcopali liberalitate conferat.

De vita & honestate clericorum.

VESTES quas domi priuatim clericalis ordinis homines induent, eiusmodi sint, quæ non colore, non vlla habitus specie a clericali modestia discrepent.

Cum in ecclesia versantur, quo tempore superpelliceum induere non debent, ne sint sine toga exteriori, præsertim horis quibus diuina celebrantur, aut populus ad ecclesiam accedere solet; nec vero absque ea etiam in diœcesanis locis prodeant, nisi cum eos pedibus iter facientes viæ difficultas & longitudo aliter cogit.

Si quo iter equo faciunt, ne absque viatoria veste exteriori equitent, succincta interiori tunica, aut alia contractiori decenter adhibita.

Superpelliceis, cum ministerii vsus postulat, omnes vtantur, quæ non lacera sint, non sordida, non ita elaborata, vt artificii ornatus in humeris nimius appareat.

Singuli autem præterea, præsertim qui in aliquo minorum saltem ordinum sunt, proprium superpelliceum habeant, quo & in ecclesia, cui adscripti sunt, & alibi, cum ipsos suis fungi muneribus contigerit, vti possint.

Nulli sacerdoti clericove annulum, nisi ea dignitate prædito, in qua conferenda ille sibi traditur, gestare liceat; tuncque vnum solum & digito dexteræ manus quarto.

Eum vero dum Missæ sacrificium facit sacerdos deponat.

In omni item incessu, statu, gestu, vultu ordinem suum sacerdos & clericus profiteatur, omni clericalis vitæ actione religiosi animi mores exprimens, qui in ecclesiastici ordinis hominibus elucere debent.

Ne cum neces & cruciamenta improbis hominibus magiſtratuum iudicio illata, multitudini ſpectanda proponuntur, vllo modo eccleſiaſtici ordinis viri interſint; niſi eorum pia opera, conſolandique officium vſui futurum illis ſit qui ad ſupplicium ducuntur. ANNO CHRISTI 1576.

Sacerdotem, clericumque cuiuſvis ordinis, in canticis, hymnis, pſalmis, ceteriſque eccleſiaſtici cultus officiis, religioſa modulatione concelebrandis, diuiniſque laudibus ſancte concinendis, ita verſari conuenit, vt voce ſua ſacris dicata abuti non debeat ad profana, cantiones & modulationes, atque ad voluptarias delicioſaſque laicorum oblectationes. Quamobrem caueat, ne in nuptialibus, laicalibuſve conuiuiis, aut menſis canendo operam ſuam nauet, vllo quidem vel cognationis, vel amicitiæ, familiaritatis, obſequii alteriuſve rei cauſa, cum præſertim clericalem hominem inter epulas canere, veteri Canone plane interdictum ſit.

Omnis etiam ſacerdos, clericuſve publica conuiuia & comeſſationes eiuſmodi vitet, quibus ſæpe fit, vt contemptui ſit eccleſiaſtici miniſterii dignitas.

Illud autem vnuſquiſque clericus ſæpe repetat, ſe non ad inertiam atque ignauiam, ſed ad ſpiritualis & eccleſiaſticæ militiæ labores vocatum eſſe.

Sciat propterea id in officio ſuo poſitum eſſe, vt cum vel in officiis diuinis obeundis, vel in frequentandis eccleſiis, quod debet, tempus conſumpſerit; ſi quid ſibi reliquum eſt, id omne non in rerum ſæcularium colloquiis, profaniſque actionibus, ſed in diuinarum literarum ſtudiis, & in cæleſtium rerum contemplationibus & ſanctis piiſque officiis traducat. Quare vnuſquiſque huius prouinciæ epiſcopus, ac alii item qui illius nomine atque auctoritate viſitationis munus obibunt, videant atque inquirant diligenter quibus in rebus tempus clerici tranſigant, anque in iis potiſſimum, quæ ab illis agi curarique debent, qui in Dei cultum ſe dederunt.

Quod ſi clericos aliquos otioſos eſſe compererint, inita aliqua ratione ſalutaribus eos occupationibus & eccleſiaſtico homine dignis incumbere procurent, ac prouideant omnino, ne iſti ad ſuæ ſalutis diſcrimen & aliorum offenſionem otio abutantur.

Om-

ANNO CHRISTI 1576. Omnes præterea & singulos clericalis ordinis homines hoc decreto monitos esse volumus, vt ad eos se crebro conferant, qui in sacerdotio constituti, in spiritualis vitæ studiis, exercitationibusque versati, atque eiusmodi sunt, de quorum consilio vitam ad omnes sancte religioseque agendi rationes instituant.

Ab illorum autem qui in vitiorum luto volutati, se maleficiis pascunt, familiaritate abstinere, cum eos omnes iubemus, tum præcipue minorum ordinum clericos, qui nondum ætate confirmata sunt, neque firmo virtutum robore muniti procliuius ad vitia prolabuntur. Aut illud non modo prohibemus, sed diuina contestatione obsecramus ecclesiastici ordinis homines, eos præsertim qui in sacerdotii gradu constituti sunt, quive animarum curam gerunt, vt quos in vitiorum fæce versari animaduerterint, caute & sapienter studeant a peccatis flagitiisque deterrere, & ad virtutem cohortari; eisdemque in scelerum gurgite laborantibus opem ferre, verbis, consiliis, exemplis; atque ita quidem, vt dum illos iuuare conantur, ne se familiaritate inquinent.

Ne clerici apud se libros habeant, aut legant, quorum lectione bene agendi studium, morum disciplina, & timor caritasque Dei langueſcere possit: quales libri sunt, qui res vel inanes, vel iocosas, vel scurriles, ridiculasve vel impuras continent.

Rerum nouarum curiositates fugiant: tum ne, quæ ridicula sunt, vnde cachinni, risusque solutiores existunt, loquantur.

Sacerdos clericusve sacris initiatus, aut ecclesiasticum beneficium obtinens, horarum canonicarum officio cum adstrictus sit, meminerit, se febri morbove aliquo, vel aduersa valetudine leuiter aliquando laborantem, non iustam propterea excusationem habere, quamobrem illud intermittat, omittatve. Itaque si quando corporis infirmitate affectus est, ipse pro sua conscientia recte videat, quid præstare possit, ac ne omittendo grauiter peccet, & beneficii quod habet, fructus suos non faciat.

Quo diligentius cleri in omni ecclesiastica disciplina progressus constet, vnusquisque sacerdos & cuiusuis ordinis clericus, de frequenti sacramentorum vsu, de functio-

nibus in ecclesia præstitis, de lectionibus, studiorumque progressione, de ceteris exercitationibus sibi præscriptis, testimonium ab iis singulis, quibus ex præscripto accipere oportuerit, singulis mensibus, vel alio stato tempore, per episcopum statuendo, afferant: idque ad constitutam rationem. Anno Christi 1576.

A sacerdotibus, ab iisque etiam, qui prouectiori ætate sunt, hoc si nunquam per ipsos antea præstitum est, omnino præstari peroptamus, vt cum omnis anteactæ vitæ suæ peccata diligenter riteque confiteantur, tum spiritualium exercitationum, prout iis, qui subdiaconatum vel diaconatum, vel sacerdotium susceperuri sunt, præscriptum est, studium aliquando suscipiant: quo diligentius in via salutis sibi prospiciant.

De visitatione.

NECESSARIVM illud ac plane debitum visitandi munus, quod ex sanctione Tridentina præstari oportet, prouinciæ nostræ episcopi ita solicite exequantur, vt suæ quique vrbis ac diœcesis visitationem singulis ipsis annis, aut si per diœcesis amplitudinem non possunt, biennio ad summum ipsi per se conficiant. Si vero legitima occupatione, causaue impediti, id muneris aliquando per seipsos obire nequeunt, vicarios generales, visitatoresve alios, huius rei vsu peritos atque idoneos adhibeant, qui visitationis officium sedulo, vt par est, præscripto tempore exequantur.

Cum vero visitationis munus ipsi per se obeunt, vel vnum, vel duos canonicos, vel alios quoscumque homines ecclesiasticos, quos vsui & adiumento sibi fore viderint, prout maluerint, secum in ea visitādi cura adhibeant.

Ne deinceps plures quam homines decem, & iumenta septem ad summum secum in visitando ducant, supputata hoc numero episcopi etiam persona, ac illius ecclesiastici viri, quem ex huius Concilii decreto episcopus quisque aliquando præmittet: suis tamen propriis sumptibus licebit eis plures conducere. At vero, qui episcopis gradu inferiores sunt, in visitatione longe pauciores homines, & iumenta adhibeant.

Hocque decreto derogatum sit alteri, in Concilio primo prouinciali edito.

ANNO CHRISTI 1576. Laicorum hoſpitia, eoque magis conuiuia, vt maxime poſſunt, omnes fugiant; ſin autem ad illos diuertere aliquando neceſſe erit, cum cetera ſeruent, tum in primis caueant, vt ne extra menſæ epiſcopalis & clericalis modum, regulaſque in viſitatione præſcriptas, quidquam omnino ab hoſpitibus apparetur apponaturve.

Notarius autem cancellariuſve, ne quidquam pro viſitatione ab iis qui viſitantur vllo quovis nomine exigat, neque vllum doni, etiam puſilli quocumque modo oblati, genus accipiat, ac ne item pro decretorum, ordinationumve in viſitatione confectarum actione vel conſcriptione, earumve exemplo, etiam ſingulis vel eccleſiis, vel clericis, vel aliis qui viſitantur, iuſſu viſitantis edito. At pro opera laboreve, quem alterius, cuius intereſt, illarum exempla alio deinceps tempore petentis, cauſa in iis exſcribendis poſuerit, mercedem capiat licet, pro taxæ in foro epiſcopali præfixæ aut præfigendæ ratione.

Epiſcopi, qui ceteris omni bene ſancteque agendi exemplo præire debent, antequam cleri populique viſitationem ineant, a ſe ſuaque familia viſitandi initium vtiliter faciant; quo reliqui omnes domeſticæ illius viſitationis actione executioneque incitati, paſtoralia iuſſa, quæ ipſi viſitando præſcripſerint, promptius ac ſtudioſius exequantur.

Diligentiam vero omnem viſitando adhibeant, non modo in eccleſiarum cultu & ornamento tuendo, augendove, ſed maxime in omni & cleri & populi priſtina Chriſtiana diſciplina reſtituenda; in vtriuſque item moribus cognoſcendis, iiſdemque deprauatis corrigendis.

In eaque vel viſitatione, vel morum correctione etiam tamquam ſedis apoſtolicæ delegati, auctoritate Tridentini Concilii ſtatuant, moderentur, puniant & exequantur ad ſacrorum Canonum præſcriptum, quæcumque illis ex prudentia ſua pro ſubditorum emendatione & diœceſis ſuæ vtilitate neceſſaria videbuntur. In iis, neque vlla inhibitio, appellatio, aliudve quidquam impediat, aut retardet executionem eorum, quæ ipſi mandarint, aut iudicauerint decreuerintve.

Feminarum ac marium luxu, immoderatoque veſtium ſumptu vtentium, ornatum illum inanem, ac plane ſuper-

uacaneum & a Christianæ vitæ more sane quam alienum, vnde tot malorum seminarium extare quotidie cernitur, omni episcopalis muneris officio & auctoritate prohibere, tollere, funditusque euellere studeant. Anno Christi 1576.

Monialium monasteria, regularium iuri curæve subiecta, quod ad clausuram attinet, diligenter accurateque visitent, loca ipsa introspectent, atque ex superiori etiam parte circumlustrent, & caute solerterque inspiciant prospectus omnes, aditus, & cetera denique omnia, quæ ad clausuram recte tuendam vllo quouis modo pertinent.

Hospitalia item, aliaque pia singula loca & sodalitia pro auctoritate, facultateve & Canonum iure & decretis Tridentinis sibi data, in singulos annos visitent; & quæ laicalia etiam & mere priuata sunt in iis, quæ ad obseruandam piam testatorum voluntatem spectent, visitando corrigant & reforment.

Episcopo, ad cuiuscumque loci vel ecclesiæ parochialis, curatæve visitationem aduentanti, cum illi potissimum, vt vetus Canon Concilii Turonensis iubet, qui confirmationis sacramentum ab eo suscepturi sunt, tum præterea reliqui omnes fideles, exceptis tantum iis, qui morbo aduersave valetudine laborant, sicut in Concilio Rothomagensi cautum est, obuiam ordine prodeant: ac statis hymnorum psalmorumque precibus, & cum gaudio, timore, summaque reuerentia illum, tamquam vicem Christi agentem, excipiant, prout eodem Rothomagensi Concilio sancitum est, cuius Canone excommunicatio illis constituta erat, qui ei muneri defuissent.

Neque solum quo tempore ille aduentat, sed aliis etiam diebus, dum visitatio parochiæ fit, fideles quamfrequentissimi adsint; vt ipsi omnes ac singuli, si quid ad animarum salutem procurandam opus habent, proprio pastori parentique libere exponant: eique pro illius officii ratione oportet, interroganti respondeant; illum concionantem, monentem, & paterne arguentem, obsecrantem & increpantem audiant: eiusdem iussa, monita & decreta suscipiant, atque Dei denique voluntatem, quam præsentes per ipsum auribus percipiunt, non tantum obediendi propensione, sed etiam recte factis omnino exequantur. Id porro omne vt fideles diligenter, promptoque animo præstent, frequen-

ANNO CHRISTI 1576. tissimique in episcopali visitatione adsint: parochorum & aliorum, quorum interest, sacerdotum sit, crebro, prout vsuuenerit, intra Missarum solennia illos docere, cum eas officii partes, quas episcopo visitanti ab ipsis præstari conueniat, tum visitationum in primis vtilitates fructusque salutares.

At vero ex visitationum laboribus, quo vberiores fructus existant, ac fidelium animi salutari aliqua præparatione excitati & suffulti, quo promptiores erectioresque fiant, cum ad bene agendum, tum ad paterna & episcopalia iussa monitave amplectenda & exequenda, tum ad omnem denique Christianæ vitæ disciplinam sanctis institutis conformatam suscipiendam; præterea vt visitatio & diligenter, & breuiter, & recte denique conficiatur atque absoluatur, has etiam de præparatione ab iis præsertim, qui visitantur, adhibenda, instructiones adiungendas censuimus iis decretis, quæ hoc ipso de genere in hoc & in alio nostro prouinciali primo Concilio edita sunt. Quibus porro instructionibus pro personarum, temporum, locorumque suæ diœcesis ratione ab episcopo edita, detrahi liceat.

Primum vbi visitationis, vel generatim in vniuersa vrbe, diœcesique inchoandæ, vel speciatim in aliquo opido locove, aut parochia, præsertim frequentiori atque insigniori obeundæ, certam diem episcopus statuerit; pastoralibus etiam literis eo potissimum nomine a se confectis, populum præmoneat atque cohortetur, cum ad alia pietatis officia, tum maxime ad peccatorum confessionem, sacram communionem, precesque pro salutari visitationis euentu continenter habendas.

Triduo proximo, antequam vniuersæ visitationis initium fiat, in cathedrali ecclesia quadraginta horarum orationem indicat, quam eiusdem visitationis nomine a clero & populo, qui in vrbe est, frequentiori in ea ipsa ecclesia pie celebrari curet.

Hæc ipsa etiam orationis ratio parocho, aliove ecclesiæ rectore, cui interest, curante adhibeatur, antequam ecclesiæ parochialis, curatæve, aut opidi, præsertim insignioris, visitatio ineatur.

Duobus vero, aut pluribus ante constitutum visitationis tempus diebus archipresbyterum aut archidiaconum

vt in Concilio Rothomagensi cautum est, aut alium ecclesiasticum hominem, quem maluerit episcopus, præire iubeat per singula opida, vicos, parochias, & loca ciuitatis, & diœcesis, præsertim frequentiora, insigniorave, quæ ille visitaturus est. Ille vero iusta præstet: conuocatoque clero & populo vniuscuiusque loci nuntiet episcopi aduentum, eidemque aduentanti obuiam, vt iussum est, prodire, ceteraque in promptu haberi moneat ac mandet. Pastorales item episcopi literas, edicta, institutiones, ad visitationem pertinentes, enuntiet atque euulget. Tum præterea quidquid de leuioribus causis ab eo explicari agiue episcopus iusserit, id exequi studeat, vt ne ille veniens diutius ob eiusmodi causas in visitationis mora esse necesse habeat. Anno Christi 1576.

Parochus porro aliusve ecclesiæ rector vel præfectus, in qua animarum curam gerit, cum visitandus erit, pastorales episcopi literas, visitationis nomine editas, duobus ante illius aduentum proximis festis diebus intra Missarum solennia, cum populi frequentia adest, de scripto recitet.

Itidem præstet de literis, quas de confirmationis sacramento rite religioseque suscipiendo episcopus, institutionum, monitionumve nomine ediderit.

Hoc ipsum præterea exequatur de aliis item literis, edictis & institutionibus, quas ob visitationem euulgari ille iusserit.

Sacerdotibus quoque & aliis, quorum interest, episcopales institutionum literas descriptis tabulis, libris, aliisque rei ecclesiasticæ monumentis, instrumentis, ceterisque id generis mature præparandis, quo visitandi ratio breuior, explicatiorque sit, significet & recitet, ac si opus est, earum exempli exscribendi copiam illis faciat.

Quam literarum, edictorumve episcopalium euulgationem recitationemve, & sermone & concione, & monitionibus, & omni alio tum publico, tum priuato cohortationum officio prosequatur, prout expedire animaduerterit: quo fidelium animos diligentius præparet atque excitet ad suscipiendum episcopalis visitationis officium vberrimo ac salutari cum animarum fructu.

Illud porro curet, vt nemo, qui intra parochiæ suæ fines habitat, omnino sit, qui eo visitationis tempore confessus,

ANNO CHRISTI 1576. sacram communionem non sumat, idque ab episcopo ipso, etiamsi in alia parochiali ecclesia sumere oporteret, scilicet eo loci, vbi ille mane visitans Missæ sacrificium offerat.

Nemo item, qui chrismate non ante confirmatus, modo ætate in confirmationis literis episcopalibus præscripta sit, illud ab eodem tunc non accipiat.

Quamobrem tum pridie diei visitationis, tum maxime vbi episcopum visitationis causa iam aduentare cognouerit, certo aliquo, solennique campanarum sono illius aduentum fidelibus significet; quo frequentius etiam ex agro euocati, omni alia prætermissa actione conueniant, eique tale quamquam necessarium munus obeunti, diligentius præsto sint, qua debent obseruantia ac veneratione.

Studeat item confessariorum sacerdotum, qui ad id muneris probati sunt, nisi episcopi cura præmittantur, copiam necessariam habere, qui biduo, triduove parochiæ suæ hominum confessiones audiant, aut confessos reconcilient, vt stata visitationis, aliave die, quam episcopus constituerit, præparati sint ad sacram communionem, & ad confirmationem, qui nondum confirmati sunt, ab eo sancte sumendam.

Ac propterea confessionum causa eo tempore confessionalia multa ad formulæ demonstratæ præscriptum confecta, certisque locis in ecclesia sua decenter collocata, si totidem non sunt, quot necessaria viderit, aliunde habere curet.

Hostias, vinum, vasa, mappas, & alia ad sacræ communionis populo ministrandæ vsum necessaria, accurate paret.

Locum item in ecclesia præparet atque ornet, vbi ab episcopo confirmationis sacramentum fideles religiose suscipiant.

Suggestum item decenti ornatu instruat, vnde tum ille aliusve populo sermonem, concionemve habere possit; tum episcopalia monita de scripto pronuntiari.

Pridie illius diei, quo episcopus visitaturus est, chirographa, schedulasve in promptu esse curet, eorum, qui confirmationis sacramentum suscepturi sunt, & compatrum, commatrumque item ex præscripto instructionis literarum, de confirmationis sacramento promulgatarum.

Omnium singularumque rerum, quæ vel consecrandæ, vel benedicendæ sunt, vtpote ecclesiæ, cœmeterii, altarium, campanarum, vestium, indumentorum, tabernaculi, calicum, corporalium, crucum, imaginum, significationem, indicis ordine exaratam, episcopo ante diem visitationis ita in tempore det, vt cum de apparatu, tum de certa hora vel die illas sacras actiones obeundi deliberare possit. Anno Christi 1575.

Sacristiam præterea adornet atque instruat: in qua ex armariis exposita sint sacra indumenta, vestes, pallia, vasa, ac reliqua omnia ecclesiasticæ supellectilis instrumenta, atque ornamenta, præter illa, quæ in ecclesiæ, aliarumque apparatu & vsu tunc erant: eaque ordine, ac pro colorum ratione distincte collocata ita appareant, vt eo, & loco, & tempore in visitando recognosci certe, facileque ac breui possint.

Certo item, decentique sacristiæ loco libri ac volumina ecclesiastica, vt Missalia, breuiaria, lectionaria, antiphonaria, & alia id generis suis operimentis polite contecta, in oculis episcopi appareant.

Tuto item eiusdem loco in promptu sint scripta, monimenta, codicesve, quibus testificatio fiat sacrarum reliquiarum in ea ecclesia asseruatarum.

Eodem loco tabulæ item, scriptave indulgentiarum eidem ecclesiæ concessarum.

Separatim alio sacristiæ loco, vel in archiuo, si illud a sacristia distinctum sit, in promptu habeat, tabulas, scriptave ac monimenta quævis, pro ratione annorum distincte notata, quæ ad ecclesiæ, altarium, capellarumve iura, priuilegia, bonaque testificanda pertineant.

Librum item statutorum & constitutionum, & tabulam rituum, consuetudinum, si quas peculiares illa ecclesia eiusve clerus habeat, præsertim in diuinis officiis ecclesiasticisque functionibus.

In promptu præterea, ac parata inuentaria hæc infra ordine præscripta, rectèque confecta habeat, quibus singulis manu sua subscriptum sit.

Primo inuentarium sacrarum reliquiarum, in sua ecclesia reconditarum, ac simul monimentorum, literarumve illas vere testificantium.

Alterum in quo descriptæ sint indulgentiæ omnes, illi ecclesiæ

ANNO CHRISTI 1576. eccleſiæ, eiuſve capellis, aut altaribus perpetuo conceſſæ, aut ad tempus, quod adhuc peractum non ſit.

Tertium, in quo ſacræ veſtes, pallia, indumenta, & ornamenta ſingula; omnia, quæcumque ſupellectilis eccleſiæ ſint, recte ac diſtincte deſcripta notatave appareant.

Quartum, in quo libri, ſcriptave, literæ, ac inſtrumenta id generis, quibus bona, iura, priuilegia eccleſiæ, altarium capellarumve teſtificata appareant, notata ſint.

Quæ inuentaria, quo tempore, & quibus præſentibus proxime confecta ſint, ex illius ſcriptione appareat, vt, ſi ita opus aliquando erit, recte conferri poſſint, eademque exſcripta in viſitationis acta referantur, prout epiſcopus cenſuerit.

Paratum habeat, ac exhibeat indicem dignitatum, canonicatuum, portionum, & aliorum id generis titulorum, altarium, capellarum, & clericatuum, quicumque ſint in eccleſia, cum explicatione eorum cenſus ac onerum vnicuique adiunctorum, tum etiam fundationum, inſtitutionumve, & notariorum, qui fundationum tabulas confecerint, tum ſingulorum præterea, qui ea altaria, capellas, portiones, canonicatus, dignitates, aliudve, quouis etiam ad nutum amouibili titulo obtinent.

Indicem etiam ſimilem, cum ſimili explicatione titulorum, & beneficiorum quorumcumque, tum eccleſiarum, tum oratoriorum ſæcularium, etiam campeſtrium, quæ ſita ſunt extra illam eccleſiam, intra fines tamen eiuſdem parochiæ.

Indicem item ſcholarum, confratriarum, locorum, operumve piorum, quouis modo in ea eccleſia inſtitutorum, quo exprimatur, & inſtitutio, & inſtitutionis tabulæ, a quo ſcilicet notario confectæ.

Rurſus indicem ſimilem ſcholarum, confratriarum, hoſpitalium, locorumve, & operum piorum quorumcumque, quæ extra illam eccleſiam, intra fines tamen parochiæ ſita ſunt.

Indicem quoque monaſteriorum, præpoſiturarum & huiuſmodi domuum regularium, tam virorum, etiamſi commendatæ ſint, quam feminarum, etiam quæ ab epiſcopi iuriſdictione immunes ſint; quæcumque in illius parochiæ finibus ſitæ ſunt.

Paratum item indicem habeat, ac exhibeat, in quo clerici in suæ ecclesiæ finibus habitantes descripti sint, notatis eorum vniuscuiusque tum nominibus, tum domiciliis, habitationibusve ecclesiasticis aut sæcularibus: hoc item adscripto, an soli, an vna cum aliis vel ecclesiasticis, vel laicis habitent. ANNO CHRISTI 1570.

Indicem item puerorum, adolescentiumve, vitæ ecclesiasticæ disciplinam ingredientium.

Musicorum item, cantorum, organoque in quauis ecclesia sonantium.

Laicorum item hominum, si qui sunt sacerdoti in Missæ sacro, aut in diuinis officiis, funeralibus etiam, & in aliis ecclesiasticis muneribus operam aliquam præstantes.

Indicem item prædiorum, bonorumque ecclesiæ suæ; rursusque fructuum & censuum, quos inde percipit, & aliorum inde redituum, vtpote oblationum, eleemosynarum, quæ statis quibusdam anni diebus, vel ob solennitates, vel ob anniuersaria, aliamve causam fiunt.

Huic rursus alius index adiunctus exhibeatur, vsurpationum bonorum, iuriumve illius ecclesiæ, & alienationum præterea triginta ante Tridentini Concilii celebrationem & confirmationem annis factarum.

Indicem etiam det redituum vel veterum, vel recentium, capitulo, clerove illius ecclesiæ communium.

Indicem quoque distinctum redituum, emolumentorum, onerum, & aliarum, vt supra, præscriptarum rerum quæ ad ecclesias tunc vacantes pertinent, notato etiam tempore, quamdiu vacent, & illius item qui earum fructus vel decimas, vel primitias, vel alios cuiusuis generis reditus exigit, nomine descripto, & auctoritate qua exigit item.

Indicem præterea census ab eo, qui sibi tamquam rectori obuenit, distincti ac separati, vtpote illius, qui vel ad fabricæ illius ecclesiæ, vel ad luminum, vel ad sacristiæ, vel alterius eiusmodi rei vsum, erogationemve pertinet.

Promptos item habeat codices parochiales, vnum scilicet baptizatorum, alterum eorum qui matrimonium contraxerint, tertium illorum, qui chrisma susceperint, quartum quem proxime confecerit de numero, statuque animarum.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ANNO CHRISTI 1576. Regestum etiam aut exempla constitutionum pontificiarum, ac literarum pastoralium, aut instructionum id generis & edictorum, quæcumque ab episcopo acceperit. In quibus singulis exemplis notatus sit dies, quo illa populo promulgarit, legeritve.

Paratos item libros & tabellas singulas, indicesve habeat ac exhibeat, qui debent in sacristia esse, ex præscripto Conciliorum prouincialium, diœcesanorum, ac instructionum.

Si præterea curam, administrationemve habet bonorum ecclesiasticorum separatim ab iis, quæ sibi ad vitæ sustentandæ vsum attributa sunt, aut fructuum vacantium sibi commendatorum; susceptæ, administratæve curæ rationum codicem in promptu habeat atque exhibeat.

Separatim vero in promptu habeat, vt episcopo tradat, tabulam decretorum prouincialium, diœcesanorumque, quæ vel ad diuinorum officiorum cultum, vel ad parochialis curæ, disciplinæque Christianæ rationem pertinentia, nondum in parochiæ suæ finibus executionem habuerunt, causis & impedimentis quoque explicatis, cur in executionis vsum adhuc inducta non sint.

Tum præterea indicem manu sua confectum det eorum, qui infra notati sunt, si qui in parochiæ suæ finibus id generis homines extant.

Hæreticorum, hæresisve nomine suspectorum, aut libros hæreticos, prohibitosve habentium, vel legentium.

Publice, vt infra, potissimum delinquentium, malefactaque committentium.

Blasphemantium scilicet.

Superstitione, maleficiis, magicisque artibus vtentium.

Eorum, qui in pascha confessi, sacram communionem non sumpserint.

Simoniacorum.

Vsuras exercentium.

Concubinariorum, concubinatusve nomine suspectorum.

Illorum etiam, si qui publice, notorieque criminosi, quibus pro Tridentinæ sanctionis, Conciliique primi & tertii prouincialis decretorum ratione, solennis vel publica indicenda sit pœnitentia; vt aut tunc iis episcopus eam

iudicio suo statuat, aut illos, quos solenniter pro peccati grauitate pœnitere iussum est, a cancellario notatus, ad se ineunte quadragesima venire iubeat, cuius temporis initio illam de ecclesiæ sanctæ more ipsi subeant ritu solenni. ANNO CHRISTI 1576.

Coniugum inter se disiunctorum, neque simul habitantium.

Eorum, qui cognatione, affinitateve iuncti, matrimonium gradu prohibito contraxerint.

In ecclesia parum reuerenter, ac non debita veneratione versantium.

Illorum, qui diebus festis Missæ sacrificio non interfint; aut seruilibus operibus dies festos violare, aut choreis, comessationibus, aliisque eiusmodi actionibus profanare soleant.

Talis, aleave ludentium; aut istis domicilia exponentium.

Libros de rebus obscœnis, parumque honestis conscriptos, obscœnasque item imagines habentium.

Eorum etiam, qui inertiæ, desidiæ, otio, vel cauponis, taberniſve vinariis, ganeiſve dediti sunt.

Marium, feminarumque vestitum immoderatum induentium, non sine manifesta Dei, hominumque offensione.

Omnium denique deprauatorum morum, in parochiæ suæ hominibus frequentium ac publicorum.

Indicem item eorum hominum, intra parochiæ suæ limites habitantium, quibuscum episcopus visitans pro variis visitationis officiis, aliquando colloqui, agereve necesse habet; horum scilicet;

Patrum familias.

Ludi literarii magistrorum, pædagogorum, musicam etiam, scriptionem, arithmeticam, aliasque artes liberales profitentium.

Mulierum item docentium, puellasque sibi in disciplinam traditas domi educantium.

Medicorum, chirurgorum, tonsorumque rem medicam exercentium.

Pictorum, & sculptorum.

Bibliopolarum, impressoriamque artem facientium.

Ministrorum publicorum, vt syndicorum, confratriæ

ANNO CHRISTI 1576. vniuscuiusque præfectorum, curatorumve & aliorum id generis.

Notariorum.

Opificum, artificumve in parochia sua frequentiorum.

Hominum operibus piis exercendis aptiorum, aut iam deditorum; & eorum qui vitæ spiritualis, disciplinæque Christianæ studiosi adiumenta subministrare possunt, rationibus parochiæ bene instituendæ vsui necessariis.

Pauperum, viduarum, pupillorum, ceterorumque vere miserabilium.

Cauponariam, cœnacularíamve exercentium.

Saltandi, tripudiandive, ac sonandi in choreis artem profitentium, docentiumve.

Exhibeat ipse ordinum, quibus initiatus est, ac beneficii illius, tum ceterorum etiam, si quæ alia obtinet, literas, tum facultates scriptas, si quas ab episcopo, eiusve ministris habet, vel suo, vel ecclesiæ suæ nomine, vt puta suscipiendi munus Missarum celebrandarum, audiendi confessiones eorum, qui non sint de sua parochia; cohabitandi cum laicis, vel extra ædes ecclesiasticas, adhibendi feminas sibi inseruientes, locandi laicis domum ecclesiasticam, exponendi capsulam pro eleemosynis & eiusmodi.

Exhibeat item libros proprios, quos ex decretis prouincialibus, aut ex visitationum, aliisve episcopi sui iussionibus habere debet, vtpote breuiarium, Missale, Kalendarium proxime editum, librum ritualem, seu sacramentorum, homiliarium, psalterium, volumen bibliorum, catechismum Romanum, codices Conciliorum, scilicet Tridentini, prouincialium & diœcesanorum, quibus in libris inscriptum sit nomen possidentis.

Exhibeat præterea indicem aliorum librorum, quoscumque impressos, aut manu exaratos habet.

Quod de sacris reliquiis, indulgentiis, indumentis, ornamentis, supellectile ecclesiastica, libris, scriptis, inuentarii indicibus, fundationum tabulis, reditibus, emolumentis, oneribus, vsurpationibus, alienationibusque, titulis etiam beneficiorum, & ordinibus, ac ceteris denique parocho, rectorive, aut præfecto ecclesiæ, in qua animarum cura geritur, præscriptum est; id omne & præpositi & canonici & capellani, etiam mercenarii & alii dignitatum,

canonicatuum, altarium, capellarum, aliorumque beneficiorum titulum obtinentes, aut quouis nomine administrationem curamve habentes; & rursus fabricarum præfecti, & confratriarum, hospitalium, eleemosynarum, locorumve, ac operum piorum quiuis curatores, cum visitandi erunt præstent; quatenus eo de toto genere constitutum vllo modo pertineat ad eorum dignitates, beneficia, capellas & altaria, titulos & ordines, aut ad fabricas, hospitalia, eleemosynas, pia loca, vel opera, aut etiam ecclesias, altaria, capellas eorumdem præfectorum, vel curarum administrationi & procurationi commissas. Parochi sit autem aut præfecti, rectorisve, vt supra, intra cuius parochiæ fines facienda est visitatio, nisi episcopus aliis potius id muneris aliquando dederit, illos omnes & singulos in tempore præmonere, vt præscriptum apparatum conficiant; atque in visitatione præsentes adsint, tum præscriptam rationem qua id præstent, diligenter docere. ANNO CHRISTI 1576.

Episcopus porro, quo visitationis rationem magis explicatam habeat, nec diutius quam par est in mora sit, in omni præscripto apparatu recte conficiendo ab iis, quorum interest, pietatis suæ, pastoralisque diligentiæ studio omnem diligentiam adhibeat.

Quæcumque de præparatione in episcopali visitatione facienda supra præscripta sunt, instructiones eædem fere omnes adhibendæ erunt in aliis visitationibus, illa tantum præparatione excepta, quæ pertinet ad ea, quæ episcopi tantum, episcopalisve muneris & visitationis propria sunt; vt de solenni receptione, de chrismatis sacri ministratione & aliis huiusmodi.

Quo vero parochorum, aliorumve sacerdotum, in concionibus vel sermonibus habendis ratio episcopo exploratior sit, hæc præter alias huius indagationis constitutas rationes seruare poterit, vt cum visitantur, sermonem, conuocato populo, præsenteque ipso episcopo singuli in sua ecclesia, vel vbi is maluerit, eo de genere, quod idem iusserit, aliquando habeant.

Visitationis initio, certæ Christiano more viuendi regulæ, ex œcumenica Tridentina Synodo, Conciliisque prouincialibus & diœcesanis, omnique optima disciplina collectæ, vulgari sermone breuiter explicatæ, ad commu-

ANNO CHRISTI 1576. nem prouinciæ vsum per nos edendæ, præter illam decretorum ad laicos pertinentium denuntiationem in Concilio prouinciali tertio parochis præscriptam, de suggestu populo frequentissimo in vrbe & insignioribus locis, vbi episcopus expedire censuerit, clara voce legantur, vt omnes intelligant secumque taciti inquirant, an ad præscriptas leges vitæ Christianæ modum susceperint. Tum ab episcopo de illis interrogati, videant sui muneris esse, si quas in vitæ institutione executi nondum sint, earum præscriptis atque institutis parere quamprimum & quamdiligentissime, pro salutaris disciplinæ ratione atque vsu, rectis regulis confirmato.

Certas pastorales monitiones vnicuique hominum ordini, sexui, ætati proprie conuenientes, ex sacrarum literarum fontibus, sanctorumque patrum disciplina ex eisdem Conciliis haustas, ad omnium etiam magistratuum instructionem, nostra cura communi prouinciæ vsui conficiendas, vnusquisque parochus, cum in fine visitationis vrbis & vniuscuiusque, præsertim insignioris opidi, tum certis anni solennitatibus, prout episcopus iusserit, & illis aliquid pro ratione loci, vel addendum, vel detrahendum censuerit, populo de scripto recitet atque euulget, vt fideles non solum visitationis iussis, decretisque aliis in omnes bene agendi partes confirmati, sed sæpius sui quique debiti officii, episcopalibus pastoralibusque vocibus moniti in dies in via Domini maiores progressiones habeant.

De Concilio prouinciali.

PROVINCIALIA Concilia, diuino munere a sacra œcumenica Synodo Tridentina in vsum reuocata, sicut tertio quoque anno ad eiusdem Synodi præscriptum conuocari celebrarique oportet; ita maxime consultum esse debet, vt id ipsum recte, ordine atque ex vtilitate prouinciæ præstetur.

Itaque & pro illorum vsu in perpetuum retinendo & pro ceteris rationibus ad eorumdem actionem recte vtiliterque præstandam accommodatis, hæc tum auctoritate nostra, tum etiam de consensu patrum sancimus;

Primo singulis prouincialibus Conciliis, tertio quoque anno ex ipsa Tridentina sanctione celebrandis, quæ indicere, conuocare & celebrare, eius metropolitani est, nos cer-

tam diem in posterum indicimus, decernimus & statuimus, feriam scilicet quintam, quæ a pascha resurrectionis Domini sub tertiam dominicam cadit; certumque item locum, nempe nostram ecclesiam, beatæ Mariæ virginis nomine nuncupatam. Anno Christi 1576.

Hoc autem perpetuæ indictionis decreto, constitutioneve metropolitani iuri derogatum, abrogatumve ne sit, quo minus constitutum diem, locumve, prout necessitas postularit, vel iusta causa, ratiove aliqua ei suaserit, prorogare, accelerare, mutare, ex Canonum iure, sanctioneque Tridentina possit; modo intra triennii saltem spatium ad illius sanctionis præscriptum semel celebret.

Neque rursus metropolitano legitime impedito, facultati illud conuocandi, eadem Tridentina sanctione coepiscopo antiquiori concessæ detractum sit.

Eius autem constituti conciliaris diei & loci, atque adeo Concilii prouincialis indictionem omnino ratam firmamque esse volumus, ac sine alia vel literarum significatione, vel edicti promulgatione, vel vlla alia denuntiatione aut nuntio, tantum roboris & auctoritatis ad episcopos & reliquos quosuis omnes ac singulos, qui in prouinciali Concilio Mediolanensi, quacumque ratione adesse possunt aut debent, quorumve aliquid interest, monendos & conuocandos, habere hoc decreto sancimus, quantum illa quæ indicendi eiusdem Concilii prouincialis ratio literis & nuntio, edictoque publico adhibetur.

Quamobrem propositis pœnis, Canonum iure sancitis, cum vniuersos & singulos episcopos, tum ceteros omnes qui quouis iure, consuetudine, aliave, vt supra, ratione debent, Mediolani in metropolitana ecclesia præsentes adesse ad eam diem iubemus, quam tertio saltem quoque anno, prouinciali Concilio de more ineundo, celebrandoque certam & statam hac constitutione in perpetuum decreuimus.

Quicumque vero, vel episcopi, vel alii interesse debent, ne eorum nomine alii, sed ipsimet stata die adsint; nisi necessaria iustaque causa, quamobrem debitum hoc officium præstare non possint, impediti sint.

Eam porro causam tum metropolitano, vt Canonum iure cautum est, probent; tum etiam procuratorem certum,

ANNO CHRISTI 1576. tum, ecclesiasticum hominem mittant, qui suo nomine suscipiat, recipiatve, quæcumque Canonum, Concilii-que Tridentini auctoritate, in prouinciali Synodo acta, gesta, constituta, decreta, sancitave erunt. Si quis contra fecerit, aliave ratione non paruerit, aut contumax erit, ex Canonum sanctionibus debitas luat pœnas.

Quicumque porro ex iis, quos constituta illa die adesse hoc decreto iussum est, adesse neglexerit aut prætermiserit, contra eum agatur etiam edicto publico, metropolitanæ aut alterius ecclesiæ, locive vbi Concilium habebitur, si mutari quandoque contigerit, valuis affigendo.

Ad constitutum etiam illud tempus capitula cathedralium ecclesiarum inuitamus ad Concilium; quibus certos aliquos procuratores, ecclesiastici ordinis homines, mittere licet; qui eorum nomine præsentes in Concilio adsint; ac si quæ erunt, quæ referre velint, ea metropolitano in Concilio coram exponant.

Vt vero omnibus & singulis aliis, qui vel inuitati, vel alio iure interesse possunt vel debent, quorumve interest, notior plane sit atque euulgatior eiusmodi Synodi prouincialis indictio; certam illam Concilii inchoandi constitutam diem, ac locum in Kalendarium, quod eo tertio anno editur, loco suo referri, conciliaremque diem notari, tum in octaua natalis diei Domini, qui dies est Kalendarum Ianuarii, aut in epiphania, prout in ecclesia sua moris est, eiusmodi solennes promulgationes fieri, intra Missarum solennia populo frequenti, vna cum paschæ resurrectionis Domini, aliarumque solennitatum denuntiatione de more indici, significari & denuntiari vnusquisque episcopus mandet.

Iubeat etiam ecclesiæ suæ cathedralis valuis, aliisque locis, quæ videbuntur, schedulam grandiusculis literis exaratam, duobus mensibus ante constitutam diem adstante frequenti populo affigi, his verbis:

Concilium prouinciale Mediolanense, per reuerendissimum archiepiscopum decreto edito & promulgato, indictum & conuocatum hoc anno, die mensis N. Deo auxiliante, in metropolitana ecclesia de more inchoabitur & celebrabitur.

Cui schedulæ manu cancellarii, notariive episcopalis sub-

scribatur, posito etiam sigillo consueto episcopali. Conciliarem præterea hanc actionem singulis tribus proximis ante diem constitutam dominicis diebus per parochos & concionatores fidelibus denuntiari, eosdemque non modo excitari ad frequentius orationis studium, verum etiam an id inflammari vnusquisque episcopus curet, vt die dominico, statam Concilii diem proxime antecedente, vere pœnitentes & confessi, sacram communionem sumant; hoc præcipue precantes, vt quæ ad suam & ad illorum, quorum curæ commissi sunt, salutem pertinent, Dei auxiliante misericordia, in Concilio sancta solicitudine agantur. Anno Christi 1576.

Ab eadem tertia dominica ante præfinitum Concilii tempus & deinceps, quamdiu de more illud absolutum aut dimissum erit, eadem de causa ac nomine, quinta quaque feria Missæ sacrificium, tum a singulis sacerdotibus, tum solenniter collegiatim, in omni cathedrali & collegiata ecclesia, de Spiritu sancto fiat, prout Concilio prouinciali secundo sancitum est; vel vbi solennioris officii ratio hoc quandoque impediat, saltem commemoratio; tum etiam singulis diebus dominicis & in illis & in omnibus parochialibus ecclesiis processio, supplicationesque, litaniæ ac preces habeantur.

Ecclesiastici etiam ordinis homines, & quos vna secum ad Concilium episcopi conduxerint, & quos capitula miserint, & testes item synodales, qui conuenerint; ii omnes & singuli antequam in viam se dent, peccata confessi sacerdotes Missæ sacrificium facere, clerici sanctissimam eucharistiam sumere ne omittant.

Porro eo religiosius & frequentius episcopus vnusquisque in oratione & precibus & sanctissimis sacrificiis illo præsertim tempore versari studebit, quo planius se ad rerum grauium consultationem & deliberationem vocatum esse videat.

Quo autem instructior ad synodalium rerum tractationem conueniat; perquirat primo, quæ Tridentina & prouincialia decreta executus sit, quæ non item. Videat præterea, quæ ab aliis, quorum interest, præstita sint, quæve non seruentur.

Hæc vero accurate inuestiget in primis, an qui veliure,

ANNO CHRISTI 1576. vel consuetudine, vel alia quauis ratione residere debent, ipsi resideant, anque residentiæ munera per eosdem præstentur.

An regulares exequantur quæ Tridentina constitutione de eis sancita, in defectum capitulorum generalium in prouinciali Concilio supplenda prouidendave sunt, eiusdem Concilii Tridentini decreto.

Diligentissime quoque indaget, si quæ superiorum prouincialium Synodorum decreta sunt, quæ in sua diœcesi executionem non habuerint.

Id denique omni Christianæ disciplinæ studio perspiciat, si quæ sunt, quæ pro corrigendis moribus, pro abusibus tollendis, pro controuersiis componendis, aut alias pro vniuersæ prouinciæ ecclesiastica & Christiana morum gubernatione sancte instituenda vel restituenda tractari aut decerni in Concilio oportet.

Quo studiosius autem id omne præstet, paucis ante diebus, quam Synodi prouincialis stata & indicta dies venerit, vrbis, diœcesisque suæ sacerdotes aliquot, pietatis zelo flagrantes, rerumque ecclesiasticarum peritia atque vsu præditos, vt expedire videbitur, conuocet: quibuscum agat de iis singulis conciliarium rerum tractationibus, ac præsertim, quæ ad vitæ Christianæ, & ad clericalis disciplinæ instituta interesse possunt.

Iis omnibus episcopus instructus, vbi ad Concilium venerit, in eo die iis ordine referat atque agat; & in primis de diuini cultus obseruantia, tum de cleri sui disciplina, spiritualibusque eiusdem progressionibus, ac de instituti etiam seminarii rationibus, de populi præterea in studiis pietatis exercitatione, & de piorum hominum sodalitatibus, de ecclesiæ denique diœcesisque suæ omni statu. Si quid vero sit, quod episcopus vtiliter tractari posse censuerit, si metropolitano per literas ante significandum erit, id præstet, prout expedire iudicauerit.

In ecclesia vero, vbi Concilium celebrabitur, quæ etiam ecclesia de more ornetur, ipsis proximis ante Concilii initium diebus, oratio quadraginta horarum instituatur, fiatque a clero & a populo frequentissimo pro optimo Concilii successu.

Pridie etiam illius diei, quo futura est prima sessio, epi-

ſcopi, quo religioſius rem grauiſſimam agant, ieiunium celebrent; & epiſcoporum item familia. ANNO CHRISTI 1576.

Eodem diè ſub veſperum, ſolenni more campanæ in eccleſia pulſentur; quod itidem fiat pridie illius diei, quo deinceps alia ſeſſio futura eſt.

Poſtridie, quæ ſtata Concilii dies eſt, ſummo mane ſinguli eccleſiaſtici homines, qui Concilii cauſa venerunt, ſacerdotes quidem Miſſæ ſacrificium faciant, reliqui vero clerici, præſertim qui de epiſcoporum familia ſunt, ſinguli a ſuo epiſcopo, Miſſam celebrante, ſacram communionem ſumere ſtudeant.

Hoc deinde frequentius, tum maxime, quo die ſeſſiones habentur, facere ſalutariter procurent.

In prima ſeſſione ſupplicandi cauſa pro re graui, quæ geritur, proceſſio ſolennis fiat, conuocato vniuerſo clero, ſæculari & regulari; poſt proceſſionem, Miſſæ ſacrificium, vt a metropolitano ſolet, eo impedito, ab antiquiori prouinciæ coepiſcopo ſolenniter celebretur, & ſermo item Latine habeatur de re conciliaribus actionibus, diſciplinæque eccleſiaſticæ cultui accommodata. Hoc autem & Miſſæ & ſermonis officium ſequentibus aliis ſeſſionibus præſtetur ab alio prouinciæ epiſcopo, qui a metropolitano delectus & inuitatus, id munus ſuſceperit.

Singulis dominicis & feſtis diebus, dum Concilium prouinciale habetur, mane ſaltem conciliares actiones intermittantur, vt epiſcopi eccleſiæ & officiis diuinis eo tempore vocare poſſint.

Epiſcopi ad rerum, ob quas in Concilium euocati ſunt, actionem, tota animi cogitatione intenti, ſicut illas omni pietate ſuſcipere debent, ita ſalutaribus conſiliis adiuuare, ſummaque animorum conſenſione, & concordiſſima epiſcopali voluntate perficere pie ſtudeant; id maxime ſpectantes, vt Deo, conſcientiæ ſuæ, religioni, eccleſiarum vtilitati, Chriſtianæ diſciplinæ, animarumque ſaluti ſatisfaciant.

Congregationes generales, quæ ſtatæ in ſingulas hebdomadas habebuntur, ſignificentur, tum campanæ mediæ ſono per dimidiam horam dato, tum tabellis ſuo loco de more affixis.

A Concilio autem ne cuiquam epiſcopo abire liceat, ni-

ANNO CHRISTI 1576. si necessaria iustaue causa a metropolitano cognita & comprobata, abeundique facultate scriptis data, ac procuratore ecclesiastico homine constituto & relicto, qui suo nomine, quæcumque in Concilio acta decretaue sunt, recipiat.

Antequam a Concilio discedatur, cum cetera & ad optimos mores inducendos, & ad ecclesiasticæ disciplinæ vim vsumque retinendum atque augendum, & ad Tridentinas, prouincialesque sanctiones omnino exequendas pertinentia quamdiligentissime agantur; tum quæcumque in ipsa Tridentina Synodo ad Concilium prouinciale referuntur, studiose tum lectione repetantur, tum tractatione in executionis vsum inducantur.

Canonicæ præterea regulæ œcumenicis Conciliis, ecclesiasticæque disciplinæ monimentis traditæ, quæ episcopalis & sacerdotalis vitæ rationem, officia, parteſque maxime attingunt, de scripto legantur, vt Canonum auctoritate iam pridem sancitum est.

In iis potissimum sit constitutio, de vita episcoporum in Concilio prouinciali primo edita, altera item hoc quarto Concilio promulgata.

Formula etiam promissionum ad interrogationum præscriptum, quas pontificalis liber complexus est, ac si quæ præterea alia erunt, quæ potiora pro ratione temporum metropolitano videbuntur.

In vltima autem vniuscuiusque prouincialis Concilii sessione, dies futuri Concilii supra præscriptus, metropolitani iussu denuntiabitur, vt antiqui instituti & moris est.

Episcopi antequam e Concilio discedant, singuli ordine ad altare maius accedentes, decretis & constitutionibus in eodem Concilio confectis & promulgatis, postquam metropolitanus subscripserit, ipsi etiam assentiendo de more subscribant.

Vnusquisque item procurator episcopi absentis, antequam habeat promulgata decreta, sui episcopi nomine suscipiens, iisdem subscribat; si non fecerit, excommunicationis pœnam incurrat.

Absoluto denique vt moris est, Concilio, & sanctis acclamationibus factis, tunc omnes episcopi surgentes, cum reuerentia osculum pacis a metropolitano accipiant, & sibi inuicem dent, cum timore & amore Dei.

Quodque ſancti oſculi ſignificatione oſtendunt, id re ipſa præſtent, vt coniunctiſſimis animis, concordique voluntate, & pacis atque caritatis ſtudio, quæcumque ſancita ſunt, ſolicite exequendo in eam curam incumbant, vt vniuerſa prouincia hæc ſalutaribus diſciplinæ inſtitutis, & ad vſum inductis, in omnes bene pieque agendi partes æque conformetur. Anno Christi 1576.

Hac autem omni conſtitutione, ne metropolitani auctoritati & facultati vllo modo derogatum ſit, qua licet ei omni loco intra prouinciæ fines Concilium prouinciale conuocare & habere: idemque in aliud tempus prorogare, mutare, aliaue agere, & gerere quæcumque de Synodorum prouincialium indictione, celebratione, directione, aliiſque eiuſmodi ab eo agi, ius ſit.

Quæcumque vero ſupra conſtituta ſunt, quæ ad prouincialis Concilii habendi vim, vſum ac rationem, quouis modo pertinent, quæque ad pœnas non conuenientibus, vel abeuntibus, aliiſve propoſitas, ſpectant; ea omnia, ac ſingula, vt mox ſupra decreta ac ſancita ſunt, locum itidem habere ſtatuimus, decernimus & ſancimus, etiam in Concilio prouinciali in poſterum celebrando, ſi vel conſtitutam diem accelerari, vel prorogari, vel diem aut locum mutari, vel alia quauis occaſione, vel cauſa, a metropolitano, vel antiquiore coepiſcopo Concilium indici, conuocari, celebrarive contigerit.

De Synodo diœceſana.

EPISCOPVS ad Tridentini Concilii præſcriptum ſingulis annis ac item ſemper ſex poſt prouinciale Concilium menſibus, diœceſanam Synodum habeat, pœna propoſita, Canonum iure, & Tridentino Concilio renouata.

Quare quod in nonnullis huius prouinciæ eccleſiis moris fuit, in prima proxima diœceſana Synodo certum diem ſynodalem conſtituat, quo clerus ad illam conueniat. Hic autem dies in ſingulos etiam annos, cathedrali in eccleſia de ſuggeſtu, die epiphaniorum, vel Kalendarum Ianuarii, vt alios ſolennes dies denuntiari conſuetudinis eſt, indictus, Kalendario etiam adſcribatur, quod in ſingulos annos confici ſolet. Certum autem illum diem, prout cauſa poſtulabit, modo prorogare, modo accelerare, ac mutare epiſcopo liceat arbitratu ſuo; ita tamen, vt neque ſex

ANNO CHRISTI 1576. mensium spatium post celebratum Cõcilium prouinciale, nec rursus vllus annus prætereat, quo Synodum nõ habeat.

In prima quaque diœcesana Synodo decreta, in prouinciali proximo Concilio edita, promulgentur.

Quod officium ne episcopus negligat, vel prætermittat, eum hoc admonemus, vt pœnas meminerit sacris Canonibus contra eum sancitas, qui id culpæ, vel negligentiæ commiserit.

De testibus synodalibus.

VT testium synodalium munus, sicubi intermissum est, restituatur, atque non nomine solum, sed certis officii partibus, recte per eos geratur, quibus in Synodo, vel prouinciali, vel diœcesana committetur, hæc de illis eorumque officio statuimus.

Primo viri ecclesiastici ætate, moribusque graues, prudentes, ac virtutum Christianarum studiosi, & spiritualis vitæ amantes, in Concilio prouinciali a metropolitano ex vnaquaque diœcesi duo saltem in Synodo diœcesana, ab episcopo e diœcesi sua septem, pluresve, prout expedire viderit, testes synodales deligantur.

Quo in officio meminerit & metropolitanus, & episcopus pœnæ, in Concilio Lateranensi ab Innocentio III. sancitæ, si vel ille in Concilio prouinciali, vel hic in diœcesana Synodo nullos synodales testes nominarit.

Qui a metropolitano delecti & nominati sunt in eodem prouinciali Concilio, qui ab episcopo in ipsa diœcesana Synodo iurati, allatis sanctorum pignoribus, sancte spondeant, ex formula verborum infra præscripta, muneris sui partes, infra constitutas, se executuros esse.

Si vero a Concilio prouinciali abest, qui a metropolitano nominatus est, tunc episcopus, pro cuius ciuitate, vel diœcesi ille electus est, vnius mensis a fine Concilii spatio, eum ad se literis accersat: eumdemque ex ipsa præscripta formula iureiurando obstringat, ac iurisiurandi præstiti testimonium, publica auctoritate munitum, intra alium mensem, ad metropolitanum omnino mittat.

Quicumque, siue absit, siue præsens adsit, testis nominatus, id vel officium suscipere, vel iusiurandum præstare recusarit; id vt præstet, si prouincialis Synodi testis est, a metropolitano; si diœcesanæ, ab episcopo compellatur,

ac propterea si opus videbitur, cum eo mulctis etiam, & pœnis, censuriſve agatur. Anno Christi 1576.

Iuriſiurandi autem formula, ex antiquo Canone excepta, quam præſtabunt, hæc eſt:

Ego N. teſtis ſynodalis a reuerendiſſimo metropolitano, vel ſi in diœceſana Synodo electus eſt, a reuerendiſſimo epiſcopo nominatus, promitto, ſpondeo, & iuro, quod amodo inantea quidquid noui aut audiui, aut poſtmodum inquiſiturus ſum, quod contra voluntatem Dei, & rectam Chriſtianitatem in diœceſi, vel regione mihi commiſſa factum ſit, vel futurum, ſi in diebus meis euenerit, tantum vt ad meam cognitionem quocumque modo, ſi ſciuero, aut indicatum fuerit mihi, ſynodalem cauſam eſſe, & ad miniſterium reuerendiſſimi metropolitani, aut ſi diœceſanæ Synodi eſt, reuerendiſſimi epiſcopi pertinere, quod ego nec propter timorem, nec propter præmium, nec propter parentelam vllatenus celabo reuerendiſſimo metropolitano, aut ſi Synodi eſt, reuerendiſſimo epiſcopo, aut eius miſſo, cui hoc inquirere iuſſerit, quandocumque ex hoc me interrogauerit; ſic me Deus adiuuet, & hæ ſanctorum reliquiæ.

Iurati teſtes hoc perpetuo meminerint, ſe non amore, non odio, non inuidia, non ſpe, non metu, non pœna, non præmio, non cognatione, non vlla denique re commoueri, aut impediri debere, quo minus libere & integre munus ſuum pro ratione infra præſcripta præſtent.

Quo igitur tempore hoc munus geſſerint, perſonas diſcretas interrogando ſimpliciter, & de plano, abſque vlla iuriſdictione ſolicite inueſtigent hæc quæ ſequuntur; idque ſinguli, aut in vniuerſa ciuitate & diœceſi, aut in regione, vnicuique eorum potiſſimum nominatimque commiſſa:

An parochi, canonici, & alii quicumque eccleſiaſtici homines, quos reſidere oportet, præſentes in eccleſiis ſuis adſint; anque rurſus ſi præſentes in parochialibus vel canonicalibus, clericalibuſque ædibus habitent.

An parochi præterea, aliique animarum curatores ſolicite, vt debent, fidelium ſibi commiſſorum ſaluti inuigilent.

An in ſacramentis ſancte miniſtrandis, in verbi Dei prædica-

ANNO CHRISTI 1576. dicatione in salutaribus monitis, in rudium, & puerorum ad doctrinam Christianam institutione, & in ceteris omnibus curæ parochialis officiis, diligentis muneris partes præstent.

An reliqui, quicumque sint, ecclesiastici ordinis homines ecclesiæ, si quam obtinent, aut in qua dignitatem vel canonicatum, vel capellam, vel ecclesiasticum aliquod munus habent, aut in qua adscripti sunt, oneribus satisfaciant, & præscriptas sibi functiones obeant.

An ecclesiæ sartæ tectæ sint; an ornamentis, & supellectili ecclesiastica necessaria & congrua instructæ; an in illis, aut earum cœmeteriis atriisve aliquid incultum sit, quodque sordibus obsolescat, anve aliquid a religioso cultu & pietate alienum.

Videant item, an populus in via Domini ambulet, frequensque adsit diuinis officiis & sacris concionibus, & in ecclesia pie religioseque versetur, atque dies festos colat.

An ieiunium quadragesimæ, quatuor temporum, stataque reliqua ecclesiæ ieiunia obseruet.

An isdem decimas, primitias, aliaque debita emolumenta, adiumentave præstare, aut soluere recuset.

An in populo sacrilegi, blasphemi, concubinarii, adulteri, incæstuosi, virginum raptores, an excommunicati, an hæresis & magiæ, superstitionumve nomine suspecti sint.

An denique aliæ in eodem morum corruptelæ, quæ correctionem, emendationemve requirant.

Dispiciant item, an quæ Romanorum pontificum constitutionibus, œcumenicis, prouincialibus, diœcesanisque Synodis, episcoporumque edictis, quouis de genere decreta, sancitave sunt, ab iis seruentur, quorum interest, siue ecclesiastici, siue laici homines sint.

Quæcumque vero animaduerterint, quæ iam decreta sancitave nullam adhuc, aut non perfectam executionem habuerint; tum quæ rursus deprauata, correctionem vel reformationem desiderent: ea omnia & singula ordine ad metropolitanum in Concilio prouinciali, si vero diœcesanæ Synodi testes sunt, ad episcopum in ipsa Synodo referant. Quod officium vt & præstent vtilius, & rursus

ea de causa nullus patiatur impensam, quæ necessaria non sit, ratio hæc omnino seruetur. ANNO CHRISTI 1576.

Qui prouinciali Concilio a metropolitano nominati & constituti sunt testes synodales, ii tribus ante mensibus quam Concilii proxime futuri stata dies venerit, quæcumque in vrbe, diœcesive, vbi id officium præstare debent, animaduerterint, quæ reformationem aut correctionem requirant, ea in scriptum relata ad metropolitanum mittant; testes vero diœcesanæ Synodi mense saltem antequam dies synodalis venerit id ipsum episcopo præstent.

Cum vero prouincialis Concilii dies instabit, in vnaquaque diœcesi eo nomine electi inter se conuenient, vt eorum vnus, quem metropolitanus maluerit, si tamen id illis, vel cum constituit ad hoc munus, vel postea literis significauit; alioquin is, de quo inter se conuenerint, accedat: qui constituta die Concilio præsens adsit; ac si quæ interroganda, examinanda, aut cognoscenda ab ipso de iis quæ præscripta sunt, aut de aliis, quæ metropolitanus censuerit, coram fideliter respondeat, summaque integritate, prout iureiurando sancte adstrictus est.

Prima vero, vel sequenti, si potest, proxima post Synodum inchoatam congregatione, aut certe quamprimum potest, referet, & interrogatus respondebit. Quod vbi plane præstiterit, discedat licet; neque post illud tempus, nisi metropolitanus aliter censuerit, sumptus illi pro victu suppeditetur, sed solum tantum pro viatico detur, quantum ad redeundum satis sit.

Viaticum autem testi synodali, ad Synodum prouincialem proficiscenti, & sumptus pro victu necessarius, quamdiu pro munere commorabitur, suppeditetur aliqua pecuniæ contributione, quæ satis sit, a clero eius diœcesis facta: quæ episcopus efficiat vt sine mora, impedimentove ei omnino persoluatur.

Ad diœcesanam vero Synodum testibus synodalibus venientibus, nihil neque sumptus, neque viatici contribuatur; nisi sint, qui diœcesanæ Synodo interesse non debent, atque iis quidem suppeditetur ad præscriptam prouincialibus testibus rationem.

Si testis Synodi, vel prouincialis, vel diœcesanæ a suo domicilio ad aliquem locum pro sui muneris functione

ANNO CHRISTI 1576. inuestigaturus accesserit; victus, expensa, viaticumque ab iis detur, quorum causa venerit, ad idque dandum episcopus compellat.

Monitiones.

PERVETVS illud institutum est, tum sanctorum patrum vsu, tum ecclesiæ auctoritate comprobatum vt quæ sacerdotalem clericalemque disciplinam, officia, ac partes eius maxime attingunt, ea certis monitionibus comprehensa, ab episcopo in Synodis clero proponantur. Cuius instituti ratione atque exemplo nos adducti, de episcoporum nostrorum consilio atque assensu, monitiones infra ordine præscriptas, edendas censuimus: quibus pro libito suo vnusquisque episcopus addat & detrahat, prout ecclesiæ suæ clero pro temporum ratione vtile esse viderit: tum illas in vnaquaque diœcesana Synodo, sessione publica vniuerso clero de libro accurate legi, grauiterque pronuntiari mandet; vt quo sæpius repetitæ, frequentiorique studio illæ traditæ atque expositæ sunt, eo diligentius ac religiosius sanctis ecclesiasticæ disciplinæ, vitæque officiis vniuersus clerus in omnes sese partes conformet.

Primo, fratres, & filii in Christo carissimi, memores perpetuo estote vocationis, qua vos dignatus est Dominus noster.

Qua assidua recordatione, memoriaque excitati, eam vos virtutem induite, vt videant alii quasi lumen aliquod, vestram sanctitatem elucere. Quæ si magna in aliis vitæ Christianæ institutis requiritur, certe in vobis, qui mysteriorum Dei ministri, diuinæque gratiæ dispensatores estis, maior inesse debet.

Et sicut sacro ordine a reliquis hominibus seiuncti estis, ita a communis fidelium vitæ vsu seiuncti, præcipuum quoddam atque hoc præstantius viuendi genus sequimini, quo ordinis dignitate præcellitis.

Cælestem in terris vitam, tamquam angeli Dei, moribus vestris exprimere vsque adeo studete, vt a vobis diuinarum virtutum exempla ad ceteros emanent.

Vna animi consensione, vnoque spiritu in iis elaborate, vt & diuino cultui, & cælestium rerum meditationibus, & orationi, & sacrarum, ecclesiasticarumque litera-

rum ſtudiis vacetis ; tum depoſitis ſæcularibus , vaniſque ſolicitudinibus, ab omni vitio alieni, in via Domini recte ambuletis. Anno Christi 1576.

Caritatem in primis, quæ ſeminarium eſt omnium virtutum, omni ſtudio amplectimini.

Humilitatem , manſuetudinem , patientiam , iuſtitiam, temperantiam , officiaque Chriſtianæ pietatis reliqua colite. Quæcumque denique ſunt vera , quæcumque pudica, quæcumque ſancta, ac religioſa, ea cogitate, eaque agite.

Virtutes ſanctorum patrum , quas præcipuas, & quaſi hereditarias vobis ad imitationem reliquerunt , non adumbrare ſolum , ſed omnino exprimere certatim contendite.

Vtque illi, ſic vos , abſtinentiæ , & ieiuniis dediti , clericalis diſciplinæ ac vitæ caſtiſſimæ ſtudioſi , tum patriæ cœleſtis ſitientes , Deo ſeruite aſſiduis diuinarum laudum officiis, & in eccleſia , quaſi in perpetua veſtra ſacerdotali, clericalique ſtatione continenter verſamini.

Quæcumque demum de muneris veſtri partibus , de vitæ modo , vel pontificum ſanctionibus , vel œcumenicis Conciliis , vel prouincialibus , diœceſaniſque Synodis, vel alia ratione præſcripta ſunt , ea vos ſeruate , ac præſtate diligenter.

Omnes , qui canonicarum horarum officiis deuincti eſtis, ſtatas eas preces horarias recitate ad præſcriptam Kalendarii anniuerſarii rationem ac ritum.

Nec vero negligenter , ſed attente , pie , decore , ſupplicique mente illas dicite.

Studioſe propterea legite , quæ præſertim a beato Antonino archiepiſcopo conſcripta ſunt de negligentia in perſoluendis horis canonicis , vt quæ eo nomine errata ſunt, omnino caueatis.

Expletis canonicarum horarum officiis , ſi quid in illis aut negligentia , aut alia culpa commiſeritis , paululum colligentes vos , veniam a Deo petite.

Qui ſacerdotes eſtis , Miſſæ ſacrificium ſæpius facite ſancte ac religioſe.

Ad illud faciendum parate vos omni pietate , in tam alti myſterii meditatione toto animo defixi , & quo purius id faciatis , propriam conſcientiam diligenti, accura-

ANNO CHRISTI 1576. to, frequentique examine discutite, tum singulis saltem hebdomadis, atque adeo sæpius & omnino semper, cum peccati mortalis conscii estis, vni e confessariis sacerdotibus, ad cleri confessiones audiendas constitutis, confiteamini.

In ea sanctissimi sacrificii actione ab erroribus vel leuissimis omnino cauete.

Quæ de illo pie riteque celebrando præscripta sunt, ea vos studiose diligenterque seruate.

Diaconi, subdiaconi & clerici inferiorum ordinum, quicumque estis, quæ de confitendis sæpe peccatis, de communione frequenter sumenda, vobis iussa sunt, integre & sancte omnia, vt debetis, præstate.

Confessarios sacerdotes per nos vobis constitutos, quos etiam tamquam vitæ vestræ duces ac magistros elegimus, adite.

Ecclesiasticæ militiæ omnes vos adscripti estis, ad pietatis religionisque exercitationes vos vocatos esse cognoscite.

In omni in primis sancta oratione vos assidue exercete; tum in meditationis, tacitæque piæ orationis studio singulis diebus, certo temporis spatio, toto castissimi animi sensu incumbite.

Hæc sanctis precibus, præter cetera, supplices præsertim afflictis rei Christianæ temporibus, orate patrem misericordiarum & Deum totius consolationis;

Vt misereatur populi sui.

Vt fidelium animos ad vitia fugienda, ad virtutesque amplectendas sancti Spiritus sui ardore inflammet.

Vt e principum, regumque animis euellantur, si quæ sunt, discordiæ semina.

Vt ii vna animi consensione Christi regnum propagare studeant, vnamque Dei gloriam, atque ecclesiæ matris defensionem propositam habeant.

Quidquid vero temporis a diuinis officiis, ab orationis contemplationisque exercitatione, ab ecclesiasticis functionibus, & ab aliis necessariis actionibus vacuum habetis, non in otio, neque in desidia, nec vero in rerum nouarum curiositatibus illud conterite; sed cum in sortem Domini vocati sitis, in eius lege die ac nocte meditemini.

Sacrarum igitur literarum ſtudia diligentius colite, quæ vſque adeo complecti debetis, vt qui aſpernetur, contra eum dicat Dominus: *Quia tu ſcientiam repuliſti, & ego repellam te, ne ſacerdotio fungaris mihi.* Anno Christi 1574. Oſee 4.

Frequentes ad ſtatas lectiones & ad literarum tractationes vobis præſcriptas conuenite.

Attento animo in iis adeſte, atque in dies ad vberiorem ſacrorum ſtudiorum fructum progreſſionem aliquam habete, vt ad epiſcopum aliquando vocati & diligentiæ & doctrinæ teſtimonium detis.

Si qui eſtis, qui vel tarditate ingenii, vel ingraueſcente ætate magnum in literis progreſſum habere non poteſtis, ne deſiſtite tamen primum oratione frequenti intelligentiam vobis neceſſariam a Deo petere; tum eo diligentius ad pietatis, modeſtiæque ſtudium, ac ſanctorum morum diſciplinam incumbite; tum ſæpius ſacerdotes peritiores conſulite; & ad clericales, ſacerdotaleſque exercitationes conuenite, & libentius & frequentius.

Concionibus etiam, atque lectionibus ſacris, quæ in eccleſia, conſtitutis diebus, habentur, cum omnes, quicumque eſtis, tum maxime, quibus potiſſimum conciliaribus decretis iuſſum eſt, quo decet habitu frequentiſſimi adeſte.

Lectione librorum ſpiritualium & clericalium, qui probati ſint, animos menteſque veſtras paſcite.

Quatuor præſertim locos, ex catechiſmi Romani doctrina de duodecim fidei articulis, de ſeptem ſacramentis, de decem præceptis, de oratione dominica in promptu, atque explicate habere omni ſtudio contendite.

Cum iis & præceptorum eccleſiæ cognitionem, & preces horarias, recitandi peritiam, & eccleſiaſticorum rituum, ceremoniarumque notitiam coniungite.

Pauculos libros, quorum neceſſarius delectus vobis decretis vel prouincialibus, vel diœceſanis præſcriptus eſt, habere ne omittite aut negligite.

Qui pro facultatibus, proque ſtudiorum ratione plures habere poſſunt, eorum optamus & laudamus in iis comparandis diligentiam.

At libros de rebus iocoſis, ridiculis, obſcœnis, inanibus, ad poeſiſque profanæ ſtudium pertinentibus, vul-

ANNO CHRISTI 1576. gari aut Latino sermone conscriptos, procul abiicite.

Nec vero musicas cantiones ridicule, voluptarie, parumque pudice exaratas adhibete.

Quotidie aliquid ex sacris bibliis legite; ac si per ecclesiasticas occupationes licet, qui apti estis, aliquid item ex sanctorum patrum opusculis, Gregorii magni pontificis, Cypriani, Ambrosii, Augustini, Chrysostomi, Bernardi, & aliorum qui sanctitatis & doctrinæ laude in ecclesia celebrantur.

In iis ad legendum, sanctissimum patrem Ambrosium episcopum vobis potissimum proponite.

Illius præcipue librum de sacerdotali dignitate legite, quo libro ecclesiasticos homines commonuit de perfectæ vitæ institutione.

Libros item officiorum, quos vbi primum episcopus is factus est, cleri Mediolanensis potissimum causa edidit, in manibus assidue habete.

Hos atque alios præterea libros de sacerdotalis, clericalisque vitæ rationibus & officiis, de animarum cura, de Christianæ pietatis studiis & exercitationibus, de aliisque eiusdem generis pie confectos, ita legite, vt quæcumque ad vitæ sanctæ normam accommodata ex illis animaduertistis ac didicistis, moribus exprimatis.

Conciliorum item prouincialium & diœcesanorum constitutiones & decreta non percurrite solum, sed vsque adeo studiose legite, vt quæ legeritis, post etiam taciti vobiscum aliquando mente reputetis, ac videatis simul, non solum si quidquam est, quod contra illorum præscriptum egeritis, verum si quid etiam aliud est, quod ex eisdem exequi, præstareve omiseritis aut neglexeritis. Quod vt præstetis, curate omnino atque efficite.

Estis diuina misericordia in ecclesiastico ordine constituti, ad gloriam Dei conseruandam, propagandamque: ideo tum ordinis vestri ministerium, quod explere debetis, videte; tum dignitatem ac decorem seruate.

In incessu, statu, gestu ita vos præbete, vt ab ordinis, quem suscepistis, nomine & ratione nullo sane modo discrepetis, proposito vobis beati patris Ambrosii iudicio, qui clero adscribi hominem recusauit, propterea quod eius gestus & incessus dedeceret.

Habitu non exquisito, non delicato nimis, non serico, ne ornamento quidem: rursus non sordido, non neglecto, sed graui & talari, atque eiusmodi tum domi tum foris pro vniuscuiusque vestrum ordinis graduisque ratione vtimini, vt a decretis eo de genere editis, nulla in re vel minima discedatis. ANNO CHRISTI 1574.

Coronam, quod insigne est ordinis clericalis, pro ratione ordinis, quo vos singuli initiati estis, latam & conspicuam deferte.

Parca & frugali mensa contenti sitis, & supellectile etiam modesta ac tenui potius.

Ab omni splendido apparatu, pompaque sæculari abstinete.

Quæcumque acu picta, varie intexta, aulæa item, peristromata reiicite.

Imagines domi non profanas, sed eas habete, quæ pietatis & religionis argumentum & adiumentum præbeant.

In omni vita a fastu, luxu, ambitu, ambitioneve & a vanitate longe refugite.

Nec verbis quidem præscriptum vitæ modum peruertite.

Nihil scurriliter, nihil iocose, nihil indecore, nihil turpiter loquamini.

Absint a vobis maledicta, obtrectationes, curiositas, leuitas, assentationes ac nugæ.

Temperantiæ clericalis disciplinam vobis præscriptam in reliquis etiam omnino tenete.

Comessationes, compotationes, conuiuia publica, laicaliave, tum maxime in quibus mulieres intersunt, euitate.

Hospites excipite: at illis excipiendis intra parsimoniæ fines vos continete, ita vt clericalis frugalitatis, non sumptuosi conuiuii, testes illos habeatis.

A ludis, spectaculis, circulatorumque atque id genus vilium hominum præstigiis procul estote.

Arma abiicite.

Sic denique cor vestrum corroborate, vt inania spectacula non appetat, a mundi ludis atque ineptiis abhorreat.

Sen-

ANNO CHRISTI 1576.

Sensus autem vestros ita dirigite, vt cum a Deo vtiliter dati sint tamquam rationis ministri, ne eos perperam adhibeatis, sicut satellites cupiditatum.

Sit igitur vester oculorum aspectus simplex & pudicus; aurium sensus castus & prudens: casta mens, casti omnes sensus.

Vitæ & morum consuetudo casta & spiritualis.

Ad eorum sacerdotum, qui in eiusmodi vitæ studiis ac disciplina exercitati sunt, familiaritatem vos adiungite, ex qua nobis vestræ ad sancte agendum progressiones constent.

Ad castitatem autem conseruandam munite omnem viam.

Legite propterea sæpe illum beati Cypriani martyris de singularitate clericorum librum, qui vos in hac, vt in aliis, instruet virtutibus.

Suspectarum autem mulierum consortium omnino vitate.

Cum aliis vero quibusuis mulieribus, quamuis vel arctissimo consanguinitatis vel affinitatis vinculo vobis illæ coniunctæ sint, ne in eisdem domiciliis ædibusve simul habitate, nisi cum ex causa alicui vestrum aliquando episcopalibus literis permissum sit.

In famulatu laicorum ne sitis, multo minus feminarum, quamuis nobilium.

Ne vero illas musicam, literasve docete, nisi scripta nominatim facultate ab episcopo permissum cuiquam sit.

Ædes ecclesiasticas ne laicis locate, nisi concessu episcopali.

Ac ne ipsas quidem patrimoniales locationi iis date, quorum vita, moresve suspecti sint.

Sæcularibus vero negotiis, vt est sancti Pauli apostoli documentum, ne vos implicate. 2. Tim. 2.

A cuiusuis generis mercatura quæstuosa, omni negotiatione, prædiorum conductione, tum aliis, vt prouinciali decreto vobis interdictum est, prorsus cauete.

Ne pecuniæ, lucrive auidi sitis: *Nemo potest seruire Deo, & Mammonæ: aut enim vnum odio habebit, & alterum diliget; aut vnum sustinebit, & alterum contemnet*, inquit Christus Dominus. Matth. 6.

Si qui pauperes estis, ne cupiatis diuites fieri, vt ne incidatis in tentationes multas, & in laqueum diaboli. Anno Christi 1574

Paupertatem vestram ne molestè ferte: paupertatem dilexit & docuit cælestis magister Christus, qui nascens in præsepio ponitur, & nudus in cruce moritur. Scitote paupertati socias adiungi, sobrietatem, abstinentiam, & reliquas virtutes quibus prælucere oportet ministros Dei.

Proponite vobis sanctorum veterum patrum vitam, qui lucrum non spectabant, temporalia non quærebant, & nihil iis tamen deerat; imo in paupertate illis aliquando abundabat, quod aliis erogarent.

Ne igitur quia tenuem reditum habetis, lucrum quærite, ne quæstum vos appetendo, iniuriam vestro ordini facite, auaritiæ sordibus volutati.

Non sæculi vos mercatores, non Mammonæ ministri estis, sed Christi mercatores: nolite thesaurizare vobis thesauros in terra, sed bonorum operum abundantia, cum caritate coniuncta, facite thesauros in cælis.

Studete vos lucrari animas Deo, & cæleste horreum augere.

Exemplo sanctorum, vos paupertate, sobrietate, ac parsimonia ita agite, vt non modo a superuacanearum rerum vsibus abstinentes, sed vestro etiam defraudantes victu, ecclesias vestras & altaria exornetis, sarta tecta habeatis, sacra supellectili instruatis: Alienis item necessitatibus subueniatis, & pauperibus opitulemini.

Qui vero vberiores ecclesiasticos reditus habetis, ecclesias, e quarum prædiis fructus percipitis, eo magnificentius, & augustius, quo amplioribus donis, bonisve, augustiorique liberalitate illæ dotatæ sunt, illustri structura, præclaro opere reficite, egregiisque muneribus exornate, tum omni ecclesiasticæ supellectilis apparatu instruite.

Christi visceribus substantiam ecclesiasticam erogate, pauperibus scilicet, peregrinis, viduis, pupillis, ægrotis, in vincula coniectis, captiuis: quibus egentibus, & esurientibus cum subuenire possitis, si alimenta necessaria denegatis, violatæ caritatis rei estis in conspectu Domini.

ANNO CHRISTI 1576. Memores estote eius, quod a sanctissimo patre Ambrosio scriptum est, sua fideles eo animo obtulisse ecclesiæ ministris, vt per eorum manus, quorum fidei, atque integritati summa omnia tribuebant, ad pauperes peruenirent.

Vos item alii, quicumque estis, quorum fidei Christi patrimonium proprie ad diuini cultus, pauperumque vsum commissum est, cauete ne ambitione, aut cupiditate prolapsi in alium, quam cui addictum est, conuertatis; idque propterea sacrilegii rei damnationem æternam subeatis.

Vniuersi autem vos, & singuli ecclesiastici ordinis homines, vt summatim complectamur, quæ muneris vestri sunt vobiscum frequenter recolite, ministerium vestrum explere studete, sanctissima studia religionis, & officii vestri rebus aliis potiora ducite.

In rerum diuinarum, sacrarumque cognitionem omni cura incumbite: quæ diuina, quæ sempiterna sunt, diuitiarum, & honorum, & terrenarum rerum cogitationibus abiectis, amplectamini: restincto cupiditatum ardore integros, castosque vos seruate; mundi voluptates, quæ a diuinis præceptis detorquent, declinate: prædiorum ecclesiasticorum, quæ non auaritiæ præda, sed instrumenta caritati relicta sunt, reditu, & fructibus non abutamini; humilitati studete; caritatis opera præstate; induimini Dominum Iesum Christum, sanctorumque eius facta imitamini, vt & horum imitatione, & illius in primis diuinis præceptis, institutisque conformati, in vocatione, qua vocati estis, digne Deo ambuletis; tum vitæ vestræ splendore laicis hominibus lumen præferatis ad vitam sancte instituendam; tum vos repositam vobis iustitiæ coronam demum percipiatis.

Omnes præterea & singuli, qui huius ecclesiæ ministerio adscripti aliquo modo estis, & diœcesin, & ecclesias, quas in ea obtinetis, quibusve adscripti estis, stationes vestras, in quibus manendum vobis sit, putate.

In illis ipsi residete.

Ecclesiasticas ipsas ædes habitate; ibique domicilium vestrum vere constituite & habete.

Debitis muneribus atque oneribus satisfacite.

Alia item agite, ac præstate, ex præscripta conciliaribus decretis fructuosæ salutarisque residentiæ ratione. Anno Christi 1576.

Quicumque item clerici minorum ordinum estis in ecclesiis, quibus adscripti estis, singuli ordinis, quo initiati estis, functiones tali pietate obite, vt digni habeamini qui deinceps altiorem gradum assecuti, sanctæ Dei ecclesiæ inseruiatis.

Nemo autem vestrum, quicumque estis, si alicui functioni estis deputati, ab ecclesiastica statione, personalisque residentiæ munere discedat, nisi causis per episcopum probatis, & etiam concessu literis expresso.

Hæc, quæ communiter atque vniuerse vos moniti estis, singuli seruate studiose ac diligenter.

At præterea sigillatim nominatimque vos, qui in cathedrali ecclesia dignitates obtinetis, canonici item, tum eiusdem ecclesiæ, tum reliquarum quarumuis ecclesiarum collegiatarum, vel vrbanarum, vel diœcesanarum, quicumque sitis, in omni canonicalis disciplinæ officio ita agite, vt canonice, nempe Canonum legibus, ad vitæ vestræ institutum pertinentibus, & constitutionum prouincialium diœcesanarumque rationi congruenter viuatis.

Id primo maxime studete, vt in conspectu Dei omnipotentis, puro corde & casto corpore ministretis. Tum singuli vos, ordinis dignitati, aut canonicatui annexi, functiones explete, canonicalisque muneris partes præstate.

Omnes in choro statis horis assistite, & ad Deum pro fidelibus pias religiosasque fundite precationes.

Dum eo loco estis, memores estote adesse Christum Iesum Dominum, cui seruite cum timore & tremore.

Non pigri, non somnolenti, non oscitantes adestote, non mente vaga, non vagis oculis, non indecenti corporis statu.

Attente, studiose, rite, pie, religiose diuinas laudes concelebrate: & psallite Deo in conspectu angelorum, cantantes in cordibus vestris Domino.

In choro nemo priuatim, nemo tacite officium recitet, sed omnes pariter, quicumque adestis, senes cum iunioribus, laudate nomen Domini in psalmis, hymnis, & canticis.

ANNO CHRISTI 1576. A quibuſcumque colloquiis, & a literarum, librorum lectionibus, atque ab omni vagatione abſtinete.

Pro temporis autem & officii ratione ſedete, ſtate, genua flectite, caput aperite & inclinate. Accurate demum omnia obſeruate, quæ eo de genere vobis præſcripta ſunt, ita vt veſtro exemplo aliis ſacerdotibus, clericiſque, & recte riteque pſallendi, & ſancte orandi, & pie agendi animum addatis. In pſalmorum autem, canticorum, & hymnorum intelligentiam ſtudioſe incumbite: vt, dum pſallitis, pro ſenſuum ſanctiſſimorum, quos mente concepiſtis, ratione, vos ad omnem pietatis deuotioniſque affectum excitetis.

Non ordinariæ diſtributionis lucro adducti, ſed Dei caritate, religioniſque cultu commoti, diuinis officiis adeſte, vt vere, ex animoque pſalmi verba illa concinatis: *Voluntarie ſacrificabo tibi, & confitebor nomini tuo Domine, quoniam bonum eſt.* Diuinis officiis abſolutis, paulum omnes in choro pie orate: inde abeundi ſigno per præfectum dato, conſurgentes, quo ordine ad chorum acceſſiſtis, eodem in ſacriſtiam redite, vbi cappas, qui illas induti eſtis, & ſuperpellicea ſine ſtrepitu vllo vel ſuſurratione deponite. *Pſal. 53.*

Canonicales veſtros conuentus ſtatis hebdomadæ diebus capitulariter habete.

Omnes, qui debetis, ad illos conuenite.

Inde ne diſcedite, niſi miſſione a capituli præfecto impetrata.

Singuli ordine & loco ſedete.

Sententiam modeſte dicite, & ſuo quiſque loco, non præpoſtere.

A verbis ſcurrilibus abſtinete.

In rebus conſultandis rixas, iurgia & contumelias cauete.

In initio & fine vniuſcuiuſque capituli ſtatas orationes dicite.

Priori loco tractanda proponite, quæ ad diuinum cultum, ad ſpiritualis vitæ progreſſionem, ad eccleſiaſticam diſciplinam tuendam, tum quæ ad rerum temporalium gubernationem pertinent, ne negligite.

Cetera hoc de genere toto ſeruate, quæ prouincialibus

constitutionibus vobis præscripta sunt. Omnia in primis agite pace mutua, concordi voluntate, & caritate fraterna vos inuicem diligite, canonici enim estis; qui sicut pro collegii ratione ex antiquo instituto vna in collegiata ecclesia, vnoque item in canonicali domicilio collocati fuistis, ita vno pacis & caritatis fœdere, vnaque animorum consensione coniunctissimi, sicut nascentis ecclesiæ ministri, quorum erat cor vnum & anima vna, experiundo videte, sicut in psalmo scriptum est, quam bonum & quam iucundum sit, habitare fratres in vnum. *Psal. 132.*

Quicumque vero estis, qui inter canonicos præpositi, aut archipresbyteri, aut alterius dignitatis nomen, gradumve obtinetis, sicut honore & dignitate præstatis; ita virtutum exemplis, vigilantique in vestri muneris, curæve partibus obeundis solicitudine prælucete.

Parochi præterea, & ceteri quicumque estis, etiam præpositi, archipresbyteri, aliive, qui animarum curam geritis, præter ea, quæ vos cum reliquo clero communia vniuersè monuimus, illa etiam, quæ præcipue de vobis decreta sunt, præstate omni solicitudine.

In primis oues vobis concreditæ cognoscendæ sunt, & appellandæ nominatim, pascendæ, & custodiendæ item.

Animarum igitur numerum in catalogum redigite ad scriptam normam.

Eorum, qui baptizantur, qui item confirmantur, & compatrum etiam qui adhibentur, nomina describite.

Matrimonia in codicem referte.

Parochiæ vestræ incolarum vitam & mores inuestigate.

Indagate omni studio, si qui hæresi contaminati sint, aut suspecti, aut si qui sint, qui hæreticorum libros habeant, vendant, emant, importent, vel legant, eosque statim denuntiate.

Monete etiam populum, vt id ipsum etiam præstet, ad nostri edicti præscriptum: quod statis temporibus de more promulgate.

Perquirite de dictis & factis eorum, qui ex hæreticorum finibus veniunt.

Dispicite, si qui e parochiæ vestræ finibus ad loca profi-

ANNO CHRISTI 1576. ciscantur, vbi impune prædicatur quod a catholica fide alienum est; tum etiam an ii profectionis facultate impetrata agant ad præscriptum decreti in Concilio prouinciali tertio promulgati. Inuestigate præterea de iis, qui in vestra parochia docent, eorumdemque mores, vitam, & fidem obseruate; reliqua de iis ipsis præstate, quæ Conciliis prouincialibus præscripta iussaue sunt.

Videte, & cauete, ne superstitiones, magicæ cantiones, & eiusmodi diabolicæ superstitiones in populo vestro sint.

Cognoscite publicos peccatores, corruptores aliorum, concubinarios, adulteros, vsurarios, blasphemos; & denuntiate.

Cognoscite etiam alios populorum corruptores, qui festis diebus non Deo, sed aleis, ludis, choreis, diabolo seruiunt, quique festorum dierum cultum quouis modo violant quales quales sint; neque obseruant pontificias, neque prouinciales de diebus festis colendis constitutiones, aut edicta episcopalia.

Istos ab ea male agendi corruptela reuocare, ac deterrere, omni pietatis officio studete, tum episcopo etiam, sicut opus erit, significate, vt pro curæ episcopalis officio salutare remedium afferatur.

Rursus agnoscite etiam pauperes, viduas, pupillos, ceterosque aliena ope egentes, quibus & salutari consilio, & consolatione, & re subuenite, aut si minus re potestis, cohortatione alios accendite ad eos subleuandos.

Sique illorum grauior inopia deposcit, festis etiam diebus a pia fidelium liberalitate aliquid in ecclesia colligendum curate, vt ab episcopo præscribetur, quod ipsis in eleemosynam conferatur.

Seorsum etiam locupletes parochiæ incolas conuenite, quibus pauperum egestates proponite, & ostendite eis diuitias a Deo propterea etiam esse tributas, vt inopibus succurrant.

Si qui autem potentiorum opibus in causa aliqua oppressi sunt, illos vnice, atque intime eorum patrocinio commendate, qui vel ex susceptо officio id præstare debent, vel quibus episcopus hanc curam dederit.

Pascite in primis populum vobis commissum prædica-

tione verbi Dei, salutaribus monitis, administratione item sacramentorum, exemplo, & oratione. ANNO CHRISTI 1574.

In verbo Dei exponendo plane obseruate quæ constitutione prouinciali & aliis concionatoribus, & vobis præscripta sunt.

Pueros festis, dominicisque diebus, in doctrinæ Christianæ rudimentis instruite.

Prouectioris ætatis homines ad eadem intelligenda inuitate.

Patres, matresque familias monete, vt filios, filias, ceteroſque quos in familia habent, ad statas doctrinæ Christianæ scholas ipsi conducant.

Confratrum, qui iis scholis adscripti sunt, operam ad hoc institutum adhibete, curateque vt mutua inter eos caritas, morumque disciplina conseruetur.

Alios etiam ad tam pium opus amplectendum alacriores reddite, atque excitate tum assiduis vestris cohortationibus, tum promulgatione thesauri spiritualis indulgentiarum, iis concessi, qui iis scholis adscribuntur, in illisque operam nauant.

Ne omittite diebus festis inter Missarum solennia aliquid ex iis, quæ in Missa leguntur, fidelibus exponere, & sanctissimi illius sacrificii mysterium aliquod explanare, & aliquando sanctiores illius sacrarum ceremoniarum, rituumque rationes, & significationes explicare, quo diligentius instructi in dies sacrosancto illi sacrificio religiosius intersint.

Docete item, quomodo fideles signo Missæ celebrandæ dato, se corde contrito ad eam sancte audiendam parent.

Curate, atque efficite perpetuis vestris monitionum officiis, vt in illa viri aperto capite, mulieres velato, & in omni eius parte vtroque genu flexo, præterquam in euangelio, adsint.

Instruite etiam eos, quam religiose non solum in Missæ sacro, verum etiam in diuinis aliis officiis versandum.

Quando standum, quando genua flectenda, quando assurgendum.

Quam valde, dum illa fiunt, celebranturve, fugiendæ confabulationes, colloquia, deambulationes, strepitus, clamo-

ANNO CHRISTI 1576. clamores, imo vero inanes cogitationes, quibus a pia meditatione, & mysteriorum, quæ aguntur, contemplatione, religiosaque oratione animus distrahitur; quam denique studiose vitanda reliqua omnia ab eorum officiorum sanctitate, & cultu aliena.

Rursus quam sancte item, quam religiose, & quam demisso, humilique habitu in supplicationibus, litaniis, & stationibus versandum sit.

Qua reuerentia, quove pietatis studio in ecclesiis, lociſve sacris manendum sit, quæve ab aliis procul abesse debeant, idque ex sanctionibus pontificiis, constitutionibus conciliaribus, episcopalibus præterea edictis.

Qua etiam, non solum intima religiosi animi præparatione, sed externa etiam cultus, vestituſque modestia, humili genuflexione, & armis depositis, ad sanctissimam communionem, tum etiam ad certa sacramenta accedendum sit.

Tum docete, ac monete, quomodo dies festi colendi & sanctificandi sint.

Ostendite indignissimum esse sacris illis diebus, non modo a nefariis operibus illicitisque negotiis non abstinere, verum etiam religionis, ac pietatis opera non præstare omni diligentia.

Ac præterea nefas esse, sacros dies ad maxima Dei beneficia colenda, summasque ei laudes persoluendas, ac debitum sanctis honorem tribuendum institutos, ad illa traduci, quæ ab eo cultu abhorrent: qualia sunt tripudia, ludi, choreæ, spectacula, quibus ad turpes illecebras incitantibus salutis humanæ hostis diabolus oblectatur.

Denuntiate item stata sacrorum temporum ieiunia; docete quomodo ieiunandum, quæ peccati grauitas in violandis sacris ieiuniis.

Quæ præterea Christianæ pietatis officia in sanctorum vigiliis.

Quam sancte obseruandum quadragesimale ieiunium.

Statis autem solennibus, vel aduentus, vel septuagesimæ, vel aliorum temporum celebritatibus præmonete fideles, atque diligenter ex pastoralium etiam literarum præscripta recitatione ac ratione instruite ad sacra illorum temporum mysteria sanctis pietatis officiis religiose colenda.

Vtque iis omnibus pro temporum ſolennitatumque ratione illi inſtrui poſſint, ſæpe monete, vt dominicis, aliiſque feſtis diebus, quemadmodum ſacra Tridentina Synodus optat, ad parochialem eccleſiam conueniant. Anno Christi 1576.

Qua in re ſæpius monitionem paſtoralem de genere hoc frequenti populo legite.

Sæpe autem ac diligenter eoſdem docete, quam aſſidue orandum ſit.

Quomodo & tacita ſupplicis mentis meditatione, & piis ſtatis orationibus precandum.

Quam ſtudioſe ac religioſe ſuſcipiendum veſpertinæ communis orationis inſtitutum, quam diligenter illud ſemel ſuſceptum pie retinendum.

Ideoque cum alias ſæpe in anno eam orandi rationem cum indulgentiis conceſſis per ſumma capita explicate; tum præcipue diebus, Concilio prouinciali tertio conſtitutis, in maxima populi frequentia de ſcripto pronuntiate atque euulgate.

Dominicis diebus inſtruite populum, & monete, pro quibus oret, vt eſt in eodem prouinciali Concilio decretum.

Tum præterea, quas ſingulis hebdomadæ feriis præcipuas precationes, Chriſtianaſque meditationes, atque in orando exercitationes ſibi propoſitas in promptu habere poſſit.

Quamſæpiſſime vero ſermonibus veſtris populo proponite locos perpetuæ Chriſtianæ meditationis, de morte, de iudicio, de inferno, de gloria, & de præmio paradiſi.

Monete præterea ſedulo ac frequentiſſime patres, matreſque familias, vt liberos, familiamque ſuam ad pietatis, Chriſtianarumque virtutum diſciplinam religioſe inſtituant.

Ad hoc propterea patres familias inducite, vt de vitæ ſpiritualis ratione, & piis exercitationibus libros probatos domi ſuæ habeant, in quorum lectione verſentur, ſeſeque ac familiam inſtituant ad ſancte agendum.

De patrumfamilias officio, familiæque inſtitutione editam in Concilio tertio prouinciali conſtitutionem in parochiali conuentu legite, ſingulaſque eius partes explicate.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ANNO CHRISTI 1576. Tum alia præterea docete, quæ opportuna existimaueritis, quibus illi se, suamque familiam in Christianæ vitæ institutis, atque exercitationibus conforment.

In officinis etiam, & tabernis disciplinæ, vitæque Christianæ ratione obseruate; si quid autem vel ab artificibus, vel ab institoribus, operariisve committi animaduerteritis, quod dissolutæ disciplinæ sit, id officinarum, tabernarumve dominos grauiter monete, ostenditeque ea in re officii sui partes.

Estis participes, & socii laborum, curæque episcopalis, & in messe episcopo commissa operarii estis; elaborate vna cum eo, & contendite, vt populus, cuius cura geritur, tamquam purum triticum, auxiliante diuina misericordia, congregetur in horrea cælestia.

Depositum custodi, inquit beatus apostolus Paulus, id quod vobis singulis dictum esse putate, vt in grege, tamquam depositi fidei, curæque vestræ commisso diligenter custodiendo, ab omnique peccati labe conseruando cogitationem, solicitudinem, curam, studiumque omne collocetis. 1. Tim. 6.

Parochiæ igitur, vnicuique vestrum concreditæ viciniam, cum a ceteris vitiis omnibus vos singuli solicite custodite; tum curate etiam, ne odia, simultates, inimicitiæ, factiones, nec non temere iurandi, maledicendi, imprecandi prauæ consuetudines, ac ne detractiones quidem in ea sint.

At vitia in primis, & peccata, ad quæ populum procliuiorem esse animaduerteritis, reprehendite, atque exagitate.

Nec vero dissimulate peccata, sed annuntiate populo scelera eius: publice peccantes coram omnibus arguite, vt & alii timorem habeant.

Idque agite spiritu fortitudinis Domini, & vt strenui eius milites, bonam militiam militate, nihil plane trepidantes.

Si ab increpatione, vos monet sanctus Gregorius, reticueritis, quia contra vos odia insurgere reformidatis, non iam Dei lucra, sed vestra quæritis.

Non maledictis, non vexationibus, non calumniis, non alicuius generis contumeliis illud, vel increpandi,

vel palam arguendi officium deserite, modo Christi gloriæ, & animarum saluti seruiatis. Anno Christi 1576.

Rursus non aucupandæ hominum gratiæ studio id agere desistite; *Seruus Dei non essem, si hominibus placerem*, inquit Apostolus. Gal. 1.

Væ vobis tacentibus, aut dissimulantibus, si grex curæ vestræ commissus perierit: sanguinem eius de manibus vestris requiret iustus & omnipotens Deus.

Si igitur peccatur, ne in increpationibus verba vestra blandientia sint, sed, vt a Spiritu sancto scriptum est, stimuli sint, & quasi claui in altum defixi. Eccl. 12.

Instate opportune, importune, priuatis etiam admonitionibus, consiliis, correptionibus, obiurgationibus, vt peccantes, adiutrice diuina gratia, in viam salutis reuocetis.

In vsum etiam sancte ita reuocate fraternam correctionem, vt non modo mutua Christiana caritate vos ipsos corripiatis, sed reliquos item, præsertim parochiæ incolas id caritatis, & correctionis officium recte doceatis.

Ad sermonum vero, admonitionum, correctionum partes explendas, locos vobis comparate, præcipue ex doctrina catechismi Romani, in quo magna cum populorum vestrorum salutari vtilitate versari diligenter potestis.

Neque ad hoc multiplicis vestræ ecclesiasticæ tractationis genus negligite adiumenta, quæ aliunde vtiliter capere potestis.

Cetera autem officia, quæ in sacramentorum administratione, in assidua ad frequentem eorum vsum cohortatione, in ægrorum cura, in aliis parochialis muneris functionibus, vobis prouincialibus, diœcesanisque Conciliis præscripta sunt, præstate, atque exequimini accurate, ad earumque conciliarium constitutionum, decretorumve normam, omni obseruantiæ atque obedientiæ studio vos plane conformate.

Quæ vero decretorum prouincialium, vel diœcesanorum partes ad laicos, eorumque Christianam disciplinam attinent, quo sæpius euulgatæ atque inculcatæ seruentur diligentius; illas, summatim vulgari sermone expressas, crebro, prout vsuuenerit, populis vestris propo-

ANNO CHRISTI 1576. nite, denuntiate, explicate, atque in consuetudinem inducite.

Quæcumque denique vel ad vos, vel ad laicos, curæ vestræ commissos, pertinent, ea decreta, quo maximo potestis studio, in omnem executionem, disciplinæque vsum introducite. Videteque in primis, ac perpendite, quæ sint, & quam religiosæ muneris vestri partes: caueteque vt in officiis, & curæ vestræ functionibus non modo quidquam vos non committatis, sed ne omittatis quidem: cum in sacerdotali vita, prò muneris, quod sustinetis, ratione, tum grauiores, tum longe plures, quam in ceteris hominibus esse possint, omissionis culpæ.

Vos præterea reliqui sacerdotes, quicumque estis, quibus animarum cura non incumbit, cum alia omnia, quæ ecclesiastici ordinis hominibus, de diuinorum officiorum cultu, de vitæ honestate, & studiis, & vitæ spiritualis exercitationibus, præscripta, aut monita generatim sunt, tum que nominatim, sigillatimque ad præcipuam vestram executionem attinent, præstate omnino.

Vos item reliqui clerici inferiorum ordinum, quæcumque ad vos vel nominatim, vel generatim spectant, agite omnia, sicut clericalis vitæ ratio, Canonum, & Conciliorum decretis præscripta, postulat.

Christi estis, nempe de sorte Domini, & ipse Dominus sors, pars scilicet vestra; tales præbete vos, vt & ipsi possideatis Dominum, & possideamini a Domino, vereque dicatis: *Dominus pars hereditatis meæ.* *Psal. 15.*

Filii mei nolite negligere: vos elegit Dominus vt stetis coram eo, & ministretis illi.

Videte igitur, quam valde intentos vos esse oporteat ministeriis vestris, & quam magna vitæ morumque castitate.

Proborum hominum tantum, præcipue sacerdotum, vitæ spiritualis laude præstantium, familiaritate vtamini; ex quorum consuetudine tum fructus vos capiatis, tum episcopus meliorem in dies de vobis opinionem concipiat.

Maiores vereamini, & obseruate: eisdemque recte monentibus obtemperate.

Præter Latinæ linguæ, & literarum studia, ecclesiasticæ

in primis disciplinæ institutionibus diligenter incumbite. ANNO CHRISTI 1576.

Sic demum vos moribus, & vitæ modestia probate, vt & a parochis, & a præceptoribus vestris, tum etiam a populo bonum testimonium episcopus habeat, vosque dignos iudicet, quos maioribus ordinibus adscribat.

Vos vero, qui vel visitationis munus geritis, vel clericalis disciplinæ curæ quouis nomine præfecti estis, vel in diœcesi vicarii foranei constituti, in explendis muneris atque officii vobis commissi partibus sedulo inuigilate atque elaborate.

Onus, quod sustinetis, quam graue sit, quam plenum curis perpendite; tum quam in eo vobis committendo spem, fiduciamque episcopus habuit, videte, tum efficite, vt eius expectationi respondeatis vigiliarum vestrarum studiis, assiduaque solicitudine.

Ecclesias, quæ in vniuscuiusque vestrum regione sunt, sedulo visitate: earumque partes singulas inspicite.

Perueştigate in vniuscuiusque parochiæ finibus, an aliqua publicorum peccatorum labes sit, an flagitia, quibus episcopali cura episcopus medeatur, necesse sit.

Vniuerso clero, pro regione commissa, inuigilate diligenter, illudque in primis videte, vt in disciplinæ ecclesiasticæ moribus, institutis, atque officiis se contineat, clericalisque moderationis legibus congruenter viuat.

Indecentem eius habitum omnino reiicite; morum, sanctæ vitæ, sacrarumque literarum, & institutionis ecclesiasticæ studia, si quæ in eo langueścunt, excitate.

Clerici autem minorum ordinum in hoc maxime vobis commendati sint, vt illorum omnes tum in vitæ moribus, tum in literarum, ecclesiasticæque doctrinæ studiis progressiones accurate exploretis, atque, vt maxime potestis, paternis cohortationibus atque obiurgationibus, iisque assiduis adiuuetis.

Ecclesiarum item cultum, nitorem, ceteraque eius generis omnia curate vestra diligentia, quæ totis in Christo visceribus ab vnoquoque vestrum expetitur.

Quæcumque vero, vel prouincialium diœcesanarumque Synodorum decretis, vel præcipuis institutionibus, vel visitationum iussis præscripta sunt, ea omnia, vt re ipsa præstentur, studiose perpetuo agite.

ANNO CHRISTI 1576.

Hæc omnia,& singula his monitionibus nominatim, sigillatimque expressa, tum cuncta item reliqua, vel Conciliis prouincialibus, diœcesanisque sancita, vel alio modo vobis præscripta, vos omnes ac singuli, quorum interest, quanto potestis amore & pietate non amplectamini solum & legite; sed mente animoque comprehendite, seruate, omnique solicita executione præstate, totosque vos ad cohortationum, admonitionum, decretorum, & constitutionum rationem accommodate.

Quod omne vt faciatis, sicut nos pro episcopalis nostri officii munere vos in hoc diœcesano Conuentu ex Concilii prouincialis præscripto commonefecimus: ita etiam vnumquemque vestrum per vnigeniti Filii Dei aduentum, per eius crucem, perque animarum vestrarum salutem obsecramus, obtestamur, diuinaque contestatione monemus; rursusque vobis ipsis vniuersis, & singulis edicimus, si quis vestrum constitutionibus, decretisque vel prouincialibus, vel diœcesanis, vestra causa editis non paruerit, contra eum nos acturos esse ecclesiasticis canonicisque sanctionibus.

Cauete igitur ne quem vobiscum paterno modo agentem, soliciteque monentem, & in conspectu Dei vos hoc sacro loco deprecantem, auditis, eumdem rursus non in hac vita solum culpas vestras animaduertentem, sed in diuino præterea iudicio easdem accusantem audiatis.

At ipse Deus, & pater noster, & Dominus Iesus Christus dirigat vias vestras in omni sancta obedientia; exhortetur corda vestra, & confirmet in omni opere, & sermone bono, ita vt digne ambuletis vocatione, qua vocati estis, per omnia ei placentes; sicque sanctis vestrarum virtutum progressionibus probati, appareatis ante Deum & patrem nostrum in aduentu Domini nostri Iesu Christi cum omnibus sanctis eius. Amen.

De foro episcopali, ecclesiasticoue.

EXCOMMVNICATIONVM, quæ certis monitionibus primum adhibitis, ad finem reuelationis, vt aiunt, pro deperditis, subtractisve rebus ferri solent, literæ ne cuiquam, nisi iis concedantur, qui ob eam causam supplicationis libellum episcopo obtulerint, eorumque ipsorum tantum rogatu, quorum ciuiliter interest. Qui supplica-

tionis libellus eiusmodi sit, quo & res ipsa, de qua agitur, & eius precium item nominatim, speciatimque exprimatur, nisi ecclesiæ, loci pii, communitatis, vniuersitatis, collegii, vniuersalisve successoris res sit, cuius certam notitiam illum, illamve non habere verisimile est: tunc enim supplicantis qualitate in libello expressa, rei, de qua quæritur, descriptio quædam generatim fieri poterit, modo ne sit incerta nimis, aut non verisimilis, sed eiusmodi, quæ saltem ostendat rem ipsam, vt est Tridentini Concilii præscriptum, non vulgarem esse: id quod episcopi concedentis religiosæ conscientiæ, iudicioque pro ratione rei, & personæ relinquitur. ANNO CHRISTI 1576.

Porro eiusmodi excommunicationum literæ non concedantur, vt infra sancitum est,

Pro re criminosa, quæve infamiæ notam inurat.

Pro re non occulta omnino.

Pro re, quæ ita iam diu amissa, aut subtracta est, vt illius memoriam amplius non haberi verisimile sit.

Neque rursus cuiquam excommunicato, aut manifeste ac notorie criminoso.

Neque vero contra aliquem, quem pro rebus quæ in monitoriis literis exprimantur, satisfacere non posse constet.

Neque præterea in loco, vbi eas verisimile sit negligi, contemnive.

Cum vero pro ratione præscripta aliquando concedentur, ne tamen in sanctissimis his diebus, in natiuitate, scilicet Domini, pascha resurrectionis, ascensione, pentecoste, in celebritate sacri corporis Domini, aliisque anniuersariis solennioribus diebus, vllo modo promulgentur, nisi episcopus aliter censuerit.

Si item nihil, quod supra sancitum est, neque aliud quidquam obstat, quo minus concedi possint, ne semper tamen dentur, concedanturve, sed tantum cum episcopus, seruata forma Concilii Tridentini, expedire censuerit.

Cui episcopo soli, neque vero eius vicario, etiam generali, si modo episcopus non longius absit, eiusmodi monitoriarum literarum concessio hoc decreto reseruata sit.

His

ANNO CHRISTI 1576. His vero literis monitoriis aliquando datis, ne excommunicationis sententiam episcopus ferat, nisi de earum promulgatione locis, & temporibus congruis, facta relationem acceperit, & iterum de re ipsa diligentius, accuratiusque deliberarit, ac grauem præterea causam censuerit, quamobrem illam ferat.

Formulæ certis verbis conceptæ, atque explicatæ conciliari nostra auctoritate, ad huius prouinciæ vsum in lucem emissæ, ab omnibus & singulis, quorum interest, pro concepta constitutaque ratione seruentur.

In omni, & scripto, & actione, quæ sigilli episcopalis impressionem requirat, episcopus sigillo sancti patroni ecclesiæ, cui præest, imagine aliqua certa expressa, vtatur: quod cum ad illius sancti viri memoriam, imitationemque excitandam, atque ad ecclesiæ ornatum & splendorem insigne est; tum pietatis rationi conueniens, & cum ecclesiarum bene institutarum vsu, consuetudineque consentaneum.

Eius vero sigilli certa forma, imagove, vel pro antiquo illius ecclesiæ instituto, si id constat; vel, prout episcopus semel statuerit, perpetuo adhibeatur.

Fori episcopalis cancellarius, ac notarii certos libros habeant, in quibus causarum criminalium actiones, quæstiones, ac, quos vocant, processus recte ordineque describant, nec vero in foliis.

Mercedem præterea, quam ex vniuscuiusque causæ, vel ciuilis, vel criminalis scriptione, actione, & processu acceperint, cum in libro certo exscribant, iis ipsis certis diebus singulis, quibus eam mercedem, aut partem acceperint, & mense, annoque notatis; tum in ipsius causæ, processusque acti, conscriptique fine adscribant item.

Quod in Concilio prouinciali tertio episcoporum vicariis vetitum est, vt ne esculenta quidem, poculentave ab litigantibus, aliisve apud se causas agentibus, dono accipiant; idem cancellario, & notariis interdictum sit ab illis saltem accipere, in quorum causis acta conscribunt, notariive partes agunt.

Pœnæ & mulctæ omnes ac singulæ, cuiusuis generis sint, siue clericorum, siue aliorum quorumcumque, etiam quas ex superiorum Conciliorum sanctionibus irrogare

contigerit, deinceps piorum locorum, operumve vsui vere atque omnino attribuantur, nulla prorsus parte reseruata, aut alii vsui attributa. Anno Christi 1576.

Rursusque vt attributionis, solutionisque certa atque explorata ratio constet; episcopus certum codicem, in quem eæ explicatæ referantur, confici, in archiuoque episcopali asseruari diligenter mandet.

Nec vero vicario, aliive episcopalis fori iudici vllam omnino pœnarum, mulctarumque partem consequi, habereque vllo quouis colore liceat.

Quidquid consensus, approbationis, facultatis, licentiæve, vel alio huiusmodi nomine ex huius, vel superiorum Conciliorum prouincialium decretis ab episcopo impetrandum est, eiusve auctoritate concedendum, id & ab ipso, & ab eius cancellario, & quibusuis ministris gratis omnino semper detur, etiam quod ad scriptionem attinet.

Vt ne ex notariorum imperitia detrimenta, & litium occasiones existant, quod de iis ipsis, etiam apostolica, imperiali, aut regia auctoritate creatis, Tridentina sanctione decretum est; id episcopi studiose exequantur, vt eorum peritiam, vsumque etiam examinatione adhibita, perquirant. Quicumque vero notarii, ea per examen disquisitione facta, probati non sint, officii sui in negotiis, litibus, causisque ecclesiasticis & spiritualibus exercitatione, atque vsu per illos, vel perpetuo, vel ad tempus prohibeantur, ad eiusdem Concilii præscriptum.

Quod de pontificiarum constitutionum promulgationis modo, & loco, vel in hoc vel in aliis Conciliis prouincialibus præscriptum est; id non solum in pontificiis constitutionibus, sed etiam in edictis episcopalibus, aliisve scriptis quæ promulgari contigerit, locum habeat, planeque seruetur.

Quo autem studiosius tradantur, & inculcentur, quæcumque illis vel constitutionibus, vel edictis, scriptisve continentur; episcopus, si ita expedire censuerit, illas ipsas tum constitutiones, tum edicta, vel scripta eiusmodi in cathedrali ecclesia saltem populo frequenti, de scripto primum ita legi curet, vt ne verbum quidem, nedum pars vlla omittatur. In aliis deinde ecclesiis, ac locis, vbi

ANNO CHRISTI 1576. euulgandas censuerit, illæ per capita summatim, vulgarique sermone, prout ille maluerit, explicentur.

Certos, statosque dies singulis mensibus, Kalendarii instar notatos, quibus vel pontificias sanctiones, vel Tridentina decreta, vel prouinciales, diœcesanasque constitutiones, aut pastorales literas populo euulgari, de scriptoque pronuntiari iussum est, episcopus parochis præstituat, vt ordine omnia, pro temporum ratione, diligenter promulgata, sæpiusque suis certis diebus repetita, accuratius in executionis vsum inducantur ac retineantur.

Cum vel sanctiones pontificias, vel decreta conciliaria, vel literas, constitutionesve episcopales, vel aliquid eiusdem generis promulgari, aut populo enuntiari, de scriptoque legi iussum est, vt vberiorem fructum ferant, ac studiosus ad executionis vsum illæ introducantur; episcopus concionatores, qui in vrbe sunt; parochi vero diœcesani, si quos in suæ parochialis ecclesiæ finibus habent, eos, diligenter hoc præmonere studeant, vt, quod fidelibus enuntiandum est, idem illi inter concionandum cohortationibus adiuuent.

Hoc vero cohortandi munus ipsi etiam parochi studiose semper præstent.

Liber fiat, in quo singula diplomata, siue summorum pontificum, siue imperatorum, siue regum, principumve sint, quæ ad ecclesiæ illius priuilegia, iura, aliave id generis quouis modo pertinent, recte atque ordine describantur.

Qui liber in armario, certo archiui loco, diligenter asseruetur.

Quæ pertinent ad matrimonium.

QVÆ a summis pontificibus, constitutiones, literæve decretales, ad Tridentinorum de matrimonii impedimentis decretorum declarationem editæ sunt, eas cum a ceteris, tum a parochis præcipue non ignorari oportet. Cui rei vt occurramus, illas typis impressas, vna cum hoc libro Concilii prouincialis quarti, in vltima parte edi censuimus.

Statas illas matrimonii denuntiationes, Tridentina sanctione præscriptas, episcopus ne facile remittat. Si vero pro sua pietate, ac prudentia earum aliquam quando-

que antequam matrimonium contractum est, omitti censuerit, ac postea, ante consummationem illas plane omnes, aut si minus omnes, saltem duas, aut minimum, vnam fieri curet omnino. ANNO CHRISTI 1576.

Parochus statas matrimonii denuntiationes facturus, præter notitiam de illis faciendis sibi datam ab agnatis curatoribus illorum, de quorum matrimonio agitur, primum a mari, tum a femina exquirat, an matrimonii, quod inter eos tractatur, denuntiationes fieri placeat.

Qua in re caueat, ne dum matrimonii denuntiandi voluntatem eorum notam, exploratamque inuestigando habere vult, ea inuestigatione matrimonii istius, aut sponsalium consensum exquirat.

Itaque de statis solum denuntiationibus explicate, ac distincte, separatimque ab vtroque perquirat, idque a femina loco honesto, & in propinquorum conspectu, ita tamen, vt ne quisquam audiat, neque ita prope sit, vt illa præ pudore, vel alia causa minus libere animi sui voluntatem exprimere audeat.

Annulo nuptiali non dexteræ, sed sinistræ manus sponsæ digitus, qui annularis dicitur, induatur; dumque induitur, ne a sponso, sed a sacerdote, cuius est benedicere, illa verba proferantur: In nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti. Amen.

Quæ in nuptiis indecore fiunt, ea ab episcopis omnino eripi Concilio prouinciali primo iussum est.

In iis porro ipsis cum potissimum minime ferendæ sint illæ duæ deprauato morum vsu introductæ corruptelæ: vna scilicet, cum certa quædam pecunia ab iis extorquetur, qui ex alieno solo, alienave parochia vxorem ducunt; altera, cum per vicos, & plateas, qua iterum nupta ducitur, clamores, tumultuosæque voces a profano Gentilium more non abhorrentes, ac strepitus hominum, quasi exagitandis secundis nuptiis eduntur; eas sane a Christianæ pietatis institutis, atque moribus, & a matrimonii, quod celebratur, sanctitate alienas episcopus, cum omni alia pastoralis officii sui ratione, tum propositis etiam pœnis, censuriisque extirpari, ac plane funditus tolli curet.

Quibus matrimonii contracti in vno aliquo ex impe-

ANNO CHRISTI 1576. dimentis, quibus illud contractum dirimitur, dispensatio a sancta sede apostolica, aut in foro conscientiæ, aut in vtroque foro delegata est; ii caueant, vt ad literarum apostolicarum præscriptum, illos, cum quibus dispensari concessum est, matrimonium contrahere cogant.

Quo studiosius populus in officiis Christianæ pietatis instituatur, ex diuinæque legis præceptis institutum vitæ genus sequatur; id parochus præstet, vt aliquando ineunte præsertim aduentu, & quadragesima, patresfamilias suæ parochiæ omnes ad ecclesiam parochialem conuocet hora, quam commodam is censuerit. Qui in patrumfamilias conuentu, tum constitutionem in Concilio tertio prouinciali de patrumfamilias officio, familiæque institutione editam de scripto legat, singulasque eius partes explicet; tum alia præterea doceat, quæ opportuna existimauerit, quibus illi se familiamque suam in Christianæ vitæ disciplina conforment, ex præscripto etiam regularum, & instructionum, quæ eo nomine auctoritate nostra edentur.

Quæ pertinent ad regulares.

QVOD sacrosancti Tridentini Concilii decreto de interpretatione sacræ scripturæ in monachorum monasteriis instituenda sancitum est, id episcopi omnino efficiant, vt quibus in monasteriis commode præstari potest, ea instituatur, vel si intermissa est, restituatur.

Qua in re præstanda abbatem, atque alios, quocumque nomine vocatos, qui monasterio præsunt, opportunis iuris remediis compellant.

Si quæ femina, cuiusuis etiam conditionis, dignitatis, gradus, ac generis splendore illustris, virorum regularium cuiuscumque vel ordinis, vel instituti claustra vbicumque in illis, etiam prioribus, monasterii, conuentus, domusve claustralis porticibus, primariæ eiusdem ianuæ exteriori proximis, contra quam apostolicis summorum pontificum pii V. & Gregorii XIII. constitutionibus sancitum est, ingrediatur, pro earum sanctionum iure episcopus pœnarum, censurarumque declaratione & irrogatione contra illam seuere agat.

Ad priores autem illas claustri porticus, exteriorique ostio viciniores, vt a sancta sede apostolica declaratum

est, ingressus mulieribus non vetatur, quo tempore in iis, cum cœmeteria, sepulcrave sint, pro mortuis fiunt a regularium vniuerso monasterii, domusve illius conuentu supplicationes, processioneſve publicæ de more aguntur. In clausſtrorum autem finibus censeantur horti etiam, ac viridaria, vineæ, & eiusmodi loca, quæ monasteriis, domibusve regularium ita continenter sunt adiuncta, vt ab illis domibus, vel monasteriis ad eos hortos, locave aditus sit nulla via, locove publico interiecto. Sin autem de clausſtrorum finibus, circumscriptioneve dubitatio aut difficultas aliquando exiſtat, per loci ordinarium, adhibitis regularium superioribus, illa explicetur, certaque demum ipsis limitibus clausſtralibus definitio, circumscriptione ſtatuatur, vt ne ob varias eorum superiorum regularium interpretationes occasio præbeatur, quamobrem censurarum vinculis fidelium animæ irretiantur. ANNO CHRISTI 1574.

De monialibus.

ALIIS decretis, quæ superioribus Conciliis de monialibus constituimus, hæc, quæ infra præscripta sunt, adiungenda ſtatuimus.

Monasterium ianuas, per quas ad illius septa aditus pateat, duas habeat, & alias præterea nullas. Quarum duarum ianuarum, vna iumentis, curribus, vehiculisque agendis, altera aliis vsibus, & commodis necessariis inseruiat. Quo autem in monasterio vna tantum ad omnem tum actum, tum vsum satis esse videbitur, in eo illa dumtaxat vna sit.

Ianua vtraque e duplici assere, eoque firmo constet, ac sine vlla item sit ne minima quidem rimula. Limen e marmore, solidove lapide habeat, quod strictim ipsi portæ cohæresat.

Ianuæ curruum, iumentorumve, altera ex asseribus firmis, ad cancelli speciem confecta, in monasterio ipso adiungatur, quæ a prima ianua paululum distet, formaque sit in fabricæ ecclesiasticæ instructionibus demonstrata.

Ad ianuam alteram, aliis vsibus accommodatam, cui rota, quem turnum vocant, adiungetur, moniales duæ semper assistant, quæ ianitrices constituentur.

Singulæ hæ tres ianuæ clauibus duabus, fabrili opere inter se diuersis, claudantur, quarum vnam etiam die

ANNO CHRISTI 1576. monasterii præfecta, alteram monialis, quæ professione anterior est, apud se perpetuo habeat.

Rotæ omnes amoueantur, atque obstruantur, ac in posterum vetitæ perpetuo sint, præter illam, ianuæ communi adiunctam, & alteram in loco, quem parlatorium vocant, extructam, & tertiam, quæ est in cellula confessionum, & quartam in ecclesia ad sacras vestes, & ornamenta Missæ sacro necessaria e monasterio exponenda accommodatam.

Cibus vero in omni monasterii hospitio, etiam confessarii, e rota communi exponatur.

Singulis rotis a parte interiori monasterii vncus firmiter impactus sit, ne pro libito verti extrinsecus queant.

Si vero loca, vt dicunt, parlatoria complura erunt, in vno tantum, aut in altero ad summum, superiorum iudicio rota sit.

Rotæ, quæ in ecclesiam spectat, valuæ ligneæ binæ apponantur, alteræ interiores, quarum clauis a præfecta teneatur, alteræ exteriores, quarum clauis apud capellanum sit, aliumve, qui superiori videbitur.

Rotarum altitudo ne maior sit cubito, & vnciis octo; latitudo autem cubitalis.

Rota confessionum minor ab omni parte sit dimidia præscripta quantitate.

Nulla fenestra, præter illas primo Concilio prouinciali nominatim præscriptas, e monasterio in ecclesiam sacristiamve exteriorem spectet, ac ne rima quidem, nedum foramen vllum in ea extet, vnde aspectus, aut collocutio fieri possit.

Fenestra, qua sanctissimæ eucharistiæ eleuatio prospicitur, altius ne pateat cubitis duobus, & vnciis duodecim, late vero, vt altaris latitudo est.

Cui fenestræ clathra ferrea duo, palmi spatio inter se distantia, firmiter configantur.

Virgæ autem ferreæ, quibus clathra compacta sunt, singulæ inter se distent non amplius vnciis tribus.

Sint autem inter se insertæ, ita vt loco suo demoueri non queant.

Claudantur autem fenestræ ab interiori parte firmis valuis, sera, & claui, quæ apud præfectam asseruetur.

Vbi autem illa e latere altaris, ecclesiæve, aut alio loco, etiam superiori, est, vnde moniales eos, qui in ecclesia exteriore sunt, spectare possunt, efficiat episcopus quamprimum, vt super altare, vnde Missæ sacrificium moniales intuentur, ad institutionum præscriptum extruatur, latera-li illa, aliave, quæcumque sit, penitus obstructa. Anno Christi 1574.

Fenestella ad ecclesiam versus spectans, per quam moniales sacram eucharistiam sumunt, ita alte apteque struatur, vt sacerdos illam ministrando commode stet, non genua flectat. Cui fenestellæ extrinsecus valuulæ ligneæ præter illas, quæ modo sunt, apponantur, quæ parietem æquent, earumque clauis apud confessarium sit perpetuo.

Sanctissimum sacramentum ne alibi quam in altari maiori asseruetur, cui lampas in ecclesia interiori semper præluceat, & in exteriori, cum illius fores patebunt.

Reliquiæ sacræ in fenestella recondantur, quæ ad institutionum nostrarum præscriptum, in pariete ecclesiæ interioris exædificata, ab ea tantum parte, quæ ad exteriorem ecclesiam spectat, aperiri possit. Claudatur autem hæc fenestella tribus clauibus, diuerso opere confectis, quarum vna apud episcopum, altera apud confessarium, tertia apud monasterii præfectam sit.

Fenestella confessionum alte vncias sexdecim, late duodecim, nec vero amplius pateat; sepia autem sit firmis clathris ferreis ad formæ præscriptæ rationem, & lamina item ferrea bene solida parieti firmissime agglutinata, & foraminum, instar ciceris tenuium, pleno panno lineo nigro obducta: qui pannus ligneis tabellis sic affigatur, vt non facile amoueatur.

Loca collocutionum interna, parlatoria vulgo vocata, quæ in posterum fient, vna eademque spatii circumscriptione, nullo interiecto pariete contineantur, & ad formæ, qua iam pleraque exædificata sunt, modum accommodentur, vbi id non magno incommodo fieri poterit, vt ab eisdem auscultatricibus omnes possint collocutiones exaudiri.

Ne fenestra laminæ ferreæ, vt primo Concilio prouinciali cautum est, vnquam aperiatur, nisi perraro, & ob causam, quam vrgentem episcopus iudicarit.

Ne

ANNO CHRISTI 1576. Ne in locis ad hospitii vsum extructis, quæ foresteriæ nominantur, vbi interdum ob vrgentem necessitatem, aut cibus capitur, aut dormitur, fenestræ vllæ, ne exiguæ quidem, insint, quæ in monasterium spectent.

Tecta hospitii, & aliarum cuiusuis generis domorum a monasterii tectis, vt separata penitus, ac valde disiuncta sint, curetur omnino.

Quibus monasteriis de vicinorum, præsertim religiosorum, prospectu tollendo ita caueri non potest, sicut Concilio prouinciali primo iussum est; eorum fenestræ, si lumen excipi aliunde licet, obstruantur; sin minus, ab illa seruitute defendatur operis structura, in instructionibus nostris demonstrata, quæ in porticibus item, quas logias dicunt, ab eadem seruitute tuendis, adhibeatur.

Horti, qui in monasteriis monialium ample nimis patent, quotidianaque hominum opera, atque cultura opus habent, vbi fieri potest, in angustiores fines concludantur.

Ne fenestra in vllo cuiusuis ordinis monialium monasterio, etiam regularium iuri curæve subiecto, neve ostium vllum, aliudve id genus foramen, vnde aliquis extra monasterii claustra prospectus sit, patefiat, aperiaturve sine episcopi, cui monasteriorum omnium clausura commendata est, consensu. Nec vero id ille permittat, concedatve, nisi vbi locum diligenter inspexerit, & ita fieri necessarium censuerit. Tuncque ad impediendum, arcendumve eum prospectum illa ipsa cautio, supra mox præscripta, adhibeatur.

Ministris, quibus ob necessariam causam monialium septa ingrediendi facultas aliquando datur, illæ solum moniales, quas præfecta delegerit, imperent; aliæ vero præterea nullæ quidquam illis vel iubeant, vel alloquantur.

Moniales cum in eo loco, vbi ab aliis, qui foris sunt, etiam a concionatore, aut a superiore videri possunt, sermoni, concionive intersunt, omnes facie sint operta, & contecta velo vsque ad os deducto.

Idem præstent, quæ cuiuis, etiam medico, aut superiori monasterii septa ingredienti, obuiam prodeunt, vel illum excipiunt, deducuntve.

Probentur ab episcopo medici aliquot, quos consessu

etiam monasterii superiorum, intra illius septa adhiberi liceat, si quando præter medicum ordinarium alios etiam morbi grauitas requirit. ANNO CHRISTI 1576.

In vnoquoque monasterio, episcopi, furnorum, in quibus panis coquatur, vsum introducant, vt pistoribus eorumque ministris ingressus in monasterium prohibeatur omnino.

Nec vero vir quisquam ad furnum purgandum, inflammandumve, aut ad aliud quidquam faciendum, quod a monialibus fieri, agive potest, introducatur.

Quod in Concilio prouinciali primo, de facultate scripta ad monialium monasteria accedendi sancitum est; id tum mares, tum feminas, quocumque etiam gradu, dignitate, genereve illustres, inuiolate seruare decernimus, etiamsi pater, mater, fratres, sorores, sint moniales, quam visitatum veniunt. Idque omnino vbique præstari curae episcopi sit.

Causæ necessariæ, ob quas intra septa monasterii ingredi licet, in hac prouinciali Synodo, ex primi Concilii decreto, vel explicatæ, vel tamquam nullo modo necessariæ reiectæ, in extrema huius Concilii parte editæ, atque impressæ in singulis monialium monasteriis, etiam regularium curæ subiectis, edicantur, & enuntientur; nec vero ab iis vllo modo, vllave ratione, ac prætextu discedi liceat.

Fructuum, florumve vasa in monasteriis ne vllo modo teneantur, eos vel fructus, vel flores vendendi causa.

Offulas, & alia huius generis non modo donandi, vt primo Concilio vetitum est, sed etiam vendendi causa, a moniali, aut monasterio confici ne liceat.

Abstineat monialis a muneribus dandis.

Eleemosynam vero per rotam, portamve monasterii dari vetitum sit omnino, quoniam inde non leuia pericula, vel damna potius extare compertissimum est: sed quibus monasteriis pro ratione facultatum eleemosynam dare permissum erit ab episcopo aliove superiore, ab illis detur pecunia, frumentumve, aut aliud eiusmodi piis aliquibus viris, præsertim vero locorum piorum curatoribus, qui pauperibus distribuant alio loco, quam apud monasteria.

ANNO CHRISTI 1576. Medicamenta, si quæ episcopus, aut alius superior vendi, aut foras dari permiserit, ab aromataria seniori solum dentur, & ab alia præterea nulla; nec vero priuato, sed monasterii nomine, vendantur denturve.

Moniali ne liceat iis, qui extra claustra sunt, vel medicamenta parare, præbereve, vel manum medendi causa admouere, vel remedia exponere, vel aliud quidquam ad rem medicam pertinens exercere.

Caminus siquis in priuatis cellis extructus est, perpetuo ita obstruatur, vt in eo ignis accendi nullo modo queat.

Cum vel fenestra, vel ostium, vel caminus obstruitur, illius cardines sic euellantur, vt non ad tempus, sed ad perpetuitatem id actum sit.

Idem in fenestris, ostiis, & caminis iam obstructis, seruetur.

Communis ille curationis ægrotantium locus, quem infirmariam vocant, vbi adhuc exædificatus extructusve non est, quamcitissime potest constituatur, extruatur, ædificeturve. Extra cuius loci fines monialis ægrotans ne cubet; at valetudine recuperata illic ne diutius moretur deliciarum causa.

Antiquus & probatus communium dormitionis locorum vsus, vbi fieri commode potest, restituatur, & ad pristinam consuetudinem reuocetur.

Intra monasterii septa nemini alii, nisi monialibus, sepulturæ locus detur, sitve.

Nec vero monialium cadauera extra septa efferantut ad sepeliendum.

Neminem cuiusuis status, vel conditionis hominem, neque laicum, neque ecclesiasticum, in vllo quouis monasterio monialium hospitiis illis, quas foresterias dicunt, excipi, aut ad ea siue in vrbe, siue in diœcesi diuersari liceat, excepto confessario sacerdote, cui aliquando ob vrgentem necessitatem id conceditur. In diœcesi vero, monasterii etiam visitatori, & curatoribus, procuratoribusve, vbi interdum hoc ipsum concedendum necessario episcopus censuerit.

Quod de cantu figurato, & musico quouis instrumento, & musicis item die festo ecclesiæ monialium, in exte-

riori eccleſia non adhibendis, Concilio prouinciali primo ſancitum per nos eſt; id etiam omni alio die, & tempore illis vetitum eſſe decernimus. Anno Christi 1576.

Nec vero quidquam aliud præter Miſſam in exteriori illarum eccleſia ab aliis canatur; cum veſperarum, & reliquarum canonicarum horarum officia ab ipſis monialibus cani poſſint.

In vnoquoque monaſterio, vbi neque locus communis veſtium, neque alter eſt item, in quo operibus elaborandis moniales exercentur, vterque, quamprimum fieri poteſt, conſtituatur, conſtruaturve.

Ne monialis, ianitricibus exceptis, alibi quam loco operibus elaborandis conſtituto, acu pingat, aliudve quidquam manibus elaboret.

Laborum operumve magiſtra librum certum habeat, in quo quidquid ex iis laboribus lucri, emolumentive capitur, enucleate ita præſcribat, vt cerni facile queat, ſi quid in ea re deſideretur.

In operibus vel accipiendis, vel reſtituendis nulla alia monialis ſe ingerat, niſi laborum magiſtra: cui ſecum aliquando, cum neceſſe erit, aliquam monialem, operis alicuius conficiendi vſu peritiorem, adhibere liceat.

Illud porro, quoad eius fieri poteſt, cauendum erit, vt in monaſterio ne ſint multiplicia, diuerſaque genera opera manuum, ſeu laboraria.

Hoc loco laborum communi, non ſolum ad Concilii primi præſcriptum lectio de vita ſpirituali adhibeatur, verum etiam ab omni otioſo verbo abſtineatur.

In loco veſtiario indumenta cuiuſuis generis, veſteſque omnes aſſeruentur.

Nec in cellulis, aliove loco priuatim, reponatur quidquam, cuſtodiaturve, quod eo ipſo tempore neceſſarium non ſit.

Monialis nummos, ne modicos quidem, apud ſe quouis nomine ne habeat, neque de præfectæ etiam conſenſu, niſi officii, quod gerit, ratio aliter poſtulat. Alioquin vt proprietatis rea puniatur. Quam pœnam & præfecta, quæ id vllo modo, vllove prætextu permiſerit, & monialis item ſubeat, quæ reſciuerit, nec præfectæ bidui ſpatio:

ANNO CHRISTI 1576. aut, si hæc in culpa sit, superiori quamprimum potuerit, non denuntiarit.

Curetur omnino, vt exquisita illa, ac religiosa communis vitæ ratio, atque vsus in monasterio studiose introducatur; vtque spiritualis vitæ sanctæque institutionis disciplinam, ac studia moniales sectentur diligenter.

Singulis annis, vt primo Concilio iussum est, impensarum, quæ in victum, aliumque monasterii vsum erogatæ sunt, rationes per eos, quorum interest, a præfecta repetantur. Quantum vero & tritici, & vini, & opsonii, & aliarum rerum ad anniuersarii victus sustentationem vnicuique monasterio satis esse episcopus existimarit, id ipse accurate præscribat. In ea autem præscripta dispensatione, administrationeve, si præfecta negligentem se præstiterit, ab officii sui munere suspendatur.

Æs alienum, quod quinquaginta nummum aureorum summam excedat, ne in vllo monasterio contrahatur, sine suorum curatorum permissu, concessuve, qui in magni momenti rebus episcopum consulant.

Ne sæcularibus negotiis moniales se implicent; vtque simul multis fraudibus ac detrimentis occurratur, hoc sedulo episcopus curet, vt illorum prædia locentur, idque sub hasta auctione facta; nisi aliter quandoque expedire censuerit.

Ad tuendam etiam clausuram ea cautio adhibeatur, vt neque triticum, neque aliæ fruges, neque annona in vllis monasteriis, præterquam monasterii vsum & necessitatem asseruetur.

Monasterii vniuscuiusque curatoribus, procuratoribus, patronis, defensoribus ab episcopo certæ regulæ præscribantur: ex quibus cognoscant singulas muneris sui partes. Ii vero curatores & id generis ministri ab episcopo singulis monasteriis, curæ suæ subiectis, illos nonhabentibus, constituantur: ita tamen, vt eiusdem episcopi arbitratu a muneris illius cura omnes, & singuli semper amoueri queant.

Bonorum & iurium omnium ad monasterium quodcumque, etiam regularibus subiectum, pertinentium, inuentarium, probabili forma conscriptum, sex mensium spatio, ad archiuum episcopale ab iis, quorum interest,

deferatur, ne fraus vllo modo fiat, numero monialium ab episcopo præfinito. ANNO CHRISTI 1576.

Quamobrem si quas etiam alienationes eorum bonorum, iuriumque fieri deinceps contigerit, de iis episcopus certior fiat.

Cum puella monasterium ingredi postulabit, vt locum, vbi profiteri cogitet, illa inspiciat; primo studiose diligenterque cognoscatur, an vere id illius propositum sit, anque illud curiositate tentet; nec propterea per monasteria plura vagari permittatur.

Puellæ cum ad cetera, tum ad professionem recipiantur, monialium suffragiis occulte latis. Idque ipsum ex Concilii prouincialis primi decreto, quod auctoritate literarum Pii V. pontificis in monasteriis etiam eorumdem regularium iuri subiectis, locum habet, in monasteriis etiam regularium iuri curæque subiectis plane seruetur.

Vbi religiosus iste & vetus moniales solenniter velandi mos his temporibus antiquatus est, ad pristinum vsum ex veteri instituto & ritu reuocetur, dummodo intra monasterium id fiat.

Ne moniali cuiusuis ordinis albas, & vestes, aliave indumenta, Missæ sacrificii vsui dicata, induere liceat.

Confessarii, & capellani item sacerdotes monialium, & ministri præterea, quos illarum curæ episcopus præfecerit, quicumque sint, ne munus vllum, ne minimum quidem, nec vero esculenta, poculentave ab illis vllo nomine, neque publico, neque priuato capiant, accipiantve, pœna proposita eiusdem episcopi arbitratu irroganda.

Neque præterea quidquam capiant dono, ea specie, prætextuve datum, quod res eiusmodi sint, quæ ecclesiastico vsui inseruiant, qualia sunt corporalia, purificatoria, indumenta clericalia, sacræ imagines, & alia id generis.

Nec vero item aliud, manuum opere elaboratum, artificioseve confectum, ab illis accipiant, ac ne laborem quidem, opusve, quod in vestibus vel purgandis, vel sarciendis, vel reficiendis ponitur.

Caueant item capellani sacerdotes, ne ab vlla moniali priuatim, sed a monasterii præfecta, aut ab illa, quæ sacristiæ præposita est, munus Missas celebrandi suscipiant.

ANNO CHRISTI 1576. Cum qua præfecta, præpositave solum, nec vero cum aliis monialibus colloquantur, tum de rebus scilicet, quæ ad suum munus solummodo pertinent.

Idemque hoc de genere toto a monialibus seruetur, pœna tum illis, tum capellanis proposita, episcopi arbitrio.

Quibus vero confessariis, capellanisve sacerdotibus aliquid annui stipendii ac vitæ sustentandæ vsum episcopi permissu dandum videbitur; id omnino certa pecuniæ summa detur, nisi aliquando episcopus aliter concesserit, nempe loco pecuniæ vel triticum, vel vinum, vel aliquid eiusmodi dari.

Viri aliquot pii, idemque solertes ab episcopo deligantur, qui festis præsertim diebus, monialium monasteria, etiam regularium iuri, curæve subiecta adeant, forisque vndique perspiciant, si quid contra quam de illis præscriptum est, fiat, agaturve, anque quisquam sit, qui facultate non impetrata cum illis colloquatur.

Si quando nouum monialium monasterium construetur, hoc in primis curabitur, vt nulla fenestra, nullave specula alio, quam intus monasterii septum spectet.

Quod septum non simplici pariete, sed ipsis claustris, porticibusve claudatur.

In eius autem septi medio viridarium magna ex parte constitui poterit.

Ad huius formæ modum monasteria, quæ iam exædificata sunt, quoad eius fieri poterit, accommodari, reconcinnarive, id episcopo curæ sit.

Quæ ad pia loca pertinent.

QVÆCVMQVE bona siue mobilia siue immobilia, iurave ad ecclesiam, etiam quæ sit iurispatronatus laicorum, quauis ratione pertinentia, a laicis quouis nomine administrantur; de eorum rationibus diligenter conquirendis, & inuentario recte conficiendo, plane præstetur, quod primo Concilio prouinciali decretum, ac sancitum est de reliquiis, aliisve bonis, & iuribus ecclesiasticis. Quarum rationum, & inuentarii exempla tria, publici notarii testimonio munita, conscribantur, quorum vnum apud eos, qui administrant, alterum apud sacerdotem, rectorem ecclesiæ, asseruetur; tertium ad archiuum

episcopale, vbi custodiendum est, afferatur: quo cautius eorum bonorum,& iurium conseruationi consultum perpetuo sit. Anno Christi 1576.

Præfectis, rectoribus, ministris, aut aliis, quocumque nomine nuncupatis fabricæ ecclesiarum, sodalitatum, scholarum, & hospitalium, piorumque cuiusuis generis aliorum locorum curatoribus, etiam laicis, hæc, præter illa superioribus Conciliis edita, de iis ipsis decreta præscribenda, & decernenda etiam censuimus.

Quicumque piorum locorum administrationem, procurationemve suscipiunt geruntve, illud in primis sæpe meminisse debent, se pauperum, pupillorum, viduarum, senum, egestate, aut ægritudine laborantium, peregrinorum, & aliorum id generis hominum, aliena ope egentium, prout propria vniuscuiusque loci instituta ratio est, curam sustinere, & illam quidem tanti esse, vt, cum potissimum episcopo, tamquam communi omnium, & eorum præcipue miserabilium hominum parenti, ea sacrosanctis Canonum legibus commissa sit; tum quidquid in illos, vel misericordiæ, vel beneficii, vel operæ, vel opis, vel officii confertur; quidquidve rursus damni, detrimenti, iniuriæve infertur, id omne Christus Dominus sæpe in euangelio demonstret, in se collatum, aut illatum esse, ac propterea se in die iudicii, prout bene illis factum, aut neglectum, omissumve in eorum necessitatibus subleuandis erit, retributurum. Quare primo ii valde curent, vt in omnibus susceptæ muneris partibus satisfaciant: deinde videant, vt nihil quidquam a curæ quam gerunt, ratione alienum vllo modo pactove admittant: tum id solicite studeant, vt quæ officia illis pro administrationis susceptæ munere debent, ea obeant, atque adeo præstent omni piæ caritatis affectu; ob oculos maxime in iis ipsis proposito semper Christo Domino, cui illis, & alendis, & vestiendis cibum, potum, vestitum, aliamve curam atque operam ministrant.

Non suis, sed eorum, quorum curam susceperunt, commodis atque vtilitatibus seruiant. Omnibus pie consulant, nec vllam partem pro susceptæ curationis, procurationisve officio negligant.

Munus quod gerunt, sæpe sibi proponant eiusmodi esse,

ANNO CHRISTI 1576. esse, in quo non profanæ cuiusquam administrationis negotiive, sed sanctæ spiritualisque actionis partes, atque officia & Deo gratissima caritatis opera exequantur pie, religiose & quamdiligentissime.

Cum capitula, congregationesve habent, tum initio, tum in fine sanctis precibus & orationibus, in libro officii beatissimæ Mariæ virginis, eo nomine præscriptis, vtantur.

Cum vero aliquid aggrediuntur, quod ad curæ suæ rationes pertineat, initium a pia oratione faciant, vt quod inchoatur, bene salutariterque succedat.

Omni denique morum grauitate, vitæ integritate, pietatis religione & spiritualium exercitationum, episcopo probatarum, quas inter se collegiatim præstent, studiis tales se præbeant, vt eorum locorum rectam administrationem, piamque institutionem non solum conseruent, sed optimis progressionibus Deo auctore adiuuent atque amplificent.

Qui locorum piorum sumptibus gratis aluntur, curanturve, aut ad literarum, aliarumve artium disciplinam instituuntur, ratio postulat, pietatis studiis, atque exercitationibus eos præ ceteris deditos esse, eorumque precibus animas illorum adiuuari, a quibus illud subsidii relictum est, ad eiusmodi pii instituti sustentationem.

Quare illud eorum locorum curatores, vel præfectos, ac sacerdotes præsertim, qui in iis spiritualem curam gerunt, monemus, vt ab iis, qui ibi aluntur, si legere norint, statas de beata Virgine preces horarias; si vero rudes sint, saltem institutam illam certis salutationis angelicæ calculis orandi rationem, scilicet de beata eadem Virgine coronam, in singulos dies pie præstari sedulo curent.

Qui præterea eleemosynam dant, hoc illos, qui accipiunt, sæpe moneant, vt pro iis, qui bona reliquerunt, pie precentur. Id vero præstetur cum in locis piis, tum vbicumque eleemosynarum distributio fit. Hoc sane & episcopo curæ sit item.

Piorum locorum procuratores, ministrive etiam inferiores, cauendum est valde, ne diutius, quam par est, in curatione, administrationeve sibi commissa perseuerantes, rerum sibi arrogent imperium. Porro si alias idonei

sunt, ad alia munera eorumdem locorum gerenda eosdem transferri licebit, nisi ex illis sint, quos superioribus Conciliis certo tempore quibusdam muneribus vacare iussum est. Ad hoc curetur omnino, vt gestæ procurationis, administrative muneris rationes sæpe diligenterque reddant. Quamobrem formula præscribatur, qua & diaria & codices rationum non coniectos, sed ordine recteque confectos teneant, vt inde facile ducatur omnis explicata ratio tum accepti, tum expensi. ANNO CHRISTI 1576.

Episcopus vero, etiam ex Tridentini Concilii decreto, semel saltem in anno, a quibuscumque, hospitalium, confratriarum, & aliorum quorumcumque piorum locorum, etiam quæ mere laicalia & priuata sunt, præfectis, curatoribusve rationes administrationis, curæve repetere ne omittat vllo modo.

Decreta, vel quas vocant, ordinationes, in capitulo confectas, in librum præcipuum, capitularium ordinationum nomine inscriptum, omnes ac singulæ a cancellario diligenter ordineque referantur. Quibus ordinationibus manu, quorum id muneris est, ante capitulum proxime futurum subscribatur.

Tum præterea in hoc ipso capitulo illæ ab eodem cancellario de libro ad verbum recitentur.

Codex item alius paretur, in quo præcipue notatis singulis diebus ordine exscribantur, quæ in vnoquoque præfectorum, administratorumve conuentu, capitulove proponuntur, aut aguntur: quæque rursus proposita, ac suffragiis permissa, reiecta sunt; vt quæ deliberata, quæve repulsa sunt facile omni tempore ex illius codicis monimentis constent.

Librum item præcipuum conficiant & habeant, in quo cum omnia singulaque annua legata, tum onera illis adiuncta ordine, distincte, enucleateque perscripta omnino sint. Cuius libri exemplum publici notarii manu, signo, auctoritateque munitum, in archiuum episcopale, vbi asseruetur, eodem spatio deferant. Quod sane omne deinceps singulis annis perpetuo præstent, quod ad ea legata, onerave attinet quæ iis deinceps annis fieri contigerit, aut facta locum habere.

Episcopus autem omnes administratores piorum lo-

ANNO CHRISTI 1576. corum, etiam quouis nomine exemptorum, ac mere laicalium & priuatorum, compellat omnibus iuris remediis, ad singulorum onerum satisfactionem, iis ipsis locis incumbendo: neque vllo prætextu patiatur, eorum prædia, bona ve alienari contra summorum pontificum literas & sacros Canones & Concilia etiam prouincialia nostra, aut contra piam testatorum voluntatem, qui ea bona ad certum illum pium vsum destinarunt.

Tabellam item publice propositam, quo loco in capitulum conuenire solent, perpetuo habeant, in qua pro mensium ratione, proque rerum genere ex norma præscripta, ea ipsa & legata & onera breuiter dilucideque notata sint.

Hospitalium locorum, vbi infantes expositi aluntur, curatores, præfective caueant, vt illos lactentes nutricibus, quas eo nomine conduxerint, plures non assignent, quam earum vnaquaque lacte suo alere possit, ne ob hanc culpam plerosque illorum fame necari contingat. Quamobrem, quot ad lactandi vsum nutricibus opus habent, totidem sane solicite conquirant, & conducant. Si hæc non possunt, alia omni ratione prospiciant, vt lactentium puerorum vitæ succurratur.

Cum ad pia instituta perpetuo retinenda, recteque exequenda plurimum prosit eorum monimentum ad posteritatem firmiter proditum; episcopi ea cura sit, vt cum vel in vrbe, vel in diœcesi locus aliquis pius exædificatur, aut instituitur; illius origo, institutum, titulus, & alia eiusdem generis, quæ opportuna censuerit, in marmore, lapideve solido, aut in tabula ænea incisa, loco eiusdem ædificationis illustri collocata, ad perpetuitatem prodita extent, sicut in nonnullis huius prouinciæ locis aliqua huius generis adhuc cernuntur: idque ipsum præterea in locis piis, iam exædificatis, institutisve, vbi commode potest, effici ac præstari curet.

Vbi vel fundationis iure, vel alio probato instituto hospitales ædes, locave pia aliqua ad pauperes, aut peregrinos, aut senes, certosve alios id generis homines hospitio excipiendos, alendosve extant; episcopus, cuius potissimum est curare, atque adeo efficere, vt piæ hominum voluntates ad eorum præscriptum rectam executionem

habeant, videat, agatque, vt ne ab iis locis per illorum curatores, præfectos, miniſtroſve, ii, quorum cauſa illa exædificata, inſtitutave ſunt, repellantur, ſi illos recipi per facultates licet: ac ne rurſus alii hoſpitio excipiantur, qui excipi non deberent; vtque in ceteris etiam ab hoſpitalium, piorumve locorum inſtituto ne diſcedatur, neque contra fiat, quam de illorum curatione, adminiſtratione-ve a teſtatoribus, aut ab aliis, qui illa inſtituerunt, præſcriptum eſt. ANNO CHRISTI 1576.

Illud interdum, prout vſuuenerit, ab epiſcopo moneantur, qui eleemoſynam erogare quouis modo aut nomine debent, vt ſibi in ea erogatione parochi in primis teſtimonium conſiliumque adhibere ſtudeant, quo melius conſultum ſit, ac proſpectum conſcientiæ ſuæ, cum ille pauperum & egentium notitiam magis exploratam habeat. Tum vero quibus locis ita opus eſſe epiſcopus cenſuerit, præſertim vbi compererit in diſtributionibus eleemoſynarum quidquam peccatum eſſe, vel quia non vere pauperibus diſtributio fit, vel alias minus fideliter, vel non ad præſcriptum piæ teſtatorum voluntatis. Conſtituat etiam vel parochum, vel pios aliquos ex vicinia illa, vel parochia laicos, quorum teſtimonio de paupertate illorum, quibus erogandæ ſunt eleemoſynæ, conſtet, antequam ab illis, quorum id curæ eſt, diſtribuantur, vel alias id generis certas regulas, quibus caueatur ab eiuſmodi erroribus, in poſterum præſcribat in diſtributione ſeruandas ab illis locis piis, etiam quæ mere laicalia ſint, ac priuata, aut quauis ratione ab epiſcopo exempta.

In pauperum delectu non egeſtatis, inopiæque ſolum, ſed morum etiam, ac vitæ probitatis ratio habeatur. Quo in genere hæc præter cetera de illis inueſtigentur, an ſcilicet doctrinæ Chriſtianæ ſcholas frequentent; an fidei prima rudimenta teneant, anque religioſe & pie viuant.

Quæ porro eleemoſynæ pauperibus, aut ſingulis etiam ſiue hominibus, ſiue familiis quauis ratione debentur, ne in alium cuiuſcumque rei vſum, ac ne in eccleſiæ quidem inſtaurationem, ornatumve eas erogari liceat, niſi & eorum, quorum intereſt, conſenſu, & epiſcopi præterea conceſſu, eoque literis exarato.

Quæcumque item, quæ ad certos pios vſus relicta ab

ANNO CHRISTI 1576. aliis etiam, quam a piorum locorum administratoribus persolui, aut præstari debent, in alios etiam similes vsus, ne necessitatis quidem prætextu, etiamsi testatoris heredes, quicumque sint, ei rei assentiantur; nisi episcopus, re perspecta, eam præstiterit facultatem, quæ iure permittendi ab eo dari poterit, illius permutationis causa.

Quæcumque eleemosynæ nomine indistincte per capita, familiasve distribuuntur, eæ deinceps in illos tantum, qui in iis vere pauperes sunt, conferantur: nisi ex testamento, fundationisve tabulis, aut aliunde legitime episcopo constiterit, illis etiam, paupertate non laborantibus, indistincte distribuendas esse.

Qui aliter distribuerit, ei pœna sit dupli restitutio, grauiorve arbitrio episcopi.

Vt piis vniuscuiusque generis distributionibus, quas in vrbe, & in diœcesi, vel ex vltima voluntate, vel ex consuetudine, aliave ratione quis præstare debet, satisfactum esse, episcopo constet, prout Concilio primo prouinciali per nos decretum est, eam rationem is adhibeat, vbi expedire censuerit, vt quod vel ab vniuersitatibus, vel a sodalitiis, piisve locis quibuscumque, etiam mere laicalibus, & priuatis, & exemptis quouis modo, vel a quouis homine eleemosynæ nomine, aut alias pie erogandum, distribuendumque est, quidquid illud sit, adhibitis etiam duobus viris, per vniuersitates delectis, suo, vel in diœcesi vicarii foranei iudicio probatis, & parocho item in opera pietatis præscripta, erogetur & conferatur.

Parochus autem in codicem certum referat, quæ eiusmodi distributiones, quo die, & quibus adhibitis factæ sint; eorumque & testium subscriptionem adhibere curet.

Si vero vel vniuersitas, vel quispiam se neque hac, neque alia ratione distribuisse, episcopo legitime ostenderit, ad satisfaciendum ab eodem compellatur.

Parochus, tamquam parochiæ suæ pauperum pater, sæpe paterne, diligenterque perquirat primum, an si quæ in parochialis suæ viciniæ finibus eleemosynæ sint, quæ vel a piorum locorum curatoribus, vel ab aliquo collegio, vniuersitateve, vel ab vlla familia, vel a singulis hominibus in pauperum vsum, aut sustentationem erogari quouis nomine debeant: præterea videat, an illarum erogatio fiat in

eos ipsos, qui vere egentes, paupereſque sunt; anque etiam, illud, quod, qualeve eleemoſynæ nomine in illos conferri debet, integre, sincereque totum conferatur, erogetur, ac distribuatur. ANNO CHRISTI 1576.

Si quid vero animaduerterit, cui cautionem remediumve adhiberi oporteat, ad episcopum quamprimum deferat.

Nemo operta, obuolutaque præ pudore facie eleemoſynam sine episcopi, aut, si in diœceſi, saltem vicarii foranei conceſſu, eoque scriptis exarato, quæritet. Nec vero eam facultatem cuiquam episcopus, vicariuſve det, nisi illius & egeſtatem, & morum, vitæque rationem ante plane notam exploratamque habuerit.

Primo quoque dominico menſis, aliove die, quem episcopus statuerit, in omni eccleſia cathedrali, & parochiali, etiamsi regularis sit, vt egentium, qui præſertim præ pudore oſtiatim mendicare, eleemoſynamve quæritare non audent, neceſſitati pia fidelium liberalitate ſuccurratur a locupletibus parochiæ incolis, ceteriſque vt antiquæ conſuetudinis eſt, aliquid per eos colligatur, quos huic curæ episcopus præpoſuerit. Quæ eleemoſynarum collectio, singulis etiam ſtatis quatuor anni temporibus, quibus in hoc opere miſericordiæ promptius impenſiuſque incumbendum eſt, per eoſdem fiat.

Dominica vero proxime præcedenti, quo fideles, & in dando effuſiores sint, & paratiores ad parochialem eccleſiam cum voluntariis oblationibus veniant, eleemoſynarum collecta intra Miſſarum ſolennia indicatur, ſequenti verborum formula ex ſanctiſſimi Leonis pontificis ſermonibus deſumpta.

In eamdem vero ſententiam parochus, prout vſuenerit, vberius cum populo aget.

Formula denuntiandi collectas eleemoſynarum.

VENTVRA dominica dies, vel feria quarta quatuor temporum, dilectiſſimi, collectarum futura eſt.

Hortor, & moneo caritatem veſtram, vt omnes ad eccleſiam parochialem cum voluntariis oblationibus eleemoſynarum conueniatis; in quo opere, etſi non eſt omnium æqualis facultas, debet eſſe par pietas.

Itaque & animæ veſtræ, & pauperum memores prom-

ANNO CHRISTI 1576. ptam exhibere largitatem, & pro possibilitate virium vestrarum spontaneas collectas vestras solicite præparate, vt, quidquid vobis de temporalibus facultatibus dempseritis, id multiplicatum in æterna retributione sumatis, in egentibus pascentes Christum, qui nobis illos tantopere commendauit, vt se in ipsis & pasci, & vestiri, & susci pi testaretur idem Christus Dominus, qui cum Patre, & Spiritu sancto viuit & regnat in sæcula sæculorum. Amen.

Vbi mendicorum vagantium & curæ spirituali, & victui necessario ita consultum non est, vt certo scilicet quodam pio loco collecti, non mendicatim victum ipsi quæritent, sed ex misericordia ibi habeant vnde se sustentent; episcopus, quod Concilio prouinciali secundo de eorumdem vita, moribusque præscriptum est, in eo exequendo illam iniri rationem curet, vt certo præcipuo libro per singulos parochos illi, si qui eiusmodi intra parochiæ fines sunt, tum alii etiam alia ratione accurate ordineque describantur.

Hæc vero sedulo ab iisdem parochus obseruari mandet.

Quo, aut vnde illi migrent.

Quod vitæ Christianæ institutum teneant.

An fidei rudimenta norint.

An diebus festis saltem Missæ sacrificio interfint.

An sæpe confessi crebro, etiam per annum, aut certe saltem constituto paschæ tempore, sacram eucharistiam sumant.

Quos neque libro descriptos, neque in pascha confessos communicasse ex eo animaduerterint, quod certum chirographum non ostendant, quo se confessos, & sacram communionem sumpsisse testatum faciant, ne pro parochialis ecclesiæ suæ foribus, nec intra parochiæ fines eos mendicare parochi permittant, omnemque propterea cautionem, quantum in se est, adhibeant.

Quos doctrinæ Christianæ rudes mendicos vagantes viderint, festis diebus stata hora ad eiusdem doctrinæ scholas conuenire diligenter curent, eosdemque instruant.

Ne vllæ cuiusuis nominis piæ confratriæ instituantur, eriganturve, neve erectæ, aut institutæ collegii sibi habitum sumant sine sedis apostolicæ, vel episcopi auctoritate & facultate literis explicata.

Sodalitates illæ duæ, vna virginum sanctæ Vrsulæ, altera viduarum sanctæ Annæ nomine, in aliquot prouinciæ huius vrbibus pie institutæ, ac religiosis spiritualis disciplinæ regulis conformatæ, vberrimos, adiutrice Dei gratia, fructus & populis, & familiis attulerunt, non modo ad retinendum, sed ad excitandum vehementius in femineo sexu innocentis vitæ, omnis Christianæ pietatis, & caritatis studium. Anno Christi 1576.

Quare vnusquisque episcopus tum in vrbe, tum in opidis diœcesis suæ insignibus, sodalitatem vtramque vt opportunum viderit, quamdiligentissime erigi, instituive curet.

Vt odii dissidiis, atque inimicitiis occurratur, rursusque paci, cuius fideles in primis amantissimi esse debent, tot sanctissimis vinculis inter se iuncti, consulatur, id præter cetera episcopi paterna solicitudine curent in sua quique vrbe, & diœcesi, aliquam hominum, qui morum grauitate, spectata integritate, & auctoritate præstantiores sint, confratriam, vt in huius prouinciæ nonnullis vrbibus instituta iam est, instituere: cuius officium sit, discordiæ flammas restinguere, dissidia amouere, concordiam inire; pacemque inter omnes reconciliare; aut hoc ipsum componendæ inter dissidentes pacis officium alteri confratriæ adiungant, quæ recte apteque id ipsum præstare queat.

Quæ generatim ad has constitutiones pertinent.

His decretis, constitutionibusque in Concilio prouinciali quarto sancitis, ac promulgatis, quicumque vel vniuersi, vel singuli, quorum interest, non paruerint, aut aliquid contra commiserint, admiserintve; ii mulctas, & pœnas luant iis ipsis decretis sancitas, ac alias præterea ex ecclesiasticis, conciliaribusque sanctionibus, & Canonum iure præscriptas: compellanturque præterea ad parendum omnibus iuris remediis.

Quæcumque etiam de sacramentorum administratione, Missæ sacrificii celebratione, diuinorumque officiorum modo & ratione, in hac & superioribus Synodis decreuimus, ea plane omnia, & singula ad metropolitanam etiam, ceteraque quascumque ecclesias ritu Ambrosiano vtentes pertinere sancimus, ac declaramus; nisi si quid

ANNO CHRISTI 1576. quid eiusmodi erit, quod vel per nos, vel deinceps per successores nostros archiepiscopos, nominatim, speciatimque declaretur, Ambrosianis ipsis ritibus, institutisve expresse aduersari.

Si in his decretis ante alteram Mediolanensis prouinciæ Synodum vlla difficultas orta erit, eius declarationem, tum vero præterea omnium, quæ eisdem decretis continentur, interpretationem, & explicationem nobis, & successoribus nostris archiepiscopis, perpetuo reseruamus, salua semper sedis apostolicæ auctoritate.

Quamcumque facultatem ex decretis in hac prouinciali Synodo Mediolanensi quarta per nos editis habent episcopi, eam ipsos per suos vicarios generales exequi posse volumus, nisi in iis, quæ proprie ad ordinem episcopalem pertineant, aut in quibus vicarii a sacris Canonibus, aut a Concilio Tridentino, vel a nobis expresse excluſi sint.

Vt nemini eorum, quæ in hac quarta prouinciali nostra Synodo a nobis decreta sunt, ignorantiam excusare liceat, edicimus, vt ex quo primum die edita in valuis metropolitanæ ecclesiæ proposita fuerint, ad duos menses, omnes se, & his decretis, & si contra fecerint, pœnis quæ eis continentur, teneri intelligant. Ab eo etiam affixionis die, eorum decretorum temporis initium sumendum decernimus, quibus aliquid intra certum tempus præstari iubemus.

Vnusquisque præterea episcopus ea omnia & singula in proxima diœcesana Synodo legi ac recitari iubebit, &, si ita expedire censuerit, suæ quoque cathedralis ecclesiæ valuis proponi, quo studiosius omnium animis eorum præcepta fixa inhæreant.

Singulæ etiam cathedrales, & collegiatæ, & parochiales ecclesiæ huius prouinciæ has nostras constitutiones aliquo loco collocatas perpetuo asseruent.

Omnia & singula, quæ a nobis in hac quarta prouinciali Synodo decreta, actaque sunt, qua debemus obedientia, ac reuerentia auctoritati, ac iudicio sanctæ Romanæ ecclesiæ, omnium ecclesiarum matri, & magistræ semper emendanda, & corrigenda subiicimus.

EPISCOPI, QVI HVIC SYNODO prouinciali quartæ interfuerunt & subscripserunt.

ANNO CHRISTI 1576.

Nos Carolus sanctæ Romanæ ecclesiæ presbyter cardinalis tituli sanctæ Praxedis, Dei & apostolicæ sedis gratia archiepiscopus Mediolani, de consilio & assensu reuerendissimorum coepiscoporum nostrorum definientes subscripsimus.

Ego Antonius, Laudæ episcopus, consentiens subscripsi.

Ego Dominicus, episcopus Brixiensis, consentiens subscripsi.

Ego Nicolaus, episcopus Cremonæ, consentiens subscripsi.

Ego Federicus, episcopus Bergomensis, consentiens subscripsi.

Ego F. Dominicus, episcopus Astensis, consentiens subscripsi.

Ego F. Benedictus Herba, episcopus Casalensis, consentiens subscripsi.

Ego Guarnerius episcopus Alexandrinus, consentiens subscripsi.

Ego Ioannes Franciscus episcopus Vercellensis, consentiens subscripsi.

Ego Vincentius Marinus episcopus Albensis, consentiens subscripsi.

Ego Franciscus Galbianus episcopus Intimilienſis, consentiens subscripsi.

Ego Romulus episcopus Nouarienſis, consentiens subscripsi.

Ego Lucas Tortus protonotarius apostolicus iuris vtriusque doctor & vicarius generalis multum illustris & reuerendissimi domini domini Cæsaris ex comitibus Gambaræ episcopi Dertonæ, eiusdemque in hoc specialis procurator eius nomine interfui, & subscripsi omnia & singula in hac sancta Synodo decreta, atque acta, edita, & publicata, eius & ecclesiæ suæ nomine recipio.

Ego Ioannes Antonius Cart. archipresbyter sanctæ Iuliæ procurator specialis illustris & reuerendissimi domini Petri Fauni episcopi Aquensis eius nomine interfui, & subscripsi, & omnia ac singula in hac sancta Synodo acta, edita, & publicata, eius & ecclesiæ suæ nomine recipio.

Ego Benedictus Citadinus canonicus ecclesiæ maioris Mediolani procurator specialis illustris & reuerendissimi domini I. Ambrosii Flisci, episcopi Sauonensis, eius nomine interfui & subscripsi, & omnia ac singula in hac sancta Synodo acta, edita, & publicata, eius, & ecclesiæ suæ nomine recipio.

ANNO CHRISTI 1576.

INDICTIO FVTVRI CONCILII QVINTI PROVINCIALIS.

Carolus miseratione diuina tituli sanctæ Praxedis sanctæ Romanæ ecclesiæ presbyter cardinalis, sanctæque Mediolanensis ecclesiæ archiepiscopus.

OMNIBVS & singulis reuerendissimis dominis episcopis, qui hic adsunt, & Synodo prouinciali Mediolanensi, quacumque ratione interesse debent, omnibusque item capitulis, & ecclesiarum cathedralium procuratoribus, indicimus, significamus, denuntiamus, & intimamus, proximam sequentem Synodum prouincialem Mediolanensem quintam Deo omnipotente auctore, & ad eius laudem, hac eadem in vrbe, hoc ipso loco, anno 1579. die septima mensis Maii proxime sequentis, qui dies erit feria quinta dominicæ secundæ post pascha resurrectionis Domini nostri Iesu Christi, inchoandam & celebrandam esse. Quamobrem eos omnes, & singulos reuerendissimos dominos episcopos monemus: procuratores vero ecclesiarum cathedralium inuitamus, vt eo die ad Synodum prouincialem quintam, iuuante Deo, Mediolani celebrandam, constituto, hic omnino intersint, nisi diem celebrationis ipsius Synodi aliqua ex causa a nobis prorogatum fuisse nostris ad eos datis literis intellexerint. Quod si ipsorum reuerendissimorum episcoporum nostrorum aliquis legitimo tunc detentus erit impedimento, nuntium, procuratoremve ad se excusandum, atque ad id impedimentum probandum, ad nos mittat; cui etiam facultas ab ipso detur, ea omnia, & singula, nomine suo & ecclesiæ suæ recipiendi, quæ, diuina gratia auxiliante, in ipsa Synodo a nobis de consilio & assensu reuerendissimorum coepiscoporum nostrorum constituentur, decernenturve.

CONCILIVM MEDIOLANENSE V. PROVINCIALE.

ANNO CHRISTI 1579.

Quod Carolus Borromæus sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalis tituli sanctæ Praxedis, archiepiscopus Mediolanensis, habuit anno a Christo nato MDLXXIX. Gregorio XIII. pontifice.

EDICTVM DE CONCILIO PROVINCIALI V.

In nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis, Patris & Filii & Spiritus sancti. Amen.

Carolus Borromæus sanctæ Romanæ ecclesiæ tituli sanctæ Praxedis presbyter cardinalis, Dei & apostolicæ sedis gratia archiepiscopus sanctæ Mediolanensis ecclesiæ, vniuersis prouinciæ nostræ fidelibus salutem in Christo Domino.

VINEÆ dominicæ cultura cum in omni alio pastoralis solicitudinis officio eniteat, tum valde etiam in Conciliis prouincialibus, ad Tridentinæ sanctionis præscriptum tertio quoque anno celebrandis. Nos igitur pro archiepiscopalis officii nostri cura, quæ progressionibus suis tota ad optimam pascendi rationem spectare debet, iam in Synodo prouinciali quarta, quam ex illius Concilii sanctione anno 1576. habuimus, decreto promulgato, Concilium prouinciale quintum denuntiauimus, atque indiximus: quod, auxiliante Dei misericordia, hoc anno, die 7. mensis Maii, de more celebraturi sumus. Ea porro indictio, & iure Canonum, & decreto prouinciali communita, licet tantum roboris, viriumque omnino habeat, quantum illa, quæ edicto publico fieri solet: tamen, cum in lucem typis nondum emissa sit, & tempus, atque adeo stata dies eiusdem Concilii quinti tunc indicti, iam instet; id propterea, ne cuiquam quicumque sit, qui Conciliis prouincialibus nostris interesse quacumque ratione potest, ac debet, vel rei ignorantia ad excusationem vti, vel se contemptum, neglectumve esse dicere liceat: nos vniuersis & singulis, qui iure, aut consuetudine, aut priuilegio, aut electione sua, suorumve prædecessorum, aut alia quacumque ratio-

ANNO CHRISTI 1579. ne ad prouinciales noſtras Synodos conuenire debent, aut poſſunt, hoc etiam edicto publice propoſito, eamdem quintam prouincialem Synodum, in ſuperiore illo prouinciali Concilio IV. iam indictam, ſignificamus, denuntiamus, atque indicimus.

Quamobrem cum vniuerſos & ſingulos reuerendiſſimos epiſcopos prouinciæ noſtræ, cum ceteros omnes, quicumque ſunt, qui, vt ſupra, in Concilio prouinciali Mediolanenſi quacumque ratione intereſſe debent, præter illud indictionis decretum, & literas nominatim ſigillatimque eiſdem reuerendiſſimis epiſcopis per nos ſcriptas, hoc etiam archiepiſcopali edicto illud monemus, vt eo ipſo conſtituto, ſeptimo menſis Maii proxime ſequentis die, Mediolanum in baſilicam noſtram metropolitanam conueniant, & in Concilio, quod eo ipſo die, ſummo mane, iuuante Domino, inchoabimus, præſentes ipſi adſint, pœnis & cenſuris propoſitis, Canonum iure ſancitis.

Curent porro ſinguli prouinciales noſtri epiſcopi, vt, quod Concilio altero Mediolanenſi ſancitum eſt, cum primum edictum hoc acceperint; quinta quaque feria Miſſæ ſacrum tum a ſingulis ſacerdotibus, tum ſolenniter collegiatim in cathedrali & collegiatis eccleſiis, de Spiritu ſancto celebretur, vel, ſi pro ratione officii hoc non poteſt, ſaltem commemoratio fiat; ac præterea ſingulis diebus dominicis & in illis & in omnibus parochialibus eccleſiis, ad implorandum in ea conciliari tractatione Spiritus ſancti lumen, proceſſio, litaniæ, ac preces habeantur. Idque peragatur, ac præſtetur, quoad Concilium de more abſolutum & dimiſſum erit.

Cum autem conciliaris hæc actio, a nobis indicta, præcipuum quoddam caritatis & pietatis ſtudium a prouinciæ noſtræ fidelibus poſtulet; illud etiam curet vnuſquiſque prouinciæ noſtræ epiſcopus, vt ſingulis ante Concilii diem conſtitutam dominicis diebus, per parochos & concionatores excitentur eius rei cauſa fideles ad frequentius ſanctæ orationis ſtudium; ad idque vehementer omnes inflammentur, vt die dominico, ſtatam Concilii diem proxime antecedente, vere pœnitentes & confeſſi, ſacram communionem ſumant, hoc præcipue precantes, vt adiutrice Dei gratia, quæ ad ſuam & ad illorum, quorum cu-

ræ commissi sunt, salutem pertinent, pia religiosaque soli- ANNO CHRISTI 1579.
citudine in Concilio agantur.

Quo religiosius autem ab iis, qui ad Concilium conueniunt, in eam actionem incumbatur, ecclesiastici ordinis homines, & quos vna secum ad Synodum prouincialem episcopi conduxerint, & quos capitula miserint, & testes synodales, & ceteri tum sacerdotes, tum clerici, quicumque venerint; ii omnes & singuli antequam in viam se dent, peccata confessi, sacerdotes Missæ sacrum celebrare, clerici sanctissimam eucharistiam sumere ne omittant. In quarum rerum fidem & testimonium, hoc edictum confici, auctoritateque nostra imprimi, & sancti Ambrosii sigillo archiepiscopali nostro muniri, tum nostra etiam manu signatum, in vulgus publice proponi, eidemque a vicecancellario nostro archiepiscopali subscribi voluimus. Data Mediolani in ædibus nostris archiepiscopalibus pridie Idus Martii 1579.

ORATIO CAROLI CARDINALIS TITVLI SANCTÆ PRAXEDIS, ET ARCHIEPISCOPI MEDIOLANENSIS,

Habita in prouinciali Concilio V.

IAM ex euangelio, quod modo audistis, patres reuerendissimi, optime intelligitis, apostolos a Christo Domino conuocatos, & ad prædicationem regni cælestis missos esse cum potestate sanandi morbos, depellendique dæmones. Sunt etiam vobis ex euangelica illa commemoratione perspectæ eius apostolicæ legationis apostolicique officii leges, ore diuinæ sapientiæ præscriptæ, rursusque cognitum studium quod summum in illis exequendis apostoli magna cum omnium admiratione præstiterunt. Cum autem hoc ipso tempore clerus populusque hic Mediolanensis vos, qui apostolorum successores estis, ex legibus Christi Domini Spiritu in sacro Tridentino Concilio decretis, conuocatos, vna mecum ad Concilium prouinciale quintum concelebrandum conueniisse cernit; is modo illius apostolicæ conuocationis & legationis, quæ euangelicis verbis commemorata est, quasi speciem quamdam ob oculos propositam intuetur. Christus enim Dominus cum videret eo

ANNO CHRISTI 1579. tempore turbas, tamquam oues sine pastore, huc atque illuc vagantes, varieque disiectas, ac multiplici morborum genere affectas, earum statum pietatis visceribus miseratus, non satis habuit, se vicos, opida, omniaque loca finitima & prædicando, & sanando peragrasse: sed in tanta hominum vndique confluentium multitudine, voluit etiam alios euangelicæ prædicationis, ac morborum curationis socios adhibere. Discipulos igitur orare iussit, duodecim apostolos conuocauit, eosdemque misit ad illa munera exequenda. Nunc itidem is, qui ab ecclesiæ suæ cura & custodia oculos nunquam deiicit, *Erunt*, inquit, *oculi mei* 3. Reg. 9. *ibi semper*, cum e summo cælo, tamquam ex altissima specula, prouinciam nostram Mediolanensem, præsertim superiorum annorum pestilentia multis partibus vexatam, miserequeafflictam cerneret, non tam hominum interitu, quam spiritualium rerum detrimentis, atque damnis, quæ multa inde consecuta sunt, in tanta iactura illam misericordiæ oculis respexit, ac nos, euangelii sui ministros, excitauit, & ad sanctas orationes, precesque concelebrandas, & ad procuranda synodalibus episcopalibusque laboribus remedia. Adfuistis, patres sanctissimi, religiosæ orationi, quam sine intermissione, hoc sacro loco, in conspectu sacrosancti claui Iesu Christi Domini habuimus, vt Spiritus sancti lumen imploraremus, quo adiuti, prouinciæ nostræ bene gerendæ rationem iniremus, spiritualiaque damna instauraremus: ob eam ipsam causam, nullus vicus, nullum opidum, nulla vrbs in prouincia est, quæ ad preces & ad pœnitentiæ, sacræque eucharistiæ sacramentum, & ad alia pietatis Christianæ studia, atque officia excitata non sit vehementer. Iam vero, patres, hodie, eodem Domini Spiritu duce conuocati, hoc loco adsumus, vt & eidem precationum officio, & aliis synodalibus actionibus operam ministeriumque nostrum præstemus. Sperandumque est, Christum Dominum tum preces nostras exauditurum: dixit enim: *Si duo ex vobis consenserint super terram de omni re,* Luc. 18. *quamcumque petierint, fiet illis:* tum etiam nobis in salutari hac tractatione versantibus adfuturum. *Vbi*, inquit, *fuerint duo* Matth. 18. *vel tres congregati in nomine meo, ibi ego sum in medio eorum.* Omnis porro hæc Concilii prouincialis actio formam illam, vt diximus, exhibet apostolicæ missionis, & legationis.

Dum enim noſtras, noſtrarumque eccleſiarum res inter nos mutua caritate conferimus, dum de caſtiſſimo diuinorum officiorum cultu diſquirimus, dum de cleri, populique diſciplina inueſtigamus, dum & noſtrorum, & apoſtolicæ viſitationis in primis decretorum executionem inſpicimus, dum rerum multarum collapſam pene inſtitutionem ob oculos ponimus, dum de inſtaurationis modo conſultamus, dum conſtitutiones alias, ad damna reſarcienda recte accommodatas, Spiritu ſancto auctore, conficere ſtudemus, vniuerſa hæc via & ratio eo ſpectat, vt iſtis adiumentis, quæ a Deo exiſtunt, mens noſtra illuſtretur, caritas in nobis inflammetur, animarum zelus in cordibus noſtris exardeſcat, animorum noſtrorum epiſcopalis illa vis & ardor magis atque magis incendatur, & quaſi nouus quidam ſpiritus in nobis, qui decretorum prouincialium virtute & auctoritate munimur, excitetur vehementius ad improbos omnes ſpiritus depellendos, ad vitiorum peſtem populſandam, ad ſanandas ſpiritales ægritudines, ad afferendum denique populis, curæ noſtræ commiſſis, omnem curationem. O ſalutares epiſcopalium Conciliorum labores! Adeſt vobis Chriſtus Dominus: actionum veſtrarum dux eſt Spiritus ſanctus: vos morum magiſtri, vos populorum moderatores, vos ſanctarum legum auctores. Sapientia veſtra Chriſtianæ diſciplinæ ratio omnis inſtauratur: prudentia controuerſiæ ſedantur: caritate diſſidia tolluntur: ſtudio eriguntur manus remiſſæ: virtute genua diſſoluta roborantur, animiſque vires adduntur. Quid multis? hæc Conciliorum actio nos ipſos, qui doctoris officio fungimur, qui eccleſiæ medici ſumus, docet, inſtruit, reficit, recreat, exſuſcitat. Quam miſera igitur ſuperiora tempora, quibus tamdiu intermiſſa ſunt multis partibus, peneque antiquata Concilia prouincialia, & Synodi diœceſanæ neglectæ? Quo factum eſt, vt multiplex malorum quaſi ſilua extiterit, baſilicæ incultæ, ornamenta ſupellectilis eccleſiaſticæ pene nulla, ceremoniarum ritus & vſus vix cognitus, diuinorum officiorum ratio pene perturbata, chori diſciplina reſciſſa, functionum eccleſiaſticarum munera contempta & ſpreta, ſtationes ſacerdotales clericaleſque deſertæ; omnia demum diſciplinæ officia abiecta, ac pene depoſita; populi præterea inſti-

ANNO CHRISTI 1579.

ANNO CHRISTI 1579. institutio deprauata, morum corruptelæ vndique obortæ, festorum dierum veneratio multis peccatis violata, sacrorum locorum cultus multis partibus læsus, sacerdotalis ordinis dignitas pro nihilo habita, & cuncta denique ad eum statum deducta, vt lacrymis, luctu, commiseratione-que digna essent. Vidimus nos, vidimus prouinciæ nostræ faciem deformatam, nec plane a collacrymabili illo templi Hierosolymitani aspectu dissimilem: cum scilicet vastatis, & dirutis ab Antiocho rebus omnibus fortissimus dux Iudas Machabæus templi illius cultum euersum, altare violatum, ianuas exustas, & omnia perculsa, ac prostrata aspexit: scissisque vestimentis, capite cineribus aspersо, suspiriis, gemitu, luctuosissimisque vocibus, incredibilem vim lacrymarum in tantis augustissimi templi ruinis profudit. Gratias tibi agimus, optime Deus, cuius diuino munere Tridentinum Concilium miseris his temporibus celebratum est: vnde præter alia, quæ reipublicæ Christianæ adiumenta subministrata sunt, restitutus est tandem salutaris ille vsus Synodi, & diœcesanæ, & prouincialis: cuius institutum auxiliante tua diuina gratia ita susceptimus, vt hodierno die ex Tridentinæ sanctionis præscripto iam quinti prouincialis Concilii initium faciamus. Non est igitur, patres, cur nostra hac concione Concilii prouincialis necessarium vsum, dignitatem, fructus vberrimos, explicemus. Vos ipsi intelligitis sacrosanctam œcumenici illius Concilii auctoritatem, qua nobis iussum est, prouinciale Concilium tertio saltem quoque anno conuocari: vos ipsi optime meministis, per nos de vestro consilio, & assensu, iam certam diem Concilii nostri prouincialis præstitutam, perpetuamque illius indictionem deinceps decreto prouinciali esse communitam. Est vero cur, vnde digressi sumus, ad euangelicam commemorationem redeamus, quæ tota non solum huius nostri episcopalis congressus, conuentusque rationem, sed etiam munera, & officia, quæ in eo præstare, aut certe spectare debemus, significare, & declarare videtur. Primum igitur videamus, patres, cur Christus Dominus, cum singulos apostolos ad apostolicæ legationis munera instruere ac mittere posset, omnes simul eam ob causam conuocauit. Qua ex re perspicuum nobis fiet,

quare iam ab initio fere nascentis ecclesiæ institutum sit, episcopos prouinciæ ad metropolitanum conuenire, prouinciales leges sancire, sancitas, ab omnibus, qui eiusdem prouinciæ sunt, suscipi ac seruari. Vna vero præter ceteras causa est, vt qui in varias, diuersasq; mundi partes ad euangelii propagationem mittebantur, eorum omnium & vna esset doctrina, & vnum apostolicum munus, & vna apostolicæ vitæ ratio. Quæ sane res docet, eiusdem prouinciæ episcopos, quamuis distinctis diuersisque diœcesibus præsint, eodem tamen vnius prouinciæ quasi vinculo deninctos, vna etiam eademque disciplinæ ecclesiasticæ ratione eiusdem præscriptis legibus, ac morum regulis, fideles sibi commissos ad viam salutis dirigere debere. Id sane ostendunt, atque adeo iubent sanctissimorum patrum sanctiones, & Conciliorum Canones, quibus hoc de genere præter alia illud cautum est, vt ecclesiasticis institutis metropolitanæ ecclesiæ sese reliquæ prouinciales diœceses conforment. Ex hac porro coniunctione, concordique solicitudine, & coniunctissimo studio maxima commoda, maximaque adiumenta proficiscuntur, non solum ad facilem ecclesiæ commissæ gubernationē, sed etiam ad omnem populorum in via Domini progressionem. Hinc enim firmissimum vniuscuiusque instituti præsidium, hinc rituum ecclesiasticorum, sanctarumque consuetudinum perennis conseruatio, hinc disciplinæ omnis robur perpetuum, hinc rerum salutarium sanctissimum firmamentum, hinc prompta omnium paratissimaque ad obediendum voluntas, hinc præclara illa bene agendi, recteque exequendi contentio, & religiosa æmulatio. At vero vbi contra res agitur, vix dici potest, quanta inde incommoda, quam multæ difficultates emanent. Vos conscii estis, patres, quam vera sint, quæ narramus; sed aliqua ex parte ob oculos ea proponamus. Si quis vestrum est, qui in oratione frequens sit, cælestium contemplationum studiosus, in episcopali ecclesiæ statione assiduus, episcopalibus item officiis, studiis, & laboribus totus addictus, abstinentiæ, ac ieiunio deditus, hospitalis, pauperum, viduarum, pupillorum vere pater & pastor, piorumque locorum patronus, & sanctorum institutorum solicitus auctor: rursusque si alius eiusdem prouinciæ episcopus hæc omnia vel remisse agit, vel negligit, vel

Anno Christi 1579.

ANNO CHRISTI 1579. quod grauius est, contra facit, vel ab alio episcopo diligenter acta, minus commendat, certe omnia inde incommode accidunt non sine grauissimo detrimento. Sed locus hic est, patres, vt accendamus nos ipsos, si attentius rem ipsam spectamus. Ille, qui optimi pastoris regulas sibi proposuit, prædicationis munus ad Tridentini Concilii præscriptum perpetuo exequitur. Iste, qui dignitatis episcopalis amplitudinem, non labores, censum, non onus, vitæ otium, non perpetuam illam solicitudinem, multis curis implicitam, in animo sibi constituit, vel raro, vel fortasse nunquam verbi Dei pabulum populo ministrat. Ille Synodum diœcesanam anniuersariam de more celebrat: hic ne statas quidem clericorum & sacerdotum congregationes habet, nedum Synodum conuocat: ille visitationem diœcesanam perenni studio obire contendit: hic gregis sui vultum neque agnoscit, nec vero vt ab ouibus agnoscatur, paterna id caritate studet. Ille nihil non agit, nihil non attingit, vt morum corruptelas eripiat, vt vitia & peccata corrigat atque emendet, & quoscumque aberrantes ad viam salutis reuocet: hic populari opinione cum omnia metiatur, hominibus placere vult, peccata hominum dissimulat, sæpeque causam præbet, quamobrem complures a recta deflectant: at vigilantis episcopi solicitudo in eo etiam versatur, vt ecclesiarum cultus splendescat: basilicæ sartæ tectæ sint, omni apparatu instructæ, omni ornatu, & precioso opere illustres in omnes partes eluceant: diuinorum officiorum pietas florescat: ceremoniarum ritus excolatur: chori instructio omnis non modo retineatur, sed plane augeatur: clerus ad sacras doctrinas erudiatur, in clericalis vitæ officiis contineatur: sanctissimis legibus, edictis, institutionibus deuinctus, non modo a flagitiis alienus, sed ab omni suspicione integer puruque conseruetur. Quam dissimilis vero remissi, negligentisque pastoris, ac sibi indulgentis ratio, ac forma sit, vos ipsi videtis. Nulla in eius clero fere disciplina, nulla populi institutio, nulla ecclesiarum instauratio; omnia denique, quæ vndique præclara episcopali cura splendescere deberet, in situ, & squalore prope iacent. His tam diuersis studiis, patres, tantum abest, vt qui accenso studio ad optima quæque ferebatur, eius industria, & solicitudo vehemen-

tius inflammetur, vt aliquando pene restinguatur: sicque sancta illa æmulatio, quæ tantopere nobis episcopis expetenda est, & valet plurimum ad omnem disciplinæ propagationem, nulla sit. Accedit etiam aliud incommodum, idque maximum, quod perspecta hac dissimili pastorum cura, populi episcopi vigilantis diœcesi subiecti, in obediendo contumaciores, & difficiliores fiunt, pastori & patri suo detrahunt: eius benefacta sæpe iniquius insectantur, monita non audiunt: &, vt est hominum genus procliue ad quærendas excusationes in peccatis, alterius remissione, & nimia indulgentia abutuntur ad contumaciæ suæ, & culpæ omnis patrocinium. Tanta igitur damna, ac detrimenta rei Christianæ importari perspicimus ex illo dissimili spiritu, quem in pastoribus vnum, vno caritatis vinculo coniunctum, vnoque solicitudinis studio incitatum, Christus Dominus esse voluit. Ad hoc nos episcopos is instruit, cum apostolis in vnum conuocatis, legationem prædicationis euangelicæ, & ægritudinum curationem hodierno euangelio committit, & certas eis viuersis regulas apostolici illius muneris præscribit. Quamobrem persuasum iam habeamus, reuerendissimi patres, non mediocrem vtilitatem huius prouincialis Concilii quinti tractatione nos prouinciæ nostræ, Deo in primis iuuante, allaturos esse, si certam rationem exploratamque viam plane iam nunc tandem inierimus, vt coniunctissimis animis concordissima voluntate, pari studio, æquali zelo, tamquam vno pastorali episcopalique spiritu omnes in eam perpetuam curam incumbamus, vt præscriptas & nobis, & clero, & populo, prouinciæque nostræ leges, instituta, disciplinamque omnem exequamur. At tu, Domine Deus omnipotens, qui iussisti, seniores septuaginta de populo a Moyse conuocari ad ostium tabernaculi fœderis, illisque eodem loco commorantibus adesse, atque vnum eumdemque spiritum largiri dignatus es: quique apostolis tuis in vno loco congregatis Spiritum sanctum tuum misisti, eorum mentes illuminasti, corda vsque adeo accendisti: vt incredibili ardore inflammati, cum se diuinæ prædicationis legatos agnoscerent, vno ardentissimo studio, iisdem apostolicæ disciplinæ institutis, toto terrarum orbe, illa legatione tam

ANNO CHRISTI 1579.

ANNO CHRISTI 1579. admirabiliter perfuncti sint: nobis hodie, nomine tuo in vnum conuocatis, adesto quæsumus: mentes nostras diuini tui luminis splendore illustra: bonitate foue, sapientia rege, moderare, atque effice vt nos vno consilio, iisdem vigilantiæ officiis, iisdem monitis, iisdem exemplis, legationis nostræ etiam munera atque officia exequamur, & ita salutariter exequamur, vt tandem nos, & fideles prouinciæ nostræ, vnum in te effecti, sempiterna illa gloria in te vno Deo perfruamur. Amen.

IN NOMINE SANCTÆ ET INDIVIDVÆ TRINITATIS, PATRIS, ET FILII, ET SPIRITVS SANCTI.

NOS *Carolus Borromæus sanctæ Romanæ ecclesiæ tituli sanctæ Praxedis presbyter cardinalis, Dei & apostolicæ sedis gratia archiepiscopus Mediolani, ad Dei omnipotentis, beatæque Mariæ semper virginis, ac sancti Ambrosii confessoris, patroni nostri, laudem, hæc pro Christianæ morum disciplinæ conformatione, qua clerum populumque fidei nostræ concreditum præluceret totis in Christo visceribus expetimus, de consilio & assensu reuerendissimorum dominorum coepiscoporum nostrorum in Concilio prouinciali Mediolanensi quinto decernimus, statuimus, ac sancimus.*

CONSTITVTIONVM PARS PRIMA.

Quæ ad fidei tuendæ studium pertinent.

QVONIAM in iis, quæ & ad fidem, & ad pietatem tuendam attinent, omni vigilantissima cura summaque diligentia pastoribus maxime elaborandum est: nos veterem sanctorum patrum sacrorumque Conciliorum consuetudinem, & auctoritatem in primis œcumenicæ Synodi Tridentinæ secuti, de iis ipsis multa superioribus nostris Conciliis prouincialibus constituimus. Sed in eo genere cum nullum tantum studium, quantum certe maximum requiritur, adhiberi possit, illis superiorum Conciliorum decretis adiungenda hæc etiam censuimus.

Nemini, etiam regulari, ne in sui quidem ordinis ecclesia, concionari permittat episcopus, antequam sibi, suo-

que vicario, ille, quicumque concionaturus est, fidei professionem ad sanctionis pontificiæ, quam Pius IV. edidit, præscriptam formam præstiterit. Vbi vero semel præstiterit, non opus erit iterum ob eam causam eidem episcopo præstare: sed satis sit professionis, ei semel illo nomine præstitæ, testimonium scriptum atque obsignatum afferre & exhibere. ANNO CHRISTI 1576.

Id omne de confessariis sacerdotibus sancimus & decernimus.

Hoc ipsum de medicis, & chirurgis item cautum sit, qui nisi trium mensium spatio apud episcopum, aut eius vicarium, ex illius pontificiæ formulæ præscripta ratione fidem profiteantur, medendi arte ab eodem episcopo interdicantur, quoad eam professionem præstiterint.

At vero in posterum quisquam medicus, vel physicus vel chirurgus medicinam exercere ne aggrediatur, nisi præstita primum, vt supra, fidei professione.

Aduocati præterea, & procuratores in causis sanctæ inquisitionis suscipiendis agendisve, nullum ante aditum locumve habeant quam fidei professionem episcopo præstiterint.

Qui ecclesiam parochialem, aliudve beneficium, curam animarum habens, aut canonicatum, aut dignitatem in ecclesia cathedrali quouis modo obtinuit, nisi is tempore, & loco sanctione Tridentina præstituto, fidei professionem præstiterit; ne ei episcopus beneficii ecclesiastici fructus, quos ex eodem Tridentino decreto suos non fecit, aliquo pacto remittat, neque ab eodem exigi patiatur, sed, si quos exegerit, illum restituere cogat.

Huius prouinciæ principes & magistratus pro fidei catholicæ tuendæ officio, proque pietatis suæ studio sperandum est, id nunquam permissuros esse, vt in has regiones, eorum ditioni subiectas, ne ad diuersandum quidem itineris gratia, milites a catholicæ Romanæ ecclesiæ fide dissidentes, veniant; cum certum atque plane exploratum sit, nulla alia re Deum grauius offendi, nullaque ad vehementiorem iram, quam hæreseon labe prouocari; nihilque rursus ad prouinciarum, regnorumque interitum maiores vires habere, quam teterrimam illam pestem. Verum si quando acciderit, quod Deus prohibeat, in eam curam

ANNO CHRISTI 1579. toto animo, omnique ſtudii paſtoralis contentione epiſcopus incumbat, atque adeo elaboret omni ope, vt ne eius morbi contagione oues, Chriſti ſanguine redemptæ, ſuæque fidei commiſſæ, vllo modo inficiantur.

Itaque ad diœceſis ſuæ loca, vbi peſtiferos illos homines diuerſari contigerit, ſe in primis ipſe conferat; populum fidelem etiam atque etiam diligenter moneat, vt ne eorum mores vſquam attendat; ne verbis mentem, aureſve adhibeat; ne cum eiſdem vllo modo verſetur; ne carnis licentiam, & liberam & falſam viuendi ſecuritatem, exemplo illorum conſectetur; ſed in orthodoxa fide, & caritate Chriſti Domini cum timore & tremore perſeuerans, in ſanctæ Romanæ catholicæ eccleſiæ vnitate, & obedientiæ ſtudio, in catholicæque pietatis officiis ſeſe contineat. Parochis vero leges præterea præſcribat, quas in tanto diſcrimine omnino ſequantur.

Atque in iis quidem hæ ſint;

Ne eos mortuos ſacris locis in ſepulturam tradant.

Vt animaduertant præterea, ſi fieri poteſt, non modo ſingulis horis, ſed ſingulis etiam momentis, quid ab illis agatur, quid cogitetur, quid ſtruatur in iis quæ ad fidem pertinent, longe proſpiciant ſatanæ inſidias, & conatum omnem, quantum in ſe eſt, ſedulo reprimant.

Vt videant, ne quidquam vel minimum, vnde labes aliqua exiſtere poſſit, ſenſim latius dimanet. Quamobrem de quotidiano huius rei ſtatu epiſcopum certiorem faciant quamdiligentiſſime.

Nec vero, ea omni diligentia contentus epiſcopus, deſiſtat alia ſubſidia ad tuendum gregem comparare.

Proinde cum alios religioſos, prudenteſque viros ad rem omnem inquirendam mittat; tum acres etiam, pioſque concionatores ad cauſam communem adiuuandam.

A magiſtratibus etiam, & principibus, in re, quæ non religioni ſolum, ſed vniuerſo prouinciæ ſtatui periculum certiſſimum afferre poteſt, omnem opem, atque auxilium imploret, vt expedire cenſuerit.

Excommunicationis vero pœnam, præter alias, quæ ſummorum pontificum Canonumve ſanctionibus expreſſæ ſunt, ipſo facto ſubeundam proponat, atque edicat iis, qui iſtiuſmodi impiis hominibus cibos vetitos vendide-

rint, aliove modo subministrauerint, quibus diebus minime liceat illis vesci. Agat vero contra illos, qui non paruerint, ad iuris, edictique promulgati præscriptum. Omnem denique aliam rationem, quæ potissima sibi videbitur, opportune ineat ad eam pestem propulsandam. Et vero id, quod caput est, in tanto salutis periculo assiduis precibus, omnique supplicatione ad Deum confugiat, vt gregem, sibi in curam traditum, ab omni hæreseon fœditate integrum, inuiolatumque custodiat, & conseruet perpetuo. ANNO CHRISTI 1579.

De Iudæis Concilio prouinciali primo multa cauimus, quibus hæc addenda statuimus, quo diligentius etiam pernicioſæ eorum consuetudini, atque diuini cultus offensionibus occurratur.

Quod olim summorum pontificum constitutionibus, & præsertim Pauli IV. & Pii V. qui eiusdem Pauli sanctionem literis XIII. Kalendas Maii 1566. editis renouauit, & auxit, sancitum fuit de vita, & habitatione Iudæorum, cum ad Christianorum hominum fidei integritatem, & morum puritatem tuendam valde pertineat; episcopus, in cuius diœcesi illi vel habitant, vel aliquando diuersantur, singulis annis stata die eam constitutionem Pii V. qua etiam illa, quæ ab eodem Paulo IV. iam antea edita erat, continetur, promulget: curetque omni diligentia, vt in primis tum ex earum constitutionum, tum etiam ex Concilii Lateranensis præscripto in ciuitate, opido, pago locove vbi Iudæi habitant, si complures synagogas habent, seu domos ad synagogæ officium iam adhibent, tollantur omnino, cessentque omnes, vna tantum excepta, quæ tamen ab ecclesiis fidelium distet.

At vero nouas construere, constituereve, aut penitus dirutas reficere ne patiatur: nec rursus veteres altius extolli, aut amplificari, aut magnificentius aliquo modo exædificari. Agat etiam cum principibus, si opus erit, vt, quemadmodum olim a nobis decreto prouinciali, & eisdem pontificiis constitutionibus cauetur, sublatis impedimentis, vere tandem Iudæi omnes in vno & eodem loco vrbis locive, ac si ille capax non erit, in duobus, aut tribus, qui inter se continentes sint, & a Christianorum habitationibus seiuncti ad præscriptum illarum constitutio-

ANNO CHRISTI 1579. tionem habitent; domicilium vero non solum proximum, sed ne in conspectu quidem ecclesiæ, oratoriive, quo populus conuenire soleat, constituere, habitareve vllo modo patiatur. Vt mares, & feminæ signum semper patens ferant, quo in vrbibus, municipiis, locisve omnibus, atque adeo in itinere dignoscantur ad earum constitutionum præscriptum.

Qua de re quidquam a nemine concedi, permittive vllo quouis etiam dispensationis nomine posse illis sanctionibus cautum est.

Ne dominicis, vel aliis festis diebus, quos coli, & sanctificari, præcepti consuetudinisve est, Iudæi opus quidquam seruile, mundanumve publice per se ipsos, seu alios faciant.

Nec vero fidelis quisquam in eorum synagogis vllo modo, vt eo primo Concilio vetitum est, sed neque vllo vsquam loco eorumdem ceremoniis ritibusve interfit.

De Iudæis nuper baptizatis, in Concilio prouinciali primo aliqua constituimus, quibus hæc de illis ipsis, & de aliis etiam neophytis adiungenda decernimus.

Episcopus igitur, in cuius diœcesi Iudæi habitant, cum fieri possit vt Deo volente eorum multi e tenebris ad fidei lumen accedant, illud aliqua ratione curet, vt certa domus, locusve pius, si commode potest, eo potissimum nomine constituatur, vbi illi nuper baptizati, neophytive alantur, ad vitæque Christianæ vsum instituantur. At vero si id fieri nullo modo potest; eos, si quos in vrbe, diœcesique habuerit, certæ alterius loci pii congregationi in curam tradat, aut aliquem certum sacerdotem, spectata probitate virum, spiritualisque vitæ studiosum, deligat, qui illorum vitam instituat ac moderetur.

Quo in genere, eius, qui ab ipso episcopo delectus, eorum curæ quouis modo præerit, studio hæc ratio, quemadmodum infra, ineatur.

Vt non solum diebus festis, vt alio Concilio cautum est, sed in feriis etiam singulis, Missæ sacrificio interfint; & conciones præterea, sacras lectiones, supplicationes, officiaque diuina, vesperas præsertim festis diebus obeant: caritatisque Christianæ opera præstent, ægrorum publicas hospitales domos præcipue visitando.

Vt singulis diebus bis, mane & vesperi, certo breui temporis spatio sancte orent. ANNO CHRISTI 1579.

Vt cum signum salutationis angelicæ ter in die datur, genua flectant, & attente precentur.

Vt stationes, ecclesiasve indulgentiarum frequentent.

Vt octauo quoque die peccata confiteantur, decimoquinto quoque die rursus confessi, sacram communionem sumant.

Vt, quo die sumunt, in sancta oratione, sanctisque exercitationibus, & caritatis operibus illum totum consumant.

Vt feria sexta, & sabbato, qui per ætatem, & valetudinem possunt, ieiunent.

Vt sacra anni tempora, vtpote aduentus, quadragesima, aliæque statæ anniuersariæ celebritates, cum appropinquant, ad eorum, earumve mysteria instruantur, quo sanctioris vitæ disciplina, & operibus, Christiana pietate dignis, sacrorum eorum temporum dierumve cursum religiosius conficiant. Abstineant a lautioris, & delicatioris vitæ vsu, longeque diligentius ab improborum hominum consuetudine.

Aliquam quoque cautionem adhibere curet episcopus, vt hi homines, cum matrimonium ineunt, non inter se contrahant, sed cum iis, qui a Christianis antiquam perpetuamque originem ducunt.

Ne inter se item multam consuetudinem habeant, vt pontificia sanctione cauetur. Ne vlla in re Mosaicæ legis ritus retineant aut sectentur.

Hoc in genere si episcopus negligens erit, sciat se in Concilio prouinciali, re omni diligenter perquisita, rationem redditurum ex eadem pontificia constitutione; quæ quotannis semel, vbi aliquis neophytorum numerus est, in ecclesia cathedrali, collegiatisque de more promulgetur certo die, quem idem episcopus præstituerit.

Quibus prouinciæ locis vagum & fallax Cingarorum genus adhuc versatur, & nondum ex decreto Concilii prouincialis primi, magistratus opera, atque officio a prouinciæ finibus arcentur, hæc diligentia adhibeatur.

Primo episcopus, in cuius diœcesi eos morari, aut vagari contigerit, diligenter inquirat, an, vt Christianos

ANNO CHRISTI 1579. decet, in omni vita se gerant, atque sanctæ ecclesiæ institutis & præceptis pareant.

Rursus an quidquam contra agant, quod schismaticorum morem vsumque præ se ferat.

An quadragesimæ tempore, ieiuniique diebus carne & cibis vetitis vescantur, an nouis ritibus vtantur. Quod si contra ecclesiæ instituta ritusque ab illis aliquid agi, geri, fierive compertum erit, quodque præsertim eiusmodi sit, quamobrem hæresis nomine suspecti esse possint, in eos episcopus grauiter agat, animaduertat, etiam pro culpæ ratione ad sacrorum Canonum pontificiarumque sanctionum præscriptum.

Si vero eos vllo alio modo publice offendere cognitum erit, ab ecclesia diuinorum officiorum tempore eiici iubeat, quoad emendatæ vitæ explorata testimonia & exempla viderit.

Quam summum in hæresis crimine profligando studium, & cura quam longe omnium diligentissima episcopi esse debeat, cum aliorum multorum pontificum sanctiones iubent, tum vero & Innocentii III. rescriptum, & Martini V. constitutio, iam pridem edita, ostendunt. Quibus constitutionibus tum in virtute obedientiæ districte præcipitur, vt quæ eo de genere in illis sancita sunt, ad ea efficaciter exequenda, episcopi per diœceses suas diligenter inuigilent, si canonicam velint effugere vltionem; tum etiam deponi iubetur ab episcopali officio, si quis eorum super expurgando de sua diœcesi hæreticæ prauitatis fermento negligens fuerit, vel remissus. Proinde in ea perenni solicitudine, perpetuaque vigilia episcopus versari in primis debet, vt non modo pestilentissimus ille hæresis morbus nusquam in gregem sibi commissum irrepat; sed omnis plane suspicio ab eo quamlongissime absit. Si vero fortasse, quod pro sua pietate, & misericordia Christus Dominus auertat, irrepserit; in eo maxime elaboret omni ope, vt quamcelerrime depellatur; quique ea labe infecti erunt, vel suspecti, cum illis agatur ad Canonum sanctionumque pontificiarum præscriptum.

Idem præterea vna cum inquisitore congregationem, quæ certo numero constet theologorum & iurisperito-

rum hominum instituat, qui ad causarum sanctæ inquisitionis consultationem adhibeantur. ANNO CHRISTI 1575.

Ea porro congregatio, vt opus erit, conuocetur, semelque in singulos menses, atque adeo crebrius, cum occasio tulerit.

Nec vero quidquam aliud in ea agatur geraturve, nisi quod ad eiusdem sanctæ inquisitionis officium pertinet.

Et quoniam sæpe contingit, causarum inquisitionis acta, processusve, de quibus deliberandum est, iis patefieri, explicari, atque communicari oportere, quorum consilio, vel damnationis, vel absolutionis sententia ferenda est, quo & accusatorum, denuntiantium, testiumque periculis efficacius occurratur: & in iis ipsis inquisitionis actis, causisque cautius agatur; id propterea omnibus singulisque consultoribus, & ceteris item, qui in ea congregatione adscribentur, admittenturve, episcopus, vt Bonifacii VIII. constitutione cautum est, secretum, reticentiamve indicat.

Atque ii ipsi porro statim certa præscripta formula iurati, eidem episcopo sancte spondeant, se neque verbis, neque literis, nec nutu, neque alia cuiuscumque generis significatione, vllove modo cuiquam patefacturos, aut euulgaturos esse, congregationis, in quam admittuntur, adscribunturve, arcana, nec vero alia quæcumque sint, quæ vllis inquisitionis, vel causis, vel hominibus, vel ipsi congregationi officiove præiudicium afferre aliquo modo possint.

Pœnam vero excommunicationis latæ sententiæ proponat, atque edicat etiam in congregatione ipsa ex ea Bonifacii constitutione in omnes & singulos, qui contra indictum secretum, aut iusiurandum quidquam patefecerint sine licentia eiusdem episcopi.

At præterea notarii sancti officii hoc iurent, quod nec causarum acta, nec testium nomina, neque testificationes, aliudve quidquam eius generis patefacient, aut euulgabunt, antea quam iudex patefecerit, euulgaritve, aut euulgari iusserit.

De sententiis itidem eorum, qui consultores adhibentur, consultationibus, deliberationibus, actionibusque congregationis huius, id ipsum præstabunt omnino; ac

ANNO CHRISTI 1579. de suo officio in omnibus fideliter exercendo. Si quis eorum quidquam contra vllo pacto fecerit, excommunicationem latæ sententiæ ipse subeat; ac præterea aliis pœnis pro modo culpæ arbitrio episcopi plectatur.

Custodes etiam carceris, priusquam suum exerceant officium, iusiurandum ad præscriptam formam in Concilio Viennensi præstent; idemque etiam alii ministri ad id officium exequendum necessarii.

Ne inquisitionis causarum acta breuiter summatimque descripta, quæ summaria processuum dicunt, nec vero actorum relationes, nec facti narratio, neque alia quæcumque tam iuris, quam facti itidem explicatio, instructiove cuiusuis generis, ad eas causas pertinens, nec denique vllæ scripturæ eiusmodi, quæ vel pro reo, vel contra eum conficientur, vllo vnquam modo in posterum typis edantur, imprimanturve: sed quæcumque acta sint, quæ eas causas attingant, manu scripta iis solum, vel iudicibus, vel consultoribus, aliisve ministris dentur, quibus dari oportet.

In causis fidei episcopus, iudexve, cum aduocatus, procuratorve reo dandus est, eum det, qui probus sit, de legalitate non suspectus, & procurator quidem vtriusque iuris peritus, vterque vero fidei zelator, quique hæresis nomine nunquam neque suspectus, neque accusatus, neque ea infamia notatus fuerit: id vero, nisi plane ostenderit, se ex iudicis sententia innocentem esse, & ab omnis hæresis labe, suspicioneve purum atque integrum.

Patrocinii autem in iis causis suscipiendi facultas cum datur, literis exarata detur; nec vero aliter quisquam suscipiat.

Cui porro datur, is, antea quam patrocinium suscipiat, iuret se bene ac fideliter defensurum, legitimisque defensionibus vsurum esse, nec dilationibus captiosis, cauillationibusque causam prorogaturum.

Vbi vero patrocinium susceperit, sciat suas partes esse admonere reum, vt veritatem confiteatur, pœnitentiamque petat pro culpa, si quam habet, eiusque responsionem curiæ notificare intimareve.

Meminerit vero aduocatus, & procurator itidem, nullum vnquam patrocinium neque hæreticis, nec suspectis,

neque credentibus, neque fautoribus præstandum esse, ne prout Innocentii tertii sanctio est, ab officio suspensus, perpetuæ infamiæ subiaceat. ANNO CHRISTI 1575

Itaque vbi primum ex causarum actis, aliave vlla ratione animaduerterit, reum, qui delatus est, hæreticum esse, aut eo nomine suspectum, id cum ipsi reo, iudicique denuntiet, tum statim illius defensionem deserat.

Nec vero, si quid erit, quod ad sanctum officium pertinens, in eiusdem causa reticeri oportet, cuiquam patefaciat, quod eidem officio præiudicium ferat.

Librorum prohibitorum indicem, iussu Tridentini Concilii confectum, iam pridem promulgatum, omnes singulique apud se habere curent, siue theologi, siue iurisconsulti, siue medici, siue aliarum literarum professores, disciplinarumque studiosi, & alii item, quicumque librorum numerosam supellectilem possident. Si quis vero eorum, qualis qualis sit, eum non habuerit, tantum absit vt excusationi legitimæ locus relinquatur, quod nescierit illos id generis esse, vt contra eum pro librorum, quos vetitos retinuerit, ratione seuerius agatur ad præscriptum regulæ eiusdem Concilii.

Vt fraudi occurratur, quæ plerumque in opere impressorio fit, ea præter ceteras cautio adhibeatur, vt liber, vbi primum impressus est, per recognitionis præfectos ante conferatur, quam venalis officinis taberniſve librariis proponatur. Qui liber ita accurate collatus, auctoris subscriptione signatus, non recognitoribus, vt alio Concilio decretum est, sed quo rectius custodiatur, episcopo tradatur: qui eumdem certo loco in archiuo asseruari perpetuo iubeat.

Ne literas grandiusculas, quas initio vel librorum, vel capitum imprimi moris est, aliquam obscœnæ turpisque imaginis speciem exprimentes, ad librorum impressionem adhibeant, qui artem impressoriam quouis modo faciunt: cum eiusmodi sint, quæ hominum mentes aliquando fœde turpiterque afficiant, & bonos itidem offendant, vt obscœne scripta.

Ad libros vero, qui de rebus ecclesiasticis aut spiritualibus conscripti sunt, imprimendos, ne characteribus grandioribus vtantur, in quibus expressa appareat alicu-

ANNO CHRISTI 1579. ius rei profanæ, nedum turpis, obscœnæve speciei.

Libellorum famosorum graue facinus, vnde alia præterea peccata, & scelera, & mala exoriuntur, vt quantum in nobis est, e prouincia nostra profligetur, statuimus, sancimusque eos, quicumque sint, qui illos scripserint, ediderint, diuulgarint, excommunicationis latæ sententiæ pœnam statim subire. Si clericus vero sit, qui tale crimen admiserit, beneficiorum etiam, si quæ habet, amissione mulctetur, præter alias pœnas, eo de genere Canonum legibus sancitas. A qua excommunicationis pœna nemo quisquam, huius criminis reus, absolui possit, nisi fama & honore, cui iniurioſe detractum est, restituto pro arbitratu episcopi.

Id vero ipsum quanto difficilius est præstare, tanto diligentius, studiosiusque pro suæ quisque conscientiæ religione ab eo flagitio scelereque cauere debet.

Episcopi cura sit, tum pueros, adolescentesve, tum doctores, ac magistros prohibere vsu eorum librorum, quos ex decreto Concilii III. prouincialis, quoniam obscœna contineant, aut bonis moribus repugnent, aut ad impietatem inducant, certo indice nos complectemur.

Quæ ad prædicationem verbi Dei, & doctrinam Christianam pertinent.

EPISCOPVS si vere legitimeque aliquando impeditus, in cathedrali ecclesia prædicationis munus per se ipse præstare non potest, vt certe Concilii Tridentini sanctione, decretisque prouincialibus debet, id per alios, qui idonei sint, ex eorum decretorum præscripto præstet, impensis scilicet suis, nisi immemorabilis consuetudinis est, eas ipsas impensas ab aliis illo prædicationis nomine fieri.

Episcopi solum sit abrogatis quibuscumque contrariis consuetudinibus & priuilegiis, & in ecclesia cathedrali, & in aliis, non modo iurisdictioni suæ subiectis, sed etiam in exemptis, quæ curatæ sunt, concionatorem libere deligere, atque constituere.

Idemque ad eum spectet in regularium etiam ecclesiis, vbi, pro maiore commoditate, consuetudinis morisque est, populi, vniuersitatisve, aut pii loci, scholæ, aut confratriæ, etiam laicalis, sumptibus, vel eleemosynis collectis, vel legato pio, aliave huiusmodi ratione quotannis certo sta-

to tempore permissu episcopi concionem haberi.

Anno Christi 1579.

Nec vero illius deligendi, constituendive ius vlla ratione competat, neque ipsis regularibus, etiam per turnum, neque vniuersitati, neque magistratui, neque loci pii administratoribus, confratriæ, scholæve, etiam laicali, nec alii cuiquam laico, etiamsi ei eleemosyna, alimentave e publico, aut e confratria, aliove modo, vt supra, suppeditentur, submministrenturve. Quæ vt nihilo minus submministrentur, atque adeo persoluantur ab iis qui solent, aut alia quacumque ratione debent, omni appellatione postposita, episcopus cogat, vt Concilio prouinciali quarto cautum est.

Nemini autem concionandi facultatem concedat episcopus, nisi præter alia, vel examine, vel alia ratione pro arbitrio suo illius scientiam, & peritiam in eo munere probarit.

Magna in verbo Dei vis inest ad commouendos animos, si qui audiunt, ita se instituunt, atque adeo parant, vt vtiliter audiant. Parochi igitur sæpe moneant, ac doceant, quo scilicet modo fideles salutares vtilitates, spiritualiaque emolumenta, & fructus vberrimos e sacra concione capiant.

Doceant igitur hæc in primis:

Vt cum quis ad verbi Dei concionem accedit, non concionem profanam, sed sacram, religiosam, sanctæ disciplinæ institutis excultam, atque caritatis studio elaboratam, se auditurum putet, proindeque persuadeat, se a Deo, qui concionatoris ore tunc sane loquitur, salutaribus præceptis, consiliisque erudiri ad optime agendum.

Vt in ecclesiam ingressus, hæc a Deo precetur, primum sibi peccata remitti: tum etiam sibi aperiri aures cordis, vt audiat, oculosque mentis, vt videat, atque adeo ad instituendæ vitæ rationem & vsum accommodet, quæ concionator enuntiarit.

Vt firma fixaque animi deliberatione statuat, se velle perficere, atque exequi, quæcumque in ea concione sibi dicta putauit.

Vt quæ e concione audierit, ne plane ad alium quemquam, sed ad se ipsum omnino referat.

Vt

ANNO CHRISTI 1579. Vt animo non varie distracto, sed collecto, atque attentissimo, concionatorem audiat, tamquam eum qui Dei verba, non sua pronuntiet.

Vt neque eloquentiam, neque actionem, artemve concionantis spectet, aut admiretur, eiusque sermone, tamquam carmine musico, inquit propheta, quod suaui, dulcique sono canitur, tantum oblectetur, ita vt verba audiat, & non faciat ea: sed totus in eo sit, vt diuini verbi spiritum hauriat; quo incensus, quæ audierit, studiose efficiat atque exequatur. *Ezech. 33.*

Vt Dei verba, quæ e concionantis ore exeunt, non solum aurium sensu, sed diligentia, menteque ita religiose percipiat, vt animi voluntatem, ardentemque affectum simul accendat ad omne sancte agendi officium.

Vt concione absoluta, si modo ibi moraturus non sit, quoad Missæ solennis sacrificium peragatur, ne tamen statim de ecclesia abeat, sed in oratione paululum consistat; tum verbi Dei, quod audierit, præcipua capita, quæ præsertim sibi conueniant, tacita cogitatione secum repetat; rationemque certam concipiat atque ineat, qua res tam salutares recte exequi possit.

Vt de templo a concione, orationeque egressus, ne de concionante intemperanter loquatur, ne temere iudicet. Ne rursus ad inanes confabulationes, profanaque colloquia se conferat; vt ne effluat, quod & audiendo, & meditando caste sancteque concepit.

Imo vero amicis obuiam factus, cum illis salutaria instituta, quæ concionator explicauit, studiose & opportune communicet.

Domum reuersus, familiam item sæpe commonefaciat, quæ de sanctæ vitæ institutione ab eo accepit.

Ad salutem cum omnibus fidelibus admodum necessarium sit, Christianæ fidei rudimenta scire; tum certe huius in primis prouinciæ populis; qui hæreticis finitimi, nisi in fidei fundamentis firmi fuerint ac stabiles, summopere verendum esset, ne forte ab eis in aliquam impietatis, ac nefariæ doctrinæ fraudem, facilius adducerentur. Quamobrem nos multam hactenus diligentiam adhibuimus, vt omnes ac singuli Christi fideles in fidei Christianæ rudimentorum institutione erudirentur: sed cum pa-

rum nos hucusque profeciſſe tanta in re cognouerimus; negotii, periculique magnitudine adducti, hæc præterea decernimus. ANNO CHRISTI 1579.

Primo omnibus, ſinguliſque animarum curatoribus, & ceteris confeſſariis, ſiue ſæcularibus, ſiue regularibus, in virtute ſanctæ obedientiæ id præcipimus, vt faciant, antequam confeſſiones audiant, orationem dominicam, angelicam ſalutationem, ſymbolum fidei, & decem præcepta Dei, quæ decalogo continentur, vt pœnitentes recitent, ac ipſis audientibus referant.

Quarum rerum ſi quos ignaros, rudeſque offenderint, hanc eorum ſpiritualem ſocordiam acriter reprehendant, oſtendantque quam grauis eſſe debeat illorum conſcientiæ ignoratio rerum, quæ ad ſalutem tantopere neceſſariæ ſunt. Cum autem eos abſoluunt, præter alias pœnitentias, & actiones ſatisfactorias, id etiam imponant, vt quatuor hæc ſaltem potiſſima doctrinæ Chriſtianæ capita in poſterum accurate ediſcant, certo illis pro arbitratu ſuo præfinito congruo tempore, quod tamen ob neceſſariam aliquam cauſam ſemel, aut ad ſummum iterum prorogari liceat. Eo autem temporis ſpatio confecto ſi eadem adhuc illos ignorare viderint, tunc ne illorum confeſſionem audiant, niſi conſilio & aſſenſu aut vicarii foranei, ſi diœceſani ſunt, aut illorum, quos huic curæ in ciuitate epiſcopus præfecerit, ſi in ciuitate viuunt. Si quibus vero ſemel ita admiſſis ad ſacramentum pœnitentiæ, eos poſtea in rudi hac craſſaque ignorantia perſiſtere compertum erit, de iis ad epiſcopum ipſum referatur, antequam amplius admittantur; qui illorum ſaluti diligentius & efficacius conſulat, vt viderit in Domino expedire.

Quo facilius porro pernicioſæ huius ignorationis incommodo occurratur, neque aliqua fideles excuſatione ſuam negligentiam prætexant, illud eiſdem animarum curatoribus mandamus, in die feſto, vel intra Miſſarum ſolennia, vel in veſperis, aut paulo ante, ſi frequentior tunc fidelium multitudo præſens in eccleſia aderit, clara voce, ac diſertis diſtinctiſque verbis, quæ ab omnibus exaudiantur, modo vnum, modo alterum, aliquando plura ex iis præcipuis doctrinæ Chriſtianæ capitibus, prout opportunius ſibi videbitur, recitent, ſimulque vniuerſos,

ANNO CHRISTI 1579. qui aderunt, hortentur, vt eadem verba, quibus ipsi præibunt, illi simul referant.

Et vero, quo populus doctrinæ Christianæ præceptis, atque institutis in dies instructior fiat; iidem parochi illo tempore nunc vnam, nunc alteram eorumdem quatuor illius doctrinæ capitum partem studiose explicent. Qua in re catechismi Romani, aliorumque probatorum auctorum, qui in hoc genere pie, diligenterque versati sunt, doctrinam potissimum sequantur.

Nec vero propterea, quæ nunc decernimus, quidquam detractum, derogatumve sit, quo minus tum qui pro captu suo apti sunt maiori eruditioni, aut pro ratione status sui explicatius, & plenius vniuersam doctrinam Christianam discere debent, præstent quod debent; tum parochi, aliique ad quos illam docere spectat, cumulate præstent quæcumque in hoc genere olim decretum est ab illis præstari debere, & reliquas præterea omnes sui muneris partes.

Porro confessarii grauissimam pœnitentiam imponant, itemque concionatores diuinam vltionem denuntient, & patribusfamilias, & dominis, qui nulla, aut saltem parua diligentia adhibita, omnem rationem non ineant, vt sui liberi ac famuli Christianam doctrinam addiscant; neque eis, quos in famulatu habent, tantum diebus saltem festis vacui temporis concedunt, quo in ecclesias, aliave loca pia, vbi ea doctrina traditur, ad illam percipiendam conuenire possint.

Ludi magistri quo commodius præstent quod ex Concilio Lateranensi in Synodo nostra prouinciali tertia eis ad pueros in doctrina pietateque Christiana recte instituendos præscriptum est, decernimus tum hanc ipsam decreti partem, tunc conscriptum de eadem doctrina libellum cum libris rudimentorum grammaticæ coniungi, eisdemque agglutinari.

Nec vero id generis libros, quos episcopus intra suæ diœcesis fines in frequentiori puerorum vsu esse animaduerterit, talesque notarit ac declarauerit, decreueritve, deinceps sine eo doctrinæ Christianæ libello imprimi, vendi, in vsumve puerorum adhiberi liceat. Quo autem exploratiores vitæ, disciplinæque Christianæ mores ma-

gistrorum, præceptorumve sint, eam episcopus cautionem adhibeat, vt, cum illos moribus probat, huius probationis facultas, literis exarata, ne diutius cuiquam eorum suffragetur, quam per annum, vel biennium triennumve ad summum. Quo tempore confecto, cum episcopum adierint, qui illam proroget, confirmetve; tunc maxime is de illorum moribus, vita, ac etiam de docendi, instituendique rationibus item diligenter perquirat: sique eos nec præstare quæ debent, vel in re aliqua offendere animaduerterit; facultatem ne proroget, neve confirmet, antequam illorum vel negligentiam, vel aliam culpam, emendatam cernat. ANNO CHRISTI 1579.

Si quæ profana magistri aliquando exponent, omnia ad rectam disciplinam, egregiamque morum indolem præclaris interpretationibus traducere studeant; quod facile assequentur, si quid perpetuo in suis explicationibus interponent, quod ad institutionem, Christianæ pietatis studiis dignam, pertineat.

Quotidianas ludi exercitationes, ac studia inchoent, & concludant item pia aliqua oratione, & prece, quæ antequam absoluatur, pueri e ludo sine vrgenti causa ne missi fiant.

Proinde in gymnasio, loco decenti, & perspicuo tabella alicuius sacræ imaginis appendatur, ad quam diebus singulis discipuli statas preces faciant.

Quæ ad dies festos, & sacra tempora pertinent.

NE quis diebus dominicis festisque ex vrbe, opido, aliove loco, cum iter facturus est, ante discedat, quam Missæ sacrificio interfuerit, nisi ad eum locum proficiscatur, vbi in tempore interesse possit.

Ecclesiastici vero homines, quicumque sint, & ii præsertim qui diuinorum officiorum celebritatibus in choro adesse debent, videant, atque adeo caueant, ne sacris illis diebus, quos in Dei laudibus, religiosisque pietatis officiis, & in ecclesia potissimum a clero consumi oportet, iter nisi ob vrgentem causam suscipiant: vt hoc eorum exemplo excitati fideles, sacris illis diebus a diuinis officiis opere itinerario non auocentur.

Kalendis Maii, qui dies sanctorum apostolorum Philippi, & Iacobi solennitati consecratus est, eum prauum

ANNO CHRISTI 1579. vsum passim in prouincia nostra retineri ad nos perlatum est, vt incisæ arbores frondescentes per vrbes, opida, vicos, & pagos in plateis, ac triuiis ludibundo spectaculo erigantur.

Id porro graue, atque eiusmodi esse animaduertimus, vnde pestiferum quoddam seminarium existit non paucorum malorum, cum quidam homines illius ridiculæ actionis cupiditate, atque voluptate prolapsi, Missæ sacrificio adesse eo die festo pernicioſe negligant; tum arbores alienas, sæpeque in prædiis ecclesiasticis consitas, furtim per vim atque iniuriam præcidant.

Hinc illa manant, conuitia scilicet, rixæ, contentiones, iniuriæ, odia, inimicitiæ, & aliquando cædes. Accedit præterea tum vulgi clamor, tum bellicorum instrumentorum vehemens strepitus, quo diuina officia, sacræve conciones valde perturbantur, & comessationes deinde, & compotationes fiunt, quibuscum ebrietates, obscœne dicta, inhonestæ actiones, perniciosæ ad omnia opera carnis illecebræ, & alia plurima mala perpetuo coniuncta sunt, non sine nominis Christiani iniuria. Nos igitur, & sacrorum Canonum iure, & sacrosanctis sanctionibus, & Concilii in primis Tridentini decretis, quibus corruptelas a pietatis Christianæ vsu, & a dierum festorum præsertim cultu alienas, omni pastoralis vigilantiæ officio tolli iussum est, & nostræ etiam curæ, officiique munere adducti, tantæ, tamque publicæ offensioni occurrendum censuimus.

Quare episcopus tum pœnis, quouis iure sancitis, in eos animaduertat, qui in ea occasione diem illum festum vel opere seruili, vel alia actione, illius rationi, sanctitatique aliena, violarint; tum præterea expositis grauissimis peccatis, & commonstratis detrimentis ac damnis, quæ plurima inde animæ, corporique eueniunt, fideles, sibi in curam traditos, a re illa pernicioſa, quæ tamquam Gentilitiæ superstitionis speciem quamdam exhibet, omni episcopali cohortatione & officio reuocare studeat ad omnes partes religiosi cultus, quo eorum apostolorum dies festus illis Kalendis coli, sanctificarique debet. Ac proinde quidem abiectis illis ludibundis spectaculis, quæ turbulenta illa præcisarum arborum erectione, voluptuario quodam,

profanoque clamore, ac multiplici ſtrepitu agebantur, fideles pietatis opera diligentius amplexi, eum diem feſtum de eccleſiæ more celebrent hymnis, canticis, ſupplicationibus, proceſſionibus, aliiſque ſancte agendi officiis. Arborum præterea loco, excitati imitatione ſancti illius apoſtoli Philippi, qui pro Dei gloria cruci affixus eſt, ſacroſanctam arborem crucis, in qua auctor humanæ redemptionis pependit Chriſtus Dominus, tanto religioſius locis conſpicuis publice erigant, quanto inutilius olim profanas eas arbores frondeſcentes erexerint. ANNO CHRISTI 1579.

Atqui in omni re hac efficienda, atque exequenda epiſcopus, ſi quando vſui erit, magiſtratus etiam laicorum auxilium, opemque implorabit, prout expedire cenſuerit.

Sicut in anniuerſariis ſolennitatum ſanctioribus celebritatibus feſtiuas canimus laudes, ſolenniuſque eccleſiaſtica celebrantes officia, modulamur organis: precioſiorique veſtium apparatu induimur; ita diligenter nos domus Dei decorem, & locum habitationis gloriæ eius, curare debemus, vt quo ſpiritalis lætitiæ noſtræ manifeſtiora ſigna demus, diuinorum beneficiorum, quæ iis potiſſimum ſolennitatibus recolimus, memoria excitati, templa etiam ornatiora quam aliis diebus appareant, tum ad auguſtiorem cultum, tum ad fidelium conſolationem.

Itaque die natali Domini, & reliquis quatuor deinceps feſtis diebus, in epiphania, paſcha reſurrectionis, in aſcenſione, tribus pentecoſtes diebus, in ſolennitate corporis Domini, feſtoque die ſancti patroni eccleſiarum cathedralium, collegiatarum, parochialium, præſertim inſignium, curet præfectus vniuſcuiuſque eccleſiæ pro locorum ratione, proque facultatibus, vt ianuæ, quemadmodum veteris inſtituti eſt, vſuque Romano comprobati, & a beato Hieronymo laudati, frondibus etiam ornentur, prout tempora tulerint, tum parietes interiores, atque intercolumnia, periſtromatis, aulæis, tapetibus, ſacrarumque imaginum tabulis exornata ſint. Quo in apparatu, ornatuque ſacræ imagines etiam in ipſis foribus adhibeantur. Inſignia vero, & alia profana abſint.

Quos dies feſtos epiſcopus in vrbe, diœceſique ſua coli, ſanctificarique edixerit, ac præceperit, ii ab vniuerſis cuiuſ-

ANNO CHRISTI 1579. cumque ordinis regularibus, quauis ratione exemptis, colantur, sanctificentur, atque obseruentur.

Dierum autem festorum, quos in ea vrbe, aut diœcesi coli consuetudinis est, ille tabellam conficiendam curet, quam, certo sacristiæ loco affixam, iidem etiam regulares habeant.

Ieiunia præterea, quæ certis præcipuis locis, vbi monasteria illi habent, a reliquo clero, populoque vniuerso obseruari moris consuetudinisve est, curet episcopus vt ipsi itidem, sicut ceteri omnes, rite recteque colant, celebrent, atque obseruent.

Graue est, nec propterea ferendum, vt quibus diebus sancta ecclesia ad ieiunium animos fidelium, ad omneque pietatis officium excitare & accendere studet, in iis maxime sæculi homines operibus satanicis operam nauent.

Quare corruptelam illam, quam in nonnullis prouinciæ huius vrbibus, locisque insignibus, deprauato vsu adhuc retineri accepimus, vt primis illis sacri quadragesimalis temporis diebus laruatorum hominum effecta simulacra incendantur, inanes nuptiæ fingantur, concursationes nocturnæ, tumultusque fiant, radicitus euellere cum maxime cupiamus, hoc decreto vetitum interdictumque sit, vt ne quid tale in posterum, neque quidquam aliud eius generis religioso illo tempore vsquam fiat, agatur, committaturve; nec vero agi, fieri, admittive permittatur, pœna iis omnibus & singulis, qui contra fecerint, interdicti proposita, quam eo ipso subeant. Parochus vero, in cuius parochiæ finibus id criminis, etiamsi a pueris solum, qui tamen doli capaces sint, committi solet, primo in eam curam ipse incumbat omni studio, vt ne offensiones hæ, peccataque id generis fiant. Deinde vero si occurrere nullo modo poterit, rem omnem in tempore, si in vrbe est, ad episcopum, si in diœcesi, ad vicarium foraneum deferat, quo vel aliis rationibus, vel grauiori pœna eiusdem episcopi arbitrio, iis morum erroribus consultum ac prouisum sit omnino.

Omnis sacrorum temporum celebritas, cum ab episcopo singularem solicitudinem, tum a populo obseruantiam cultumque ei solennitati debitum plane deposcit.

Atque in iis quidem vnum est, quod pie, religiose, sanc- ANNO CHRISTI 1579.
teque coli a fidelibus maxime oportet, totum quadrage-
simale tempus, virtutum Christianarum disciplinæ, atque exercitationibus dicatum; est enim plenum sacris mysteriis, quodque non sine mysterio magnam illam paschæ resurrectionis Domini celebritatem, qua vna omnium solennitatum dignitas, inquit Leo pontifex, consecrata est, proxime præcedit. Fuit porro ieiunium quadragesimale a Christo Domino dedicatum, & ab apostolicis vsque temporibus in vniuersa ecclesia Dei religiose obseruatum perpetuo: atque ita quidem, vt qui in quadragesima, quemadmodum olim Canone Toletano cautum fuit, neglexerit, contempseritve quadragesimalis abstinentiæ, ieiunii-ve disciplinam, prohibitisque cibis illam violarit, is non solum reus censeretur resurrectionis dominicæ, sed etiam alienus fieret ab eiusdem diei communione, ac præterea toto illo anno carnium esu abstineret. Quare, vt tempus hoc sacrum tamque religiosum, in quo colendo, sancteque obseruando, veterum pietas mirifice admodum eluxit, a prouinciæ nostræ fidelibus, maioris obseruantiæ studio, abstinentia, ieiuniis, eleemosynarum largitionibus, oratione, continentia, carnis maceratione, omnique salutaris pœnitentiæ disciplina colatur; hæc vt infra sancimus atque edicimus, præter ea quæ superioribus Conciliis sancita & constituta sunt.

Quæ omnia & singula episcopus curet, ac efficiat, vt vulgari sermone reddita, quotannis die dominico, quadragesimæ initium proxime antecedenti, populo in omni sua diœcesi, proponantur, edicantur, ac promulgentur: ita tamen, vt iis ipsis ab illo pro arbitratu suo addi liceat.

Omnis igitur, quem vrgens necessitas, vel imbecilla ætas a quadragesimali lege non eximit, quocumque etiam gradu, ordine, potestate, dignitateve præditus sit, carne, ceterisque omnibus, quæ, vt Concilio prouinciali primo cautum est, a carne originem trahunt, vtpote ouis, lacte, caseo, butyro, & aliis id generis, toto quadragesimæ tempore, abstineat, iis exceptis, quos ob iustas causas episcopus, aut illi, quibus eam curam ipse delegarit, facultate, vt infra, eaque scripta speciatim excusarint.

Omnis præterea quicumque sit, qui ieiunii lege adstri-

ctus

ANNO CHRISTI 1579. ctus est, singulis quadragesimæ diebus, dominicis exceptis, ieiunium seruet: alioqui enim peccato mortali alligatum se esse nosse debet.

Nec cibi vetiti, ad ægrotantium, imbecilliumque hominum vsum passim venales publice exponantur, sed certis tantum constitutis locis.

Ne tabernarum valuis omnino patentibus, sed magna parte clausis, vendi liceat.

Ne in foro, aut in via publice vnquam exponantur, ne a rusticis quidem, aliisve cuiusuis generis hominibus.

Neque passim item ab omnibus vendi fas sit, sed ab iis solum, quibus facultatem, literis exaratam, episcopus permiserit.

Nec vero omne carnis genus ab iis vendi liceat, sed vitulinum, aliudve, quod vsui sit ægrotantium corpori.

Neque omnibus vendatur licet, sed iis solum, qui scriptam ab episcopo facultatem habuerint. Quæ facultas, etiam nullo tempore præfinito data, tunc plane extincta sit, cum primum causa, ob quam data est, cessarit. At vero si decem dierum spatio diuturnior causa erit, iterum ea facultas impetretur: alioqui rescissa sit. Idem deinceps decimo saltem quoque die fiat, quamdiu opus erit.

Nec vero sine ea scripta facultate, ac sigillatim nominatimque data, caupones, tabernarii, & alii, qui cœnacularíam faciunt, eos vetitos in quadragesima cibos vendant, venalesve exponant, etiam hospitibus, peregrinis, viatoribusve, quales quales sint. Nec vero eos mensæ apponant.

Nec præterea illos, alio loco coctos, condimentisve apparatos, non modo in caupona, taberna, hospitiove suo, aut loco, curæ suæ subiecto, comedere cuiquam permittant, sed ne aliunde quidem apportari, nedum in mensa apponi patiantur.

Quicumque vero contra sanctionis huius capita quidquam contra fecerit, is pœnis, mulctisve, in locorum piorum vsum erogandis, & censuris, aliisque Canonum iure, pontificiis constitutionibus, omnique alio modo contra quadragesimæ violatores, sancitis pœnis, vel aliis, quas pro personæ ratione, & culpæ, contumaciæve grauitate episcopus arbitratu suo irrogandas censuerit, afficiatur.

Sacro præterea quadragesimæ, & aliorum ieiuniorum

tempore, quæ religioſe olim a Chriſtianis hominibus præſtita eſſe, & ſanctiſſimi pontifices, & grauiſſimi eccleſiæ patres, & Canonum decreta oſtendunt, vt ea, pro gloria Chriſti Domini, proque ſtudio ſalutis animarum, in quo quiſque, adiutrice Dei gratia, omni ſanctarum actionum, ſpiritualium exercitationum, & ſalutarium operum contentione, vt maxime poteſt, elaborare debet, a fidelibus prouinciæ noſtræ præſtentur, Dominum omnipotentem ſuppliciter exoramus, & illos omnes vehementiſſime cohortamur ac monemus. Anno Christi 1579.

Atque ea quidem, hæc ſunt, & quæ exequenda ſuum quiſque populum parochus, & concionatores item, vt occaſio tulerit, omni verborum vi ſanctiſſima, omnique ſuaſione accendant.

Primo iis quadrageſimalibus, aliiſve ieiunii, pœnitentiæ, & publicæ ſupplicationis diebus, fideles ſe vitæ diſciplina ſeueriori adſtringant: ſanctiſque inſtitutis, & moribus, ſacro illi tempori conuenientibus, ſe, ſuoſque qui patresfamilias ſunt, quamrectiſſime in omnes partes conforment.

Precioſas veſtes non induant, ſed amictum, ſi non humilem & demiſſum omnino, at cum pœnitentiæ, ieiuniique tempore congruentem.

Simultatem, odium, inimicitias, rixas deponant, pacem cum omnibus concilient.

Carnis vim, & impetum, non modo religioſa abſtinentiæ, ieiuniique lege, ſed cilicio, & verberationis diſciplina coerceant, & humi aliquando cubent, vt a piis etiam laicis factum eſſe memoriæ proditum eſt.

Cum autem id olim obſeruatum ſit, vt per totam quadrageſimam ab vxore fideles abſtinerent, ad Eliberitani Canonis præſcriptum; meminerint, qui matrimonio iuncti ſunt, ſtudendum ſibi, vt eo ſacro tempore, mutuo conſenſu, diebus ſaltem dominicis abſtineant, vt hoc de genere ſanctiſſimi pontificis Nicolai primi extat reſcriptum.

Omni tempore a iocis Chriſtianum hominem abſtinere conuenit, ac quadrageſimæ, ac ieiunii tempore tanto diligentius, quanto frequentius ſtudioſiuſque orationi, abſtinentiæ, omnique pœnitentiæ generi incumbendum eſt. A iocis igitur, a verborum ſcurrilitate, a colloquio inani, otioſo, longeque cautius a noxio & criminoſo ſe con-

ANNO CHRISTI 1579. tinere sacro pœnitentiæ tempore studeat, vt pontificio, apostolicoque illo rescripto cauetur.

A venationibus item, vt eodem rescripto continetur, abstineat idem eo ipso quadragesimali tempore, quo neque carne vesci, neque adeo carnalia consectari licet.

Ciborum quadragesimalium suauitates ac delicias ne exquirat; nec multiplici epularum apparatu mensam exstruat, sed frugalem parsimoniam adhibeat.

Conuiuia autem in quadragesima non condicat, nec vere apparet, ne dominicis quidem diebus, vt idem Nicolaus pontifex rescribit.

In orationis studio frequentior sit: dolenter peccata, & sua, & aliena lugeat: pro quibus Dei misericordiam omni pietatis, pœnitentiæque officio imploret.

Eleemosynas, cum per facultates potest, vberiores pauperibus, egentibusque in sustentationem conferat; in aliaque pietatis officia, atque opera liberali caritate eroget.

Oblationes offerat largiores.

Frequentius ad ecclesiam conueniat; psalmis, hymnis, canticis spiritualibus, precumque diuinis officiis, omni attentione, & religiosa meditatione assistat.

Missæ sacrificio quotidie interfit, alia omni negotiatione posthabita.

Diuinis colloquiis, sacrisque concionibus præsens adsit.

Moneatur, vt vitæ sanctitati ita incumbat, vt singulis dominicis saltem diebus confessus, sacram eucharistiam sumat, si singulis diebus non potest; id quod olim in consuetudine vsuque fuisse ex eiusdem Nicolai pontificis rescripto liquido constat.

Ægroti, cum per inualetudinem corporis ieiunare non possint, quodam intimo animi dolore gemituque, vt sanctus Augustinus monet, cibum capiant, pro eo quod aliis ieiunantibus ipsi abstinere non possint.

Caueant autem, quod alio prouinciali Concilio ex eiusdem sancti Augustini sententia cautum est, ne alios suo exemplo ad violandum ieiunium prouocent.

Nihil non aggrediuntur, atque omni actu semper agunt hostes fidei catholicæ, vt impietatum suarum virus

disseminent ; venenatasque suas voces in omnium aures infundant. Ecclesiæ igitur pastoribus omni quo maximo possunt studio elaborandum est, vt cum omni tempore ac diligenter, tum in quadragesima, verbi Dei prædicatione, tamquam pabulo vitæ, fideles nutriantur, atque confirmentur. ANNO CHRISTI 1579.

Quamobrem quod multis huius prouinciæ locis, & aliis bene institutis ciuitatibus antiqui, religiosique instituti est, vt eo quadragesimali tempore, quo frequentissimi fideles ad prædicationem conueniant, nullæ neque tabernæ, neque officinæ patentes vsquam sint, dum concio sacra habetur, id quod sanctissimæ consuetudinis est, vt perpetuo retineatur, omni officio episcopi omnino efficiant: vbi vero hoc ipsum vel intermissum, vel in more positum non est, vt ad vsum inducatur, atque adeo restituatur itidem curabunt episcopi.

Parochi hebdomada, quadragesimæ initium proxime præcedente, populum, curæ suæ commissum, ad se conuocent: tum hæc cum illo grauiter, soliciteque agant, prout antiqui, religiosique instituti & consuetudinis in ecclesia sancta fuit.

Vt canonica auctoritate reconcilient, si quos in eo dissidentes scierint, dissensionum semina extirpare studentes.

Concubinarios homines ab illa peccandi libidine, vt maxime possunt, reuocent: proinde sanctiones episcopales, eo de genere hominum editas, cum de scripto legant, tum communi sermone planius explicent.

Singulos denique a Christiana viuendi via aberrantes, ad semitam iustitiæ & salutis studiose perducant.

De humilitate, patientia, castitate, benignitate, misericordia, eleemosynis, pœnitentia, ceteriisque Christianæ religionis virtutibus omnes accurate commonefaciant, vt Cabilonensis Concilii Canone pie vtiliterque cautum est.

Rursus vitia, & crimina, pro quibus homines, sicut eiusdem Concilii verbis expressum est, cum diabolo deputantur, detestanda, fugienda, atque adeo abiicienda omnino illa quidem curent, atque in iis, quæ ab Apostolo commemorantur, fornicatio scilicet, immunditia, luxuria, veneficia, inimicitiæ, contentiones, æmulationes,

ANNO CHRISTI 1579. iræ, rixæ, dissensiones, sectæ, inuidiæ, ebrietates, comessationes.

De votis.

SI quando ob calamitatem imminentem, aliamve causam, a populo, vel ab vniuersitate, vel a vicinia parochiali votum Deo fieri deliberandum est, vt de hoc genere toto quam rectissime statuatur, parochus episcopum, ad quem præsertim in graui, quæ ad spirituales res pertineat, deliberatione, confugiendum patres censuerunt, etiam per literas, vbi opus est, consulat: de cuius sententia formula voti rite concipiatur. Si vero aliquando temporis angustia non patiatur, id quod in pestilentia euenire aliquando solet, vt ille consuli non possit, cum populo agat, vt votum nuncupetur: at sane quæ speciatim ad illius recte exequendi modum pertinere possunt, eæ rationes omnes in ipsa voti nuncupatione, episcopi sententiæ, iudicioque relinquantur; quo sanctius religiosiusque voti nuncupati ratio omnis ad executionis vsum perducatur. Caueat item parochus, rectorve ecclesiæ, vt vniuersitatis consensu, atque omni alia opportuna, necessariaque ratione votum nuncupetur, vt firmum, ratumque sit, ac proinde ab vniuersis, quorum interest, pie obseruetur atque præstetur.

Quo præterea, & ardentiori pietatis studio ad illud nuncupandum, & vehementiori solicitudine ad idem rite exequendum populus incendatur; hoc præterea parochus curet, vt in voti nuncupatione statæ tum præparationes, tum etiam ceremoniæ adhibeantur omni externæ pietatis, sanctique cultus ratione, & significatione, in eum qui sequitur modum:

Primo igitur, vt illius vniuersitatis adulti omnes, quo die, votum fiet, antegressa peccatorum confessione, sacram communionem sumant, curet idem parochus omni cohortatione.

Pridie etiam diei, quo votum nuncupabitur, sub vesperum campanarum sono signum detur: quo populus excitatus, ad ecclesiam frequens conueniat, vbi postridie illud publice, sancteque nuncupet.

Videat vero, vt in ecclesia parochiali, primariave, ad altare maius nuncupetur.

Vbi populus conuenerit, proceſſio voti cauſa de more agatur. Anno Christi 1578.

Miſſarum ſolennia, proceſſione peracta, a parocho rectoreve eccleſiæ eo nomine celebrentur.

In qua Miſſæ celebratione de voto concio habeatur, ac de eius cauſis, tum exponantur rationes, quibus ſanctiſſime deuincti, qui vouerint, votum quam diligentiſſime præſtare debent.

Huic actioni omnes parochialis viciniæ, aut opidi locive ſacerdotes, & clerici interſint. Parochus autem, aliuſve ſacerdos, qui Miſſarum ſolennia eo nomine celebrat, cum offertorii tempus eſt, ab iis, qui vniuerſitatis nomine delecti erunt, voti formulam in conſpectu Dei de ſcripto ſibi rite diſtincteque pronuntiari mandet. Quod illi genibus flexis ſupplices præſtent. Deinde cum celebrans ipſe corpus,& ſanguinem Domini in Miſſa ſumpſerit; tum qui præparati acceſſerint, eiſdem ſacram communionem miniſtrabit.

Voti nuncupati inſtrumentum, notarii manu confectum, auctoritateque munitum, ad epiſcopum menſis ſaltem ſpatio afferatur, vt in archiuo epiſcopali aſſeruetur perpetuo. Cuius inſtrumenti etiam exemplum, eiuſdem notarii teſtificatione fideque roboratum, in eccleſia illius populi, vniuerſitatiſve, quæ vouit, vt diligentiſſime poteſt, cuſtodiatur ad perpetuitatem.

Vtque voti, cuius executio in perpetuum præſtanda ſit, monimentum in conſpectu omnium extet; idem curet, in tabella lapidea votum, votique cauſam, & conditiones incidi, eamdemque loco eccleſiæ conſpicuo, atque illuſtri collocari, atque parieti agglutinari.

Vbi autem, cum votum nuncupatur, præſcripta ratio, ac ceremoniæ, ob peſtem, aliamve cauſam neceſſariam præſtari non poſſunt, tunc omnino eas præſtari curet parochus, vbi primum poterunt.

Hanc omnem rationem, tum celebriores etiam ritus, ceremoniaſque adhiberi epiſcopus curet, ſi ciuitatis ipſius populus votum nuncupare deliberarit.

De oratione ante operis inchoationem.

NON decet Chriſtianum hominem, opus aliquod ante ſuſcipere aggredive, quam Dei auxilium religioſis pre-

ANNO CHRISTI 1579. cibus imploret. Dixit enim Dominus; *Sine me nihil poteſtis facere.* Ioan. 15.

Parochus igitur, cuius eſt populum ad optima quæque inſtituta erudire, concionator item illum, prout vſuuenerit, cohortetur, ac moneat, vt neque publice, neque priuatim quidquam aggrediatur, niſi primo ſanctis precibus Deo adhibitis.

Neque cibum ſumat, antequam ſtata prece benedicat. Poſt cibum item, Domino gratias precatione agat. Id enim a nobis expectat, qui nos paſcit Deus, vt pro præſtitis ab eo eſcis illi gratias referamus, & ſaturati donis ipſius, laudes ei dicamus; inquit ſanctiſſimus pater noſter Ambroſius.

De indulgentiis, & ſacris reliquiis.

NE cuiuis rectori eccleſiæ, etiam exemptæ, quouis modo, neque vlli ordini regularium, neque cuiquam ſcholæ, confratriæ etiam roſarii, & cruce ſignatorum, locive pii collegio, prætextu, cauſave vel priuilegiorum, etiam antiquorum, vel indulgentiarum, quas ſibi quouis modo conceſſas, etiam inſtar eccleſiarum, locorumque piorum confratriarumve vrbis Romæ habet, liceat illas ipſas in ſuis eccleſiis promulgare, ſed vt decreto Tridentino cauetur, per epiſcopum adhibitis duobus de capitulo illæ quotannis ſtato tempore publicentur, atque euulgentur.

Eleemoſynæ item, atque caritatis ſubſidia, quæcumque eo nomine, occaſioneve a fidelibus offerentur, per eos ipſos colligantur; & eccleſiæ, locove, cuius cauſa indulgentia conceſſa eſt, omnino attribuantur, idque gratis ac nulla prorſus mercede.

Ne indulgentiarum literæ, inſcriptioneſve, earum nomine exaratæ, eo loco, vbi capſa ad eleemoſynam colligendam apparata eſt, etiam extra eccleſiam, proponantur, affiganturve, ſed vel in altari maiori, vel in alio, vbi indulgentiæ cauſa ſtatio, oratiove conſtituta eſt. Ac proinde ſtatis iis diebus, quibus epiſcopus indulgentiam promulgandam decreuerit, cum fideles ad eleemoſynam eccleſiæ, locove pio tribuendam, vbi illius indulgentiæ celebritas agitur, parochus, concionatorve excitabit, doceat ſimul diligenter, eius conſequendæ cauſa non eſſe neceſſario præſtitutam eleemoſynæ largitionem; vt cæle-

ſtem eum eccleſiæ theſaurum, ſpiritualiaque munera exponi omnes intelligant, non ad quæſtum, ſed ad peccatorum ſatisfactionem, & ad pietatis exercitationem. ANNO CHRISTI 1579.

Si vero aliquando epiſcopi conceſſu capſa, in quam eleemoſyna fidelium coniiciatur, palam ponatur; intus in eccleſia, loco longe ab altari, vbi indulgentiæ ſtatio agitur, decore collocetur: de eleemoſyna vero ſeruetur ratio ſupra præſcripta.

Ne ſacræ reliquiæ, in eccleſia, eiuſve ſacriſtia reconditæ, e loco, vbi aſſeruantur, ad ægrotos vllo modo exportentur, ne conſuetudinis quidem prætextu.

Quæ ad ſacramentalia, & ſacramenta generatim pertinent.

DIE ſacro purificationis beatiſſimæ Mariæ virginis, vſus, rituſque benedictionis candelarum, cereorumve, cum plenus myſteriorum eſt, tum ſalutarium vtilitatum: quas non ſolum ex orationibus, quibus eccleſia in ea benedictione vtitur, ſed ex omni rituali libro probato parochus, concionatorve, eo ipſo die fidelibus ſtudioſe exponat, quo religioſius illas & geſtent & habeant.

Nam cum illius benedictionis precatio ad alia multa referatur, tum ad hæc in primis; vt candelæ valeant ad ſanitatem animæ, & corporis, terra, marique.

Vt de locis, vbi accendentur, dæmon, & quidquid dæmonis ars molitur, machinaturve, depellatur.

Vt mentes, & corda fidelium, igne, & ſplendore ſancti Spiritus accendantur, illuſtrenturque; ac depulſis vitiorum tenebris, videant quæ ſint Deo grata, & ſaluti vtilia.

Vt ignis caritatis, cum lumine fidei, in animis accendatur, quo ad lumen æternum vitæ cæleſtis perducamur. Hæc ſibi omnia a Chriſto Domino, qui eſt Deus verus, & ſplendor lucis æternæ, ſibi concedi precantur interceſſione, & ſanctiſſimis meritis beatæ Mariæ virginis, quicumque fideles in illius honorem candelas, quibus benedictionis preces eo die adhibitæ ſunt, deuote geſtant.

Sacrorum cinerum vſus in eccleſia Dei antiquiſſimus eſt, ac non ſolum ad ſignificandam, ſed ad excitandam etiam pœnitentiam introductus. Quare epiſcopus, parochus, & concionator die dominico, qui feriam aſperſionis cinerum proxime præcedit, populum ſalutares eas vtilitates doceat, quas in eorum benedictione multis orationibus

ANNO CHRISTI 1579. nibus ecclesia petit. Atque hæ quidem præter ceteras sunt:

Vt fideles, qui sacro cinere asperguntur, ad intimam cordis humilitatem adiuuentur.

Vt in eos benedictio cælestis descendat, qua adiuti, vere intimeque toto animo peccata doleant: hoc mente secum reputantes, ob hominis peccatum terram maledictam fuisse, nosque omnes in cinerem, ac terram redituros.

Vt detur corporis valetudo ad pœnitentiam peccatorum peragendam.

Vt anima diuino auxilio protegatur.

Vt a Deo impetremus, quæ ad illius voluntatem petimus.

Vt constanti animo in bene agendo perseueremus.

Hæc bona, quæ mater ecclesia pro sacrorum cinerum ritu a diuina benignitate precatur, vt pie fideles consequantur; parochus illos eo ipso die moneat, quam religiosa intimi animi pietate, quam humili, contritoque corde, quam humili, demissoque vestitu ad eam actionem conueniant, quamque serio secum statuant, illos ieiunii dies in amaritudine animæ suæ traducere ad peccatorum satisfactionem.

Hoc aspersionis cinerum mysterium episcopus studeat potissimum in cathedrali, propriave parochiali ecclesia ab vnoquoque suscipi.

Sanctissimi præterea, & antiquissimi instituti in ecclesia Dei est, die dominico, pascha resurrectionis Domini proxime antecedente, ramos palmarum, & oliuarum, solennibus precibus benedici, ac fidelibus tradi, qui gestent, domique religiose atque decenter asseruent. Et sicut ritus is & insignem illum Iesu Christi Domini ingressum ad vrbem Hierosolymam, & triumphum illum commemorabilem significat, quem passione, & morte sua superatis hostibus, idem Dominus resurgens reportauit, ita aliis etiam mysteriis plenus, a parocho, & a concionatore explicetur, quo ardentius ad religionem illius fideles accensi, spirituales fructus capiant, quos a Deo eis ecclesia precatur; suntque hi præsertim:

Vt accipiant mentis, corporisque vim ad salutis opem Deique gratiam implorandam.

Vt quemadmodum rami foliis virent, ita opera nostra, & iustitia, & omni virtute sancta quamflorentissima sint. ANNO CHRISTI 1579.

Vt sicut populus Hebræus, Christo cum ramis obuiam factus, vna cum eo Hierosolymam ingressus est, ita nos sanctissimis officiis, atque piis operibus Domino obuiam procedamus, illiusque vestigia secuti in cælestem patriam eo auctore & duce recipiamur.

Vt veluti Christus Dominus de satana hoste cruce sua triumphauit; sic nos quamsæpissime id misericordiæ opus animo ita repetamus, vt Christi amore incendamur ad pugnam, & ad victoriam de dæmone, carne, & mundo reportandam.

Vt quocumque hi rami introducentur, eius loci incolæ benedictionem Dei consequantur, omnique re aduersa propulsata, virtute Altissimi defendantur.

Has & alias salutares vtilitates parochus, & concionator fidelibus exponat: vt, qua debet pietate, religioso que animo sacros ramos capiendo, gestando, & asseruando, ita Dominum precentur, vt & per passionem, mortemque suam, qua dæmonem fregit, ac superauit, & per misericordiam illam immensam, qua id egit, non solum corpora a malis tueatur, sed animæ gratiam suam cælestem infundat; sicque ipsi multis virtutibus, bonisque operibus florentes, Christum Dominum sequantur: hostibusque omnibus superatis ad gaudia cælestis Hierosolymæ introducantur.

Bini omnes ad candelas, & rursus ad cineres capiendos accedant, ad palmas etiam, ramosque oliuarum suscipiendos, sine strepitu, ac tumultu, sed religioso silentio.

Qui extra ordinem accesserint, a ministris eiiciantur, neque digni sint, qui sacrorum ramorum tunc participes sint, nisi aliud episcopus censuerit.

Sanctissimi item, veterisque instituti est a summo pontifice formas illas cereas, quas agnos Dei, a figura impressa vocamus, solenni benedictionis ritu, multisque religiosis ceremoniis non solum primo, sed septimo quoque pontificatus anno consecrari. In quo consecrationis munere, sicut ille Christi vicarius, cuius oratio tanto maioris est momenti, quanto eius officium in ecclesia sublimius, &

ANNO CHRISTI 1579. cum eodem Christo Domino coniunctius, multa sancte precetur a Deo illis concedi, qui animo pio, deuotoque eos agnos apud se habuerint: ita a fidelibus magna deuotione iidem gestandi sunt, ad eosque vsus religiose adhibendi, ad quos sacræ preces ex ecclesiæ instituto referuntur. Quare decreto Concilii prouincialis tertii, quod ex constitutione sanctissimi pontificis Gregorii XIII. de illis minio non inficiendis cautum est, hæc etiam adiungenda censuimus;

Primo cum illi domi asseruantur, vt piæ consuetudinis est, loculo decenti recondantur: cum autem collo appensi gestantur, in thecam auream, argenteam, eburneam, crystallinamve, aut alterius generis decentis, recte inclusi sint; ita vt tactu violari non possint.

Nec vero ad ornatum habeant quidquam, quod profanum sit, quodque minime deceat.

Thecarum fabri ne vllo modo eos tangant, attrectentve, ne chirothecis quidem, forcipe, aut vllo alio instrumento: sed ad eos thecis includendos clericus, in sacris constitutus, adhibeatur. Ne minimam item particulam sacræ illius ceræ, e qua agni imago efficta est, in eis includant, quo pluris opus suum vendant; sed ab eo accipiant, qui thecam agni causa faciendam locarint.

Neque autem quisquam sacrum illum agnum annulo gestet; cum ita parum religiose gestetur, vt aliqua fœditate, turpive tactu violari facile queat.

Qui sacros agnos gestant, hoc religiosius caueant, ne quid impure turpiterve agant, aut a sacra eiusmodi re alienum.

Nec præterea in agri campum hi agni proiiciantur, nec vero cuiquam arbori affigantur: neque e ramis suspendantur: sed, quod antiqui est instituti, eorum cera adoleatur ad suffumigationem in agris vineisque ob imminentem tempestatem, aliasve diabolicas illusiones depellendas.

Veterem illum ædibus atque ædificiis benedicendi morem, ritumque ex sanctæ ecclesiæ instituto introductum, ac decreto prouinciali, quod in Concilio quarto confecimus, restitutum, vt parochi, & reliqui animarum curatores, ad quos religiosæ illius benedictionis munus pertinet, pie sancteque obseruent, & laici, quorum ædifi-

ciis, domiciliisque benedicendum est, spiritualia inde commoda vberrima in Domino capiant, hæc in illis benedicendis ratio sit. Anno Christi 1579.

Primo parochus huius benedictionis munus aggrediatur pio voluntatis proposito, & quo debet religionis officio.

Pridie autem illius diei, quo benedicendi munus aggreditur, præcipuo sanctæ precationis studio, & aliquando ieiunio se parare curet.

Quo item die ad benedicendum aggreditur, antea quam aggrediatur, Missæ sacrificium celebrare studeat: in quo ob hanc causam orationem de Spiritu sancto pie recitet.

Ne ædibus benedicat, vbi aliquis excommunicatus habitet.

Nec vero illis, quas feneratores, meretrices, publici peccatores, manifestoque criminosi homines incolunt.

Neque iis item, si quæ aleis, ludisque vetitis publice expositæ sunt.

Ne noctu, sed interdiu benedictionem peragat.

Ritu vtatur ad præscriptum formulæ, quæ in libro sacerdotali, ritualive concepta, extat.

Dum ad benedictionis munus accedit, in eoque versatur, superpelliceo, & stola vtatur.

Clericus adsit, qui crucem in via, & in benedictionis ministerio præferat.

Alter item, qui aquæ benedictæ vasculum cum aspergillo ferat.

Ceteri sacerdotes, & clerici, si qui alii adsunt, ordine distincti, bini præcedant, & suo quique superpelliceo de more induti.

Benedictionis huius causa, occasioneve, nihil plane quidquam, vel minimum, neque is, neque sacerdotes, clericive, quos sibi socios, adiutoresve iunxerit, petant, exigant, ac ne sponte quidem, vltroque oblatum, donove datum capiant.

In hoc benedictionis officio ne omittat, ex instructionum præscripto, Conciliique prouincialis decreto, patresfamilias docere, recteque erudire ad optimam familiæ educationem. Cuius etiam rei argumentum satis

ANNO CHRISTI 1579. amplum habebit ex ſtatis illis religioſis precibus, & orationibus, quæ adhibentur.

Pater familias autem, cuius ædibus, domiciliiſve benedicetur, pie ſe præparabit ad eam ſancto deſiderio ſuſcipiendam.

Ideo ante familiam ſuam recte recognoſcet, monebitque vniuerſos & ſingulos ad præſcriptum regularum, quæ de Chriſtiana familiæ inſtitutione editæ ſunt.

Amoueri curabit quæcumque domi ſuæ ſunt, Chriſtianæ familiæ inſtituto indigna, quæque Dei oculos offendunt.

Libros de rebus obſcœnis, turpibus, impudicis, inanibus, ac de cantionibus inhoneſtis, ceteriſque id generis, inflammari curabit.

Libros de vitæ religioſæ, ſpiritualiſque inſtitutis, atque exercitationibus introducet.

Imagines obſcœnas, & turpes incendat: profanas vero, quæque ad inanem voluptatem alliciant, amoueri ſtudeat.

Sacras Chriſti Domini, beatiſſimæ virginis Mariæ matris, & ſanctorum præſertim imagines, quos patronos habet, vbique domi ſuæ locis honeſtis ſtatuat.

Teſſeras, aleas, aleatoriaſve tabellas, pictaſque ad aleæ ludum pagellas, procul abiicere curet.

Sacram communionem in parochiali eccleſia ſimul eo die vt ſumant omnes de familia ſua, procuret.

Sacerdoti, ad benedictionis munus accedenti, obuiam, vel ad eccleſiam, vel ad primariam ædium ianuam ſimul cum tota familia procedat, earumdemque benedictionem omni domus loco proſequatur religioſo pietatis ſtudio.

Dum ſacerdos benedicit, nemo domi, vel in officina, cui benedicitur, quidquam ſeruilis mundanive operis faciat.

Ne minoris ordinis clericus, alio, qui maiore ordine initiatus eſt, præſente, menſæ benedicat: ſed hoc munus ſit, vel ſacerdotis, vel illius, qui maioris ordinis clericus præſens in menſa adeſt.

Vt ſanctiſſimis ſacramentis debitus religionis cultus, etiam externus, ab iis tribuatur, qui ea ſuſcipiunt, ne epiſcopus, parochuſve patiatur, quemquam ad illa ſuſcipien-

da accedere, nisi exteriori quoque habitu, vestium modestia debitam illis venerationem, ac reuerentiam præ se ferat. Anno Christi 1579.

Illud in ceteris parochialis curæ officiis maxime a parochis requiritur, vt sanctissima sacramenta, quæ diuinæ gratiæ instrumenta, ad sanctificandas animas a Christo Domino instituta sunt, non solum pure, sancte, religiose ipsi tractent, verum etiam ritus, ac ceremonias teneant, atque adhibeant, quæ in illis administrandis sanctæ ecclesiæ instituto, atque vsu comprobatæ sunt. Et quoniam liber ritualis sacramentorum, qui vna, & eadem certissima ceremoniarum regula constet, quique omni ex parte absolutus sit ad sanctam illam administrationem, in prouincia nostra nullus fere extat; nos propterea iubemus, librum eo de genere, reuerendissimi Dominici Bolani episcopi Brixiæ iussu iam pridem confectum, a viris peritis, quos delegerimus primo recognitum, & necessariis aliis partibus auctum, ab omnibus, ac singulis sacerdotibus prouinciæ nostræ, qui ritu Romano sacramenta ministrant, huius decreti prouincialis auctoritate, cum primum nostra cura typis in lucem prolatus erit, ad vsum recipi, atque adeo introduci, vt in sacramentorum administratione ceremoniis, & ritibus, eo libro præscriptis, vtantur, neque vllis præterea aliis. Id vero tamdiu, quoad ritualis liber Romanus emittetur.

Quæ ad baptismum pertinent.

Nemo, nisi parochus, aut is, cui ille, episcopusve nominatim concesserit, in baptismo ministrando statas solennes ceremonias adhibeat, etiamsi ob necessitatem ministret. Quo in ministerio non alterius cuiusquam, sed albi coloris stola vtatur.

In baptismo etiam compater ne sit, qui sacro chrismate confirmatus non est. Eademque de commatre cautio sit. Proinde parochi erit, studiose de hoc ante perquirere.

Ne præterea compater adhibeatur, neque in confirmationis sacramento item, qui minor natu sit quatuordecim annis, sed qui maior, vel potius ætate sit prouectiori, vt non ore solum, sed animo, atque serio ad interrogata, quæ in baptismo fiunt, respondeat, ac plane intelligat susceptı a se muneris partes.

ANNO CHRISTI 1579. Ne ante ortum, nec vero post occasum solis baptismus in ecclesia ministretur, nisi aliter fieri aliquando temporis ratio necessitasve cogat.

Quoniam in baptismo vnusquisque pie, ac religiose pollicetur, operibus satanæ renuntiare, eiusque pompas deserere, id parochus, cum vsuuenerit, populum doceat, præsertimque baptismi tempore præmoneat, non solum quomodo, & quam simplici amictu ad illum infans deferendus sit, sed quam religiosa in Deum pietate, quam humili spiritu, & quanta etiam vestitus moderatione compatres, commatresve adesse debeant.

Ne vero vllum vel ornamentum, vel aliud quidquam, quod mundi huius pompam præ se ferat, adhiberi patiatur: cum minime consentaneum sit, in ipso vitæ Christianæ ingressu statim iis rebus studeri, quibus potissimum solenni sponsione renuntiatur.

In baptismo parochus, sacerdosve baptizans præsentem adesse non patiatur neque Iudæum, neque denique alium quempiam a fide Christiana auersum.

Fideles vero, qui præsentes adsunt, pie, religiose, omnique animi attentione adesse sæpe moneat, memoria tacite, studioseque repetentes, quæ Deo, cum baptismum ipsi susceperunt, sancte spoponderunt.

Si duo, pluresve infantes offeruntur, qui eodem tempore baptizentur, eorum vnicuique catechismum, exorcismum, & reliquas statas ceremonias, baptismumque parochus sigillatim ministret, atque adhibeat.

Cum duo infantes, mas scilicet, & femina, ad baptismum offeruntur; is ordo seruetur, qui antiquissimi ritus est, vt mari primum, deinde feminæ ministretur; nisi necessitas aliter cogit. Idemque seruetur, si plures offeruntur, partim mares, partim feminæ.

Ad aquam baptismalem, quæ capiti illius infunditur, qui baptizatur, eamve excipiendam, qua sacerdotis manus, sacro oleo illitæ abluuntur, peluis ne adhibeatur, quæ ecclesiæ tantum vsui addicta non sit.

Libris ritualibus, Canonumque legibus permulta tradita, atque explicata sunt, quæ in adultis baptizandis adhiberi, ritus postulat. In iis omnibus episcopus cum diligens erit, tum magnam in eo curam ponet, vt illis præter

doctrinæ Christianæ rudimenta, quæ necessario scire debent, admissorum scelerum, & male actæ vitæ pœniteat, tum vt iidem in posterum a peccatis omnibus abstinere statuant. Vix enim vlla alia causa esse potest, quamobrem qui adulti baptismum suscipiunt, non modo vllam in Christianis virtutibus progressionem faciant, sed plerumque flagitiis nefariis inquinati, præcipites ad perniciem, interitumque ruant, præter eam vnam, quod non ita, vt par esset, affecti ipsi, nec vere ab aliis exculti, ad tantum sacramentum accedunt. Anno Christi 1576.

Quod vero, licet horribile dictu sit, aliquando tamen euenisse compertum est, aliquem scilicet ad turpem quæstum iterum baptismum suscepisse; id ne vnquam porro accidat, episcopus antequam baptizet, omne diligens studium adhibeat, quo istos homines, vel Iudæos, vel Turcas, Mauroſve, qui baptismum sibi conferri petierint, plane dignoscat, de illorumque conditione, ac statu omni, quantum licuerit, a probatis viris accipiat testimonium obsignatum, idemque exigat omnino.

Obstetrices, tribus post huius decreti promulgationem mensibus, pœna arbitratu episcopi proposita, officium ne præstent, nisi per vicarium foraneum, si in diœcesi sunt, & vero in vrbe per eum, cui episcopus id curæ dederit, scripto probatæ sint idoneæ ad sacramentum baptismi, cum necesse erit, ministrandum.

Quæ autem probata est, cum baptizabit, curet, quoad eius fieri potest, vt duæ saltem mulieres, ac mater præsertim, si potest, testes præsentes adsint, quæ in baptizando verba ab ea prolata audiant.

Parochus vero, cum perquiret, ex decreto prouinciali, an infans baptizatus sit, diligenter obstetricem, & testes etiam de verbis prolatis interroget, vt sibi constet, an baptismi forma recte adhibita sit; an vero secus, quamobrem oporteat infantem a se baptizari.

Quæ ad confirmationis sacramentum pertinent.

Episcopus non solum sacris solennibusque pentecostes diebus, sed etiam, si ita ciuitatis suæ ingens frequentia, multitudoque postularit, & paschæ resurrectionis tempore, & in aduentu sacro Domini, & quoties visitationem obibit, sacramentum confirmationis ministret: & ob eam

ANNO CHRISTI 1579. eam causam, vt Concilio prouinciali quarto cautum est, ad ministrandum sæpe accurret, quibus in locis diœcesis opus erit.

Quod si quis cum periculose ægrotat, se chrismatis sacramento confirmatum non esse meminerit, ac propterea id sibi ministrari petat; tunc episcopus, si eo loci est, vbi ille ægrotat, vt ne sine hoc sacramento decedat, eum caritate paterna inuisat, & rite confirmet.

Alio decreto, quod in Concilio prouinciali primo sanciuimus, cautum est, ne confirmationis sacramentum iis præberetur, qui annis septem minores natu sunt: si tamen episcopus ob aliquam causam iustam, atque adeo necessariam, paruulo, & infanti, qui non modo eam ætatem expleat, sed ne attingat quidem, ministrandum aliquando censuerit, ne sit vetitum.

Iis vero minoribus natu, atque adeo paruulis, si quandoque ministrabitur, eorum parentes, vel qui curam gerunt, parochus moneat, vt ætate procedente illos ea de re certiores faciant: ne parentibus, curatoribusve postea mortuis, ipsi aliquando dubitent, an hoc sacramentum, quod iterari nefas est, susceperint. Id vero parochus curet præter eam diligentiam, quæ sibi præscripta est, de confirmatis, eorumque compatribus in libro certo describendis.

Idem aliquot ante diebus, quam episcopus ministraturus sit hoc sacramentum, vt nemo quisquam eorum, qui suæ curæ concrediti sunt, illud suscipere negligat, illos per familias distincte recteque notet, qui illud nondum susceperint; ac qui ætate sint ab episcopo præscripta, ordine in ecclesiam vocet ad id rite religioseque suscipiendum.

Eiusdem cura sit, paucis ante diebus, quam episcopus sacramentum hoc ministret, non solum fideles præmonere, quæ Concilio prouinciali quarto præscripta sunt, sed etiam in parochiali ecclesia orationem eo nomine instituere, vt, qui nondum confirmati, ad id accesserint, adiutrice diuina gratia, digni sint, qui Spiritus sancti dona vberrime recipiant.

Neque hoc quidem is denuntiare omittat, vt, qui proxime confirmationem suscepturi sunt, pridie illius diei, quo suscipient, caput lauent, aliove modo mundent, capillosque sibi tonderi curent.

Qui confirmandi sunt, & qui patrini adhibentur, parochus ante videat, quos rudiores esse suspicabitur, an orationem dominicam, salutationem angelicam, & symbolum norint. Atque ob eam quidem causam episcopus, illa fidei rudimenta sibi ab illis recitari iubebit. Quam diligentiam idem episcopus etiam, vt opus esse viderit, aliquando præstet per se, vel per alium sacerdotem, quem in ea recognoscenda constituerit. Anno Christi 1575

Videat item, vt in quacumque ecclesia confirmationem ministrarit, si pauci sunt, qui suscipiunt, vbi commode fieri potest, ante altare maius decenter exornatum semper ministret.

Primo mares in ecclesia a parte sua; feminæ ab altera sint: sicque separatim distincti, genibus flexis, manibus ante pectus iunctis, suo quique ordine, pie, & religiose orent: in primisque ab omni strepitu, vociferatione, & inani confabulatione caueant, sed silentio sancto vtantur.

Et, quod veteris ritus est, primum mares, deinde feminæ confirmentur: nisi aliquando aliter fieri episcopus censuerit.

Hoc sacramentum episcopus ministrare studebit hora tertia potissimum, quæ ex antiquo ritu stata huius sacramenti hora est.

Vt ne feminis mares, nec vero contra, maribus feminæ, neque senioribus adolescentes, cum minime hoc per ætatem conueniat, compatres in confirmationis sacramento adhibeantur; nisi id aliter necessitas aliquando postulet.

Quod antiqui ritus est, id seruetur, vt compater dextera suscipiat, & teneat, quem in hoc sacramento ministranti episcopo offert. Si vero qui offertur adulta ætate est, pedem suum super dexterum compatris, qui ipsum offert, ponat: id quod non sine mysterii significatione fit. Quam ob causam, & qui confirmatur, & patrinus tunc coram episcopo confirmante stet.

Dum sacramentum hoc episcopus ministrat, non modo qui illud suscepturi sunt, quique eos offerunt, sed omnes quicumque præsentes sacro illi mysterio adsunt, sancte, pieque orent, ac summa animi attentione spectent quod in ea solenni mysterii celebritate peragitur.

Tum vero mente secum reputent cælestia illa Spiritus

ANNO CHRISTI 1579. sancti dona, quæ illius sacramenti virtute fidelibus impartiuntur: in primisque tacita meditatione videant, quas in illis ipsi progressiones habeant; anque vitam agant tanta cælestium donorum vbertate dignam.

Curet etiam episcopus, ac parochus, vt qui turpe, ridiculumve nomen habet, neque plane conueniens Christiano homini, illud mutet, sumatque in confirmationis sacramento nomen alicuius, qui veræ pietatis, sanctæque religionis laude floruit, vt qui hactenus non ad normam Christi Domini vitam instituit, iam abiecto eiusmodi nomine, depositoque veteri homine, & antiqua socordia, rursusque nouo, ac sancto suscepto nomine, virilem in sancte agendo constantiam perpetuo deinceps præstet.

Confirmati frons, chrismate ab episcopo illita, primum bombyce diligenter a sacerdote abstergatur: mox a clerico, in sacris constituto, aqua lauetur. Quæ aqua in baptisterii sacrarium proiiciatur.

Quæ ad sanctissimæ eucharistiæ sacramentum pertinent.

Hoc institutum, quod antiquissimi ritus est, sacerdos religiose seruet, vt intra Missarum solennia, postquam scilicet sanguinem ipse sumpserit, fidelibus sacram communionem sumpturus ministret.

Nec vero tamen illam ministrare vetitum sit, si quando occasio tulerit, vt quis alio tempore, quam in Missa sumpturus sit.

Cum autem peracto Missæ sacrificio, statim eam ministrat, vestibus sacerdotalibus, quibus in Missa vsus est, indutus ministret, casula tantum deposita, & manipulo item. Si vero non statim, sed alio post tempore, quam in Missæ sacrificio, tunc superpelliceo, stolaque alba, & vbi ritus Ambrosianus est, rubra vtatur.

Verum pluuiali episcopus indutus sit, quando illam non in Missæ sacrificio ministrabit.

Is ordo præterea adhibeatur, vt primo ecclesiasticis hominibus, superpelliceo indutis, si vero sacerdos quis est, stola etiam, quæ signum crucis, ad antiqui Canonis præscriptum, in pectore exhibeat: deinde laicis maribus, tum feminis sacra communio ministretur, loco distincto, vt in Concilio prouinciali quarto cautum est, eaque ratione dispositis, vt altari maiori terga ne vertant.

Sacerdos, illam miniſtraturus, antequam præbeat, vnicuique, cui miniſtrabit, ſigillatim illa verba pronuntiet: Corpus Domini noſtri Ieſu Chriſti cuſtodiat animam tuam in vitam æternam. Et qui ſuſcepturus eſt, prius reſpondeat: Amen. Id quod antiquiſſimi inſtituti eſt, nec ſine myſterii ſignificatione fieri, ſanctiſſimus pater, & eccleſiæ catholicæ doctor, Ambroſius ſcribit. ANNO CHRISTI 1578.

Populus autem ad tabellæ inſtructionis, quæ propterea iuſſu noſtro edetur, præſcriptum doceatur, qua ratione ſanctiſſimum euchariſtiæ ſacramentum religioſe, decoreque percipiatur, ne quid accidat, quod illius auguſtæ diuinitati ac ſanctitati non conueniat.

Laici famuli, quicumque regularium monaſteriis operam nauant; tametſi in illis habitent, ſtato paſchæ tempore, in ſua quique eccleſia parochiali, ſacram communionem ſumant.

Cum vero ad ægros, omni reuerentia, omnique religioſi cultus ſtudio, atque honorifice, quoad eius fieri poteſt, afferenda illa ſit, neque id noctu commode fieri queat, vetitum propterea ſit, ne noctu afferatur, niſi ægris mortis periculum inſtet.

Parochus, ægroto illam allaturus, accurate hæc præmoneat, primum, vt ægrotantis cubiculum ab omni ſorde, omnique inquinamento purgetur, & amota omni re profana, pio apparatu, & ſacris imaginibus, vbi poteſt, exornetur; tum præterea menſa, mappa nitida, puraque conſtrata, cruce, aliaque effigie ſacra, candelabris, & candelis, cereiſve ſaltem binis inſtructa apparetur, in qua ſuper corporali pyxis cum ſanctiſſimo ipſo ſacramento collocari poſſit; ſit etiam vas vitreum ad ablutionis vſum. Quæ omnia, vt ab iis, qui ægroti curam habent, parentur, cura ſit in primis confratrum ſanctiſſimæ euchariſtiæ. Apud eos vero, qui præ eorum egeſtate, inopiaque id præſtare non poterunt, ipſi ſodales apparent.

Deinde idem parochus, & veſperi pridie illius diei, quo ſacram euchariſtiam allaturus eſt, ſi eo tempore de hoc officio præſtando certior eſt, & tunc item paulo ſcilicet ante quam afferat, certis campanæ percuſſionibus confratres ſanctiſſimi ſacramenti, & clericos, & reliquos fi-

ANNO CHRISTI 1579. deles, præsertim illius parochialis viciniæ, euocari mandet, qui illud pia veneratione prosequantur.

Post ipse, vbi manus lauerit, ad altare genibus flexis paululum tacitus religiose oret: tum superpelliceo, stola, ac, vt alio Concilio decretum est, pluuiali, vbi potest, se induat. Sacerdotes vero ceteri, clericive, qui comitantur, superpelliceum adhibeant: si canonicorum capitulum sit, cappam, vel almutiam, aliudve indumentum, vt illis in choro moris est.

Reliqui fideles bini prosequantur capite aperto, & quamplurimi candelis accensis: ac primo loco viri, in quibus scholares sanctissimi sacramenti præcedant, postremo feminæ.

Omnes, præsertim ecclesiastici homines, hymnos, & psalmos pœnitentiales, aliosve intima animi pietate simul cum parocho, sed alternatim, pronuntient; atque alii item religiose orent.

Cum quis sacerdoti, sanctissimi corporis Domini sacramentum ad ægros ferenti, aut cum eodem inde redeunti, obuiam fit, dum vel equo, vel curru, vel iumento vehitur, vbi primum illum id ferentem viderit, inde statim descendat, humique flexis genibus tamdiu in adoratione permaneat, quoad ille cum sacramento transiuerit.

At vero omnis, siue sacerdos, siue clericus, siue laicus, quicumque eidem sanctissimo sacramento obuiam fiet, pro Christianæ religionis cultu, domum vsque eius, cui ministrandum est, & ad ecclesiam quoque, quo reditur, pia veneratione prosequi, & comitari omnino studeat, nisi necessitate, causave vrgenti vehementer impediatur.

Id omne, vt cuncti fideles studiose, religioseque præstent, illos vnusquisque parochus, quamsæpissime ac diligentissime commonefaciat.

Familia vero, quæ domi habitat, vbi ægrotus est, sanctissimo sacramento ad ecclesiam vsque, vel saltem extra ianuæ fines, obuiam procedat cum cereis accensis, & omni alio interiori & exteriori pietatis cultu, depositisque plane armis.

Sacra communio ad ægrotum non deferatur, nisi ad eum, qui vere illam sumpturus est. Si vero aliquando fit, vt, dum ad eum parochus venit, morbi vi ita affectum

illum inueniat, vt eam tunc ministrare rite non possit, collocata pyxide super corporale in mensa, eo nomine apparata, paululum moretur, dum genibus flexis, vna cum ceteris, qui adsunt, ac potissimum cum ægroto ipso sancte oret: ac postea recessurus, eucharistia pyxide inclusa, eidem benedicat. Quod si ægrotus ipse id vehementer exoptat, sacramentum aperta etiam pyxide, liceat ostendere adorandum. ANNO CHRISTI 1579.

Cum quis periculose ægrotans, ac etiam pene in extremo spiritu sanctissimam eucharistiam, & sacramentum extremæ vnctionis susceperit, si postea aliquot dies superstes sacram communionem sibi ministrari petit, eius pio, religiosoque desiderio parochus ne desit, modo ne pro viatico iterum in eodem morbo præbeat: cum id a sanctis patribus olim fieri consueuisse traditum sit.

Reus, capitis damnatus, quo die pro viatico sanctissimum corpus Domini sumpsit; Christo redemptori, qui pro illius etiam anima sanguinem in ara crucis profudit, a piis iudicibus, magistratibusque illo ipso sanguine redemptis, tribuatur, vt ne eo die supplicio afficiatur, multis locis piæ & laudatæ consuetudinis est.

Quæ ad pœnitentiæ sacramentum pertinent.

VT ad sanctum pœnitentiæ sacramentum fideles solicite, diligenterque accedant; id parochus præstet, vt in hebdomada, quæ quadragesimam proxime præcedit, ad patrumfamilias ædes, quæ intra parochiæ suæ fines sunt, sigillatim eat; ac videat accurate, qui obligatione huius sacramenti suscipiendi, & sacræ eucharistiæ paschæ tempore sumendæ deuincti sint, eorumque nomina recte describat: ac singulos præterea, eosque præsertim, qui perraro confitentur, moneat, vt ne confessionem differant in postremos illos quadragesimæ dies, quibus sacerdotes vel ob mysteriorum celebritatem, assidua diuinorum occupatione, ab audiendis confessionibus impediuntur, vel frequenti tunc concursu fidelium defatigati, ita in eo ipso munere præstando fere opprimuntur, vt tantum, tamque salutare ministerium in confertissima multitudine vix recte illis præstare queant. Proinde quadragesimæ hebdomadas, pro populi sibi commissi ratione, sic partiri curet, vt alias huic, alias illi viciniæ, familiæve, aut partim viris,

ANNO CHRISTI 1579. adolescentibus, & pueris, partim mulieribus, virginibus, puellisve præstituat, quibus ad confitendum distincte, atque in tempore accedant.

In iis quæ ad sacerdotes, pro sacræ confessionis ministerio vel examinandos, vel probandos pertinent, ne prælatus, etiam regularis, & exemptus, se in aliena diœcesi vllo modo ingerat: sed eam omnem illos examinandi probandique curam episcopo diœcesano plane relinquat.

Cum pro temporum varietate, casuum reseruationem ab episcopo aliquando mutari expediat, quo planius illos casus, ei reseruatos, confessarii sacerdotes perpetuo norint: eos episcopus singulis annis vel in Synodo diœcesana, vel ineunte Ianuario promulget, ita vt quæ illorum casuum promulgatio proxime facta est, vim habeat, quoad altera fiet. Ab iis vero casibus, proxime promulgatis, si quis confessarius cuiusuis ordinis sine facultate scripta, ab episcopo data, aliquem absoluere attentarit, excommunicationis pœnam ipso facto subeat. Si vero ab vno aliquo speciali casu reseruato, & altero item, aut etiam pluribus absoluendi facultas aliquando sigillatim petetur, verbo etiam, siue scripto concedi poterit, tum alias etiam, quando episcopus ita faciendum censuerit.

Ne facultatum, priuilegiorumve iura, quæ cuicumque, etiam rosarii, & cruce signatorum scholæ, confratriæ, collegiove, etiam laicorum, quæve collegis, confratribusve in eo ascriptis ante, vel post Concilii Tridentini confirmationem, concessa sunt, confessarius, cuiusuis ordinis sit, ab iis casibus, quos sibi episcopus in sua diœcesi reseruauerit, pœnitentes sine illius facultate absoluat. Si contra fecerit, suspensionem a diuinis ipso facto incurrat.

Episcopus, quo decentius, atque adeo religiosius sacramenti huius administratio fiat, presbyteros confessarios, etiam qui alicuius congregationis clericorum regularium, alteriusve societatis regularis sint, ad audiendæ confessionis officium, ne admittat, neve illam audire, etiam in suis ecclesiis sine superpelliceo & stola patiatur. Efficiat vero, vt reliqui regulares, tam monachi, quam mendicantes, in hoc ministerio habitum, vestitumque adhibeant, quem ex regulæ præscripto in choro ad diuina officia celebranda adhibent. In his canonici regulares congregationis La-

teranenſis cenſeantur, cum ad rochetum cappam etiam extrinſecus adhibent. ANNO CHRISTI 1579.

Omnes vero videant, ne extra eccleſiam, oratoriumve confeſſionem audiant, præterquam ægrotantium, etiam virorum, niſi ob vrgentem cauſam.

Confeſſarius, quicumque vel ſæcularis, vel regularis ſit, non ſtando, ſed in ſede, tamquam pro tribunali iudex, ſedendo, ſacram confeſſionem audiat pœnitentium, quales quales ſint, etiam in ſummo aliquo dignitatis gradu conſtituti. Itidem faciat cum abſolutionis ſententiam pronuntiat.

Quod in eccleſia antiqui inſtituti, veteriſque conſuetudinis eſt, recte omnino ſeruet, vt dum abſolutionis formulam, preceſque adiunctas profert, ſupra caput pœnitentis manum dexteram eleuet: id quod etiam cum myſterii ſignificatione fit.

In pœnitentiæ ſacramento magna humilitas ſumme neceſſaria eſt. Itaque pœnitentes cum ad confeſſarium, qui Chriſti Domini locum in eo miniſterio tenet, accedunt, intimo animi dolore omnique humilitate, non ſubiectis puluinaribus, ſi neceſſitas aliud non poſtulat, ſeſe ad illius pedes proiiciant ac proſternant; id quod ab apoſtolicis vſque temporibus in more vſuque poſitum eſt, vt ſe reos agnoſcant atque profiteantur mortis æternæ.

Dum confitentur, ſint manibus iunctis, digitis paululum erectis, oculis demiſſis.

Quod in Concilio prouinciali tertio de pœnitentia & publica & ſolenni, ſacrorum Canonum iure, & œcumenicæ Synodi Tridentinæ auctoritate ſancitum eſt; id ad vſum inducatur, vel reuocetur, atque adeo rite recteque præſtetur, prout inſtructionibus, quæ ad communem totius prouinciæ vſum iuſſu noſtro edentur, ex Canonum fontibus, ſanctorum hominum diſciplina, eccleſiaſticiſque inſtitutis præſcriptum erit.

Confeſſarios omnes, qui in vrbe ſunt, tum aliquando per annum, vt in Concilio prouinciali quarto conſtitutum eſt, tum præcipue ſemel hebdomada prima quadrageſimæ, iterum aduentu ineunte, ad ſe epiſcopus conuocari curet, cum iiſque agat, vt eodem Concilio cauetur.

Que

ANNO CHRISTI 1579.

Quæ pertinent ad sacramentum extremæ vnctionis.

NE pueris, qui nondum vllum rationis vsum habent, sacramentum extremæ vnctionis ministretur.

Parochus, si per errorem aliud oleum, quam quod infirmorum est, ad ægrotum vngendum vnquam adhibuerit, etiamsi chrismatis, aut catechumenorum sit, vt erratum emendet, olei sacri, quod proprium infirmorum est, vnctionem eidem adhibeat: tuncque sacramenti formam iteret.

Æger, si dum sacro oleo vngitur, extremum spiritum emiserit, parochus vngere desistat. Si vero aliqua morbi vis de repente illum oppressit, vt dubitetur, viuusne sit, an mortuus, ea conditione in vngendo vtatur: Si es viuus, per istam sanctam vnctionem, *&c.*

Ne alius sacerdos, nisi parochus, hoc sacramentum ministret. Si porro is impeditus, aut alias in mora est, mortisque periculum instat; tunc sacerdos alius ministret licet.

At caueat parochus, ne in eo ministrando negligentiam, vllamve moræ culpam contrahat. Alioqui si ad illius ministrationem accersitus ire neglexerit, cum rationem Deo reddet, tum pœna ab episcopo grauiter plectatur. Is porro ad omnem huius sacramenti, in tempore administrandi, diligentiam, præterquam quod præcipue cura sua, quæ sanctæ solicitudinis plena est, officio valde admodum perpetuo excitetur; proposito etiam sibi exemplo sanctissimi episcopi Malachiæ accendatur, qui tam vehementi animi dolore ex eo affectus est, quod culpa sua mulier quædam, sacramenti huius gratia fraudata, decesserit, vt totam noctem orando, gemendo, lacrymando consumpserit, lacrymarumque vi quasi maximo imbre, pro oleo sancto, quod non ministrauit, mortuam perfuderit. Mane autem exaudiuit Dominus sanctum suum: ita vt illa e morte, tamquam e somno excitata, electo sese erigens, sacramentum hoc ab eo acceperit, ac deinceps a morbo conualuerit.

Quod Concilio Agathensi cautum est, id vnusquisque parochus præstare curet, vt Missæ sacrificio peracto, si quos in parochiali vicinia ægrotos habet, frequenter, atque adeo quotidie, quantum per alias suæ curæ parochialis occupationes potest, inuisat, atque eisdem præstet quæ sint solicitudinis, muneriſque parochialis officia, prout opus esse viderit.

Vt episcopo, eiusque vicariis, aut visitatoribus aliquando constet diligens parochorum in salutaribus illis officiis, quæ fidelibus ægrotantibus illi debent, cura; eorum vnusquisque librum præcipuum habeat, in quo sigillatim perscribat singulis diebus parochiæ suæ incolas qui mortem obierint, & quæ sacramenta eorum vnicuique ministrarit, & præterea quando commendationis animæ officium præstiterit, & quo die hæc singula ministrarit. ANNO CHRISTI 1579.

CONSTITVTIONVM PARS SECVNDA.

De cura pestilentiæ.

SVPERIORIBVS proximis annis funesta pestilentiæ contagio primum vrbes aliquot Italiæ celeberrimas, opida permulta, & pagos complures, deinde sensim longe lateque dimanans, Mediolanum, eiusque diœcesin fere omnẽm, & aliquam prouinciæ partem ita vehementer inuasit, vt multiplicem variamque stragem ediderit.

Quo afflictissimo tempore res multas commiseratione, lacrymis, luctuque dignas, & aliunde audiuimus, & oculis nostris in vrbe, diœcesique Mediolanensi adspeximus.

Tanta enim illius vis est, tamque vehemens, vt, cum occulte in omnes partes progrediens, breui momento temporis, quasi repentino quodam impetũ turbidæ tempestatis, homines obruat, teterrimi contagii metu omnes fere consternentur. Quamobrem eo pauore animi commoti, atque obstupefacti plerique tantum abest vt officii sui partes fortiter amplectantur, vt, quasi e mentis suæ statu repente dimoti, ne cogitare quidem, nedum deliberationes, consiliaque suscipere possint, quid in calamitate publica expediat, & quid plane necessarium sit.

Alii vero eo metu affecti, dum humanæ prudentiæ cautionibus se tueri volunt, eam sibi solicitudinem, quæ tota mundanæ diligentiæ præsidiis nititur, ita præposterè struunt, vt religionis, pietatisque Christianæ si omnino non obliuiscuntur, eius tamen officia intermittant. Nam sæpe fit, vt Missæ sacrificio interesse, sacramenta suscipere, ecclesiam frequentare, ad conciones sacras conuenire, supplicationes publicas, publicæque orationis munus obire negligant, & quos cognationis gradu coniunctissimos, quosque caros

ANNO CHRISTI 1579. habent, si quando fortasse ii in pestiferam labem, aut in suspicionem eius inciderint; non modo illos non curent, sed etiam ab iis ipsis longe admodum refugiant. Atque hæc quidem ipsa animi perculsio cum eos inuadit, qui potestate, auctoritate & opibus præstant, certe multis partibus calamitosior est, quam omnis pestis contagio; cum inde non mora solum aliqua, sed etiam impedimentum non mediocre procurationi & apparatui remediorum afferatur, & alia deinde multa pernicioſa damna existant. Imo, quod graue est, inde accidit, vt egentibus aliquando alimenta necessaria non suppeditentur; pestiferis plagis medicina non adhibeatur, & subsidia spiritualia, id quod grauissimum est, interdum non ministrentur, ecclesiasticæ stationes nonnullis in locis deserantur, diuinorum officiorum cultus sæpe negligentior sit, pietatisque Christianæ exercitationes langueſcant.

In tanta igitur rerum difficultate pro paternæ caritatis studio, proque archiepiscopalis officii nostri munere necesse habuimus, multiplicem solicitudinem suscipere, multos labores subire, multas functiones exequi, quas a pastore gregi sibi commisso præstari, & Christiana caritas & pastoralis curæ ratio efflagitabat. At omni rationi plane consentaneum est, vt, quemadmodum parens optimus, qui filios vnice diligit, cum in præsenti, tum in futurum eis prospicit, ac parat quæ sunt ad vitæ cultum necessaria; ita nos paternæ caritatis officio adducti, omni præcautione fidelibus prouinciæ nostræ, in hoc Concilio prouinciali quinto consulamus, prouideamusque deinceps, quæ experiendo cognouimus, pestilentiæ tempore salutaria esse adiumenta. Id vero etiam maxime faciendum censuimus, cum præsertim subuerendū sit, ne aliquando ob easdem Dei offensiones, ob maleque facta, quorum seminaria nondum euulsa sunt, iterum illa pestifera labes in prouinciam nostram irruat. Atque hæc quidem ipsa ob eam præterea causam præcauere voluimus, quod cum pestis vis subito irrumpat, atque dimanet, non modo de iis, quæ opportuna sunt, mature deliberandi, consultandique tempus relinquit, sed celerrime agendi necessitatem omnem imponit. Accedit etiam, quod illius calamitatis, atque incommodorum recens memoria cum sit, ac recordatio, hoc tempore facilius

multo est, quam multis post annis eo de genere adiumenta opportuna excogitare, consiliaque adhibere, dum præsertim superstites adhuc sunt, qui semel pestiferæ contagionis mala, & detrimenta experti sunt. Est vero illa item ratio, quod, cum nos in hoc prouinciali Conuentu, spiritualibus præsidiis, misericordiæque operibus, e caritatis fonte manantibus, vniuersos & singulos omnis generis & ordinis homines in pestilentiæ tempore instruimus; hæc tota nostra vel institutio, vel præcautio eo refertur, vt officiorum sanctitate, & operum religione, quasi pro publicæ valetudinis recuperatæ munere, grati animi erga Deum testimonia demus, atque offeramus. ANNO CHRISTI 1579.

Partitio officiorum, quæ pestilentiæ tempore præstanda sunt.

SVNT igitur permulta officia, quæ pestilentibus temporibus Christiana caritas docet præstanda esse, siue tempus spectetur, quo primum pestis suspicio, periculumve imminet; siue locus inspiciatur, in cuius viscera, illa miserandum in modum sese infudit; siue hoc ipsum consideretur, cum scilicet ea paulatim langueſcente non solum spes recuperandæ publicæ valetudinis ostenditur, sed cum ad omnem a morbo confirmationem maior in dies progressio fiat, demum omnis inde conualescentia existit.

Atque in iis quidem officiis alia propria vniuscuiusque sunt, vtpote episcopi, & parochi, & cleri tam sæcularis, quam regularis, & magistratus, & patrisfamilias, & omnis denique populi: alia vero quædam communia, quæ eiusmodi sunt, vnde illa, quæ proprie, præcipueque a singulis præstanda, sunt, proficiscuntur, atque emanant.

Officia multiplicis considerationis communia.

IN communibus porro officiis, in quorum assidua cogitatione, atque vsu omnes sese pie exercebũt, hæc sane erunt.

Primum secum tota mentis cogitatione, totoque animo reputabunt omnes homines, quæ & quanta pestilentiæ vis sit, quam tetra illius contagio, quantas & quam varias strages breui edat; quam multas miserias, quamque horribiles calamitates rebus publicis importet: quam breui animi consternatione cunctos vel fortissimos viros aliquando afficiat; quam valde ob eam causam formidolosa, quod ita de repente ab hoc sæculo ad tremendum illud Christi Domini iudicium animas abripit.

ANNO CHRISTI 1579.

Deinde attentissima meditatione considerabunt, a quo pestifera illa lues existat, nempe a Deo, cuius voluntati in primis illam acceptam referent. Dauid enim, optione data trium calamitatum, pestis, famis, & belli, in ea deliberandi facultate pestilentiam maluit, cum dixerit, malle se in manus Dei quam hominum incidere.

Tum causas, quamobrem peste Deus mortales affligat, diligenti indagatione perquirent. Atque in iis quidem causis cum multæ aliæ afferantur, ob quas calamitatibus, miseriis, aduersisque rebus homines ille diuexet, tamen hoc sibi certo persuadeant, quod a sanctissimis patribus traditum est, cum Dei maiestatem multis hominum peccatis, flagitiisque lædi, ac violari vident, hanc ipsam causam potius esse, curis calamitates, & plagas infligat, eo tamen consilio, vt in viam reducat homines, ne, vt ait sanctus Paulus, cum hoc mundo damnentur.

In eam præterea cogitationem incumbent, quam multiplex, quamque ampla materia, & quasi seges Christianæ virtutis, caritatisque exercendæ detur illa tam graui afflictione, grauissimisque illis & permultis difficultatibus, quas secum pestilentia inuehit. Qua in cogitatione videant simul meritorum, quibus adiutrice diuina gratia ad cælum via munitur, fructus inde extare posse & amplissimos & vberrimos.

Hæc porro per se satis explorata sunt, meditationum, cogitationumque officia, in quibus pestilenti tempore fideles assidue versabuntur: sed multa inde consequuntur, quæ eo ipso præsertim tempore in omnium animis mentibusque perpetuo infixa inhærere debent.

Atque in iis illud maxime sibi propositum habebunt, quanto anima corpori præstat, tanto studiosius animæ cura, & solicitudo, corporis incolumitati, & studio in periculo præferenda est, in quo & anima, & corpus eo pestilenti tempore versantur.

Imo vero illud pro certo exploratoque habeant, a Deo potissimum & publicam & priuatam singulorum incolumitatem, prosperamque corporis valetudinem omni pietatis officio implorari oportere: *Nisi Dominus custodierit ciuitatem, frustra vigilat qui custodit eam*, inquit Propheta. Quamobrem sciant, spem omnem irritam, atque *Psal. 126.*

inanem esse, quæ Dei ope in primis non nititur, sed tota solum vel in humana prudentia, diligentiave, aut in rerum copia, atque opibus, aut in corporis robore, & viribus, aut in aliis id generis præsidiis collocatur. ANNO CHRISTI 1579.

In animum autem perpetuo inducent, recuperandæ & publicæ, & priuatæ valetudinis incolumitatisque eas potissimum rationes esse, quæ ad Dei gratiam reconciliandam, ad veram peccatorum pœnitentiam, ad prauos vsus emendandos diligentissime conferuntur. Iis porro officiis & rationibus neglectis, aut prætermissis cetera putabunt parum valere, imo plane inutilia esse, illa vero etiam pernicioſa admodum remedia, quæ secum peccatum coniunctum habent.

Hæc omnia cum sibi quisque perpetuo persuasa habeat, tum maxime & priuatis colloquiis, & publicis concionibus non solum episcopus, sed parochi, & concionatores pro suo quisque munere, hominum mentibus quamdiligentissime inserere studebunt, tamquam semina quædam officiorum fere omnium Christianorum, quæ infra explicata & demonstrata pestilentibus temporibus præstanda sunt.

His porro officiis cogitationum, meditationumque certarum, quas eo de genere sibi fideles animo rectissime conceperint, instructi, non modo non langueſcent, sed valde etiam se excitabunt in omnes partes præstandi Christianæ caritatis opera.

De præsentia, & constantia omnium.

Si vllo vnquam tempore, vel afflictissimo, aut episcopi solicitudo, aut sacerdotum ministerium, aut magistratuum, decurionum, & aliorum omnium, qui præsertim prudentia, fortitudine, constantia, caritate, aliisque virtutibus præstant, studio quamdiligentissimo opus est; certe in pestilentia, cuius immanissima vi, repentinoque impetu cuncta, nisi eorum virtute fulciantur, breui labuntur, atque ruunt, est maxime necessarium. Itaque ii omnes, singulique labenti patriæ, & auctoritate, & exemplo, & muneris commissi officio opem necessario tempore ferre studebunt; proindeque non modo illam non deserent, vt imperita multitudo aliquando factitare consueuit, vtpote quæ ab omni consilio inops, vulgo consternata, ac sola tantum

ANNO CHRISTI 1579. pestis voce perculsa, longe refugit, sed in eius custodia, quasique vigilia ita permanebunt, vt a rebus, & publicis, & priuatis, quibus eorum potestate, aut officio, virtuteque succurrendum est, oculos nunquam deiiciant.

Nec vero in tanta omnium perturbatione, ac trepidatione animo demisso, & contracto erunt, sed forti, magno, atque adeo paratissimo ad omnia caritatis officia, & ministeria. Neque propterea in ancipiti deliberatione versabuntur, aut in quæstionem adducent, quæ ipsi officia necessario præstare debeant, quæ rursus minus necessaria, quove iure illis præstandis deuincti, sed ardenti dilectionis, & pietatis studio incensi, cuncta potius iis officiis metientur, quæ sibi, in summa ea necessitate, periculove constitutis, præstari ab aliis maxime velint.

Hanc ipsam porro rationem, atque vsum in populis, etiam finitimis peste, aliave calamitate ob pestem afflictis, subleuandis, & adiuuandis adhibebunt.

Et quoniam cunctis aliis studiis, atque officiis potior, multisque partibus præstantior est spiritualis cura, paternaque caritas quam episcopus, parochi animarum curatores, & sacerdotes, tamquam optimi parentes de filiorum salute soliciti, omni paterno studio conferunt: ideo ipsos in primis admonemus, vt præsentes adsint pestilentiæ tempore, quo fideles opus admodum habent & ipsius episcopi auxilio, & eorumdem parochorum, sacerdotumve ministerio, cum ad cetera omnia caritatis, misericordiæque opera, atque officia, tum maxime ad spiritualia adiumenta, & ad Deum non solum precibus, sanctissimisque orationibus, sed etiam omni alia ratione placandum.

Quamobrem ob oculos sibi proposito tam magno populi sibi commissi periculo, paternæ caritatis viscera indutus, constantique illa episcopalis animi virtute præditus, quæcumque pietatis officia a parente optimo, filiis præstari afflictissimo illo tempore oporteat, ea studio, & ministerio suo ita præstabit, vt ad omnia caritatis Christianæ opera ceteri homines inflammentur, cum maxime singulari, & egregio illo suo exemplo, tum vero etiam pio quodam ardore sanctarum cohortationum, quas ad clerum, ad populum, ad magistratus, decurionesque præsertim adhibebit, vt vniuscuiusque studium, officiumque tum vniuerse,

tum sigillatim excitet, & inflammet, cunctosque in curæ suæ officiis constantissime contineat. ANNO CHRISTI 1579.

Parochi autem, animarumve curatores, tantum abest vt necessario eo tempore populum, cuius curam gerunt, aliquo modo destituant, vt fixa animi deliberatione sibi statuendum putent, omnia prorsus, etiam mortis pericula paratissimo animo subire potius, quam fideles Christi sanguine redemptos, ac sibi præcipue in curam traditos, in summa pene omnium adiumentorum necessitate deserere.

Reliqui etiam sacerdotes, & clerici, qui ecclesiæ stipendio aluntur, vt Dei laudes concelebrent, precesque pro populo adhibeant, tunc maxime intelligent, sibi in statione, & quasi in perenni vigilia quadam sacerdotali, & clericali manendum esse, cum diuinæ iræ placatio exoretur oportet supplicationibus, litaniis, sacrificiis, frequenti sacramentorum vsu, & aliis Christianæ religionis ministeriis, quæ potissimum sacerdotalis officii sunt.

Populus vero non modo longius a patria, quæ vna omnes omnium caritates complectitur, non refugiet, sed præillius amore persistet, hocque vnum sibi præscribet, vt ereptis morum erroribus conuulsisque vitiorum seminibus, vnde pestiferam labem, atque exitium comparatum esse existimare debet, criminum, & peccatorum, quæcumque conceperit, admiseritve, vere sancteque pœniteat, & vitæ emendandæ propositum, fixa deliberatione suscipiat. Supplex item quamfrequentissime ad Deum confugiat, qui in medio etiam nubis, & afflictionis arcum propitiationis suæ ostendit, funestaque ærumna oppressos, suæ item diuinæ benignitatis ope subleuat.

Episcopi solicitudo in orationibus publicis.

IAM vero episcopus, ad quem gregis custodiendi perpetua cura refertur, vt vniuersi populi supplicantis religiosa, solennique oratione Deum placet, cum primum in locis finitimis pestis grassatur certas, statasque publicas processiones triduanas non semel, sed iterum, atque adeo sæpius, si opus erit, & in vrbe, & in diœcesi indicet: quas ieiunio, eleemosyna, sacco, cilicio, omnique mœsto & lugubri amictu, pedibus nudis, capite aperto, omni pœnitentiæ publicæ modo, vocibus ex intimo animo ad misericordiæ implorationem emissis, gemitu, lacrymis profusis, inten-

ANNO CHRISTI 1579. intentissimo assiduarum precum studio, & omni denique non externo solum, sed interno pietatis religiosæ officio sancte agi, atque celebrari studebit.

Ad quas processiones etiam sanctorum reliquias sacras, præsertim, quæ insigniores sunt, vniuerse aliquando adhibebit.

Statam illam & solennem orationem quadraginta horarum, religiose celebrabit: ad quam vniuersus clerus, & populus per certas regiones, & parochias distinctus, ex Concilii prouincialis quarti decreto pie & ordine conueniat. Atque in eius quidem celebritate, quo religiosius omnis clerus, populusque ad publicæ precationis studium excitetur, sermo breuis statis singulis horis habebitur a perito sacerdote, qui orantes vehementius inflammet.

Curabit etiam vt omnes & singuli peccata confessi, certo dominico, aliove festo die, sacram communionem sancte sumant.

Statas præterea processiones, quæ speciatim ab vniuerso vniuscuiusque collegiatæ ecclesiæ clero, etiam regulari, & ab vnaquaque ciuitatis, vel diœcesis regione in singulas hebdomadas fiant, certo præscripto modo instituet.

Certarum ecclesiarum, in quibus præsertim insignia pietatis, & religionis monimenta extant, visitationem constituet, vt ad eas scilicet supplicandi causa, ac studio, vniuscuiusque viciniæ parochialis populus collegiatim certis diebus conueniat.

Orationem matutinam ac vespertinam ardentius excitabit; & vero, vbi intermissa est, restituet quamdiligẽtissime.

Orationem item sine intermissione vbique, & in vrbe, & in diœcesi, certa parochialium, collegiatarumque ecclesiarum, ac monasteriorum præterea distinctione, indicet atque statuet.

Litaniarum etiam quotidianarum, quas & domi, & foris certis locis, in ecclesiisque præsertim adhiberi curabit, certam rationem inibit.

Ieiunium, si minus in hebdomada pluribus diebus, at in feria sexta saltem, vel sabbato, præter statos vigiliarum dies a populo agi suadebit: alia præterea veræ pœnitentiæ signa, diuinæ misericordiæ implorandæ studio suscipienda, demonstrabit.

In iis quoque religiosis adiumentis illud etiam adhibebit, vt vniuscuiusque parochiæ ædibus, domiciliis, & habitationibus parochi singuli, stata religiosa prece rite benedicant ad institutionis, eo de genere in hoc Concilio editæ, præscriptum. ANNO CHRISTI 1579.

Vt autem denique totius prouinciæ populi supplicatione etiam adiuuentur, eo necessario tempore literas de periculo, suspicioneve pestilentiæ ad metropolitanum, ceteroſque prouinciæ episcopos celerrime scribet.

Cura metropolitani, & prouincialium episcoporum.

PESTILENTIÆ, quæ vrbi, locove prouinciali imminet, periculo audito metropolitanus eam curam, cogitationemque suscipiet, vt non solum in metropolitana vrbe, eiusque diœcesi, sed in vniuersa prouincia supplicationem, orationem, & alia pietatis opera indicat literis omni cohortatione plenis.

Reliqui prouinciæ episcopi ei, cuius diœcesis ex pestis periculo laborat, caritatis officia nauare non different.

Illi animum, spritumque addent, & maiorem omni officiorum ratione facient, ad episcopalis, paternæque caritatis partes in pestilentia, si irrepserit, exercendas. Quod officium sæpius præstabit vicinior episcopus. Proposito etiam exemplo sanctissimi pontificis Cornelii, & beati Cypriani episcopi, martyrum, quorum alter alteri, in laboribus, & periculis versanti, literas plenas consolationis scribebat, episcopum crebris literis consolabuntur item, & confirmabunt.

Curam etiam aliquam inibunt, vt de illius, & diœcesis, & vrbis statu certiores aliquando fiant, quo ardentiori studio flagrent subleuandi necessitates.

Studebunt in primis ei opem afferre, tum oratione publicisque supplicationibus, tum etiam eleemosynarum, prout vnusquisque poterit, largitionibus.

Omnem aliam præterea rationem quisque diligentissime exquiret, qua fratris episcopi, eiusque etiam populi periculo, & difficultatibus, cum eo coniunctis, opportune ac benigne succurratur.

Id omne pietatis officium metropolitanus longe flagrantiori studio præstabit, vt eius exemplo ac documento ceteri prouinciales inflammentur ad rei piæ imitationem.

Solicitudo episcopi in morum corruptelis eripiendis.

ANNO CHRISTI 1579. EPISCOPVS præterea, cuius diœcesis in periculo pestis versatur; tunc in primis accurate inuestiget, quæ potissimum corruptelæ, quæ publica peccata sint, & quæ scelera flagitiave, quibus Deus maxime offendatur, eiusque ira concitetur. Hæc igitur cum funditus conuellere studeat, tum vero ea, quæcumque sint diuino cultui repugnantia.

Ac rursus, omnia pietatis officia in vsum vt diligentissime reuocentur, sedulo curabit.

Sanctioris disciplinæ initium a se faciet, perinde ac si peccatis suis potissimum pestilentiæ, qua populus affligitur, causam dedisset; proinde in eo attente figet oculos, vt accurate perspiciat, quid a se velit Deus, quid iubeat, quid prohibeat.

Ad normam voluntatis diuinæ omnia sua consilia, omnes cogitationes, omnia opera, & verba, omnes denique vitæ suæ rationes conformabit: & officii sui pastoralis momenta diuini iudicii legibus perpendet.

Et sua, & populi peccata piis & crebris gemitibus deplorabit.

Assidua prece, summaque sanctissimæ orationis contentione, diuini luminis illustrationem sibi deposcet, vt omnia videre, omnibus consulere, esse pro omnibus vehementer solicitus, & omnia denique quæ ad populi sui curam rectissimam pertinent, circumspicere, & mentis oculis illustrare, necessario tempore possit, supplex perpetuo Deum orabit, vt disiectis peccatorum nubibus pluuiam, & rorem diuinæ suæ misericordiæ effundat in populum, suæ curæ commissum. Cum igitur vitæ suæ rationes diligenter examinabit, cunctaque videbit, quæ a se præstari oportet, vt non modo in graui culpa, sed in nulla quidem, vel minima offensa sit apud Deum; tum familiæ instituta, mores, omnem denique disciplinam recognoscet, & omnia non tantum vniuerse, sed speciatim, sigillatimque diligentissime perlustrabit.

Tantumque, quoad eius fieri humanitus poterit, aberit, vt quidquam offensionis culpæve in vllo quoquam residere patiatur, vt statuat potius, quasi nexu disciplinæ sanctissimæ deuincire omnem familiam ac domum episcopalem, quæ, tamquam officina Christianarum virtutum, ceteris exposita esse debet ad imitationem.

Fori præterea sui ecclesiastici rationem atque vsum omnem explorabit, hocque attentius ac diligentius, quo graviores Dei offensiones ex inique factis, iniquisque iudiciis existere solent. ANNO CHRISTI 1579.

Perueſtigabit etiam ac diſpiciet attentiſſime eccleſiæ ſuæ cathedralis & cleri illius diſciplinam, in qua, ſi quid vel vniuerſe, vel ſpeciatim offendi animaduerterit, ſtudioſiſſime emendabit & corriget; cum præſertim inde documenta omnis optimæ inſtitutionis & normæ ſumi conueniat.

Vt vero reliquis omnibus, in quibus aliqua offenſio ſubeſſe poſſit, proſpiciatur & conſulatur, Synodum diœceſanam, ſi expedire cenſuerit, diligentiſſime habebit, in qua præcauebit quæ opportuna, quæ neceſſaria, quæque ſalutaria maxime erunt, pro temporis ratione.

At ſi minus Synodum coget, ſaltem vicarios foraneos ob eam ipſam cauſam euocabit, vt non in vrbe ſolum, ſed in omni diœceſis parte, etiam atque etiam diligenter, depulſis morum erroribus, profligatis publicis offenſionibus, euulſiſque malefactorum ſeminibus, omnis vitæ emendatio, & diſciplinæ Chriſtiano nomine dignæ inſtauratio, atque adeo inſtitutio, procuretur.

Hoc idem quo in omnes partes recte ſancteque agendi ſtudium vehementius excitetur, cum ſacerdotibus confeſſariis, & concionatoribus aget quam diligentiſſime.

Reliquum etiam ciuitatis clerum ſæcularem, & parochos potiſſimum ſæpius conuocabit; quos omnes cum ad vitæ innocentiam, tum ad virtutes, quæ in ſacerdotali, clericalique ordine elucere debent, eorumque officia vſque adeo excitabit, vt ſalutaris inde fructus in populum deriuetur.

Præfectos item monaſteriorum cuiuſuis ordinis, quæ in ciuitate ſunt, ad ſe aliquando accerſet; quibuſcum omni cohortatione, ſanctiſque admonitionibus, & iis quidem frequentibus, vbi opus erit, aget vt in omni monaſterio, tum virorum, tum etiam feminarum, ſi quæ illorum curæ commiſſæ ſunt, ſancte, religioſeque viuatur, quemadmodum ex ſuſcepti ordinis inſtituto ab iis fieri oportet, qui in religionem ſe Deo dicarunt.

Monialium vero, quarum curam gerit, reformationis rationem omnem ſuſcipiet, & exequetur: quo ſanctius illæ, religionis officiis deditæ, ac calamitati publicæ, & vi-

ANNO CHRISTI 1579.

tæ meritis & oratione, precationibusque succurrant.

Itidem agere non desistet cum præfectis, curatoribus, ministrisve locorum piorum, & cum ceteris item piarum confratriarum scholarumve hominibus.

Nec vero peccata & offensiones publicas dissimulabit, si quas in eo, qui ciuitati præest, in magistratibus, in decurionibusque inesse perspexerit: sed annuntiabit eis errata, in quibus offendunt; nihilque ad salutem publicam potius esse ostendet, quam ab illis in primis pietatis Christianæ opera vnice coli, quamque iustitiæ munus & officium, depulso omnis cupiditatis dominatu, rectissime atque æquissime omnibus administrari.

Omni etiam officii genere cum eisdem aget, atque hoc sedulo instabit & vrgebit, vt publica auctoritate, publicoque decreto, si modo res eiusmodi est, de qua per illos decerni liceat, tollantur, & radicitus extirpentur, quæcumque sunt, ob quæ Deus palam præsertim ac publice offendatur.

De populi denique vniuersi disciplina conformanda & peccatis tollendis, ad quæ procliuius frequentiusve prolabitur, omnem rationem etiam cum sacerdotibus inibit, totus in ea cura defixus, vt a Dei offensionibus ad virtutum Christianarum officia illum plane reuocet.

Imo vero hoc etiam valde studebit, vt voluptuariæ omnes actiones, in quibus vulgi multitudo aliquando versatur inani opinatione, cum putet pestilentiam mundanis lætitiis facilius caueri, omnino abiiciantur, quales sunt saltationes, profanæ cantiones, comessationes, crapulæ, & cetera eius generis: quibus plerumque multa peccata coniuncta sunt.

Populum quoque inducere procurabit & ad constituendum profusis sumptibus modum, & ad inueteratas malas consuetudines detestandas, atque plane abiiciendas.

Id omne non solum cum populo ciuitatis, sed etiam cum diœcesano paterna solicitudine aget.

Accerset præterea ad se omnes præfectos vniuscuiusque collegii, etiam artificum; quorum operam, & diligentiam adhibebit ad rescindendos prauos vsus, si qui in eorum collegiis, aut artificiis sunt, vnde aliqua Dei offensio existat.

Patribusfamilias illud magnopere ſuadebit, vt aleatorii ludi, imprecationes, blaſphemiæ, verba impura, turpia, impudicæ choreæ, ſaltationes, pompæ, luxus, profuſa conuiuia, & cetera, quæ ab intemperantia manant, procul ab omni domo arceantur. ANNO CHRISTI 1579.

Omnes vero & vrbis & diœceſis partes cum ipſe accurrendo inuiſet, tum alios probatos viros eccleſiaſticos ob eam cauſam nomine ſuo mittet: & vero quæ opportuna ſunt, curabit, atque adeo exequetur, vt nulla ex parte optimi parentis, vigilantiſque paſtoris cura, ſtudium, vel miniſterium deſideretur.

Singulorum crimina diligentius inueſtigabit, quæ præſertim cum diuturniora ſint, ad iræ diuinæ concitationem plus roboris habent, vt adulteria, concubinatus, vſura, nefarii contractus, bonorum eccleſiaſticorum vſurpationes, res male partæ, & alia eiuſdem generis, quibus præſens ſalutareque remedium accommodabit.

Quamobrem vnumquemque, quaſi ſomno obliuionis in peccatis dormientem, excitabit, vt opus erit, ad pœnitentiam, ac lacrymas & flagitiorum deteſtationem, depulſionemque, vt re ipſa præſtet quæ cum diſciplinæ Chriſtianæ rationibus & ſtudiis conueniunt.

Pacem & concordiam inter diſſidentes reconciliabit.

Lites componere, controuerſias dirimere, cuncta cuiuſuis generis diſſidia tollere, ſimultatem, & odia reſtinguere, factionum ſemina conuellere ſtudebit.

Quæ male parta ſunt, maleque ablata, reſtitui curabit.

Omnes denique paſtoralis officii atque auctoritatis neruos eo intendet, vt & offenſis publicis ſublatis & diſciplinæ Chriſtianæ ſanctioribus inſtitutis & omni recte agendi ſtudio, omnique Chriſtianarum virtutum vſu & exercitatione, ab vniuerſo clero, populoque imploretur atque exoretur miſericordia Dei.

Cura in aliis cautionibus tuendæ publicæ valetudinis.

IIS adiumentis ſpiritualibus alias cautiones epiſcopus adhibebit. Atque in primis quidem edictis epiſcopalibus, aliaque omni ratione de publica valetudine tuenda certas rationes inibit, atque edicet, quas cum in locis eccleſiaſticis, tum ab hominibus clericalis ordinis, ab aliiſque epiſco-

ANNO CHRISTI 1579. pali iurisdictioni subiectis, inuiolate ob bonum publicum seruari mandabit.

In omni autem deliberatione & cautione, quam tuendæ publicæ incolumitatis causa suscipiet, id studebit, vt consultationibus cum magistratu sanitatis habitis, quidquid ipse eo nomine cauerit, cum illius publicis edictis, ad valetudinis publicæ commodum pie & recte pertinentibus, non dissentiat nec discrepet; sed in omni eius generis ratione, quæ ad bonum publicum tota refertur, vnus idemque sit vtriusque consensus, summaque in re adiuuanda publica caritatis conspiratio.

Idem præterea, quæ hac instructione demonstrata sunt, potestatem etiam præfecto regionario, & vicario foraneo ac aliis visitatoribus faciet, alia non modo generatim, sed speciatim statuendi, atque exequendi, quæ in pestifera contagione vtilia, opportuna & necessaria illi viderint, ad publicam valetudinem tuendam, quæ ab episcopalibus præscriptis & regulis non discrepent.

Quidquid vero illi agent, opportuneque ac necessario statuent, id quamprimum episcopo significabunt.

In omni autem re, quam magistratus sanitatis aget, vel cauebit publicæ valetudinis causa, operam dabunt, vt diligentem eius cautionem, studiaque imitentur ad episcopalium regularum præscriptum.

Parochi etiam ceterique ecclesiastici homines id vnum quoque maxime studebunt, vt publicam valetudinem omni caritatis officio curent, ac præterea in executionis vsum accuratissime perducant quæcumque non solum hac instructione explicata sunt, sed quæ episcopus hoc ipso de genere, prout opportuna viderit, publicæ salutis causa statuerit, & quæ item præfectus regionarius, aut vicarius foraneus, aliusve visitator monuerit mandaritve: imo etiamsi clericalis ordinis homines sunt, qui intra alicuius parochiæ fines habitant, illa quoque seruabunt, quæcumque vel ex hac instructione, vel ex episcopi voluntate, vel alia iusta ratione parochus commonefecerit.

Quæ præterea a magistratibus, decurionibusve ad eam publicæ incolumitatis rationem pie ac vtiliter constituentur, eadem, vt a populo plane seruentur, omni cohortationis officio monebunt.

Magistratus autem & decuriones, vt eidem publicæ valetudini prospiciatur & consulatur, cum omnia sapienter, Christianæque pietati congruenter agent, tum valde cauebunt, quæ diuino cultui & caritatis officiis cum impedimentum afferre possint, illa maxime fugienda, suo loco infra demonstramus, ac vehemēter in Domino monemus. ANNO CHRISTI 1579.

Solicitudo in vniuscuiusque præparatione spirituali.

EPISCOPVS in eo præterea solicitus erit, vt imminenti illo pestis periculo, confirmationis sacramentum, quibus per ætatem ex doctrina Romani catechismi ministrandum est, vbique ministret: cum illi, si pestis irruet, in eo statu futuri sint, vt periculum mortis non modo in singulas horas, sed in singula momenta pertimescant.

Id etiam sedulo curabit, vt suæ quisque conscientiæ latebris diligentissime discussis, omnis anteactæ vitæ peccata confiteatur.

Tum etiam, vt ad tam salutare pœnitentiæ sacramentum omnis frequenter accedat: ita vt cum quis se peccati mortalis labe inquinatum esse conscius erit, eo sacramento illud expiare quam primum studeat: nec vero ad extremum differat, cum non modo suspicari, sed certe omnino timere possit, ac debeat, si pestis Dei permissu irruerit, illo pestilenti tempore maxima cum difficultate sibi præsto fore subsidia tam corporis, quam animæ.

Itidem ad frequentem sanctissimæ eucharistiæ vsum fideles omni studio accendet. Et vt saltem semel in hebdomada illam sumant, ad ea, quibus iram Dei placari, eiusque misericordiam implorari compertum est, pietatis opera, præsertim ad assiduam orationem, ad ieiunium, ad eleemosynam crebro hortetur. Ad cuius largitiones vberiores populum fidelem valde etiam incendet, illud singulare exemplum Ethnicorum, qui, euangelicæ lucis expertes, cum in grauissimam pestem olim inciderint, opinione persuasi, eam sibi calamitatem inflictam esse, quod nullum pietatis studium, nullumque beneficentiæ, liberalitatisque officium egentibus hominibus contulerint, ad eam propulsandam id consilii adhibuerunt, vt eorum domus, officinæ, tabernæ indigentibus, ac pauperibus paterent, qui inde res, quas propterea palam omnibus exposuerant, ad vitæ vsum necessarias, gratis libereque sumerent.

Ab

ANNO CHRISTI 1579. Ab omnibus, eo pestis imminentis periculo proposito, domui suæ disponi & consuli suadebit, vt scilicet vnusquisque æs alienum, si quod contraxit, recte dissoluat, nomina quæcumque explicet, lites componat, transigatve; testamentum conficiat; nec denique res domesticas contractas, difficultatibusque implicitas relinquat: ne fortasse, si mors, vt in pestilentia euenire solet, continuo oppresserit, sibi, liberis, bonisque suis recte consulere minus possit, indeque propterea vel litium discordiarumve inter filios, agnatosve, semina, vel æris alieni soluendi difficultates, tardioresve solutiones, vel controuersiæ aliæ, & quod graue est, spiritualia incommoda existant, quæ animæ saluti detrimentum, perniciemve afferant.

Hæc eadem sane omnia & singula officia, in regione sibi commissa, & præfecti regionarii & vicarii foranei & visitatores & parochi, in parochiali vicinia ex episcopi instructione & præscripto pro suo quisque munere præstare, atque exequi studebunt.

Hæc itidem ipsa pro sui muneris partibus cum in collegiis, confraternitatibusque præfecti, tum in ædibus priuatis curabunt diligenti studio, omnique caritatis contentione.

Præparatio adiumentorum spiritualium peste imminente.

EPISCOPVS vero omnia adiumenta, antequam pestis populum inuadat, diligenter conquirat & parare studeat, quibus fiat, vt si pestis ingruerit, ne quid illis populis, quos inuaserit, desit: neque ad animæ salutem, neque ad corporis medicamentum, victum & curam.

Confessarios, concionatoresque, quorum ministerio operave necessario eo tempore adiuuetur, aliunde, vt diligentissime potest, ad se accersere & conducere, tum ad vrbem, tum ad diœcesis opida & loca præsertim insigniora curabit.

Ac præter parochorum curam, certos etiam alios sacerdotes vndique, quantum poterit, omni pietatis officio conquiret, qui caritatis ardore inflammati, paratissimi sint ad omnia ecclesiastica ministeria illis præstanda, quos vel pestis morbus, vel suspicio inuaserit.

Iis & concionatoribus & confessariis & aliis sacerdotibus necessaria alimenta vt subministrentur omni ratione curabit.

Alios præterea clericalis ordinis homines, caritatis ſtudio flagrantes deliget, qui modo huc, modo illuc viſitando accurrere poſſint. ANNO CHRISTI 1579.

Delectum item habebit aliquorum ſacerdotum, atque aliorum quos potiſſimum adhibere poſſit ad curam eccleſiaſticorum hominum, peſtis morbo, ſuſpicioneve laborantium.

Ad omnem porro curam, quo vehementius vniuerſi & ſinguli peſtilentiæ tempore incendantur, indulgentiam a ſummo pontifice iis procurabit, vtpote,

Sacerdotibus, qui peſte affectis ſacramenta miniſtrarint.

Medicis, eos curantibus.

Chirurgis, tonſoribuſve, qui venam ſecant, quive plagis medicamentum apponunt.

Nutricibus, quæ infantibus, peſte laborantibus, ſuſpectiſve lac præbent.

Obſtetricibus, quæ mulierum in eo morbo, ſuſpicioneve verſantium, partum adiuuant. Miniſtris, qui peſte ægrotantibus aſſiſtunt. Baiulis, qui peſtifere affectos, ſuſpectoſve ad curationis locum perducunt, feruntve.

Illis item, qui peſte mortuorum corpora ſepeliunt.

Iis denique omnibus, quicumque ſint, vel mares, vel feminæ, qui illorum ſuſtentationi & curationi aliquo modo ſeruiunt: qui item eleemoſynam, pro facultatum ratione, in eorum adiumentum contulerint.

Facultatem item ſibi dari ab eodem curabit, adiunctis ad eam certis priuilegiis, vt regularium cuiuſuis ordinis opera, miniſteriove ſine vlla mora, aut impedimento ſuperiorum, peſtilentiæ tempore vti poſſit.

Vt præterea populi caritas ad pauperum, peſtilentiæque morbo, ſi Deus permiſerit, laborantium curam, piumque ſtudium accendatur, & longe lateque progrediatur; libros, eo de genere grauiſſime conſcriptos, quos neceſſario eo tempore ſtudioſe legat, ad vſum proponet, vtpote Gregorii Nazianzeni homiliam, ſermones duos Gregorii Nyſſeni de pauperibus ſubleuandis, & Cypriani martyris ſermonem vnum de mortalitate, & alterum item de eleemoſyna; atque aliorũ præterea patrum libros eiuſdem generis.

Vt vero quæ ab illis vel tradita, vel præcepta ſunt, in morem atque vſum afflictiſſimo præſertim peſtilentiæ tempo-

ANNO CHRISTI 1579. re inducantur: eos libellos vulgariter conuersos, exiguoque volumine comprehensos, typis impressos, atque editos extare voluimus.

Iis præterea libris alios, de rerum spiritualium officiis, studiisque recte conscriptos, prout opus esse viderit, ad legendum cum ob alios fructus, vtilitatesque adiunget, tum etiam, vt ne populus, propter intermissas magna ex parte, in pestilentiæ periculis artes & negotiationes, otio langueſcens, ad turpes inanesque voluptates tempus traducat.

Alias vero facultates, quæcumque pestis tempore vel necessariæ, vel opportunæ a summo pontifice impetrandæ erunt, ita in tempore diligenter impetrare studebit; vt si peste statim irruente literarum cursus intercludatur, aut retardetur, ne mora vlla iis adiumentis interponatur, quæ in pestilentia opus esse possunt.

In iis facultatibus erunt hæ scilicet;

Facultas concedendi plenariam indulgentiam peste laborantibus confessis, aut contritionis signa ostendentibus.

Facultas concedendi indulgentiam iis, qui in quotidiana oratione, per septem horas distincta, versantur.

Facultas, priuilegiumve aliquot altarium, vt cum in eis scilicet sacerdos pro aliquo defuncto Missæ sacrificium obtulerit, eius animæ suffragetur ad liberationem a pœnis purgatorii.

Facultas, quæ etiam delegari possit, absoluendi saltem in foro conscientiæ a peccatis, delictis & censuris summo pontifici reseruatis, etiam in literis die cœnæ Domini promulgatis.

Facultas etiam aliqua absoluendi in foro exteriori.

Dispensandi item cum sacerdotibus in quibusdam irregularitatibus, etiam ob mortem secutam contractis, id quod facile euenire pestilentiæ tempore potest in curatione ægrotorum, etiam sine vlla delicti culpa.

Conuertendi etiam alicuius eleemosynæ legatæ vsum saltem ad tempus, si quando ad pauperum necessitates subleuandas illud expedire, vel necessarium censuerit.

Quæ enim ob piam aliquam causam legata relictave sunt, vt videlicet, vel in diuinum cultum, vel in puellarum nubentium dotem, vel in alium eius generis vsum ero-

gentur; ea tunc sæpe expedit ad egentium hominum victum & sustentationem conuerti. ANNO CHRISTI 1579.

Decernendi statuendive vtilitatis publicæ causa quidquid opus erit, atque adeo compellendi etiam, vt ecclesiastici homines ab episcopali iurisdictione exempti & regulares etiam, ac locorum præterea piorum, si quæ eiusmodi loca, ab episcopi iurisdictione immunia sunt, præfecti, curatoresve seruent, atque adeo præstent, quæcumque is ob publicam vtilitatem decreuerit statueritve, pœnis etiam & censuris propositis.

A metropolitano etiam facultatem impetrabit, qua, dum pestis est, sibi permissum sit, ab aliquorũ decretorum prouincialium præscriptis rationibus, quæ in pestilentia seruari minus possunt, aliquando discedere, vtpote a conditionibus loci & altaris, in quo Missa celebranda erit; a regulis item, quibus vetitum est, extra sedem confessionalem in ecclesia confessiones audire, & ab institutis etiam celebrandi foraneos conuentus, & ab aliis quampluribus eiusmodi decretis prouincialibus; quorum potestatem sibi a metropolitano fieri opus esse, aut expedire ipse viderit.

Et quoniam pestis tempore tum in ciuitate difficilis, tum in diœcesi difficilior ad episcopum aditus esse potest; id propterea in iis, quæ episcopalem auctoritatem requirunt, tunc expedit, ampliores facultates & parochis & reliquis confessariis, sacerdotibus & vicariis, præsertim foraneis, concedi permittive.

Itaque pro locorum, personarumque ratione, proque pestis periculosius imminentis grauitate, liberius, præsertim vicariis foraneis, facultates varias delegabit, in quibus erunt hæ:

Facultas absoluendi, etiam in vtroque foro, a peccatis, criminibusve, interdicto & censuris sibi reseruatis, ea adiuncta etiam facultate, vt cui delegarit, is saltem in foro conscientiæ eamdem subdelegare possit.

Permittendi sacram confessionem audire extra ecclesiæ fines, atque adeo etiam a feminis extra confessionalem sedem.

Concedendi, vt Missa celebrari possit in omni ecclesia, & altari etiam ligneo, vt in viis, lociſque eiusmodi: & prorogandi rursus facultatem datam.

ANNO CHRISTI 1579. Constituendi & approbandi, etiam sine examine confessarios, etiam qui clericorum confessiones audiant.

Intermittendi sacerdotales, clericalesve illos conuentus, singulis mensibus præscriptos.

Præparatio annonæ & ministrorum ad curationem, & sustentationem publicam.

NEC vero ea præparatio, atque adeo præcautio negligenda est, vt a pestis contagione incolumis, & tuta supellex vel ecclesiæ, vel sacristiæ conseruetur.

Ideo, quæ præsertim precioſior est, diligenter seligatur, & loco bene munito & remotiori cautissime foribus etiam obsignatis asseruetur. Quo etiam loco monimenta iurium, libri, volumina, scriptaque grauiora, quæ ad ecclesias pertinent, in armario, aut arca custodiantur diligenter.

Omni officii genere episcopus cum magistratibus, decurionibusve aget, atque adeo omni solicitudine instabit, vt propius accedente pestilentiæ periculo, patriæ, quæ ex horribili funestaque illa contagione multis variisque detrimentis affici potest, quamopportunissime, celerrimeque omni sua ope succurrant.

Videant in primis, omnique ratione præcaueant, vt cum in peste difficultas annonæ simul inesse soleat, ne quid ad rei frumentariæ, omnisque annonæ vbertatem desit, ac proinde cautionem diligentissimam adhibeant, vt nemo quisquam sit, qui necessario eo tempore frumentum supprimat: cum præsertim sæpe fiat, vt grauissimo illo tempore, longe plures, quemadmodum vsu compertum literisque traditum est, fame necentur, quam pestilentiæ vi extinguantur.

Quamobrem omnes, qui opibus circumfluunt, & ipsi magistratus præsertim, qui ciuitati præsunt, propositum sibi aliquando habebunt præclarum illud exemplum sanctissimi pontificis Gregorii magni, qui & in peste, & in annonæ caritate apertis publicis horreis frumentaria largitione vsus est ad populi laborantis sustentationem.

Rationem præterea episcopus cum eisdem magistratibus inibit, vt tum ex publico ærario, censuve, tum etiam eleemosynis, & omni alia subueniendi via, multorum inopia, egestateve laborantium, victui necessario succurratur; eo præsertim afflicto tempore, quo præ pestis periculo, &

metu, artificia, negotiationes, nundinationes, & quæstus, mercaturæve, commercium, agrorum cultura, & omnes aliæ cuiuscumque opificii exercitationes langueſcunt, aut etiam magna ex parte ceſſant, vnde homines ſibi victum parare ſolent: quo fit, vt innumerabiles homines, qui alias ab omni re inopes non ſunt, ſæpiſſime ex fame laborent. ANNO CHRISTI 1579.

Quo in officio omni ita epiſcopus ſe geret, vt cum ſe eleemoſynarum largitionibus, pauperum, miſerabiliumque hominum, vere parentem, paſtoremque oſtenderit, exemplo etiam ſuo, non minus quam cohortationibus, omnique alio officio ceteros ad illorum ſuſtentationem alliciat atque inflammet.

Vt vero quod ad ſuſtentationem ſatis eſſe poſſit, omnino procuretur; omnes & ſinguli, quibus ſubueniendum erit, certo libro, recte, ordineque deſcribantur. Qua in re monaſteriorum etiam, & piorum collegiorum, tam virorum quam feminarum, ac pauperum clericorum ratio habebitur, quibus neceſſario eo tempore aliquid in eleemoſynam conferendum erit.

Tantum vero abſit vt inopes & pauperes, pro quibus etiam Chriſtus Dominus ſanguinem profudit, e ciuitate, opidis, pagiſve, ab omni ope deſtituti, exturbentur, vt non modo aliorum, ſed mendicantium etiam ratio habeatur, ea ſcilicet, vt in vnum locum congregentur omnes, vbi cum alimenta corporis, tum maxime omnia adiumenta ſpiritualia ſuppeditentur.

Parochi etiam, vbi inſtituta non eſt, in ſua quiſque regione parochiali confraternitatem ſcholamve hominum, caritatis nomine, epiſcopali auctoritate inſtituent. Cuius confraternitatis erit, neceſſario illo tempore, & eleemoſynas colligere, & cetera caritatis officia obire ac præſtare, quibus pauperes, & egentiſſimi homines ſubleuentur.

Inſtabit præterea epiſcopus, vt iidem magiſtratus medicos certos conducant, conſcribantve, ac paratos habeant, qui peſte laborantes curent.

Chirurgos, tonſoreſve certos deligant, qui venam ſecent, medicamentaque apponant. Medicamenta, reſque ad eorum victum neceſſarias parent, ac ſubminiſtrent.

Famulos, famulaſque, & alios homines caritate Chriſtia-

ANNO CHRISTI 1579. na præditos conquirant, qui operam, curationiſve ſolicitudinem eiſdem nauent.

Obſtetrices certas habeant, quæ partum mulierum, peſte ægrotantium, eove nomine ſuſpectarum excipiant.

Nutrices item certas ad eorumdem liberos lacte alendos.

Caprarum etiam certum aliquem numerum ad lactis eiſdem præbendi vſum, ſi quando nutricum copia non datur.

Veſpillones item, quos monattos dicunt, plures conducant, quorum alii illa officia præſtent, quæ a contagio integra ſunt, & ab omni ſuſpicione vacua: alii ſint, qui peſte affectis ſe duces, ac miniſtros præbeant, qui mortuorum corpora ſepeliant, qui infecta domicilia expurgent, & pannos itidem infectos, & alia id generis exequantur.

Præparatio locorum curationis publicæ.

DOMOS publicas, hoſpitales, locave complura, ampla, & diſtincta, quæ, alia ſcilicet peſte affectis, alia eo nomine grauiter ſuſpectis, alia minus ſuſpectis, alia conualeſcentibus vſui ſint, apparent, neceſſariaque ſupellectile inſtruant.

Quæ diſtincta partim peſte tabeſcentibus, partim ſuſpectis, partim miniſtris, tum in re cibaria, tum in lectiſterniis, tum in pannorum purgatione & lotione vſui ſint.

Veſtes præterea, & lectiſternia ad commutationis vſum parent illis, qui vel a peſte conualeſcentes, confirmative, aut a ſuſpicione plane liberi inde migrant.

Situm etiam tuguriorum ad multiplicem illum vſum deligant & præfiniant. Qua in re etiam atque etiam caueant, ne loca, ædes, domicilia, aream, ac ſitus vllos, quicumque ſint, qui ad eccleſiæ, locive pii cuiuſcumque ius pertinent, vſurpent, occupent, impediant, aut aliqua ſeruitute implicent, ne ad breue quidem tempus. Quod ſi aliquo modo attentent, id ne committant, epiſcopus inhibebit, atque interdicet.

Si vero nullo modo aliunde ſitus, locave haberi poſſunt, ſed ad eam rem neceſſario vſui eccleſiaſtica ſunt: tunc ei, vel eccleſiæ, vel loco, cuius ſunt, ſcriptis publicis, a notario, recte, riteque confectis, omnino caueatur, vt quidquid damni, detrimentive eo nomine fecerit, id reſarciatur.

Qui ſitus amplus ſit, vt ægroti a grauiter ſuſpectis, hi a leuiter ſuſpectis, hi etiam a conualeſcentibus ſeparatim,

aliquo scilicet interiecto sepimento, habitare possint. ANNO CHRISTI 1579.

Loco sit non humido, non vliginoso, sed editiori, & aprico, sicco, & salubri. Prope aquam fluentem sit, non torrentem tamen, vnde inundatio, eluuiove aliquando extare possit.

Extra vrbem, opidum, pagumve, loco tamen propinquo, & commodo, vt adiumenta ad animæ curationem, & corporis vsum, aliaque caritatis officia, atque subsidia facile & opportune illis subministrari ac præstari possint.

Parent item materiam omnem, quæ idonea, quæque satis sit ad tuguria, capellas, & domicilia, in eo situ bene extruenda, vt infra.

In eo situ cum tuguria extruenda erunt, hoc videant & studeant;

Vt ita vel densissima palea, vel tabularum sectilium apta inter se commissura struantur, vt ab omni aut pluuiæ, aut venti impetu, turbine, iniuriave temporis tuta sint.

Vt ordine recto collocentur, &, si fieri potest, a parte anteriori ad septemtrionem versus, vel in aliam partem salubrem spectent.

Vt singula, quo magis ab omni vligine, humiditateque defendantur, exiguo riuulo cingantur, per quem aqua pluuia ex eorum culmine defluens, alio extra illorum situm deriuetur.

Vt eorum solum, subiectis transuersis lignis, aut tabulis, palea insuper multa stratis, ab humo altius saltem tribus palmis extet.

Domicilia, seu casas extra septa tuguriorum parent ad vsum laicorum præfectorum, curatorum, custodum, & ministrorum.

Loca item distincta lauationis, & purgationis vestium, & pannorum cuiuscumque generis.

Habitationem item distinctam, ad eorum vsum, qui illis purgandis, abluendisve operam nauabunt.

Supellectilem etiam necessariam supra demonstratam, necessariaque instrumenta præparent ad horum locorum publicæ curationis vsum.

Prospiciant quoque, ne peste ingrauescente palea desit, ad quotidianam tuguriorum subministrationem.

In omni autem domo hospitali, publicove tuguriorum loco,

ANNO CHRISTI 1579. loco, tum crux alta, curante episcopo, bene, firmiterque humi suffixa, erigetur loco medio, eoque editiori & conspicuo: tum ea in primis ratio habeatur, vt si ibi capella ex pariete iam non est, ea cum altari ex tabulis sectilibus & asseribus extruatur.

Imo vero vbi plures sacerdotes constituendi erunt, si minus totidem capellæ, at saltem duæ omnino extruantur.

Atque in earum quidem extructione hæ rationes mox infra demonstratæ adhibebuntur.

Situ eminentiore struantur, ab omnique parte conspicuo, vt qui in tuguriolis, cellisve sunt, ab eorum ostio, quoad eius fieri potest, sacerdotem celebrantem prospiciant.

Eo præterea loco sint, si fieri potest, vt qui foris sunt, ministri, famuli, custodesve, Missæ etiam sacrificium aspiciant.

Erunt item forma, quæ quadri speciem exhibeat, longe lateque brachia sex, aut minimum quinque patebunt.

Partes autem a latere ad ingressum capellæ versus ampliores etiam fiant licet, vsque adeo, vt pars anterior late patens sit, brachia octo, aut recte septem.

Pauimentum capellæ a tuguriorum solo altius extabit brachia quatuor, vel quinque: ad cuius altitudinem ascensus fiet gradibus ligneis, vt sacerdos celebrans e tuguriis paulo remotioribus prospici recte queat.

Ligna vero, tignave, quibus capellæ structura sustentatur, ita firma, solida, fixa, atque inter se bene, apteque compacta erunt, vt ventorum impetu, ac vi non modo non corruat, sed ne labascat quidem.

Ab omni latere capella fenestram cum valuis habebit, per quam Missæ sacrificium spectetur, cum sudum, serenumve erit: alioqui valuis occludetur, ne ex vento, pluuia, iniuriave temporis aliquid incommodi, indecori, offensionisve accidat. Quæ vero fenestra a parte posteriori altaris struetur, si quando struatur necesse est, ab altaris superficie extabit altius vno brachio.

Pars anterior illius capellæ ita extruetur, vt sera, claui, pessulo, vecte, & valuis bene firmis instructa, a furti, rapinæ, alteriusve iniuriæ periculo tuta sit, quo cautius sacræ vestes, sacraque vasa ad Missæ cultum pertinentia in

capella seruentur: & sanctissimum etiam sacramentum, quod ministrandum est, ibidem custodiatur. ANNO CHRISTI 1579.

At vero vbi certus sacerdos, qui assidue assistat spirituali tuguriorum curationi, non constituetur, tunc capella non intra, sed extra eorum fines, loco paulo remotiore, ita procul struetur, vt sacerdos aliunde accersitus, qui ibi Missæ sacrificium celebret, a contagionis periculo ac suspicione tutus, pestilentiæ lege ab episcopo præscripta, non debeat statos illos dies separatim ab aliorum vitæ commercio manere.

Vbi sacerdotes constituentur, qui præcipue illis tuguriorum locis in cura spirituali inuigilent, domicilium eis parabitur loco finitimo ac segregato aliquantulum a tuguriis, &, vt fieri potest, ab aliis domiciliis incolarum prope habitantium.

Si vero tale domicilium, lapidibus extructum inueniri non potest, ex tabulis sectilibus asseribusve fiet loco non longe a positura capellarum.

At siquando illud sacerdotum domicilium a finibus tuguriorum aliquantulum aberit; eorum vnicuique parabitur etiam propinquiori loco tuguriolum forma decenti, ex tabulis sectilibus, paleisve confectum, vbi interdiu per pluuiam maneat, & cibum ac somnum aliquando capiat, quo diligentiori assiduitate curæ sibi commissæ incumbat.

Domicilium sacerdotale tale omnino erit, vt in eo sacerdos separatim a clerico habitare possit, itidemque ab alio sacerdote, si plures ibi constituendi erunt.

Si ad mortuorum sepulturam cœmeterium parochiale, & alia antiqua cœmeteria, locave sacra, ab episcopo ad eum vsum constituta, satis non fore existimabitur, situs alius parabitur, qui tuguriorum loco finitimus sit, quique peste ingraueiscente mortuorum numerum capiat; & appositus præterea sit, vt pariete cingi, & vbi aliquando deinceps extrui sacellum commode possit.

Situs hic & ab episcopo rite consecrabitur, & firmissima sepe saltem, aut densis asseribus, aut macerie vndique ita cingetur, vt & lupis, & reliquis bestiis aditus omnino obstruatur.

Capella vnaquæque, vbi sacerdos constituendus erit, instruetur hac supellectile; vtpote lapide sacro, calice, pa-

ANNO CHRISTI 1579. tena, cruce, & alia præterea sacra imagine, candelabris binis, vestium apparatu ad Missæ vsum necessario, & mappis item eo numero, vt suo tempore commutari queant.

Habebit præterea vasculum aquæ sanctæ, aspergillum, & tintinnabulum.

Superpellicea etiam numero saltem totidem, quot sacerdotes sunt, & quot item clerici.

Laternas item quatuor cum cereis: quæ ad sanctissimi sacramenti, cum fertur, cultum adhibebuntur.

Pyxis etiam comparabitur, & tabernaculum ligneum, vbi sanctissimum sacramentum custodiatur, & vmbella item, quæ saltem exigua ab vno tantum homine gestetur.

Sacri olei vas etiam sit ad vsum ministrandæ extremæ vnctionis.

Libri rituales sacramentorum totidem, quot sacerdotes.

Hæc porro supellex etiam, quod ad mappas attinet, conduplicabitur, vbi sacerdotes plures residebunt, prout erit eorum numerus, saltem quæ attinet ad mappas, & vestes.

Feretrum præterea vnum, duo, plurave.

Pallium etiam præcipuum apparabitur, quod ad efferenda corpora eorum, qui peste mortem obierint, vsui erit, & plura item, eaque loco distincto & separato ab omni alia supellectile asseruabuntur.

Armarium sub altari extructum, ad vsum asseruandi supellectilem sacrarum Missæ vestium.

Hospitalibus, domiciliis, lociſve tuguriorum, vbi hominum exiguus numerus, peste irruente, collocandus erit, sacerdotem saltem vnum episcopus præficiet: vbi vero aliqua multitudo, duos, atque adeo plures pro multiplici varietate, & multitudine eorum, qui eo perducendi erunt: vt vnus peste affectis, pluresve etiam, si quando morientium multitudo plures postulat, alter suspectis, alius minus suspectis, vel conualescentibus, vel ministris, quoque operam spiritualem nauet; eamque ob causam omnes in locis curationis resideant, assiduique sint; quibus singuli clerici adiungentur, qui eisdem in Missæ sacrificio, aliisque functionbus ministrent.

Iis sacerdotibus & clericis, quæ ad victum, vestitumque necessaria sunt, suppeditabuntur a ministris publicis ex eo

sumptu, vnde alimenta aliis præbentur, qui in eadem hospitali domo, locove sunt. ANNO CHRISTI 1579.

Cum eisdem magistratibus, & decurionibus episcopus aget, vt nihil denique in sumptibus faciendis, aliisque officiis præstandis prætermittant, aut negligant: vt omni externa cura, omnique externa administratione opportune prospiciant imminentibus necessitatibus. Id porro studium cum laudabile est, ac nomine Christiano, & commemorabili pietate dignum, tum plane necessarium.

Episcopus præterea certas domos, aut domicilia, locave ampla, & a ceteris distincta parari studebit, quæ vsui esse possint, aut ecclesiastici ordinis hominibus, qui præsertim collegiatim viuunt, aut monialibus, aut iis, qui in hospitalibus curantur, si forte pestis monasteria, hospitaliave loca inuaserit.

Ad quæ domicilia, locave vel ii omnes, qui in pestem, suspicionemve inciderint, perducantur, asportenturve; vel contra fiat, vt scilicet peste affectis remanentibus, ad illa ipsa domicilia ceteri bene valentes, & ab omni suspicione liberi, qui sunt eiusdem vel collegii, vel monasterii, vel hospitalis ædis, habitatum veniant, ne illorum contagione inficiantur.

Officia ipso pestilentiæ tempore ministranda, & constans in primis ministratio.

CVM pestilens contagio, vel in ciuitatem, vel in aliquam eius partem, vel in diœcesin, eiusve locum aliquem sese infuderit, eo diligentior cura & solicitudo laboriosior proposita episcopo erit, quo grauius certiusque periculum fidelibus suæ curæ commissis instat.

Parochorum & sacerdotum, quos conquisierit, solicitudinem omni cohortatione, omnique officio, atque imitationis exemplo, quo aliis præibit, ardentius accendet.

Quem vero locum pestis peruaserit, eo quamprimum episcopus certos sacerdotes mittet, qui spirituali curationi incumbant.

Cui rationi interea vicarius foraneus, si locus diœcesis sit, prouidebit, dum episcopus illos mittet.

Magistratuum, decurionumque studium, & procurationem, quam pestis periculo imminente paulo ante exci-

ANNO CHRISTI 1579. tarat, vehementius eo ipso tempore inflammare non desistet, quo pestifera lues iam serpere incepit.

Populi item caritatem & pietatem sanctissimis, tum orationum, piarumque exercitationum, tum misericordiæ operum institutis, eo diligentius, studiosiusque incendet, quo vehementius illum, pestilentiæ metu perculsum, afflictum, ac pene prostratum cernit.

Quo in genere illam animi consternationem, ac stupiditatem, quasi vecordiam quamdam, quæ ex repentinis illis funestæ labis euentibus quamsæpissime accidit, ex hominum mentibus ita euellere studebit, vt & summi & medii & infimi non modo præ timore partes officii sui non deserant, sed & erga Deum religione, & pietate in patriam, & amore erga suos, & caritate in ciues valde accensi, in omni fortitudinis, constantiæque officio sese contineant, atque excitent, non solum ad labores, Christi Domini causa necessario tempore fortiter sustinendos, sed ad pericula etiam subeunda constantissime. Itaque omnium animos confirmabit non dictis tantum, sed factis, episcopali robore, episcopalique virtute vere dignis.

Perpetuo igitur huc atque illuc accurret, afflictos eriget, mœrentes mœstosque consolabitur, egentes subleuabit, orationis studium excitabit, opera, atque officia pietatis languere non sinet; & omnia denique tuebitur, quibus animi exsuscitantur & maiores fiunt ad omnem sanctarum virtutum exercitationem.

Parochi autem & episcopi præclaro documento, exemploque instructi, & proposita in primis etiam sibi illa immensa caritate, qua animas sibi in curam traditas Christus Dominus dilexit, precioso que sanguine in ara crucis profuso redemit, non modo vnquam non erunt in ancipiti deliberatione officiorum, quæ eis necessario præstare debeant, sed nihil potius statuent, quam illis in discrimine, calamitateque versantibus, omne spirituale pabulum ministrare, etiamsi vitæ periculum subeant, memoria & recordatione ea excitati, quod sibi specialis cura commissa est illas pascendi.

Et vero meminerint, multo conuenientius, negligens quoddam studium obiici, quod ipso ad parochiales suos spiritualibus adiumentis necessario tempore subleuandos

adhibent, quam quod vitio iis dari solet, qui langueſcente caritate sunt, nullaque cura ducuntur eosdem adiuuandi rebus ad corporis vsum neceſſariis. ANNO CHRISTI 1579.

In ea etiam recordatione verſabuntur, magnam ſibi oblatam opportunitatem & accommodatam, cum ad vitam pro grege profundendam, tum ad operam ei vtiliter neceſſarioque nauandam, non ſine præclara teſtificatione deſiderii & zeli, quo exardeſcere debent, ſalutis animarum.

In contagionis etiam periculo, quod certe hominum opinione longe minus eſt, ob oculos ſibi ponent, præcipuam illam curam, qua ſuos miniſtros Deus admirabiliter tuetur, ab omnique periculo incolumes conſeruat, dum ad diuinæ maieſtatis gloriam, animarumque ſalutem procurandam, miniſteria ſua religioſe conferunt. Id quod peſtilentiæ ſuperioris tempore animaduerti licet, quo perpauci aut fere nulli animarum curatores, qui, in ſuæ curæ bene gerendæ officio conſtantiſſimi, parochialibus ſuis peſte tabeſcentibus cum alia ſacramenta, tum extremam etiam vnctionem miniſtrarint, mortem obierunt: contra vero qui a ſui miniſterii functione longe refugerunt, complures morte erepti fuerunt.

Si rurſus contra eueniſſet, hoc ſecum ſtatuerent, nihil ſacerdoti, curam animarum gerenti, optabilius, nihilque ad caritatis meritum fere præſtantius, quam pro animarum, quæ ſibi, ſuæque fidei concreditæ ſunt, ſalute mortem oppetere. Imo vero non defuerunt ſanctiſſimi viri, qui ſcripſerunt tale mortis genus a martyrii gloria non longe admodum abeſſe.

His atque adeo aliis huius generis commentationibus & rationibus, quæ permultæ illæ quidem ſacrarum literarum monimentis conſignatæ ſunt, & ſanctorum patrum documentis exempliſque explicatæ, parochi, quaſi ſtimulis curæ ſuæ incitati, in dies ardentiori zelo ſeſe inflammabunt, ad recte cumulateque exequendas parochialis ſui muneris partes.

Iam vero igitur & epiſcopus paſtoralis officii ſui religione adductus, & iidem parochi, animarum ve curatores, muneris ſuſcepti rationibus commoti, ſtudioſe, ſoliciteque præſtabunt muneris miniſteriique ſui officia: ad quæ etiam

ANNO CHRISTI 1579. atque etiam vehementius seſe excitabunt, exemplo accensi sanctorum virorum, Cypriani martyris, Basilii magni,& Nicolai episcoporum, Bernardini Senensis, beatique Rochi; quorum omnium mirifica in contagioso morbo cura extitit, & præterea Augustini sanctissimi epistola ad Honoratum conscripta;& præclaris item illis Dionysii Alexandrini literis, ex quibus sacerdotalis clericalisque officii functiones, quas in grauissima peste sacerdotes diaconique executi sunt, a se etiam omni caritatis studio susciendas præstandasque facile intelligent.

Sed ne longe solum exempla petantur, domi etiam sunt, quorum documentis homines ecclesiastici ordinis ad omne caritatis officiorum genus in pestifera labe exequendum instruantur. Atque ii quidem sunt metropolitanæ ecclesiæ Mediolanensis archiepiscopi duo, omni laude florentes, Benedictus & * Aspertus.

* *f.* Anspertus.

Hic in teterrima peste, quæ suo tempore omnem Italiam, populumque Mediolanensem præcipue inuaserat, pestilenti lue tabescentes perpetuo studio visitasse, eisque sacramenta omnia ministrasse fertur: idque ipsum officium, eius exemplo & iussu, parochi etiam accurate præstitisse dicuntur. Ille omni Europa, Italia & vrbe, ditioneque Mediolanensi præsertim pestilentiæ morbo vexata atque afflicta, cum ea ipsa officia præstitisset, tum cibum etiam, ac victum tabe languentibus manu sua ministrasse commemoratur.

Populus denique fidelis ecclesiasticorum hominum studiis, atque exemplis inflammatus,& eiusdem Dionysii præcipuis literis commonitus, non afflictione quasi tabescens, sed immenso quodam caritatis Christianæ, beneuolentiæque fraternæ ardore incensus, patriam non destituet, coniunctissimos non deseret, fidelium corpora insepulta non proiiciet, neque cetera aget, quæ a pietatis Christianæ officio aliena olim gentes, a fidei religione auersas, in pestilentia egisse, iisdem Dionysii literis proditum est. Imo is occasionem nactus sancte exercendi officia caritatis, omnisque religiosæ virtutis, talem se præstare studebit, quales in teterrima illa peste, quam ipsius item Dionysii literæ narrant, extitisse dicuntur; qui minime perterrefacti, pestis morbo afflictos frequentissime inuisebant, illis sedulo in-

seruiebant, curationemque omnem ob Christi amorem pro viribus adhibebant. ANNO CHRISTI 1579.

Cautiones adhibendæ, ne pestis latius serpat.

VBI pestis contagio aliquam vel vrbis, vel diœcesis partem inuadere cœpit, eam diligentem cautionem episcopus adhibebit, primum vt & in parochis & in omnibus ecclesiastici ordinis hominibus & in vniuerso populo, pietatis Christianæ officia, studia, atque exercitationes, non solum aliqua ex parte non minuantur & languefiant, sed quammaxime fieri potest, diligenti solicitudine augeantur, & sancto religionis zelo ardentius inflammentur.

Deinde hoc sedulo maxime cauebit, vt dum in eo excitandæ pietatis officio ac studio versatur, dumque hoc enixe curat, vt celebritate summa, vniuersique populi conuentu & religioso hominum cœtu res omnis Christiana eo tempore peragatur: at huic necessario in primis studio adiungat etiam omnem solicitudinem & cautionem, ne pestilentiæ vis latius serpat, sed reprimatur atque extinguatur.

Et quoniam sanctarum processionum vsus afflictissimo quoque tempore, & in pestilentia præsertim, grauissimoque morbo ab ecclesia Dei perpetuo adhibitus est: ideo episcopus non solum imminente, vt narratum est, sed ingraescente in dies peste, processiones & supplicationes solennes toties instituet, atque adeo peraget, quoties opus esse viderit. Quo in processionum officio præstando, hoc studiosius inhærebit, quod præter sanctissimorum patrum Basilii episcopi, & Mamerti Viennensis documenta, ex quibus eæ processiones quam vtiles ad omnem calamitatem propellendam, quam salutares sint, facile intelligi potest, exemplis etiam vehementius inflammare debet duorum sanctissimorum virorum Gregorii magni pontificis, & Eutychii Constantinopolitani. Hic vbi primum processiones instituit, pestis vis tamdiu extincta est, dum ille ex hac vita migrauit. Ille vero pontifice Pelagio pestilentia mortuo, non modo non intermittendas, sed certo distincto fidelium ordine, ac solenni prece celebrandas illas censuit, non repentina morte deterritus hominum, qui octuaginta cum illo in processione obierant.

Ad quod sane officium perpetuo retinendum, pieque excitandum, apud nos in primis valere debet vel plurimum

hoc

ANNO CHRISTI 1579. hoc etiam præclarum, luculentumque exemplum, quod cum scilicet sexaginta fere ante hæc tempora annis ciuitas Mediolanensis eo funestæ pestis contagio varia multiplicique strage diu affecta, atque afflicta, tandem nullo alio remedio sustentaretur, diuinitus liberata est publicarum processionum, & triduanarum supplicationum officiis, & ardentissimis pietatis, pœnitentiæque studiis atque operibus.

Etsi, inquit Cyprianus martyr sanctissimus, plurimorum mens solida est, & anima deuota, quæ pestilentiæ impetu non mouetur, sed tamquam petra fortis & stabilis turbidam, violentamque eius tempestatem frangit: tamen quia nonnulli, vel præ imbecillitate animi, vel præ dulcedine sæcularis vitæ, ac quadam quasi mollitie minus stare fortiter, nec pectoris sui inuictum robur necessario tempore præstare possunt: ideo vt iis, qui in peste sibi valde cauendum putant, ad cautiones descendimus, quas mox infra demonstramus.

Id igitur episcopus curabit atque efficiet, vt cum in omni ecclesia, omnique celebritate, tum in processionibus homines non conferti, non densi simul & compressi inter se sint, sed ordine distincti, & aliquo interuallo separati, vt contagioni locus non detur.

Qua vero in ecclesia pluries mane diebus singulis Missæ sacrificium celebrabitur, hoc cauebit, vt non eodem tempore ad eamdem ecclesiam, cum præsertim perangusta est, populus conueniat, sed diuerso tempore tantum, nisi necessaria causa aliter postulet.

Scholæ præterea institutionis Christianæ, loco aperto, & amplo, vtpote in cœmeterio, foro, triuio habebuntur: idem expedire videtur, cum in orationis communis, aliorumque pietatis officiorum exercitatione, tum in concionibus aliquando.

Ecclesia parochialis si extra illa sepia est, quibus hominum aliunde venientium, & viatorum, peregrinorumve aditus, & ingressus pestis temporibus præcludi atque obstrui solet; parochus si intra sepia, vel intra opidi, locive mœnia ecclesiam aliam idoneam, & domicilium propinquum, vbi ipse habitet, inuenerit, eo sanctissimum sacramentum, & curæ parochialis munus de vicarii foranei

consensu transferat, licebit. At si alio iustis causis minus expediret, ibi tamen ea parochialia munera geret, ad quæ frequens populi concursus est, qualis est diebus festis Missæ parochialis celebratio, prædicatio, vesperarum officium, & orationis communis, ac rei huiusmodi exercitatio. Id porro omne episcopi iudicio & voluntate statuetur. Eiusdem iudicium erit, si quando pestis vel periculum, vel contagio aliquem locum vexare incipit, an propterea, vt populo locus amplus & commodus detur, altare extra ecclesiæ parietes, aut intra, sed in ipso ianuæ ingressu collocabitur, præsertim cum vel sacerdos qui celebrat, pestis nomine suspectus admodum sit, & ecclesia peranguſta satis, vel contagio ad illius loci complures domos familiasve dimanarit. Quod si episcopus ita faciendum censuerit, tunc vicarius foraneus eiusdem concessu Missæ sacrificiũ in altari portatili, quod ob eas causas intus in ecclesia prope ianuam collocabitur, aliquoties celebrare permittet, idque præsertim die festo, & in ecclesia præsertim, quæ exigua, & angusta valde est pro ratione multitudinis, quæ confertissima eo ad Missæ sacrificium vno tempore conueniet. Cum vero altaris portatilis facultatem dabit, eam cautionem præscribet, vt eo loco, & ita collocetur, vt ab omni venti temporisve iniuria, ab omnique rei indecentis, atque offensionem præbentis, periculo tutum sit.

Anno Christi 1579.

Parochialibus suis, qui quoniam extra custodiæ fines, & cancellorum septa habitant, suspicionem aliquando maiorem præbent, cum nullus ad eos aditus viatorum, peregrinorumve præclusus sit, sed valde apertus, ac plane liber, episcopi concessu & auctoritate ita prospiciet atque consulet, vt in aliqua propinqua ecclesia, sacellove probato ad Missæ sacrificium conueniant: vbi itidem sermonibus statis, denuntiationibus, cohortationibus, scholis Christianæ institutionis, festo solennique officio vesperarum, processionibus, litaniis, orationi communi, & aliis pietatis Christianæ exercitationibus intersint.

Quam ob causam eis certum aliquem proprium sacerdotem diœcesanum constituet: cuius sustentationi succurretur eleemosynis, quas vel ipsi, vel omnes illius parochiæ homines ad eam conferent, aut certe alia inita eius sustentandi ratione, vt commodius fieri poterit.

ANNO CHRISTI 1579.

Sin hac via non succedet, hanc aliam aggredietur, vt, dum pestilentiæ suspicio & periculum est, aliquem sacerdotem capellanum illius opidi, locive, qui idoneus ad parochialia officia præstet, episcopi concessu ad illos homines eo potissimum tempore mittet, quo tantum illius ministerio opus est. Si vero complures parochi sunt, vnus aliquis eorum, curæ causa, illuc se conferet.

Imo si vel vnus tantum parochus, animarumque curator est, eam aliquando cogitationem, atque laborem suscipiet, vt ad parochiales illos suos, cum per alias curæ occupationes licet, crebro proficiscatur, vt tum Missæ sacrificium celebret, sermonem habeat, & id generis officia omnibus vniuersè præstet: tum etiam speciatim singulis, quibus opus est, sacramenta ministret, & alia adiumenta spiritualia præbeat, quæ a se in primis præstari, suscepti officii parochialis munus deposcit.

Sed demum si omni ea ratione, ac via spiritualibus illorum necessitatibus non satis prospectum, consultumque esse potest, nullo tamen modo vicarius foraneus, aut præfectus, aut parochus patietur, parochiales illos, qui vere pestilentiæ morbo non laborant, nec vero certis causis in suspicione contagii vere sunt, ecclesiæ parochialis communis, aliarumve, quæ illius membra sunt, aut intra eius fines positæ, aditu & ingressu excludi, atque adeo prohiberi, quo minus sibi Missæ sacrificio, sacris concionibus, & ceteris Christianæ pietatis actionibus vniuersè interfint, atque præterea vnusquisque speciatim sacramenta ibidem, aliaque spiritualia adiumenta a parocho sumat.

Eam quoque rationem parochus episcopi concessu inire poterit, vt si quando, præsertim qui extra custodiæ septa habitant, pauciores sunt, quam illi, qui intra eiusdem fines domicilium habent, aliqui cancelli, per quos Missæ sacrificium inspici possit, intus in ecclesia parochiali, si eius amplitudo hoc tulerit: alioquin in ipso vestibulo præfigantur, vt distincti & separati inter se sint, qui intra septa morantur, ab illis qui pauciores foris manent: atque hac quidem necessaria causa parochus permittet eos parochiales extra ecclesiæ ostium Missæ sacrificium tunc spectare, nullo decreto vel prouinciali, vel diœcesano obstante.

Hæc ipsa cancellorum ratio,& viatorum, & illorum etiam causa adhiberi poterit, qui alienæ curæ homines ad aliquam aliam ecclesiam, vicarii foranei iussu conuenient, quod licet fortasse locus vbi habitant, ab omni contagione suspicioneve liber sit; tamen vbi ecclesia parochialis sita est, ad quam conuenire debent, locus pestilentiæ morbo laborat. Cancellorum etiam sepimento eos quoque parochus separabit, quos ex aliena parochia ad Missæ sacrificium, diuina officia, & concionem accedere animaduerterit. Verum cum istis, vt maxime potest, admonitione omni aget, vt ad propriam eorum ecclesiam parochialem conueniant. ANNO CHRISTI 1579.

Iis, qui extra præfixos in ecclesia cancellos manent, aquæ sanctæ vas præcipuum ab alio distinctum, ac separato loco collocatum, apparabitur. Quod extra ecclesiam, dum pestis suspicio est, ponatur licet, modo tamen a canibus, aliisque brutis animantibus, & omni rei indecentis periculo tutum sit, aut inde in ecclesiam locumve tutum asportari possit, Missæ sacrificio, diuinisque officiis peractis.

Vbi vel vniuersus populus, vel magna pars aut vniuersa vicinia ædium suarum exitu prohibetur, Missæ sacrificium in oratoriis, altaribusve quæ iam parietibus exædificata sunt, quæve tunc ex asseribus in vicinia, foro, via publica, locove opportuniori extruentur, celebrari episcopus permittet: qui locum, vbi illa struentur, cum primum inspiciet, arbitratuque suo diliget, tum cauebit sic extrui, vt supra cautum est, de omni periculo euitando. Hanc porro curam is, cum per alias occupationes non potest, in vrbe præfectis regionariis, aliisve quos maluerit, & in diœcesi vicariis foraneis relinquet.

In iis oratoriis altaribusve, atque adeo singulis viciniis parochus, prout opus erit, statas denuntiationes dierum festorum, vigiliarum, matrimoniorum & rerum aliarum, quas de more enuntiare solet, promulgabit, atque edicet, edicive curabit.

Parochus quamsæpissime parochiales suos etiam de altari moneat, quam grauiter peccent, qui præ metu alicuius vel incommodi, vel detrimenti, aut alia causa pestiferam contagiosamque labem, qua infecti sunt, occulte

ANNO CHRISTI 1579. celant, quamque exitiosum vitæ suæ detrimentum inferant, propterea quod si ab initio curationi se darent, facilius morbum depellerent: ac rursus quam vehementius aliis noceant, qui ob eam causam, quoniam illos non cauent, se facile contagione inficiunt; & vero quod maxime omnium interest, certo repentinæ mortis periculo sese ipsi offerunt, vt ne contritionem quidem, qua sua peccata doleant, animo concipiendi, nedum sanctissima sacramenta sumendi spatium vel exiguum habeant.

Parochialis viciniæ, locive decanis, vel syndicis consulibusve id curæ episcopi nomine commendabit, vt diligenter, vigilantique studio singulorum morbum explorent, & si quem in contagionem incidisse compererint, quamprimum se, & laicos, etiam eo nomine constitutos, certiores faciat, quibus, ex legibus magistratus sanitatis, id denuntiare debent.

Id ipsum patresfamilias monebit, vt hoc itidem de iis ipsis singulis sedulo præstent, qui in sua familia, famulatuve sunt.

Populo præterea suadebit, vt omnes & singuli valetudinis publicæ zelum studiumque suscipiant; ita vt si quis aliquem viciniæ suæ hominem, aliumve peste laborare, certo scit, aut probabiliter suspicatur, rem omnem confestim & sibi, & laicis illis a magistratu constitutis denuntiet. Ad quod sane officium quo vehementius incitet, certis argumentis demonstrabit, quam graues pœnas Deus ab his reposcet, quorum negligentia, culpave, tot, tamque acerba damna, & mala non modo illis peste tabescentibus, quorum morbum patefacere debuerant, sed aliis etiam singulis, qui contagionem contraxerunt, & vniuersitati denique importata sint.

Aliam præterea rationem omnem idem parochus adhibebit, vt de cuiusque morbo certior quamprimum fiat.

Illud vero præter cetera populo significabit, sibi ab episcopo illud præscriptum esse, vt si quem in parochiali vicinia ægre se habere senserit, illum statim inuisat, quo diligentius in tempore sanctissima sacramenta ministret, omneque aliud adiumentum, cum ad animæ salutem in primis, tum ad corporis etiam curationem conferat.

Certo libro omnes & singulos parochiales suos nota-

bit, non modo eos, qui pestilentia suspicioneve laborarint, ac demum liberati fuerint, vbicumque vel domi, vel in locis publicæ curationis degerint, sed illos etiam qui pestifera labe affecti mortem obierint, vbicumque manserint. ANNO CHRISTI 1579.

Denique opportune episcopus, tamquam populi pater, vt multis rebus, quæ pestis tempore incommode, acerbeque de repente accidunt, paterna cura prospicere possit, per parochos, & alios tum ecclesiasticos homines, quos huic curæ præfecerit, tum per pios etiam laicos sibi nuntiari, & significari curet, quæcumque episcopalis officii solicitudinem, operam, & studium requirunt.

Magistratus porro, & decuriones, ad eas solicitudines, quas maximas, prudenterque excogitatas in peste propulsanda ponunt, illam vnam maxime omnium necessariam curam adiungent, vt primo pietatis opera, atque officia promouere studeant; tum illa summopere caueant, quæ piis officiis, diuino cultui, sanctis caritatis Christianæ exercitationibus, & religiosis publicis orationibus aliquo modo vel repugnant, vel certe obstant; cum hæc istiusmodi sint, quæ non imminuant, aut depellant, sed vehementius excitent, prouocentve vim, impetumque pestilentiæ. Contra vero illud certum atque exploratum est, illam restingui frequenti piorum operum vsu, religioso diuinæ caritatis cultu, & publicis supplicationibus. Hoc ex antiquis Christianæ religionis exemplis, quæ narrata sunt, plane declaratur.

Quamobrem hæc præter cetera videbunt omni pietatis studio:

Vt in supplicationibus publicis frequentissime sint.

Vt sanctarum spiritualiumque exercitationum studia atque officia ne quidquam impediant.

Vt nihil obstent, quo minus ad Missæ sacrificium fideles conueniant, conciones adeant, processionibus publicis interfint, orationes item publicas obeant, & priuatim quoque precentur.

Nec præterea quidquam impedimenti afferant, quo minus funera ecclesiastico more ducantur, & sepulturæ locus sacer detur, eiusdemque item officium peragatur.

Nec vero prohibeant liberis parentes, rursusque paren-

ANNO CHRISTI 1579. tibus liberos, & cognatis cognatos, cum vel pestilentia affecti sunt, vel contagionis nomine suspecti, inseruire: neque publicorum ministrorum suorum, aut eorum, qui opidorum, vel vniuersitatum administrationi, curationique præsunt, minitationibus aut perterrefactione patiantur illos ab iis pietatis, caritatisque officiis auocari, abduci, abstrahive.

Vt caueant, ne parochos, animarumque curatores, & certos illos sacerdotes, qui in publicis curationum locis ad sacramenta ministranda constituentur, alioſve ecclesiastici ordinis homines vllo quouis modo, vel nomine, vel prætextu impediant, quin & sacramentorum administrationem, & debitas muneris parochialis functiones, debitaue curæ officia, tum vniuerse generatimque populo, tum speciatim singulis, contagione etiam affectis suspectisve præstent.

Hoc item ab illis in Domino vehementer petimus:

Vt ne aditu, exituve opidorum, pagorum, locorumve eosdem prohibeant, contra ecclesiasticæ libertatis iura, & episcopi præscripta, cui salutem, incolumitatemque populi, suæ curæ commissi, non minus sibi, quam ipsis cordi esse persuasum habere debent.

Quo in genere tanto grauius peccarent eo periculoso tempore, quo ecclesiæ ministros huc atque illuc confestim die noctuque in singulas horas, vel in momenta potius, ad salutem animarum procurandam accurrere magis necessarium est, quam alios etiam publicos præfectos, curatoresve valetudinis corporum, quibus aditus, atque exitus in omnes partes dari & patere solet.

Vt longe refugiant ab eo detestabili vsu, peste affectos, suspectosve, tamquam pro derelicto habitos, abiecta scilicet omni eorum cura, ab vrbe, municipio, opidove inhumane exturbandi.

Vt ne in iis ipsis e domicilio ad tuguriola abripiendis plus exquisitæ diligentiæ adhibeant, quam pro caritatis Christianæratione adhiberi par est.

Vt ne in illis secludendis, domique custodiendis seuerius agant, quam cum Christiana caritate conueniens est. Vt denique in omni cautione non magis prudentiæ suæ, quam diuino auxilio innitantur.

Cum vero ex ecclesiasticis monimentis nusquam compertum sit, fidelem populũ vnius ciuitatis, opidive vniuersum vnquam in pestilentia, vt contagionem euitaret, hoc commisisse, vt diuturno admodum tempore totus ab ecclesiæ conuentu penitus abstineret, eiusque stationes plane desereret; imo vero contra perspici possit, crebrius, ardentiorique diuinæ caritatis studio, quam antea consueuerat, ecclesias frequentare: ob eam causam magistratus diligenter videbit, vt ne quarantenæ, quam dicunt, lege, illum vniuersum domo exire prohibeat, quo fiat, vt diutius, quam religionis pietas postulet, officia prætermittat, quæ in ecclesia Deo præstare debet. ANNO CHRISTI 1579.

Nam, vt silentio prætereantur difficultates, incommoda, detrimenta, damna, mala, quæ inde multa reipublicæ gubernationi euenire possent, cauendum etiam maxime est, ne, cum populi multitudo sanctarum ceremoniarum, quæ oculorum aspectu cernuntur, vsu & ritu ad pietatis studium incendatur, si domi recluſa, aliquamdiu ad ecclesiam non conueniat, magna ex parte religionis officia non modo in ea inculta sint, sed plane defloresçant.

Qua quidem ex re longe grauior pernicies pertimescenda est, quam ex omni vel funestissima pestilentia.

Quare magistratus de quarantena diligenter, accurate, & pie in primis, etiam atque etiam videbit matura deliberatione, & re omni cum episcopo communicata, vt non minus animarum pesti, quam corporum contagioni, quæ infinitis partibus inferior est, recte prospiciatur.

Quod si aliquando indicetur, illud maxime præuidendum erit, ne in aduentum, quadragesimam, solennitates Domini, sacraque alia tempora incidat, quibus pro sacrosancta diuinorum officiorum celebritate populi fidelis Conuentus in ecclesia, & frequens, & solennis itidem esse debet, vt solennia sacra sunt, quæ ex Spiritus sancti doctrina, religiosis ceremoniis, diuinoque ritu celebrantur.

Ea præterea ratio ineunda erit, vt speciatim potius quam vniuerse, & in summa instanti necessitate quarantena fiat; ita vt vel feminæ solum cum pueris, vel aliquando viri, vel vnius viciniæ tantum, quæ grauius e suspicione laborat, homines certo illo temporis spatio, eoque non diuturniori domi se contineant.

Cau-

Cautio in sacerdote ministrante.

ANNO CHRISTI 1579.

SI parochus ob aliam causam, quam ob ministerii sui parochialis occasionem, in pestis suspicionem inciderit, plures sane dies domi se continebit, quot scilicet pro suspicionis ratione episcopus boni publici causa statuerit. Quod vero ad ministeria parochialibus suis præstanda attinet, ea ipsa ratio seruabitur, quæ parocho supra proposita est, si quando ministerii sui occasione in suspicionem incidit.

Idem parochus, aliusve sacerdos, qui peste laborantium curam gerit, quoties hominem sibi commissum habet, qui in pestilentiam, suspicionemve inciderit, vt & nullo loco officiis desit, quæ in eum conferre debet, & quam cautissime potest omne periculum euitet, vbi se ad Dei voluntatem totum accommodarit, deliberationemque susceperit mortis in singulas horas obeundæ, vt animabus, sibi in curam traditis, ad salutem prosit; præsidium vero incolumitatis suæ in Dei potissimum custodia posuerit; has etiam cautiones adhibere poterit:

Vt si quando hominis peste affecti, suspective confessionem audit, loco audiat, qui aliquantulum a lecto distet. Cum vero sine magno illius incommodo id fieri potest, curet licet, vt ad fenestram, aut ostium, aut in porticum, vestibulumve, aut ad impluuium, aliumve locum apertum accedat, vbi illum confitentem audiat, vt cubiculum declinet, in quo contagionis periculum timeri solet.

Vt eadem cautione in sanctissimæ eucharistiæ ministratione vtatur.

Vt aliis remediis se præmuniat, quæ religiosorum hominum in primis consilio probata, medicorum iudicio vim aliquam repellendæ contagionis habent.

Vt dum intra septa curationis publicæ sunt, vestes contractiores, aut ita succinctas, quæ infra genua vix protendant, adhibeat.

Vt in iis ministrationibus non pluuiali, sed solum superpelliceo, & stola vtatur.

Sacræ hostiæ particulam vnam, aut plures, quæ ad communicantium vsum tunc satis erunt, ferre poterit: nec vero aliam præterea, quæ de more reportetur, dum ad ecclesiam capellamve redit.

At vero in omni sacramento, multoque magis in san-

ctiſſima euchariſtia miniſtranda, cauebit, vt euitandi pe- ANNO CHRISTI 1579.
riculi, vel ſuſpicionis cauſa, ne quid vel minimum, quod nociuum ſit, ad miniſtrationis ritum introducat, neve inſtrumentum, aliudve quid ſimile ad miniſtrationem pro digitis vel adeo in iis ipſis adhibeat.

Extra domicilii ianuam, aut tuguriorum ſepta, eos conſiſtere iubebit, qui ſanctiſſimum ſacramentum luminibus proſequuntur, clerico excepto.

Quorum luminum loco aliqua, ſi fieri poteſt, per eos accendi mandet, qui intra illud domicilium, eave ſepta habitant, cum iam ſuſpecti ſint.

Sacerdotes, præfecti curationi ſpirituali hoſpitalis domus, alteriuſve loci, vbi morbo infecti ſuſpective curantur, abſtineant ab omni vel conſuetudine, vel alio contrahendæ contagionis periculo, quod aliunde exiſtere poſſit, quam ex ſacris functionibus, & miniſteriis, & aliis caritatis officiis, quæ præſtanda ſuſceperunt.

Eorum ſacerdotum, ſi plures ſunt, vnus deligetur, qui ægrotis ſacram communionem præbeat, ceteraque miniſteria præſtet, quibus obeundis propius accedat neceſſe eſt: at vero plures etiam pro multitudine ægrotorum; alius autem qui peſte ſuſpectis curam operamque ſuam in iis ipſis miniſteriis nauet, alius minus ſuſpectis, & conualeſcentibus cuſtodibuſve, & famulis ceteriſque miniſtrabit, qui a ſuſpicione liberi, in hoſpitalis domus, aut loci tuguriorum finibus extra ſepta degunt.

In ſacramento autem pœnitentiæ miniſtrando, in ſacra concione habenda, in doctrina Chriſtiana tradenda, & aliis functionibus, quibus præſtandis ad eos peſte vel affectos, vel ſuſpectos appropinquare non eſt neceſſe, vnus, & item alter viciſſim, prout inter ſe conuenerint, aut, prout epiſcopus maluerit, operam ſuam curamque non ægrotis ſolum, ſuſpectiſve nauare poterit, ſed ceteris etiam, atque adeo illis, qui recte valentes, extra tuguriorum fines collocati conſtitutique ſunt ad locorum eorum cuſtodiam, vſum, & famulatum.

Cum eorum ſacerdotum vnus ægrotis curam miniſteriumve nauat, alter iis, qui tantum in ſuſpectis habentur; caute etiam ii ambo mutua inter ſe conſuetudine vtentur; ne præ ſuſpicione fideles a ſuſcipiendo eorum miniſte-

ANNO CHRISTI 1579. rio auertantur. Atque si in iisdem domiciliis habitant, eorum tamen commercium aliquo interuallo disiunctũ erit.

Eorum vnusquisque ad Missæ sacrificii vsum distinctas sacras vestes, mappas altaris, distinctosve etiam calices, si fieri potest, habebunt.

In capellis quoque altaribusve distinctis celebrabunt.

Si vero vna tantum capella est, vnumve altare, ne vnus alterius indumenta, mappasve adhibeat, tangatve.

Si aliquando vel in Missæ sacrificio, vel in sanctissimæ eucharistiæ ministratione, cum clericus desit qui ministret, alter alteri ministrare necesse habet; vtriusque cautio eadem erit.

Cautio in sacerdote, qui ministrauit.

PAROCHVS aliusve sacerdos, cum vel peste tabescenti extremam vnctionem ministrauerit, vel in eius cubiculo confessionem propius audierit, aut aliud denique egerit, vnde apud populum in probabilem pestis suspicionem inciderit, tunc aliorum commercio, consuetudineve per aliquot dies abstineat, ne bene valentibus contagii periculum, aut certe timorem iniiciat.

Dum is, tamquam suspectus, domi se continet, si forte acciderit opus esse alicui, itidem suspecto, aut infecto, qui parochiæ suæ sit, aut alienæ, at curæ suæ commissus, huic ministerium suum operamve sacramentis ministrandis præstabit.

Quo tempore ab aliorum commercio abstinet, in parochiali tantum ecclesia, aliave quam præfectus regionarius, aut vicarius foraneus constituerit, Missam celebrabit, & in eo præterea solum altari, in quo nemo alius sacerdos eo tempore celebrabit.

Quod altare, si fieri potest, cancellis munietur, quibus populo ingressus præcludatur. Quo ipso tempore ad Missæ celebrationem vestes sacras, & mappas altaris adhibebit, quæ separatim loco distincto asseruabuntur; nec aliis sacerdotibus tunc vsui erunt.

De suggestu, aliove eius generis loco, qui a populi frequentia aliquo interuallo disiunctus sit, sermonem, concionemve habere poterit.

Confessionem in ecclesia intus, & foris, at in sede confessionali audiet; quæ præter laminam perforatam aliquid

etiam intermedium interiectumve habeat, opere chartaceo confectum. ANNO CHRISTI 1579.

Extra etiam confessionalem sedem audiat licet, ita tamen, vt confitens ab eo distet tribus, quatuorve cubitis.

Parochialem etiam viciniam, aliamve curæ suæ commissam, obeat licet, cum vel funus curare, vel alia parochialia officia præstare necesse habebit.

Alia præterea loca adire poterit, cum peccata confessurus ad alium parochum, confessariumve qui propius absit, se conferat opus est.

At sane expediet eum confessarium ad eum potius in parochiæ finibus accedere.

Cauebit autem, ne in chorum ecclesiæ, vbi alii sacerdotes sunt; neque alio item, vbi frequens hominum conuentus est, proxime ad eos accedat.

Nec vero idem sacerdos extra parochiæ fines, excepta causa, quæ commemorata est, sine episcopi, aut præfecti regionarii, vicariive foranei facultate scripta discedet. Neque porro facultas dabitur, nisi cum aliis suspectis sacramenta ministraturus est; aut bene valentium etiam adhibita paulo ante demonstrata cautione, confessionem, episcopi iussu, auditurus, aut ad episcopum res ad curam suam pertinentes relaturus, aut aliquid acturus, quod sua causa agi necesse est. Quamdiu vero ab aliorum consuetudine suspicionis causa abstinet, cum domo, aliqua causa, facultateve egredietur; semper, præterquam cum sanctissimam eucharistiam feret, ferulam albi coloris, quatuor cubitis longam, quod signum suspicionis erit, manu gestabit, vt omnes eius congressum proximumque accessum cauere possint.

Eo ipso tempore, dum suspectus est, baptismum infusionis, non immersionis ritu, vbi huius ritus consuetudo aliis temporibus est, ministrabit; statas vero baptismi ceremonias ad id tempus differet, quo a suspicione liber erit: aut alium sacerdotem adhibebit, qui baptismum statis ceremoniis ministret. Alterius etiam sacerdotis ministerio vtetur ad sanctissimam eucharistiam, extremamque vnctionem, parochialibus suis ministrandam pestis suspicione non laborantibus.

Quamobrem parocho, dum eo loco pestis est, vbi cu-

ANNO CHRISTI 1579. ram gerit, facultas detur, alium sacerdotem substituendi, qui ab ordinis munere non sit suspensus, vt parochialis curæ munera obeat. Ne tamen audiendis confessionibus alium sacerdotem substituere possit, quem antea episcopus non probarit, nisi huius substitutionis potestatem idem fecisset. Clericus, famulusve parochi suspecti, aliusve, cuius opera vti velit, quo tempore ille domi se continet, inde etiam ne ipsi quidem egrediantur ad præscriptum: si quando autem exire necesse habebunt, ferulam de more gestabunt.

Vbi septimus dies, aut aliud tempus ab episcopo præscriptum, prout viderit expedire, præteriit, quo parochus in pestis suspicionem, ob ministerium incidit, neque aliqua parte se læsum sentit, nec vero suspicatur se contagione infectum esse; libere, vt antea, & sine ferula omnia loca adire, parochialisque curæ munera obire poterit, nisi aliter episcopus iusserit. Idem de parochi clerico, famulo, familiave censendum erit; quæ ex parochi ob ministerium suspicione sese domi continuit.

Parochus autem, & sacerdotes, in loco curationis publicæ constituti, caueant, ne propius accedant, congredianturve cum iis, qui a pestis suspicione liberi sunt: neve alia ratione eis periculum aut suspicionem contagionis afferant.

Quamobrem e loco, in quo collocati sunt, facultate ab episcopo, præfectove regionario, aut a vicario foraneo in diœcesi non impetrata, ne discedant. Nec vero illi, præfectus scilicet regionarius, & vicarius foraneus, episcopo inconsulto, dent, nisi ob causam, quæ vel ad spirituale ministerium, vel ad publicam curationem spectet; ob quas causas sæpe accidit, eos ad alia loca mitti oportere. Cum autem foras quauis causa facultateve exeunt, ferulam albam parochis supra constitutam gestabunt.

Cautio in homine ecclesiastico, ob aliam causam suspecto, aut peste etiam infecto, adhibenda.

AD tuendam publicam valetudinem episcopus eam facultatem parocho dabit, vt non modo ecclesiasticis hominibus, qui in parochiali vicinia habitant, sed etiam socio curæ parochialis, & parocho item proxime habitanti, si quis eorum in pestilentiam, eiusque suspicionem inciderit, hæc, vt infra, præcipere iubereve possit.

Vt is, scilicet vel infectus, vel suspectus intra domicilium, certi præscripti temporis lege, se contineat, aliorumque consuetudine abstineat. ANNO CHRISTI 1579.

Vt neminem alium intro ad se domum recipiat, admittatve.

Vt illius familia hoc ipsum omne itidem præstet. Hanc eamdem potestatem præfectus regionarius cum in reliquos ecclesiasticos homines, tum in parochos ipsos exequetur, non solum si quando eorum quispiam peste afficitur, pestisve suspicionem præbet, verum etiam alia de causa. Ad cuius rei exequendæ vsum pœnis arbitrii sui contra contumaces aget.

Hæc ipsa facultas erit etiam vniuscuiusque vicarii foranei, cui præterea laicos homines, cum ecclesiasticos idoneos non habebit, qui hæc exequantur, substituere licebit, si quid præsertim de repente acciderit, quod aliena opera opus habeat.

Eisdem præterea singulis licebit, etiam laicorum ministrorum custodiam, si ita quandoque expedire censuerint, adhibere.

Parochus igitur, vbi primum ecclesiasticus homo in suspicionem pestis incidit, facultate sibi data, vt opus esse viderit, statim diligenter & prudenter vtetur.

Ecclesiæ autem vestes, & præcipue quibus ille proprie vtebatur, vnde contagium existere possit, omni diligentissima cautione, vt nihil plane amittatur, certo loco, ab aliorum consuetudine semoto, reponi & custodiri curabit. Qui locus bene sepietur & munietur, & supellectilis, quæ in eo recondetur, index, omnisque alia opportuna cautio, adhibebitur.

Episcopum præterea, aut præfectum regionarium, aut vicarium foraneum, de tota re certiorem itidem faciet, vt vbi rem ipsam diligenter cognouerit, vel aliquid aliud, vel idipsum diligentius statuat, prout expedire videbitur.

Rem item omnem curatoribus publicæ valetudinis, in ea vicinia constitutis, quamprimum significabit, vt & subministrentur quæ eorum opera, ministeriove ei tunc subministrare necesse est; & omnis alia diligens cautio ab illis adhibeatur, quæ necessaria esset ad alios homines conquirendos, qui cum eo, aliisve illius familiæ, domusve

ANNO CHRISTI 1579. commercium habuissent, aut alio modo eius rei causa suspecti esse possunt.

Si vero parochus est, aut eius clericus, aut familia, domusve, quæ in suspicionem incidit; hæc ipsa officia socius parochialis curæ, si quem habet, alioqui parochus propinquior, præstabit.

Curabit porro præfectus regionarius, aut vicarius foraneus impense admodum, vt & domicilia, & supellex ecclesiarum, vel ecclesiasticorum hominum quam diligentissime expurgentur. Ad cuius expurgationis rationem omne exquisiti studii, cautionisque genus episcopus adhiberi iubebit, quod ex magistratus præscripto in laicalibus rebus expurgandis adhiberi solet. Et, vbi opus esse censuerit, ad expurgationem eorumdem ministrorum operam vtendam curabit.

Cum ex facti, quod euenerit, ratione dubium existit, an quis peste mortuus sit, anve illius supellex eo nomine suspecta, anve alio genere morbi affectus; tum parochus medicos in consilium adhibebit, aliosve peritos, eosque potissimum, quos magistratus curæ eiusmodi præfecerit, vt de re tota certius statuatur.

Parochus aliusve ecclesiastici ordinis homo, qui loca incolit, quorum commercium ob suspicionis causam vetitum edicto publico est, ne inde egrediatur, prohibeat vicarius foraneus, sicut ceteris eorum locorum incolis prohibitum est; ita tamen, vt certis iis regulis, & facultatibus, quæ ecclesiasticis hominibus peste suspectis, supra constitutæ sunt, vtatur, & fruatur, præsertim, qui animarum curam quouis modo aut nomine gerit.

Hæc omnis cautio tum in sacerdote ministrante, tum in eo qui ministrauit, tum etiam in ecclesiastico homine peste suspecto, quicumque sit, vt diligentissime adhibeatur atque seruetur, parochi, vt supra, cura erit. Quæ sane cura omnis cautioque in vrbe ad præfectum regionarium, & in diœcesi ad vicarium foraneum maxime pertinebit.

Cautio in monasteriis, & collegiis piis adhibenda.

Si regularium hominum monasterium, aliudve collegium ecclesiasticum, aut domus, vbi collegiatim viuitur, in pestilentiam eiusve suspicionem inciderit, eadem tota ratio & cautio, quæ mox supra demonstrata est, ab epi-

ſcopo,& præfecto regionario,vicariove foraneo ipſius epiſcopi nomine ita diligenter adhibeatur, vt omnes qui in eo monaſterio, collegiove habitant, niſi aliquos ſolum peſte ſuſpectos eſſe manifeſto conſtet,ab aliorum hominum conſuetudine,commerciove abſtineant,& intra monaſterii, domuſve ſepta ſe contineant ad epiſcopi præſcriptum. Eam vero cautionem inter ſe adhibebunt, vt alter ab altero ita ſeparatim in conſuetudine verſetur, vt ne contagium contrahere poſſit. ANNO CHRISTI 1579.

Quamobrem etiam in hortis tuguria ſtrui expediet.

Verum ne propterea in eorum eccleſia diuinus cultus intermittatur,ſed diuina officia in choro, vt moris eſt, obeant, ita tamen, vt ibi alter ab altero ſeparatim aliquo exiguo ſpatio interiecto ſit.

Miſſas ſinguli in ſingulis altaribus diſtinctis celebrent, ſacris adhibitis indumentis, & inſtrumentis, quæ ex communi ſacriſtiæ ſupellectile ſumpta, ad ſuum quiſque vſum eo tempore ſigillatim, locoque ſeparato ſeruabit, & cuſtodiet.

Ne vero vllum populo periculum inde exiſtat, a capellis, vbi celebrabitur, & choro aditus ipſius populi ſecludatur cancellis ferreis, ligneiſve, aut alio eiuſmodi ſepimento.

At ne, dum ſe intra monaſterii ſepta ab aliorum conſuetudine abſtinent, quidquam ad victum eis deſit, e publico illo ſumptu, qui neceſſario eo tempore ad pauperum ſuſtentationem conſtitutus eſt, eleemoſynam, vt opus erit, ſubminiſtrari curandum erit.

Si eccleſiaſticorum hominum in eodem monaſterio, locove collegiatim viuentium, magnus admodum numerus eſt, qui peſtis nomine ſuſpectus ſit, nec vero domus habitationiſve amplitudo eiuſmodi eſt, vt omnes tuguriis etiam extructis commode ſeparatim habitare poſſint: expedit, vel eos omnes, qui ex peſte, ſuſpicioneve laborant, vel, his relictis, alios recte valentes, ſuſpicioneque liberos ad aliam domum, monaſteriumve, aut etiam ad plura traduci, quæ tamen vacua ſint, & ita conſtructa, vt dum curationis, aut ſuſpicionis cauſa in illis manent, regularem modeſtiam, eccleſiaſticamque ordinis ſui diſciplinam recte ſeruare poſſint.

Hæc

ANNO CHRISTI 1579.

Hæc ipsa cura & cautio adhibebitur, si quando fortasse monialium, in eodem monasterio viuentium, magnum numerum pestis peruaserit.

Sed in earum monasteriis, pestis nomine suspectis, magna ab episcopo cautio adhibenda erit, ne ex ea occasione intra septa monasterii aditus sit sine necessaria causa.

Nec vero extra clausuræ septa, finesve egrediendi facultas, nisi vrgente, necessariaque item causa, monialibus permittatur.

Si vero aliquando necessitas efflagitat, vt illæ intus visitentur, aut inspiciantur: hoc ne a viris fiat, sed a feminis honestis, curabit episcopus.

Hoc ipsum itidem seruabit, si quando monattorum opera, aut alia eiusmodi necessaria erunt.

De baptismo infanti, peste laboranti, suspectove ministrando.

INFANS nuper natus, peste laborans, aut eo nomine suspectus, quia a matre, pestifero morbo affecta, ortus est, quamprimum ob instans mortis periculum a sacerdote, peste laborantium curam gerente, infusionis ritu baptizabitur, aliis statis ceremoniis tunc non adhibitis. Si sacerdos abest, idem confestim ab alio præstabitur, qui præsens baptizandi formam norit. Nec vero compater adhibeatur, aut talis, qualis infans est, compater, aut commater ascisceturnempe ex morbo laborans, aut ex eadem causæ origine suspectus, nisi alii, qui liberi sunt, suspicione contagionis deterriti, id munus refugerint. Postea, si infans superstes erit, quamprimum ab omni suspicione liber erit, in ecclesiam parochialem suam sacerdoti parocho offeretur, qui ex ecclesiæ instituto reliquas statas ceremonias ei adhibebit.

Idem in baptismo seruabitur infantum, qui expositi, dubium est, an pestilentia suspecti sint. Hoc ipsum quoque præstabitur in baptismo infantum, qui non ita manifesto suspecti videntur, quales ii sunt, qui e mulieribus bene valentibus nascuntur, quæ tamen ex aliqua suspicione vel domi inclusæ, vel ad loca publicæ curationis perductæ sunt, quoniam vel in loco suspecto fuerunt, vel cum homine suspecto consuetudinem habuerunt. Sacerdotes locorum curationis publicæ, quibus baptismum ministrarint, eorum, & parentum nomina, & reliqua de more in librum

certum referant : quem deinceps a peſtifera lue purgatum ad archiuum epiſcopale ferant. Vniuſcuiuſque autem, quem baptizarint, baptiſmum exſcriptum proprio etiam eius parocho tradant: quem etiam, cum primum inde illi emittuntur, certiorem faciant de ceremoniis reliquis, quas non adhibuerint, vt ille in parochiali eccleſia rite ſuppleat. ANNO CHRISTI 1579.

Officia confratrum caritatis, & collectio eleemoſynarum, ac diſtributio.

SCHOLÆ caritatis homines parocho deſcribendis parochiæ pauperibus operam nauabunt, quos ſemel diligenter deſcriptos, ſæpe generatim recognoſcent.

Qua in recognitione ſi quid vel addendum, vel mutandum viderint, id parocho nuntiabunt; qui in deſcriptionis libro notabit, quod eo in genere opus erit, & epiſcopo etiam referet.

Iidem ſingulis diebus ſedulo pauperes inuiſent, eoſque præſertim, qui peſte tabeſcunt, ſuſpective ſunt.

Si quos inuenerint, qui recenter in morbum inciderint, quive ſpiritualis alicuius adiumenti indigeant, de iis eumdem parochum certiorem facient.

Ipſi vero ſolicito ſtudio in id incumbent, vt quæ ad corporis vſum neceſſaria ſunt pauperibus, peſteque affectis, vndique conquirant. Vt autem omni ex parte cumulatiora caritatis ſubſidia comparent, cum ad epiſcopum, tum ad præfectos regionarios, vicarioſve foraneos, & parochos perfugium ſæpiſſime habebunt : quorum etiam auctoritate ad omnem eleemoſynæ, piique ſubſidii conquiſitionem, atque apparatum vtentur; ſæpe etiam magiſtratum, & decuriones conuenient, vt opus erit.

Id parochus præter cetera maxime parochiales ſuos cohortabitur, vt his præſertim peſtilentiæ temporibus, omni commiſeratione dignis, quantam maximam per facultates poſſunt, eleemoſynam conferant ad ſubleuandas neceſſitates, non ſolum peſte laborantium, ſuſpectorumve, ſed aliorum etiam omnium, qui rerum inopia premuntur.

Quam ob cauſam ſingulis hebdomadis, ſemel atque adeo ſæpius, rariuſve, prout neceſſitas vrget, parochialiumque opes ferunt, viciniam ſuam, adhibitis caritatis ſodalibus, in omnes partes obibit, omnique ſtudio, & caritatis

ANNO CHRISTI 1579. pia contentione eleemosynam, quæ in eorum miserabilium vsum erogetur, ab omnibus efflagitabit.

In ecclesia præterea parochiali, in omnique viciniæ parte, præsertim pro foribus eorum, qui peste infecti, suspective sunt, capsulas aliquas duabus clauibus inter se diuersis singulas clausas, certoque signo, quod præcipuum episcopus constituerit, notatasque & distinctas publice proponet atque affiget; in quas oblatæ eleemosynæ eo nomine coniiciantur. E clauibus illis duabus vnam ipse parochus, & alteram ille ex confratribus caritatis asseruabit, quem episcopus, præfectusve, vel vicarius foraneus delegerit.

Si qua in parochiali vicinia complures sunt, vel pestifera labe inquinati, vel suspecti, vel alii inopes homines, quibus aliunde non satis succurri possit; parochus ad episcopum confugiet, cuius concessu in finitima etiam vicinia parochiali capsulam eleemosynæ proponere, aut alia ratione subsidia caritatis comparare possit ad illorum sustentationem.

Vt autem necessario eo tempore pauperum egestati vndique succurratur, eam facultatem, si ita necessitas tulerit, episcopus aliquando permittet, vt piorum locorum præfecti, curatoresve eleemosynarum, quas certo præscripto tempore dari moris est, distributionem anticipent, vtpote quæ eleemosyna semestri, aut longioris temporis spatio in egentium vsum erogari consueuerat, ea omnis duobus, tribusve mensibus, aut breuiori tempore, prout opus erit, distribuatur.

Ea autem cautio adhibebitur, vt ne eleemosynæ distribuendæ ratio, atque vsus sine legitima auctoritate, & facultate vnquam immutetur; Verbi gratia, quod puellis, virginibusve nuptui dandis in dotem pia liberalitate erogari solet, aut debet, ne in panis eleemosynam, aliudve genus conuertatur.

Nec vero piorum locorum prædia, aliave bona immobilia hypothecæ, pignorive dentur, aut alienentur contra ac testatorum voluntate, Canonum iure, pontificiis constitutionibus, & Conciliorum, aut Synodi prouincialis nostræ primæ decretis cautum est.

Omnis eleemosyna, quæ a caritatis confratribus con-

geretur, de parochi, aut præfecti regionarii, aut vicarii foranei consilio & assensu, in eorum hominum vsum necessarium erogabitur. ANNO CHRISTI 1579.

In eleemosynæ autem erogatione habebitur ratio cum in primis inopiæ, paupertatisque sacerdotum & monasteriorum cuiusuis generis, & ordinis, tum hospitalium ædium, locorumve, quæ intra parochialis viciniæ fines sita sunt.

Quibus sacerdotibus, & monasteriis, ex ærario etiam publico, aut censu, vnde reliqui pauperes sustentantur, necessaria alimenta subministrari oportebit, cum ob alias causas, tum quia publico ecclesiæ nomine religiosi illi homines quotidianis sacrificiis, supplicationibus, diuinorumque officiorum cultu, & moniales etiam sacra lacrymarum vi, peccatorum deploratione, gemitu, vigiliis, ieiunio, atque assidua oratione, Dei iram afflictissimo illo tempore placare contendunt.

Cauebit autem parochus, ne rei cuiusquam, quæ ad corporales quorumuis hominum, etiam peste laborantium suspectorumve, necessitates pertineat, præcipuam curam præcipuumque onus sibi suscipiat, quo retardetur, aut impediatur, quin proprium curæ suæ officium exequatur: quod totum in rerum spiritualium procuratione, atque administratione versari in primis debet. Ideo ab ordinario munere eleemosynæ distribuendæ, subuentionisque publicæ erogandæ abstinebit.

Si quo autem in loco, & pauperum ingens necessitas, & penuria hominum, vt id muneris recte gerere possit, aliquando hoc suadebit, vt istiusmodi pondus ipse suscipiat, ac sustineat, ad episcopum adibit, cuius facultate illud subeat ac gerat.

Adhibere autem secum semper studebit pios aliquot parochialis viciniæ homines, aut confratres caritatis, quos tum adiutores, tum etiam testes fidelis dispensationis habebit.

Hoc etiam ipsum & præfectus regionarius, & vicarius foraneus exequi, præstareque curabunt.

Vt omnis eleemosyna, quæcumque sit quæ colligetur, quibus oportet, recteque distribuatur; nec vero imprudenter vsurpetur, atque absorbeatur ab iis, qui aliunde

ANNO CHRISTI 1579. cum habeant vnde viuant, iniqua illa vsurpatione exitium animæ suæ pariunt, & vitæ periculum illis præbent, qui summa rerum omnium angustia premuntur; ideo regionarius præfectus, vicarius foraneus, visitator episcopalis, & parochus in primis omni opportuna ratione, vbicumque sunt, qui pestis, suspicionisve causa domi inclusi, aut etiam inopiæ nomine illam etiam pro foribus, aut de fenestris efflagitant, istos, & aliquando populum vniuersum, prout occasio tulerit, id grauiter monebit, docebitque peccati mortalis vinculo irretitos teneri, si qui sunt, qui consequendæ eleemosynæ causam aliquam prætexunt, & assimulant, atque adeo, si quam eo nomine, & causæ simulatione consequuntur, plane restituere debent.

Quamobrem grauissime peccabunt, quicumque eleemosynam capient, illis egentibus hominibus solum constitutam, qui aliunde certo reclusionis, aliove præstituto tempore non habent, vnde victum sibi parent; si re vera ipsi in eo paupertatis statu non sunt: nec vero eam eleemosynam sine conscientiæ offensione & labe retinere vllo modo poterunt, præsertim, si ipsius eleemosynæ curatores aliqua significatione rationeve præcauerint, se constituisse iis tantum, qui ea inopia, paupertateve premuntur illam distribuere.

Cura præstandæ, & exercendæ pietatis in locis publicæ curationis, ac domibus occlusis.

IN omni triuio crux loco decenti erigetur, ad quam orantes & precantes spectent.

Ibidem, ad episcopi præscriptum, altaria extruantur, in quibus Missæ sacrificium offeratur; ita vt qui sacerdos, etiam regularis in illis obtulerit, celebraueritve episcopi iussu, satisfeciisse censeatur muneri, quo adstrictus est, celebrandi in alio cuiusuis ecclesiæ altari.

In capella domus hospitalis, locive publicæ curationis perpetuo sanctissimum sacramentum asseruetur, cui lampas accensa præluceat.

In qua capella sacerdos, qui spirituali curationi præest, aliquando orationem sine intermissione instituet, religioseque atque ordine haberi studebit.

Vbi ob pestilentiæ propagationem, obitumve, vel ægritudinem sacerdotum, desunt, qui spiritualem peste lan-

guentium, vel ſuſpectorum curam ſuſtineant, gerantve, vt quamdiligentiſſime conquirantur, vicarius foraneus in dioœceſi epiſcopum certiorem celerrime & ſæpiſſime faciet, præfectus in ciuitate: interea vero eorum curam parochis, aliiſve ſacerdotibus probatis, qui proxime habitant, magnopere commendabit. ANNO CHRISTI 1572.

Idem officium præſtabunt, ſi quando ob ſuſpicionem peſtis in parocho, vel etiam infectionem inciderit, vt ſcilicet alium ſacerdotem in eius locum ſubſtituat, qui parochialis curæ partes neceſſario tempore exequatur, quas ille per ſuſpicionem iis, qui ſuſpicione carent, præſtare minus poteſt.

Cum nemo ſacerdos eſt, qui publici tuguriorum loci curationem gerat, hoc ſaltem curabitur, vt in die feſto, & in hebdomada etiam certis aliis diebus eo loci aliquis ſacerdos eccleſiæ, aut viciniæ parochialis Miſſæ ſacrificium in oratorio ob eam cauſam extra tuguriorum ſepta extructo offerat. Si vero ne id quidem fieri poteſt, quoniam nemo alius ſacerdos eſt, niſi vnus tantum parochus, hic ipſe aliquando per hebdomadam eo ſe conferet ad Miſſæ ſacrum celebrandum.

Vbi in eo tuguriorum loco ſacerdotes plures ſunt, tum id curabunt, vt omnes quicumque ibi ſunt, Miſſam ſpectent, audiantve; tum ipſi ob eam cauſam inter ſe rationem inibunt, vt cum præſertim vna tantum capella ſit, alius bene mane, alius paulo tardius Miſſam celebret; aut certa alia hora commodiore id quiſque præſtet.

Præcipue parochus hoc valde curabit, vt ſi quando vel vniuerſi ciues, vel aliqua vicinia, familiave parochialis domo egredi prohibentur; omnes & ſinguli, antequam ſe in ſuis quiſque domiciliis per illud dierum ſpatium includant, peccata confeſſi, ſacram communionem ſumant. Si vero præ temporis exiguitate id tunc non præſtabunt, præſtent ſaltem eo ipſo ineunte tempore, & deinceps præterea ſingulis hebdomadis, aut quintodecimo quoque die, prout ſe illis per alias occupationes poſſe ſacramenta miniſtrare viderit.

At pro curæ ſuæ ratione, quæ ad ægrorum ſalutem ſpiritualia adiumenta ſpectant, hæc omnibus aliis anteponet.

ANNO CHRISTI 1579. Certam aliquam Christianæ vitæ normam eo tempore, cum populus intra domesticos parietes aliquamdiu se continet, pastoralibus literis episcopus commonstrabit, vt quotidianas habeat pietatis Christianæ exercitationes, quibus perpetuum cursum teneat in via salutis.

Pietatis autem ea officia proponet patribusfamilias, vt non solum mane, sed vesperi, & meridie, singulisque horis ac momentis habeant spirituales exercitationes, in quibus omnis familia pie versetur.

Quamobrem, præter cetera, libros in singulas familias introducendos curabit, non solum eos, quos supra commemorauimus, sed sacrorum bibliorum partem aliquam, vtpote historiam Iob, Tobiæ, epistolam sancti Iacobi, & volumen præterea de vitis sanctorum: e quibus seliget præsertim vitam sancti Sebastiani, sancti Gregorii magni, sancti Rochi, sancti Macarii, sancti Eutychii patriarchæ Constantinopolitani, sancti Nicolai episcopi, sancti Bernardini Senensis, qui omnes pestilentiæ documenta, & exempla præbuerunt sanctissimarum virtutum.

Ad alias religiosas orationes introducet certos psalmos, & hos potissimum, nempe psalmum sextum, decimumsextum, vigesimumquartum, trigesimumprimum, trigesimumseptimum, quinquagesimum, septuagesimumoctauum, centesimumprimum, centesimum item, & vigesimumnonum.

Stata præterea illa oratio parochi, & sacerdotis, quæ in singulos dies septies certis horis adhibebitur, etiam a custodibus & ministris instituetur in omnibus tuguriorum septis, hospitalibus ædibus, singulis familiæ inclusæ domiciliis, omni loco, & publice, & priuatim.

Quæ oratio vt recte religioseque peragatur, curandum est diligenter ad episcopi præscriptum.

Itaque orationis huius signum in vniuersi, vel partis populi reclusione, dabitur campanis primariæ ecclesiæ, collegiatarum item, tam regularium, quam sæcularium, si quæ ibi sunt, dabitur. Itidem in ecclesia parochiali fiet, cuius viciniæ homines, familiæve aliquæ, contagionis nomine suspectæ, domi se continent.

Itidem fiet percussione paruulæ campanæ hospitalis, aut alterius loci curationis publicæ.

Signi ratio hæc seruabitur, vt distincto certo temporis spatio, nempe secunda quaque hora, aut longiori, breuiorive interuallo, prout dies contractiores, vel longiores sunt, septies in die campana pulsetur. ANNO CHRISTI 1579.

Initio orationis significandæ percussio campanarum fiet, vt de more fit, cum salutationis angelicæ, quæ Aue Maria dicitur, signum datur; postea continenter per horæ quadrantem, certis campanæ ictibus, breui interuallo distinctis, eiusdem significatio fiet, quæ sono terminabitur, vt oratio vespertina solet. Dum vero campanis pulsatur, litaniæ, supplicationesve ad episcopi præscriptum concinentur, recitabunturve, ita vt vel e fenestris, foribusve ædium ab vna parte sint, qui illas præcinant, & vicissim ab altera, qui religiose succinant, & respondeant. Quod sicubi ita præstari non potest, intus in ædibus ipsis, loco omnium communi, aut vbi optime potest, statis illis significationis horis præstabitur.

Quam ob causam in vnaquaque vicinia, vbi hæc precatio horaria celebrabitur, vnus, pluresve ecclesiastici homines, aut si tales non adsunt, alii pii viri, orationis vsu instructi, ad fenestram, foresve ædium adhibebuntur, qui stata quaque hora, qua significatio fiet, orationis huius institutum, atque vsum recte, riteque moderentur & dirigant, & eius studium in horas fere singulas ardentius excitabunt.

Curabit præterea parochus, vt diebus saltem festis, vbi sunt qui bene norint, de beata Maria virgine officium precum horarium statis illis septem horis distincte recitent.

Sæpe euulgabit, atque edicet, quo fidelium mentes ad huius precationis vsum, studiumque inflammet, indulgentias eo nomine concessas.

Ac præterea quidem vnicuique parocho, & sacerdoti, breuium illorum librorum, quibus episcopi iussu certæ preces, & litaniæ, eius orationis causa editæ continentur, copia fiet, & gratis aliquo modo suppeditabitur, vt parochialibus suis, & aliis, prout vsuuenerit, recte distribuat.

His, atque adeo aliis omnibus pietatis exercitationibus parochus, aliive sacerdotes, curationi spirituali præfecti, homines, sibi commissos, tempus in domibus occlusis, aliisque locis tuguriorum salutariter & religiose consumere studebunt quamdiligentissime, vt ne otio tabescentes

ANNO CHRISTI 1579. scentes procliuius prolabantur ad Dei offensiones, & ad turpia flagitia.

Cura disciplinæ morum in eisdem locis.

PAROCHVS, animarumque curator, & alii item sacerdotes, curæ spirituali in locis præfecti, vbi infecti, suspective morantur, caritate paterna, & diligenti studio videbunt vitam, mores, pietatem, & religionem non modo eorum, qui pestis morbo suspecti, in hospitalibus, publicis domiciliis, aut intra tuguriorum septa sibi commissa, habitant, & illorum qui præsertim recluſi intra parochiæ suæ fines in priuatis domiciliis manent, sed monattorum, & famulorum, & ministrorum, quicumque illis operam nauant, & eorum præterea, qui in illorum custodia collocati sunt.

Mulierum pudicitiæ, & adolescentum honestati prospicient, qui intra ea septa, hospitalesve domos, aut domicilia priuata incluſi degunt.

Præcipuam autem curam suscipient & sustinebunt puellarum, virginum, & feminarum, quæ vel parentibus, vel coniugibus mortuis, discrimini, & periculo pudoris, ac pudicitiæ magis obnoxiæ atque expositæ sunt.

Eas senioribus feminis, & spectata honestate, pietatisque studio insignibus, quæ in illis locis morantur, diligentissime committent, quasique in manum tradent, & commendabunt omni caritatis officio.

Pupillorum item, præsertim infantum, curam gerent, eamque potissimum rationem habebunt, vt certo loco separato, dum in publicæ curationis domiciliis, lociſve sunt, pie, rectèque educentur.

Cura eorumdem erit hæc etiam, vt, quoad eius fieri potest, a feminis mares vbique separatimdegant, præterquam si qui sunt eiusdem familiæ.

Curabunt præterea, vt non solum euitandæ contagionis, & honestatis in primis tuendæ causa, qui in vno cubiculo, tuguriolove degunt, nullum suspectum commercium, consuetudinemve habeant cum aliis, qui vel sunt diuersæ familiæ, vel in alio diuerso tugurio, cubiculove manent.

Sæpe fit vt in iis curationis publicæ locis non modo palam, sed occulte futuri matrimonii sponsiones fiant:

ideo episcopus curabit; vt qui in illis locis, aut paulo post- ANNO CHRISTI 1579.
quam inde egressi sunt, matrimonium conficere volunt, illis statæ denuntiationes cum in ecclesia parochiali, tum eo etiam loci, vbi inclusi pestis causa sunt, aut paulo ante fuerunt.

Ne quid vero de matrimonio contra agatur, quam Tridentina sanctione præscriptum est, ideo quamsæpissime illa in locis publicæ curationis promulgetur, atque exponatur.

Ne præterea puellæ in fraudem inducantur, omnis alia diligens ratio per parochum, sacerdotemve, qui spirituali curationi præest, adhibebitur.

Vbi aliqua, vel concubinatus, vel vitæ turpis suspicio suborietur, aut indicium existet, de hac re omnis parochus, sacerdosve, spiritualis curæ præfectus vicarium foraneum, aut præfectum regionarium, & hi episcopum certiorem statim faciant; vt in tempore, primum re inuestigata, cum remedium opportunum periculo adhibere possit, tum flagitiosa vita, omnique vitio diffluens, reprimatur, & coerceatur.

Illæ vero morum corruptelæ, quæ in iis locis magna cum Dei offensione vulgo existere solent, quales sunt, comessationes, exhilarationes, cachinnationes, inhonestæ congressiones, obscœnæ collocutiones, detractiones, maledicendi vsus, ludificationes, gesticulationes, lusiones, ludi aleatorii, saltationes, tripudia, crapulæ, compotationes, congressusque illi, tot peccatis coniuncti, omnesque demum turpes actiones, vt tollantur, radicitusque extirpentur, iidem sacerdotes, & priuatis colloquiis, & concionibus, & suasionibus, & cohortationibus, & omni officii genere agent plane diligenter.

Quod si iis rationibus assequi non poterunt, quod ex disciplinæ Christianæ vsu erit, episcopum ipsum adibunt, qui offensionibus eius generis omni via occurrat.

Quam ob causam, quo diligentius scilicet idem episcopus nota atque explorata habeat quæcumque in iis locis ad morum emendationem, correctionemque opus erunt; certos etiam aliquos laicos homines, Christianæ, sanctæque disciplinæ studiosos, non modo in tuguriorum finibus, hospitalibusque ædibus publicis, sed in omni pa-

ANNO CHRISTI 1579. rochia secreto constituet, qui omnia inhonestæ, turpisque vitæ pericula, flagitiosas actiones, & corruptam omnem eorum disciplinam, qui ibi degunt, prudenti exploratione diligenter indagent, quæque in offensa esse viderint, de iis vel episcopum ipsum, præfectumve regionarium, vel vicarium foraneum, vel parochum, vel sacerdotem etiam curatorem sæpissime, atque adeo quotidie, si opus erit, certiorem facient.

Quæ disciplinæ ratio parocho, & sacerdotibus curationis publicæ tenenda sit.

PAROCHVS, & sacerdotes curationis publicæ cum diligentem in aliis morum speculationem, curam, exercitationemque pietatis adhibuerint; hoc etiam maxime studebunt, vt ipsi pie, sancteque viuendi studio, omnique religionis officio, atque omni documento, & exemplo ceteris omnibus præluceant, ac summa quidem cautione in eo vtantur, vt non modo quidquam non offendant, peccentve, sed ab omni peccati suspicione plane liberi sint.

Omni igitur intima, & externa pietate in illis publicæ curationis locis seruient Dei gloriæ, cuius religiosus cultus perpetuo ob eorum oculos versari debet.

Studio caritatis, quæ in eorum animis fixa semper inhæreat, agent omnia.

Quo studio ducti, & curæ susceptæ officio commoti, longe ab iis actionibus refugient, quæ offensionem, aut mali suspicionem parient.

Cauebunt, ne eos, qui peste, suspicioneve laborant, ad testamenti factionem, aut ad aliud vltimæ voluntatis genus, ne agnatis quidem illorum flagitantibus, vllo modo inducant, atque impellant: nisi aliquando vel Christiana caritas, vel propinquorum status, commiseratione dignus, aliter suaserit; tuncque si temporis spatium datur, rem ipsam, vt est, cum episcopo, aut præfecto regionario, aut vicario suo foraneo communicabunt.

A testamenti, codicillorum, donationis, & alterius id generis vltimæ voluntatis conscriptione abstinebunt, nisi vrgens necessitas aliter deposcat, cum alii scilicet æque idonei non sint, neque aliunde acciri possint, qui con-

scribant: tuncque vt auaritiæ, & sordidi quæstus suspicioni occurratur, testes, quoad eius fieri potest, auctoritate, & vitæ moribus insignes adhibebunt. ANNO CHRISTI 1579.

Idem præstabunt, si quando aliorum pecuniam, supellectilemve asseruandi, aut in aliquem vsum erogandi, curam suscipient.

Speculatio in ministris publicæ curationis adhibenda.

PAROCHVS, & sacerdos, qui in hospitalibus, publicis ædibus, lociſve tuguriorum spiritualem curam gerit, hæc diligenti speculatione videbit:

Primo, vt eorum locorum præfecti, curatores, ceterique omnes, qui vel operam vel officium, vel famulatum in illorum hominum curam, subleuationemque conferunt, ne quid negligant, prætermittant, deserantve, quod ad operæ, curæ, officii, ministeriive suscepti partes attinet.

Vt ne quid præterea committant, quod illis fraudi, & detrimento sit: quodque pia solicitudine, & sincera cura, quam nauare debent, indignum existat.

Quare ipse parochus, sacerdosve præcipua capita, mox infra demonstrata, in primis animaduertet, in quibus scilicet frequentes eorum offensiones esse solent:

Vt potissimum illi ipsi, quicumque sint, caritatis studio, non negligenti opera, non languescenti ministerio, nec vero immodeste, non petulanter, non proterue, non contumaciter exequantur debiti officii partes.

Vt mulieris morbosæ, suspectæve corpus, aut cadauer dumtaxat inspiciatur cum necesse maxime est. Et vero inspectioni necessarii solum ministri intersint, vt pote medicus, chirurgus, mulier aliqua, & alius præterea nemo.

Vt inspiciendis item marium corporibus ministri tantum adhibeantur, qui videlicet necessarii sunt.

Videbit item parochus, sacerdosve, vt præfecti, vespillones, viciniæ curatores, quos antianos dicunt, aliique ministri, nihil omnino pecuniæ, muneris denique extorqueant, cum vel domicilia clauduntur, vel aperiuntur, vel alia quauis occasione, modove.

Vt ne pecunia, resque aliqua, aut supellex peste languentium, vel suspectorum, vel mortuorum diripiatur, dissipeturve vnquam, & maxime cum vel domo edu-

ANNO CHRISTI 1579. cuntur, vel moriuntur, vel in sepulturam traduntur, vel eorum domicilia, aut eorum supellex ad loca purgationis exportatur.

Vt qui ad loca publicæ curationis perducuntur, vehunturve, non vesperi, aut sub noctem, sed bene mane, si fieri potest, perducantur, asportenturve; quo sacerdotibus, qui in iis curationis locis resident, temporis spatium detur audiendi eorum confessiones, & alia, quæ domi non susceperant, spiritualia adiumenta ministrandi, antequam nox aduentet, in qua, vt plerisque accidit, morte eripiant.

Vt ne eodem curru, vehiculove mortui simul, & viui, aut morbo tabescentes vna cum his, qui solum suspecti sunt, asportentur; si modo tamen suspecti non illi quidem sunt, qui sua sponte morbo affectis operam, curam, & studium nauent.

Vt hæc ipsa cautio diligensque distinctio in exportanda, importandave supellectile adhibeatur, vt illa scilicet, quæ peste langueſcentis est, distincto curru, ac separatim vehatur ab ea quæ suspecti hominis est.

Ideoque curandum erit, vt vehicula plura, quæ ad eum distinctionis vsum satis sint, in tempore apparentur.

Vt iis, qui ad loca publicæ curationis domo abducuntur, temporis spatium detur colligendi pecuniam suam, supellectilem disponendi, constituendique ceteras res domesticas; ita tamen, vt ne diuturnior mora fraudi sit, & detrimento valetudini publicæ.

Vt spatium etiam detur colligendi sarcinulas, & aduehendi secum lectum, culcitras stramentitias, lodices, linteamina, tegetes, storeasve, vestes, & alia id generis vsui necessaria. Sin autem ab initio tempus non habuerunt, detur postea, adhibita custodia, vt moris est, & cautione.

Vt euitandæ contagionis causa, tuguria morbo languentium, aliquo interiecto sepimento, vere ab illis seiuncta sint, quæ suspecti habitant. Eadem cautio adhibeatur tuguriorum, vbi sunt minus suspecti, vt separentur ab iis, qui grauissime suspecti sunt. Itidem de conualescentibus.

Vt ordine describantur certo libro quicumque ad loca publicæ curationis abducuntur.

Quæ descriptionis ratio vniuscuiusque tugurii, cellæ-

ve numero respondeat, vt singuli a parocho, sacerdo- ANNO CHRISTI 1579.
teve constituto, medico, chirurgo, ceterisque ministris, facile & distincte inueniantur.

Vt ob eam ipsam causam, quoties qui recens ad loca curationis venit, aut inde abit, aut de vno in alterum commigrat, id omne eisdem ministris significetur, & sacerdoti præsertim, vt ministerii sui partes ei præstet.

Vt in vniuscuiusque tugurio, cubiculove, ad lectum sternendum, quoad eius fieri potest, satis paleæ sit, culcitra item stramentitia, & cento, lodixve.

Vt quibus, vel ex morbo laborantibus, vel suspectis, lectus, stramentis laneis, aliaque supellectile apparari, & sterni debet, ii, pro ratione, statuque personarum, illud ipsum commodum consequantur, & ministri item publice ad locum curationis constituti.

Vt iisdem ministris, aliisque recte valentibus victus certa ratione suppeditetur, qui satis sit.

Vt ægrotis item stata hora subministretur, quibus etiam ratio adhibeatur cibi, qualis sit, & quantus, & quo item modo præbeatur.

Vt medicinæ, medicamentave in tempore certisque præscriptis horis, & ordine apparentur, conficiantur, & præbeantur.

Vt & vestes, & supellex, & tuguria, cubiculave, quæ ex asseribus constructa sunt, vbi peste infecti, suspective manserunt, aut mortui sunt, prout opportunitas tulerit, diligenter purgentur. Illa vero tuguriola ex paleis inflammentur, nec vero vsui sint aliis, qui solum suspecti sunt.

Vt ea ipsa tuguriola, cum opus est, palea recenti, cum intrinsecus optime circumuestiantur, tum extrinsecus recte vndique obtegantur, vt ne quando pluuia influat.

Vt in mortuis efferendis, & sepeliendis nihil contra agatur, fiatve, quam de efferendi, sepeliendive modo, & de loco, vbi sepeliendi sunt, episcopus statuerit.

Vt vero hæc omnia in executionis vsum recte inducantur, parochus, omnisque alius sacerdos, quicumque intra tuguriorum septa curam gerit, præfectus regionarius, & vicarius foraneus, vt diligentissime poterunt, curabunt, crebris cohortationibus, assiduisque admonitionibus, omni caritate plenis, atque adeo, vbi opus est, re-

ANNO CHRISTI 1579. prehensionibus. Et omni præterea paterno officio cum illis aget, ad quos summa curationis spectat, vt ordine, & quamrectissime cuncta gerantur. Quod si ne his quidem officiis, quidquam adiumenti ad rem optime administrandam non afferent; perfugium, vt primum possunt, ad episcopum habebunt, cuius consilio, studio, ope, & auctoritate, etiam apud magistratum, vt opus erit, si quæ perperam aguntur, ad rectam normam redigantur.

Visitationis officium multiplex.

EA omnia, quæ paulo ante, & mox infra demonstrantur, vel ad cautiones, vel ad curas, vel ad pietatis exercitationes, vel ad hominum mores, vel ad sacerdotum in primis vitæ honestatem, & disciplinam pertinent, vt rectam omnem executionem habeant; hoc præfecti regionarii, aut vicarii foranei, aliique episcopales visitatores videbunt, curabuntque diligentissime.

Quare loca publicæ curationis frequenter, vel quotidie potius, cum opus erit, visitabunt, cunctaque perspicient, atque explorabunt, tum quæ ad peste languentium, suspectorumve, aut animæ salutem, aut corporis curationem spectant, tum etiam quæ de eo genere omni speciatim, vniuersque conscripta sunt.

Ac si quid vel deesse, vel in aliqua re peccari, offendive viderint, ad ipsum episcopum referent: qui de omni cautione, cura, piaque exercitatione, & disciplina solicitus, in omnium executione, vt opus erit, studiose euigilabit.

Episcopus vero frequens in eo erit, vt vniuersos & fere singulos, peste vel infectos, vel suspectos inuisat, paterna caritate consoletur, episcopali liberalitate, & eleemosyna, quam manu sua præbebit, subleuet, si quos inopia laborantes viderit: documenta opportuna det, atque accommodata ad sancte, & cum Dei voluntate congruenter vitam agendam, mortemque fortiter, Christianoque more in Domino obeundam.

Crebro item familias, quæ domi ob suspicionem se continent, breui sermone alloquetur, & ostendet in primis quæ vnicuique agenda sint, quæ rursus fugienda.

Sæpe præterea in diœcesis loca infecta, suspectave, excurret, cunctaque oculis, paterna caritate incensus, lustrabit, vt populo suo afflicto, perculso, & pene prostra-

to, consolationes, remedia, subsidia, & alia episcopalis dilectionis officia adhibeat & præstet. ANNO CHRISTI 1579.

Non visitatores solum, sed alios etiam sæpe mittet, qui hæc eadem officia præstent.

Præfectorum, curatorum, & ministrorum publicæ curationis operam, studiumque excitabit.

Si quos negligentes, & delinquentes in officio compererit, cum iis non modo cohortatione, monitione, sed aliquando etiam seueriore obiurgationis acerbitate aget: vt sui quique muneris partes recte, diligenter, & salutariter exequantur.

Si vero aliquando monitos obstinate operam dare cognouerit, vt contumaciter, maleque agant; vt isti ab officio suscepto amoueantur, curabit atque efficiet.

Monattorum vitia, quæ in eo genere hominum grauissima inesse solent, increpabit acerrime. Sique hac via non succedet, vt in officio recte agendi se contineant, illam aggredietur, vt magistratus pœnas reposcant flagitiorum quæ admiserint.

Et quoniam per episcopales occupationes omnibus locis præsens adesse non potest, eam etiam rationem aliquando inibit, vt ad populos literas pastorales scribat, quibus illos consoletur, confirmet, & excitet ad optima quæque, prout occasio tulerit.

Cura spiritualis sigillatim vnicuique peste affecto, vel suspecto, a sacerdote adhibenda.

VBI primum parochus, aliusve certus sacerdos constitutus, aliquem, curæ suæ commissum, pestilentiæ morbo laborare certior factus est, eum, vt celerrime potest, paterna caritate inuiset, atque in primis diligentissime pœnitentiæ sacramentum ministrabit, & alia deinceps omnia adiumenta spiritualia ad animæ salutem.

Quamobrem diligenter plane cauebit, vt ne, cum morbi, ex quo aliquis laborat, vis, suspicionem pestilentiæ præbeat, falsa inanique spe ductus, eum diutius in vita permansurum, id culpæ contrahat, vt absque sacramentis ille discedat. Itaque hoc præsertim nullo modo prætermittet, quin pœnitentiæ sacramentum, mora non interposita, ministret.

Sacram autem eucharistiam, nisi ob vomitū, aliudve impedi-

ANNO CHRISTI 1579. pedimentum neceſſe eſt, aliquid moræ interponi) quamprimum pro viatico ægrotãti, etiamſi cibum ſumpſerit, omnino miniſtrabit; niſi manifeſto apparet, illum a morbo conualeſcere: peſtilentia enim ægrotans in eo ſtatu verſatur, vt timendum ſit, ne vel ad punctum temporis mortem obeat.

Quare extremæ etiam vnctionis ſacramentum, ſine cunctatione moraque ei miniſtrare poterit.

In ſacramento pœnitentiæ miniſtrando videbit, vt facultate, vel epiſcopali, vel etiam pontificia, qua etiam a criminibus illis, quæ apoſtolicis literis, die cœnæ Domini editis, continentur, abſolui permiſſum erit, prudentiſſime atque ſalutariter vtatur.

Denique ægrotanti omnia illa caritatis miniſteria & officia præſtabit, quæ in extremo vitæ ſpiritu, aliis, curæ ſuæ commiſſis, præſtare alias debet.

At vero præterea dum æger aliquo ſenſu viget, earum pontificalium literarum auctoritate, indulgentiam ei concedet, epiſcopique nomine benedictionem impertiet.

Conſolationes proponet, quibus illum ad bene ſanctèque in Domino moriendum excitet.

Vbi illum obiiſſe audierit, eius animæ auxilium feret orationibus, precibus, & in primis ſanctiſſimo Miſſæ ſacrificio.

Eam ipſam diligentiam, quam peſte laboranti adhibendam eſſe, paulo ante demonſtratum eſt, idem parochus & ſacerdos in ſpirituale adiumentum illius conferet, qui ex morbi ſolum ſuſpicione laborat.

Sed quod ad ſanctiſſimæ communionis miniſtrationem pertinet, dum ille in ſuſpicione tantum eſt, ſemel ab initio eam, non pro viatico tamen miniſtrabit, & deinceps aliquoties etiam, atque adeo ſæpius, aut rarius, pro pietatis ſtudio, quo ille tenetur, proque curæ occupationibus, quibus ipſe parochus vel ſacerdos diſtinetur.

Et vero, quamuis paucis ante diebus ſacram ei communionem præbuerit, cum tamen indicium eiuſmodi erit, ex quo perſpicue manifeſtum ſit, atque adeo certum, peſtifera labe illum infectum eſſe, ſanctiſſimum viaticum, etiam poſteaquam cibum ægrotans ceperit, ſine mora, pro illius præparatione & ſtatu miniſtrabit.

Quod ſane omne vt diligentiſſime præſtetur, videbit epiſcopus omni accurata exploratione & ratione, quam a præ-

fectis regionariis & vicariis foraneis adhiberi mandabit. Mox item extremæ vnctionis sacramentum ministrare poterit, vt paulo ante narratum est. ANNO CHRISTI 1579.

Cura homini ecclesiastico, peste laboranti, vel suspecto, adhibenda.

CLERICALIS ordinis homo, cum in pestem, eiusve suspicionem inciderit, illius maxime præcipuam singularemque curam parochus, aliusque sacerdos, qui in publicæ curationis loco sacramentis administrandis præfectus erit, suscipiet atque geret, ita confestim, atque adeo in primis ad spiritualia auxilia, remediaque confugiens, vt documento atque exemplo suo pietatem laicorum accendat, quo in genere ei propterea nullo sane loco deerit. Quæ vero ad corporis vsum necessaria sunt, ea qua via & ratione supra demonstratum est, satis abundeque eidem subministrabuntur. Itaque idem parochus cum opus est, id præcipue studebit, vt cum ipse ad illius vsum eleemosynæ aliquid conferat, tum caritatis subsidia ab hominibus tam ecclesiasticis, quam laicis conquirat studiose, ac præterea, si necessitas vrget, ab episcopo item.

De hominis ecclesiastici pestilentia aut suspicione parochus vrbis præfectum regionarium, eumve, cui tale munus episcopus commiserit; diœcesanus parochus vicarium foraneum, vt celerrime potest, & quamdiligentissime certiorem faciet; at vero episcopum vterque, vt & hic & eorum vnusquisque illa præterea opera, atque officia præstare, aliaque studia ad illius auxilium conferre possit, quæ illa temporum ratio suadet atque deposcit.

Parochus sacerdosve, qui spiritualem curam intra loci publicæ curationis septa administrat, si morbo inficitur, aut aliquam eius suspicionem præbet; ei socius, si quem in cura parochiali habet, omnia sacerdotalia ministeria & officia præstabit, ordine, qui mox supra expositus est de cura spirituali vnicuique adhibenda. Si vero plures sacerdotes eorum septorum curatores sunt, qui susceptæ curæ munere prior est, ea præstabit, nisi inter illos aliter conuenerit. Vbi autem socius nemo est, aut alius, in partem illius curæ euocatus, iis plane officiis curandum erit vt parochus, qui proximus est, satisfaciat.

Verumtamen ex peste laboranti parocho, nec curæ so-

ANNO CHRISTI 1579. cium habenti, sacramenta, præsertim sanctissimam eucharistiam & extremam vnctionem, si ille in diœcesi est, ab eius præposito, aliove, qui plebis totius curæ præest, si in ciuitate, ab archipresbytero cathedralis ecclesiæ, vel etiam ab ipso episcopo, aliove sacerdote, quem sibi adiutorem eo tempore episcopus asciuerit, vbi nullum in mora periculum subsit, ministrari, cum proprium valde est, & cum caritatis fraternæ officio maxime coniunctum, tum etiam ad parochi languescentis consolationem longe accommodatissimum. Quod vt in morem vsumque inducatur, & plane præstetur, hoc episcopus suo in primis exemplo studebit.

Ecclesiasticus homo, morbo affectus, aut suspectus, vt ad loca publicæ curationis perducatur asporteturve, hoc maxime studeat is, cui episcopus id curæ dederit, si modo curæ quam gerit, aut officii, cui præest, ratio, vel ætas eius ingraueſcens, vel alia eius generis causa aliter non postulet: nam iis locis longe melius, quam domi suæ, subministrabuntur quæcumque tum ad animæ salutem, tum ad corporis curationem necessaria sunt.

Atqui illius perducendi, asportandive ea ratio adhibeatur, quæ eius statui, & ordinis ecclesiastici dignitati conueniens est.

Vt ne simul cum aliis, vt vulgo fit, & tamquam vnus de populo, sed solus, & vt is, cui præ ordinis dignitate honor deferendus est, perducatur.

Vt ne vehiculo, curruve communi asportetur.

Tugurium habeat, quamuis intra aliorum septa collocatum quo commodius & medici & medicamentorum copiam, aliorumq; ministrorum operam habeat, vt a reliquis tamen opere distinctum & longius aliquando separatum.

Diligenter instructum sit storeis, tegetibusve, stramentis, lecto, culcitris stramentitiis, culcitris laneis, ceruicalibus, linteaminibus, & omni alia necessaria supellectile.

Is prope habeat famulum, aliumve pium hominem, qui operam ei nauet in rebus corporis vsui necessariis.

Ex ministris, qui extra sepia famulatum operamve præbent, vnum aliquem habeat, qui præcipue ei victum, medicamenta, & alias res necessarias opportune extrinsecus apparet.

Eius cura saltem alicui medico & chirurgo, aliive curatori, aut ministro commendetur diligenter ac sigillatim. ANNO CHRISTI 1579.

Sæpius & ab episcopo ipso & a parocho & a præfecto, seu vicario foraneo, & aliis episcopi etiã nomine visitetur.

Si aliquando acciderit, episcopum pestis nomine suspectum fieri, domi se continebit, quamdiu expedire censuerit. Dum autem se domi continet, si pro suæ speculationis munere, tempore tam necessario, sibi aliquid oculis perlustrandum sit, vt opportunius prospiciat & consulat, in vrbe, diœcesive, foras prodibit, vt opus erit.

De familia autem sua si quis in pestis suspicionem inciderit, eum seruare iubebit quæ de parocho, parochique familia demonstrata sunt.

Sin autem pestilentia afficietur, de eius periculo per capitulum, vel duos priores de capitulo, certior statim fiet episcopus, qui propius abest, & metropolitanus item; cuius erit, fratrem episcopum, ita laborantem, omni solicitudine & caritatis officio consolari, eique salutaria adiumenta, vt accuratissime poterit, adhibere.

At ne episcopus, si forte in pestilentiam inciderit, vlla ope spirituali in primis destituatur, id sibi subsidii comparabit, antequam pestis in diœcesin irrumpat, vt certos sibi sacerdotes, caritatis zelo flagrantes, spiritualisque vitæ vsu peritos, præsertim ex capitulo, conquirat & paret, qui laboranti ex peste episcopo constanter ministrent quæ ad animæ salutem pertinent.

Is vero, dum æger est, se etiam piis, cælestibusque meditationibus consolabitur, tum spiritualium sacerdotum assistentium colloquiis, atque etiam, si per morbi vim licet, lectione aliqua de sanctis, vtpote Cypriano martyre, Bernardino Senensi, & beato Rocho, & aliis, quorum diuinæ virtutes in pestilentia eluxerunt.

Neque, dum morbo laborat, ex ædibus episcopalibus se alio conferet, sed in iis persistet; vt si forte obeat, clero & canonicis, præsertim ecclesiæ cathedralis, id quod sanctissimi episcopi religiose fecerunt, tum reliquis, etiam extremum fere spiritum agens, salutaria monita tradat, atque in statione sua episcopali, quemadmodum episcopum decet, ex hac vita migret ad Dominum.

Erit autem capituli cathedralis ecclesiæ præ omnibus,

ANNO CHRISTI 1579. dum ille in pestis ægritudine est, supplicationi instare; ac præterea vicarii generalis, orationem sine intermissione in vrbe, diœcesique indicere & habere, vt pro eo, communi omnium parente, precatio assidua, religiosaque ab vniuerso clero, populoque habeatur ad Deum.

Cura adhibenda vbi quis conualescit a peste, aut ab eius suspicione liberatur.

IN eam etiam curam totus incumbet parochus, vt omnes & singuli, qui a morbo conualescunt, aut a pestis periculo, suspicioneve liberi euadunt, tunc maxime fixa animi deliberatione propositoque vere nouæ vitæ suscepto, & diligentissime, religioseque discussa conscientia, peccata omnia, quæcumque in anteacta vita admiserint, probato confessario sacerdoti confiteantur; si quando pestis initio id minus præstiterint.

Vt sanctissimorum sacramentorum frequentem vsum adhibeant.

Vt precationis, & orationis assiduæ, & frequentis, præsertim matutinæ, & vespertinæ item, vsum & consuetudinem suscipiant, aut susceptam retineant perpetuo.

Vt alia Christianæ religionis officia, quibus vitæ spiritualis studium exardescit, amplectantur & colant diligenti exercitatione.

Vt ab omni male agendi consuetudine, ab omnique peccandi occasione sese abducant; hominum, qui vitiorum, flagitiorumque impuritate inquinati sunt, commercium, & familiaritatem refugiant; & peccatorum, in quibus antea prauo quodam vsu versati sunt, seminaria præcidere studeant.

Alia præterea grati animi officia illis commonstrabit, quæ infra, cum de peste extincta agitur, vberius explicata sunt.

Quoniam autem sæpe fit, vt in iis puellæ, & virgines, & mulieres florenti ætate, parentum, aut aliorum, qui proxime propinqui sunt, morte ab omni ope destitutæ sint, ac proinde periculum sit, ne ad impudicitiam turpiter prolabantur; ideo parochus, si quas in parochiali vicinia habet, aut etiam ex parochia sua in communis curationis hospitali, aliove loco collocatas, illas singulas matronæ honestæ, illis propinquitate, aut vicinia coniunctæ, aliive feminæ

lectissimæ, quo maximo potest caritatis studio commendet, vt eas, si necesse est, eleemosynæ etiam largitione subleuet; in omnibusque rebus cum earum curam illa suscipiat; tum maxime, id quod caput est, in timore Dei, sanctæque vitæ ratione easdem instituat, ac præsertim ab omni labe puras atque integras conseruet. ANNO CHRISTI 1579.

Atque in omni quidem huius custodiæ, officiive genere ille ipse parochus curam præcipuam maxime subsstinebit. Ideoque vbi primum vel conualuerint, vel a suspicione liberæ erunt, illius cura & studio in monasterio, locove pio collocabuntur, aut matronæ honestæ famulatui addicentur; aut alia honesta conditione earum necessitatibus, ac simul pudori prospicietur. Et quo rectius, & cautius id omne agatur, ad episcopum etiam, si opus erit, confugiet.

Puerorum, & adolescentum, qui mortuis parentibus & propinquis in eodem statu versantur, & infantum etiam lactentium, & aliorum præterea, qui ab omni re inopes, aliorum auxilio destituuntur, eamdem ipsam curam, & solicitudinem paternam suscipiet ac sustinebit.

Cura mortuorum.

HÆC pro mortuis pestilenti tempore præstanda episcopus curabit, eoque vigilantius, quo grauior culpa multorum in eo caritatis officio aliquando existit.

Si quis igitur peste affectus, eove nomine suspectus mortem obierit, eius corpus ne citius duodecim horis, nec vero tardius quatuor & viginti horis, vel eo circiter temporis spatio, sepeliatur, postquam obiit.

Noctu ne efferatur, nisi episcopi concessu scripto aliter aliquando iustis causis permissum sit.

Curru item ne vehatur, nisi præ mortuorum multitudine, aliave causa secus fiat necesse est.

Ne humeris vnius tantum, tamquam onus gestetur, succolleturve; nec vero nudum, nulloque operimento tectum, etiamsi curru feratur, nec alio modo indecenter, atque inhumane.

Porro a duobus efferatur decore binis longuriis, aut hastilibus solidis, beneque firmis, quibus feretrum sustineatur, aut scala decenti, aliove eius generis opere.

Sit autem incluſum in capsa, vel linteamine recte inuolutum; tum pallio præterea ad hunc vsum constituto,

ANNO CHRISTI 1579. corpora operiantur, etiam quando vehiculo efferuntur.

Ad efferendum vespillones, qui monatti vulgo dicuntur, adhibebuntur: qui si minus publico stipendio conducti sunt, curandum erit, vt corporis & efferendi, & sepeliendi curam suscipiant & gerant, qui in ea ipsa domo, familiave sunt, in qua erat qui pestis morbo obiit: aut illi, qui vel cognatione, vel amore, & caritate coniunctiores, cum eius, pestilentiæ contagio laborantis, curam præcipuam habuerint, & ab illius latere non discesserint, mortui etiam funus, & sepulturam libentius, atque minori periculo curabunt ac præstabunt, cum officio caritatis adducti, tum etiam quia nihilo minus aliquo temporis spatio ex lege magistratus, qui sanitati præest, secluſi ab aliorum consuetudine sint oportet.

Funeris statis precibus, & psalmorum, aliarumque orationum officio, vt ecclesiæ ritus est, prosequendi, celebrandive munus, ad sacerdotes, locis illis peste laborantium constitutos, pertinebit, si qui sunt: alioquin id officium præstabit vna cum clerico proprius mortui parochus.

At vnicuique tamen parocho, animarumve curatori liberum integrumque erit, suis impensis certum alium sacerdotem vna cum clerico constituere: qui parochialibus suis, pestilentia mortuis, officium funerale præstet; cum scilicet non in parochiali ecclesia, sed in cœmeteriis sepelientur, quæ præcipue ad sepulturam constituta sunt pestis morbo morientium.

Si mortuus aliquid in bonis reliquit, heredes omnem & ceræ, & funeris totius impensam facere cogantur pro illius, qui obiit, dignitate, proque cleri, qui ad funus adhibetur, ratione, ac pro sepulturæ, quam sibi in aliqua certa sede delegit, modo.

Sin autem vel in ædibus hospitalibus, vel in iis locis tuguriorum, mortem obiit, in earum ædium, locorumve cœmeterio humabitur; cuius funeris, sepulturæve officium sacerdotes & clerici obibunt, qui ibi curam gerunt, vbi si complures non sunt, is vnus tantum, qui est, ad funus satis erit. Ceræ porro sumptus ab hospitalibus, eorumve locorum curatoribus fiet: isque a bonis mortui, si quæ in illis vel hospitalibus domibus, vel tuguriolis relicta sunt, resarcietur.

Vbi nulla alia ratio sumptus sit pro funere defuncti, ceram in funeris sumptum conferre, & sepulturam in cœmeterio curare, parochi sit: vt ceteris parochialibus suis, ab omni re inopibus, qui obeunt, itidem præstare debent. ANNO CHRISTI 1579.

Et campanarum sono, & cruce prælata, & luminibus accensis, & ceteris ceremoniis, statoque omni ritu ecclesiastico, & parocho aliove sacerdote, & clerico saltem vno funus ducatur; etiamsi, episcopi concessu noctu fiat, & curru item non vnus solum, sed plures, peste extincti, efferantur. Quo in funere idem parochus aliusve sacerdos, & clericus, superpelliceo induti, cum pro ædium, alteriusve loci foribus, vnde efferuntur, tum in via, tum loco demum vbi sepeliuntur, psalmorum, precumque officium, vt moris est, pro mortuis præstent.

E domicilio autem, locove, vbi quis peste mortuus est, non antea efferetur sepulturæ causa, quam parochus, aliive illius curæ sacerdotes, de obitu certiores in eo tempore per vespillones, alioſve ministros fiant; atque certa sepulturæ hora constituta parochus, aut constitutus ille sacerdos aduenerit, præsensve aderit: qui vt in tempore adsit, curet omnino. E loco, vnde effertur, parochus, aliive clericalis ordinis homines, qui funus obibunt, non ante ad ecclesiam, cœmeteriumve discedent, quam mortui corpus vespillones feretro, aut curru, aliove modo efferendum sumpserint, vt illi, quod ritus ecclesiæ sanctæ postulat, statis precibus funus rite ducant. Funeris, sepulturæve causa ne parochus, aliusve sacerdos, neque clericus item, plus eleemosynæ, ne sponte quidem oblatæ, vllo quouis nomine prætextuve capiat, quam vel dari ob funus alio tempore solet, vel ab episcopo præscriptum est, aut concessum. Nec vero emolumenti cuiusquam societatem cum vespillonibus, aliisve funerum curatoribus, ceterisque id generis eo nomine ineat: cui rei, aliisque auaritiæ sordibus atque suspicionibus vt occurratur, quidquid fructus eleemosynæve in singulos menses ab exequiis, quæ peste mortuorum nomine fient, acceperit; in vrbe præfecto regionario, aut, si in diœcesi est, vicario foraneo singulis item mensibus scripto significet.

Peste mortui corpus ne extra loci sacri fines sepeliatur, ne eo quidem nomine, quod aliquo post tempore ad locum

ANNO CHRISTI 1579. cum consecratum transferatur : sed in parochialis ecclesiæ, intra cuius fines obiit, cœmeterio humetur : aut vbi illud non est, in ea ipsa ecclesia, vel communi sepulturæ loco, vel, si consensus ius habentium accesserit, priuato. Si vero præ cœmeterii, ecclesiæve parochialis angustia, aut præ mortuorum multitudine, aliud ab episcopo cœmeterium vel in vicinia parochiali, vel in hospitalibus, vel in tuguriorum loco consecratum est, in eo ipse sepeliatur licet. In sepeliendi officio ea cautio adhibeatur, vt in cœmeteriis, præsertim quæ in vrbe, opido, aut vico sunt, altius fossæ effodiantur, vbi in sepulturam corpora tradantur, ne inde fœtor contagiosus exhalet. Earum igitur altitudo tanta erit, vt supra cadauer terra extet alte congesta tres, quatuorve cubitos. Vbi vero sæpius sepulcrum aperiendum est, eo altius erit; & quoties sepelietur, toties terra, aut calx, aut arena coniiciatur, qua corpus bene obtegatur. Hæc atque adeo alia potior ratio adhibebitur ad corporum fœtoris vim continendam.

Clericalis ordinis homo si forte decedit, eius funus ab aliquo cleri numero celebretur, & corpus intus in ecclesia sepeliatur ; si secus fieri non cogit loci longinquitas, ad quem effertur.

In altaribus priuilegiatis saltem pro ecclesiastici ordinis hominibus tot Missæ pro defunctis celebrabuntur, quot ex illis peste mortui sunt, ita vt singulæ Missæ singulis mortuis applicentur.

Si episcopum mori contigerit, eius funus, & exequiæ curabuntur, & celebrabuntur ad Concilii primi, & quarti prouincialis præscriptum. Pro qua defuncti anima fiet, vt eodem Concilio quarto cautum est. Nec vero quidquam obstabit, quo minus ei defuncto omnia debita pietatis officia præstentur ; hocque ardentiori caritate, quod paternam illius, accensamque dilectionem periculoso illo tempore gregi sibi commisso præstitit: pro quo non modo facultates, sed vitam constantissime in Domino profudit.

Et quoniam illud in pestilentia quamsæpissime accidit, vt parentes simul, & liberi, eodem fere tempore obeant, neque heredem, successoremve vllum relinquant; aut, si quos relinquunt, illi quidem sint cognationis gradu non arctius coniuncti, aut aliquando, si liberi superstiti-

tes sunt, ii vel minores natu, vel sæpe eodem morbo affecti, vel suspecti, ob eamque causam a ceteris secluſi sint: quo fit, vt nemo fere sit, qui Missæ sacrificiis, & statis diuinarum precum officiis, aliisque pietatis operibus eorum animas adiuuare curet. Quamobrem præfectus regionarius, & vicarius foraneus in sua quisque regione, vbi peste laboratur, pro mortuis Missæ solenne sacrificium, præter aliam Missam conuentualem, singulis hebdomadis, quoad pestilentia cessauerit, feria secunda a clero vniuscuiusque collegiatæ celebrari iubeat; si modo per diei festi celebritatem, quæ in illam feriam incidit, id præstari licet. ANNO CHRISTI 1579.

Hoc idem sacerdotes singuli Missæ sacrificium facient.

In ea ipsa feria, quæ primum in singulos menses inciderit, in vnaquaque vrbis regione, & in singulis diœcesis partibus, quibus vicarius foraneus præest, ab omnibus eiusdem regionis, & partium illarum diœcesanarum parochis solenne pro mortuis officium, solenneque etiam Missæ sacrificium peragatur: quod si in ea feria per officii ritum peragi non potest, in alia proxime sequenti præstetur.

Huic autem rei præstandæ modum episcopus pro diœcesis suæ ratione præscribet. Singulis præterea diebus, præterquam cum pro officii ratione, aut ob aliam causam non potest, sacerdos vnusquisque in Missæ sacrificio orationem, collectamve pro mortuis religiose dicat.

Moniales etiam certo hebdomadæ die, ab episcopo præscripto, officium mortuorum recitent.

Singulis quoque diebus dominicis vnusquisque parochus, animarumve curator populum intra Missarum solennia admonebit, vt non modo tunc, cum in Missæ sacrificio præsens adest, pro mortuis simul precetur, sed postridie illius diei, quo pro illis fiet, in ecclesiam ad diuina officia, solenneque Missæ sacrificium frequens conueniat. Qui vero impeditus adesse non potest, saltem vel domi, vel in officina, tabernave, vel vbicumque erit, pro eis paululum oret, religiosis precibus adhibitis, prout est pietatis suæ diligens studium.

Singulis denique dominicis diebus prima hora noctis certum campanarum signum de more solenne detur, quo & oratio, quæ tunc a fidelibus pro mortuis facienda est, & diuinorum officiorum celebritas, quæ postero die

ANNO CHRISTI 1579. eorum causa agetur; omnibus vniuerse significetur.

Hæc autem omnis defunctorum animabus pie suffragandi ratio, episcopo curante, ita inibitur, statueturque in tota diœcesi, vel in eius parte, vt pestis sese diffuderit, vel episcopus idem censuerit.

Hoc ipsum omne vt in suis ecclesiis a regularibus præstetur, omni cohortationis officio ille curabit. Quin etiam literis cum metropolitano, & aliis prouinciæ episcopis aget, vt par pietatis studium in sua quisque ecclesia iis defunctis præstent.

Peste restincta quæ præstanda.

DEI munere, beneficioque cum primum pestilentiæ vis paulatim langueſcere incipit, in eo potissimum episcopi cura versabitur, vt omni officii genere is populum excitet atque inflammet, non modo ad orationem, obsecrationem, & gratiarum actionem, sicut Apostolus monet, sed ad præcipua quædam religionis Christianæ studia, atque adeo opera, quibus diuinum illud beneficium ac singulare pia grataque memoria prosequatur perpetuo.

Primo vt omnes & singulos ad gratiarum actionem instruat ac paret, illud curabit, efficietque vt peccata sancte confessi, certo religioso die sacram communionem frequentissimi sumant.

Deinde statam illam orationem quadraginta horarum indicet, & celebrabit religiosissime: ad quam cum populus, per vicinias parochiales distinctus, certis præfinitis horis conueniet, in omni illa horaria statione, concionantis vel breuissimo sermone incitetur, atque accendatur ad ea officia, quæ sanctissima ob accepti beneficii memoriam præstare quisque debet.

Postea vero supplicationes triduanas indicet: quas solenni apparatu, & omni religiosorum ordine, & frequentissimo vniuersi populi concursu, & præterea tertio scilicet eorum die, sacra omni pompa sanctarum reliquiarum rite, religiose, recte, atque ordine celebrari studebit.

Atque vt rectissimam quidem viam emendationis, sanctiorisque vitæ populus vniuersus suscipiat ac teneat, curabit in primis, vt vicinia parochialis omnis, & vnaquæque familia, si minus id pestis tempore fecit, nunc tandem Dei offensiones, morum corruptelas, prauos vsus, quibus

antea seſe vllo tempore implicuerat, perpetua deliberatione perpetuaque omni deteſtatione pellat, abhorreat, planeque abiiciat. ANNO CHRISTI 1579.

Certas vero Chriſtianæ inſtitutionis regulas vnicuique hominum generi, ordini, & conditioni accommodatas, epiſcopus commonſtrabit.

Curabit item hoc diligenter, vt ſi quæ vota vel publice, vel priuatim nuncupata ſunt, quamprimum & pie, & religioſe, riteque perſoluantur ad præſcriptum huius Concilii.

Vt legata, aliove nomine relicta, aut donata, quæcumque in peſtilentia pii vſus cauſa ſunt, recte, ſeduloque præſtentur.

Vt quæ vitia, & quas morum corruptelas, dum peſtis vis, atque impetus irruebat, publice, palamque populus deteſtabatur, hoc maxime profeſſus, ſe illa, tamquam peccatorum ſeminaria, vnde peſtilentia extitit, abiecturum: ea plane in perpetuum profliget, eorum malorum fibras, & radices præcidat.

Vt in primis quæ Chriſtianæ pietatis officia, ac quæ ſtudia peſtifero morbo languerunt, diligentius excitentur.

Quamobrem viſitationis munus quamprimum aggredietur diligentiſſime: in quo munere hoc potiſſimum ſtudebit, atque exequetur:

Vt eccleſiæ, præſertim parochiales, ſi quæ ob peſtem damni, detrimentive aliquid fecerunt, reſarciantur, & neceſſaria ſupellectile apparatuve inſtruantur.

Vt loca inſtaurentur, caritatiſque opera, & ſubſidia, ſi quæ vel neglecta, vel prætermiſſa, vel intermiſſa ſunt, omnino reſtituantur, atque excitentur religioſius.

Vt academiæ, ſcholæ, collegiave pie inſtituta renouentur flagrantiori ſtudio.

Vt diuinorum officiorum cultus omni parte floreſcat.

Vt ſacræ conciones, & frequentiores ſint, & omni ſanctiſſimæ diſciplinæ officio inſtructiores: itidemque ſacræ lectiones.

Quamobrem lectiſſimos concionatores, vndique conducere ſtudebit ad ſuæ diœceſis loca.

Vt in primis doctrinæ Chriſtianæ ſcholæ ſtudioſius, frequentiorique multitudine exerceantur.

ANNO CHRISTI 1579. Vt piorum hominum scholæ frequentissimæ sint, ardentiusque versentur in omni pie agendi cursu & progressione.

Vt aliæ confraternitates erigantur, aliaque item pie instituta opera, exercitationesque excitentur.

Vt causæ piæ diligentissime explicentur; & si quæ in foro sunt, ad exitum perducantur.

Vt omnes denique & singuli officia, studiaque sanctæ Christianæ disciplinæ diligentius amplectantur & colant.

Frequentissimi ad indulgentiarum & stationum celebritatem concurrant.

Ecclesias crebrius, religiosiusque frequentent.

Dierum festorum celebritatem ab omni seruili, mundanoque opere abstinentes, sancte venerentur & sanctificent officiis, atque actionibus, cælesti præmio dignis.

Vt patresfamilias omnibus & singulis, quos in familia, famulatuque habent, sancte viuendi leges accuratius tradant ad præscriptum regularum, quas ipse episcopus eo nomine ediderit.

Quanto autem quisque generis splendore, dignitate, opibus præstat; tanto ardentiori studio omnis pietatis instistuta, progressiones, atque officia tueatur.

Vt mercatores, artifices, institores & ceteri cuiuscumque opificii homines, ministrive, peste restincta, non tam in excitandis industriæ, artisque suæ studiis, resumendisque ipsis artificiis diligentes sint, quam soliciti admodum & studiosi non modo in suscipiendis sancte agendi institutis, sed in reiiciendo omni vitio, quod in artis suæ vsu, atque exercitatione aliquando subesse solet: ita vt quæstui salutem animæ in negotiationibus, actionibus & artificiis plane anteponant.

Monebit præterea crebris sermonibus, in mercatura, quam faciunt, in omnique commercio nihil fraudis, nihil doli, nihil quæstus nefarii, nihil falsi, periurii committendum concipiendumve esse: ab officinis & tabernis omnem viuendi intemperantiam & turpiter dictorum obscœnitatem profligandam esse: a iudiciali foro omnem auaritiam, rapinas, ambitionem, iniquitates, & pupillorum, viduarum, egentiumque hominum vexationes exterminari oportere: a priuatorum ædibus intemperantis profusæque

vitæ consuetudinem, ludos aleatorios, immoderatos sumptus, seruorum greges, conuiuiorum exquisitos apparatus, ingentem vestium pompam, & omnia denique quasi peccatorum seminaria conuellenda: a ciuitate capitales inimicitias, odia, simultates, factiones, improborum hominum cœtus, ludos publicos & spectacula omnia profana abiicienda. ANNO CHRISTI 1579.

Hæc enim cum eiusmodi sint, ob quæ Deus iratus pestifero morbo populum contuderit ac debilitarit, postea quam eius singulari misericordia donoque publica valetudo recuperata est; sunt omni cura studioque euitanda, ne accepto beneficio fideles abutantur ad Dei iram grauius concitandam.

Hanc vero visitationem, quæ omnibus officiis cumulata esse debet, episcopus quo studiosius præstet atque adeo perfectius, alios etiam visitatores adhibebit; qui omnes commonstratæ visitationis partes adiuuent atque exequantur.

In qua visitatione illud etiam curæ erit, vt libri de matrimoniis & baptismis in pestilentia ministratis, proprio parocho confestim tradantur: qui in codicem parochialem, quæcumque de eo ministrationis genere notata sunt, referantur ad præscriptum.

Vt item infantibus, in pestilentia natis, quibus ob periculum statæ solennes baptismi ceremoniæ adhibitæ non sunt, quamprimum illis de more rituque adhibeantur.

Et quoniam sæpe fit, vt peste depulsa fames populum adoriatur; ideo eam etiam cogitationem & curam episcopus suscipiet, vt re cum magistratibus, decurionibusve deliberata, populo in rei frumentariæ caritate, quæ existere posset, aliqua ratione succurratur: ne fame conficiantur qui pestilentia extincti non sunt.

Viduarum præterea, pupillorum & pupillarum eam curam suscipiet, quæ supra commonstrata est.

Sacerdotum & religiosorum hominum, qui pestis tempore bene pieque se gesserunt, ac pericula non reformidarunt, vt spirituali adiumento ægrotantibus subuenirent, patrocinium, curamque habebit.

Idem laicis, & mulieribus præsertim, quæ infectis morbo operam nauarunt, ipse præstabit.

ANNO CHRISTI 1579. Pro iis vero, qui pestilentia confecti obierunt, per annum post recuperatam publicam valetudinem omnis diligentia, quæ supra præscripta est, seruabitur in eorum animabus suffragandis.

Porro episcopus cum metropolitano, is vero cum prouinciæ episcopis aget, vt supplicationibus processionumque solennitate & omni pietatis sanctæ officio, vbique in prouincia de recuperata valetudine Deo gratiæ habeantur.

Rursus episcopi prouinciæ coepiscoporum, cuius diœcesis, vrbsve Dei beneficio a peste liberata est, paterna caritate inuisent; eidemque cum priuatim pio colloquio, tum publice populo sanctissima concione gratulabuntur.

Vt porro singularis beneficii, quod pestis morbo depulso a Dei misericordia populus accepit, perpetuo memor sit, id episcopus omni in primis ratione curabit; ne ob ingrati animi crimen, quod graue est, grauissimasque Dei offensiones parit, grauiora deinceps mala, pernicioſiusque exitium sentiat: ac propterea grauitate exemplorum quæ ex sacris vtriusque testamenti literis sumuntur, sæpissime declarabit, quam valde oderit Deus ingrati animi crimen.

Itaque id vnum studebit, vt populus beneficium agnoscat, & quale sit & quantum, quamque omni munere & dono, non corporali solum, sed spirituali plenum & cumulatum; ita vt plane ille intelligat, se peste liberatum, non modo pristina commoda publicæ valetudinis recuperasse, sed etiam spirituales vtilitates, spiritualiaque emolumenta, quibus aliquando in pestilentia caruerat magno cum periculo salutis.

Crebro illum excitabit ad sanctarum exercitationum, quibus in pestilentia difficulter vtebatur, religiosum studium, ad frequentem sacramentorum vsum, ad stationes obeundas, ad conciones & lectiones sacras audiendas, ad dies festos in ecclesiis, piis orationibus, sanctisque meditationibus, consumendos. Ad quæ officia ardentius eum incendet, propositis incommodis, difficultatibusque, quibus non sine quadam animi acerbitate & cruciatu tunc impliciti erant; cum præsertim vel in ipsa media morte non haberent aliquando vnde spiritualibus adiumentis & consolationibus sustentarentur.

Id ſtudebit, vt peſtis extinctæ beneficium plane agnoſcat non ab hominum prudentia, conſilio, medicamentorum procuratione exiſtere, ſed a Deo in primis, qui mortificat & viuificat, deducit ad inferos & reducit. ANNO CHRISTI 1579.

Itaque inſigni illius miſericordia factum eſſe populus ſciat, vt, ſedatis peſtilentiæ tempeſtatibus, tranquillitate vitæ perfruatur.

Alioqui verendum eſſet, ne grauius plecteretur, vt olim populus Hebræus, qui ab Ægypti ſeruitute Dei ope mirabiliter liberatus, diuinum beneficium grati animi pietate cum non agnouiſſet, pœnis deinde acerbiſſimis affectus eſt.

Cum igitur parochi, tum concionatores ob eam cauſam ſæpiſſime eum monebunt, & locis, quos ex ſacrarum literarum fontibus haurient, vberrime tractatis, oſtendent, in rebus proſperis, & ad voluntatem fluentibus, arrogantiam & ſuperbiam fugiendam eſſe; ſed Deo in primis omnium bonorum parenti & auctori, quidquid proſpere & optime ſucceſſit, tribuendum eſſe. *Ne dixeris in corde tuo; Fortitudo mea & robur manus meæ hæc mihi omnia præſtiterunt, ſed recorderis Domini Dei tui, quod ipſe vires tibi præbuerit*, inquit ipſe Deus. Deuter. 8.

Id quo grauius in fidelium mentibus inſerant, flagitia & peccata aliquando exagitabunt, quæ populus admiſerit, rurſuſque Dei beneficia præclare commemorabunt; ita vt is non auditione ſolum percipiat, ſed intimo animi ſenſu cognoſcat, ſe non meritis ſuis, ſed ſingulari Dei benignitate a peſtilentia liberatum eſſe. Cum illis, qui, peſtifera ærumna correpti, vitam, moreſque emendarunt, quique a Domino caſtigati, inquit Propheta, eruditi ſunt ad diuinas iuſtificationes, ita agent, vt cum emendationem, tum liberationis a peſte munus a Deo potiſſimum agnoſcant; ac de vtroque beneficio perpetuas ei gratias agant; & cum mortifero morbo iam affecti, eoque diuinitus liberati, omnis male anteactæ vitæ pœnitentes, viam ſancte agendi ingreſſi ſint, in ea longius progrediantur perpetuo, neque eorum pœnitentia ficta ſit & ſimulata, vel breuis, quæ ſolum metu periculi nixa fuerit, quemadmodum de Antiochi & Eſau falſa pœnitentia literis diuinis proditum eſt.

Eorum autem mentis cæcitatem grauiſſime increpabunt,

ANNO CHRISTI 1579. bunt, qui carnis sensu ducti & mundi illecebris deliniti, quoniam opibus affluunt, cum omnia sibi licere putent, non modo certissimo pestilentiæ periculo, sed neque recuperatæ valetudinis beneficio meliores facti sunt: *Attriuisti eos & renuerunt accipere disciplinam, indurauerunt faciem suam super petram, & noluerunt reuerti:* de istis ita narrat propheta Ieremias. Ierem. 5.

Illos denique, qui peste restincta, obstinato, obfirmatoque animo sunt ad peccandum, vehementius deterrebit, vt scilicet, quamuis peste liberati sint, grauiora sibi pertimescenda proponant, cum causa etiam adhuc subsit, vnde sempiternam plagam accipiant. Recuperatio enim valetudinis magnam suspicionem & metum perito medico affert, qui rursus multa signa videt, ex quibus animaduertit, causam sublatam non esse morbi, ex quo æger periculose laborauerat.

Illos monebit etiamsi vna cum bonis piorumque operum studiosis viris, valetudinis publicæ fruuntur beneficio, fore tamen aliquando, vt diuino iudicio ab illis segregati, sempiternæ salutis fructu careant.

Id ipsi præterea quo secundioribus rebus in hac vita vtuntur, eo magis illis timendum esse ostendant; certoque persuadeant nullum denique malum, nullumve flagitium concipi, admittive, de quo Deus pœnam iustissimam non reposcat.

Ac proinde etiam illis metuendum sit, ne sempiternis illis cælestis hereditatis bonis priuentur, qui caducis & fluxis huius vitæ rebus & muneribus, donisque temporaneis aucti sunt.

Ne item cum eleemosynas, orationes, ieiunia, aliaque pia opera Deus respexerit; eo liberationis beneficio solum illa officia compenset, tamquam cælesti præmio indigna, quod e caritatis fonte non emanarint.

Et quod grauius multo est, illud extimescendum demonstrent, vt ne scilicet, cum isti desperata vitæ emendatione sint, Deus propterea, peste depulsa, dimiserit eos secundum desideria cordis eorum, illosque libere & impune peccare permiserit, vt postea acerbissimis cruciatibus ac sempiternis torqueantur, quippe cum maxime tunc iratus ille sit, cum minime irascitur. Sic enim populo

Ezech. 16. Hebræo iratior fuit, cum iratus non erat amplius: *Et requiescet*, inquit, *indignatio mea in te, & auferetur zelus meus a te, & quiescam, nec irascar amplius, eo quod non fueris recordata dierum adolescentiæ tuæ, & prouocasti me in omnibus his.* ANNO CHRISTI 1579.

Docebunt, nisi ex Dei munere fructum fideles ferant, inde hoc aliquando fore, vt non solum illud amittant, sed eo grauioribus pœnis afficiantur, quod se diuino beneficio indignos præbuerint, diuinaque benignitate abusi sint ad offensiones ipsius Dei, a quo tale munus donumque acceperunt.

Recuperatæ valetudinis beneficium tributum, ob eamque causam vitæ spatium datum esse suadebunt, vt illud in pœnitentiæ operibus, & in sanctioris disciplinæ rationibus conficiatur.

Accendent populum ad omnia pietatis officia, quæ memoris gratique animi sint.

Vt scilicet intimis sensibus, menteque humili & religiosa cum id beneficium a Deo solo extitisse agnoscat, cor omProuerb. 23. ne ad Deum conferat. *Præbe mihi*, ille inquit, *cor tuum.*

Vt omni oratione, prece, supplicatione, diuinarum laudum concelebratione gratias Deo agat.

Vt tale beneficium liberis commemoret, exteris hominibus, quam singulare fuerit, narret, & omni mutua gratulatione ita prosequatur, vt commemorando & gratulando sese magis atque magis accendat ad sanctiora & diuturniora, vel perpetua potius gratiarum actionis officia.

Vt se totum Deo offerat, restinctisque cupiditatibus & exultantis animi sensibus repressis ita se comparet, vt malit omnes res vel amplissimas reiicere, quam a Dei voluntate, diuinisque præceptis, & monitis discedere: idque sibi propositum habeat, quæcumque possidet, cum a Deo habere, tum ad illius gloriam, & ad suam, suorumque liberorum, agnatorum, propinquorum spiritualem salutem procurandam se libenti animo, liberalique voluntate erogaturum.

Ac propterea, quæ a pestis incendio facultates liberatæ sunt, earum partem Deo tribuat: decimas & primitias libentius persoluat: supellectilem & ornamenta ecclesiis ad religiosum illius cultum libenter, studioseque conferat.

ANNO CHRISTI 1579.

Vt recuperata publica valetudine non omnibus mundi lætitiis, vt fit, exultet: sed intelligat, quæ fidelis populi lætitia in recuperata publica incolumitate esse debeat, quam moderatum gaudium, quam cum veræ pietatis officiis coniunctum.

Nec vero mundi lætitiis elatus insolentius se extollat, quod vna scilicet incolumitate publica, diuitiis, opibus, auri, argenti, rerumque omnium copia circumfluat: sed hæc intime in Domino gaudeat & lætetur, quod peste, Dei beneficio depulsa, tot tantisque spiritualibus commodis, quibus in pestilentia caruerat, libere fruatur; quod ecclesias frequentet, quod ad supplicationes frequens conueniat, quod processiones solennes obeat: quod in sacris concionibus, rerumque diuinarum interpretationibus audiendis versetur: quod frequenti sacramentorum vsu sese salutariter pascat. Hæc sane sunt salutaria commoda, ex quibus solidum, perpetuumque in Domino gaudium capiat. Quantam enim consolationem fideles ex sacramentorum vsu percipiant, vel ex hoc vno cognosci potest, quod dignum omni commemoratione est. Fuit Mediolani, dum pestis proximis annis sæuiebat, in publica hospitali domo sancti Gregorii homo quidam, qui peste mortuus putabatur: inde igitur ad locum asportatur, vnde ceteri mortui ad cœmeterium efferũtur. Eo loci cum in magno cadauerum aceruo tota nocte pene sepultus fuisset, mane dum publicæ curationis sacerdos, qui peste ægrotantibus sanctissimum eucharistiæ sacramentum ferre consueuerat, illac transiret, vbi ille, cadaueribus pene opertus iacebat, de repente ardenti sumendæ eucharistiæ desiderio excitatus, se in genua erexit, & hac diuina occasione exhilaratus, voce, quam ab illo animam exhalante consolatio vix elicuerat, a sacerdote supplex petiit, sibi quoque sanctissimum viaticum dari: quod vbi sacerdos libentissime ministrauit, & ille religiose, summaque cum veneratione accepit, eodem loco statim in pestis acerbitate cum summo percepti sacri viatici gaudio ex hac vita migrauit. Quem fidelem hoc pii hominis exemplum non afficit? cui non iucunda hæc plena consolationis commemoratio?

Iidem præterea & concionibus & sermonibus agent, vt valetudinis publicæ recuperatæ munus prosequantur non

voluntate solum obediendi diuinis præceptis, sed operibus & affectionibus sanctissimis, quæ in diuinis monitis exequendis elucent. ANNO CHRISTI 1579.

Vt gratiarum actio, quæ ex sanctissimo omni opere constare debet, in perpetuis bene viuendi officiis perseueret.

Vt hæc ipsa a toto populo, non a parte solum; celebretur, ita vt alii bene agendo ædificent, alii male agendo destruant.

Vt hæc ipsa non diuisa sit, vt partim scilicet Deo, partim mundo tribuatur, sed omnis ad Dei gloriam referatur.

Sacerdotes autem & curatores animarum in primis solicitudines suas & vigilias in eo consument, vt populi, sibi, culturæque suæ commissi, disciplinam studiose instaurent, quo vberiores fructus, eosque sempiternæ vitæ præmio dignos ferant.

Tuendæ autem recuperatæ publicæ valetudinis regulam proponant, a Christo Domino traditam his verbis: Ioan. 5. *Vade & noli amplius peccare, ne quid grauius tibi contingat.*

Atque in huius quidem argumenti genere omnem progressionem spiritualem, libro memoriali Mediolanensi vberrime explicatam, excitabunt summo studio, summa omnis officii contentione, & rationum momentis ex eodem libro depromptis, quem ob eam causam ad omnis eius generis tractationem adhibebunt.

Episcopus autem in vniuersam hanc curam & solicitudinem cum perpetuo incumbet, tum curabit, vt perpetuum sit aliquod beneficii huius monimentum. Quamobrem rationem aliquam suscipiet, vt ad colendam eius memoriam, aut ecclesia, altareve ædificetur, aut hospitalis domus eo nomine struatur, aut anniuersariæ eleemosynæ, alteriusve rei pium opus erigatur, aut dies festus aliquis potissimum instituatur, quo Missa solennis & supplicatio anniuersaria celebretur, aut piorum hominum confratria præcipua instituatur certis religiosi officii rationibus.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ANNO CHRISTI 1579.

CONSTITVTIONVM PARS TERTIA,

Quæ ad ordinis sacramentum pertinent.

De seminario.

SEMINARII institutio quam vtilis sit, ac necessaria ad cleri disciplinam in singulis ecclesiis propagandam, cum ex Concilii Tridentini decreto facile intelligi potest, tum ex eo etiam, quod rei illius salutaris ratio aliquando intermissa, damna, & detrimenta non mediocria rei ecclesiasticæ attulit. Cum igitur in nonnullis prouinciæ nostræ ecclesiis iam omnino, aut aliqua ex parte desitum sit, decimas, fructuumve portiones, quæ Concilii prouincialis primi decreto ex sacrosanctæ œcumenicæ Synodi Tridentinæ auctoritate ad illius sustentationem constitutæ sunt, exigi: atque inde in iis ipsis ecclesiis pene collapsum sit tam salutare institutum: ob eam causam prouinciali hoc decreto id cauemus, vt quæ decimarum, fructuumve exactio illo Tridentino prouincialique decreto iampridem seminarii nomine instituta est, de ea nihil plane quidquam per episcopos remitti liceat, nisi vt & iam eo ipso Concilio prouinciali, & nunc hac ipsa sanctione infra cauetur. Quod si hactenus quidquam de eo genere, aut plane totum remissum est, id ad pristinam exactionis rationem reuocari, atque omnino restitui iubemus. Vbi vero nihil vnquam eo nomine exactum est, ibi episcopus mensium duorum spatio exactionem ad illius Concilii prouincialis primi præscriptum ita plane instituat, vt dimidiam tamen partem decimæ illa non excedat.

Atque eam quidem exactionem, sic præfinitam, tamdiu durare decernimus, quoad seminarium eo censu, iisque reditibus constitutum, atque auctum erit, quos pro locorum, diœceseon, censuumque amplitudinis ratione, singulis prouinciæ ecclesiis re mature deliberata infra præstituimus; ea tamen lege, vt pro rata parte redituum, quos iam nunc, aut in posterum beneficiorum accessione, aliaue ratione seminarium possidere habereve contigerit, tantumdem de exactione remittatur ad eiusdem Concilii, & Tridentini, & prouincialis primi præscriptum. Ne vero

in posterum aliqua lis, & controuersia ex eo existat, quod sæpe dubitatur, cui potissimum seminario illam præscriptam decimæ partem certa quædam beneficia in sustentationem conferant: de iis sic decernimus. Beneficia porro, quæ diœcesis nullius sunt, illam submministrent, & soluant diœcesis eius seminario, intra cuius limites ea olim erant, & censebantur. At vero quæ beneficia in hac, & in illa diœcesi prædia, bonave habent, id præscriptæ decimæ dent seminario diœcesis, locive, vbi sita est primaria ecclesia beneficii, cui ea prædia attributa olim fuerant; etiamsi alia ecclesia, quæ beneficio illi primario adiuncta est, ædificata deinceps sit censu illorum prædiorum. Sin autem in iis prædiis ecclesia ante ædificata est, quam illa adipiscereturr, posteaque vna cum illis aliis ecclesiæ primariæ adiuncta est, tunc eius contributio ad seminarium pertineat, in qua prædia vna cum ecclesia sita sunt. Anno Christi 1579.

Vt autem seminarium & suis facultatibus perpetuo sustentari possit, & aliquando breui fore speretur, vt ea exactio denique cesset; ei episcopus, deputatis in consilium adhibitis, decreti Tridentini auctoritate tot beneficia simplicia adiungat, attribuatve, quot, iis etiam supputatis, qui iam quouis nomine, aut iure eidem attributi sunt, reditibus, summam conficiant annui census mox infra præfinitam. At cum primum ad eam ipsam summam peruenerit, si quæ beneficia, antea quam vacauerint, iure vnionis adiuncta sint, neque dum ea adiunctio, vniove suum adhuc sortita sit effectum, illam iam nunc rescissam ac plane irritam esse declaramus. Atque vt quidem ab eo onere quam citissime fieri poterit, clerus liberetur & eximatur; episcopus caueat, ne beneficia simplicia, qualia qualia sint, quæ interea vacare contigerit, cuiquam conferat, aliive vsui attribuat: sed quæcumque illa sint, seminario iure vnionis coniungat: nisi fortasse quædam vel ecclesiæ parochiali, quæ tenuiori censu est, vel alii ecclesiæ, vel loco, operive pio potius attribuenda, adiungendave censuerit, pro ratione facultatis, sibi Canonum iure, Tridentinoque Concilio datæ, ac permissæ. Si contra episcopus vllo modo fecerit, seminarii detrimento, damnove, quod inde inferetur, de suo primum satisfaciat: deinde istiusmodi culpæ norit se in Concilio prouinciali proximo rationem redditurum; tum

ANNO CHRISTI 1579. præterea illa ipsa beneficiorum collatio, prouisiove, quam aliter contra huius decreti præscriptum fecerit, irrita nihilo minus statim sit, nullaque omnino.

Census vero, quem de reuerendissimorum coepiscoporum nostrorum assensu & consilio vnicuique seminario ecclesiarum prouinciæ nostræ, auctoritate huius constitutionis præfinimus, atque adeo præscribimus, certa ratio, æstimatiove hæc sit, infra ordine exscripta.

Metropolitanæ Mediolanensis ecclesiæ seminarii sit annuus census nummi aurei sexcenti.

Dertonensis nummi aurei sexies mille.
Laudensis mille.
Aquensis quadringenti.
Brixiensis bis mille.
Cremonensis bis mille.
Bergomensis mille.
Astensis sexcenti.
Alexandrinæ quadringenti.
Vercellensis mille.
Albensis sexcenti.
Vigintimillensis ducenti.
Sauonensis trecenti.
Casalensis quingenti.
Vigleuanensis ducenti.
Nouarensis mille & ducenti.
Placentinæ mille & quingenti.

In omni seminarii institutione, cura, atque administratione episcopus sese rationibus conformet decreti Concilii Tridentini; quod cum in omnibus partibus exequatur, tum in ea maxime, vt certum locum deligat, vbi collegiatim certus puerorum numerus alatur, atque adeo instituatur literis, disciplinisque ecclesiasticis.

Eligat duorum mensium spatio, qui nondum elegerit, canonicos duos, quorum consilio in iis vtatur, quæ ad puerorum eiusdem seminarii institutionem, disciplinam, moresque attinent.

Duos item de capitulo, & duos præterea de clero ciuitatis deligat, quos adhibeat in consilium, consultationemve administrationis, quæ in rebus temporalibus ineunda sit.

Ii porro omnes, vbi semel delecti sunt, ne vnquam, nisi ob causam, quæ cum ratione conueniat, eo munere abdicentur. ANNO CHRISTI 1579.

Meminerit autem episcopus sibi Tridentini Concilii decreto omne seminarii administrandi beneque gerendi onus impositum esse, quod ipse propterea sustinere, tuerique debet etiam atque etiam diligenter. Eorum igitur, quos delegerit, consilium sequi cum non cogatur, vbi illorum sententiam de re, quæ in consultationem cadit, audierit, ipse tamen deliberet, statuat, & exequatur, quæcumque pro sua pietate, & prudentia, quæ coram Deo potiora, atque præstantiora esse existimauerit, ad instituti seminarii optimam tum conseruationem, tum administrationem.

Quotannis apud se rationes administrationis supputari omnino curet: qua in supputatione duos a capitulo, totidemque a clero ciuitatis ex præscripto Tridentini Concilii delectos adhibeat.

Præscriptam fructuum portionem seminarii causa ipse exigat: si quis eam soluere recusarit, aut longius quam par est distulerit, contra illum censuris, & aliis ecclesiasticis pœnis agat, vt plane persoluat; implorato etiam, si ita expedire iudicauerit, magistratus sæcularis auxilio, ad illud Concilii Tridentini præscriptum. Nec vero est, cur in ea re optime exequenda locum vel gratiæ, vel precibus, vel metui, vel alii humano affectui vnquam relinquat.

De seminarii statu, progressioneque episcopus ad metropolitanum sæpe, aut sexto quoque mense ad minimum literas det, quibus si quæ difficultates inciderint, quæ optimum illius institutum impediant, in primis exponat. Is vero ex Concilii Tridentini præscripto, quibus rebus potest, aut debet, omnem operam, studium, aliamque omnem rationem adhibeat, vt sublatis iis rebus, quæ difficultatem pariunt, seminarii institutio longe ad optima quæque progrediatur.

Is in omni seminario perpetuus vsus sit, vt catechismus Romanus pueris, atque adeo adolescentibus prælegatur, & explicetur quamdiligentissime.

Nullaq; eius pars prætermittatur, cuius doctrinis eorum animi non imbuantur, vt fieri potest, omni maximo studio.

In

ANNO CHRISTI 1579. In omni prouinciæ seminario, vbi commode potest, præter cetera, quibus & ad pietatis exercitationem, & ad literarum doctrinam adolescentum animi erudiuntur, studia etiam sacrorum rituum, historiæque omnis ecclesiasticæ certis statis diebus instituantur, quæ clericalis ordinis hominibus maxime accommoda sunt ad optimam religiosæ disciplinæ rationem.

De examinandi ratione.

IN ecclesiæ administratione, vt necessarium, ita multiplex est examinis de literarum peritia, & disciplina officium. Modo namque ab episcopo, cum ad eorum qui ordinis sacramento initiandi sunt, tum etiam ad concionatorum, confessariorumque approbationem adhibetur; tum præterea ad indagandam prospiciendamque cleri in literarum studiis rationem progressionemve: ad aliaque item multa episcopo idem adiumento, atque vsui est. Modo autem non solum de illis, qui ecclesiis parochialibus, aliisque curam animarum habentibus, præficiuntur, illud instituitur, & conficitur, sed de iis etiam, quibus beneficia ecclesiastica cuiuscumque generis, vel literarum apostolicarum, quæ in forma Dignum, conscribi solent, auctoritate, vel alio iure conferuntur, quive ad ea præsentationis, nominationis, electionisve nomine instituuntur. Quamobrem, vt omnis, quacumque causa suscipitur, hæc examinandi ratio per examinatores, vt fieri potest, quamrectissime conficiatur præter aliqua, quæ præsertim Concilio prouinciali quarto enucleatius decreta sunt, has etiam instructiones conficiendas censuimus, quæ partim ad vniuersum hunc examinandi modum pertinent, partim vero certorum examinum propriæ sunt.

Atque iis quidem omnibus pro sua quisque pietate episcopus, & prudentia, alias etiam instructiones adiungat, aut de iis aliquid remittat licet, prout e suæ diœcesis rationibus atque vsu esse viderit.

Quæ instructiones vt in morem & vsum inducantur, cura sit eiusdem episcopi, & vicarii, qui examini præest.

Porro in primis examinatores in Synodo diœcesana constituti, cum eorum, qui ecclesiis parochialibus præficiendi sunt, examen ineunt, iurisiurandi, quo publice in Synodo, quo primum tempore delecti sunt, sese obstrinxe-

rint, memores videant, vt omni humana affectione depoſita, munus a ſe ſuſceptum recte curent, atque adminiſtrent, ne quod ſancte, religioſeque ſpoponderint, violent, ac propterea periuri fiant. ANNO CHRISTI 1579.

Examinis cauſa, occaſioneve, nihil quidquam, ne minimum quidem, neque ante, neque poſt accipiant: alioqui ſciant, qui dant, ſe ſimoniæ crimen ex ſanctione Tridentina ſubiiſſe, nec vero præterea ſe, neque adeo illos qui dant, abſolui licere, niſi dimiſſis beneficiis eccleſiaſticis quæcumque obtinent; ac inhabiles item factos ſe eſſe, quibus in poſterum ea, vel alia conferantur.

De omni vero culpa, in ſuſcepto munere commiſſa, ij rationem etiam in Synodo prouinciali reddant, in eaque grauiter auctoritate Tridentini Concilii puniantur.

Nec vero item qui examinatores libere pro arbitratu epiſcopi ad alios quocumque nomine, cauſave examinandos aſciſcuntur, examinis occaſione vnquam quidquam, ne eſculenta quidem, poculentave capiant. Qui contra fecerit, cum indignus deinceps cenſeatur, qui id muneris gerat, tum alia pœna arbitrio epiſcopi afficiatur.

Omnes vero examinatores, quicumque ſint, nouerint ſibi munus vſque adeo graue committi, vt ſi negligenter, aut male ſe vllo modo geſſerint, Deo in primis culpæ in eo munere admiſſæ exactam rationem reddituri ſint.

Quare non ſpe, non metu, non præmio, non perſonarum ratione, non aliquo affectu ducti, muneris ſibi commiſſi curam gerant.

Propoſito ſibi in primis timore Dei, ne quemquam, quem indignum norint, probent: rurſus, quem experimento, periculove facto, idoneum dignumque comperiunt, ne reiiciant. Itaque grauiter, mature, prudenter, recteque tum de probando, tum de reiiciendo deliberent.

Cum in locum conuenerint, vbi moris eſt, clericorum experimentum fieri, priuſquam aggrediantur, a ſtata prece, orationeque congregationum vſui præſcripta, quam de libro pronuntiet, qui examini præſidet, initium faciant, hoc pie intimeque precantes, vt Dei ope in primis illud recte, prudenter, diuinæq; voluntati congruenter conficiant.

Ne quempiam, de quo examen periculumve fiat, examinator alii collegæ vlla ratione commendet.

ANNO CHRISTI 1579. Ne ad alicuius examen accedat, nec vero suffragii ius habeat, nisi episcopi, vicariive iussu ad illud euocatus.

Si quis quempiam priuatim docuerit, qui examen subiturus est, cum id subibit, ne præsens quidem ille adsit, nedum ad examen adhibeatur: sed alius in eius locum, episcopi, vicariive iussu tunc vocetur.

Cautio diligens sit, ne alterius nomine quis examen experiatur, experimentumve subeat, quod aliquando factum esse compertum est.

Quæratur item diligenter de iis, qui ad examen subeundum accesserint, an alias institutis de more examinandi quæstionibus, experimentum, periculumve sui fecerint, anque si quid extet, quod de illis compertum, vel deliberatum sit.

Ne examinis initium fiat, nisi præsentes adsint tum episcopus, vel vicarius, tum examinatores ex præscripto Concilii Tridentini, ad minimum tres, cum de beneficio curato quauis ratione conferendo examen instituitur. Id quod locum etiam habeat deinceps, cum vel de aliquo maioribus ordinibus initiando, vel de concionatore, confessarioue approbando examen conficitur.

Cum quis in examen venerit, eius vultus, & habitus corporis, & vestitus, & incessus, & gestus, & sermo inspiciatur diligenter.

Si quis vel clericali vestitu deformi ab ordinis ecclesiastici decore aut disciplina alieno indutus, vel sine congrua pro sui status & ordinis ratione tonsura accesserit, ne ad vllam examinis, experimentive rationem ei aditus fiat, nisi decenti veste amictus, & tonsura præscripta ad illud redierit.

Ne de vllo quoque initiando, si modo non aliter episcopus aliquando censuerit, examen, experimentumve antea fiat, quam ætatis, natalium, aut dispensationis concessæ, beneficii ecclesiastici, vel pensionis patrimoniive testificationes scriptas, easdemque a vicario episcopali recognitas, illiusque subscriptione signatas, ac probatas attulerit, exhibueritve: nisi aliquando episcopus eas post examen adhiberi, recognoscive iusserit.

Neque item, nisi alias præscriptas decretis prouincialibus, edictoue episcopali testificationes dederit.

Nec vero præterea, nisi de eo a cancellario episcopali examinatores audierint, cognouerintve, quæcumque episcopi iussu inquisitiones de eo factæ, atque ex officio præscriptæ, aliorum literis significatæ, vel denuntiatæ, vel delatæ sint. ANNO CHRISTI 1579.

Testificationes vero omnes, tum ab eo, qui initiandus est, tum ab alio quouis examinis occasione exhibitæ, cancellario episcopali restituantur, tradanturve.

Cuius sit illas ipsas in codicem certum, eo nomine confectum, summatim referre, eumdemque in archiuo episcopali asseruare. Verum testificationes ætatis, natalium, ac si de eo, qui maioribus ordinibus initiandus est, agitur, patrimonii, beneficiive ecclesiastici idem cancellarius asseruet: ac literis publicis, quas de eo, qui ordinem susceperit, conficiet, de illis pro ratione sibi præscripta testatum faciat.

Cum examen initur illius, cui in curam certa ecclesia parochialis tradenda est, videant ante examinatores, qui, qualis, & quam numerosus populus sit, cuius parochialem curationem is suscipiet.

Qua sane re diligenter explorata in examine, quod inibunt, sibi proponant accurate perspicere, an ad eam curam suscipiendam, gerendamve idoneus omnino ille sit.

His omnibus ita præscriptis, examinatores ordine ad interrogationes, quæstioneſve veniant. Atque in examine quidem ea ratio ineatur, vt interrogationes quæstioneſve is examinator proponat, quem pro vicissitudinis ratione, & pro doctrinæ, disciplinæve genere, modo hunc, modo illum in eo ipso examine episcopus, vicariusve, examinis præses, interrogari iusserit, vt ne vnus alterum vario, multiplicique interrogationum modo certatim interpellet.

Interrogationum porro, & quæstionum rationem examinatores ita teneant, vt illis inter se sic distributis, examinis instituti rationibus, prout oportet, cumulate satisfactum sit: atque eorum vnusquisque quo de genere quærere instituerit, ita de eo quærat, interrogetve, vt quemadmodum par est, illius generis quæstiones, interrogationeſve satis explicatæ sint.

Silentio, dum examen habetur, vtantur: nec inter se colloquia, confabulationeſve habeant: nec mutuas iti-

ANNO CHRISTI 1579. dem quæstiones, dubiorumque explicationes sibi proponant: sed ad illius, de cuius doctrina interrogationibus quæritur, responsiones attenti, animum attentionis studio eidem addant, ad recte explicandas propositas sibi quæstiones. Nec vero examinatorem, loco suo interrogantem, alius interturbet: sed vnusquisque expectet, dum sibi ordine, pro quæstionis genere, rationeve interrogare contigerit.

In quæstionibus, interrogationibusve proponendis, non verbis, non aspectu, non vllo modo seueros, vehementesque se præbeant: vt qui examen subeunt, seueritate deterriti, animum ne despondeant, memoriaque languescant, ac vacillent non sine aliquo dedecore: at benigni, gratique animi significatione illos, vel differentes, vel respondentes audiant: nec vero quibusdam interrogatiunculis, aliave vlla ratione interpellent.

Si quid autem vel in differendo, vel in legendo, vel in pronuntiando, vel in respondendo eos offendere animaduerterint: ne tunc illos doceant, obiurgentve, ac ne moneant quidem, nisi quid ad examen recte instituendum perficiendumve pertineat: sed examine peracto eos breui admoneant, doceantve, si quid necessario tunc illos admonendos, docendosve duxerint.

In omnibus porro & singulis examinis interrogationibus spectetur non solum vniuscuiusque eorum, qui examinantur, scientia: sed etiam vsus, iudicium, ingenii vis, ac solertia.

Examinis autem omnium ea ratio instituta sit:

Vt primo de toto vitæ statu, genere, patria, domicilioue eius quæratur, qui examen subit.

An impedimentum aliquod habeat, quo irretitus, vel initiari, vel beneficium ecclesiasticum, cuius nomine experimentum fit, vel prædicandi munus, vel confessiones audiendi suscipere, ac exercere non possit. Quo impedimento, si quis etiam occulte illigatus tenetur; id plane episcopo saltem patefaciat, ne quisquam illegitime vel initietur, vel beneficium consequatur, vel aliud munus suscipiat, geratve.

An in orationis sanctæ studio, vsuque versatus.

Quibus meditationibus instructus, Deum tacitus oret.

Qui orationis modus.
Qui illius fructus, quæve vtilitates.
Quot, quibuſve partibus illa conſtet.

ANNO CHRISTI 1579.

Quæ regulæ præparationis ad orationem; Et cetera multa eiuſdem generis, prout prudens, piuſque examinator pro ratione aut perſonæ, de qua quæritur, aut cauſæ, ob quam fit examen, opus eſſe viderit.

His perquiſitis, examinatores ad ſcientiæ, eruditioniſve experimentum deſcendant. Vt autem ii certam ſibi formulam proponant, qua illorum qui examinantur & literarum doctrinam, & vitæ clericalis diſciplinam, & rei eccleſiaſticæ peritiam experiantur; in omni experimenti, examiniſve ratione, ſacris bibliis, catechiſmo Romano inprimis, Concilio Tridentino, ſacrorum Canonum decretis, & aliis pontificiis conſtitutionibus, Synodiſque tum prouincialibus, tum diœceſanis vtantur, vnde ſuas interrogationes hauriant, quibus, prout eſt illorum ingenii captus, explorent eorumdem & ſcientiam & eccleſiaſticarum rerum notitiam atque vſum.

Cautio autem ſit, vt ſi, dum quis interrogatur, ita rudem atque ignarum ſe oſtendat, qui rerum facilium, minimarumque nullam ſcientiam vſumque teneat, ne aliarum rerum difficilium interrogationibus tempus conteratur.

Rurſus cum quempiam, quanta doctrina & vſu literate peritus ſit, exploratum erit, non eſt cur pluribus interrogationibus ſecum diutius agatur.

Nunc igitur vniuerſe infra præſcribemus, quæ ad rationem pertinent vniuſcuiuſque examinis eorum, qui vel ordinis ſacramento initiantur, vel parochialium eccleſiarum curam, vel alterius beneficii munus ſuſcipiunt, vel ſacræ confeſſionis audiendæ officium ſumunt, vel ad verbi Dei prædicationem mittuntur. At vero ſpeciatim longe plura atque adeo pauciora, prudentum examinatorum, ac præſertim epiſcopi, eiuſve qui examini præeſt, iudicio relinquuntur, & pro eorum captu, qui ad examen accedunt, & pro ordine quo quis initiandus eſt, & pro ratione locorum, quo mittuntur, & pro genere doctrinæ, quam profitentur.

Qui vero earum rerum, quæ certis interrogationibus demonſtratæ in hac inſtructione continentur, ſe minus

ANNO CHRISTI 1579. eruditos esse ostenderint; eos episcopus admoneat, vt diligenter in posterum doctrinis incumbant, atque harum ipsarum rerum in primis peritiam & scientiam percipere studeant: ita vt cum visitationis munus, aliave eorum studii & progressus in literis recognitio adhibetur, recte periteque omni eo doctrinæ genere instructi comperiantur.

Ac primo quidem eum, de quo examen faciendum est, legere examinatores iubeant, quoad experiundo videant, an ille recte, explicateque legat.

Post, si ordinis, aut beneficii, aut recognoscendæ clerici cuiusquam in literarum studio progressionis causa experimentum fit, grammaticorum more, verborum constructionem proponant: quo in genere, si quid is errat, labiturve, ita vt ne pro grammaticæ quidem ratione, illorum vsum, peritiamve teneat, ne propterea eum interturbent, interpellentve, aut impediant, quo minus ad propositum grammaticæ institutionis modum redire possit.

Tum verborum, quæ legerit, construxeritve, sensum ab eo quærant: quem vt recte eliciat atque exprimat, quod ei legendum proponunt, eiusmodi sit, quo tota scientia, sensusque perfectus concludatur, nihilque in se habeat, quod sub historiæ intelligentiam cadat, aut ex antecedenti, consequentive alio capite explicatio existat: deinde ad alia grauiora eius doctrinæ, disciplinæve experimenta examinatores progrediantur.

Qui primam tonsuram, aut minores, maioresve ordines susceperuri, ad experimentum, examenve accedent, ab vnoquoque eorum vniuersè ac sigillatim quæratur præterrea, an impedimentis, quæ Concilii prouincialis quarti decreto de initiandis, commemorata sunt, irretiti teneantur, vtpote, an scilicet sint,

Maiores natu.
Rudes, & ignari.
Criminosi.
Solenniter pœnitentes.
Neophyti.
Ebrietati & gulæ dediti.
Impudici.
Lapsi post ordinem susceptum.

Periuri.
Vsurarii manifesti.
Infames.
Ratiociniis obligati.
Serui.
Corpore vitiati.
Insigniter deformes.
Illegitime nati.
Peregrini & ignoti.
Bigami.
Irregulares quouis alio modo.

ANNO CHRISTI 1579.

Quo in genere cautio sit, vt præter alia, speciatim perquiratur ab eo,

An stipendium belli fecerit, vnde cædes hominum extiterit.

An iudicis criminalis in foro laicali officium gesserit.

An sententiam capitis tulerit.

An criminis, cuius nomine capitis quis damnatus sit, acta, sententiam, testificationesque dictarit, aut conscripserit.

An in eo procuratoris, aduocatique fiscalis munus administrarit, aliaque exercuerit, vnde irregularitatis maculam contraxerit.

An suspensi.
An interdicti.
An excommunicati.
An amentes.
An morbo caduco laborantes.
An energumeni.
An vero non examinati & probati.

Exploretur item, an furtim, per saltumve, ordinem susceperit.

Inuestigetur præterea, cum quis ordinem aliquem susceepturus ad examen venit, quam diu est, quo alium ordinem suscepit, vt nemini ad altiorem gradum pateat ascensus, nisi in singulis aliis inferioris ordinis gradibus congruo temporis spatio perstiterit ad præscriptum Tridentinæ sanctionis.

An vim & naturam, mysteriaque ordinis, quem susceepturus est, norit.

An item ritus & ceremonias, quæ ex libro pontificali adhibentur, cum initiatur.

An

ANNO CHRISTI 1579.

An eorum item significationes sanctiores.

An sacrarum vestium, quibus induuntur, mysteria item & significata.

An functionum notitiam habeat ordinis, quo quisque initiandus est.

An earum vsum, exercitationemque recte teneat, cum in literis, tum etiam in cantu: in quo experimento adhibeantur cantus periti.

Hæc generatim ab omnibus & singulis explorentur: nunc præterea sequuntur quæ sigillatim cuiusque ordinis propria, suo loco præscripta, perquirenda sunt: ita tamen, vt examinatores pro prudentiæ suæ ratione, quæ in ordinis inferioris examine exploratione ve requirantur, aliquando etiam perquirant ab iis, qui superiore ordine initiantur.

De iis, qui prima tonsura initiandi sunt, quæratur & inuestigetur primum; Quam ob causam se clericos fieri velint.

An sæcularis iudicii vitandi causa initiari curent.

An contentiosis litibus implicati.

An rixam, simultatemque exerceant.

Quod item artificium teneant, quave in arte, quove in vitæ genere hactenus versati sint.

An tales sint, qui spem præbeant, ecclesiæ ministros vtiles se fore.

A quo sacerdote, sanctioris vitæ magistro, instituti sint ad clericalis vitæ modum.

An legere, & pronuntiare, & scribere norint; tum in vtroque genere de iis periculum fiat.

An doctrinæ Christianæ præcepta institutaque sciant.

An epactæ intelligentiam habeant.

Præterea an sacramentum confirmationis susceperint.

De iis vero, qui in minoribus ordinibus adscribi volunt, quæratur, experiundoque cognoscatur,

An saltem primordia grammaticæ, & linguam Latinam intelligant.

An scientiæ spes tales eos ostendant, qui digni sint vt ad maiores ordines aliquando ascendant.

Qui vero sacris ordinibus, vtpote subdiaconatu, diaconatu, sacerdotio initiandi sunt, cum ornati, exculrique

iis virtutibus esse debeant, quæ in clericis inferiorum ordinum requiruntur, sicut ad altiorem ordinis gradum ascendunt; ita virtutum, & probitatis, & doctrinæ quodam quasi ascensu præstare debent. ANNO CHRISTI 1579.

Quamobrem hoc in primis examinatores videant, an qui ordinis sacramento initiantur, per singulos illius gradus, & in vitæ spiritualis disciplina maiorem progressionem fecerint.

An breuiarium, anque sacra biblia, an item sanctorum patrum volumina, Concilium Tridentinum, & prouincialia quoque, Synodos episcopi diœcesani, catechismum Romanum, rationale diuinorum officiorum, & libros aliquos, de vitæ spiritualis rationibus conscriptos, sui muneris vsui accommodatos habeant.

A subdiaconis potissimum de ordinum minorum quæratur, & maiorum differentia.

An in minoribus ordinibus probatus sit.

De voto item continentiæ, quod subdiaconatus ordini coniunctum est.

De sacramentorum etiam doctrina, saltem generatim. Tum eorumdem periculum, experimentumve fiat in officii diuini recitandi ratione.

Diaconorum examen, experimentumve fiat præterea aliquanto diligentius de sacramentorum doctrina.

Experimentum item aliquod fiat in concionibus habendis, ex ratione concionatorum examini infra præscripta.

Ab iis, qui sacerdotio initiari volunt, hæc sigillatim studiose perquirantur:

An pie, & fideliter in ministeriis ante actis se gesserint.

An spectata pietate, anque castis moribus.

An præclarum bonorum operum exemplum, & vitæ documenta ab eo expectari possint.

Hæc præterea quærantur:

Quid sit Missæ sacrificium.

Qui illius sacrificii effectus.

Quæ eiusdem partes.

Quæ mysteria in eo insint.

Quæ sacrarum vestium significationes.

Quæ in eo officio offerendo requirantur.

ANNO CHRISTI 1579.

Vbi, & quando illud fieri non licet.

Quæ dubia aliquando incidere possunt.

Quæ explicatione opus habeant, vt illud recte fiat.

Tum experimentum eorum ex præscriptis infra regulis fiat;

An sacræ confessionis aliquam peritiam habeant.

An ad alia item sacramenta recte riteque ministranda idonei sint.

An eorum cognitionem explicatiorem habeant, ex interrogationum præscripto, vt infra de parocho.

An doctrinam item teneant, qua verbum Dei recte tractare, concionemve habere possint.

Anque de re sacra, de Christianarum virtutum officiis, atque de omni re, ad salutem necessaria, apte populum instruere, aut docere possint.

Cum vero a ceteris omnibus, vt præscriptum paulo ante est, qui clericali militiæ adscribuntur, de vitæ spiritualis sanctioriſque institutis, atque exercitationibus perquiratur, tum maxime ab iis, qui vel sacerdotio initiantur, vel parochialem curam suscipiunt, vel sacræ confessionis audiendæ munus sumunt, vel in tractatione verbi Dei, sacrisque concionibus versari volunt.

A quibus omnibus & singulis, cum ad examen veniunt, præter cetera quæ ad sanctæ spiritualis vitæ vsum pertinent, ea maxime explorentur, quæ de orandi modo, deque omni sanctarum meditationum, cælestiumve contemplationum exercitatione ab aliis, qui in eo genere religiose se exercuerunt, tradita sunt.

De iis vero sacerdotibus, qui ecclesiarum parochialium curationem susceperuri sunt, quæratur præterea, experiundoque cognoscatur in primis,

An apti ad sensus percipiendos, non solum qui ad grammaticæ intelligentiam sumuntur, verum etiam interiores illos, sanctioresque, tam ad Christi ecclesiæque mysteria, quam ad spiritualis vitæ modum pertinentes.

An sermones contexere, habereve sciant.

An si quos habuerint, vnde sumpserint, aut quam illis contexendis, conscribendisve rationem adhibuerint; & vero si quos apud se conscriptos tunc habeant, eos ostendant atque tradant.

An in eo genere aliquid ex tempore possint; tunc extemporaneo, breuique sermone periculum fiat, quantum concionando valeant. ANNO CHRISTI 1579.

Atque si tractationis quidem verbi Dei vsu peritiorem parochum, ecclesiæ parochialis, quæ committenda est, ratio deposcit; examen aliqua ex parte, quæ potior examinatorum iudicio videbitur, ineatur ad interrogationũ normam, concionatorum examini infra constitutam.

Quæratur præterea, an alias vnquam animarum curam gesserint; quod si affirment, tum interrogentur etiam, & vbi gesserint, & cur inde discesserint.

An intelligant, quanti illud sit, animarum curam suscipere, rursusque gerere; quæque partes, ac virtutes illæ sint, quibus bonum & vigilantem animarum curatorem præditum esse oporteat.

An item norint impedimenta omnia, quorum causa interdictum est, ne quis sacramenta ministret, & ne quis suscipiat.

An sacramentorum, præsertim vero quorum ille minister est, vim, & naturam intelligant: atque hæc sigillatim in primis interrogentur;

Quæ vniuscuiusque sacramentorum materia, quæ forma item.

Quæ eorum efficiens causa, & principalis.

Quæ causa efficiens instrumentalis.

Quæ causa finalis.

Quæ eorum differentia.

Qui effectus, quive fructus.

Qui eorum ritus, quæve ceremoniæ.

An maxime omnium peritiam teneant audiendæ sacræ confessionis.

Quos huius generis libros, atque adeo summas habeant.

Tum periculum fiat, quam valde casuum conscientiæ vsu periti sint, quamque tum in illis, tum in aliis id generis perite versati, præsertimque in ecclesiasticis constitutionibus, quæ ad rectum vitæ vsum, populique Christiani mores, & virtutes pertinent.

An nouerint casus, sanctissimo papæ, & episcopo item a iure, & ab homine reseruatos,

ANNO CHRISTI 1579. Atque adeo diligentius, prout opus erit, de singulis interrogentur, quæ infra præscribentur rationi examinandi confessarios sacerdotes.

Videant præterea examinatores, an aliquam sacrorum Canonum notitiam habeant, & præcipue quod ad Tridentinum, & prouincialia Concilia, Synodosque diœcesanas attinet, an illi hæc norint quæ sequuntur:

An scilicet doctrinam de præcipuis Christianæ religionis articulis, quos œcumenica illa Synodus Tridentina contra hæreticos definiuit.

An item, quæ de residentia præscripsit.

An quæ etiam de parochis parochialibusque ecclesiis, & de diuinorum officiorum cultu, ceterisque eiusdem generis statuit.

An quæ præterea de clericorum honestate sanciuit.

An cetera denique, quæ vel ad cleri, vel ad populi disciplinam, vel ad aliarum rerum reformationem constituit, quæ parochi scire, beneque nosse interest.

Ex prouincialibus Conciliis sigillatim quærant,

Quæ de clericalis vitæ honestate, & de parochorum officiis constituta sunt.

Quæ item de sacramentorum recta administratione, quæ Missæ sacrificio, quæ præterea de diuinis officiis.

Quæ etiam de sacramentalibus, & quæ de festorum dierum veneratione, quæ de ecclesiarum cultu, quæ de scholis doctrinæ Christianæ, quæ de populi Christiana institutione, morumque disciplina, deque aliis ad parochialis vitæ munus potissimum pertinentibus sancita sunt.

Ex Synodis diœcesanis, eam ipsam, certis capitibus distinctam, examinandi rationem ineant, prout genus decretorum est, quæ in illis episcopus confecit.

Qui causa beneficii cuiusuis generis, quod tamen curatum non sit, ad examen accedit, de eo hæc inuestigentur:

An canonicarum horarum officium ex breuiarii instituto, rubricisque recte recitare sciat.

An doctrina, disciplinaque omni instructus sit, quam ordo deposcit, quo initiari debet, pro beneficii, officii, dignitatisve ratione, cuius causa examen instituitur.

An peritiam item teneat functionum, quas illius beneficii, dignitatis, muneriſve ratio poſtulat. ANNO CHRISTI 1579.

An teneat quæ ſcitu neceſſaria ſunt ad functiones illas vel beneficii recte, riteque præſtandas, etiam quæ ad recte canendi modum rationemve pertineant.

Atque hæc quidem ſunt, quæ ad examinis inſtructionem pertinent eorum, qui aut ordinis ſacramento initiandi ſunt, aut eccleſiis parochialibus præficiendi, quibuſve beneficia conferenda. Nunc vero ſequitur examinis ratio confeſſariorum, de quibus præter cetera, quæ cum ſacerdotis & parochi officio, munereve coniuncta ipſis ſunt, hæc etiam ſigillatim, atque exploratiori ratione perquirantur,

De ſacramenti pœnitentiæ neceſſitate.

Quare inſtitutum ſit hoc ſacramentum, & a quo inſtitutum.

Quæ huius ſacramenti materia.

Quæ forma.

Quæ illius effectus.

Qui miniſter.

Quæ conditiones in eo requirantur.

Quæ regulæ ad dignoſcendum, & diſtinguendum peccatum mortale a veniali.

Quæ pœnitentiæ partes.

Quæ earum partium ratio.

Quid contritio.

Quæ ad veram contritionem ſint neceſſaria.

Qui contritionis fructus, & vtilitas.

Qua quiſquam ratione ſe ad contritionem exercere poſſit.

Quæ ſigna ſint veræ contritionis.

Perquiratur item, quæ confeſſionis, quæ ſecunda pars pœnitentiæ eſt, natura ſit, atque ſubſtantia.

An diligenter inquirere ſciat, & peccatoris circumſtantias, & peccati item.

Quæ mutent ſpeciem peccati, & quæ in confeſſione explicanda ſint.

Quæ reſtitutionem expoſtulent; quæ radices, cauſæve reſtitutionis.

An dubios, ſuſpectoſve contractus norint, aut ſaltem

ANNO CHRISTI 1579. de iis dubitationes, & quæstiones instituere, inireve sciant.

Quibus criminibus annexæ sint censuræ.

An item illarum peritiam, & vim teneant.

An casus, in quibus irregularitatis macula contrahitur.

An saltem in iis omnibus, & aliis, quæ ad verum, perfectumve huius sacramenti pœnitentiæ ministrum pertinent, sciant dubitare, & nouerint consulere peritos, quomodo agendum sit id de quo in dubitationem adducunt.

Qui item ritus, & sacræ ceremoniæ confessionis.

Quæ conditiones ad confessionem vere pœnitentis necessariæ.

Qui ordo confitendi, quando quis statim confiteri debeat; quando item confessionem iterare.

De satisfactione, quæ tertia pars pœnitentiæ est, quæratur,

Quæ satisfactionis partes.

Quis satisfactionis finis.

Qui fructus, quæve vtilitates satisfactionis.

Quæ in satisfactione requirantur.

Qualis, & quanta pœnitentia pœnitenti imponi debeat.

An salutares & conuenientes satisfactiones pro grauitate criminum, & pœnitentium facultate iniungere sciant.

An item ex Innocentii III. præscripto, more periti medici, sciant infundere vinum & oleum vulneribus sauciati, ac quale debeant præbere remedium, aut consilium.

An præterea Canones pœnitentiales recte teneant.

Quæ differentia sit satisfactionum, pœnitentiarum, &c.

De absolutione indagetur:

Quæ verborum formula requiratur.

Quæ preces, orationesve præterea adhibeantur.

Quis ordo seruandus in absoluendo, tam a peccatis, quam ab excommunicatione, suspensioneve.

De sigillo item confessionis plura quærantur, ac præsertim quæ vis, & quanta sigilli.

Quæ sub illud cadunt.

Ex sanctionibus ecclesiasticis, Tridentino Concilio, Synodis tum prouincialibus, tum etiam diœcesanis inda-

getur, qui in illis constituta ad pœnitentiæ sacramentum pertinent, quæque de cleri, & populi disciplina, & moribus constituta sunt, vt paulo ante in parochorum examine demonstratum est. ANNO CHRISTI 1579.

Sed hactenus de ratione interrogationum, quæ examinandis confessariis sacerdotibus adhibentur: iam est locus examinis concionatorum,& sacræ scripturæ interpretum, a quibus hæc quærantur:

Primo de doctrinæ articulis, dogmatibusve Concilio Tridentino explicatis, vtpote de Canone scripturæ, de peccato originali, de iustificatione, de sacramentis, & generatim sacrificio Missæ, de purgatorio, de inuocatione & veneratione sanctorum, de sacris reliquiis, de imaginibus sanctorum, de indulgentiis,potestate,& auctoritate papæ, de ieiuniis, & diebus festis, & reliquis multis.

An præterea habeat reliquos theologiæ notos & tractatos locos.

Quem in scholasticis præsertim auctorem familiarem habeat.

An sæpius sacrorum bibliorum volumina cum glossa, aliove commentario studiose euoluerit; anque in iis ipsis ita diligenter versatus, vt inde locos facile apteque promere possit ad omne sacræ tractationis genus.

An in sanctarum interpretationũ vsu literate versatus.

An ex antecedentibus & consequentibus verum scripturæ sensum elicere norit: anque item ex euangelistis, in eodem narrationis genere versantibus.

An rursus temere, pro suoque libito sacram scripturam a vero sensu detorqueat.

An tropologicos, moralesve sensus, cum literali sensu non cohærentes, commentetur.

An explicandis parabolis rectum, præcipuumque rerum sensum spectet, prætermissis explicationibus, quæ nihil ad propositum faciunt.

An traditionum apostolicarum, ecclesiasticarumque notitiam habeat.

An in sanctorum patrum scriptis, atque sermonibus perite versatus sit.

Quem item e patribus maxime in concionando sequatur atque imitetur.

An

ANNO CHRISTI 1579. *forte deest notas

An sacrorum mysteria temporum norit, anve sacrorum rituum significationes * habeat.

An rerum, in ecclesia sancta gestarum, & Conciliorum præsertim vniuersalium cognitionem teneat.

An sanctorum vitas, historiamque veram norit.

An congruam Canonum scientiam teneat.

An summorum pontificum iura atque instituta sciat.

An Conciliorum, prouincialium præsertim, & diœcesanorum decreta in promptu habeat, vt in parochorum examine præscriptum est.

An casuum conscientiæ doctrina instructus sit.

An theologiæ illius mysticæ, quæ tota in spiritualis vitæ constitutis tradendis, quæque purgandis affectibus, in reformationeque interiori versatur, præcepta atque exercitationes bene norit.

An denique sanctarum meditationum, orationisque mentalis vsum habeat.

An morum doctrinæ, Christianæque disciplinæ locos, non solum ordine collectos, sed recte notos habeat.

Quos locos teneat, quibus auditorum animi excitantur, vel ad Dei amorem, vel ad cælestis patriæ desiderium, vel ad virtutum studium, vel ad detestationem scelerum, vel ad misericordiam, vel ad certas præterea affectiones, quæ ad cælum excitatæ Christianas virtutes pariunt.

An apti denique sint atque idonei ad concionem concipiendam, & explicandam, non solum theologiæ locorum tractatione, sed similitudinibus, quæ ab agricultura, vinea, semente, aliisque rebus ducuntur, quæ sub sensum cadunt atque intelligentiam, præsertim eorum, etiam rudium, ad quos concio habetur.

An ad concionis ingressum recta ratione vtatur, & ab iis vitiis refugiat, quæ plerique eo in genere admittunt.

An totam concionem recte ordineque disponat.

An dilucide, distincteque enarret.

An bene pronuntiet.

An illius verba pondus habeant, anque vim item, vt non solum audientium aures attingant, sed animos intime penetrent.

An in tota concione, pro cuiusque rei, de qua agit, ratione, recte, apte, decore, & congruenter agat.

Quo in genere omni & perquirendo, atque explorando, tum in aliis diligentius indagandis, examinatores, prout occasio tulerit, quam diligentissime instructiones adhibebunt, quæ de concionatoribus ad prouinciæ vniuersæ vsum ex Concilii prouincialis auctoritate, iussu nostro editæ sunt. ANNO CHRISTI 1579.

Cum non certæ curæ, alteriusve beneficii, vel officii, muneriſve, sed doctrinæ tantum, aut in literarum studiis progressionis recognoscendæ causa examen alicuius instituitur, diligenti etiam illa, præcipuaque disquisitione, & interrogationibus, supra varie descriptis, pro vniuscuiusque conditione indagetur illius doctrina, & in ministeriis ecclesiasticis peritia atque vsus.

Horum vero classes quatuor saltem, vel etiam plures constitui poterunt, quibus pro peritiæ ratione, experimento illorum facto, adscribantur.

Primæ classi adscribantur, qui & perfecte concionandi peritia & conscientiæ casuum explicationibus se tales ostendant, qui aliis multis prodesse, atque præesse possint, proindeque idonei sint, non modo ad parochi, sed etiam ad præpositi, vicarii foranei, vel visitatoris munus, vel ad pœnitentiariæ etiam, aut doctoralis, aut theologalis præbendæ obeundæ officium, dignitatemve, in ecclesia cathedrali assequendam, atque ad alia id generis.

Secundæ classi erunt adscribendi, qui si minus vt illi concionari perfecte, at mediocriter, tum etiam de suggesto possint; quique in casuum conscientiæ summis studiose versati sint; & vero catechismi etiam Romani doctrinam diligenter teneant.

Tertiæ erunt classis, qui intelligentiæ tantum assequuntur, vt si minus accurata, doctaque concione, at sermonem de altari saltem habere, ac euangelium, prout vsuuenerit, enarrare, & explicare possint; & administrationis sacramentorum, & casuum conscientiæ vsu ita periti sint, vt qui frequentius incidere solent, eos aliquo studio adhibito enodare, atque explicare apte queant.

Quartæ classis; qui si non magno literarum studio, aliquo tamen vsu apti sunt ad aliquam euangelii breuem explicationem; & notitiam quamdam habent rerum ad

ANNO CHRISTI 1579. docendum populum, quæ saluti necessaria sunt, & ad sacramentorum administrationem, casuumque conscientiæ explicationem pertinent: ita vt iis ob sacerdotum paucitatem, necessariamque causam, aliquando curatio aliqua spiritualis pro loci ratione præsertim ad tempus committi possit.

In inferiori classe reliqui adscribantur, quorum nulla ratio omnino haberi debeat in curatione animarum committenda, sacramentique ministrandi facultate, neque in sermonibus ad populum habendis.

In omni hac examinandi ratione cancellarius pro sui officii munere hac præstet:

Certum librum habeat prouisionum ecclesiarum parochialium, aliorumque beneficiorum, quæ examine adhibito, etiam ex literis apostolicis, conferenda sunt.

Quo in libro recte, atque ordine ab eo notentur hæc:

Acta examinis, quæ in singulos dies, prout examinandi occasio tulerit, fiunt.

Dies vacationis certi beneficii, & modus item vacationis, aliaque id generis.

Dies etiam promulgationis, aut prorogationis edicti, quod de concursu proponi solet, cum beneficii vacationis ratio id postulet; & reliqua etiam, quæ ad promulgationem pertinent.

Nomina quoque examinatorum, quos episcopus certi illius beneficii vacantis nomine ad examen conficiendum nominatim delegerit.

Nomina etiam eorum, qui eo nomine examinandi proponuntur.

Dies præterea, quo quisque examen subiit.

Nomina etiam examinatorum, qui interfuerint.

Approbatio, aut reiectio, quam eorum iudicio singuli tulerint.

Nomen item, & cognomen eius, quem episcopus tamquam aptiorem, magisque idoneum delegerit, cui beneficium ab eo conferatur, ad quem spectat.

Cui libro alia præterea adscribat, quæ episcopus censuerit.

Librum alterum conficiat, in quo omnes & singulos, quos vel concionandi, vel confessionis audiendæ, vel

sacræ lectionis interpretandæ causa episcopus adhibito examine vel probat, vel improbat. ANNO CHRISTI 1579.

In hoc ipso libro notet etiam & nomina examinatorum, & diem, quo examen confecerint, & causas item repulsæ, si quam aliquis tulerit.

Id ipsum de certo die, examine, probatione, aut reiectione eorum seruet, quorum experimentum sacræ ordinationis causa fit.

Tertium librum habeat, in quem examina referat, quæ generatim instituuntur, atque adeo conficiuntur ad cleri progressionem in literarum studiis inuestigandam atque explorandam.

De initiandis ordinis sacramento.

IN iis, quæ œcumenica Synodus Tridentina de sacra ordinatione statuit, vberius etiam prouincialium Conciliorum decretis explicata, multa sunt, quorum diligens ratio etiam in regularibus habenda est: atque eorum quidem capita quædam præcipua infra hoc decreto complexi sumus. Videat igitur episcopus, vt quidquid de iis ipsis capitibus, vel eodem Tridentino Concilio, vel Synodis prouincialibus, etiam generatim constitutum est, in illis initiandis quamdiligentissime ab ipso seruetur.

Culpæ, impedimentave canonica ordinis suscipiendi quarto Concilio enumerata.

Literæ testimoniales superioris.

Testimonium de natalibus, & ætate præscripta Tridentino Concilio.

Testificatio ordinis proxime suscepti.

Progressio in ecclesiastica disciplina.

Testimonium bonum.

Denuntiatio nominis in ecclesia.

Adscriptio, & ministeriũ in ecclesia, cui adscriptus est.

Exercitatio functionum ordinis suscepti.

Frequentia sacræ communionis.

Reuerentia, atque obseruantia erga sacerdotes, & superiores.

Interuallum anni inter postremum ordinum minorum gradum, & subdiaconatum, ac rursus inter vnum & alterum ex sacris ordinibus, nisi necessitas, aut ecclesiæ vtilitas iudicio episcopi aliud postulet.

ANNO CHRISTI 1579.

Diligens examen episcopi.

Literarum scientia, & cantus peritia, ac aliæ instructiones ad ordinis suscipiendi functiones rite, recteque obeundas.

Vsus & peritia recitandi diuinum officium.

Loco tituli, censusve testificatio præstitæ professionis regularis præscripta in Concilio prouinciali secundo.

Quod de ordine sacro annectendo iam pridem decreto Concilii prouincialis primi ex Tridentina Synodo constitutum est; id in executionis vsum ita ab episcopo inducatur, vt vel presbyteratus, vel diaconatus, vel subdiaconatus non ipsis quidem canonicis, sed canonicatibus, & portionibus singulis, quæ in cathedrali ecclesia sunt, annectatur: nec vero annexionis decretum locum habeat in illis canonicatibus, præbendisve, quibus in fundatione iam certus ordo annexus est. Quod autem canonicorum saltem dimidia pars, cautum est, vt sacerdotio, presbyteratuve initietur; in ea cum dignitates non censeantur, totidem canonicatus sacerdotales constituendi sunt, quot præscriptam illam dimidiam partem saltem conficiant.

Vbi primum vnicuique vel canonicatui, vel portioni sacer aliquis ordo annexus ab episcopo est, ad eum ordinem suscipiendum canonicus etiam, qui iam illud obtinebat, compellatur.

Si quis autem monitus, non susceperit, priuatus ab illo declaretur, ad eiusdem Tridentini Concilii præscriptum.

Si cui etiam sedis apostolicæ literis facultas permissa est, sibi licere ordinis sacramentum ab alio quam ordinario suo suscipere, is, antequam initietur, etiam sui ipsius ordinarii literas obsignatas habeat, quibus vitæ suæ mores, disciplina, probitas, & cetera id generis testificata commendentur.

Quod prouinciali tertio Concilio decretum est de ratione seruanda in concedendis literis dimissoriis ab episcopo impedito suis diœcesanis pro ordinibus suscipiendis, id locum etiam habeat episcopo absente.

Clericos vero, a diœcesi absentes, qui dimissorias literas petunt, episcopus ad se, examinis causa euocet; licet

tamen ei aliquando, si hoc minus commode præstari posse censuerit, examen illud speciatim episcopo delegare, in cuius diœcesi illi morantur: at vero tunc literas dimissorias ne det, antequam examinis facti literas ab eo acceperit, cui illud delegauit. ANNO CHRISTI 1579.

Ne abbates, etiam baculi, & mitræ iure vtentes, aliove eiusmodi priuilegio, & auctoritate conferendi minores ordines, munitos, patiatur episcopus diœcesanus, tonsuram, neque minores ordines, id quod Tridentina Synodus vetuit, aliis conferre, quam iis, qui regulares sunt, & eorum iurisdictioni subiecti, nisi & ipsius episcopi consensus ante accedat, & illi initiandi a suo episcopo, vel regulari superiori attulerint literas dimissorias, non generatim sed speciatim concessas. Nec vero quibusuis abbatibus id permitti liceat, sed iis tantum, qui sacerdotio initiati sunt, & statis benedictionis precibus consecrati.

Qui subdiaconatus ordini adscriptus est, cum statim lege adstrictus sit, canonicarum horarum officium ex breuiarii præscripto recitandi; nemo ad eum ordinem capessendum recipiatur, qui in horarii illius officii, cuius lege deuinctus tenetur, recte, ac rite recitandi vsu peritus non sit. Inferioribus vero ordinibus initiandi, qui nullum beneficium obtinent, versati sint in beatæ Mariæ officii recitatione.

Quod alio Concilio vetitum est, ne seminarii titulo cuiquam episcopus ordinem aliquem sacrum conferat, id decernimus locum habere, nisi cum beneficii, seminario vnionis iure adiuncti, vsui, & cultui ministerium est ab illo præstandum: tuncque certus annuus census constituatur, vnde qui eo titulo ordinem suscepit, sustentari queat episcopi iudicio.

Nec vero tamen is in illo censu vllum ius habeat, cum primum aliunde habuerit, vnde itidem vitæ suæ sustentationi episcopi iudicio consultum & prouisum sit. Quod si aliunde ex parte tantum eius sustentationi prouisum sit, tunc extincta censeatur illa census attributio pro tanta parte, quantam ad illam sustentationem aliunde habet.

Pensionis, & patrimonii, quod quis habet, & bono-

ANNO CHRISTI 1579. rum itidem, quæ perpetuo etiam eo nomine ab aliquo ei donantur, titulo episcopus sacrum aliquem ordinem, alicui, etiam familiari, etiamsi alienæ diœcesis sit, modo post triennium ab initio familiaritatis, si ecclesiarum suarum vel necessitatem vel vtilitatem hoc flagitare iudicarit, vt sacris ille initietur.

At vero etiam, si quis ei, qui sacris initiandus est, vere spondeat certa cautione, se quæ ad vitæ cultum vsui necessaria sunt, suppeditaturum, saltem donec ei aliunde prouisum sit, huic ob sacerdotum penuriam ab episcopo sacer ordo conferatur licet, sine alicuius etiam vel beneficii, vel patrimonii titulo.

At vero hæc in primis episcopus diligentissime videat, vt pensionem, patrimoniumve illud vere obtineat, vtque ea donatio, sponsiove vere ac sine fraude, dolove facta sit: eiusque tabulæ vt rite, & recte confectæ sint: vtque pensio, patrimoniumve, & quæ dono data sunt, tantum inde census percipiatur, vt satis esse possit ad illius honestam vitæ sustentationem; qua in re omni cognoscenda promulgationes adhibeat, & reliquam diligentiam, quarto prouinciali Concilio in hoc genere præscriptam.

Videat etiam omnino, vt quemcumque eiusmodi titulis ordinabit, etiam familiarem suum, certæ illum ecclesiæ addicat, vbi ordinis susceptí functiones, ac munera, vt ipsius Concilii decreto cauetur, ipse vere præstet.

Eo sermone, quem pridie, quo sacra ordinatio celebratur, prouinciali decreto haberi institutum est, illud in primis spectetur, vt quæ monitiones postero die de libro pontificali leguntur, disertis verbis, iisque vulgariter conceptis explicentur vberius.

Vnusquisque porro eorum, qui sacris ordinibus initiabuntur, etiam atque etiam diligenter admoneatur, quod, quamque sanctum munus susceperus est.

Verum eius sermonis vis in subdiaconis potissimum monendis versetur, quo rectius, dum integrum est, deliberare possint, an castitatem, quæ perpetua illi ordini est annexa, profiteri velint, eoque accuratius propterea in graui illa deliberatione videant, quod Deo auxiliante præ-

ſtare poſſe ſperent, neque in eo eccleſiaſtico, ſpiritualique munere ſuſcipiendo quidquam agnatorum, vel huiuſmodi aliena voluntate, ſed ſua ſpontanea deliberatione agant, nec vero in ſacri eiuſdem ordinis ſuſceptione, vitæ huius commodum, aut aliud quidquam eiuſmodi, ſed Dei honorem ſibi propoſitum habeant. Huius generis ſermo, a quocumque appoſite habeatur, vtilis ille quidem eſt, at multis partibus longe vtilior erit, atque opportunior, ſi eumdem epiſcopus accurate, ſtudioſeque habuerit. ANNO CHRISTI 1579.

Quicumque clericus, alicui eccleſiæ adſcriptus, vbi ordinis a ſe ſuſcepti functiones obeat, memor complurium ſanctorum, qui vel toto vitæ tempore, vel multis ſaltem annis, in alicuius etiam minoris ordinis miniſterio, munereve religioſe verſati, ad altiorem ſe ordinis gradum prouehi paſſi non ſunt; eorum recordatione, exemploque excitatus illud ſedulo curet, atque adeo efficiat, vt ordinis, quo proxime initiatus eſt, præſcriptas functiones, non elate, ſed humiliter, non raro, ſed frequenter, non negligenti ſtudio, ſed accurata, vereque clericali ſolicitudine, & diſciplina, pie, recte atque rite præſtet. Alioqui ſi in ſanctis iis functionibus negligenter, contraque ac præſcriptum eſt, ſe geſſerit; illud norit, eo voluntatis ſuæ teſtimonio, ſibi apud epiſcopum aditum præcludere ad altiorem gradum aſcendendi.

Præfectus autem, rectorve eccleſiæ teſtimonium de clerico facturus, qui functiones in ſua eccleſia obierit, hæc teſtificationis ſuæ literis ſpeciatim, vereque exprimat; quas ſcilicet functiones, & quam diu, & quam diligenter, & quam pie, & quam decenter, recte riteque præſtiterit.

Exorciſtæ munus cum ſit, energumenis manum imponere, a quibus, vt mali ſpiritus eiiciantur, ieiunia, & orationes Chriſti Domini teſtimonio adhiberi iuuat: eos porro clericos, qui in exorciſtarum numero adſcribentur, curet epiſcopus in ieiuniis, & orationibus frequentius ſeſe exercere.

Vt acoluthi munus, quod præter ceteras functiones fuit, epiſcopum comitari, ad eam ipſam functionem ali-

qua

ANNO CHRISTI 1579. qua ex parte restituatur; curet episcopus clericos, quos in eo ordine adscripserit, eam in loco, vbi ipse est, aliquando præstare, vt opus esse censuerit, præsertim cum ad aliquod episcopale munus obeundum accedit. Sique complures eiusdem ordinis sunt, rationem certam ineat, vt per regiones distincti in orbem id muneris præstent.

Quæ ad clericorum honestatem attinent.

DE tonsura clericali decretum in Concilio prouinciali primo confecimus: sed vt pro ordinis, quo quisque initiatus est, ratione, illam magnitudine distinctam, conspicue ferat, certam, atque præfinitam illius formam hoc decreto describi placuit; quam omnes ita seruare iubemus, vt neque ea minorem, nec vero etiam maiorem quisquam omnino, episcopo inferior, gerat, quacumque dignitate ille præditus sit.

Sacerdotalis igitur tonsuræ forma, in orbem ducta, late, & ample pateat vnciis quatuor.

Diaconalis, vncia vna minor.

Subdiaconalis, aliquanto angustior, quam diaconalis.

Minorum denique ordinum corona lata sit vndique vnciis duabus.

Vnciæ autem mensura est ad præscriptum instructionum fabricæ ecclesiasticæ.

Clericus, qui amictu clericali indutus incedit, ne in propinquorum, ne parentum quidem obitu, vestes lugubres more laicorum induat gestetque. Neque vero vestis formam, aut panni genus, quo clerum vniuersum vti moris est, commutet, sed pium erga propinquos mortuos caritatis studium officiumque præ se ferat omni alia ratione, quæ cum clericalis ordinis decoro, dignitateque omnino conueniat.

Quæ in Concilio prouinciali primo iis, qui sacris ordinibus, & sacerdotio initiati sunt, quique ecclesiasticum beneficium obtinent, de sæcularibus negotiis fugiendis constituta sunt; eadem pœnis iisdem, vel aliis, quas arbitratu suo episcopus edixerit, irrogaritve, illis præscribimus, qui minorum ordinum clerici sunt, etiamsi nullum beneficium obtinent, si modo clericalem vestitum

deferunt, cum præsertim iam inde vsque a teneris annis se religionis, pietatisque institutis, & disciplinæ ecclesiasticæ moribus imbuant oportet, qui in sortem Domini vocati sunt. Atque in iis quidem, quæ illis vitanda sunt, hæc etiam cautio sit, ne sine episcopi concessu, eoque literis exarato, laicis in seruitute, famulatuve operam nauent. ANNO CHRISTI 1579.

Nec vero cuiquam clerico eam facultatem det episcopus in aliqua re inseruiendi, quæ clericalis vitæ rationibus, pietatisque officiis non admodum conueniat.

Quæ ad beneficiorum collationem attinent.

CVM aliquis examinatur ad aliquod beneficium ecclesiasticum, cui prouidendum sit, de eo experimentum fiat examine non solum in literarum scientia, sed etiam in cantus peritia, ad illius beneficii functiones rite, & recte obeundas; tum præterea in vsu, ac notitia, quam in recitandis diuini officii horariis precibus habeat.

Vbi primum præbenda, vel theologalis, pœnitentialisve vacauerit, etiamsi illius conferendæ ius ad alium, quam ad episcopum, præterquam ad sedem apostolicam, pertineat, edictum de more proponatur, quo ad concursum euocentur, quicumque sint, qui illius muneris causa examen subire velint, aliosve nominare, qui subeant. Confecto autem constituti temporis spatio, vniuscuiusque eorum, qui illo nomine conuenerint, periculum, experimentumve in literis ac doctrinis omni vel diligentissima percunctationum, quæstionumve ratione fiat. Episcopus, adhibitis sibi pro arbitrio suo aliis peritis, probisque viris, tum etiam de illorum vita, moribus, ætate, gradu, ordine, ceterisque conditionibus, ad tale munus necessariis, accurate perquirat. Tum demum episcopus ipse solum rebus iis omnibus accurate perpensis, mature in Domino deliberet, & libere deligat, quem pro conscientiæ suæ religione digniorem, aptioremque existimet, cui tale munus, tantique ponderis recte committatur. Qua in deliberatione idem videat, vt quod præsertim ad pœnitentiarium attinet, cum peritiam necessariam spectarit, tum maxime vitæ innocentiam, morum grauitatem, spiritualium exercitationum studium,

ANNO CHRISTI 1579. & vsum diuturniorem in audiendis confessionibus, exercitatiorem prudentiam, ceteraſque religioſæ pietatis virtutes perpendat.

Ei autem, quem potiſſimum elegerit, nec vero alii cuiquam conferatur ab eo, cui ius competit, etiamſi capitulum ſit.

Quicumque præbendam theologalem, vel Tridentino decreto, vel alia auctoritate rationeve inſtitutam, in cathedrali, collegiatiſve eccleſiis obtinet, is, & quæ ſacrarum lectionum genera, & quibus diebus epiſcopus præſcripſerit, vt interpretationis ſuæ munere fungatur, accurate ad illius præſcriptum præſtet: ita vt etiam ſi expedire cenſuerit, & in ſeminario, & in aliis clericalibus, ſacerdotalibuſve collegiis doceat: in baſilica vero cathedrali ſaltem die feſto ſemper ſacram ſcripturam publice interpretetur & exponat, niſi aliquando aliud iuſſerit epiſcopus.

Idem ab epiſcopo, aut ab alio conſultus, theologiæ quæſtionibus, aliiſve eius generis gratis reſpondeat: ceteraque denique omnia præſtet, quæ pro ſuſcepti muneris ratione ab eo præſtari debere idem epiſcopus cenſuerit.

Perlatum ad nos eſt, in nonnullis prouinciæ huius eccleſiis clericos aliquos, qui ob beneficia, officiave, quæ in iis obtinent, non ſolum in choro adeſſe, ſed alia miniſteria, aliaſque functiones clericales ibi præſtare debent, a capitulis certo illi canonicorum numero adiungi, eamque ob cauſam ſupranumerarios vocari, hocque ipſum fieri, nulla eis collata præbenda, nulloque ſæpe attributo cuiuſuis generis emolumento, cenſuve, ii autem eo ſolum titulo contenti, cum id ſibi ſumant, vt inferiora miniſteria, quæ antea obire conſueuerant, præſtare plane recuſent; hæc ſane incommoda, grauia illa quidem, accidunt, quod & eccleſiæ debitis munerum functionibus fraudantur, & diuinus cultus minuitur, ac labefactatur, & ordo eccleſiaſticus, cum vnus plurium partes, officiumque præſtare non poſſit, contra ac legibus Canonum caueatur, non ſine magna offenſione peruertitur, & pernicioſa ambitionis occaſio hominibus eccleſiaſticis manifeſto datur. His porro incommodis at-

que adeo malis, decreti huius prouincialis auctoritate occurrendum censuimus. ANNO CHRISTI 1579.

Itaque si quos aliquando, vt iure permissum est, canonicos supranumerarios creari contigerit; id iustis solum causis, ac pene necessariis, iisdemque comprobatis, & perraro quidem fieri statuimus. At vero qui in ea ipsa ecclesia beneficii, quod ibi obtinet, causa, operam, ministeriumve nauare debet, quod cum canonicali officio & gradu non conueniat, neque præstari simul possit, supranumerarium fieri, crearive prohibemus. Quicumque vero ita adscriptus est, ne a muneribus ministeriisve, quæ priorum beneficiorum nomine in ea ecclesia a se præstari debent, liber, aut immunis vllo modo sit: imo vt illa præstet, & fructuum mulcta, & omni alio iure, vt Canonibus decretisque Tridentinis cautum est, episcopus omnino agat.

Vacante ecclesia parochiali, cuius conferendæ ius non ad episcopum diœcesanum, sed ad alium, etiam ab episcopali iurisdictione exemptum, & regularem item spectat, edictum de concursu proponat episcopus diœcesanus; & quicumque examen eo nomine subire volent, ad ipsum conueniant, qui exploratione per examinatores synodales facta, ex probatis digniorem, & magis idoneum deligat, cui vacans illa ecclesia ab illo conferatur, cuius ius est. Si secus fiat, collatio rescissa, nullaque sit.

Eadem ratio omnis adhibeatur in parochiali ecclesia vacante, quæ iurispatronatus est ecclesiastici, vel mixti, cuius institutio non ad episcopum diœcesanum, sed alium quemcumque, etiam exemptum, & regularem item, vt supra, pertinet; ita tamen, vt quem episcopus diœcesanus digniorem elegerit, is a patrono præsentetur ei, ad quem spectat institutio.

Si vero ad summum pontificem institutio spectat, vel quia in mensibus reseruatis vacauit, vel alia causa, tunc episcopus digniorem eligat, & ex præscripto earumdem literarum Pii V. a summo pontifice instituendum. Interea vero dum huius generis examina & approbationes fiunt, & institutio locum habet; idem episcopus diœcesanus idoneum vicarium, qui onera vacantis illius ec-

ANNO CHRISTI 1579. clesiæ sustineat, attributa ei congrua pro arbitrio suo fructuum portione, constituat, donec ei rector præficiatur.

In ecclesiarum curatarum permutatione, coram ordinario facienda, ne locum habeat quod primo prouinciali Concilio decretum est de proponendo edicto examinis causa in vacatione ecclesiarum parochialium. Si tamen vel parochialium hominum multitudo valde inæqualis est, vel qui permutant, quo tempore parochiales illas ecclesias adepti sunt, examen præscriptum non subierunt, fiat tunc de illis experimentum examinis, sed absque concursu.

Idem examen sine concursu adhibeatur de eo, qui beneficium simplex commutat cum alio, quod curam animarum habeat, si quando eiusmodi permutatio coram ordinario fieri iure potest.

Quamuis Pii V. constitutione, sublata non sit facultas illa, quæ in ecclesiis parochialibus conferendis data est, tum Synodo prouinciali addendi, ac detrahendi præscriptæ formæ examinis, tum vnicuique episcopo, si certis quibusdam de causis pro sua conscientia cum deputatorum consilio ita expedire censuerit, loco concursus priuatum aliud examen ineundi: videat tamen episcopus ne facultate sibi data abutatur, neque vero illam adhibeat vllo modo, nisi opus esse viderit, certis illis expressis causis.

Quod Synodi Tridentinæ auctoritate quarto Concilio prouinciali nostro permissum est, simplex beneficium habenti, alterum etiam eiusdem generis, quod personalis residentiæ munus non requirat, ob honestam illius vitæ sustentationem conferri; id ita locum habeat, vt ne tamen eo prætextu causave vitæ honeste sustentandæ, plura, quam duo, beneficia simplicia vni eidemque conferri liceat, sine concessu, permissuve sedis apostolicæ.

Si capellania etiam simplex, aliudve beneficium, etiam iurispatronatus, ex præscripto erectionis, fundationisve, aut alterius constitutionis certum ordinem, aut alias conditiones requiret in eo, de quo vel collationis, vel institutionis, vel alio nomine prouidendum est illud bene-

ficium ; ne episcopus deinceps, etiam patronorum consensu, permittat, concedatve, vt quisquam sine sedis apostolicæ dispensatione illud beneficium assequatur, quod vere eo ordine non sit initiatus, quamuis ætate congrua sit pro illo ordine suscipiendo, neque qui aliis conditionibus præditus non sit, & quas illa vel erectio, vel fundatio, vel constitutio requirit. ANNO CHRISTI 1579.

Quibus in ecclesiis optionis ius est, vbi dimidia pars fructuum præbendæ in illius vacatione, vel sacristiæ, vel fabricæ ecclesiæ soluitur, ea pars pro ratione præbendæ, quæ primo vacauit, soluatur.

Idque ab omnibus præstetur, qui ordine deinceps singuli occasione illius vacationis vel ad eam ipsam obtinendam optionis iure vsi sunt, vel ad alias consequendas, quæ occasione optionum successiue vacarunt ; ita vt vnusquisque soluat pro rata tantum accessionis redituum, sibi illo ipso optionis iure factæ. Hæc porro solutio, vbi quisque primi anni fructus ex præbenda, quam sibi iam optauit, perceperit, statim ab eo præstetur. Reliqua item, quæ de parte fructuum dimidia persoluenda olim decretis prouincialibus constituta sunt, ad eorum præscriptum seruentur.

Auctoritate Concilii Tridentini, & constitutionis a Pio V. pontifice maximo editæ, iam nunc statuta, priuilegia, consuetudines, & illas denique cuiusuis ecclesiæ constitutiones rescindimus, planeque abrogamus, quibus cautum est, vacantium in ecclesia dignitatum, canonicatuum, præbendarum, portionum, beneficiorum, atque ideo officiorum fructus, vel distributiones etiam quotidianas, quæ inde primo vacationis anno, aut longiori, breuiorive tempore obuenerint, mensæ episcopali, vel canonicali, aliive loco omnes, vel partem aliquam obuenire, attribuive, aut in communes vsus cedere, aut inter alios canonicos, ministrosve illius, alteriusve ecclesiæ diuidi. Hæc tamquam rescissa, penitusque sublata eiusdem Pii pontificis sanctione, declaramus nulla esse, nulliusque plane roboris.

Nec vero loco eorum fructuum, qui eo nomine, vt supra, attribuebantur, ne consensu quidem capituli, ab episcopo statui liceat, vt deinceps, qui illiusmodi dignitates,

ANNO CHRISTI 1579. canonicatus, beneficiave, qualia qualia sint, consequentur; aliquid, vel minimum, soluant, conferantve in vsum sacristiæ, aut fabricæ, aut alterius eiusmodi operis. Quod si post Tridentini Concilii editionem id vsquam in prouincia statutum, decretumve vllo modo sit, ne tamen quidquam eo nomine accipi, exigi, aut persolui, vllo pacto, rationeve liceat, quacumque consuetudine, decreto, statuto non obstante; nisi summi pontificis auctoritate munitum, corroboratumve sit.

Quamobrem nec episcopus, neque capitulum, collegium, aliive ecclesiastici ordinis homines, quorum interest, istiusmodi fructus, distributionesve, ne vllam quidem eorum partem, retineant, neve illorum cessionem petant, exigantve, nec aliud quidquam, ne eo quidem nomine quod prædia meliora reddita sint. Neque etiam ab iis, qui illa beneficia, etiam a sede apostolica, obtinuerint, iusiurandum exigant, vt tale quidquam obseruent; neve illis ipsis, qui non paruerint, moram, impedimentumve afferant, quo minus illorum possessionem assequantur. Meminerint porro omnes, quicumque contra fecerint, ex illa Pii quinti sanctione, si episcopus est, suspensionis; si capitulum, interdicti; si alius quispiam, excommunicationis pœnam statim subire: cuius vinculo tam diu irretitus est, quo ad restitutione primum facta, beneficium relaxationis, absolutionisve a sede apostolica obtinuerint.

Vbi vero sex ante Tridentini Concilii editionem mensibus fabricæ, aut sacristiæ, alteriusve pii loci vsibus distributiones eiusmodi, & fructus concessi reperiuntur, eorum pars tantum dimidia eidem, vel sacristiæ, vel fabricæ, vel pio loco attribuatur: reliquam autem partem omnem ad illius pontificiæ sanctionis præscriptum ii capiant, quorum beneficia sunt.

Cum animarum salutis, vitæque spiritualis curam parochi paternam gerant, illis, tamquam parentibus, debetur amor, obseruantia, cultus, atque obedientia. Si igitur hoc ipso honore dignantur, illud certe etiam æquissimum est, atque adeo cum omni ratione coniunctum, vt cum primum eorum aliquis ad ecclesiæ, sibi in titulum, curamve traditæ, stationem venerit, aliqua externæ obseruantiæ

significatione ab iis suscipiatur, ad quorum parochialem curam accedit. Quare fideles, vbi primum ab episcopo literas formatas acceperint de parocho, qui parochiali eorum ecclesiæ præfectus fuerit, diem certum statuant, quo ei aduentanti frequentes ad parochiæ fines obuiam facti, eumdem, vt moris olim fuit, suscipiant, atque ad ecclesiam deducant, perpetua illum dilectione, amore, obedientia, atque obseruantia prosequentes. ANNO CHRISTI 1579.

Literæ autem formatæ, quas episcopi nomine cancellarius de parocho conscribat, eiusmodi erunt, quæ a vicario foraneo, aliove publice legantur:

Filii dilectissimi, vestræ isti parochiali ecclesiæ parochus præfectus est presbyter N. quem ætate, vita, moribus, doctrina, virtutum disciplina, prudentia, aliisque rebus ad istius parochialis curæ bene gerendæ rationem opportunis, idoneum esse, examine recte confecto cognitum est. Vestræ igitur partes sunt, debito honore, ex decreti prouincialis præscripto, illum suscipere, neque solum externa quadam obseruantia, sed intime, atque ex animo illum loco parentis diligere, & colere, præceptisque eius, atque monitis concordi voluntate, libentique animo parere. Quod sane facere cum vestra potissimum interest, tum quo accuratius faciatis, nos episcopali nostra auctoritate, paterna caritate, vos vniuersos & singulos monemus. Valete in Domino.

Quæ ad diuina officia pertinent.

VT passio Christi Domini redemptoris a fidelibus in hora redemptionis suæ digna veneratione coleretur, illud in ecclesia sancta perpetuo institutum, religiosoque vsu, ac solenni ritu pie retentum est, vt in feria sexta paraſceues, in qua idem Christus Dominus mysterium crucis expleuit, certa stata hora ab vniuerso clero, & populo, certis peractis precibus, & orationibus adoretur. Sed quoniam factum est, vt in multis prouinciæ locis non post, sicut instituti, rituque veteris est, sed ante statas illas preces ea adoranda proponatur, aut saltem adoratio fiat a multo populo, antea quam ex ritu ecclesiæ solenniter proponatur, & a clero adoretur: nos, vt, quod non sine mysterii significatione ecclesia instituit, ad statæ horæ vsum, solennemque adorationem reuo-

ANNO CHRISTI 1579. reuocemus; id ſtatuimus, vt in omni prouinciæ eccleſia cathedrali, ſacroſanctæ crucis, per quam redempti ſumus, adoratio religioſe celebretur, recitato ſcilicet de paſſione euangelio, & peractis illis ſtatis precibus, & orationibus, vt inſtituti ratio poſtulat. Quare vnuſquiſque prouinciæ epiſcopus efficiat, non ſolum vt ſtata ea hora in ſua baſilica cathedrali præſtetur; ſed caueat etiam, vt in omni eccleſia collegiata, & parochiali, in omnique oratorio ſocietatum, vbi fit ea adoratio, non ante, quam in eadem baſilica cathedrali, primariave, ſi locus diœceſis ſit, celebretur.

Nec propterea concionator deſiſtat, quin pro ſanctæ eccleſiæ vſu ad excitandam populi fidelis compunctionem eo ſacro die eam de ſuggeſtu proponat & oſtendat.

Quin etiam curet epiſcopus, concionem illam ſtatim poſt recitatam paſſionem Domini haberi, niſi aliter aliquando magis expedire cenſuerit.

Et quoniam ſacra ea feria Chriſtus Dominus humiliatus eſt pro nobis pati vſque ad mortem, mortem autem crucis; illius humilitatis imitatores in ſanctiſſimæ crucis ſtata illa adoratione ita eſſe oportet, vt quod antiqui ritus eſt, non tantum genibus flexis, ſed proſtrato humi corpore humiliemur, quo ſignificantius eo corporis habitu fixam, conſtantemque animi noſtri humilitatem demonſtremus: ideo epiſcopus curet, vt corporis proſtratione, quæ Chriſtianæ humilitatis index eſt, ea ſolennis adoratio celebretur.

Grauia pericula, offenſiones, atque adeo ſæpe iniurias ſanctiſſimo Miſſæ ſacrificio fieri compertum eſt, quod quidam ſacerdotes non ſemel tantum, ſed pluries in die illud offerant. Quod ne in poſterum fiat, præterquam ſalutari illo die dominicæ natiuitatis, quo vnuſquiſque ſacerdos non ſine magna myſteriorum ſignificatione ter celebrare debet, decreti huius auctoritate vetitum ſit, ne ob vllam neceſſariam cauſam, neque etiam ob parochialis, alteriuſve eccleſiæ egeſtatem, neque ob ſacerdotum penuriam, nec vero ob locorum diſtantiam epiſcopus cuiquam ſacerdoti pluries in die diuinum illud Miſſæ ſacrificium offerendi facultatem det, aut permittat, cum beatus admodum ſit ille ſacerdos, qui ſemel tantum

in die illud digne obtulerit. Si quæ vero eius generis facultas antea vel certo loco, vel sacerdoti data est, eam plane statim rescissam, irritamque ac nullam omnino esse iam nunc decernimus. ANNO CHRISTI 1579.

Episcopus, in cuius diœcesi ecclesiæ, locave olim ordinis Humiliatorum extiterunt, vbi Pii V. pontificis constitutione certus sacerdotum numerus præfinitus est, in eo euigilet, vt ne, fratribus illius olim ordinis decedentibus, illæ ecclesiæ debitis officiis, ac muneribus defraudentur; sed cum eorum aliquis mortem obit, in eius locum sacerdotem alium subrogari curet.

At in quibus ecclesiis certus numerus constitutus non est; efficiat, vt quot antea sacerdotes ibi sustentari consueuerant, totidem retineantur. Atque id quidem omne is exequatur pœnis etiam, & censuris arbitrio suo propositis, vt nihil plane pereat, quod earum ecclesiarum cultui debetur.

In capella, canonicatu, aliove beneficio etiam simplici, quod quis vna cum alio incompatibili ex legitima dispensatione iam obtinet, episcopus, constitutis etiam vicariis, certaque fructuum parte attributa, consulat, & prouideat, vt ea beneficia debitis ministeriis, debitoque cultu non fraudentur.

Idem efficiat, si eiusmodi beneficiis quis ob aliud legitimum etiam absentiæ, impedimentum munera sua non præstet.

Episcopus pro ceremoniarum ratione rituve, cum Missæ conuentuali, aut diuinis chori officiis in basilica cathedrali, vel in aliis collegiatis ecclesiis intereſt, & item cum processiones agit, aliaue eiusmodi, adhibeat sibi assistentes duos de capitulo, qui ei, etiam cum pontificale officium non celebrat, in omnibus his, aliisque actionibus assistentium munera omnia præstent.

Organista, dominicis, festisque diebus, episcopum ad diuina officia aduentantem, vbi primum pro basilicæ foribus est, decora, grauique organi modulatione excipiat: neque sonare desistat, quousque ad altare genibus flexis orauerit, locoque suo sederit.

Idem præstet, cum peractis de more officiis inde discesserit.

ANNO CHRISTI 1579.

Item, dum ille Missæ sacrificium, aut vesperarum officium solenniter celebraturus, aliove pontificali munere perfuncturus, vestes sacras induit, nec quidquam canendum a choro est.

Hoc vero omne agat semper, cum in diuinis officiis, ad quæ episcopus conuenit, organa pulsanda sunt.

Chori disciplina, plena religionis est, plena pietatis; ac propterea sancte ab iis obseruanda est, qui in eum locum conueniunt ad Dei laudes concelebrandas.

Quare præter illa, quæ in Concilio prouinciali primo, de illius cultu præfiniuimus, hæc admonemus, quo religiosius non modo excolatur, sed multis partibus augeatur sancta eiusdem chori institutio.

Primo, vt studio quodam intimæ pietatis, cuius splendor foris etiam eluceat, vnusquisque vel canonicus, vel alius minister, quicumque sit, qui chori officiis astrictus est, ad chori disciplinam sese instruat.

Antea vero quam eo conueniat, paululum attente secum cogitet & loci illius sanctitatem, & conueniendi causam, & diuinarum laudum, quarum munus angelorum est, officia, quæ castissime ab omnibus concelebrari oportet.

Hac ipsa in cogitatione firmiter inhærens, nec quidquam quidem mente, animoque concipiet, ab illius loci religione alienum, nedum aget, quod Dei oculos offendat.

Paret se propterea etiam atque etiam diligenter sancta intimi animi meditatione, & religiosa oratione, vt exteriorem quoque cultum diuinorum officiorum salutariter exequatur.

Dum superpelliceum, qui amictus ex tela linea candida constat, induit, cogitet, quam personam sustineat, nempe a sordibus, labeque puram, qualem vestitus ille indicat.

Cum almutiam pelliceam, quod insigne canonicorum est, humeris, vel brachiis, prout moris est, canonicus imponit, eam cogitationem suscipiat, in se restinctas, ac plane mortuas esse oportere rerum mundanarum affectiones, atque cupiditates, vt eius rei significans est illa animalis intermortui pellis, quam de more induit.

Si vero, vt plerisque in ecclesiis instituti, consuetudinisve est, cappam induit, quæ humeros contegit, & brachia quasi deuincit, ex eo amictu intelligat, se expressas, quasique deuinctas habere oportere appetitiones, ac se totum ad Dei voluntatem accommodare. ANNO CHRISTI 1579.

Cum igitur iis chori vestibus indutus, alium vestitum, quo foris vtitur, contegat, sicque aliam personam habitu gerat; caueat, ne quidquam, etiam in sacristia, agat, admittatve, quod cum actione non recte conueniat, ob quam illum habitum induit.

Ne in colloquiis quidem ab ea actione alienis se occupet: nisi curæ præsit, quæ id necessario postulet.

Abstineat autem semper, sed maxime dum chori vestibus indutus est, vbi vbi sit, vel in sacristia, vel alio loco, a iocis, a ridicule dictis, facetiisve, a cachinnationibus, a verbis futilibus, atque inanibus, quæ temere, & imprudenter effunduntur.

In chorum ne properanter, quasi distributionum quæstu incitatus, accedat, sed graui incessu.

Dumque ad chorum procedit, quamquam alii comes adiunctus, at quasi solus accedat, in ea meditatione fixus, vt secum cogitet, se ad chorum, nempe ad sancta sanctorum, vt Canone antiquo cautum est, & ad publicæ orationis sacrificium accedere.

Cum in choro est, animum, mentemque ab omnibus curis, perturbationibus, & cogitationibus a rei, quæ geritur, sanctitate alienis, quoad eius fieri potest, abducat, seseque totum in Dei cultu colligat.

Illud etiam cogitet, quam ob causam eo se contulerit; tum sibi statuat, se in conspectu Dei omnipotentis, & in corona innumerabilium angelorum, & sanctorum esse.

Qua in cogitatione videat, perpetuoque reputet, se eo loci consistere, vt Deo sanctissimum cultum, venerationemque tribuat, atque ab eo, & sibi, & aliis omne bonum deprecetur.

Consideret vero ipsum Deum, tamquam patrem, & redemptorem amantissimum, optimum, sapientissimum, misericordissimum, quique omnia intuens, vbique & semper est.

ANNO CHRISTI 1579. Tum cordis castitatem, beneque orandi donum, & gloriam a Deo supplex petat, orationisque sacrificium simul cum meritis Iesu Christi, & sanctorum, eius præsertim cuius memoriam ecclesia illo die celebrat, ad gloriam sanctæ & indiuiduæ Trinitatis, & ad suam, proximorumque vtilitatem dirigat.

Cum psallendum est, primum psalmi argumentum mente, animoque concipiat.

Obseruet præterea, quis in psalmo loquatur, an Deus, an ecclesia, an pœnitens, an aspirans ad perfectionem.

Attendat item, ad quem præcipue salutarem affectum psalmus referatur.

Cum ita se religiose pararit, magna animi attentione se ad verba, sententiasque psalmi accommodet, ita vt laudet, gemat, extimescat, sicut psalmorum voces indicant: & quod denique ore profert, animo primum concipiat.

Tum verba singula notet, interpretationem studio assequatur, vnde mens, animusque ad aliquem salutarem affectum incendatur.

Ad verba etiam adiungat animo cogitationem vel amoris, vel reuerentiæ, vel humilitatis. Atque ita quidem affectum aliquem excitet, vt si de virtute verba psalmi profert, desiderio accendatur imitationis; si de peccatis, intime doleat, quod in eo statu ipse fuerit, aut certe proximi eius. Et sic de aliis item, quæ psalmo significantur.

Eam porro attentionem initio vniuscuiusque psalmi, orationis, & aliarum diuini officii partium, tum singularum horarum canonicarum renouare, atque excitare studeat, præsertim dum illa verba, quæ ad sanctæ orationis spiritum inflammandum valent, pronuntiat; Deus in adiutorium meum intende, &c.

Itidem faciat, cum aliorsum se cogitationibus distrahi animaduertit.

In fine etiam vniuscuiusque psalmi sese excitet illis verbis; Gloria Patri, &c.

In conclusione item orationum, cum dicitur: Per Dominum nostrum Iesum Christum; spe sancta erga illum redemptionis nostræ auctorem sese confirmet.

Et quoniam attentio valde admodum excitatur, si quæ quisque profert, recte intelligit: ideo in ea potissimum expositione psalmorum assidue versetur, quæ non varia sit, sed quæ tota in excitandis, exercendisque sanctis affectibus versetur. ANNO CHRISTI 1579.

Cum autem magnus psallendi fructus in psalmorum affectibus versetur, siue quis in choro, siue priuatim, siue submissa, siue alta voce oret: idcirco certos sibi locos psalmorum præfiniat, quibus omnis hæc ratio concludatur.

Loci præcipui præter ceteros hi sint, vnde salutares affectus existunt, laus Dei, memoria bonorum nostrorum, commemoratio nostræ miseriæ, & reprehensio male agentium.

Psalmorum verbis cum Dei bonitas prædicatur, ad illius dilectionem, & ad gratiarum actionem de beneficiis, quæ a diuina benignitate proficiscuntur, se toto animo accendat. Cum illius infinita sapientia, aut potentia commemoratur, admiratione afficiatur: tum intime gratuletur, cum aliquid Dei auxilio bene gestum narratur.

Cum bonorum memoria, recordatioque psalmorum vocibus excitatur; desiderium quoddam concipiat illa sibi, & aliis consequendi; tum illa eadem a Deo petat, tum in Deo spem animo capiat fore, vt diuina eius ope, non modo quæ bona sunt, quæque salutaria, assequatur, sed quæ mala, ac quæ perniciem afferunt, vitet.

Aliquando etiam intime in Domino gaudeat, se bona, Deo iuuante, adeptum esse, & mala cauisse.

Ex miseriarum commemoratione timorem concipiat, dolorem, ac humilitatem, cum suas cognoscit infirmitates.

Ex reprehensione male agentium agnoscat zelum diuinæ vindictæ, & indignationem contra nequitiam. Atque ita quidem ex salutaribus his affectibus fructum psallendi vberrimum capiet.

Peroratis psalmis, absolutoque canonicarum horarum officio, paululum tacitus consistat, genibusque flexis veniam deprecetur & negligentiæ, & distractionis, aliusve culpæ, quam in eo precationis officio admiserit: tumque

ANNO CHRISTI 1579. hoc oret, vt pro Christi totiusque ecclesiæ meritis, orationis suæ obsequium, ac ministerium gratum sit, atque acceptum.

In eo psallendi officio, cum ea mentis attentio, & salutaris affectus, tum corporis decens compositio requiretur.

Ideo, præter ea, quæ de genibus flectendis, de capite inclinando, de stando, de sedendo, ac de ceteris partibus in primo Concilio constituta sunt, quædam etiam in choro cauemus; quæ, vtpote minus decentia, & a loci illius cultu aliena, vitari oportet; ea vero tabella descripta sunt, quæ cura nostra edetur, ac in singulis sacristiis ecclesiarum, tum cathedralium, tum collegiatarum, tum parochialium affixa perpetuo sit. Tum vero etiam hæc ipsa monita, alia tabella descripta, itidem in singulis sacristiis habeantur.

Lumina duo candelabris, cereo, ferariisve infixa, cum processiones publicæ, etiam quæ in ecclesiæ ambitu aguntur, ab omni cuiusuis ordinis clero, tam regulari, quam sæculari, ad crucem adhibeantur, quæ vnicuique capitulo, clerove de more præfertur.

Episcopus in cathedrali sua ecclesia, loco, & forma, quæ in instructionibus fabricæ ecclesiasticæ, ex decreto prouinciali editis, præscripta est, sepulcrum episcopale primo quoque tempore faciendum curet ad communem vsum episcoporum illius ecclesiæ. Cuius quidem sepulcri operimento insculpta sit, ita tamen, vt ne e solo æquato extet, mitra, & baculus pastoralis, tantummodo cum his literis, SEPVLCRVM EPISCOPORVM. N.

Hoc ipsum vnusquisque parochus ad parochorum, & capitula ad dignitatum, & canonicorum vsum itidem præstent.

Postridie illius diei, quo sessio vltima Synodi prouincialis habita est, pro omnibus prouinciæ episcopis defunctis, præsertimque pro iis, si qui post proximum prouinciale Concilium diem obierint, Missa solennis a prouinciæ episcopo, cui id muneris metropolitanus mandarit, canatur: & sermo item Latinus appositè habeatur; officiumque item pro illis a quatuor etiam prouinciæ epi-

scopi iunioribus rite mox peragatur ad pontificalis libri præscriptum. In Synodo quoque diœcesana, die secunda, pro clericis diœcesis defunctis oratio & commemoratio solenniter fiat. ANNO CHRISTI 1579.

Quæ ad distributiones pertinent.

POENITENTIARIVS, tamquam in choro præsens, distributionum particeps sit, quo tempore in audiendis confessionibus versatur, non eorum solum, qui in casibus, episcopo reseruatis, peccarint, sed aliorum etiam quorumcumque.

Nec vero illas, quasi præsens, capiat, cum mane aliquando, ante statam diuinorum officiorum horam, quo opportunius pœnitentibus satisfaciat, eorum confessiones audit, & quo deinceps tempore illa celebrantur, ipse interea Missæ sacrificium facit, aut priuatim horarium canonicale officium præstat; etiamsi id in fraudem non faciat.

Neque distributiones item illi, quicumque sint, percipiant, qui infirmitate, necessitate, aut manifesta ecclesiæ vtilitate occupati, impeditive non adsunt in choro, si antea nullo legitimo impedimento distenti, personale canonicatus sui munus obire non consueuerant; hoc enim addendum censuimus decreto, quo in Concilio prouinciali primo hoc ipso de genere cautum est.

Qui peregrinationis causa absunt, ne iure quidem, facultateve statutorum ecclesiæ, cui personalis residentiæ operam, ministeriumque debent, distributionum participes sint. Imo etiamsi trium mensium spatio diutius absunt, non propterea excusantur, quo minus fructuum præbendæ amissione mulctentur, aliisve pœnis eiusdem Concilii, de diuturniore absentia sancitis.

Qui studiorum causa, quacumque facultate, absunt, ne distributiones quotidianas eo ipso absentiæ tempore, nec vero illam præbendæ suæ partem tertiam, in eius generis distributiones, Tridentini decreti auctoritate iam conuersam, capiant.

Itidem de quotidianis distributionibus, eaque tertia parte cautum sit, etiamsi a sede apostolica facultas absentiæ ob studia data sit.

Episcopus, quæ decreta de tertia fructuum parte in Con-

ANNO CHRISTI 1579. Concilio & primo & quarto, olim confecimus, ita præstet vt nec qui sacris ordinibus initiati non sunt, nec qui distributiones non capiunt, ab illa præscripta tertia parte conferenda liberi immunesve sint.

Tertiæ porro partis, quæ in distributiones conuertenda est, fructuum æstimatio fit, non veteri taxa etiam in codices capitulares relata, sed tanti fit, quanti census, reditusve præbendarum re vera valet, deductis primo pensionibus, aliisque oneribus, legitime impositis, pro ratione temporis, quo durauerint.

Cuius tertiæ partis percipiendæ ius habeant omnes canonici, tum qui præbendam obtinent, tum qui sine illa sunt, dum ii statis diebus suum in ecclesia munus præsentes obierint.

De residentia.

PERSONALIS residentiæ munus, vt re vera per eos præstetur, qui illius generis beneficia ecclesiastica obtinent, omnem rationem, Canonum iure, Tridentinisque sanctionibus præscriptam episcopus ineat.

A quo munere non excusetur, neque qui beneficium, ecclesiamve habet, de cuius titulo adhuc lis & controuersia pendet; nec vero item, qui nondum sacerdotio, aut eo ordine, quem beneficium illud requirit, initiatus est; nec præterea qui iusta aliqua causa, impedimentove distinetur, quo minus eo initietur.

Nec vero a residentiæ munere liberi sint, qui tertiam partem fructuum, qui sibi ex dignitatibus obueniebant, quas in ecclesiis cathedralibus obeunt, in distributiones contulerint. Imo vero ii cetera etiam, quæ Tridentino decreto in sessione 24. promulgato, ipsis præscripta sunt, præstare ab episcopo cogantur.

Ne ille quidem excusetur, cuius ecclesia, aut beneficium eiusmodi est, vnde omnis, aut certe magna pars fructuum, aliquo modo reseruata ad alium peruenit.

Ne episcopus, propterea quod sibi liberum, integrumque est, facultatem permittere, qua liceat, aliquem ab ecclesia commissa, beneficiove personalis residentiæ abesse, ea potestate, facultateve deinceps ob cuiusuis generis causam vtatur: sed in illa concedenda modum & rationes adhibeat, Concilii Tridentini sanctione præscriptas.

Ne vel ad seminarii quidem curam, vel ad vicarii munus, vel ad sanctæ etiam inquisitionis officium, nec vero ad aliud quidquam opera sacerdotis, curam animarum gerentis, episcopus ita vtatur, vt ab ecclesia, beneficiove, in eius curam tradito, diutius absit, ac muneri debitæ residentiæ personalis desit. ANNO CHRISTI 1579.

Ne parochus, animarumve curator ob senectutem, aut ob aduersam valetudinem, cælive grauitatem, ab eo residentiæ munere excusetur. Si vero eius inualetudo id generis est, quæ curari possit, atque eo loci, vbi ecclesia parochialis sita est, non datur, nec aliunde facultas medici & medicamentorum; tunc parocho, ex infirma illa valetudine laboranti, episcopus curationis causa facultatem dare possit, qua liceat ei tribus, quatuorve mensibus ad summum, loco propinquiori, in quo eiusmodi necessaria non desint, manere, vbi valetudinem curet.

Interea ad illius ecclesiæ parochialis curam gerendam vicarium episcopus constituat, parochi sumptu.

Nec præterea simultatis, odiive solum causa parochum ab ecclesiæ parochialis statione, locove abesse permittat, ac ne inimicitiarum quidem, quæ vel leues, vel fictæ sint, causa prætextuve. Si vero vnquam graues illæ erunt, ac veræ ortæque posteaquam parochialis curæ munus obit, idque sine culpa parochi, permittere episcopus poterit, illum inde abesse, locoque propinquo, vbi tuto sit, morari, eo solum tempore inimicitiarum, non tamen vltra annum, etiamsi diuturniores anno sint inimicitiæ.

Cum antea iure Canonum, tum nuper Concilii Tridentini decretis & Synodorum prouincialium constitutionibus iussum est, vnumquemque parochum, animarumve curatorem in ecclesia sibi commissa, dominicis, aliisque præcipue festis diebus stata hora Missæ sacrificium celebrare, sacramentorum administratione, verbique Dei prædicatione populum pascere; doctrinæ Christianæ rudimenta docere; vespertinas preces, aliaque diuina officia canere, vel recitare publicam sæpe orationem, ac processiones varias cum populo suo obire, pacem conciliare, controuersias componere, pauperum & egentium, miserabiliumque hominum curam paternam gerere; aliaque munera studiose & accurate agere, quæ cum parochialis offi-

ANNO CHRISTI 1579. cii ratione coniuncta sunt; tum illis diebus maxime in quibus populus artibus, operibus & negotiis mundanis non est distentus, occupatusve, facilius ac fructuosius præstare possunt.

Quæ omnia, prout cautum est, & quemadmodum certe oportet, constituto tempore is parochus exequi nullo modo potest, qui non sine animarum sibi commissarum detrimento, constitutis illis horis parochiali ecclesiæ non inseruit, sed ea relicta ad ecclesiam cathedralem, vel collegiatam, vbi canonicatum, aut aliud residentiæ beneficium iam obtinet, frequenter nimis accurrit, non sine ea auaritiæ suspicione & cupiditatis illarum distributionum, quas capiet, propterea quod ibi in diuinis officiis, Missaque solenni præsens adsit, festo præsertim die, quo pluribus in ecclesiis vel duplicatæ, vel certe maiores, quam aliis diebus dari solent. Quamobrem hoc decreto episcopos id monemus, ne quem parochum, animarumve curatorem, qui in cathedrali, collegiatave ecclesia dignitatem aut canonicatum habeat, aliudve beneficium, aut officium, cui personalis in choro residentiæ onus iunctum sit, deinceps dominicis, festisve diebus, ecclesiæ commissæ statione relicta, in choro illius cathedralis, collegiatæve præsentem adesse, distributionumque quotidianarum participem vllo modo, pactove fieri patiantur: sed parochiali ecclesiæ, statis horis, operam, curam, muneraque suscepti parochialis officii vsque adeo præstare cogant, vt ei nulla stata hora desit, nullumque officium omnino prætermittat suæ curæ, solicitudinique commissum.

Ecclesia parochialis, si eo loco sita est, vbi minor pars hominum parochialium habitet, multoque plures illi sint, qui extra vrbis, municipii, locive mœnia, vbi illa est, domicilium habeant: eo tamen loci parochus in statione parochiali maneat, vbi ecclesia est. Parochialibus vero, qui longius absunt, episcopi officio & auctoritate succurratur, ad Concilii Tridentini præscriptum.

Episcopi cura sit, ita agere, vt cui parochialis ecclesia, intra diœcesis suæ fines posita, ab alio inferiore, etiam regulari, qui illius conferendæ ius habet, collata est, is in illius statione resideat, personalisque residentiæ mune-

ra præstet. Nec vero id ad illum inferiorem qui contulit, spectet. ANNO CHRISTI 1579.

De ecclesiis, earum supellectile & fructibus.

SÆPE accidit sontes homines, qui ad ecclesiam, sacrave loca & alia ecclesiasticæ immunitatis iure munita, præsertim vbi primum crimen patrarint, statim confugiunt, non solum a satellitibus magistratuum iudicumve sæcularium, sed a consanguineis etiam & affinibus eorum, quibus cædes, iniuriave illata est, armatorum quoque hominum collecta manu custodiri, magno cum eo periculo vt ne grauiora interdum facinora, ac aliquando ecclesiasticæ immunitatis violatio, flagitiaque turpissima admittantur. Quamobrem vt iis ipsis offensionibus & malis, quæ inde sæpe existunt, occurratur, licere decernimus iussu episcopi, ob eam solum causam, vt cognoscatur, an qui tunc ad ecclesiam perfugium habuerit, iure vti possit immunitatis ecclesiasticæ, per satellites fori episcopalis ad carcerem clericalem, vel sæcularem, si eo loco clericalis carceris custodia tuta non est, eiusdem episcopi iudicio, inde abduci, tamdiuque episcopi nomine custodiri, quoad re perpensa ipse episcopus deliberet.

Is vero quamprimum deliberationem ineat; sique libertate, immunitateve ecclesiastica illum vti fruive censuerit, ab omni detrimento, omnique impensa liberum atque immunem loco restitui statim mandet, vnde abductus est: sin autem secus faciendum duxerit, foro, iudicioque magistratus sæcularis, prout iuris erit, illum relinqui iubeat, ad Canonum & Conciliorum, aliarumque apostolicarum constitutionum præscriptum.

Interea vero dum in custodia est, ne cuiquam liceat de eo quæstiones, examenve instituere, neque adeo contra illius personam quidquam agere, quo præiudicium illi eiusve causæ afferatur.

Id autem vt ab omnibus inuiolate seruetur, nec vero huius decreti nomine, prætextuve quidquam contra immunitatem ecclesiasticam a iudice, magistratuve sæculari fiat, geraturve, omni diligentissima curatione in eo vtatur episcopus, censuraque etiam proponat arbitratu suo.

Vt in omni ecclesia, altari, sacristia, omnique sacra supellectile nitor, munditiaque eluceat: id quod etiam Inno-

ANNO CHRISTI 1579. centius III. pontifex in Concilio Lateranensi cauit, magna cura, & diligentia a sacerdotibus, clericis, aliisque ecclesiæ ministris adhibenda est.

Quamobrem, quæ de hoc genere toto regulæ, Concilii huius auctoritate, per nos enucleate præscribentur instar instructionum, eæ ab omnibus & singulis, quorum interest, vbi primum in vulgus edentur, accurato studio seruentur, atque inducantur in vsum.

Puluinaria, Missalium vsui addicta, ne episcopi quidem, nedum alterius cuiusquam genibus, cubitisve, vllo loco, nec vero in ecclesia supponantur, neque præterea ad vllum profanum vsum adhibeantur.

Ac ne ad suggesti quidem ornatum pallia altarium vsui sint. Curandum igitur erit, quamcitissime per facultates ecclesiæ fieri poterit, vt pro solennium temporum festorumque dierum ratione ornamenta suggestis ipsis proprie apposita comparentur.

Quæ ecclesiæ, necesse est restituantur, atque instaurentur; earum omnis census, parsve huic sumptui necessaria, etiamsi equitibus ordinis Hierosolymitani obuenerit, ab episcopo sequestri nomine apud virum bonum deponi iubeatur, qui in illarum instaurationem eiusdem iussu erogetur.

Quæ vero labentes, propeque cadentes nullum censum habent vnde restituantur, ciuitatis, municipii, locive vbi sitæ sunt, impensis instaurentur, episcopi cohortatione diligenti. Id omne de oratoriis etiam constitutum sit.

Lapides, cæmenta, tigna, omnisque materia ecclesiæ dirutæ, profanatæve, ad vsum quoque profanum, non sordidum tamen, auerti, adhiberique arbitratu episcopi liceat.

Pecunia vero, quæ inde colligetur, illius etiam iudicio in sumptus ecclesiæ vtiles conferatur.

Missarum autem munus, quod in ea iam diruta præstandum erat, nisi episcopus ad aliam potius legitima facultate transferre censuerit; ad ecclesiam primariam, quam matricem vocant, transferatur, vbi illius, ad quem profanæ ecclesiæ census peruenit, impensis, altare sancti, sanctæve nomine extruatur, cuius titulo, quæ profanata est, nuncupabatur.

Illius porro cœmeterium ad eamdem eccleſiam tranſferatur, ad eumdemque locum oſſa mortuorum aſportentur. ANNO CHRISTI 1579.

Vt litibus, & controuerſiis, quæ vbique in hac prouincia permultæ, & variæ de fructibus beneficiorum inter heredes ſacerdotis, clericive mortui, & illos exiſtere ſolent, qui in ea beneficia ſuccedunt, plane occurratur, cum in ea, illa Iulii I I I. pontificis maximi conſtitutio, eo ipſo de genere edita, in vſum, moremque inducta nunquam ſit, ius commune in toto hoc genere omnino ſeruari decernimus, ſublata quacumque etiam conſuetudine, ſtylove etiam quauis epiſcopali, archiepiſcopalive auctoritate confirmato.

Vniuerſitates, laicive homines, etiam qui ius patronatus habent, qui bona, cenſum, iurave beneficii eccleſiaſtici, aut loci pii, quocumque modo vſurpauerint, aut eorum poſſeſſionem detinuerint, anathema, & alias pœnas ſubeant decreto Tridentino conſtitutas, non obſtante quocumque antiquo vſu poſſeſſioneve. Hoc vero decretum cum illo vulgariter redditum, populo edici, atque promulgari ſæpe iubemus, quo diligentius tale crimen caueatur.

Quæ ad Synodum, congregationeſve alias clericales, & viſitationem attinent.

SI quando epiſcopus, iuſta, eaque metropolitano probata cauſa, ad Concilium prouinciale non acceſſerit, virum eccleſiaſticum mittat, qui non modo legitimam abſentiæ excuſationem, vt Canonum iure, Conciliique prouincialis quarti decreto cautum eſt, recte afferat, decretaque ſuſcipiat; ſed hoc etiam præſtet, vt a metropolitano interrogatus, rationem diligenter recteque reddat omnium, quæ ad eius eccleſiæ, cuius cauſa ab epiſcopo huius decreti auctoritate mitti debet, rationes attinent.

Ad ea vero, quæ in Concilio prouinciali quarto de Synodi diœceſanæ, ad Tridentini Concilii præſcriptum, quotannis celebrandæ, perpetua indictione decreta ſunt, hæc etiam, quæ ſequuntur, addenda cenſuimus, vt cum vſui, tum rationi illius recte ordineque habendæ proſpectum, & conſultum ſit.

Synodo diœceſanæ vniuerſi, & ſinguli ſacerdotes, &

ANNO CHRISTI 1579. clerici cuiuscumque ordinis interſint, quicumque Canonum iure, vel eccleſiaſticis ſanctionibus, vel Tridentino decreto, vel conſuetudine, aliave ratione intereſſe poſſunt, aut plane debent.

Adſint vero inter ceteros quicumque beneficium eccleſiaſticum, cuius cauſa, de iure, conſuetudineve adeſſe debent, in ea diœceſi obtinent, cuius Synodus celebratur, quamuis in alia domicilium habeant. Atque in iis quidem, quæ ad beneficium illud pertinent, eiuſdem ſynodalibus decretis, iuſſiſque obtemperent.

Ante ſtatam Synodi diem per menſem, quinta quaque feria in Miſſæ ſacrificio, ſi quadrageſima eſt, oratio de Spiritu ſancto dicatur: alio autem tempore, die eodem Miſſa celebretur, ceteraque præſtentur, prout ſecundo prouinciali Concilio ſancitum eſt.

Synodalis hæc actio aliquot ante diebus per parochos populo denuntietur, eorumque vniuſcuiuſque officium ſit, parochialis ſuæ eccleſiæ homines docere, tum quam ſanctum, ſalutareque ſit, ſynodalis diœceſanæ actionis inſtitutum: tum quam ob cauſam quotannis ea actio ſuſcipiatur.

Quo de genere editas ab epiſcopo literas parochus ſuo quiſque populo, cum in Miſſæ parochialis ſacrificio is frequens adeſt, accurate legat: cui muneri adiungat hoc etiam paternæ cohortationis officium, quo non modo illum excitet ad frequentius orationis ſtudium, ſynodalibus illis diebus adhibendum, ſed etiam ad id ſingulos inflammet, vt die dominico ſtatam ſynodalem diem antecedente, vere pœnitentes, & confeſſi, ſacram communionem ſumant; hoc præcipue precantes, vt quæ ad eorum ſalutem pertinent, Dei auxiliante miſericordia per epiſcopum in Synodo diligenter ſancteque agantur.

Quo puriores autem eccleſiaſtici ordinis homines, qui in Synodo adeſſe debent, ad eam actionem, quæ religioſam animi præparationem ab illis depoſcit, conueniant; omnes & ſinguli dominico illo die, Synodum præcedente, peccata primum confeſſi, non ſolum ſacerdotes Miſſæ ſacrum faciant, ſed reliqui ſinguli cuiuſuis ordinis clerici, ſanctiſſimam euchariſtiam ſumant.

Antequam ſtata Synodi dies veniat, & in ciuitate ii, qui-

bus id curæ episcopus dederit, & in diœcesi vicarii foranei, & parochi præterea, tum vrbani, tum diœcesani, vt ipsi episcopo adiumentum afferant, diligenti talique earum rerum indagatione, ac relatione, quibus per eum consuli, aut prouideri in Synodo præsertim oportebit, hæc quæ infra generatim, vel vniuersè mox præscribentur, sedulo videant, ac notent, vt ea omnia ad præscriptam ab eo rationem, & normam tum literis, tum coram constituto tempore deferant; ANNO CHRISTI 1579.

Idque omnes, præter diligentiam, quam de hoc genere toto testes synodales ex decreto prouinciali adhibere, & præstare debent.

Primo igitur ii omnes pro suorum quique munerum, officiorumve ratione & cura dispiciant, quæ cleri sit in clericalis vitæ moribus progressio: quæ in vita spirituali disciplina, & quam solicitum in diuinorum officiorum cultu studium; quam diligens in ecclesiasticis functionibus obeundis solicitudo; quæ etiam, & quam frequens in literarum exercitationibus cura: qui in earum studiis progressus item.

Vicarii autem foranei & regionarii in ciuitate præfecti, aliive ecclesiastici homines, quos ob eam causam episcopus delegerit, exquirant, qui præterea parochorum in primis zelus in animarum salute procuranda, quæ in sacramentis ministrandis sedula diligentia; quam frequens in pascendis verbo Dei fidelibus officium; quæ denique in omnibus parochialis muneris partibus vigilantia, quæve assiduitas.

Deinde ii omnes & singuli pro sui officii munere inuestigent, quæ populi in Christianæ caritatis operibus exercitatio, quam religiosus festorum dierum cultus, quam pia in ecclesiis conuersatio, quæ in doctrinæ Christianæ scholis frequentia: tum de aliis piis sodalitatibus disquirant, tum denique de reliqua omni eiusdem populi disciplina, & in via Domini progressu.

Post videant, qui singularum ecclesiarum, præsertim parochialium status, an si quæ instaurationem desiderant; an debito cultu fraudantur; an sacris vestibus, ornamentis, supellectileque ecclesiastica, ad cultum necessaria, instructæ sunt; an denique vlla ex parte incultæ.

Postre-

ANNO CHRISTI 1579. Postremo an si aliqua sunt prouincialium, diœcesanarumque Synodorum decreta, edicta, visitationum præscripta, aliave episcopalia iussa, quæ executionem non habeant; quid item impedimenti, aut difficultatis, aut denique causæ sit, quamobrem eorum executioni non sit locus.

Id autem omne, quod ad executionem attinet, notent, tum iidem, vel præfecti, vel delecti ecclesiastici homines; tum vicarii foranei, tum parochi, aliique, qui ecclesiastica beneficia obtinent, prout eorum vniuscuiusque in illis exequendis partes sunt.

Cum autem synodalis dies prope adest, vicarii foranei pridie illius diei adsint summo mane in ædibus episcopalibus; eoque ipso die quamprimum episcopo nomina, & cognomina tradant, eaque ordine descripta, sacerdotum, & clericorum singulorum, qui ad Synodum conueniunt, ac rursus absentium causis sigillatim item descriptis, quamobrem Synodo non adsint. Idque præter officium legitimæ excusationis, quam, qui absunt, episcopo afferre, & probare debent. Hoc ipsum triduo, vel biduo ante eum synodalem diem, qui ab episcopo in vrbe regionibus sunt præfecti aut delecti, præstent de suæ quique regionis clericis.

Singuli autem sacerdotes, ceterique clerici, qui canonicarum horarum officium præstare debent, breuiarium, cum ad Synodum veniunt, afferant; quod initio notatum sit nomine & cognomine possidentis.

Iidem vero, ne in itinere quidem, quod Synodi causa ad ciuitatem facturi sunt, a clericalis vitæ disciplina, & sacerdotali morum grauitate, nostris decretis præscripta, discedant.

Vbi in ciuitatem venerint, ne ad cauponas, sed ad amicorum, si quos habent, præsertim ecclesiasticorum hominum, necessitudine, familiaritate, aut aliquo hospitii iure coniunctorum, domicilia diuertant; tumque deinceps statim ad eum se conferant, quem occasione synodalis illius actionis, clericalis hospitii præfectum constituerit episcopus; eique chirographum dent, quo suum quique nomen inscribant; notentque hospitii locum, & hospitem, apud quem diuerterint. Si vero quis neminem

certum hominem habet, apud quem diuerſetur; primum eumdem præfectum adeat, qui certum eccleſiaſtici hoſpitii locum aſſignabit. ANNO CHRISTI 1579.

Cum porro clericalis ordinis homines omni tempore alios vitæ exemplo ad virtutem inflammare debeant, tum maxime cum ſynodales actiones habentur, ita ſe gerant in verbo, in conuerſatione, in caritate, quemadmodum Apoſtolus monet, vt cum eos poſuerit Deus in acquiſitionem ſalutis, atque in ædificationem, officii ſui memores, ambulent digne Deo, ſancteque, ſicut decet miniſtros myſteriorum Dei, viuant. Nec vero, vt plerique ſolent, cum in ciuitate ſunt, per plateas vagentur, aut præcurioſitate hac atque illac circumcurſent; ſed ad cauſam, ob quam conuocati ſunt, tota animi cogitatione tunc attenti, in eo verſentur vt & epiſcopo in ea actione puris caſtiſque precibus auxilium, & ſibi, & populis ſalutarem inde fructum ferant.

Qui ſacerdotes ſunt, ſingulis diebus, quibus ſynodalis Conuentus habetur, vt iuſſum eſt, Miſſæ ſacrificium celebrent: reliqui clerici ſaltem prima die Synodi ſacram communionem ſumant, idque ſummo mane: facientes obſecrationes, orationes, & gratiarum actiones, poſtulationes pro ſancta eccleſia Dei, pro ſummo pontifice, pro principibus Chriſtianis, pro vberrimo ſynodalium, & aliarum paſtoralium actionum fructu.

Vt autem epiſcopus, ſynodalium actionum officiis, & curis multis tunc occupatus, aliorum miniſtrorum ſtudio & opera adiuuetur; triduo, aut biduo ante Synodi diem, eccleſiaſticum hominem, iuris peritum ſtatuat, qui promotoris munus obeat; & vnum, duoſve eccleſiaſtici item ordinis, qui eorum, qui a Synodo, cui intereſſe debent, abſunt, cauſam, rationemque abſentiæ eius nomine cognoſcant; qui præterea querelas, controuerſias, & accuſationes eodem nomine audiant, & ipſi epiſcopo referant; cui liberum, integrumque ſit, etiam dum Synodus habetur, quandocumque libuerit, illas ſibi aduocare, & aliis etiam delegare.

Quæcumque porro vel decreta, vel conſtitutiones, vel edicta, vel ſcripta cuiuſuis generis in Synodo legi, promulgarive oportebit: iis legendis vel archidiaconum, vel

ANNO CHRISTI 1579. canonicum diaconum suæ cathedralis ecclesiæ constituat, qui id muneris recte obire possit; si modo is, qui cancellariæ episcopalis officium gerat, canonicus illius ecclesiæ non sit, aut in ea dignitatem non obtineat. Ad illum enim potius hoc officium pertinere decernimus, quo tunc impedito, ad alium canonicum, quem episcopus, vt supra, delegerit.

Pridie item illius diei, quo futura est Synodus, sub primam horam noctis in omni ecclesia ciuitatis solenni campanarum sono significatio detur Synodi postero die inchoandæ.

Postridie, quæ stata Synodi dies est, summo mane, & ceteris deinceps synodalibus diebus in cathedrali ecclesia certis campanæ ictibus ad Synodum clerus conuocetur: cuius etiam rei significatio fiat tabella, cura magistri ceremoniarum publice loco suo affixa, qua synodalis sessionis certa hora indicatur.

Qua hora vniuersi, & singuli, qui Synodo interesse debent, in ecclesia cathedrali, non raptim, sed graui incessu conueniant. Vbi conuenerint, loco constituto, superpellicea, quæ munda, ac decentia sint, & almutias, cappasve, pro ecclesiæ instituto & vsu induant, quicumque dignitates, canonicatusve in ecclesia cathedrali obtinent, & qui collegiatis ecclesiis quocumque nomine præpositi sunt, quibus recte & decenter induti, inde ad statum sessionalem locum, non turbulenter, sed quiete, &, quoad eius fieri potest, bini veniant, atque ordine consideant.

Nec vero quisquam mane, priusquam conueniat, cibum capiat, sed ieiunus adsit.

In loco igitur benedictionis considentes Domini sacerdotes, & reliqui inferiorum ordinum clerici, ne vocibus obstrepant, ne tumultibus rem synodalem perturbent, ne confabulationibus operam dent; sed hæc omnia, ceteraque maxime caueant, quæ ecclesiasticæ disciplinæ, synodalis actionis dignitati, & loci venerationi non conueniunt.

Synodali celebritati triduum veteri ritu præstitutum est; at pro rerum, quæ gerendæ sunt, ratione, episcopus non solum breuiori, sed etiam longiori tempore Synodum agat, & synodales actiones tractet licet.

Primo Synodi die episcopus, processione solenni primum peracta, Missæ sacrificium celebret: tum precibus statis & ceremoniis ad eiusdem Synodi inchoationem e libro pontificali rite adhibitis, sermonem clero habeat eo de genere, quod synodalibus tractationibus, & sanctæ disciplinæ accommodatum sit. ANNO CHRISTI 1579.

Quo sermone peracto, archidiaconus, vel alius episcopi iussu indicat silentium.

Deinde idem archidiaconus, vel canonicus diaconus decreta lecturus, ad episcopum accedat, a quo illa, quæ legenda sunt, cum acceperit, de suggestu alta voce pronuntiet.

Decreta, quæ initio Synodi legat, hæc sunt:

Vnum, monitiones complectens, quæ ex hoc ipso decreto, atque aliis prouincialium Conciliorum constitutionibus, ac patrum regulis, prout episcopus maluerit, confectæ ad viuendi modum, celebrandæque Synodi rectam rationem pertineant. In iis vero monitionibus illa cohortatio etiam sit, vt triduano ieiunio, quemadmodum institutum olim fuit, synodalis triduana actio a clero celebretur.

Alterum, quo Synodi ministrorum, & iudicum, querelarum, itemque excusationibus absentiæ vniuscuiusque audiendis ab episcopo constitutorum nomina promulgentur.

Tertium, quo cauetur eorum, qui Synodo interesse debent, nomina, recte ordineque scripta, ad cancellarium episcopalem deferri.

Quartum, quo cauetur item, si cui in ea Synodo contigerit suo loco non sedere, aut incedere, aut aliud quidquam agere, id præterea nemini ius acquiri, acquisitumve esse, neque quidquam de cuiusquam iure, possessioneve detrahi, sed omnia in eo statu permanere, quo antea fuisse compertum erit.

Quintum, quo excommunicationis proposita pœna prohibeatur, ne, quo tempore Synodus habetur, cuiquam sacerdoti, clericove a ciuitate discedere liceat, nisi missione ab episcopo impetrata.

Sextum, quo iubeat, si quæ publica calamitas, vel ciuitati, vel diœcesi, cuius Synodus habetur, vel vniuerso

ANNO CHRISTI 1579. populo Christiano imminet, aut instat, orationem, in Missæ sacrificio ab omnibus singulisque sacerdotibus fieri, precesque a reliquo clero adhiberi: cum instituti sit & ritus in eiusmodi synodali Conuentu pro publicis rebus supplicationes publicas agi.

His de more promulgatis decretis, nominatim decoreque vocentur, qui Synodo præsentes adesse debent, sicque vocati, singuli respondeant: Adsum.

Vocationis ratio ea sit, vt primo ciuitatis, deinde diœcesis clerus vocetur.

Idque distincte, sigillatim & ordine præstetur.

In hac actione primo hæc legantur;

Decretum Tridentinum professionis fidei in sessione 25. adscriptum, capite secundo, cuius initium est: Cogit temporum calamitas, &c.

Decretum Concilii prouincialis primi de professione fidei, quod decretum incipit: Sacri, &c.

Tum formula professionis fidei ex constitutione Pii IV. pontificis maximi legatur.

Qua lecta, & fidei professione præstita, eorum nomina qui perstiterunt, a cancellario scribantur, & in codicem distinctum referantur.

Decretum Tridentinum de examinatoribus in beneficiorum parochialium cura committenda adhibendis, sessione 24. capite 18. conscriptum in hæc verba: Examinatores, &c.

Deinde ab episcopo proponantur examinatores nominatim.

De iis probandis suffragia recte seruentur.

Decretum itidem Tridentinum de iis designandis, quibus causæ delegentur, pronuntietur, sessione 25. cap. 10. quod incipit: Quoniam ob malitiosam, &c.

Post eo de genere constitutio Bonifacii VIII. cuius initium est: Statutum, &c.

His lectis illi ab episcopo designentur, ac demum pronuntientur.

In suffragiis autem ferendis singuli spectent, vt non humanis affectibus obsequantur, sed Deo; & tum conscientiæ satisfaciant, religioni, ecclesiæ vtilitati, animarumque saluti consulant.

Tum hæc promulgentur;

ANNO CHRISTI 1579.

Constitutio Pii II. contra clericos edita, qui sine canonica dispensatione extra stata tempora, ante legitimam ætatem, vel absque dimissoriis ordinarii sui literis, se ad aliquem ordinem promoueri fecerint, ex Concilio prouinciali tertio.

Constitutio item Pii V. de confidentiis, ex eodem Concilio; & illa etiam de canonicarum horarum officio recitando, per eumdem edita.

Decretum Tridentinum de residentia sessione 23. capite primo.

Decretum alterum de residentia, item sessione vigesimatertia, capite primo.

Decreta prouincialis Concilii primi de vita & honestate clericorum.

Decreta Concilii prouincialis quarti de honestate clericorum.

Decreta prouincialis primi Concilii de diuinis officiis.

Decreta item huius Concilii prouincialis quinti de chori disciplina.

Aliæ denique, vel pontificiæ sanctiones, vel prouinciales constitutiones, vel decreta diœcesana, quæ episcopus legenda censuerit.

His lectis punctatores pronuntientur, ab episcopo delecti, qui ex decreto Concilii prouincialis quarti ibidem iurent.

Deinde testes item synodales, ab episcopo delecti, renuntientur, qui ad præscriptum formulæ, in eo Concilio editæ, iurati, munus suum obeant. Quo in iureiurando hæc cautio sit, vt mane in sessione per eos præstetur, qui adsunt. Si qui vero absunt, vicario foraneo, in cuius regione illi testes renuntiati habitant, id curæ delegetur, vt ad formulæ præscriptum ab illis iusiurandum exigat atque suscipiat.

Id vero iusiurandum in altari maiori sacris reliquiis, quæ e loco vbi asseruantur, accensis luminibus afferentur, decore collocatis sancte præstetur.

Alia præterea agantur, quæ episcopus agi, fierive expedire censuerit.

At vero neque sessio secunda dimittatur, nisi primo, vt su-

ANNO CHRISTI 1579. pra, oratione publica perorata. Tum tertia sessio indicatur.

Quo tertiæ sessionis die demum decreta, si quæ episcopus noua conficienda censuerit, de suggestu promulgentur.

Monitiones ex Concilio prouinciali quarto legantur.

Post, certa dies Synodi, quæ sequenti anno celebrabitur, decreto edito promulgetur. Tum episcopus, antequam Synodum dimittat, sermonem habeat, paternis monitionibus plenum, & dimissioni accommodatum.

Processio solennis deinceps ab vniuerso clero agatur.

A qua cum reditum erit, clerus vniuersus, genibus flexis, tacitus per horam dimidiam oret pro rebus publicis, quarum causa oratio episcopi iussu indicatur.

Tum postea acclamationes sanctæ fiant, ex formula ab episcopo præscripta.

Acclamationibus factis, omnes sacerdotes & clerici surgentes, cum reuerentia osculum pacis ab episcopo accipiant, & sibi inuicem dent, cum timore & amore Dei. Si vero cleri, qui conuenerit, numerus is est, vt longius hic osculi ritus ducatur, ea ratio ineatur, vt præpositi & archipresbyteri solum ab episcopo illud accipiant; deinceps suo quique clero dent; isque inter se mutuo item.

Quod vero sancti osculi significatione ostendunt, id re ipsa præstent, vt coniunctissimis animis, concordique voluntate, & pacis atque caritatis studio, quæcumque lecta, sancitave sunt, solicite exequantur.

Demum episcopus clero solenniter benedicat.

Archidiaconus vero præscriptis illis pontificalis libri verbis Synodi dimissionem significet.

Post primæ sessionis diem, reliquis deinceps diebus a canonico, vel ab eo qui dignitatem obtinet, hebdomadario, Missa solennis stata hora canatur.

Pluuialia item induantur, qui in cathedrali ecclesia dignitates, aut canonicatus habent, & singuli collegiatæ ecclesiæ quouis nomine præfecti, peracto scilicet Missæ sacrificio, cum initium fit sessionis synodalis.

Ac in Missis etiam solennibus, cum episcopus celebrabit.

Mane item singulis sessionis diebus, cum sacræ preces, libro pontificali præscriptæ, rite habitæ erunt; concio, ser-

move eccleſiaſticæ diſciplinæ rationibus accommodatus ab epiſcopo, vel ab alio eius iuſſu habeatur. ANNO CHRISTI 1579.

Seſſio autem, cum ad horas pomeridianas prorogatur, ſtata hora ſignum campanæ ad illius ſignificationem detur.

In qua continuata ſeſſione epiſcopus amictum etiam, albam ſtolam, pluuiale rubri coloris, pectorale, & mitram precioſam induet, duobus de more aſſiſtentibus.

Pronuntietque epiſcopus initio orationem, Adſumus.

Veſperi autem, antequam vniuſcuiuſque diei ſeſſio dimittatur, clerus vniuerſus paululum tacitus ſancte, religioſeque oret pro re, de qua orationem fieri, in eadem, vel in prima ſeſſione indictum eſt.

Cancellarius autem a promotore rogatus, omnis quotidianæ ſeſſionis, tum matutinæ, tum pomeridianæ acta publica conſcribat, in librumque certum referat.

Peracta demum tota vniuſcuiuſque diei ſeſſione, epiſcopus de more ſolenniter benedicat.

His decretis de Synodi diœceſanæ habendæ ratione, atque vſu per nos editis, addi atque de his mutari aliquid in iis quæ aut ad dirigendæ Synodi rationem, ordinemve, aut ad decretorum prouincialium, aliarumque ſanctionum promulgationem pertinent, epiſcopo ex cauſa liceat, prout ex Synodi ſuæ diœceſanæ vſu eſſe videbitur.

Quo diligentius, atque adeo accuratius & in vrbe ii, quos vnicuique regioni epiſcopus præfecerit, & in diœceſi vicarii foranei muneris, atque officii ſibi commiſſi partes exequantur: quo item crebrius ac vigilantius diœceſis ſtatus, cui aſſidua paſtorali ſpeculatione proſpiciendum eſt, exploratus ipſi epiſcopo ſit, atque cognitus, cum ex omni alia ratione, tum ex eo, quod illi certo anni tempore, ad ipſum ſtudioſe referant, non ſolum quæ de Synodo diœceſana decreto generatim vniuerſeque præſcripta ſunt; verum etiam quæcumque ſigillatim, ac præcipue, pro temporum ratione idem epiſcopus illis præſcribenda cenſuerit: in hoc genere ita conſultum ſit, vt illi in ciuitate, in diœceſique, vicarii foranei, in ſua quique regione commiſſa, præter illam in ſuo munere gerendo curam, ſuaſque frequentiores per annum viſitationes, præterque epiſcopi & epiſcopalium viſitatorum in viſitando diligentiam, ipſi etiam ſingulari, accurata, diligentique ratione viſitationem

ANNO CHRISTI 1579. nem concreditæ sibi regionis cumulatius, exactiusque obeant, a die sancti Martini, vsque ad diem festum ordinationis sancti patris nostri Ambrosii. Si quis vero, vel pro regionis, quæ sibi commissa est, magnitudine, vel alia causa ad statæ visitationis munus longiori tempore opus habeat, ei integrum, ac liberum sit, aliquot ante præscriptum tempus diebus visitationis suæ initium facere.

Vicarii autem foranei singuli, pro ratione, tum eo decreto generatim præscripta, tum ab episcopo sigillatim præscribenda, de regione, quæ vniuscuiusque eorum vicariæ curæ demandata est, ad eumdem relaturi, in ciuitatem quotannis hebdomadæ ante dominicam in septuagesima penultimæ, duodecimo scilicet ante eius dominicæ celebritatem, de summo mane in episcopales ædes ad illum conueniant. Id vero, nisi aliquando ob temporis, quod inter epiphaniam & septuagesimam incurrit, breuitatem, aut aliam ob causam, eum vicariorum conuentum, alio commodiori tempore habendum esse, per literas episcopales significatum sit.

Quo diligentius vero relationem singuli vicarii præstent, id subsidii sibi comparent, vt anteaquam stati conuentus dies veniat, congregationem parochorum suæ quique regionis habeant, a quibus quæcumque, vel vniuerse, vel nominatim, præscripta sunt, diligenter animaduertant & colligant. Parochorum propterea curæ sit, certo ante conuentualem diem tempore videre, atque exquirere suarum parochiarum, parochialiumve hominum, statum, vitam & mores. Si quæ vero animaduerterint, quibus salutariter consuli, aut prouideri oporteat, & sigillatim & ordine descripta suo quique vicario tradant, vt ad constitutum tempus episcopo referant.

Vbi a conuentu, qui anniuersarius ipsis vicariis stato die indictus est, ad suam quique ecclesiam redierunt, statim quique suæ regionis parochorum congregationem iterum habeant de iis, quæ ab ipsis, vel Synodi proxime celebrandæ, vel alterius rei causa agi, præstarive monuerit, aut iusserit episcopus.

Constituti vero in vrbe ab episcopo regionum præfecti, quæcumque ad præscriptam illam rationem eidem re-

ferenda sunt, ea tum diligenti stata visitationis cura, tum parochorum, quorum paulo ante relationis diem congregationem habebunt, adiumento vsi, post referent, quam vicariorum foraneorum dimissa erit constituta congregatio. ANNO CHRISTI 1579.

Feria præterea secunda post octauam resurrectionis Domini, si dies festus non est; sin minus, proximo primo feriali die, quo solenniter officium non fit, iidem tum præfecti regionum in vrbe, tum vicarii foranei congregationem iterum habeant, in qua & a parochis etiam colligant, & inter se item videant, si qua reliqua sunt, quæ post illum conuentum, qui ante dominicam in septuagesima habitus est, inciderint, quæ item ad episcopum ante Synodi diem referri oporteat: qualia sunt de iis, qui proximo pascha confessi non communicarint, & de aliis, quæ ad eumdem deferenda sint.

Sin autem aliqua de causa ad constitutam eam diem Synodus non habebitur; ne propterea per illos omittatur, quin & præscriptam visitationem diligenter obeant, & ante dominicam septuagesimæ ad episcopum conueniant, & singula alia præstent, vt supra, vel illis omnibus vniuerse, nominatim, præcipueque vicariis foraneis constitutum est, & tertia etiam post pascha resurrectionis Domini hebdomada ad præscriptum eidem episcopo cum præfecti de scripto referant, ac tradant; tum ii vicarii singula mittant.

Regulares, quicumque sint, qui in quauis ecclesia parochiali, etiam quæ in suo monasterio exigit, quæve eidem adiuncta est, curam animarum gerunt, Synodo diœcesanæ intersint; ad statas illas congregationes, lectioneſve, quibus parochos interesse iussum est, conueniant; menstruos item illos parochorum conuentus, quos in diœcesi haberi, decreto cauimus, tum ipsi adeant, tum in ecclesiis, vbi animarum curam gerunt, monasterii sumptu habeant; & omnia denique munera, onerave parochialia, quæ ceteris parochis imposita sunt, præstent omnino.

Curatas ecclesias, quæ regularium monasteriis, etiam vbi abbas generalis domicilium, sedemque ordinis primariam habet, vnionis iure adiunctæ sunt, episcopus ex Tri-

ANNO CHRISTI 1579. dentini Concilii decreto, sessione septima, capite septimo visitet.

Visitationis munus ad Dei honorem, animarumque salutem vtiliter institutum, quo fructuosius præstetur, maxime videbitur expedire, vt antequam ab ecclesia, pioue loco, cuius visitatio agitur, discedatur, decreta, eaque præsertim, quæ de structura, supellectilive ecclesiastica, constituta erunt, rectori, aliive cuius interest, relinquantur, vt quam primum fieri potest, diligenter inducantur in executionis vsum. Atque in eo quidem genere decretorum, quæ de illius vel fabricæ, vel supellectilis ratione sunt, cum in instructionibus, ea ipsa de re ex prouinciali decreto editis forma præscribatur, non multum temporis ponetur.

Si quæ vero, vtpote de legatis & aliis eiusmodi causis cognosci oportebit, de iis, loci etiam visitatione confecta, statui, decernive poterit: sed curet episcopus antea omnino, si fieri poterit, decerni, quam ex ipsa plebe, vicariive regione abeatur, si diœcesis locorum visitatio fit.

Atqui in decretis non erit generatim, sed sigillatim, & quantum fieri possit, diligenter statuendum & a quo & cuius sumptu & quo temporis spatio quidquam fieri, præstarive oportebit, & quæ præterea pœna negligentibus, aut contumacibus erit irroganda. Et vero si quæ in decretis exequendis difficultas, vel controuersia videbitur oriri posse, curandum erit, vt plane tollatur. Verum hac salutari diligentia videat episcopus, ne in visitando tempus, nisi necessario, protrahatur ad maiorem cleri, vel populi, vel ecclesiarum sumptum.

Nec propterea tamen vetitum sit, quo minus aliquorum decretorum confectionem, vel editionem differre diutius possit, si ita pro difficultate rei, aliave ratione opus esse, aut expedire iudicauerit.

Visitationis autem decretorum exempla semel primum gratis omnino, etiam quod ad scriptionem attinet, edantur iis singulis, quibus pro executionis vsu edi, exhiberive oportet: iterum etiam atque adeo sæpius itidem gratis vt supra edantur, si quæ iam edita sunt, aliquo modo, sine eorum culpa tamen, amissa, deperditave sunt.

Quæ porro decreta, cum primo eduntur, in libro, bene

confecto, accurate, rectèque exscribantur. Isque liber in sacristia ecclesiæ, aliove decenti, tutoque loco asseruetur. ANNO CHRISTI 1579.

Subscribet præterea manu sua iisdem decretis in eo libro episcopus, vel qui eius nomine visitauit, vel cancellarius, vel notarius visitationis. Eiusdem vero cancellarii erit, publicis tabulis notare, in actaque visitationis referre, quo die singula decreta, ordinationesve singulæ editæ sint.

De episcopo, episcopali iurisdictione & foro.

QVOD de episcopo hospitio excipiendo Clemens pontifex & martyr apostolica quadam constitutione scribit, & beatus Ambrosius studiosè seruauit, id episcopi prouinciæ nostræ ad vsum reuocare studeant, vt episcopum, qui aliunde venerit, benigne hospitio accipiant; cum eoque agant, vt die festo, si permanserit, sermonem in primis habeat. Est enim, inquit idem Clemens, hospitis hortatio grata, atque vtilis. Hoc præterea, etiamsi ille renuat, facere cogant sancta quadam vi caritatis, vt populo benedicat.

Si quando contigerit, vel legatum pontificium, vel cardinalem sanctæ Romanæ ecclesiæ, vel metropolitanum huius prouinciæ aduentare, aut diuertere in aliquam prouinciæ diœcesin, aut in ea diutius etiam commorari, tunc episcopus diœcesanus cum ei obuiam prodit, aut congressum, colloquiumve cum eo habet, aut denique in eius conspectu præsens, siue publice, siue priuatim adest, ne rochetum detectum ferat, sed superiori veste contegat. Eumdem honorem tribuat, deferatve apostolico suæ ecclesiæ visitatori, & illi item, qui in ea regione internuntius apostolicus est.

Si quando aliquem ex coepiscopis nostris in belli, famis, pestis, aut alias eiusmodi necessitates, aut difficultates, quas Deus pro sua pietate prohibeat, publicas vel priuatas incidere contingat; reliqui prouinciæ nostræ episcopi opem illi afferre ne differant tum oratione & publicis supplicationibus, tum eleemosynarum, vt quisque poterit, largitione.

Tum omnem etiam aliam rationem quisque ineat, qua fratris episcopi, ac eius etiam populi laborantis calamitatibus large, atque opportune succurratur,

ANNO CHRISTI 1579. Sacrosancti Concilii Calchedonensis Canon iubet, ab episcopo œconomum deligi, & constitui, qui ecclesiæ cathedralis prædia, bona, resque de illius sententia, & arbitrio administret, vt non modo illa non dissipentur, sed testis sit rectæ administrationis ac dispensationis.

Id vt a prouinciæ nostræ singulis episcopis seruetur, hoc decreto statuimus, nec vero solum quo diligentius bonorum ecclesiæ rectæ administrationi ad illius Concilii præscriptum consulatur, verum etiam quo studiosius episcopus, cum census, supellectilis, bonorumque eorum curatorem, administratoremque habuerit, in rerum spiritualium officiis, quæ episcopalis muneris propria sunt, ipse omni cogitatione, totoque animo incumbat.

Eum vero œconomum, vel, vt alio Canone cauetur, vicedominum constituat episcopus, non laicum, neque sibi cognatione, affinitateve, aut fauore coniunctum, sed ecclesiasticum hominem: qui & de clero suo, & vero, si talem, qui idoneus sit, habere potest, diaconatu initiatus sit, quique in eo administrationis genere & recte & perite versari possit.

Cuius administrationis rationes in codicem certum recte, ordineque relatas, tertio quoque anno ad Concilium prouinciale episcopus afferat, atque exhibeat, solicite pro conscientiæ suæ religione, totius illius dispensationis rationem in eodem Concilio redditurus.

Ne prælatus exemptus, etiamsi episcopus sit, in alienam diœcesin, intra cuius fines ecclesiam quomodocumque exemptam obtinet, quæ iam inde etiam ab immemorabili vsque tempore iurisdictionem spiritualem habet, alium episcopum inducat, neque ad sacrum oleum conficiendum, neque ad chrisma ministrandum, neque ad consecrandam ecclesiam, neque ad alia pontificalia munera obeunda, exercendave: nec vero ipse illa ipsa officia, munerave ministret, aut exerceat sine episcopi diœcesani concessu.

Ne item prælatus inferior, etiam exemptus, in ecclesia, locove vbi iurisdictione spirituali vtitur, episcopo extraneo potestatem faciat ministrandi pontificalia munera.

Regulares, quibus ex priuilegio ius competit conseruatores eligendi, ad quos in iudicium vocentur, quos semel

delegerint, ne mutent: eorumque præterea nomina, mensis spatio, episcopo diœcesano significent: alioquin ad episcopale forum in ius illos vocari liceat. ANNO CHRISTI 1579.

Quibus in actionibus, aut deliberationibus œcumenicis, Synodo Tridentina, aut prouincialibus Conciliis constitutum est de capituli, clerive consilio aliquid agendum esse, non propterea tamen illud sequendi necessitatem sibi impositam esse episcopus existimet, nisi in iis tantum, de quibus id speciatim, nominatimque cautum est.

Quoties episcopus, etiam tamquam sedis apostolicæ ex decretis Concilii Tridentini delegatus, sententiam in iis causis tulerit, in quibus ante Concilium, tamquam ordinarius, eadem iurisdictione, potestateve vti poterat; si ab illius sententia ad metropolitanum appellabitur, non propterea, quia alia sententia tamquam a sedis apostolicæ delegato pronuntiata est, a metropolitani iurisdictione subterfugiatur, sed appellationis causæ cognitio omnis libere eidem permittatur.

Quod Concilii Tridentini decretis sancitum est, vt in visitationis, correctionis, habilitatis, inhabilitatis, & criminum causis ab interlocutoria ante diffinitiuam sententiam, aut ab alio quocumque grauamine ne appelletur; ita omnes, ad quos pertinent, id exequantur, vt non modo appellationi non deferatur; sed neque metropolitanus, ad quem appellatum est, ante diffinitiuam sententiam cognitionem grauaminis suscipiat, adhibeatve: ita vt ne simpliciter quidem mandet, acta causæ sumptibus appellantis mitti. Vbi vero sententia diffiniens lata est, quæ ad causas visitationis & correctionis pertinent, appellari liceat; ita tamen, vt illius executionem non retardet, impediatve appellatio. Quod si de grauamine agitur, quod per appellationem a diffinitiua reparari nequeat, quale est grauamen indebitæ carcerationis, tunc appelletur licet, & appellationi plane differatur: Nec vero prohibeatur, quo minus acta causæ ad iudicem appellationis deferantur. Interea vero idem, cuius causa agitur, in carcere permaneat, quoad causa cognita iudex, ad quem appellatum est, aliter iusserit, decreueritve. Si vero causa correctionis est, vtpote, cum quis inique in carcerem se coniectum esse, aut diutius in eo fuisse conqueratur, & ad metropolitanum propterea ap-

ANNO CHRISTI 1579. pellet; de prætenso excessu is cognoscat licet, dummodo quæ ordinarius iudex decreuerit, eorum executio interea non impediatur.

Vt apud iudicem ecclesiasticum omni sinceritate iudicia exerceantur, statuimus atque edicimus, illum non solum litis principio, sed in omni eius parte, cum expedire censuerit, atque ex officii sui munere, tam ab actore, quam a reo calumniæ iusiurandum exigere posse.

Iusiurandum, sicut vinculum iniquitatis esse non debet, ita eius relaxatio, absolutiove æquum nullum modo est vt cuiquam præiudicium afferat.

Quamobrem ne cuiquam in posterum iurisiurandi, quo astrictus est, relaxatio, absolutiove vnquam detur, nisi ad agendum tantum alias ex sacrorum Canonum præscripto, at vero nullo modo ad excipiendum; ac præterea, ne ad agendum quidem, posteaquam quis periurium admisit: a quo crimine episcopus absoluit neminem.

Literæ monitionum de rebus surreptis, ablatisve, ne deinceps dentur, nisi præscriptis rationibus, quæ partim in Concilio prouinciali quarto explicatæ sunt, partim in hoc enucleatius vt infra præscribuntur.

Non solum excommunicationis, vt tertio Concilio decretum est, sed etiam interdicti, aliarumque censurarum vim & potestatem parochus iis sermonibus, concionibusve aliquando explicet, quos ad populum habet.

Et vero publice excommunicatos, interdictosve, qui a sacerdote celebrante, vt ab ecclesia exeant, nominatim moniti permanere auserint, excommunicationis vinculo irretitos esse; neque ab alio, nisi a sede apostolica solum, absolui posse, ostendat, vt Clementis quinti sanctione cautum est.

Interdicta, ab episcopo promulgata, non solum, quæ vniuersos, sed quæ singulos etiam attingunt, ab ordine omni regularium in suis ecclesiis & promulgentur, & seruentur item, vt Tridentinum decretum iubet.

Parochus cum aliquos, vel excommunicatos, vel interdictos pronuntiarit, eorum nomina, cognomina, & diem, quo excommunicati, interdictive sunt, quamprimum ad fori episcopalis cancellarium deferat.

Hic vero in tabella, eo potissimum nomine confecta, recte exscribat quæ a parocho acceperit.

Ei præterea tabellæ, quam in cancellaria diligenter certo loco asseruet, addat, detrahat, quidquid in dies singulos addi, detrahi, mutarive acceperit. ANNO CHRISTI 1579.

Item de clericis, qui vel suspensionis censura affecti, vel exilio mulctati sunt, accurate etiam seruet cancellarius, notato tempore, quo in ea suspensionis censura, aut in exilio permanere decretum est.

Quo diutius in excommunicationis, interdictive censura aliquis permanserit, cum absoluitur, eo grauiori pœnitentia afficiatur.

Iudiciorum, causarumque forensium, tum etiam omnium literarum, expeditionum formula, quæ ad fori episcopalis rationem, recte instituendam, & tuendam, quæque ad deprauatos vsus tollendos pertineat, Concilii huius auctoritate per nos conscripta, cum in lucem emittetur, in omni episcopali prouinciæ tribunali accurate, diligenterque seruetur.

Illud præter cetera munus episcopi est, vt in suo episcopali foro vniuersis & singulis ius gratis reddatur.

Quamobrem præter id, quod alio Concilio prouinciali de muneribus, & donis cauimus, hoc decreto statuimus, in ordinariis causis nihil quidquam, vel minimum, ne sportularum quidem nomine, nec a sponte etiam dantibus, aut vllo quouis modo a iudice illius fori accipi licere.

Si quis acceperit, pœnam, lege Iulia repetundarum sancitam, ipso facto subeat.

Nemo quisquam neque vicarius, etiam foraneus, neque procurator, aduocatusve fisci episcopalis, neque auditor, nec vero alius, qui in familia, famulatuve episcopi sit, causarum, quæ in episcopali foro aguntur, procurationem, defensionem, ac patrocinium, nec nomine, ne re ipsa suscipiat, agatve, præter illas, quas debet pro suscepti officii munere, & quas præterea pias causas episcopus, ab illo suscipi, agive iusserit. Nec vero quispiam eorum patiatur, famulos suos in eo episcopali foro causas non modo agere, sed ne commendare quidem, minus vero quidquam, vel minimum operæ ponere, quo præiudicium, damnumve cuiquam inferatur.

Neque præterea ipsi vel fori episcopalis ministri, vel episcopi familiares in causarum commendatione aucto-

rita-

ANNO CHRISTI 1579. ritatem suam interponant: nisi ii sint, quibus pro muneris sui ratione diligenter curandum est, vt lites, controuersiæ, & causæ, præsertim miserabilium hominum, quamcelerrime & rectissime in primis definiantur.

Illud maxime expedit, cum omnique ratione consentiens admodum est, vt vicarii episcopales, quoad eius fieri potest, alienæ potius diœcesis, quam illius sint, vbi commissum vicariæ curæ officii munus obire, atque exequi debent. Sæpe enim fit, vt cum iustitiæ quasi oculis tenebras cognatorum, affiniumve illa innata vis offundat; tum gratia, metuque eorum, quibuscum vixerunt, viuendumque deinceps est, etiam boni, constantesque viri ab æquitatis norma, rectaque via facilius deflectant.

Si præterea id vicarii officium eis committitur, qui in aliqua ecclesia personalis residentiæ munus sustinet, id incommodi, quod permulti interest, manifesto existit, vt non facile, neque cumulate, vti par est, vtriusque muneris partes expleat, atque exequatur.

Quare episcopus, cum alia via, rationeque in eo vicario munere sibi, suæque ecclesiæ recte consulere potest, videat, vt ne illius generis viros ad illud adhibeat.

Ne episcopi vicarius, ministerve, iudicandi officium, partesve ab eo commissas, ante aggrediatur, suscipiatve, quam eidem iusiurandum præstiterit ad formulæ conceptæ præscriptum.

Piarum voluntatum executio, bonorumque ecclesiasticorum defensio omnis, iure Canonum, ecclesiasticisque constitutionibus, episcopi curæ, fideique commissa est.

Quamobrem is vel cathedralis ecclesiæ canonicum, vel alium ecclesiasticum hominem arbitratu suo constituat, qui idoneus earum piarum causarum patrocinium suscipiat, atque agat.

In earum curam delectus ab episcopo protector incumbat studio diligenti, vt & voluntatibus piis satisfiat, & bona ecclesiæ recuperentur, & locis, operibusve piis fraus nulla, vel minima, quoad eius fieri potest, adhibeatur.

Præcipue autem in eo euigilet, vt piarum causarum aduocati, & procuratores ne officio vsquam desint, quod earum procuratio, ac defensio ipsis commissa deposcit.

Singulis hebdomadis, semel ad minimum, & procu-

ratorem fisci episcopalis, & illos conuocet, quibuscum deliberationem, rationemque omnem, vt diligentissime potest, ineat, tum de piis legatis exequendis, tum de ecclesiæ bonis recuperandis atque tuendis. ANNO CHRISTI 1579.

Quæ vel ab ipsis aduocatis, procuratoribusve, vel ab aliis, quorum interest, in dies singulos, prout vsuuenit, exponi solent, ea studiose attenteque audiat: si quæ vero cognouerit in eo statu versari, vt necesse habeant aliquo officio adiuuari, aut tandem ad exitum perduci, is omni studio, etiam pro officii sibi commissi munere, videat, ac procuret opportuna ad rem adiuuandam conficiendam. ve remedia.

Quamobrem, & vicarium generalem, & aliquando episcopum, & iudices alios, quibuscum agendum est, toties adeat, quoties adiumento opus erit ad causam.

Sit etiam fori episcopalis carceris protector vnus e canonicis ecclesiæ cathedralis, vel alius ecclesiastici ordinis vir: quem secundo quoque anno, aut breuiori temporis spatio, prout maluerit episcopus, ei curæ, protectionive præficiat: rursusque ab illo munere libere amoueat, etiam ante præfinitum tempus pro arbitratu suo.

Eius officium erit, exquirere diligenter, ac simul curare, vt aduocatus, procuratorve pauperum, satellites, & custodes carceris muneri suo ne in aliqua re desint, neve quidquam committant, quod iis, qui in custodia sunt, fraudi damnove esse possit.

Inuestiget præterea solicito, diligentique studio, quæ illorum cura adhibeatur, cum in primis ad animæ salutem, tum etiam ad corporis sustentationem: & quæ vero de toto eo genere in Concilio prouinciali primo, & tertio cauta sunt, an præstentur quamrectissime: & quid denique officii erga ipsos singuli ii præstent, quibus commissum est.

Causæ item eorumdem, & quamcelerrime fieri potest, recte, cum æquitatisque ratione congruenter diffiniantur, etiam atque etiam studiose videat ac procuret.

Singulis hebdomadis sæpe, vel minimum bis, vnumquemque, qui in carcere est, inuisat. At si qui sunt, qui arctiori secretiorive custodia inclusi tenentur, eos item visitatum eat: sed hoc omne officium, vicario consentiente,

ANNO CHRISTI 1579. eodemque præsente, aut procuratore fisci episcopalis, alioue, quem idem vicarius maluerit; si ita magis expedire censuerit, ipse præstet, nec vero alias.

Carceris item custodes sæpius per hebdomadam adhibeat, quibuscum agat quæcumque non solum ad mores corrigendos, sed ad vitam sustentandam, necessitatesque subleuandas eorum pertinent, qui in vinculis, custodiaue sunt. Ac proinde libenter, benigneque audiat, quæ quotidie sibi eo de genere ab illis exponentur: & quibus opus esse viderit vt consulatur ac prouideatur; in iis omnes curæ solicitudinisque partes, vt oportebit, quamdiligentissime præstet.

Si porro vel vniuersos, vel singulos, qui in carcere sunt, ita se male gerere perspexerit, vt correctione, monitioneve opus habeant ad morum disciplinam, eos prout opportunitas tulerit, & monere, & hortari, & obiurgare, & corripere ne desistat.

Si vero alios muneri suo deesse, aut in eo peccare animaduerterit, cum illos sui officii, atque adeo errati moneat in primis, tum si opus erit, ob eam causam episcopum, aut vicarium generalem adeat, cuius auctoritate malorum pertinaciæ occurratur.

De procuratore fisci episcopalis.

EAM curam, atque adeo cogitationem procurator, aduocatusve fisci episcopalis suscipiat, vt sibi putet procurationis munus commissum esse in inquirenda veritate criminis, de quo agitur; ideo ne eo vnquam abutatur ad innocentes opprimendos, neve item causam & occasionem præbeat, vt calumniis quis vexetur, atque exagitetur.

Ne vllam criminis causam suscipiat, procuretve, quam calumniosam esse nouerit: sed cum vel calumniæ, vel rei delati innocentia constiterit, statim ab ea causa desistat.

Euigilet item vna cum vicario, ac sine eo etiam, vt collateralis, & satellites, ne quidquam vel minimum extorqueant.

Testes pro informatione curiæ, & sancti officii inquisitionis ipse per se, etiam vicario non præsente, aut de illius tamen mandato excipiat licet. Iis præterea, quæ de testibus etiam ad defensionem causæ adhibitis, instituentur, quæstionibus adesse possit: nec vetitum sit, quin & iudi-

ci quæstiones, interrogatave, quæ ad causam pertinent, in mentem reuocet, atque adeo suggerat: & testes etiam ipsos, si modo iudici placuerit, interroget: imo vero reos item, at ipso tamen iudice præsente. ANNO CHRISTI 1579.

Denuntiationum quoque, quæ de rebus, pie legatis, relictisve, in dies singulos fient, indicem a cancellario apud se habeat.

De præfecto reformationis, tribunalis, & taxarum.

EPISCOPVS singulis annis, aut secundo quoque anno, ecclesiasticum virum decernat, qui certis illis legibus exequendis præsit, tum prouincialibus, tum episcopalibus, quæ ad rectum fori ecclesiastici vsum, rectamque forensium causarum normam, tum ad certam taxæ rationem, omnemque denique iudiciorum conformandam disciplinam pertinent.

Is, quæcumque de omni eo genere sancita sunt, omni cautione videat, vt ab iis, quorum interest, plane seruentur, & in morem quamdiligentissime fieri potest inducantur.

Causarum acta & codices item, in quos solutiones sigillatim relatæ sunt, de improuiso inspectet, quo facilius comperiat, si quid culpæ in taxæ præscriptæ ratione contrahatur. Si vero præ quæstus cupiditate cancellarius, notariusve plus pecuniæ quam præfinita taxæ ratio postulat, eiusque tabella ostendit, ab vllo vnquam exegerit, id totum eidem restitui iubeat.

Et vero qui in eo genere deliquerint, pœnis etiam illos affici ab episcopo, vicariove procuret. Ad episcopum præterea illorum nomina deferat, quos in illis exequendis, quæ sibi præscripta sunt, muneri suo deesse aliquo modo animaduerterit.

De cancellario, & notariis.

MAXIME interest, non modo eum, qui officium tanti ponderis, tamque valde cum episcopali cura coniunctum gerit, quale est cancellariæ episcopalis munus, sed illos etiam qui vel substituti nomine operam simul in eo ipso munere ponunt, vel in cancellariæ scriptorum numero censentur, cum ab omni alio negotio expeditos esse, quo attentiores sint ad operam, curamque susceptam, tum maxime vacuos, ac plane liberos ab omni, vel minima su-

ANNO CHRISTI 1579. spicione cupiditatis, prauæque affectionis, nedum corruptelæ. Quare præterea, quæ olim hoc de genere a nobis constituta sunt, hoc decreto etiam vetamus, atque interdicimus, ne eorum quisquam ab vlla cuiusuis loci, ordinisve vniuersitate, collegio, homineque vllo, ne diœcesis quidem alienæ, qui in foro episcopali causas, lites & negotia, cuiuscumque generis sint, duobus ante annis habuit, aut iam nunc habet, aliquod, vel minimum, donum, munusve etiam sponte oblatum, ac ne rem quidem esculentam, quæ statim consumi possit, accipere directe aut indirecte, vllove modo possit.

Ne præterea in eo foro ecclesiastico, vel in alio, lites, causas, negotiave cuiusquam suscipiat, neque agat, nec vero dispensationes, neque alias eius generis actiones, expeditionesve persequatur, procuretve, nisi officii, quod gerunt, ratio aliter deposcit, aut episcopus iussit. Qui contra fecerit, a muneris exercitatione suspendatur, atque eo etiam mulctetur, aliisve pœnis plectatur, arbitratu episcopi.

Ne episcopus quidquam, vel sponte oblatum, ne exiguum quidem, a secretario, scribisve dono accipi, aut capi vllo nomine patiatur; ne occasione quidem literarum, etiam quas pro officii munere etiam priuatim aliquando scribunt.

Hebdomadæ dies, antiquato Gentium a fide Christiana abhorrentium more, non stellarum errantium, Lunæ, Martis, Mercurii, Iouis, Veneris & Saturni nominibus, sed feriæ appellatione & distinctione nominati, sanctissimus pontifex Siluester decreto sanciuit.

Quod cum non sine multiplici ratione ab eo institutum sit; id prouinciæ nostræ episcopi curent, vt omnis ecclesiastica actio, qualis qualis sit, quæ vni in Synodis diœcesanis, vel sacerdotalibus, clericalibusve conuentibus, vel in canonicalibus capitulis, vel in foro episcopali, vel vllo alio loco, temporeve celebretur, non dierum, qui illarum stellarum appellationem adhuc etiam vulgo retinent, nomine, sed feriæ distinctione & ordine recte notetur.

Cancellarius & notarii causarum, tam ciuilium, quam criminalium acta, gesta, tabulas, instrumentave, & pro-

cessus originales, ne vllo nomine, ne inspiciendi quidem tantum causa, vsquam exhibeat; nisi in proprio pluteo aut cancellariæ, archiuive loco, idque sine vlla mercede. Illa vero inde alio asportari ne liceat; etiam de eorum consensu, quorum interest, etiamsi cui certo homini transferenda, recte ac tuto committi possint, præterquam iudici causæ ostendenda. Qui secus fecerit, cum ab episcopo plectatur graui pœna, tum damnum resarciat, etiam si quid quisquam eo nomine fecerit. ANNO CHRISTI 1579.

Et cautio cancellario & notariis adhibenda est, ne cuipiam alicuius causæ actorum, attestationum, sententiæ vlliusque scripturæ exemplum edant, facultate scripta editionis a vicario non data. Qui in eo genere deliquerit, officii amissione mulctetur, aliaque pœna puniatur pro episcopi arbitrio.

De certa taxæ ratione, forensibus tribunalis ecclesiastici actionibus præscribenda, in Concilio etiam prouinciali tertio cauimus: sed quoniam nondum quidquam præstitum est, quod omnibus partibus perfectum sit; sex mensium spatium post Synodi huius prouincialis editionem præstituimus: quo tempore singuli episcopi prouinciæ causis, negotiis, rebus & actionibus singulis fori sui, certas taxæ rationes, quæ metropolitano probentur, quamrectissime præstituant, vt nulli auaritiæ, cupiditatisve suspicio inde existat. Si qui non fecerint, metropolitani ipsius cura sit, intra annum totum id præstare.

Præter alia, quæ hoc de genere olim & nunc sancita sunt generatim, vel sigillatim, hoc decreto statuimus quæ infra ordine sigillatim quasi in tabella notantur, ea ipsa singularum instrumenta, tum literas, scriptave a cancellario gratis & scribi & confici & edi. Id vero omne vt præstetur, episcopus omnino efficiat, ac de negligentia, aliave culpa in Concilio prouinciali rationem reddat.

Quæ gratis in cancellaria conficienda sunt, & etiam addenda, quod ad scriptionem attinet.

ACTA visitationis, eorumque exempla, quæ iis eduntur, qui visitant ad præscriptum decreti hoc Concilio editi.

Facultates, quarum auctoritate vicarii, ministrique episcopales decernuntur.

ANNO CHRISTI 1579. Literæ teſtimoniales, dimiſſoriæve de ſuſcipiendis ordinibus.

Facultas pontificalia exercendi, quæ epiſcopo, aliive aliquando conceduntur.

Atteſtationes, quibus teſtatum fit, aliquem idoneum eſſe, cui beneficium conferatur, quive ad illud inſtituatur, ſiue ea collatio, inſtitutiove Romæ facienda ſit, ſiue ab inferiore collatore, ſiue ab epiſcopo.

Rogatus ceſſionis beneficii libere coram ordinario.

Proceſſus & de natalibus & ætate, aliiſve conditionibus eorum, qui initiandi ſunt, aut recipiendi in ſeminarium.

Inſtrumentum iuriſiurandi, quod ab iis præſtandum eſt, qui beneficia obtinent.

Inſtrumentum, ac teſtimonium profeſſionis fidei, quæ a quouis præſtanda ſit.

Inſtrumentum fideiuſſionis eorum, qui in ſeminarium recipiuntur.

Mandatum de aliquo recipiendo in ſeminarium.

Facultas & probationum omnium & pertinentium ad receptionem nouitiæ, vel ad profeſſionem præſtandam.

Confirmatio abbatiſſæ, ſeu prioriſſæ.

Facultates, quæcumque monialibus earumve monaſteriis conceduntur.

Facultas ingrediendi monaſteria.

Facultas accedendi ad monialium loca collocutionibus præfinita.

Facultas erectionis, inſtitutioniſve confratriæ, ſcholæve.

Confirmatio regularum alicuius ſcholæ, confratriæve.

Scriptum, quo ſcilicet certæ eccleſiæ, ſcholæve quis adſcribitur.

Approbatio ludimagiſtri.

Literæ dimiſſoriæ, teſtimonialeſve.

Facultas abſentiæ cauſa ſtudii.

Facultas eleemoſynam colligendi.

Facultas faciendi ſepulcrum.

Facultas abſoluendi a caſibus reſeruatis.

Facultas celebrandi vbique, vel certo loco.

Facultas prædicandi.

Facultas audiendi confeſſiones.

Literæ indulgentiarum, vel earum ſummæ. ANNO CHRISTI 1579.

Teſtimonium conſecrationis, reconciliationis eccleſiæ, cœmeterii, altarium & campanarum.

Conſtitutio coadiutoris.

Reductio Miſſarum, & de commutatione piorum operum.

Facultas abeundi extra fines diœceſis, vel peregrinandi.

Literæ quæ pro officii munere quauis de cauſa ad parochos, vicarios foraneos, alioſve ſcribuntur.

Executio literarum gratioſarum protonotariatus & equitum: harum tamen literarum cauſa ſcripturæ merces capiatur, & ſi quid præterea epiſcopus conceſſerit.

Proceſſus & acta omnia, quæ conficiuntur ad miraculorum veritatem perquirendam.

Itidem de iis, quæ conſcribuntur ad ſacrarum reliquiarum veritatem indagandam.

Facultas aſportandi cadauer de loco ad locum.

Exempla editioneſve decretorum, ordinationum, ſtatutorum, præceptorumve, quæ epiſcopus, aut eius vicarius ex officio confecerit, ſeruarique mandarit.

Conſtitutio vicarii in quauis eccleſia ad tempus.

Diſpenſationis & proceſſus de defectu natalium, irregularitate, vitio aut defectu corporis, etiam auctoritate ordinaria.

Inſtrumenta & ſcripta, quæcumque pro menſa epiſcopali & capitulo conficiuntur, quæ item ſeminarii cauſa fiunt, ita tamen, vt hoc decreto, ſolutionis immunitate, capitulum & ſeminarium dumtaxat fruantur. Clerici vero, aliive, ad quorum cauſam, commodumve illa ſcripta, inſtrumentave interſunt, quive earum exempla ſibi edi petunt, a ſolutione immunes ne ſint.

Literæ & expeditiones, quæcumque conficiuntur nomine rerum mere ſpiritualium.

Expeditiones, quæcumque pro pauperibus, vel miſerabilibus hominibus, de quorum egeſtate, aut neceſſitate epiſcopi, aut vicarii iudicio conſtet.

Literæ præterea & expeditiones omnes aliæ, quas gratis dandas epiſcopus cenſuerit.

Diſpenſationes & facultates, quæcumque ex decretis, vel

ANNO CHRISTI 1579. vel prouincialibus, vel diœcesanis, aut eorum occasione dantur.

De emolumentis cancellariæ episcopalis, quam Concilio prouinciali primo, vendi, locari, eorumve nomine quidquam persolui vetitum est, nihil prorsus vtilitatis priuatæ ad episcopum, eiusve mensam, aut vicarium, neque ad alios, præterquam ad cancellariam, cancellariumve, ceteros eiusdem cancellariæ ministros, perueniat. Qui aliquid etiam a sponte dantibus perceperit; tum in conscientiæ foro ne suum faciat, sed pauperibus loci erogare omnino debeat; tum quadruplo mulctetur, quod vel in ecclesiæ instaurationem, vel in sacristiæ vsum erogetur.

Quæ ad matrimonium pertinent.

MATRIMONIVM cum sacramentum sit, & maxime liberum, si quæ municipales leges, statuta, decretave sunt, quibus huic sacramento, sanctæque illius libertati contra sacrorum Canonum, & Conciliorum præscriptum vllo quouis pacto impedimentum afferatur; eas irritatas, rescissas, ac plane nullas decernimus, ac declaramus.

Omnibus vero, quacumque etiam dignitate, potestateque præditis, interdictum iam nunc perpetuo sit, ne earum etiam legum, statutorum, decretorumve auctoritate, nec vero alia quauis ratione quidquam statuant, decernant, iubeant, agantve, quo matrimonii libertas vllo pacto, neque directe, nec vero indirecte lædatur.

Qui contra fecerit, pœnas & censuras Conciliorum, & Canonum iure sancitas ipso facto subeat. Episcopus vero, vbi probabilem pro sua conscientia suspicionem habeat de puellæ minus libera voluntate, tum exquirat rem diligentissime; tum præterea, si opus esse censuerit, illam certo loco tuto, ac honesto collocet, vbi illa eidem proferat, & explicet liberius suam voluntatem, qualis vere sit.

Matrimonii denuntiationes, quas aliquando ab episcopo remitti constitutione Tridentina permissum est, is videat, ne ob aliam causam, quam ea ipsa constitutione cauetur, remittat; cum scilicet ordinarii iudicio verisimilis suspicio est, matrimonium malitiose impediri posse. At

vero si hæc causa non subest, quamobrem illas remittat, ea certe sola, quod instat sacri aduentus, quadragesimæve tempus, neque necessaria est, nec vero cum ratione consentiens, cum præsertim eo sacro tempore, qui iam matrimonio iuncti sunt, ab illius vsu abstinere potius conueniens sit, nedum sponsos vna coniungi. ANNO CHRISTI 1579.

Illas vero ab episcopo, cum præsens in vrbe, vel diœcesi adest, solum remitti deinceps liceat, ac alio præterea nemine, ac ne a vicario quidem generali.

Matrimonii futuri denuntiationibus in ecclesia de more factis, si forte hoc accidit, vt illud duorum mensium spatio post non contrahatur, ne idem antea parochus celebret, quam iterum denuntiationes ex Concilii Tridentini præscripto fecerit, edixeritve, si modo aliud episcopus non concesserit.

Parochus, quorum matrimonium ex Concilii Tridentini præscripto publice ter denuntiaturus est, eos primum graui cohortatione diligenter moneat, vt cum ad illud ineundum, ieiuniis, orationibusque se parent; tum etiam, vt eo rite celebrato, sacerdotalique benedictione a proprio parocho accepta, orationi frequentiori interim vacantes, triduo abstineant pro reuerentia: sicque contra spirituales nequitias, & carnis procacitatem sancte muniti, salutem, & gratiam Dei ex eo sacramento vberiorem sibi comparare studeant.

Si qui ætate etiam legitima, & parocho præsente, testibus duobus adhibitis, & notario item, iurati spoponderunt, se matrimonium inituros, ac deinde non contracto legitime per verba de præsenti matrimonio, copulationem inter se inierunt; eorum matrimonium nullum ab episcopo declaretur, ac decernatur. Id vero ne accidat, parochus quamsæpissime populum, vt opus erit, moneat, ad præscriptum Concilii Tridentini.

Eos præterea, qui ita contraxerint, grauiter pro arbitratu suo episcopus puniat. Quod si iidem postea de præsenti matrimonium contrahere velint, ne prohibeantur, modo seruentur, quæ ad Tridentini Concilii præscriptum seruari oportet, si nullum aliud insit legitimum impedimentum.

Caueat parochus, si quando sponsalibus intererit, vt

ANNO CHRISTI 1579. ne de præsenti, sed de futuro matrimonio illa contrahantur, sicque propterea verborum formula dilucide concipiatur, vt de eorum sensu nulla deinde quæstio, difficultasve oriatur.

Parochus, quos sponsos experiundo viderit doctrinæ Christianæ rudimenta plane ignorare, ne matrimonio illos ante iungat, quam ea item ratione cognorit, didicisse quæ eo de genere illos plane scire oportet.

Qui testibus adhibitis, at sine parocho, aliove sacerdote, cui is, vel ordinarius facultatem dederit, matrimonium de facto contraxerint, ne eos cogi liceat, vt denuo inter se contrahant, nec rursus eo nomine impediri, quo minus eorum vnusquisque cum aliis libere contrahat, cum illud eorum factum, ne sponsalium quidem, nedum matrimonii vim habeat.

Qui quarto, & quinto affinitatis, consanguinitatisve gradu iuncti sunt, cum inter se matrimonium, non impetrato dispensationis beneficio, libere inire, contrahereve possint, ne a parocho, aut ab alio quopiam in posterum impediantur, quo minus libere contrahant, seruatis regulis, Tridentina sanctione præscriptis.

Parochus, cum matrimonium celebrare voluerit, moneat contrahentes, propositam esse pœnam excommunicationis latæ sententiæ, vltra alias pœnas a iure inflictas in eos, qui in gradu prohibito consanguinitatis, vel affinitatis matrimonium contrahere scienter præsumpserint, ac eos omni spe consequendæ dispensationis carere, ex præscripto Concilii Tridentini.

Episcopus vero seuere animaduertat in eos, qui diuino timore postposito in suarum periculum animarum scienter huiusmodi coniugia prohibita, etiam ex causa fornicationis, quod frequentius accidere solet, inire sub spe forsan futuræ dispensationis præsumpserint; ac statim illos, quos ei constiterit taliter contraxisse, adhibita separatione ex Concilii Viennensis præscripto excommunicatos publice tamdiu denuntiari iubeat, donec suum humiliter recognoscentes errorem, absolutionis obtinere beneficium mereantur.

Irritum nullumque ab episcopo matrimonium declaretur, quod a parocho loci, vbi illud fit, non ab eo, qui

parochus proprius est contrahentium, celebratur. ANNO CHRISTI 1579.

Tridentina œcumenica Synodus illud episcopi diligentiæ quamdiligentissime commendauit, vt si quæ vel hominum vitio, vel temporum iniuria corruptelæ in nuptiis celebrandis irrepserint, illæ radicitus extirpentur. Atque eo quidem vehementius in eiusmodi curam incumbendum est, quo grauius, atque adeo sæpius in illis peccatur.

Quare ad nuptias matrimoniaque impedienda, vel dirimenda eo cum ventum sit, vt veneficia, fascinationesve homines adhibeant, atque vsque adeo frequenter id sceleris committant, vt res plena impietatis, ac propterea grauius detestanda: itaque vt a tanto, tamque nefario crimine, pœnæ grauitate deterreantur, excommunicationis latæ sententiæ vinculo fascinantes, & venefici id generis irretiti sint. Quam ipsam pœnam etiam illos subire decernimus, si qui in illis soluendis verba improbata, superstitiosa, atque adeo alia, quam quæ episcopo primum probata sunt, adhibuerint; cum id non sine diuini cultus offensione maxime faciant.

Quo etiam genere pœnæ afficiantur, quicumque vel suaserint, vel mandarint, vel consenserint.

Ne quis, cuiuscumque gradus, conditionisve sit, statis temporibus, quibus nuptiarum solennitates celebrari interdictum est domum sponsam traducat, aut nuptialia conuiuia celebret, aliave eius generis vetita agat.

Qui autem, vel per se, vel alium contra fecerit, aut eius culpæ quouis modo particeps fuerit; is pœnam interdicti ab ingressu ecclesiæ ipso facto incurrat: eamque pœnam illum tamdiu sustinere volumus, quoad sponsi, episcopi iussu separati, meritas pœnas pro eorum conditione dederint, arbitrio eiusdem episcopi, & interdicto liberari eiusdem iudicio meruerint.

In dispensationibus matrimonialibus, dotis non competentis causa concessis, si modo eo loci, vbi mulier, de cuius matrimonio agitur, habitet, virum pari, æqualique conditione non inueniri vere constet, qui sibi cognationis, affinitatisve vinculo coniunctus non sit, progrediatur episcopus ad exequendam eius generis dispensationem, etiamsi in locis finitimis aliqui essent, qui nullo

ANNO CHRISTI 1579. gradu cognationis affinitatisve iuncti, eam cum exigua dote in matrimonium ducerent.

Satis enim est, in eo municipio, locove, vbi mulier est, diligentiam matrimonii contrahendi adhibitam esse.

Pro dispensationum matrimonialium executione nihil quidquam prorsus muneris, præmiive, etiam sponte oblati, ac ne pro labore quidem, qui in testibus ea causa examinandis, aliisve testificationibus excipiendis, ponitur, episcopus aut vicarius eius capiat.

Notarii vero pro examine testium, quartam dumtaxat partem aurei ad summum capiant licet.

Vbi certus locus meretricum habitationi præfinitus, constitutusque est, cum extra eius fines eas habitare non liceat, si quis cuiquam earum alio, quam præstituto eo loco, domum, domiciliumve locarit, excommunicationis pœna contra eum agatur.

Prostitutas feminas, meretricesve in cauponis, diuersoriis, ganeisque ad quæstum alere, cum id & graui Dei offensione, & magno animarum detrimento, & disciplinæ Christianæ iniuria fiat, hoc decreto prohibendum censuimus.

Quare ne quisquam vel caupo, vel tabernarius, vel qui cœnaculariam facit, illas in ipsis cauponis, ac diuersoriis habeat, alatve ad turpem quæstum.

Qui contra fecerit, post huius decreti promulgationem, in eius parochiali ecclesia factam, tamquam is, qui in statu damnationis notorie versatur, præmissa monitione, interdicti pœna afficiatur, & aliis præterea etiam grauioribus arbitratu episcopi.

Parochi singuli, quam maximam possunt, in eo solicitudinem, persuadendique studium adhibeant, vt omnem luxum, cincinnorum ornatum, inaures, quod signum diaboli sanctus Augustinus nominat, fucum, & vestes in primis, quas caudatas dicunt, parochiæ suæ mulieres omnino deponant.

Qua in re persuadenda argumentorum vim, rationumque momenta sibi comparent, cum ex sancti Ambrosii patris nostri, illarum luxum grauiter exagitantis, libris, tum ex sancti Chrysostomi, aliorumque patrum monimentis, in primisque ex homilia, quam eo de genere gra-

uissimam vir doctissimus, idemque religiosissimus, Iacobus Vitriacus sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalis olim habuit. ANNO CHRISTI 1579.

Hoc autem omne vsque adeo ab ecclesia vetitum esse ille ipse affirmat, vt si caudatæ ad ecclesiam accederent, sacra communione interdicerentur.

Nulla est amplior hereditas, nec præclarius patrimonium quod parentes suis liberis relinquere, neque maius precium honestioremque mercedem, quam domini iis, qui sibi in seruitute operam dant, pro fideli eorum famulatu tribuere ac persoluere possunt, quam si effecerint, vt boni Christiani euadant; quæ virtus omni terreno thesauro multo preciosior est censenda. Quamobrem qui in aliqua domo, atque familia duces sunt, curabunt diligenter, vt omnes, quicumque suo sub imperio, & ditione viuunt, ieiunia colant, diuini verbi prædicationem crebro audiant, sacramentis frequenter vtantur, & omnia demum veri Christiani officia exerceant; famulorum autem domini non solum diebus festis tantum eis liberi temporis concedere curent, vt eiusmodi officiis vacare possint, sed crebris item eos, ac paternis hortationibus excitare non desistant, ne in studio eiusmodi tam salutari segniores, neque negligentiores existant. In quo si parentes ipsi, aut domini suo officio in his defuerint, procul dubio expectent fore, sibi vt ante seueriſsimum Christi Domini tribunal culpæ tribuantur peccata omnia, quæ liberi, vel famuli non commisissent, si suas illi partes, in hoc, aliisque eiusmodi decretis præscriptas, sibique maxime debitas præstitissent. Atque id quidem multo magis timendum illis erit, qui aliquo modo impedierint, quo minus pia supraſcripta, & alia huiusmodi officia persoluantur; contra quos agat episcopus pro culpæ ratione.

His temporibus tanta puerorum licentia est, atque adeo effrenata, vt cum peccandi materiam afferat, tum disciplinæ Christianæ detrimenta importet non leuia: hinc in scholis nimia petulantia, in ecclesiis irreuerentia, turbulenta foris concitatio, atque in omni loco sese efferens impudentia, & pene proiecta audacia.

Quare episcopi, qui omni morum speculationi sancte inuigilare debent, videant ne grauiores offensiones inde

ANNO CHRISTI 1579. existant: proinde & cum magistratibus, decurionibusve agant, vt aliqua inita ratione ei rei occurrant; & præterea sacerdotes aliquot vitæ probitate, castissimisque moribus præstantes, aliosque pios viros, & salutis animarum zelo accensos deligant: qui puerorum scholas sæpe inuisant, mores, & vitam eorum perquirant; in Dei timore, officiisque Christianæ institutionis illos contineant, idque omne cum parentibus, magistris, præceptoribusque agant. Curentque vt prius aliquis ciuitatis locus, piave confraternitas id oneris suscipiat, quemadmodum alicubi fit, vt huius generis vagantes pueri colligantur, eorumque effrenatis moribus opportune consulatur. Quod si hac non successerit, aliam omnem, quæ sibi potior videatur, rationem ineant, vt puerorum effrenatæ libertati, quæ multa spiritalia incommoda parit, rectissime occurratur.

Nullo vero modo patiantur, vt huiusmodi pueri ecclesiam perturbent: quod ea maxime ratione præstabitur, si parentes, vel ii ad quos id pertinet, liberos suos teneræ ætatis apud se teneant, secum ducant, eisque ostendant pie, suppliciterque orare, & sacris interesse.

Quæ ad scholas, confratrias, & ad loca pia pertinent.

NE cuiusuis confratriæ, scholæve præfectus in scholæ suæ numero quemquam doctrinæ Christianæ rudem atque ignarum adscribi permittat, cuiuscumque ætatis, aut conditionis ille sit. Id vero curæ sit sacerdoti proprio illius scholæ, vel parocho, in cuius finibus est.

Ne facinorosi homines, neve turpis vitæ, aut infamiæ labe notati, in disciplinatorum, alteriusve generis confratriis, adscribantur. Si qui vero iam adscripti sunt, si moniti, honestæ vitæ rationibus se non conformarint, a confratrum numero, episcopali auctoritate, & cura amoueantur.

Ne a disciplinatorum, confratrumve alterius generis præfecto cuiquam, qui in confratria adscribendus sit, amictum, quod insigne confratriæ est, dari liceat, nisi præsente parocho aliove sacerdote, qui amictum illum statis precibus benedicat. Quem amictum confratres ne vnquam domi, aliove loco, sed in schola asseruent.

Qui vero e confratria aut abibunt, aut eiicientur: illum confratriæ ipsi dimittant, præfectoque sine vlla exceptione tradant.

Laici confratres cuiuſcumque confratriæ, de fidei dogmatibus ne diſceptationes, colloquia, ſermoneſve habeãt. Videat præterea epiſcopus diligenter, vt in oratoriis ſuis collocutiones de iis tantum rebus inſtituant, quarum tractatio & collocutio laicalis ordinis hominibus conueniat. ANNO CHRISTI 1579.

Ne quidquam, quod vulgari ſermone conſcriptum ſit, in vlla cuiuſuis generis confratria, ſcholave legi, recitarive liceat, niſi primum ab epiſcopo, vel ab eo, cui ille mandarit, recognitum ſit, & ſubſcriptione comprobatum.

Quo tempore in baſilica cathedrali, eccleſiave parochiali officium veſperarum celebratur, tunc ne in vllis confratriæ, ſcholæve oratoriis ciuitatis, aut loci illius, ab eiſdem confratribus recitari liceat officia, ſed vel ante, vel poſt recitentur, ita tamen vt non ſolum eiuſmodi officiorum occaſione non diuertantur illi a diuinis officiis publicis; ſed nec etiam a ſcholis doctrinæ Chriſtianæ, in quibus eiuſmodi confratres vtiles adiutores, & operarii eſſe ſolent.

Diſciplinati, confratreſve cuiuſcumque ſcholæ, cum proceſſiones, ſupplicationeſve collegiatim ipſi agunt, capellanum, ſacerdotemve alium adhibeant, cuius ſit, eam religioſam actionem dirigere, niſi cum aliquando ſine ſacerdote proceſſionis, ſupplicationiſve agendæ facultatem a parocho, aut ab epiſcopo impetrarint.

Ne confratri cuiquam ad confratriæ eccleſiam, oratoriumve arma vllius generis ferre liceat, niſi pro dignitatis ſuæ, aut officii, quod gerit, ratione, hoc alicui conueniens ſit. Nemini autem vnquam, cum confratriæ amictu indutus eſt, id liceat.

Ne in confratriarum, ſcholarumve oratoriis, eccleſiiſve cadauera, etiam ſodalium, ſepeliri liceat, niſi id licere ex certis priuilegii tabulis, aut probatæ conſuetudinis immemorabili vſu conſtiterit epiſcopo. Vbi vero confratribus ius ſepulturæ tantum conceſſum eſt, alii nemini, neque electionis etiam iure, ibi ſepeliri liceat, ſed ne confratribus quidem ipſis, niſi per ſex menſes ante obitum in ſodalitio rite adſcriptus ſit.

Ne cuiquam confratriæ vſquam eleemoſynam quæritare liceat, niſi facultate, quæ literis exarata ſit, ab epiſcopo impetrata.

Ne

ANNO CHRISTI 1579. Ne in vllo disciplinatorum, aliarumve scholarum confratria officiales, ministrosve creari, aut eligi liceat, nisi vel alio sacerdote ab episcopo constituto, præsente, si modo aliud episcopo non videatur.

Quæcumque & in hoc quinto Concilio, & in aliis superioribus de disciplinatorum scholis, aliisve confratriis, etiam laicalibus constituta, aut præscripta sunt, ea episcopus ab illis inuiolate, integreque seruari mandet; etiamsi in ecclesiis regularium illæ scholæ, confraternitatesve erectæ sint, exerceanturve; ita vt si quid contra ab eisdem vsquam factum erit, id pro culpæ modo ab episcopo grauiter puniatur arbitratu suo.

Caritatis, beneficientiæque omnibus officiis, quæ in proximos conferuntur, magnam cælestis gloriæ mercedem propositam esse, sacræ literæ ostendunt: sed illa maxime Deo grata, atque accepta opera sunt, quibus benigne fit, ac succurritur egentissimis hominibus, ægrotis ac peregrinis. Itaque, vt quæ ad eam rationem pertinent, legibus & sanctionibus communita, recte obseruentur, hæc pro pastoralis curæ nostræ munere decernimus:

Primo hospitalarius, isve, cui hospitalium ædium custodia committitur, vir sit, cuius fides, pietas, vitæ innocentia, sedulitas, caritas, grauium virorum testimonio commendata sit.

Caueat, ne a quoquam, cum hospitium ingreditur, aut, cum inde discedit, quidquam, vel minimum, ac ne sponte quidem oblatum exigat, petat, accipiatve.

Ne cum mendicis, qui ad quæstum omni simulandi arte vtuntur, aliquam turpis lucri pactionem pro iis recipiendis ineat.

Curet item, ne quid peregrini, aduenæ, paupereſque hospitio excepti, contra Christianam pietatem, bonosque mores admittant.

Quinimo certam horam, tum mane, tum vesperi præscribat, qua, ictibus paruulæ campanæ datis, omnes simul aliquantisper orent.

Doctrinæ Christianæ institutionem introducat, qua præfinito aliquo temporis spatio erudiantur.

Si enim iis ad corporis victum, curamque benigne sup-

peditatur, illud etiam maxime curandum est, vt spiritale doctrinæ Christianæ poculum eisdem tribuatur. ANNO CHRISTI 1579.

Ne pueros vna cum adolescentioribus, maioribusque natu in eodem lecto cubare permittat.

Neque item eos, qui integra valetudine sunt, cum ægrotis, aliquo morbo laborantibus.

Qui autem integra sunt valetudine, ne diutius triduo in hospitio morentur, nisi aliter ex ipsius hospitalis instituto permittatur.

At cum eosdem paucis post diebus redire animaduerterit, inuestiget diligenter, quousque iter fecerint: ac sedulo videat, ne ii modo ad hoc modo ad illud hospitale domicilium diuertentes, se peregrinos fingant, de vrbe, opidove tamen vere non exeant, turpi quæstui, atque etiam aleis, multisque aliis flagitiis operam dantes, quod aliquando euenire compertum est.

Studiose episcopus curet, vt in ædibus hospitalibus, quæ vnionis, vt vocant, iure, alii domui hospitali adiunctæ sunt, vbi longo temporis spatio hospitalitas intermissa est, quamprimum restituatur, vt iuris est.

Quæ ad moniales pertinent.

MEMINERIT episcopus, se, vt est Bonifacii VIII. pontificis & Concilii Tridentini edita sanctio, diuini iudicii obtestationem, ac maledictionis æternæ exterminationem esse subiturum, si in monialium, etiam quæ ab sua iurisdictione liberæ, immunesque sunt, clausura restituenda, atque adeo conseruanda se negligenter gesserit. Quare studiose in eo euigilet, pastorali solicitudine, vt non modo in monasteriis suæ curæ, iurique subiectis, verum etiam in illis, quorum curationi regulares cuiusuis ordinis præsunt, illa omni ex parte, vt diligentissime fieri potest, seruetur, propositis etiam Tridentini eiusdem Concilii, & arbitrii sui pœnis.

Contra moniales item, & illas etiam, quarum curam regulares gerunt, si quando e clausuræ finibus exierint facultate a sede apostolica non impetrata, censuris ecclesiasticis, aliisque iuris remediis agat, prout e re esse viderit.

Si quando moniales, legitima facultate, ad aliquod monasterium transferri contigerit; eam curam, cogitatio-

ANNO CHRISTI 1579. nemque episcopus suscipiat, vt quo a pauciſſimis conſpiciantur, bene mane, sub auroram scilicet, a viris ætate, morumque honestate grauibus cognationeque propinquioribus eo deducantur.

Caueant, qui ab episcopo, superioreve facultatem habent ingrediendi monasterium, ne pro libito intra eius septa, datæ facultatis prætextu, ingrediantur, sed tunc solum, cum vrgens necessitas deposcet, vt ne ex sanctissimi pontificis Gregorii XIII. sanctione, excommunicationis pœnam statim subeant, a qua, nisi per sedem apostolicam absolui non possunt.

Ne præterea religiosis hominibus septa monasterii, etiam suæ curæ commissi, ingredi liceat, ne ea quidem causa, vt testantium, qui in monialium ecclesia vel sepeliri, vel anniuersaria quotannis agi voluerunt, piæ voluntati satisfaciant: sed quæ anniuersaria ex testamento debentur, in earum exteriori ecclesia præstent.

Nec vero processionis in solennitate corporis Domini agendæ causa, confessarius sacerdos, aut alius superior eo ingrediatur, ac ne episcopus quidem eo nomine, neque alios ingredi patiatur.

Neque item causa vel monialium cubiculis benedicendi, vel ea, locave monasterii aqua benedicta aspergendi.

Nec etiam cum vestitus sacer puellis tradendus est, vel illæ ad professionem admittendæ sunt, vel ministrandum sacramentum confirmationis, episcopus, superiorve tam regularis, quam sæcularis, aut confessarius, aliusve ad septa monasterii introeat: sed in ecclesia exteriori, vbi sanctissimæ eucharistiæ sacramentum ad fenestellam ministratur, hæc illis, vel puellis, vel monialibus in ecclesia interiori manentibus præstentur.

Neque Missæ celebrandæ causa, ad interiorem ecclesiam, monasteriive septa, episcopus, superiorve introeat vnquam; nisi tantum, cum præfecta monasterii, aut alia monialis consecranda est; tuncque ne moniales egrediantur, sed is adiunctis etiam, quos ad ministerium conficiendum necessarios habet, ministris, introeat licet, intus Missam celebret, ritumque consecrandi adhibeat, ad pontificalis libri præscriptum.

Monialis ne atramentarium calamum, aliudve cuiuſ- ANNO CHRISTI 1579.
uis generis inſtrumentum, quod ad ſcribendum vſui ſit, in cella, aliove loco priuatim habeat.

Quod ſi quando ſcribere neceſſe habet, id ne faciat, niſi præfectæ conceſſu.

Hæc vero ne facile concedat, permittatve, ſed explorata, perſpectaque ſcribendi cauſa, eaque graui, & neceſſaria, facultatem de atramentario, ceteriſque ad ſcriptionem neceſſariis accommodet: quæ vbi monialis adhibuerit, quam primum præfectæ reſtituat, ſimulque recte oſtendat, quæcumque ſcripſerit.

Moniales libros cuiuſuis generis apud ſe minime retineant, niſi quos epiſcopus, vel is, cui id curæ dederit, ſcripto approbarit.

Cum nouitiæ, antequam profeſſionem præſtet, voluntatem epiſcopus pro facultate ſibi decreto Tridentino data, explorare volet, hoc agere ei liceat loco, vbi crates monaſterii ſunt, nec propterea a ſeptis illa egrediatur, niſi cauſa ſit, probabiliſve eiuſdem epiſcopi iudicio ſuſpicio, quamobrem potius eſſe cenſuerit, vt alio loco eius voluntas perquiratur: tuncque vel in eccleſiam monaſterii exteriorem, vel in aliam proximam, prout commodius, decentiuſve fieri viderit, illam perduci iubeat. Qua in eccleſia, præſentibus matronis duabus, ætate grauibus, honeſtis, & nouitiæ gradu cognationis, quantum poteſt, propinquioribus, quas ipſa, aut moniales delegerint, eius animum voluntatemque epiſcopus recte indaget, loco paulo remotiori, ita vt quæ adſunt matronæ videre, non tamen auribus percipere poſſint indagationem, reſponſionemve.

Vt & in puellis, moniali veſtitu induendis, & in admittendis ad profeſſionem nouitiis, vnus idemque ritus ab prouinciæ epiſcopis adhibeatur, cum eius generis regulæ variæ illæ quidem, ac plane inter ſe diuerſæ, diſſimileſque ſint; liber de eo ritu, huius Synodi prouincialis auctoritate per nos edetur, ad cuius præſcriptum omnis ea ratio ineatur tum puellas induendi, tum nouitias ad profeſſionem admittendi.

Si quæ monialium præfecta, earumque ſuperior regularis, virginem aliquam non explorata per epiſcopum illius

ANNO CHRISTI 1579. voluntate, examineve adhibito, religiosum vestitum suscipere, aut professionem conficere permiserit; ab ipso episcopo seuera pœna afficiatur.

Quæ generatim ad hæc decreta, constitutionesve pertinent.

OMNI episcopalis solicitudinis officio, studioque vigilanti episcopi pro sui muneris ratione in eam curam incumbant, vt quæcumque & in superioribus nostris Conciliis, & in hac quinta Synodo prouinciali, decreta, constitutaque sunt, diligentem, atque adeo omnem executionem, quemadmodum par est, plane habeant. Quicumque vero vel vniuersi, vel singuli, quorum interest, non paruerint, aut aliquid contra commiserint, admiserintve, ii mulctas, & pœnas luant iis ipsis decretis sancitas: tum alias præterea ecclesiasticis, conciliaribusve sanctionibus, & Canonum iure præscriptas. Compellanturque præterea ab episcopo ad parendum omnibus iuris remediis, aliis etiam pœnis, & censuris constitutis, & irrogatis pro arbitrio suo.

Quæcumque etiam de sacramentorum administratione, Missæ sacrificii celebratione, diuinorumque officiorum modo & ratione, in hac, & superioribus prouincialibus Synodis decreuimus, ea plane omnia & singula ad metropolitanam etiam, ceteraque quascumque ecclesias, ritu Ambrosiano vtentes, pertinere sancimus ac declaramus; nisi si quid eiusmodi erit, quod vel per nos, vel deinceps per successores nostros archiepiscopos nominatim, speciatimque declaretur, Ambrosianis ipsis ritibus institutisve expresse aduersari.

Si in his decretis ante alteram Mediolanensis prouinciæ Synodum vlla difficultas orta erit, eius declarationem, tum vero præterea omnium, quæ eisdem decretis continentur interpretationem & explicationem nobis, & successoribus nostris archiepiscopis perpetuo reseruamus, salua semper sedis apostolicæ auctoritate.

Quamcumque facultatem ex decretis, in hac prouinciali Synodo Mediolanensi quinta per nos editis, habent episcopi; eam ipsos per suos vicarios generales exequi posse volumus, nisi in iis quæ proprie ad ordinem episcopalem pertineant, aut in quibus vicarii a sacris Cano-

nibus, aut a Concilio Tridentino, vel a nobis expreſſe exclusi ſint. ANNO CHRISTI 1579.

Vt nemini eorum, quæ in hac quinta prouinciali noſtra Synodo a nobis decreta ſint, ignorantiam excuſari liceat, edicimus, vt ex quo primum die edita in valuis metropolitanæ eccleſiæ propoſita fuerint, ad duos menſes, omnes ſe, & his decretis, &, ſi contra fecerint, pœnis, quæ eis continentur, teneri intelligant. Ab eo etiam affixionis die, eorum decretorum temporis initium ſumendum decernimus, quibus aliquid intra certum tempus præſtari iubemus.

Vnuſquiſque præterea epiſcopus ea omnia & ſingula in proxima diœceſana Synodo legi ac recitari iubebit; & ſi ita expedire cenſuerit, ſuæ quoque cathedralis eccleſiæ valuis proponi, quo ſtudioſius omnium animis eorum præcepta fixe inhæreant.

Singulæ etiam cathedrales, & collegiatæ, & parochiales eccleſiæ huius prouinciæ, has noſtras conſtitutiones aliquo loco collocatas perpetuo aſſeruent.

Omnia & ſingula quæ a nobis in hac quinta prouinciali Synodo decreta, actaque ſunt, qua debemus obedientia ac reuerentia, auctoritati, ac iudicio ſanctæ Romanæ eccleſiæ, omnium eccleſiarum matris, & magiſtræ, ſemper emendanda, & corrigenda ſubiicimus.

SVBSCRIPTIONES EPISCOPORVM.

Nos Carolus ſanctæ Romanæ eccleſiæ presbyter cardinalis tituli ſanctæ Praxedis, Dei & apoſtolicæ ſedis gratia archiepiſcopus Mediolanenſis, de conſilio & aſſenſu reuerendiſſimorum coepiſcoporum noſtrorum ſubſcripſimus.

Ego Cæſar epiſcopus Dertonenſis conſentiens ſubſcripſi.
Ego Hieronymus epiſcopus Laudenſis conſentiens ſubſcripſi.
Ego Petrus epiſcopus Aquenſis conſentiens ſubſcripſi.
Ego Dominicus epiſcopus Brixienſis conſentiens ſubſcripſi.
Ego Nicolaus epiſcopus Cremonenſis conſentiens ſubſcripſi.
Ego Hieronymus epiſcopus Bergomi conſentiens ſubſcripſi.
Ego Frater Dominicus epiſcopus Aſtenſis conſentiens ſubſcripſi.
Ego Guarnerius epiſcopus Alexandrinus conſentiens ſubſcripſi.
Ego Ioannes Franciſcus epiſcopus Vercellenſis conſentiens ſubſcripſi.
Ego Vincentius epiſcopus Albenſis conſentiens ſubſcripſi.
Ego Franciſcus epiſcopus Vintimillienſis conſentiens ſubſcripſi.
Ego Cæſar epiſcopus Sauonenſis conſentiens ſubſcripſi.

ANNO CHRISTI 1579.

Ego Alexander episcopus Casalensis consentiens subscripsi.
Ego Alexander episcopus Vigleuanensis consentiens subscripsi.
Ego P. Cotta episcopus Nouariæ consentiens subscripsi.

INDICTIO FVTVRI CONCILII SEXTI PROVINCIALIS.

Carolus miseratione diuina, tituli sanctæ Praxedis sanctæ Romanæ ecclesiæ presbyter cardinalis, sanctæque Mediolanensis ecclesiæ archiepiscopus.

OMNIBVS & singulis reuerendissimis dominis episcopis, qui & hic adsunt, & Synodo prouinciali Mediolanensi quacumque ratione interesse debent, omnibusque item capitulis, & ecclesiarum cathedralium procuratoribus, indicimus, significamus, denuntiamus, & intimamus proximam sequentem Synodum prouincialem Mediolanensem sextam, Deo omnipotente auctore, & ad eius laudem, hac eadem in vrbe, hoc ipso loco, anno MDLXXXII. die decimo mensis Maii proxime sequentis, qui dies erit feria quinta dominicæ tertiæ post paschа resurrectionis Domini nostri Iesu Christi, inchoandam & celebrandam esse. Quamobrem eos omnes & singulos reuerendissimos dominos episcopos monemus, procuratores vero ecclesiarum cathedralium inuitamus, vt eo die ad Synodum prouincialem sextam iuuante Deo Mediolani celebrandam constituto, hic omnino intersint, nisi diem celebrationis ipsius Synodi aliqua ex causa a nobis prorogatum fuisse, nostris ad eos datis literis intellexerint. Quod si ipsorum reuerendissimorum episcoporum nostrorum aliquis legitimo tunc detentus erit impedimento, nuntium procuratoremve ad se excusandum atque ad id impedimentum probandum ad nos mittat: cui etiam facultas ab ipso detur, ea omnia & singula nomine suo & ecclesiæ suæ recipiendi, quæ diuina gratia auxiliante in ipsa Synodo a nobis de consilio & assensu reuerendissimorum coepiscoporum nostrorum constituentur decernenturve.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

CONCILIVM MEDIOLANENSE VI. PROVINCIALE,

ANNO CHRISTI 1582.

Quod Carolus Borromæus sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalis tituli sanctæ Praxedis, archiepiscopus, habuit anno a Christo nato MDLXXXII. Gregorio XIII. pontifice.

Carolus sanctæ Romanæ ecclesiæ tituli sanctæ Praxedis, Dei & apostolicæ sedis gratia archiepiscopus sanctæ ecclesiæ Mediolanensis, vniuersis prouinciæ Mediolanensis fidelibus salutem in Domino.

HABVIMVS superiore anno, vt scitis, quintam episcoporum prouinciæ nostræ Synodum, in qua nihil prætermittendum curauimus, quod a nobis pro nostro episcopali officio, quo vestrum omnium saluti omni ratione seruire in Domino debemus, esset expectandum. Inter alia autem quæ vestræ spiritualis vtilitatis causa acta sunt, nonnulla quoque ex instituto sunt decreta, quibus morum, Christianæque disciplinæ restitutionem, iam multis ante annis inchoatam, prosecuti sumus. Pauca sunt illa quidem, sed vestrum est eo diligentius, maiorique sanctæ obedientiæ studio ea amplecti, tenere, vsuque obseruare. Videte clerici, videte fideles omnes, vestrum in iis exequendis officium, quæ sacerdotes pastoresque, vobis gregi suo, vt Apostolus præcipit, attendentes, ad animarum vestrarum salutem præbent. Caueat vnusquisque diligenter, ne, quod ad se attinet, vigiliæ, curæ, & labores, quibus diuina ope sustentati, vestra causa exercemur, frustra suscepti videantur: quod quidem in die Domini, & probro, & crimini grauissimo illi daretur. Efficite potius prompto animo & voluntate, tum rei ipsius effectu præstando, vt etiam hoc nomine in dies magis ac magis studia nostra excitentur, quibus animarum vestrarum salutem tota mente, omnique caritatis ardore in Christo curandam suscepimus: quod vt consequi possitis, vberrimas vobis diuinæ gratiæ opes precamur. Data Mediolani VI. Kalendas Maii 1582.

Indi-

ANNO CHRISTI 1582.

Indicendi Concilii prouincialis ratio formulaque edicto concepta, in prouincia Mediolanensi vsque ad id temporis seruata est, quo primum in Synodo prouinciali quarta, ad vsum decreto reuocatus est vetus ille Canone Toletano olim introductus indictionis synodalis mos, vt quæ scilicet Synodus deinceps futura esset, eius constitutus dies denuntiaretur indicereturque in Synodo, quæ illam ordine sequentem proxime antecederet. Atque hæc quidem ratio Mediolani ad consuetudinem reuocata, ita ex decreto prouinciali adhibita est, vt Concilii prouincialis futuri dies ita in sessione præcedentis Concilii vltima indictus, & in Kalendarium eius anni, in quem illius celebritas caderet, loco suo relatus, de more etiam in basilica metropolitana die epiphaniorum denuntiaretur certis conceptis verbis. Quorum etiam formula grandiusculis literis exarata, duobus mensibus ante constitutum Concilii sexti diem loco edicti ecclesiarum cathedralium valuis affixa est, vt infra:

Concilium prouinciale Mediolanense sextum, per illustrissimum & reuerendissimum dominum dominum archiepiscopum decreto edito & promulgato indictum & conuocatum, hoc anno MDLXXXII. die 10. mensis Maii, Deo auxiliante, in metropolitana ecclesia de more inchoabitur & celebrabitur. Ex cancellaria archiepiscopali, die VI. Martii 1582.

ORATIO CAROLI CARDINALIS TITVLI SANCTÆ PRAXEDIS, ET ARCHIEPISCOPI MEDIOLANENSIS,

Habita in prouinciali Concilio VI.

DIVINÆ erga nos misericordiæ munere singularique dono, iam Concilium prouinciale sextum, patres sanctissimi, concelebramus. Hæc ipsa Concilii prouincialis vox, nobis, qui ob eam causam duce Spiritu sancto hic adsumus, rem magnam, grauem, in omnes partes maxime vtilem, salutarem prouinciæ rationibus, atque adeo omnis ecclesiasticæ disciplinæ vsui instaurationibusque necessariam significat & plane ostendit.

Hæc quidem actio prouincialis, ab apostolicis vsque temporibus diuinitus instituta, & diuturna ecclesiæ consuetudine in omnes terrarum partes deriuata, sanctionibus pontificiis corroborata, œcumenicis Conciliis communita, olim florentissima fuit. Quo factum est, vt ea iampridem in omni prouincia fructus tulerit & vberrimos & maximos. At vero vbi intermissa vel neglecta fuit, quanta & quam grauia damna inde importata sint rei vniuersæ Christianæ, non est cur pluribus explicemus, res ipsa loquitur. Iis autem detrimẽtis sacra Tridentina Synodus vt tandem occurreret, salutare Conciliorum prouincialium institutum renouauit: quod nos ex illius præscripto cum sæpenumero operante Domino adhibuerimus, aliquos illius fructus experiundo cognouimus. Et vero quorsum sane refertur omnis prouincialium episcoporum Conuentus? annon ad res quæ non modo sunt vtiles, sed quæ longe omnium grauissimæ? Agitur in eo gloria Dei, agitur salus animarum, agitur institutio cleri, agitur disciplina populi, agitur denique spiritualium ægritudinum curatio, nobis qui in apostolorum locum succesissimus commissa, vt ex euangelio iam modo audiuimus. ANNO CHRISTI 1582.

Est porro curatio hæc multiplex, & late præterea patet. magnum sane negotium ac graue, in vnius tantum animæ (pro cuius salute Christus Dominus sanguinem profudit) curam incumbere; multo grauius, plurimos varie languentes sanare; longe grauissimum prouinciæ vniuersæ amplissimæ & ægrotanti medicamenta opportuna apponere; sed infinitis partibus difficillimum est, morbis qui vnius episcopi studio vix aut ne vix quidem aliquando curari possunt, (cum pene insanabiles sint) remedia adhibere: quæ cura maxime ad prouincialium episcoporum Conuentum, tamquam ad aliquod sapientum medicorum collegium pertinet. At cum omnis pontifex ex hominibus assumptus, & ipse circumdatus sit infirmitate; ægritudinum quoque nostrarum episcopalium curatio, cuius magna ex parte in Synodis prouincialibus ratio habenda est, explicari non omnino potest, quam grauis, quam salutaris item.

Sed est cur iam hoc initio orationis nostræ paucis rem complectamur. In Conuentu episcopali propositũ est no-

ANNO CHRISTI 1582. bis ſtudium curationis & noſtræ & noſtri gregis. Cum igitur Concilii huius prouincialis ſexti cauſa hoc ſacro loco ſimus, vocem illam apoſtolicam & diuinam, non modo omnes muneris noſtri partes ſignificantem, ſed nos magnopere mouentem audiamus: *Attendite vobis & vniuerſo gregi, in quo vos poſuit Spiritus ſanctus regere eccleſiam Dei, quam acquiſiuit ſanguine ſuo.* Quare & vnam & alteram item curationem pro officii noſtri munere præſtemus. Res duæ ſunt, quæ nobis in ſolenni hac actione proponuntur; vna prouinciæ ægrotantis ſtatus, altera diligentiſſima diſquiſitio ſalutarium medicamentorum. Atque de his quidem rebus duabus in præſenti aliquid & breui ſane dicemus. *Actor. 20.*

Primum igitur, patres reuerendiſſimi, ſpectate quæſo vna mecum prouinciam vniuerſam, quaſi publicam hoſpitalem quamdam domum amplam, in qua multitudo ingens ſit hominum grauiter periculoſeque ægrotantium. Proponamus hic nobis ob oculos tam infinitos homines ægre affectos, quos Chriſtus Dominus ab apoſtolis ſanari iuſſit: At eos in prouincia frequentiſſimos conſpiciemus; cum præſertim his temporibus tanta malorum lues in mortalium viſcera ſeſe infuderit. En hydropi laborantes; en febri & phreneſi æſtuantes; en dæmonum impetu agitati; en lepra fœda affecti; en paralytici, & permulti claudi; en alii aridi debileſque; en gibboſi plurimi; en muti complures; an lippientium genus; en & cæcorum & ſurdorum quam infinitus numerus; quam multos alios lethargiæ morbus occupauit? O commiſerantium & languentium ſpectaculum? An hic, patres, dolor noſter ſupra dolorem? an in nobis cor noſtrum mœrens? Quæ (malum) iſta hydropiſis quaſi intus in omnium prouinciæ partium cute inhæreſcens? ſuperbiæ vitio quam multi turgeſcunt? quanta inde morborum peſtis? quam profuſus veſtium luxus? quam nouus & inauditus pomparum apparatus? quam varius barbarico opere ornatus? quam innumerabilis ſeruorum grex? quam effuſa denique omnium rerum profluuies: quæ tamquam morbus intercus in omnem prouinciæ partem ſeſe longe lateque diffudit? At vero quam late patet alia hydropiſis, inexhauſta illa pecuniæ ſitis, & idolorum ſeruitus auaritia, & illa malorum omnium radix cupiditas? Ex hoc morbo nefaria *Epheſ. 5.*

quæque exiſtunt. Hinc feneratitii contractus; hinc mendacia periuriaque commerciis contrahendis; hinc falſa quæque; hinc adulterinæ & corruptæ merces; hinc doli, fallaciæ, fraudes, & ſubdola quæque artificia; hinc alienorum bonorum quaſi aucupia; hinc iudiciorum iniquitas, iudicum corruptelæ, pupillorum oppreſſiones, viduarum deſolatio, & iniuria denique omnis. Quam pernicioſa ſitis, quam effrenata iſtorum cupiditas: qui nullos ſibi fines concupiſcendi præſcribunt; vſque adeo vt alios poſſeſſionibus ſuis, etiam ſæpe per iniuriam, pellere manibus pedibuſque enixe operam dent. Horreant iſti iudicia Dei omnipotentis, voce Iſaiæ conquerentis & comminantis: *Væ vobis*, inquit, *qui coniungitis domum domui, & agrum agro copulatis vſque ad terminum loci. Numquid habitabitis vos ſoli in medio terræ? in auribus meis ſunt hæc, dicit Dominus exercituum, niſi domus multæ deſertæ fuerint grandes & pulcræ, abſque habitatore.* Horribilis certe eſt hæc Dei comminatio: at iſtorum quam ardens, patres, quam effuſa cupiditas? En rurſus circumfuſa vndique alia hominum multitudo febris multiplici & graui ardore æſtuantium. Iuuenes, quibus cupiditatum flammis quaſi ſummis febrium caloribus, & concupiſcentiæ igni non exardeſcunt? deliciis affluunt, oculos habent plenos adulterii; & flagranti iſto ardore concitati, bibunt quaſi aquam iniquitatem omnem; nihilque non agunt, nihilque non attingunt, nihilque non elaborant, vt male agant: imo male agendo gloriantur; & quæ malefacta non patrarint, illa ipſa quaſi a ſe commiſſa inſolenter vbique iactitant: vſque adeo turpiter agere, ſibi glorioſum opinantur. Atque præ iſto ardore, furore eo etiam præcipites feruntur, vt cum ne ſacrorum quidem locorum rationem aliquando habeant; tum vero ſanctum matrimonium, ſicut gentes quæ ignorant Deum, ineant atque ſuſcipiant, ſuæque libidini ita vacent, ſicut equus & mulus, in quibus non eſt intellectus. O rem commiſeratione dignam! Febrilis hic furor non modo iuuenes, & adoleſcentes, ſed pueros, & pene infantes his temporibus aliquo modo inuaſit. Quam iſti petulantes? quam contumaces? quam effrenati? quam proiecta audacia præcipites? quam turbulenti, & domi, & foris? quam impudenti licentia ad nefaria

Iſaiæ 5.

Pſal. 31.

ANNO CHRISTI 1582.

ANNO CHRISTI 1582. quæque concitati ? nolumus plura præ dolore. Sunt plerique alii qui tamquam fanatici homines, Ethnico more, & ioculari quadam licentia ſatanæ aſtu introducta, laruis induti furiantur & bacchantur, choreas ducunt, tripudia agunt, ſpectacula profana edunt; atque in aliis iſtiuſmodi actionibus vſque adeo inſaniunt, vt in tanta peccatorum, quæ inde exiſtunt, colluuione, ne culpam quidem agnoſcant. Alii porro non tam phreneſis furore, quam dæmonis æſtu agitati, eo præcipites ruunt, vt non modo medicamenta aſpernentur, ſed medicos & curatores ſalutis ſuæ inſanabili quodam odio inſectentur: & vero (quod deteſtabile nefandumque facinus eſt) violentas manus eorum parentibus ſacerdotibus, quos venerari & colere totis in Chriſto viſceribus debent, afferant & iniiciant, eoſque aliquando truculenter, impie, ſcelerateque contrucident. At lepra quamplurimi laborant? iſti, & malefactis, & flagitiorum impuritate, & vitiorum exemplis, prouinciam fœdiſſime inficiunt. At vos, patres, quos huic prouinciæ ſpeculatores Dominus dedit, recte cernitis quam exitioſa ſit iſtorum perditiſſimorum hominum contagio, & quam in omnes partes diffuſa. Paralyticorum præterea numerus magnus eſt: qui præ quadam virtutum torpedine, tamquam in mollitie carnis iacentes, ne deſideria quidem recte agendi concipiunt, nedum ſanctarum actionum officia exequantur. Sed en claudi alii: iſti optime vident, quam valde in Chriſtianarum virtutum diſciplina progrediendum ſit, non longe tamen vti oportet progrediuntur; imo a recta via, quam ſemel ingreſſi ſunt, ad vitiorum diuerticula profluunt. Alii aridi ſunt, qui manu cum debiles ſint, in operibus caritatis deſunt, nomineque tantum Chriſtiano gaudent. At gibboſi quamplurimi: qui ad terram proni, humi repentes, non cæleſtia, ſed terrena tantum ſpectant; & tamquam filii terræ, animo demiſſo vt pecudes ad paſtum, ad crapulas & comeſſationes abiecti, gulæ, ventri, & ganeis dediti, plane ſtatuerunt oculos declinare in terram; horum Deus venter eſt, & gloria in confuſione ipſorum qui terrena ſapiunt, vſquequo graui corde? Iſta hominum lues prouinciam noſtram late inquinat. Eſt etiam infinitus numerus mutorum: ſunt, qui in diuinis laudibus muti, at in maledictis blaſphemiis di-

ris, imprecationibus, conuitiis, detractionibus, contumeliis, lingua celeri & exercitata sunt. O detestabilem hominum pestem! Copulandis dissidentium voluntatibus silentio vtuntur: sed lingua tamquam seditionum flabello abutuntur ad discordias disseminandas. Certe lingua eorum ignis, vniuersitas iniquitatis, & sepulcrum patens est guttur eorum: quorum os maledictione & amaritudine plenum est. Sed quousque ista hominum lues processit? *Attendi*, inquit Dominus, *auscultaui, nemo est qui loquatur bonum.* Lippos alios scitis, imo & cæcos quamplurimos. En spectaculum tenebricosum & horribile. Est quædam huius sæculi cæcitas, qua vt tetra nocte circumfusi homines oculis fidei, cum & sempiternam illam cælestem gloriam, & perpetuos inferni cruciatus, & mortem, & horribilia Dei iudicia proposita habeant, nolunt tamen videre vt bene agant. Permulti item rerum diuinarum atque adeo rudimentorum fidei ignari, veri cæci sunt: qui plane abiecta suæ salutis cura, viam cum ignorent quæ ducit ad vitam, illa imperita cæcitate prolabuntur ad sempiternum interitum. Verum plerique alii cæci sunt: qui rerum futurarum, quæ sempiternæ sunt, nihil prospiciunt; res autem præsentes, quæ caducæ, quæ fluxæ, quæ vix ad punctum temporis permanent, cæca quadam auiditate rapiunt. Ecquæ tandem est ista hominum cæcitas, qui res procreatas creatori, res viles & abiectas summo Deo præferunt? At surdi quam infiniti? quam miseranda eorum conditio? Isti in male agendo sunt pertinaci animo, voluntateque obfirmata, Dei vocibus obsurdescunt, pietate non molliuntur, minis non cedunt, precibus non commouentur; mentis sensu hebescentes, pericula salutis non timent; homines non metuunt, & quod grauissimum est, Deum non verentur. Iam cernitis, patres reuerendissimi, aliquam prouinciæ partem ægrotam: aliam vero quæ ad clericales ægritudines pertinet, vos etiam optime perspicere potestis. Iampridem clericali ordini remedia apposuimus, quæ pro temporum ratione opportuna iudicauimus: sed alii morbi sunt, quibus iam clericalis disciplina languescit. Vitæ honestati & morum castitati consuluimus, eiusque generis vitiosas aliquas partes sanauimus: ecce alia labes, quæ valde illius ordinis

ANNO CHRISTI 1582.

Psal. 13.

Ierem. 8.

ANNO CHRISTI 1582. dignitatem infecit: in eo inhæreſcit auaritia: quam ob cauſam (vt alia ſilentio præteream, quæ paſtoralis animi noſtri ſenſum excruciant) deſerta ſæpe ſtatione, in fori ſolicitudinibus illius ordinis homines excubias agunt, lites appetunt, lites intendunt, & frequentes plerique in iudiciis ſunt. Clericis ſtudia præſcripſimus: alii negligunt, alii clericalium ſtudiorum fines tranſiliunt: alii ſtudiorum prætextu ab eccleſia abſunt, a functionibus eccleſiaſticis ſeſe abducunt, & a clericali diſciplina refugiunt; alii ſcientia inflati, præ ſe alios etiam ſeniores, quos vereri debent, ſuperbe contemnunt; beneficia eccleſiaſtica tenuia contumaciter reſpuunt, ampla præpoſtere ambiunt. Quam alii clericales morbi, patres, quam alia vulnera recruduerunt? quibus potius medeamur oportet, quam enumerando refricemus.

Nihil vero attinet, cur hoc ipſo loco ægritudines noſtras enarremus, non enim dubitamus, quin vos, quos Dominus conſtituit ſanare infirmos, pro conſcientiæ veſtræ religione, non modo diligenter etiam atque etiam ipſi ſpirituales noſtros omnium morbos videritis; ſed medicamenta exquiſieritis, quibus appoſite curentur. Verum etiam quo rectius omnia nobiſcum iterum atque iterum reputemus; illud vnum nobis omnibus perſuaſum eſſe volumus, ad ordinis noſtri dignitatem auctoritatem muneris non ſatis eſſe, ſi certis quibuſdam virtutibus, quibus ceteri homines præditi eſſe ſolent, nos exculti ſumus; ſed harum ipſarum virtutum ornamentis nos longe excellere oportet. In gradu enim epiſcopali collocati ſumus: qui vt aurum ceteris metallis præſtat, ſic aliis vel ampliſſimis dignitatibus cum præcellentior ſit, tanto perfectioribus virtutibus vſque adeo perlucere debet, vt inde ad alios ſplendor ſingularis dimanet. Vitæ innocentia, morum integritas, religionis pietas, iuſtitiæ cultus, & aliæ eius generis virtutes, ſunt quidem nobis communes cum reliquis: ſed cum multo præſtantiores eæ ipſæ in nobis ſingularis vitæ officiis ſplendeſcere debent; tum vero aliæ ſunt, quæ propriæ præcipuæque epiſcoporum ſunt, & cum præſtantiſſima Dei caritate, & ardenti eius zelo in primis coniunctæ: quibus virtutibus exhibeamus nos ſicut Dei miniſtros; iiſdemque exiſtimet homo vt

ministros Christi & dispensatores mysteriorum Dei. Si igitur episcopali perfectione nostras actiones & officia metimur, certe diligentius aliquas etiam ægritudines nostras speculabimur. ANNO CHRISTI 1582.

Quamobrem cum omnes prouinciæ partes, siue populum, siue clerum, siue nos etiam spectemus, si diligentiori speculatione, quam nos dicendo commonstrauimus, intuebimur, qualem eam aspiciemus? ægrotantem, scilicet, & multis adhuc morbi offensionibus perculsam; & ita perculsam, vt reliqua cura opus sit, non mediocri, sed magna. *Ieremi. 8.* *Proh dolor, quid hoccine est? Numquid resina non est in Galaad?* Numquid nulla medicinæ ratio in prouincia, & in prouincia amplissima? *Numquid medicus non ibi?* Numquid tot & tam sapientes episcopi, optimi animarum curatores, & præcellentes animarum medici? *Quare igitur non est obducta cicatrix filiæ populi mei?* Quam ob causam prouincia sanata non est? *Transiit messis, finita est æstas, & nos saluati non sumus*, inquit mœrens & deplorans Ieremias. Iam diu abiit tempus, quo sacra Tridentina Synodus salutares sanandis morbis leges tulit; iam pridem etiam tam sæpenumero nos, tamquam medici qui collegiatim de curandis corporibus consultationem ineunt, huc ad Concilium conuenimus, ac prouincia nobis in curam tradita nondum salutariter curata est: imo adhuc pene attrita, pene perculsa iacet? *Super contritione filiæ populi mei contritus sum & contristatus, stupor obtinuit me.* Exagitate vna mecum quæso patres, dolorem vestrum; intimeque accensi, afferte remedia & opportuna & salutaria, quæ prouinciæ ægrotæ adhibeamus. *Ibidem.* *Tempus est medelæ*, inquit propheta: vos statum prouinciæ ægrotantis videtis: tempus medendi est, tempus Concilii. Non est igitur cur a proposito, illis quæ vulgo disseminari solent vocibus dimoueamur: Quorsum tot synodalia remedia? quousque tandem tam multæ medicamentorum synodalium leges? næ istæ plane vulgares voces sunt, & dignæ plane quibus nos episcopi constantissimo mentis episcopalis studio obsurdescamus. Aliud enim nos Spiritus sancti doctrina docet, aliud apostolorum instituta monent, aliud patrum exempla declarant, aliud Canonum leges iubent, aliud vetus ecclesiæ vsus in omnes partes vtilis postulat, aliud Tridentinæ sanctiones

ANNO CHRISTI 1582.

ctiones nuper instituunt, aliud nos in hac prouincia iam diu ad consuetudinem reuocauimus. Quid? aliter muneris nostri episcopalis religio deposcit. Quam inanes & pene nefariæ? eamque ob causam summa animi nostri episcopalis consensione, vna conspiratione, vno spiritu explodantur illæ voces hominum, qui populum nostrum decipiunt; *Dicentes, Pax, & non est pax:* quam imperite hoc iactitant? quam iniquo etiam animo sunt, qui curant contritionem filiæ populi mei cum ignominia dicentes: *Pax, pax, & non est pax?* An vbi malorum lues; pacis, concordiæ, & bonorum status? an vbi varia morborum species, recta valetudo? an vbi adhuc morum corruptelæ, disciplinæ Christianæ perfectio? Attendite, quæso, qui isti homines sunt, cum talia dictitent: *Liniunt parietem luto absque paleis, absque temperatura: & vident visionem pacis, & non est pax.* Cernunt isti in superioribus nostris Conciliis vmbram quamdam disciplinæ, qua populum informare studuimus; at eius imago nondum omnibus partibus absoluta; imo cum imperfecta est, tum neque vndique etiam communita, eamque ob causam verendum nobis est, ne illo tamquam paries male materiatus, luto tantum absque paleis illitus corruat. Longe absint a nobis voces istorum, *qui consuunt puluillos sub omni cubito manus, & faciunt ceruicalia sub capite vniuersæ ætatis ad capiendas animas.* Næ isti his adulationum vocibus vocumque blanditiis cum nos fallere studeant, tum istis etiam illecebris populos nostros decipiunt: *dicunt enim bonum malum, & malum bonum.* O populo meus, quis poterit omnia mala, quæ te vndique premunt, enumerando percensere? audent tamen isti a salutis via te adulationibus longius abducere. *Populo meus, qui te* in tanta malorum colluuione *beatum dicunt, ipsi te decipiunt, & viam gressuum tuorum dissipant.*

Ieremi. 6.

Ibidem.

Ezech.

Ezech. 13.

Isa. 5.

Proposuimus iam vobis ante oculos, patres, quamdam pene necessitatem sanandæ prouinciæ. Disquiramus igitur oportet in hoc ipso Concilio sexto salutares curationes, salutaria medicamenta, & præsentia remedia. Quo in officio disquisitionis, euangelium, quod nuper audiuimus, nos valde instituit, cum curationis munus apostolis Christus Dominus commisit his verbis: *Nihil tuleritis in*

Luc. 9.

via, neque virgam, neque peram, neque panem, neque pecuniam, neque duas tunicas habeatis. Quorsum hæ leges? quid oſtendunt? quid loquuntur? quid præſcribunt? rerum certe humanarum deſpicientiam, terrenarum curarum abiectionem, vitæ huius contemptum, animi abalienationem ab iis quæ noſtra ſunt, & illam a noſtris, quos cognationis vinculo natura coniunxit, quamdam quaſi ſeiunctionem, atque alias iſtiuſmodi virtutes, quæ in apoſtolis eluxerunt; Atque iis quidem hoc etiam vnum adiungendum eſt, quod in curatione ſpirituali plurimum valet, vt ne mundi prudentiæ neque noſtræ innitamur. Prudentia carnis mors eſt, prudentia mundi cæca & fallax: at prudentia ſpiritus, vita & pax. Quæ Chriſti ſunt, Chriſti ſpiritu agamus: ab illo pendeamus, non vulgi iudicio, non populari plauſu, non priuatis rationibus curæ noſtræ partes commetiamur. Hoc ſane eſt apoſtolos, quos miſit Deus infirmos ſanare, ſalutariter imitari; hoc plane euangelii leges ſeruare, hoc ipſum gerere, eſt ſalutares curationes adhibere. Illis virtutibus communiti, voluntatem etiam inſtaurandæ prouinciæ ardore quodam inflammatam & paratam adhibeamus. *Parauit cor ſuum vt inueſtigaret legem*, ſacris literis proditum eſt: alio loco; *Elegit ſacerdotes habentes voluntatem in lege:* eo animo cordiſque deſiderio ad prouinciæ curationem accenſi, imitemur duos grauiſſimos viros Ioſuam & Eſdram. Hic inſtaurandæ diſciplinæ ſtudio exardeſcens, librum legis, quem manu ſumpſit, aliquot diebus diſtincte legit, quater diu & totidem noctu, populumque ad illius executionem mirabiliter excitauit. Ioſuas itidem quo poſſet accuratius omnia legis inſtituta vitæ ſuæ moribus exprimere, librum legis perpetuo in manu habere, & ſingula expendere iubetur: *Non recedat*, inquit Deus, *volumen legis huius*; & quoniam lectionis ſtudium parum vtile eſt, niſi animi commendatio accedat, ea verba adiunguntur: *& meditaberis in eo diebus & noctibus*; nempe tanta aſſiduitate, quæ omnem prorſus negligentiam excludat. Cum autem hæc ipſa animi voluntas & meditationis ſtudium parum quoque proſit, niſi quæ legibus inſtituta ſunt, ad executionis vſum inducantur; ſequuntur illa verba: *Vt cuſtodias & facias omnia.* Hoc præclaro exemplo nos optimo iure eam ratio-

ANNO CHRISTI 1582.

1. *Eſd.* 7.

1. *Mach.* 4.

Ioſue 1.

ANNO CHRISTI 1582. nem nobis ineundam censemus, vt decretorum quæ superioribus primis Conciliis confecimus libros, in hac sexti prouincialis Concilii actione nunquam de manibus deponamus: ad quorum præscriptum ordinem (id quod in omni Synodo moris olim fuit) officii nostri partes diligentissime perscrutemur; quas executi sumus; quæcumque illæ sint, vel de nobis ipsis, vel de clero, vel de populo, vel de ecclesiis, vel alia quauis de re constitutæ. Hic recrudescit vulnus doloris nostri: hic morbus grauis lethargia laborantium: hic desidia pene omnium: hic dormitatione quadam hebescimus & tabescimus: hic nos etiam pastores & medici congelascimus: hic nos, qui alios e somno excitare debemus, sopore quodam torpescimus. Vbinam decretorum quæ confecimus cumulata executio? vbi morum corruptelæ ereptæ? vbi peccatorum publicorum semina conuulsa; vbi vitiorum publica exempla sublata? vbi disciplina publica introducta? vbi iuuenum petulantia emendata? vbi tabernis meritoriis, & malorum quasi officinis finis præscriptus? vbi ludis publicis, ac lenociniis remedia adhibita? vbi prostibula amota? vbi popularis concursus ad spectacula publice abrogatus? vbi antiquata spectacula? vbi bacchantium Christianorum hominum fœda illa licentia repressa? vbi peccatorum colluuioni modus præfinitus? Quid multis? lethargiæ morbus vbique in prouincia est: lethargia omnes langueſcimus, rebusque exequendis omnes dormitamus. At dicet quis: Huiusce executionis atque adeo curationis opus multis partibus difficile esse fatemur omnes, & agnoscimus: Nec vero est, cur hoc loco difficultates, multas illas quidem ac summas, summisque angustiis implicitas proponamus, in quas curæ nostræ munus incurrit. At nos contra quærimus; num viribus nostris, an ope Dei tam graue onus sustineamus: si viribus nostris; profitemur plane impar omnino esse humeris nostris: si Dei ope nitimur, non est cur illius magnitudine frangamur ac debilitemur. *Qui sperant in Domino*, inquit Isaias, *mutabunt fortitudinem: assument pennas sicut aquilæ: current, & non laborabunt, ambulabunt & non deficient.* Atqui ad omnem in curanda prouincia dimicationem vocamur, fortitudinem episcopalem induamur; & confortati manu Dei excelsi, ministerium nostrum impleamus. Isa. 40.

Quam præclare Timotheum discipulum & episcopum Paulus apostolus ad omnem episcopalem constantiam instituit his verbis? *Erit tempus, cum sanam doctrinam non sustinebunt, sed ad sua desideria coaceruabunt sibi magistros prurientes auribus: & a veritate quidem auditum auertent, ad fabulas autem conuertentur.* Quid hic apostolus episcopo iubet? an vt taceat? an vt dissimulet? an vt ne resistat? an vt ab episcopali contentione desistat? an vt ab opere suscepto cesset? an vt dormitet? imo in omnes partes eum etiam atque etiam excitat. *Tu vero*, inquit, *vigila, in omnibus labora, opus fac euangelistæ, ministerium tuum imple.* An vero fortasse accuratione nostra deterremur, quia hoc nostro frequenti prouinciæ sanandæ studio exulcerantur animi quorumdam passim dictitantium: Non ferunt hæc tempora veterum Canonum & antiquæ disciplinæ medicamenta. Imo ardentius progrediamur: quoniam hæc vna medicina præstantissima est, maximeque opportunum id remedium, vt quibus olim rationibus disciplina Christiana sata & propagata fuit, iisdem ipsis & instauretur & conseruetur. Iam vero demum, patres sanctissimi, vos optime nostis, quam præstanti erga Deum caritate nos accensi, quam cælestibus pene virtutibus nos instructi, quam inflammato voluntatis desiderio nos flagrantes, quam constanti episcopali fortitudine nos muniti ad prouinciam varie langueſcentem non modo accedamus, sed ita progrediamur oportet, vt aditum omnem nobis aperiamus, cum ad ea quæ decreta sunt accurate præstanda, tum ad illa, si quæ desunt, quam rectissime supplenda. Sed instat, vrget, & magnopere nos etiam impellit graue periculum animarum nostrarum. Huius prouinciæ salus nobis commissa est: si culpa nostra aliquis morbo langueſcens perit, væ nobis. Vos estis presbyteri in populo Dei, *& ex vobis anima illorum requiretur*, inquit Spiritus sanctus. Quæ nos spopondimus, & quam sancte & quam religiose spopondimus, pro grege nobis commisso, pro eius curatione, pro eius salute, vos recte nostis: religiose adstricti sumus, conceptis verbis multas curæ pastoralis partes earumque executionem promisimus: spopondimus pro grege, deuincti sumus verbis oris nostri, capti propriis sermonibus curationis promissæ & susceptæ, fidem præstemus.

ANNO CHRISTI 1582.

2 Tim. 4.

Ibidem.

Exech. 33.

ANNO CHRISTI 1582.

Fili ſpopondiſti, vt digito Dei ſcriptum eſt, *illaqueatus es verbis oris tui. Diſcurre, feſtina, ſuſcita amicum tuum: ne dederis ſomnum oculis tuis: nec dormitent palpebræ tuæ.* Sed vos ipſi videtis ſummam vigilantiam, quam ſanctis ſponſionibus debemus. Ad accenſæ autem voluntatis noſtræ ſtudium atque officium, nos etiam inflammet deſiderium gregis. Proponamus nobis hic ob oculos probaticam illam piſcinam, amplam, porticus quinque habentem; & in iis iterum ex hac prouinciali ſpecula proſpiciamus multitudinem magnam languentium, cæcorum, claudorum, exſpectantium aquæ motum. Hi omnes (intuemini quæſo prouinciam omnem ægrotam) exſpectant motum aquæ, agitationem conſultationum noſtrarum, actionemque ſalutarem noſtrarum deliberationum: ac iam denique exardeſcentem paſtorali ſtudio animum noſtrum etiam atque etiam excitet filiorum noſtrorum clamor, quem audire videor in ea verba prorumpentem, quibus olim populus Hebræus Eſdræ opem implorans: *Confortare & fac, tuum eſt diſcernere.* Nos, inquit, ſalutaribus curationibus opus habemus: veſtrum eſt ægritudines noſtras diſquirere, appoſiteque curare: curate quæſumus, animoque magno ſanare pergite. Vos o filii cariſſimi, conſolamini, conſolamini; erige ſpem tuam prouincia Mediolanenſis. Patres iſti venerunt tibi, vt morbos & vulnera tua ſanent. *Leua populo meus in circuitu oculos tuos & vide: iſti congregati venerunt tibi.* Quorſum enim tot tantique labores, quos & ſæpenumero antea & hoc tempore cauſa tua ſuſceperunt, ſpectant, niſi vt ſalutis fructum ipſe reportes vberrimum. Tu exurge igitur, exurge, excita te ad orationis ſtudium, ad pietatis opera; quibus implorata diuina ope, parentum tuorum perennis hæc ſolicitudo adiuuetur in perpetuum. Amen.

Prou. 6.

1. Eſdr. 10.

Iſa. 60.

CONSTITVTIONES ET DECRETA PROVINCIALIS SYNODI MEDIOLANENSIS VI.

ANNO CHRISTI 1582.

In nomine ſanctæ & indiuiduæ Trinitatis, Patris & Filii & Spiritus ſancti. Amen. Nos Carolus ſanctæ Romanæ eccleſiæ tituli ſanctæ Praxedis presbyter cardinalis, Dei & ſedis apoſtolicæ gratia archiepiſcopus Mediolani, ad Dei omnipotentis, beatæque Mariæ ſemper virginis, ac ſancti Ambroſii confeſſoris, & beatorum martyrum Protaſii & Geruaſii, patronorum noſtrorum laudem, hæc pro Chriſtianæ morum diſciplinæ conformatione, qua clerum populumque fidei noſtræ concreditum prælucere totis in Chriſto viſceribus expetimus, de conſilio & aſſenſu reuerendiſſimorum dominorum coepiſcoporum noſtrorum in Concilio prouinciali Mediolanenſi ſexto decernimus, ſtatuimus, ac ſancimus.

Quæ ad fidem tuendam pertinent.

DE commercio hæreticorum quamdiligentiſſime cauendo, nos pro noſtri officii munere ſuperioribus Conciliis decreta aliqua confecimus, atque edidimus: quibus etiam ex ſanctiſſimi domini noſtri Gregorii papæ XIII. iuſſione & præſcripto, hæc, quo diligentior porro cautio in genere adhibeatur, adiungenda cenſuimus.

Optandum eſt, omnique paſtorali ſtudio atque officio id valde curandum, vt quem hæreſis labe infectum eſſe conſtet, nemini vnquam, quicumque ſit, impune permittatur ex hæreticorum eove nomine ſuſpectorum finibus ac regionibus finitimis ad prouinciæ huius loca venire: verum ſi quandoque aliter acciderit, vbi ei rei alia ratione occurri non poſſit, hæc ſaltem caueantur atque plane ſeruentur:

Ne cuiquam, quem ex iis locis proficiſcentem hæreticum eſſe certum ſit, hoſpitium diuerſoriumve præberi liceat, præterquam in caupona publica, vel in domicilio ſui procuratoris, ſi quem fortaſſe ipſe habet.

Is vero qui præbuerit, illius aduentum habitationemque epiſcopo, inquiſitorive, aut parocho, ſi in diœceſin venerit, confeſtim denuntiet. At eccleſiaſticus homo, quicumque ſit, ne eum vllo modo excipiat.

ANNO CHRISTI 1582. Neque rursus illum in ecclesia ingredi permissum sit, nisi sacræ concionis tempore.

Nemini ad hæreticorum fines, locave, ne discendæ etiam mercaturæ causa, mittere filios liceat, qui annum saltem vigesimumquintum non agant.

Ne cuiquam item, vt alio Concilio cautum est, ad hæreticorum loca proficisci liceat, nisi primum ab episcopo aut inquisitore eius rei facultatem impetrarit.

Atque hæc quidem facultas ne cuiquam permittatur deturve, nisi a parocho testimonium scriptum attulerit, se more catholico vixisse, sanctaque sacramenta frequentasse, hac præterea adiecta conditione, vt si cui facultas permittatur diutius illic commorandi, is quotannis semel saltem inde redeat, vt & confiteatur, & sanctissimam eucharistiam sumat; aut testimonii literas mittat, quibus legitime testatum fiat, se confessum constituto tempore sacram eucharistiam sumpsisse, catholicæque fidei congruenter vixisse.

Qui vero prope hæreticorum loca habitant, iis a parocho eam facultatem dari licebit ad breue sane tempus: ita tamen, vt cum iis exiguum illud breuis moræ spatium certum proficiscenti præscribat; tum illam præterea conditionem, ne die festo illic opus faciat, nec vero mercaturam vllo modo exerceat, aliave agat quæ sacro festo die agi, fieri, exercerive prohibitum est. Imo festo eo saltem die domum omnino redeat, & Missæ, vesperis, doctrinæque Christianæ scholis intersit.

Nec vero cuiquam fas sit, patrimonium, bonaque sua vendere, alienareve, vt in hæreticorum loca migret, ibique domicilium constituat.

Si quis in huius rei suspicionem venerit, contra eum agatur ad Canonum pontificiarumque sanctionum præscriptum.

Bibliopolæ, quique impressoriam faciunt, ne quam aggredi volunt artem prius exerceant, quam iurati, fidei professionem episcopo conceptis formulæ statutæ pontificiæ verbis præstiterint.

Ne liber vel exiguus, quamuis superiorum concessu alias sæpe editus, sine facultate iterum impetrata typis in vulgus emittatur, imprimaturve.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Moris olim fuit, vitandæ gloriæ ostentationisve causa, libros aliquando alterius nomine etiam assimulato euulgari; sed quoniam hæc tempora, quibus impressoria editione aditus esse potest ad nefaria quæque proseminanda, diligentiorem cautionem requirunt; interdictum esse volumus, mentito fictove alterius auctoris nomine, libros, volumina, literas, scriptave cuiusuis generis argumentive, de quibus in indice seu Concilio Tridentino cauetur, euulgari, edi, typisve imprimi, nisi consensu illius cuius nomine edentur, & episcopi permissu. Alioquin in delinquentem animaduertatur pro grauitate criminis arbitrio eiusdem episcopi. ANNO CHRISTI 1582.

Grauis illa sanctio, qua summus pontifex Gregorius XIII. Iudæorum blasphemiis & flagitiis obuiam ire voluit, in omni nostra prouincia, præsertim vbi Iudæos habitare permissum est, quotannis non semel atque iterum, sed etiam sæpenumero, prout episcopus opus esse censuerit, de more promulgetur. Atque ob eam causam Concilio huic sexto in fine illam adiungi statuimus.

Quæ ad concionatorem pertinent.

CONCIONATOR in vrbe ne sine scripta episcopali facultate pecuniæ collectam inter concionandum proponat, faciatve; neque itidem in diœcesi, sine vicarii foranei licentia. Liceat tamen concionatoribus regularibus in eorum ecclesiis, absque facultate illis tradita ab episcopo siue eius vicario, sua monasteria populo commendare.

Nec vero eleemosynæ causa concionatori seipsum commendare liceat: ab aliis tamen piis honestisque hominibus eius causa de episcopi licentia conquiri & colligi vetitum non sit.

Ne in monasteriis quidem, & locis vbi regulares spiritualem temporalemque iurisdictionem habent, quisquam ecclesiasticus homo etiam regularis exemptus prædicationis munus obeat, nisi primum ab episcopo probatus, intra cuius diœcesis fines ea monasteria locave sunt. Regulares vero a suis superioribus approbati, ac de eorum licentia in ecclesiis suorum ordinum prædicaturi, antequam prædicare incipiant, coram episcopo perso-

ANNO CHRISTI 1582. personaliter cum ipsa licentia se præsentent, ab eo benedictionem accepturi, sine qua benedictione, aut episcopo contradicente, prædicare non præsumant. Si quis contra fecerit, ei pœnæ & censuræ constitutæ sint contra alios sancitæ.

De cultu sanctorum.

ÆQVISSIMVM est, cum rationeque pietatis coniunctum, sanctorum patronorum vniuscuiusque ciuitatis prouinciæ huius sacris imaginibus ecclesiam metropolitanam splendescere, cum eorum etiam intercessionem patrociniumve ibi diuinis officiis & litaniis implorari moris sit. Quamobrem id cum in primis ad religionis cultum, tum ad eiusdem ecclesiæ ornatum splendoremve præstetur.

Ne sine episcopi concessu facultateve literis consignata, extra diœcesin sacras reliquias asportari, nec vero quæ etiam aliunde allatæ sunt, intra diœceses quoque fines ab vna ecclesia eiusve rectore, etiam de consensu capituli, alteri ecclesiæ donari, minus vero cuiquam ecclesiastico aut laico homini earum particulam aliquam priuatim concedi, tradi, donarive liceat, proposita excommunicationis pœna, quam subeat, tum is qui dederit concesseritve, tum ille, qui acceperit, vel asportarit, etiam ecclesiæ suæ nomine. Idque omne quod de reliquiis neque dandis neque transferendis hoc decreto aliis præceptum est, vt regulares etiam atque exempti seruent, eos in Domino monemus.

De diebus festis.

DEI munere beneficioque cum ecclesia Mediolanensis prædicatione sanctissimi apostoli Barnabæ primum fidei mysteriis imbuta, tum aliæ pleræque huius prouinciæ ciuitates euangelii lumine illustratæ, causam omnem festi illius diei præcipue colendi habent. Quamobrem dies eius natalis, qui est 3. Idus Iunii, vt de more aliorum dierum festorum, qui a clero populoque ex præcepto coluntur, pie & religiose sanctificetur, episcopus curet, vbi in sua diœcesi non colatur, sanctificeturve.

Quo religiosius in vnaquaque vicinia tam vrbis quam diœcesis dies festi colantur & sanctificentur, episcopus certum librum constituat, in quem a cancellario, cum om-

nes singulique dies festi parochiales, aliive, qui vbique in vicinia aliqua vel vrbis, vel diœcesis vniuersè sigillatim ve aguntur, tum reliqui etiam dies rectè atque ordine referantur, quibus indulgentiæ, iubilei, aliusve celebritatis causa ad ecclesias concursus esse solet. Quo libro deprauati præterea mores, abususve notentur, si qui illis celebritatibus esse in iis ipsis viciniis solent. Atque iis quidem diebus exscribendis, episcopus ad cognitionem certam parochos singulos adhibeat; quorum etiam officium sit, si quæ noua in dies indulgentia ecclesiis suis accesserit, si quæve alia celebritas causave denuo inciderit, quamobrem populi concursus in parochiali vicinia ad aliquam ecclesiam fiat, de ea episcopum certiorem facere, vt illa quæcumque sit, in eumdem librum referatur. ANNO CHRISTI 1582.

Porro eum ipsum librum accurate exscriptum, notatis mensibus & diebus, quibus præcipue illæ celebritates singulis in viciniis lociſve aguntur, episcopus ad se in singulos menses afferri iubeat, vt cum vniuscuiusque regionis, atque adeo pagi locive celebritatem certo die agi perspexerit, de illius sanctificatione cultuque literas etiam pastorales opportune scribat, tum aliam præterea omnem diligentiam eo nomine adhibeat. Et vero iis literis officii sui populus cleruſque monitus, vsque adeo parochorum studiis etiam adiuuetur, vt & vitæ sancti, quem præcipua veneratione colit, exempla ad imitandum, & episcopi monita paterna, & decreta quoque prouincialia diœcesanaque eo de genere ad exequendum sibi plane proponat; sicque a morum corruptelis, quas praua consuetudo introduxit, in festorum dierum sanctificatione abstineat.

Si quando dies festus sancti sanctæve, cuius celebritas clero populoque colitur, in diem vigiliæ ieiuniique incidit, quod ex præcepto ecclesiæ seruatur; ne fideles ob festi diei solennitatem quam agunt (id quod a plerisque committi ad nos delatum est) ieiunium vllo modo violent, sed vt instituti ratio, ecclesiæque magis præceptio postulat, rectè pieque colant.

Quare episcopus, si quid istiusmodi in sua diœcesi patrari committive animaduerterit; huic graui peccato & offensioni, omni pastoralis officii sui ratione occurrere quamdiligentissime studeat.

De indulgentiis orationis causa concessis.

ANNO CHRISTI 1582.

QVO vberiores ex orationis instituto fructus existunt, eo sæpius ad illius exercitationem fideles cohortandi sunt. Officium igitur parochi sit, quo magis illos proposito spirituali dono alliciat, crebro, cum occasio tulerit, indulgentiam euulgare eis concessam, qui orationi quadraginta horarum ordinariæ aut extraordinariæ episcopi iussu expositæ vacauerint.

Hoc officium vt is præstet, indulgentiæ literas vna cum hoc Concilio in fine edi volumus.

Idem præstet de indulgentia iis data, qui in oratione, quæ dicitur sine intermissione, versabuntur.

Idque ex literis pontificiis, infra huius Concilii vltima parte eo nomine editis.

Idipsum præterea sæpenumero agat de indulgentia fidelibus data, qui vbi vbi fuerint, in eleuatione corporis Domini orauerint.

Cuius etiam indulgentiæ literarum monimenta infra eo nomine impressa sunt.

De parocho & parochiis.

DE cura parocho ægrotanti præstanda in iis quæ ad salutem animæ pertinent, iam pridem in altero Concilio prouinciali constitutum est.

Et quoniam caritatis officium est, rationem etiam habere curationis corporis; hoc decreto itidem statuimus, vt cum parochiæ alicuius sacerdos in febrim morbumve inciderit (si præsertim suorum neminem habet, cuius opera adiumentove subleuetur) propinquior parochus nullum a se officium desiderari patiatur, quod ad eius valetudinem recte curandam necessarium fuerit.

Atque in primis vicarium foraneum, si parochus ægrotus in diœcesi est; si in vrbe, episcopum de eius ægrotatione certiorem faciat.

Quibus locis ex Concilii Tridentini præscripto parochias nouas institui erigive liceat; episcopus etiam in parochiis, quæ regularium quouis modo sunt, illas constituat, certa fructuum portione attributa ad præscriptum constitutionis Pii V. pontificis.

Et Canonum ratio & disciplina ecclesiastica id maxime postulat, vt ad ecclesiam parochialem fideles quam-

frequentissime conueniant: id quod ab episcopis accurate eos moneri œcumenica Synodus Tridentina pie salutariterque decreuit. ANNO CHRISTI 1581.

Eius decreti auctoritate, vt pro eo quod debemus, plane obtemperemus, in vsumque prouinciæ nostræ inducamus, quod bene agendi rationibus vsuique optime consultum esse animaduertimus; literas monitionis eo de genere infra explicatas hoc prouinciali Concilio VI. edimus, quas in omni parochiali totius prouinciæ nostræ ecclesia certis festis diebus, quos pro suæ diœcesis ratione episcopus præstituerit, de more promulgari decernimus: quo diligentius parochiales admoniti, cum officii religiosi partes facile intellexerint, quas suæ quique ecclesiæ parochiali debent, incitata quadam voluntatis propensione exequantur, quod de sacrosancti illius Concilii sententia eos salutariter & quamsæpissime monitos esse volumus.

Id vero non hac nostra solum prouinciali cohortatione monitioneque contenti, prouinciæ nostræ episcopi præstandum curent; sed omni alia præcipua pastoralis curæ ratione, quam eius rei vsui accommodatiorem potioremque esse censuerint.

Porro monitionis huius nostræ literas, quo facilius planiusque populus intelligat, indeque partes officii sui non solum cognoscat, sed recte exequatur; eas in vulgarem etiam sermonem totas de verbo ad verbum conuerti, vel summatim vulgariter explicari, & ita fidelibus enuntiari iidem curent, prout diœcesis suæ rationibus magis expedire viderint.

Fuit olim tanti apud antiquos patres ille frequens ad ecclesiam propriam parochialem fidelium conuentus; vt ad hanc disciplinam populi Christiani institutioni valde accommodatam retinendam, certis decretis cautio aliqua adhibita sit.

Primo enim hoc iussum est, vt dominicis festisque diebus parochi, antequam Missam celebrent, plebem interrogent, an alterius parochiæ fidelis adsit, qui proprio contempto presbytero ibi Missam audire velit; quem si inuenerint, statim inde eiiciant, & in parochialem suam ecclesiam ad Missam audiendam redire compellant.

ANNO CHRISTI 1582. Deinde illud plane vetitum fuit, alienæ parochiæ fidelem a parocho ad Missam non recipi, nisi in itinere fuerit, & placitum ibi habuerit.

Cuius veteris disciplinæ restituendæ, in vsumque reuocandæ desiderio flagrans olim summus pontifex Vrbanus VI. eo de genere apostolica sanctione diligentissime cauit; & nuper sacra Tridentina Synodus œcumenica ab episcopis fideles non solum hoc moneri voluit, vt frequenter ad proprias parochiales ecclesias saltem dominicis diebus festisque maioribus accedant; sed illud etiam diligenter ostendit, vnumquemque teneri, vbi commode fieri potest, parochiæ suæ interesse ad audiendum verbum Dei; ac proinde id præterea statuit, a parochis animarumve curatoribus inter Missarum solennia aliquid ex iis quæ in Missa leguntur, exponi, & sanctissimi illius sacrificii mysterium aliquod explanari; plebes sibi commissas salutaribus verbis pasci, easdemque doceri, quæ scire omnibus necessarium est ad salutem; in lege Domini erudiri, & sacra eloquia illis explanari; tum in vnaquaque ecclesia parochiali pueros fidei rudimentis instrui.

His igitur eiusdem Tridentinæ Synodi decretis, & veteri salutarique exemplo adducti, cum populum vrbis, diœcesis, prouinciæque Mediolanensis nostræ, rebus ad salutem necessariis instructum, per bona opera ad præmium sempiternum perducere summopere in Domino cupiamus, hac nostra monitione eos vniuersos & singulos cohortamur, ac per viscera misericordiæ Iesu Christi obsecramus atque obtestamur; vt quamuis in suis viciniis, opidis, & suburbiis, oratoria, capellas, aliasve ecclesias habeant, vbi sanctissimo Missæ sacrificio interesse possint; frequenter tamen dominicis saltem aliisque solennibus festis diebus ad suam quique parochialem ecclesiam conueniant: vbi a parocho, cui cura commissa est, verbo Dei pascantur, fidei Christianæ rudimentis, aliisque animarum saluti necessariis præceptis erudiantur, ad sanctissima sacramenta religiosius percipienda instruantur, ad eorumdemque frequentem vsum, vt illa sacra Synodus optat, paternis eius cohortationibus in dies magis inflammentur: tum ab eodem item audiant qui dies festi, si qui in hebdomadam inciderint, colendi, quæ vigiliæ ieiuniave seruanda sint: discant ab ipso

item, quæ Christianæ pietatis officia in illis religiose colendis præstari oporteat; ac quæ præterea supplicationes, processionesve, aut stationes, orationes, indulgentiæ, iubilea indicantur; quæ matrimoniorum denuntiationes fiant; quæ item, pro ratione temporum, admonitu iussuve episcopali ad diligentiorem eorum institutionem promulgentur. ANNO CHRISTI 1582.

His atque adeo aliis fructibus, qui ex paternis parochi vel in cohortando vel in monendo officiis existunt, eos carere continget, qui ad Missam iis diebus in suam parochialem ecclesiam non conueniunt.

Imo vero quod hoc audiendæ illis diebus Missæ parochialis munus a fidelibus minus diligenter præstatur, & a quibusdam plane negligitur, multa incommoda inde existunt.

Hinc in plerisque sæpe fidei articulorum, & Dei, sanctæque matris ecclesiæ præceptorum, quæ ad salutem consequendam Christianum hominem nosse oportet, imperitia; festorum dierum cultus neglectus, debita Christianæ pietatis opera non exculta, non cognita Christiana familiarum institutio, languescens sacerdotum parochorum omne officium, eorum aliquis contemptus; sanctissimorum institutorum, & sacrorum Canonum violatus vsus; hinc denique ecclesiis parochialibus, quæ a maioribus tanto pietatis studio exædificatæ sunt, instaurandis, ornandis, sartis tectisque habendis cura multis ex partibus neglecta, in illisque nulla aut pene exigua ecclesiastica ad diuina officia obeunda necessaria supellex.

His tot tantisque malis atque incommodis vnusquisque occurrere studeat, id diligenter exequendo, quod sanctorum patrum suadet auctoritas, quod Tridentina Synodus moneri iubet, quod ex illius iussu nos de vniuscuiusque vestrum salute soliciti, paternis vocibus cohortamur & monemus in Domino.

Nec vero quemquam aliquod, quod vel ex parochialis ecclesiæ aliqua distantia, vel ex pluuia, frigore, æstu, temporumve vicissitudine existit incommodum, ab hoc officio deterreat: imo vero ad illud diligentius exequendum, prout in Domino confidimus, se quisque eorum accendat necesse est; qui salutis suæ memores, huius rei grauitatem,

ANNO CHRISTI 1582. eorum quæ commemorata sunt ratione perpendent, quique aliquando secum animo reputabunt, non solum parochialem ecclesiam sibi datam esse, in qua primum baptismo susceptо Christo Domino renati, aliis sacramentis aluntur ad perpetuam salutem; sed parochum etiam sacerdotem sibi loco parentis esse debere, quem diligant, colant, atque obseruent; hoc sibi proponentes, illum pro fidelibus sibi commissis apud Deum internuntium ac deprecatorem esse, diuinæ legis interpretem, dispensatorem mysteriorum Dei, Christianæ vitæ & morum disciplinæ magistrum, a quo omne petant pie recteque agendi consilium, ac denique ministrum omnium fere, quæ ad salutem eis necessaria sunt.

Huic autem nostræ monitioni, etsi omnes pro præcipua suæ salutis cura audientes esse debent; in primis tamen patresfamilias, tutores, curatores, ludimagistros, ceterosque aliorum moderationi curationive præfectos cohortamur, diuinaque contestatione admonemus, vt de sua, & aliorum quorum curam gerunt, salute soliciti, primum ipsi hæc paterna monita amplectantur, tum illos etiam crebris cohortationibus ad illa exequenda inflamment; idque curent, vt non solum Missæ & diuinorum officiorum tempore illi in parochialem ecclesiam conueniant; verum etiam vt institutas in ea doctrinæ Christianæ scholas statis illis diebus frequentent.

Cum ecclesiæ alicuius parochialis eiusque rectoris necessitati episcopus primitiarum decimarumque assignatione, aut parochialium symbolis collectisve prouidendum esse ex decreto Tridentino censuerit; ad id præstandum illos ex eiusdem Tridentini & prouincialis decreti præscripto compellat, propositis arbitratu suo pœnis, & censuris, atque etiam interdicto generali, præsertim vbi ipsi parochiales id præstare promiserint spoponderintve.

Quo instructiores in suis officiis parochi sint, ob eamque rem diligentiores, cura metropolitani sit; vt quemadmodum Canone Toletano præscribitur, officiorum parochialium liber conficiatur atque emittatur ad communem parochorum prouincialium vsum.

De sacramentalibus.

NE quis episcopo inferior, vestes, indumenta, vasave

ad Missæ sacrificium diuinorumque officiorum cultum, aut ad altaris ornatum parata, sine sedis apostolicæ facultate benedicat; nisi si alicui de iure talia benedicendi facultas competeret. ANNO CHRISTI 1582.

Quæ autem ab episcopo, aliove auctoritatem habente benedicta non sunt, vt alio Concilio cautum est, stata solenni prece benedicantur.

Sacra prece ex formula libri pontificalis tabernaculum, etiam ligneum, in quo sanctissima eucharistia recondatur, ante benedicatur, quam ad illius recondendæ vsum adhibeatur.

AQVÆ benedictæ, qua vel sabbato sancto, vel in vigilia sacra diei natalis Domini, vel alio tempore pro locorum consuetudine, ædes parochialium hominum aspergi solent, aspersio cum plena mysteriorum est, tum propria parochorum.

Quamobrem stato tempore ne alius sacerdos quam proprius parochus illas aspergat, aliusve ab eo constitutus; neve item sabbato sancto ante ille aspergat, quam benedictio solennis fontium celebrata sit.

Aspergendo autem precibus rite vtatur parochus ad præscriptum libri ritualis.

Illud autem in hoc asperssionis munere caueat omnino, vt ne signo quidem aliquo, ac nutu, nedum verbis, eo sanctæ asperssionis nomine quidquam petat exigatve.

Monachi regulareſve cuiusuis ordinis, etiam exempti, non aliunde, sed ab ecclesia cathedrali, intra cuius diœcesis fines habitant, olea sacra sumant. Si secus fecerint, arbitrio episcopi, in cuius diœcesi manent, puniantur.

De baptismo.

EORVM, qui domi, aut in ecclesia tamquam compatres ad baptismum adhibiti sunt, nomina in libro baptizatorum parochus notet: ne impedimentum matrimonii contrahendi ignoretur.

Religiosi instituti olim fuit, diem baptismi quotannis a fidelibus pie celebrari; id quod sanctus Gregorius Nazianzenus aliquando ostendit: quæ sane institutio cum ad pietatis Christianæ cultum piamque morum disciplinam non parum adiumenti, in primis adiutrice Dei gratia afferre possit:

ANNO CHRISTI 1582. possit: eam in vsum reuocari vehementer in Domino cupimus.

Itaque parochus & confessarius, prout occasio tulerit, cohortationis officio in id incumbant, vt fidelium, quorum curam gerunt, vnusquisque quo die baptizatus est, quotannis ardentiori prece, eleemosyna, si per facultates potest, omnique caritatis opere atque officio spiritualisque gaudii celebritate recolat, memor se chirographo damnationis deleto, hereditatis cælestis participem in Christo Domino factum esse.

Qua in cogitatione, cum semper alias, fereque in singulos dies, vt B. Chrysostomus monet, tum eo potissimum die sancte sese excitet ad præclaram illam sponsionem & Christianam professionem, quam in sacro lauacro per sponsores solenniter edidit. Repete, inquit sanctissimus pater noster Ambrosius, quid interrogatus sis; recognosce, quid responderis. Renuntiasti diabolo & operibus eius: Mundo & luxuriæ eius ac voluptatibus: Memor esto sermonis tui, & nunquam tibi excidat tuæ series cautionis.

Parentum cura sit, diem ob eam causam notare, quo eorum filius Christo renatus est: ideoque parochus cum baptizauerit, moneat etiam, vt id ab illis fiat, præter scriptionem quam ipse eo de genere in codicem statum parochialem referre debet.

Baptismi vero dies, qui solenni illa abrenuntiationis sponsione professioneque insignis est, ad omnem pietatis exercitationem vsumque non pompis sæculi, non conuiuiorum apparatu, non luxu, non operibus tenebrarum, cum dies lucis sit, celebretur; sed sanctæ caritatis erga Deum, ergaque proximum officiis.

Grauissimo suffocationis infantum, qui nondum ætatis suæ annum expleuerunt, periculo vt occurreretur, pœna excommunicationis, quam mulier in eo genere delinquens ipso facto subiret, in Concilio prouinciali IV. sancita est.

Verum cum aliquando causæ & difficultates incidant, ob quas non omnino præstari potest quod salutariter cautum est; ideo hoc prouinciali decreto eam cautionem adhibere nobis visum est, vt pro conscientiæ suæ religione, episcopus in grauioribus causis dispensare, dispensandique aut habilitandi facultatem eo in genere vicariis fo-

raneis delegare possit, aliisque item ecclesiasticis hominibus prudentia & rerum vsu præditis. ANNO CHRISTI 1582.

Quod si quis, quicumque sit, etiam præter nutricem & matrem, non adhibita illa cautione, neque dispensatione impetrata, infantem contra præscriptum in lecto tenuerit, aut matrem nutricemve id facere coegerit, aut impedierit quo minus eo decreto præscripta cautio adhiberetur: is eadem pœna irretitus sit, quæ illo decreto mulieri in eo genere delinquenti constituta est.

Quæ ad sanctissimæ eucharistiæ sacramentum pertinent.

PASCHÆ tempore a suo cuique parocho proprio sanctam eucharistiam ministrari ecclesiæ institutum ac præceptum est.

Quamobrem is, si quem parochialem habet, qui ex morbo laborans, aliave necessitate vere impeditus non potest sacro paschæ tempore ad ecclesiam conuenire, vbi sanctissimam communionem cum ceteris fidelibus percipiat, ad illum (etiamsi paucis ante diebus perceperit) ipse illo paschali tempore de more deferat.

Parochus hortetur & curet, vt vnusquisque paterfamilias, præsertim dato campanæ parochialis signo, quo sacræ eucharistiæ ad ægrum deferendæ significatio fit, sine mora in ecclesiam parochialem conueniat, vel alium de familia digniorem mittat, ad illam cerei candelæve lumine prosequendam.

Si quando autem is, qui paterfamilias est, per necessariam occupationem non potest, saltem certum aliquem hominem, vel filium natu maiorem, vel denique famulum, aliumve mittat, qui id pietatis officium præstet.

Atque eam ob causam domi etiam omnis paterfamilias perpetuo funale cereum aut candelam vnam, pluresve habeat, quot ad id pietatis opus officiumque vsui sint.

Quæ ad pœnitentiæ sacramentum pertinent.

EPISCOPVS a confessionibus audiendis suspendat, aut omnino amoueat confessarios etiam regulares iam approbatos, quos pro suæ timoratæ conscientiæ religione viderit in eo munere non ita sincere, integreque, & cum ædificatione se gerere, quemadmodum & tanti ministerii illis commissi sanctitas postulat, & animarum salus deposcit, quæ suæ fidei concreditæ sunt.

ANNO CHRISTI 1582.

Salutariter ex doctrina Spiritus sancti cautum est, Christi fideles de peccatis confiteri debere, quotiescumque rem actionemve aliquam aggrediuntur, in qua præsens mortis periculum pertimescendum sit.

Quamobrem parochus curet atque efficiat, vt præter id quod Pii V. constitutione, decretoque prouinciali de ægrotante sancitum est, vt si quis etiam parochialis eo profecturus est, vbi sit, aut pestis, aut hæresis, aut vbi nullam confessarii copiam habere possit, aut ad bellum iturus sit, aut pugnam initurus, aut iter infestum nauigationemque periculosam facturus, anteaquam viæ nauigationive se committat, peccata confiteatur.

Idem officium præstet de mulieribus proxime parituris.

Id præterea cohortetur, vt quis nauigationem, iter longum, negotiumve periculosum susceperturus, religiose etiam sumat sacrosanctæ eucharistiæ sacramentum: mulier item proxime paritura, frequentius.

Moneat quoque sæpenumero, cohorteturque, vt quoties quis rem arduam & difficilem, etiam in qua nullum mortis periculum extimescendum sit, aggredietur; primo confessus idem faciat: vt tanto sacramento corroboratus, spe erectiori fiat rei bene gerendæ.

Cum autem vel ab itineris, vel a nauigationis, vel a belli, alteriusve rei periculo, aut negotii (vtcumque successit) cura difficili bene iuuante Deo liber erit, hoc eum hortetur item, vt quamprimum pie confessus, Deo gratias agat huius sacramenti sumptione; in qua præcipua quædam ratio inest, qua Deo pro immensis in nos collatis beneficiis aliquam gratiam referamus.

Episcopi cura præter ceteras illa etiam præcipua esse debet, vt quantum in se est, fideles peccatorum laqueis implicitos a turpissima peccandi occasione solicitudinis episcopalis studio atque officio reuocet, animarumque vulneribus remedia opportuna adhibeat.

Ineunte igitur in primis quadragesima quamdiligentissime inuestigabit, si qui vel in vrbe vel in diœcesi sunt, qui opera carnis sectantes turpiter viuant: si qui item odia & inimicitias exerceant: si qui alii denique qui in aliqua peccandi consuetudine vsque iaceant: si quos porro eiusmodi ille compererit, omni ratione atque officio il-

los ad id inducat, vt a via quæ ducit ad interitum sine mora se abducentes, iter salutis omnino vereque suscipiant. ANNO CHRISTI 1581.

Quamobrem eos ipsos, vt pro facti ratione magis expedire iudicabit, vel priuatim ad se accersat, atque adeo instet, quemadmodum ait Apostolus, opportune, importune, arguat, obsecret, increpet cum omni patientia, vel seueriori quoque disciplina in eos agat omni iure omnique officio, ad sacrorum Canonum sanctionumque pontificiarum præscriptum.

Nec vero antea quam ipse perspexerit, istos ab ea male agendi via recessisse, peccandique occasionem ac publicas offensiones præcidisse, permittat (etiamsi qui testimonium confessarii afferant) ne in paschali quidem celebritate sacram communionem eis ministrari: quinimo illam tam diu differri iubeat, quoad eorum veram vitæ emendationem episcopus cognouerit: imo vero contra eos, qui quondam salutaria monita spernentes, in offendiculis perseuerant, neque flagitiosam vitam deserunt, & a sanctissimæ eucharistiæ sumptione reiiciuntur, agat episcopus, agive iubeat, vt Concilio prouinciali secundo agi contra illos sancitum est, qui paschæ tempore eucharistiæ sacramentum non sumpserint; si vero in contumacia perseuerauerint, in eos præterea seuerius, prout iuris est, animaduertat.

Iubeat episcopus in omni sacristia certo conspicuo loco tabellam affigi, in qua eorum, qui interdicti aut excommunicationis vinculo irretiti sunt, nomina & cognomina recte descripta in omnium conspectu sint: vt & si quandoque fortasse præsentes sint, a diuinis officiis ecclesiaque eiiciantur; & si contra Concilii prouincialis decretum in ea censura perstiterint, in singulos menses ad eiusdem præscriptum de more denuntientur.

Illorum præterea singulorum nomina, & censuræ item qua affecti sunt genus, octo post diebus quam interdicti excommunicative sunt, ad regulares quoque mittantur; vt cum istis ipsi etiam agant ad præscriptum constitutionis quam summus pontifex Bonifacius VIII. eo de genere edidit.

Quod si contra fecerint, pœnas subibunt ea ipsa constitutione sancitas.

ANNO CHRISTI 1582.

Quo faciliorem executionem habeat decretum in Concilio prouinciali V. editum, de quatuor præcipuis illis doctrinæ Christianæ capitibus confessario ante confessionem a pœnitente recitandis, nos decernimus & declaramus episcopi iudicio & prudentiæ hoc permissum esse, vt certis confessariis, quibus concedendum esse ipse censuerit, concedat, detque facultatem, quæ illam fidei rudimentorum recitationem eo prouinciali Concilio decretam ac præscriptam possint pœnitentibus aliquando remittere, quos certo sciunt illa capita recte nosse; & iis maxime quibus pœnitentiæ sacramentum frequentius ministrabunt.

At vero illud confessarius caueat, ne eius recitationis munus illis condonet, quos certo non scierit fidei rudimenta memoriter tenere ac recte nosse. Verum cum illis qui ea ignorant, agat ad præscriptum eiusdem Concilii V.

Quod superioribus Conciliis ex sanctæ sedis apostolicæ decreto confessariis sacerdotibus etiam regularibus vetitum est, ne pœnitentem quemquam ex priuilegiorum, quæ ipsis regularibus aut confratribus data sunt, vi auctoritateque absoluant: idem iis interdictum est, etiam indulgentiarum literis, quæ ecclesiis concessæ sunt.

Ne in monasteriis quidem, & locis vbi regulares spiritualem temporalemque iurisdictionem habent, quisquam sacerdos etiam regularis & exemptus confessiones audiat; nisi primum ab episcopo, intra cuius diœcesis fines ea monasteria locave sunt, ad id probatus fuerit.

De visitatione infirmorum.

SANCTISSIMVS pontifex Gregorius XIII. vt salutarem aliquam ægrotis medicinam afferret, certis apostolicis suis literis episcopis huius prouinciæ auctoritatem dedit indulgentiæ ægris concedendæ, quos vel ipsi, vel eorum nomine alii visitauerint.

Quæ literæ vt omnibus notæ sint, proindeque ægroti salutare medicamentum contriti & confessi capiant ex visitatione episcopali, illæ a parocho, prout vsuuenerit, studiose accurateque euulgentur.

Quæ ad ordinis sacramentum pertinent.

NE quis patrimonii ab alio cuiusuis conditionis homine assignati, aut promissionis titulo, quæ certa cautione de re omni victui necessaria suppeditanda facta sit, sacris or-

dinibus maioribus initietur; nisi præter ceteras præscriptas cautiones, illud etiam publico instrumento caueatur, ea certa adiecta clausula, vt vterque & qui patrimonium assignat, & cui assignat, iureiurando affirmet, id patrimonium vere possideri, obtinerique, ac nihil præterea inesse doli & fraudis, nullumque esse eo nomine contractum initum, nullumque promissum factum, nec vero in posterum se aliquid acturos facturosve esse, quo minus clericus, qui initiandus est, assignato patrimonio vere recteque ipso vtatur, ac fruatur: proindeque si quod contra actum, gestum, factumve erit, id omne irritum, rescissum, atque plane ipso iure nullum, nulliusque roboris esse velle. Si quid autem contra actum erit, ei præterea qui sacris initiatus est pœna sit, vt statim ipso facto episcopi arbitrio ab ordinum quos suscepit munere functioneque suspensus sit, nec aliis maioribus ordinibus adscribi possit. ANNO CHRISTI 1581.

Verum ne qui patrimonium assignat, aliquo timore deterreatur, quo minus illud vel assignet, aut cautionem victus, qui clerico satis sit, præstet: sed quo magis ad id ipsum excitetur, statuimus, patrimonium eo nomine assignatum cautionemque item ita ei vsui annecti, vt qui initiatus est, illud patrimonium aut cautionem alienare vel remittere nullo modo possit, donec beneficium ecclesiasticum sufficiens sit adeptus, vel aliunde habeat vnde viuere possit: sed nec delinquendo amittere; vsque adeo, vt ne grauis quidem criminis quod ille admiserit causa præscribi, nec fisco applicari queat: sed eum qui assignauit, donauit, cauitque, & ad eius heredes, aut ad alios qui ab intestato clerico initiato succederent, ipso iure redeat.

Quæ ad capitula pertinent.

QVOD Concilio prouinciali secundo sancitum est, vt qui ecclesiastici beneficii possessionem adipiscuntur, eiusdem beneficii titulum etiam non moniti mensis spatio ordinario suo ostendant; hoc decreto constituimus canonicos etiam tam cathedralium quam collegiatarum ecclesiarum comprehendere, in quibus iure legitimo præbendarum optiones fiunt: ita vt a die adeptæ possessionis, optionis instrumentum in cancellaria episcopali intra præscriptum temporis spatium exhibere debeant omnino; alioquin contra eos pœna eadem decreto contra beneficia

ANNO CHRISTI 1582. obtinentes sancita, ac aliis arbitratu ordinarii agatur.

Capitulum sede episcopali vacante vicarium constituat, confirmetve, qui omnino iuris canonici doctor sit: quod si huiusmodi vir in collegio capitulove non extat, alium de capitulo, qui quammaxime potest idoneus sit, deligere poterit.

Eidem vicarium semel electum mutare ob causam licebit, modo alium octo dierum spatio constituat: alioquin illius eligendi facultas ad metropolitanum, aut ad eius antiquiorem suffraganeum sede metropolitana vacante pertinebit.

Electione vero in controuersiam aut in dubium adducta, is electus censeatur, qui a capituli maiori parte delectus fuerit.

Ne vero œconomus ceterive officiales semel electi a capitulo mutentur, nisi ea electio etiam viuente episcopo ad capitulum pertineat.

Vicario autem aliisve officialibus absentibus, substitutorum electio ad vicarium, non ad capitulum spectet.

Cum vicarius aliusve ex officialibus a suo munere amouendus erit, fas sit capitulo vicarium ipsum officialesve ad reddendam rationem administrati muneris compellere; eosque pro modo culpæ etiam non expectato nouo prælato punire: qui nihilo minus eamdem administrationis rationem quam sede vacante reddiderint, exigere possit, atque in eos, quamuis per capitulum absoluti essent, animaduertere vt iuris erit.

Quæ ad cleri disciplinam attinent.

QVOD ab episcopis prælatisve ob dignitatem, qua præcellunt, ex instituto fieri decet, vt manu ad pectus admota, si quando oportet, iusiurandum præstent: id sane vbique & semper ita rite seruent, nisi causæ grauitas, prout iure cautum est, aliter postulat.

Reliqui autem ecclesiastici homines, vtpote clerici inferiorum ordinum, subdiaconi, diaconi & presbyteri, si iurare necesse habent, id tactis sacris literis agant.

In causis porro leuibus, vbi opus est, iurent, manu scilicet pectori admota; si modo superior præsens non adest: quo præsente contactis scripturis iusiurãdum præstent.

Sacerdotes Missæ celebrandæ munere suspensi impe-

ditive, frequenter, & vero præsertim diebus dominicis ac festis, sacram communionem sumant. ANNO CHRISTI 1582.

Si quem cuiusuis ordinis clericum episcopus concubinam, mulieremve eo nomine suspectam habere, aut illius consuetudine commerciove vti compererit; in eum pœnis a sacris Canonibus vel statutis ecclesiæ suæ impositis animaduertat: quod si monitus speciali monitione, secundo deliquisse repertus fuerit; tertia pars fructuum prouentuumque suorum beneficiorum, qua ipso facto priuatus existit, iuxta decretum sacri Tridentini Concilii, fabricæ ecclesiæ aut alteri pio loco arbitrio episcopi applicetur.

Si autem in eodem delicto perseuerans, secundæ monitioni non paruerit, omnibus suorum beneficiorum fructibus priuatus, prædictis locis similiter applicandis, ab ipsorum etiam administratione eiusdem episcopi arbitrio suspendatur, & distributiones quoque quotidianas, quas alioquin interessendo diuinis perciperet, amittat.

Et si ita suspensus nihilo magis resipuerit; in eum episcopus pro contumaciæ pertinacis ratione, culpæve grauitate, sententiam priuationis omnium beneficiorum proferat, & indignus atque inhabilis ad quæcumque beneficia & officia declaretur; & præter prædictas pœnas, excommunicatione, & aliis ad præscriptum eiusdem Concilii, & pro ipsius episcopi arbitrio plectatur.

Liberum autem erit episcopo, monitiones has facere, tum in visitatione, tum aliis etiam temporibus; inter vnam & aliam monitionem tempus quod sibi videbitur interponendo; procedatque ex denuntiatione, vel ex inquisitione, vel ex officio, vel alio quouis modo; & prædictam executionem nulla exemptio aut appellatio, siue ante, siue post definitiuam sententiam, vllo casu suspendat.

Hæc eadem, quæ de concubinatu, vel aliis impudicitiæ sordibus clericorum statuta sunt, seruanda erunt etiam si quis clericus modo cum vna, modo cum alia impudica muliere deliquisse comprehendatur.

Quoniam clerici in fornicationem prolapsi, quorum peccatum eiusmodi notorium est, per sententiam seu per confessionem factam in iure, aut per euidentiam rei quæ tergiuersatione aliqua celari non possit, aliquando tamen ante & sæpenumero post pœnitentiam actam, ordinis quo ini-

ANNO CHRISTI 1582. initiati sunt, proprium munus sine dispensatione obeunt: quippe cum fortasse non animaduertant, neque Dei offensionem, neque canonicum impedimentum, quo ob tale crimen sese deuinciunt: idcirco clerum cum sæpissime omnique studio periculi huius episcopi commonefaciant; tum hoc etiam diligenter curent, vt ii ipsi clerici vsque adeo manifesta concubinatus fornicationisve labe contaminati, pœnitentiam vero peragant & ordinis sui muneris, a quo suspensi sunt, fungendi facultatem dispensationemve ante obtineant, quam illud ipsi obeant: alioqui meminerint ii, qui in male agendi consuetudine perseuerantes, antequam pœnitentia, præstiterint, & cuiuscumque vel peccati, vel offensionis publicæ occasionem præciderint, ordinis sui functionem ministeriumve episcopo inuito executi sint, se præterea irregularitatis maculam, quæ a solo summo pontifice deleri potest, suscipere.

Si vero præstita etiam pœnitentia & peccati offensionisque publicæ remota præcisaque occasione idipsum egerint, nulla saltem impetrata ab episcopo dispensatione, qui eam concedere potest: norint se peccato mortali illigari.

Quæ ad Missam pertinent.

CVRET episcopus, vt in vnoquoque altari, in quo Missa celebranda est, crux adsit.

VT quæ pia legata ad remedium animæ a fidelibus relicta sunt eo nomine, vt Missæ pro se de defunctis celebrentur, executionem prout pia eorum voluntas deposcit, recte habeant, id episcopus quamdiligentissime curet.

Quibus autem in ecclesiis ob multa variaque defunctorum legata Missas vsque adeo multas celebrari oportet, vt ratione singulorum dierum, quos testamento aliave vltima voluntate testatores præscripserint, muneri, quod eorum piis voluntatibus debetur, satis fieri non possit; aut eleemosyna eo nomine adeo tenuis est, vt non facile inueniatur, qui velit huic se muneri subiicere: idem episcopus in Synodo diœcesana re accurate cognita & perspecta, statuat quidquid magis ad Dei honorem & cultum, atque ecclesiarum vtilitatem viderit expedire; ita tamen, vt in singulis Missis, quas iure reductionis celebrari continget, eorum defunctorum commemoratio fiat, qui pro suarum

animarum salute legata ad pios vsus reliquerunt: debitæ autem commemorationi satisfiet per intentionem applicationis Missarum, per preces in secundo Memento, & per collectas faciendas in illis Missis, in quibus collectæ fieri possunt. ANNO CHRISTI 1582.

Ceterum intelligendum est, fructuosiores esse, magisque prodesse preces & orationes ab ecclesia pro defunctis institutas cum applicatione sacrificii, quam applicationem solam; licet recompensari possit per maiorem deuotionem vel eius qui dicit Missam, vel eius qui facit dici, vel per intercessionem sancti cuius suffragium in Missa imploratur.

Episcopus de capellarum oneribus, deque Missarum numero fundationis iure aliove nomine illis adiuncto, ne Concilii Tridentini (quod piarum voluntatum relictis legatis solum prospexit) auctoritate quidquam statuat; sed eo de genere quod iure cautum est, id plane seruet atque decernat.

Clericus qui in Missæ sacrificio ministrat, dum eam functionem obit, ne preces horarias, neve aliud quidquam de libro aliove officio recitet; sed toto intimæ pietatis studio ad ministerium attentus sit, quod tunc pie religioseque exequi debet.

Quæ ad diuina officia pertinent.

QVO die sanctissimus pontifex consecrationis coronationisve insignia accepit, pietatis ratio postulat in eo precationem a clero pro illo pie adhiberi.

Quamobrem omnis sacerdos, quo die summus pontifex consecratus coronatusve est, in Missæ sacrificio stata illa oratione, Deus omnium fidelium; loco suo in Missali adscripta, pro eo precetur: atque ob eam quidem causam consecratio pontificia, cum in Kalendario anniuersario die suo notetur, tum etiam de more denuntietur; vt reliquus etiam clerus & populus item excitetur ad preces pro illo pie adhibendas.

Summo pontifici vniuersalis ecclesiæ pastori & parenti, si quando illum ægrotare contigerit, id caritatis officium, prout morbi grauitas tulerit, episcopus præstari curet; vbi ob eam causam in cathedrali, collegiata, parochialique vnaquaque ecclesia, clerus populusque certa stata hora pro ipso pontifice oret.

ANNO CHRISTI 1582.

Si quando autem is ex hac vita migrarit, nuntio certo mortis allato id curet, vt cum omni eccleſia campanarum ſono, vt pro mortuis fit, de more pulſetur; tum in baſilica cathedrali eccleſiiſque collegiatis, Miſſa ſolennis & officium pro eo mortuo rite pieque celebretur.

Sacerdotes vero ſinguli pro eo defuncto Miſſam celebrent, aut ſaltem in ea precentur ſtata oratione.

Pro epiſcopo, qui pater, magiſter, duxque cleri & populi eſt, ſi quando ex febri aliove morbo laborans decumbit, omnis debitæ pietatis ratio depoſcit, ſupplicationem orationemve & publice & priuatim ſancte celebrari.

Quamobrem cum occaſio tulerit, eius vicarii officium erit certis diebus illam inſtituere atque indicere: ita vt cum in vrbis, tum etiam ſi ægritudo diuturnior erit, in diœceſis omni eccleſia tam collegiata quam parochiali, pro epiſcopo ægrotante a clero populoque prece religioſa oretur, & ab vnoquoque ſacerdote in ſacroſancto Miſſæ ſacrificio ſtata etiam oratio frequenter fiat.

Epiſcopus diuinorum officiorum, quibus præſens in eccleſia adeſt, initium ſtatis precibus verſibuſve faciat, orationeſque ſtatas ipſe dicat, binis accenſis luminibus in eius conſpectum allatis.

Solennes Miſſæ, veſperæ, aliaque diuina officia, quæ ab epiſcopo ritu pontificali ſolenniter celebrabuntur, quo populus frequentior conueniat, cum in baſilica cathedrali, tum in eccleſiis collegiatis & parochialibus item ciuitatis die feſto proxime præcedenti denuntientur: eamque ob cauſam in Kalendarium anniuerſarium referantur, vt ordine deſcriptæ ſunt in Concilio prouinciali IV.

Si quæ autem Miſſæ aliave officia, ob cauſam quæ extra ordinem inciderit, aliquando pontificali ritu ſolennique celebranda erunt, epiſcopi iuſſu iis in tempore ſignificentur, a quibus populo denuntianda ſunt.

Libri qui certis antiphonarum modulationibus olim notati, ex breuiarii nuper editi præſcripto nondum emendati ſunt, in ſua quiſque diœceſi epiſcopus curet, vt quamprimum & accurate emendentur, atque accommodentur ad breuiarii noui editionem.

Feria quinta cœnæ Domini, quo religioſius colatur & cuſtodiatur locus, in quo ſanctiſſimi Chriſti Domini cor-

pus recondi solenne est: episcopus diligenter curet, vt & in basilica cathedrali, & in ecclesiis tam collegiatis quam parochialibus semper vnus saltem sacerdos, aut sacris initiatus, eo sacro loco tamquam in statione collocatus excubet, atque euigilet in assidua precatione sanctaque meditatione. ANNO CHRISTI 1582.

Quæ ad funera pertinent.

PAROCHVS illius qui proxime præcessit parochi, anniuersaria stato die quo ille obiit, celebratione Missæ parochialis agat, sin autem pro festi solennisque diei ratione tunc agi non licet, alio die proxime antecedente, quo licebit, pro illius animæ salute pie religioseque exequatur.

Clericus mortuus vestitu clericali ecclesiastico, quem ordinis sui ratio deposcit, indutus efferatur: diaconali ecclesiasticaque veste diaconus: sacerdotali sacerdos; clericus superpelliceo tonsuraque ornatus: itidemque alii pro ordinis ecclesiastici gradu.

Mortuum quouis etiam generis, gradus, dignitatisve nomine illustrem laicum ecclesiastici homines ne efferant: ne item inferioris ordinis clericum, qui in superiori ordine constituti sunt.

At vero subdiaconum subdiaconi, diaconum diaconi, & sic ordine ceteri: nisi necessitas aliquando suadeat, digniores ab inferioris ordinis hominibus efferri.

Episcopum vero mortuum, ii qui in ecclesia cathedrali dignitates obtinent, & canonici sacerdotes, & ii digniores efferant.

Laicum autem laicalis ordinis homines: quod officium etiam laici qui piæ alicui confratriæ adscripti sunt, præstare poterunt.

Lumina, cerei, funalia, intortiatave in funere ne restinguantur, nisi sacro officio etiam sepulturæ rite absoluto atque expleto.

Missa, cum mortui corpus sepelitur, quando commode fieri potest, pro eo pie celebretur: id quod & Canonum iure & sacrorum rituum libris cautum est.

Ne laici etiam confratres, aut alii societati adscripti, sed ecclesiastici homines, mortuo cuius funus agitur, totum officium sepulturæ præstent: ita vt quæ preces quive

ANNO CHRISTI 1582. sepeliendi ritus ei ex ecclesiæ instituto consuetudineve adhibentur, eorum & omnium officium nonipsi laici, sed sacerdotes & clerici eo nomine vocati perfecte expleant, quoad illius corpus humatum sepultumve sit.

Ne die dominico & festo qui ecclesiæ præcepto consuetudine votove colatur, anniuersaria agantur: quæ si certo aliquo festo is qui decessit pro se agi præscripserit; alio proxime præcedenti die cum pro officii ratione licet, celebrentur.

Si quando autem die dominico festove mortuum efferri in sepulturamque tradi contigerit; pro eo Missam conuentualem ad præscriptum Romani ritualis celebrari licebit.

In omni ecclesia cathedrali & parochiali singulis dominicis anniuersaria, quæ in hebdomadam proxime sequentem in ea ecclesia celebranda erunt, fidelibus denuntientur.

Idem de septimo, & trigesimo, & alio eiusmodi officio præstetur. Qua in denuntiatione parochus cohortatione illos excitet ad orandum pro mortuis, proposita etiam humanæ vitæ conditione.

Pro fidelibus defunctis religiosas Deo preces orationemque adhibere, officium est salubre illud quidem, sanctum, Christianæque pietatis studio plane dignum.

Quam ob causam summus pontifex Gregorius XIII. Romæ instituit prima hora noctis pro illis in singulos dies pie orari. Cuius exemplo nobis ad imitationem proposito maximopere excitati, cum iam pridem proximis annis orationem vespertinam, quam communem dicimus, pro viuis decreuerimus, hanc alteram pro mortuis iam nunc constituimus.

Itaque vnusquisque prouinciæ episcopus, pro salutis animarum zelo, quo præcipue incensus esse debet, in eam curam incumbat, vt vbique locorum in sua diœcesi religiose celebretur, omnique ardentissimo caritatis & precationis spiritu.

Illius horam pro ratione temporis vel brumalis vel æstiui, proque prudentia sua, sub primam noctis vigiliam ita statuat, vt iam decreta oratio vespertina nullo modo impediatur.

Præfiniat in vrbe basilicam cathedralem, & certas alias

ecclesias, in quibus stata hora, statoque campanæ signo significatio huius orationis precationisve fiat. ANNO CHRISTI 1582.

Vnusquisque autem fidelis, vbi vbi sit, vel domi vel foris, ad memoriam mortis excitatus, primum paulisper tacitus in mortis suæ, quam breui fortasse obibit, meditatione versatus, tum se accendat ad orationem pro mortuis, quam psalmo *De profundis*, aut precatione dominica, & salutatione angelica sæpius repetita, intimo religiosi cordis affectu perorabit: vt defunctorum animæ e purgatorii supplicijs ereptæ, Dei misericordia ad sempiterna cælestis vitæ præmia perducantur.

Parochi præterea, quo magis atque magis huius pietatis studium exardescat, sæpe accurata cohortatione ad illius studium vsumque perpetuum parochiales suos inflammare studeant: & quo magis eosdem alliciant, indulgentiam proponant iis concessam, qui sono campanæ moniti atque excitati ad orationem pro mortuis, pie recitauerint psalmum *De profundis*, aut orationem dominicam salutationemque angelicam ter dixerint; cuius indulgentiæ pontificias literas vt parochi aliquando de scripto euulgent, in fine huius Concilii loco suo impressas extare voluimus.

Delatum ad nos est, nonnullas ex eo offensiones oriri, quod corpora mortuorum, eorumque præsertim qui repentina morte decesserunt, in sepulturam nimis præpropere, atque adeo celerius quam par est, tradantur.

Quibus offensionibus vt opportune occurratur, decernimus, ne in posterum corpus aliquod sepeliatur, nisi duodecim saltem horis postquam spiritum exhalauerit.

Verum si quem de improuiso mors aut morbi alicuius repentina vis occupauit, is ne in sepulcrum inferatur ante vigesimamquartam huiusmodi repentini euentus horam: nisi secus episcopo eive videbitur cui ipse id curæ dederit.

Quæ ad processiones pertinent.

STATI dies processionum, quæ pro gratiarum actione fiunt, vt antiquis rituum monumentis traditum est, hi sint, dominicus scilicet dies, vel feria quinta. Si vero pro calamitatibus, peste, bello, fame, aliisque id generis supplicandum est; processiones publicæ agantur feria quarta, sexta, & sabbato: quibus processionibus agendis etiam cer-

ANNO CHRISTI 1582. tas ecclesias, pro ecclesiæ suæ consuetudine, ac pro populi commissi pietate episcopus statuet libero arbitratu suo.

Supplicationibus publicis obeundis, fideles suæ quique ecclesiæ parochialis vexillo prælato, vt frequentes ordine procedant, eos parochus sæpenumero, prout occasio tulerit, accurate moneat, valdeque accendat dono munereque indulgentiæ, quam summus pontifex Gregorius XIII. pro sua paterna caritate prouinciæ Mediolanensi concessit: cuius indulgentiæ pontificias literas in fine huius Concilii VI. impressas, ob eam causam frequenter parochialibus suis euulget.

Quo frequentiores item in concione sacra, in Missa maiori, vesperis, & completorio præsentes adsint; iisdem indulgentiæ literis illos crebro cohortetur & moneat.

Quæ ad cultum ecclesiarum pertinent.

SACRARVM rerum munditia diuinorum officiorum religioni debita, ecclesiasticis sanctionibus cum præcepta sit, tum decretis prouincialibus generatim vniuerseque renouata est, vt certis regulis editis speciatim diligentius præscripta, pro curæ commissæ officio ab iis, quorum interest, in omni ecclesia seruetur, metropolitani cura auctoritateque eo de genere omni instructio diligenter ordine contexatur, atque ad vsum prouinciæ edatur; quo magis rerum diuinarum cultus, supellectiliseque ecclesiasticæ nitor, vndique decore & religiose colluceat.

Si quæ delicta in ecclesia committuntur, parochi, intra cuius parochiæ limites sita est ecclesia, (etiamsi illa regularis sit & exempta vbi delictum patratum,) officium sit, quamprimum episcopo vicariove literis saltem significare. Idem de eo parocho, capellano, rectoreve decernitur, in cuius ecclesia crimen commissum est.

Quod de velo mulierum non sine multiplici mysterio, & voce apostolica institutum, & pontificio Canone corroboratum, & sanctissimarum feminarum exemplis vsitatum, ac diuturno vsu retentum, nos Concilio III. prouinciali commonendum, & ab prouinciæ episcopis omni ratione curandum statuimus; quo diligentius in posterum præstetur, hoc præterea decernimus: Mulieres cuiusuis ordinis, status, & conditionis sint, pœna interdicti ab ingressu ecclesiæ sancita, velato in ecclesia capite sint.

Quæ vero non paruerint, postquam ter, aut semel (quæ vnica monitio pro tribus satis sit) etiam generatim monitæ, in contumacia perstiterint, ab episcopo, prout expedire iudicauerit, puniantur. In baptisterii sacello nullum sepulcrum sepulturamve extrui liceat. ANNO CHRISTI 1582.

Si quod autem baptisterium extra sacellum ædificatur, permittiturve; ne sepulcrum proxime fiat: sed tam longe, vt ab illius sepimento sepulcrale os distet spatio cubitorum saltem trium, ac præterea concauitas sepulturæ ne sepimentum attingat.

De bonis & iuribus ecclesiasticis.

QVIBVS iudicibus auctoritate Concilii Tridentini & Synodi prouincialis primæ facultas data est, qua rerum ecclesiasticarum locationes ad longum tempus factas rescindant nullasque decernant; perpetuas etiam locationes cognoscere, itidemque rescindere, ac irritas facere ad eiusdem Concilii Tridentini præscriptum, ii ipsi & possint, & debeant.

Quamquam de piis legatis, decimis, primitiisque decreta permulta contra debitores Synodis prouincialibus promulgata sunt: nihilo minus istorum calliditatibus, rursusque eorum quibus debentur commodo non adhuc satis consultum ac prouisum est.

Quamobrem episcopus, vel ipse per se, vel per vicarios visitatoresve suos, etiam in visitationis munere, de piis legatis accurate diligenterque inquirat; accersitisque etiam ad se, si videbitur, heredibus, aliisve qui ea exequi præstareve debent, de illis ipsis decernat: certumque præterea tempus pro illis præstent omnino constituat. Atque eorum quidem omnium, & singulorum qui illa præstare debent, nomina edi, in tabellamque certam referri iubeat; quæ in vniuscuiusque ecclesiæ parochialis sacristia loco conspicuo affixa proposita ve sit.

Si quis vero eorum qui in eam tabellam relatus est, ad constitutum tempus legata quæ debet præstare neglexerit prætermiserit ve, arbitrio episcopi puniatur, nisi re ipsa quamprimum legata quæ debet, persoluat.

Id quoque ipsum de illis qui decimas & primitias debent, hoc decreto plane constituimus & sancimus.

De

ANNO CHRISTI 1582.

De episcopo, episcopali iurisdictione, & foro.

PRO ea qua episcopus abundare debet præstanti cura, proque illa perfectionis episcopalis ratione, ad quam omnes eius rationes referuntur; nihil vel minimum ei prætermittendum est, quo munus, quod multiplex graueque gerit, non modo sustinere, sed explere salutariter possit, aliorum etiam subsidiis ad officii sui executionem comparatis.

Quamobrem sibi duos sacerdotes pietatis zelo flagrantes, spiritualique vsu peritos ac prudentes, pro conscientiæ suæ religione secreto in ciuitate deligat: quorum sacerdotum officium in primis sit, episcopum assidue omni caritate, & humilitate, omnique debitæ obseruantiæ officio priuatim sincere admonere, quid in eo vel desiderari vel opus esse viderint, cum ad omnis disciplinæ, tum vero ad sacri Tridentini nostrorumque prouincialium Conciliorum perfectam atque absolutam executionem. Ob eam etiam causam aliquem prouinciæ episcopum item deligat, cui cum aliquando per literas pastoralis administrationis suæ rationes, consilia, omnemque ecclesiæ sibi commissæ bene gerendæ modum familiariter communicet; ita vt hoc subsidio sibi in omni deliberatione atque actione opem atque adiumentum paret.

Vicini quoque episcopi ad muneris sui functiones recte progredientis exemplis se in dies ad id excitet; vt vno eodemque spiritu, parique diligentia, imo vero sancta quadam pastoralique piæ æmulationis contentione, ipse curæ suæ partes exequatur; cum hæc accensi studii coniunctio, ad constituendam, perpetuoque communiendam omnem disciplinam permultum interfit. Sin autem fratrem episcopum, cuius diœcesis finitima est, aliquid vel in officii pastoralis partibus, vel in Tridentinis prouincialibusve decretis exequendis, vel in aliis officiis pastoralibus aliquid prætermittere animaduerterit; cum eo fraterne agat, vt omni vigilantia decretorum, muneriſque episcopalis executionem præstet, quæ eorum vtrique præscripta est. Si quando autem ad episcopum prouinciæ diuertet, cum eoque congredietur, illud sibi magnum præcipuumque negotium propositum sit; vt cum eo ecclesiæ suæ administrandæ rationes conferat, consultationesque

ineat : id quod sanctissimos episcopos feciſſe memoriæ proditum est. ANNO CHRISTI 1582.

Nec vero has rationes solum ineat, sed etiam longe diligentiores, quo accuratius commissa officia exequatur.

Vt autem familiam suam in bene viuendi regulis atque officiis perpetuo contineat, deligat aliquem ex suis virum prudentem, spiritualisque vitæ studiosum : cui id plane mandet, vt quæ in moribus familiæ emendationem aliquando desiderant, ea quamprimum sibi referat animo simplici ac puro: vt ipse prout opportunum esse viderit, remedium adhibere possit.

At præterea quo diligentius familiæ suæ institutioni consulat, cum fraternam etiam correctionem in ea instituendam curet, tum vero frequentes spiritualium rerum collationes, & alias exercitationes, disciplinæ etiam regulas ex Conciliorum prouincialium decretis præscribat.

Quas regulas in tabella ordine descriptas, ipsi familiæ in conspectu propositas certo loco affigi iubeat.

Cum vero aliquem in ea adscribet, illas eidem proponat, anteaquam in familia illum adscribat.

Quod episcopus sancte iuratus in sua consecratione promisit, se singulis annis visitare limina sanctorum apostolorum Petri & Pauli, cum longe ab vrbe Roma absit, nec propterea id, personalis residentiæ munere adstrictus, quotannis facile præstare possit, certum saltem nuntium ex iurisiurandi præscripto ad vrbem Romam mittat, qui id obedientiæ officium nomine suo præstet. Is vero quem miserit constitueritve, recte instructus sit cognitione rerum ad ecclesiæ suæ statum pertinentium : vt & cleri sui disciplinam, & populi in via Domini progressionem, & omnis ecclesiæ diœcesisque suæ rationes, pontifici, aut iis quibus ille mandarit, quamrectissime exponat.

Metropolitanum, si quando febri morbove periculose laborauerit, decanus episcopus prouinciæ, aliique episcopi duo prouinciales qui propius absunt, de illius inualetudinis periculo a vicario illius certiores facti, nulla mora interposita inuisant, fraterna caritate consolentur, salutaribusque consiliis opportune iuuent. Si vero illum obire contigerit, eius funus exequiasque itidem solenni ceremonia rite concelebrent, iis omnibus pie recteque

ANNO CHRISTI 1582. seruatis, quæ hoc de genere constituta sunt: eoque accuratius, quo præstantior est archiepiscopalis dignitas.

Si quando ex febri aliove morbo episcopus laborat, ægrotationis initio, ac deinceps aliquando, prout expedire censuerit, cathedralis ecclesiæ suæ capitulum, cum quo de spiritualis sanctæque vitæ officiis ac studiis colloquia salutaria ineat, ad se conuocet. Quod vero a sanctissimis episcopis huius prouinciæ, præsertim Ambrosio, Eusebio Vercellensi, Gaudentio Nouariensi, aliisque factum esse memoriæ proditum est, id proposito etiam ad imitationem illorum exemplo episcopus exequatur; vt cum periculose ægrotans prope diem mortem obibit, cathedralis ecclesiæ capitulum clerumque ante conuocet: cui cum pacem, caritatem, sanctarumque virtutum disciplinam suadeat, eamque quasi hereditariam quamdam disciplinam relinquat; tum & vniuerse & sigillatim religiosis eorum precibus, sanctis sacrificiis sese intime commendet.

Episcopus, cum ægrotans in lecto iacet, frequentissime tamen sacræ eucharistiæ pabulo se salutariter reficiat, ac recreet; cui (saltem cum primum, & cum pro viatico illam sumet, & semper denique, nisi cum ipse secus iusserit) vniuerso clero & capitulo cathedralis ecclesiæ prosequente, archipresbyter, aliusve deferat & ministret, qui secundum episcopum primariam dignitatem sacerdotalem obtinet.

Si quando episcopus ad actionem solennem, quæ in alia prouinciæ ciuitate locove celebratur, accedit, itidem excipiatur, vt eum excipi decretum est, cum ad Concilium prouinciale venit: ac præterea obuiam ei procedat episcopus, ad cuius ciuitatem venit.

Episcopus, ad quem vniuersi cleri sui cura etiam paterna refertur, zelo caritatis accensus, si quem ecclesiasticum hominem, etiam minoris ordinis, intra alicuius parochialis viciniæ fines ægrotantem audierit, ipse, aut alius eius nomine, inuisat, & consoletur paternis & consiliis & officiis: quæ si illi præstare debet, certe multo accuratius, atque adeo ardentiori dilectione exequetur erga eos, quos habet basilicæ suæ cathedralis ministros, & parochos in animarum salute procuranda adiutores.

Quo vero cumulatius id præstet, pro solicitudinis paternæ zelo id etiam curæ suscipiat, vt cum is statis vrbis regionibus, tum in diœcesis partibus distinctis, præter parochum vel proprium vel propinquiorem, de quo in altero Concilio alias cautum est, certos etiam sacerdotes caritate flagrantes, vitæque spiritualis moribus & vsu præditos decernat: quorum munus sit, ægrotantibus clericis, cuiuscumque ordinis sint, præsertim ope destitutis, præcipuam operam, solicitudinem, & curam nauare, si qua opus esse viderint; cum in primis ad pie sancteque iuuandum animæ salutem, tum ad corporis bene curandi rationem. ANNO CHRISTI 1582.

Episcopus qui totis in Christo visceribus egentium curam gerere debet, cum ceteras rationes ineat, quibus in difficultate annonæ populi sibi commissi egestas subleuetur, tum vero quamdiligentissime caueat, vt in rei frumentariæ inopia, ecclesiastici homines frumentum aliudve alimenti genus, quod ad subleuandam annonam pertineat, ne supprimant abscondantve.

Ac præterea eos omnes & singulos pœnis propositis, omnique iuris remedio cogat, quidquid frumenti habent, siue proprium siue alienum, in priuatis aut ecclesiasticis ædibus reconditum, apud ecclesiasticum hominem (quem si ita expedire censuerit, eo nomine ipse constituat) sine dolo & fraude scripto profiteri; eidemque frumenti illius omnis numerum & conditionem recte sincereque denuntiare.

Et vero si quando annonæ grauitas difficultasque ita tulerit, id omne frumentum venditioni exponi iubeat; ac vendi, quo pretio illius annonæ temporibus in foro frumentario vendi solet.

Sæpenumero accidit, de seruitute aquæ, per alienos agros deducendæ, de oryzis intra certos fines non serendis, atque de aliis eius generis rebus & causis, controuersias litesque inter homines ecclesiasticos & laicos excitari.

Quamobrem episcopus, cuius etiam præter cetera munus est, litium occasiones præcidere, & in commune etiam vtilitatibus publicis consulere; quæ ad ecclesiastici ordinis homines pertinere ex Canonum sanctionibus

ANNO CHRISTI 1582. cognouerint, ea edicto etiam episcopali, si ita expedire censuerit, æquo iure statuat ac decernat.

Videat tamen antea diligenter, si qua in causa sedes apostolica consulenda sit: neque vero tunc in eo inconsulte quidquam agat deliberetve.

Quæ ad visitationem pertinent.

SINGVLIS annis episcopus ad præscriptum Concilii Tridentini eas capellas visitet, quæ hisce etiam conditionibus erectæ institutæve sunt, vt ordinarius aliusve superior ecclesiasticus non possit, ne visitationis quidem correctionisve causa, aut alia quauis ratione id sibi vindicare: vsque adeo vt si contra attentatum erit, nulla irritaque sit & erectio, & eiusmodi voluntas testatoris.

Si vero capellarum erectio fundatiove, ac testatoris voluntas hisce conditionibus præscripta, sedis apostolicæ auctoritate comprobata erit: tunc ordinarius earum capellarum administrationis, visitationis, correctionisve ius nullo modo sibi sumat: nisi fortasse, quibus testator illarum administrationem curationemve reliquerit aut commiserit, eos negligentes esse cognouerit. Ecclesias præterea equitum ordinis Ierosolymitani is itidem visitet, vt summi pontificis pii V. constitutio præscribit.

De Concilio prouinciali.

CONCILII prouincialis celebrationi atque actionibus, vt eius diligentiorem vsum normamque in dies teneremus, certas quasdam rationes in Synodo prouinciali IV. constituimus: quibus sane rationibus operæ precium censuimus hæc adiungere, quo magis splendescant illæ actiones; indeque fructus salutares existant.

Aliquot ante Synodi prouincialis celebritatem diebus, literæ pastorales eo de genere a metropolitano editæ cum in omni prouinciæ ciuitate, tum in vniuscuiusque diœcesis locis, vbi promulgationem fieri moris est, episcopo curante recte promulgentur: quo studiosius fideles excitentur ad precandi studium, pietatisque opera, quibus implorata diuina ope, actiones conciliares adiuuentur.

Atque iis quidem literis, si quid episcopus pro diœcesis suæ rationibus atque vsu addendum censuerit, addat licet.

Quod antiquæ disciplinæ fuit, vt episcopus iter faciens duos saltem ecclesiasticos homines, vnum subdiaconum,

alterum diaconum in comitatu haberet: id pro sanctæ solicitudinis suæ zelo ipse ad vsum reuocare curet, cum præsertim ad Concilium venit. ANNO CHRISTI 1582.

Episcopo ad Concilium venienti, metropolitanæ ecclesiæ vicarius generalis, & alii prælati, ecclesiasticique viri, quos archiepiscopus delegerit, duo aut tria millia passuum obuiam prodeant.

Vrbem locumve vbi Concilium celebratur mula is vectus, & insigne dignitatis episcopalis viatorium indutus, decore ingrediatur. Cum ingreditur, sancta caritate, rogatu & concessu metropolitani, quodam modo impulsus, in via populo benedicere non recuset.

Primo vrbem locumve Concilii ingressus ad basilicam metropolitanam primariamve accedat: vbi paulisper Deum sancte precetur.

Ad basilicæ valuas ei obuiam veniant, & qui dignitates obtinent, & canonici, & clerici quicumque illius basilicæ.

Quod si fortasse tunc diuinis officiis in choro occupati sunt, duo tamen, quatuorve, qui ex ordine sacerdotum & diaconorum digniores sunt, e choro mittantur; qui episcopum ingredientem excipiant, & ad altare maius deducant. Dum atrium limenve ecclesiæ ille ingreditur, eius aduentus & ingressus solenni campanarum sono, &, nisi diuina celebrantur, organo etiam piaque cantus modulatione excipiatur.

Inde a basilica ad metropolitanum ipse veniat; qui obuiam procedens, fratrem episcopum omni caritate & osculo pacis benigne excipiat.

Quod Concilio prouinciali IV. de Missa & oratione Spiritus sancti decretum est, id in posterum ita seruetur, vt a dominica tertia ante constitutam Concilii diem, vsque ad id tempus quo illius initium fiet, singulis diebus collecta de spiritu sancto in Missæ sacrificio dicatur.

Missa autem de eodem feria quinta celebretur, & supplicationes item fiant statis diebus ad præscriptum illius Concilii IV. Vbi autem Concilii initium factum erit, in omni ecclesia prouinciæ, cathedrali & collegiata, stata solennisque Missa, quæ pro Concilio dicitur, quinta quaque feria celebretur; aliis autem feriis collecta pro Concilio a

ANNO CHRISTI 1582. singulis sacerdotibus in Missa pie recitetur. Cum vero Concilii prouincialis dies instat, oratio sine intermissione, quæ a clero & a regularibus & a monialibus religiose ob eam causam fiat in ciuitate, instituatur.

Idem in tota diœcesi præstetur: ita vt instituta quadam parochiarum regionumve vicissitudine, in primaria ecclesia clerus populusque Concilii causa Deum pie oret.

Hæc ipsa omnia & singula de oratione vt præstentur, in sua quisque ciuitate & diœcesi episcopus curet.

Vbi primum operante Domino Concilii prouincialis initium decreto ob eam causam promulgato rite factum erit, tunc hymnus, Te Deum, a choro cantoribusve pie concinatur. Vbi præterea in aliqua sessione constitutiones decretave noua de more promulgata erunt, episcoporumque assensu a metropolitano comprobata; tum chorus concinat etiam hymnum, Te Deum; &c.

Singulis festis diebus, dum Concilium prouinciale habetur, solenni ritu ab aliquo episcopo Missa celebretur; cui reliqui episcopi ordine considentes interfint; & concio præterea synodalibus actionibus accommodata, ab eodem aliove episcopo habeatur.

Festo item die, dum Concilium habetur, episcopi frequentes ad vesperarum diuinum officium conueniant, sacræque tractationi interfint, quam metropolitanus vel alius episcopus habuerit.

Quo tempore Concilium prouinciale celebratur, clerus populusque Mediolanensis, quo frequentiori pietatis studio prouinciales actiones adiuuet, septem stationales ecclesias instar basilicarum vrbis Romæ, a pontifice Gregorio XIII. indulgentiarum dono ornatas, ex certa parochiarum vicissitudine, quam archiepiscopus præscripserit, supplicationibus obeat.

Dum item Concilium habetur, in hebdomada quotidie, aut saltem tribus diebus sacræ conciones in ecclesia metropolitana primariave habeantur, quibus explicetur in primis omnis disciplinæ Christianæ ratio.

Singulis Concilii diebus clerus ciuitatis in capella ædium archiepiscopalium clericales aliquas studiorum exercitationes ineat ad præscriptum archiepiscopi.

De ecclesiastica disciplina certis partibus distincta or-

dineque disposita, orationes Latinas & frequentes eccle- ANNO CHRISTI 1581.
siastici homines habeant, quibus ille iusserit.

Disputationum etiam de clericalibus disciplinis studiisque cursum pene assiduum eo tempore teneat: aliasque eius generis exercitationes habeat ex præscriptis rationibus.

Triduo præterea, statis scilicet illis feriis congregationis publicæ, in eadem capella explicatio disciplinæ clericalis, quæ in certas partes distributa sit, a perito sacerdote, quem archiepiscopus elegerit, toto Cõcilii tempore quam diligentissime habeatur, adhibeaturque ob eam rem cohortatio eius generis grauissima: cui cohortationi & explicationi clerus omnis vrbanus interfit. Vt autem omnis episcoporum familia Concilii tempore studiose vtiliterque occupata sit; quo tempore congregatio habebitur & mane & vesperi a theologo metropolitanæ ecclesiæ, aut ab alio quem archiepiscopus delegerit, psalmi, vel aliæ sacrarum literarum partes studiose explicentur: cui explicationi atque interpretationi familiæ episcopales præsentes attente adsint.

Quotidie Concilii tempore dimissa congregatione, vesperi ad capellam inde episcopi frequentes veniant ad orationem vespertinam.

Concilio rite absoluto & dimisso, metropolitanus vnumquemque episcopum, qui ad se salutandum aduenerit, discedentem sancto osculo pacis dimittat, eiusque orationibus & precibus sese intime commendet.

E Concilio cum ad stationem episcopalem episcopus redibit, paulo ante quam itineri se committat, ad ecclesiam metropolitanam primariamve veniat, vbi pauliſper oret.

Synodalium testium, qui constituto Concilii tempore a metropolitano in vnaquaque prouinciæ diœcesi de more electi pronuntiabuntur, si qui absunt, nomina literis edantur & consignentur; quibus literis ipse metropolitanus, episcopo cuius diœcesis causa nominati ac delecti sunt, potestatem faciat adstringendi illos iureiurando, quod certis conceptis verbis ex decreto Concilii prouincialis IV. ab iis præstari oportet.

Id episcopus vbi e Concilio ad stationem episcopalem redie-

ANNO CHRISTI 1582. redierit, duorum mensium spatio exequatur: deque re ea accurate praestita metropolitanum per literas eo tantum nomine scriptas certiorem faciat.

Testium vero, qui vel metropolitano in Synodo prouinciali, vel episcopo ex illius auctoritate delegata iusiurandum praestiterunt, nomina a cancellario fori episcopalis certo libro eius iussu notentur.

Si quando testis synodalis a metropolitano in Synodo prouinciali delectus, qui iuratus in aliqua prouinciæ diœcesi officium illius susceptimuneris gerat, antequam Concilii proxime futuri dies indicta venerit, diem suum obierit: episcopi cura sit de illius obitu metropolitanum certiorem facere, qui alium in illius locum eligat; qui ex verborum formula concepta etiam iuratus, illius muneris partes in illa diœcesi testis synodalis officio, caritatis zelo, sinceroque debitæ solicitudinis studio strenue in Domino prosequatur.

Episcopus testi synodali ad Concilium prouinciale venienti viaticum sumptusque victui necessarios a clero aliquot ante constitutum Concilii tempus diebus contribui ex Synodi prouincialis quartæ præscripto iubeat; aut alia ratione quam potiorem censuerit, pecuniam eo nomine necessariam, quæ postea, vt ex illa contributione mutuanti restituatur, quamprimum curet, ne viatici difficultate impeditus, vllam veniendi moram interponat, sed ad constitutum tempus in Concilio præsens adesse possit.

Quoniam non solum ad huius prouinciæ commodum, sed ad rectam quamdam disciplinæ Conciliis prouincialibus decretæ exequendæ rationem valde interesse potest, si quæ his ipsis Conciliis constituta sancitave sunt, pro subiecta materiæ ratione certis titulis ordine distincta (cum iam quinque libris, prout quinquies itidem eorum Conciliorum celebritas acta est, varie dispersa sint) in vnum volumen colligantur: ideo metropolitani cura & auctoritate, vt alia editio omnium vsui accommodatior sit; illa quæ iis quinque libris continentur, quæque in hac sexta Synodo sancita sunt, recte, prout materiæ quæ agitur, quæque tractatur, ratio postulat, disposita, (salua tamen vniuscuiusque constitutionis & decre-

ti prouincialis sententia) vno volumine contexantur, atque ita ordine contexta quamdiligentissime edantur. ANNO CHRISTI 1582.

Quæ ad Synodum, & congregationes synodales pertinent.

IVDICES, & examinatores in Synodo diœcesana constituti, etiam, si quando longius quam vnius anni spatium Synodi actio differatur, suum munus exequantur.

Indulgentia, cuius etiam literæ in vltima parte huius Concilii editæ sunt, congregationis nomine concessa, singulis mensibus a sacerdotibus foraneis ex decreto prouinciali in singulos menses euulgetur, quo die Missa illius congregationis celebratur.

Quæ ad beneficiorum collationem pertinent.

IN beneficiis etiam parochialibus iuris patronatus laicorum simul, ecclesiasticorumque hominum, illud episcopus seruet atque exequatur, quod de beneficiis quæ iuris patronatus ecclesiastici sunt, Concilii Tridentini decretis cautum est.

Idipsum quoque præstet, etiamsi ex vna parte ad ecclesiam, & vero ex duabus, ad laicum hominem electio spectet.

Episcopus quoque, beneficiorum, quorum institutionis ius collationisve ad quoscumque exemptos alioſve episcopo inferiores pertinet, ius patronatus, lites, causas, & controuersias omnes quæcumque sint, cognoscat & definiat; Clericum autem præsentatum, qui instituendus erit, ad inferiores institutionis tantum causa remittat; nisi iidem inferiores iurisdictionem ordinariam haberent, cuius vigore de controuersiis super iure patronatus alioqui cognoscere possent.

Beneficia quæcumque sint, etiam parochialia, quæ per cessionem vacant, episcopus ne suo, aut cedentis consanguineo, nec vero item suo familiari conferat prouideatve, vt Pii V. pontificis apostolica sanctione vetitum est.

Nec vero alicui familiari propinquove suo ad illius beneficii concursum aditum patefieri permittat: quod si aliter vnquam factum erit, cum omnis collatio prouisione rescissa, irrita, nullaque sit, tum præterea illius pontificiæ sanctionis pœnæ eo nomine constitutæ locum habeant.

Quæ ad forum pertinent.

ANNO CHRISTI 1582. STATA illa oratio, quam in Synodis de Spiritu sancto dici solenne est, illa scilicet cuius initium est, Adsumus Domine; rite sancteque, vt liber pontificalis vetus ostendit, congregationum initio recitetur, quæ de sanctæ inquisitionis officio, de iudiciis, de sententia causæ ferenda habebuntur. Itidem fiat in omni Conuentu vbi de clericalibus examinibus, de electione, institutioneve eius agetur aut deliberabitur, in quem alicuius beneficii ecclesiastici cura administratiove conferatur.

Quam ob causam ea oratio recte in tabula literis consignetur: certoque congregationum loco affixa, cum vsuuenit, in promptu sit, vna cum alia stata oratione, quam in initio & in fine aliarum actionum congregationumve ex officio beatæ Mariæ adhiberi instituti morisque est.

Æquissimum est, & Canone Concilii Parisiensis traditum, eum qui vicariam episcopi personam & munus vicarium sustinet, sacris initiatum esse.

Quamobrem curet episcopus vicarium generalem sibi constituere, qui præter cetera quæ in vicarii eiusmodi persona requiruntur, saltem subdiaconus sit.

Quoniam sæpe fit, vt in causarum controuersiis (id quod vir & sanctitate & iuris scientia celebris Iuo pluribus exponit) inimicitiæ oriantur, simultates, odia, rixæ, ceteraque id generis, quæ maxime fideles cauere debent, valde exerceantur, & multa eaque grauia crimina inde aliquando consequantur, ac rursus bona salutariave opera postponantur, aut negligantur: ideo in foro ecclesiastico, in quo concordiæ potissimum, paci, litium transactionibus, atque sedationibus controuersiarum plane consulendum est, episcopus eam ineat rationem, vt vicarii aut iudices fori sui, aut alii ecclesiastici homines, quos ei curæ præfecerit, antequam litis reive alicuius iudicium constituatur, studeant omni æquitatis officio paternoque consilio lites dirimere, controuersias sedare, quæ ad eam rem facilius conficiendam, factum de quo controuertitur, ab ipsis litigantibus, seorsum singulis ad se vocatis, studeant plane intelligere, quantum quidem commode fieri poterit, etiam remotis vtriusque partis aduocatis & pro-

curatoribus: sin autem id assequi non poterunt, id saltem curent, vt lites breuius quam in foro laicali moris est, definiantur. ANNO CHRISTI 1582.

Locum vero nullum patronis, aduocatis, procuratoribus, ceterisque litium ministris dent aut relinquant, qui quæstus forensis auidi atque appetentes, causas prætexunt, calumniasque adhibent, tum ad causarum transactionem impediendam, tum ad exulcerandos litigantium animos.

Istorum etiam malitiam episcopus pœna priuationis suspensionisve officii postulandi & procurandi in suo foro, aliisve pœnis suo arbitratu pro sua conscientia coerceat, etiam sine vlla iudiciali causæ cognitione.

Quicumque in dignitate ecclesiastica constituti, etiam exempti qui intra fines diœcesis sunt, & reliqui præterea inferiores episcopo, ne priuilegiorum, consuetudinisve prætextu, matrimoniorum, & criminum item causas etiam visitando cognoscant; sed episcopi iurisdictioni iudiciove relinquant, ad præscriptum Concilii Tridentini.

Non tamen abbates, quibus alias legitime talis iurisdictio competit, aliive inferiores (si de immemorabili consuetudine eiusmodi legitime doceant) quo minus de his etiam causis cognoscant prohibeantur.

Constitutio decretorum & taxarum a metropolitano confecta, & apostolicis literis sanctissimi domini nostri Gregorii papæ XIII. confirmata & renouata, quæ per iudices synodales, & conseruatores regularium exemptorumve quorumcumque, & per ordinarios etiam in causis delegatis, ac per eorum omnium & singulorum notarios seruanda, atque ad executionis vsum inducenda est, ab vniuersis, & eorum vnoquoque cuius interest, seruetur diligenter inuiolateque: ita tamen vt si quibus in rebus, causis, negotiisve, aliquo statuto aut consuetudine laudabili, nihil vel minus quam ea taxa præscribitur, per iudices a Synodo deputatos, ac regularium exemptorumve quorumcumque conseruatores exigi deberet; consuetudo illa statutumve omnino retineatur, seruetur que ad eiusdem constitutionis præscriptum.

Quam item constitutionem seu taxam iudicibus syno-

ANNO CHRISTI 1582. dalibus & conseruatoribus præscriptam, seruet etiam ordinarius: nisi quibus in rebus consuetudine, decretis, vel constitutionibus, taxisve episcopalibus, taxa minor ei seruanda proposita esset, quam omnino seruet.

Si vicarius, iudexve ordinarius in causis ordinariis vel delegatis, aut conseruator regularium & exemptorum quorumcumque suis in causis, aut iudex in Synodo deputatus pro causis commissariis, eorumve notarii aut ministri, quicumque contra præscriptum sanctionis illius pontificiæ quidquam commiserit, deliqueritve; cum eo, quicumque sit, ad præscriptum eiusdem constitutionis agatur.

Dierum vtilium librum, quibus a fori sui ecclesiastici iudiciis feriari liceat, episcopus conficiendum edendumque pro fori sui ratione curet.

Vt frequentius clericorum cuiuscumque gradus & ordinis, quos in foro sæculari concessu episcopi examinari sæpe contingit, periculis occurratur, episcopus, eiusque vicarius, antequam eius examinis facultatem concedat, rerum de quibus in eo foro interrogationes quæstionesve instituendæ erunt, capita diligenter & matura deliberatione perpendat.

Clericum præterea de cuius examine agitur, ad se, si libuerit, accersat, ac de iisdem rerum capitibus extra iudicium interroget. Illud autem magnopere caueat, ne dum vnius defendendi causa, quæstiones examenve de clerico haberi permittit, alteri aliquam vel rei familiaris, vel pecuniæ, vel corporis, vel status, honorisve offensionem aut diminutionem afferat: vnde cum sæpenumero simultates & cædes existunt, tum clericus etiam aliquando irregularitatis pœnam maculamve contrahit.

Quarum rerum si aliquam episcopus suspicionem ex iis ipsis capitibus cognouerit, de quibus quæstio instituenda est; nullam clerici examinandi facultatem vllo modo permittat.

Vbi vero illam aliquando dandam esse iudicauerit: tunc certis capitibus nominatimque explicatis, iudicio suo præscriptam, literisque comprehensam concedat permittatve.

At vero semper clerico a sacerdote iusiurandum deferri iubeat.

Quæ ad matrimonium pertinent.

ANNO CHRISTI 1582.

QVOD Concilio prouinciali quinto cautum est, matrimonium verbis de præsenti sine parocho testibusque contractum nullum esse, ac ne sponsalium quidem vim roburque habere: id ita intelligendum est; eos qui ita contraxerint, posse tamen Concilii Tridentini conditionibus adhibitis, denuo matrimonium contrahere, dummodo intra parochiæ fines, & coram parocho proprio, testibusque illud contrahatur celebreturve.

Matrimonium futurum parochus antequam in ecclesia denuntiet, præter id, quod ex Concilio prouinciali quinto perquirere a sponsis debet, illos etiam seorsum moneat; vt videant, ne matrimonio quod inter se contrahere volunt, aliquod impedimentum obstet, quod mox infra explicatum est; neve alia, quæ ipse pro suo iudicio & prudentia patefacere exprimereque debebit. Viderint igitur, an alteri fidem adstrinxerint, aut iureiurando sponderint.

An castitatis religionisve votum ediderint.

An aliquod impedimentum inter eos intercedat cognationis etiam spiritualis aut affinitatis vsque ad gradum iure Tridentinoque Concilio prohibitum.

Si vero filii familias sint, hoc parochus valde cohortetur; vt parentibus, in quorum potestate sunt, eum honorem tribuant, vt illis ne insciis quidem, nedum inuitis, rem tanti momenti ineant.

Id præterea studiose paterneque etiam vtrumque hortetur; vt singulari quadam animi pietate, & oratione in primis frequentiori, in re tam graui ad Deum confugiant.

Quo in genere Tobiæ adolescentis, cum vxorem duxit, commemorabile exemplum imitationeque dignum proponat.

Magnam in eo diligentiam adhibuimus, vt corruptelam atque adeo peccatum tolleremus, atque radicitus extirparemus, quod passim in prouincia nostra a sponsis committitur; qui mutua copulatione antea vtuntur, quam matrimonium per verba de præsenti rite confectum celebratumque sit. Verum cum nihil ferme in hoc genere hactenus profeciisse animaduertamus; pro officii pastoralis

ANNO CHRISTI 1582. munere, pernicioſæ iſti corruptelæ peccatoque graui nos diligentius accuratiuſque prouidendum & conſulendum eſſe ſtatuimus.

Itaque epiſcopi cura ſit, pœnis & cenſuris, quas arbitratu ſuo conſtituerit, ſancire, ne ſponſi, priuſquam matrimonium in eccleſia per verba de præſenti ex ritu celebrauerint, non modo ſimul non habitent, ſed ne vllo quidem modo mutua conſuetudine commerciove vtantur.

Graue concubinatus crimen eſt, proptereaque quam ingens in eo funditus conuellendo ſolicitudo, & quam longe omnium diligentiſſima cura epiſcopi eſſe debeat, cum Canonum leges, ſacrique œcumenici Concilii Tridentini decreta iubent, tum vero Pii quinti pontificis maximi apoſtolica ſanctio iampridem edita perſpicue oſtendit.

Qua ſanctione ſanctæ obedientiæ virtute illud iuſſum eſt, vt quæ contra concubinarios eiuſdem Concilii Tridentini decretis conſtituta ſunt, in iis ipſis omnino inuiolateque exequendis, epiſcopi in ſua quique diœceſi diligenter ſancteque inuigilent; Deo Romanoque pontifici rationem reddituri, ſi in eo turpi crimine radicitus extirpando negligenter aut remiſſe ſe geſſerint.

Quamobrem epiſcopus, nemine etiam poſtulante aut accuſante, ex officio, ſine ſtrepitu & forma iudicii, ſolaque facti veritate inſpecta, contra iſtiuſmodi concubinarios, cuiuſcumque ſtatus, ordinis, dignitatiſque illi ſint, ſeuere agat: proindeque pœnis ſacrorum Canonum iure, ſummorum pontificum conſtitutionibus, Conciliorumque auctoritate ſancitis, & aliis præterea etiam pecuniariis arbitrio ſuo grauiter puniat.

Quos autem ter admonitos in contumacia perſiſtere animaduertet; eos non ſolum aliis pœnis, ſed excommunicatione etiam ex eodem decreto Tridentino afficiat.

Paſtoribus non ſolum pericula propellenda ſunt; ſed etiam omnis periculoſa peccandi occaſio pro paſtoralis officii munere eripienda eſt.

Quamobrem cum quæ facile exiſtere poſſent fornicationes, inceſtus, & flagitia, vniuerſaque carnis vitia, re alia plane nulla facilius quam fuga, adiutrice in primis diuina gratia, ſuperentur; parochus vt diligentiſſime poterit, &

episcopus in primis, tum auctoritate sua, tum etiam, si opus erit, sæcularis magistratus ope implorata, id maximopere curet, vt ne cum femina, quocumque vel arctissimo propinquitatis gradu coniuncta, mas simul cubet, etiamsi ambo puerili ætate sunt, ita tamen grandiusculi, vt aliqua inde suspicio, periculum, occasiove impuri flagitii committendi existere possit. ANNO CHRISTI 1582.

Nec vero paupertatis, angustæve habitationis excusationi locus facile relinquatur, quo minus istiusmodi impuritatum occasio omnis præcidatur: cum humi potius, atque adeo sub dio iacere satius esset.

Parochi autem tota hac de re iudicium, officiumve intercedat: qui & consilium det, & opem præsentem vt accuratissime potest, tantæ impuritatis periculo præstet.

Eam ipsam curam episcopus & parochus ponant in eripiendis morum corruptelis, flagitiis, peccatis, peccandive occasionibus, quæ grauissima cum Dei offensione existunt ex nocturnis illis excubiis, quæ rusticorum concursu, iuuenili turpium verborum licentia, promiscua marium feminarumque turba, hieme in stabulis passim fieri solent.

Offensionibus & peccatis, quæ in cauponis committi solent, pastorali etiam cura & officio occurrendum est; vt ereptis corruptelis salutariter consulatur vitæ Christianæ moribus.

Quamobrem cum episcopus, cuius officium est in omnium cuiusuis generis hominum curam incumbere, tum parochus etiam, si quas vel cauponas vel tabernas intra parochiæ suæ fines habet, quamsæpissime iis qui cauponariam tabernariamve exercent, monita proponat, quæ infra eorum vitæ Christianæ, Christianisque moribus præscribuntur, ad eorum salutem procurandam.

Primum igitur caupo, non solum familiæ suæ, sed etiam hospitibus, peregrinis, aliisve quos hospitio exceperit, & verbis, & vitæ exemplis, & humanitatis officiis prodesse studeat: ita vt eius familia, quique in famulatu ipsius sunt, ceteris pietatis, castitatis, modestiæque specimen atque indicium dent.

Proinde impudicos homines, eiusve infamiæ nota inquinatos, blasphemos, concubinarios, eiusve nomine su-

spectos,

ANNO CHRISTI 1582. spectos, aleatores, publicosve lusores, & id generis nebulones, qui aduenas atque hospites dolis fallaciisque decipere solent, e familia domoque sua eiiciat: quorum loco in familia famulatuque pios homines disciplinæ Christianæ studiosos habeat; qui aduenas ad orationem vespertinam inuitent, quam is domi suæ curet nullo vnquam pacto statata hora prætermitti.

In cauponæ vestibulo porticuve, & in singulis præterea cubiculis, sacram imaginem apponere ne omittat: profana autem omnia, ac turpiter obscœneque inscripta pictave inde amoueat omnino.

Ne lenones, meretrices, histriones, mimos, & ceteros malæ conditionis homines, nugatoresve apud se diutius hospitari patiatur.

Religiosos & ecclesiasticos homines ad se diuertentes, separato, si commode poterit, præsertim a feminis, hospitio mensaque excipiat: in honore habeat, nec verbis factisve violari patiatur.

Pauperibus item se talem præstet, qualem se præbere Christianum hospitem decet. Hæreticos vero, si quos diuertisse animaduerterit, illico denuntiet; nec vllo pacto feria sexta & sabbato, aliis item præscriptis diebus, vlli vetitos cibos quouis prætextu præbeat.

Mensæ initio, ab hospite, vel ab aliquo familiari benedici curet, adhibita in fine etiam gratiarum actione.

Ne virum simul & mulierem cubare sinat, quos suspicetur matrimonio copulatos non esse.

Si quem, dum in caupona versatur, in febrim morbumve incidere contigerit, de eius ægritudine statim parochum certiorem faciat, qui illum inuisat, & spiritualia remedia eidem quamprimum adhibeat.

Caupo denique Christianus ita in hospitii munere agat, vt æquitate, sinceritate, & caritate vtatur; & per opera iustitiæ progrediens, damnationem æternam fugiat, ac in æterna tabernacula recipi mereatur.

De disciplina Christiana militum.

CHRISTIANORVM militum disciplina his temporibus eo prolapsa est, vt in multis Dei offensionibus, quæ a militum corruptelis existunt, operæ precium etiam sit inuigilare episcopalibus monitis.

Vbi igitur militum præsidium constitutum est, illud cum eorum ducibus præfectisve episcopus studiose paternaque caritate agat, vt illi in militari statione constituti, piæ Christianæque vitæ institutis congruenter viuant: cum præsertim in militum Christianorum laude positum sit, vt pietatem in primis & religionem erga Deum obseruent atque colant. ANNO CHRISTI 1582.

Quod ergo ad pietatis vsum atque officium attinet, id omne maxime curetur:

Vt doctrinæ Christianæ rudimentis milites recte instituantur.

Vt frequenti sacræ & confessionis & communionis vsu se ad bene viuendum communiant.

Vt quotidie & mane & vesperi certa stata hora Deum precentur.

Vt rosario quotidiano beatæ Mariæ virginis, quod militibus bello contra Turcas susceptо olim præscriptum fuit, religiose vtantur.

Vt singulis diebus mane in statione communi collecti litanias recitent.

Vt in stationis loco sacram imaginem beatæ Mariæ virginis, aut sancti alicuius, quem patronum sibi atque intercessorem in cælis delegerint, ob oculos propositum habeant.

Vt sacerdotem item habeant spiritualis vitæ amantem, episcopi iudicio delectum, cuius monitis in militiæ spiritualis exercitationibus cursum teneant.

Vt in otio militari, a librorum obscœnorum, quique Christianos viros non decent, lectione abstineant; sed martyrum vitis legendis, in quibus fortitudo ac virtus vere militaris elucet, totos sese occupent, cum per occupationes militares possunt.

Illud vero etiam maxime episcopus cum militum præfectis valde agat, vt ieiunia & ciborum delectum ex præcepto ecclesiæ seruent; a blasphemiis omnino abstineant, quas radicitus extirpare ille omnino conetur: cum militis Christiani officium proprium sit, etiam sanguinis profusione tueri gloriam Dei, sine cuius diuina ope nihil reliquum militi Christiano est, quod glorioſum esse possit.

Vt a furto, rapinisve abstineant; idque plane eis persua-

ANNO CHRISTI 1582. deat, eius generis criminibus per perpetuam infamiam inuri militi.

Vt denique detractiones, mendacia, ingluuiem, aleam, luxuriam, pompamque abhorreant: sed etiam omnes virtutum Christianarum partes exequantur, quo cum in omni disciplina, tum in re militari splendescunt, vtilitatesque vberrimas salutariter afferunt.

Atque ob has quidem causas inter illos pias confratrias instituere episcopus curet.

Quæ ad confratrias, piave loca pertinent.

VNICVIQVE confratriæ episcopus sacerdotem constituere studeat, vitæ spiritualis vsu peritum, beneque in sanctis exercitationibus versatum; qui salutaribus consiliis, monitis, documentis, aliisque officiis, confratres in omnem agendi partem tamquam pater & dux spiritualis conformet.

Vt multarum controuersiarum, dissensionumve, quæ in plerisque confratriis, ex eo quod priorem locum appetunt, multis prouinciæ locis magna cum populi offensione oriuntur, occasio tollatur; Nos decernimus, eas confratrias, earumque confratres scholaresve, qui in posterum locum in publicis processionibus, sumpto de episcopi aut sanctæ sedis apostolicæ facultate habitu, sibi dari petierint, atque obtinuerint, debere locum digniorem aliis confratribus cedere, qui habitu antiquiores consueuerunt illas supplicationes antea obire; etiamsi ipsæ tempore antiquiores sint, maioribusque priuilegiis communitæ.

Id vero ita decretum in omni confratria seruetur, nisi cum ob causam episcopo aliter videbitur.

Quæ ad sanctæ pietatis institutum atque vsum salutariter instituta sunt, pastoralis curæ est cauere, ne deprauatis moribus corrumpantur.

Quoniam igitur in processionibus, quæ a nonnullis confratriis societatibusve noctu fiunt, religiose quidem illis primum institutis, offensio aliqua inesse potest: idcirco ne illas in posterum noctu agi liceat, nisi & episcopi concessu, & regulis certis ab eo præscriptis.

Mulieres autem processiones nocturnas obire interdictum omnino sit.

Anno Christi 1582.

Episcopus non solum, vt superioribus Conciliis cautum est, locorum piorum administrationis rationibus interfit, sed etiam liberationi illius administrationis.

Quæ liberatio ab eorum locorum præfectis solum ne fiat, sed præsente, consentienteve episcopo; alioqui si secus fiet, rescissa sit, planeque nulla, ad Tridentini Concilii præscriptum.

Quæ ad moniales pertinent.

QVONIAM superioribus Conciliis prouincialibus, non satis quantum rei grauitas deposcit adhuc monialium periculo consultum ac prouisum est; quod cum ex frequenti ad earum monasteria accessu, tum ex ingressu etiam septorum clausuræ existere potest: idcirco eo de genere hæc addenda censuimus.

Vt autem hæc ipsa notoria sint, edicto episcopali duorum mensium spatio, & deinceps quotannis, sermone vulgari frequenter, prout opus erit, populo promulgari, singulisque præterea monialium monasteriis, earumque præfectis edici denuntiarive episcopus mandet.

Ne quis clericus, laicusve, cuiuscumque generis, ordinis, conditionis, sexus, ætatisve sit, absque episcopi aut eius vicarii concessu literis exarato, ad monialium monasteria quouis prætextu, causave, ac ne eo quidem nomine inuisendi, alloquendive puellas tantum, quæ ibi educantur, vnquam accedat, propositis pœnis & censuris arbitrio episcopi.

Ne quis item absque eiusdem episcopi facultate scripta, intra septa monasterii monialium in posterum ingredi audeat.

Si quis contra fecerit, excommunicationis pœnam ipso facto subeat, ex Concilii Tridentini, apostolicarumque sanctionum, quas summi pontifices, Pius quintus, & Gregorius decimustertius, eo nomine ediderunt, præscripto.

A qua excommunicatione non ab alio nisi a summo pontifice Romano absolui possit.

Neque in posterum aliquis ecclesiasticus sæcularis, regularis, aut laicus, quocumque gradu, auctoritate, dignitateve præditus, cuiquam homini ecclesiastico, etiam regulari aut laico, facultatem ad monialium monasteria ac-

ANNO CHRISTI 1582. cedendi, ne colloquendi quidem gratia concedat: nec vero monasterii septa ingrediendi potestatem faciat, quauis consuetudine, statuto, lege, priuilegiisve, etiam sedis apostolicæ auctoritate ante Concilii Tridentini promulgationem roboratis & communitis non obstantibus.

Si quis contra commiserit, pœnam excommunicationis ipso facto subeat, aliasque arbitrio episcopi.

Abbatissæ, priorissæ, & aliæ moniales, quæ ecclesiasticos, aut laicos homines quauis causa, prætextuve intra monasterii septa absque episcopi concessu literis consignato ingredi permiserint, ipso facto excommunicationis pœnam subeant; a qua e sanctionis sanctissimi domini nostri Gregorii papæ XIII. præscripto, non possint nisi a summo pontifice absolui, præter alias pœnas eadem constitutione propositas.

Quæ vero moniales absque episcopi concessu scriptis exarato, quemquam vel marem, vel feminam, contra quam supra præscriptum est, ad collocutionum, rotarumve loca admiserint, biennio mulctatæ sint suffragio omni.

Si vero iterum in hoc genere deliquerint, arbitrio episcopi puniantur; tum deinceps si itidem offenderint, excommunicationis etiam pœnam ipso facto subeant.

Præfecta autem monasterii, facultates omnes scriptas, quas vnusquisque exhibuerit, siue de accedendo ad monasteria, siue de ingrediendo illæ sint, accurate asseruet; episcopoque clausuram visitanti, & alias quoties postulabit, exhibeat, vt eas cum libro, quod regestum nuncupatur, conferre possit.

Episcopus autem, cum clausuras monialium, etiam earum quæ regularium curæ, iurisdictionique subiectæ sunt, visitabit; de clausuræ custodia, & decretorum, quæ ad eam recte tuendam quouis modo pertinent, vsu atque obseruatione, moniales etiam singulas, vt opus esse viderit, diligenter interroget.

Collocutionum loca in monialium monasteriis tam intrinsecus quam extrinsecus constituta, claui clausa perpetuo sint, nisi cum ibi quis est collocutionis causa, ex facultate legitima: clauis autem apud præfectam custodiatur.

Vt autem quod de vetito ad monialium monasteria accessu cautum est, certis diebus vere seruetur; clauis etiam adhibeatur ostio loci exterioris collocutionum in monasteriis: quæ clauis noctu præsertim ab episcopo committatur confessario, aliive pio viro arbitratu suo. ANNO CHRISTI 1582.

Is vero illis diebus ne aperiat, neve clauem aperiendi causa tradat, nisi facultatem episcopi scriptam exhibenti.

Quo autem sanctior huius clausuræ cautio adhibeatur; episcopus, vbi expedire censuerit, pessulum, vectemve ostiis singulis clausuræ ab exteriore parte claudendum apponi mandet arbitratu suo, clauemque noctu præsertim ei committat, quem fidum, probum, aptumque esse iudicarit.

Occasione correctionis, pœnitentiæ, seu examinis, in causis etiam criminalibus & grauioribus, monialis e clausura ne educatur, etiamsi in aliud monasterium, locumve pium conducenda, ne ad breue quidem tempus.

Facultas ingrediendi septa monasterii nulla detur nisi in scripto: neque vero quæ sine scriptis concessa est, cuiquam suffragetur, nisi quando vna cum episcopo is monasterium ingreditur.

Episcopus autem solummodo, at nullo modo vicarius generalis, hanc potestatem faciat, nisi speciatim ei episcopus auctoritatem delegarit, qua aliis ingrediendi facultatem dare possit: atque episcopus quidem eam auctoritatem minime alii demandet, nisi vicario tantum generali; ac neque ei item, cum ipse præsens est.

Regulæ, constitutionesve speciatim editæ de pœnitentibus mulieribus, quæ professionem emittunt, seruentur; ne in iis recipiendis consensus duarum partium monialium requiratur, vt Concilio prouinciali primo sancitum est, (id quod in aliis solum monialibus locum habere hoc loco declaratur) sed maior pars satis sit etiam in professione emittenda.

Nec vero in earum mulierum domiciliis certus numerus constituatur: nec rursus in iis locum habeat, quod de eleemosyna loco dotis alimentive, eiusque summa & addictione in monialium monasteriis præstari decretum est; sed illud in necessariis alimenti expensis erogetur: reliquum autem in alias monasterii necessitates, aut in bo-

ANNO CHRISTI 1582. norum immobilium emptione arbitrio superioris conuertatur.

Iis mulieribus liceat professionem emittere, ea ætate, eoque temporis probationis spatio, quibus iure communi licet, aut earum constitutionibus speciatim cautum est.

In earum præterea renuntiatione & obligatione, constitutiones earum, & earum superioris, aut ius commune seruetur.

Neque nouitiæ, si quid in anno probationis dederint, mulieresve acceperint, pœnis plectantur, nisi speciatim aliter caueatur.

Mulieres item, quas absoluto probationis anno non habiles esse, neque idoneas ad professionem compertum est, aut si profiteri illæ recusauerint, e monasteriis nisi causis iure permissis ne eiiciantur.

Verum episcopus probationis, nouitiatusque tempus proroget licet.

Nec vero item quæ mulieres habiles non sunt ad officium, velumque nigrum suscipiendum, etiamsi domus illa conuersis opus non habeat, contra institutum repellantur.

Episcopi & prælati omnes tam sæculares quam regulares, quibus monasteriorum monialium quouis modo cura concredita est; facultate sibi ex officio data in ea ingrediendi ita demum vtantur, vt scilicet cum necessaria causa vrget, ingrediantur, paucosque comites, & eos quidem seniores ac religiosos homines secum adhibeant: ne pœnas ac censuras Gregorii papæ XIII. summi pontificis constitutione ipso facto inflictas subeant, quam constitutionem accurate seruent.

Quæ generatim ad has constitutiones & decreta pertinent.

QVÆCVMQVE etiam de sacramentorum administratione, Missæ sacrificii celebratione, diuinorumque officiorum modo & ratione, in hac & superioribus prouincialibus Synodis decreuimus, ea plane omnia & singula ad metropolitanam etiam, ceteraque quascumque ecclesias ritu Ambrosiano vtentes, pertinere sancimus & declaramus: nisi si quid eiusmodi erit, quod vel per nos, vel

deinceps per succeſſores noſtros archiepiſcopos nominatim, ſpeciatimque declaretur Ambroſianis ipſis ritibus inſtitutiſve expreſſe aduerſari. ANNO CHRISTI 1582.

Si in his decretis ante alteram Mediolanenſis prouinciæ Synodum vlla difficultas orta erit, eius declarationem, tum vero præterea omnium quæ eiſdem decretis continentur interpretationem & explicationem, nobis vſque ad proxime futuram prouincialem Synodum reſeruamus; ſalua ſemper ſedis apoſtolicæ auctoritate.

Quamcumque facultatem ex decretis in hac prouinciali Synodo Mediolanenſi ſexta per nos editis habent epiſcopi; eam ipſos per ſuos vicarios generales, aut per alios quibus conceſſerint & delegarint, exequi poſſe volumus; niſi in iis quæ proprie ad ordinem epiſcopalem pertineant, aut in quibus vicarii a ſacris Canonibus, aut a Concilio Tridentino, vel a nobis expreſſe excluſi ſint.

Vt nemini eorum quæ in hac ſexta prouinciali noſtra Synodo a nobis decreta ſunt, ignorantiam excuſare liceat, edicimus, vt ex quo primum die de illis edictum promulgationis eccleſiæ metropolitanæ valuis propoſitum erit, ad duos menſes omnes ſe & his decretis, & ſi contra fecerint, pœnis quæ eis continentur, teneri intelligant.

Ab eo etiam affixionis die eorum decretorum temporis initium ſumendum decernimus, quibus aliquid intra certum tempus præſtari iubemus.

Vnuſquiſque præterea epiſcopus ea in proxima diœceſana Synodo, ad præſcriptum ſacrorum Canonum, & Concilii Tridentini promulgari iubebit; & quo ſtudioſius omnium animis eorum præcepta fixa inhæreant, ſingulæ etiam cathedrales, & collegiatæ, & parochiales eccleſiæ huius prouinciæ has noſtras conſtitutiones aliquo loco collocatas perpetuo aſſeruent.

Omnia & ſingula quæ a nobis in hac ſexta prouinciali Synodo decreta actaque ſunt, qua debemus obedientia ac reuerentia, auctoritati ac iudicio ſanctæ Romanæ eccleſiæ omnium eccleſiarum matris & magiſtræ ſemper emendanda & corrigenda ſubiicimus.

SVBSCRI-

ANNO CHRISTI 1582.

SVBSCRIPTIONES REVERENDISSIMORVM dominorum episcoporum, qui Concilio prouinciali sexto interfuerunt.

Nos Carolus sanctæ Romanæ ecclesiæ presbyter cardinalis tituli sanctæ Praxedis, Dei & apostolicæ sedis gratia archiepiscopus sanctæ ecclesiæ Mediolanensis, de consilio & assensu reuerendissimorum coepiscoporum nostrorum definientes subscripsimus.

Ego Cæsar episcopus Dertonensis consentiens subscripsi.

Ego Nicolaus episcopus Cremonensis consentiens subscripsi.

Ego Hieronymus episcopus Bergomi consentiens subscripsi.

Ego Ioannes episcopus Brixiæ consentiens subscripsi.

Ego F. Dominicus episcopus Astensis consentiens subscripsi.

Ego Guarnerius episcopus Alexandrinus consentiens subscripsi.

Ego Vincentius episcopus Albensis consentiens subscripsi.

Ego Franciscus episcopus Intimilensis consentiens subscripsi.

Ego Alexander episcopus Casalensis consentiens subscripsi.

Ego Vincentius Picaluua archipresbyter opidi Cassinarum, procurator specialis illustrissimi & reuerendissimi episcopi Aquensis, eius nomine interfui, & subscripsi; & omnia & singula in hac sancta sexta Synodo acta, decreta, edita, & promulgata, eius & ecclesiæ suæ nomine recipio.

Ego Ioannes Paulus Albergonus canonicus ecclesiæ cathedralis Nouariæ, procurator specialis illustrissimi & reuerendissimi domini Francisci episcopi Nouarensis, eius nomine interfui, & subscripsi, & omnia ac singula in hac sancta sexta Synodo acta, decreta, edita, & promulgata, eius & ecclesiæ suæ nomine recipio.

Ego Paulus Granutius iuris vtriusque doctor, protonotarius apostolicus, perillustris ac reuerendissimi domini Ioannis Francisci episcopi Vercellensis sanctissimi domini nostri papæ & sanctæ sedis apostolicæ nunc apud serenissimum Rodulphum imperatorem nuntii vicarius generalis, eiusdemque in hoc specialis procurator, eius nomine interfui, & subscripsi, & omnia ac singula in hac sexta Synodo decreta, acta, edita, & publicata, eius & ecclesiæ suæ nomine recipio.

Ego Ioannes Antonius Iordanus clericus Sauonensis, illustrissimi ac reuerendissimi domini Dominici Grimaldi episcopi Sauonensis, hoc tempore sanctissimi domini nostri papæ apud Auenionem gubernatoris, ad hoc specialis procurator eius nomine subscripsi; & omnia ac singula in sexta Synodo prouinciali Mediolanensi acta, decreta, edita, & promulgata, eius & ecclesiæ suæ nomine recipio.

Ego Marcus Antonius Amidanus presbyter Cremonensis multum illustris & reuerendissimi D. Ludouici Tabernæ Laudensis episcopi, & nuntii apostolici ad serenissimum & Catholicum Hispaniarum regem Philippum generalis vicarius, ac ad id etiam procurator specialis, eius & ecclesiæ suæ nomine, omnia & singula in sexta Synodo prouinciali Mediolanensi acta, & decreta, edita, & promulgata recipio.

INDICTIO FVTVRI CONCILII SEPTIMI PROVINCIALIS.

ANNO CHRISTI 1582.

Carolus sanctæ Romanæ ecclesiæ presbyter cardinalis tituli sanctæ Praxedis, sanctæ ecclesiæ Mediolanensis archiepiscopus, &c.

OMNIBVS & singulis reuerendissimis dominis episcopis Dertonensi, Aquensi, Cremonensi, Bergomensi, Brixiensi, Astensi, Alexandrino, Nouariensi, Vercellensi, Albensi, Intimilliensi, Casalensi, Laudensi, Sauonensi, Vigleuanensi, Placentino, Albingaunensi, aliisque vniuersis & singulis, qui Synodo prouinciali Mediolanensi quacumque ratione interesse debent, omnibusque item capitulis, & ecclesiarum cathedralium procuratoribus, hoc publico decreto indicimus, significamus, denuntiamus, & intimamus proximam sequentem, Deo omnipotente auctore, & ad eius laudem, hac eadem in vrbe, hoc ipso loco, anno Domini MDLXXXV. die vigesimonono mensis Aprilis, qui dies erit feria quinta dominicæ tertiæ post pascha resurrectionis Domini nostri Iesu Christi, inchoandam & celebrandam esse. Quamobrem eos omnes & singulos reuerendissimos dominos episcopos monemus, procuratores vero ecclesiarum cathedralium inuitamus, vt eo die ad Synodum prouincialem septimam iuuante Deo Mediolani celebrandam constituto, hic omnino intersint, nisi diem celebrationis ipsius Synodi aliqua ex causa a nobis prorogatum fuisse nostris ad eos datis literis intellexerint. Quod si ipsorum reuerendissimorum episcoporum nostrorum aliquis legitimo tunc detentus erit impedimento, nuntium procuratoremve ad se excusandum, atque ad id impedimentum probandum ad nos mittat: cui etiam facultas ab ipso detur, ea omnia & singula nomine suo & ecclesiæ suæ recipiendi, quæ diuina gratia auxiliante in ipsa Synodo a nobis de consilio & assensu reuerendissimorum coepiscoporum nostrorum constituentur decernenturve.

ANNO CHRISTI 1585.

VITA SIXTI PAPÆ V.

SIXTVS obscuris parentibus apud opidum montis Alti in marchionatu Anconitano natus, & Felicis nomine vocatus; adolescens ad institutum Franciscanorum, quos Conuentuales vocant, transiit. Cumque in ordine eos feciſſet progressus, vt egregiam eruditionem cum singulari eloquentia compararet, magistralique laurea decoraretur, ex vicario generali ordinis sui, ex cardinale episcopo sanctæ Agathæ, in demortui Gregorii locum 24. Aprilis anno 1585. pontifex suffectus Kalendis Maii solenniter coronatus fuit. Vt vero pontificis partes felicius sustineret, indicto vniuersali iubileo diuinam opem implorauit. Iaponiæ principes magnifico & regio apparatu, quamdiu Romæ morati sunt, fouit, & amplis congiariis honoratos dimisit. Cumque initio pontificatus sui Italia nefariorum prædonum, exulumque incursionibus misere vexaretur, vsque adeo seuerum, imo vero terribilem & tremendum se præbuit animaduersorem, vt postmodum magna quiete & libertate, nedum Roma, verum etiam Italia frueretur. Vrbem ædificiis exornando omnes anteceſſores suos longo interuallo post se reliquit. Tria palatia ædificauit, vnum in Vinea, alterum ad Montem caballum, tertium in Laterano. Obeliscum altitudinis 114. palmarum vltra basin, antiquæ superstitionis monumentum, a Vaticano in mediam sancti Petri aream translatum Christo dedicauit, alioſque vetustate sepultos, alterum apud sanctam Mariam Maiorem, alterum ad Lateranum, tandem iuxta sanctam Mariam De populo erexit. Sacellum egregia architectura extruxit, ad quod Saluatoris nostri præsepe transtulit. Xenodochium seu hospitale ædificatum & perpetuo censu dotatum pauperibus alendis nuncupauit. Bibliothecam Vaticanam in splendidiorem, commodioremque locum transtulit, eamque mirifice auxit & illustrauit. Ecclesiam sancti Hieronymi Illyricæ nationi construxit. Aquam Felicem seu fontem in Quirinali deduxit, & varios alios fontes publicæ com-

Sixtus quando pontifex.

Acta Sixti.

Ædificia Sixti.

moditati direxit. Lauacrum ex aqua Felici prope viam Piam muris cinctum mulierculis pauperibus ædificauit. Vias nouas ampliſſimas aperuit & complanauit. In Laterano locum diuerſis picturis concinnatum ad populo benedicendum deſtinauit. Scalam ſanctam precioſo ſalutarique Chriſti ſanguine conſperſam in nobiliorem locum tranſtulit, ac præclaris ornamentis ad excitandam pietatem inſigniuit. Ædem ſanctæ Sabinæ ſacram reparauit. Tholum quem vulgo cupulam vocant, incredibili ſumptu perfecit. Vrbi tam multa præſtitit, vt eam non exornaſſe modo, ſed etiam renouaſſe merito cenſeatur. Montem Altum muris vndique ſeptum ciuitatis honore & epiſcopali dignitate donauit. Lauretum toto terrarum orbe celeberrimum in ciuitatem epiſcopalem, & eccleſiam cathedralem erexit. Super verticem columnæ Traianæ, teſte Baronio, præclariſſimum Chriſtianæ religionis monumentum, principis apoſtolorum Petri ingentem æneam magna impenſa, ſtudioque conflatam ſtatuam, inauratamque ſacris ritibus ſolenniter collocauit. Pronepotes ſuos nobiliſſimis Columnenſium & Vrſinorum familiis matrimonii fœdere coniunxit. Ac tametſi in omnibus ſupradictis incredibilem auri vim inſumpſerit, tamen expeditioni terræ ſanctæ, quam meditabatur, tantas opes congeſſit, vt ſumma quinque myriadum auri in publicum ærarium illata ſit. Decreuit ne plures quam ſeptuaginta ſimul eſſent cardinales, atque inter illos ad minimum quatuor theologiæ doctores, qui ex ordinibus regularium Mendicantium aſſumerentur: & quod non alio quam ieiuniorum menſis Decembris tempore crearentur. Cardinales diuerſis temporibus triginta tres creauit. Sanctum Bonauenturam, doctorem eccleſiæ nominari, eiuſque feſtum ſub officio duplici celebrari mandauit. Varia ſanctorum feſta in Kalendarium retulit. Græcam ſeptuaginta duorum Interpretum editionem pene antiquatam, eamdemque Latine redditam, magno cum labore Antonii Carafæ ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalis bibliothecarii emendatam, ac perpolitam merito comprobauit, affixoque in fronte eius ſacro diplomate magnopere laudauit. Inopinato morbo correptus, adempta ſtatim loquela, e vita exceſſit 27. Auguſti, anno 1590.

Decreta.

Obitus.

Sepultus est apud sanctum Petrum, cum annos quinque, menses quatuor, dies tres pontificatum tenuisset. Vacauit sedes dies 18.

ANNO CHRISTI 1590.

VITA
VRBANI PAPÆ VII.

Vrbanus qualis?

VRBANVS septimus, Ioannes Baptista Castaneus ante pontificatum nominatus, Romæ patre Cosmo Genuensi natus; in Hispania nuntii apostolici munere magna cum laude perfunctus, a Gregorio XIII. cardinalis sancti Marcelli creatus, & ad Bononiensem legationem destinatus; Sixto tandem in pontificatu successit XV. Septembris, anno Domini 1590. tempore Rodulphi II. imperatoris. Natura fuit mansuetus, vitæ inculpatæ, & morum sanctimonia clarus: complexione tamen melancholica, & ad morbum inclinante. Pontificatum vltra 11. dies non protraxit. Post eius obitum sedes apostolica duos menses & nouem dies vacauit.

Tempus sedis.

ANNO CHRISTI 1590.

VITA
GREGORII PAPÆ XIV.

Gregorius qualis?

GREGORIVS XIV. Franciscum Sfondratum senatorem Mediolanensem patrem habuit, & Nicolai nomen in sacro fonte consecutus est. Optimarum disciplinarum & iurisprudentiæ studio Perusii & Patauii non pœnitendam operam dedit. A Pio IV. episcopus Cremonensis, & a Gregorio XIII. cardinalis creatus, ac tandem Vrbano ad feliciorem vitam translato, post duorum & amplius mensium interregnum 5. Decembris, anno 1590. tempore Rodulphi II. imperatoris ad pontificatus fastigium pertigit. In grati animi & obseruantiæ in Gregorium XIII. significationem, Gregorius voluit appellari. Eius pontificatus ad 15. Octobris anni sequentis, dumtaxat per menses decem & dies totidem, fuit continuatus. Quo factum est, vt optima quæque consilia, quæ animo conceperat, & quorum expectatione multos sustentabat, exequi non va-

Quando pontifex factus?

Tempus sedis.

luerit. Morbus qui multorum malo vitæ filum illi abrupit, fuit febris continua, & reddendi lotii difficultas ex calculo nata. Quinque cardinales creauit, de quorum numero fuit Sfondratus. Sedes post eius mortem dies 15. vacauit.

VITA
INNOCENTII PAPÆ IX.

Anno Christi 1591.

Innocentius IX. qualis, & quando pontifex?

INNOCENTIVS IX. cathedram sancti Petri conscendit die 29. Octobris, anno Christi nati 1591. tempore Rodulphi II. imperatoris. Ante pontificatum Ioannes Antonius Farquinetus nomen illi fuit. Cardinalis sanctorum quatuor Coronatorum a Gregorio XIII. factus est. Summa integritate, variaque in omnibus pene facultatibus eruditione imbutus, rerum vsu & longa praxi edoctus, omnium animos in meliorem spem erexit. Verum grauis annis, curis, & laboribus fractus, postquam populum a plerisque grauaminibus liberasset, duosque ex fratre pronepotes in purpuratorum ordinem adsciuisset, ad quietiorem vitam migrauit 29. Decembris anno Domini nostri 1591. Post obitum eius vacauit sedes vno mense.

VITA
CLEMENTIS PAPÆ VIII.

Anno Christi 1592.

Clemens VIII. qualis, & quando pontifex creatus?

CLEMENS huius nominis VIII. Hippolytus Aldobrandinus antea nominatus, ex cardinale sancti Pancratii, & summo pœnitentiario, trigesimo die post ingressum conclauis magno omnium cardinalium consensu & studio renuntiatus est pontifex tertio Kalendas Februarii anno Redemptoris nostri 1592. tempore Rodulphi II. imperatoris. Clementis nomen illi impositum est, quod vir magnæ apud omnes existimationis, incredibili prudentia & dexteritate legationem nobilissimam & vtilissimam in Polonia obiisset, aliasque res ecclesiæ difficillimas & grauissimas confecisset. Princeps erat iis animi dotibus præditus, quæ in summo viro & vniuersali pastore desiderari possunt. Initio pontificatus, (teste Baronio, anno 369.) quo-

tidianæ illi mensæ tredecim ex ipsis vetere instituto parari solitæ, adiecit alteram prope cœnaculum suum pauperibus peregrinis potissimum e remotioribus regionibus in Vrbem confluentibus in singulos dies parandam, ad quam e sua preciosiora quæque & lautiora vilioribus sibi retentis afferri iussit. Henricum Nauarræum Galliæ regem ab excommunicationis anathemate absoluit. Sigismundo Transiluaniæ principi inuictissimo, qui murum sese in oriente pro domo Israel fortiter opposuit, Moldauis quoque & Valachis excutiendi iugum Turcicum auctor fuit. Ceteros orbis Christiani reges & primates ad concordiam inter se & arma in barbarum dirigenda non intermissis laboribus paterna solicitudine adhortari non destitit. Episcopos quos creaturus erat cum aliquot cardinalibus ad hoc delectis, adhibitisque simul qui in Vrbe sunt doctissimis theologis & canonici iuris peritissimis, diligenti primum atque improuiso examine probauit, cuius peritiæ essent; adeo vt sub ipso non nisi bene diserto ad episcopatum aditus patuerit. Alexandrinæ ecclesiæ legatos, catholicam & orthodoxam fidem suo, suique patriarchæ Gabrielis atque totius ecclesiæ nomine profitentes, atque Dioscorum, alioque hæreticos & schismaticos damnantes benefice excepit, & paterne fouit. Cum orthodoxo Transiluaniæ principe, exiguo militum numero, si eum cum numerosissimis Turcarum copiis compares, copiosissimum Turcarum exercitum fudit, & profugauit. Ruthenos ad communionem ecclesiæ recepit. Titulum sancti Cæsarii in Palatio, nimia vetustate collapsum, penitusque inaccessum atque desertum, ideoque a Sixto quinto e numero titulorum expunctum, custos antiquitatum ecclesiasticarum restituit & restaurauit. Effusas nimium concessiones indulgentiarum restrinxit. Inuento, & religiose adorato corpore sanctæ Cæciliæ, miraculose sanatus est a podagra, qua diu multumque grauiter laborauerat. Qua ratione vero ista contigerint, illustrissimus cardinalis Baronius, qui præsens interfuit, & vidit, prolixe enarrat his verbis: At quid acciderit his diebus, exigit opportunitas ac dignitas argumenti, vt hic describamus. Cum enim eiusdem tituli sanctæ Cæciliæ presbyter cardinalis Paulus Sfondratus, nepos sanctæ me-

Clementis hospitalitas.

Henricum regem Francorũ a sententia anathematis absoluit.

Alexandrinos & Ruthenos ad communionem ecclesiæ recepit.

Miraculose liberatur a podagra.

De inuentione corporis sanctæ Cæciliæ.

moriæ Gregorii XIV. Romani pontificis, post exornatam a se eamdem ecclesiam, adiiceret animum ad confessionem ipsius nobilius illustrandam, atque locupletandam, delectis sanctorum reliquiis summa industria perquisitis, & in vrnis argenteis pluribus magni pretii collocatis, vt eas ibi reconderet, sed non caperet locus patens inter altare & confessionem, necesse habuit spatium dilatare. Quod dum fieret, vetus excauatum foramen detegitur peruium ad corpus sanctæ Cæciliæ, per quod (vt alias superius diximus) soleret fidelium pietas dimittere sudariola, quæ tactu sepulcri martyris haurirent gratiam sanitatum. Sicque per ipsum inuentum est pariter venerandum sepulcrum illud, quo claudebatur sacrum corpus insignis virginis atque martyris Cæciliæ, de qua inscriptio foris posita certam & exploratam in omnibus fidem faciebat.

Ioan. 20. Quid tum ille? exemplo Ioannis, qui etsi cucurrit citius Petro & prius venit ad monumentum, abstinuit tamen ab ingressu sepulcri, deferens apostolico culmini perueſtigationem ipsius: munita mox capsa sigillis, cucurrit festinus in Tusculanum ad summum pontificem, vt de tanto inuento thesauro ipsum præsens redderet certiorem. Laborabat ipse sanctissimus Clemens acrioribus podagræ doloribus, & licet nullum ad audientiam admitteret, vbi tamen eius aduentus causam cognouit, statim præsentem adesse voluit, & audire cuncta, quæ facta essent. Quibus magna animi delectatione perceptis, ex eo tamen doluit & ingemuit, quod eo detineretur ex mala valetudine impedimento, & non valeret (quod maxime optaret) ad inuisendam & salutandam tantam martyrem properare. Sed cessit impedimentum istiusmodi meo lucro: etenim me tanto licet munere indignissimum præmisit explorare & adorare venerandum Cæciliæ corpus. Sicque nulla penitus interposita mora, eadem celeritate qua venit, rediens & ipse eadem die Romam, simul ad ipsum titulum sanctæ Cæciliæ summo vespere læti peruenimus.

Pontifici nota fit inuentio sanctæ Cæciliæ.

Vidi quæ in marmoreo monumento posita erat arcam cupressinam, qua sacra membra Cæciliæ claudebantur, operculo ductili clausam, eamdemque modice læsam: vt

Arca cupressina illæsa seruata.

vehe-

vehementer fuerim admiratus, quomodo post octingentos septuaginta octo annos potuerit arca lignea, humectante illam marmoreo sui natura sepulcro, subtus terram absque vlla aeris participatione locata, ita integra & illæsa seruari, & non penitus tanta humiditate laxata, iam dissoluta marcuerit, fortis, solidaque perstiterit, vt absque læsione tangere, contrectare, amplexari quis eam pro arbitrio posset & stringere, integrum adhuc vsum ipso eius operculo ductili retinente, vt ad ostensionem duci posset pariter & reduci: quod sæpe sæpius fieri contigit pluribus diebus illis, quibus antequam eodem in loco, in confessione iterum conderetur, idem venerandum corpus intus clausum quamplurimi videre cuperent & venerari.

Cum nos ista de lignea arca non sine magna admiratione vidissemus: ad id quod intus detinebatur sacrum martyris corpus intuendum deuenimus. Ac plane, secundum illud Dauidicum: *Sicut audiuimus, ita & vidimus in ciuitate Domini virtutum, in ciuitate Dei nostri.* Etenim vt a Paschali papa inuentum & reconditum fuisse legimus, & superius recitauimus, venerandum Cæciliæ corpus, ita inuenimus, nempe ad pedes eius quæ fuerant madida sanguine vela; & serica fila auro obducta, quæ visebantur, iam vetustate solutæ vestis illius auro textæ, cuius idem Paschalis meminit, indices erant. *Psalm. 47.*

Alia vero supra martyris corpus serica, leuia tamen velamina posita, ipsaque depressa, situm ipsum & habitudinem corporis ostendebant. Visebaturque (quod admiratione dignum erat) non vt assolet, in sepulcro resupinum positum corpus, sed vt in lecto iacens honestissima virgo supra dextrum cubare latus, contractis nonnihil ad modestiam genibus, vt dormientis imaginem redderet potius quam defunctæ, ipso ita ad insinuandam in omnibus virginalem verecundiam composito situ corporis; adeo vt (quod æque mirandum) nemo quamuis curiosus inspector, ausus omnino fuerit virgineum illud detegere corpus, reuerentia quadam inenarrabili repercussus, perinde ac si cæleſtis sponsus assisteret vigilans custos dormientis sponsæ, monens & minans: *Ne suscitetis, neque euigilare faciatis dilectam, donec ipsa velit.* Vidimus, cognouimus, & adorauimus. *Cant. 3.*

Situs corporis sanctæ Cæciliæ in sepulcro.

Die vero sequenti illucescente, super eamdem confessionem obtulimus Deo in memoriam & honorem tantæ virginis & martyris, & aliorum conditorum ibi sanctorum, sacrificium Missæ: inde vero ad summum pontificem, qui miserat, reuersi in Tusculanum singula visa retulimus.

Parat solennem repositionem Clemens papa.

Audiuit ipse cuncta magna animi voluptate, simulque de solenni mox cogitare cœpit repositione eiusdem venerandi corporis in confessione, quam non per alium quempiam quantauis dignitate pollentem, sed ipse celebraturus esset solennissima pompa. Condicitur certa dies, ipse natalis eiusdem Cæciliæ virginis. Interim de parando precioſiori loculo cogitans, aureum facere meditatur; sed dissuasus, eo quod impiis effossoribus sepulcrorum illecebræ aurum esse soleret, argenteam prægrandem, quæ ipsam etiam integram cupressinam caperet, arcam fabricari mandauit. In qua elaboranda, instar Beselehelis inspirati diuinitus, enituit industria excellentis opificis: qui veluti alterum cælum corpori, cuius esset in cælo anima, fabricans, thecam illam stellis auri fulgore micantibus exornauit. Est pretium eius quatuor millium trecentorum nonaginta duorum aureorum; in qua eiusmodi posita est foris inscriptio.

CORPVS SANCTÆ CÆCILIÆ VIRGINIS ET MARTYRIS A CLEMENTE VIII. PONT. MAX. INCLVSVM ANNO MDIC. PONTIF. VIII.

Intus vero in argentea lamina ab eiusdem tituli dicto sæpe superius Paulo cardinali presbytero totius rei gestæ series ita descripta fuit:

Inscriptio intra sepulcrum posita.

Hic requiescit corpus sanctæ Cæciliæ virginis & martyris, quod a Paschali primo pontif. max. ipsa reuelante repertum, & in hanc ecclesiam translatum, & sub hoc altari vna cum corporibus sanctorum martyrum Lucii & Vrbani pontificum, nec non Valeriani, Tiburtii, & Maximi reconditum, iterum post annos fere octingentos, Clemente VIII. pontif. max. cum iisdē sanctis martyribus lucem aspexit, die 20. Octobris, anno dominicæ incarnationis 1599. Cuius sanctæ virginis corpus prædictus dominus noster papa Clemens veteri lignea capsa, in qua iacebat, argen-

tea inclusa, intactum, immutatumque hoc eodem loco, in quo fuerat collocatum, post peracta Missarum solennia maxima cum deuotione & lacrymis, toto spectante populo, reposuit 22. Nouembris, ipso festo virginis die, 1599. Ad cuius latus in alia seorsum capsa prædicti tres martyres Valerianus, Tiburtius, & Maximus requiescunt. Nec non sub ipso virginis corpore in alia similiter arca prædicti duo martyres ac pontifices Lucius & Vrbanus, prout a Paschali pontifice omnes in iis conditi sunt.

Clemens papa inuisit inuentum corpus sanctæ Cæciliæ.

Ego Paulus tituli sanctæ Cæciliæ sanctæ Romanæ ecclesiæ presbyter cardinalis Sfondratus, cui licet miserrimo peccatori prædicta corpora, quæ diuturnitate temporis fere in tenebris iacebant, & inuenire, & videre, & venerari a Deo optimo maximo datum est, memoriam hanc hisce literis consignaui. Ista inscriptio in sepulcro posita. Cœptam vero iam historiam prosequamur: Interea vero cum idem summus pontifex incolumis rediisset e Tusculano, adiuit vna cum sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalibus ipsam ecclesiam sanctæ Cæciliæ, vt eiusdem virginis atque martyris inuiseret ac veneraretur sacra pignora: vbi cum adesset, educto operculo cupressinæ illius capsæ, venerandum quoque angelis sanctissimæ ipsius corpus iis quæ diximus (vt positum fuerat a Paschali pontifice) opertum velis vidit, & veneratus est; atque ei tunc quam sciret omni auro gemmisque esse gratiorem oblationem, preces obtulit, vna cum lacrymis oblationis cordis indicibus; nec non in honorem martyris incruentum Christi corporis sacrificium; reliqua solenniori ritu impleturus religionis officia, ipso qui proxime adesset die natali martyris. Ista tunc fuere oblata virgini digna tanto pontifice munera.

Modestia pontificis commendata.

Sed eius plurimum in eo commendata modestia fuit, quod inuitatus licet, noluit reductis velis nudum virginis corpus quantumlibet exiccatum inspicere, cui esse videretur loco ruboris custodis verecundiæ virginalis, sanguis aspersus; satis ad fidem esse sciens, membra singula cognouisse per superposita vela, atque vidisse a prædecessore inscripta sepulcro atque descripta diplomate signacula illæsa reperta, atque diuinitus conseruata. Veneratus est pariter posthæc sanctissimos prædecessores pontifices

Vrbanum & Lucium, nec non Valerianum, Tiburtium, atque Maximum martyres in eadem confessione reconditos, tunc ipsi ad breue temporis spatium amoto operculo demonstratos.

Solennis repositio sanctæ Cæciliæ corporis.

Vbi autem exoptata aduenit dies natalis eiusdem sanctæ Cæciliæ, ipse pontifex vna cum sacro senatu, ipso collegio cardinalium, præsto fuit, atque etiam celebri pompa, ritu solenni sacrosanctum Missæ sacrificium obtulit. Quo summa religione perfuncto, ministerio diaconorum adiutus, arcam illam argenteam iam antea consecratam, detulit in confessionem, in eaque cupressinam illam, quæ venerandum corpus virginis & martyris Cæciliæ continebat, consuetis adhibitis precibus, collocauit, atque intra lapideum monumentum vtramque ita simul compositam clausit. *Hæc Baronius tom. 9. anno 821. numero 13. & seqq.*

Obiit pontifex optimus anno Domini 1605. quinto Nonas Martii, cum sedisset annos tredecim, mensem vnum, & tres dies. Ad quartum Nonas Apriles sedes pontificia pastore viduata extitit.

CONCILIVM AQVILEIENSE PROVINCIALE,

ANNO CHRISTI 1596.

Celebratum anno Domini MDXCVI. tempore Clementis papæ VIII.

INDEX RVBRICARVM.

I. *De fide profitenda.*
II. *De fide tuenda.*
III. *De prædicatione verbi Dei.*
IV. *De diuinis officiis.*
V. *De residentia episcoporum.*
VI. *De residentia curatorum.*
VII. *De residentia canonicorum, & beneficiatorum, qui residendi obligatione tenentur.*
VIII. *De episcopis.*
IX. *De parochis.*
X. *De dignitatibus, canonicatibus, & beneficiis simplicibus.*
XI. *De vita, & honestate clericorum.*
XII. *De seminario clericorum.*
XIII. *De visitatione.*
XIV. *De festorum dierum sanctificatione.*
XV. *De reliquiis sanctorum.*
XVI. *De ecclesiis, & pio in eis versandi modo, altaribus, & sacristiis.*
XVII. *De bonis, & iuribus ecclesiarum tuendis.*
XVIII. *De vicariis foraneis.*
XIX. *De monialibus.*

ANNO CHRISTI 1596. *In nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis, Patris & Filii & Spiritus sancti. Amen. Nos Franciscus Barbarus, Dei & apostolicæ sedis gratia patriarcha Aquileiæ & princeps, de consilio & assensu reuerendissimorum coepiscoporum nostrorum in prouinciali Synodo Aquileiensi hæc statuimus, & sancimus.*

I.

Ex iis, quæ sacra Tridentina Synodus ad prouinciarum, ac diœceseon rectam gubernationem instituit & decreuit, ac prælatis superioribus ad amussim exequenda præcepit, nihil fuit vel ipsa re sanctius, vel frequenti hostium incursione opportunius, vel publicæ vtilitatis ratione optabilius, quam vt sinceræ fidei nitor, quam ecclesia catholica Spiritu sancto edocta inconcussa veritate hactenus tenuit, ac tenet, in ipsa ecclesia conseruaretur, vt nihil irreperet, quod imbecilliorum animos concuteret; aut per calumniam inficeret, quos sinceritas commendarat; aut veri lucem, offusis tenebris, in dubium reuocaret; quod in primis ab illis professione eiusdem fidei conceptis verbis formata omnino faciendum decreuit, qui aliis vel præfecturæ ordine, vel tituli ecclesiastici ratione, vel disciplinæ officio præessent.

Vt autem a nobis cœptum, & a reuerendissimis suffraganeis prompte impletum, quod fuerat de profitenda fide Concilii Tridentini decreto sancitum; ita statuimus, quicumque in posterum ad easdem cathedrales ecclesias promoti fuerint, seu etiam translati, vel electi, aut postulati, illos in prima Synodo prouinciali post illorum promotionem & consecrationem futura ad professionem fidei emittendam teneri: aliter contra illos ex præscripto eiusdem Concilii procedi debere ac posse.

Prouisos de canonicatibus, & dignitatibus in ecclesiis cathedralibus non solum coram episcopo, seu illius officiali, sed etiam in capitulo profitendæ fidei obstrictos, & non parentes fructus suos non facere ex Tridentini Concilii decreto declaramus: quam dispositionem ad illos etiam canonicos ecclesiarum cathedralium pertinere dicimus, qui a capitulo ius conferendi certis mensibus habente prouisi fuerint.

Qui de eccleſiis parochialibus, ſeu curatis quibuſcumque prouiſi fuerint, intra bimeſtre tempus fidei profeſſionem in manibus epiſcopi, vel eo impedito, coram eius vicario generali, quoties prouiſi fuerint, facere omnino teneantur. ANNO CHRISTI 1596.

Ceteri vero omnes ſiue in præſenti, ſiue in futurum beneficia eccleſiaſtica habituri, & qui in Synodo diœceſana conuenire debent, in eadem Synodo, quæ primo quoque tempore celebrabitur, fidei profeſſionem faciant: alias ſecundum formam ſacrorum Canonum puniantur.

Decernimus autem in archiuis epiſcopalibus ſpecialem aſſeruari librum, in quo profeſſæ fidei fundamenta extent; cuius inſpectione facile colligatur, quis muneri obſecundarit ſuo, quis partes ſuas deſeruerit. Idem mandamus a capitulis eccleſiarum cathedralium ſeruari; ſi negligentius egerint, excitari; omnino vt faciant, prouideri.

Qui alios publice in vniuerſitatibus, aut academiis docendi munus ſuſceptum habent; quamcumque profiteantur ſcientiæ facultatem; debent hi quidem attente inſpici, ne ſpecie doctrinæ, & ficta inueſtigatione veri diſcentium animos perturbent, & ſincerum illum ſcientiæ liquorem, quo mens diſcentis alitur, veneno inficiant, & cupide haurientibus interitum afferant. Ac debent hi quidem omnes fidei profeſſionem, antequam ad munus ſuum exercendum admittantur, emittere.

Qui philoſophiam publice, ſeu priuatim, aut metaphyſicam, & alias huiuſmodi ſcientias docent, graui ſe promiſſi religione obligent, ſi quid proponendo, ſupponendo, diſceptando, declarando, ex ſcientiarum principiis aſſeuerauerint, quod fidei catholicæ repugnet, perfecta diſceptatione, quæ cum orthodoxa religione conueniunt, fideliter ſe ac ſincere aperituros; ne quis minus ſciens, aut animi imbecillioris homo, periculoſi erroris obiecta ſpecie in deteriorem ſenſum declinet; quod in Lateranenſi Concilio ſub Leone X. prouiſum, cautumque eſt, conſtitutione incipiente: In apoſtolici regiminis; & imprimenda in fine harum conſtitutionum pro faciliori eius publicatione: cuius etiam ſanctionem, vbi ſtudia vigent generalia, decernimus ſingulis annis in principio ſtudiorum promulgari.

ANNO CHRISTI 1596.

Qui in academiis publicis in quacumque scientia & facultate, aut priuatim domi suæ, aut alienæ, vel gratis, vel mercede constituta legunt: qui grammaticen, etiam illius principia, docent, arithmeticen, musicen, geometriam, & alias literarias & liberales artes, etiam in seminariis clericorum, præuia illorum de scientia, vita, & moribus cognitione, & approbatione fidem profiteri omnino in manibus ordinarii debent. Quod vt mature fiat ac diligenter, statuimus episcoporum prouinciæ nostræ solertia prouideri, aut proposito edicto publico, quo profitentes quascumque facultates, & liberales artes ad se euocent, aut præcepto parochis locorum facto, vt ad se quid hoc de genere habeant intra fines suæ parochiæ, quamprimum deferant; vnde prouisionis facultas ducenda erit.

Prædicatores verbi Dei, si sæculares fuerint, vel regulares, in ecclesiis non suorum ordinum prædicationes habituri, ab episcopo licentiam obtinere, atque ad id munus obeundum approbari iuxta Concilii Tridentini decretum debere reminiscantur. Quod si regulares in ecclesiis suorum ordinum sint prædicaturi, tunc eos personaliter se coram episcopo præsentare, atque ab eo benedictionem petere ex eo eiusdem Tridentini Concilii decreto satis fuerit. Verum tam ipsi sæculares, quam regulares prædicatores, nullo pacto ad prædicationes admittantur, antequam sæculares in manibus episcopi, regulares vero in manibus suorum superiorum regularium eamdem fidei professionem emiserint.

Qui ad magisterii, aut doctoratus insignia tam in sacra pagina, quam in iure canonico & ciuili, aut artibus aspirabit, non ante promoueatur, quam in manibus ordinarii eamdem fidem profiteatur.

Quæ omnia summario processu, quatenus episcopo sufficere videbitur, apud actuarios excepta cum testibus in archiuo episcopali seruanda erunt.

Si quis autem supradictorum quocumque prætextu, aut quæsito colore, fidei professionem facere neglexerit aut recusarit, nullo pacto ad munus suscipiendum, vel exercendum admittatur ab episcopo; cuius etiam erit animaduertere, an ii, qui fidei professionem emittere neglexerint, vel recusauerint, tales sint, de quibus ad sanctissi-

mum dominum, ex decreto Concilii Tridentini referendum esset. Si quis impedimento fuerit, quo minus dicta constitutio executionem habeat, de eo decernendum fore, quod iuris fuerit, statuimus. ANNO CHRISTI 1596.

II.

Duo sunt, quibus præcipue catholicæ fidei veritas sustinetur ac munitur; quorum alterum ad veritatis sinceritatem & doctrinam pertinet; vt prædicetur, doceatur, declaretur: alterum cautionem respicit, qua veri dignitas, & fama a malorum artibus integra conseruetur; ne dormiente patrefamilias inimicus homo zizania superseminet, & messem corrumpat: quo hactenus pestilentiæ genere maximas & nobilissimas prouincias laborare lacrymabili exitio apud omnes cognitum est.

Vt igitur cælestis sacrorum librorum thesaurus, quem Spiritus sanctus summa liberalitate hominibus tradidit, in commune commodum eorum industria, & studio, quibus est dispensatio mysteriorum Dei commendata, impendatur, & veritatis appetentibus dispertiatur; sacri Concilii Tridentini decreta sequentes decernimus, vt sacræ scripturæ lectio instituatur in ecclesiis cathedralibus, & collegiatis insignibus, quamuis nullius diœcesis. Si clerus ibi numerosus fuerit, præbendam quomodocumque, præterquam ex causa resignationis, primo vacaturam, cui aliud onus incompatibile non sit adiunctum; si nulla ibidem præbenda, præstimonium, aut stipendium ad munus huiusmodi deputatum sit; ad eum vsum ipso facto constitutam, ac deputatam intelligi debere, episcopi decreto in theologalem commodiore, qua potuerit, ratione, erigendam, & personis idoneis, quæ munus obire per se possint, conferendam: aliter vero factam prouisionem nullam esse & inualidam.

Quod si nulla in ecclesiis sufficiens præbenda sit, per assignationem fructuum alicuius simplicis beneficii, supportatis debitis oneribus, vel per contributionem beneficiatorum ciuitatis & diœcesis, decernimus ab episcopo de capituli consilio prouideri, vt ipsa sacræ scripturæ lectio omnino habeatur.

Præbenda vero huiusmodi non conferatur nisi clerico sæculari, & si videbitur ordinario, pro ecclesiæ vtilitate per concur-

ANNO CHRISTI 1596. concursum, ei, qui ceteris sufficientia & doctrina excellat.

Si vero clericus sæcularis idoneus non reperiatur, cui præbenda theologalis conferri possit, statuimus, ne tantæ rei studium & lectio intermittatur, aut longiore tempore intercedente frigescat, quod diligentia & exercitatione flagrare debet; præbendæ theologalis prouentus integros, dilata collatione, alicuius monasterii regularium priori, aliive superiori regulari attribuendos esse; qui regularem ex sua familia probatæ vitæ, ac doctrinæ seligat ad munus lectionis sacræ interim obeundum: lectori, quæ necessaria fuerint, attribuat: reliqua in monasterii commodum impendat.

Locum theologo, diem, horam, & lectionis argumentum episcopus præscribat & definiat, a lectione vacare spatio trium mensium Iulii, Augusti, & Septembris permittat.

Quæ tamen de theologo disposita sunt † in præcedenti §. Ceteri; illa declaramus non comprehendere lectorem regularem, qui in defectum clerici sæcularis ad lectionem sacræ scripturæ suffectus est. † Supra c. 1.

In monasteriis quoque monachorum, etiam Carthusianorum, vbi commode fieri queat, item lectio sacræ scripturæ habeatur: qua in re si abbates negligentes fuerint, episcopi locorum in hoc, vt sedis apostolicæ delegati, eos ad id opportunis remediis compellant, quemadmodum decreto Concilii prouide statuitur. In conuentibus vero aliorum regularium, in quibus studia commode vigere possunt, sacræ scripturæ lectio similiter haberi ex Tridentini Concilii præscripto debet: quæ lectio a capitulis generalibus, vel prouincialibus assignetur dignioribus ministris. In gymnasiis etiam publicis, si hactenus sacræ scripturæ lectio instituta non fuit, ad catholicæ fidei conseruationem, propagationem & defensionem quamprimum instituti; & si instituta foret & negligeretur, restitui ex Tridentini Concilii decreto omnino debet; ne, si artium & scientiarum principia & documenta studiose passim tradantur, vt nihil ad perfectam cognitionem desideretur, neglecta iaceant sacræ scripturæ studia, euangelici verbi pabulum, diuinorum eloquiorum maiestas, & promissorum cælestium amplitudo, quod est vnicum præsentis vitæ subsidium & futuri sæculi argumentum.

Ac ne ſpecie pietatis diſſeminetur impietas, ſtatuimus ad lectionis officium tam publice, quam priuatim obeundum non eſſe admittendum, qui prius ab epiſcopo loci de vita, moribus & ſcientia examinatus & approbatus non fuerit. ANNO CHRISTI 1596.

Satis vero non eſt, mentem innoxio cibo alere & ſanitatem tueri, niſi arceantur malarum artium præſtigiæ & pietatis importuna corruptio; vnde non fluxit modo morum & humanæ vitæ labes & omnium impuritatum colluuies, ſed catholicæ veritatis perpetua oppugnatio: eſt autem hæreſeon ea vis & natura, vt in omnes ſe partes, tamquam venenum, inferat, ſerpat longius, omnia inficiat & corrumpat. Si a morum cœpit impuritate, inuadit animos & perdit: ſi animo ſemel excepta, mentis faſtigium occuparit, in omnem immanitatis ſpeciem erumpit, omnia vaſtatione vexat & opprimit: quam vt a diœceſi & prouincia Aquileienſi peſtem Deo iuuante arceamus, & nonnulla ſtatuere decernimus diligentiſſime obſeruanda.

Parochis igitur omnibus graui mandato per locorum ordinarios præcipiendum ſtatuimus, vt ſingulis ſaltem annis in principio anni edictum de hæreticis denuntiandis promulgent, ac ſæpe inculcent, quanto ſe piaculo obſtringat, qui alieni ſceleris, quod in communem perniciem dimanat, conſcius, nec ſe murum opponit, nec morbum cuniculis progredientem, cum delatione poſſet, oppreſſit.

De librorum indice ſanctiſſimi domini noſtri mandato proximis menſibus edito, vt executioni accurate demandetur, ſuademus, percupimus, mandamus. Satis enim patet ex libris, tamquam ex venenatis fontibus, impurum fluere liquorem, quo animi vel nequiorum, vel imperitorum facile capi & imbui ad perniciem poſſint. Quia limites parochiarum diſtinctis finibus terminantur, & poteſt quiſq; inter ſuos agnoſcere, quid ſit & quale, quod tractatur: ſtatuimus per vniuerſam prouinciam parochis omnibus indicendum, ac ſerio præcipiendum, ſi quid in ſua parochia deprehenderint facto, dicto, ſcripto, pictura, ſculptura, etiam exercendi ingenii cauſa, quod ſit contra certum eccleſiæ catholicæ ſenſum, aut ſuſpicionem afferat rationabilem violatæ, ſeu infectæ religionis, aut ſcandalum oleat, ad ſanctum officium deferant: Idem parochianos moneant ſuos vt facere ſtudeant. Quod ſi ab hæreticorum, præcipue

ANNO CHRISTI 1596. Teutonicorum prouinciis, vel loci vicinitate, vel mercatorum frequētia in fines parochiæ aliqui diuertere ſoleant, moneant parochi hoſpites, vt cibos in menſa proponant, qui temporibus conueniunt. Quod ſi compertum habuerint, ieiuniorum tempore carnes & vetitos cibos in hoſpitio parari; curent, vt ad ſanctum officium, ſiue ab ordinario tantum, ſiue ab ordinario & inquiſitore exerceatur, rem deferant; quod item facere non omittant, ſi nequam iſti verba fecerint, & diſputationem inſtituerint de hæreſeon, quas tenent, qualitate, aut libros hæreticos quacumque lingua conſcriptos attulerint, & in hoſpitio aliis legerint, aut legendos tradiderint: de quo monendi prius erunt hoſpites; qui ſi ſupina negligentia vel lucri cupiditate catholicæ veritatis dignitatem poſthabuerint, & contumeliis intra ſuos parietes proſcindi pertulerint, non effugient manum Domini, & grauiſſime etiam tamquam ſcelere obſtricti immani, a ſancto officio inquiſitionis plectentur.

De ciborum communium vſu, cum certorum dierum, ac temporum prohibitio non obſtabit, moneant parochi ſuæ parochiæ hoſpites, vt nihil in gratiam vel Iudæorum, vel infidelium ſeparatim ſuperſtitioſe coquant, ne fiant ſceleris participes, qui nomine & pietatis ſtudio ſe alienos profitentur.

Quia vero nulla in re ſubeſt periculum pene maius inter nos, quam librorum hæreticalium vſu, nec alia magis parte hæretici obeſſe ſtudent, quam librorum corruptorum ſuppoſitione, quos apte per dolum inter probatos etiam colligare ſtudent, vt emptionem eludant & emptorem in fraudem inducant: ſtatuimus, bibliopolis omnibus in tota prouincia graui præcepto inhibendum, ne in poſterum libros aliunde adductos tam colligatos, quam ſolutos, venales proponant, niſi auctores illorum inuentario integro comprehenſos ordinario, ſeu patri inquiſitori loci exhibuerint; atque ille ſubſcriptione, vt vendi poſſint, conceſſerit, contra facientes ſeueriori animaduerſione pro modo culpæ decernimus plectendos.

Qui libros prohibitos ſcienter tenuerint, contra illos pro librorum qualitate procedendum ſtatuimus, iuxta indicem nuper editum.

Magiſtratus autem ſæculares enixe in Domino rogamus,

vt si quid opus illorum auctoritate & subsidio ad fidem catholicam tuendam fuerit, pie, prompteque exhibeant, & officii dignitatem cælestibus cumulare meritis non omittãt. ANNO CHRISTI 1596.

Vt autem contra hæreseon pestem omnia medicamenta tam necessaria, quam opportuna adhibeamus, in tota prouincia termino mensis post præfatorum decretorum confirmationem statuimus, publicandam esse constitutionem Pauli papæ IV. contra negantes Trinitatem, aut diuinitatem Iesu Christi, & alteram constitutionem Pii quinti contra offendentes statum, res, & personas officii inquisitionis hæreticæ prauitatis.

Pueros ætate imbecilla diuersari inter hæreticos summe periculosum, nisi debitis, ac necessariis præsidiis pietatis muniantur. Idcirco præcipimus in tota prouincia Aquileiensi ab episcopis diligenter seruandum, moneant, vt patres, qui filios, aut alios quoscumque ad partes hæreticorum, mercimonii, vel addiscendæ linguæ causa mittere deliberarint, prius ad se adeant, & filios, seu consanguineos, aut alios quoscumque illo mittendos, secum adducant, vt episcoporum monitis ætas illa salutaribus munita & confirmata facilius irrepentis morbi pestem declinet, aut auertat & reiiciat.

Mercatores autem & artifices, qui lucri causa peregrinantur in longinquas regiones, quas hæretici frequentant, artificiolo etiam circumlato, curent episcopi, ne discedant benedictione episcopali non petita: quæ maxima erit contra dæmonis artes & fallacias medicina. Si paschali tempore aut illi proximo ad nundinas proficiscantur, indicant, vt vel ante discessum, vel statim post reditum, confessionem peccatorum faciant, & sacram communionem percipiant. Si quid fuerit hoc de genere prospiciendum, hoc prospiciant & curent.

III.

APOSTOLIS præcepit Dominus, vt euntes in mundum vniuersum prædicarent euangelium omni creaturæ, atque hoc præcipui muneris officium, quod apostolis commendauit; nobis, qui in apostolicum ministerium Dei prouidentia disponente suffecti sumus, intimauit. Ac vt prouida pastoralis cura debet prospicere, vt sit, qui petentibus panem frangat paruulis; ita si legitimum non obstet impe-

ANNO CHRISTI 1596. dimentum prædicationis onus subire nos ipsi episcopi debemus: ac interim vrgere ceteros, qui officii obligatione tenentur, vt idem faciant, & pabulum salutis populo præbeant: nisi enim hoc præstiterimus, quod fuit in omni temporum varietate primum in ecclesia, & singulare fidei firmamentum; vltionem apud Deum, & homines, quam sacri Tridentini Concilii sanctio præscripsit, & intimauit, non effugiemus. Vt autem reliquis officio, dignitate, potestate anteimus, ita exemplo, & muneris executione prælucere debemus. Si legitimo episcopi laborant impedimento, idoneos eligant, qui vices illorum subire, ac sustinere, & populos cælesti alimento pascere queant; ne desit gregi pabulum, quo vita spiritualis conseruetur; nec pastor, qui pabulum suppeditet, & vitæ gregis consulat.

Curent episcopi, vt archipresbyteri, plebani, & quicumque parochiales, vel alias curam animarum personarum sæcularium habentes ecclesias quocumque modo obtinent, iidem per seipsos, vel per idoneos substitutos, si legitime impediti fuerint, diebus saltem dominicis, & festis solennibus munus obire studeant, vt plebes sibi commissas pro sua, & illarum capacitate pascant salutaribus verbis: quæ omnibus necessarium est scire ad salutem, doceant; vitia, quæ declinent, virtutes, quas sectari oporteat, ostendant, & declarent; atque id non modo in ecclesiis, quæ sunt in diœcesi, quouis modo exemptis, etiam alicui monasterio, quod sit extra diœcesin, vnitis, seu annexis; sed in personas, quæ ab episcopi iurisdictione se quauis ratione prætendunt exemptas, exequi & efficere omnino studeant.

Ac vt vix nihil in hoc genere fieri potest, in quo non videatur aliqua adhuc diligentia desiderari, si publica respiciatur vtilitas, & vel excitandæ, vel conseruandæ deuotionis ratio perpendatur; ita præter quadragesimæ, & aduentus dies, omnibus etiam dominicis, & festis anni, vehementer cupimus prædicationem verbi Dei in ecclesiis cathedralibus, & collegiatis insignibus fieri, vt ex sacræ scripturæ fontibus ad spiritualem populorum ædificationem hauriatur quod ad vitæ Christianæ disciplinam, ad boni studium, & contrariorum declinationem deriuari apte possit.

Sapientibus, & insipientibus debitores sumus, nec personam hominis respicit Deus, sed cor intuetur, &, cui vo-

luerit, dat gratiam: at vero ad pastoralem solicitudinem pertinet rationem illorum, qui in saltibus degunt, & siluas colunt, & in vallibus habitant, haberi, ne animo siluescant, vt habitudine corporis, vestium asperitate, & locorum situ; sed in iis, quæ ad principia fidei pertinent, qua possunt via capere, instituantur, & pietate aliqua imbuantur: idcirco statuimus ab episcopis diligenter prouidendum, vt vel diœcesana Synodo, vel modo alio, qui opportunior videbitur, adhibito clero, ac de illius consilio rationem ineant, qua viros probatos, & ad obeundam prædicationem idoneos statis temporibus emittere in prædicta loca possint, vt populos agrestes opportune congregatos paternis monitis, ac pietatis aliqua eruditione instituant, ne episcopi apud Deum negligentiæ arguantur, si populorum salus periclitetur. ANNO CHRISTI 1596.

Regulares cuiuscumque ordinis, si a suis superioribus de vita, moribus, & scientia examinati, & approbati fuerint, cum illorum licentia, etiamsi in ecclesiis suorum ordinum prædicare affectent, coram episcopis personaliter se præsentent, & ab eis benedictionem petant, antequam prædicare incipiant. In ecclesiis tamen, quæ suorum ordinum non sunt, vltra licentiam superiorum suorum etiam episcopi licentiam vltra examen, si episcopo videbitur, habere teneantur, sine qua in ipsis ecclesiis nullo modo prædicare permittantur. Licentiam vero scriptis debent episcopi gratis concedere.

Inoleuit abusus, vt prædicatores regulares obedientias suas per internuntios episcopi, mittant pro licentia, seu benedictione respectiue obtinenda, accedere ipsi personaliter omittant, quem abusum tollentes decernimus, non esse omnino permittendum in tota prouincia, vt ad suggestum prædicationis causa ascendant, qui in adscripta obedientiis licentia, seu benedictione non ostenderint, personaliter illos ab episcopo licentiam, siue benedictionem obtinuisse.

De prædicationis argumento, & prædicatoris munere; cum ad ostentationem, & inanem aurium oblectationem, & curiositatem trahi cœperit verbi Dei prædicatio; moneri prædicatores serio volumus. Quia tamen locus iste non patitur, vt rem enucleate tractare possimus, reuerendissi-

ANNO CHRISTI 1596. mos coepiscopos suffraganeos nostros enixe rogamus, vt singuli post actam Synodum aliquid de hoc genere conficere studeant, quo prædicatorum monitiones, & obseruationes comprehendant; pro fine cuique proponatur gloria Dei, & salus animarum: pro medio, non curiosiores quæstiones, & oblectamenta verborum auribus prurientia: quod facile assequemur, si pro argumento fuerit, Christum prædicare crucifixum, Dei virtutem, & Dei sapientiam; a sacratissimis enim crucifixi Christi vulneribus, cruce, & morte, diuinæ virtutis supereminentiam, & voluntariæ passionis, quam pro redemptione mundi subiit homo factus, acerbitatem, & caritatis excellentiam cognoscimus, & prædicamus. Vnde ad populorum institutionem duci potest, & pene sub oculos poni, Conditoris maiestas, Redemptoris benignitas, Patris misericordia, iudicis seueritas, æternæ vitæ per diuinorum præceptorum obedientiam felicitas, & sempiternæ damnationis propter præuaricationem confusio. Quæ docentur in academiis, & disceptantur in scholis, & inter scholasticos agitantur, sint inter illos, qui ingenia exercent, & animos acuunt: in prædicatione instituantur fidelium mentes, & studio pietatis vocentur ad mandatorum diuinorum obseruationem, vt virtutes Christianas colant, vitia declinent, & ad futuræ vitæ præmia implorato Dei auxilio contentis studiis aspirent.

Quæ si prædicatores neglexerint, & moniti obseruare contempserint, episcoporum diligentia, & solicitudo curabit, vt populorum piæ instructioni, & animarum saluti omnibus modis consulatur.

IV.

Diuina officia vetere sanctorum patrum instituto, ordine, & horarum numero, ad omnipotentis Dei nomen colendum, & inuocandum dispositа, quorum celebritate, & frequentia in militanti ecclesia triumphantis figura, tanquam exemplaris imitatione exprimitur; ita decet tractari, vt cordis mundities adsit, moderatus, & pene ecclesiasticus corporis cultus, index plerumque illorum, quæ sunt in animo, non desideretur: deuotio autem, & quædam compositio actionum sacrarum non absit.

Eminet autem inter omnia, quæ in sacris habentur mysteriis, & actionibus, Missæ sacrificium, & rei dignitate, & sa-

cerdotis præstantia, & fructus excellentia: Dominus enim noster Iesus Christus vnigenitus Patris, candor æternæ lucis, & figura substantiæ illius, portans omnia verbo virtutis suæ, tamquam sacerdos constitutus a Deo secundum ordinem Melchisedec in æternum, cum ingrederetur in sancta sanctorum per sanguinem suum, semel se ipsum in ara crucis morte intercedente Deo Patri obtulit in redemptionem earum præuaricationum, quæ erant sub priori testamento, vt repromissionem accipiant, qui vocati sunt, æternæ hereditatis. Hoc vero sacrificium, quod semel cruente oblatum est, & memoria, ac repræsentatione in ecclesia frequentatur, & vsque in finem sæculi permanebit, cuius salutaris virtus in remissionem eorum, quæ a nobis quotidie committuntur, applicatur, quanta deceat spiritus innocentia, reuerentia, metu, humilitate tractare, res ipsa indicat, ipsa loquitur, & contestatur. ANNO CHRISTI 1596.

Episcopos autem, qui ceteris antecellunt dignitate, & officio, toti anteire clero decet mysterii huius frequentatione, ac Missæ celebratione; vt enim statis solennitatibus episcopos pontificales Missas agere conuenit, diebus præsertim quibus præstantiora in ecclesia mysteria Dei celebrantur, nec omittere, quod ab officio exquiritur, & episcopali dignitati certa ecclesiæ obseruatione impositum est; ita optandum, vt reliquis festis anni, & feriatis etiam diebus frequenter, & publice, legitimo non obstante impedimento, Missæ sacrum faciant: inde fluent fructus admirabiles ad suscipientium mentes, ad inferiorum exemplum, ad populorum subsidia spiritualia

Qui ecclesias curatas obtinent, debent hi quidem festis omnibus diebus, & reliquis, tam frequenter, vt muneri suo satisfaciant, Missas celebrare: in quo si defecerint, statuimus episcoporum vigilantia, ac studio, pœnis etiam propositis, ac, si necesse fuerit, infligendis vrgeri; vt, quo fuerint negligentiores, opportunis remediis eo accuratiores fiant.

Qui ad sacerdotium promoti sunt, & impedimento non laborant legitimo, quo minus Missam celebrare valeant, decernimus episcopi diligentia curari, vt diebus saltem dominicis, & festis solennibus celebrent; multo vero diligentius, si beneficium etiam simplex habeant, cuius causa sacrum facere teneantur.

In

ANNO CHRISTI 1596. In celebratione Missæ, etiam edicto, & pœnis propositis, episcopi caueant, ne sacerdotes aliis quam debitis horis celebrent, neve ritus alios, aut alias ceremonias, & preces in Missarum celebratione adhibeant, præter eas, quæ ab ecclesia probatæ, & frequenti, ac laudabili vsu receptæ sunt. Quarumdam Missarum, & candelarum certum numerum, qui magis superstitioso cultu, quam vera religione inuentus est, omnino ab ecclesia remoueant.

Auaritiam, quæ est idolorum seruitus; irreuerentiam, quæ ab impietate non abest; superstitionem, falsam pietatis imitatricem, ab ecclesiæ agro radicitus euelli conuenit: tractentur sacra interiori cordis munditie, & puritate, & exteriore deuotionis, ac pietatis studio: pestis vero illa, quæ diuturna rerum corruptione vsque ad tremendam Domini mensam peruenit, & sancta pene inuasit; erit sedulitatis episcopalis curare, vt longissime abigatur.

Debent vero, ne dispar appareat, & incomposita celebrantium actio, diligenter episcopi prospicere, vt quamprimum in ciuitate per præfectos ceremoniarum; extra ciuitatem per archidiaconos, seu vicarios foraneos; reuideantur, & examinentur sacerdotes super modo, & actione celebrandæ Missæ; &, quæ fuerint corrigenda, corrigant: vt redigatur omnium & singulorum celebratio in eam formam, in qua nihil dissimile, nihil difforme appareat: & vna sit inter omnes celebrationis ratio, vt est vna Missalis, & rubricarum ad sacrum faciendum præceptio. Contumaces, & inobedientes pœna coercendos esse debita declaramus.

Ac in primis decernimus in sacerdotum consecratione animaduertendum, vt illi ad Missam celebrandam accedere minime permittantur, antequam a præfecto ceremoniarum de tota actione examinati & probati fuerint. In Missis autem nouis, quod ad auaritiæ labem pertinet, importunas, & illiberales eleemosynarum exactiones potius quam postulationes, aliaque huiusmodi, quæ a simoniaca labe, vel certe a turpi quæstu non longe absunt, omnino ex Tridentini Concilii decreto prohibemus, & per episcopos prohiberi mandamus.

Priuatis in domibus, atque omnino extra ecclesiam, & ad diuinum tantum cultum dedicata oratoria ab ordinariis designanda, & approbanda, nec non altaribus, quæ sub

dio aut porticu ecclesiæ sunt, & in Missali non edito a Pio V. celebrari Missas nec suadet ratio, nec pietas patitur, ita episcopi faciant, & exequantur. ANNO CHRISTI 1596.

Vt autem Missas, quæ in ecclesiis cathedralibus, & collegiatis celebrantur, decet hora conuenienti, & statuto ordine ad publicum ciuitatum, & locorum commodum celebrari seruato rotulo, quod in omnibus omnium ecclesiarum sacristiis conseruari debet; ita in parochialibus opportuno tempore, non ad aliquorum instantiam, sed communem piorum consolationem celebrandæ erunt. In omnibus cathedralibus, & collegiatis insignibus ecclesiis, decernimus, vbi non est punctator ad Missarum defectus notandos, quamprimum episcoporum diligentia constitui, cuius munus sit, diem, & defectum notare, & ex parte pœnarum, quæ exigentur, Missarum defectus supplere, reliqua in sacristiæ, vel ecclesiæ ornamenta impendere. De parochorum defectu inuestigent diligenter archidiaconi, seu vicarii foranei intra fines attributæ regionis; &, si corrigi facile poterunt, corrigant; sin minus, ad episcopos deferant, vt adhibeatur medicina, quæ sanare morbum possit.

Peregrinos, seu alienæ diœcesis sacerdotes in prouinciam Aquileiensem, nec ad Missam celebrandam sine commendatitiis proprii ordinarii ex Tridentini Concilii decreto non esse admittendos decernimus.

De Missa conuentuali, quæ celebratur in ecclesiis cathedralibus, seu collegiatis, quia multa sunt, quæ distinctionibus egent, & declarationibus, vt apte decernantur: agendum putamus primum de quibusdam, quæ ad collegia, seu capitula ecclesiarum spectant; ac de chori disciplina, & ordine; postremo etiam de Missa conuentuali, vt ex hoc capite aliquid ducatur, quod ad ecclesiasticam disciplinam conformandam pertinere potest.

Ecclesiasticas vniuersitates, seu capitula ecclesiarum tam cathedralium, quam collegiatarum, quæ tamquam corpus membris apte compactum, & coagmentatum, motu agi, & tamquam spiritu vigere necesse est; sine ordine, quæ illarum vita est, & legibus, quarum vi aluntur, & conseruantur; stare nemo posse affirmabit: est tamen in ipso statu defectus, & inclinatio quædam rerum; dum, quæ ante constituta fuerant, pro temporum qualitate & varietate mutatio-

ANNO CHRISTI 1596. nem desiderant; &, quæ sæculis præteritis opportuna habebantur, nunc pernicioſa ſunt, & nouarum conſtitutionum diſpoſitione tolluntur. Hanc ob cauſam ſtatuimus ſingulorum capitulorum tam eccleſiarum cathedralium, quam collegiatarum ſtatuta, conſtitutiones, & conſuetudines, quæ tamen a ſede apoſtolica non fuerint confirmatæ, quamprimum ab epiſcopis propriis examinari accurate debere; vt ex ſtatutis, & conſtitutionibus, ſeu etiam decretis capitularibus, illa, quæ deſuetudine obſoleuerunt, decerpant; quæ præſentis temporis vſu perſeuerant, vnum in corpus redigi curent: iſta vero etiam, quæ retinentur, reuideant, & perpendant, ne ſint contra iuris ordinem, aut ſacri Concilii Tridentini decreta, aut pontificiarum conſtitutionum ſtatuta, & ita corrigant, vt varia quadam ſimilitudine conueniant; &, ſi quid aut vltra ius commune ſit, aut præter, apte conſentiat, & quaſi concentum, qui ex diuerſis numeris, & modis conſtat, efficiat.

Conſuetudines etiam ſcripto exceptas perpendi decernimus, an rationabiles & honeſtæ ſint. Si qua declinarit a ratione, & contra iuris ordinem emerſerit, & abuſu confirmata iniuſtam legis ſpeciem vſurparit; tolli de medio præcipimus: quod erit proprium epiſcoporum munus, vt in ſuis eccleſiis curare ſtudeant: ſatis enim conſtat abuſu, quo inueteratior eſt, eo facilius adulterina ſpecie honeſta omnia corrumpi.

His poſitis fundamentis epiſcopi partes erunt, cauere ne quid in capitulorum congregationibus aut proponatur, aut recipiatur, quod ſit contra ius expreſſum, aut ſacri Concilii Tridentini ſtatuta, aut conſtitutiones pontificias, propoſita pœna proponentibus, præter pœnam nullitatis quorumcumque actorum. Quod in ſua diœceſi quiſque pro opportunitate ac etiam neceſſitate locorum, & rerum particularium inſpectione præſtare, & efficere commode poterit, ac debebit.

In humanis, vt bene omnia conſentiant, ſi ratio quædam conſtans deſideratur, qua particularia metiri, & moderari poſſimus; multo quidem iuſtius in ſacris & diuinis debet eſſe certa quædam agendorum norma, illaque non arbitrio ſubiecta, ſed lege conſtanti comprehenſa, vt ſit certa * vnitate potius, ſimilitudine conformata, quam ſe-

* aliquid deeſt.

quantur omnes. Quamuis autem Pii V. constitutione de Romano breuiario edita cautum sit, vt, qui supra ducentos annos proprium habent officium, vti eo possint, nec debeant compelli vt horas canonicas de breuiario Romano recitent, tamen ratio peragendæ sacræ rei, & illa, quæ tantopere Deo placet, consensio vniformi ritu recepta, maxime suadet, vt in Aquileiensi prouincia statuatur vnica laudes Deo canendi, & sacra obeundi officia forma. In nostra metropolitana ecclesia Aquileiæ de proprio breuiario canebantur superioribus annis canonicæ horæ, & erat proprium etiam Missale, atque alibi proprii adhibebantur in diœcesi nostra quidam ritus antiquissimo vsu recepti: at vetera, quæ non omnino sincera comperta sunt, & pene desuetudine collapsa, recesserunt, & iam noua sunt omnia. Sanctam Romanam ecclesiam magistram, & matrem agnoscimus: hanc, vt in reliquis, etiam ritu, & ministeriis ecclesiasticis modo sequimur: vix enim fit in huiusmodi particularibus ecclesiarum, aut locorum officiis, quin aut apocryphum aliquid, aut erroneum deprehendatur. Decernimus igitur, vt in tota Aquileiensi prouincia, in ecclesiis cathedralibus, collegiatis, parochialibus, & aliis quibuscumque tam publice, quam priuatim, in posterum horæ canonicæ ex breuiario Romano sub Pio V. edito recitentur; ac declaramus recitantes obligationi recitandi horas minime satisfacere, nisi de breuiario Romano illas recitarint: quod item decernimus in Missali, rituali sacramentorum, & aliis obseruandum. De sanctis, qui apud certos populos in veneratione sunt, declaramus intelligi, vt festos dies sanctorum patronorum, tam prouinciæ, quam ciuitatum, & titularium ecclesiarum celebrare solenni etiam ritu liceat. ANNO CHRISTI 1596.

Qui Illyricam oram colunt episcopi, in qua breuiarium, & Missale lingua Illyrica in vsu habetur, curent vt illa diligenter adhibitis doctis, & piis viris, qui linguam illam calleant, reuideantur & emendentur. Optandum tamen esset, vt episcoporum Illyricorum diligentia sensim Romani breuiarii vsus cum Missali item Romano, & rituali sacramentorum induceretur: quod efficere pro eorum pietate ac prudentia non erit summopere difficile, si iuniores clericos, & ex seminarii scholis selectos, qui studio,

ANNO CHRISTI 1596. & ingenio magis proficiunt, exercere sensim cœperint, & ad opus hoc pium studiose promouerint. hæc in optatis. executio præscribi non potest: præscribet autem prudentia illorum, & singularis in Deum pietas. Satis erit, si sibi persuaserint, quod passim experimur in librorum Latinorum & Italicorum lectione, illos libros mendis scatere, multo vero plures probabili coniectura errores esse in illis, quam in nostris, quos quamplurimi legunt & iidem emendant: illos autem pauci & illiterati, qui corrigenda diiudicare non norunt.

Quæ autem de breuiario, Missali, & rituali sacramentorum statuimus, in eam volumus partem accipi, vt non comprehendant catechismum Romanum in Illyricam linguam Gregorii XIII. iussu (quod est ad nos per certos homines allatum) conuersum: quem cupimus a clero Illyrico frequenter tractari & legi, vt sit hæc materna lingua sacerdotibus Illyriæ in promptu ad populos docendos, quæ ad salutem necessaria sunt. Curent tamen episcopi, vt exemplar aliquod eiusdem catechismi emendatissimum in archiuo episcopali reponatur, ad cuius præscriptum emendatio recognosci & approbari in futurum tempus possit, cum illa, quæ catechismo comprehenduntur, vel de articulis fidei, ac sacramentis tractatur; periculose alterius linguæ ignoratione, seu impressorum vitio pateant, periculosius vero nequitia hæreticorum; quorum corruptio, nisi ab episcopis, qui prouinciæ illius linguam non norunt, parato remedio conuinci possit, longius dimanabit. Locus corruptus.

Vt autem Illyricis populis prospiciendum est, vt verbi Dei pabulum, quod ex prædicto catechismo curati haurient, habere possint; ita etiam curandum, vt caput primum de reformatione matrimonii ex Concilio Tridentino cum impedimentis matrimonii & declaratione temporum, quibus nuptiæ prohibentur, habeant in linguam Illyricam conuersum: idemque semel in mense promulgare & declarare populo dominicis diebus post prædicationem verbi Dei parochi curent. Idem de doctrina Christiana illis gentibus tradenda omnino statuimus: quod episcoporum vigilantiæ & religioni serio committimus & commendamus.

Non est in ecclesia Dei, in qua perficiendæ naturæ per

gratiam Dei viget ratio, non est vacuum si in puris naturæ terminis non est: nec est dignitatum, aut officiorum institutio otiosa, vt species ostentet quod actus non efficit: nec residere, aut interesse iuxta sinceram, & rectam Canonum intelligentiam censentur, qui interessendo nihil eorum quæ ad suum pertinent officium exequuntur. Proinde cum dignitatum & canonicatuum institutio ad ministeria ecclesiastica & sacra facta sit, vt obtinentes illa obire debeant non modo in psalmodia, (vt in choro ad psallendum instituto hymnis, & canticis Dei nomen reuerenter, distincte, ac deuote laudent;) sed etiam in aliis: diuina vero per se, & non per substitutos officia subeant; decernimus per episcopos in tota prouincia diligenter curandum, vt pietate, ac diligentia vigeant, quo ista aliquando prompte exhibeantur: inobedientes ac pertinaces districte cohibeant, & emendent. ANNO CHRISTI 1596.

Sicubi tam in cathedralibus ecclesiis, quam in collegiatis insignibus præbendæ canonicales hactenus per attributos ordines distinctæ non fuerunt, præcipimus, episcoporum diligentia, (licet ex quotidianis tantum distributionibus constent,) quamprimum adhibito capituli consilio distingui, vt in cathedralibus dimidia saltem pars presbyteri sint; ceteri vero diaconi, & subdiaconi; in cuius distinctionis partitione æquum est seruari, vt præbendis iis, quæ vberiores habent reditus, maiores etiam ordines attribuantur; in ecclesiis vero, vbi est consuetudo, vt præbendæ omnes sacerdotales sint, hoc idem conseruetur.

Ordinibus autem distinctis, præter hebdomadæ ordinariæ obligationem feriatis diebus per idoneos substitutos obeundam, festis maioribus celebrante in pontificalibus prælato, canonici diaconi, & subdiaconi seruato ordine præbendæ suæ onus per se ipsi sustineant. Decani vero, & qui priores in ecclesia dignitates post pontificalem obtinent, solennioribus diebus prælato absente, siue impedito, conuentualem Missam celebrent. In nocte autem, & aurora natiuitatis Domini non permittatur vt alius celebret Missam conuentualem, qui non sit canonicus.

Ad episcopos autem decernimus pertinere ordinem, vbi iam non est, certis quibusdam regulis instituere pro prædictis tam festis maioribus, dominicis, & aliis per an-

ANNO CHRISTI 1596.

num, quam in vnaquaque hebdomada obſeruandis; pœnam etiam adiicere, & fabricæ, ſeu pio alicui loco applicare.

Ex duobus, quæ pertinent ad cultum diuinum ſuſtinendum, quorum alterum reſpicit abſentias illorum, qui reſidere in cathedralibus & collegiatis tenentur; alterum pertinet ad diuinorum officiorum celebrationem: primum ſatis certum, exploratumque proponimus, vt obtinentes in cathedralibus eccleſiis, aut collegiatis dignitates, canonicatus, præbendas, aut portiones cuiuſlibet ſtatuti, conſuetudiniſve vigore, nullo modo vltra tres menſes ab eiſdem eccleſiis quolibet anno abſint, ſaluis ipſarum eccleſiarum conſtitutionibus, quæ longius ſeruitiis tempus requirunt, ſub pœnis a ſacro Tridentino Concilio præſcriptis. De ſecundo, quod ad debitum diuinis officiis regimen ſpectat, de congrua canendi & modulandi ratione, de certa lege in chorum conueniendi & permanendi, ſimulque de omnibus eccleſiæ miniſtris, ac tota chori diſciplina, cum arduum ſit particulatim decernere, quod ad vniuerſam apte poſſit prouinciam acommodari propter varios diuerſarum diœceſeon ritus & ſtatuta: ſingulorum reuerendiſſimorum epiſcoporum ſuffraganeorum noſtrorum diligentiam excitamus, vt quiſque ex ſuarum eccleſiarum obſeruationibus meditetur, & ſpatio ſex menſium a die dimiſſi præſentis Concilii numerandorum aliquid conficiat, quod putet præcipue diſponi poſſe ad cultum diuinum conſeruandum, & augendum, & omnes totius prouinciæ eccleſias communi diſciplina conformandum; quod ſinguli effecerint, ſi cum ſingulis diœceſibus & eccleſiis conferatur, vt Deo fauente demum conſtet aliquid, ex quo poſſit elici vniuerſæ prouinciæ communis diuinorum habendorum norma.

His quæ ſtudioſe collegerint, adiiciant remedia, quæ vel vſu fuerint recepta, vel ad vſum accommodanda.

In cathedralibus & inſignibus collegiatis eccleſiis vt numero & ordine miniſtrorum, auguſta quædam rerum ſeries, qua mirifice aſſiſtentium animi capiuntur, proponitur, quæ niſi præceptione regatur & certa lege moueatur, incompoſita ſpecie & ſumma deordinatione confuſum aliquid efficit, quo nihil fit videnti turpius, aut moleſtius; ita curandum vt ſacra & diuina certo ordine præfecto aliquo

ceremoniis eccleſiaſticis conſtituto peragantur, quod vt in omnibus prouinciæ cathedralibus & collegiatis inſignibus eccleſiis in promptu habeatur, decernimus ex manſionariis, vel capellaniis, quæ onus reſidendi in eiſdem addictum habent, primo quoque tempore vacantem in præfecturam ceremoniarum eccleſiaſticarum inſtitui, & de ea perpetuis temporibus prouideri aliquem, qui in huiuſmodi ſtudio verſatus ſit, & actorum eccleſiaſticorum directionem & ſacrorum diſpoſitionem ſuſtinere pro dignitate intelligat. ANNO CHRISTI 1596.

Pœnitentiarios in eccleſiis cathedralibus & inſignibus collegiatis ad piorum conſolationem & lapſorum ſpirituale ſubſidium in promptu eſſe decet: idcirco epiſcopi pœnitentiarium cum vnione præbendæ proxime vacaturæ ad præſcriptum Concilii quamprimum inſtituant.

Qui in eccleſiam ad laudes Deo perſoluendas ex clero conueniunt, quo ceteris officio, vel dignitate præſunt, eo debent accuratius exequi, quæ ſibi ſunt ratione officii adiecta; ipſi vero diligenter intendant & intelligant, ſe chori intereſſentia ita adſtrictos, vt ſalua non poſſint conſcientia temporale, quod ex diſtributionibus percipitur, commodum aſſequi, niſi diuinis rite ſeruierint & miniſtrarint. Si quis igitur, dum diuina peraguntur officia, in choro canonicus, ſeu manſionarius, aut aliquis alius quocumque cenſeatur nomine clericus, quacumque ſit præditus dignitate, cum ſuperpelliceo, aut etiam ſine, per eccleſiam diuagari, colloqui, literas legere, aut alia tractare non omiſerit, eum decernimus (licet poſtea in chorum aſcenderit) omnino abſentem reputari pro matutino, vel horis diurnis, vel veſpertinis, quibus prædicto modo deliquerit. Punctatori vero diſtricte præcipiant epiſcopi ſub pœna ſuſpenſionis, vt ex officio tales punctent, ac toto illarum horarum lucro priuatum in libro ſuo notent. Quod idem ad alios extendi decernimus, qui in ſtallo non ſuo permanſerint in choro, dum diuina celebrantur.

Quia vero licentia & abuſu factum, vt ſero in chorum accedant, qui tempeſtiue intereſſe deberent; ac niſi certa aliqua regula præſtituatur, inconuenientia in dies augeri ſingulos dubitandum: decernimus eos, qui in matutinis in chorum aſcenderint poſt finitum primum hymnum; in horis

ANNO CHRISTI 1596. horis diurnis item post hymnum: in Missa post confessionem: in vesperis post completum psalmum, pro interessentibus non esse habendos, sed lucris & distributionibus dierum & horarum prædictarum, quibus in chorum tempestiue non ascenderint, omnino mulctandos. In quo episcoporum diligentiam excitamus, vt serio agant, & pœnis punctatores suarum ecclesiarum ad præfati decreti executionem omnino adigant; quod declaramus non obtinere locum, cum episcopus in chorum ad diuina officia ascenderit: hoc enim casu decernimus quoscumque seruitio chori adstrictos, cuiuscumque dignitatis & officii sint, in principio diuinorum officiorum interesse debere. Qui postquam episcopus iam consederit, in chorum venerit, eum declaramus illarum horarum lucro omnino damnandum.

Quæ vero in diuino cultu peraguntur, quia loco indigent apto & commodo, vt etiam cum dignitate peragantur, præcipimus omnibus & singulis episcopis, diligenter curent & omnino intendant vt chori ecclesiarum, præcipue cathedralium, aut etiam collegiatarum insignium (vbi non sunt) ita extruantur, seu reparentur, vel etiam aptentur, vt res fieri sacra disposita commoditate & cum dignitate possit: ad quæ perficienda excubabunt episcopi, & quos necesse erit, etiam opportunis remediis contento studio compellent.

Vt absurdo, quod alicubi viget, occurratur episcopali vigilantia, decernimus, eos, qui ratione vel mansionariæ, vel capellaniæ perpetuo chori seruitio in ecclesia cathedrali, seu collegiata sunt addicti, & solennibus diebus, aut etiam festis, quibus episcopus in ecclesia diuinis interest officiis, ad alias ecclesias se conferunt lucri causa, negligentes quod minus est, vt maius acquirant, cum dedecore ordinis, & ecclesiæ cui sunt adscripti, iniuria, irremissibiliter lucro totius distributionis illius hebdomadæ, in qua deliquerint, plectendos esse: quod si sæpe idem in hebdomada commiserint, statuimus per episcopum ita prouideri debere, vt corrigatur omnino peruicacia, clericalis modestia reformetur, & ecclesiæ seruitium debitum conseruetur.

V.

ECCLESIASTICI summa gubernaculi est gloria Dei & salus animarum: vtrumque diligenter tractandum, cum

negligentia in re tanta maledicti piaculo subiiciatur. Vt autem diligentia in agendis rebus etymo quodam vocis dilectionem & caritatis notam primis literis inscriptam habet, ita quæ floccifacimus, etiam negligimus: ac exhibitio operis, probatio est dilectionis. Episcopos autem, quos in specula Dominus constituit, vt gladium venientem prospicientes tuba canerent & populos monerent, ne sanguis pereuntium de manibus illorum requiratur; si gregem amant dominicum, probare dilectionem opere decet: si vigilantiæ & custodiæ solicitudine laborant, hoc putent, quod socordia perdiderint, se districta ratione reddituros. Duo autem requiruntur in pastore gregem custodiente; vt interdiu ante gregem incedat, ipse vnus ad pascua educens, cuius vocem agnoscunt oues, quæ alienam non nouerunt: nocte vigilias agat, cui dicitur: *Custos quid de nocte?* ac ne repente in gregem irrumpant lupi, canes ad custodiam adhibeant, illos quidem non mutos, sed qui latrare valeant; quod quidem ad episcopalis oneris officium pertinere nemo non videt. Idcirco sacra Tridentina Synodus episcoporum apud ecclesias suas residentium præsentiam quanti referat pernoscens, illos monuit, vt sibi attenderent, & vniuerso gregi, in quo Spiritus sanctus illos posuit regere ecclesiam Dei, quam acquisiuit sanguine suo; & diuinorum præceptorum memores facti forma gregis in iudicio & veritate pascerent ac regerent; in eos vero qui ab ecclesia & residentia discesserint, quædam sanxit, quæ pertinaciores coercerent, vel alieniores ad officii sui studium reuocarent. Existimamus autem de reuerendissimorum episcoporum nostræ prouinciæ pietate non esse dubitandum, imo credendum illos, qui hactenus voluntate in sua ecclesia & diœcesi resederunt, & muneri episcopali promptam operam & fidele ministerium præstiterunt, in posterum diligentius idem facturos; vt, quæ de contumaciter absentibus a residentia sua eodem Concilio sancita sunt, alio potius, quam in prouinciam nostram, deriuari conueniat.

ANNO CHRISTI 1596.

Isa. 21.

Quod vero de episcoporum residentia a sacro Tridentino Concilio & summorum pontificum constitutionibus cautum est; hoc non est intelligendũ, vt præsentia assideant, nihil præterea agant: cum ex sacris Canonibus residentia sit accipienda in eum sensum, vt sit laboriosa, non otiosa: id

ANNO CHRISTI 1596. quod duobus præsertim Tridentinæ Synodi verbis egregie exprimitur, Vt pascant & regant: quorum primum ad vitæ innocentiam, ad salutaris verbi prædicationem, ad sacramentorum administrationem & bonorum operum exemplum pertinet: secundum ad disciplinam restituendam, ad mores purgandos, & iuris ecclesiastici ditionem, ad bonorum laudem & vindictam malorum sustinendam spectat. Vtrumque si præstiterint episcopi, satis illa, quæ sunt episcopalis muneris, videbuntur præstitisse & impleſſe.

Debent autem ab episcopali domo (vt a capite reformatio incipiat) initia correctionis duci, vt illi, qui vel ad ministerium gubernaculi adsciti sunt, vel episcopo seruiunt, vel ad quæcumque domus & familiæ commoda pertinent, suo quisque gradu modestiam illam vita, moribus, habitu, pietate, conuersatione præ se ferant, quæ bene præpositum familiæ decent, vt a familia episcopali sumant ceteri exemplum domesticæ rei bene & laudabiliter tractandæ.

Qui ex eadem familia sunt & clericalem habitum deferunt, ex quibus pars maior episcopalis familiæ constare debet, præluceant reliquis virtute & integritatis ornamento: quod sæpe episcopi reuideant, recognoscant, emendent: putent vero maximum sibi fore ex hac parte ad reformationem impedimentum, si quod in aliis animaduerterint & corrigere voluerint, familiæ suæ, quam prius informare disciplina debuerant, obiici vere possit.

Ac vt frequenter sacrum facere debent episcopi, nisi impedimento rationabili teneantur: ita dominicis & festis diebus ad veterum Canonum præscriptum ecclesiæ cathedrali, quoad fieri potest, deesse non debent, vt populus prælati benedictione & exemplo animatus, quam præscripserit prælatus pietatis & deuotionis regulam, & exemplo confirmarit, eam pie arripere & solicite sequi studeat; ac dum in choro diuinis episcopus interest, curet vt disposito rerum ordine nihil sit vel confusione turbatum, vel deordinatione inuersum.

Quod ad ministros ecclesiasticos & ecclesiarum ornatum pertinet, curent episcopi, vt in clero suo ex habitu ecclesiastico pietas, ex conuersatione sinceritas & innocentia colligatur, vt Christi bonus odor ita bene oleat, vt nihil omnino male oleat. Sit in vnoquoque gradu quædam con-

ditionis proportio; illa quidem par gradui, forma non dissimilis, vt qui totam inspexerint prouinciam, vnicam omnino videantur familiam videre, officiorum, & studiorum varietate distinctam, at vero vni patrifamilias subditam, & eisdem legibus conformatam. ANNO CHRISTI 1596.

Vt verbi Dei prædicatio, quod est vitæ spiritualis pabulum, fidei principium, bonorum operum fundamentum, præsentia episcoporum incrementum recipiat, & vberiores in singulos dies pœnitentiæ fructus in fideli populo ferat; statuimus per episcopos omnino (vbi fortasse non est) sedile in ecclesia suggestum prædicatoris e regione respiciens altiore aliquo gradu constitui: vbi episcopus cum suis canonicis superpelliceo indutis ad prædicationem audiendam sedeat. Prædicationi episcopus, si legitime impeditus non fuerit, quotidie interfit, & exemplum præbeat pietatis, ac deuotionis. Quia tamen ad clericalem statum pertinet, omnibus pietatis officiis ceteris antecellere, & prædicationi interesse: ac si sæculares sua sedilia pro prædicatione audienda, vel communia, vt magistratus, vel propria, vt priuatæ personæ, in ecclesia habent, ecclesiasticos homines loco & sede carere in ecclesia, etiam extra chorum, cum non deceat, episcoporum diligentiæ proponimus & suademus, vt prope sedile proprium, quatenus fieri poterit, alterum apte constructum accommodent ad clerum recipiendum. Ex quo duo consequentur apud omnes magni æstimanda: primum erit, vt episcopo notum sit ex sola loci inspectione, an clerus ad prædicationem conueniat; vt si defecerit, opportune etiam prospiciat: secundum erit, vt populus, qui clerum prædicationes declinantem aliquando perspiciens scandali offensionē passus est, ipsius cleri emendatione & frequentia acrius ad imitationem incendatur.

Atque hoc ipsum ne suo fraudetur euentu, diligentia episcopi sustinendum decernimus; vt ante prædicationes clerum moneat, tardiores excitet, omnes, qui iusto carent impedimento, ad prædicationes adducat, pertinaciter inobedientes, vt resipiscant aliquando, etiam coerceat: graue enim videri iure posset, dum reliqui ad verbum Dei audiendum solicite confluunt, si clericos videamus per vicos & plateas errare & sæcularibus rebus operam dare, ac nullius prouisione & decreto ad meliorem mentem reuocari.

ANNO CHRISTI 1596. Idem curandum monemus, cum festis diebus diuina celebrantur officia, vt omnes cleri ciuitatum (exceptis rectoribus parochiarum, quibus est animarum perpetua cura imposita: & iis, qui obligatione alicuius ecclesiæ tunc temporis obstricti sunt) nisi fuerint ex ipsis aliqui legitimo impedimento detenti, in ecclesiam cathedralem, seu collegiatam respectiue tam ad horas diurnas, & Missam conuentualem, quam ad vesperas conueniant: nihil enim potest videri absurdius, si sæculares diuinorum officiorum tempore ecclesiam frequentent, clerici refugiant: illi Deum vel tacitis vocibus in ecclesia laudent, isti in viis, & publicis locis tempus vaniloquiis terant, & boni auersione scandalum præbeant.

Quod vt executione facili perficiatur, hortamur episcopos, vt illam rationem, quæ ad rem fuerit accommodatior, ineant.

Non omittant episcopi seminaria inuisere, ac disciplinæ, morum, & pietatis documenta, quibus puerilis ætas informatur, recognoscere, & adhibito canonicorum consilio, quos ad gubernaculi partem adsciuerunt, prospicere, vt fructus, qui a seminariorum erectione, & conseruatione percipitur, omnino non pereat. Seminarii clericos ad cathedralium ecclesiarum, aut etiam collegiatarum seruitium festis diebus adscitos non permittant officium deserere; aut occasione accedendi, & recedendi, per ciuitatem diuagari: sed modestiæ, & ecclesiasticæ disciplinæ lege moderentur & contineant.

Doctrinæ Christianæ societates, & exercitationes aliquando visitari ab episcopis decet, vt vel auctoritate, vel præsentia rem tantam, quæ alicubi difficultatem patitur propter patrum negligentiam, & petulantiam puerorum, omnibus prouehere studiis contendant. Quod si fuerint impediti, vicarios generales, aut etiam foraneos ad hanc visitationem dimittant, vt quod est Christianæ fidei, ac disciplinæ fundamentum, & certa ad omnem vitam cum virtute traducendam ratio, vigilantia, & solicitudine episcoporum conseruetur, & certis præsidiis muniatur.

Congregationes casuum conscientiæ singulis coram se mensibus haberi præcipiant, ad quas omnes curatos, & clerum ciuitatis aduocabunt, & renuentes compellent iu-

ris remediis, atque pro his proponi casus tempestiue, & clero per schedas denuntiari curent, ac decisiones a theologo, quem adsciuerint, super eorum singulis ferri mandabunt. ANNO CHRISTI 1596.

Ægrotantium visitationes, eorum præsertim, qui prælati præsentiam, aut benedictionem in extremo vitæ statu exposcunt, aut aliqua ratione possunt vel iniuriarum dimissione, vel rei alienæ restitutione, vel erratorum atrociorum absolutione ad bonum adduci, libenter episcopi suscipiant, & ex caritate obeant. Ad quod munus accedere æquum erit ad cohortandum, monendum, corripiendum, monendum studiose, vt animas Domino lucrifaciant; ne diuertant sermone ad humanas tricas, nisi necessitas compellat: orationis scopus in vnum Deum, & animarum salutem intento sermone dirigatur, & subsidia proponantur spiritualia, vt corporis ægritudo toleranter perferatur, quo Dei gloriæ seruire, & peccatorum maculas abstergere valeant; in quo abundet episcoporum caritas, & Christiana solertia.

Pauperum, & miserabilium personarum curam paternam gerant episcopi, ne destitutæ ab eo, qui communis debet esse pater, custodia & caritate, quæ sunt propria prælati munera, in mala varia, & duras incidant calamitates, nec sit, qui in volutabro miseriarum iacentibus manum admoueat, si episcopus non admouerit, & beneficentiæ Christianæ exemplum non dederit.

Ea est rerum humanarum inconstantia, & imbecillitas, vt nihil sit inter homines ita firmum, & munitum consensu, lege, natura, quod vanitati & casui non subiiciatur; nec potest cuiquam permanendi status præscribi, quin repentinæ instent & exoriantur causæ, eæque cum ratione consentientes, vt discedere oporteat, & expediat. Idcirco licet episcopis residendi apud suas ecclesias, & in diœcesi, Concilii Tridentini decreto, & in grauissimo pontificiarum constitutionum præcepto necessitas imposita sit; cum tamen Christiana caritas, vrgens necessitas, debita obedientia, ac euidens ecclesiæ, vel reipublicæ vtilitas suaserit, vt episcopi ab ecclesia, & diœcesi abesse cogantur, non illam ob causam contumaciæ redarguendi, si causas absentiæ probatas attulerint ad excusationem; quas, quia incer-

ANNO CHRISTI 1596. tis a rebus pendent, definire vel superuacaneum, vel incertum, & indefinibile putamus.

Quod ad causas absentiæ pertinet, id fiat, quod Tridentino Concilio sancitum & declaratum est; cuius dispositionem in omnibus declaramus seruandam & exequendam.

Qui inscitia laborant, & ambitiosa nobilium potentia nituntur, cum vel ad ordines, vel ad beneficia aspirant, commendatitias literas vndique collectas ad præsidium inscitiæ suæ adsciscunt. Duo vero, quibus est occurrendum, efficere conantur, vt imperitiam his suis fulciant adminiculis, aut prælato liberam disponendi facultatem adimant, vel eumdem in difficultates adducant. Idcirco statuimus, & declaramus omnes & singulos commendatitiarum literarum perquisitores, & præsentatores, siue ad ordines, siue ad beneficia aspirent, quandocumque pro prædictis commendatitias præsentarint, tunc temporis ad eadem, quæ tum petunt, quamuis alias idonei essent, non promoueantur.

Capellæ, & altaria de iure patronatus laicorum, incompta, & inculta, decet omni ratione ornari. Patronos autem episcopi iuris remediis compellant, & quæ debent, omnino a parte sua impleant.

Præterea vigiliis sanctorum, & festorum dierum, quibus ieiunatur, præcedente vespere signo campanæ intimetur populis ieiunii futuri obseruatio, vt ignorantiæ prætextus excludatur. Quod episcopi parochis indicent omnino exequendum.

VI.

QVI curam animarum ex officio susceptam habent, rei debent, quam sustinent, quæ singulis periclitatur momentis, præsentem operam dare; atque hi quidem vt corporali insistunt residentia, ita piis debent conatibus vrgere, ne quid propter illorum iniuriam, aut nequitiam pereat, & reddendæ rationis obligatione malum custodem obstringat. Debent curati meminisse, datos se populis mediatores inter Deum, & homines, vt sacra frequenter facere pro ecclesia sancta Dei, & populo sibi commisso non omittant; vt verbum Dei, cuius dispensatores facti sunt, inculcare animis fidelium non desinant; vt sacramenta petentibus vel ministrare, vel proponere, & suadere maxima diligen-

tia, ſtudeant, vt vitæ integritatem in exemplum aliis præ- ANNO CHRISTI 1596.
tendant, & quaſi lucernis ardentibus viam demonſtrent, qua per diuinorum mandatorum obſeruantiam in cælum aſcenditur.

Sacra feſtis diebus facere curati non omittant: reliqui vero tam ſæpe, vt muneri ſuo ſatisfaciant. Sacramenta omnia ex Romano rituali miniſtrent, vt in breuiario, Miſſali, ſacerdotali, rituali, & aliis ſanctam apoſtolicam Romanam eccleſiam magiſtram, quæ non fallitur, & matrem, quæ materna dilectione filios non amare, & ſalutaribus non paſcere alimentis non poteſt, omnino ſequantur.

Duo ſunt fines in humana fragilitate; ingreſſus in vitam, & exitus: his tamquam curriculi huius finibus vita præſens terminatur, vtrobique curatorum vigilantia, & Chriſtiana caritas requiritur. Cum enim ingredimur in hanc vitam ærumnis & periculis refertam, iræ filii, ſpei ſalutaris expertes, & renouationem regenerationis expectamus; præſto debet eſſe, qui baptiſmi ſacramento originalis peccati maculam abſtergat, & in filiationem Dei, qua iuſte primi parentis culpa damnati fueramus, reſtituat. Diſceſſus ex hac vita, qui graui premitur erratorum pondere, & perpetui naufragii metu, niſi opportune ſpiritualis medici pharmaco muniatur, & confirmetur, iure quidem poſtulat, vt diſpenſator, cui fuerat miniſterii ratio commiſſa, damni pœna damnetur. Ad patrinatum in baptiſmate non admittant curati eos, qui ſaltem memoriter non teneant orationem dominicam, ſalutationem angelicam, & ſymbolum apoſtolorum.

Sint igitur curati diligentia, & fideli miniſterio commendabiles, vt opus, quod tenent, diligenter ſuſtineant, Dei, & epiſcopi ſui animaduerſionem ſubituri, ſi negligenter ſe geſſerint. Ac hi quidem extra parochiæ fines habitare non præſumant, ſed inter ſuum gregem diuerticulum habeant, vt in omnes partes cuſtodiæ, & caritatis ſuæ affectio commode dimanet. In libro deſcripta habeant diſtincte nomina parochianorum per domos, & familias; confeſſioni, & communioni paſchatis reſurrectionis dominicæ intendant; inter illos omnia obſeruent, omnia circumſpiciant. Vt patresfamilias bene familiæ præpoſiti, ſi quem præſenſerint corpore ægrotare, prudenter adeant, conſo-

lentur;

ANNO CHRISTI 1596. lentur; ac vt medicus corpori subuenire medicamento properat, salutis monita prudenti, & maturo sermone, ac spirituales medicinas proponant, suadeant, ministrent; ac ouem Christi sanguine redemptam ne patiantur inedia, & fame spirituali perire. Præter libros, in quibus scribantur nomina baptizatorum, & confirmatorum, habeant curati librum matrimoniorum, atque item mortuorum: vsus enim iam docuit huiusmodi scriptiones ad multas, easque maximas, etiam summe periculosas controuersias tollendas pertinere.

De ecclesiis, sacristiis, ecclesiastica supellectili, & decenti illorum omnium cultu, ita curent, qui parochialibus præsunt ecclesiis; vt nihil appareat sordidum, aut minus quam decet nitidum.

A cœmeteriis vineas, & fructuosas arbores amoueant; nec intra solum sacrum venale quidquam proponi sinant; vt re appareat quod iam norunt per doctrinam omnes, esse domum orationis, non autem negotiationis.

Miserabilium personarum parochiæ suæ curam gerant paternam, præsertim vero vbi iuniores puellæ, aut viduæ sunt, quarum egestas graue periculum ostendit: atque in hoc ipso ita contendant, vt omnem etiam lapidē moueant; quo casui, qui videtur instare, summa caritate occurrant.

Domus parochiales ordine ac disciplina sint reliquis exemplum. Curati omnino ad quodcumque vel vile ministerium feminas non adsciscant sibi in familiam, quæ aliquando infames corpore fuerint, vel infamibus domestico ministerio inseruierint, aut propter ætatem, & alia suspectæ esse possint. Mares etiam illos minime recipiant, qui publici blasphemi sint, aut sceleroſi, aut saltem in paschate confessi, & eucharistiati non fuerint. De feminis in ciuitatibus, præcipimus a vicariis generalibus episcoporum huiusmodi ministras, præuia aliqua cognitione probari: in opidis, pagis, & villis ab archidiaconis, seu vicariis foraneis regionum.

Discessus curatorum a parochiis vt propter animarum curam, quæ singulis obiicitur momentis alicui periculo, est inhibendus; ita indulgendum necessitati, & temporum qualitati. Itaque sciant episcopi, eorumque vicarii licentiam discedendi in scriptis, gratisque non vltra bimestre

tempus, nisi ex graui causa, esse concedendam, sicut decreto Concilii Tridentini statutum fuit. Vt autem in ciuitatibus licentiam huiusmodi edicimus a vicariis generalibus in scriptis esse petendam; ita in opidis, pagis, & villis petendam decernimus a propriis vicariis foraneis pro facultate illis ab episcopo limitate concedenda. Si qua vero fuerit legitima causa, quo minus curatus aliquis apud ecclesiam suam residere possit, erit illa quidem legitime coram episcopo, aut eius vicario generali probanda: & si fuerit ex illis, quæ iusta videri, & reputari possit, licentiam scripto authentico comprehensam dare licebit; quarum licentiarum vel longi temporis residentia excusantium, vel breuioris ex causa momentanea, mandamus librum, seu regestum quamprimum fieri, vt quandocumque licentiæ huiusmodi videri, ac reuideri possint. ANNO CHRISTI 1596.

VII.

MONEMVS omnes in Domino absentiam iure permittente ex causis rationabilibus indulgeri, vt humanis sit necessitatibus consultum; non vt canonici ad luxum, & venationes, & illa, quæ modestiam clericalem non decent, per occasionem indultæ absentiæ diffluant: quod illos meditari apud se, & perpendere æquum est. Absentiam ab ecclesia monemus omnino non suscipi dominici aduentus tempore, quadragesimæ, natiuitatis, resurrectionis, pentecostes, itemque corporis Christi, atque ita dimitti, vt dimidia saltem pars canonicorum, (saluo illorum iure, qui super his priuilegio fruerentur, viridi obseruantia stabilito;) in ecclesia remaneat.

Si qua extra ordinem causa grauior, & longioris absentiæ necessitas, ex priuato etiam incommodo emerserit, illam decernimus ab episcopo seruatis seruandis cognosci; interim ad perceptionem distributionum quotidianarum absentem non admitti.

Ac vt distincte, quid hoc in genere vitandum, quid sequendum, cognosci ac decerni possit, statuimus, canonicis, seu beneficia sine cura obtinentibus, quæ residentiam personalem requirunt, si ætate maiores triginta annis fuerint, licentiam vt proficiscantur ad studia in gymnasiis publicis obeunda denegandam, nisi studia iam cœpta perficere continuato cursu perseuerarint. Huiusmodi autem li-

ANNO CHRISTI 1596. centia non vltra quinquennium concedatur : ſtudia vero debent eſſe ſacræ theologiæ, aut ſacrorum Canonum. In quo monemus animaduertendum eſſe, vt beneficiorum onera interim per ſubſtitutum idoneum obeantur, & ſuſtineantur. Obtinentes eccleſias parochiales decernimus omnino a licentia huiuſmodi proficiſcendi ad publica gymnaſia eſſe repellendos ; qui enim collationis tempore per concurſum examinatus, & canonice promotus fuit, & publico examinatorum ſynodalium teſtimonio ad animarum curam exercendam idoneus habitus, dimittendus non eſt, vt diſcat, cum ad docendos alios prouectus fuerit.

Quia ſolent capitula interdum canonicis in longum abſentiæ tempus, annos etiam commentitiis cauſis, aut veris, ſed non legitimis concedere, eiſdem inhibemus, ne quid in poſterum tale conari, aut tentare audeant ; alias decernimus irritum, & inane, quidquid ſuper præmiſſis actum, geſtum, decretumve fuerit.

Quia vero intereſſe diuinis corporalem tantum præſentiam non requirit, vt quis actum præſentiæ exhibeat, nihil præterea agat, aut curet ; præſenti conſtitutione edicimus, illos dici vere, & proprie reſidentes, qui ad diuina in eccleſiam conuenientes laudes perſoluunt, ex inſtituto eccleſiæ, Deo ; munera obeunt vel communia, vel propria ; diuinis animo, ore, toto corpore intendunt. De quo ſuperius capite de diuinis officiis ſatis actum eſt.

VIII.

IN Domini domo nihil præpoſterum, aut inordinatum eſſe debet : ordo autem, & ratio dictat, vt quæ in membris proportio, & ſymmetria deſideratur, ea in capite præcipue eluceat, & emineat ; ne monſtri ſimile ſit, turpe imponi caput bene compoſito corpori, quo membra, licet per ſe ſatis apta, dignitatem, & pulcritudinem amittant. Idcirco ſi res poſtulet, vt in eccleſia electiua (vt vocant) agatur de electione epiſcopi, quædam conſtituenda duximus, vt tantæ rei agendæ, quantum licet, conſulatur.

Sit igitur eligentium ſcopus, vt ad cathedralis eccleſiæ regimen eum eligant, qui ſit legitimo matrimonio natus, ætate matura, grauitate morum, literarumque ſcientia iuxta conſtitutionem Alexandri III. quæ incipit : Cum in cunctis ; in Concilio Lateranenſi promulgatam. Debet autem

antea in vniuersitate studiorum magister, siue doctor, aut licentiatus in sacra theologia, vel iure canonico esse promotus, aut publico alicuius academiæ testimonio idoneus ad alios docendos habitus; si regularis fuerit, a superioribus suæ religionis similem habeat fidem; saltem vero sex mensium spatio ante in sacro ordine constitutus. Promoti autem ad ecclesias cathedrales post receptam electionis confirmationem, vt munera episcopalia obire, & gregis incolumitati consulere valeant, debent ipsi quidem munus consecrationis intra tres menses suscipere, nec differre vltra tres alios menses, ne vel fructus restituere in primo casu compellantur, vel in secundo priuationis pœnæ subiiciantur. Consecratio vero si extra curiam Romanam fiat, in ecclesia, ad quam promoti fuerint, aut in prouincia, si commode fieri poterit, celebretur. ANNO CHRISTI 1596.

Ad electionem, qui ius eligendi habent, non procedant, nisi mortuo episcopo, & vocatis omnibus, qui sunt in prouincia, vt electioni episcopi, quæ tanti refert, interfint omnes, qui ius habent, & ferre suffragium valent; vt maiori, ac saniori parte episcopi electio sustineatur.

Processum, & inquisitionem fieri de prædictis qualitatibus eligendorum sacra Tridentina Synodus districte præcipit, ad sanctissimum dominum nostrum cum fidei professione transmittendam, & ab eodem approbandam. Quod non modo vt fiat, sed vt bene fiat in primis curandum. Tota autem instructio a probatis viris testibus, omni exceptione maioribus sumenda, qui vitæ, morum, integritatis, pietatis, ac sedulitatis Christianæ certum testimonium reddant. Sit attestatio iureiurandi religione munita, sit ex officio recepta, & a personis ab officio assumendis, non a parte nominandis, & in publicum instrumentum redacta. Qui vero ex capitulo examini, & inquisitioni præficientur, ab ipsomet capitulo eligantur, delato eis iuramento facturos in examine obeundo, quæ iuxta veritatem, & iustitiam sunt, posthabito odii, amoris, affinitatis, & aliorum omnium respectu; ac nihil se ex iis, quæ inquisitione perceperint, cuiquam præter ipsum capitulum manifestum facturos. Ad postulationes confugere, & ineligibilem per carnem & sanguinem exposcere, & iuris ordinem peruertere non expedit. Statuimus, in ecclesiis electiuis

ANNO CHRISTI 1596. ordinem iuris sequendum esse, ac tum demum ad postulationes canonicas declinandum, cum electiones idoneorum præficiendorum defecerint.

In primis autem cum ecclesia vacauerit, supplicationes, & preces publice, priuatimque habendas præcipimus a capitulo per ciuitatem & diœcesin indicendas, quibus clerus & populus bonum valeat a Deo pastorem impetrare, quod est gubernaculi ecclesiastici & Christianæ disciplinæ & pietatis certissimum cum Dei gratia fundamentum.

Ac vt ea, quæ in membris est naturalis quædam consensio, vt inuicem seruiant, inuicem obsequantur; in corpore prouinciæ nostræ caritas inter episcopos vigeat, quæ Deo placeat, & populorum ædificationi consulat, decernimus, si quando diuina disponente prouidentia, metropolitanus, aut aliquis ex episcopis suffraganeis decubuerit, & in viam vniuersæ carnis declinare cœperit, vt ex iisdem suffraganeis, qui proximior ægrotanti est, seu eo impedito, aut absente, alius, qui minori spatio abest, capitulo ægroti episcopi significante, solicite accedat, vt sacramenta & spiritualia obsequia prudenter exhibeat, & præsens præsentem caritate consoletur episcopali. Si æger episcopus obierit, curabit idem, vt per œconomos, aut alios ex capitulo, tota sacra supellex, ornamenta ecclesiastica, paramenta, vasa, Missalia, atque huiusmodi alia, licet ex auro, seu argento confecta ad diuinum cultum etiam in priuatis ædibus, capellis, oratoriis destinata, quæ tempore obitus eius extabunt, ecclesiis, de quorum fructibus facta fuerint, eo ipso applicentur & incorporentur, sublata de eisdem testandi, seu disponendi facultate: Id quod Pii V. constitutione decretum est, & grauiter omnibus, ad quos pertinet, pro executione iniunctum.

De censibus & reditibus dictarum ecclesiarum non exactis, siue dies soluendi cesserit, siue non cesserit, modo exacti non fuerint, etiamsi illorum fuerit exactio, in iudicio iam proposita, quod Iulii III. constitutione iam decretum est, hoc idem seruandum statuimus, vt scilicet ad successores episcopos pertineant. De fructibus vero non exactis legati, aut donationis titulo relictis, decernimus, quod in declarationibus eiusdem bullæ adiectis decisum, ac definitum est.

Defuncto metropolitano, ab episcopo, qui spiritualia illi obsequia praestitit, dies obitus totius prouinciæ episcopis significetur, & in tota prouincia dies illius depositionis magna celebritate sacrorum & cleri agatur. Si ex episcopis aliquis decesserit, qui caritatem exhibuerit defuncto, ille idem episcopus rem metropolitano significet, qui toti prouinciæ idem officium indicat. Ac vt metropolitani postremo tempore defuncti anniuersarium in tota prouincia quotannis fieri præcipimus & mandamus; ita in singulis cathedralibus ecclesiis de proprii episcopi proxime defuncti anniuersario repetitum, ac dispositum intelligi debere dicimus, declaramus & statuimus. Æquum enim est, vt eos, qui nos dilectione paterna & pastorali affectione fouerunt, & ad omne bonum adducere perpetuis laboribus & vigiliis conati sunt, grati animi memoria & piis obsequiis prosequamur. ANNO CHRISTI 1596.

Quod de anniuersario metropolitani & episcoporum singulis annis celebrando decreuimus; hoc item de metropolitani & episcoporum suffraganeorum viuentium solenni consecrationis die quotannis habendum & celebrandum decernimus; vt preces publicæ & supplicationes ipso consecrationis solenni die habeantur; ac diuinæ clementiæ bonitas exoretur, vt gratiæ suæ munere gubernaculi ecclesiastici ordo, institutio, & progressio procedat.

Dies vero tam anniuersarii metropolitani, quam episcoporum, itemque consecrationis eorumdem in Kalendariis particularibus episcoporum indicantur.

IX.

PAROCHORVM ea est muneris & obligationis ratio, quæ curam animarum vniuersam complectitur, vt hoc ipso capite statuere de parochis aliquid optimo iure decreuerimus. At vero cum ad reliquorum custodiam parochorum solicitudo vocetur, debent hi quidem non gregatim adsciſci, aut inconsulto prouehi, sed canonice, id est mature & seruatis seruandis. Cum igitur quomodocumque vacauerit ecclesia aliqua parochialis, quocumque censeatur nomine curata, etiamsi sit vicaria vel temporalis, vel perpetua, curam habens animarum annexam, siue sit liberæ collationis ordinarii, siue de iure patronatus, decernimus, statim habita vacationis notitia, episcopi partes esse, ido-

ANNO CHRISTI 1596. neum in ea vicarium cum congrua eius arbitrio fructuum portionis assignatione constituere, qui onera ipsius ecclesiæ sustineat, donec ei de rectore prouideatur. Quod si cui collegio, aut capitulo a sancta sede indultum sit, vt casibus repentinis occurrente vacatione alicuius ecclesiæ curatæ, ipsummet possit capitulum de corpore cleri ciuitatis aliquem ad curam in vacante ecclesia suscipiendam dimittere, donec episcopus moneatur de huiusmodi vacatione; sciant cuncti id indultum extra casum suum non esse intelligendum.

Cum ad notitiam episcopi vacatio parochialis ecclesiæ peruenerit, edicta decernimus publice esse proponenda, quibus vocentur ad futurum examen die constituta perficiendum, qui ad concursum accedere volent. Ex iis vero, qui ab examinatoribus synodalibus idonei renuntiati fuerint, ætate, moribus, doctrina, prudentia, & aliis rebus ad vacantem ecclesiam gubernandam opportunis, ab episcopo eligatur, quem idem episcopus magis idoneum iudicauerit, vt ad vacantem ecclesiam promoueatur. Collationem autem ecclesiarum parochialium, seu curatarum, factam sine examine commisso examinatoribus synodalibus, & non obseruata lege concursus, nullam declaramus, irritam, atque nullius esse valoris pronuntiamus, ac taliter prouiso nullum etiam coloratum ius, aut titulum quæsitum esse: dictas vero parochiales ecclesias, siue curatas, vt ante, vacare, ac de eisdem prouideri debere. Quod si obseruata sit quidem forma concursus, sed minus idoneus magis idoneo fuerit ab episcopo in electione præpositus, liceat ei vti appellationis remedio aduersus episcopi eligentis irrationabile iudicium, quemadmodum cauetur constitutione sanctæ memoriæ Pii quinti hac de re edita.

Quod si carnis & sanguinis affectione, posthabito eo qui magis idoneus in examine fuerit, conferatur ecclesia minus idoneo, & appellarit ad hanc sedem metropolitanam ille, qui sibi factam fuisse iniuriam probare, ac ius tueri suum velit; officii necessitate cogimur iustitiæ subsequi implementum, quod grauissima constitutio Pii quinti indixit, & ecclesiastica ratio postulat.

In huiusmodi ecclesiis, quæ sunt de iure patronatus ecclesiastici, seruetur quod sacrum Concilium Tridentinum

disposuit; si institutio ad episcopum & non ad alium pertineat: vt is, quem patronus digniorem inter probatos ab examinatoribus iudicabit, episcopo præsentetur, vt ab eodem instituatur: cum vero institutio ab alio, quam ab episcopo erit facienda, tunc episcopus solus ex dignis eligat digniorem, quem patronus ei præsentet, ad quem spectat institutio. In ecclesiis autem, quæ sunt iuris patronatus non ecclesiastici, seruetur quod iure statutum est, vt tamen præsentati ab examinatoribus synodalibus præuio examine probentur, & non, nisi idonei reperti fuerint, admittantur. ANNO CHRISTI 1596.

Deputationes vicariorum tam perpetuorum, quam temporalium, in ecclesiis curatis ad mensam capitularem spectantibus & ab ea dependentibus, seu dictorum vicariatuum collationes omnes & quascumque prouisiones in futurum ab executione suspendimus & suspensas post duos menses declaramus, quamdiu deputati seu prouisi professionem fidei in manibus nostris, aut vicarii nostri, quoad diœcesin Aquileiensem, vel in manibus episcopi ordinarii, aut eius vicarii generalis, quoad prouinciam, emiserint: vt sit initium executionis ministerii professio, & fundamentum, a quo recta ministerii ratio pendere debet. In contrafacientes autem quoscumque iuris remediis animaduertendum pro criminis qualitate decernimus.

Locationes & conductiones vltra triennium ecclesiarum parochialium cum reditibus earum sub quibuscumque conditionibus, tenoribus, ac formis initas, vt alicubi fieri compertum est, nullas & irritas declaramus, & quatenus opus sit, etiam irritamus & abolemus: easdem vero ecclesias, quæ mensis vel episcopalibus, vel capitularibus vnitæ sunt, in vicariatus perpetuos erigimus & in posterum per vicarios perpetuos in eisdem ecclesiis instituendos, animarum curæ inseruiendum decernimus.

Qui ad parochiales ecclesias, vel curatas assumuntur, præter ea, quæ sustinendi muneris causa requiruntur, viginti quinque annos saltem attingere debent: prouisionem seu collationem, aut etiam deputationem, de minore factam viribus carere decernimus.

Illiteratos curatarum ecclesiarum rectores, qui superioribus fortasse temporibus in ecclesias irrepserunt, quibus

ANNO CHRISTI 1596. bus propter imperitiam minus certe inseruiunt, quam res postulat: nec ferre possumus cum damno ecclesiæ, & ecclesiastici ministerii iactura in officio diuersari, & ab ecclesia remoueri caritas non patitur: eam vero rationem quam præscripsit Concilium Tridentinum, adhiberi volentes, declaramus his, modo vitæ honestæ sint, coadiutores, aut vicarios idoneos pro tempore parte fructuum competenti assignata adiungendos ac deputandos a locorum episcopis, tamquam sedis apostolicæ delegatis: vt coadiutorum, seu vicariorum diligentia Dei opus egregie perficiatur.

Quod si apud ecclesias parochiales, siue baptismales populus ita numerosus sit, vt vnus ecclesiasticis sacramentis ministrandis, & cultui sacro peragendo sufficere non possit, episcoporum tamquam sedis apostolicæ delegatorum partes erunt, rectores, seu alios, ad quos pertinet, compellere, vt tot pro ministerio sacerdotes adiungant, quot satis esse ad munus parochiale sustinendum putarint.

Inoleuit miserabili exemplo quibusdam etiam in locis, quibus populus numero, & qualitate satis pollet, abusus, vt beneficia ecclesiastica, quæ curam animarum ex primæua eorum institutione habuerunt, in simplicia beneficia assignata vicariis congrua portione conuersa fuerint, nulla intercedente sanctæ sedis gratia conuersionis, aut commutationis, sed impetrantium assertione & abusu: quasi superiorum temporum rectores, qui residere apud ecclesias curatas debuerunt, cum non resederint, & per vicarios in dictis ecclesiis ministrarint, naturam ecclesiarum parochialiũ culpa sua, quæ iniustum affectauit commodum, & correctionem effugit, immutarint. Cui malo occurrentes ea, quæ nos decet, vigilantia & solicitudine, statuimus de præfatis ecclesiis, quas tamen vere constiterit a primæua erectione fuisse curatas, vt, licet effectum videantur, sine vlla tamen sanctæ sedis gratia, consecutæ, per totam prouinciam prouideatur, vt cum primum quocumque modo dictæ ecclesiæ aliter, quam per resignationem obtinentium vacauerint, ad primæui status conditionem ipso facto rediisse censeantur; & fiat de illis prouisio, vt de vere parochialibus ecclesiis sacrorum Canonum dispositione statutum est: quod vt contra omnes

impetrantium incursiones certo præsidio tandem aliquando muniatur, statuimus totius prouinciæ nomine sanctissimo domino nostro supplicandum, vt præfatum decretum apostolica auctoritate confirmare, & munire dignetur, ne quod nostra solicitudine paratum est remedium, subreptionis impulsu pereat. ANNO CHRISTI 1596.

Debent iis, qui a parochialibus ecclesiis longe absunt, vel extra ciuitatem sunt, cum tamen a parochia ciuitatis pendeant, & ab eadem gubernentur, episcopi opportune prospicere, vt ministeria spiritualia in promptu necessitate exigente habere possint, præsertim si aquarum diuortiis, & montium difficultatibus, & pontium nocturno transitu, ac pluuiarum, seu niuium tempore, vel intercluso portarum ciuitatis exitu, difficilis rectori sit, ac periculosus, interdum etiam impossibilis in eam partem accessus; quo casu iuxta felicis recordationis Alexandri tertii constitutionem, & Tridentini Concilii decretum, nouas episcopi parochias constituere poterunt, vt animarum curæ consultum sit: Iis vero, qui nouis parochiis præficiendi erunt, ex fructibus ad matricem ecclesiam quomodocumque pertinentibus assignandam portionem ex decreto Concilii * declaramus; quæ si minus competens, ac minus congrua fuerit, erunt partes episcopi, etiam populum ad ea, quæ nouo rectori necessaria fuerint, præstanda compellere, vt inde hauriat victus necessarii commoda, vbi ministerii & laboris assiduam diligentiam impendit. * *forte deest* Tridentini.

Decedente parocho, ea, quæ ad sacrum cultum, vasa, libros, paramenta, Missalia, ornamenta, & alia sacra, licet ex argento, siue auro confecta, viuens ex fructibus beneficii etiam in capella, seu priuato oratorio adhibenda confecit, nomine ecclesiæ, apud quam resedit, seu quam obtinuit, vendicanda, & in illius vsum adsciscenda decernimus & mandamus iuxta constitutionem Pii V. quod vicariorum foraneorum diligentia expediendum erit, vt proprio illorum capite declarabimus.

X.

Dignitatum, & canonicatuum, qui nomen a regula & ordine duxerunt, electionem, & probationem episcopis indicimus faciendam cognitione, & iudicio, vt idoneos, quos caro & sanguis non reuelauit, eligant spectatæ

ANNO CHRISTI 1596. probitatis, morum, etiam probatæ doctrinæ, vt merito senatus ecclesiæ dici possit: in quo sibi persuadeant fore ad ecclesiasticum gubernaculum dirigendum bene incitatæ voluntati maximum & perpetuum adiumentũ; pertinent enim, qui dignitates obtinent ecclesiasticas, & canonici ad caput, qui est episcopus, tamquam nobiliora membra: pertinent vero ratione ministerii & dignitatis, itemque loci propinquitate, & ordine ecclesiæ, vt nihil in horum altero sit, quod ad alterum non pertineat. Hanc ob causam de dignitatibus, & canonicatibus a Tridentina Synodo statutum est, vt in ecclesiis cathedralibus, & collegiatis insignibus dignitates omnes, & saltem dimidia pars canonicatuum, vbi id commode fieri potest, tantum magistris, & doctoribus, aut etiam licentiatis in theologia, vel iure canonico conferantur. Quod si dignitates curam animarum annexam habeant, ex decreto Concilii declaramus nulli esse conferendas, qui saltem vigesimumquintum ætatis suæ annum non attigerit, & in clericali ordine versatus, doctrina ad munus suum exequendum necessaria, & morum integritate non commendetur.

Aliæ dignitates, & personatus, quibus nulla subest animarum cura, clericis idoneis non minoribus annis viginti duobus iuxta idem Concilii decretum conferantur.

In archidiaconos, qui oculi sunt episcoporum, in omnibus ecclesiis prouehantur, vbi fieri potest, qui magistri sunt in theologia, seu doctores, aut licentiati in iure canonico: neque enim munus, sicubi iurisdictionem habent; aut dignitas, quæ principalis est post episcopalem: aut temporum ratio, quæ vigilantiam, integritatem, & doctrinæ donum requirit, omnino patitur, vt segnes, & illiterati adsciscantur, qui imperitia, & sordibus euertere perseuerent quæ stare videntur.

Ætas promouendorum ad canonicatus ea saltem debet esse, quæ sacro ordini præbendæ conueniat, vt infra tempus a iure, & sancta Tridentina Synodo constitutum, promoueri possint: ea sit præterea in literis scientia, & in ecclesiasticis doctrina, vt ordinem assequi præbendæ valeant: nisi enim idonei in examine ad ordinem præbendæ, quæ confertur, extiterint, inhabiles ad canonicatum pronuntiamus; collationem vero, aut quamcumque pro-

motionem de illis ad canonicatum irritam & cassam declaramus. ANNO CHRISTI 1596.

In ecclesiis tam cathedralibus, quam collegiatis, & parochialibus, ex earum constitutionibus, aut ex praua consuetudine obseruatur, vt in electione, præsentatione, nominatione, institutione, confirmatione, collatione, vel alia prouisione, siue admissione ad possessionem alicuius cathedralis ecclesiæ, vel beneficii, canonicatuum, aut præbendarum, vel partem prouentuum, seu ad distributiones quotidianas certæ conditiones, seu deductiones ex fructibus, solutiones, promissiones, compensationesve illicitæ, aut etiam quæ in aliquibus ecclesiis dicuntur turnorum lucra, interponantur: hæc examinent, & diligenter episcopi perpendant, vt, quæ in vsus pios conuertuntur, permittant, alia, quæ sordidam auaritiæ labem, & simoniacam suspicionem olent, euertant, ac omnino tollant. Quod vero spectat ad primi, post adeptam possessionem, anni fructus, decernimus exequendam omnino constitutionem Pii V. vt si hi fructus, & distributiones in pia opera statuto, aut vetere consuetudine insumantur, dimidium ad canonicum, dimidium alterum ad ipsorum executionem pertineat; si vero inter canonicos distribuantur, aut aliter insumantur quam in pios vsus, tum decernimus dictos fructus, & distributiones primo etiam anno post adeptam possessionem integros ad canonicum pertinere, & eidem sine diminutione assignandos esse.

Beneficiorum etiam simplicium sub eodem tecto obtinendorum prohibitionem iure communi latam omnibus episcopis seruandam, & exequendam omnino proponimus, & intimamus.

Ferendum nullo pacto dicimus, & declaramus, vt ad beneficia simplicia, vel liberæ collationis, vel iuris patronatus, sacerdotii ordinem, & ministerium annexum habentia, prouehantur pueri etiam impuberes, qui literas, & pene seipsos ignorant, nedum munus exequuntur beneficiis annexum, aut exequi possunt: quem abusum corrigere volentes, declaramus illos, qui ætatem non habent, vt saltem infra annum promoueri ad ordinem tituli beneficialis possint, inhabiles ad huiusmodi beneficia, quæ sacerdotii ordinem, & ministerium annexum habent: ele-

ANNO CHRISTI 1596. ctionem vero, præsentationemque, & institutionem de huiusmodi persona nullam, & irritam esse, aut etiam irritandam, & annullandam declaramus.

Ac, vt in collatione beneficiorum ecclesiasticorum, quæ ministerium habent, & aliquam muneris executionem, in primis attenditur, & curatur, vt qui prouehitur, idoneus sit; ita in beneficiis quibuscumque simplicibus conferendis, quamuis de iure patronatus, accurate seruandum præcipimus, & mandamus, vt prius examinetur promouendus in iis, quæ ad beneficii onus pertinent, quam promoueatur: si fuerit idoneus, vt fiat, quod iure fieri potest, ac debet: aliter factam collationem ex decreto Concilii declaramus irritandam: ipsi vero collatores pœnam sibi isto casu alias indictam, & in Concilio Tridentino receptam & innouatam declinare studeant.

XI.

Clericorum vitam habitu, studiis, conuersatione decet esse integram; vt qui aliis ordine præsunt, etiam exemplo, & laudabili morum & studiorum institutione præluceant. Quia vero hoc ipsum actu constat & habitu, singillatim de vtroque statuere aliquid decreuimus, vt etiam successione temporum, quod institutum, cœptumve fuerit, expolitione aliqua perficere valeamus.

Insigne clerici tonsura est, ac vestis talaris: qui igitur in clericalem militiam adscitus est, norit a se hoc primum requiri, vt habitum, & tonsuram deferat: qui non detulerit, sciat se pœnis iuris subiacere.

Cum autem complures sint, qui tonsuram habent, atque etiam ordines minores, quorum aliqui in ecclesiasticis ministeriis in habitu & tonsura aliquando seruierunt; postea respicientes retro, tamquam regno Dei minus apti, clericalem militiam deseruerunt, & ad vitam laicalem, & communem reuersi sunt: alii nec habitum, nec tonsuram vnquam gestarunt, nec in ecclesia sua clericorum instituto & more versati sunt; sed laicorum habitu, delatione armorum, toto corporis cultu omnia alia potius, quam clericos se ostenderunt; neque clerici vnquam communi hominum opinione habiti sunt: vtrique vero vitam sæcularem degentes si quando aliquo impingunt, & iustitiæ temporalis præcepto propter crimen obiectum in ali-

quam difficultatem truduntur, tum ordinationis literas ostendunt, & fori ecclesiastici subsidium implorant: abusibus occurrentes variis & grauibus, sacri Concilii Tridentini decretis inhærentes statuimus & declaramus indignos illos esse, quos fori ecclesiastici fauor complectatur, qui eiusdem fori dignitatem, & obedientiam contempserunt. Nullus igitur fori priuilegio ex decreto Concilii gaudeat, nisi beneficium ecclesiasticum habeat, aut clericalem habitum, & tonsuram deferens alicui ecclesiæ ex mandato episcopi seruiat; vel in seminario clericorum, aut in aliqua schola, vel vniuersitate de licentia episcopi, quasi in via ad maiores ordines suscipiendos versetur. ANNO CHRISTI 1596.

Illis autem, qui beneficium ecclesiasticum quodcumque, etiam quomodocumque simplex, possident, vel canonicatum, aut capellaniam, siue etiam pensionem vltra ducatos sexaginta, tonsuram vero, & habitum clericalem deferre contemnunt, amantes lucrum, insigne vero suæ professionis abhorrentes, constitutiones Sixti V. datas, alteram v. Idus Ianuarii, 1588. alteram pridie Kalendas Februarii eodem anno, intimandas intra mensem decernimus, & mandamus: futuris autem temporibus in diœcesanis Synodis easdem promulgari præcipimus.

Lateranensis Concilii sanctione grauissima decretum est, vt qui beneficia ecclesiastica tam curata, quam non curata obtinent, nisi post certum tempus horas canonicas recitarint, fructus beneficiorum amittant, qui ex tunc fabricis locorum piorum, seu eleemosynis applicati fuerint. Quod vt clericis apertius innotescat, sæpius eisdem inculcandum decernimus, ac statuimus Pii quinti constitutionem de hac re ipsa latam XI. Kalendas Octobris, 1571. in diœcesanis Synodis quotannis publicandam: qua amissiones fructuum beneficialium pro horarum omissione quantæ sint, declarantur; inde enim omnes colligent, quod male perceptum est, qua fuerit ratione, & cui restituendum.

Non tamen existiment, qui ad subdiaconatus ordinem, & superiores prouecti sunt, si beneficio ecclesiastico careant, horis canonicis ex breuiario Romano recitandis obstrictos non esse, omnino vero intelligant, quemadmodum qui beneficium habent ecclesiasticum, horas cano-

ANNO CHRISTI 1596. nicas non recitantes, vltra peccati mortalis reatum, amissione fructuum plectuntur: ita illos omittendo horas canonicas mortaliter peccare, nec se prætextu beneficii non adepti excusare posse. Norint vero sacri ordinis susceptione, se in sortem Domini, cui in humilitate seruire debent, adscriptos esse, vt a sua ipsius religiosa dedicatione, & sacris ministeriis discedere non valeant, sed obligatos ita esse, vt ascendere possint, ad sæculum descendere non possint. Qui muneris sui partes neglexerit, & conuinci aliquo modo poterit, vel non recitare, vel ordinem recitandi non intelligere, pœnis debitis etiam in foro exteriori, vltra peccati reatum, plectendum, & suæ correctionis beneficio, & aliorum exemplo decernimus.

De clericali habitu & tonsura ne dubitari contingat, qualis esse debeat, tonsuram, seu clericam edicimus eam esse, quam pro maiorum, & minorum ordinum gradu minorem, & maiorem præsenti pagina præscripsimus, vt vel inscriptione clericæ inscriptum sit cuique suæ ordinationis signum. Barbæ incomptioris formam, & longiores pilos a superiore labro demissos, qui oris officium impediunt, omnino damnamus, & a clericali modestia reiici mandamus. Habitum vero clericalem in ciuitatibus, terris, & opidis dicimus esse vestem talarem collo constrictam cum pallio superiore longo: collaria camisiarum quocumque modo crispata, seu lactucata damnamus, reiicimus, & personis clericalibus minime conuenire pronuntiamus. Colorem nigrum modestiæ clericali aptum, conuenientemque dicimus: colores alios quoscumque, etiam in manicis, & fibulis caligarum damnamus, & prohibemus: pileos laneos, siue sericos opere crispato, vel punctorum frequenti ordine quasi pictos, seu cinguli variegati corona exornatos, ad laicos, & non ad clericos pertinere declaramus: volumen velorum circa pileum ex arte compositum, vt personas ecclesiasticas non decet, ita minus quidem decet illas quæ inter ceteras loco & dignitate eminent.

Omnibus & singulis, quacumque sint dignitate, officio, ac beneficio præditi, quibus diuinis in choro interessendi munus est adiunctum, sub pœna suspensionis a diuinis interdicimus, & inhibemus: ne in chorum ad diuinorum interessentiam ascendant sine veste coloris nigri vsque ad

talos demissa & ad collum constricta, & superpelliceo decenti: vestem breuiorem coloris non nigri, aut collo non constrictam, quocumque prætextu sumptam, a choro, & ab ecclesia longius abesse volumus: & sub eisdem pœnis inhibemus, ne quis pileos cuiuscumque materiæ & formæ in chorum deferat: si enim locis omnibus clerus decenter ornatus esse debet, multo sane magis in loco sacro, & in choro, vbi laudes Deo persoluuntur, gratiæ aguntur, postulationes fiunt, esse debet: in quo vestimentum induens candidum, & officium angelorum obiens, ab omnibus abstinere, quæ vel inania sunt, vel sæcularia, vel a re aliena, diligentissime debet, atque id assidue meditari, & contemplari animo pie licebit. Quod autem debeat in choro esse silentium, quæ mentis eleuatio, qui cultus, attentio, & deuotio, superius titulo de diuinis officiis aliquid decreuimus: reliqua per reuerendissimos patres in commune prouinciæ commodum meditanda & compilanda proposuimus. ANNO CHRISTI 1596.

Ne autem quis dubitet, quæ sit habitus itinerantium forma; vt quæcumque se ad loca clerici contulerint, vitæ, & morum insigne deferant: ex ipso vero clericali habitu obstrictos se obligatione modestiæ, & temperantiæ cognoscant: statuimus vestem clericalem itinerantium eam esse, quæ saltem vsque ad genu longitudine producta, genu clerici stantis operiat: hæc autem coloris nigri esse debet, & clericaliter ad collum formata. Habitum vero clericalem declaramus eum esse, qui veste vel talari, vel breuiore in itinere, vt paulo ante dispositum est, ac tonsura constat. Si ex duobus alterum desit, habitum clericalem dimidiatum declaramus, ac dicimus, vt constitutionibus de habitu clericali deferendo disponentibus satisfactum non sit: quod episcopi animaduertere diligentissime, & curare debebunt, vt si minus edicta & monita, ac præcepta profuerint, pœnæ ingruant, & iuuante Deo prosint.

Arma clericorum sunt lacrymæ, & orationes, non enses, aut alterius formæ, vel materiæ arma. Per ciuitates, & loca, in quibus habitant, si quis clericorum extra itineris faciendi necessitatem insolenter arma cuiuscumque generis detulerit, eum damnandum statuimus quarta parte fructuum suorum beneficiorum, quam ex nunc, prout ex-

tunc,

ANNO CHRISTI 1596. tunc, & econtra, sacristiæ ecclesiæ, cui fuerit titulo beneficiali adscriptus, applicamus episcopi proprii mandato exigendam, & in prædictum vsum insumendam: crescente contumacia grauiora etiam remedia decernimus adhibenda. Contra clericos non beneficiatos carcere, banno, suspensione, vel aliter procedendum erit, vt aliquando resipiscant, qui vel errore, vel improbitate animi a disciplina, & obedientia desciuerunt, ac Deo gratias agant, qui pereuntes vitæ restituit.

Pensionarios serio monitos esse volumus, eos ad officium beatæ Mariæ virginis quotidie recitandum teneri: præter peccatum mortale, quod committunt, si omiserint, restitutionis onere obstrictos declaramus. At vero ne putent ecclesiasticum panem, qui temporaliter inter ministros distribuitur, ad luxum, ad inania studia, ad venationes esse conuertendum: cum sit patrimonium Christi, alimenta sacerdotum, qui vere sacerdotes, & vere ecclesiastici sunt, ministrorum stipendium, vt in ecclesia, vel extra Deo laudes persoluant, & ipsi Deo obediant.

Dicit Canon: Esau venator erat, quoniam peccator erat: quam vero sit modestia clericali indignum, qui paulo ante breuiarium manibus tractabat, & sacræ lectionis studio intendebat, eum publice accipitrem deferre, & sua in eo studia profiteri: quique cum angelis in ecclesia gratiarum actiones & laudes Deo persoluebat: eum inter canum latratus & multitudinem versari, & incomptis obstrepere vocibus, sacri Canones declarant, omnes vero facile intelligunt. Consequitur autem, vt panis, qui miserorum pauperum victui sufficeret, panis, inquam, de reditibus ecclesiasticis collectus, quod est patrimonium Christi, ad bestiarum cibum indigne transferatur: cuius criminis ratio districte in die Domini reddetur. Quod vt longe a clericorum vita & honestate remoueamus, omnibus clericis cuiuscumque conditionis, & gradus sint, venatorium studium interdicimus, & districte prohibemus, ac in eos grauius per illorum ordinarios procedendum statuimus; ac si contumacia fuerit obstinatior, & inhibitionis mollioris ratio contemptui esse cœperit, grauiori etiam animaduersione prospiciendum mandamus.

De tabernis, quod ad clericorum modestiam pertinet,

ANNO CHRISTI 1596.

statuimus nulla ratione tolerandum, vt extra itineris necessitatem in tabernas diuertant. Quia vero locis quibusdam viget consuetudo, quæ, si clericorum spectetur conditio, corruptela, & abusus dicendus est; vt si conuiuii amicis, & conciuibus parandi voluntas ex honesta etiam causa, vel hospitum aduenarum repentino aduentu inciderit, non domi, sed in publico diuersorio paretur conuiuium: & eo conueniant, & ibidem reficiantur, licet hospitibus confluentibus diuersorium totum pateat. Quod omnino clericis, cuiuscumque ordinis, status, & conditionis sint, in tota prouincia honestatis & modestiæ causa inhibendum pœnis etiam propositis decernimus, ac episcopos decreti præsentis vigore, vt serio inhibeant, excitamus.

Alearum, & taxillorum vsum, quo tempus misera iucunditate teritur, clericis omnibus inhibemus: multo vero grauius, si non modo luserint ipsi, sed aliis ludendi potestatem fecerint parato loco, & domestico diuerticulo. Episcoporum vero vigilantia, & prudentia edictis, ac pœnis propositis opportunum erit remedium adhibendum, vt pestis auertatur, qua miserorum facultates suaui morbo exhauriuntur, blasphemiæ, & rerum desperationes excitantur, cupiditatum intemperantiorum, & fraudium oblectamenta aluntur, denique ipsa Dei clementia assidue offenditur: qui tanto periculosior morbus est, quanto ardentius interdum animos clericorum occupat, & ecclesiasticas opes peruadit.

Conuiuia, & nimiam laicorum familiaritatem, multarum offensionum & scandalorum originem, debent clerici in quocumque gradu constituti declinare ac fugere; honestatem, quæ inter clericos tutius seruatur, amare, contraria diligentissime vitare: meminisse vero debent, non aliunde clericalis ordinis dignitatem grauius fuisse offensam, quam a nimia laicorum familiaritate: illi enim, vt honeste de iis, quæ honesti speciem præ se ferunt, sentire solent; ita si honestum illud, quod opinione comprehenderunt, assidua tractatione non reperiunt, paruipendere, & quos imperfectiores norunt, contemnere omnino solent.

Mulierum suspectarum contubernium & familiaritatem declinent & fugiant clerici: de episcopis enim fas non

ANNO CHRISTI 1596. est suspicari: ne vel mali suspicione laborent, vel periculosæ rei tractatione tabescant: qui sordium, & intemperantiæ studio impliciti fuerint, ita corrigantur, vt vel monitis resipiscant, vel pœnæ intimatione, aut (si pertinaciores fuerint) etiam inflictione disciplinam recognoscant, vt etiam, si desperetur correctio, beneficiorum priuatione plectantur. Quod vero superius statutum est titulo de residentia curatorum circa feminas ad ministerium domesticum clericorum admittendas, & approbandas, hoc diligenter seruetur.

Clericum, qui a sæculo discessit in sortem Domini adscitus, sæculi adhuc negotia appetere non decet. Negotiationes enim, mercaturas, alienæ rei procurationes, alienorum tutelas, aduocationes, & fideiussiones cum sæcularibus, & de re sæculari, & alia huiusmodi cum clericorum vita, & studiis consentire nemo affirmarit. Dent igitur operam episcopi, vt clerum ecclesiasticis exercitationibus, sacrarum literarum studio, & caritatis operibus instituant, & ad perfectæ vitæ bonum per Christianas virtutes adducant.

Ad spectacula comœdiarum, siue ad bancos circulatorum, & buffonum in plateis, qui aliis exemplum esse debent maturitatis, & prudentiæ, accedere, & assistere clericos non decet: a chorearum spectatione item clerici abstineant: saltationem vero priuatam, & publicam, quod est intemperantissimæ temeritatis genus, nulla ratione committant, nisi grauioris correctionis virgam experiri affectent. Personatum incedere clericum turpe, vanum, periculosum, non ferendum: non enim ad bonum habitus clericalis depositio; sæpissime ad malum vel inchoandum, vel consummandum. Nocte se clerici domi contineant, nisi ad caritatis Christianæ officia sit eundum: militum, aleatorum, infamium personarum conuersationem declinent: compotationes fugiant, & omnia, quæ ecclesiasticam personam minus decent, & sacrorum Canonum statutis interdicta sunt clericis, a se putent aliena: quæ vero ad omnem caritatis, & pietatis exercitationem pertinent, eam amplectantur, & nunquam dimittant.

Clericalis militiæ propagines aptari, & in futuræ quasi sobolis spem ali suadet pietas, & Christianæ prudentiæ ratio. Ac, vt rite fiat, & iis obseruatis, quæ obseruationę di-

gnissima sunt, de ordinationibus clericorum summatim quædam statuimus; alia etiam Deo fauente addituri, vt ex his quasi fundamentis maiora aliquando excitemus. ANNO CHRISTI 1596.

Qui ad ordines gradatim minores, & maiores promouendi sunt, quædam habere, quibusdam carere debent: ac vt diligenter prospiciendum, vt quæ ad ordines suscipiendos, & exercendos attinent, ne desiderentur, ita animaduertendum diligentissime, vt quæ ascensum, & promotionem impediunt, dispiciantur, & ab ecclesia excludantur, atque ita decretis Concilii Tridentini inhærentes, statuimus, vt prima tonsura non initientur, qui sacramentum confirmationis non susceperint, & fidei rudimenta edocti non fuerint, quique legere & scribere nesciant, & de quibus probabilis coniectura non sit, eos non sæcularis iudicii fugiendi fraude, sed vt Deo fidelem cultum præstent, hoc vitæ genus elegisse.

Ad minores ordines promouendi bonum a parocho & magistro scholæ, in qua educantur, testimonium habeant, & saltem Latinam linguam intelligant; in quibus seruanda interstitia decernimus, nisi aliud episcopo expedire videbitur: ac, vt interstitiorum ratio videtur ea esse, vt minorum ordinum functiones apostolorum temporibus in ecclesia laudabiliter receptæ, & pluribus in locis aliquamdiu intermissæ, in vsum reuocentur, ita episcoporum solertia curandum decernimus, vt minorum ordinum ministeria restituantur: fiet autem satis commode, si quos episcopus ordinarit, eos ad ministeria ecclesiarum cathedralium, & collegiatarum destinarit: iis vero competenti numero instructis, per ecclesias parochiales clericos eosdem dispositerit, & in illis ad eadem ministeria obeunda destinarit.

Ad ascensum inter minores non admittantur, qui priorum ministerio, morum & studiorum testimonio non commendentur: hoc autem ipsum testimonium (si parochiam clericus, & magistrum scholæ mutarit) recipiatur saltem a parocho, & magistro, in cuius vel disciplina, vel parochia sex menses ante ordinationem fuerit.

Qui ad singulos maiores ordines erunt assumendi, per mensem, aut alias, vt edicto episcopali præstituetur, ante ordinationem episcopum adeant, qui vicario generali, aut

ANNO CHRISTI 1596. vicariis foraneis locorum, siue archidiaconis, aut cui magis expedire videbitur, committat, vt nominibus, & desiderio eorum, qui promoueri velint, publice in ecclesia propositis, de ipsorum ordinandorum natalibus, ætate, moribus, & vita a fide dignis diligenter inquirant, & literas testimoniales ipsam inquisitionem factam continentes ad episcopum quamprimum transmittant.

Qui ad sacrum subdiaconatus ordinem sunt prouecti, si per annum saltem in eo versati non sint, ad altiorem gradum non permittantur ascendere, nisi aliud episcopo videatur, qui vel necessitati, vel vtilitati publicæ consultum debet velle, non cupiditati, non commentitiis priuatorum causis satisfactum. Quo autem propius subdiaconi ad sacra accedunt, eo magis decet, vt diebus saltem dominicis, ac solennibus, cum altari ministrauerint in ecclesiis, quibus adscripti fuerint, sacram communionem percipiant.

Duo præcipue in ordinatione subdiaconi exquirenda, quorum primum, vt tales adsciscantur, qui sperent Deo auctore se continere posse, cum sit impuritas vel ab hoc gradu arcenda, vel in hoc ipso diligentissime comprimenda. Secundum, vt nullus admittatur, qui recitare horas canonicas ex breuiario Romano nescierit: qui, si reliqua nouerit omnia, & vnum hoc ignorarit, repellendus erit.

Non decet eos, qui diuino ministerio adscripti sunt, cum ordinis dedecore mendicare, aut minus honestam quæstus rationem exercere, vt victum decentem habeant. Idcirco sacri Concilii Tridentini decreto inhærentes statuimus, accurate obseruandum, vt nemo ad ordinem subdiaconatus admittatur, nisi legitime constet, eum ecclesiasticum beneficium, quod sibi ad victum honeste sufficiat, pacifice possidere; ad titulum patrimonii, vel pensionis non ordinentur, nisi illi, quos episcopus iudicauerit assumendos pro necessitate, aut commoditate ecclesiarum: attente vero perspiciat, an patrimonium, seu pensio ab eisdem vere possideatur, ac talia sint, vt ad vitam sustentandam idonea sint, quæ deinceps, donec ecclesiasticum beneficium, quod sufficiat ad victum, obtinuerint; sine licentia episcopi alienari, aut extingui, vel remitti nullatenus possint.

Episcopus familiarem suum non subditum, si per triennium commoratus secum fuerit, ordinare ex Concilio Tridentino non potest, nisi ei beneficium quacumque fraude cessante statim re ipsa offerat. ANNO CHRISTI 1596.

Clericos alienos cum legitimis dimissoriis recipere, si fuerint impediti illorum episcopi, & examinatos dimiserint, laudabile & honestum: hoc tamen monemus, ad episcopos recipientes ad suam ordinationem subditos alienos non pertinere vel super interstitiis ex causa non seruandis cognoscere, aut decernere; vel titulos ad quos ordinantur, qui fuerint a proprio episcopo, seu generali eius vicario approbati, aut reprobati, iudicare: hæc enim ad episcopum dimittentem pertinent.

Qui pie & fideliter in ministeriis anteactis se gesserint, & ad presbyteratus ordinem assumuntur, bonum habeant testimonium: & hi sint, qui non modo in diaconatu ad minus annum integrum, nisi ob ecclesiæ vtilitatem, & necessitatem aliud episcopo videatur, ministrauerint, sed etiam ad populum docendum ea, quæ scire omnibus ad salutem necessaria sunt, ac ad ministranda sacramenta, diligenti examine præcedente idonei comprobentur: atque ita pietate & castis moribus conspicui, vt præclarum bonorum operum exemplum, & vitæ monita ab eis possint expectari.

XII.

Seminariorum institutionem, conseruationem, & promotionem in ecclesia Dei summe fructuosam, quo clericalis militiæ propagatur ordo, & progressio, tantopere necessariam, vt stare ecclesiastica disciplina sine illorum subsidio, & adminiculo vix possit; in prouinciæ Aquileiensis ciuitatibus audiuimus, & incredibili animi iucunditate etiam vidimus: doluimus autem metropolitanam ecclesiam nostram propter maximas difficultates hactenus seminario caruisse, quo tamen modo lætamur nunc ita carere, vt habere pene dici possit; ita enim comparata, ac pene instituta sunt, quæ ad ipsius corpus informandum, & instruendum prima & necessaria sunt, vt parum desit, quo actu perfici aliquando tandem, & breui quidem temporis spatio valeat.

Qui episcopi seminarium nondum habent, & nihil hac-

ANNO CHRISTI 1596. tenus pararunt, vt aliquando haberent, monemus illos, quamprimum cogitent de seminario in sua diœcesi erigendo, & sex mensium spatio nobis, quid hoc de genere cogitarint, pararint, effecerint, omnino significent. Si enim vel propter diœcesis paupertatem, vel angustiam erigere seminarium proprium non valeant, erit quod cogitent, qua possint ratione, si non longe a seminario Aquileiensi absint, dimidiam decimam suæ diœcesis in illud conferre, vt in idem clerici pro quantitate decimæ, & suæ diœcesis commodo & necessitate inferantur, & cum reliquis clericis, qui fuerint ex diœcesi Aquileiensi, alantur, & doceantur.

Quod si plures sint episcopi, qui seminarii erigendi difficultatem patiantur, ac sit in causa paupertas ecclesiarum; decernimus ex plurium episcoporum collatione debere commune seminarium quamprimum erigi & confici, vt quod singuli non possunt, vniuersi faciant; quod valeat ad singulorum vtilitatem aliquando deriuari: in quo habendam rationem decernimus fructuum, & decimæ attribuendæ singulorum episcoporum clericis; & numeri clericorum, ne prægrauetur seminarium, sed partitione quadam iusta oneris & honoris sustentetur. Si negligentes, (quod opinari non debemus) fuerint, & necessario operi erigendo defuerint; erunt partes nostræ vrgere, & quæ a sacra Tridentina Synodo sancte, pieque instituta de hoc genere fuerunt, omnino exequi, & actu perficere.

Locus seminarii si apud ecclesiam cathedralem fieri possit, non alibi optandum vt fiat; quo enim propius absunt clerici, eo facilius, & minore temporis dispendio in ecclesiam se conferunt; nec diuagatione spatiari, nec longinquitatis spatio, studiorum ac disciplinæ iacturam facere coguntur. Quod si locus apud ecclesiam non pateat, ad episcopum pertinebit locum idoneum eligere, & in eo seminarii domum aptare & erigere.

Duo sunt in seminario clericorum perpetua exercitatione retinenda, vt clerici discant, & ministrent. Ex iis, quæ addiscere debent, item duo proponuntur; alterum ad pietatis, religionis, & deuotionis documenta, quod est omnium rerum certissimum fundamentum, pertinet: vt Christianæ fidei rudimenta in primis inter se iuniores ad-

discant & recitent: qui prouectiores sunt, doceant & exerceant: quod singulis dominicis & festis diebus curandum & faciendum omnino præcipimus. Curabunt item episcopi, vt singulis diebus iidem clerici Missæ sacrificio intersint, & saltem singulis mensibus confiteantur peccata, & iuxta confessoris iudicium sumant corpus Domini nostri Iesu Christi. Alterum pertinet ad studia: Grammatices autem, cantus, computi ecclesiastici, aliarumque bonarum artium scientiam addiscant. Item cum primum capere animo & intelligentia possint, sacram scripturam, libros ecclesiasticos, homilias sanctorum, atque sacramentorum tradendorum, maxime quæ ad confessiones audiendas videbuntur opportuna, & rituum ac ceremoniarum formas. Pars altera ministeria respicit, quæ ab iis, qui in seminariis degunt, clericis diligenter obeunda. Sunt autem, quæ vel minorum, vel maiorum etiam ordinum executionem respiciunt, vt res videbitur postulare, & præfectus ceremoniarum singulis aut vniuersis in ecclesia præscripserit. Hæc autem vt fiant ab illis expedite, & apte, institutione, ac exercitatione diligenti curandum erit; quod præfectorum, & magistrorum solertia effecerit. ANNO CHRISTI 1596.

Huiusmodi vero ministeria festis diebus ac dominicis tam in ecclesia cathedrali, quam in aliis præstare debebunt; vt coram episcopo, qui fuerint instructiores, seruiant: qui tardiores, alibi: quod vt accommodate fieri aliquando valeat, in primis cupimus, seminarium apud aliquam ecclesiam constrvi, in qua dominicis diebus ac festis horas canonicas psallere, ac diuinis inseruire seminarii pueri valeant: hac enim exercitatione facilius ad rituum & ceremoniarum cognitionem peruenerint. Vt autem in disciplina ecclesiastica commodius instituantur, tonsura statim, atque habitu clericali vtantur.

Præfecti, magistri, ministrique ad inseruiendum seminario, & domestica ministeria, etiam inferiora obeunda, adsciscantur probatæ vitæ, & spectatæ pietatis homines, qui non modo voluntate, & studio in rei conseruationem, & incrementum propendeant, sed idonei ad prouinciam sibi impositam iudicentur; in quo sit episcoporum præcipua vigilantia, & diligens solicitudo.

Vt autem minore impensa scholis seminarii prouideatur,

ANNO CHRISTI 1596. tur, ad episcopi munus spectat, scholasterias obtinentes, & alios, quibus est lectionis, vel doctrinæ munus annexum, ad docendum in ipsis scholis instituendos per seipsos, si idonei fuerint, alioquin per idoneos substitutos ab eisdem scholasticis eligendos, & ab ordinariis approbandos etiam per subtractionem fructuum cogant & compellant. Quod si episcopi iudicio digni non fuerint, alium, qui dignus sit, nominent omni appellatione remota: quod si neglexerint, episcopus ipse deputet: docebunt autem prædicti, quæ videbuntur episcopo expedire. Meminerint autem episcopi, Concilium Tridentinum statuisse, vt officia, vel dignitates illæ, quæ scholasteriæ dicuntur, non nisi doctoribus, & magistris, aut licentiatis in sacra pagina, aut iure canonico, & alias personis idoneis, & qui per seipsos id munus explere possint, conferantur, & aliter facta prouisio nulla sit, & inualida; ideoque id decretum diligenter obseruari episcopi curent.

At vero ad seminarii fabricam instituendam, & mercedem præceptoribus, & ministris soluendam, & ad alendam iuuentutem, & ad alios sumptus cum certi reditus sint necessarii vltra ea, quæ ad instituendos, & alendos pueros sunt in aliquibus ecclesiis & locis destinata; quæ ei ipsi seminario ex Concilio Tridentino applicata censenda sunt: debent ab episcopo cum consilio eligendorum ad ipsius Concilii præscriptum ex fructibus integræ mensæ episcopalis, & aliorum quorumcumque beneficiorum, quæ sunt ab ipsomet Concilio Tridentino sigillatim expressa & nominata, portiones, aut partes aliquæ detrahi, quibus tota seminarii impensa fulciatur & sustineatur.

Vt autem aliquando tandem beneficia portionibus prædictis detrahendis leuentur ac liberentur, sit episcopalis caritatis & solicitudinis munus, beneficia aliquot simplicia, cuiuscumque qualitatis ac dignitatis fuerint, vel etiam præstimonia, vel præstimoniales portiones nuncupatas ante vacationem sine cultus diuini & illa obtinentium præiudicio, de consilio duorum de capitulo, ac item duorum de clero, seminario applicare, & incorporare, etiamsi beneficia sint reseruata, vel affecta. Succedente vero casu, quo per vniones effectum suum sortientes, vel aliter seminarium ipsum in totum, vel in partem dotatum repe-

riatur, tunc portionem ex singulis beneficiis, vt supra, detractam, & incorporatam decernimus ab episcopo, prout res exegerit, in totum, vel pro parte remittendam. ANNO CHRISTI 1596.

De reuerendissimorum coepiscoporum pietate, ac diligentia hoc nobis pollicemur, nunquam fore, vt portionem de mensa episcopali detrahendam, & seminario applicandam soluere recusent; sed ipsi ceteris exemplo præeant seminarii erigendi, & prouehendi, & suum præcipue munus hac ipsa de re prompte exequendi, cum sacro Tridentino Concilio cautum sit, vt detrectantes corripiantur, & compellantur.

Totum vero seminarii opus, vt bene dirigatur, debet certorum hominum diligentia, pietate, prudentia, ac fide sustineri. Eligant igitur episcopi singuli duos ex canonicis senioribus, & grauioribus, prout Spiritus sanctus suggesserit, quorum consilio ad seminarium gubernandum, & prouehendum, quæ fuerint opportuna, & necessaria constituent, & exequenda mandabunt: dyscolos & incorrigibiles, malorum morum seminatores acriter punient, eos etiam, si opus fuerit, expellendo.

Iidem episcopi cum consilio duorum de capitulo, quorum alter ab episcopo, alter ab ipso capitulo eligatur; itemque duorum de clero ciuitatis; quorum quidem alterius electio similiter ad episcopum; alterius ad clerum pertineat; portiones de mensa episcopali, ac ex fructibus aliorum beneficiorum quorumcumque in Concilio Tridentino pro contributione ad seminarium instituendum & conseruandum expressorum detrahent, & seminario applicabunt, vt opus, cui sustinendo necessaria est non mediocris impensa, ac præterea plurimarum rerum circumspecta prouisio, episcopali sedulitate, & adscitarum personarum adiumento egregie pro Dei gloria muniatur, & sustineatur.

In primis vero si qua hactenus beneficia, vel quia proximo tempore instituta, vel per incuriam (non enim putamus per industriam) omissa decimali taxa, comprehensa non fuerunt, illa curent episcopi eadem, qua reliqua beneficia, dimensione carpi, & pari decimationis lege limitari & concludi.

Quæ suprascripta omnia & singula pro regionis more,

ANNO CHRISTI 1596. & pro ecclesiarum, & beneficiorum qualitate, etiamsi opus fuerit, moderando, & augendo episcopi ad felicem seminarii profectum necessaria, & opportuna decernere, ac prouidere poterunt.

Leue est, quod puerili ætati insitum est, vt vel minimo negotio deleatur & extinguatur: idcirco summopere laborandum, vt qui pueri in seminarii disciplina educantur, & pietatis studio, ac modestiæ lege adstricti sunt, ab ea non discedant, quamdiu confirmatiores fuerint: quod animaduertentes episcopi acute prospicient, ne pueri, dum in instituta seminarii educatione viuunt, permittantur a disciplina discedere, & libere diuagari sine magistro, custode, & reliquorum puerorum communi victu, & exercitatione. Vt alicubi factum est, habent post studia & obedientiam recreationes liberiores ætati conuenientes, & professioni: ad laxiora ne dimittantur.

De seminariis, vbi diœceses tenuitate laborant, Tridentino Concilio statutum est, vt ad plurium prælatorum commoditatem, & plurium contributione commune aliquod seminarium constituatur. Cuius decreti auctoritatem sequentes, statuimus in tota Istria pro illius regionis episcopis vnicum, ac illud quidem commune seminarium institui pro communi religionis commodo ad cleri propagationem, & ecclesiasticæ disciplinæ restitutionem.

XIII.

Maxima gubernii ecclesiastici pars & ratio viget, vt episcopus ecclesias, loca, & populos visitando perlustret, & quæ accessu, fide dignorum testimonio, ipsa inspectione cognouerit emendanda, & corrigenda, corrigat, & emendet: Idcirco sacra Tridentina Synodo cautum est in omnibus, quæ ad visitationem, ac morum correctionem subditorum spectant; vt episcopi, quo aptius, quem regunt, populum in officio, & obedientia contineant; ius, & potestatem habeant, etiam tamquam sedis apostolicæ delegati, ea ordinandi, moderandi, & exequendi iuxta Canonum sanctiones, quæ illis ex prudentia sua pro subditorum emendatione, ac diœcesis suæ vtilitate necessaria videbuntur. Nec in his, vbi de visitatione, ac morum correctione agitur, exemptio, aut vlla inhibitio, appellatio,

seu querela, etiam ad sedem apostolicam interposita, executionem eorum, quæ mandata, decreta, aut iudicata fuerint, quoquo modo impediat, aut suspendat. ANNO CHRISTI 1596.

Debent autem episcopi suam diœcesin per seipsos, aut, si legitime impediti fuerint, per suum vicarium generalem, aut visitatorem, si quotannis totam propter eius latitudinem visitare non poterunt, saltem maiorem eius partem visitare; ita tamen, vt biennio per se, vel visitatores suos visitatio compleatur.

Sit autem visitationis scopus visitantibus propositus, vt sanam, orthodoxamque doctrinam expulsis hæresibus inducant; bonos mores tueantur, prauos corrigant; populum cohortationibus & admonitionibus ad religionem, pacem, innocentiamque accendant: in quo ad paternam episcoporum caritatem, Christianumque zelum pertinebit; omnes amplexari, vt modesto etiam contenti equitatu, ac famulatu quamcelerrime, debita tamen cum diligentia, visitationem absoluant, omnia exquirant, caute audiant; non facile admittant, aut probent: ita tamen quæ afferuntur, recipiant, vt nec fidem habeant, nec fidem denegent: duce vero Christiana prudentia probent, quæ vera, quæ recta, ac sincera sunt: quæ commentitia, calumniisque infecta, aut dolo, dispiciant: vt, qui semel detulit, non iterum, vt deferat, spe commodi vlla ducatur.

Cum ad visitationem egredi episcopus animum induxerit, parumper seipsum colligat, ac meditetur profectionis suæ causam: si enim cogitatione perspexerit, se aliorum vitam, mores, actiones examinandas suscipere, vt corrigat, emendet, restituat: certe ipse satis intelliget, a domo & familia sua visitationem instituendam, cuius exemplo vel tacitus prædicabit reliquis Christianas virtutes: vt, si domum, & familiam non bene compositam, otio, & leuitate diffluentem pro negligentia aliis præbuerit videndam; fructum vniuersæ visitationis perdiderit, quod licet videatur simplici quodam sermonis contextu propositum, ad duo tamen, quæ maxima sunt in hoc genere, pertinebunt.

Primum est, vt talem se forma vitæ, famulatus, & familiæ modestia episcopus præbeat, qualem habere populus exemplaris ad imitandum propositi loco possit.

ANNO CHRISTI 1596.

Alterum pertinet ad ipsam visitationem: quid enim si episcopus castitatem, modestiam, pietatem, omnes Christianas virtutes indicat, prædicet, inculcet; in domo vitia vigeant, petulantia, lasciuia, temeritas? quod si suos correxerit, ac bene composuerit, omnes in Dei opere adiutores habebit.

Æquum est, vt visitatio, cuius vis est ad ordinem restituendum instituta, certam quamdam methodum habeat: ac, vt scripsit Psalmographus: *Sicut vnguentum in capite, quod descendit in barbam barbam Aaron, & in oram vestimenti eius:* Psal. 132. a capite incipiat, & in membra constituta quadam norma progrediatur ac diffluat.

Visitationis ordo sit, vt, cum fieri potest, primo ciuitas visitetur, deinde diœcesis: in ciuitate vero ecclesia cathedralis, tum collegiatæ, deinceps parochiales omnes: ac, vt a matre pendent reliquæ ecclesiæ forma, imitatione, ritu, ita ratio suadet, vt clerus vniuersus, qui visitatione ciuitatis comprehenditur, euocetur, & assistat, ac rationem addiscat reformationis. Perfecta ciuitatis visitatione in opida, castra, pagos, villas exeundum. Item beneficia ecclesiastica curata, quæ cathedralibus, collegiatis, seu aliis ecclesiis, vel monasteriis, beneficiis, seu collegiis, aut piis locis quibuscumque perpetuo vnita, & annexa reperiuntur; singulis annis visitentur, & solicite prouideatur, vt per idoneos vicarios, etiam perpetuos, nisi pro bono ecclesiarum regimine aliter expedire videbitur, cum congrua fructuum assignatione super certa re assignanda, deputatos, seu deputandos animarum cura laudabiliter exerceatur.

Item ad episcopos pertinet, ecclesias quascumque quomodolibet exemptas auctoritate apostolica singulis annis visitare, & opportunis iuris remediis prouidere, vt, quæ reparatione indigent, reparentur, & cura animarum, si qua illis immineat, aliisque debitis obsequiis minime fraudentur, appellationibus, priuilegiis, consuetudinibus etiam ab immemorabili tempore præscriptis, iudicum deputationibus, & illorum inhibitionibus non obstantibus: quæ omnia Concilii Tridentini decreto explosa fuerunt. Præterea capellas quascumque, & ad diuinum cultum dedicata oratoria, in quibus Missæ sacrum celebratur: item ho-

ſpitalia, & pia loca viſitare epiſcopi non omittant: & in iis emendanda, & reſtituenda reſtituant, & emendent. ANNO CHRISTI 1596.

Quia in diœceſi quæcumque ad Dei cultum ſpectant, ab ordinario curari, atque iis, quæ oportet, prouideri æquum eſt: idcirco ſacra Tridentina Synodo ſtatutum eſt, vt epiſcopi commendata monaſteria, etiam abbatias, prioratus, & præpoſituras nuncupatas, in quibus non viget regularis obſeruantia; nec non beneficia tam curata, quam non curata, ſæcularia & regularia, qualitercumque commendata, etiam exempta, etiam tamquam ſedis apoſtolicæ delegati annis ſingulis viſitent, curentque congruentibus remediis, etiam per ſequeſtrationem fructuum, vt, quæ renouatione indigent, aut reſtauratione, reficiantur: & cura animarum, ſi qua illis, vel eorum annexis immineat, aliaque debita obſequia recte exerceantur. Quod ſi in eis regularis vigeret obſeruantia, prouideant epiſcopi paternis admonitionibus, vt eorum regularium ſuperiores iuxta eorum regularia inſtituta debitam viuendi rationem obſeruent, & obſeruari faciant, & ſibi ſubditos in officio contineant, ac moderentur: quod ſi admoniti intra ſex menſes non viſitauerint, vel correxerint, tunc epiſcopi etiam vt ſedis apoſtolicæ delegati eas viſitent, & corrigant, prout ipſi ſuperiores facere poſſent, ac deberent.

Ac ne eccleſiis ſæcularibus, quæ nullius diœceſis appellantur, deeſſet ea, quæ interdum deſideratur, prouiſio, & ſubſidium; ſacra item Tridentina Synodo ſtatutum fuit, id quod epiſcopi ſolicite perficere curabunt, vt ipſi, quorum cathedralis eccleſia proximior eſt, ſi id conſtet, tamquam ſedis apoſtolicæ delegati dictas eccleſias, quæ in nullius diœceſi eſſe dicuntur, viſitare non omittant: aut ille epiſcopus, quem ſemel in Concilio prouinciali prælatus illius loci elegerit.

Ac ne quiſquam clericus cuiuſuis alterius priuilegii prætextu cenſeatur tutus, quo minus iuxta canonicas ſanctiones viſitari, puniri, & corrigi poſſit, eodem ſacro Concilio Tridentino epiſcopis, qui in ſuis eccleſiis reſederint, tributum eſt, vt qualitercumque exemptos, qui alias ſuæ iuriſdictioni ſubeſſent, de illorum exceſſibus, criminibus & delictis quoties, & quando opus fuerit, etiam extra viſitatio-

ANNO CHRISTI 1596. nem tamquam ad hoc sedis apostolicæ delegati corrigendi, & castigandi facultatem habeant.

Quod vero in munere pastorali exequendo patres, qui Tridentino Concilio interfuerunt, episcopis præscripserunt, vt aliquid propositum haberent, quod intuerentur, & sequi in reformandis moribus possent, hoc nos in memoriam reuocare præsenti constitutione decreuimus, vt oculis illorum obuersetur, & omnino hæreat. Meminerint ergo episcopi, qui subiectos regere, & in vitæ, ac morum honestate continere volunt, se pastores, non percussores esse, atque ita præesse subditis oportere, vt non eis dominentur, sed illos tamquam filios, & fratres diligant, elaborentque, vt hortando, & monendo ab illicitis deterreant, ne, vbi deliquerint, debitis eos pœnis coercere cogantur: quos tamen si quid propter humanam fragilitatem peccare contigerit, illa Apostoli est ab eis obseruanda præceptio, vt illos arguant, obsecrent, increpent in omni bonitate, & patientia: cum sæpe plus erga corrigendos agat beneuolentia, quam auctoritas: plus exhortatio, quam comminatio: plus caritas, quam potestas. Sin autem ob delicti grauitatem virga opus fuerit, tunc cum mansuetudine rigor, cum misericordia iudicium, cum lenitate seueritas adhibenda est, vt sine asperitate disciplina populis salutaris, ac necessaria conseruetur: & qui correcti fuerint, emendentur: aut, si resipiscere noluerint, ceteri salubri in eos animaduersionis exemplo a vitiis deterreantur, cum sit diligentis & pii simul pastoris officium morbis ouium leuia primum adhibere fomenta: post, vbi morbi grauitas ita postulet, ad acriora & grauiora remedia descendere: sin autem nec ea quidem proficiant, illi submouendi; ceteras saltem oues contagionis periculo liberare. 2 Tim. 4.

Visitantis episcopi munus est, prædicatione verbi Dei populos ad omnes virtutes Christianas animare, & incendere, sacramentum confirmationis ministrare, ecclesias & altaria, si qua fuerint vel consecranda, vel reconcilianda, consecrare, seu reconciliare: paramenta, corporalia, calices, & alia, quæ benedictione egent, & ad cultum sacrum destinata sunt, benedicere: sacristiis, & ecclesiis vel resarciendis, vel ornandis, vel etiam instruendis intendere, de

cura animarum recte sustinenda inuestigare, ecclesiasticorum diligentiam excitare, & corripere; mores illorum opportunis remediis emendare; omnia denique efficere, vt sacramentorum ministerio, sacrorum frequentia, verbi Dei prædicatione, & salutaribus monitis, exemplo denique vitæ populus instituatur, & in viam cælestium mandatorum prouehatur, nec omittant episcopi populi vitam inuestigare, deuotionem, & refrigescentem caritatem ad bonum reuocare; præceptorum diuinorum auctoritatem inculcare: vsurariorum, concubinariorum, sacrilegorum piacula, & vitia insectari, vt resipiscant per gratiam Dei, & melioris vitæ rationem ineant. Quia vero particularia, quæ iis, quæ vniuerse prædiximus, continentur, quo enucleatius inspicientur, eo fortasse fructuosius visitatoriæ actioni prodessent, statuimus libellum tamquam memorialem pro visitatione singularum diœceseon prouinciæ Aquileiensis edendum esse, quo particulatim omnia, quæ visitatione promouenda sunt, tam necessaria, quam opportuna contineantur: ad quem conficiendum quia multa sunt, & varia, & vndique ex tota prouincia colligenda; reuerendissimos coepiscopos nostros requirimus, vt singuli aliquid hoc de genere conficere, & nobis, cum primum licuerit, mittere velint, vt inde communem quamdam visitandæ prouinciæ methodum habeamus, & in tota sit prouincia bene constitutum, quod ad singulas illius partes sit accommodandum. ANNO CHRISTI 1596.

De visitatoribus inferioribus, aut archidiaconis, aut deputatis a capitulis, seruetur quod in Concilio Tridentino constitutum est, de ipsorum approbatione, notarii assumptione, rationis eorum, quæ visitatio complexa est, redditione, depositionis testium, & omnium actorum exhibitione, vt inspiciantur ea quæ inferiores agunt, indicunt, præcipiunt, an cum ratione conueniant, & cum episcopalis visitationis præscripto, & constitutionibus, quæ in Synodo editæ sunt, consentiant.

Pro visitatione notariis non permittendũ vt quidquam vel sponte oblatum accipiant; procurationem vero modestam exhiberi (vbi consueuit) curent episcopi; ne grauis, onerosave sit visitatio; quæ oneribus leuare, fasciculos impietatum soluere, expiare omnia debet. In iis vero locis, seu

ANNO CHRISTI 1596. seu prouinciis, vbi consuetudo est, vt nec victualia, nec pecunia, nec quidquam aliud a visitatoribus accipiatur, sed omnia gratis fiant; ibi id seruetur. Si quis autem contra sacri Concilii Tridentini præscriptum aliquid accipere præsumpserit, in eum erit iuxta eiusdem Concilii sanctionem grauiter animaduertendum.

XIV.

FESTOS dies in honorem Dei, & sanctorum eius institutos ad gratias Deo agendas de beneficiis, quæ a liberalissima eius manu accepimus, veniam peccatorum petendam, & opem diuinam implorandam seruari decet, vt omnium sæculorum memoria, etiam veteris testamenti pagina contestatum habemus: quo magis debemus seruare nos, qui in lucis veritate versamur, quam ii, qui in vmbra futurorum ante solis ortum sedebant. Tempus autem diei festi in audiendis concionibus, Missæ sacro, & diuinis officiis ponendum est; non in comessationibus: multo minus peracto prandio ad saltationes, & lusus declinandum; cum sit in ecclesias ad horas vespertinas audiendas diuertendum, & nomen Dei concorditer, & deuote, vel silentii meditatione, vel vocis exultatione laudandum. Quod curabunt episcopi curatorum diligentia populis inculcari.

Cum vero festi dies, & alia dominico die in parochialibus ecclesiis populo denuntianda sint, parochis omnibus districte præcipiendum statuimus, vt in parochialibus ecclesiis omnibus dominicis diebus anni (non obstante quauis consuetudine contraria) Missam celebrent, & festos dies, vigilias, & tempora ieiuniorum populo promulgent, eumdemque doceant, quæ seruanda, & quomodo seruanda sint: in eos autem, qui defecerint tam in Missa, quam in aliis, pœnis seuerioribus statuimus animaduertendum; populum vero monendum, & frequentius incitandum edicimus, vt dominicis saltem, ac festis diebus ad parochialem suam accedat, & ibi Missæ sacrum, & concionem audiat.

Abusu factum est, vt in pagis, sicubi festus dies venerit dedicationis ecclesiæ; qui solet idem in dominicum, aut alium diem festum incidere, curati, qui ab omni parte circumsistunt, ad festum dictæ dedicationis confluant, & po-

pulos sua profectione Missæ sacro diebus etiam solennibus fraudare non vereantur, quod aut auaritiæ labem præ se fert, aut certe vel ambitionis, vel conuiuii appetendi cupiditatem indigne olet. Hoc corrigentes episcopi omnino tollent, in eam formam redigentes vniuersam hanc rationem, vt serio præcipiant curatis omnibus, ne ab ecclesia sua discedant in casu supradicto, nisi prius sacrum fecerint, & populi piæ expectationi indulserint, & officium suum executione, & actu impleuerint; alieniores qui sunt, debitis pœnis coercentes. ANNO CHRISTI 1596.

Inoleuit abusus, ille quidem a memoria, nedum a consuetudine fidelium tollendus, vt solennioribus quibusdam diebus vel dedicationis ecclesiæ, vel die natalis sancti titularis, vel patroni, cum frequens populus ad ecclesiam solennitatis, ac deuotionis causa venit, vt veniam Deo peccatorum precetur, votaque sua humiliter offerat, eiusque misericordiam in suam tutelam & subsidium imploret, non sine Dei offensione, & scandalo bonorum choreas ducat, & Gentilitiis quibusdam ritibus se totum dedat: vnde committendorum peccatorum occasio non leuis; deinde blasphemiæ, ebrietates, & periculosæ interdum rixæ, & homicidia subsequuntur: & festi præsertim dies præpotentis Dei laudibus destinati, ipsius summi Dei graui cum iniuria traducuntur, ipsis pene ecclesiarum foribus profanatis. Idcirco statuimus per episcopos singulis ecclesiarum parochis, curatis, & vicariis præcipiendum districte, & sub interminatione diuini iudicii mandandum, vt, quantum possunt, tantum nitantur, quo abusus, & corruptela huiusmodi tollatur: semel autem singulis mensibus primo dominico die mensis decretum hoc populo promulgent, & intimare studeant: ipsi autem pro viribus curent, vt populum, parochianos in primis suos, ab huiusmodi corruptione auertant, & pro virili abducant, cum dies festos ad gloriam Dei institutos sine scandalo, & peccato ducere oporteat. Magistratus autem & dominos quoscumque ius dicentes temporales per misericordiam Dei obsecramus, ne prætextu iurisdictionis tuendæ (quæ si timore Dei, & reuerentia sacrorum non nitatur, incerto nutare statu, & concidere facillime solet) graue hoc piaculum defendere, & auctorizare conentur: illis enim omnibus,

ANNO CHRISTI 1596. & singulis edicimus,& obtestamur coram Deo,& angelis, & hominibus,omnia scelera,& peccata,quæ præmissorum occasione patrari contigerit : illis, inquam, qui diem sanctum, & locum sacrum, vel sacro hærentem violarint, ac temerarint, seu causam deliberate dederint, vt violari, seu temerari posset, tributum iri. Capitulis vero, collegiis, & vniuersitatibus ecclesiasticis tam virorum, quam mulierum, qui iurisdictionem habent temporalem in loco, sub pœna interdicti ingressus ecclesiæ ; officialibus autem dictarum vniuersitatum,siue collegiorum,aut capitulorum, si ecclesiasticæ personæ sint, sub excommunicationis pœna prohibendum decernimus, ne talia permittant,cum impediendi potestatem habeant; ne zelo timoris Dei, & salutis animarum studio ad maiora sit remedia confugiendum.

Indulgentias, quæ festis quibusdam diebus, aut etiam non festis proponuntur, & vnum vel plura habent sigilla, si clausula sit interiecta : Porrigendi manus adiutrices : vt erat superiorum temporum frequens consuetudo; sublatas per constitutionem Pii quinti fuisse declaramus, & per consequens ab ecclesiis, & locis sacris tolli omnino iubemus.

Expedit, vbi hactenus solertia episcoporum prouisum non fuit,vt festi dies in Synodo diœcesana promulgentur, & curatis graui præcepto mandetur, vt ad illius promulgationis præscriptum populo indicant festos dies per annum currentes, quibus a sæcularibus operibus cessari debet, ita tamen vt, quod quietis corporalis rationem habet, vt vacari Deo animis attentioribus possit, ne diuerse pro arbitrio irreligioso traducatur ; imo toti illi dies pietate, & diuinorum interessentia, & sacris precibus, & officiis agantur. Instituatur autem populus curatorum diligentia, quid illis diebus fieri, quid non fieri oporteat; & culpam reatus, & reuerentiam dierum sanctorum, & mandatorum obedientiam inculcent. Nos autem existimantes, si particulares sancti diœceseon, & ciuitatum patroni solenni vbique ritu celebrantur; æquum esse, vt etiam vniuersalium patronorum ratio habeatur, quæ tantæ prouinciæ pietate, ac deuotione dignissima est ; præsenti decreto vniuersæ prouinciæ Aquileiensi festum diem indicimus natalem glorioſissimorum martyrum san-

ctorum Hermagoræ, & Fortunati, ecclesiæ & prouinciæ Aquileiensis patronorum, quotannis die duodecima Iulii duplici officio celebrandum: vt, qui clarissimo fidei testimonio, & triumphali sanguine ecclesiæ Aquileiensis initia dedicarunt, eorumdem glorioſa merita piis ſupplicationibus proſequamur, & patronos gratis animis agnoſcamus, quorum certiſſimo patrocinio muniti ſumus. ANNO CHRISTI 1596.

Epiſcoporum pietatem & prudentiam compellamus, & pro dierum feſtorum ſolennitate obſeruanda ſtudioſe excitamus, vt apud magiſtratus temporales ciuitatum attente agant, eorum ſubſidium, & auctoritatem imploreant, vt in ipſis ciuitatibus, opidis, caſtris, & villis feſtorum dierum obſeruatio omnino vigeat, & populorum deuotio, & religio conſeruetur: qui vero peruicaciores fuerint, & irreligioſi etiam plectantur, vt reſipiſcant ipſi: alii quid deceat, addiſcant.

Quod de genere prohibitorum non eſt, & profanis locis exerceri poteſt, hoc idem ſacris exerceri non debet. Monemus igitur epiſcopos, & illorum pietatem, ac religionem requirimus, vt nullo quocumque prætextu, ſolennitate, actione, etiam alicuius ſacramenti miniſterio permittant in ſolo ſacro, qua confluentis eſt populi aditus, aut alibi, quidquam venale cuiuſcumque conditionis, aut naturæ, conſtitui, aut vendi; ſed indulgentiæ, aut ſtationis, aut alterius ſolennitatis eccleſiaſticæ tempore, vel alio quouis populorum concurſu ab eccleſiæ veſtibulo, ac toto ambitu venalia cuiuſcumque generis omnia & ſingula, licet ſint minimi precii, amoueant, & opportunis remediis etiam inuocato brachio ſæculari deducant, & auertant: multo vero magis in eccleſiæ veſtibulo quocumque pietatis, & religionis colore mercenarios actus exerceri prohibeant: hæc vero a pietate Chriſtiana, & locorum ſacrorum reuerentia aliena longe arceri etiam ab eccleſia mandamus, ne ſtrepitu populi diuina & ſacra perturbentur. Duo vero in primis debent epiſcopi apud ſe perpendere; tempus diei feſti, quo ad mercimonia, & humanorum contractuũ anfractus diuertere non decet, ac periculo non vacat: locum, in quo Dei bonitas cum placari ſupplicantium votis deberet, fraudibus tamen, & mendaciis, quæ frequenter in mercaturæ negotio contingunt, offenditur, & irri-

ANNO CHRISTI 1596. tatur. Agant vero, vt laudetur Deus, & ministerio pastorali abusus, qui late dimanarunt, ratione aliqua tollantur.

XV.

Sanctorum reliquias in cælo regnantium, quæ viua fuerunt membra Christi Domini, & Spiritus sancti templum, in honore haberi pietas præcipit, Christiana ratio suadet. Quia vero deferendi honoris est norma tradenda, vt dispositа quadam ratione honor, qui defertur, eluceat: præcipimus episcopis, si qui partem istam nondum expolitam habent, vt in ecclesiis, in quibus est reliquiarum celebriorum quantitas, illas omnes distincto quodam ordine in reliquiarium arte dispositum & expolitum inferant, crystallo singulis thecis superadiecto, vt videri reuerenter possint, sit tamen reliquiario adiectum operimentum ex tabula picta, qua imagines illorum sanctorum exprimantur, vel aliquid aliud, quo gloria, qua illi fruuntur in cælis, apte significetur. Reliquiarii locus in parte nobiliore ecclesiæ selecto aliquo sacello, aut intra chori septa, aut alibi decenter constitui debet, cui lampas perpetuo incendatur, si per ecclesiæ facultates fieri possit; quod si reliquiæ ex fragmentis minutioribus constent, obuoluantur reliquiæ serico aliquo tenui, in quo sit color sancto conueniens, ex iis, quos illorum sanctorum die adhibere ecclesia solet: obuoluta in reliquiario cum scheda nominis inserto supra crystallo conseruentur. Quia vero inter reliquias aliquæ sunt certæ, & seorsim habitæ: aliquæ sunt certæ, sed ex pluribus mistæ: aliquæ vel mistæ, vel seorsim incertæ, ab antiquitate approbatæ, sed schedarum & nominum vel abolitione, vel consumptione incertæ: de singulis aliquid statuere oportet, vt varietate quadam inscriptionum nec reuerentia desit, nec certa, vbi licet, cognitio desideretur.

Certis igitur reliquiis, & seorsim conseruatis, siue extra sericum, quia insignes, siue intra sericum, quia minutiores, statuimus esse per schedulam formatis characteribus inscribendum sancti proprium nomen: iis autem, quæ ex pluribus mistæ sunt, inscribatur: Sacræ reliquiæ sanctorum N. N. N. Si vero ignorantur nomina sanctorum, inscriptio sit: Sacræ reliquiæ sanctorum, quorum nomina ignorantur.

Inter ista episcopos monemus de reliquiis insignioribus, quales sunt, caput integrum, brachium, aut tibia, vel similes: posse illas decentius in vasis propriis, quæ aptè manu artificis expolita sint, honesto loco asseruari, vt etiam in processionibus publicis, præcipue si sanctorum patronorum sint, efferantur, & publicæ venerationis honore, sacrisque obsequiis in patrocinium, & subsidium apud Deum vocentur: quod tamen animaduertendum erit, ne vnquam in processione, qua sanctissimum effertur eucharistiæ sacramentum, exportentur. ANNO CHRISTI 1596.

Reliquias sanctorum, qui fulgent sicut sol, & tamquam scintillæ in arundineto discurrunt, ostendi populo luminibus accensis conuenit ac decet: vt enim, quod debetur sanctorum gloriæ, obsequio religioso præstatur, ita etiam fit, vt piorum excitetur deuotio, & eorumdem supplicationes in sanctorum inuocationem ad humanarum imbecillitatum subsidia ardentius intendantur.

Sacrarum reliquiarum publicam propositionem aliquo solenni die fieri religiosum, & optabile, modo absit superstitio, & auaritia, ac turpis eliminetur quæstus: idcirco statuimus episcoporum diligentia faciendum, vt cum publicæ venerationi in ecclesia sacræ reliquiæ proponuntur, ne permittant capsulas apponi ad eleemosynam colligendam, quæ alibi colligi potest, ibi non debet, quasi ad quæstum, & lucri commodum, non ad pietatem, & deuotionem proponantur.

Corpora sanctorum transferri quidem non possunt sine sedis apostolicæ licentia. Reliquiæ insignes de loco ad locum transferri ita demum poterunt, si episcopus decretum in archiuo episcopali, & libro particulari seruandum ad rei gestæ perpetuam memoriam fecerit, cur id fieri permiserit: translationem vero solennem instituit, cum res ita tulerit, præcipimus: de loco nobiliore ad ignobiliorem, vt de ciuitate in pagum, transferri prohibemus: nec episcopi ferre debent, nedum concedere, vt fiat. Ipsis autem solennioribus diebus, quibus reliquiarum sacrarum vel publica propositio fiet, vel translatio, vel visitatio, curent episcopi, vt moneatur populus, ne comessationibus, & ebrietati se dedat: qui enim sanctorum festiua gaudia celebrant, sanctorum debent ve-

ANNO CHRISTI 1596. stigia sequi, non suffragiis, & patrocinio se illorum indignos præbere.

Reliquiarum nouarum exhibitionem, & publicam propositionem, itemque nouorum miraculorum receptionem, etiam in ecclesiis regularium, sacri Tridentini Concilii decreto interdictam & prohibitam esse omnes nouerint, nisi prius ab episcopo loci recognitæ, & approbatæ fuerint: qui, simul atque de iis compertum habuerit, adhibitis in consilium theologis, & aliis piis viris, ea faciet, quæ veritati, ac pietati consentanea iudicauerit. Quod si aliquis dubius, aut difficilis abusus extirpandus sit, vel omnino aliqua de iis rebus grauior quæstio incidat; episcopus antequam controuersiam dirimat, metropolitani, & comprouincialium episcoporum in Concilio prouinciali sententiam expectet: cum nihil inconsulto sanctissimo Romano pontifice nouum, aut in ecclesia hactenus inusitatum vel admitti, vel decerni liceat.

Reliquiarum integrum inuentarium, quæ in ciuitate, & diœcesi sunt, in episcopalibus archiuis conseruari cupimus, & mandamus.

XVI.

Domus Dei, quam decet sanctitudo, domus orationis & sanctitatis, munditie excellere debet; vt fiant in ea rite diuina & sacra; postulationes etiam, precationes, & vota Deo soluantur: hanc tamquam sponsam episcopi sartam tectam conseruari, & non solum rebus ad sacra peragenda necessariis, & opportunis institui mandent & præcipiant; sed iis etiam, quæ locum decent, ornari: solum bene stratum, parietes purgati, cultus vniuersus honestissimus; altaria non constituantur noua; non fiant iconæ pictura, vel sculptura cuiuscumque ecclesiasticæ historiæ episcopis inconsultis, &, dum consuluntur, proponatur integra plenaque intentio extruere volentium: a sacris enim imaginibus debet omnis picturæ lasciuia abesse, ne procaci venustate pingantur, aut curiosius ornentur. Debet historiæ veritas exprimi, pietas excitari. Intra scabellum, siue basin iconæ, vel intra thecam iconæ, vel post iconam nihil omnino seruetur: sint munda, sint expedita omnia. A cornu euangelii, sicubi fuit olim in pariete custodia sanctissimæ eucharistiæ, & adhuc se-

neſtellæ pictam habent, aut inſculptam imaginem Chriſti Domini, aut inſcriptionem, ex qua colligi poſſet, ibi eſſe ſacramentum corporis Chriſti; tollantur imagines, & ſigna huiuſmodi, ne in re maxima errandi occaſio præbeatur. In dictis feneſtellis bene munitis ſeruentur olea ſacra in vaſculis argenteis ſub ſera firma, & claui. Altaria ſint ſolida circumcirca, vt nihil ſit a parte poſteriore diuerticuli vacui propter ſordes auertendas. Ipſa cuſtodia ſanctiſſimæ euchariſtiæ veſtiatur intus panno ſerico, ſeu villuto rubei coloris: in ſuppoſito corporali pyxis locetur: in pyxide ſupponatur corporale, in quo particulæ ſacramenti reſideant: ſi tamen pyxis interius ſit bene leuis, & ſplendida, atque inaurata, vt nihil aſperum, aut inæquale appareat, in ea poterit ſine corporali ſacramentum reponi: ad pixidem contegendam adhibeatur velum ſericum aureis, ſiue argenteis lineis diſtinctum, aut alia ratione ſplendidum, & conueniens, quo a ſummo ad imum tota pyxis operiatur: vas, & operculum pyxidis ſit ex argento: ſi pes pyxidis propter eccleſiæ paupertatem fieri argenteus non poteſt, fiat ex ære; tota vero pyxis inauretur. ANNO CHRISTI 1596.

Cuſtodia in altari bene firmetur, ne moueri loco poſſit: pro ipſa vero cuſtodia conopea comparentur colorum eccleſiaſticorum, quæ plebani, & curati, ſiue ſacriſtani pro temporum, & ſolennitatum varietate ad cuſtodiam contegendam adhibebunt. Clauis cuſtodiæ firma ſit, ſit etiam pulcra & inaurata, vbi poteſt; ſi minus poteſt, ſaltem ſit lucida, & chordulæ ſericæ rubeæ inſerta cum flocco filis ſericis & aureis conſerto, quæ a plebanis, & curatis diligenter ſeruetur. Intra cuſtodiam nihil omnino ſi præter pyxidem, & ſacramentum.

Fornix, textum, pauimentum, munditie & cultu ſplendeat: parietes omnes ſcriptionibus quibuſcumque mundentur: vaſa lapidea pro ſeruando oleo ab eccleſiis aſportentur: fruſta imaginum ſanctorum, ipſæque imagines, quæ vetuſtate conſumptæ ſunt, & alia eccleſiaſtica lacera, ſeu fracta quæcumque combuſtibilia incendantur, & mittantur cineres in piſcinam ſacrarii.

Sepulcra, quæ fiunt in eccleſiis, præcipimus opere preſſo extrui, vt nihil emineat, quod incedentibus impedi-

mento

ANNO CHRISTI 1596. mento sit. Ecclesiæ pauimentum seruetur integrum, nec rumpatur nisi ob sepulcrum muro & fornice construendum. Cruces, calices, nomen venerabile Dei, imagines Dei & sanctorum insculptæ, siue inscriptæ sepulcris, vel in solo ecclesiæ, quamprimum omnino tollantur; nec ligneæ cruces mortuorum tumulis in cœmeteriis figantur, ne sacrorum signorum conculcatione irreuerentiæ culpa committatur.

Fenestræ ecclesiarum, quibus a priuatorum domibus in ecclesiam introspicitur, vitris & clathris ferreis muniantur, nec aperiantur.

Sumptus omnes, qui ad ornanda altaria necessarii sunt, fiant ab iis, a quibus ante fieri consueuerant.

Missalia non tolerentur, quæ non sint post Concilium Tridentinum correcta, & a Pio quinto edita.

Quod fuerat antiquis temporibus pie & laudabiliter institutum, posteriorum temporum iniquitate a recto sui ordinis instituto deflexit; vigilantibus enim populis apud ecclesias, & memorias sanctorum nocturno etiam tempore frequentantibus, nihil fuerat olim vel petulantia corruptum, vel sacrilega temeritate fœdatum: quod posteriorum temporum nequitia & grauiorum malorum commissione obsoleuit. Auditum vero est adhuc quibusdam locis mulieres vigiliis sanctorum in ecclesiis pernoctare: quod ne fiat, neve prætextu pietatis aliquid grauius contingat, statuimus, prædictum agendi vigilias ritum omnino tollendum esse, ac modis omnibus ab episcopis delendum, ne, quod est summe periculosum, vel conniuentia, vel negligentia perseueret.

Ecclesiam, in qua fiunt sacra & cultus diuinus eo ordine peragitur, externis vacare impedimentis conuenit: idcirco decernimus concursationes pauperum, quorumcumque etiam miserabilium, qui celebrantibus & orantibus in ecclesia impedimento sunt, ab omnibus ecclesiis, cum sacra fiunt, arcendas esse: permittantur autem pauperes in ecclesiæ foribus eleemosynæ petendæ causa consistere; modo ne vocibus obstrepant, vt exaudiantur & diuina perturbent.

In ecclesia, quæ domus est sanctæ conuersationis & pietatis, diuersari honestissime æquum est, vt etiam Apostoli dicto monemur, qui præcepit mulieres velari propter an- 1. Cor. 11.

gelos Dei. Curandum est igitur per episcopos, vt in eccle- ANNO CHRISTI 1596.
siis, dum sacra celebrantur, mares distincto ordine a femi-
nis maneant, & feminæ non nisi velato capite in ecclesiam
ingrediantur: quod vbique seruari etiam iuxta doctrinam
apostolicam æquum esset.

Deambulationes, excursationes, peruicacem curiosorum petulantiam longe ab ecclesia arcendam decernimus; ita acta iudicialia, tractatus sæculares, instrumentorum, & contractuum quamcumque speciem; item repositiones mercium, tabularum & quorumcumque profanorum in ecclesiis omnibus fieri prohibemus: quod regulares etiam in suis ecclesiis diligenter seruabunt.

Quibusdam locis abusu inductum, quotidianaque consuetudine receptum est, vt humili orti loco homines & coniugati, licet non desint clerici, qui munus huiusmodi obire possent; nec habitudine animi, nec decenti corporis cultu apti, ministeria in ecclesiis exerceant, quæ clericorum propria sunt; celebrantibus ministrantes, altarium ornatui & ecclesiæ totius cultui seruientes; cum tamen ista omnino ignorent, & a re sacra & sacris hærente tractanda & custodienda alieniores habeantur & appareant. Idcirco sacrorum Canonum constitutionibus inhærentes, quibus cauetur, vt in pagis & in villis, nedum in ciuitatibus & opidis, curati clericum apud se habeant, qui minorum ordinum officia exerceat; curent episcopi omnibus, quibus fieri potest, locis, in omnibus ecclesiis curatis tam ciuitatum, quam opidorum, pagorum & villarum, stipendium ei solitum assignari; qui cum sæcularis sit & coniugatus, ac ineptus, totius ecclesiæ curam hactenus gessit; deinceps attribuatur clerico, qui sacerdoti celebranti cum superpelliceo ministret, cum psallente cantet, lectiones in ecclesia legat, ecclesiam & altaria curet, doctrinam Christianã doceat, toti ecclesiæ munera minorum ordinum obeundo præsit, & sub sui sacerdotis obedientia & disciplina viuat.

Hic autem clericus ætatis eius sit, vt hoc obire officium possit, natalibus habilis, grammatices non ignarus, ad disciplinam & peritiam literarum non ineptus, voluntate & sacramentorum frequentia a pietate non alienus, in habitu, ac tonsura clericali assiduus; vt spes sit, illum aliquando gradatim ad sacerdotium peruenire posse.

ANNO CHRISTI 1596.

XVII.

VT eccleſiarum bona & iura integra conſeruentur, ne vel temporum iniuria, vel vſurpantium cupiditate, quorum inſidiis vndique circumueniuntur, pereant; mandamus omnibus & ſingulis epiſcopis, vt cum primum facere potuerint, curent librum confici, in quem referantur epiſcopalis menſæ cenſus, reditus, bona, prædia, iura, & iuriſdictiones, & feuda cum finibus, attinentiis & pertinentiis illorum, & in illorum ſingulis notis exprimantur priuilegia, tituli, ſeu conceſſiones & legata ita clare & ſpecifice, vt primo liceat intuitu recognoſcere res ipſas, & vniuerſa eccleſiæ, ſeu menſæ epiſcopalis integra iura; quod ſit perpetuum epiſcopalium iurium monumentum.

Curent præterea epiſcopi, vt fiat item liber, in quem referantur clara & diſtincta ſcriptione dignitates, præbendæ, eccleſiæ parochiales, curatæ, & quæcumque beneficia tam ſimplicia, quam vel reſidentiæ, vel curæ animarum obligationi obnoxia, cum priuilegiis, iuriſdictionibus, prædiis, reditibus, cenſibus, adiunctis finibus locorum, ac titulis eorum iurium præfatorum ad futurorum temporum memoriam, & eccleſiaſticorum iurium conſeruationem: quod ipſum negotium licet prima ſpecie laborioſum & difficile videatur, non magno poterunt epiſcopi negotio per vicarios foraneos, ſeu alios miniſtros idoneos perficere; atque idem curent a capitulis cathedralium & collegiatarum eccleſiarum fieri.

Cum vero ad rectam adminiſtrationem non minus pertineat poſſeſſa conſeruare, quam amiſſa & vſurpata recuperare, ſtatuimus per epiſcopos diligenter vrgendum, vt a libris menſæ epiſcopalis, capitulorum, & quorumcumque beneficiorum partitæ, quæ non exiguntur, decerpantur, & in libellum particularem referantur: poſtremo procuratoribus iniungant, vt ſuper earum ſingulis experiantur non minus ſcite, quam prudenter, vt amiſſa, vt vſurpata iuris mediis recuperentur; recuperationes vero ad ſingulas partitas mandent adſcribi, vt ipſæ etiam in earum, quæ exiguntur, numerum integre referantur.

Locationes bonorum eccleſiaſticorum vltra triennium ſine apoſtolica conceſſione ſub pœna a iure ſtatuta fieri

prohibemus: permutationes bonorum ecclesiæ sine concessione apostolica, infeudationes & emphyteuses contra sacrorum Canonum ordinationes & iuris tramitem attentari non debere edicimus: attentata in contrarium, cassa & nulla declaramus, & quatenus opus sit, irritamus, cassamus & annullamus, & qui contrafecerint, obnoxios pœnis iuris declaramus. ANNO CHRISTI 1596.

Vt autem sacrilega vsurpatorum cupiditas statum agnoscat suæ peruersitatis & a malo desciscat, in omnibus ecclesiis curatis præcipimus & mandamus, in tertia dominica cuiuscumque mensis intra Missarum solennia promulgari populo decretum sacri Tridentini Concilii sessione 22. cap. 11. de reformatione in linguam Italicam conuersum: Confessores vero præcipimus omnes serio moneri, vt pœnitentes super vsurpationibus præfatis confessionum tempore examinare studeant.

Episcopos autem per misericordiam Dei obsecramus, vt memores officii & muneris sui intelligant ecclesiarum & Christi patrimonii esse se administratores; mysteriorum vero Dei dispensatores, vt in altero libera sit exhibitionis & donationis commissa potestas: in altero vero facultas limitibus certis adstricta, quos transilire non liceat. Neque vero carni & sanguini de terris, ac bonis ecclesiæ dandum, aut impertiendum, etiam ratione censuum, nouarum infeudationum & nouæ emphyteuseos, vt terrarum & prædiorum ecclesiasticorum patrimonialium forma confundatur, & continuetur agrorum series, quam posteri non agnoscant, & in ecclesiis successores non intelligant: meditentur vero extremi diei rationem illam, quæ districto Dei iudicio subiicietur, ne sibi temporalis patrimonii incremento salutis & æternæ vitæ interitum comparent, & lucri specie perpetuam & ineuitabilem exitii perditionem subeant.

Auaritia, quæ est idolorum seruitus, aliena iniquius rapiente, & ad id quod suum non est, cupiditatem & manus extendente, nedum proprium cupidius retinente, quam Christianam decet caritatem, ferendum non est, vt cum iurium ecclesiasticorum iactura, qui percrebuerant abusus perseuerent & progrediantur: fit autem, vt administratores redituum & censuum ecclesiasticorum multa

ANNO CHRISTI 1596. ad suum commodum trahant; & dum factis rationibus administrationis debitores apparent; tum pro eo, quod debent, censum liuellarium super suis bonis ecclesiæ constituant; ac vt suæ peruersitatis solatium in promptu habent, ita facile adducuntur, vt plura in suos vsus insumant, quam in ecclesiæ commodum: alterum sequitur, vt omnes certatim ecclesiarum administrationes cupide potius, quam ambitiose, quærant, cum tamen liuellationes huiusmodi a parte venditorum iniquæ, a parte emptorum minus licitæ appareant: quod ex bulla Pii quinti de censibus satis liquet. Idcirco opportuno remedio huiusmodi malo occurrentes, primo declaramus inhabiles omnes & singulos, cuiuscumque conditionis, nominis, ac tituli bonorum ecclesiasticorum administratores, qui sunt debitores, & debita non solidarunt, ad eamdem administrationem recipiendam, donec, quod debent, integre persoluerint: eorumdem vero electionem tamquam non legitimam, & contra iuris ordinem, & rationem factam, cassam, & nullam declaramus, & quatenus opus sit, irritamus, & annullamus: secundo liuellationes quascumque per debitores ecclesiarum, aut alios, modo quo præfertur, etiam ratione censuum non solutorum factas, nullas pronuntiamus: tertio filios, & heredes debitorum iam defunctorum, donec integram summam defunctorum nomine debitam persoluerint; inhabiles ad ecclesiarum administrationem, quibus aliquid eo nomine debent, dicimus, & declaramus.

XVIII.

DIOECESEON latitudo efficit, vt cum episcoporum oculi in particularia quædam locorum facta, & necessitates assidue intendi non possint, expediat ministros distributis in diœcesi regionibus habere, quos ipsarum regionum portionibus vicarios foraneos præficiant. Horum episcopi fideli ac diligenti opera ad multa vti poterunt, in primisque ad executionem illorum, quæ synodalibus constitutionibus præscribuntur, ac mandantur ad continendos ecclesiasticos officio, ecclesias ornatu, populos pietatis lege, & ad ea, quæ paucis capitibus perstringemus, cum ex his aliquando quasi fundamentis maiorum possit progressionum materia excitari.

Vicariorum foraneorum munus præcipuum est, quæ-

cumque de constitutionibus, reparationibus, instructionibus, exornationibus ecclesiarum, sacristiarum, capellarum, altarium tam particulariter, quam generaliter mandata sunt, curare vt non modo executioni mandentur, sed vt bene mandentur: præterea illa etiam, quæ de honestate in ecclesiis seruanda, de ordine, & celebratione Missarum, & alia omnia, quæ curatorum diligentiæ commissa, & mandata sunt, tam respectu ministerii sacramentorum, quam aliorum quomodocumque ad ipsorum curatorum munera spectantium, curare, & exequi debebunt. Præterea vitam, mores, habitum, conuersationem, suspiciones rationabiles de vita, & moribus clericorum intra fines commissæ regionis videant, extraiudicialiter corrigant, emendare contendant. Si quid tamen vel incorrigibilitate, vel rei natura grauius inciderit, ad episcopum diligentissime perferant: quæ autem huius generis fecerint, aut curarint, ea scripto comprehendant, vt quandocumque requisiti, rationem reddere administrationis suæ valeant. ANNO CHRISTI 1596.

In re, & iuribus ecclesiasticis seruandis, tuendis, & recuperandis solicite particularium locorum curatos vrgeant, ne quid vel negligentia pereat, vel potentiorum vi & cupiditate vsurpetur. Si quid insolentius alicubi fiat, statim episcopo significetur.

In camerariorum electione, redituum ecclesiarum dispensatione, rationum redditione, reliquorum solutione, curent ea tolli, quæ vel impedimentum afferunt, vel damnum inferunt: præterea confinia terrarum, & bonorum ecclesiæ, præcipiant curatorum particularium sedulitate perfici; negligentes excitent, & ad bonum adducant.

De congregatione casuum conscientiæ singulis mensibus habenda, vicarii foranei præcipue agant, vt nunquam prætermittatur: illam vero seruato certo ordine vocent: mense ante futuram congregationem exhibeant clero suæ regionis duos, aut tres casus in congregatione excutiendos & decidendos. In congregationibus seruetur ordo, vt statuta die, quæ festa esse non debet, summo mane omnes ad suum vicarium conueniant, & facto ab omnibus sacro cum Missa de Spiritu sancto fiat congregatio, in qua casus ante exhibiti decidantur. Ad congregationem euocentur om-

ANNO CHRISTI 1596.

nes, qui sunt de regione vicarii: contumaces pœna pecuniaria plectantur: mulctæ in expensas congregationis, librorum emendorum, & cursorum discurrentium insumantur: liber penes vicarium sit, successori pro tempore tradendus, in quo scribantur congregationes cum die, mense, & anno; ipsi etiam casus, & decisiones, præsentia curatorum, qui congregationi interfuerunt, absentium vel excusatio legitima, vel contumacia, itemque contumaciæ pœna.

Si quis ter contumax fuerit, ad episcopum deferatur, vt remedio grauiore contumaciam luere discat. Decisionum exemplum singulis mensibus ad episcopum perferendum curet.

Tempore congregationum frugalitas seruetur inter omnes, qui conuenient: dum corpus alitur, lectura aliqua sacræ scripturæ condiatur mensa, alatur animus; ante, & post fiat benedictio, & gratiarum actio, inchoante vicario, & prosequentibus reliquis.

Quæ de curatorum residentia præsenti Synodo decreta sunt, vicarii, vt obseruentur, studiose curent: super illorum recessu a cura ex causa rationabili seruandum curent, quod proprio de residentia curatorum capite statutum est.

Præterea illorum munus sit, cum aliquis ex curatis suæ regionis ægrotare cœperit, inuisere; si grauius se habuerit, curare diligentius, vt necessaria tam spiritualia, quam temporalia illi ministrentur; si obierit, in suo libro scribant obitum cum die, mense, & anno, statimque episcopum moneant: curabunt vero interim tam viuente curato in ægritudine, quam mortuo, ne cura animarum detrimentum patiatur: rerum, bonorum, quæcumque in vita possederit, curam diligentem habeant, ne quid fraudis in præiudicium eorum, qui succedere de iure debebunt, committatur, inuocato etiam super his, si opus fuerit, brachio sæculari: exceptis calicibus, Missalibus, & paramentis tam ex auro, quam ex alia materia conflatis; quæ constitutione Pii quinti ecclesiis, de quarum fructibus facta sunt, tradenda hoc casu, & incorporanda omnino curabunt.

Ex sacerdotibus alienigenis si quis in regionem venerit, ne admittatur ad celebrationem Missæ, nisi licentiam a fo-

ro episcopali obtentam in scriptis habuerit: illos autem, qui tamquam peregrini ad Missarum celebrationem admissi sunt, in curam animarum intrudi non permittant. Cooperatores, seu capellanos quoscumque non permittant, confessiones audire, & sacramenta ministrare, nisi licentiam in scriptis obtentam ostenderint: eos, qui contra præmissa ire præsumpserint, ad episcopum deferre studeant. ANNO CHRISTI 1596.

Cum vero contigerit, dictos vicarios ad reuisionem ecclesiarum suæ regionis excurrere vel ordinarii officii sui obligatione, vel mandato speciali, tum eis non liceat quidquam ne minimum quidem pecuniæ, aut ab ecclesiis, aut ab earum camerariis exigere, seu petere, nec sponte oblatum accipere: si contra fecerint, eos declaramus exnunc pœnas iuris a sacro Concilio Tridentino indictas incurrisse; vt satisfacere eiusdem dispositioni non omittant. Victualia modeste exhibeantur, vt nihil inter ecclesiasticos appareat indecorum, nihil superfluum; omnia moderationis ecclesiasticæ lege temperata.

Declaramus autem decreta hactenus edita non afficere, aut lædere iura capitulorum ecclesiarum cathedralium fundata in priuilegiis & indultis apostolicis.

XIX.

MONIALIVM, quarum dicata Deo virginitas diligenti episcoporum vigilantia custodienda est, ingressum ad monasteria, disciplinam, vitam regularem, & pietatem, tamquam certissima regularis perfectionis fundamenta, attente inspicere, attentius promouere, & summa solicitudine tueri, ac defendere episcopali solertiæ conuenit. Nos vero ex alieno sumenda potius, quam depromenda de nostro in medium hoc de genere proponemus: ita tulerunt res, quæ modo nostræ sunt officio, & obligatione: quod tamen cœptum est, auctore Deo & duce, longius etiam eodem fauente Deo ad perfectum aliquando adducetur.

Tria sunt, quibus præcipue monasticæ disciplinæ status conseruatur, & augetur; sufficiens communis victus, deuota regulæ obseruantia, pia sacramentorum frequentia: ad quæ si accedat pastoris vigilantia, Deo fauente sperandum est profici vel plurimum posse: quia tamen aliqua antecedunt, vt receptio, habitus, & professio; quædam ve-

ANNO CHRISTI 1596. ro etiam subsequuntur ; de singulis statuere non modo vtile, sed necessarium existimamus.

Primo igitur quærant, & inuestigent episcopi, quot sint reditus monasteriorum, vel quæ eleemosynarum quantitas; & in sibi subiectis ordinarii, in aliis apostolica auctoritate sibi pontificia constitutione attributa adhibitis superioribus regularibus præstituant numerum monialium, quæ in monasterio ali possint; si plures sint, quam ali commode possint, decedentibus aliquibus non sufficiatur alia, nisi redigatur numerus eo, vt adæquatis facultatibus possit sustentari: quod districte præcipimus obseruandum; ne premat egestas, & rei necessariæ inopia pereant omnia: interim vero curetur, vt ipsis monialibus, vel ipsarum industria, vel publicis, & priuatis eleemosynis subueniatur, dispositis etiam per ecclesias capsulis, in quas caritatis subsidia conferantur.

Quia vero monasteria, quæ opibus olim affluebant, actorum seu procuratorum negligentia, siue potentiorum vsurpatione collabi ita solent, vt egere incipiant; & ad pastoralem pertinet solicitudinem, quæ cadere cœperunt, auctoritate & subsidio fulcire, ne corruant; omnes & singulos episcopos hortamur in Domino & serio monemus, vt omni studio curent, quo monasteriorum terræ, reditus, census & iura recuperentur; agant apud locorum magistratus, procuratores dicto excitent, monialium protectores, seu conseruatores incendant, omnia conentur, ne coram Deo negligentiæ arguantur, & socordiæ apud homines: quod si idem sit numerus re imminuta, qui integra fuit, nec restitutionis spes ostendatur, cogitent episcopi de numero paulatim minuendo per obitum monialium, facto abbatissis, seu prioribus graui præcepto, ne de receptione alicuius ad monachatum aut tractent, aut deliberent se inconsulto: nisi enim præsenti remedio occurratur, erit magnopere timendum, ne multorum annorum ære alieno, quod necessitate contrahitur, vniuersus monialium status opprimatur; quem consultius minui ex parte aliqua, quam totum extingui, permittendum. Qua ratione si augeantur monasteria legatis piis, & nouis reditibus, æquum est, seruatis quæ seruanda sunt, reliquis, numerum etiam monialium augeri.

Communis debet iis esse victus, quarum communis est domus, & vestitus, & regula; neque enim illa, quæ ad substantiam regularis vitæ pertinent, relaxari, aut mutari possunt. Idcirco, sicubi fieri solitum est, partitiones de reditibus monasterii tam tritici, quam vini, (quæ fiebant inter moniales, vt quæque portionem haberet, & inde sibi victum sufficeret) damnamus & abolemus; & sub interminatione diuini iudicii, & pœna excommunicationis in singulas consentientes, in vniuersitatem vero interdicti ingressus ecclesiæ inhibemus, ne in posterum fiant, aut fieri per ipsarum monialium præfectas, abbatissas, seu prioriſſas permittantur: ipsis vero abbatissis, seu prioriſſis sub pœna priuationis ab officio præcipimus, vt quod contra præsentis constitutionis tenorem viderint vel cognouerint attentari, aut fieri, episcopo statim significent, quo abusus veteres tandem aliquando tollantur. ANNO CHRISTI 1596.

Quia in vnaquaque re dantur certi gradus, per quos ad maiora aspiratur, & ascenditur, atque hunc ordinem non in humanis tantum, sed in spiritualibus & diuinis etiam inueniri nemo negat: ita, vbi corruptela vetus radices egit, quas si statim euellere vi conemur, corruptum antequam sanetur, etiam ipsum ruet; curandum, vt remedia huius generis omnia in rationem quamdam temperentur, vt si minus celeriter, tuto certe sanare veterem morbum valeamus. Decernimus igitur in monasteriis monialium, vbi iam certus hac de re ordo, & cum ratione consentiens statutus non est; moniali aliqua, cuiuscumque religionis & ordinis sit, decedente post harum constitutionum promulgationem, & sanctæ sedis apostolicæ confirmationem, statim abbatissam, seu prioriſſam cum sua vicaria, vel, ea impedita, cum alia moniali ex maturioribus ætate, & prudentia debere thalamum, & omnia quæ in eo sunt, cuiuscumque generis & qualitatis, nomine monasterii facto diligenti inuentario in tenutam & possessionem accipere, eaque referre omnia in commune monasterii vestiarium, illata pecunia in commune monasterii scrinium. Thalami etiam claues apud se retinere pro munere officii sui, ac de his omnibus quamprimum per literas episcopum admonere, si quid hoc de genere præcipere voluerit; non obstante monialis ipsius, dum viueret, electione discipulæ, & eiusdem destinatione etiam

ANNO CHRISTI 1596. cum abbatissæ, seu prioriſſæ, aut capituli monialium licentia ad futuram thalami, & rerum ſucceſſionem: quæ omnia tamquam iuri, rationi, & ipſis regulæ ſubſtantialibus contraria, nulla declaramus, & quatenus opus ſit, annullamus, & caſſamus, declarantes neque abbatiſſam, neque prioriſſam, neque moniales cuiuſcumque pactionis, conuentionis, & concordii vigore ad huiuſmodi executionem obligatas fuiſſe, aut obligari potuiſſe, cum ex altera parte ſubſit certiſſima obligatio non conueniendi, ſeu conuenta non obſeruandi.

Abbatiſſas, ſeu prioriſſas, & earum vicarias, tamquam monaſterii præfectas, ſerio monemus, vt inter ſuas moniales crebro agant hac de re, vt omnes diſcant nihil poſſidere ſe proprie; vſum habere in vita; in morte nullum diſpoſitionis actum habere, aut habere poſſe, etiam conſentiente præfecta; cuius partes ſunt diſpenſare, non diſſipare; hæc eſt enim diſſipatio regulæ, quæ nec in vita, nec in morte proprietatem regularibus reliquit; &, ſi quando a moniali ægrotante fuerint requiſitæ, vt alii vel ſupellectilem dent, vel thalamum, pie inſtruant hoc non licere; ægræ partes eſſe, ſi quid in vita commiſit, lacrymis, dolore, & pœnitentiæ ſacramento expiare, non ſuperaddere noua piacula, quibus fœdius anima ad tremendum Dei iudicium exitura deturpetur: ſi qua licentiam teſtandi, aut quoquo modo diſponendi, aut aliquam eligendi, ſeu nominandi, quæ ſuccedat, de facto dederit, declaramus eam ab officio ipſo facto priuatam, & depoſitam, eamdemque in perpetuum declaramus ad idem officium, & alia quæcumque in eadem religione obtinenda, inhabilem.

Has vero conſtitutiones, cum primum a ſancta ſede confirmationem acceperint, præcipimus, vbi monaſteria reformata non ſunt, abbatiſſis, ſeu prioriſſis, & monialibus, in linguam Italicam verſas a vicariis, ſeu ſpecialibus nuntiis epiſcoporum (vbi diſciplina monaſtica reformationem nondum accepit) legi, declarari, & intimari, ac de huiuſmodi intimatione in actis cancellariæ epiſcopalis ſcriptionem fieri diligentem.

In monaſteriis, in quibus proprietas exulat, & omnis affectio corrupta, ſeruetur illa rerum omnium communio, quæ nihil habet, & cui nihil deeſt; quæ in egeſtate rerum

copiam habet, & nihil omnino habet: si quid enim est, hoc habet vsu, non affectu; quæ quidem diues inopia in omnium monialium domos & vitam pastorali prudentia & vigilantia inuehenda est. ANNO CHRISTI 1596.

Communis esse debet monialium mensa, ad quam omnes, exceptis ægrotantibus, conuenire debent, ac tenentur. Pactiones, siue consuetudines, quæ corruptelæ sunt, vt tantum pecuniæ detur ei, quæ ad mensam communem non accedit, reiicimus & nullas dicimus; & quæ vel obseruarint, vel vt obseruentur, institerint; mensis vnius voce in capitulo priuamus; aut alia pœna, quæ abbatissæ, vel prioriſſæ loci, aut vicariæ, si principales impeditæ fuerint, conueniens videbitur, plecti mandamus.

In mensa communi non desit spiritualis aliqua lectio, qua corporales cibi suauiter condiantur: debent enim, quæ Deo viuunt, spiritu magis viuere, vt licet necessitati corporis seruiant, plus tamen animo semper tributum velint: liber vero ad lectionem mensæ adhibendus a confessario probetur.

Silentium, obedientia, humilitas, caritas, ac reliquæ Christianæ virtutes inter regulares personas gemmarum clarissimarum loco sint, quibus præcipue monialium domus & familia exornetur.

Quæ a regula nomen ducunt, eam, cui se professione solenni adstrinxerunt, nosse regulam debent. Episcoporum igitur diligentia efficere debebit, vt regula inter moniales (vbi hactenus omissa fuit) lingua Italica ab aliqua ex monialibus, quæ lectioni obeundæ aptior fuerit, & ab abbatissa, seu prioriſſa deputabitur, frequenter legatur, atque illa quidem in duas distinguatur partes, ita vt quotidie legatur aliquid post conuentualis Missæ officium vel in choro, vel alibi, vbi commodius possit, de tribus, quæ emittuntur in professione, votis, vt sæpissime inculcentur & auctore Deo aliquando hæreant; alia vero per ordinem, vt quolibet festo die legantur quatuor, aut quinque capita, & a fine in principium redeatur, nunquam vero intermittatur. Inter legendum abbatissa, seu prioriſſa moniales moneat, & redarguat, si quid minus seruetur, aut negligatur: excitet vero ad correctionem & ad futuræ gloriæ cupiditatem, igniculos addens, & semina Christianæ pietatis: si

ANNO CHRISTI 1596. quid pœnæ a regula ob quodcumque commissum, aut omissum statutum est, hoc præfecta exequatur; si fuerit oppositum impedimentum, confessarium consulat, episcopum moneat.

Statis horis tam matutinis, quam diurnis, & vespertinis præfectæ curent, vt omnes moniales in ecclesiam ad laudes Deo persoluendas conueniant, & in ea non nugis & collocutionibus operam dent: nulla vero monialis quocumque prætextu excusetur a choro, nisi vel ægritudinis causa, vel ægrotantium custodia, vel iusti impedimenti excusatione; quam præfectarum munus erit cognoscere, &, si legitima fuerit, etiam admittere. Quæ in chorum non venerint, pœna regulæ, aut alia etiam grauiori pro culpæ modo, a præfecta plectantur; ac, si contumacius perseuerarint, episcopo significetur, & medicinam conficiat ipsi ægritudini accommodandam.

Admoneantur sanctimoniales, vt saltem semel singulis mensibus confessionem peccatorum faciant, & sacrosanctam eucharistiam suscipiant, vt eo se salutari præsidio muniant ad omnes oppugnationes dæmonis fortiter superandas. Quod festis solennioribus anni, item beatæ Mariæ virginis, & sanctorum apostolorum, omittere non debebunt. His attribuatur confessarius ætate, & prudentia maturus, vita, moribus, & doctrina probatus: qui etiam pro opportunitate norit aliquid e sacris scripturis depromere ad spiritualem ipsarum iucunditatem, & perfectæ vitæ progressionem: præter ordinarium alius extraordinarius ab episcopo eisdem bis, aut ter in anno offeratur, qui omnium confessiones audire debeat.

Seniorum monialium partes sunt, iuniores ad sacramentorum frequentiam, & omnes alios pietatis, & deuotionis actus inuitare verbo, exemplo, caritate; vt ad iuniorum modestiam, ac religionem pertinet, omnia, quæ in regula sunt, præcepta obseruare, ad ea se assidue exercere, & nihil omittere illorum, quæ ad regularis perfectionis implementum spectare aliqua ratione possunt.

At vero non exigua est educationis vis, qua fit habitus difficile mobilis, & par naturæ habilitas quædam: quo vno præcipue nititur morum & vitæ bene agendæ fundamentum: hoc attendant episcopi, sicubi adhuc non est institu-

ta ratio virginum ad sanctimonialium perfectionem traducendarum; & omnino prospiciant, vt quamprimum in singulis monasteriis instituatur nouitiatus, in quem tam præsentes puellæ, quæ degunt in monasteriis apud seniores, ibique in probatione morantur; quam omnes, quæ in futurum ad monasticam vitam aspirabunt, recipiantur. Quæ illuc vel suo dissensu, vel parentum, aut propinquorum impedimento diuertere noluerint, dimitti a monasterio volumus, nec eis suffragetur superiorum temporum abusus, aut pactio, siue concordium cum monasterio, aut monasterii præfectis alias initum; quam pactionem, seu conuentionem iniri non potuisse declaramus contra commune bonum monasterii: initam vero non tenere, nec quemquam obligare. In primis vero abolemus, & extinguimus in omnibus prouinciæ Aquileiensis monasteriis monialium discipularum nomen, & vsum, quo solebant moniales puellam tam ex consanguineis, quam ex alienis recipere in discipulam, illamque educare, & vsque ad professionem in monastica disciplina in proprio thalamo exercere. Inde enim, vt est sexus, & sæculi infelicitas, parum boni oriebatur, vtinam nihil vel mali, vel scandali: in primis vero educationis dissimilitudo, & educantium diuersitas nihil hactenus effecit, in quo non incompositio quædam, & dissonantia videretur, vniformi aliquando ratione, & disciplina temperanda: quod nouitiatus vnico remedio fauente Deo fieri poterit. ANNO CHRISTI 1596.

A tempore nouitiatus e septis monasterii exire nouitiis nullatenus permittatur. In nouitiatum nulla recipiatur sine habitu regulari. Ad habitum nulla nisi maior duodecim annorum: at vero antequam inducatur in monasterium, de libero eius consensu interrogata ab episcopo, vel vicario generali, aut aliquo ab eis deputato, inducetur in ecclesiam interiorem, vbi sacro audito, & accepta sanctissima communione de confessarii, aut alterius manu, iuxta morem locorum assumet ab eodem habitum regularem, & in nouitiatum recipietur; ac finito tempore nouitiatus, & probationis, quod minus non sit anno, si decimumsextum ætatis annum impleuerit; (quod scripto authentico constare debebit) & interrogata ab episcopo, vel vicario eius generali de pio illius consensu, & libera voluntate certum testimonium dederit, ad professionem recipi liceat. Optamus au-

ANNO CHRISTI 1596. tem, vt vetus monialium solenniter velandarum mos obliuione, ac desuetudine pene antiquatus ad vsum pristinum instituto & ritu proprio reuocetur; modo intra monasterium fiat.

Nouitiatum visitet singulis mensibus abbatissa, seu prioriſſa cum vicaria, & significet episcopo statum illius & puellarum disciplinam & præfectæ diligentiam.

Vsu pene locorum omnium receptum est, vt puellæ, quæ disciplinæ & educationis locum alibi non inueniunt, in monasteria consentientibus episcopis recipiantur & ibi pietatem discant, & moribus pene ecclesiasticis instituantur; vt, quo se contulerint, vel nuptui etiam traditæ fuerint, domos, familias, filios, pietatis ac religionis tacitis quasi documentis, quod a pio vitæ exemplo colligitur, imbuant & erudiant; quod ad gloriam Dei & salutem animarum pertinere nemo negarit. Ne tamen, quod passim fit ad commune bonum, communem afferat & insignem regularibus domibus iacturam, decernimus, (quod multis iam locis factum audiuimus, probauimus, ac imitari affectamus) quamprimum monasteriis monialium, quæ puellarum educandarum studium non refugiunt, aliquam in ipso monasterio partem aptari a monialium cellis separatam, in quam recipiantur puellæ educandæ, & ibidem erudiantur. Sit autem vna omnium magistra, cuius dicto puellæ omnes pareant, a qua vna omnes addiscenda addiscant: primum doceantur doctrinam Christianam, officium beatæ Mariæ virginis, septem psalmos pœnitentiales, coronam & rosarium; acu etiam pingere & alia facere, quæ ad sexum muliebrem honestandum & familias industria tuendas pertinere possunt. Hæ vero si semel ante finitum educationis tempus exiuerint, vel eductæ fuerint a monasterio, spem deponant restitutionis.

Salarium pro qualibet puella assignatum totum abbatissæ, vel prioriſſæ soluatur, vnde victus puellis, magistræ vero aliquid commodi vltra victum propter docendi laborem suppeditetur.

Alium educandarum puellarum modum abolemus, ac tollimus, vt iam illa, quæ mercimonii & irreligiosi lucri cupiditatem non olent modo, sed vere habent, a sancti-monialium domo, quæ proprium non in re modo, sed in

ipsa voluntate abnegarunt, longissime arceantur. ANNO CHRISTI 1596.

Clausuram monialium, si episcopis subsint, ordinaria, sin minus, apostolica auctoritate iuxta Tridentini Concilii decretum ab ipsis reuideri, vel apostolica delegata auctoritate, vel ordinaria conuenit & reformari: in primis circa viridaria & hortos inspicienda muri altitudo, arborum a muris distantia, in ipsis septorum muris foramina tam intus, quam extra, vt diligentissime virginum Deo dicatarum conseruationi prospiciatur. Portas ingressus in monasterium bene muniendas, nunquam nisi ex causa necessaria aperiendas præcipiant. Parlatorii vero interior porta sera & vecte præsertim claudatur: clauis ab abbatissa, seu prioriſſa, aut vicaria seruetur: in parlatorio a parte monialium nihil omnino sit, quo porta interius obserari possit; si fuerit aliquid cum moniali a quoquam agendum, petat ipsa monialis a præfecta monasterii licentiam & clauem: expedita collocutione obserata porta clauem restituat: in quo statuimus obseruari, vt patres & matres etiam sine licentia (quoad fratres vero decernimus seruandum, quod est episcoporum diligentia hactenus constitutum) possint suas vel filias, vel sorores alloqui: si alius extra hos fuerit, qui alloqui monialem velit, licentiam in scriptis ab episcopo obtineat: hi tamen non permittantur alloqui sine licentia abbatissæ, siue prioriſſæ, & præsentia auditricis: vbi vero ordo iam institutus est prædicto exactior, ille ibi seruetur.

Feminis, quæ meretricium exercuerunt, aut quarum honestas in dubium reuocata aliquando fuit, cum monialibus tractare, loqui, negotium habere nullatenus concedatur, etiamsi causa prætendatur honesta; de qua tamen bene suspicari tutum omnino non est.

Episcopi ingressum nulli concedant, nisi ex causa necessaria & in scriptis; ipsi vero nunquam ingrediantur, nisi ex causa necessaria, & obseruent constitutionem Gregorii XIII. latam die 23. Decembris MDLXXXI. vt censuras pontificias declinent.

Liber conficiatur in quolibet monasterio, in cuius parte scribantur omnia nomina & cognomina & patria monialium viuentium. Sit pars libri attributa scriptioni monialium morientium: tertia pars contineat nomina nouitia-

rum

ANNO CHRISTI 1596. rum cum die, mense, & anno receptionis: quarta pars habeat professiones cum die, mense, & anno, & professarum nominibus, cognominibus, & patria.

Præter hunc librum habeatur item liber puellarum quæ educantur: scribantur in eo in prima facie paginæ nomina, cognomina, & patria puellarum educandarum cum die, mense, & anno ingressus, & cum assignata quantitate pecuniæ, aut illius speciei, quæ fuit attributa pro cuiuslibet victu: ex altera parte scribantur quæcumque exhibita ex attributis pro victu.

Vterque liber sit apud præfectam monasterii, siue abbatissam, siue prioriſſam, & diligenter custodiatur; & episcopo, quandocumque voluerit, ac requisierit, sit in promptu: appareat vero, vt in reliquis, in his etiam diligentia illarum, quæ præfecturæ munus susceptum habent, vt laudem mereantur & præmium in cælo bene gestæ prouinciæ.

Multo vero plura statuenda pro bono sanctimonialium statu viderentur, nisi cogitandum esset de Domini sententia, qui cum multa apostolos docere & præcipere eisdem haberet, illa reticuit quæ portare tunc non possent, in aliud tempus extrahenda, cum habiliores ad intelligendum facti essent. Nos vero si de monialium domibus in prouincia bene constitutis cogitamus, hæc quæ iecimus fundamenta illo pertinebunt, vt quod præsentibus decretis faciendum putauimus, iam factum laudemus: si vero illarum rationem habemus, quæ principia & bases, quibus sustententur, adhuc non habent, satis multa statuimus, vt quæ modo portare non possint, inculcare superuacaneum videatur. Quod de reliquis etiam ad gubernium ecclesiasticum pertinentibus eodem consilio decreuisse & statuisse nos per Dei gratiam non pœnitebit.

Presbyteros sæculares ac regulares sine expressa licentia episcoporum decernimus non permittendos, vt in ecclesiis monialium episcopis subiectarum celebrent.

Ac vt laudamus quod multis iam factum locis audiuimus, ita vbi non est institutum, decernimus instituendum; vt musicas laicorum, seu clericorum, in monialium ecclesiis episcopi non permittant, nisi licentia præcedente.

Extremum hoc episcopos monemus, accurate prospiciendum, vt incongruæ cuidam rei, quæ inter monialium

conuersas passim viget, occurrant, nec permittant illas a monasteriis suæ diœcesis ad colligendas eleemosynas extra diœcesim discedere sine literis commendatitiis; vt cognoscantur vnde veniant, & quo, cuiusve rei causa, proficiscantur; aut ad eleemosynarum collectiones, cum aliunde venerint, non admittant, nisi præfatas commendatitias attulerint; nec adhuc permittantur eleemosynas colligere, nisi domum ante, in quam diuerterint, & in qua permaneant, ipsi notam fecerint. ANNO CHRISTI 1596.

Suprascriptas constitutiones in prouinciali Synodo prima Aquileiensi promulgatas, & receptas, de consilio & consensu reuerendissimorum dominorum coepiscoporum nostrorum decernimus in Synodo prima diœcesana a singulis episcopis promulgari, & executioni mandari, quatenus episcopalis solicitudo conficere poterit.

Si qua autem super illis, aut illarum aliqua, circa veram intelligentiam dubitatio emerserit, illius nobis declarationem vsque ad futuram Synodum prouincialem item de consensu eorumdem reuerendissimorum dominorum coepiscoporum reseruamus.

Præfatarum vero constitutionum dispositionem sanctæ sedis iudicio subiicimus, & confirmationem, & approbationem ab eadem petendam & impetrandam huius sanctæ Synodi Aquileiensis nomine decernimus omni meliori modo ad laudem omnipotentis Dei. Amen.

Ego Franciscus patriarcha Aquileiensis definiens subscribo.
Ego Georgius episcopus Petinensis definiens subscribo.
Ego Cæsar episcopus Parentinus definiens subscripsi.
Ego Michael episcopus Vicentinus definiens subscripsi.
Ego Iacobus episcopus Feltrensis definiens subscripsi.
Ego Claudius episcopus Polensis definiens subscripsi.
Ego M. Antonius episcopus Cenetensis definiens subscripsi.
Ego Albertus episcopus Famagustanus, coadiutor Veronæ, definiens subscripsi.
Ego Marcus episcopus Paduanus definiens subscripsi.
Ego episcopus Comensis definiens subscripsi.
Ego Aloysius episcopus Taruisinus definiens subscripsi.
Ego Franciscus de Pampero, canonicus Vtinensis, ac procurator specialis reuerendissimi domini Ioannis Ingegnerii episcopi Iustinopolitani, eius nomine interfui, ac subscripsi, & omnia & singula in hac sancta Synodo acta & publicata eius & ecclesiæ suæ nomine recipio.
Ego Horatius Businus iuris vtriusque doctor & presbyter, ac ciuis

ANNO CHRISTI 1596. Æmonienſis procurator ſpecialis reuerendiſſimi domini Antonii Saraceni epiſcopi Æmonienſis, nomine eius interfui, & ſubſcripſi, & omnia ac ſingula in hac ſancta Synodo acta, edita & publicata, eius & eccleſiæ ſuæ nomine recipio.

Ego Valerius Trapola a Collibus iuris vtriuſque doctor, & vicarius generalis reuerendiſſimi domini domini Matthæi Sanuti epiſcopi Concordiæ, eiuſque in hoc ſpecialis procurator, eius nomine interfui, & ſubſcripſi, & omnia & ſingula in hac ſancta Synodo decreta, atque edita & publicata, eius & eccleſiæ ſuæ nomine recipio.

Ego Gaſparus Pinellus doctor ſacræ theologiæ reuerendiſſimique domini epiſcopi Bellunenſis procurator ſpecialis, eius nomine interfui, & ſubſcripſi, & omnia ac ſingula in hac ſancta Synodo acta, edita & publicata, eius & eccleſiæ ſuæ nomine recipio.

Superiora omnia Synodi huius prouincialis decreta recognita & approbata fuerunt a ſacra congregatione Concilii Tridentini.

HIERONYMVS CARDINALIS MATTHÆIVS.

In ciuitate Vtini die 28. Octobris 1596. comparuit coram reuerendiſſimo domino patriarcha Aquileiæ, *&c.* metropolitano reuerendus presbyter dominus Michael Paſſera canonicus Tergeſtinus, & ſpecialis nuntius pro reuerendiſſimo domino epiſcopo Tergeſtino ad proponendas excuſationes eiuſdem reuerendiſſimi domini epiſcopi in Synodo prouinciali Aquileienſi, vt patet mandato ſui procuratorii ſub die 26. Octobris eiuſdem anni manu domini Georgii Piccardi notarii Tergeſtini.

Die 2. Nouembris 1596. coram eodem reuerendiſſimo domino patriarcha metropolitano comparuit reuerendiſſimus & excellentiſſimus dominus Ioſephus Roboretus cathedralis eccleſiæ Tridentinæ canonicus, & epiſcopatus Tridentini pro illuſtriſſimo & reuerendiſſimo domino domino Ludouico ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinali Madruccio dictæ eccleſiæ epiſcopo vicarius generalis, & ab eodem illuſtriſſimo domino cardinali, vt patet literis dominationis ſuæ illuſtriſſimæ datis Romæ die 19. Octobris 1596. manu propria ſubſcriptis, & ſolito ſigillo obſignatis, ſpecialis nuntius deſtinatus ad Synodum prouincialem Aquileienſem.

VITA LEONIS PAPÆ X. VVLGO XI.

ANNO CHRISTI 1605.

LEO huius nominis decimus, Alexander Medices ante vocatus, patria Florentinus, Cosmi magni ducis Etruriæ consobrinus, ex cardinale sanctorum Ioannis & Pauli (quem titulum virtutibus eius debitum Gregorius XIII. ei contulerat) Clementi VIII. in pontificatu subrogatus est quarto Nonas Aprilis, anno Christi millesimo sexcentesimo quinto, imperante Rudolpho II. Ante pontificatum, archiepiscopatu etiam Florentino fungens, a Clemente VIII. ad Henricum IV. Galliæ regem anathemate iam ab eodem pontifice expiatum, legatus de latere missus est: vbi per annos duos moratus, legatione bene gesta, & pace tandem inter potentissimos Galliæ & Hispaniæ reges constabilita, Ferrariam, vbi Clemens agebat, profectus, magno pontificis & cardinalium præsentium applausu exceptus est. Quando vero ad gubernacula ecclesiæ admotus est, tantam statim omnium ordinum spem de se concitauit, quantam insperata & nimis accelerata mors consternationem omnibus attulit. Nam cum ad sanctum Ioannem Lateranensem possessionis capiendæ causa, de more, celeberrimo comitatu se contulisset, a maximis sudoribus subito refrigeratus in morbum grauissimum incidit, ex quo vigesimoseptimo Aprilis eiusdem anni, postquam vigintiquinque dies ecclesiæ præfuisset, in humanis esse desiit.

VITA PAVLI PAPÆ V.

PAVLVS V. Camilli Burghesii nomine ante dictus, patria Romanus, Antonio Burghesio Senense, aduocatorum consistorialium decano, & Flaminia Astallia rari & incomparabilis exempli femina prognatus, post referendarii vtriusque signaturæ & auditoris Cameræ mune-

ra bene gesta, postque legationem apud regem Catholicum in re ardua feliciter peractam, ex cardinale tituli sancti Chrysogoni, communi omnium suffragio, viua voce pontifex renuntiatus est 16. Maii anno salutis 1605. imperante Rudolpho II. coronatus vero 29. Maii ipso solenni die pentecostes. Pontificatum a promulgatione iubilei, & reipublicæ Christianæ, Vrbisque statu in melius commutando exorsus est. Crebris literis principes ad propulsandos ab Hungaria Turcas concitauit, pecuniam militemque in belli societatem misit. Eodem tempore regi Poloniæ Sigismundo potestatem fecit iungendi sibi Constantiam Austriacam, cuius sororem habuerat in matrimonio, vt denuo Germanicas & Polonicas vires in finitimum Turcam aliosque communes hostes renouata affinitate coniungeret. In Vrbe Vaticanum diui Petri templum, opus integri sæculi continuata molitione conditum, adhuc semiperfectum, porticu, & aliis accessionibus adiunctis, absoluit. Virgini Mariæ magnificentissimum sacellum in basilica Esquilina ædificauit. Vaticanum & Quirinale palatia amplificauit, & ornauit; Romamque innumeris ædificiis illustrauit, & marmoream reliquit. In Italia Veneti patres quædam sibi arrogabant, quæ sibi licere iure imperantis reipublicæ arbitrabantur: Paulus, qui prætextu firmandæ sæcularis potentiæ pontificiam auctoritatem minui, & libertatem ecclesiasticam labefactari sentiebat, seuerius animaduertere compulsus est. Timebatur quorsum hæc forent euasura, cum gliscente malo Galliæ Hispaniæque reges repetitis officiis & precibus opportune interuenere. Quo quidem tempore rem ecclesiasticam præclare gessit Maphæus Barberinus, apostolicæ sedis in Gallia internuntius, paulo ante Vaticana purpura decoratus. Hinc res amice transacta, & ab inclyta republica disceptationibus in obsequium versis, pontifex eam pristina beneuolentia complexus, impendentem Italiæ nubem discussit, quam statim tranquillitas est consecuta. Confestim Paulus curarum molem vertit in Germaniam, rebusque inter Rodulphum imperatorem eiusque fratrem Matthiam compositis, impense operam dedit, vt inter catholicos Germaniæ principes fœdus iniretur aduersus vnionem hæreticorum, qui te-

terrima in Romanæ fidei perniciem consilia ceperant. Primo quidem bellum anceps, & dubii euentus videbatur: moritur Matthias imperator, succedit Ferdinandus. Bohemi proceres, legitimo principe recusato, Palatinum Rheni accersunt, regem sibi creant, & catholicis vltima minantur. Deo auspice, & Maximiliano Bauariæ & Christiani exercitus duce, vna cum Cæsarianis legionibus furori sectariorum obuiam itum. Hinc catholica res summo periculo exempta, superati Bohemiæ saltus, fugati, & cæsi ad satietatem hostes, capta Praga vrbs belli caput, recepta Bohemia, Moraui, Silesii subacti, afflicta, pulsa, oppressa hæresis. De quibus Paulus certior factus, ad Teutonicum Virginis templum supplicatione decreta, gratulatus est vindici Deo victoriam. Sed quanta vi Paulus hostes ecclesiæ conabatur opprimere, tanto studio pacem catholicorum principum amplexus, diligenter cauit, ne qua labaret ex parte; exortosque tumultus opposita maiestate compescuit. Bella inter Maximilianum Bauariæ ducem & Saltzburgenses, Carolum Emanuelem Sabaudiæ ducem & Ferdinandum Gonzagam in ditione Monferratensi, Venetos & archiducem Gretiensem ad Gradiscam in Carnorum finibus, per legatos suos sedauit & extinxit. Nec minore cura religionem vbique tuebatur quam pacem. Catholicos in Britannia fidei causa laborantes, pontificiis literis admonuit vt postulatum ab hæretico rege iusiurandum fidelitatis non offerrent; quod sectarii ad infringendam Romani pontificis auctoritatem obtruserant. Ad Indos promulgando euangelio patres Societatis Iesu, & e sanctorum Augustini, Dominici, & Franciſci familiis crebro misit: Carmelitas Excalceatos in Persidem, magno fidei catholicæ incremento. Eodem auspice Serræ Leænæ in India rex, eiusque duo germani fratres, & liberi quatuor, ad vitæ fontem barbariem simul & impietatem eluerunt. A patriarchis Melchisedeco Armenio, & Petro Maronita legatos benigne suscepit, Romæ perdiu laute largiterque aluit, muneribus in digressu donatos domum sui amantissimos remisit. Armenio quidem profitendæ fidei formulam Arabico sermone conscriptam transmisit, iussitque in Missæ sacrificio aquam cum vino miscere; atque

ex trisagio celebri hymno augustissimæ Trinitatis, quædam quæ irrepserant verba reiicere. Petro Maronitarum patriarchæ, qui Libanum montem incolit, multa petenti plura largitus est, auctumque argenteis haud vulgari opere vasis & sacerdotali supellectile mirifice recreauit. In eius gratiam precationum ecclesiasticarum breuiaria, quæ antea manuscripta illi nationi paulatim vetustas subducebat, Romæ nouis typis in eam rem fabricatis mandauit excudi. Episcopis Græciæ solicite prouidit, patresque e Societate Iesu cum Gallico oratore Constantinopolim ad rem catholicam fouendam profectos enixe iuuit: alios Belgradum dimissos, & alios in vltima Sinarum regna soluentes, donis amplissimis cumulauit. Porro is operæ fructus præter ceteros extitit non pœnitendus, quod honorificentissimis legationibus celebrata est Romana sedes. Aluarus Congi rex Antonium Nigritam, vt per eum ad pedes pontificios ipse procumberet, Romam misit ex torrida mundi plaga. Demetrius Moschorum dux per certos homines veneratus est Pauli maiestatem. Rex Voxius e Iaponia promoturum se rem Christianam spopondit. Persarum rex ab vltima Asia fastigium pontificis coluit, etsi potestatem magis quam religionem veneratus. Nec si tantus apud exteros, minor interim Paulus auctoritate regnauit in suos, quorum præsertim vtilitati, otio & securitati, si quis alius, inuigilauit. Armamentaria Bononiæ, Anconæ, Ferrariæque parauit; Ferrariensem arcem a Clemente VIII. inchoatam in opportuniorem formam redegit, & perfecit. Ædificationem portus ad Centumcellas, iampridem cœptam, lentoque opere sub aliquot pontificibus prouectam, promouit. Anconæ portum dilatauit, repurgauitque. Padum Bononiensium, Ferrariensium & Rauennatum agros exundantem coercuit. Egit cum Cosmo Etruriæ Magno duce vt Clanis fluuii laxati obices arctarentur, ne plus æquo in Tiberim erumperet, vnde plana Vrbis inundarentur. Vias publicas muniuit ac strauit: fluuios pontibus iunxit: veterem Anienis, a Narsete factum, collabentemque, alterum super Lirim restituit, nouum in Vmbria Nari imposuit. Paulam aquam, magnum aquæ flumen, xxxv. ab Vrbe milliario, ex agro Braccianensi

opere subterraneo & arcuato, veteribus aquæ Alsietinæ ductibus restitutis, nouisque additis, partim in Ianiculum, partim in vrbem Leoninam deduxit. Accedebat tanto pontifici insignis pietas, & religionum arbitro digna religio. Mane præter horarias preces, aliis vacare solitus, quotidie animæ noxas confessione expiabat, & ad aram, oblata laudis hostia, diuino epulo pascebatur. Vsum eucharistiæ sumendæ longe frequentiorem in Vrbe instituit, atque ex diuino ærario depromptis indulgentiis largissime ditauit. Franciscam virtutis plusquam Romanæ feminam, & Carolum Borromeum, in cœtum sanctorum transcripsit. Tantis rebus gestis, cum sexdecim prope integros annos pontificatum tenuisset, & annos 68. menses 6. dies 11. vixisset, obiit Paulus die 28. Ianuarii anni 1621.

VITA
GREGORII PAPÆ XV.

ANNO CHRISTI 1621.

GREGORIO decimoquinto, qui Alexander ante pontificatum vocabatur, pater fuit comes Pompeius Ludouisius Bononiensis, mater Camilla Blanchina. Adolescentiam Romæ apud patres Societatis Iesu in humaniorum literarum & philosophiæ studio traduxit: Bononiæ postea legum scientiæ incubuit, vbi postquam laurea insignitus fuit, Romam iterum aduenit. A Gregorio XIII. primus Capitolii iudex electus est, a Clemente VIII. creatus vtriusque signaturæ referendarius; mox inter Romanæ Rotæ patres adscriptus est. Ab eodem pontifice Beneuentum destinatus, vna cum Maphæo Barberino cameræ apostolicæ clerico, tunc præclari oneris comite, postea summi honoris successore, contentiones inter pontificios & regios ministros exortas admirabili prudentia compressit. Demum a Paulo V. archiepiscopus Bononiensis declaratus, excitato in Italia bello inter Hispaniæ regem ducemque Sabaudiæ, eo pacificator immissus, suscepto munere dignissime perfunctus est; ideoque a pontifice inter purpuratos patres adscriptus anno 1616. Paulo autem e viuis erepto pontifex renuntiatus est an-

no 1621. quinto Idus Februarias. Ferdinandum imperatorem in Germania aduersus hæreticos pugnantem perdiu iuuit, tum expedito milite, tum numerata pecunia in menses singulos. Septemuiratum augustalem, iusque ferendi suffragii in eligendo imperatore, quo deuolutus ob rebellionem fuerat Rheni palatinus, ad Maximilianum Bauariæ ducem transferendam curauit. Dux autem tanti memor beneficii, capta Heidelberga, bibliothecam Palatinam, eruditum ex debellatis hostibus trophæum, Gregorio pontifici Romæ transferendam, & Vaticanæ addendam, donauit. Sigismundum Poloniæ regem consiliis & pecunia iuuit Gregorius contra immensum Turcarum exercitum, qui excidium Christianis regionibus minitabatur. Marcum Antonium de Dominis archiepiscopum Spalatensem, virum transfugam, & qui scriptis ausus fuerat Romanam ecclesiam incessere, ex Britannia, in quam concesserat, remoueri curauit, ac scripta sua edito libro damnantem paterne Romæ excepit. Ac vt prodesse vniuerso terrarum orbi simul posset, Conuentum cardinalium, habendis de propaganda fide consiliis, instituit, annuisque reditibus firmauit. Quarto Idus Martias anni 1622. beatos Ignatium Societatis Iesu fundatorem, Franciscum Xauerium eius socium, Indiarum apostolum, Philippum Nerium congregationis Oratorii auctorem, Isidorum cultorem agrorum, Theresiam Carmelitarum Discalceatorum institutricem, in sanctorum numerum retulit. Denique diploma de creatione Romani pontificis per secreta suffragia, expetitum ab omnibus, tentatum a multis, a nemine perfectum, conscripsit ipse, ac publicauit. In has aliasque plurimas pastoralis muneris sui curas, quamuis valetudine ab ipso statim initio pontificatus aut tenui aut afflicta, constanti & vigente animo semper incubuit. Tandem obiit in Quirinali septuagenarius, VIII. Idus Iulias anni 1623.

VITA VRBANI PAPÆ VIII.

ANNO CHRISTI 1623.

VRBANVS VIII. antea Maphæus cardinalis Barberinus nominatus, anno 1623. sexta die Augusti, omnium fere votis ad pontificatum promotus est: vir tantis ornatus virtutibus, vt natus pontifex, non factus videretur. Pater huic fuit Antonius Barberinus, mater Camilla Barbadora. Auorum seriem non parum illustrat Franciscus Barberinus, qui ante trecentos annos floruit; vir iuris scientia clarus, & elegantissimi (vt sua tempora ferebant) styli, & qui multas pro republica Florentina legationes obiuit. Gens enim Barberina ducentis ante ipsum annis, euersa celebri quondam Simiphontana in Etruria republica, non procul a Barberino opido, Florentiam transmigrauerat, ibique inter patricias allecta fuerat: ex quo nullum gessit nobilitas magistratum quem Barberinis ciuibus patria non obtulerit. Maiorum gloriam æmulatus Maphæus, vita integer, doctrina insignis, & augusta oris maiestate præditus, varias dignitates Romæ obtinuit. Sub Sixto V. & Gregorio XIV. pontificibus vtriusque signaturæ referendarius fuit. A Clemente VIII. inter apostolicæ cameræ clericos relatus, postmodum nuntius extraordinarius in Galliam delegatus est, Henrico IV. & Mariæ Mediceæ primogenitam sobolem Ludouicum XIII. gratulaturus. Ibi conciliata regum & nationis gratia, fecit vt Christianissimo regno Societatis Iesu patres, tam bene de Christiana republica meriti, restituerentur. Illum e legatione reuersum pontifex in Vmbriam misit, vbi exundantem Trasimenum, & passim agros & opida obruentem repressit. A Clemente postea auctus dignitate archiepiscopatus Nazareni in regno Neapolitano nuntius ordinarius in Gallias iterum mittitur. In qua legatione Paulus V. mortuo iam Clemente VIII. purpuream ei vestem & eminentissimum cardinalis honorem tribuit anno 1605. Romam magna meritorum fama & futurorum spe reuersus Spoletanæ ecclesiæ præficitur, illique maiora Roma-

næ aulæ negotia deferuntur. Scotiæ patrocinium a pontifice delatum lubens accepit, iam tum magnanimæ caritatis solicitudines vltra Oceani terminos propagans. Orientales quoque Græci eius præsidium ambierunt; eorumque patronus a Gregorio XV. instituitur. Viros doctos fauore semper prosecutus est, Musarum sacris & ipse operatus. Mortuo Gregorio XV. nouemdialibus exequiis peractis, sacer senatus in amplissimis comitiis, vbi aderant quatuor Italiæ principes, quatuor pontificum nepotes, quinquaginta suffragiis illum pontificem maximum renuntiauit die quo pseudoepiscopus Alberstatensis catholicæ religionis hostis in Germania victus & fusus est. Die 29. Septembris, qui diuo Michaeli sacer est, omnium ordinum comitatu & applausu coronatur ante augustam sancti Petri basilicam in Xysto, vt mos receptus postulabat. Die 19. Nouembris ad Lateranensem basilicam triumphali pompa processit, & peracta ceremonia populo benedixit. Anno eodem Pii V. constitutionem de non alienandis ecclesiæ vrbibus firmauit, & bullam de residentia cardinalium episcoporum promulgari fecit. Ordinem equitum Conceptionis Virginis a Carolo Gonzaga, tunc Niuernii, postea Mantuæ duce, institutum confirmauit, ordinisque insignia, Crucem & paludamentum, institutori concessit. Ineunte anno 1625. reserauit portam Sanctam, & iubileum celebrauit, quo durante peregrinos summa munificentia & largitate hospitio excepit, & aluit. Beatam Elizabetam Lusitaniæ reginam in sanctorum numerum retulit. Die 24. Decembris portam Sanctam clausit. Subsequentibus annis innumera egit, tam ad fidei catholicæ profectum, ecclesiæque Romanæ gloriam, quam ad Vrbis ornatum, pontificiæque ditionis securitatem. Æthiopiæ imperator, cum suis, abiuratis Dioscori & Eutychetis erroribus coram catholico Æthiopiæ patriarcha, quem venerabundus exceperat, imperium suum ante eius pedes Romanæ ecclesiæ perpetuo subiecit. Primus quoque pontificum Vrbanus a rege Congi per oratorem Ioannem Baptistam Viues Christianæ obedientiæ iuramentum excepit. Maronitarum patriarcham sacra supellectile donauit. B. Andreæ Corsino Florentino, ordinis Carmelitarum, sacros cælestium ciuium honores so-

lenni ritu detulit. Mariam Magdalenam Pazziam, Caietanum Thienæum, congregationis clericorum regularium Theatinorum fundatorem, Andream Auelinum presbyterum, & alios, beatos dici, & ad aras sacro cultu honorari posse declarauit. In Vrbe Fuldense, Viennense, & Pragense collegia nationis Germanicæ ad fidei propagationem extruxit. Illyricum a Gregorio XIII. in vrbe Lauretana institutum, & nonnullis post annis Romam translatum, auxit, & Laureto restituit. Vaticanam basilicam consecrauit, aras & sacella statuis & multiplicibus operibus ornauit, ac principis apostolorum sepulcrum ænea mole tetrastylo, qua se superatam fastuosa fateretur antiquitas, decorauit. Bibliothecam Vaticanam codicibus Græcis manuscriptis locupletauit, & Palatinæ libros, quos Heidelberga capta Maximilianus Bauarus pontifici dono dederat, summis impensis e Germania transuehi, & in extructis armariis congruenter locari curauit. Sapientiam quoque Romanam, vetus Vrbis Athenæum, nobilibus ædificiis & ornamentis auxit. Quid in arce Ælia egerit, nummi cusi satis ostendunt: INSTRVCTA, MVNITA, PERFECTA. Portum ad Centumcellas sub præcedentibus pontificibus ædificari cœptum absoluit, & commune gentium emporium fecit. In agro Bononiensi, non procul a Scultenna fluuio, arcem Vrbanam munitissimam, Mutinæ ditioni conterminam, a fundamentis erexit: Ferrariensem varia accessione munitionum firmiorem effecit. Hæc de multis pauca notata sunt, quibus diuturnam ac celebrem sui memoriam posteris relinquet Vrbanus; plura etiam moliturus, si tam diuturna eum maneat vita, quanta illi ab orbe Christiano exoptatur, qui tantum pontificem iam fere vnum & viginti annos veneratur.

FINIS.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

CONCILIO
ORUM.
TOM. XXXVI.

300.

Th X.
1001a